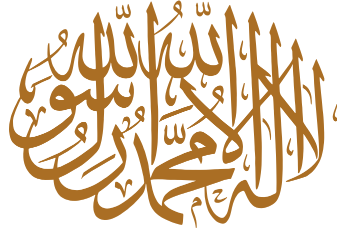
İSLAM
İBRAHİM'İN MİLLETİ
HÂKİMİYET
CAHİLİYE
DİN
ŞERİAT
TAĞUT

TEVHİD İNANCINI İNŞA EDEN

KAVRAMLAR

EL- AZÎZ
EL- ALÎM
ALLAH
ER-RAHÎM
EL- HAKÎM
EL-MUTEKEBBİR

teuhid
BASIM YAYIN

TEVHİD İNANCINI İNŞA EDEN KAVRAMLAR

Halis BAYANCUK
(Ebu Hanzala)

www.tevhidkitap.net
www.tevhidmeali.com
www.tevhiddersleri.org
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

TEVHİD İNANCINI İNŞA EDEN KAVRAMLAR

Halis BAYANCUK
(Ebu Hanzala)

Teknik Hazırlık: Dizgi
Tevhid Basım Yayın, 42546
Düzeltmeler
Tevhid Basım Yayın, 42546

Baskı: Basım Yeri
Şenyıldız Yayıncılık, 45097

ISBN: 978-605-06550-8-7
1. Baskı, 02/2022

İletişim: E-posta
tevhiddergisi@gmail.com
Telefon
+90 545 762 15 15
Posta
PK 51 Güneşli Merkez PTT
Bağcılar/İstanbul
Merkez
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A
Bağcılar/İstanbul

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ اَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ اَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللّٰهُ
فَلاَ مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِىَ لَهُ،
وَاَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ،
وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِه۪ وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ ﴾ اٰلِ عِمْرٰنَ/١٠٢

﴿يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذ۪ى خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ
مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَث۪يرًا وَنِسَٓاءًۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذ۪ى
تَسَٓاءَلُونَ بِه۪ وَالْاَرْحَامَۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَق۪يبًا ﴿١﴾ ﴾ النِّسَاءِ/١

﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَد۪يدًاۙ ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ
اَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْۜ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا
عَظ۪يمًا ﴿٧١﴾ ﴾ الْاَحْزَابِ/٧٠-٧١

اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللّٰهِ، وَخَيْرَ الْهَدْىِ هَدْىُ مُحَمَّدٍ،
وَشَرَّ الْاُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ، وَكُلَّ
ضَلاَلَةٍ فِى النَّارِ

HUTBETU'L HÂCE

"Muhakkak hamd Allah'adır. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadeti hak eden hiçbir ilah yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür.

'Ey iman edenler! Allah'tan hakkıyla korkup sakının! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin.'[1]

'Ey insanlar! Sizleri tek bir nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve o ikisinden de birçok erkek ve kadın türetip (yeryüzünde) yayan Rabbinizden korkup sakının. Kendisiyle istediğiniz Allah'tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde gözetleyicidir.'[2]

'Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur.'[3]

Bundan sonra, şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlardır. Sonradan çıkarılan her şey bidattir, her bidat sapıklıktır, her sapıklık da ateştedir."[4]

---

1. 3/Âl-i İmran, 102
2. 4/Nisâ, 1
3. 33/Ahzâb, 70-71
4. Müslim, 867; Nesai, 1578

MUKADDİME/ÖN SÖZ

MUKADDİME/ÖN SÖZ

"Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar" isimli eserimiz, adından da anlaşılacağı üzere inançla ilgili temel kavramları açıklayan bir çalışmadır. **Bu çalışma, El-Esmau'l Husna isimli çalışmanın devamı niteliğindedir.**

Tevhid inancının temelinde Allah'a (cc) iman vardır ve Allah'a imanın yapı taşları, Yüce Allah'ın güzel isimleri ve yüce sıfatlarıdır. O'nun her bir ismi; tevhid inancının bir tuğlası, harcı, kilometre taşıdır. Sahih bir İslam inancı için O'nu tanımak, O'nu tanımak için de isimlerini ve sıfatlarını bilmek/anlamak gerekmektedir. Zira O (cc), kendi zatını kullarına bu yolla, güzel isimleri ve yüce sıfatlarıyla tanıtmıştır.

Kavram Nedir?

Kavram, meseleleri kavramamıza ve doğru tasavvur etmemize yarayan özel nitelikli kelimedir. Bir konuya dair birden fazla bilgi toplanmış ve bir kelimeye yüklenmişse, o kelime artık bir kavram hâlini almıştır. Kişi o kavramı duyduğu ânda zihninde soyut anlamlar belirir; o kavram sayesinde benzer bilgileri birbirinden ayırt eder.[1]

Örneğin takva kelimesini ele alalım: Kelimenin temel anlamı "korunmak"tır. Ancak biz bu kelimeyi duyduğumuzda kök anlamı olan korunmaktan çok daha ötesini anlarız. Şirkten ve masiyetten sakınmayı, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı hassas olmayı, şer'i sorumluluklar konusunda titiz davranmayı… anlarız. Peki, neden kelimeyi ilk duyduğumuzda kök anlamı yerine yukarıda okuduğumuz anlamlar canlanır zihnimizde? Çünkü İslam, bu kelimeyi almış ve onun içini doldurmuştur. İslam'ın hassasiyet anlayışına dair bilgileri bir kelimeye yüklemiş ve onu kavramlaştırmıştır.

1. Geniş bilgi için bk. Felsefe Sözlüğü, s. 499-500; Felsefe Terimleri Sözlüğü, s. 114

Bu örnekten yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Bir kelimeyi duyduğumuzda zihnimizde soyut anlamlar beliriyor ve bir konunun bütünlüğünü o kelimeyle kavrıyorsak o kelime bir kavramdır. Onunla tanır, anlar, soyutlar ve eşyayı birbirinden ayırt ederiz.

Vahyin Kavramlaştırma Metodu

İnsanlığa gönderilen son mesaj, Kur'ân-ı Kerim'dir. Yüce Allah son vahyi için Arapça dilini seçmiştir. Hâliyle tevhid inancını inşa eden kavramlar Arapçadır. Vahiy, Arapça kelimelerin bazılarını seçmiş ve ona birden fazla anlam yüklemiştir. Böylece o kelime duyulduğunda, lugavi anlamından ziyade, vahyin ona yüklediği şer'i anlam akla gelmektedir. Her biri Arapça kelimeler olan din, İslam, ibadet, tevhid, tağut, şeriat kavramları gibi… Bizler günümüzde Arapçadaki "abd" (köle) kelimesini duyduğumuzda bir efendinin mülkü olan köleliği anlamayız. Tam aksine bu kelime bize Yüce Allah'a kul olmayı, O'na (cc) teslimiyeti, O'na tevhid üzere yönelmeyi, bütün bir hayatı kuşatan şer'i sorumlulukları hatırlatır. Zira vahiy, köle anlamına gelen gündelik bir kelimeyi almış ve yirmi üç yıllık nüzul ve beyan sürecinde onun içini çok daha kapsamlı bir şekilde doldurmuştur. Böylece "abd" kelimesi lugat anlamından tam anlamıyla kopmasa da yeni bir anlam örgüsü kazanmış, birçok anlama delalet eden nitelikli bir üst kelime olmuştur. Öyleyse vahyin kavramlaştırma metodu iki aşamalıdır:

- Arapça bir kelimeyi seçmek
- O kelimenin içini şer'i anlamlarla doldurup anlam örgüsünü genişletmek

Vahyin Kavramlarını Nasıl Anlayalım?

Vahiy kavramlarını doğru anlamak, Kur'ân'ı ve onun sözlü/pratik tefsiri olan Nebi'yi (sav) izlemekle mümkündür:

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır. (Ayetlerin Allah tarafından muhkem kılınıp, sonra detaylı bir şekilde açıklanmasının nedeni) Allah'tan başkasına ibadet etmemenizdir. Şüphesiz ki ben, size O'ndan bir uyarıcı ve müjdeciyim."[2]

2. 11/Hûd, 1-2

Kur'ân bir yerde muhkem kıldığı bir kelimeyi, Kitab'ın diğer yerlerinde tafsilatlı olarak açıklamıştır:

"Andolsun ki onlara, ilim üzere detaylandırdığımız, iman eden bir topluluk için hidayet ve rahmet olan bir Kitap getirdik."[3]

Kavramlaştırmak için seçtiği sözcük, Kur'ân'ın muhkem kıldığı kelimedir. Daha sonra o sözcüğü farklı yerlerde ilim üzere detaylandırması da El-Hâkim ve El-Habîr olan Allah'ın o kavramı açıklaması, tefsir etmesi anlamına gelir. Hiç şüphesiz vahyin kavramlarını seçen Allah'tır (cc) ve onu en iyi açıklayacak olan da O'dur. Çünkü O, El-Mubîn (açıklayan) ve El-Alîm (öğreten) olandır. Örneğin tuğyan/tağut kelimesi Arapçada haddi aşmak ve azgınlaşmak anlamına gelir. Yüce Allah Mekkî surelerde bu kelimeyi kavramlaştırmış ve müminlerin hayatına sokmuştur. Önce insanın haddi aşmaya/azgınlaşmaya meyli olduğuna dikkat çekmiş(bk. 96/Alak, 6); daha sonra haddi aşan, Allah'ın dışında ibadet edilen ve toplum tarafından ilahlaştırılan/putlaştırılan varlıklara tağut demiştir (bk. 39/Zümer, 17). Kur'ân'ın sekiz farklı yerinde de bu kavramı izah etmiştir.[4]

Hâliyle bir kavramı doğru anlamak; ancak o kavramın geçtiği tüm ayetleri bir araya toplamak ve ilgili ayetleri fıkhetmekle mümkündür. Kendi adıma şunu söyleyebilirim: İlah kavramına dair yazılan her şeyi okumaya çalıştım. Yaptığım okumalardan birçok fayda elde ettim. Ancak ne zaman ki kavramın geçtiği tüm ayetleri bir araya toplayıp tek tek inceledim, işte o zaman ilah kavramını daha iyi anladığımı gördüm. Hiçbir şeyin, bir vahiy kavramını, Yüce Allah gibi ince ve derin anlatamayacağına kanaat getirdim. Ayrıca Kur'ân, Yüce Allah'ın tüm insanlığa, yani her birimize özel hitabı, bizimle konuşmasıdır. Her insanın o konuşmadan anlayacağı asli mana eşittir. İlah örneği üzerinden söylersek herkes, ilah kavramının kendisine ibadet edilen manasında olduğunu anlamakla ve kavramın gereği olarak yalnızca Allah'a ibadet/kulluk etmekle mükelleftir. Ancak Yüce Allah'ın her birimize söylediği özel, ince ve derin anlamlar da vardır. Ki bu incelikler kulluk kalitemizi; yani takva, ihsan, hayırda öncülük gibi hususlardaki

3. 7/A'râf, 52
4. bk. 2/Bakara, 256, 257; 4/Nisâ, 51, 60, 76; 5/Mâide, 60; 16/Nahl, 36; 39/Zümer, 17

niteliğimizi belirler. Bu sebeple kavramların lugat anlamlarından ziyade geçtiği ayetlerin tespit edilmesi, sonra ayetlerin bulundukları bağlam gözetilerek tefsir edilmesi; kavrama dair gerekli bilgiyi elde etmenin en sağlıklı yöntemidir.

Allah Resûlü'nün (sav) sünneti ise Kur'ân'dan anladıklarımızın doğruluğunu ölçmek için vardır. Bilindiği gibi insan; zalim, cahil, cedelci, hevaya uyan… bir varlıktır. Yine o, şeytanın iğva ve vesvesesine açıktır, şeytan tarafından yönlendirilebilir. Gerek nefsinde taşıdığı yapısal sorunlar gerek de şeytanın yönlendirmesiyle Kur'ân'ı yanlış anlayabilir, Kur'âni kavramları çarpıtabilir. Bu nedenle Yüce Allah, indirdiği kitapları açıklasın diye nebiler göndermiştir:

"Biz, her peygamberi kendi kavminin diliyle yolladık ki, onlara açıklasın…"[5]

"(Peygamberleri) apaçık deliller ve Kitaplarla (yolladık). Sana da bu zikri/Kur'ân'ı indirdik ki, insanlara indirileni onlara açıklayasın. Umulur ki düşünürler."[6]

Kavramlardan çıkardığımız manaları Allah Resûlü'nün (sav) sünnetine/siretine arz ederiz. Şayet bu manalar ve amelimiz onun örnekliğine uyuyorsa bu, nefsin afetlerinden ve şeytanın iğvasından korunduğumuz anlamına gelir. Aksi hâlde, o kavramı yanlış anladığımızı veya pratiğe dökmekte hata yaptığımızı görmüş oluruz.

Ubudiyet kavramını ele alalım… Kur'ân'da geçen abd, ubudiyet/kulluk, ibadet gibi ayetleri derledik; ibadet kavramının anlam örgüsünü çıkardık ve şu sonuca ulaştık: Yalnızca Allah'a (cc) yapılması gereken eylemler ibadettir ve ibadetler Allah'tan başkasına yapılırsa bu eylem şirk olur. Bu tanım doğru, ancak eksiktir. Zira Allah Resûlü (sav) ibadet kavramının eylem boyutu olduğu gibi kalbi/duygusal boyutu olduğuna da dikkat çekmiştir:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"**Dinarın kulu** helak olsun/oldu, **dirhemin kulu** helak olsun, **kadifenin kulu**

5. 14/İbrahîm, 4
6. 16/Nahl, 44

helak olsun. Helak olsun ve yüzüstü sürünsün. Ona bir diken batsın da onu çıkaran bulunmasın. **Kendisine ondan verilince razı olur, verilmediğinde kızar**."[7]

Verildiğinde razı olup verilmediğinde razı olmamak -başka rivayetlerde öfkelenmek- kalbî bir bağımlılıktır. Bir şeye bu derecede bağımlı olanı, Allah Resûlü o şeyin kulu olarak nitelendirmiştir. Demek ki insan, zahiren bir şeye kulluk etmese dahi kalben bağlılık gösterdiği, varlığıyla mutlu olup yokluğuyla öfkelendiği herhangi bir şeye kul olabilir. Ki Allah Resûlü (sav) içki bağımlısını, puta kulluk yapana (âbidu'l vesen'e) benzetmiştir:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İçki içmeye devam eden kimse, puta tapan kimse gibidir."[8]

Dinde Sapma Nedeni: Kavramların Tahrifi!

"Yahudi olanlardan bazısı, **kelimeleri kondukları yerden (asıl manalarının dışında kullanarak)** tahrif ediyorlar..."[9]

"Sözlerini bozmaları sebebiyle onlara lanet ettik ve kalplerini katı kıldık. **Kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ediyorlar.** (Ayrıca) emrolundukları şeyden paylarına düşen (ameli) terk ettiler. Onların azı hariç sürekli olarak onlardan ihanet görürsün. (Buna rağmen) affet ve hoş gör. (Çünkü) Allah, muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları sever."[10]

Yüce Allah, Yahudilerin kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ettiklerini söylüyor. Hiç şüphesiz bu, onların dinden sapmalarının ve yeryüzünün seçkin toplumu olmaktan yeryüzünün lanetlileri olmaya savrulmalarının sebeplerinden biridir. Kelimeyi konduğu yerden oynatmanın birçok sureti vardır. Akla ilk gelen; kelimeyi anlamı dışında kullanmak, vahyin ona yüklediği anlamı genişletmek veya daraltmaktır. Bugün daha çok tevil denilen bu işlem, hakikatte kelimeyi asli anlamı dışında kullanmaktır:

"Onlar kelimelerin yerlerini değiştirirler. Yani anlayışları bozulmuş, onlar da Allah'ın ayetlerinde kötü tasarrufta bulunmuşlardır. Allah'ın Kitabı'nı

7. Buhari, 2886
8. İbni Mace, 3375
9. 4/Nisâ, 46
10. 5/Mâide, 13

tevil ederek ona, indiğinden farklı anlamlar vermişler; kastetmediği manalar yüklemiş, söylemediğini söyletmişlerdir."[11]

Bununla beraber, Allah Resûlü (sav), önceki ümmetlere benzeme ve onların yoluna uyma konusunda bizleri uyarmıştır:

Ebu Said El-Hudri'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir kelerin deliğine girseler, sizler de onları takip edeceksiniz.' buyurdu.

Biz, 'Ya Resûlullah! Bu ümmetler Yahudiler ile Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Resûlullah (sav), 'Başka kim olacak?' buyurdu."[12]

Hiç şüphesiz İslam ümmetinin sapma nedenlerinden biri de vahyin kavramlarını tahrif etmek, anlamı dışında kullanmak olacaktır. Vahiy kavramları genelde birkaç şekilde tahrife uğrar:[13]

a. Cehalet: Kavrama dair bilgisizlik, o kavramı tahrif etme nedenlerinden biridir. Günümüzde en yaygın kavram tahrifi nedeni de budur. Çoğu insan İslam dininin asıllarından olan tevhid, şirk, tağut, ilah, rabb… gibi kavramlara dair tam bir cehalet içindedir. Bu, vahiyden yüz çevirmenin, Kitap ve sünnete karşı ilgisizliğin doğal bir sonucudur. Kitap boyunca bu maddeye birçok örnek verilecektir.

b. Anlamın daraltılması: Kur'ân'ın geniş anlamda kullandığı -cihad, zikir, ibadet ve iman gibi- kavramların sınırlı anlamlarla anlaşılması, anlamının daraltılması da tahrif şekillerinden biridir. Örneğin Kur'ân-ı Kerim zikir kavramını; Allah'ı zikretmek, ilimle iştigal etmek, Kur'ân okumak, tefekkür etmek ve benzeri anlamlarda kullanmıştır. Zikri yalnızca bir kenara oturup tespih çekmek olarak anlamak, zikir kavramını tahrif etmektir. Cihad kavramı da böyledir. Kur'ân ve sünnet, cihadı; Kur'ân'a davet etmek, nefsi terbiye etmek ve kâfirlere karşı mal, el ve dil ile savaşmak anlamlarında

11. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 3/60, Mâide Suresi 12-14. ayetlerin tefsiri
12. Buhari, 7320; Müslim, 2669
13. bk. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 1/12

kullanır. Cihadı bu anlamlardan sadece birine indirgemek, cihad kavramının anlamını daraltarak tahrif etmektir.

c. Anlamı genişletmek: Bir kavrama, o kavrama ait olmayan anlamların eklenmesi de kavramın saptırılmasına, tahrif edilmesine neden olur. Kur'ân'ın, "salih amellerle Allah'a (cc) yakınlaşmak" anlamında kullandığı vesile kavramı buna verilebilecek en güzel örnektir. Vesile kavramına "salih ameller" anlamı dışında eklemeler yapıldığında, insan Kur'âni bir kavramla Rabbine şirk koşmuş oluyor. Neden? Zira kavramı Kur'ân'dan alıyor, ama içini kendisi dolduruyor. Oysa Allah (cc) kavram belirlediği gibi kavramların içini de doldurur; bir yerde muhkem kıldığını, başka bir yerde tafsilatlandırır.[14]

Buradan şu sonuca ulaşıyoruz: Kavramlarımızı vahiyden, yani Kur'ân ve Sünnet'ten aldığımız gibi içini de vahyin öğretileriyle doldurmalıyız. Kavramları vahiyden almadığımızda cehalete, içini vahye göre doldurmadığımızda ise anlam daraltarak veya anlam genişleterek tahrife düşeriz.

Kavramlar Tahrif Edildiğinde Ne Olur?

Kur'ân kavramları tahrif edildiğinde dinde sapma başlar. Zira kavramlar tevhid inancının yapı taşları, iman binasının üzerine yükseldiği temellerdir. Kavramlar ilk düğmedir; ilk düğme yanlış iliklendiğinde itikadi ve amelî hatalar peşi sıra gelir. Kavramların tahrifiyle gelen sapma, en tehlikeli sapmadır. Çünkü bu; din ve Allah adına yaşanan bir sapmadır. Şeytan insanı din ile, yani Allah (cc) ile aldatmıştır. Bu tür sapmaları fark etmek zordur. Kişi dinî kavramlar sebebiyle yoldan saptığından durumun farkına varması ve hâlini ıslah etmesi pek mümkün değildir. Allah'ın (cc) rahmet ve hidayet ettikleri müstesna.

Bu tahrifleri birkaç kavram üzerinden örneklendirecek ve akabinde açıklayacağız.

Allah'a İbadet/Kulluk Etmek Kavramının Tahrifi!

Örnek olması adına, İslam dininin aslı ve esası olan Zâriyat Suresi'nin 56. ayetini okuyalım:

---

14. Vesile kavramı için bk. Tevhid Dergisi, S 91, s. 4

"Ben cinleri ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[15]

Bir insanın bu ayetle istikamet üzere ilişki kurması, ancak Allah ve ibadet/kulluk kavramlarını doğru anlamasıyla mümkündür. Uç bir örnek verecek olursak doğduğu günden itibaren kendisine, bir hayvanın ilah olduğu öğretilen bir çocuk, ayeti okuduğunda o hayvana tapacaktır. Zira ilah kavramı sorunludur. Daha yaygın bir örnek, ibadet kavramını yanlış anlamaktır. İbadeti namaz, oruç, zekât gibi zahirî şiarlarla sınırlayan bir insan, bir ömür Yüce Allah'a şirk koştuğu hâlde, "Ben yalnızca Allah'a kulluk ediyorum." diyebilecektir. Kendince haklıdır (!) çünkü o, ibadeti bazı amellerle sınırlamıştır ve o amelleri yalnızca Allah'a (cc) yapmaktadır. Oysa kulluk; kişinin Yüce Allah'a teslim olması, O'nun hükümlerine boyun eğmesi; O'nun için sevip O'nun için buğzetmesi ve O'nun için yaşayıp O'nun için ölmesi; umudu, korkusu ve sevgisiyle yalnızca O'na yönelmesi; zahirî ve bâtıni tüm amellerini yalnızca O'na ve O'nun için yapmasıdır… Bu örnekte sorun bilmemek değil, eksik bilmektir. Kişinin Allah (cc) ile ilişkisini belirleyen kavramları yanlış anlamaktır. Bugün birçok insan siyasette demokrasiye, ekonomide kapitalizme, sosyal hayatında modaya veya geleneğe, eğitimde tağuti sisteme, sevgi ve buğzunda millî değerlere… teslim olmuştur. Yalnızca camide, Ramazan'da ya da Kâbe'de Allah'a boyun eğmekle O'na kul olduğunu sanmaktadır. Oysa O (cc), camide nasıl namaz kılacağımızı tayin ettiği gibi, bir siyaset, ekonomi, şeriat/sünnet ve İslami değerler belirlemiştir. Ve insan ancak bir bütün olarak O'ndan gelene teslim olursa "yalnızca O'na kulluk" etmiş olacaktır:

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.' De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.' "[16]

15. 51/Zâriyat, 56
16. 6/En'âm, 161-163

Din ve İslam Kavramlarının Tahrifi!

"Allah indinde (geçerli) olan tek din İslam'dır…"[17]

Okuduğumuz ayet İslam'ın temel meselelerinden birine işaret eder. Allah'ın dini İslam'dır ve O (cc), İslam dışında hiçbir dini kabul etmeyecektir. Okuma yazma bilen her insan ayeti anlayacaktır. Ancak ayeti Allah'ın istediği gibi hayata geçirmesi için iki temel kavramı doğru anlamış olmalıdır: İslam ve din! Şöyle düşünelim: Bir insan, atalarından tevarüs eden geleneği, örfü ve uygulamayı İslam zannediyor. Din deyince de aklına beş vakit namaz kılmak geliyor. Bu insan okuduğumuz apaçık ayeti hayatına nasıl yansıtacaktır? Geleneğine bağlı kalarak ve beş vakit namaz kılarak! Oysa İslam, bilinçsizce tabi olunan geleneği (atalar yolunu) reddetmek için gelmiştir ve her namazı değil, "ikame edilen namazı" dindarlık alameti saymıştır. Bilinçsiz yaşanan dini ve sırf kılmış olmak için kılınan namazı şiddetle kınamıştır:

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denildiği zaman: '(Hayır,) bilakis biz, babalarımızı üzerine bulduğumuz (ve alıştığımız âdetlerimize) uyarız.' derler. Babaları hiçbir şey akletmemiş ve doğru yolu bulamamış olsalar bile mi (onların yoluna uyacaklar)?"[18]

"Veyl olsun o namaz kılanlara! Onlar ki namazlarında gaflet içindelerdir. Onlar, riyakâr kimselerdir. Ve onlar, insanların gündelik yardımlaşmalarına dahi engel olurlar."[19]

Burada sorun; din ve İslam kavramını eksik bilmek, kavramı İslam'dan alıp içini gayri İslami şekilde doldurmaktır.

Tevhid Kavramının Tahrifi!

Asrımızdaki tevhid ehlinin de bozulmasında payı olan kavramlardan bir diğeri tevhiddir. Birlemek anlamına gelen tevhid; Yüce Allah'ı O'na ait haklarında birlemektir. O'nun (cc) uluhiyetinde, rububiyetinde ve isimlerinde tek olduğuna inanmak ve bu inanca bağlı olarak yalnızca O'na kulluk etmektir. Kur'ân-ı Kerim'in temel kavramlarından biri olan tevhidin, Tevhid Meali'ndeki açıklaması şöyledir:

17. 3/Âl-i İmran, 19
18. 2/Bakara, 170
19. 107/Maûn, 4-7

– "Tevhid, Allah'tan (cc) başka ibadet ve kulluğu hak eden hiçbir ilah olmadığına inanmaktır:

'Sizin ilahınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir.'[20]

'Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir.'[21]

– Tevhid, Allah'ın (cc) dışında ilah edinilen, Allah'ın (cc) sıfatlarının kendisinde olduğuna inanılan ve Allah'a (cc) karşı haddini aşan tağutları ve onlara kulluk edenleri reddedip, onlardan sakınmaktır:

'Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) **tağutu inkâr eder** ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.'[22]

'Andolsun ki biz her ümmet arasında: **'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.'** (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın.'[23]

'Sizin için İbrahim'de ve onunla birlikte olan (müminlerde/resûllerde) güzel bir örneklik vardır. Hani onlar, kavimlerine demişlerdi ki: **'Biz, sizden ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/uzağız.** Sizi tekfir ettik (üzerinde bulunduğunuz yolu ve sizi reddettik). Bizimle sizin aranızda, tek olan Allah'a iman edinceye kadar, ebedî bir düşmanlık ve ebedî bir kin baş göstermiştir.' İbrahim'in babasına söylediği: 'Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. (Ama) Allah'a karşı sana hiçbir faydam olmaz.' sözü müstesna. Rabbimiz! Yalnızca sana tevekkül ettik, yalnızca sana yöneldik ve dönüşümüz de yalnızca sanadır.'[24]

20. 2/Bakara, 163
21. 21/Enbiyâ, 22
22. 2/Bakara, 256
23. 16/Nahl, 36
24. 60/Mümtehine, 4

– Tevhid, Allah'a çocuk nispet etmekten veya O'nun (cc) yardımcıları olduğu inancından Allah'ı tenzih etmektir:

'De ki: 'Hamd, **çocuk edinmemiş**, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan, zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' '[25]

'De ki: 'Haydi! Allah'ın dışında (ilah olduğunu) zannettiklerinizi çağırın (bakalım)!' Onların göklerde ve yerde zerre ağırlığınca sahip oldukları bir şey yoktur. O ikisinde bir ortaklıkları da yoktur. **(Allah'ın) onlardan yardımcı/destek edindiği kimse de yoktur.**'[26]

– Tevhid, yaratmada tek olduğu gibi; kanun yapma, yasa belirleme, helal haram tayin etmede de Allah'ın (cc) tek olduğuna inanmak, "Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır." diyebilmektir:

'Şüphesiz ki sizin Rabbiniz, altı günde gökleri ve yeri yaratan, sonra arşa istiva eden Allah'tır. Gündüzü, ısrarla kovalayan geceyle örter. Güneş, Ay ve yıldızları emrine amade kılıp, boyun eğdirendir. **Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir.** Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir.'[27]

'Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın, hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. **Hüküm yalnızca Allah'ındır.** O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.'[28]

'De ki: 'Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir. O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. **Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)**'[29]

– Tevhid; dil, beden ve kalple yapılan amelleri yalnızca Allah'a (cc) yapmak, O'nun (cc) rızasına talip olmak ve hiçbir şeyi O'na (cc) ortak koşmamaktır:

'De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin

---

25. 17/İsrâ, 111
26. 34/Sebe', 22
27. 7/A'râf, 54
28. 12/Yûsuf, 40
29. 18/Kehf, 26

Rabbi olan **Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur.** Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.''[30]

– Tevhid, fayda ve zararın Allah'ın (cc) elinde olduğuna inanmak, rahatlık veya zorluk ânında yalnızca Allah'a (cc) el açıp dua etmektir:

'Kullarım sana, benden soracak olurlarsa, şüphesiz ki ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşt ehlinden olsunlar.'[31]

'Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, onu (Allah'tan) başka kimse gideremez. Sana bir hayır dokunduracak olsa O, her şeye kadîrdir.'[32]

'Rabbiniz buyurdu ki: 'Bana dua edin, size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, bana ibadet etmekten büyüklenenler, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.''[33]

'Allah'ı bırakıp, kıyamete kadar (dualarına) icabet edemeyecek olanlara dua edenden daha sapık kim olabilir? O (dua ettikleri), onların dualarından habersizlerdir. İnsanlar (diriltilip) bir araya toplandıklarında, (dua ettikleri) kendilerine düşman kesilir ve onların ibadetlerini inkâr ederler.'[34]

– Tevhid, Allah'ın (cc) eşi, benzeri, dengi, misli olmadığına inanmak ve Allah (cc) hakkında bilgisiz ve saygısızca yapılan benzetmelerden kaçınmaktır:

'(Allah'ı başka varlıklara, başka varlıkları da Allah'a benzeterek) **Allah hakkında örnekler/misaller vermeyin.** (Allah hakkında verilecek örneği yalnızca) Allah bilir, siz bilmezsiniz.'[35]

'Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. O'na ibadet/kulluk yap ve ibadetinde sabırlı ol. O'nun adıyla anılan/**O'na denk birini bilir misin?**'[36]

'Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan

30. 6/En'âm, 162-163
31. 2/Bakara, 186
32. 6/En'âm, 17
33. 40/Mü'min (Ğafir), 60
34. 46/Ahkâf, 5-6
35. 16/Nahl, 74
36. 19/Meryem, 65

da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. **Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir.** O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir.'[37]

– Tevhid, her işte Allah'ı (cc) veli/dost ve vekil edinmek, tüm iş ve yönelişlerimizde O'ndan (cc) yardım/istiane talebinde bulunmak ve O'na (cc) muhtaç/fakir olduğumuzu hissetmektir:

'De ki: 'Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah iken, O doyurur ama (kimse tarafından) doyurulmaz iken Allah'tan başkasını mı veli edinecekmişim?' De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)'[38]

'İşte bu, Rabbiniz olan Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. (Öyleyse) yalnızca O'na kulluk edin. O, her şeyin üzerinde (gözetleyen, denetleyen ve işlerini yürüten) Vekil'dir.'[39]

'Dedi ki: 'Rabbim! Hak ile hükmet. Rabbimiz, Er-Rahmân olan ve sizin yakıştırmalarınıza karşılık (yardımına sığınılacak) El-Mustean'dır.' '[40]

'Ey insanlar! Sizler, Allah'a muhtaçsınız. Allah ise (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) El-Hamîd'in ta kendisidir.'[41]

'(O) doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Öyleyse) O'nu Vekil edin.'[42] "[43]

İçini Kur'ân'ın doldurduğu şekliyle tevhid kavramı, insanı yüreğinden yakalar. Şeytan ve nefsin elinde yolunu yitirmiş insana istikamet verir. Yüce Allah'ı tazim etmeye, O'nu sevmeye, O'na rağbet etmeye, O'na yönelmeye, O'ndan korkmaya, O'nun azabından sakınmaya, O'nun tuzağından (istidracından) endişe etmeye… sevk eder. Vahyin (Kur'ân ve Sünnetin) içini doldurduğu tevhid kavramı; bir merdiveni çıkar gibi insanı adım adım,

37. 42/Şûrâ, 11
38. 6/En'âm, 14
39. 6/En'âm, 102
40. 21/Enbiyâ, 112
41. 35/Fâtır, 15
42. 73/Müzzemmil, 9
43. Tevhid Meali, Fâtiha Suresi, 5. ayetin açıklaması

basamak basamak yüceltir, ona değer katar. Tevhid, insanın içini minnet ve şükran duygusuyla dolup taşırır. Sayısız nimetiyle insanın hayatına tecelli eden Rabbine kulluk etme, O'nun (cc) ihsanına mukabil iyilikleri çoğaltma, salih amellerle Rabbine yakınlaşma isteği uyandırır. Vahyin öğrettiği tevhid ile insan varlığına mezcedilmiş fıtrat, aynı kaynaktan gelir. Vahyin tevhidi ile insan fıtratı buluştuğunda insanın içindeki o müthiş potansiyel açığa çıkar. Güneş, su ve toprağın Allah'ın izniyle çekirdeği çatlatıp içindeki potansiyeli açığa çıkardığı gibi, vahiy de fıtrat çekirdeğini çatlatıp kulluk potansiyelini açığa çıkarır…

Muvahhidlerin atası İbrahim'in (as) şirke ve tuğyana destansı meydan okuyuşunu biliriz. Ona bu cesareti veren nedir? Elbette tevhid! Okuyacağımız pasajda 69-77. ayetler onun cesaretine, 78-89. ayetler bu cesaretin ardındaki müessire, yani tevhid inancına örnektir:

"Onlara İbrahim'in haberini oku. Hani babasına ve kavmine: 'Neye ibadet ediyorsunuz?' demişti. Demişlerdi ki: 'Putlara ibadet ediyor ve kesintisiz onlara ibadetimizi sürdürüyoruz.' Demişti ki: 'Dua ettiğinizde sizi duyuyorlar mı? Ya da size bir fayda ve zararları dokunuyor mu? (Hayır, öyle değil!) Biz babalarımızı böyle yaparken bulduk. (Hiç sorgulamadan biz de aynısını yapıyoruz.)' Demişti ki: 'Gördünüz mü şu ibadet ettiklerinizi? Hem sizin hem de geçmişteki babalarınızın. Şüphesiz ki onlar, benim düşmanımdır. Âlemlerin Rabbi (olan Allah) müstesna. O, beni yaratan ve hidayet edendir. O, beni yediren ve içirendir. Hastalandığım zaman beni iyileştirendir. Beni öldürecek sonra da diriltecek olandır. Din/Kıyamet Günü'nde hatalarımı bağışlamasını umduğum O'dur. Rabbim! Bana hüküm/hikmet ihsan et ve beni salihlere kat. Sonradan gelecek nesiller arasında benim için doğruluk dili kıl. (Beni hayırla yâd etsinler.) Ben-i Naim Cenneti'nin vârislerinden kıl. Babamı bağışla! Şüphesiz ki o, sapıklardandır. (İnsanların) diriltileceği günde beni rezil edip küçük düşürme!' O gün ki; ne mal ne de evlat fayda verir. Allah'a selim bir kalple gelenler müstesna."[44]

Bunun bir diğer örneği Hud'dur (as)! Müşrikler onu tehdit ettiğinde her biri tevhid inancının bir cüzü olan şu cümlelerle onlara meydan okur:

44. 26/Şuarâ, 69-89

" 'Sana sadece şunu deriz: 'İlahlarımızdan bazısı seni fena çarpmış.' ' Demişti ki: 'Ben Allah'ı şahit tutuyorum, siz de şahit olun ki ben ortak koştuklarınızdan berîyim. (Allah'a ibadet ettiğinizi de iddia ediyorsunuz ya!) Allah dışındaki (tüm ibadet ettiklerinizden de uzağım). Hep beraber bana tuzak kurun (ve tuzağın gereğini yapmayı da) ertelemeyin/bana göz açtırmayın. Hiç şüphesiz ben, benim de sizin de Rabbiniz olan Allah'a tevekkül ettim. Hareket eden her canlıyı perçeminden tutan (kontrol edip yönlendiren) O'dur. Şüphesiz ki Rabbim, dosdoğru yol üzeredir. Şayet yüz çevirecek olursanız, kendisiyle gönderildiğim mesajı size ilettim. Rabbim sizin yerinize başka bir topluluğu getirir ve siz ona hiçbir şekilde zarar veremezsiniz. Şüphesiz ki Rabbim, her şeyi gözetleyip koruyandır.' "[45]

Bizler Allah Resûlü'nün (sav) ayakları şişene dek gece kıyamında durduğunu biliyoruz. Bir nebi olarak onu bu denli ibadete sevk eden, yoran nedir? Elbette tevhid inancı!

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Rabbimiz her gece, gecenin son üçte biri kaldığında en yakın semaya inerek şöyle der: 'Bana dua eden yok mu ona icabet edeyim, isteyen yok mu ona vereyim, bağışlanmayı isteyen yok mu onu bağışlayayım.' "[46]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) gece namazına kalkar, ayakları çatlayıncaya kadar kıyamda dururdu.

Bunun üzerine ben ona, 'Ey Allah'ın Resûlü! Yüce Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladığı hâlde neden böyle yapıyorsun?' diye sordum.

O da, 'Rabbine şükreden bir kul olmak istemeyeyim mi?' diyere cevap verdi."[47]

Birinci rivayet, isim ve sıfat tevhidiyle ilgilidir. Allah Resûlü (sav); Rabbinin, gecenin son üçte birinde dünya semasına indiğini, kullarını rahmetiyle kuşatmak için davet ettiğini ve rahmetin sağanak olup yeryüzüne yağdığını biliyordur. Bu bereketten mahrum olmamak ve o büyük buluşmayı kaçır-

45. 11/Hûd, 54-57
46. Buhari, 1145; Müslim 758
47. Buhari, 4837; Müslim, 2820

mamak için huzura çıkar. İkinci rivayet ise şükürle, yani tevhidle ilgilidir. Zira şükür, nimeti müşahede etmenin neticesidir. Nimeti müşahede etmek ise nimetin sahibini müşahede etmeye, yani Yüce Allah'ı görmeye sebeptir. Nimetlerin Allah'tan (cc) olduğunu bilmek, tevhidin itikadi rükunlarından; O'na şükretmek ise amelî rükunlarındandır. Allah Resûlü'nü (sav), sahabeyi dahi şaşırtacak kadar gece kıyamda tutan, tevhid inancıdır.

Sahabeden de bir örnek verelim:

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mekke'den Medine'ye esir kaçıran Mersed ibni Ebi Mersed isminde bir sahabi ve Mekke cahiliyesinde bu sahabinin dostu olan, Anak isminde fahişe bir kadın vardı. Mersed, Mekke'de bir esire, kendisini kaçıracağına dair söz vermişti. Mersed devamını şöyle anlatmaktadır: 'Mehtaplı bir gecede Mekke duvarlarından bir duvarın dibine geldim. Anak da gelip duvarın dibindeki gölgemi görünce beni gölgemden tanıdı.

Dedi ki: 'Ey Mersed, sen misin?'

Ben, 'Evet.' dedim.

Dedi ki: 'Hoş geldin. Buyur, bu gece bizde kal.'

Ben de dedim ki: 'Ey Anak, Allah zinayı haram kıldı.'

Bunun üzerine Anak, 'Ey oba halkı, bu adam esirlerinizi kaçırıyor!' diye bağırdı.

Ardından sekiz kişi peşime düştü. Handeme yoluna doğru kaçmaya başladım. Sonunda bir kaya yarığına (veya mağaraya) girdim, onlar da gelerek benim başımın ucunda dikildiler. Hatta orada ihtiyaç giderdiler, idrarları başımın üstüne aktı. Fakat Allah (cc), onların beni görmelerini engelledi. Dönüp gittiler. Ben de adamıma döndüm ve onu yüklendim, kendisi biraz ağırdı. İzhir denilen yere kadar onu götürdüm ve orada zincirlerini çözdüm. Onu taşıyordum ve beni çok yormuştu. Sonunda Medine'ye vardım.

Resûlullah'a (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Anak ile evlenebilir miyim?' dedim.

Allah Resûlü (sav), sustu ve şu ayet inene kadar bana hiç cevap vermedi:

'Zinakâr erkek, yalnızca zinakâr bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenir. Zinakâr kadını da yalnızca zinakâr veya müşrik erkek nikâhına alır.'[48]

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'O kadınla evlenme.' dedi.' "[49]

Sahabi, insan kaçakçılığı yapmaktadır. Kaçakçılığın en şereflisi! Çünkü işkence altındaki müminleri Mekke'den Medine'ye taşımaktadır. Bu seferlerden birinde, Allah (cc) onu imtihan eder. Gecenin karanlığında, gözlerden uzakta, cahiliye maceralarından biriyle karşılaşır. Kadın onu zinaya çağırır, ama cevap nettir: "Allah zinayı haram kıldı!" İlginçtir ki bu sahabi o kadına vurgundur. Allah Resûlü'nden (sav) onunla evlenmek için izin isteyecek kadar vurgundur. Ancak, "Allah (cc) zinayı haram kıldı." düşüncesi, onu gözlerin görmediği bir yerde masiyetten korumuştur.

Yukarıda üç örnek verdim. Biri tevhidî duruşa, diğeri salih amele olan rağbete, sonuncusu da haramlara karşı hassasiyete dair… Örnekler, vahyin inşa ettiği tevhid kavramının itikadi ve amelî etkisine birer şahittir. Şimdi asıl soruyu soralım: Ne oldu tevhidimize? İslam ümmeti demek, tevhid ümmeti demek değil mi? Öyleyse şahit olduğumuz itikadi, amelî ve ahlaki sapmanın nedeni ne olabilir ki? Biz mi tevhid ehli değiliz, yoksa tevhid sandığımız şey mi tevhid değil? Soruya cevap vermek için önce tarihe döneceğiz, sonra bugüne geleceğiz. İğneyi tarihimize, çuvaldızı bugünümüze/kendimize batıracağız.

Şeytan, tevhid kavramının ümmet üzerindeki etkisini gördü. Ümmetin farklı gruplarına farklı yönlerden yaklaştı. Tevhid lafzını sabitledi, ancak içini, mefhumunu boşalttı. Artık tevhid denince akla, yukarıda okuduğumuz tevhidi anlatan ayetler gelmiyordu. Tabelada "tevhid" yazsa da içeride şirk, ilhad, felsefe, zendeka ve gayriahlaki şeyler vardı. Tevhidi açıklayan ayetlerdeki o sade, açık ve fıtrata hitap eden etkileyici üslup yoktu. Vahye yabancı kavramlar, anlaşılmaz konular, vahiyden uzak toplumların felsefi tartışmaları ve izbelerde akıl sağlığını yitirmiş meczupların hezeyanları vardı:

48. 24/Nûr, 3
49. Tirmizi, 3177; Nesai, 3228

Akılcı Kelamcıların (Mutezilenin) Tevhid Anlayışı

"Allah'ın bir olması ve O'nun kadim bulunması, Allah'a mahsus en özel sıfattır. Eğer Allah'ın kıdemi haricinde O'na çeşitli sıfatlar isnat edilirse, birçok tabii varlıkların kadim olan mevcudiyeti kabul edilmiş olur ki bu da Allah'ın birliği gerçeğine aykırı olur. Allah, bu âlemi yoktan yaratmış ve her şeyin ilk prensibi olmuştur. Bu ilk prensibin nedeni ve sebebi yoktur.

Allah sebepsiz olarak var olandır. O'nun sıfatları beşerin sıfatlarına benzemez. Eğer böyle bir benzetme yapılırsa, Allah (cc) ile kul arasında müşabehet ortaya çıkar.

Bundan dolayı hem Zemahşerî hem de genel anlamda Mutezile, Allah'a mahsus diğer zati sıfatları tevil etme yoluna gitmişlerdir. Mutezile ve Zemahşerî'ye göre Allah, zatıyla Hayy'dır, zatıyla Semi'dir, zatıyla Basîr'dir, zatıyla Mürîd'dir ve zatıyla Âlim'dir. Allah'ın, Kur'ân-ı Kerim'de geçen bu sıfatları, Allah'ın zatının dışında kabul edilirse, çeşitli kadîmlerin yani çeşitli ilahların varlığı kabul edilmiş olur.

Böyle bir faraziye ise tevhid sistemine aykırıdır. Öyleyse Allah'ın kıdemi hariç diğer zati sıfatları tevil etmek zaruridir."[50]

"Bil ki muhakkak; âlemin muhdisi (yaratıcısı) diğer bütün şeylerden farklı bir şeydir. O, cisim veya araz değildir. O, bu ikisine (cisim ve araza) hiçbir yönden benzemez. O'na yön biçilemez. O, herhangi bir cirme hulul etmez. O, herhangi bir mekânda değildir. O, duyu algılarından herhangi birisi ile de idrak edilemez. O, zatıyla görülemez, kendisine has olan evveliyatla Kâdim'dir. Herhangi bir yokluk onu öncelememiştir. O, bütün güç yetirilenlere (makdurat) zatıyla Kâdir'dir. O, bütün bilinenleri (malumat) zatıyla bilendir. O, zatıyla Hayydır, zatıyla Semî'dir ve Basîr'dir. O, herhangi bir mânânın (sıfat) gerektirmesi olmaksızın bütün idrak edilenleri (mudrekât) zatıyla idrak edendir. Tıpkı diğer arazlar yarattığı gibi, bazı cirimlerde/cisimlerde yarattığı kelâm ile de mütekellimdir. O, Mürîd'dir, Ganî'dir, herhangi bir şeye muhtaç olması mümkün değildir. O, Vâhid (bir), ve Ferd (tek) olup, O'nun ikincisi söz konusu değildir. O, Hakîm'dir, Adil'dir. O efâlinde (davranışlarında) abes ve zulüm olmayan

50. Zemahşerî'de Mutezile'nin Beş Temel Esası, Yüksek Lisans Tezi, s. 48

ve sadece hikmetinin gerektirdiği şeyi yapandır. O, bütün çirkinliklerden münezzehtir. O, kullarına güçlerinin yetmeyeceği bir sorumluluk yüklemekten veya onları günahları olmaksızın cezalandırmaktan ya da onları saptırıp sonra onlara azap etmekten beri/yücedir. Hüsün (güzellik, hayır) ve nimet olan âlemin yaratılışı O'nun hikmetindendir"[51]

Önce tevhidi anlatan yukarıdaki ayetleri okuyun, sonra dönün bu paragrafı okuyun. Ne anlayacaksınız? Vahye yabancı kavramlar, vahye uzak bir üslup ve vahyin mizanını ters yüz eden bir anlayış… Bu üslupla anlatılan bir tevhid, bu anlayışla oluşturulan bir Allah tasavvuru, insan kalbine dokunabilir mi? Olsa olsa katı kalpli, cedelci, lafazanlık yapan bir insan meydana getirir.

Sünni Kelamcıların (Maturidi ve Eşarilerin) Tevhid Anlayışı

"Evreni yoktan var eden Allah kadim olup O'nun varlığının başlangıcı ve öncesi yoktur. Çünkü eğer âlemi yaratan hadis, yani sonradan yaratılmış biri olsaydı o da kendisinden başka bir yaratıcıya ihtiyaç duyardı. Aynı şekilde ikinci ve üçüncü de bir yaratıcıya ihtiyaç duyar ve bu durum sonsuza tek bir kısır döngü olarak devam edip giderdi. Bu durumda âlemin varlığı ve yaratılması kesin olarak bilinemezdi. Bu takdirde de âlem yokluk üzere kalırdı. Oysaki âlemin varlığı ve yaratılmışlığı delillerle sabittir. Böylece âlemin yaratılmasının, varlığı bulunmayan bir şeye bağlı olmadığı bilinir. Dolayısıyla onun meydana gelişi, kadim olan tek yaratıcıya bağlıdır. Yine âlemin yaratıcısı hadis olamayacağı gibi, araz da olamaz. Çünkü araz olan bir varlığın devamlılığı mümkün değildir. Devamlılığı imkânsız olanın da kadim olması tasavvur olunamaz. Öte yandan arazlar var olabilmek için bir mekâna muhtaçtır. Kendi kendine varlığı mümkün olmayan herhangi bir arazdan bir eylemin sadır olması da mümkün olmadığı gibi, arazların diri, kâdir, âlim olması da muhaldir. Durum böyle olunca da âlim, kâdir ve diri olmayan bir arazın eliyle, özünde sağlam ve mükemmel bir şeyin yaratılması da muhaldir. Yüce Allah ise başkasına muhtaç olmayan ve kendi kendine kaim olan tek ve yüce bir zattır."[52]

51. Zemahşeri'nin El-Minhac Fi Usuli'd Din Bağlamında Kelami Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, s. 33-34
52. Mâturîdî Âlimlere Göre İman ve Tevhid, Yüksek Lisans Tezi, s. 69-70

"Yüce Allah kadimdir (ezelîdir). Bu ifade, önceki ifadelerden anlaşılmayı gerekli kılan bir şeyi açıkça dile getirmektir. Zira vacibu'l-vücud olan şeyin kadim olması, yani varlığının başlangıcı bulunmaması gerekir. Çünkü öncesinde yokluk bulunacak olsaydı varlığı kendinden zorunlu olan olamazdı. Bu yüzden bazı âlimlerin sözlerinde vacibu'l-vücud ile kadim mefhumlarının eş anlamlı olduğu geçmektedir. Fakat bu iki mefhumun manalarının birbirinden farklılığı açık olduğundan bu söylem doğru değildir. İki mefhumun eş anlamlı oluşu değil, belki müsavi olduğu konuşulabilir. Bu yüzden bazı kelamcılar, Yüce Allah'ın sıfatlarını da içerdiği için kadim mefhumunun vacibu'l-vücud mefhumundan daha kapsamlı olduğunu söylemiştir. Fakat 'vacibu'l-vücud' mefhumu böyle değildir. Zira kıdem sıfatına vacibu'l-vücud denmez. Kadim sıfatların birden fazla olmasında herhangi bir sakınca yoktur. Ancak sakıncalı ve imkânsız olan kadim zatların birden fazla olmasıdır."[53]

"Yüce Allah araz değildir. Zira araz kendiliğinden kaim olamaz. Aksine varlığını sürdürebilmek için bir mahale muhtaçtır. Bu yüzdendir ki arazlar mümkün varlıklardır. Ayrıca arazların sürekliliği imkânsızdır. Aksi takdirde beka, arazla kaim olan bir mana olurdu. Bu durumda mananın manayla kaim olması gerekirdi ki, bu muhaldir. Çünkü arazın bir şeyle kaim olması, tahayyüzünün, kaim olduğu şeyin tahayyüzüne tabi olması demektir. Arazın kendine ait bir tahayyüzü olmadığından başka bir şeyin ona tabi olarak tahayyüz etmesi mümkün olamaz. Bu anlatılan, bir şeyin sürekli olması, o şeyin varlığının üzerine zait bir mana olmasına ve başka şeyle kaim olmanın tahayyüzde başka şeye tabi olması anlamına gelmesine mebnidir. Gerçek şu ki beka, varlığı daimi olan, zevali mümkün olmayan demektir. Nitekim beka, 'ikinci bir zamana nispetle varoluş' şeklinde tarif edilir. 'Var oldu ancak baki kalmadı.' sözü, 'Var oldu fakat varlığı daimi olmadı, ikinci zamanda var olmadı.' demektir. Yine başka bir şeyle kaim olmak, Yüce Allah'ın sıfatlarının zatıyla kaim ol ması gibi sıfatın mevsufuna aidiyetidir. Ayrıca cisimlerin her ân yok oldukları hâlde teceddüd-i emsâl

53. Şerhü'l Akaid Tercümesi, s. 141-142

(yerini mislinin alması) yoluyla daima varmış gibi görünmesi, arazlar için anlatılan durumdan çok da farklı değildir."[54]

Bunlar da Mutezile karşısında konumlanmış kelamcıların tevhid anlayışı! Allah'ı tanıtmak için değil de anlaşılmaz kılmak için yazılmış cümleler âdeta… Allah'ı (cc) böyle tanıtan bir anlayış, insanı kulluğa yöneltebilir mi?

Tasavvufun Tevhid Anlayışı

"Tevhid dört mertebedir. Öz, özün özü, kabuk ve kabuğun kabuğu…

Birinci Mertebe: Kişinin diliyle 'Lailaheillallah' demesi, kalbinin bu kelimeden gaflet içinde olması veya inkâr etmesidir. Münafıkların tevhidi gibi.

İkinci Mertebe: Kişinin kalbinin, lafzın manasını tasdik etmesidir, Müslümanların umumunun tasdik ettiği gibi. Bu avamın itikadıdır.

Üçüncü Mertebe: Bunları keşif yoluyla görmesidir. Hakkın nuruyla bakıp görür. Bu mukarrabin (yakınlaştırılmış) olanların makamıdır. Bu şöyle olur: Eşyaları farklı farklı görür, fakat bu çokluğun tek, bir ve Kahhar olan Allah'tan sudûr ettiğini bilir.

Dördüncü Mertebe: Varlık âleminde tek bir varlığı görmesidir. Bu sıddıkların müşahedesidir. Sufiler buna 'tevhidde fena' derler. Çünkü bu sadece tek bir şey görür. Nefsini dahi görmez. Nefsini dahi görmeyecek kadar tevhide daldı mı nefsinde fena bulmuş olur. Manası, nefsinde ve yaratılmışları görmede fena bulmasıdır."[55] [56]

Okuduğumuz tevhid tanımı vahye yabancıdır ve resûllerin davet ettiği tevhidi, sufilerin tevhidinden daha aşağıda gösteren çirkin bir sapmadır. Bunu akılda tutarak devam edelim. Dördüncü mertebeyi okuyan her insan zaruri bir soru soracaktır. O soruyu ve sorunun cevabını yukarıdaki satırların sahibinden okuyalım:

"…Şayet dersen sadece tek bir şeyi müşahede etmesi nasıl olur ki? O gökleri, yerleri ve hissedilen cisimleri görüyor. Bunlar çok fazladır. Nasıl bu kadar çok tek olur?

54. Şerhü'l Akaid Tercümesi, s. 148
55. İhya-ı Ulumu'd Din, 1285
56. Sufilerin, tevhidi; kusudi ve şuhudi olarak ikiye ayırmasına dair bk. Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, s. 358-359; Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, s. 659-670

Bil ki bu, mukaşafat ilminin gayesidir. Bu ilmin sırlarının kitaplara yazılması caiz değildir.

Arifler dediler ki: 'Rububiyet sırrını ifşa etmek küfürdür.'

Sonra bu, muamele ilminin dışında bir meseledir. Senin bunu uzak görmeni -çok alanın tek olması- kırmak/çürütmek mümkündür. Bir şeye bir açıdan bakınca tek, başka bir açıdan bakınca çok görmek mümkündür. Mesela insan… Onun ruhu, cesedi, uzuvları, eklemleri, bağırsakları cihetiyle bakılırsa çoktur. Fakat başka bir bakışla o insandır, bütündür, yani tektir… Bu örnekte konu açıklığa kavuşur ve ulaşamadığın bu makamı inkâr etmez ama iman edersin. Tevhidin bu kısmına inandığın için de imanın oranında ondan nasibin olur. Nasıl ki nebi olmadığın hâlde, nübüvvete iman etmiş olman, ona imanın oranında nasibin oluyorsa… Bu hâl her şeyde tek ve El-Hak olan Allah'ı görme, bazen sürekli olur bazen de anlık olup kaybolur. Gözleri alan şimşek gibi… Çoğunlukla da böyle olur. Hallac-ı Mansur'un işaret ettiği de budur.

O, El-Hevvas'ı çöllerde gördü, 'Ne yapıyorsun?' dedi.

'Ben, buralarda geziyorum ki tevekkül konusunda kendimi düzelteyim.' diye cevap verdi.

Hallac, 'Sen iç âlemini imar etmekle ömür harcadın, tevhidde fena bulman nerede?' dedi.

El-Havvas tevhidin üçüncü mertebesini tashih ediyordu. Hallac ondan dördüncü makama ulaşmasını istedi. Bu, muvahhidlerin tevhid konusunda mücmel makamlarıdır. Şayet dersen ki bunların biraz daha açıklanması gerekir, tâ ki tevekkülün bu makamlara nasıl bina edildiği anlaşılsın. Derim: Dördüncü makamın açıklanmasına girmek caiz değildir…"[57]

Anlıyoruz ki dördüncü mertebe sırdır, insanlara açıklanamaz. Ve dördüncü mertebe Hallac-ı Mansur'un tevhididir. Şimdi biz soralım: Hallac'ın tevhid anlayışı nedir? Hallac'ın nasıl bir Allah tasavvuru vardır?

57. İhya-ı Ulumu'd Din, 1289

Cevapları Hallac'ın dilinden okuyalım:

"Ben 'Fütüvvet' konusunda İblis ve Firavun ile tartıştım.

İblis dedi ki: 'Şayet ben secde etseydim 'fütüvvet' ismi benden düşerdi.'

Firavun dedi ki: 'Şayet ben O'nun resûllerine iman etseydim ben de fütüvvet makamından düşerdim.'

Ben de dedim: 'Şayet ben iddialarımdan ve davamdan dönseydim fütüvvet halısından düşerdim.'

İblis, 'Ben ondan daha hayırlıyım.' sözünü Allah'tan başka bir varlık/ğayr olmadığını anlayınca söyledi.

Firavun, 'Ey kavmim sizin için kendimden başka bir ilah bilmiyorum.' sözünü kavminden hakla batılı ayıracak kimse olmadığını anlayınca söyledi.

Ben ise (Hallac) şöyle dedim: 'Allah'ı bilmiyorsanız bari onun eserlerini bilin, ben o eserim. Ben El-Hakk'ım/Allah'ım, çünkü ben hak ile El-Hak oldum her zaman.' dedim.

Bu konuda benim arkadaşlarım Firavun ve İblis'tir. İblis, ateşle tehdit edilmesine rağmen fikrinden dönmedi. Firavun denizde boğuldu, yine iddiasından dönmedi ve vasıta/peygamber kabul etmedi. Ben ise asılsam, ellerim ayaklarım kesilse ve öldürülsem dahi iddiamdan, (yani 'Ben El-Hakkım/Allah'ım.' sözümden) dönmem.

Bir şiirinde şöyle demiştir:

'Ben isteyenim ve istenen benim

Biz bir bedene hulul etmiş iki ruhuz.

Beni gördüğünde onu görürsün

Onu görünce de bizi görmüş olursun.'

Bir başka şiirinde ise şöyle der:

Allah'ın dinini inkâr ettim, ki inkâr vaciptir benim üzerime

Fakat Müslümanların yanında bu çirkindir."[58]

58. Divanu'l Hallac, 28

İşte tevhidin dördüncü mertebesi, özün özü, seçkinlerin itikadı olan sufi tevhidi budur.[59] Böyle bir tevhid anlayışı; yukarıda okuduğumuz tevhidî duruşu gerçekleştirir, salih amele rağbet ve haramlara karşı hassasiyet oluşturur mu? Asla! Böyle bir tevhid anlayışı ancak şirkle uzlaşmaya, salih amelleri terk etmeye ve haramları işlemeye karşı cüret oluşturur! Her şeyin Allah olduğuna inanan biri, putlara/tağutlara neden karşı çıksın ki? Onun nezdinde put/tağut da Allah'tır! Allah ile bütünleştiğine inanan biri neden salih amel yapsın ki? Biz salih amelleri O'na (cc) yakınlaşmak için yapmıyor muyuz? Kişi Allah'a ulaştığına; dahası, O'nunla bütünleştiğine inanıyorsa neden amel yapsın ki? Allah olan şeriat/yasa yapar, yasayla sorumlu/mükellef olmaz. Beşeriyetten sıyrılıp Allah (cc) ile bütünleştiğine inanan biri neden yasaklardan sakınsın ki? Bu sorular, okuyucuya abartı gibi gelebilir, sufi tevhidini ilzam etmemiz şeklinde algılanabilir; ancak öyle değil. Sufi tevhidine inananların iddia ettiği şeylerdir bunlar. Buyurun, okuyalım:

Örneğin İbni Arabi; Nuh, Hud, Şuayb ve Musa (as) kavimlerinin putperestleri için şöyle diyor:

"İbni Arabi, Nuh'un (as) kavminin putlarına olan bağlılığını şöyle açıklıyor:

'Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' '[60]

'Şayet ilahlarını bırakmış olsalardı haktan (Allah'tan) bıraktıkları oranda cehalete düşmüş olacaklardı. Çünkü Allah'ın her ibadet edilende bir yüzü vardır. Onu bilen bilir, bilmeyen bilmez.'[61]

Şuayb'a (as) ayırdığı bölümde de benzer şeyler söyler:

'Birinin inandığı Allah, bir diğerinin inandığıyla aynı değildir. Herkes kendi inancını savunur, ötekinin Allah inancını kınar. Şayet insaf ehli olsa başkasının inancını kınamaz. Cüneyd-i Bağdadî'nin, 'Sufinin rengi su gibidir.' sözünü anlamış olsa herkesi kendi inancıyla kabul eder ve Allah'ı

59. Tasavvufçuların tevhid anlayışı için bk. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslamla İlişkisi, s. 73
60. 71/Nûh, 23
61. Fususu'l Hikem, 1/72

her itikadda nasılsa öyle bilir… Allah, 'Ben kulumun zannı üzereyim.' der. Yani, 'Ben ona ancak itikadı suretinde görünürüm.' der.'[62]

Hud'a (as) ayırdığı bölümde bunu daha açık ifade eder:

'Sakın! Sadece bir inanca sahip olup, kalanları inkâr etme. Bu takdirde birçok hayrı kaçırmış olursun. Çünkü Allah tek bir inancın içine hapsedilmekten daha büyüktür.'[63]

Bunu Musa ve kardeşi Harun'un (as) aralarındaki konuşmada daha açık hâle getirir ve yukarıda teorik olarak zikrettiklerini pratikleştirir:

'Demişti ki: 'Ey Harun! Onların saptığını gördüğün hâlde, seni (bir şeyler yapmaktan) alıkoyan nedir? Niye peşimden gelmedin? Yoksa emrime karşı mı geldin?' (Harun:) 'Ey anamın oğlu! Sakalımı saçımı çekiştirme! İsrailoğullarını böldün, sözümü dinlemedin.' demenden korktum.' demişti.'[64]

'…Onlardan bazıları Samiri'ye uyarak buzağıya taptı, bazıları da Musa'nın dönmesini ve ona bu durumu sormayı bekledi… Böylece aralarına tefrika girmiş oldu. Harun bu ayrılığın sebebinin kendine nispet edilmesinden korktu. Oysa Musa, Harun'dan bilgiliydi. O biliyordu ki buzağıya tapanların bu ibadeti, Allah'ın, 'Senin Rabbin sadece kendisine ibadet edilmesini emretti.' buyruğunun gereğiydi. Allah bir şeye hükmetmişse o mutlaka olur. Musa'nın, Harun'u azarlamasının nedeni buzağıya tapanları inkâr etmesi ve bu konuda geniş davranmamasınaydı. Çünkü arif, her şeyde Allah'ı görendir. Hatta her şeyi bizatihi Allah olarak görendir.'[65] "[66]

"Bir gün kıskanç fakihler inkâr ve inatları nedeniyle Mevlana'ya, 'Şarap helal midir ya da haram mı?' diye sordular.

Onların amacı Şemseddin'in şerefine dokunmaktı. Mevlana kinaye yoluyla şöyle buyurdu: 'İçse ne çıkar, çünkü bir tulum şarabı denize dökseler deniz değişmez ve denizi bulandırmaz… Açık cevap şudur ki eğer Şems

62. Fususu'l Hikem, 1/192
63. Fususu'l Hikem, 1/192
64. 20/Tâhâ, 92-94
65 Fususu'l Hikem, 1/192
66. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 81-82

şarap içiyorsa her şey ona mübahtır. Çünkü o, deniz gibidir. Eğer bunu senin gibi bir kahpenin kardeşi yaparsa ona arpa ekmeği bile haramdır."[67]

Tevhid Ehlinin Tevhid Anlayışı

Şimdi çuvaldızı kendimize batıralım: Tevhid kavramının içinin boşaltılması, son yüzyılda biraz da bizim elimizle, yani tevhidî hassasiyeti olanlar eliyle gerçekleşti. Benim "mesele milliyetçiliği" olarak ifade ettiğim bir durum yaşandı. Tevhid birkaç güncel meseleye ve tekfire indirgendi. Bu birkaç mesele ve tekfir etrafında fırtınalar koparıldı. Cüz küllün, parça bütünün önüne geçirildi. Âdeta tevhidin bir bütün olduğu göz ardı edildi. Özü "tam teslimiyet" olan tevhid inancına bir bütün olarak teslim olunmadığında muvahhid olunamayacağı, olsa olsa "Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr edenler" konumuna girileceği unutuldu.

Yanlış anlaşılmak istemem: Tekfir ve tevhidin güncel meseleleri; tevhidin bir parçası, ayrılmaz unsurlarıdır. Onlarsız tevhid olmaz. Ancak tevhidin diğer cüzleri olmadan da tevhid olmaz. Yüce Allah'a yönelmek; O'nu tazim etmek; O'na sığınmak; O'nun rahmetini umup gazabından sakınmak; yalnızca O'na tevekkül etmek; O'nu anarak kalpleri mutmain kılmak; O'nun vaadine güvenmek; O'nun tuzağından endişe etmek; için için, yalvara yakara O'na niyaz etmek; O'nun sevgisiyle kalbi imar etmek;O'nun korkusuyla kimlik ve dolayısıyla kişilik kazanmak; O'nun için sevmek; O'nun için buğzetmek; O'na ait olduğunu ve tekrar O'na döneceğini bilmek; O'na teslim olmak ve bizi O'ndan alıkoyan prangaları kırıp O'na firar etmek… Güzel isimlerini ve yüce sıfatlarını belleyip O'na o şekilde dua/kulluk etmek… Sıcak günlerin susuzluğu ve uykusuz gecelerin secdeleriyle mutlu olmak… Geceyi ibadetle ihya ettikten sonra, günahkâr bir mücrim gibi seherde oturup istiğfar etmek ve lisanıhâliyle, "Ne yaparsam yapayım senin hakkını ödeyemem, ne yaparsam yapayım senin şanına layık olmaz, beni bağışla!" diyebilmek… Tevhid inancının aslı, Yüce Allah'ın en güzel isimleridir, El-Esmau'l Husna'dır. O'nun her bir ismi, inancın bir esasını tahkim eder ve diğer esaslarla bağ kurar. O'nun isimlerinin açılımı ise vahiyle olur. Kur'ân ve Sünnet, Rabbimizin isimlerini nasıl anlamamız gerektiğini

67. Ariflerin Menkıbeleri, s. 486

ve onlarla Yüce Allah'a nasıl kulluk edeceğimizi gösterir. Tevhid inancını bu bütünden koparıp birkaç meseleye indirgediğimizde zulmederiz; hem kendimize hem dinimize hem de davamıza… Bir misalle açıklayalım:

Yüce Allah'ın vücudumuzun bir parçası olarak yarattığı kolu düşünelim. Kolumuz, ancak vücudumuzda olduğu sürece koldur. Tutar, sıkar, denge sağlar, vücut bütünlüğü oluşturur. Peki, onu vücuttan ayırdığımızda ne olur? Şeklen koldur, ancak kendisi için yaratıldığı hiçbir vazifeyi yerine getiremez, işlevini kaybeder. Bir zaman sonra şekli de bozulmaya başlar; çürür, kokar ve en sonunda leş hâlini alır… İşte tevhidin bir parçası olan tekfir ve bazı güncel meseleler de böyledir. Bütünün içinde anlamlıdır, Yüce Allah'ın rızasına uygundur. Bütünden kopardığınızda şeklen tevhiddir, ancak hakikatte tevhid değildir ve bir zaman sonra elinizdeki parça kokmaya, böylece sizi de kokutmaya başlar. Çuvaldızı kendimize batıracağız dedik ya, kitabın tam ortasından konuşmaya devam edelim:

Örneğin hâkimiyet, tevhidin en önemli ve öncelikli rükunlarından biridir: Yüz binlerce peygamberin şahitliği üzere egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır. Yaratan kim ise hükmeden, yasa belirleyen ve şeriat sahibi olan da O'dur. Bu ilkeye inanıp teslim olmayan kişi, Müslim değildir… Bu ilkeyi, tevhidin -yukarıda saydığımız- diğer cüzleriyle birlikte ele aldığımızı düşünelim, bir bütün olarak inandık ve teslim olduk; ne olur? İş yerimize, evimize, insani ilişkilerimize, İslami çalışmalarımıza Allah (cc) hükmeder. Şayet lütfeder ve yeryüzünde temkin/iktidar verirse devletimize de O'nun yasaları hükmeder. Peki, bu tevhid esasını tevhidin diğer cüzlerinden kopardığımızda ne olur? Felaket! Evet, tek kelimeyle imani bir felaket olur, nifak ve Yahudileşme başlar. Şöyle ki; devleti yönetenler Allah'ın indirdikleriyle hükmetmiyor diye ağzımızı doldura doldura onları tekfir ederiz. Ne ki kendimiz iş yerimizde Allah'ın hükümleriyle hükmetmez, patronu koruyup kollayan kapitalist yasalarla hükmeder, işçiyi sömürürüz. Evimizde Allah'ın indirdikleriyle hükmetmez, "Biz babadan böyle gördük; kızını dövmeyen dizini döver; kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin; oğlun mu var derdin var," zihniyeti ve cahilî yasalarıyla hükmeder, evde terör estiririz. İnsan ilişkilerimizde Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyiz. Tanımak

yerine kavimleri tanımlarız. Kendimizi diğer kavimlerden/bireylerden üstün görürüz. Cahiliyeden kalan kin, adavet, dedikodu, nemime vb. habis ahlaklar ilişkilerimize hükmeder… Cemaatlerimiz birer diktatörlüğe dönüşür. İstişareden, hep birlikte manevi gelişimden, gelişmeye müsait kardeşlerimizin önünün açılmasından eser yoktur. Varsa yoksa bir -veya birkaç- diktatör vardır ve her şey onlar içindir…

Peki, neden böyle olur? Çünkü secde, zikir, oruç, dua gibi ibadetler insanın kalbini genişletir, basiretini açar. Bireysel ve toplumsal aksaklıkları görmemizi sağlar. Kulluğumuzu dengede tutar… Tevhidi diğer cüzlerinden ayırdığımızda ise kalpler katılaşır, basiret kapanır, istikamet kaybolur. Tevhidî ilkeler bizi arındırmaz. Başkalarını küçümsediğimiz, onları aşağılayarak kendi eksikliklerimizi örttüğümüz bir set işlevi görür. Bir zaman sonra inancımız, ahlakımızı zehirleyen bir virüse dönüşür. "Bunlar kâfir!" cümlesi her ahlaksızlığı meşrulaştıran sihirli bir değnek oluverir. İnsanların malını çalan, namusuna göz diken, haklarını çiğneyen kişiler; vicdan sızılarını, "Bunlar kâfir!" ağrı kesicisiyle dindirirler. İnancımız; Kur'âni ilkelerimize, Nebevi öğretilerimize ve vicdanlarımıza takılan susturucu görevi görür. Tekfir ettikleri topluluklara karşı hiçbir sorumlulukları olmadığını iddia eden ve Yüce Allah tarafından yalanlanan Yahudiler gibi oluruz:

"Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki ona bir kantar (altın) emanet etsen, onu sana geri verir. Öylesi de vardır ki ona bir dinar versen üstüne durmadığın müddetçe sana geri vermez. (Bunun nedeni) onların şöyle demeleridir: '**Ümmilere karşı (yaptıklarımızda) bir sorumluluğumuz yoktur. (Malları bize helaldir.)**' Bilerek Allah'a karşı yalan söylüyorlar. (Hayır, öyle değil!) Kim sözünü tutar ve (Allah'tan) sakınıp korkarsa Allah, muttaki olanları sever. Allah'a olan sözlerini ve yeminlerini az bir karşılıkla değiştirenler! Bunların ahirette hiçbir nasibi yoktur. Kıyamet Günü'nde Allah onlarla konuşmayacak, onlara değer vermeyecek ve onları arındırmayacaktır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır."[68]

Yahudiler kendilerinden olmayanlara, yani tekfir ettikleri herkese ümmi derler. Aralarında din bağı olmadığından ümmilere karşı hiçbir sorumlulukları olmadığını düşünürler. Yalan söyler ve Allah'a iftira ederler. Zira

68. 3/Âl-i İmran, 75-77

Allah (cc) iyiliği, adaleti, akrabaya yardımı, komşuyla iyi geçinmeyi, sözleşmelere bağlı kalmayı… emretmiş, şeriat kılmıştır. Ancak Yahudiler amelsiz/ahlaksız bir inanca sahip olduklarından inançları ahlaklarını zehirlemiş; önce kul hakkını, zamanla da Allah'ın ve nebilerinin hakkını çiğnemeye başlamışlardır. Allah'ın ayetlerini yalanlayan, nebilerini öldüren, Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr eden, kelimelere farklı anlamlar yükleyip vahyi tahrif eden… bir topluma dönüşmüşlerdir.[69]

İşte böyle… Tevhid, canımızdan aziz bildiğimiz, uğruna yaşayıp öldüğümüz o şerefli kavram… Bütünlüğü bozulduğunda tevhid olmaktan çıkıyor. Elimizde tuttuğumuz parça; bizi iyilerden/ebrar olanlardan kılmıyor, imanımız salih amele dönüşmüyor… Elimizdeki parça önce kokuyor, sonra kokutuyor…

İnancımıza istikamet veren imani kavramların bu şekilde parçalanması, iki önemli nedenle izah edilebilir:

- İlk neden biziz, yani gafletimiz. Ağacı gözümüze fazla yaklaştırdığımızdan ormanı göremiyor oluşumuzdur. Fazla önemsenen cüzün, bütüne perde çekmesidir. Çözüm ise tevhid inancının müfredatına, yani vahye dönmektir. Her iki boyutuyla vahye dönmek, bu sorunu çözecektir. Birinci boyut, vahiy metnine, yani Kitab'a dönmektir. Gündemimizin, Kitap'taki bütünlüğe uygun olmasına dikkat etmektir. Bir öğrencinin bir dersin yalnızca birkaç konusuna yoğunlaşması hangi sonuçları doğuruyorsa, bir Müslim'in bir ilim dalının birkaç konusuna yoğunlaşması da aynı sonucu verir: İmtihanı kaybeder, sınıfta kalır. Tekrarı, bütünlemesi, torpili olmayan kulluk imtihanını kaybeder… Bu nedenle vahiy müfredatındaki bütünlük, kulluğumuza istikamet kazandırır, dengeli bir kulluk oluşturur.

Vahyin ikinci boyutu Allah Resûlü'nün (sav) sünnetidir/siretidir. Kur'ân'dan öğrendiklerimiz bize renk verecektir. Biz o rengi sünnete arz edeceğiz. Şayet Allah Resûlü'nün hayatında bir karşılığı varsa doğru yolda olduğumuzu anlayacağız. Karşılığı sünnette yoksa yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunun farkına varacağız. Örneğin Kur'ân, Allah'ın (cc) şirki affetmeyeceğini,

69. Geniş Bilgi için bk. s. 387, Batıl/Muharref Dinlerin Özelliği

onun dışında kalan günahları bağışlayacağını haber veriyor ve bir tevhid ilkesi vazediyor:

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği kimse için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[70]

Bu, Kur'âni bir bilgi… Bu bilgi bize nasıl renk veriyor, amelimize hangi yönde istikamet çiziyor? Diyelim ki öğrendiğimiz bilgi bizi rehavete, amelî gevşekliğe sevk etti. Aynı bilginin Allah Resûlü (sav) ve enbiya (as) üzerindeki etkisine bakacağız. Şayet "Allah (cc) muvahhidleri affedecek." düşüncesi onları rahatlamaya, amelî gevşekliğe sevk etmişse doğru yoldayız demektir. Aksi hâlde bir şeylerin yanlış gittiğini anlayacağız. Muhtemelen bu bilgiyi tamamlayan başka bilgileri eksik bıraktığımızı, parçayı bütünden kopardığımız için bizi yanlış sonuca götürdüğünü düşüneceğiz. Şöyle ki;

– Bizim muvahhid olduğumuzu kim söyledi? Allah'tan (cc) bir garantimiz mi var? Allah Resûlü (sav) bir peygamber olmasına rağmen bu kadar emin olmamıştır!

"De ki: 'Ben, resûllerin ilki değilim. Ve ben, bana ve size ne yapılacağını bilmiyorum. Ben, yalnızca bana vahyolunana uyuyorum. Ben, ancak apaçık bir uyarıcıyım.' "[71]

Hârice ibni Zeyd El-Ensârî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ensar kadınlarından Ummu'l A'lâ adında, Nebi'ye (sav) biat veren bir kadın bana şunu bildirmişti:

'Ensar, Muhacirleri evlerinde barındırmak için kura çektiklerinde Osman ibni Maz'ûn da bizim payımıza çıkmıştı. Osman, bizim evimizde oturdu. Bir süre sonra hastalandı, biz de hasta bakıcılığını yaptık. Sonra vefat edip de onu kefenine sardığımız zaman Allah Resûlü (sav) evimize geldi.

Ben, 'Sâib'in babası! Allah'ın rahmeti üzerine olsun. Şahitlik ederim ki Allah seni yüceltti.' dedim.

Bunun üzerine Nebi (sav) bana, 'Allah'ın onu yücelttiğini nereden biliyorsun?' dedi.

70. 4/Nisâ, 48
71. 46/Ahkâf, 9

'Anam, babam sana feda olsun. Elbette bilemem, ey Allah'ın Resûlü!' dedim.

Allah Resûlü bana, 'Vallahi! Bu Osman'a ölüm gelip çattı. Ben onun için iyilik umarım. Vallahi, ben Allah'ın resûlü olduğum hâlde ona ne yapılacağını bilmiyorum.' dedi.

Vallahi, ben o günden bu yanadır asla hiç kimseyi temize çıkarmam. Ayrıca bu durum beni çok üzmüştü. Uyudum ve rüyamda Osman'ın akan bir pınarı olduğunu gördüm. Hemen Allah Resûlü'ne (sav) gelerek haber verdim.

O da bana, 'O akan pınar Osman'ın amelleridir.' dedi.' "[72]

Bu, yalnızca onun (sav) değil, tüm enbiyanın ortak hassasiyetidir. Onlar kendileri ve zürriyetleri hakkında şirkten ve müşrik olmaktan korkmuşlardır:

"İbrahim, (İslam'ı) oğullarına vasiyet etti. Yakub da böyle yaptı: 'Ey evlatlarım! Allah sizin için (İslam) dinini seçti! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin!' Yoksa siz, Yakub'a ölüm geldiğinde orada hazır mı bulunuyordunuz? O, oğullarına demişti ki: 'Benden sonra neye ibadet edeceksiniz?' Demişlerdi ki: 'Senin ilahına, babaların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek bir ilaha ibadet edeceğiz ve biz O'na teslim olanlardanız.' "[73]

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim şöyle demişti: 'Rabbim! Bu beldeyi güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı putlara tapmaktan uzak tut. Rabbim! Gerçekten o (putlar), insanlardan birçoğunu saptırdılar. Bana uyan, hiç şüphesiz bendendir. Bana isyan edene gelince, şüphesiz ki sen, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin.' "[74]

– Bir insan tevhid ehli olsa dahi Yüce Allah'ın azameti karşısında ürperir, bir yandan O'nun (cc) rahmetini umarken diğer yandan O'nun (cc) azabından korkar. Korku ve ümit arasında dengede kalır:

"Şüphesiz ki (o müminler), Rabblerine olan saygılarından dolayı (kalpleri) ürperti içinde olanlar, Rabblerinin ayetlerine iman edenler, Rabblerine (hiçbir şeyi) ortak koşmayanlar. Yapmaları gereken (tüm sorumluluklarını) yerine getirmelerine rağmen, Rabblerine dönecekleri için (ya kabul edilmezse, ya Allah'ın şanına yakışır

72. Buhari, 2687
73. 2/Bakara, 132-133
74. 14/İbrahîm, 35-36

şekilde yapamamışsam diye) kalpleri titreyenler, işte bunlar, hayırlarda yarışmakta ve bundan dolayı öne geçmektelerdir."[75]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gece Allah Resûlü'nün yatakta olmadığını fark ettim. (Karanlıkta) onu ararken elim, ayaklarının altına değdi.

Secdede olduğu için ayakları dikilmişti ve şöyle dua ediyordu: 'Allahım! Öfkenden rızana, cezandan affına sığınırım. Senden yine sana sığınıyorum. Seni ne kadar övsem bitiremem. Zira sen kendini övdüğün gibisin.' "[76]

"İbrahim et-Teymî (rh) şöyle demiştir: 'Sözlerim ile amelimi karşılaştırdığımda hep yalancı çıkmaktan korkarım.'

İbni Ebî Muleyke (rh) şöyle demiştir: 'Nebi'nin (sav) ashabından otuz kişiyle karşılaştım, hepsi de kendilerinin münafık olmasından korkuyordu. Hiçbirisi kendisinin, Cibril ve Mikail gibi bir imana sahip olduğunu söylemezdi.'

Rivayet edildiğine göre Hasan Basrî (rh) şöyle demiştir: 'Bundan ancak mümin korkar, münafık emin olur.' "[77]

– Kalbi tevhid inancıyla mamur olan bir insan kendisini temize çıkaracak, tezkiye edecek bir anlayışa sahip olmaz:

"Nefislerini temize çıkaranları görmedin mi? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, Allah dilediğini temize çıkarır. Ve onlar kıl kadar da olsa zulme uğramazlar. Bak! Nasıl da Allah'a yalan iftirada bulunuyorlar. Apaçık bir günah olarak (Allah'a iftira etmek) yeter."[78]

"Göklerde ve yerde olanların tamamı Allah'a aittir. (Akıbet şöyle olacaktır: O) kötülük işleyenleri, kötülüklerine karşılık cezalandıracak; iyilik yapanları da iyiliklerine karşılık en güzel olanla mükâfatlandıracaktır. Onlar ki; küçük kusur ve günahlar dışındaki (İslam'da cezaya tabi olan içki, zina, adam öldürme gibi) büyük günahlardan ve fuhşiyattan sakınırlar. Şüphesiz Rabbin, bağışlaması geniş olandır. Sizi topraktan yarattığı zaman da siz annelerinizin karnında ceninler iken de sizi en

75. 23/Mü'minûn, 57-61
76. Müslim, 486
77. Buhari, Kitâbu'l İmân, 36. Bab başlığı
78. 4/Nisâ, 49-50

iyi bilen O'dur. **Nefislerinizi temize çıkarmayın. O, korkup sakınan (takva sahiplerini) en iyi bilendir."**[79]

– Sonuç olarak; kendini güven içinde hissetmek ve kesin olarak kurtulacağına inanmak, muharref din sahibi Ehl-i Kitab'ın ve müşriklerin özelliğidir:

"(Böylece) nefsine zulmederek bahçesine girmiş ve: 'Buranın ebediyen yok olacağını sanmıyorum.' demişti. 'Kıyametin kopacağını da zannetmiyorum. Şayet (olur da kıyamet kopar ve) Rabbime döndürülürsem, bundan daha hayırlı bir dönüş yeri bulacağım elbette.' "[80]

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek.' Bu, onların kuruntusudur. De ki: 'Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!' (Hayır, iddia ettikleri gibi değil!) Bilakis, kim muhsin olarak/kulluğunu en güzel şekilde yerine getirerek Allah'a teslim olursa, onun Rabbi katında ecri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."[81]

Doğru bilginin bizi hatalı bir sonuca götürmemesi için dinimizi Kitap ve sünnet bütünlüğü içinde öğrenmek, bir zorunluluktur. Aksi hâlde elimizdeki parça bizi bütünden saptırır.

- İkinci neden, tağutlardır. Müstekbir tağutlar tevhidî bütünlüğün tehlikesini fark edince tevhidin karşısına parçalanmış tevhid anlayışını koydular. Şöyle ki;

Müstekbirler, tarihî verileri derinlemesine analiz edip tevhid inancını çok iyi anladılar. Tevhidin, edilgen mustazafları nasıl hidayet öncüsü imamlar kıldığını gördüler. Ölçtüler, biçtiler, düşündüler… Kahrolası kâfirler, tekrar ölçüp biçtiler ve şu karara vardılar: "Hiçbir güç tevhidin önünde duramaz, hiçbir sistem tevhidin karşısında varlık gösteremez. Öyleyse tevhidin karşısına tevhid koyacağız!"

Sözde tevhide davet eden insanlar yetiştirip gerçek tevhid davetini ve o davete gönül veren insanları manipüle ettiler. Böylece, insanların gerçek tevhid inancına yönelmelerine engel oldular. Bu, onların tabiatıdır. Tarih,

79. 53/Necm, 31-32
80. 18/Kehf, 35-36
81. 2/Bakara, 111-112

coğrafya, hukuk, iktisadi ve idari bilimler, psikoloji ve sosyoloji gibi sosyal bilimleri; toplumları analiz etmek onların direnç noktalarını tespit etmek ve o noktaları kırmak için kullanırlar. Bir yerde gelenek onların sömürü/işgal düzenine karşı mı duruyor, geleneğe el atar ve onun karşısına kendileriyle uyumlu bir gelenek yerleştirirler. Bir yerde sosyalizm onlara direnç mi gösteriyor, kendi partilerini/örgütlerini kurar ve kendileriyle uyumlu bir sosyalizm oluştururlar… Üstelik bu strateji, yalnızca günümüz müstekbirlerinin uygulaması değildir. Örneğin Hristiyanlık. İsa'ya (as) iman eden muvahhidler, Roma İmparatorluğu için tehditti. Yaklaşık 300 yıl İsevi muvahhidlerle uğraştılar. İseviliğin dalga dalga yayıldığını görünce İmparatorluk, Hristiyanlığı kabul etti. Dini kendi uhdesine aldı, bozdu ve Roma putperestliğini Hristiyanlık kisvesiyle devam ettirdi… [82]

Kur'ân bir noktaya ısrarla vurgu yapar: Müstekbir tağutlar tuzakçıdır! Mustazafları müşrikleştirmek ve inkârcı konumuna getirmek için gece gündüz aralıksız tuzak kurarlar:

"Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) … (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?" [83]

Günümüzde karşılaştığımız tuzakların en çetini, enbiya mirası tevhidin karşısına konan, parçacı tevhid anlayışıdır. Parçacı tevhid ne bireyi ne toplumu ıslah eder. Parçacı tevhid hedef ve istikamet sorunu yaşar. Onun hedefinde vahyin hedef aldığı müstekbir tağutlar yoktur. Parçacı tevhid anlayışı "mesele milliyetçiliği" yapar. Birkaç meselede onlar gibi düşündükten sonra her türlü melaneti işleme özgürlüğünüz vardır; çünkü Allah (cc), parçacı tevhid sahibini ne yaparsa yapsın bağışlayacaktır!

Sonuç olarak; din ve dinin kavramları bir bütündür. Onu parçaladığımız ânda, din ve dinî kavramlar felaketimiz olur. Kur'ân'ın ifadesiyle; Allah ile aldanan, kötü ameli kendisine süslü gösterilen, çabası boşa gittiği hâlde

82. Geniş bilgi için bk. Tevhid Dergisi, S 110, s. 4
83. 34/Sebe', 33

kendini hidayet üzere zannedenlerden oluruz. Allah (cc) bu sondan hepimizi korusun. Çözüm ise tahrif etmeden, eksiltmeden, fazlalaştırmadan... indiği hâliyle dine ve dinin kavramlarına ittiba etmektir.

Hangi Kavramlardan Başlamalı?

Vahyin inanca, ahlaka, siyasete... dair birçok kavramı vardır. Peki, İslami kavramlar arasında öncelenmesi gereken hangisidir? Yaşadığımız çağda İslam'a mensup kitlelerin sorunu nedir? Islaha nereden ve hangi kavramlardan başlanmalıdır? Hiç şüphesiz bu sorunun cevabı bellidir: İlk adım, tevhid inancını inşa eden kavramlarla atılmalıdır. Zira bu ümmetin ahlak, siyaset ve iktisat alanında yaşadığı sapma; bir neden değil, sonuçtur. Evet, itikadi kavramlarda yaşanan sapma, hayatın tüm alanlarına sirayet etmiştir. Nasıl etmesin ki? İtikadi kavramlar İslam'ın temeli değil midir? Temelde yaşanan sorun/sapma, üzerine yükselen binaya da yansıyacaktır elbet. Islah etmek isteyenler yıpranmış binayı değil, sarsılan temeli düzelterek işe başlamalıdır.

Bu hususta Muhammed Kutub şöyle der:

"Samimi davetçilerden çoğu Müslümanlara gelen felaketin, sağlıklı İslami yapıdan sapan ahlak ve gidişatları sebebiyle olduğu kanısındadırlar. Müslümanların ahlaki çöküntüye girdikleri son derece açıktır. Yaşamlarına bulaşan yalan, hile, ikiyüzlülük, zaaf, korku, eğik başlar, dine yamanan şeyler, günahlar, gençliğin yaşadığı dağılma ve çözülme, insanların günahları ve inkârcılığı olağan saymaları... Evet, daha başka onlarca nitelik ve işler... Hiçbirinin İslam'da yeri yok ama "Müslümanların" yaşadığı ortam da budur! Yine de ahlaki sapma, Müslümanların yaşamlarındaki tek sapma da değildir; en tehlikeli olan sapma da değildir. Problem sadece ahlaktaki sapma olsaydı -kötülüğüne rağmen- çok daha kolay olacaktı! Problem büyüyerek "kavramlar"daki sapmaya kadar vardı. "Lailaheillallah"tan başlamak üzere İslam'ın temel kavramları bunun içindedir. Ahlakı bozuk ama dinin gerçeğini tasavvuru doğru olan bir insanın ahlaki bozukluğunu düzeltmek için çalışırsın; ama kafasındaki kavramları düzeltmek için çaba sarf etmezsin. Hâlbuki sapma, kavramların kendisindeyse, önce kavramların sonra da ahlakın düzeltilmesi için ne kadar yoğun bir çaba gerekir acaba? İslam

âleminin bugünkü gerçek durumu budur: Sapma ahlak noktasını aşmış ve dinin temel ilkelerine kadar inmiştir. Bu nedenle de İslam, Resûlullah'ın (sav) dediği garipliği yaşamaktadır: İslam garip başladı, başladığı gibi yine garip olacaktır.

Problemi özünden çözmeliyiz: Kavramlar yanlış kaldıkça, sadece ahlakın düzelmesi için yapılacak çalışmalar tam bir sonuç vermeyecektir. Ümmet de asrımızda düştüğü bataklıktan çıkamayacaktır. İlk Müslüman topluluğun İslam'ın birinci garipliğini kaldırmak için gösterdiği çaba gibi biz de ikinci gariplik dönemini kaldırmak için yoğun bir çaba sarf etmeliyiz."[84]

Kavram Çalışmaları

Tevhid akidesinin yapı taşı olması nedeniyle İslami uyanışın âlim ve mütefekkirleri, Kur'ân ve Sünnet kavramlarına önem verdi. Son yüzyılda "Kur'ân Kavramları" veya "Kavramlar" başlığı altında birçok faydalı çalışma yapıldı. Allah (cc) en doğrusunu bilir; vahiy kavramlarını ihya etme çalışmalarında öncülük, Pakistanlı ilim adamı Ebu'l A'la el-Mevdudi'ye aittir. "Kur'ân'da Dört Terim" ismiyle yayınladığı kitabı, bir şeylerin yanlış gittiğine inanan ve ümmetin içinde bulunduğu tihten çıkış arayanların gönlüne su serpti. Kitap, son asrın en güzel tefsirlerinden biri olan Fî Zilâl'in şekillenmesine de katkı sundu.[85]

Daha sonra İslam âleminde peş peşe kavram çalışmaları yayınlandı. Bu çalışmalar arasında umde olanlar şöyledir:

- Kur'ân'da Dört Terim, Ebu'l A'la el-Mevdudi
- Düzeltilmesi Gereken Kavramlar, Muhammed Kutub
- Kelimeler ve Kavramlar, Yusuf Kerimoğlu
- Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, Ahmed Kalkan
- İslam'ın Temel Kavramları, Hüseyin K. Ece
- İstismar Edilen Kavramlar, Alaaddin Palevi

Kavram Çalışmalarını Bekleyen Tehlike

Kavram çalışmalarının olumlu etkisi ve çalışmalara yönelik ilgi, şeytanı harekete geçirdi. Allah'a yönelen bir kula her yönden ve yönelişin her

84. Düzeltilmesi Gereken Kavramlar, s. 10-11
85. bk. Seyid Kutub ve Menhecuhu fi'l Akîde, s. 98; Fî Zilâli'l Kur'ân fi'l Mizân, s. 151-152

merhalesinde gelen İblis[86] kavram çalışmalarına da uğradı. Bu çalışmaları, pratikten soyutlanmış salt bilgi veren çalışmalara dönüştürdü. Kur'ân ve Sünnet kavramları, değişmek ve değiştirmekten ziyade entellektüel bir kültür çalışmasına evrildi…

Allah (cc) en doğrusunu bilir, zikrettiğimiz sorunun birkaç sureti vardır:

– Kavramların güncel karşılığını göstermemek

Kavramlar, kavramı öğrenen ve o kavramla düşünen insanın yolunu aydınlatmak içindir. Hâliyle her kavramın güncel karşılığı, yaşanan dünyada neye tekabül ettiği ve en önemlisi nasıl pratiğe döküleceği asli hedef olmalıdır. Aksi hâlde, kavramın bilgisine sahip olup ameline sahip olmayız.

– Kavramların cüzi karşılığını göstermek

Son dönemlerde "Kur'ân'a dönüş", "indirilmiş din-uydurulmuş din", "öze dönüş" söylemlerinde bulunan zümreler var. Kur'âni kavramlara çok sık atıf yapıyor, hatta yalnızca Kur'âni kavramlarla konuşuyorlar. Ne ki kavramların geleneğe tekabül eden karşılıklarına işaret ediyor, siyasete tekabül eden karşılıklarının üstünü parmaklarıyla kapatıyorlar. Bu hâlleriyle Tevrat'ı okuyan, işlerine gelmeyen ayetleri parmaklarıyla gizleyen Ehl-i Kitab'a benziyorlar.

86. "Dedi ki: 'Beni saptırmana karşılık, ben de onları (saptırmak) için senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım. Sonra kesinlikle onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoğunu şükredici bulamayacaksın.' " (7/A'râf, 16-17)

Sebre ibni Ebî Fâkih'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şeytan, Âdemoğlunun her yerde önüne oturur. Müslim olma yolunda yine önüne oturur, engeller çıkarmaya ve Allah yolundan saptırmaya çalışır.

Yeni Müslim olan birine şöyle der: 'Sen Müslim oldun, babanın ve atalarının dinini terk ettin ha!'

O kimse şeytanı dinlemez, ona isyan eder ve böylece Müslim kalır.

Şeytan hicret eden kimsenin de yolunu keser, önüne oturur ve şöyle der: 'Kendi vatanını ve yurdunu terk edip nasıl hicret edersin? Hicret etmek dizginlerinden bağlanmış at gibidir ve çok sıkıntılıdır.'

O kimse de ona isyan edip onu dinlemez ve hicretini yapmış olur.

Sonra şeytan, cihad yolu üzerine oturur ve şöyle der: 'Cihad yorgunluk demektir. Hem kendini yorarsın hem de malını kaybedersin. Savaşacak ve öldürüleceksin. Karın başkasına nikâhlanacak, malların taksim edilecek…'

O kimse de şeytanın bu sözlerine kulak vermez ve isyan ederse o da cihadını yapmış olur. Kim bunları böylece yaparsa, o kimseyi cennete koymak Allah üzerine bir borçtur. Savaşta öldürülse de boğularak ölse de hayvanın sırtından düşüp ölse de Allah o kimseyi mutlaka cennetine koyacaktır." (Nesai, 3134)

Bakkal Veli Efendi'yi ve kendi hâlinde Ayşe Teyze'yi eleştirmek, Kur'ân kavramlarının karşılığı olarak onları göstermek ve âdeta Kur'ân'ın hedefi onlarmış gibi davranmak güncel bir tahrif örneğidir. Veli Efendi ve Ayşe Teyze mazur değildir, zira hiç kimse vahiyden yüz çevirdiği ve Allah'a şirk koştuğu için mazur olmaz. Ancak onlar Kur'ân'ın hedefi de değildir. Kur'ân'ın hedefi müstekbirlerdir… Veli Efendi ve Ayşe Teyze Allah'a şirk koşsun diye gece gündüz tuzak kuran,[87] bu uğurda malını harcayan,[88] insanlar sapsın diye endâdlar/ortaklar tayin eden,[89] şirki ve cahiliye âdetlerini süsleyen,[90] cahiliyeyi terk edenleri ölüm ve hapisle tehdit eden[91] müstekbir tağutlardır. Kur'ân; Veli Efendi'yi ve Ayşe Teyze'yi uyandırmak, mustazaflıklarını sonlandırmak ve sömürülmelerini engellemek için indirilmiştir.[92]

Kavramların güncel karşılıkları gösterilirken suya sabuna dokunmadan, vakfımızın izin belgelerini imzalayan yetkilileri görmezden gelerek, vakfımıza bağış yapan zengin/mütref tabaka yokmuş gibi davranarak konuşursak, Kur'ân kavramlarının hedefi hâline geliriz. Zira bu durum bizi Kur'ân'ın hedef gösterdiği Samiri[93], Belam[94] ve Ehl-i Kitab'ın din bilginleri durumuna düşürür.

– Kavramları izah ederken vahye yabancı bir dil/üslup kullanmak

Vahyin kendisine ait bir dili, üslubu ve metodu vardır. Vahyi ve kavramlarını açıklayan insan o dile, üsluba ve metoda sahip olmalıdır. Açık, sade ve anlaşılır bir dille; her seviyeden insanın anlayacağı ve okuyanın/dinleyenin zihin dünyasını netleştiren bir üslup kullanmalıdır. Sonra o dil put kırıcı olmalı ve müstekbir tağutların kalplere/zihinlere diktiği putları bir bir yıkmalıdır. Felsefi kavramlar, entelektüel kasılmalar ve plaza diliyle Kur'ân kavramları anlaşılmaz. Herkesle uzlaşmaya hazır, teslimiyetçi ve mızmız bir dil; Kur'ân'ın semtine dahi uğrayamaz. Zira Kur'ân kimsenin poz kesmek için kullanacağı bir araç olmadığı gibi kimsenin korkaklığını/teslimiyetçi-

87. bk. 34/Sebe', 33
88. bk. 8/Enfâl, 30
89. bk. 14/İbrahîm, 30
90. bk. 6/En'âm, 137
91. bk. 7/A'râf, 123-124; 26/Şuarâ, 29
92. bk. 28/Kasas, 5-6
93. bk. 20/Tâhâ, 95-97
94. bk. 7/A'râf, 175-176

liğini meşrulaştıracak bir kitap da değildir. Dili gayet sade ve açık, dostları ve düşmanları gayet net ve belirgindir. Ayrıca bu kitap mücadele/cihad etmeye, uyarmaya, uyandırmaya, hesaplaşmaya, put kırmaya, sahtekarları ifşa etmeye, Allah'ın dışında rabb edinilen dinî ve siyasi otoriteleri tehdit etmeye gelmiştir. Uzlaşmacı bir dili yoktur, her türlü uzlaşma yaklaşımına daha ilk surelerde kapıyı kapatmıştır:

"(Öyleyse) yalanlayanlara itaat etme. Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı). Çokça yemin eden değersiz kimseye itaat etme. Sürekli ayıplayıp (gıybet yapan) ve (insanların) sözlerini taşıyan, Hayra engel olan, haddi aşan, çok günah işleyen, Kaba-saba/zorba sonra da nesebi belli olmayan, Mal ve çocuk sahibi olmuş diye, Ona ayetlerimiz okunduğu zaman, 'evvelkilerin masalları' diyen. Onu burnundan damgalayacağız."[95]

Çalışmaya Dair!

Okuduğunuz çalışma; Kur'ân ve Sünneti merkeze alarak yazılmıştır. Tevhid akidesini inşa eden kavramları inceleyen ve elinden geldiğince kavramların günümüz dünyasındaki karşılıklarını gösteren bir çalışmadır. Çalışmanın başında belirttiğimiz gibi El-Esmau'l Husna isimli çalışmanın devamı niteliğindedir. İslam inancının temel kavramları, Yüce Allah'ın güzel isimleri ve yüce sıfatlarıdır. O'nun (cc) isimleri anlaşılmadan ve Nebevi ifadeyle ihsa edilmeden sahih İslam inancı oluşturmak olanaksızdır.

Diğer tüm çalışmalarda olduğu gibi bu çalışma da bir cemaat/ekip çalışmasıdır. Çalışma vesilesiyle bana dua eden her okuyucumuzun, çalışmanın meydana gelmesi için en az benim kadar emek harcayan Tevhid ve Sünnet davasının muvahhid/muvahhide yiğitlerine duacı olmasını dilerim.

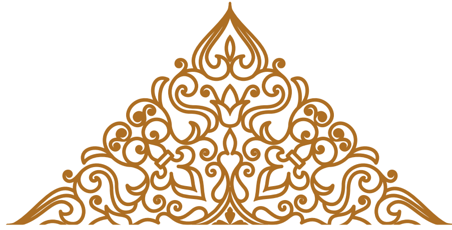
Hiç şüphesiz, diğer çalışmalarımızda olduğu gibi bu çalışmada da eksikler ve hatalar olacaktır. Eksiklerin temel nedeni ilmimizin azlığı, nefsimizde var olan yapısal sorunlar ve şeytanın iğvasıdır. Bu nedenle, eksikliklerimizi gösteren kardeşlerimizin, kendilerine müteşekkir olacağımızı bilmelerini isterim.

95. 68/Kalem, 8-16

Rabbim bu çalışmayı Tevhid ve Sünnet davasının anlaşılması ve yaşanmasına vesile kılsın. Bir cezaevi imtihanını yeni bir hizmet kapısına çeviren Rabbimize hamdolsun. Salih amelleri tamamlama nimetini bize bahşeden Allah'a hamdolsun. Başta ve sonda, yerde ve gökte, dünyada ve ukbada Rabbim sana hamdolsun.

29 Cemâziye'l-Âhir 1443

01 Şubat 2022

İSLAM

İSLAM

Tevhid inancını inşa eden kavramlar arasında ele alacağımız ilk ve belki de en önemli kavram, İslam'dır. Yüce Allah yirmi üç yıllık nüzul sürecinde farklı üslup ve yollarla "İslam" kavramını sahabenin gönlüne nakşetmiştir. Vahyin bize öğrettiğine göre İslam, tüm resûllerin insanları kendisine davet ettikleri pak dinin adıdır. Tarih boyunca yaşamış tüm peygamberler, "Ben Müslimlerdenim/İslam olanlardanım." diyerek kendini tanıtmış ve bu dine müntesip olmakla iftihar etmiştir:

"Şayet yüz çevirirseniz, sizden bir ücret istemiş değilim. Benim ücretimi yalnızca Allah verecektir ve ben Müslimlerden/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardan olmakla emrolundum."[1]

"(De ki:) 'Ben ancak bu beldeyi haram/kutsal kılan ve her şeyin kendisine ait olduğu (Mekke'nin) Rabbine ibadet etmekle emrolundum. Ve Müslimlerden/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardan olmakla emrolundum.' "[2]

"İbrahim, Yahudi değildi. Hristiyan da değildi. Hanif bir Müslim'di. O, müşriklerden de değildi."[3]

Yüce Allah, başta peygamberler olmak üzere tüm varlığa İslam/teslim olmayı emretmiştir:

"Rabbi ona: 'Teslim ol!' dediğinde: 'Âlemlerin Rabbi olan (Allah'a) teslim oldum.' dedi."[4]

1. 10/Yûnus, 72
2. 27/Neml, 91
3. 3/Âl-i İmran, 67
4. 2/Bakara, 131

Yine Rabbimiz (cc) peygamberlerin, kendileriyle tartışan müşriklere cevaben İslam olmakla emrolunduklarını bildirmelerini istemiştir:

"Şayet (İslam konusunda) seninle tartışırlarsa (onlara) de ki: 'Ben ve bana tabi olanlar (dini Allah'a halis kılıp yalnızca O'na kulluk ederek) yüzümüzü Allah'a teslim ettik.' ..."[5]

"De ki: 'Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah iken, O doyurur ama (kimse tarafından) doyurulmaz iken Allah'tan başkasını mı veli edinecekmişim?' De ki: 'Şüphesiz ki ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhid ile Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' Ve 'Sakın müşriklerden olma.' (denildi.)"[6]

Yüce Allah bütün insanlığa İslam/teslim olmalarını emretmiştir:

" ... Öyleyse O'na teslim olun. (Kalp dinginliği ve tevazuyla Allah'a teslim olan) muhbitleri müjdele."[7]

"Size azap gelmeden önce, Rabbinize dönün ve O'na teslim olun. Sonra yardım olunmazsınız."[8]

Yüce Allah İslam'ın; cinlerin, göklerin ve yerlerin, Güneş'in ve Ay'ın dini olduğunu açıklamıştır:

" 'Ve (cinler dedi ki) hiç şüphesiz, içimizde (Allah'a) teslim olmuş olanlar da var, zalim olanlar da. Kim teslim olmuşsa bunlar, doğru yolu araştırıp bulmuş olanlardır.' "[9]

"Allah'ın dini dışında bir (din mi) arıyorlar? (Hem de) göklerde ve yerde olanların tamamı isteyerek veya zorla ona teslim olmuşken?! O'na döndürülecek (ve bu yaptıklarının hesabını vereceklerdir)."[10]

O (cc), kullarından teslim olanları övmüştür:

"(Hayır, iddia ettikleri gibi değil!) Bilakis, kim muhsin olarak/kulluğunu en güzel

5. 3/Âl-i İmran, 20
6. 6/En'âm, 14
7. 22/Hac, 34
8. 39/Zümer, 54
9. 72/Cin, 14
10. 3/Âl-i İmran, 83

şekilde yerine getirerek Allah'a teslim olursa, onun Rabbi katında ecri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."[11]

"Muhsin olarak/Kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışarak yüzünü Allah'a teslim eden ve hanif olan İbrahim'in milletine uyandan daha güzel bir dine kim sahip olabilir? Ki, Allah İbrahim'i dost edinmiştir."[12]

"Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve: 'Ben Müslimlerdenim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanım.' diyenden daha güzel sözlü kim olabilir?"[13]

Tüm bunlardan sonra Yüce Allah kendi katında geçerli olan tek dinin İslam olduğunu, İslam dışında hiçbir dinin kabul edilmeyeceğini ilan etmiştir:

"Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır..."[14]

"Kim de İslam dışında bir din ararsa ondan kabul edilmez. Ve o, ahirette hüsrana uğrayanlardan olur."[15]

İslam Nedir?

Lugatta İslam

"İslam lafzı Arapçadır. 'Se-le-me/' kökünden türeyen bu kelimenin kök manası (ayıp, kusur ve eksikliklerden) uzak/berî olmaktır."[16]

El-Ezheri der ki: "Muhammed ibni Yezid'i, 'Araplar dört şeye selam der.' derken işittim... Cennete 'Dâru's Selam/Selamet Yurdu' denmesinin nedeni; cennetin sürekli olup nimetlerinin kesintisiz olmasındandır. Allah'a 'Es-Selam' denmesi ise O'nun yaratılmışların özelliklerinden olan değişim ve fânilikten münezzeh olmasındandır. İnsana selam vermek ise kişi için dininde ve nefsinde afetlerden uzak olmasını istemektir. Bir ağaç için 'şeceru's selam/selam ağacı' denmesi ise onun afetlerden uzak olmasındandır... (Bu kökten türeyen) 'İslam' için ise iki tarif yapılmıştır. İlki, Allah'ın emrine teslim olan; ikincisi, kulluğunu sadece Allah'a yapandır..."[17]

11. 2/Bakara, 112
12. 4/Nisâ, 125
13. 41/Fussilet, 33
14. 3/Âl-i İmran, 19
15. 3/Âl-i İmran, 85
16. Lisânu'l Arab, 12/289, s-l-m maddesi; Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/90, s-l-m maddesi
17. Tehzîbu'l Luğa, 12/309, s-l-m maddesi

Istılahta İslam

İslam kelimesinin lugat anlamı ile şer'i anlamı arasında sağlam bir bağ vardır. İleride tafsilatlı bir şekilde anlatacağımız üzere İslam; insanın, kulluğunu sadece Allah'a (cc) yaparak en büyük zulüm olan şirkten, dostluğunu ve sevgisini ise sadece Rabbinin rızasına göre belirleyerek en büyük suç olan müşriklikten berî ve selamette olmasıdır. Özetle diyebiliriz ki İslam, şer'i olarak iki esas üzere kuruludur: Dini Allah'a (cc) halis kılarak O'na kulluk/ibadet etmek ve şirke davet eden tağutlar ile onlara kulluk yapan müşriklerden beraat etmek…

Kullarına İslam olmayı emreden,[18] onları İslam ismiyle isimlendiren,[19] onlardan, "Ben Müslim'im." diyenleri öven[20] ve İslam dışında tüm dinlerin geçersiz olduğunu söyleyen[21] Allah'tır (cc). Böylece dünya ve ahiret saadetini bu kelime üzerine bina etmiştir. Açık ve açıklayıcı olan Mubin Kitab'ında her şeyi izah eden ve tafsilatlandıran Rabbimiz, elbette İslam lafzını da en güzel şekilde açıklamış, hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde beyan etmiştir.

Dinin Sahibinin İslam Tarifi

قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَٓاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِاَنَّا مُسْلِمُونَ

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! **Gelin sizinle bizim aramızda ortak bir kelimede buluşalım**: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabler edinmeyelim.' Şayet yüz

18. "…Sizin ilahınız tek olan ilahtır. Öyleyse O'na teslim olun. (Kalp dinginliği ve tevazuyla Allah'a teslim olan) muhbitleri müjdele." (22/Hac, 34)
19. "…Atanız İbrahim'in milletine (uyunuz)! O (Allah) sizleri bundan önce de bunda da Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar diye isimlendirdi ki, Resûl size, siz de insanlara şahitlik edesiniz." (22/Hac, 78)
20. "Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve: "Ben Müslimlerdenim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanım." diyenden daha güzel sözlü kim olabilir?" (41/Fussilet, 33)
21. bk. 3/Âl-i İmran, 19

çevirirlerse deyin ki: 'Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız.' "[22]

Bu ayet, İslam'ın ne olduğunu, olabilecek en güzel ve en tafsilatlı şekilde anlatmıştır. Bu kanaate varmamızın ve İslam kavramını bu ayet üzerinden anlatacak olmamızın bazı nedenleri vardır:

- **Ortak Kelimeye Davet**

Allah (cc), Resûl'ünün (sav) diliyle Ehl-i Kitab'ı "ortak kelimeye" davet etmiştir. Bu ortak kelime İbrahim, Muhammed, Musa, İsa, Nuh ve diğer tüm resûllerin (as) ortak dini olan ve insanları davet ettikleri tevhid/İslam dininden başka bir şey değildir. Sonrasında ortak kelimeden ne murat ettiğini bizzat kendisi açıklamıştır. Ayetin sonunda ise Ehl-i Kitab'ın yüz çevirip kabul etmemesi durumunda sahabeden, bu öğretileri kabul eden Müslimler, yani İslam dininin müntesipleri olduğunu söylemesi istenmiştir.

- **Allah Resûlü (sav), İslam'a Davet Ettiği Hükümdarlara Bu Ayeti Ana Mesaj Olarak Göndermiştir**

Allah Resûlü'nün (sav) Rum Hükümdarı Hirakl'e yazdığı mektup şöyledir:

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Allah'ın kulu ve resûlü Muhammed'den, Rum'un büyüğü Hirakl'e,

Hidayete tabi olanlara selam olsun. Bundan sonra, seni İslam'a davet ediyorum. İslam'a gir ki selamette kalasın ve Allah ecrini iki kat versin. Eğer kabul etmezsen sana tabi olanların günahı senin boynunadır. 'De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Gelin sizinle bizim aramızda ortak bir kelimede buluşalım: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabler edinmeyelim.' Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: 'Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız.' '[23] "[24]

Mısır Hükümdarına da aynı içerikte bir mektup göndermiştir:

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Allah'ın kulu ve resûlü Muhammed'den, Kıptilerin büyüğü Mukavkıs'a, Hidayet yoluna uyanlara selam olsun! Bu dua ve

22. 3/Âl-i İmran, 64
23. 3/Âl-i İmran, 64
24. Buhari, 6

temenniden sonra ben, seni İslam'a davet ediyorum. Müslim ol ki selamete eresin. Müslim ol ki Allah ecrini, mükâfatını iki kat versin. Eğer bu davetimden yüz çevirirsen Kıptilerin günahı senin boynuna olsun! 'De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Gelin sizinle bizim aramızda ortak bir kelimede buluşalım: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabbler edinmeyelim.' Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: 'Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız.' '[25] "[26]

Yukarıda zikrettiğimiz ayet-i kerimede İslam dört ana başlık altında tarif edilmiştir:

1. Sadece Allah'a ibadet etmek
2. Hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak
3. Yaratılmışları rabb edinmemek
4. Müşriklerden berî olarak İslam kimliğini ilan etmek

İlk üç maddeyi doğru anlayan ve yaşamında Allah'ın istediği gibi uygulayanlar, kendilerini İslam'a nispet etme ve bu ismi kimlik olarak kullanma hakkına sahiplerdir. Bu esasları kabul etmeyen ya da teoride kabul edip amelde sorun yaşayanlar ise kendilerini İslam'a/tevhide nispet etme hakkına sahip değillerdir. Bunun en açık delili şudur: Ayetin muhatabı olan Ehl-i Kitap, ayette zikredilen esasları ilkesel olarak kabul ediyor ve kendilerini, bu esasları kabul etmeleri yönüyle Arap putperestlerden ayırıyorlardı. Ancak bu ilkeleri amelî olarak uygulamıyor, peygamberlerine ve salih kabul ettikleri zevata ibadet çeşitlerinden olan duayı sarf ediyor, âlimlerinin helal ve haram belirlemesine müsaade ediyorlardı. Böylece kendilerini İbrahim'in (as) dini olan İslam'a nispet etmelerine rağmen Allah (cc) onları yeniden İslam'a davet ediyordu. Bu ayetin muhatabı olan Ehl-i Kitap, " ... Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz ... "[27] ya da " ... Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacaktır ... "[28] diyecek kadar kendilerinden ve üzerinde oldukları dinden emin olan insanlardı. Ancak buna rağmen, ayette görüldüğü gibi

25. 3/Âl-i İmran, 64
26. Zâdu'l Meâd, 4/233
27. 5/Mâide, 18
28. 2/Bakara, 80

yeniden İslam olmaya davet edildiler. Buradan anlıyoruz ki kişinin kendini İslam dinine nispet etmesi; kimlikteki din hanesine İslam yazdırması; dinin namaz, oruç, zekât gibi birtakım şiarlarıyla amel etmesi… İslam olmak için yeterli değildir. Bu sebeple İslam kavramını doğru anlamak ve gerekleriyle amel etmek, gerçek anlamda İslam olmak isteyenler için bir zorunluluktur.

1. Sadece Allah'a İbadet Etmek

İslam'ı tarif eden ayet-i celilede ilk olarak "…Yalnızca Allah'a ibadet edelim…"[29] diyerek giriş yapılıyor.

• İbadet Nedir?

Zeccâc dedi ki: "Arap lugatında ibadet, itaatle Allah'a boyun eğmektir. Denir ki 'tariku'n mu'abbed/kullaştırılmış yol', çokça yürünerek düzleştirilmiş yol manasındadır."[30]

İbnu'l Enbârî dedi ki: " 'Falanca kuldur.' dendiğinde bu, 'Rabbine boyun eğen, kaza ve kaderine teslim olan, emri altına giren' anlamındadır."[31]

"İbadetin aslı, boyun eğme ve zillettir."[32]

Arap lugatında ibadet; boyun eğmek, boyunduruk altına girmek, karşısında ezilmek ve minnet duymak, gönülden bağlanarak itaat etmek ve küçülmek anlamlarında kullanılır. Araplar, elinde hiçbir yetkisi olmayan ve efendisinin emirlerine göre yaşayan köleye bu manaları gözeterek abd/kul demişlerdir.

İbadetin şer'i anlamı da lugat anlamına yakındır. Fâtiha Suresi'nin temeli olan "Biz, yalnız sana ibadet ederiz…"[33] ayetinde âlimlerimiz ibadeti şöyle tanımlamışlardır:

Taberi (rh) der ki: "Sadece sana huşu ile kulluk eder, sadece senin karşında

29. 3/Âl-i İmran, 64
30. Tehzîbu'l Luğa, 2/138, a-b-d maddesi
31. Tehzîbu'l Luğa, 2/140, a-b-d maddesi
32. Muhtâru's Sıhâh, s. 198, a-b-d maddesi
33. 1/Fâtiha, 5

küçülür/zillete düşer ve sadece sana boyun eğeriz… Çünkü bütün Arapların yanında ubudiyetin aslı zillettir."[34] [35]

İbni Kesîr (rh) der ki: "Şer'i ıstılahta ibadet; sevginin, bağlılığın ve korkunun kemalini birleştiren bir ifadedir."[36]

Kurtubî (rh) der ki: "İbadetten kastedilen, O'nu (cc) birlemek/tevhid ve şeriatın emirlerini yerine getirmektir."[37]

İbni Teymiyye (rh) der ki: "Allah'ın sevip razı olduğu zahirî ve bâtıni tüm amellerdir."[38]

İbni Kayyım (rh) der ki: "İbadet/Kulluk iki aslı bir araya toplar… Tam bir sevgi ve tam bir zillet, boyun eğme. Birini sever, lakin ona boyun eğmezsen ona kul olmuş olmazsın. Aynı şekilde birine boyun eğer, ama onu sevmezsen yine ona kulluk etmiş olmazsın."[39]

Bu anlamlarıyla ibadet/kulluk, basit harflerden oluşan sıradan bir kelimeden çok daha fazlasını ifade eder. Ubudiyet; kulun, Rabbinin karşısında küçülüp O'na (cc) boyun eğmesini, O'nu her şeyden üstün ve yüce tutup gönülden O'na bağlılığını, O'nun şeriatına ve kaderine tam bir teslimiyetle teslim olup, sevgi, saygı, korku ve ümitle kulluk vazifelerini yerine getirmesini anlatır.

- **İbadet/Ubudiyyet, Kelime-i Tevhid'in Özüdür**

Bu ince ve derin anlamlarıyla ibadet/kulluk; Kelime-i Tevhid'in anlamı, insanın yaratılış gayesi, kitapların indirilme ve resûllerin gönderilme sebebidir. Şöyle ki; Kelime-i Tevhid, "Allah'tan başka ibadeti hak eden hiçbir ilah yoktur." anlamına gelir. Kişi "Lailaheillallah" dediğinde ilahlığı Allah'a ispat edip yaratılmışlardan nefyeder. İlah ise kendisine ibadet edilen demektir.

---

34. Tefsîru't Taberî, 1/161, Fâtiha Suresi, 5. ayetin tefsiri
35. Sözlükte 'zayıf, aciz ve itibarsız olmak, aşağılanmak, yenik düşüp boyun eğmek' anlamındaki 'zull' kökünden türeyen zillet; bir kimsenin başkaları karşısında bedensel, psikolojik, ekonomik, sosyal statü vb. yönlerden zayıflığını ve etkisizliğini ifade eder. Güç, üstünlük, saygınlık' manasındaki izzetin karşıtıdır. (TDV İslam Ansiklopedisi, 44/416-417)
36. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 1/134, Fâtiha Suresi, 5. ayetin tefsiri
37. Tefsîru'l Kurtubî, 1/225, Bakara Suresi, 21. ayetin tefsiri
38. El-Ubudiyye, 1/44
39. Medâricu's Sâlikîn, 1/95-96

Lisânu'l Arab'ta İbnu'l Menzûr şöyle der: "İlah, kendisine ibadet edilendir. Kim kime ibadet ediyorsa; o, onun ilahıdır. Müşriklerin ibadet ettiği putlara da bundan dolayı a'lihe/ilahlar denmiştir."[40]

Tâcu'l Arûs sahibi Zebidî: "E-li-he, fiil olarak 'ibadet etti' demektir... İlah ise me'luh/ilah edinilen, yani ibadet edilen mâbud anlamındadır."[41]

Külliyât sahibi Ebu'l Bekâ: "Açıkça belirttiler ki; ilah, ibadet edilen demektir."[42]

Tehzîbu'l Luğa sahibi El-Ezheri: "İlah edinmek, ibadet edilen mâbud edinmektir."[43]

Şeriat dilinde de ilah, bu anlamlarda kullanılmıştır:

"Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye **Allah'ın dışında ilahlar edindiler!** Asla! (Kıyamet Günü) **onların ibadetlerini** inkâr edecek ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar."[44]

Görüldüğü gibi onlar ibadet ederek bazı varlıkları ilah edinmiştir. Kıyamet Günü o varlıklar da, "Neden bizi ilah edindiniz?" diye değil, "Neden bize ibadet ettiniz?" diyerek onlara karşı çıkacaktır. Zira birine ibadet etmek, kabul edilsin veya edilmesin, onu ilah edinmektir.

"Ey kavmim! **Allah'a ibadet edin**. Sizin O'ndan başka **ilahınız** yoktur."[45]

Bu ayette de nebiler ancak ilah olana ibadet edileceğini, O'ndan (cc) başka ilah olmadığı için yalnızca O'na ibadet edilmesi gerektiğini anlatmışlardır.

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle: 'Şüphesiz ki **benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin**.' diye vahyetmişizdir."[46]

Yüce Allah, ilah olduğu için kendisine ibadet edilmesini emretmiştir.

40. Lisânu'l Arab, 13/467, e-l-h maddesi
41. Tâcu'l Arûs, 36/320-321, e-l-h maddesi
42. Kitâbu'l Kulliyât, s. 172
43. Tehzîbu'l Luğa, 6/222, e-l-h maddesi
44. 19/Meryem, 81-82
45. 11/Hûd, 14, 50, 61, 84
46. 21/Enbiyâ, 25

Müşrikler dahi tevhid davetini duyduklarında bundan kastedilenin yalnızca Allah'a kulluk/ibadet olduğunu anlamış ve şöyle demişlerdir:

"Demişlerdi ki: 'Bir tek Allah'a ibadet edelim ve babalarımızın ibadet ettiği (ilahları) bırakalım diye mi bize geldin? Şayet doğru sözlüysen vadettiğin (azabı) getir (bakalım)!' "[47]

İbadet/Kulluk, yaratılış gayesidir

Tarih boyunca insanoğlunu en fazla meşgul eden "Niçin yaratıldım, varlık amacım nedir?" gibi soruların cevabı, İslam'ın bu ilkesinde saklıdır. İnsan Allah'a ibadet etsin, kulluk yapsın, O'na teslim olsun diye yaratılmıştır:

"Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[48]

Ayette ibadetten kastedilen anlam; yalnızca ve sadece, içine hiçbir şey karıştırılmadan, Allah'a hiçbir varlık ortak edilmeden, dini Allah'a (cc) halis kılarak O'na kulluk etmektir.

Resûller bu hakikati insanlara ulaştırmak için gönderilmiş, beraberlerinde getirdikleri kitaplar bu hakikatin izahı için indirilmiştir:

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle: 'Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana **kulluk/ibadet edin**.' diye vahyetmişizdir."[49]

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a **ibadet/kulluk edin** ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir… "[50]

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır. **(Ayetlerin Allah tarafından muhkem kılınıp, sonra detaylı bir şekilde açıklanmasının nedeni) Allah'tan başkasına ibadet etmemenizdir.** Şüphesiz ki ben, size O'ndan bir uyarıcı ve müjdeciyim."[51]

• Bir Bütün Olarak Allah'a Kulluk Etmek

Yalnızca Allah'a kulluk etmek emrinin Kur'ân'da farklı üslup ve değişik siyaklarda tekrar ettiğini görürüz. Allah, İslam dinine girmek isteyenlerin

47. 7/A'râf, 70
48. 51/Zâriyat, 56
49. 21/Enbiyâ, 25
50. 16/Nahl, 36
51. 11/Hûd, 1-2

bir bütün olarak hayatı Allah için yaşamalarını ve hayatın içinde cüzlerden oluşan ibadetlerini sadece Allah'a yapmalarını ister:

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.' De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.' "[52]

Kendilerini İbrahim'in milletine, yani İslam'a nispet eden müşriklere, hem onların üzerinde oldukları dinin İslam olmadığını hem de İslam'ın ne olduğunu anlatan bu ayet, kulluğun iki esasını bir arada zikretmektedir. "Namazım ve kurbanım" ifadesi günlük hayatta yapılan cüzi ibadetlerin sadece Allah'a ve Allah için olmasını, "ölümüm ve hayatım" ifadesiyse hayat ve ölüm arasındaki bütünün sadece Allah'a has kılınması gerektiğini anlatır:

"… Bu, kalpteki her çarpıntıda, hayattaki her harekette, namazda, ibadette, hayatta, ölümde, kulluk davranışlarında, pratik hayatta, ölümde ve onun ötesinde eksiksiz bir şekilde Allah için her şeyden soyutlanmadır. Bu, mutlak tevhidden ve eksiksiz kulluktan kaynaklanan bir tesbihtir. Allah'ı eksikliklerden uzak saymadır. Namazı, ibadeti, dirilişi ve ölümü birleştirip tek başına Allah'a özgü kılmadır. Tüm varlıkların rabbi olan Allah'a … Âlemlerin üzerinde eksiksiz otorite ve egemenlik sahibi, eğiten, yönlendiren ve hükmeden Allah'a … Tam bir teslimiyetle, gönülde ve hayatta Allah'tan başkasına kulluk eden bir şey bırakmadan … Vicdanda ve realiteler dünyasında O'na kulluk yapmaktan başka bir şeye yer vermeden …"[53]

- **Allah'tan Başkasına İbadet/Kulluk Edenler İki Kısımdır**

İslam'ın müşrik kabul ettiği, fıtratı ve Allah'a (cc) verdikleri sözü/misakı bozmuş toplumlara baktığımızda bunların iki kısım olduğunu görürüz:

a. Bir bütün olarak Allah'a ibadetten yüz çevirmiş ve O'na (cc) kulluk etmeyi kendine yediremeyen, dinsiz, ahirete inanmayan, kendilerini seçilmişlerden sayan aristokrat müstekbirler:

"Hevasını ilah edinen ve Allah'ın ilim üzere saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği ve gözünün üzerine perde kıldığı kimseyi gördün mü? (Şimdi) Allah'tan

52. 6/En'âm, 161-163
53. Fî Zılâl-il Kur'ân, 5/507-508, En'âm Suresi, 161-163. ayetlerin tefsiri

sonra ona kim hidayet edebilir? Öğüt almaz mısınız? Dediler ki: '(Her şey) yalnızca dünya hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve diriliriz. Bizi, ancak zaman helak etmektedir.' Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Yalnızca zannetmektelerdir."[54] [55]

"Firavun dedi ki: 'Ey ileri gelenler! Sizin için kendimden başka bir ilah bilmem. Ey Haman! Çamurun üstünde benim için bir ateş yak ve bana bir kule inşa et. (Onun üzerine çıkıp) Musa'nın ilahına ulaşmayı umuyorum! Çünkü ben, kesinlikle onun yalancılardan olduğunu düşünüyorum.' "[56]

"Dedi ki: 'Ben sizin en yüce rabbinizim!' "[57]

b. Allah'a inanan, O'nu ve sıfatlarını kabul eden; ancak dua, adak, kurban, secde, kıyam, Allah'ın kanun yapma yetkisi gibi cüzi ibadetleri Allah (cc) ile beraber yaratılmışlara edenler:

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[58]

"Gemiye bindikleri zaman, dini Allah'a halis kılarak (şirk koşmaksızın yalnızca) Allah'a dua ederler. Onları kurtarıp karaya çıkardığı zaman, (bir bakarsın ki) hemen şirk koşuvermişler."[59]

"Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."[60]

---

54. 45/Câsiye, 23-24
55. "…Kıyamet Günü'nü inkâr eden Arap müşrikleri ile içlerindeki ilahiyatçı filozofların söyledikleri bunlardır. Onlar, ilk yaratılmayı ve Allah'a dönüşü inkâr etmektedirler. Aynı görüşe sahip olan tenasüh nazariyesini ileri süren materyalist filozoflar da bir yaratıcı olduğunu inkâr etmekte ve her 36.000 senede her şeyin önceki hâline döneceğine inanmaktadır. Onlar bunun sonsuza kadar tekrarlanacağını zannetmektedir…" (Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 7/247, Câsiye Suresi, 23-24. ayetlerin tefsiri)
56. 28/Kasas, 38
57. 79/Nâziât, 24
58. 39/Zümer, 3
59. 29/Ankebût, 65
60. 12/Yûsuf, 40

Bir bütün olarak Allah'a (cc) kulluk etmekten kaçınanlar ile hayatın belli bir cüzünde herhangi bir ibadeti Allah'tan başkasına yapanlar arasında fark yoktur. İkisi de İslam ile bağını koparmış, imanına zulüm bulaştırmış, misakı ve fıtratı bozmuştur.

- **Niçin Allah'a İbadet Etmeliyiz?**

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet/kulluk edin ki sakınıp korunabilesiniz."[61]

"De ki: 'Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?' De ki: 'Allah'tır.' De ki: '(Göklerin ve yerin Rabbi O iken yine de) Allah'ı bırakıp kendilerine faydaları olmayan veya kendinden zararı defedemeyen varlıkları mı veliler edindiniz?' De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa, Allah'a tayin ettikleri ortaklar (Allah gibi) yarattı da, (Allah'ın yaratmasıyla ortakların) yaratması birbirine mi benzedi (kimin ilah olduğuna dair kafaları mı karıştı)?' De ki: 'Allah her şeyin yaratıcısıdır. Ve O, (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid, (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr'dır.' "[62]

Mademki her şeyi yaratan Allah'tır; öyleyse faydayı ve zararı yaratan, dilediği insana dilediği ölçüde faydayı ulaştıran yahut dilediği insana dilediği ölçüde zararı ulaştıran da Allah'tır! O hâlde Allah'tan başkalarından fayda umulmamalı, başkalarının zarar vermesinden endişe edilmemeli ve başkalarından korkulmamalıdır. Madem bunların hepsini yaratan Allah'tır; öyleyse ibadeti hak eden tek ilah da Allah'tır (cc). İster sevmek, korkmak, rağbet etmek, beklenti içine girmek ya da ümitvâr olmak gibi kalbî ibadetler olsun ister dua etmek, secde etmek veya kurban kesmek gibi bedenî ameller olsun; hepsinin sadece ve sadece Allah için yapılması gerekmektedir.

Bu gayet anlaşılır bir konudur. Zira teşekkür, iyilik sahibine yapılır. Bizi yoktan var eden, Allah'tır (cc). Sahip olduğumuz tüm güzellikler O'nun ihsan ve lütfudur. Öyleyse teşekkürümüzün/kulluğumuzun tamamı da O'na olmalıdır. Sahip olduğumuz nimetlerde hiçbir payı olmayanlara ibadetimizden pay ayırmak Yüce Allah'a karşı nankörlük etmek ve şirk koşmaktır.

---

61. 2/Bakara, 21
62. 13/Ra'd, 16

Bizi yarattığı gibi faydayı ve zararı yaratan, fayda ve zararı bize eriştirecek vesileleri yaratan yine Allah'tır (cc). Öyleyse bir hayra ihtiyacımız varsa, endişelendiğimiz bir zarar varsa; gönlümüz, beklentimiz ve dilimiz (duamız) yalnızca faydayı yaratana yönelmelidir. Kendisi de bizim gibi yaratılmış, muhtaç olduğu hayrı Allah'ın yarattığı, ona gelecek bir zararı Allah'ın defettiği… kullara, taşlara, ruhlara, türbelere, putlara neden kulluk edelim ki?!

Allah (cc), kendi hâkimiyetini, göklerde ve yerde tek otorite ve tek kanun yapıcı oluşunu anlatırken bu durumu, El-Hâlık ve El-Fâtır isimleriyle açıklamaktadır:

"Şüphesiz ki sizin Rabbiniz, altı günde gökleri ve yeri yaratan, sonra arşa istiva eden Allah'tır. Gündüzü, ısrarla kovalayan geceyle örter. Güneş, Ay ve yıldızları emrine amade kılıp, boyun eğdirendir. Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir."[63]

"Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim. Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir. Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Rızkı dilediğine genişletir (dilediğine) daraltır. Çünkü O, her şeyi bilendir."[64]

Demek ki, yaratan kim ise ilah olmaya da rabb olmaya da ibadet edilmeye de insanları terbiye etmeye de kanun yapmaya da… hak sahibi olan odur. Bu durumun yaratmayla ilişkisi ise şudur: Yaratan, aynı zamanda sahip olandır. Tüm yarattıkları O'nun mülküdür. O (cc); mülkünde dilediği gibi tasarruf eder, dilediğini serbest bırakır, yani helal kılar; dilediğini yasaklar, yani haram kılar…

Bir diğer ilişkisi de şudur: Yaratan, yarattığı varlığı en iyi bilendir. Neyin insana uygun olup neyin uygun olmadığını en iyi O bilir. Hâliyle insan fıtratına en uyumlu yasayı da ancak yaratan Allah (cc) yapabilir.

63. 7/Â'raf, 54
64. 42/Şûrâ, 10-12

Kendisini dahi hakkıyla tanıyamayan insanın, kanun yapmaya yeltenmesi olsa olsa bir akıl tutulmasıdır. Hanımıyla sorunlarını çözemeyen ve çocukların terbiyesinde aciz kalan bir siyasetçinin, tüm toplumu terbiye edecek yasalar yapacağı iddiası saçma, saçma olduğu kadar da komiktir. İnsan insana kanun yapamaz. Yapsa yapsa, onu bir deney faresine çevirir. Zan, heva ve fantezilerini insan üzerinde dener. Sonuç ise yalnızca hüsran olur. Bugün tüm dünyada olduğu gibi!

Allah (cc), tüm bu yüce sıfatlara sahip olmasına rağmen O'ndan (cc) başkasına kulluk edenlere sorar:

"De ki: 'Allah'a hamd, seçkin kullarına selam olsun.' Allah mı daha hayırlıdır, yoksa (Allah'a) ortak koştukları mı? (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) gökleri ve yeri yaratan, sizin için gökten su indiren (Allah mı)? Ki o suyla, sizler için göz alıcı güzellikte bahçeler bitirdik. Siz, onun tek bir ağacını dahi bitiremezdiniz! Allah (cc) ile beraber başka bir ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onlar, (başka varlıkları Allah'a denk tutup) sapan bir topluluktur. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yeryüzünü yerleşke/yaşama alanı kılan, onun arasında ırmaklar yaratan, o (sarsılmasın diye dağlardan) kazıklar çakan, iki denizin arasına (birbirlerine karışmasınlar diye) engel koyan (Allah mı)? Allah (cc) ile beraber başka ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onların çoğu bilmiyorlar. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) dua ettiğinde darda kalmışın duasına icabet eden, kötülüğü gideren ve sizleri yeryüzünün halifeleri kılan (Allah mı)? Allah (cc) ile beraber başka ilah mı?! Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) karanın ve denizin karanlıklarında size yol gösteren, rahmeti (olan yağmurdan önce) müjdeci olarak rüzgârları gönderen (Allah mı)? Allah (cc) ile beraber başka ilah mı?! Allah, onların şirk koştuklarından yücedir. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yaratmayı ilkin başlatan sonra (dirilterek) onu tekrarlayacak olan, sizleri gökten ve yerden rızıklandıran (Allah mı)? Allah (cc) ile beraber başka ilah mı?! De ki: 'Eğer doğru söylüyorsanız (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin.' "[65]

El-Azîz ve El-Hakîm olan Allah tarafından, O'ndan başkasına ibadet eden müşriklere sorular üzerinden verilen bu cevap, Kur'ân'daki en kapsamlı ve geniş cevaptır. Düşünen ve öğüt alanlar için ne kadar da etkileyici bir cevap!

65. 27/Neml, 59-64

- **Allah'a Kulluğun Hakikati ve Özü**

"Kişinin her hâlinde Allah'a muhtaç olduğunu hissetmesi, kulluğun özü ve hakikatidir."[66] Evet, fakr/ihtiyaç kulluğun özü, esasıdır. Zira muhtaçlık insanın ayrılmaz parçasıdır. Her insan, hayatının her ânında mutlaka birine ve bir şeye ihtiyaç duyar. Bahtiyar o kimsedir ki; bu fıtri duyguyu Yüce Allah'a yönlendirir:

"Ey insanlar! Sizler, Allah'a muhtaçsınız. Allah ise (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) El-Hamîd'in ta kendisidir."[67]

Müminler, Yüce Allah'ın bahşettiği tevhidle fıtratın bilincinde olan kimselerdir. Zaten tevhid inancı da şeriat ile fıtratın birleşmesinden doğan bir inanma hâlidir. Fıtratta var olan "Allah'a ihtiyaç" duygusunu, bilinçli olarak Rabblerine yönlendirince, iradi olarak Allah'a teslimiyet, yani kulluk ortaya çıkmıştır. Onlar Allah'a (cc) kul oldukları için mutlu ve izzetlilerdir. Mutlulardır; çünkü, kalp sahibini, mâbudunu, mahbubunu bulmuştur. Annesinin kokusuyla mutlu olan ve sakinleşen bir çocuk gibi, kalp de sahibine kulluk duygusuyla mutlu olur ve yatışır. İzzetlilerdir; çünkü El-Azîz olan bir Rabbe, şeref ve mecd sahibi bir İlah'a kulluk etmektelerdir. O'na yönelmenin, O'nun rahmetini ummanın, O'nun gazabından yine O'na sığınmanın... göz açıp kapayıncaya dek olsa dahi O'ndan ve inayetinden uzak olmama düşüncesinin manevi hazzı içindelerdir.

Bu sebeple onların her hâli "La havle ve la kuvvete illa billahi'l aliyyu'l azim./Güç ve kuvvet, sadece yüce ve büyük olan Allah'ın yardımıyla elde edilir." zikrinin tefsiri gibidir. Hayatlarının tamamı bu cennet hazinesine yakışır şekildedir.[68] Sadece Allah'a (cc) güvenir, O'na dayanır, O'ndan yardım ister, O'nun rahmetini umar, O'nun azabından korkar, rahatlık ve darlık ânında O'na dua ederler.

---

66. Medâricu's Sâlikîn, 2/410
67. 35/Fâtır, 15
68. Ebu Musa el-Eş'ari'den şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullah bana, 'Sana cennet hazinelerinden bir hazineyi haber vereyim mi?' diye sordu.

'Evet! Ey Allah'ın Resûlü!' dedim.

' 'La havle ve la kuvvete illa billah' de!' buyurdular." (Buhari, 4205; Müslim, 2704)

Onlar, Resûl'ün (sav) öğrettiği gibi "Rabb olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, nebi olarak Muhammed'den razı oldum."[69] derler.

Allah'ın (cc) terbiyesi, kaderi ve emri olan şeriatına tam bir teslimiyetle teslim olmuşlardır. Efendisini seven bir kölenin teslimiyeti ve huzuru gibi huzurlu ve mutmainlerdir. Bütün kâinatı yaratana, her şeyden daha yüce ve büyük olana teslim ve kul olmanın şerefiyle şereflenirler. Onların ne güzel duaları vardır.

Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim, 'Allah'ım! Ben senin kulunum, erkek ve kadın kullarının oğluyum. Benim perçemim senin elindedir. Hükmün bende geçerlidir. Benim hakkımdaki takdirin adaletlidir. Sana ait olan isimlerinle, nefsini isimlendirdiğin isimlerinle, Kitab'ında indirdiğin, yaratıklarından birisine öğrettiğin isimlerinle ya da sadece ilmini kendi katında sakladığın ve senden başkasının bilmediği isimlerle senden istiyorum. Kur'ân'ı kalbimin baharı, göğsümün nuru, derdimin cilası, hüznümün şifası yapmanı istiyorum.' derse, Allah onun hüzün ve tasasını alır ve bunların yerine sevinç verir."[70]

İbni Kayyım (rh) bu duaya yaptığı kıymetli yorumda der ki:

"... Burada kulun, 'Ben senin kulunum, erkek ve kadın kullarının oğluyum.' diye dua etmesi, Âdem ve Havva'ya kadar olan tüm soyunu kapsar. Bu duada acziyetini Allah'a arz edip kendini acındırma ve Allah'a boyun eğme vardır. Yine bu duada kendisinin ve atalarının, Allah'ın kölesi olduklarını itiraf vardır. Köleye de efendisinin kapısının dışında bir kapının olmadığı, ondan başkasının ikram ve ihsanda bulunmayacağı vardır. Şayet efendisi kölesine ilgi göstermez ve onu kendiyle baş başa bırakırsa kölenin helak olacağını ve kimsenin kendisine acıyıp barındırmayacağını, buna binaen kölenin zayi olup gideceğini itiraf vardır. İşte söz konusu bu itirafın altında şunları söylemiş oluyor: 'Her ânımda sana muhtacım. Senden başka hiçbir sığınağım yoktur ve efendimden başka kimseye de sığınmam ...' "[71]

69. Abbas ibni Abdulmuttalib'ten (ra), rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: "Kim rabb olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, Resûl olarak da Muhammed'den razı olursa imanın tadını almıştır.." (Müslim, 34)

70. Ahmed, 3712

71. El-Fevâid, s. 22

Yaşadığımız kibir ve enaniyet çağında insanoğlunun en büyük kaybı; insan olduğunu, yani aciz ve muhtaç olduğunu unutmuş olmasıdır. Her hâlinde Rabbine muhtaç olmanın ve O'nun karşısında gönüllü bir şekilde küçülüp boyun eğmenin şeref ve mutluluğundan mahrum kalan insan, Allah'ın dışında maddenin, sanat ve eğlencenin, kendi gibi etten kemikten olan insanın karşısında küçülmüştür. Bir ve tek olan Allah'a (cc) kul olmaktan kaçtıkça, çevresinde bulunan şey sayısınca varlığa kul olmak ve küçülmek durumunda kalmıştır. Tevhidin bütünleştirici ve insanı özüne döndürücü güzelliğinden uzaklaşmış, şirkin ve Allah'tan başkasına ubudiyet yetkisi vermenin parçalayıcı ve insanı özünden uzaklaştırıcı çirkinliğiyle öz nefsine zulmetmiştir.

Bir olan Allah'a ibadet/kulluk yapan mümin ile Allah'tan başkasına kulluk yapanların misali şuna benzer:

"Allah (müşrik ve muvahhid için) bir örnek verdi: Efendileri kendisi hakkında çekişip duran bir köleyle yalnızca bir efendiye teslim olmuş bir köle… Bu iki örnek bir olur mu hiç? Hamd, Allah'adır. Bilakis, onların çoğu bilmiyorlar."[72]

"Yüce Allah, mümin bir kul ile müşrik bir kulun durumlarını bir örnekle açıklıyor: Müşrik olan kulun durumu, birbiriyle uyuşmayan, geçimsiz ortakların emrinde çalışan bir adamın durumu gibidir: Ortakların her biri onu bir tarafa çekmekte, her biri ayrı görevler vermekte, adam ise bu aykırı arzular, emirler arasında şaşırıp kalmakta, gücü ve enerjisi dağılmakta, bir program üzerinde karar kılamamakta, doğru dürüst bir yola girememektedir. Efendilerinin birbirleriyle çelişen, çatışan, boğuşan arzularını tatmin edememekte, onların hepsini razı edememekte, gücü ve enerjisi darmadağın olup gitmektedir. Mümin olan kulun durumu ise şöyledir: O, bir tek efendinin emrine bağlıdır. Efendisinin kendisinden ne istediğini, ne ile yükümlü bulunduğunu bilmektedir. Onun için o, huzur içinde, emin bir hâlde apaçık olan yolunda sağlıklı biçimde ilerlemeye devam eder.

Bu iki adamın durumu bir değildir. Tek bir efendiye bağlı olan adamın belli bir istikameti, bilgisi ve inancı vardır. Gücü bir noktaya toplanır, yönü birdir. Yolu apaydınlıktır. Geçimsiz efendilere bağlı adam ise, hep sıkıntı

72. 39/Zümer, 29

ve tereddüt içindedir. Bir işte karar kılamaz. Bırak hepsini razı etmeyi, efendilerinin birini dahi razı edemez.

Bu örnek, tevhid gerçeği ile şirk gerçeğini bütün yönleri ile tasvir etmektedir. Tevhid gerçeğine iman eden kalp, yeryüzündeki yolculuğunu doğru yolda giderek tamamlar. Zira onun gözü ufuktaki bir tek yıldıza bakar. Bu nedenle yolunu şaşırmaz. Hayatın, kuvvetin ve rızkın bir tek kaynağını tanır. Zarar veya fayda vermenin kaynağını bir bilir. Vermenin ve almanın tek kaynağına dayanır. Bu bir kaynağın doğrultusunda adımlarını doğru düzgün atar. Yalnız ondan destek alır. Elini bir tek ipe atar. Onun halkasına sımsıkı yapışır. Yönünü bir tek hedefe doğru ayarlar. Gözünü ondan ayırmaz. Bir tek efendiye hizmet eder. Onun neye razı olduğunu bilir; bu işleri yapar. Neden hoşlanmadığını bilir; ondan da sakınır... Böylece güçleri bir noktada toplanır ve aynı zamanda birleşir. Bütün güçlerini ve çabalarını değerlendirir, verimli hâle getirir, yeryüzünde iki ayağı da sağlam şekilde yere bastığı hâlde gökte tek olan İlah ile bağını sağlamlaştırır."[73]

• Peygamber, İbadetin/Kulluğun Ölçüsünü Belirliyor

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"**Dinarın kulu** helak olsun/oldu, **dirhemin kulu** helak olsun, **kadifenin kulu** helak olsun. Helak olsun ve yüzüstü sürünsün. Ona bir diken batsın da onu çıkaran bulunmasın. **Kendisine ondan verilince razı olur, verilmediğinde kızar**."[74]

Bir şeye gönülden bağlanan, onun varlığıyla razı olup huzur bulan, onu kaybettiğinde öfkelenen ve huzursuzlaşan, onsuz yaşayamayacağını düşünen kişi; bu sayılanlara kul olmuş ve Allah Resûlü'nün (sav) bedduasına uğramıştır.

Hafız ibni Hacer (rh) der ki:

"...Çünkü dünyaya karşı hâli böyle olana (dünyayı gönülden isteyene), 'Biz, yalnız sana ibadet ederiz ...' ayeti uygun değildir."[75]

73. Fî Zılâl-il Kur'ân, 12/449-450, Zümer Suresi, 29. ayetin tefsiri
74. Buhari, 2886
75. Fethu'l Bârî, 6435 No.lu hadis şerhi

Dünyaya veya kendisini Rabbinden alıkoyan herhangi bir şeye böylesine bağlanmış olan kişi "Biz, yalnız sana ibadet ederiz ... "[76] ayetine inanmayan ya da ahvali, akvalini yalanlayan insanlardandır.

San'ani (rh) der ki: "Dinarın/Dirhemin kulundan kasıt; dünyanın köleleştirdiği, onu elde etmek için dünyanın peşinden koşan ve efendinin sahibinde tasarruf ettiği gibi dünyanın kendisini yönlendirdiği kimsedir. Hadiste zikredilen dinar ve kadife birer misalden ibarettir. Asıl maksat dünyanın veya herhangi bir şeyin insanı oyalayıp Allah'ın emirlerinden alıkoymasıdır. İnsanın rıza ve öfkesini, bir şeyi elde etmeye veya onu elden kaçırmaya bağlamasıdır. Kimini yöneticilik sevdası, kimini para kimini resim/sanat kimini ise toprak sevgisi köleleştirip kul yapar..."[77]

İnsanlardan bazısı yöneticilerine bazısı futbola; bir kısmı sanata; başka bir kısmı uyuşturucuya, paraya, modaya; kimileri insan hak ve özgürlüklerine, kimileri de kadın haklarına yürekten bağlıdır. Onsuz, onu anmadan, onunla olmadan huzur bulamaz.

Sevdiği takımın futbolcularını Allah'ı zikreder gibi tesbih eder, onları andıkça kalbi mutmain olur, onları sevenleri sever, takımından olmayana buğzeder. Bir maç sonucu için kavga eder, ölümü göze alır.

Kimisi şeyhine bağlıdır. Yürekten ve gönülden... Onsuz kaldığı zamanlarda rabıta yapar. Onun türbesinde dahi namazdakinden daha saygılı ve edeplidir. Namazda sağına soluna bakmaktan çekinmez ama şeyhinin huzurunda (!) ne bedeninin ne de gözünün oynadığını görürsün. Namaza durduğunda zihni/kalbi tüm dünyayı gezer ama şeyhin huzurunda kalbin veya bedenin bir şeyle meşgul olmasını edepsizlik sayar. İsteyeceğinde şeyhinden ister, ona güvenip tevekkül eder, onun aracılığıyla tevbe eder, onun üzerine yemin eder. Allah'a sövülür, mukaddesata hakaret edilir, Allah'ın şeriatı yürürlükten kaldırılır... koyun misali sürüye uyar, içinde yaşadığı toplum gibi sağır, kör ve lâl kesilir. Ancak onun şeyhine ya da yoluna, mezhebine ya da ritüellerine haklı dahi olsa eleştiri yapılamaz. Allah'ın dinine yapılan hakaretlere sağır kesilen müridin, meşrebine yönelik eleştirilere karşı birden kurda ya da aslana döndüğünü görürsün.

76. 1/Fâtiha, 5
77. Subulu's Selâm, 4/174

Bir de şu demokrasiye kul olanlar vardır. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." diyerek beşeri ilahlaştıran ve hüküm mercii hâline getiren bu uyduruk dine milyonlarca insanın gönül verdiğini görürsün. Onun için yaşar, onun için ölürler. Onu korumak ve muhafaza etmek uğruna canlarını ortaya koyarlar. Ondan söz edildiğinde mutlu olur, yüzleri aydınlanır, çağı yakalamış olmanın hazzıyla esip gürlerler. Onsuz bir hayatın, düzenin, can ve mal emniyetinin olmayacağını düşünürler. Allah'ın şeriatından nefret eder, onu çağın gerisinde kalmak olarak algılarlar.

Ne mutlu o müminlere ki; El-Ahad ve Es-Samed olan Allah'a kul olup, ibadetlerinde O'nu birlemişlerdir. Hiçbir yaratılmışın ibadeti hak etmediğine ve edemeyeceğine itikad etmiş, hayatlarını bu doğrultuda sürdürmüşlerdir. Kalubelada Allah'a (cc), "Sen bizim rabbimizsin." deyip sonra bu söz üzere istikamet bulmuşlardır. Onlara dünyanın huzuru, ahiretin selamet ve emniyeti vardır.

"Şüphesiz ki: 'Rabbimiz Allah'tır.' deyip sonra da istikamet üzere olanların üzerine melekler iner (ve der ki): 'Korkmayın, üzülmeyin, size vadolunan cennetle sevinin.' 'Bizler, dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınızız. Orada canınızın istediği her şey sizindir ve orada olmasını arzuladığınız her şey de sizindir.' 'Bağışlayan ve merhametli (olan Allah'tan) bir ağırlanma olarak (oraya girin).' "[78]

2. Hiçbir Şeyi O'na Ortak Koşmamak

İlgili ayet Ehl-i Kitab'ı, bir ve tek olan Allah'a (cc) davet ettikten sonra; ikinci olarak hiçbir şeyi O'na ortak koşmamaya, şirksiz bir imanla Allah'a kulluk yapmaya davet etmiştir. Bu, İslam'ın temel rükunlarından birinin şirki terk etmek olduğunun; başlangıçta, kulluk esnasında veya sonda, kulluğa hiçbir surette şirk bulaştırmamanın gerekliliğine işaret etmek içindir.

Tevhidi emreden ayet ve hadislere bakıldığında benzer bir üslubun sıkça tekrar edildiği görülür:

"**Allah'a ibadet edin, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın.** Anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere, miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara, akrabanız olan komşuya, akraba olmayan komşuya, yanınızda olan arkadaşa, yolda kalmışa ve ellerinizin

78. 41/Fussilet, 30-32

altında bulunanlara (köle ve cariyelere) iyilik yapın. Şüphesiz ki Allah, kibirli ve böbürlenen kimseleri sevmez."[79]

Muaz ibni Cebel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben bir seferinde Peygamber'in (sav) terkisine binmiştim ve benimle onun arasında semerin arka tarafındaki ağacından başka bir şey yoktu.

Allah Resûlü (sav), 'Ey Muaz!' diye seslendi.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrine hazırım.' dedim.

Sonra bir süre yola devam ettik. Arkasından:

'Ey Muaz!.' buyurdu.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

Daha sonra yine bir süre yol aldı. Arkasından:

'Ey Muaz!' buyurdu.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

O, '**Allah'ın kulları üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?**' dedi.

Ben, 'Allah ve Resûlü daha iyi bilir.' dedim.

O, şöyle buyurdu: '**Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaksızın ibadet etmeleridir.**'

Bir süre daha yol gitti. Sonra, 'Ey Muaz ibni Cebel!' dedi.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

O, 'Peki, eğer bu işi yaptıkları takdirde kulların Allah üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?' dedi.

Ben, 'Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir.' dedim.

'O (takdirde) kulların Allah üzerindeki hakkı onlara azap etmemesidir.' buyurdu."[80]

Sadece Allah'a ibadetin emredilmesi, şirkin terkini de gerektirir. Çünkü Allah'a şirk koşan kimse sadece El-Ahad ve El-Vâhid olan Allah'a ibadet

79. 4/Nisâ, 36
80. Buhari, 5967; Müslim, 30

etmemiştir. Apaçık olan bu hükme rağmen hususen şirkin terkinin de emredilmesinin bir hikmeti olmalıdır. Allah (cc) en doğrusunu bilir; bunun nedeni insanların çoğunun kulluk sözleşmesini inkârla değil, Allah'a ortak koşarak bozmasıdır. Kur'ân'da anlatılan beşeriyet tarihi incelendiğinde kavimlerin Allah'ın varlığını inkâr etmedikleri, öyle ya da böyle bir yaratıcı ve üstün güce inandıkları görülecektir. İnandıkları yaratıcıya kulluk yaparken araya taştan, bezden, etten veya herhangi bir nesneden aracılar koydukları ve sadece Allah'a yapılması gereken ibadet/kulluklarını Allah (cc) ile beraber bu varlıklara yaptıkları tespit edilecektir. Bu hikmete binaen olsa gerek Allah (cc) ibadeti emretmesiyle beraber şirkin terk edilmesini de emretmiş, insanlığın genel problemi olan bir durumu işaret etmiştir.

- **Şirk Nedir?**

Lugatta şirk tanımı

Arap lugatında "şe-re-ke" kökü birden fazla anlam için kullanılır. Bir şeyin tek olmadığı, bir başkasıyla beraber olduğu; bir tek şeyin iki veya daha fazla şeyde aynı anda bulunması; iki farklı şeyi denk tutmak; nasip ve pay; ortaklık/şirket; eşit bir şekilde paylaştırmak anlamlarına gelebilir.[81]

Kur'ân ve sünnette şirk tanımı

Bakara Suresi'nin 21. ayetinde Allah (cc), kulları, yalnızca kendisine ibadet etmeye davet eder:

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet/kulluk edin ki sakınıp korunabilesiniz."[82]

22. ayette ise şöyle buyurur:

"O (Rabb ki) yeryüzünü sizin için bir döşek, gökyüzünü de tavan kıldı. Gökten su indirdi ve onunla size rızık olarak (çeşitli) ürünler çıkardı. **(Öyleyse bütün bu gerçekleri ikrar edip) bildiğiniz hâlde Allah'a eş/ortak/denk koşmayın.**"[83]

Ayette orijinal ifade فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا şeklindedir. **Yani, Allah'a eşler/**

81. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/265, ş-r-k maddesi; Tehzîbu'l Luğa, 10/12-13, ş-r-k maddesi; Lisânu'l Arab, 10/448, ş-r-k maddesi
82. 2/Bakara, 21
83. 2/Bakara, 22

denkler/benzerler kılmayın demektir. "Endad" kelimesi "nidd" kelimesinin çoğuludur. Bir şeyin başka bir şeye, özünde ortak ve benzer olması anlamındadır.[84]

Allah Resûlü de (sav) şirki bu şekilde tanımlamıştır:

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'Ey Allah'ın Resûlü! (Allah katında) en büyük günah hangisidir?' diye sordum.

'Seni yaratmış olmasına rağmen **Allah'a eş/denk/benzer koşmandır!**' buyurdular.

'Sonra hangisidir?' dedim.

'Rızık endişesiyle çocuğunu öldürmendir!' buyurdular.

Ben yine, 'Sonra hangisidir?' dedim.

'Komşunun eşiyle zina etmendir!' buyurdular."[85]

Kur'ân ve sünnete göre şirk, Allah (cc) hakkında olması gereken bir inancın veya sadece Allah'a yapılması gereken bir fiilin, yaratılmışlara yapılmak suretiyle o varlıkların Allah'a denk tutulması, O'na (cc) benzer ve eş kılınmasıdır.

Rabbimiz bu durumu Allah'a şirk koşan müşrikler üzerinden şöyle ifade etmiştir:

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'adır. **Yine de kâfirler Rabblerine (başkalarını) denk tutuyorlar."**[86]

İster Allah'ın yönetmesi ve idare etmesi olan rububiyetinde ister O'nun ibadeti hak eden tek ilah olması olan uluhiyetinde ya da bizlere kendisini tanıttığı güzel isimleri ve yüce sıfatlarında herhangi bir varlığı Allah'a denk tutan, inanç ve ibadetinde Allah'ı birlemeyen kişi, İslam dininden değildir. İslam'ın ikinci rüknu olan "Hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmamak" şartını çiğnemiştir.

84. bk. El-Mufredât, s. 796, n-d-d maddesi
85. Buhari, 4477; Müslim, 86
86. 6/En'âm, 1

Tanım olarak şirkin doğru anlaşılması önemlidir. Bundan daha önemli olansa Kur'ân'da tafsilatlı olarak anlatılan şirk örnek ve çeşitlerinin anlaşılmasıdır. Farklı kavimler üzerinden verilen değişik örnekler şirkin tüm detay ve tafsilatıyla anlaşılmasını sağlamış, konu hakkında hiçbir kapalılığa yer bırakmamıştır.[87]

87. Küçük şirk nedir?

Buraya kadar okuduğumuz tanım; insanla İslam arasındaki bağı koparan ve insanın İslam'a girmesine engel olan büyük şirktir. Buna mukabil küçük şirk vardır. Küçük şirk insanla İslam arasındaki bağı koparmayan ve insanın İslam'a girmesine engel olmayan şirktir. Küçük şirk tabiri şu amaçla kullanılmıştır: Allah Resûlü (sav) bazı söz ve eylemleri şirk diye isimlendirmiştir. Ancak bu söz ve eylemlerde Yüce Allah'tan başkasına ibadet veya Yüce Allah'ın sıfatlarını başka bir varlığa vermek yoktur. Ayrıca Allah Resûlü bu söz ve eylemleri yapanları dinden çıkmakla suçlamamış ve onları yeniden İslam'a davet etmemiştir. Küçük şirk genelde tevhidin kemaline ve edebine uygun olmayan, tevhid inancını zedeleyen şeylerdir.

Örneğin riya/gösteriş küçük şirk diye isimlendirmiştir:

Ebu Sa'd ibni Ebî Fedâle El-Ensârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah, gerçekleşmesinde şüphe olmayan Kıyamet Günü insanları bir araya topladığında bir çağırıcı, şöyle ilan edecektir: 'Kim, işlediği bir ibadete Allah'tan başkasını ortak etti ise sevabını Allah'tan başka ortak ettiği kimselerden istesin. Çünkü Allah ortak koşulanların şirke en ihtiyacı olmayanıdır." (Tirmizi, 3154; İbni Mace, 4203)

Ebu Saîd'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bizler aramızda Mesih Deccal'den söz ediyorken Allah Resûlü (sav) yanımıza geldi ve bize şöyle dedi:

'Size, sizin hakkınızda benim yanımda Mesih Deccal'den daha çok korktuğum şeyi haber vereyim mi?

'Tabii ki ver, ey Allah'ın Resûlü!'

'Gizli şirktir. Adamın kalkıp namaz kılması ve adamlar kendisini gördüğünden dolayı namazını süslemesidir.' (İbni Mace, 4204)

Mahmûd ibni Lebîd'den (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

" 'Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey küçük şirktir.'

Dediler ki: 'Küçük şirk nedir, ey Allah'ın Resûlü?'

'Riyadır. Yüce ve Celîl olan Allah, Kıyamet Günü'nde inananlar amellerinin karşılığını aldığı vakit, başkalarına gösteriş yapanlara şöyle diyecektir: 'Dünyada kendilerine gösteriş yaptıklarınıza gidin. Bakın bakalım onlarda sizin için, gösteriş yaptığınız amellerinize karşılık mükafat var mıdır?' " (Ahmed, 23630)

Riya nedir? Kişinin ibadetini Allah'a (cc) yapmakla beraber, insanların övgüsüne talip olmasıdır. İbadeti Allah'a (cc) yaptığı için muvahhiddir. İbadetin bir karşılığı olan değer görmeyi kullardan beklediği için küçük şirke düşmüş olur.

Örneğin yaratanın Allah (cc) olduğunu bilerek, şeriatın sebep kılmadığı bir şeyi sebep kabul etmek küçük şirktir.

Zeyd ibni Hâlid El-Cuhenî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Hudeybiye'de geceleyin yağan yağmurun izleri hâlâ belliyken bize sabah namazı kıldırmıştı. Namaz bittikten sonra cemaate dönerek şöyle dedi:

'Siz Rabbinizin ne buyurduğunu biliyor musunuz?'

• Kur'ân'da ve Sünnette Şirk

Kur'ân şirki yalnızca tanımlamamış, şirke dair sayısız örnek vermiştir. Allah Resûlü de (sav) bu tanıma uyan düşünce, söz ve eylemlere dikkat çekmiştir.

a. Allah'a peygamberlerle şirk koşmak

Vahyin dikkatimizi çektiği şirklerden biri peygamberlerle Allah'a (cc) şirk koşulmasıdır. Peygamberlerin Allah'a (cc) ortak kılınması, Allah'a (cc) ait bazı sıfatların onlara verilmesi ve böylece onların ilahlaştırılması şeklinde gerçekleşmiştir. Oysa peygamberler Allah'ın **kulu** ve elçisidir. Onlar tüm insanlığı yalnızca Allah'a kulluğa davet etmek, hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak ve O'na ortak koşulan tağutlardan/putlardan/endâddan uzak durmaya davet için gönderilmişlerdir:

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine

---

'Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir.'

Allah (cc), 'Kullarımdan kimisi mümin kimisi kâfir olarak sabahladı. Kim, 'Bu yağmur, Allah'ın fazlı ve rahmeti dolayısıyla üzerimize yağdı.' demişse o bana mümin, yıldızlara kâfirdir. Kim de 'Bu yağmur, şu ve şu yıldızlar sayesinde yağdı.' derse bana kâfir, yıldızlara mü'mindir.' buyurmuştur." (Buhari, 846; Müslim, 71)

Yağmuru yağdıran, Yüce Allah'tır. Bazı insanlar bir yıldızın doğuşu/kayışını yağmurun yağma sebebi saymıştır. Allah Resûlü bunu "küfür" olarak isimlendirmiştir. Zira yağmuru yağdıran Allah, yıldızın doğuşunu, batışını veya kayışını yağmur yağdırma sebebi kılmamıştır.

Örneğin; Yüce Allah ile bir insanı aynı cümlede eşitlemek küçük şirktir.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir adam Allah Resûlü'ne (sav), 'Allah ve sen dilersen.' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav) ona, 'Beni Allah'a denk mi kıldın?! Bilakis tek başına, 'Allah dilerse.' (de).' dedi." (Ahmed, 1839)

Adiy ibni Hâtim'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

Adamın biri, Nebi'nin (sav) yanında hutbe verdi ve şöyle dedi: 'Yüce Allah'a ve Resûl'üne itaat eden doğru yolu bulmuştur. Onlara isyan eden ise şüphesiz sapmıştır!'

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) ona, 'Ne kötü bir hatipsin sen! (Onlara isyan eden değil) Yüce Allah'a ve Resûl'üne isyan eden şeklinde söyle!' dedi '' (Müslim, 870)

Birinci örnekte "Allah ve Resûlü dilerse" diyerek Allah'ın ve Resûlü'nün dilemesi eşitmiş gibi bir lafız kullanılmıştır. İkinci örnekte "kim o ikisine isyan ederse" denerek Allah ve Resûl'üne isyan eşitmiş gibi bir lafız kullanılmıştır. Allah Resûlü, lafzen onu (sav) ve Rabbini eşitleyen bu konuşmalara müdahale etmiştir. Yapılan yanlışı, "Beni Allah ile denk mi tuttun?" diyerek kınamıştır.

Ölçümüz şudur: Allah'ın dışında bir varlığa ibadet olmayan veya Yüce Allah'ın sıfatlarından bir sıfatı başka bir varlığa vermemekle birlikte, şeriatın şirk dediği söz ve eylemler küçük şirktir. Küçük şirk, insanı dinden çıkarmasa da tevhidin kemalini zedeler. İnsanın tevhidî hassasiyeti kaybetmesine neden olur. Büyük şirke giden yolu kolaylaştırır. Küçük şirkin büyük şirke evrilme tehlikesi vardır. Bunun örneklerini muska/ip/nazarlık ve uğursuzluk inancını işlerken göreceğiz.

hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[88]

" 'Allah'ın kendisine hüküm, kitap ve nübüvvet verdiği hiçbir beşerin/peygamberin bundan sonra: 'Allah'ı bırakıp bana ibadet edin.' demesi söz konusu olamaz. Fakat (o peygamber şöyle der:) 'Kitap'tan öğrettiğiniz ve öğrendikleriniz sayesinde rabbaniler olunuz.' (O peygamber) size melekleri ve nebileri rab edinmenizi de emretmez! (Hayret doğrusu!) Siz İslam olduktan sonra size küfrü mü emredecek?"[89]

- **İsa'nın (as) ilahlaştırılması**

Peygamberlerin ilahlaştırılmasına yönelik Kur'ân'ın sıkça verdiği örnek İsa'dır (as). İşte ahirette yaşanacak bir diyalog:

"Hani Allah demişti ki: 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah'ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.' diye söyledin? Dedi ki: 'Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilensin. Ben onlara, bana emrettiğin: 'Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.' (buyruğu) dışında hiçbir şey söylemedim. Aralarında olduğum süre içinde (onların yaptıklarına) şahittim. Beni kendi katına aldığında (artık onların ne söylediğini ve ne yaptığını bilmem mümkün değildir). Sen onların üzerinde gözetleyicisin. Sen her şeyin üzerinde şahit olansın.' "[90]

Hristiyanların ne yapıp onu ilah edindiği ve neyin onları bu şirke sevk ettiği Kur'ân'da ve sünnette şöyle izah edilmiştir:

"Andolsun ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir olmuşlardır…"[91]

"Andolsun ki: 'Allah üçün üçüncüsüdür.' diyenler kâfir olmuşlardır…"[92]

Nasıl oldu da bu insanlar, böyle bir sapkınlığa düştüler? Kur'ân ve sünnet işte bu soruya şöyle cevap veriyor:

"Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir

---

88. 16/Nahl, 36
89. 3/Âl-i İmran, 79-80
90. 5/Mâide, 116-117
91. 5/Mâide, 72
92. 5/Mâide, 73

söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve resûllerine iman edin. '(İlahımız) üçtür.' demeyin. (Bu batıla) son verin. (Bu) sizin için daha hayırlı olur. Ancak Allah tek bir ilahtır. O bir çocuğunun olmasından münezzehtir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Vekil olarak Allah yeter."[93]

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Dininizde haksız yere aşırılık etmeyin. Bundan önce sapmış, çok kişiyi saptırmış ve dosdoğru yoldan sapmış olanların arzularına uymayın.' "[94]

"Dininizde aşırı gitmeyin." Sorunun cevabı dinde aşırılıktır. Onlar dinlerinde aşırıya gitmiştir. Peki, ne yapmışlardır da dinlerinde aşırılık etmişlerdir? Bu soruya da Allah Resûlü (sav) cevap veriyor:

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve resûlü' deyin."[95]

Evet, övgüde aşırı gitmişlerdir. Hadiste yasaklanan "ıtra"; aşırı övmek, aşırı yüceltmek, sınırı aşmaktır. Malumdur ki övgünün kaynağı kalpteki sevgidir. Onu sevmiş ve sevgilerini göstermek istemişlerdir. Fakat bir yerden sonra El-Hamîd olan Allah'ı över gibi onu (as) övüp tazim etmeye başlamışlar ve o kadar övmüşlerdir ki bu onları bir yerden sonra "Bu sıfatların sahibi sıradan bir insan olamaz, olsa olsa Allah'tan bir parçadır." demeye götürmüştür. Yani kalpleri dillerini, dilleri de kalplerini zehirlemiştir.

İsa'yı (as) ilahlaştırma sürecinde iki temel etken vardır: İlki İsa'nın (as) yaratılışıyla ilgili düşünceleri, ikincisi onun (as) gösterdiği mucizelerdir.

"İsa'nın ilâh olduğuna delil olarak ileri sürülen İncil'deki metin şudur: 'Kelâm başlangıçta var idi, ve kelâm Allah nezdinde idi. Her şey onunla oldu. Ve olmuş olanlardan hiçbir şey onsuz olmadı.'[96] Kelimeye, Allah de-

93. 4/Nîsa, 171
94. 5/Mâide, 77
95. Buhari, 3445
96. Bakillânî, Temhîd, 90-95

nilmektedir. Allah-Kelime, her şeyi yarattı. Böylece cesed oldu, aramızda İsa'nın şahsına hulul etti."[97]

"İsa'ya uluhiyet isnat etmelerinin sebebi olarak, İsa'nın mucizeler göstermesi ve kendisini herhangi bir insan, basit bir yaratık olmaktan çok daha üstün bir varlık olarak takdim etmesidir. İsa'nın, babasıyla bir olduğunu söylemesidir. Hatta İsa bizzat mahkemede kudretle ve açıkça, 'Ben Allah'ın oğluyum.' dedi. Açıkça Allah'ın oğlu olduğunu ilan etmesinden dolayı, onu haça gerdiler. Böylece ölümü ile kendi ilahlığına şahitlik etti şeklinde yorum yapmaktadırlar.

İnciller, İsa'nın ateşli hastalıkları, cine tutulmuşları, cüzzamlıları ve felçli olanları, delileri, sağır ve dilsizleri, körleri, sara hastalığına tutulmuş olanları iyileştirdiği, çok çeşitli bölümlerde anlatılmaktadır. Hatta incilleri, bir nevi İsa'nın (as) hayatını ve göstermiş olduğu mucizeleri anlatan siret kitapları olarak görmek yanlış olmaz. İsa'nın (as) duasının kabul edilmesi, ölüleri diriltmesi, gaipten haber vermesi, denizde yürümesi, insan üstü olan bir varlık oluşu görüşüne dayandırılmaktadır."[98]

Üzülerek belirtmeliyiz ki benzer bir durum bu ümmet arasında da baş göstermiştir. Allah Resûlü'nün (sav) haber verdiği üzere birileri adım adım Hristiyanları izlemiş ve Allah Resûlü'nü öveceğim derken ona ilahi sıfatlar atfetmişlerdir.

"Onu (sav) çok sevdiğini düşünen (!) biri şöyle övüyor (!):

'O, kabrinde bir hayatla diridir.'

'Tüm canlılar onun hayatıyla hayattadır…'

Oysa El-Hayy/mutlak hayat sahibi olan Allah'tır. Tüm canlılara ruhundan üfleyen ve onlara El-Hayy ismiyle hayat veren O'dur. O, zatında tek olup ortağı olmadığı gibi sıfatlarında da tek ve ortağı olmayandır. Adım adım, karış karış önceki milletlerin sünnetine uymak bundan başka bir şey değildir. Peygamber'e (sav) Allah'ın sıfatlarını vermek… Peygamber dahi

97. Kur'ân ve Hadîse Göre Şirk ve Müşrik Toplum, s. 153
98. age. s. 152-153

hayatını Allah'ın El-Hayy isminden almışken onu, kulluk hâlinden ilahlık mertebesine yükseltmek…

Bir başkası Allah Resûlü'nü (sav) överken şöyle söyler:

'Dünya ve ahiret senin kerenindendir

Levh-i Mahfuz ve onu yazan kalem senin ilmindendir.'

İnsanın, 'Peki Allah'a ne kaldı?' diyesi geliyor. Allah Resûlü (sav), 'Sen ve Allah dilerse…' sözünü duyduğunda kendi dilemesiyle Allah'ın (cc) dilemesinin bir cümlede kullanılmasına kızmış ve 'Beni Allah'a ortak mı kıldın?'[99] diyerek tepkisini belli etmiştir.

Subhanallah! Bu, kulluk edebidir. Allah Resûlü'ne yakışan bir kulluk edebi… Oysa insanlar onun (sav) bu edebini almak yerine, sapkın Hristiyanların edepsizliğini tercih ediyorlar. Onun (sav) terinin gül koktuğunu, sünnetli doğduğunu, dışkısının olmadığını vb. söylüyorlar. Bunlar, asılsız ve onu insanlığından sıyırıp beşer üstü göstermeye matuf yaklaşımlardır.

Allah (cc), Kitab'ında onun (sav) beşer oluşuna özellikle vurgu yapar. Çünkü Kitab'ın muhatabı beşerdir. Kitabı okuyan, kendisi gibi insan olan bir Nebi'ye yönlendirildiğini anlar:

'De ki: 'Ancak ben de sizin gibi bir insanım. Bana: 'İlahınız ancak tek bir ilahtır.' diye vahyolunuyor. Artık kim Rabbi ile karşılaşmayı (ve ondan bir mükâfat almayı) umuyorsa, salih amelde bulunsun ve hiçbir şeyi Rabbine ibadette ortak koşmasın.''[100]

''Ya da altından bir evin olmalı veya gökyüzüne çıkmalısın/uçmalısın. Bize gökyüzünden okuyacağımız bir kitap getirmedikçe göğe çıkışına da inanmayacağız.' De ki: 'Rabbimi tenzih ederim. Ben insan olan bir resûlden başka bir şey miyim?''[101]

'Senden önce gönderdiğimiz resûllerden her biri, mutlaka yemek yer ve çarşı pazarda dolaşırdı. Biz, kiminizi kiminiz için fitne (imtihan aracı) kıldık. Sabredecek misiniz? Rabbin (her şeyi) çok iyi görendir.'[102]

Bunun bir misali de kâinatın 'onun yüzü suyu hürmetine' yaratıldığı aşı-

99. Ahmed, 1839
100. 18/Kehf, 110
101. 17/İsrâ, 93
102. 25/Furkân, 20

rılığıdır. Birçok insan, onun (sav) Allah katındaki değerine vurgu yapmak için 'Şayet sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.' mealindeki, zındıkların uydurduğu sözü aktarır.[103]

Bu söz, Allah'ın şu ayetine karşılık uydurulmuştur:

'Ben, cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.'[104]

İnsanlar, cinler ve içinde yaşadıkları âlemler sadece Allah'a kulluk için yaratılmıştır. Bu konu ile ilgili başka bir delil de şudur:

Bir gün Medine'de Güneş/Ay tutulması yaşandı. Aynı gün Allah Resûlü'nün oğlu İbrahim vefat etmişti. İnsanlar tutulmanın bu sebeple olduğunu konuşmaya başladılar. Allah Resûlü (sav) bunu duyunca bu aşırılığın önüne geçmek için, 'Güneş ve Ay, Allah'ın ayetlerinden birer ayettir. Ne kimsenin doğumu ne de ölümü için tutulur. Bunu (tutulmayı) gördüğünüzde namaz kılın ve Allah'a dua edin.'[105] buyurdu.

Allah Resûlü (sav) bırakın dünyanın kendi hatırı için yaratılmasını, dünyada yaşanan herhangi bir olağanüstülüğün kendiyle ilişkilendirilmesine dahi müsaade etmemiş, ashabını uyarmıştır."[106]

Bu ümmette açığa çıkan aşırılığın temelinde de yine iki şey vardır: Resûl'ün yaratılışı ile ilgili uydurulan hurafeler ve Yüce Allah'ın ona (sav) bahşettiği ayetler/mucizeler. Allah Resûlü için kullanılan Nur-u Muhammedî inancı, Hristiyanlaşma yolunda atılmış bir adımdır. Allah Resûlü'nü övmek için uydurulan bu hurafe onun beşer üstü görülmesine ve İlahi sıfatlar yüklenmesine neden olmuştur.

Nur-u Muhammedî veya Hakikat-i Muhammediye'den kasıt şudur: İddiaya göre Yüce Allah önce kendi nurundan Nebi'nin nurunu yaratmış, sonra bütün varlığı Nebi'nin nurundan (ve Nebi'nin hatırı için) yaratmıştır.[107]

"İslam mutasavvıfları, Hristiyanlara bir rekabet olarak Nur-u Muham-

103. bk. El-Fevâidu'l Mecmûa, Eş-Şevkânî, s. 326; Mevdûât, Mollâ Aliyyu'l Kârî, s. 288; Keşfu'l Hafâ', El-Aclûnî, 2123
104. 51/Zâriyat, 56
105. Buhari, 1043; Müslim, 915
106. Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, s. 15-18
107. bk. Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, s. 376-377

mediye hikâyesini uydurmuşlardır. Bu hikâye tasavvuf kitaplarının pek çoğunda bulunmaktadır. Şöyle ki; miladi dokuzuncu ve onuncu yüzyıllarda, milyonlarca Hristiyan, İsa'ya (as) Allah diye taparken; Müslümanların Muhammed'i (sav), Âdemîler (insanlar) sırasında tutmuş olması bu iki şahsiyete gösterilen sevgi ve saygı derecesinde bir denksizlik doğurabilirdi. Dolayısıyla İslam mutasavvıfları, iki resûlün arasındaki bu farkı kaldıracak bir nazariyye kabul ettiler: Muhammed (sav) insan olmakla beraber onda hilkatten önce yaratılmış bir nübüvvet nuru vardır. Âdem'de (as) parlayan bu nur, kendi evlad ve ahfadına geçerek nihayet Muhammed'de (sav) karar kılmıştır. Bu esasa göre Muhammed (sav) bütün insanlardan önce yaratılmış ve bütün peygamberlerden sonra gönderilmiştir. O, Allah yaratıklarının ilki ve Allah elçilerinin sonuncusudur. Âdem, Nuh, İbrahim, Musa ve İsa'dan önce yaratılmış olan Nur-u Muhammedî'nin mertebesine erişmiş hiçbir peygamber yoktur."[108]

b. Allah'a salihlerle şirk koşmak

Vahyin dikkatimizi çektiği bir diğer şirk çeşidi, salih insanlarla Allah'a (cc) şirk koşmaktır.

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[109]

"...Bunlar, Allah'ı bırakıp tapındıkları putların adıdır. İmam Buhari der ki: 'Bize İbrahim... İbni Abbas'tan nakletti ki: 'Nuh Kavmi'nin tapındığı putlar daha sonra Arapların putları olmuştur. Ved, Devmetu'l Cendel'de Kelb Kabilesi'nin putuydu. Suva, Huzeyl Kabilesi'nin; Yeğus önce Murad, sonra Sebe' yakınındaki Cürf'te bulunan Guteyfoğullarının; Ye'uk Hemdan Kabilesi'nin; Nesr ise Zi Kela' Hanedanı'ndan Himyerlilerin putu idi. **Bunlar Nuh kavminden salih kişilerin adlarıydı.** Onlar ölünce, şeytan onların kavimlerine oturdukları meclislerinde putlar dikmelerini fısıldamış ve onlar da bu putlara bu isimleri vermişlerdi. Böyle yaptılar. Onlar helak oluncaya kadar bunlara ibadet etmiyorlardı. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca, insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.' ' "[110]

108. Tasavvuf ve İslam, s. 549
109. 71/Nûh, 23
110. Buhari, 4920

"…Sonra Ved'i zikretti. Ve dedi ki: 'Ved, Müslim bir adamdı. Kavmi arasında çok seviliyordu. Ölünce Babil diyarında kabrinin etrafında toplandılar ve feryad-u figan ettiler. İblis onların feryadını görünce, bir insan suretine girdi ve dedi ki: 'Sizin bu adama bağırarak ağladığınızı görüyorum. Ben, size onun bir resmini yapayım da onu meclislerinizde bulundurup görünce kendisini hatırlayın.'

Onlar, 'Peki' dediler ve şeytan onun tasvirini yaptı.

Onlar da bu tasviri meclislerine yerleştirdiler ve böylece onu sürekli hatırlıyorlardı. Şeytan onu hatırlayıp andıklarını görünce dedi ki: 'İster misiniz sizin her birinizin evinde onun timsalini yapıp onu eve koymanızı ve görünce hatırlamanızı sağlayayım?'

Onlar, 'Peki' dediler.

Böylece her hane halkı için bir heykel yaptı. Onlar da bunu kabullendiler ve gördükçe kendisini hatırlıyorlardı. Sonra çocukları yetişti, onlar da bunların yaptıklarını gördüler. Nihayet nesil değişti, onu hatırlamayı bıraktılar ve Allah'tan başka tapınılan putlar hâline getirdiler. Allah'tan başka ilk tapınılan put, Ved adı verilmiş olan puttur…' "[111]

Salihlerin Allah'a ortak kılınmasına dair rivayeti okuduğumuzda şunlar dikkatimizi çeker:

– Kavimler bir seferde, aniden müşrikleşmezler. Öncelikle İslam'da olmayan bir takım bidatlerle/masiyetlerle istikametin dışına çıkar, sonra adım adım şirke sürüklenirler. Okuduğumuz ayet ve açıklamasında masiyet/bidat, salihlerin resimlerini yapıp onları hatırlamak istemeleridir. Zira resûllerin sünnetinde salihlerin ve dinî önderlerin resimlerini yapmak ve o resimleri meclislere asmak yoktur. Şayet böyle bir şey meşru olsa resûllerin resimleri çizilir, baş köşeye asılması emredilirdi. Resûller Allah'ı (cc) hatırlatmak için gönderilmişlerdir. Resûllerin resimlerinin çizilmesi şöyle dursun, onlar resim çizmeyi dahi yasaklamışlardır.

111. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 8/248-249, Nûh Suresi, 23. ayetin tefsiri

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Melekler, içerisinde heykellerin ve suretlerin bulunduğu eve girmezler."[112]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah katında Kıyamet Günü insanların azap yönünden en şiddetli olanları musavvirlerdir."[113] [114]

Müşrikleşen kavimler, resimden sonra heykel yapmışlardır. Heykelcilik, putperest kavimlerin âdetidir. Tazim için yaptıkları resim masiyetine heykelcilik bidatini eklemişler, bir adım daha istikametten uzaklaşmışlardır. Bir adım sonra da müşrikleşmişlerdir. Okuduğumuz ayet ve açıklaması aynı zamanda "şeytanın adımlarına uymayın"[115] ve "çokça aldatan (şeytan)da sizi Allah (cc) ile aldatmasın"[116] ayetinin amelî tefsiridir.

– İbni Abbas'ın (ra) ifadesiyle şirk, "ilim ortadan kalkınca" başlamıştır. Bu da tevhid ile ilmin, cehalet ile şirkin ikiz kardeş olduğunu gösterir.[117]

– Salihler adına dikilen putlar, dilek ağaçları, ziyaretgâhlar ve türbeler; onların ruhaniyetini ve manevi hatırasını temsil etmektedir. Amacı da Allah'ı hatırlatmak, O'na (cc) yakınlaştırmak ve O'nun katında şefaatçi olmaktır. Allah'ı hatırlatmaları için onların manevi hatırasına/ruhaniyetine dair resim ve heykel örneğini yukarıda okuduk. Allah'a yakınlaştırmaları ve O'nun (cc) katında şefaatçi olmaları hakkında ise Yüce Allah şöyle buyurur:

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[118]

---

112. Müslim, 2112
113. Buhari, 5950; Müslim, 2109
114. Resim/Suret meselesinin fıkhi detayı için bk. Tevhid Dergisi, S 83, s. 7-10
115. bk. 2/Bakara, 208
116. bk. 31/Lokmân, 33
117. Geniş bilgi için bk. s. 549, Cahiliye Kavramı
118. 39/Zümer, 3

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[119]

– Şirk, Yüce Allah'ı inkâr ve din düşmanlığı yapmak için ortaya çıkmamıştır. Şirkin asıl nedeni Allah'a yakın olmak, O'nu hatırlamak ve O'nun yanında şefaatçiler edinmektir. Müşrik, Allah'ı seven, fakat nasıl sevmesi gerektiğini bilmeyen ve şeytanın, duygularını saptırarak yoldan çıkardığı kimsedir. Şirkten korunmanın en önemli yolu Kitab'a ve resûllerin yoluna sıkı sıkı bağlanmak, onların mirasına dört elle sarılmaktır. Aksi hâlde kişi Yüce Allah'a olan sevgisi ve O'na (cc) yakın olma isteğinin kurbanı olabilmektedir.[120]

– Müşrikler salih kulları temsil etsin diye bazen heykel/put, bazen dilek ağacı, bazen de kabir/türbe yapıyorlardı.

Putlara/Heykellere örnek

" 'Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[121]

Dilek ağaçlarına örnek

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı."[122]

Müşriklerin en büyük putlarından biri olan Uzza, bir ağaçtı. O ağaca bez vb. şeyler bağlarlardı.[123] Allah Resûlü Mekke'nin fethinden sonra Hâlid ibni Velid'i (ra) görevlendirmiş ve bu putlaştırılmış ağacı kestirmiştir.[124]

119. 10/Yûnus, 18
120. Geniş bilgi için bk. s. 189, İslam'dan Sapmanın (Şirkin) Nedenleri; s. 238, İnsan duygularının şirke sebep olması
121. 71/Nûh, 23
122. 53/Necm, 19-20
123. Tefsîru't Taberî, 22/524, Necm Suresi, 19. ayetin tefsiri
124. Ebu Tufayl'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Mekke'yi fethettiği zaman Hâlid ibni Velîd'i Nahle'ye gönderdi. Nahle'de Uzzâ putu vardı ve bu put üç sedir ağacının üzerinde bulunuyordu. Hâlid oraya gitti. Sedir ağaçlarını kesti ve Uzzâ putunun bulunduğu mekanı yerle bir etti. Sonra Allah Resûlü'ne (sav) dönerek du-

Bir diğer dilek ağacı Zâtu'l Envât ağacıdır.

Ebu Vâkid El-Leysî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mekke'den Allah Resûlü (sav) ile birlikte Huneyn'e çıktık. Müşriklerin yanında ibadet kastı ile konakladıkları ve silahlarını astığı bir ağacı vardı. Ona 'Zâtu'l Envât' denirdi. Kocaman yeşil bir ağacın yanından geçtik ve Allah Resûlü'ne (sav), 'Bize bir 'Zâtu'l Envât' yap.' dedik. Bunun üzerine Allah Resûlü bize, 'Canımı elinde bulundurana yemin ederim tıpkı Musa'nın kavminin dediğini söylediniz. 'Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.' demişlerdi. 'Şüphesiz sizler, cahillik eden bir topluluksunuz.' demişti.'[125] Şüphesiz bu, onların yoludur ve sizler onların yoluna bir bir uyacaksınız.' buyurdu."[126]

Dilek ağaçları aynı zamanda bereketi/hayrı umulan ağaçlardır. O ağaçlara asılan/bağlanan bezlerin kısmet açacağı, kılıçların güçleneceği, orayı ziyaret edenin işinde başarılı olacağı gibi düşüncelerle oluşturulmuş birer putlardır. Oysa El- Kuddüs olan Allah'tır. Bir şeyin hayırlı, bereketli, mukaddes olduğuna yalnızca O (cc) hükmedebilir. Allah'tan (cc) bir delil olmaksızın bir şeyin bereketli/hayırlı olduğuna inanan, kendini Yüce Allah'ın yerine koymuş haddini aşmış olur.[127]

Türbelere/mezarlara örnek

Bunlardan en meşhuru Lat putudur. Lat, salih bir zattır, cömerttir. Yıl boyunca kazandıklarını hacılara ikram etmekte, malını Allah yolunda harcamaktadır. Ölünce onun mezarını türbe haline getirmiş ve tapınmışlardır.[128]

Bir diğer mezar/türbe meşhur Arap cömerti Hâtimi Taî'dir. Cömertliğe mesel gösterilen Hâtim, ölünce mezarı türbe/ziyaret hâline getirilmiştir. Orayı ziyaret edenler "Bizi ağırla." diye onun ruhaniyetine sığınmaya başlamıştır.[129]

---

rumu bildirdi. Allah Resûlü (sav), 'Geri dön. Sen asıl işi yapmamışsın.' buyurdu. Hâlid geri döndü. Uzzâ'nın kapıcıları Hâlid'i gördüklerinde: 'Ey Uzzâ! Ey Uzzâ!' diyerek dağa kaçtılar. Hâlid putun olduğu mekana geldiğinde saçlarını dağıtmış çıplak bir kadınla karşılaştı. Kadın yerden aldığı toprağı başına atıyordu. Hâlid kılıcını çekip kadını oracıkta öldürdü. Geri dönüp olanları anlatınca, Allah Resûlü (sav), 'İşte Uzzâ (o kadındır) dedi.' " (Es-Sunenu'l Kubrâ, Nesâî, 11483)

125. 7/A'râf, 138

126. Ahmed, 21897; Tirmizi, 2180

127. Geniş bilgi için bk. s. 200, Şeriattan bir delil olmaksızın bir şeyleri kutsamak/bereketine inanmak

128. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 20/717-720

129. bk. Eş-Şirku fi'l Kadîmi ve'l Hadîs, 1/547

c. Allah'a meleklerle şirk koşmak

Kur'ân'da anlatılan şirk çeşitlerinden bir diğeri meleklerin Allah'a ortak koşulmasıdır:

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[130]

Onlar meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanıyor, onları Allah'a en yakın varlıklar kabul ediyorlardı. Sonra da o melekleri temsil ettiğine inandıkları putlara/ikonalara dua ediyor, onlara sığınıyor, onlardan fayda ve zarar umuyorlardı:

"Er-Rahmân'ın kulları olan melekleri dişi saydılar. Yaratılışlarına mı şahit oldular? Şahitlikleri yazılır ve (ondan) sorguya çekilirler."[131]

Böylece meleklerin onlarla Allah arasında şefaatçi olacağına, dualarını Allah'a (cc) taşıyacağına, O'nun katında onlara iltimas geçeceklerine inanıyorlardı:

"Dediler ki: 'Rahmân çocuk edindi!' O, tüm eksikliklerden münezzehtir. (Hayır, öyle değil! Allah'a çocuk diye yakıştırdıkları melekler) ikrama nail olmuş (değerli) kullardır. Sözleriyle O'nun önüne geçmez, O'nun emriyle iş yaparlar. Onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir. O'nun razı olduklarından başkasına şefaat etmezler. Ve O'na karşı korkularından dolayı kalpleri ürpermektedir. İçlerinden her kim: 'Allah'ın yanı sıra ben de bir ilahım!' derse işte böylesini, cehennemle cezalandırırız. Zalimleri böyle cezalandırırız işte."[132]

d. Allah'a cinlerle şirk koşmak

Müşrikler, cinler ile Allah arasında bir akrabalık bağı olduğuna inanıyorlardı:

"O'nunla cinler arasında nesep bağı kurdular. Andolsun ki cinler, (hesap için) hazır edileceklerini bildiler. Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."[133]

---

130. 34/Sebe', 40-41
131. 43/Zuhruf, 19
132. 21/Enbiyâ, 26-29
133. 37/Saffât, 158-159

Şirk toplumu bir hurafe/zan toplumudur. Tüm inanç esasları zan, tahmin ve hurafeye/menkıbeye dayandığı için her konuda ihtilaf ederler. Cinlerle Allah arasında akrabalık olduğunu söyleyen müşrikler, bu akrabalığın -haşa- mahiyeti konusunda da ihtilaf halindeydi. Kimisi Allah (cc) ile iblisi kardeş kabul ediyordu. Kimisi Allah (cc) ile cinlerin evliliğinden meleklerin doğduğunu iddia ediyordu.[134]

Müşriklerin cinleri Allah'a ortak koşmalarının sebebi; gaybı bildiklerine inanarak Yüce Allah'ın sıfatını onlara vermeleri, bir ibadet olan sığınmayı onlara yaparak onlara ibadet etmiş olmalarıdır:

"Hiç şüphesiz insanlardan bazı adamlar, cinlerden bazı adamlara sığınırdı, (insanların cinlere sığınması, cinlerin) azgınlığını arttırırdı."[135]

Günümüzde olduğu gibi, cinlerin insanları saptırmasından ziyade; insanlar cinleri saptırıyordu. Kendi hâlinde ve aciz olarak yaşayan cinler, insanların kendilerinden aşırı korktuğunu ve bu korkuya binaen yine kendilerine sığındığını görünce azgınlaşıyor, kendilerini önemli varlıklar zannediyor ve görünmezlik özellikleriyle insanları iyice korkutuyorlardı. İnsandan daha zayıf yaratılan ve insanoğlundan korkan cinler, insanlardaki korkuyu görünce, korkmaları gereken varlıkları korkutuyorlardı. İnsanların günümüzde cin çağırma ve ruhlarla irtibat kurma gibi şeytani eğlenceleri, cinlerden ve ruhlardan korkup onları Allah'a ortak koşmayla neticeleniyor. Ki; bu şirk bugün muskacı, üfürükçü, cinci şarlatanlar eliyle hâlâ devam ediyor. Neredeyse her şeyin cinlerden kaynaklandığına inanan ve çözümü yine cinlerle irtibat kurmada bulan şirk zihniyeti tüm canlılığıyla sürüyor.

Bir diğer şirk ise cinlere dua etmek, onlardan fayda bekleyip zararı defetmelerini ummaktır:

"De ki: 'O'nu bırakıp da (haklarında özel yetkiler, şefaat, kâinatta tasarruf, Allah'a yaklaştırma gibi) düşünceleriniz olanları çağırın (bakalım)! Ne sizden zararı giderme ne de hâlinizi değiştirme (gücüne) sahiplerdir.' O dua ettikleri de Rablerine

134. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 18/722-724
135. 72/Cin, 6

hangisi daha yakın diye vesile arar, rahmetini umar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı, sakınılması gereken bir azaptır."[136]

"Abdullah ibni Mesud (ra) şöyle demiştir: 'Bazı müşrikler, bir grup cine tapıyordu. Taptıkları cinler İslam'a girdi ve Allah'a yakınlaşmak için salih ameller aramaya başladılar. Müşrikler de bu durumdan habersiz onlara ibadet etmeye devam ettiler.' "[137]

Cinlerle karşılıklı faydalanmak da şirk toplumlarına ait bir özelliktir:

"Onların tamamını (diriltip) huzuruna toplayacağı o gün (onlara şöyle seslenecek): 'Ey cin topluluğu! Şüphesiz ki insanların çoğunu yoldan çıkarıp saptırdınız.' Onların insanlardan olan dostları diyecekler ki: '**Rabbimiz! Birbirimizden faydalandık ve bizim için belirlediğin süreye ulaştık.**' (Allah) diyecek ki: 'Allah'ın dilemesi hariç, ateş sizin ebedî olarak barınacağınız yerdir.' Şüphesiz Rabbin (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[138]

Bu ayet açıkça göstermiştir ki cinler ile insanlar arasında birbirini dost edinen ve birbirinden faydalananlar vardır. Ancak ayet bu faydalanmanın boyutlarından ve çeşitlerinden söz etmemiştir. Şunu belirtelim ki ayet karşılıklı faydalanmayı "istimta" kelimesiyle ifade etmiştir. "Kelimenin kökü olan 'me-te-a'/meta' ' bir şeyin uzaması ve yükselmesi anlamına gelir… Bir şeyden bir müddet faydalanmaya meta' denir. 'İstimta' ise bir şeyden faydalanmayı istemektir…"[139]

Kur'ân ıstılahında "meta'/istimta" çok geniş anlamlı kullanılmıştır. Cinsel faydalanma,[140] yeme, içme ve eğlenme,[141] hediye olabilecek herhangi bir şey[142] faydalanmaya dâhildir.[143]

136. 17/İsrâ, 56-57
137. Tevhid Meali, s. 286, İsrâ Suresi, 57. ayetin açıklaması
138. 6/En'âm, 128
139. bk. El-Mufredât, s. 757, m-t-a maddesi
140. bk. 4/Nisâ, 24
141. bk. 15/Hicr, 3
142. bk. 2/Bakara, 236
143. bk. El-Câmiu li Kelâmi İbni Teymiyye Fî't Tefsîr, 3/103-104, En'âm Suresi, 128. ayetin tefsiri

Kur'ân-ı Kerim, insanların ve cinlerin birbirinden faydalanmasına dair şu örnekleri verir:

- Birbirlerine yaldızlı sözler fısıldamak/vahyetmek:[144]

"Böylece her peygambere insanların ve cinlerin şeytan olanlarını düşmanlar kıldık. Bazısı diğer bir kısmını aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar. Şayet Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. (Öyleyse) onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[145]

Cinler insanlara vesvese vererek, insanlar da cinlere sözlü/fiili kötü örnek olarak, şerri vahyederler.

- İnsanların cinlere sığınması ve cinlerin azgınlığını arttırması:

"Hiç şüphesiz insanlardan bazı adamlar, cinlerden bazı adamlara sığınırdı, (insanların cinlere sığınması, cinlerin) azgınlığını arttırırdı."[146]

- Kâhinler; cinlerden kayıp eşyaların yerini öğrenir, insanın bilmesi mümkün olmayan şeylerde yardım alır. Cinler de kâhinlere yaptıkları bu hizmet karşılığında onların şirk koşmasını ister:

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Birtakım kimseler, Resûlullah'a (sav) kâhinleri sordu ve o da, 'Bildikleri bir şey yoktur.' buyurdu.

'Ey Allah'ın Resûlü! Bu adamlar bazen bir şey söylüyorlar, o da gerçek çıkıyor?' dediler.

Resûlullah (sav), 'Bu söyledikleri, cinin sözüdür. Cin, bu sözü -kulak hırsızlığıyla- çalıp kapar ve dostunun kulağına tavuk sesi şeklinde atar. Onlar da bu habere yüzlerce yalan karıştırırlar.' buyurdu."[147]

Yüce Allah birbirlerinden faydalanan cin ve insanlara şöyle seslenecek:

" … (Allah) diyecek ki: 'Allah'ın dilemesi hariç, ateş sizin ebedî olarak barınacağınız yerdir.' Şüphesiz Rabbin (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[148]

---

144. bk. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 303, 112. ayetin tefsiri
145. 6/En'âm, 112
146. 72/Cin, 6
147. Buhari, 7561; Müslim, 2228
148. 6/En'âm, 128

Allah'ın koyduğu sınırları çiğneyip, cinler âlemiyle irtibat kurmak veya cinlerden olup da insanlarla irtibat kurmak isteyenler, buna muvaffak olabilir; bir imtihan olarak amaçlarına ulaşabilirler. Ancak bu sınırı aşmanın bedelini göze almak zorundalardır. Bu da Yüce Allah'ın dilemesiyle gerçekleşecek olan ebedî azaptır.

Cinlerle Allah'a şirk koşanlar hakikatte şeytana ibadet eder, şeytanı Allah'a ortak koşmuş olurlar.

"Hani meleklere: 'Âdem'e secde edin.' demiştik de İblis hariç hepsi secde etmişti. **O, cinlerdendi ve Rabbinin emrinin dışına çıkmıştı.** Onlar size düşman olmasına rağmen, beni bırakıp onu ve zürriyetini mi dost ediniyorsunuz? Zalimlerin, (Allah'ın dostluğuna) değiştikleri (şey) ne kötüdür."[149]

Şeytan/İblis cinlerdendir ve şirki insanlara süsleyen odur. Bu nedenle cinlere (veya herhangi bir varlığa ibadet eden) hakikatte şeytana kulluk eder.

"Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[150]

Bu nedenle melekler, kendilerine ibadet ettiğini sanan müşriklerin aslında cinlere/şeytanlara taptıklarını söylemişlerdir.

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.' 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[151]

e. Allah'a gök cisimleriyle şirk koşmak

"Gece onu bürüyüp örtünce bir yıldız görmüş: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Yıldız batınca da: 'Şüphesiz ki ben batanları sevmem.' demişti. Ay'ın doğduğunu görünce: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun battığını (görünce de): 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti. (Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek;

149. 18/Kehf, 50
150. 4/Nîsa, 117
151. 34/Sebe', 40-41

bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca: 'Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti. 'Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim.' "[152]

Gök cisimleriyle Allah'a (cc) şirk koşmak, İbrahim'in (as) kavminin âdetiydi. Onlar bazen direkt gök cisimlerine bazen onları temsil eden putlara ibadet ediyorlardı. Onların gök cisimlerini Allah'a ortak kılmasının iki temel nedeni vardı:

– Gök cisimlerinin Allah'a yakın kulların ruhaniyeti olduğuna inanıyor, onlarla Allah'a yakınlaşmak için onlara dua ediyor, onlara sığınıyor, onlardan fayda umuyorlar ve zararlarından korkuyorlardı.

– Gök cisimleri üzerinden yaşanacak hadiseleri tespit ediyor, gaybtan haberler veriyorlardı. Bugün astroloji/burçlara bakanların yaptığı gibi hem gök cisimlerinin bir şeylere tesir ettiğine inanıyor hem de gaybtan bilgiler aktararak onları Yüce Allah'a denk tutuyorlardı.

"Âlem için; yaratan, idare eden, ona hükmeden tek bir varlık vardır. Bize düşen yükümlülük ise, O'nun yüce varlığına ulaşmaktaki aczimizin bilincinde olmaktır. O'na ancak, O'nun yakınları olan aracılarla yaklaşılabilir. Bu aracılar ise fiil, hâl ve cevher olarak takdis edilip temiz kılınan ruhanilerdir. İcad etmede, yaratmada ve işleri bir halden diğer hâle sokmada, yaratıkları başlangıçtan kemale erdirmede sebep olan aracılar bu kimselerdir.

Onlar bu işleri yüce, mukaddes, İlahi zattan dileyerek aldıkları kuvveti, süflî varlıklar üzerine yayarak yerine getirirler; yedi gezegenin yörüngeleri içerisindeki hareketlerini düzenlerler. Bu gezegenlerden her biri bu Ruhanilerden birinin heykelidir. Yani her ruhani için bir heykel vardır ve her heykelin de bir gök tabakası vardır. Ruhaninin bir heykele nisbeti, ruhun cesede nisbeti gibidir. Yani o ruh onun rabbidir. İdareci ve yönlendiricisidir. Ancak aracının görülüyor olması kaçınılmazdır ki, ona yönelmek ve ona yaklaşmak ve ondan istifade etmek mümkün olabilsin. Böylece onlar yedi gezegenden oluşan bu heykellere sığındılar; onların menzillerini, doğuş ve batış yerlerini iyice öğrendiler; gündüzleri, geceleri ve saatleri ona

152. 6/En'âm, 76-79

göre bir taksimata tabi tuttular; her heykel için özel bir efsun yaptılar; bir takım efsunlu sözler ve dualar öğrendiler; ayrıca her gezegen için bir gün tayin ettiler. Mesela, Zühal için cumartesi gibi… Bu günde belirli bir saati gözetleyerek o saatte bu gezegenin heyeti, yapısı ve şekli üzerine yapılmış dualarla ona has elbiseler giyiyor, ona ait tütsü ile tütsüleniyor, o heykele ait dualarını okuyarak ondan ihtiyaçlarını gidermesini istiyorlardı. Bu, diğer gezegenler için de aynı şekilde tekrarlanıyordu. Onlar bu gezegenleri ilahlar ve rabler olarak adlandırmaktaydılar. Allah ise, rablerin rabbi, ilahların ilahıydı. Onlar, heykellere yaklaşarak ruhanilere yaklaşmış oluyor; ruhanilere yaklaşmakla da Allah Teâlâ'ya yaklaştıklarını kabul ediyorlardı.

Sonra yıldızlara tapınmak için tuhaf şeyler ürettiler. Bunlar, sihir ve kehanet kitaplarında zikredilen tılsımlar, efsunlar ve insanların yakalarına takılan diğer şeylerdir. Bunların tamamı üzerinde tam bir bilgi sahibiydiler. Peşinden onlardan bir grup şöyle dedi: 'Kendisiyle tevessülde bulunulan bir aracının, kendisiyle şefaat dilenilen bir şefaatçinin ve ruhanilerin varlığı kaçınılmazdır. Madem ki vesileler bunlardır ve biz onları gözle görüp hitap edemiyoruz; o halde heykelleri olmadan onlara yaklaşmamız gerçekleşmez. Fakat heykeller (yıldızlar) bazı vakitler görülür, diğer bazı vakitlerde de gözükmezler. Çünkü onlar doğarlar ve batarlar. Dolayısıyla bizim için yaklaşma olayı tamamlanmış olmaz. Öyleyse, bu şahısların putlarını sürekli gözümüzün önünde olacak şekilde dikmemiz kaçınılmazdır. Böylece biz onlara bağlanır, onlarla heykellere ulaşır ve bu heykellerle de Ruhanilere yaklaşmış oluruz. Ruhanilere ulaşmakla da onlar vasıtasıyla Allah Teâlâya yaklaşırız ve Allah Teâlâya yaklaşmak için onlara ibadet ederiz; onlar bize Allah yanında şefaatçi olurlar.'

Onlar yedi heykeli temsil eden, insan suretinde putlar edindiler. Her put bir heykele (gezegen) karşılıktı. Bunun için onları heykelin aslı olarak gözettiler; onlar için tapınaklar yaptılar, bekçilik ve hizmetçilik gibi görevler ihdas ettiler; onlara ibadet kastıyla ziyaretlerde bulundular ve onlar için kurban kestiler."[153]

153. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 8/542-543

Putlara takdim edilen ibadetlere örnekler:

Müşrikler peygamberlere, salihlere, meleklere, cinlere ve onlanların ruhaniyetini temsilen putlara, dilek ağaçlarına, gök cisimlerine ve türbelere ibadet eder, onlarla Allah'a (cc) şirk koşardı. Onlara takdim ettikleri ibadetlere Kur'ân şu örnekleri verir:

- Dua etmek/İstiğasede bulunmak

Müşriklerin nebilerin, salihlerin, meleklerin ve cinlerin ruhaniyetine ve onları temsilen putlara takdim ettiği en belirgin ibadet, onlara dua etmeleri, darda kaldıklarında onlardan yardım talebinde bulunmalarıdır. Bunun şirk olmasının nedeni duanın ve istiğasenin bir ibadet olması ve ibadetin yalnızca Allah'a (cc) yapılması gerektiğidir.

"De ki: 'Şüphesiz ki ben, **Allah'ı bırakıp dua ettiklerinize ibadet etmekten men edildim.**' De ki: 'Ben sizin arzularınıza uymam. (Uyduğum takdirde) gerçekten sapıtmış ve doğru yolu bulamayanlardan olmuş olurum.' "[154]

"Rabbiniz buyurdu ki: 'Bana **dua edin** size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, bana **ibadet etmekten büyüklenenler**, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.' "[155]

Dikkat edilirse iki ayette de dua ve ibadet kelimeleri birbirinin yerine kullanılmıştır.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Dua ibadetin ta kendisidir."[156]

Genel anlamda ibadet, özel olarak da dua, sadece Allah'a yapılır

"Allah'a ibadet edin, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın ... "[157]

"O (hayat sahibi ve her canlıya hayat veren) El-Hayy'dır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (O hâlde) dini O'na halis kılarak kendisine dua edin. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."[158]

154. 6/En'âm, 56
155. 40/Mü'min, 60
156. Ahmed, 18352; Tirmizi, 2969
157. 4/Nîsa, 36
158. 40/Mü'min, 65

Allah'tan başkasına dua etmek şirk, dua eden kişi de müşriktir[159]

"De ki: 'Ben ancak Rabbime dua ederim ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmam.' "[160]

" … Rabbine davet et ve sakın müşriklerden olma. Allah (cc) ile beraber başka bir ilaha dua etme … "[161]

"Gemiye bindikleri zaman, dini Allah'a halis kılarak (şirk koşmaksızın yalnızca) Allah'a dua ederler. Onları kurtarıp karaya çıkardığı zaman, (bir bakarsın ki) hemen şirk koşuvermişler."[162]

"De ki: 'Görüşünüz nedir? (Söylesenize!) Allah'ın azabı ya da kıyamet size gelip çattığında, Allah'tan başkasına mı dua edip yalvaracaksınız? Şayet doğru sözlüyseniz (cevap verin bakalım).' (Hayır, öyle değil!) Bilakis, yalnızca O'na dua edip yalvarırsınız. O da dilerse dua ettiğiniz sıkıntıyı giderir ve siz O'na şirk koştuklarınızı unutursunuz."[163]

"Müşrikler ortaklarını görünce derler ki: 'Rabbimiz! Bunlar senin dışında dua ettiğimiz ortaklarımızdır.' (Ortaklar:) 'Siz gerçek yalancılarsınız!' diyerek bunlara laf atacaklardır."[164]

"Dikkat edin! Göklerde ve yerde her kim varsa Allah'a aittir. Allah'ı bırakıp da O'nun dışında varlıklara dua edenler (gerçekte) ortak koştuklarına uymazlar. Onlar sadece zanna uymakta ve tahminle hareket etmektedirler."[165]

Allah'tan başkasına dua etmek küfür, dua eden kişi de kâfirdir

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[166]

"Sonra onlara denir: 'Hani, nerede ortak koştuklarınız? Allah'ın dışında … ' Derler

159. bk. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 209-231
160. 72/Cin, 20
161. 28/Kasas, 87-88
162. 29/Ankebût, 65
163. 6/En'âm, 40-41
164. 16/Nahl, 86
165. 10/Yûnus, 66
166. 39/Zümer, 3

ki: 'Kaybolup gittiler. (Hakikatte) biz hiçbir şeye dua etmiyormuşuz.' İşte Allah, kâfirleri böyle saptırır."[167]

"İnsana bir sıkıntı dokunduğunda, Rabbine yönelerek dua eder. Sonra (o sıkıntı yerine) kendi katından nimet verdiğinde daha önce dua ettiği şeyi unutur ve O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar/eşler koşmaya başlar. De ki: 'Küfrünle az bir şey daha keyif sür. Çünkü sen ateşin ehlindensin.' "[168]

Allah'tan başkasına dua eden kişi, onu ilah edinmiş olur

"Allah (cc) ile beraber başka bir ilaha dua etme. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O'ndan başka her şey helak olacaktır. Hüküm yalnızca O'na aittir. O'na döndürüleceksiniz."[169]

"(Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) dua ettiğinde darda kalmışın duasına icabet eden, kötülüğü gideren ve sizleri yeryüzünün halifeleri kılan (Allah mı)? Allah (cc) ile beraber başka ilah mı? Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz."[170]

Allah'ın dışında dua edilenler istekleri yerine getiremezler

"Hak olan dua Allah'a (yapılandır). Onun dışında dua ettikleriyse onların duasına hiçbir şekilde karşılık veremezler. (Allah'tan başkasına dua edenlerin) durumu, ağzına su ulaşsın diye iki avucunu suya doğru uzatmakla (yetinenin) durumu gibidir. (Oysa) o (su) asla ona ulaşmaz. Kâfirlerin (Allah'ın dışındaki varlıklara) duaları, kaybolup gidecek bir sapıklıktan başka bir şey değildir."[171]

"Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı emre amade kılmıştır. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'nun dışında dua ettiklerinizin ise sahip oldukları kıl kadar dahi bir şey yoktur. Onlara dua etseniz duanızı işitmezler. İşitseler bile size cevap veremezler. Kıyamet günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez."[172]

"O'nu bırakıp da dua ettikleriniz size yardım etmeye de kendilerine yardıma da güç yetiremezler."[173]

167. 40/Mü'min, 73-74
168. 39/Zümer, 8
169. 28/Kasas, 88
170. 27/Neml, 62
171. 13/Ra'd, 14
172. 35/Fâtır, 13-14
173. 7/A'râf, 197

"Allah'ın dışında dua ettikleri, hiçbir şey yaratamazlar. Onlar kendileri yaratılmışlardır."[174]

İstiğase/Dua şirkine dair en kapsayıcı cevap

Allah'tan başkasına el açıp dua edenler, onlar hakkında bir takım inançlara sahiptir. Bu inançları dört başlık altında toplayabiliriz:

- Dua edilenin mutlak bir güce sahip olduğuna ve varlık üzerinde tasarruf edebileceğine inanmak.
- Dua edilenin mülk ve tasarrufta asıl yetkili olmasa da asıl yetkiliye bu konuda ortak olduğuna veya kendisine yetki ortaklığı verildiğine inanmak.
- Dua edilenin asıl yetkili ya da ortak olmasa da asıl yetki sahibine yardımcı olduğuna, işlerinde ona destek verdiğine inanmak.
- Asıl yetki, ortaklık ve yardımcılığın olmadığı hâlde dua edilenin asıl yetkilinin yanında değerinin olduğu, bu sebeple aracılık edeceğine inanmak.

"De ki: 'Haydi! Allah'ın dışında (ilah olduğunu) zannettiklerinizi çağırın (bakalım)!' Onların **göklerde ve yerde zerre ağırlığınca sahip oldukları bir şey yoktur.** O ikisinde bir **ortaklıkları da yoktur.** (Allah'ın) onlardan **yardımcı/destek edindiği kimse de yoktur.** O'nun **katında izin verdikleri dışında, hiç kimsenin şefaati fayda sağlamaz…**"[175]

Ayet-i kerime, tarih boyunca müşriklerin tutunduğu tüm sebepleri ellerinden almış ve hiçbir varlığın zannedilen bu yetkilerden birine tamamen ya da kısmen sahip olmadığını, olamayacağını, buna binaen de sadece âlemlerin Rabbi olan Allah'a dua edilmesi ve O'ndan yardım talep edilmesi gerektiğini belirtmiştir.[176]

İnsanların Allah'a (cc) en sevimlisi ve Rabbi katında Makam-ı Mahmud sahibi olan Allah Resûlü'nün (sav) şöyle söylemesi istenmiştir:

"De ki: 'Ben kendime, Allah'ın dilemesi dışında ne fayda ne de zarar verme gücüne sahibim. Şayet gaybı biliyor olsaydım hayrı çoğaltırdım/daha fazla mal toplardım

174. 16/Nahl, 20
175. 34/Sebe', 22-23
176. Ayetin tefsiri için bk. Es-Sevâiku'l Mursele, s. 461; Medâricu's Salikîn, 1/351

ve hiçbir kötülük bana dokunmazdı. Ben, yalnızca inanan bir topluluk için uyarıcı ve müjdeciyim.' "[177]

Allah (cc) katındaki değerine rağmen Allah Resûlü (sav) dahi ne kendisi ne de başkası için elinde bir şey bulundurmuyorsa şeyhlerin/velilerin böylesi bir yetkiye sahip olması düşünülemez:

"Allah'ı bırakıp da kendilerine dua ettiğiniz varlıklar, **sizin gibi (Allah'a) kullardır.** Şayet doğruysanız çağırın da çağrınıza karşılık versinler."[178]

Ayet açıkça ifade eder ki Allah'ın dışında olan, yani kul olan hiçbir varlık dua edilmeye ve yardım talep edilmeye uygun değildir.

Şirk ehlinin bu tavrı bu ümmete de bulaşmış; nebilerin, salihlerin ve meleklerin ruhaniyetinden istimdat ve istiğase, Allah'a ulaştırsınlar diye duada onları aracı kılma örnekleri görülmüştür.

"Tasavvuf ehli, nebilere ve velilere istiğase yapmanın, sıkıntı zamanlarında onların isimlerinden yardım talep etmenin cevazına dair müstakil kitaplar kaleme almışlardır:

- Misbâhu'z Zalâm fi'l Mustağîsîne bi Hayri'l En'âm fi'l Yakazati ve'l Menâm[179]
- Tahrîdu'l Eğbiyâi ala'l İstiğâseti bi'l Enbiyâi ve'l Evliyâ[180]
- Envâru'l İntibâh fî Hılli Nidâ Yâ Resûlallah[181]
- Şevâhidu'l Hak fi'l İstiğâseti bi Seyyidi'l Halk[182]

Tasavvuf ehlinin kitaplarından bazı örnekleri inceleyelim:

'... Abdulkadir Geylanî der ki: 'Kim bir derdi olduğunda benden yardım talep ederse onun derdini gideririm. Kim bir sıkıntısında benim ismimi

177. 7/A'râf, 188
178. 7/A'râf, 194
179. Yaratılmışların En Hayırlısına Uykuda ve Uyanıklık Hâlinde İstiğase Yapanların Karanlığını Aydınlatan Kandil
180. Ahmakları Nebiler ve Velilerle İstiğaseye Teşvik
181. Ya Resûlullah! Diye Nida Etmenin Helal Olduğuna Dair Bilinç Nurları
182. Yaratılmışların Efendisine İstiğase Yapmanın Cevazına Dair Hak Şahitler/Deliller

nida ederse sıkıntısını çözerim. Kim bir ihtiyacında benimle Allah'a tevessül ederse sıkıntısı giderilir...' '[183]

'Faide: Efendimiz ve dayanağımız olan Ğavs-i Azama nispet olan istiğasenin keyfiyeti: Senin bir derdin olursa ve bunu Allah'ın gidermesini istersen şöyle yap: Yatsı namazından sonra ya da seher vaktinde iki rekât namaz kıl. Her rekâtta Fatiha'dan sonra on bir İhlas Suresi okursun. Selam verdikten sonra Allah'a secde edersin. İhtiyacını ister ve Allah Resûlü'ne on bir defa salavat getirirsin. Sonra kalkar ve kıblenin sağ tarafına Irak yönüne doğru on bir adım atarsın. Birinci adımda 'Ya Şeyh Muhyiddin!' dersin. İkincide 'Ya Mevlana Muhyiddin!' de. On birincide 'Ya Seyyidu'l Sadat/Efendiler efendisi Abdulkadir Muhyiddin, ya Ubeydullah, beni Allah'ın izniyle kurtar! Ya Şeyhu'l Sakaleyn/İnsanların ve cinlerin şeyhi, beni kurtar ve ihtiyacımın giderilmesinde bana yardım et!' Sonra üç defa şu duayı okursun: 'Allah'ım her şey senden, seninle ve sanadır. Sen her şeyin her şeyisin. Ey merhametlilerin en merhametlisi senden rahmetinle istiyorum.' '[184]

Bir başkası, Allah'tan başkasına dua etmeyi ve istiğase yapmayı üç kısma ayırır: 'Allah'tan başkasına dua etmek ve onlara istiğase üç vecih üzeredir:

Sadece o kişinin ismini çağırmasıdır: 'Ya Muhammed! Ya Ali! Ya Abdulkadir! Ya Evliyaullah! ve Ya Ehl-i Beyt!' diye çağırması gibi.

İkinci olarak şöyle demesidir: 'Ey falan, sıkıntımın giderilmesi için Allah'a benim şefaatçim ol' veya 'Allah'a dua et ihtiyacımı gidersin.'

---

183. Behcetu'l Esrâr, s. 197; Tasavvuf ehli salihlere istiğasenin caiz olduğuna dair Abdulkadir El-Geylanî'ye bu ve benzeri sözleri nispet etseler de onun kendi kitaplarında tam zıttı bir görüş mevcuttur:

"يا من يشكو إلى الخلق مصائبه إيش ينفعك شكواك إلى الخلق لا ينفعونك ولا يضرونك، وإذا اعتمدت عليهم
وأشركت في باب الحق يبعدونك و في سخطه يوقعونك وعنه يحجبونك..."

"Ey yaratılmışlara sıkıntılarını şekva eden kişi! Onlara yaptığın şekvanın sana ne faydası olacak ki? Sana fayda da zarar da veremezler. Onlara dayanıp kendilerini Rabbine ortak koşsan seni O'ndan uzaklaştıracak, O'nun öfkesine düçar edecek, O'ndan perdeleyeceklerdir." (El-Fethu'r Rabbânî, s. 117)

184. Fuyûdâtu'r Rabbâniyye fi'l Meâsir ve'l Evrâdi'l Kâdiriyye, s. 42-43

Üçüncü olarak ise şöyle demesidir: 'Ey falanca, benim borcumu öde, hastama şifa ver!' ya da 'Düşmanlarıma karşı bana yardım et!'

Bu üç kısmı yapmamızın küfür olması bir yana yapılmasında bir engel ve sakınca dahi yoktur.'[185]

Mahmud Ustaosmanoğlu şöyle der: 'İmdat; yardım, yardıma yetişmek demektir. Hazreti Resûlullah'ın yardım etmesi hakkında: 'Sağlığında neyse yardım edebilir ama öldükten sonra ne yapabilir?' denilemez. Çünkü onun peygamberliği vefat etmesiyle bozulmamıştır…'[186]

Hızını alamayan Yusuf En-Nebehani 'Resûle istiğase caiz değil.' diyenin kâfir olacağını nakleder: '…Hatta Resûl'le tevessül ve onunla istiğasenin meşru olduğunu bilmek âlimlerin tamamının ve İslam ehlinden avamın yanında dinde zorunlu bilinmesi gereken/ma'lum mine'd din bid-darure meselelerdendir. Öyleki Es-Subkî'nin 'Şifâu'l Sikâm'da, İbni Hacer El-Mekkî'nin 'El-Cevheru'l Munazzam' da Maliki imamlarından aktardığına göre bazıları bunu yasaklayanların kâfir olduklarına inanmıştır. Ancak bu görüş itimat edilen bir görüş değildir…'[187]

Bazıları da bir adım ileri giderek aracılardan yardım talep etmenin Allah'tan yardım talep etmekten daha evla olduğunu, salihlerin yardım taleplerine daha hızlı cevap verdiğini iddia eder ki İslam milletinden zerre kadar nasibi olan birinin böylesi bir şirk saçmalığına tahammül etmesi mümkün değildir:[188]

'Cüneyd-i Bağdadî, Dicle Nehri'ni geçmek için geldi. 'Ya Allah!' dedi ve yerde yürüdüğü gibi suyun üzerinde yürümeye başladı. Onu gören bir adam Dicle Nehri'nden geçmek istedi fakat gemi bulamadı.

Cüneyd'e, 'Ben bu nehri geçmek istiyorum. Yol nedir?' diye sordu.

Cüneyd dedi ki: 'Ya Cüneyd! Ya Cüneyd, diyerek geçebilirsin.'

Adam onun ismini çağırarak nehirde yürümeye başladı. Nehrin ortasına

185. Keşfu'l İrtiyâb, s. 274
186. Risale-i Kudsiyye Şerh ve İzahı, 2/521
187. Şevâhidu'l Hak, s.106
188. Nakiller için bk. Cuhûdu'l Ulemâi'l Hanefiyye fî İbtâli Akâidi'l Kubûriyye, 2/1055-1065

geldiğinde şeytan ona vesvese vermeye başladı: 'Cüneyd, 'Ya Allah!' diyerek nehri geçmesine rağmen sana, 'Ya Cüneyd!' diyerek geçmeni tavsiye etti. Sen neden 'Ya Allah!' demeyesin ki?'

Adam, 'Ya Allah!' diyerek yürümek istedi ama suyun içine battı. Adam, Cüneyd'e seslendi: 'Ya Hazret! Batıyorum!'

Cüneyd, 'Defalarca 'Ya Cüneyd!' de.' dedi.

Adam, Cüneyd'in dediğini yapınca boğulmaktan kurtuldu ve nehri geçti. Adam bunun sırrını Cüneyd'e sordu.

Cüneyd, 'Ey ahmak! Sen henüz Cüneyd'in makamına ulaşmış değilken direkt Allah'a ulaşmayı mı umuyorsun?' diye cevap verdi.'[189]

Allahu Ekber! Zındıkların dahi söylemeye cesaret edemeyeceği bu sözleri ilim ve irfan adına kitaplarına alan bu taifeye en güzel cevabı Rabbimiz vermiştir:

'Kullarım sana, benden soracak olurlarsa şüphesiz ki ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşt ehlinden olsunlar.'[190]

İmam Âlûsî, Nahl Suresi 54. ayet tefsirinde çocukken başından geçen bir meseleye değinir:

''Nimet olarak size ulaşan ne varsa Allah'tandır, sonra size bir zarar dokunduğunda (yine) ancak O'na yalvarmaktasınız. Sonra sizden zararı kaldırdığında, sizden bir grup (hemen) Rablerine şirk koşar.'

Ayet gösterir ki bugün avamdan çoğu insanın, onlar için hiçbir şeye malik olmayan hatta kendileri için dahi fayda ve zararı olmayan Allah'ın dışındaki varlıklara yönelmeleri ve Allah'a duadan tamamen yüz çevirmeleri büyük bir akılsızlık ve eskilerin sapıklığından daha şiddetli yeni bir sapıklıktır. Tüyleri ürperten ise ben çocukken sahte şeyhlerden birinin bana söylediği şu sözlerdir: 'Sakın ama sakın bir iş başına geldiğinde Allah'tan yardım

189. El-Melfûzât, 1/131
190. 2/Bakara, 186

isteme. Çünkü senin hâlinin kötülüğü Allah'ı ilgilendirmez ve sana hemen yardım etmez. Geçmiş velilerden yardım istemeye bak. Onlar senin sıkıntını hemen giderirler, senin kötü hâlin onları ilgilendirir.' '[191]

Zümer Suresi'nin 45. ayetinin tefsirinde ise şunu aktarır: 'Onların bazılarından, 'Veli, yardım talebine Allah'tan daha hızlı icabet eder.' dediğini duydum.'[192]

Allah'a (cc) ve O'nun pak dinine iftira eden, Kur'ân'ın ifadesiyle 'yalancı kâfirlerin' sözlerini yine Rabbimiz çürütür:

'(Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) dua ettiğinde darda kalmışın duasına icabet eden, kötülüğü gideren ve sizleri yeryüzünün halifeleri kılan (Allah mı)? Allah ile beraber başka ilah mı? Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz.'[193]

Günümüz sufilerine de bu sapıklık tevarüs etmiştir.

Semerkand TV'de Regaib Kandili Özel Programı'nda konuşan bir hoca, şu kıssayı anlatır: 'Ebu Hasan El-Harakani'yi bir grup mürid ziyaret eder. Oradan ayrılıp gidecekleri zaman Ebu Hasan El-Harakani onlara: 'Başınıza herhangi bir şey gelirse beni vesile ederek Allah'tan yardım isteyiniz. Beni aracı yapınız.' der. Kafile oradan ayrılır. Memleketlerine giderken gecenin bir vaktinde hırsızlar, yol kesiciler, eşkıyalar kervanı soyar. Ve bu arada kervanda bulunan insanların tamamı: 'Allah! Allah!' diye bağırır ve Allah'tan yardım ister. Ama o ânda müridlerden birisi Ebu Hasan El-Harakani'nin nasihatini hatırlar. 'Ne olur, Ebu Hasan hürmetine bizi kurtar.' der. Ve sabah olduğunda bakarlar, herkes soyulmuş, malı mülkü her şeyi alınmış. **Ama 'Ya Ebu Hasan!' diyen kişiye hiçbir şey olmamış.** Sabah olunca tekrar hazrete giderler. 'Efendim, biz, 'Allah!' dedik soyulduk, 'Ebu Hasan!' diyen kurtuldu. Bunun sırrı nedir?' diye sorarlar.

Ebu Hasan El-Harakani der ki: 'Evlatlarım, ben size söylemiştim, siz isyan ettiğiniz için günah işlediğiniz için Allah sizin duanıza icabet etmez. Ama o beni aracı yapınca ben Allah'a dua ettim. Allah benim duamı kabul etti.'[194]

191. Ruhûl Meânî, 7/405-406, Nahl Suresi, 54. ayetin tefsiri
192. age. 12/266, Zümer Suresi, 45. ayetin tefsiri
193. 27/Neml, 62
194. https://www.youtube.com/watch?v=D9IH3b4psvk (E.T: 01.02.2022)

Allah (cc) ise günahkâr kulları için şöyle der:

‘De ki: ‘Ey (çokça günah işleyerek) nefisleri hakkında aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz ki Allah, bütün günahları bağışlar. Çünkü O, (evet,) O (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm’dir.’ ’[195]

Bir başkası şöyle diyor:

‘Ey Şah-ı Nakşibendim, sensin benim efendim. Yetiş imdadımıza! Ey Allah’ın dostu, selam olsun sana! Fatihalarımız hediye olsun sana! Yetiş bize, imdadımıza! Tut elimizden. Ya veliyullah! Ey yolun kutbu, ey yaratılmışların ğavsı/kurtarıcısı! Ğavstır o. Büyük o…’[196]

‘Çıkmış oraya söylediği şeye bak. Konuştuğu laflara bak: ‘Ancak Allah yetişir, başkası yetişemez. Ancak Allah’tan istenir.’

Doktordan, manavdan, bakkaldan istiyorsun. Hanımdan bile istiyorsun. Sonra evliyadan istedin mi gavur oluyorsun. Ne alakası var? Yaratan ancak Allah’tır. Bunu böyle bilmek lazım. Şah-ı Nakşibend bir şey yaratmaz. Abdulkadir Geylanî bir şey yaratamaz. Ama Allah onlara keramet vermiş.

Abdulkadir Geylanî sözü: ‘Mahmud Efendi, bana bunu okudu.’ diyor. Doğru, okudu sana, sen anlamadın ki. Ne diyor: ‘Müridim dağda, taşta, doğuda, batıda nerede olsa ‘ya ğavs! Yetiş!’ dese yetişirim.’

Allah verdi bunu. İmam Rabbani’de de var bu: ‘Bismillah ya İmam-ı Rabbani!’ dediğin ânda gelir. Kaç kere Haceru’l Esved’de sıkıştım, ben zaten zayıf adamım kıracaklar bir tarafımı. Birkaç kere kırdım parmağımı orada. Ama çok darda ‘Bismillah ya İmam-ı Rabbani!’ dedim açıldı. Ben bunu denedim. Ne var bunda?

‘E, Allah’tan isteyin.’ Ya kardeşim Allah diyor: ‘Aracı koyun, O’na vesile arayın.’ diyor. Benim Allah’a çok yüzüm yok ki. O aracının yüzü suyu hürmetine ben istiyorum. Ben İmam-ı Rabbani gibi, Şah-ı Nakşibend gibi hatırlı bir adam değilim ki. O zaman aracı koyarım. Ne var bunda? Dünya işlerinizde aracı koymuyor musunuz? Aracısız iş dönmüyor ki. Aracılıkta

195. 39/Zümer, 53
196. https://www.youtube.com/watch?v=wBROteTMHWI&t=99s (E.T: 01.02.2022)

bir günah yok ki. Sevap var. İyi bir şeye aracılık yaparsan ondan sana da nasip var. Birini birine isteyecek, gidemiyor. Diyor: 'Sen aramıza gir, ben falancanın kızını istiyorum.' İyidir, aracılık iyidir… Aracılık İslam'da var. Zahiren de var bâtınen de var. Aralarında ne fark var? Nasıl bir adama: 'Gel, şu işimde aracı ol.' diyorsun burada da 'Ey Ebu Eyyub El-Ensari, Rabbimle arama seni koyuyorum, senin yüzü suyun hürmetine Allah'tan istiyorum, sen bu işime aracı ol.' diyorsun. Ne var bunda? Bunu anlamayacak ne var? Bu, 'Allah'tan başka yaratan var!' demek mi hâşâ? Ama getiriyor konuyu 'Allah'tan başka istenecek yok!' diyor. O zaman doktora gitme, şunu yapma, bunu yapma. Yok onlar başka. Doktorun yaratma durumu yok ki. O da sebep bu da sebep. Nasıl eczaneden ilaç alacaksın? Nasıl doktora gideceksin? Allah, hikmetini böyle yaptı. Burada da sebepler yarattı. Sebeplere sarılacaksın. 'Yok efendim aracı maracı tanımıyorum. Burada şu kadar kablo var. Şu ışığın gelmesi için, hoparlöre ses gelmesi için arada bu kadar kablo var. Cereyan nereden nereden geliyor. Arkasında trafo var. Yok, ben kabloya, fişe bağlanmam. Ben direkt ana trafoya bağlanacağım. Patlatırsın kardeşim. Gider dumanın çıkar. Ben Allah'a direkt bağlanayım. Peygamber'i, evliyayı, müçtehitleri devreden çıkar… Şeytana bağlanırsın. 'Direkt Allah'a bağlanayım.' diyen şeytana bağlanır.'[197] "[198]

- Onlara Kurban Kesmek/Adak Adamak

Dindar Müşrikler, Kâbe'yi yüceltmek için orada bulunan putlara kurban keser, böylece Allah'a yakınlaştıklarına inanırlardı. Sahabiler, İslam olduktan sonra Nebi'ye (sav) bu durumu sormuşlardı: "Müşrikler Allah'ın evini tazim etmek için kan döker (kurban keserlerdi). Biz buna daha layığız."[199] Bunun üzerine Allah (cc) şu ayeti indirmişti:

"Onların etleri ve kanları kesin olarak Allah'a ulaşmaz, ancak O'na sizden takva ulaşır. İşte böyle, onlara sizin için boyun eğdirmiştir; O'nun size hidayet vermesine karşılık Allah'ı tekbir etmeniz için. Güzellikte bulunanlara müjde ver."[200]

"Genelde yeni bir ev ya da mabed yaptıklarında, erkek çocuk dünyaya

197. https://www.youtube.com/watch?v=CR40OJ_crQA (E.T: 01.02.2022)
198. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 209-215
199. Tefsîru't Taberî, 9/508, Mâide Suresi, 3. ayetin tefsiri
200. 22/Hac, 37

geldiğinde, hastalığa şifa umduklarında ilahlarına kurban keser ya da adakta bulunurlardı. Bunu yapmalarındaki amaç ilahların işlerini kolaylaştırması, hayır ve bereketle onlara iyilikte bulunmasını ummalarıydı."[201]

Allah (cc), kurbanın sadece Allah'a kesileceğini, putlara kestikleri kurbanların ve adakların batıl olduğunu belirtip, bu etleri yemenin haram olduğuna dair ayetler indirdi:

"Allah'ın adını, kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine ansınlar diye, her ümmete bir mensek/kurban kesmeyi meşru kıldık. Sizin ilahınız tek olan ilahtır. Öyleyse O'na teslim olun. (Kalp dinginliği ve tevazuyla Allah'a teslim olan) muhbitleri müjdele."[202]

"Sizin (İslami usullere uygun olarak) kestikleriniz dışında; leş, kan, domuz eti, **Allah'ın adı dışında (bir varlığın) adı anılarak kesilen**, boğularak ölen, kafasına vurularak ölen, yüksek yerden düşerek ölen, çarpışma sonucu ölen, yırtıcı hayvanın yediği, **putlara kesilen hayvanlar** ve fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı. Bu (sayılanlar) fısktır. Bugün kâfirler, dininizden (İslam'ın yok olmasından) ümitlerini kestiler. (Öyleyse) onlardan korkmayın, yalnızca benden korkun. Bugün, sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslam'dan razı oldum. Kim de açlık zamanında zorda kalır ve günaha meyletmeden (sayılanlardan yerse) şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[203]

Günümüzde türbe ve kabirlerden şifa ummak, bir hayrın gerçekleşmesi için türbelere adak adamak, yeni bir ev ya da araba alındığında korunması için ziyaretlere gidip kurban kesmek yaygın akidevi hastalıklardandır.

Bir diğer ibadetleri adak adamaktı. Nebilerin, meleklerin ve salihlerin ruhaniyetini temsil eden put, türbe ve dilek ağacına adak adar, istekleri yerine gelirse adaklarını sunarlardı. Adak ister kurban ister başka bir şey olsun ibadettir. Yalnızca Allah'a (cc) yapılır. Zira insana dokunan bir zararı defedecek ve ihtiyaç duyduğu bir hayrı celbedecek yalnızca Yüce Allah'tır.

201. El-Mufassal Fî Târîhi'l Arab Kable'l İslam, 11/197
202. 22/Hac, 34
203. 5/Mâide, 3

• Tavaf Etmek

Tavaf bir ibadettir. Yüce Allah onu yalnızca Kâbe için meşru kılmıştır.

"Sonra (saç, tırnak ve bıyıklarını keserek) kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirip Beyt-i Atik'i/Özgür Ev'i **tavaf etsinler.**"[204]

Müşrikler putların etrafında tavafta bulunur ve bu şekilde onları yüceltirlerdi. Bir ibadeti Allah'ın dışında bir varlığa sarfederek şirk koşmuş olurlardı.

• Putlar adına yemin etmek

Söylediği sözü pekiştirmek ve karşısındakini ikna etmek isteyen insan, tazim edip değer verdiği şey üzerine yemin eder. Müşrikler, Allah'ın kızları veya Allah katında hatırı sayılan salihler olduğuna inandıkları putlarına kendilerini Allah'a yakınlaştıracağı ve Allah katında şefaat edecekleri zannıyla değer verir, onları yüceltirlerdi. Yemin etmek istediklerinde onlar adına yemin ederlerdi.

İslam inancında Allah (cc) en yüce ve en büyük olduğundan yalnızca Allah adına yemin edilir. Herhangi bir varlık adına yemin etmek; onu yücelik ve büyüklükte Allah (cc) seviyesine çıkarmak olduğundan, yaratılmışlar adına yemin etmek, kesin bir dille yasaklanmıştır.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Babalarınız üzerine yemin etmeyin! Annenizle yemin etmeyin. Allah'a denk tutulanlarla yemin etmeyin. Ancak Allah ile yemin edin. Allah'a ancak yemini yerine getirecek sadıklar olarak yemin edin."[205]

Sa'd ibni Ubeyde'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Ömer bir adamın Kâbe üzerine yemin ettiğini işitti ve ona şöyle dedi: 'Ben Allah Resûlü'nü işittim, 'Allah'tan başkası adına yemin etmek şirktir.' diyordu.' "[206]

204. 22/Hac, 29
205. Ebu Davud, 3248; Nesai, 3778
206. Ebu Davud, 3251; Nesai, 1535

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Her kim yemin eder ve yeminin içerisinde 'Lât'a ve Uzzâ'ya yemin olsun.' derse hemen akabinde 'Lailaheillallah' desin. Her kim arkadaşına, 'Gel seninle kumar oynayalım.' derse bunun hemen akabinde sadaka versin."[207]

f. Helal ve haram belirleyerek Allah'a şirk koşmak (yasama/teşri şirki)

Yüce Allah bizim Rabbimizdir. Rabb olması hasebiyle kullarını terbiye eder. O'nun (cc) terbiyesinin bir tecellisi; insanlara yasa belirlemesi, helal ve haramlar vazetmesidir. O (cc) ilahtır; kendisine ibadet edilen mutlak otorite ve egemenlik sahibidir. O'nun dışındaki her şey O'nun (cc) mülküdür. O'nun (cc) mutlak egemenliğinin/uluhiyetinin bir tecellisi; insanlara yasa belirlemesi, helal ve haramlar vazetmesidir. Yine O (cc) hüküm ve hikmet sahibi El-Hakim, mutlak hüküm mercii El-Hakem'dir. O (cc) yarattığı gibi hükmeder; isminin bir tecellisi de insanlara yasa belirlemesi, helal ve haramlar vazetmesidir.[208]

Müşrikler, Yüce Allah'ın bu sıfatını başka varlıklara vererek, onları yasama sıfatında Allah'a denk tutmuş ve O'na (cc) şirk koşmuşlardır. Buna dair Kur'ân'da bir çok örnek verilmiştir.

Kur'ân'ın verdiği ilk örnek İsrailoğullarının Yüce Allah'a şirk koşmasıdır. Onlar ilim adamlarına bu yetkiyi vererek onları Allah'a (cc) denk tutmuş ve onları Allah'ın dışında rabb edinmişlerdir:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[209]

" '... Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

---

207. Buhari, 4860; Müslim, 1647
208. Konunun detaylı açıklaması için bk. s. 717, Hâkimiyet/Egemenlik Kayıtsız Şartsız Allah'ındır
209. 9/Tevbe, 31

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' **buyurdu.'**[210]

- Ayet ve Peygamberimizin (sav) **ayeti tefsiri göstermiştir ki helal-haram, yasak-serbest, meşru-gayrimeşru olan şeyleri belirleyen tek merci Allah'tır. Bu, O'nun 'Er-Rabb' olmasındandır. Rabb; terbiye eden, düzenleyen, çekip çeviren demektir. Allah koyduğu yasalarla insanları terbiye eder, toplumlara düzen verir.**

- Âlim, aydın, abid, parlamenter, yönetici ya da aşiret reisi… Bunlardan birine bu yetkiyi veren, onu Allah'ın dışında rabb edinmiş olur.

- Bu yetkiyi Allah'tan gayrısına veren, yaptığının bir ibadet ve Allah'ın dışında bir varlığı rabb edinme olduğunu bilmese de sonuç değişmez. Çünkü cehalet, şirkin mazereti değil, sebebidir.

- Bir varlığı rabb ya da ilah edinmek için ona: 'Bu benim rabbimdir.' ya da: 'Bu benim ilahımdır.' demek gerekmez. Rabb ve ilahın özelliklerini bir varlığa verdiğinizde ya da rabb ve ilaha yapılması gerekeni bir varlığa yaptığınızda, o sizin rabbiniz/ilahınız olmuş olur."[211] [212]

Bir diğer örnek, Yusuf'un (as) **kavmidir. Onlar kralların yaptığı yasalara uymuş, böylece yasama yetkisini krala/sisteme vererek onları Allah'ın** (cc) **dışında rabb edinmişler, onlara kulluk etmişlerdir:**

" 'Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) **Birbirinden ayrı, darma-dağınık rabler mi daha hayırlıdır,** yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı?' 'Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.' "[213]

Yusuf (as) **kavmini birden fazla rabbe kulluk etmekle vasfetmiştir. Bunun**

210. Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler
211. Ayrıca bk. 3/Âl-i İmran, 64; 4/Nîsa, 59-60; 5/Mâide, 43-44, 50; 7/A'râf, 54; 12/Yûsuf, 40
212. Tevhid Meali, s. 190, Tevbe Suresi, 31. ayetin açıklaması
213. 12/Yûsuf, 39-40

nedeni onların Allah'ın (cc) dışında varlıklara yasama hakkı vermesi, onların yasalarıyla hayata hükmetmesidir.

"Kardeşinin yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonra (su kabını) kardeşinin yükünden çıkardı. İşte biz, Yusuf'a böyle bir yanıltıcı oyun hazırladık. Allah'ın dilemesi hariç, **Kralın dinine (yani yürürlükte olan yasalara) göre kardeşini tutuklaması söz konusu dahi değildi.** Biz dilediğimizin derecelerini yükseltiriz. Her bilenin üzerinde daha iyi bilen biri vardır mutlaka."[214]

Yüce Allah krala ait yasalara "din" demiştir. Hiç şüphesiz o yasalara boyun eğenler de yasaların kulları, o dinin mensuplarıdır.

Bir diğer örnek Mekkeli müşriklerdir. Onlar ibtidai/ilkel bir toplum olarak, bazı şeylere helal bazı şeylere haram hükmü vermişlerdir. Yüce Allah onları kınamış, Allah'a iftira etmek ve şirk koşmakla suçlamıştır:

"Allah (kulağı yarılıp putlara adanan) Bahire, (bir belayı defetmek için putlar adına dokunulmaz ilan edilen) Saibe, (belirlenmiş standartlarda doğuran devenin salınması ve ona dokunulmaması gereken) Vasile, (sırtına binilmeyi haram kabul ettikleri) Ham; bunların hiçbirini meşru kılmadı. Fakat kâfirler yalan uydurup Allah'a iftira ediyorlar. Onların çoğu akletmez."[215]

"Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır. (Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktır.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir. Çocuklarını hiçbir bilgiye dayanmadan sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[216]

---

214. 12/Yûsuf, 76
215. 5/Mâide, 103
216. 6/En'âm, 138-140

Bir diğer cahiliye geleneği de Allah'ın insanlar için yarattığı hayvanlara -ve nimetlere- haram demek ve insanların ondan istifade etmesine engel olmaktır. Hiç şüphesiz bu, cahiliye geleneklerinin en çirkinidir. Zira bu gelenek, toplumun karar vericilerini Allah'a ortak koşmaktır. Yüce Allah'ın kanun yapma, helal haram belirleme, emretme, yasaklama ve hükmetme sıfatlarını insana vermektir.

Cahiliye toplumu ile İslam toplumu arasındaki en bariz fark bu noktada gizlidir. İslam toplumunda kanunlar Allah'tan alınır. O'nun (cc) haram dediği haram, helal dediği helaldir. Cahiliye toplumunda helal ve haramlar Allah'ın şeriatından alınmaz. Onlar için atalardan tevarüs eden gelenekler, toplumu yönetenlerin heva ve hevesleri, çoğunluğun istekleri… belirleyicidir. Çünkü İslam toplumu -adından da anlaşılacağı gibi- Allah'a teslim olmuş bir toplumdur. Cahiliye toplumu ise -adından anlaşılacağı gibi- cehalete, zanna, hevaya, çoğunluğun isteklerine tabi olmuş bir toplumdur. Teslim oldukları noktalar farklı olunca, hayatlarına hükmeden yasalar/örfler/gelenekler de farklı olmuştur.

Okuduğumuz ayetler, onların Allah'a iftira ederek, hiçbir bilgiye dayanmadan haram saydıklarını şöyle sunar:

- Putlara ayrılan ekin ve hayvanların dokunulmaz olması
- Putlara adanan bazı hayvanların sırtının haram kılınması. İnsanların onlara binmesinin ve bu hayvanlara yük taşıtmanın yasak olması
- Putlara ayrılan hayvanları Allah'ın adını anmadan, putlar adına kesmek
- Putlara ayrılan hayvanlar doğum yaptığında yavru canlı olarak doğarsa yalnızca erkekler yiyebilir, kadınlara haramdır. Şayet ölü olarak doğarsa kadınlar da erkeklerle beraber ondan yiyebilirler

Bu sayılanlar; Allah'tan uzaklaşan insanın, şeytan ve nefis elinde nasıl sefihçe bir hayat sürdüğünü gösterir. Şirk yalnızca imanı değil, aklı da örter. Allah (cc) aklı çekip almakla müşrikleri cezalandırır. Yaşadığı geleneğin hiçbir mantığı yoktur. Kendi içinde yüzlerce çelişki barındırır. Malı, canı, çocukları… yok yere harcar. Allah'ın (cc) insan için yarattığı nimetlerden kendisini mahrum bırakır.

"Niçin?" diye soracak olursanız, vereceği hiçbir mantıklı cevap yoktur. Babasından öyle görmüştür, toplum öyle yapıyordur... Pek çok neden sayar, ama şeriata, akla ve selim fıtrata dayalı hiçbir cevabı yoktur. İçine düştüğü bu sefih duruma ek olarak Allah'ın (cc) öfkesini üzerine çeker. Çünkü O'na (cc) iftira etmiştir.

"Bu, Allah'ın emridir." diyerek, atalarını temize çıkarmak istemiş, ancak Allah'a da (cc) iftira etmiştir. Yüce Allah iki ayetin sonunda da bu iftira nedeniyle onları cezalandıracağını belirtir:

"... İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır."[217]

"... (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir."[218]

Vahiyden bir delil olmaksızın bir şeye helal-haram diyen, Allah'ın yasalarına rağmen yasa yapan, O'nun (cc) şeriatına rağmen sistem belirleyenler; kendilerini Allah'a denk tutmuş, şirk koşmuşlardır.

g. Allah'ın dışında varlıkların gaybı bildiğine inanmak

Yüce Allah'ın sıfatlarından biri gayb ve şehadet aleminin bilgisine sahip olmasıdır:

"Göklerin ve yerin gayb (bilgisi) Allah'a aittir."[219] buyrularak, ister yerin ister göğün kapalı olan gayb meselelerinin sadece Allah'a ait olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Kur'ân'da birçok yerde bu ifade daha da belirginleşmiş ve "De ki: 'Göklerde ve yerde Allah'tan başkası gaybı bilmez.' "[220] ifadesi onlarca kez tekrar edilmiştir. Bu ilke peygamberler de dahil olmak üzere herkesi kapsar. Hiç kimse gaybı bilemez. Peygamberlerin gelecekte vuku bulacak bazı hadiseleri bildirmesi gaybı bildiklerinden değil, kendilerine vahyediliyor oluşundandır. Peygamberler geçmiş ümmetlerin haberlerini nasıl ki vahiyle bildiriyorlarsa gelecekte olacak (kıyamet alametleri gibi) olayları da vahiyle bildirirler.

217. 6/En'âm, 138
218. 6/En'âm, 139
219. 16/Nahl, 77
220. 27/Neml, 65 ve benzeri

"Ben, size Allah'ın hazinelerinin yanımda olduğunu söylemiyorum. Gaybı da bilmem."[221]

"De ki: 'Size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır.' demiyorum, ben gaybı da bilmem, melek olduğumu da söylemiyorum. Yalnızca bana vahyedilene uyuyorum.' "[222]

"Şayet gaybı biliyor olsaydım hayrı çoğaltırdım/daha fazla mal toplardım ve hiçbir kötülük bana dokunmazdı."[223]

Kur'ân'da bu mealdeki ayetler incelendiği zaman özelde Peygamberimiz (sav), genelde tüm peygamberler gaybı bilmediklerini vurgulamışlar ve verdikleri haberleri de gayb ilmi değil, vahiy bilgisi olarak açıklamışlardır.

Ayetlerde bu ısrarlı vurgunun nedeni, şirk toplumunun Allah (cc) dışında varlıkların gaybı bildiğine inanmalarıdır. Bunu üç kısma ayırabiliriz:

- Kahinlerin/Arrafların gaybı bildiğine inanmak

Müşrikler, bazı insanların cinlerle irtibatlı olduğuna ve onlardan gayba dair bilgi aldığına inanırlardı. Geleceğe dair bir haber almak istediklerinde (kâhin) veya kaybolan bir eşyayı bulmak istediklerinde (arraf) bu insanlara gelir, onlardan haber alırlardı.

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bazı kimseler Allah Resûlü'ne kâhinlerin durumu hakkında soru sordu. Allah Resûlü de (sav) onlara, 'Onlar bir şey değildir.' **buyurdu. Soruyu soranların, 'Ey Allah'ın Resûlü, onlar bazen bir şeyi söylüyorlar, sonra o gerçek çıkıyor.' demeleri üzerine Allah Resûlü şöyle buyurdu:** 'İşte o söz, cinlerin (semadan)kapıverdiği haktandır. Cinler, bunu tavuğun gıdaklaması gibi dostunun kulağına bırakır. Onlar da (kâhinler de) ona yüz yalandan fazla yalan eklerler.' "[224]

Safiyye Annemiz, Allah Resûlü'nün diğer eşlerinden (r.anhunne), Nebi'nin (sav) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Kim bir arrafa gider ve herhangi bir şeyden sorarsa, onun kırk gün kıldığı namazlar kabul olmaz."[225]

221. 11/Hûd, 31
222. 6/En'âm, 50
223. 7/A'râf, 188
224. Buhari, 6213; Müslim, 2228
225. Müslim, 2230

“Kim bir arrafa soru sorup onu tasdik ederse kırk gün namazı kabul edilmez.”[226]

Günümüzde cinci, üfürükçü, medyum, falcı; dünün kâhinine tekabül eder. Bu insanlara gidenler, onlardan bilgi alanlar, Allah Resûlü’ne indirileni inkar etmiş[227], namazların kabulüyle arasına set çekmiş olur. Allah’ın bir sıfatını bu varlıklara vererek onları Yüce Allah’a denk tutmuş olur.

- Müneccimlik/Astrologluk

Onların bir diğer inanışı da yıldızların hareketleriyle insan hayatı arasında ilişki olduğuydu.

Abdullah ibni Abbas’tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Nebi’nin (sav) ashabından ve Ensâr’dan olan birinin bana bildirdiğine göre, bir gece onlar Allah Resûlü (sav) ile birlikte oturuyorlarken bir yıldız kaydı ve ortalık aydınlandı. Allah Resûlü (sav), ‘Cahiliye döneminde bu şekilde bir yıldız kaydığı zaman ne derdiniz?’ diye sordu. Onlar, ‘Yüce Allah ve Resûlü daha iyi bilir, ancak biz o zamanlar, bu gece büyük bir kişi doğdu veya büyük bir kişi öldü, derdik’ karşılığını verdiler. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: ‘Yıldızlar birinizin ölümü veya doğumu için kaymaz. Yüce olan Rabbimiz bir emir buyurduğu zaman Arş’ı taşıyan melekler Yüce Allah’ı tesbih ederler. Daha sonra onlardan sonra gelen gök melekleri Yüce Allah’ı tesbih ederler. Bu şekilde dünya seması meleklerine ulaşana kadar tesbihat devam eder. Arş’ı taşıyan meleklerden sonra gelen melekler, Arş’ı taşıyanlara, ‘Rabbiniz ne buyurdu?’ diye sorarlar. Onlar da Yüce Allah’ın buyruğunu onlara bildirirler. Göklerin ahalisi birbirlerine bu buyruğu aktara aktara nihayet dünya semasına kadar ulaşır. Burada cinler bu buyruğu gizlice dinlerler ve haberi alıp bunu dostlarına anlatırlar. Bu esnada da (yıldız kayması dediğiniz) şey ile taşlanırlar. Dinledikleri bilgi geldiği şekliyle hak bir bilgidir; ancak dostlarına bunu aktarırlarken değiştirip yanlarından da bir şeyler katarak aktarırlar.”[228]

Bu nedenle insanlar, yıldızlara bakıp olacaklara dair gaybtan haber verenlere gider, onları gaybı bilme hususunda Allah’a denk tutarlardı. Günümüzde en yaygın şirklerden biri yıldızlara bakıp gaybtan haber verme, burçlara inanmadır.

226. Ahmed, 16638
227. bk. Ebu Davud, 3904; İbni Mace, 639
228. Müslim, 2229

- Fal Okları

"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytanın pis işlerindendir. Ondan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz."[229]

Fal oklarından (İstiksam bi'l azlam) kastedilen şudur:

Hasan El-Basrî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Müşrikler bir iş yapmak istediklerinde veya yolculuğa çıkacaklarında üç bardağa başvururlardı. Onlardan birinin içinde 'Bana emret.' diğerinin içindeyse 'Beni sakındır.' yazardı. Bu iki bardağın arasındaki diğer bardağa bir şey yazılmadan boş bırakılırdı. Sonra çevirerek onların yerlerini değiştirirlerdi. İçerisinde 'Bana emret.' olan çıktığında o işi yaparlardı. Eğer 'Beni sakındır.' olan çıkarsa o işten el çekerlerdi. İçerisinde bir şey olmayan çıktığında (olumlu veya olumsuz olan çıkana kadar) çevirmeye devam ederlerdi."[230]

Zira onlar nebilerin, salihlerin, meleklerin ve onların ruhaniyetini temsil eden putların gaybı bildiğine inanıyorlardı. Bu nedenle bir işe kalkışacaklarında onların huzuruna gelip fal oku çekiyor, çıkan sonuca göre hareket ediyorlardı.

h. Bazı varlıkları Allah'ı sever gibi severek şirk koşmak

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."[231]

Şirk'in temeli, bazı varlıkları Yüce Allah'a denk tutmaktır. Cehennemde kendi aralarında tartışan müşrikler bazı varlıkları Allah'a denk tuttuklarını itiraf etmiş, dolaylı olarak bu denk tutmanın onları ateşe sürüklediğini ikrar etmişlerdir.

"Onlar ve azgınlar başüstü oraya atılırlar. İblis'in tüm orduları da. Orada birbir-

229. 5/Mâide, 90
230. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 7/347, 21467 No.lu rivayet
231. 2/Bakara, 165

leriyle tartışarak diyecekler ki: 'Allah'a yemin olsun ki, bizler apaçık bir sapıklık içindeydik.' 'Çünkü sizi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a denk tutmuş (O'nu sever gibi sizi sevmiş, O'ndan korkar gibi sizden korkmuş, O'na yönelir gibi size tevbe vermiş, O'ndan medet umar gibi sizin himmetinize sığınmış ve O'nun otoritesine boyun eğer gibi sizin yasalarınıza boyun eğmiştik).' "[232]

Müşrikler hangi konuda onları Allah'a denk tuttu? Bu sorunun cevaplarından biri, yukarıda okuduğumuz Bakara suresi ayetindedir. Onlar dinî ve siyasi liderleri Allah'ı sever gibi sevmişlerdir. Sevginin kaynaklık ettiği eylemleri/ibadetleri Allah (cc) ile beraber bu varklılara da yapmışlardır. Örneğin kalpteki sevginin ilk yansıması diledir; seven sevdiğini anar, onu över… Allah'ı (cc) seven muvahhidlerin dilleri zikirle ıslaktır. Neden? Çünkü önce kalpleri sevgiyle ıslanmış sonra bu ıslaklık dillerine sirayet etmiştir. Onlar sürekli Allah'a hamdederler. Yani kalpten bir sevgi, huşu ve inkiyad ile O'nu (cc) över, tazim ederler. Siyasi ve dinî liderlerini/öncülerini sevgide Allah'a denk tutanlar, aynısını öncülerine yaparlar. Sürekli onları anar, onları över, onlardan konuşurlar. Bir Müslim'in, Allah'ın şiarlarını yüceltmek ve hayatın içinde görünür kılmak için harcadığı çabayı, siyasi ve dinî liderleri yüceltmek ve onları görünür kılmak için harcarlar: Onlar için anma törenleri yapar, özel günlerini kutlar, anıtlarını/türbelerini ziyaretgâh edinir, resim ve heykelleriyle onları görünür kılarlar…

Bizden önce yaşayan ümmetler sevgide aşırılık nedeniyle şirke sapmışlardır. Örneğin biz, Yahudilerin buzağıya taptığını ve tevhid yolundan saptığını biliyoruz. Hâliyle şaşırıyoruz: Musa Peygamber'in sayısız ayetine/mucizesine şahit olmuş, tevhidi bizzat ondan öğrenmiş bir kavim, nasıl olur da buzağıya tapar. Cevabı Yüce Allah veriyor:

" … Küfürleri sebebiyle buzağı (sevgisi) onların kalplerine içirilmişti/kalpleri buzağı sevgisiyle dolup taşmıştı … "[233]

Onlar kalplerinde buzağıya dair aşırı bir sevgi taşıyorlardı. "İçirilmişti" ifadesi, sevginin boyutunu gösteriyor. Âdeta kalpleri bir sünger olup buzağı sevgisini emmiş, onunla dolmuş gibi… Samiri, karşılarına bir buzağı

---

232. 26/Şuarâ, 94-98
233. 2/Bakara, 93

koyup "bu sizin ilahınız" dediğinde, tereddüt etmeden ona tapmışlardı. Zira kalpler aşırılıkla zehirlenmeden diller/bedenler zehirlenmez.

İsa'dan (as) sonra ümmeti, tevhid yolundan sapmış ve teslis inancına düşmüşlerdir. Açık bir şekilde İsa'ya (as) Allah veya Allah'ın oğludur demişlerdir. Bunun nedeni onların İsa'ya (as) olan aşırı sevgisi ve bu sevginin övgü olarak dinlerine yansımasıdır.

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[234] [235]

i. Allah'a; liderlere ve âlimlere itaatte aşırılıkla şirk koşmak

Kur'ân'ın ısrarla üzerinde durduğu ve altını çizdiği şirklerden biri de liderler ve âlimler konusunda haddi aşmak, Allah'ın (cc) bazı sıfat ve yetkilerini onlara vermektir.

Peygamberler, yeryüzünün en hayırlı insanları ve en seçkin yöneticileridir. Buna rağmen onlar, her şeyden önce birer kuldur. Allah'a itaat etmek, O'nun (cc) sınırlarına riayet etmek, indirdiği şeriata uymak zorundalardır. Bizler vahye uymakla mükellef olduğumuz gibi, onlar da mükelleftir.

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[236]

"Ey Davud! Seni yeryüzünde halife kıldık. (Öyleyse) insanlar arasında hak ile hükmet. Sakın hevaya/arzuya uyma, yoksa seni, Allah'ın yolundan saptırır. Hiç şüphesiz, Allah'ın yolundan sapanlara, Hesap Günü'nü unuttukları için çetin bir azap vardır."[237]

Allah (cc), bu uyarıya kulak vermeyen ve Allah'ın şeriatına arzu ve isteklerini karıştırmaya yeltenecek olanları en ağır biçimde tehdit etmiş, azabın en çetiniyle ikaz etmiştir:

234. Buhari, 3445
235. Geniş bilgi için bk. s. 238, İnsan duygularının şirke sebep olması
236. 45/Câsiye, 18
237. 38/Sâd, 26

"Neredeyse sana vahyettiğimizden başkasını, bize karşı uydurasın diye seni fitneye düşüreceklerdi. (İstediklerini verdiğin takdirde) o zaman seni dost edinirlerdi. Şayet (ayağını) sabit kılmasaydık, neredeyse onlara az bir şey meyledecektin. O zaman biz sana, hayatın da ölümün de katmerli azabını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine bir yardımcı da bulamazdın."[238]

Bu ayetler yeryüzünün en seçkin insanlarına hitap eden ayetlerdir. Âlimler, abidler, siyasi liderler ve komutanlar… resullerle kıyas dahi edilmeyeceğinden, onlar hakkında çok daha dikkatli olunmak zorundadır.

Kim olursa olsun, onun meşru bir lider veya ilim adamı olması için şeriata uyması, kulluk vazifesini yerine getirmesi, sorgulanabilmesi… lazımdır. Bu kayıtlardan azade bir liderlik ve bilginlik, müşrik toplumların liderlik anlayışıdır. Zira onlar liderlerine bağlılığı arttırmak için sürekli onu över, onu hatırlatıcı şeyleri hayatın içinde görünür kılar, onu anma törenleri düzenler. Böylece kendi elleriyle kendi kuyularını kazarlar, kendi yapıp etmeleriyle kalplerini zehirlerler. Bir yerden sonra bu törenlerden, sloganlardan, marşlardan o kadar etkilenirler ki liderin beşer üstü bir varlık olduğuna inanır, onu eleştirilemez ve sorgulanamaz bir konuma oturturlar. Artık onun buyrukları bir yasa, talimatları İlahi bir nas, istekleri tartışılmaz, ideolojisi değiştirilmesi teklif dahi edilemezler arasındadır. Ve elbette bu denli yüceltilen liderler yalnızca kalplerde sevgi, tazim, korku olarak ibadet edilen bir konumda kalmaz. Dış dünyayı terbiye eden bir rabb, kanun koyucu bir ilah, mutlak otorite/egemenlik sahibi bir melik oluverir. Yüce Allah'ın en belirgin sıfatı olan hâkimiyet, egemenlik, teşri (yasa koyuculuk) konusunda O'na (cc) ortak kabul edilir.

"De ki: 'Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir. O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. **Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)**' "[239]

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/ kanun yapan ortakları mı var? Şayet (azaplarının kıyamete erteleneceğine dair)

238. 17/İsrâ, 73-75
239. 18/Kehf, 26

kesin bir söz olmasaydı elbette, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır."[240]

Allah (cc), hüküm yetkisinin kendine ait olduğunu ve hiçbir surette kimseyi bu yetkiye ortak kılmadığını açıkça ifade etmiştir. Bu yetkiyi O'ndan başkasına verenleri de Allah'ın dışında ortak edinenler olarak isimlendirmiştir. Daha da önemlisi Allah (cc) bu yetki ve sıfatını yaratma sıfatına denk tutmuş ve yaratmada ortak kabul etmeyeceği gibi hükümde de ortak kabul etmeyeceğini belirtmiştir:

"Şüphesiz ki sizin Rabbiniz, altı günde gökleri ve yeri yaratan, sonra arşa istiva eden Allah'tır. Gündüzü, ısrarla kovalayan geceyle örter. Güneş, Ay ve yıldızları emrine amade kılıp, boyun eğdirendir. **Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir.** Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir."[241]

Emir ve talimatları İlahi buyruklara uygun mu değil mi, toplum için öngördükleri sistem nebilerin metoduna uygun mu değil mi… diye bakılmaksızın tabi olunan liderler, dünyada da ahirette de hüsran sebebidir. Dünyada hüsran sebebidir; çünkü insan, o lidere kul olur. Arzularının esiri olan bir insana kul olmak insanı alçalttıkça alçaltır. Allah'a kul olmanın izzetinden mahrum bıraktığı gibi, insanı savunmasız, sömürüye açık hâle getirir. Uğruna yaşanılan ve ölünen liderin sağı solu belli olmaz. Bugün yaklaştırıp taltif ettiği insanları, yarın değişen dengeler nedeniyle uzaklaştırabilir. Hatta ötekileştirip mağdur durumuna sokabilir. Kişisel hırsı ve zaafları nedeniyle savaş çıkarabilir, yeni dostlar veya yeni düşmanlar edinebilir… Sorgusuz sualsiz, Allah'tan (cc) bir meşruiyet olmaksızın liderlerin peşine takılanlar, er veya geç bu akıbeti yaşamak zorundadır. Ki bu, yaşanılabilecek en kötü dünyevi hüsranlardandır. Ahirette hüsran sebebidir; çünkü bu liderler Allah'a karşı hadlerini aşmış, tağutlaşmışlardır. Onlar azgınlıkları nedeniyle ebedî cehenneme mahkûmdur. Ne ki bu kötü akıbet yalnızca tağutlaşmış liderler için değildir. İslam'ın meşruiyet verip vermediğine bakmaksızın onlara tabi olan, dünyada onları sorgulanamaz gören tebaa için de geçerlidir.

240. 42/Şûrâ, 21
241. 7/A'râf, 54

“Kendisine tabi olunan (dinî ve siyasi liderler) tabi olanlardan teberrî edip uzaklaştıklarında ve azabı gördüklerinde aralarındaki (dostluk, akrabalık, ticari, dinî tüm) bağlar kopmuş olacaktır. Tabi olanlar diyecekler ki: ‘Keşke bir fırsatımız olsa da, onların bizden teberrî edip uzaklaştığı gibi biz de onlardan teberrî edip uzaklaşabilsek.’ Bunun gibi, Allah pişmanlık vesilesi olan amellerini onlara gösterecek! Ve onlar ateşten çıkacak değillerdir.”[242]

“Hepsi beraber Allah’ın huzuruna çıkarlar. (Tağutlar tarafından sömürülüp fakirleştirilerek, işkence ve zorbalıkla onursuzlaştırılmış olan) mustazaflar, müstekbirlere derler ki: ‘Biz (dünyada) sizin tebaanızdık. Şimdi siz, Allah’ın azabına karşı bizi koruyabilecek misiniz/bize bir faydanız olacak mı?’ Diyecekler ki: ‘Şayet Allah bizi hidayet etmiş olsaydı, biz de sizi hidayet edebilirdik. (Artık bir önemi yok.) İster (bu azaba) sabredelim, ister dövünüp yakınalım fark etmez, bizim için kaçış yoktur.’ ”[243]

“Yüzlerinin ateşte evrilip çevrileceği gün diyecekler ki: ‘Keşke Allah’a itaat etseydik. Keşke Resûl’e itaat etseydik.’ Diyecekler ki: ‘Rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik. (Onlar da) bizi (doğru yoldan) saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük bir lanetle lanet et.’ ”[244]

“Kâfirler dediler ki: ‘Bu Kur’ân’a da onun öncesinde gelmiş (Kitaplara da) inanmayız.’ Sen, o zalimleri Rabblerinin huzurunda durdurulurken bir görseydin! Birbirlerine laf atarlar. Zayıf bırakılmış (mustazaflar), büyüklenen (müstekbirlere) derler ki: ‘Siz olmamış olsaydınız biz, müminler olurduk.’ Müstekbirler, mustazaflara derler ki: ‘Hidayet size geldikten sonra, biz mi sizi ondan alıkoyduk? (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, suçlu günahkârlardınız.’ Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: ‘Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) … (Çünkü) siz, Allah’a karşı kâfir olmamızı ve O’na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.’ Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?”[245]

242. 2/Bakara, 166-167
243. 14/İbrahîm, 21
244. 33/Ahzâb, 66-68
245. 34/Sebe’, 31-33

j. Nimetleri Allah'tan başkasına nispet ederek şirk koşmak

İnsan üzerindeki zahiri ve bâtıni nimetlerin tamamı Yüce Allah'a aittir:

"O'ndan istediğiniz her şeyi size vermiştir. Şayet Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, O'nun nimetlerini saymakla bitiremezsiniz. Şüphesiz ki insan, çokça zulmeden ve pek nankör bir varlıktır."[246]

"Allah'ın göklerde ve yerde olan her şeyi size hizmetkâr kıldığını, açık ve gizli olan nimetlerini size geniş geniş verdiğini görmediniz mi? (Bununla birlikte) insanlardan öylesi vardır ki; Allah hakkında ilimsizce, rehbersiz ve aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın tartışır."[247]

Müşrikler Yüce Allah'ın verdiği sayısız nimeti O'ndan (cc) başkalarına nispet ederek onları Allah'a (cc) denk tutmuş ve şirk koşmuşlardır. Bazen kendilerine verilen nimeti salihlerin ruhaniyetine, onların yardım ve şefaatlerine nispet etmişlerdir. Bazen de kendileri gibi insanlara ...

"Nimetlerin Allah'tan olduğunu itiraf ederler. Sonra (nimeti salihlerin şefaati ve onların aracılığıyla elde ettiklerine inanarak ya da nimeti vereni unutup, sebepleri ilah edinerek) onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirlerdir."[248]

Yüce Allah onların nimeti Allah'ın verdiğini bildiğini, ancak sonra inkara kalkıştıklarını haber verir. Burada şu soruyu sormamız gerekir: Ne yapmışlardır da ikrardan sonra inkarcı durumuna düşmüşlerdir? Zira bir insan "Bu nimet Allah'tandır." diyip sonra, "Hayır, Allah'tan değildir." diye kendi kendini yalanlamayacağına göre, burada farklı bir şey olmuş olmalıdır. İlk dönem tefsircilerinden şu görüşler aktarılmıştır:

· Bu nimetler Allah'tandır, ancak ilahlarımızın şefaati/aracılığıyla bize ulaşmıştır.
· Bu nimetler babalarımıza aittir, bize miras kalmıştır.
· Bu nimetler falanca şahıs olmasa olmaz (bize ulaşmazdı.)
· Nimet Allah Resûlü'nün nübüvvetidir. Onu inkar ederek, Allah'ın nimetini yalanladılar.[249]

246. 14/İbrahîm, 34
247. 31/Lokmân, 20
248. 16/Nahl, 83
249. Görüşler için bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 12/633-634, 41832-41841 No.lu rivayetler

Nimetleri Yüce Allah'tan başkasına nispet etmenin bir diğer sureti istiğna; kişinin nimetleri kendine nispet etmesidir.

"Dedi ki: 'Bu (servet), bende var olan bilgi/tecrübe/maharet sebebiyle bana verilmiştir.' Bilmez mi ki Allah, ondan önce kendisinden daha güçlü ve yığdıkları servet çok daha fazla olan kimseleri helak etmiştir. Mücrimlerden günahları sorulmaz."[250]

"Ona dokunan bir zarardan sonra, kendisine bir rahmet tattırsak hiç şüphesiz: 'Bu, benim (hakkımdır) ve ben kıyametin kopacağını düşünmüyorum. Şayet Rabbime döndürülecek olsam O'nun katında, benim için daha güzel olanı vardır.' der. Andolsun ki kâfirlere yaptıklarını haber vereceğiz ve yine andolsun ki onlara en kaba/sert azaptan tattıracağız." [251]

Bu; insanın kendi yeteneklerini, tecrübesini ve emeğini ilah edinmesidir. Geçmişte istiğna, bir azınlık ahlakıydı. Güç ve servet sahibi azınlık, nimetleri kendine nispet eder, Yüce Allah'a karşı istiğna sergilerdi. Teknik gelişmelerle birlikte istiğna, insanoğlunun yaygın ahlakı hâline geldi. Özelikle eğitim dili bu ahlakı besliyor. Neredeyse hiçbir şey Yüce Allah'a nispet edilmiyor. İnsanın çabası, deneyi, buluşu veya maddelerin yan yana gelmesiyle her şey olup bitiveriyor! Yıllarca bu dile maruz kalan modern insan, farkında olmadan Yüce Allah'ın hakiki sebep olduğunu, yazgıyı ve takdiri unutuyor.

Nimetleri Allah dışında varlıklara nispet etmenin bir diğer örneği; sistemin ilahlaştırılmasıdır:

"(Firavun) demişti ki: 'Seni çocukken biz yetiştirmedik mi? Ömrünün çoğu yılını bizim aramızda geçirmedin mi?' "[252]

"Firavun, kavmi içinde seslendi ve dedi ki: 'Ey kavmim! Mısır'ın mülkü/egemenliği ve şu altımdan akan nehirler bana ait değil mi? Görmüyor musunuz?' "[253]

Firavun, Yüce Allah'a karşı haddini aşan/tağutlaşan sistemlerin Kûr'an'daki sembolüdür. Her firavuni sistem, Yüce Allah'ın nimetlerini kendine nispet eder ve karşılığında vatandaşların sisteme kayıtsız şartsız teslim olup itaat etmesini yani kulluk etmesini ister. Bu sistemde yetişen insanlar, farkında

---

250. 28/Kasas, 78
251. 41/Fussilet, 50
252. 26/Şuarâ, 18
253. 43/Zuhruf, 51

olmadan her şeyi sisteme nispet etmeye alışır. İş veren (Er-Rezzak) güvenlik sağlayan (El-Mümin), eğiten (Er-Rabb), birlik beraberlik sağlayan (El-Vahid)… sistemdir. Buna mukabil insanlar şükürlerini (gençlik, emek, itaat) sisteme sunarlar.

k. Fayda ve zararı Allah'tan başkasına nispet ederek şirk koşmak

Vahyin işaret ettiği en belirgin şirk, fayda ve zararı Allah'tan (cc) başkasından bilmektir. Bu, Yüce Allah'ın bir sıfatını O'ndan (cc) başkasına vermek, şirk koşmaktır.

"Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, onu (Allah'tan) başka kimse gideremez. Sana bir hayır dokunduracak olsa O, her şeye kadîrdir. O, kullarının üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kahir'dir. O (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyden haberdar olan) El-Habîr'dir."[254]

"Şayet Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, O'ndan başka o zararı giderecek kimse yoktur. Senin için bir hayır dileyecek olsa, O'nun lütfunu geri çevirecek kimse yoktur. (Lütuf ve ihsanını) kullarından dilediğine ulaştırır. O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."[255]

"Allah'ın insanlara bahşettiği herhangi bir rahmeti kısıtlayacak, kısıtladığını da ondan sonra salıverecek/önünü açacak yoktur. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[256]

• Şirk Örnekleri

– Nebilerin, salihlerin ve meleklerin ruhaniyetini temsilen putların çağırana icabet edeceği, isteklerini karşılayacağı, muhaliflerine zarar vereceğine dair inanç:

"Kendilerine yardım olunur umuduyla, Allah'ın dışında ilahlar edindiler."[257]

"Demişlerdi ki: 'Ey Hud! Bize apaçık bir belge/delil getirmedin. Senin sözünle ilahlarımızı bırakacak ve sana iman edecek değiliz. Sana sadece şunu deriz: 'İlah-

254. 6/En'âm, 17-18
255. 10/Yûnus, 107
256. 35/Fâtır, 2
257. 36/Yâsîn, 74

larımızdan bazısı seni fena çarpmış.' "Demişti ki: 'Ben Allah'ı şahit tutuyorum, siz de şahit olun ki ben ortak koştuklarınızdan berîyim.' "[258]

"Allah, kuluna yetmez mi? Seni, onun dışındaki (sahte ilahlarla) korkutuyorlar. Kimi de Allah saptırmışsa, ona yol gösterecek hiç kimse yoktur."[259]

Herhangi bir put, türbe, ruhaniyet veya cismin insanlara fayda ve zarar getireceğine inanmak, onları Yüce Allah'a denk tutmaktır, şirktir.

– Sihir: Şirk toplumlarının ortak özelliklerinden biri sihirle uğraşmalarıdır. Çoğu, sihirbazın sihirle insanlara fayda ve zarar verebileceğine inanır. Sihirbazlar da şeytana/cinlere ibadet etmeden amaçlarına erişemezler. Böylece sihir yapanlar Allah'tan başkasına ibadet ederek, sihri yaptıranlar da Yüce Allah'ın bir sıfatını sihirbazlara vererek şirke düşmüş olurlar:

"(Ve tuttular) şeytanların Süleyman'ın mülkü üzerine uydurdukları (batıl yalanların) peşine takıldılar. Süleyman kâfir olmadı fakat şeytanlar kâfir oldular. İnsanlara sihri ve Babil'deki iki meleğe, Harut ve Marut'a indirilen şeyleri öğretiyorlardı. 'Biz ancak bir imtihanız/dinin için fitneyiz. Sakın küfre girme.' demeden kimseye onu öğretmiyorlardı. Onlardan kadınla kocanın arasını ayıracak (sihri) öğreniyorlardı. Allah'ın izni olmadan o (sihirle) kimseye zarar verecek değillerdir. (Hakikatte) onlara zarar verip faydası olmayan bir şey öğreniyorlardı. Andolsun ki (o sihri) satın alanın ahirette hiçbir nasibinin olmadığını çok iyi biliyorlardı. Nefislerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür. Keşke bilselerdi!"[260]

– Uğursuzluk inancı: Bazı varlıkların uğursuz olduğuna dair inanç, tüm şirk toplumlarının ortak özelliğidir. Bu, onların Yüce Allah'a karşı suizannı ve şeriata karşı haddi aşmaları nedeniyledir. Zira onlar şeriatın sebep saymadığı şeyi hayrın/bereketin veya şerrin/uğursuzluğun, sebebi sayarlar:

"Onlara bir iyilik geldiğinde: 'Biz bunu hak ettik.' derlerdi. Başlarına bir kötülük geldiğinde: 'Musa'nın ve beraberinde olanların uğursuzluğudur.' (derlerdi.) Dikkat edin! Onların uğursuzluk (saydıkları musibetlerin tamamı) Allah katındandır. Fakat onların birçoğu bilmezler.[261]

---

258. 11/Hûd, 53-54
259. 39/Zümer, 36
260. 2/Bakara, 102
261. 7/A'râf, 131

Demişlerdi ki: 'Biz, sizi uğursuz sayıyoruz. Bu (söylediklerinize) bir son vermezseniz, kesinlikle sizi taşlayacağız ve bizden size can yakıcı bir azap dokunacaktır.' Demişlerdi ki: 'Uğursuzluğunuz sizin yanınızdadır. Size öğüt verildi diye mi (bizi uğursuz saydınız)? Bilakis siz, haddi aşan, taşkın bir toplumsunuz.' "[262]

Tiyera/Uğursuzluk, kişinin bazı olayları ve varlıkları uğursuz sayması demektir. Bu, çok eskilere dayanan ve her toplumda farklı şekil almış olan bir inançtır. Bazı toplumlar bir iş yapmadan önce kuş uçurur, sağa uçarsa bunu uğurlu sayar ve o işe devam eder, sola uçarsa uğursuz sayar ve o işten imtina edip elini çekerdi. Kimi insanlar bazı hayvanları gördüklerinde bunu şansızlığa yorar ve işlerinin rast gitmeyeceğine inanırdı. Bizim toplumumuzda sabah işe giderken dilenci görmek, kara kedi görmek veya ev içerisinde üç dört olumsuzluğun peş peşe gelmesi uğursuzluk olarak addedilir.

Kişi, olaylarda sadece Allah'ın etkisi olduğuna inanmakla beraber bazı meselelerle işlerinin rast gitmemesi arasında bağlantı olduğuna inanırsa bu, küçük şirk olur. Eğer uğursuz saydığı olayların direkt etkisine inanırsa bu, insanı dinden çıkaran büyük şirktir. Peygamberimiz (sav) birçok hadiste şirk unsurlarını sayarken tiyareyi de saymıştır:

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Tiyare şirktir, tiyare şirktir, tiyare şirktir. Aramızda aklına böyle şeyler gelmeyen yoktur, fakat Allah onu tevekkül ile giderir."[263]

Muâviye ibni Hakem Es-Sulemî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'Ey Allah'ın Resûlü, aramızda bazı şeyleri uğursuz kabul edenler vardır.' diye sorulunca, Resûlullah, 'Bu, herhangi bir kimsenin içinde hissettiği bir şeydir. Bu duygu onu yapacağı şeyden alıkoymasın.' dedi"[264]

Bu hadisler uğursuzluk inancının her insanda olabileceğini gösterir. Bunun sebebi, yetiştiğimiz ortamda toplumun söz ve fiillere bakış açısıdır. Kişinin tevekkülü kuvvetlendikçe bu tür bozuk inançlardan kurtulur. İnsanın, bunu

262. 36/Yâsîn, 18-19
263. Ebu Davud, 3910; Tirmizi, 1614
264. Müslim, 537

içinden geçirse dahi, bu düşünceyi hemen def etmesi ve onun gereği ile amel etmemesi gerekir.

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim tiyare ile bir işten imtina ederse şirk koşmuş olur.

Ashab, 'Peki bunun kefareti nedir, ey Allah'ın Resûlü?' deyince Resûlullah (sav), 'Senin hayrından başka hayır yoktur. Uğursuzluk yoktur, sadece senin takdirin vardır. Senden başka hiçbir ilah yoktur, demektir.' buyurdu. "[265]

– Nazarlık/İp/Muska taşımak veya asmak: Allah Resûlü (sav) belalardan korunmak için asılan ip, muska, nazarlık vb. şeyleri yasaklamıştır.

İmrân ibni Husayn'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah, kolundaki ağrıdan dolayı eline bilezik takmış birisini gördü ve, 'Bu da nedir?' diye sordu.

Adam, 'Kolumdaki ağrıdan dolayı astım.' diye cevap verince Resûlullah (sav), 'Onu çıkar! Eğer o senin üzerindeyken ölseydin asla kurtulamazdın.' buyurdu."[266]

Ukbe ibni Âmir'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim boynuna temime (hasetten koruduğuna inanılan şey) veya nazarlık asarsa Allah onun işini tamam etmesin!"[267]

"Huzeyfe birinin elinde, sıtma hastalığından korunmak için ip olduğunu görür. Hemen onu koparır ve şu ayeti okur: 'Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan iman etmezler.'[268] "[269]

Ukbe ibni Âmir El-Cuhenî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim temime takarsa muhakkak ki şirk koşmuştur."[270]

265. Ahmed, 7045
266. Ahmed, 20000; İbni Mace, 3531
267. Ahmed, 17404; El-Mustedrek, 7501
268. 12/Yûsuf, 106
269. Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 7/2208, 12040 No.lu rivayet
270. Ahmed, 17422

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Rukye, muska ve tılsım[271] şirktir."[272] [273]

Nazarlık gibi meşru olmayan şeyleri asanlar, eğer fayda ve zararı sadece bunların verdiğine inanıyorlarsa bu, hem rububiyette hem de uluhiyette şirktir ve kişiyi dinden çıkartır. Eğer fayda ve zararın Allah'tan olduğuna inanıyorlar, bunları da sebep olarak görüyorlarsa bu, küçük şirk olur. Sahibini dinden çıkarmaz. Fakat büyük şirke kapı aralar ve tevhidin kemalinden faydalanmaya engel olur.[274]

---

271. Eşler birbirini sevsin diye yapılır.

272. Ebu Davud, 3883; Ahmed, 3615

273. Sahabenin ve selefin, insanların boynundan veya vücudundan muska gibi şeyleri çekip aldıkları vaki olmuştur. Bizim toplumumuzda bu rivayetlere dayanarak böyle bir uygulamaya gitmek kanaatimizce yanlıştır. Çünkü bu tür şeyler toplumumuzdaki örf dininin temel esaslarından olduğundan birçok insan konunun hükmünü bilmez. Efdal olan, olayı delilleri ile güzel bir şekilde izah etmektir. Tevhid ve sünnetin kök saldığı bir toplumda münkeri inkâr üslubuyla, cehaletin kol gezdiği ve insanların şirk ve bidati din adına işlediği yerlerdeki inkâr üslubu farklı olmalıdır. Hikmet, yumuşak söz, güzel öğüt ile insanlara yaklaşmalı, onları bu amellere sevk eden batıl inançlar çürütülüp tevhidin pak ve berrak hakikatleri onlara hatırlatılmalıdır.

Güzel uyarı, yumuşak söz ve hikmet, insanlara Allah'ın (cc) verdiği isimleri vermekten bizi alıkoymamalıdır. Davette yumuşak üslup karşıdakini kazanmak içindir, yoksa Allah'ın hükümlerini yumuşatıp Allah'a şirk koşan birine Müslim demek için değil.

274. Kur'ân ve hadislerin yazılı olduğu muskalar ile Allah'ın ve Resûl'ünün, insanların okudukları zaman şeytanlardan ve belalardan korunduklarını belirttikleri metinler kağıda yazılarak vücutta taşınabilir mi?

Bu konu, sahabiler başta olmak üzere selef arasında ihtilafa sebep olmuştur. Abdullah ibni Amr ibni As ve Aişe Annemizin buna cevaz verdiği rivayet edilir. İbni Mesud, Huzeyfe ve başka sahabiler bunu men etmişlerdir. Sahabilerin ihtilafından dolayı onlardan sonra gelen âlimler de bu konuda ihtilaf etmişlerdir. Tercih edilen, aşağıda sayacağımız sebeplerden dolayı bunların takılmamasıdır:

- Bir şey asmayı veya bir şeye güvenmeyi nehyeden deliller umumidir. İçinde Kur'ân'ın yazılı olduğu şeyleri asmaya cevaz vermek için delil gereklidir. Çünkü Allah ve Resûl'ü ihtiyaç olmasına rağmen bunların okunmasına müsaade etmiş, fakat yazılıp asılması hakkında bir şey söylememiştir.
- Bu tür şeyleri men etmek Seddü'z Zerâî'dır (kötülüğe giden yolları kapamaktır). Kalpler bu tür şeylere dayanıp asıl koruyanın Allah olduğunu unutabilir. Önceki milletler incelendiği zaman görülür ki, dinde ortaya attıkları yenilikler zaman içinde onları şirke götürmüştür.
- Üzerine Kur'ân ve benzeri şeyler asan kimseler tuvalet gibi yerlere girmek zorunda kaldıklarından bu, Kur'ân'a hürmetle bağdaşmaz.
- Bizim toplumumuzda tecrübe ile sabit olan bir nokta vardır: Sihir ve büyüyle uğraşan insanların çoğu muskalara Kur'ân yerine cin isimleri, şeytan için kesilen kurban isimleri ve ne manaya geldiği belli olmayan işaretler yazıp çizerler. Bu tür muskalar kesinlikle küfürdür. Bu tehlikeden

• Allah'a Şirk Koşmanın Akıbeti

Yüce Allah, kullarını tevhid fıtratı üzere yaratmış; hiçbir harici bilgi olmasa dahi tevhidin özünü akıl ve fıtratıyla bulacak bir donanım bahşetmiştir onlara…

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[275]

İnsanların tevhid üzere yaratılmalarının birçok hikmeti vardır. Bunların başında Allah'ın (cc) tevhidi sevip şirkten nefret etmesi, kullarına olan merhameti, en önemlisi ise Allah'ın huzuruna şirkle gelecek olan kullarının bahanelerinin önünü kesmek gelmektedir.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Doğan her çocuk fıtrat üzerine doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecûsî yapar. Nitekim her hayvanın yavrusu, organları tam olarak doğar. Hiç yavrunun burnunda, kulağında eksik, kesik bir şey görüyor musunuz?"[276]

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi Rabbim emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur: 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. Ben, kullarımın tümünü hanif olarak yarattım. Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler, kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler.' "[277]

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki:

ötürü var olan muskaların yakılması evla olandır. Açıp baktığımız birçok muskanın şirk içerikli olduğu, cin isimleri ve tılsımlarla süslendiğini tecrübe ettik.

275. 30/Rûm, 30
276. Buhari, 1359; Müslim, 2658
277. Müslim, 2865

'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) Kıyamet Günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[278]

Fıtrat üzere yaratılmasına rağmen fıtratını bozup Allah'a şirk koşan kimse, ister duygu ve ibadette, ister itaat ve teşride şirk koşmuş olsun suçların en büyüğünü işlemiştir. Ve Allah katında hiçbir mazereti yoktur. Zira her insan Allah'ı birleyip şirkten sakınacağı tevhid bilgisini fıtratında taşımaktadır. Akıl, kalp, vicdan, fıtrat, sağduyu… ne diye isimlendirirsek isimlendirelim, şirk koşan kendi öz benliğine zulmettiğinden ve fıtratındaki bilgiye ihanet ettiğinden mazereti yoktur.

- Şirk Koşan Kişi "Müşrik" İsmini Alır

Allah'a şirk koşan insan müşrik ismini alır. O cahil, tevilci veya ilgisiz olsa da bu durum değişmez. Zira Yüce Allah, cahil ve ilgisiz putperestleri ve teville Allah'a şirk koşan Ehl-i Kitab'ı, müşrik diye isimlendirmiştir. İslam şeriatında her insan yaptığı fiilin ismini alır.

"Ehl-i Kitap'tan ve müşriklerden kâfir olanlar, kendilerine apaçık deliller gelinceye kadar, (küfür ve şirkten) ayrılacak değillerdi."[279]

Bu ayette Allah (cc) Ehl-i Kitab'ı "kâfir", Mekkelileri de "müşrik" diye isimlendirmiştir. Oysa aynı ayette onlara henüz apaçık delillerin gelmediğini de yani cahil olduklarını da beyan etmiştir. Demek ki şirk koşanın cehaleti müşrik ismini almasına engel değildir.

"**Müşriklerden** biri senden eman/sığınma hakkı isteyecek olursa, ona eman ver. Tâ ki Allah'ın kelamını dinleme fırsatı bulsun. Sonra onu, güven içinde olacağı (kendi yurduna) ulaştır. **Bu onların bilmeyen bir kavim olması nedeniyledir.**"[280]

Bu ayetin girişinde Allah (cc) onları müşrik diye isimlendirmiştir. Sonra onlardan Allah'ın ayetlerini dinlemek isteyenlere, eman verilmesini istemiştir. Ayetin sonunda da onların bilmeyen bir kavim olduğunu vurgu-

278. 7/A'râf, 172-173
279. 98/Beyyine, 1
280. 9/Tevbe, 6

lamıştır. Demek ki Allah'a şirk koşanın cehaleti/bilgisizliği onun müşrik ismini almasına engel değildir.

"Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleri, onu (İslam'dan/tevhidden) alıkoymuştu. Şüphesiz ki o, kâfir olan bir kavimdendi."[281]

Süleyman'la (as) henüz tanışmadığı ve hüccet kendine ulaşmadığı hâlde, Güneş'e secde eden Sebe Melikesi -kaynaklar Belkıs der- kâfir diye isimlendirilmiştir. Demek ki Güneş'e tapan bir müşrikin cehaleti, müşrik/kâfir ismini almasına engel değildir.

"Âd (Kavmi'ne de) kardeşleri Hud'u (gönderdik). Demişti ki: 'Ey kavmim! Allah'a ibadet/kulluk edin. Sizin O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahınız yoktur. Siz yalnızca iftiracılarsınız.' "[282]

Görüldüğü üzere Hud (as), kavmini müfteri/iftiracı diye isimlendirmiştir. Oysa Hud (as) onlara henüz gelmiştir. Onlar cahil bir kavimdir. Ancak şirk koşmak, Allah'a iftira etmektir:

" … Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[283]

Onlar cahil olsa da şirkin anlamı olan müfteri/iftiracı ismini aldılar.

"Firavun'a git. Çünkü o azgınlaşıp (tağutlaştı)."[284]

Musa (as), görevli bir davetçi olarak Firavun'a gönderilmiştir. Henüz Firavun'a hüccet ulaşmadan, azgınlığının/haddi aşmasının ismi olan "tağut" ismini almıştır.

• Şirk Koşan Kişi, Allah'a Büyük Bir İftira Atmıştır

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği kimse için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[285]

---

281. 27/Neml, 43
282. 11/Hûd, 50
283. 4/Nisâ, 48
284. 79/Nâziât, 17
285. 4/Nisâ, 48

- **Allah, Şirki Bağışlamaz**

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirkin) dışında kalanları dilediğine bağışlar… "[286]

Engin rahmet ve mağfiretine rağmen Allah (cc), dünyada tevbe etmeyip şirk cürmüyle huzuruna varanları bağışlamayacatır. Oysa Allah'ın rahmet ve mağfireti ne kadar da geniştir!

Ebu Zerr (ra) Allah Resûlü'nden (sav) Yüce Allah'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:

" … Ey kullarım! Siz gece-gündüz günah işliyorsunuz! Bütün günahları bağışlayan da benim. Bunun için benden mağfiret dileyin ki, sizi bağışlayayım!"[287]

Enes ibni Malik (ra) Allah Resûlü'nden (sav) Yüce Allah'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Ey Âdemoğlu! Sen bana dua edip ve ümitvar olduğun sürece, günahlarına rağmen seni bağışlar ve günahlarına aldırmam. Ey Âdemoğlu! Şayet günahların semadaki bulutlara ulaşsa, sonra bana istiğfar etsen; seni bağışlar, günahlarını önemsemem. Ey Âdemoğlu! Bana yerler dolusu hatalarla gelsen, sonra **bana hiçbir şeyi şirk koşmadan gelsen**, sana yer dolusu istiğfarla gelirim."[288]

- **Allah, Şirk Koşan Kişiye Cenneti Haram Kılmıştır**

"Andolsun ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir olmuşlardır. (Oysa) Mesih demişti ki: 'Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. **Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa, Allah cenneti ona haram kılar.** Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.' "[289]

Kur'ân'da Müşriklere Dair Verilen Misaller

Yüce Allah şirke/müşrike dair bazı misaller vermiştir. Bu misaller şirkin insanın duygu, düşünce ve eylemleri üzerindeki olumsuz etkisine ve müşrikin ruh dünyasına ışık tutar. Kur'ân'da şirke/müşrike dair verilen misalleri tek tek ele alacak ve açıklamaya çalışacağız. İlk misalimiz İbrahim Suresi'nden, çaba bizden başarı Allah'tandır.

---

286. 4/Nisâ, 116
287. Müslim, 2577
288. Tirmizi, 3540
289. 5/Mâide, 72

• "Kötü söz (şirk) ise kökü yerden koparılmış, istikrarı olmayan kötü bir ağaç gibidir."[290]

– Şirkin ilk sıfatı habis olmasıdır. Habis kelimesi, her türlü güzelliğin/hoşluğun zıddını ifade eder.[291] Kur'ân'daki kullanımları da maddi ve manevi tüm pislikleri ifade eder: "خُبْثٌ ve خَبِيثٌ kelimeleri, -ister soyut olsun isterse somut- iğrençliğinden ve bayağılığından dolayı çirkin görülen şeyler için kullanılır. Kelimenin asıl anlamı -tıpkı demirin pası gibi- 'içeriyi bozan ve çürüten kötü şeyler' demektir. Bu sözcük, her tür batıl inanç, yalan söz ve kötü fiili içerir."[292]

Şirk, habistir. Maddi ve manevi pisliktir. Tadı, şekli, kokusu pistir. Bir kalbe girdi mi orayı harap eder. Ne sahibine ne başkasına faydası vardır.

– Kökü yerden koparılmıştır, köksüzdür. Yani onun hiçbir dayanağı yoktur, delilsizdir. Yüce Allah Kur'ân'da şirki delilsiz olmakla niteler. Şirk akılsızlıktır; ne akli ne de naklî hiçbir dayanağa sahip değildir.

" 'Allah evlat edindi.' dediler. O münezzehtir! O, (hiçbir şeye muhtaç olmayan her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy'dir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'nundur. **(Allah'ın evlat edindiğine dair) yanınızda hiçbir delil de bulunmamaktadır.** Yoksa Allah hakkında bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?"[293]

" 'Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı? Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, **Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir.** Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.' "[294]

Yüce Allah birçok ayette[295] şirke dair hiçbir delil olmadığını; müşrikin

290. 14/İbrahîm, 26
291. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/238, h-b-s maddesi
292. El-Mufredât, s. 272-273, h-b-s maddesi
293. 10/Yûnus, 68
294. 12/Yûsuf, 39-40
295. bk. 4/Âl-i İmran, 151; 6/En'âm, 81; 7/A'râf, 33, 71; 12/Yûsuf, 40; 22/Hac, 71; 53/Necm, 23

de bilgisizce, zanna uyarak Allah'a şirk koştuğunu[296] haber vermiştir. Bu sebeple Nebi (sav) şirk ehline cahiller diye hitap etmiştir:

"De ki: 'Ey cahiller! Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?' "[297]

Şirk yalnızca zan, hurafe, tahminden ibarettir:

"Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[298]

– İstikrarsızdır, karar kılmaz. Tevhid/Hak nasıl kalıcıysa şirk öyle geçicidir. Farklı suretlerde ortaya çıksa da kısa sürede yeryüzünden silinir. Kur'ân'ın ifadesiyle şirk/batıl köpük gibidir.[299] Belli zamanlarda madenin ve suyun üzerini kaplayan köpük gibi olsa da, hiçbir zaman madenin ve suyun yerini tutmaz.

" 'Kötü bir söz' (yanlış bir inanç) dayanıklı ve sürekli değildir, çünkü tabiat kurallarına terstir. Bu nedenle evrendeki her şey ona karşı çıkar ve onu reddeder. Sanki toprak onun tohumlarını dışarı atmaya hazırdır ve eğer atılan tohumlardan bazıları büyümeyi ve köklü bir ağaç olmayı başarırsa o zaman gökyüzü onun dallarına baskı uygular. Gerçekte, eğer insana denenmesi için özgürlük ve süre tanınmamış olsa, kötülüğün gelişmesine hiçbir zaman izin verilmezdi. Bu özgürlük nedeniyle bazı insanların hayatlarını 'kötü söz'e dayandırmalarına izin verilmiştir. Onun belli bir dereceye kadar büyümesine müsaade edilir, fakat o kötü sonuçlar doğurmaktan başka bir şey üretmez. Kısa bir süre sonra da onun kökü topraktan sökülüp atılır."[300]

– Köklerinden sökülmüş ve devrilmiş bir ağaç, ağaç olma sıfatını kaybetmiştir. Artık o bir odundur.[301] Şirk de böyledir. O yalnızca cehenneme

296. bk. 22/Hac, 71; 18/Kehf, 5; 43/Zuhruf, 20; 53/Necm, 28
297. 39/Zümer, 64
298. 53/Necm, 27-28
299. bk. 13/Ra'd, 17
300. Tefhîmu'l Kur'ân, 2/551, İbrahîm Suresi, 24. ayetin tefsiri
301. bk. Kur'ân Tefsirinde Farklı Yaklaşımlar, 2/95

yakıt olmak içindir. Zaten Kur'ân da müşrikin ve Allah'ın dışında taptığı varlıkların cehennem yakıtı olacağını haber vermiştir.

"Şüphesiz ki sizler ve Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, cehennemin odu nusunuz. Sizler oraya gireceksiniz."[302]

– Köklerinden koparılmış bir ağaç insana kasvet verir. Böyle bir manzara karşısında insan huzursuz olur. Zira bu, orada bir afet yaşandığının ve orada bir yıkım olduğunun göstergesidir. Kur'ân'da müşrike dair verilen tüm örneklerde aynı hava vardır. Müşrik korkular içinde kaygılı, yolunu kaybetmiştir. Farklı efendilerin istekleri arasında kimseyi memnun edemeyen kendisi de memnun olamayan, bir çıkış arayan ama bulamayan, serap gören bir insan misali hayalleriyle aldanan bir ruh hâlindedir.

• "Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayan ve (şirkin her türlüsünü terk eden) hanifler olarak (bunları yapın). Kim de Allah'a şirk koşarsa gökten yere çakılan, havada kuşların kendisini (parça parça) kaptığı veya rüzgârın ıssız, uzak bir yere savurduğu kimse gibidir."[303]

Bu, şirk koşan insanın ruh hâlidir. O, gökten yere çakılan insan gibi korku ve kaygı içerisindedir. Dayandığı, tevekkül ettiği ve faydasını umduğu putların, türbelerin, sigorta poliçelerinin, güvenlik tedbirlerinin… onu Allah'ın takdirinden koruyamadığını görmekte, bizzat tecrübe etmektedir. Dahası, Allah'a şirk koştuğu ilkel ve modern putların kendilerini dahi koruyamadığını görmektedir.

Kuşların etini didiklediği, her birinin bir parçasını çekiştirdiği durumdadır. Çünkü örf başka söylemekte, kanun başka söylemektedir. Hevası/arzusu başka söylemekte, moda başka söylemektedir. İnandığını sandığı din başka, sosyal medya başka söylemektedir. Birinin dediğini yapsa, bir diğerini öfkelendirmektedir. Ne kendisi mutlu olmakta, ne de Allah'ı bırakıp da sözlerini önemsediği kaynaklar…

Ayeti başka bir açıdan şöyle açıklayabiliriz:

"Bu misalde 'gök', insanın asli fıtratı anlamındadır. İnsan başkasının değil,

302. 21/Enbiyâ, 98
303. 22/Hac, 31

Allah'ın (cc) kuludur ve yaratılışı itibarıyla tevhid ilkesini kabule hazırdır. Bu nedenle peygamberlerin davetini kabul edenler fıtratlarında sabit kalırlar ve yükselirler. Bunun aksine, Allah'ı inkâr eden veya O'na ortak koşan kimse ise bu asli fıtrat 'gök'ünden düşer. İşte o zaman ya misaldeki düşen adamı kapan kuşlara benzer; lider ve şeytanların kurbanı olur ya da misaldeki rüzgâra benzeyen arzu, istekler veya nefsin kölesi olur. Bunlar, onu diğer tarafa doğru alçaltır ve sonunda onu sapıklığın en derin çukuruna götürür."[304]

Müşrik, birden fazla merciyi razı etmek zorundadır. O, birden fazla şeyi sevip, birden fazla şeyden korkar. Birden fazla şeye dayanır ve ümit besler. Hâliyle kalbi paramparçadır. Yöneldiği her yerde kalbi ve kafası karışık, ne yapacağını bilmez hâldedir.

- "Allah (müşrik ve muvahhid için) bir örnek verdi: Efendileri kendisi hakkında çekişip duran bir köleyle yalnızca bir efendiye teslim olmuş bir köle … Bu iki örnek bir olur mu hiç? Hamd, Allah'adır. Bilakis, onların çoğu bilmiyorlar."[305]

"Yüce Allah, mümin bir kul ile müşrik bir kulun durumlarını bir örnekle açıklıyor: Müşrik olan kulun durumu, birbiriyle uyuşmayan, geçimsiz ortakların emrinde çalışan bir adamın durumu gibidir: Ortakların her biri onu bir tarafa çekmekte, her biri ayrı görevler vermekte, adam ise bu aykırı arzular, emirler arasında şaşırıp kalmakta, gücü ve enerjisi dağılmakta, bir program üzerinde karar kılamamakta, doğru dürüst bir yola girememektedir. Efendilerinin birbirleriyle çelişen, çatışan, boğuşan arzularını tatmin edememekte, onların hepsini razı edememekte, gücü ve enerjisi darmadağın olup gitmektedir. Mümin olan kulun durumu ise şöyledir: O, bir tek efendinin emrine bağlıdır. Efendisinin kendisinden ne istediğini, ne ile yükümlü bulunduğunu bilmektedir. Onun için o, huzur içinde, emin bir hâlde apaçık olan yolunda sağlıklı biçimde ilerlemeye devam eder.

Bu iki adamın durumu bir değildir. Tek bir efendiye bağlı olan adamın belli bir istikameti, bilgisi ve inancı vardır. Gücü bir noktaya toplanır, yönü birdir. Yolu apaydınlıktır. Geçimsiz efendilere bağlı adam ise, hep sıkıntı

304. Tefhîmu'l Kur'ân, 3/363, Hac Suresi, 31. tefsiri
305. 39/Zümer, 29

ve tereddüt içindedir. Bir işte karar kılamaz. Bırak hepsini razı etmeyi, efendilerinin birini dahi razı edemez."[306]

Yukarıda Yüce Allah'ın şirke/müşrike dair verdiği misalleri ve açıklamasını okuduk. Görüyoruz ki şirkin insan ruhu/piskolojisi üzerinde en belirgin tesirleri şunlardır:

Zillet/Değersizlik

"Şüphesiz ki buzağıyı (ilah) edinenlere, Rabblerinden bir gazap ve dünya hayatında zillet erişecektir. Biz (şirk koşarak Allah'a) iftira edenleri böyle cezalandırırız işte!"[307]

" … Allah'ın değer vermeyip aşağıladığını, değerli kılacak kimse yoktur. Şüphesiz ki Allah, dilediğini yapar."[308]

Şirk, Yüce Allah'ın gazabına neden olur. O (cc) şirk koşanları zillet ve değersizlik hissiyle cezalandırır. Dışarıdan bakılınca göz alan nice müşrik, içten içe değersizlik/zillet hissi yaşar. Korkuları, kaygıları ve bölünmüş duygularıyla basitleşir. Bunun en iyi örneklerinden biri modern insandır. Hissettiği değersizlik duygusunu aşmak için dört elle dünyaya sarılır. Kendisine değer katacağına inandığı diplomalar, belgeler, konumlar… için gece gündüz çalışır. Tam zirveye ulaştığı ânda "dünya boş" diyip gider bir sahil kasabasına yerleşir. Küçümsediği babası/atası gibi toprakla/bostanla uğraşır, küçümsediği anası/ninesi gibi inek sağar… Kapitalist cahiliyenin anlamsız koşturmacasından kurtulunca biraz rahatlar. Bir zaman sonra, "Bütün çaba bunun için miydi?" deyip yeni bir sorgulama sürecine girer. "Onca emeğim boşa gitti!" diyerek yeni bir değersizlik, aldanmışlık girdabına kapılır. Bu sefer inzivaya çekildiği yerden, ürettiği organik ürünleri satmaya başlar. Yine para, reklam ve pazarlık yoğunluğu başlar. Şeytan yine gelir, "Madem bu işleri yapacaktın ne demeye ellerinle inşa ettiğin düzeni yıktın, hayatını berbat ettin?" diye vesvese verir. Yine bir aldanmışlık/değersizlik hissi süreci başlar… Çoğu zaman da modern cahiliyenin şifa tanrılarının verdiği antidepresanlarla süreç nihayete erer.

İlkel cahiliye insanı şirkle gelen zillet/değersizlik hissiyle barışıktı. Atamın

306. Fî Zılâl-il Kur'ân, 12/449-450, Zümer Suresi, 29. ayetin tefsiri
307. 7/A'râf, 152
308. 22/Hac, 18

yolu, geleneğim, birlik ve beraberliğim diyerek şirkin getirdiği değersizliğin yükünü taşıyordu. Modern cahiliye insanı kendini bir geleneğe/anlama ait hissetmediğinden, şirkin getirdiği zilletle barışık değildir. Hem şirk koşar zelil olur hem de şirkin oluşturduğu duygusal tahribatı nasıl onaracağını bilmez. O, varoşların kulandığı uyuşturuculara meyletmeyecek kadar eğitimlidir(!). Bu nedenle eğitimli ve makul vatandaş uyuşturucusu olan antidepresanlarla ruhunu/vicdanını uçak moduna alır. Artık cihazın sisteme lazım olan kısmı (beden/zihin gücü) çalışır, sisteme lazım olmayan kısmı (ruh/kalp kısmı) devre dışıdır.

Çaresizlik ve Bunalım

"Allah (cc) ile beraber başka bir ilah icat etme! Yoksa yerilmiş ve yardımsız bırakılmış olarak kalakalırsın."[309]

Müşrik insandır. Her insan gibi zayıf, aceleci, cahildir… Hayatın zorlukları ve kaderin ona rağmen işleyen çarkları karşısında çaresizdir. Allah'tan başka ilahlar edindiği için yerilmiş ve yardımsız/çaresiz bırakılmıştır. Karşısına çıkan her sorun; hastalık, afet, maddi olanaksızlıklar onun için bir bunalım nedenidir. Çünkü bazı sorunlar maddi araçlarla aşılmaz. Onların çözümü İlahi yardıma; Yüce Allah'ın kalpleri genişletmesine, indireceği sekinete ve bahşedeceği sabra bağlıdır. Müşrik, şirk koşarak İlahi yardımdan mahrum kaldığından her sorun, onun için bir bunalım nedenidir.

İhtilaf

"O'na yönelenler olun. O'ndan korkup sakının. **Namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın. (O müşrikler ki) dinlerini parça parça etmiş ve kendileri de gruplara bölünmüşlerdir. Her grup kendi yanındakiyle övünüp sevinmektedir."**[310]

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' **Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir.** Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[311]

309. 17/İsrâ, 22
310. 30/Rûm, 31-32
311. 39/Zümer, 3

"Birbirlerine neyi soruyorlar? O büyük haberi! **Onların kendisinde ihtilaf içinde oldukları (kıyameti).**"[312]

"İnsanlar ancak (tevhid üzere, Allah'ın dinini ikame eden) tek bir ümmetti. **İhtilaf ettiler.** Şayet Rabbinden, evvelden verilmiş bir söz/hüküm olmasaydı anlaşmazlığa düştükleri şeyde aralarında hükmedilirdi."[313]

Şirk toplumu bir ihtilaf, anlaşmazlık ve bölünmüşlük toplumudur. İnançlarında (kıyamet gibi) amellerinde (putlara sunulan) ve hedeflerinde birlik yoktur. Her mesele onlar için bir bölünme ve kavga vesilesidir. Çünkü şirk zandan, vahiy dışı bilgi kaynaklarından beslenir. Zan, tabiatı itibarıyla ihtilaf üretir. Cahiliye kavramında detaylıca örneklerini göreceğiz.[314]

Bunca ayet ve açıklama göstermiştir ki, şirk ve müşrikin durumu İslam'ın en açık meselelerindendir. Müşrik, en büyük suçu işlemiş, fıtratında var olan bilginin peşinden gitmeyip heva ve arzusuna uyarak kendisini cehalet içinde bırakmıştır. İslam'ın ikinci rüknunu yerine getirmediğinden, kendini İslam'a nispet etmiş olsa bile, ona mümin ve Müslim denmez, denmemelidir. Allah'a şirk koşan insanı Müslim olarak görmek onun şirkine ve dalaletine hükmeden yüzlerce nassı yalanlamak, yok saymak ve din sahibinin İslam tanımına uymadığı hâlde bir insanı İslam'a dahil etmektir. Bu din, Allah'ın (cc) dinidir. Kimin bu dine dahil olup olmayacağına karar verecek olan da O'dur. İnsanların arzu ve hevesleri değil.

3. Allah'ın Dışında Başka Rabbler Edinmek

Allah (cc) tarafından tarifi yapılan İslam'ın rükunlarından biri de rabb olarak Allah'ı tanımak ve Allah'ın dışındaki hiçbir şeyi rabb edinmemektir. Allah'ın (cc) rububiyetini ikrar etmek ve O'nun dışında rabb tanımamak ilkesi, Kur'ân ve sünnette çokça tekrar eden ve müminlerin dikkat etmesi istenen meselelerdendir.

İnsan, henüz ruhlar âleminde iken sadece Allah'ı (cc) rabb olarak tanıyaca-

312. 78/Nebe, 1-3
313. 10/Yûnus, 19
314. Konu hakkında detaylı bilgi için bk. s. 565, Cahiliye İnanç Sistemi (Zannu'l Cahiliye/Cahiliye Zannı)

ğına dair Allah'a söz vermiştir. Bu konuda öne sürecek hiçbir mazeretinin olmadığını da baştan kabul etmiştir:

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) Kıyamet Günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[315]

Ruhuna ceset giydirilen ve varlık âlemine çıkan insan, İslam'ı öğrenmek için eline Allah'ın Kitabı'nı aldığında karşılaştığı ilk kavram; Allah'ın (cc) âlemlerin Rabbi olduğu gerçeğidir.

"Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."[316]

Kur'ân'ı okuyup bitirdiğinde aklında kalması istenen son öğreti, başlarken kendisine hatırlatılan "rabb" kavramıdır.

"De ki: 'Sabahın Rabbine sığınırım.' "[317]

"De ki: 'İnsanların Rabbine sığınırım.' "[318]

Ahiret yolculuğunun ilk durağı olan kabirde[319] insanın karşılaşacağı ilk soru "Rabbin kimdir?" olacaktır.

Bera ibni Azib'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" ... Ona (mümine) iki melek gelir, onu oturturlar ve ona, 'Rabbin kimdir?' derler.

O da, 'Rabbim Allah'tır.' der.

'Dinin nedir?' diye sorarlar.

O da, 'Dinim İslam'dır.' der.

Ona, 'Şu aranızda peygamber olarak gönderilen adam kimdir?' diye sorarlar.

315. 7/A'râf, 172-173
316. 1/Fâtiha, 2
317. 113/Felak, 1
318. 114/Nâs, 1
319. Tirmizi, 2308

O da, 'O, Allah'ın Resûlü'dür.' der.

Yine iki melek ona, 'Bunu sana bildiren şey nedir?' diye sorarlar.

O, 'Ben Allah'ın Kitabı'nı okudum, ona iman edip tasdik ettim.' der.

Bunun üzerine semadan bir münadi, 'Benim kulum doğru söylemiştir, ona cennetten bir döşek yayınız ve ona cennetten bir kapı açınız.' diye seslenir…

Kâfir olan kulun yanına iki melek gelir, onu oturturlar ve ona, 'Rabbin kimdir?' derler.

O da, 'Hah, hah bilmiyorum.' der.

Bu sefer ona, 'Aranızda peygamber olarak gönderilen bu adam ne idi?' derler.

O yine, 'Hah, hah bilemiyorum.' der.

Bunun üzerine semadan bir münadi, 'O, yalan söyledi. Ona cehennemden bir döşek yayınız ve ona cehennem ateşine giden bir kapı açınız.' diye seslenir… "[320]

Buna binaen, İslam iddiasında bulunan her insanın "rabbin" ne olduğu ve "rabb edinmenin" nasıl olacağını bilmesi şer'i bir zorunluluktur.

• Rabb Nedir?

Arapça olan "rabb" kelimesinin çeşitli anlamları bulunmaktadır. " 'Bir şeyin rabbi' demek onun sahibi ve onu hak eden demektir. Her kim, bir şeyin mülkünü elinde bulunduruyorsa onun rabbi olur. Evin sahibi anlamında evin rabbi/rabbu'l beyt, bineğin sahibi anlamında bineğin rabbi/rabbu'l dabbe denir… Rabb; Arap lugatında sahip olan, işleri idare eden, terbiye eden/eğiten, yönetici, nimet veren anlamlarında kullanılır. Mutlak olarak sadece Allah için kullanılabilir. Bir başkası için kullanıldığında (evin rabbi, bineğin rabbi gibi) tamlama olarak kullanılmak zorundadır."[321]

İbnu'l Enbârî der ki: "Rabb, üç kısma ayrılır: Sahip/Malik olan, seyyid/kendisine itaat edilen efendi ve ıslah eden."[322]

---

320. Ebu Davud, 4753; Ahmed, 18534
321. Lisânu'l Arab, 1/399, r-b-b maddesi
322. Tehzîbu'l Luğa, 15/128, r-b-b maddesi

Vahyin ıstılahında Er-Rabb İsmi

Yüce Allah'ın güzel isimlerinden biri olan Er-Rabb; Allah lafz-ı celalinden sonra Kur'ân'da en fazla kullanılan isimdir: Yaklaşık 960 defa Allah (cc) için kullanılmıştır. İnen ilk sureler incelendiğinde Allah lafzına çok az rastlanmasına rağmen "Er-Rabb" isminin çok fazla zikredildiği görülecektir. Alak Suresi'nde üç, Müddessir Suresi'nde üç, Müzzemmil Suresi'nde dört, Duhâ Suresi'nde üç defa zikredildiği düşünüldüğünde daha ilk günden Er-Rabb isminin gönüllere nakşedilmek istendiği anlaşılacaktır.

Aşağıda Er-Rabb ismini izah eden ayetler okuyacağız. Okuyacağımız her bir ayet bu ismin bir yönünü öne çıkarmakta, onu bir yönden tefsir etmektedir.

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet/kulluk edin ki sakınıp korunabilesiniz. **O (Rabb ki) yeryüzünü sizin için bir döşek, gökyüzünü de tavan kıldı. Gökten su indirdi ve onunla size rızık olarak (çeşitli) ürünler çıkardı.** (Öyleyse bütün bu gerçekleri ikrar edip) bildiğiniz hâlde Allah'a eş/ortak/denk koşmayın."[323]

"Rabbi ona: 'Teslim ol!' dediğinde: '**Âlemlerin Rabbi olan (Allah'a) teslim oldum.**' dedi."[324]

"**O, her şeyin Rabbi iken**, Allah'ın dışında bir rabb arar mıyım hiç? Herkesin kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir."[325]

"Şüphesiz ki **sizin Rabbiniz**, altı günde gökleri ve yeri **yaratan,** sonra arşa istiva eden Allah'tır. Gündüzü, ısrarla kovalayan geceyle örter. Güneş, Ay ve yıldızları emrine amade kılıp, boyun eğdirendir. **Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir.**"[326]

"De ki: '**Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip**

---

323. 2/Bakara, 21-22
324. 2/Bakara, 131
325. 6/En'âm, 164
326. 7/A'râf, 54

çeviren/yöneten kimdir?', 'Allah'tır.' diyecekler. De ki: 'Öyleyse korkup sakınmaz mısınız? **İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır.** Haktan ötesi sapıklıktan başka bir şey midir? Nasıl olur da (O'na ibadet etmekten, putlara ibadet etmeye) çevrilirsiniz?' "[327]

"Firavun demişti ki: '**Âlemlerin Rabbi dediğin de nedir?**' Demişti ki: '**Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir.** Şayet yakinen inanırsanız (böyledir).' (Firavun) çevresindekilere: 'İşitmiyor musunuz?' demişti. (Musa) demişti ki: '**Sizin ve evvelki atalarınızın Rabbidir.**' (Firavun) demişti ki: 'Size gönderilen bu Resûlünüz kesinlikle delidir.' (Musa) demişti ki: '**Doğunun, batının ve ikisi arasında olanların Rabbidir. Şayet aklederseniz.**' "[328]

" 'Şüphesiz ki onlar, benim düşmanımdır. **Âlemlerin Rabbi (olan Allah) müstesna. O, beni yaratan ve hidayet edendir. O, beni yediren ve içirendir. Hastalandığım zaman beni iyileştirendir. Beni öldürecek sonra da diriltecek olandır. Din/Kıyamet Günü'nde hatalarımı bağışlamasını umduğum O'dur.** Rabbim! Bana hüküm/hikmet ihsan et ve beni salihlere kat.' "[329]

"(O) **doğunun ve batının Rabbidir.** O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Öyleyse) O'nu Vekil edin."[330]

Kur'ân'daki bine yakın kullanımını incelediğimizde rabbin lugat manalarına yakın anlamlarda kullanıldığını, Allah'ın mutlak ve yegâne yaratıcı, malik, otorite, itaat edilmesi gereken efendi, kâinatın ve insanın hayatını düzene sokup idare eden, nimetleriyle insanları rızıklandıran, yalnızca kendisine ibadet edilmesi gereken, yarattığı gibi kanun yapma yetkisini de elinde bulunduran, helal ve haram belirleyen, terbiye eden anlamında olduğunu görürüz.

Allah, âlemlerin Rabbidir!

Kur'ân kırk iki yerde Allah için "Âlemlerin Rabbi" ifadesini kullanır. Bu, O'nun (cc) rububiyetinin kapsayıcılığını gösteren bir ifadedir. O (cc) yalnızca

327. 10/Yûnus, 31-32
328. 26/Şuarâ, 23-28
329. 26/Şuarâ, 77-83
330. 73/Müzzemmil, 9

insanın ve gözle görülen kevnî âlemin terbiye edicisi değildir. Bildiğimiz ve bilmediğimiz tüm âlemler O'nun rububiyetine boyun eğmiştir.

Rububiyetin kapsayıcılığını anlatmak için kullanılan bir diğer tanım "Göklerin ve yerin rabbi" ifadesidir. Bu, Kur'ân'da on iki ayette yer alır. Kul her şeyin; âlemlerin, göklerin, yerin ve arasındakilerin O'nun rabbliğine boyun eğdiğini bilince, kalbi "Er-Rabb" şuuruyla dolar.

Bu bilinç insana şunları kazandırır:

• Mezkur ifadeler, tüm varlığı bir merkez etrafında toplamış olur. Rabb olan, Allah'tır! Biz, çevremizde gördüğümüz cemadat, bitki, hayvan, yerin altı, gök… hepimiz Rabbin kulları olarak evrendeki yerimizi alırız. Bu inanç, insana kalbî bir itminan ve huzur sağlar. Büyüklüğün, çokluğun ve belirsizliğin stresinden insanı korur. Dünya/Âlemler ne denli büyük olursa olsun, varlık ne kadar çok olursa olsun ve bilgimiz ne denli olursa olsun her şey âlemlerin Rabbine boyun eğmiş, O'nun terbiyesine teslim olmuştur. Biz de tüm bu varlıklarla beraber, O'nun rububiyetini ikrar ediyor, her birimiz yaratılışımıza uygun olarak O'nu hamdiyle tesbih ediyoruz. Varlığı, âlemlerin Rabbi etrafında toplayan rububiyet tevhidi, insanı varoluşsal korkularından arındırmış olur. Bu da insanı "Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'adır." ufkuna yüceltir.

• Kul, Allah'ın âlemlerin Rabbi olduğunu bildiğinde kayıtsız şartsız O'na (cc) teslim olur. Teslim olur ve selamete erer.

"Rabbi ona: 'Teslim ol!' dediğinde: '**Âlemlerin Rabbi olan (Allah'a) teslim oldum.**' dedi."[331]

"… 'Ve biz âlemlerin **Rabbine teslim olmakla emrolunduk.**' "[332]

"… 'Artık Süleyman'la beraber **âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum.**' "[333]

"De ki: 'Rabbimden bana gelen apaçık deliller (sebebiyle), Allah'ın dışında dua

331. 2/Bakara, 131
332. 6/En'âm, 71
333. 27/Neml, 44

ettiğiniz (varlıklara) ibadet etmekten nehyedildim. **Ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim olmakla emrolundum.**' "[334]

İnsanı teslimiyete sevkeden amil; O'nun (cc) âlemlerin Rabbi olmasıdır. Kişi bunu anladığında bu âlemdeki yerini, önemsizliğini, bu büyüklük ve çokluk içinde kapladığı alanı fark eder. Tüm bu âlemlerin sahibine teslim olmaktan başka yol olmadığını kavrar. Teslim olur ve teslim olmanın huzuruna, sekinetine, mutmainliğine erişir.

Zira insan mutlaka bir şeye teslim olmak zorundadır; bu fıtri bir zorunluluktur. Allah'a teslim olmayan; sisteme, geleneğe, felsefeye, bilime, modaya, hevaya, ideolojiye, psikiyatra, yaşam koçuna, kariyere… mutlaka bir şeye teslim olur.

Teslim olmaktan kasıt; teslim olduğu şeyin buyruklarını, değerlerini, tavsiyelerini… izlemesi, ona göre hayatını şekillendirmesi, tercih yapmak zorunda olduğunda onun gerektirdiği tercihleri yapmasıdır.

• Allah'ın kuşatıcı rabbliğini anlayan, O'ndan (cc) korkar. Daha doğru bir ifadeyle doğuştan getirdiği korku duygusunu O'na (cc), hak eden tek ilaha yönlendirir.

" 'Beni öldürmek (niyetiyle) elini bana uzatsan dahi, seni öldürmek için elimi sana uzatacak değilim. **Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkuyorum**.' "[335]

Korku insanın en keskin ve etkili duygusudur. Açığa çıktığında aklı, hatta imanı dahi örter. Şeytan bu gerçeğin farkında olduğu için sürekli insanı korkutur.

"İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Ondan korkmayın! Şayet mü'minler iseniz yalnızca benden korkun."[336]

Korku çeşitlendikçe insan zayıflar ve korkularının esiri olur. Rızıktan korkar, gelecekten korkar, sevilmemekten korkar, doğal afetlerden korkar, zalimlerden korkar… Öyle bir dağılır ki; şeytanın vesvesesiyle, gerçekleş-

334. 40/ Mü'min (Ğafir), 66
335. 5/Mâide, 28
336. 3/Âl-i İmran, 175

mesi milyarda bir ihtimalleri düşünür, ondan dahi korkar. Böyle bir insan Allah'a (cc) kulluk edemez; insani sorumluluklarını yerine getiremez…

"Allah, âlemlerin Rabbidir." diyen insan, tüm bu şeytani engellerin üstüne çıkar, yüce bir ufka yükselir. Korktuğu ne varsa, O'nun (cc) rububiyetine boyun eğdiğini görür. Şeytan zan ve vehimle onu nasıl aşağı çekiyorsa, "Allah, âlemlerin Rabbidir." akidesi onu öyle yüceltir. Tek tek "şey"lerden korkmak yerine "şey"lerin rabbinden korkmayı tercih eder. Bu korku onu, hem Rabbine kul kılar hem de insanı insanlıktan çıkaran, onursuzlaştıran, basitleştiren suni korkulardan kurtarır.

- Allah'ın (cc) kuşatıcı rabbliğini anlayan, hayat ile ölüm arasındaki tüm eylemlerini yalnızca O'na ve yalnızca O'nun için yapar. Ki; bu tevhid ve ihlastır.

"De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm **âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.** O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim. **O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir Rabb arar mıyım hiç?** Herkesin kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. **Sonra dönüşünüz Rabbinizedir.** Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir.' "[337]

"Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin **Rabbidir. O'na ibadet/kulluk yap ve ibadetinde sabırlı ol.** O'nun adıyla anılan/O'na denk birini bilir misin?"[338]

İnsan sürekli bir yapıp etme, eylem hâlindedir. Doğduğu ândan ölene dek bu hâl sürmektedir. Ve yine malumdur ki; her insanın eylemlerinin bir amacı, hedefi vardır. Kimisi toplum tarafından onaylanmak için çabalar, kimisi ebeveyni için… Kimisi arkadaş çevresini memnun etmek için çabalar, kimisi eşi ve çocukları için. Kimisi bir davanın, ideolojinin kahramanı olmak için çabalar, kimisi insanlık için… Kimisi de yalnızca âlemlerin Rabbi olan Allah için çalışır. O'na (cc) kul olmak, O'nu (cc) razı etmek, O'nun (cc) verdiği nimetlere şükredebilmek için… Bunun için tüm

337. 6/En'âm, 162-164
338. 19/Meryem, 65

eylemleri, yapıp etmeleri, ibadetleri yalnızca O'na (tevhid) ve yalnızca O'nun içindir (ihlas).

İnsanı bu ufka yücelten şey; O'nun âlemlerin Rabbi olduğunu kavraması, buna inanmasıdır. Zira bu inanca göre uğruna yaşanan her neyse, o, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın altındadır. Uğruna yaşanan şeyden umulan her neyse, âlemlerin Rabbi, onun sahibidir, Rabbidir… Akıl ve kalp böyle bir durumda O'na kulluk etmenin zaruretini idrak eder.

Bunun ne büyük bir nimet olduğunu anlamak için insanlığın hâline bakmak yeterli olacaktır. Bir şeyler için yaşayan, bir şeyler uman ama hüsrana uğrayan sayısız insan vardır. Ne uğruna yaşadıklarını memnun edebilmekte ne de umduklarını elde edebilmektelerdir. Oysa Allah'a kul olmanın manevi lezzeti, tek başına tüm dünya nimetlerinden daha üstün, daha huzur vericidir. Ahirete saklanan o emsalsiz nimetleri söylemiyorum bile…

- Allah'ın kuşatıcı, kapsayıcı rabbliğini anlayan kesin bir inanca, sarsılmaz bir itikada sahip olur. Tüm dünya bir olup karşısına dikilse, kesin inancıyla onlara meydana okur.

"Bu Kur'ân'ın, Allah'tan başka birileri tarafından uydurulması olacak şey değildir. O, kendinden önceki (Kitapları) doğrulayan ve Kitab'ı detaylı biçimde açıklayan (ayetlerinin bir kısmı diğer bir kısmını tefsir eden bir Kitap'tır). **Âlemlerin Rabbi olan (Allah tarafından indirildiğinde) hiçbir şüphe yoktur**."[339]

Kur'ân'da hiçbir şüphe yoktur, neden? Çünkü onu âlemlerin Rabbi olan Allah indirmiştir. Bu sebeple onca sataşma, hakaret ve oluşturulan şüpheye rağmen; ilk nesil Kur'ân'da şüpheye düşmemiştir.

"Musa demişti ki: 'Ey Firavun! Şüphesiz ben, **âlemlerin Rabbinden** (gelen) bir elçiyim.' "[340]

"(Musa) demişti ki: 'Andolsun ki bunları **göklerin ve yerin Rabbinin,** (insanları) basiretli kılıcı (ayetler) olarak indirdiğini biliyorsun. Ve ben senin kesinlikle helak olmuş biri olduğunu düşünüyorum ey Firavun!' "[341]

339. 10/Yûnus, 37
340. 7/A'râf, 104
341. 17/İsrâ, 102

Musa'yı (as), Firavun karşısında güçlü kılan, bir tek sözüyle binlerce insanı katledebilen bir zalimin karşısında korkusuzca konuşturan, bu inançtır. O kendisini âlemlerin Rabbi olan Allah'ın gönderdiğini; elindeki Kitabı âlemlerin Rabbinin indirdiğini bilmektedir. O âlemlerin Rabbinin, Firavun'dan daha üstün olduğunu, bir görev vermişse mutlaka onun doğru olduğunu ve Firavun'un, O'nun (cc) hükmü karşısında bir hiç olduğunu bilmektedir. Olaki insani korkuları devreye girdi; âlemlerin Rabbinin tek bir sözü onun kalbini yatıştırabilmekte, azmini bileyebilmektedir.[342]

Kişinin inancında/amelinde/mücadelesinde yakini bir inanca sahip olması; onu korkusuz bir mücahid, amellerinden lezzet alan bir abid ve amelinde sebat eden muvaffak bir kul kılacaktır. Tüm bu güzellikler, O'nu âlemlerin Rabbi olarak tanımanın semeresidir.

- Allah'ın (cc) kuşatıcı rabbliğini bilen; tek kanun koyucunun, düzen belirleyicinin, terbiye edici yasalar yapanın O (cc) olduğunu bilir.

"Şüphesiz ki **sizin Rabbiniz,** altı günde gökleri ve yeri yaratan, sonra arşa istiva eden Allah'tır. Gündüzü, ısrarla kovalayan geceyle örter. Güneş, Ay ve yıldızları emrine amade kılıp, boyun eğdirendir. **Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir.**"[343]

Yüce Allah; âlemlerin Rabbidir. Yaratmak ve emretmek O'na (cc) aittir. Zira yaratan ve sahip/malik olan kim ise, yarattığı ve sahip olduğuna hükmedecek olan da O'dur (cc). İnsan kendi sahip olduklarında bir ortak kabul etmezken, O'nun (cc) mülkünde nasıl ortağı olsun! Bir baba evde, bir patron işte, bir öğretmen sınıfta... kendi sözünün geçmesini istiyorken; tüm âlemlerin Rabbi olan Allah, sahip olduğu âlemlerde bir başkasının yasa koyucu olmasını kabul eder mi?

İnsan, O'nun yaratan ve emreden/yasa koyucu olduğunu anladığında; beşer elinde nesne olmaktan kurtulur. Her yüzyılda yenisi ortaya atılan, insanlığın ulaştığı zirve olduğu iddia edilen, ancak on yıl geçmeden binlerce soruna sebep olduğu anlaşılan siyasi düzenlerin elinde savrulmaz. Âdeta yüzyılı laboratuvar, toplumu da denek gibi gören, her on yılda bir reform

342. bk. 20/Tâhâ, 43-52
343. 7/A'râf, 54

adı altında yırtıkları yamanan, arızaları tamir edilen düzenler… Savaşlara neden olan, bir deneme yanılma uğruna milyonlarca insanı mağdur eden sistemler… Daha üzerinden yüz yıl geçmeden mahkûm edilen ve rafa kaldırılan sistemler…

Oysa insanlık var olduğundan beri var olan, uygulandığı her dönemde huzur, emniyet ve bolluğa sebep olan, insanı yaratanın insan fıtratına uygun kıldığı yasalar öyle midir? Her şeyden önce o uygulanmış/denenmiş ve uygulayan herkese huzur getirdiği tecrübe edilmiştir. Hem o insan ürünü değildir; cahil, zalim, unutkan, aciz, nankör… evine bile çeki düzen vermekten aciz olduğu hâlde, tüm insanlığa nizam verme iddiasındaki o hadsiz insan… Bir tarafta hâli bu olan insanın yasaları; diğer tarafta insanın ve tüm âlemlerin Rabbi olan Allah'ın yasaları… Zan ve hurafeyle dumura uğramış akıl ve şirkle bozulmuş fıtrat haricinde kimse Allah'ın düzenini bırakıp beşerî yasalara meyletmez.

- Allah'ın (cc) kuşatıcı rabbliğini bilen kimse yaptıklarının karşılığını yalnızca O'ndan bekler. Şuarâ Suresi'nde Nuh, Hud, Salih, Lut ve Şuayb'ın (as) kavimlerine söyledikleri şu söz bunun örneğidir:

" 'Sizden (davetim karşılığında) bir ücret istemiyorum. **Benim ücretim, âlemlerin Rabbi (olan Allah'a) aittir.**' "[344]

İşte O'nun (cc) âlemlerin Rabbi olduğunu bilmenin meyvesi! Tüm umut, rağbet, beklentiyi O'na (cc) yönlendiren bir inanç… İslam davasına adanmak ve yalnızca O'ndan (cc) beklenti içinde olmak.

Bugün hakkı bilenleri hakka şahitlik etmekten alıkoyan şey nedir? Âlimleri/Davetçileri sorumluluklarını yapmaktan alıkoyan şey nedir? Beklentileri, kaygıları, maaşları, almayı umdukları ücretleri değil midir? Bugün, toplumları âlimlerin ardından gözü kapalı gitmekten, "Sür atını Kızıldeniz'e biz ardından geliriz."[345] demekten alıkoyan güvensizliğin nedeni nedir? Âlimlerin/Davetçilerin İslam'ı gelir kapısına çevirmesi, davet ettikleri toplumdan ücret istiyor olması değil midir? Zira onlar Allah'ın âlemlerin Rabbi olduğunu; umdukları her ne varsa O'nun (cc) yanında bulunduğunu

344. 26/Şuarâ, 109
345. bk. Sîretu ibni Hişâm, 1/615

ve O'nun sebeplerin ve neticelerin rabbi olduğunu unuttular. Evet, Allah'ın, âlemlerin Rabbi olduğunu biliyorlar, insanlara anlatıyorlar… Ne ki inanmıyorlar! Dillerinden dökülen şeyler kendi kalplerine yol bulmuyor; kendi kalplerine yol bulmayan şey toplumun kalbine de yol bulamıyor.

- Allah'ın (cc) kuşatıcı ve kapsayıcı rabbliğini bilen, O'na (cc) dayanır, işlerinde O'na tevekkül eder, O'nu (cc) "vekil" edinir:

"**(O) doğunun ve batının Rabbi'dir.** O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. **(Öyleyse) O'nu Vekil edin.**"[346]

İslam'ın ilk günlerinde inen bu ayet önce Allah'ın kuşatıcı rabbliğini sonra O'nun tek ilah olduğunu belirtmiş ve bu inanca "(Öyleyse) O'nu Vekil edin" hükmünü bina etmiştir. İnsan dinî olsun dünyevi olsun, her ân bir çaba içindedir. Elinden geleni ortaya koymakta fakat sonuç üzerinde hiçbir etkisi olmadan beklemektedir. Sonuca dair bu belirsizlik, insanın duygu ve düşüncelerinde sarsıcı etkiye sebep olmaktadır. Bunun tek istisnası; O'nun âlemlerin Rabbi olduğunu bilen ve O'nu vekil edinen insandır. Çabasını ortaya koyduktan sonra "Vekil'im Allah'tır." deyip, süreci O'na (cc) emanet eden kimsedir. Kendisine emanet edilmiş âlemleri nasıl zayi etmiyorsa, bir kul olarak bizim çabamızı da zayi etmeyeceğini bilen mümindir.

- "Âlemlerin Rabbi", "Göklerin ve yerin rabbi", "Doğunun ve batının rabbi" gibi ifadeler şirk zihniyetini yerle bir eder. Zira müşrik, Rabbi inkâr eden değil, O'nun rabbliğini farklı varlıklar arasında bölüştürendir. Siyasi otoriteyi beşere, iktisadi otoriteyi sermaye sahiplerine, kevnî işlerin otoritesini Allah'a, eğitim otoritesini akademiye… dağıtandır. Yüce Allah bu ifadeyle bir gerçeği insanlığın önüne koymuştur: Allah'ın rabbliği, otoritesi, efendiliği bölünmez. Nasıl ki herkes O'nun (cc) rızık vermesine muhtaçtır; aynı şekilde O'nun (cc) yasa yapmasına da muhtaçtır. Nasıl ki insanlar O'nun rüzgâr estirmesine muhtaçtır; aynı şekilde eğitim metodu belirlemesine ve ekonomiye çeki düzen vermesine de muhtaçtır. O (cc) yağmurun, rüzgârın, rızkın rabbi olduğu gibi; bankanın, parlamentonun, askeriyenin, akademinin, medyanın… da rabbidir. Âlemler içinde, yer ve gök arasında, doğu ve batı içinde O'nun rububiyetinin/otoritesinin dışında

346. 73/Müzzemmil, 9

kalan bir şey yoktur. Allah'ın rububiyetini parçalamak şirk; O'nun mutlak rububiyetini kabul İslam'dır, tevhiddir.

Müminler için Allah, tek rabb, yani tek yaratıcı ve mülkün sahibi olandır. Onlar, Allah'a (cc) olan ihtiyaçlarının farkındadırlar. İhtiyaç duydukları her şeyin, O'nun (cc) mülkünde olduğunu ve mülkünde dilediği gibi tasarruf edeceğini bilirler. Tüm ihtiyaçlarını O'na arz eder, O'ndan ister, gönülden ve yalvara yakara sadece O'na yönelirler.

"Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı emre amade kılmıştır. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Hâkimiyet/Egemenlik yalnızca O'na aittir. O'nun dışında dua ettikleriniz, kıl kadar dahi bir şeye sahip değildir."[347]

O'nun dışında insanların beklenti içerisine girdiği, faydalarını umup zararlarından sakındığı varlıkların sahte rabbler olduğunu ve el açıp yalvaranlara hiçbir fayda sağlamadığını bilirler.

"Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet Günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez."[348]

Müminler için Allah tek rabb, yani tek rızık verendir. Rızık beklentileri sadece Rabblerinden olur. Başkasının rızka malik olmadığı gibi, Allah'ın dilemesi olmadığı takdirde insana hiçbir şey ulaştırmaya güç yetiremeyeceğini bilirler. Rızık endişesiyle Allah'ın emirlerine karşı gelmez, O'nun yasalarını çiğnemez, sınırlarını aşmazlar. Beşerî sistemlerin iş ve aş korkusuyla insanları terbiye etmeye kalkışmasını kabul etmez, rızkın sahibiymişçesine rabblik taslayan yöneticilerin de Allah'ın rızıklandırmasıyla yaşamlarını sürdürdüklerini bilirler. İnsanları açlık ve fakirlikle korkutarak terbiye edenin, nimetlerini hatırlatarak insanlardan sorumluluklarını yerine getirmelerini isteyenin sadece ama sadece Er-Rabb olan Allah olacağına inanırlar. Kendileri açken Allah tarafından doyurulan, çıplakken Allah tarafından giydirilen, cahilken Allah tarafından öğretilen, buna rağmen insanları açlık, çıplaklık ve geri kalmakla (cehaletle) tehdit eden sahte

347. 35/Fâtır, 13
348. 35/Fâtır, 14

rabblere sadece acırlar. Onları kabul etmenin ve isteklerine boyun eğmenin onların sahte rabblik iddialarını kabul etmek olacağını bilir ve bundan şiddetle uzak dururlar.

Hem, sahte rabblerin tehditlerine pabuç bırakan ve rızık onların elindeymiş gibi davranarak onları rabb edinenler, imanlarından oldukları gibi, elde etmeyi arzuladıkları rızıktan da mahrum olacaklarını Nebilerinden (sav) öğrenmişlerdir:

"Cibril bana, rızkını tamamlamadan hiçbir nefis ölmeyecektir, diye haber verdi. O hâlde Allah'tan korkun ve rızkı güzel bir şekilde/meşru yoldan elde etmeye çalışın. Sakın ha! Rızık endişesi sizi Allah'a isyan etmeye sevk etmesin. Çünkü Allah katındaki hayırlara, ancak Allah'a itaatle ulaşılır."[349]

Onlar sistemlerin ve sahte rabblerin tehditlerine karşı muvahhidlerin imamı İbrahim'in (as) diliyle konuşurlar.

" 'Şüphesiz ki onlar, benim düşmanımdır. Âlemlerin Rabbi (olan Allah) müstesna. O, beni yaratan ve hidayet edendir. O, beni yediren ve içirendir. Hastalandığım zaman beni iyileştirendir.' "[350]

Müminler için Allah tek rabb, yani tek terbiye edicidir. Eğitim ancak O'nun belirlediği esaslar çerçevesinde yapılabilir. İnsanı yaratan Allah, onun neye ihtiyacı olduğunu, hangi bilgiyle olgunlaşacağı ve yeryüzünü ıslah edeceğini en iyi bilendir. Maddi ve manevi alanlarda eğitim yaparken, eğitimin kalitesi, eğitim verilen alanın fizikî şartları, eğitim neticesinde verilen belgenin işe yararlılığından önce; eğitimin kaynağına bakarlar. Şayet verilen eğitim meşruiyetini Allah'tan (cc) almıyorsa, vahyin belirlediği ilkelerden hareketle yola koyulmamışsa o eğitimden yüz çevirir ondan uzaklaşırlar. Rabbani olmamasından dolayı onun getireceği zararın faydasından daha fazla olduğuna inanırlar. Asrın en büyük putlarından olan ve büyük adamlığın (!) ölçüsü kabul edilen diploma için, çocuklarını şirkin ve haramın her türlüsünün bilinçli olarak yapıldığı okullara kurban etmezler. Bu eğitim kurumlarının Rabbin terbiye ediciliğini reddetmiş, arzularına

349. El-Mu'cemu'l Kebîr, 7694
350. 26/Şuarâ, 77-80

uygun fakat tevhid fıtratına aykırı metodlar geliştirerek rabbliklerini ilan ettiğine inanırlar.

Müminler için Allah tek rabb, yani tek terbiye edicidir. Onlar insan nefsine ilham edilmiş fücurun azgınlığından korunup, takvanın esenliğine ermek için nefislerini terbiye ederler. Allah'ın, Kur'ân'da ilkelerini belirttiği, resûller göndererek insanları arındırmalarını/tezkiye etmelerini istediği; nefis terbiye ve tezkiyesini vahiy dışı bir kaynaktan almazlar. Nefisleri yaratan, ona fücur ve takvasını ilham eden kimse, yolların ve metodların en hayırlı ve en uygun olanını bilenin de o olduğuna inanırlar. Nefis terbiyesi konusunda Kur'ân ve sünnetin pak metodunun dışına çıkmaz, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği hurafelere kulak vermezler. Mağaralarda, yalnız ve aç kalan, evlenmeyi nefsine haram kılan, dilenerek yaşayan, toplumdan/cemaatten uzaklaşarak şeytana gönüllü av olmayı kabul etmiş, akıl ve ruh sağlığı yerinde olmayan meczupların hezeyanlarına gönüllerini kapatırlar. Allah'ın onurlu olarak yarattığı insanı köpeklere köle yapan, çöplükte yaşamayı reva gören, bugün yaşasalar sadist tanısı konarak tedavi edilecek olan psikopatlardan ve zandan ibaret olan vesveselerinden sakınırlar. Vahye rağmen ve vahye aykırı terbiye metodları geliştirenlerin aslında rububiyet iddiasında olduklarını bilir, İslam dinine mensubiyetleri gereği bu yöntemleri reddederler.

Müminler için tek itaat edilecek efendi, kanunlarına boyun eğilecek otorite, helal haram belirleyecek merci Er-Rabb olan Allah'tır. Varlığı yoktan yaratan, en güzel surette şekil veren, nimetleriyle onları destekleyen ve âlemlerin yegâne sahibi olan Allah; aynı zamanda âlemlerin yegâne terbiye edicisidir. O'nun (cc) yaratması nasıl ortaklık ve bölünme kabul etmiyorsa, otorite ve hükümranlığı da ortak kabul etmez. Tarih boyunca sapkın toplumlar Allah'ın rabbliğini parçalayarak sahte rabblere dağıtmışlardır. İyilik tanrısı, kötülük tanrısı, savaş tanrısı, bereket tanrısı vb. uydurmalarla tek ve El-Kahhâr olan Allah'ın (cc) rububiyetine karşı gelmişlerdir.

"Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı? Sizin

O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."[351]

Bu parçalamanın yegâne nedeni Allah'ı (cc) belli bir alana hapsedip, O'nun hükümranlığına karşı gelmek, O'nun şer'i yasalarla hayata müdahale etmesine engel olma çabasıdır/arzusudur. Azgın ve sapkın insanlar arzularına göre yaşamak isterler. Allah'ın şeriatıysa insanın arzularını tatmin etmek için değil; insanları Allah'a kul kılmak için vardır. Bu nedenle, hevasını ilah edinmiş ve ilim üzere sapmış her azgının Allah'ın şeriatı ve O'nun rububiyeti ile sorunu vardır ve olacaktır.

Modern zamanlarda savaş tanrısı, iyilik kötülük tanrısı, bereket tanrısı vb. saçmalıklar pek olmasa da, "Laiklik ve onun habis/pis meyvesi olan demokrasi" aynı amaca hizmet etmektedir. Din ve devleti birbirinden ayırarak, "Devlet bütün dinlere eşit mesafededir." diyen laikler, aslında devletlerini Allah'tan (cc) üstün gördüklerini ilan etmiş olurlar. Ve Allah'ın dini vasıtasıyla devletlerini terbiye etmesini yani rabbliğini kabul etmediklerini söylerler. Neyin işlerine karışıp neyin karışamayacağına kendileri karar veren ve Allah'ı batıl sistemlerinin dışına ittiğini sanan laikler, böylece mutlak otorite hâline gelmiş olurlar.

Demokrasi ise bu azgınlığın bir adım daha ileriye taşınarak, halkın rububiyetini ilan etme girişimidir. İnsanlık tarihinde görülmüş en cüretkâr darbe kalkışması demokrasidir. Zira tarihte bazı liderler "Ben sizin en yüce rabbinizim!" deme cüretini göstermiş olabilirler. Ancak bir bütün olarak tüm halkın rabblik iddiasında bulunması demokrasiye özgü bir azgınlık biçimidir. Ve Allah'ın egemenlik hakkına karşı işlenmiş, tarihin şahitlik ettiği en çirkin suçtur.

Milyarlarca insanın din, dil, ırk ve değer yargılarındaki tüm anlaşmazlıklarına rağmen demokrasi çatısı altında toplanabiliyor olması, demokrasinin insanı rableştirmesi ve insanı Allah'ın egemenliğinin dışına çıkarıp, kendi tanrılığını ilan etme fırsatı sunmasındandır. Zira Yüce Allah'ın bildirdiği

351. 12/Yûsuf, 39-40

üzere insanların çoğu hevaya uyacaktır. İnsanı mutlak otorite haline getiren demokrasi, daha nasıl insan hevasına hitap etsin ki?

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[352]

"De ki: 'Yeryüzünde gezip dolaşın da bakın (bakalım), öncekilerin akıbeti nasıl olmuş? Onların çoğu müşriklerdi.' "[353]

"(Hayır, öyle değil!) Zulmedenler, hiçbir bilgiye dayanmaksızın hevalarına/arzularına tabi oluyorlar. Allah'ın saptırdığını kim hidayet edebilir? Onların hiçbir yardımcıları da yoktur."[354]

Hâliyle, Allah'ın (cc) otorite ve rabbliğini kabul etmeyen; insanı, ideolojiyi, felsefe veya toplumu rabb ilan eden her türlü sistem bizim hasmımızdır. Bizimle bu topluluklar arasındaki husumet; ırk, toprak, bayrak, sınır vb. yapay düşmanlıklardan değil, Rabbimize ilan ettikleri savaş ve düşmanlık sebebiyledir.

• Allah'ın Dışında Rabb Edinenler

Kur'ân, Allah'ın (cc) dışında beş sınıfın rabb edinildiğini haber verir. Bunların üçünü Tevbe Suresi'nin 31. ayetinde, ikisini farklı surelerde ele alır. Kur'ân ayetlerini takip ederek, açıklamaya çalışalım:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[355]

Dikkat edilirse bu ayet, Allah'ın (cc) dışında üç sınıfın rabb edinildiğini belirtir. Bunlar; din bilginleri, abidler ve İsa'dır (as). Ayet üzerinde tedebbür ederek, bu üç sınıfın nasıl rabb edinildiğine bakalım:

• Din Bilginlerini Rabb Edinmek

Allah Resûlü (sav) Tevbe Suresi'nin 31. ayetini şöyle açıklar:

352. 6/En'âm, 116
353. 30/Rûm, 42
354. 30/Rûm, 29
355. 9/Tevbe, 31

"… Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' buyurdu."[356]

Ayet ve Peygamberimizin (sav) ayeti tefsiri bize şunları göstermiştir:

Kanun koymak/Helal ve haram belirlemek/Yasama yapmak, yalnızca âlemlerin Rabbi olan Allah'ın hakkıdır. Bu, Âdem'den (as) kıyamete kadar İslam'ın değişmeyecek esaslarındandır. Çünkü bu, Yüce Allah'ın rabb olmasıyla ilgilidir. Bir önceki bölümde açıkladığımız gibi O (cc), yarattığı için, yarattıklarının malikidir. Mülkünde tasarruf edecek, yarattıklarını kevnî ve şer'i kanunlarıyla terbiye edecek O'dur.

İsrailoğulları bu gerçeği unuttu ve zamanla âlimlerin yetki alanını genişletti. Âlimleri, Allah'ın (cc) helal kıldıklarına haram, haram kıldıklarına da helal demeye başladılar. İsrailoğulları Kitab'ın -yani Allah'ın- hükümlerinden yüz çevirip âlimlerin fetva ve menheclerine tabi oldu. Yüce Allah bu durumu "din bilginlerini rabb edinmek" olarak isimlendirdi.

Adiy ibni Hatim ve Allah Resûlü (sav) arasında geçen diyalogdan anlaşılacağı üzere İsrailoğulları, âlimlere tanıdıkları bu hakkın, onları rabb edinmek anlamına geldiğini bilmiyordu. Bu sebeple Adiy ayeti duyduğunda şaşırdı ve tepki gösterdi. "Onlar din adamlarına tapmadılar ki!" dedi. Çünkü o, birinin bir başkasını rabb edinebilmesi için ona rükû ve secde etmesi gerektiğini sanıyordu. Ya da o varlığa "Bu benim rabbimdir!" demesi gerektiğini düşünüyordu. Allah Resûlü (sav) bu yanlış anlayışı düzeltti. Onların, Rabbin sıfatlarından birini âlimlere verdiğini; âlimlere secde etmeseler de onlar için "rabbimiz" demeseler de Allah katında bu yaptıklarının, onları Allah (cc) dışında rabb edinmek olduğunu beyan etti.

Peygamberimiz zuhur ettiğinde bu şirk, Araplarda devam ediyordu. Onlar

356. Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler

bilgin kabul ettikleri kâhinlerin telakkisine ve atalarından devraldıkları helal haram anlayışına sahip çıkıyorlardı:

"Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır. (Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktırlar.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir. Çocuklarını hiçbir bilgiye dayanmadan sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[357]

Yüce Allah, onların bu ve benzeri sapkınlıklarına şöyle cevap verdi:

"De ki: 'Gelin, Rabbinizin size haram kıldıklarını size okuyayım. Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın, anne babaya iyilikte bulunun, fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin, sizi de onları da biz rızıklandırmaktayız. Fuhşiyatın açığına da kapalısına da yaklaşmayın. Hak olmadıkça Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmeyin.' (Allah) akledesiniz diye size bunları emretti. 'Ergenliğe ulaşıncaya dek yetimin malına yalnızca güzellikle yaklaşın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle yerine getirin. Hiç kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz. Akrabanız dahi olsa söz söylediğinizde adil olun. Allah'a (verdiğiniz veya O'nun sizden aldığı) sözlere bağlılık gösterin.' (Allah) öğüt alasınız diye size bunları emretti. İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[358]

Bu şirk, bugün de tüm canlılığıyla devam etmektedir. Siyasi otoritenin satın aldığı din bilginleri; sırtını vahye, yüzünü geleneğe dönmüş cahiller; ekranların ve kalabalıkların şehvetine kapılmış fenomenler; Allah'ın dinini ters yüz etme yarışındadır. Bunun yanında hayatın her alanına yasalar koyan,

357. 6/En'âm, 138-140
358. 6/En'âm, 151-153

çoğu zaman Allah'ın yasakladıklarını, yasalarla serbest kılan yasa koyucu devletler/parlamentolar vardır. Bunlar, Allah'ın rabbliğini kabul etmeyip rububiyet ilan etmiş kurumlardır. Satılmış din bilginlerinin, haramları helalleştiren, helalleri haramlaştıran fetvalarına uyan ve siyasi otoritelere yasama hakkı tanıyanlar, onları Allah'ın dışında rabb edinmiş kimselerdir.

- **Abidleri Rabb Edinmek**

Abid, kendini ibadete adayan, toplumdan uzaklaşarak ömrünü ibadetle geçiren kimsedir. Hristiyanlar bu zümreye "ruhban" derdi. Bu kimseler salih insanlar olarak kabul edilir, toplum tarafından sevilip sayılırlardı. Ancak zamanla sevgi ve saygıda ölçüyü kaçırdılar, Allah'a (cc) yapılması gereken ibadetleri abidlere yapmaya başlayıp Allah'a ait sıfatları abidlere verdiler. "Bunlar bizim rabbimizdir." demediler; ama Rabbe yapılması gerekenleri, onlara yapınca Allah indinde abidleri rabb edinmiş kabul edildiler.

Onları bu şirke düşüren şey, abidlerin seçilmiş olduğuna inanmalarıydı. Onlara göre abidler, Yüce Allah'ın iradesini temsil ediyordu. Allah (cc) onların sevdiğini seviyor, bağışladığını bağışlıyordu…

"Yesu' onlara dedi ki: 'Size selam olsun! Rabb beni yolladığı gibi ben de sizi (görevli olarak) yolluyorum.' Bunu söyleyince, onlara (yönelerek) üfledi ve şöyle dedi: 'Ruhu'l Kudus'u kabul edin. Sizler kimin günahını bağışlarsanız onun günahları bağışlanır. Kimi de bağışlamazsanız o bağışlanmaz…' "[359]

Bu tazimde o denli ileri gittiler ki onları resûllerden üstün gördüler. Pavlus, bir mektubunda şöyle der:

"Musa (Peygamber'in) aksine biz, büyük bir sukûnetle tasarrufta bulunuruz. O (Musa Peygamber vahiy alırken), insanlar hâlini görmesin diye yüzüne örtü örterdi."[360]

Pavlus'un bu sözü şöyle açıklanır: "O (Pavlus); Musa'dan, Harun'dan, Davud'dan ve tüm nebilerden (as) daha üstündür. Kilisede sözleri okunduğunda ona ve sözüne saygı olarak ayağa kalkarlar…"[361]

359. Takdîsu'l Eşhâs İnde'n Nasârâ, s. 229
360. age. s. 264
361. age. s. 264

Elbette bu tazim, zamanla onları rabb edinmeye kadar vardı. Bazı örnekleri okuyalım:

Onlarla tevessül etmeleri ve onları şefaatçi kılmaları:

“Ey Meryem-i Azra, ilahın annesi, mukaddes şefaatçi, tüm insanlığın emniyet kaynağı! Doğurduğun Mesih katında bize şefaatçi ol ki; iyilikte bulunup günahlarımızı bağışlasın... Ey inanmış şefaatçi (Meryem)! Bizi Rabbimiz İsa katında ân ki; günahlarımızı bağışlasın...”[362]

“Ey şerefli, mübarek, ilahın annesi, her daim bakire olan! Duamızı/Namazımızı ilahımız olan oğluna sun. Nefislerimiz arınsın diye ona (seninle) tevessül ediyoruz...”[363]

- **Onlara dua edip yardım talep etmeleri:**

“Bir grup eşkıya, keşişlerin yolunu keser. Onlarda para bulamayınca yollarına devam ederler. Yolda yırtıcı hayvanlar tarafından etrafları sarılır. Ölümü beklerken yolda gördükleri keşişleri ve Azîz Savas’ı hatırlarlar. Şöyle dua ederler: ‘Azîz Savas’ın dualarıyla bize zarar vermeyin.’ Bu dua üzerine aslanlar onlara ilişmeden orayı terk eder.”

- **Edepsiz birinin cezalandırılması:**

“Bir gün, bir kadın, Azîz Minas’ın kilisesine giderken yolda terbiyesiz bir adama rastladı. O terbiyesiz kişi, ansızın kadına saldırdı ve ona tecavüz etmek istedi. Kadın, o vakit Azîz Minas’ın adını anarak ondan yardım diledi.

Tecavüzcü, kadına tecavüz etmeden evvel, atını bağlamıştı. Fakat atı ansızın hırçınlaştı ve adamı yerde sürüklemeye başladı. Sonunda da onu Azîz Minas’ın mabedinin önüne getirmiş oldu. At orada durdu ve kuvvetli bir şekilde kişnemeye başladı. O zaman, kilisede bulunan tüm Hristiyanlar kiliseden çıktılar ve ne olup bittiğini anlamak istediler.

O tecavüzcü de o kalabalığı görüp daha fazla hırçınlaşmış olan atından korktu. Çünkü o at onu her ân parçalayabilirdi. Bundan korktuğu için yapmak istediği o kötü işi itiraf etti. O vakit atı sakinleşti ve adam da ayağını o atın ayağından çözdü. Sonra da o kişi kilisenin içine girdi. İçeride Azîz

362. age. s. 214
363. age. s. 214

Minas'ın ikonasının önünde diz çöktü. Böyle bir hataya veya başka bir hataya düşmemesi için ondan yardım diledi."[364]

- **Onların gaybı bildiğine inanırlar:**

"Azîz Arssenios şöyle der: 'Yunanistan'a gittiğimiz zaman köyümüz, Yunanistan'ın birçok yerine dağılacak… Ben Yunanistan'da sadece kırk gün yaşayacağım ve bir adada öleceğim.' Gerçekten her şey öyle oldu."[365]

"Azîz Yorgios çok kuvvetli görüm ve peygamber lütfuna sahipti. Manastırına gelenlerin karakterlerini, ihtiyaçlarını ve geçmişlerini görebiliyordu; kilometrelerce uzakta yaşanan olayları anlıyordu ve duası aracılığıyla hastalar iyileşiyordu…' "[366]

- **Kabirlerini/türbelerini tazim ederler:**

"Azîz Nektarios öldükten sonra… O zamandan beri küçük bir kilise olarak kullanılmakta olan bu oda, Azîz'in Tanrımız Rabb'de uyumasından günler sonra bile hissedilebilen çok güzel bir kokuyla doldu. Azîz Nektarios'un kutsal duaları aracılığıyla hastaların şifa bulması mucizesine tüm dünyada bugün bile rastlanmaktadır. Azîz Nektarios, kanser hastalarının, kalp sorunu çekenlerin, kireçlenme (eklem yangısı) acısı çekenlerin, iş arayanların ve sara hastalarının koruyucu azizi sayılmaktadır."[367]

Onların abidlerini/rahiplerini/azizlerini rabb edinmeleri böyle olmuştur. Onları sevmiş, sevgide aşırı gitmiş, onları Allah (cc) ile aralarına aracı kılmış ve Allah'a ortak koşmuşlardır…

Allah Resûlü (sav) geldiğinde Araplarda da aynı şirk mevcuttu. Onlar salih olduğuna inandıkları kimselerin putunu yapıyor, kabrini türbeleştiriyor, kabirlerini dilek ağacına çeviriyorlardı. İşte örnekler:

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[368]

364. https://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimizin-hayat-hikayeleri/aziz-minas (E.T: 01.02.2022)
365. https://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimizin-hayat-hikayeleri/10-kasim-aziz-arsenios (E.T: 01.02.2022)
366. https://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimizin-hayat-hikayeleri/4-kasim-aziz-yorgios-karslidis (E.T: 01.02.2022)
367. http://www.oodegr.com/tourkika/synaksaristis/agios_nektarios.htm (E.T: 01.02.2022)
368. 71/Nûh, 23

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nuh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur… Bunlar Nuh'un kavminden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine, oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Bu ilk nesil vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmedi. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar."[369]

İbni Cerir (rh) der ki: "Muhammed ibni Kays şöyle demiştir: 'Bu kişiler Âdem ve Nuh arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince, kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki: 'Biz onların resimlerini çizersek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.' Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince şeytan, onların arasına sızıp dedi ki: 'Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuşurdu.' Bundan sonra insanlar, onlara ibadet etmeye başladı.' "[370]

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı."[371]

"Lat, Menat ve Uzza; müşriklerin Allah'a (cc) yakın gördükleri ve Allah katında şefaatçi olduğuna inanarak tapındıkları putlardandır.

Lat, hacılar için özel bir yemek hazırlayan ve hacılara karşılıksız hizmet veren salih bir kimseydi. Ölünce kabrinin başında bekleşip zamanla tapınmaya başladılar. Türbesi, nakışlı beyaz bir kaya parçasıydı. Üzerine bir ev inşa edilmiş, etrafında Taifliler tarafından kutsanan bir bölge oluşturulmuş ve onu koruyan bekçiler atanmıştı.

Uzza, üzerine ev inşa edilmiş bir ağaçtı.

Menat, Evs ve Hazreclilerin tapındığı bir puttu."[372]

Görüldüğü gibi müşriklerin putları; salih olduğuna inanılan ve kabirleri

369. Buhari, 4920
370. Tefsîru't Taberî, 23/639, Nûh Suresi, 23. ayetin tefsiri
371. 53/Necm, 19-20
372. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 7/422-424; Zâdu'l Mesîr, 4/188; Necm Suresi, 19-29. ayetlerin tefsiri

türbeye çevrilen mezarlar, şifa ve bereket kaynağı olduğuna inanılan ve tazim edilen ağaçlar ve bunları temsil eden heykellerdir.

Allah Resûlü (sav); benzer bir durum ümmeti için de yaşanmasın, ölüler/kabirler hakkında ve kendisi hakkında aşırı gidilmesin diye özel uyarılarda bulunmuştur.

Allah Resûlü (sav), Allah'a (cc) şöyle dua etmiştir:

"Allah'ım, benim kabrimi ibadet edilen bir put kılma! Peygamberlerin kabirlerini mescid edinenlere Allah'ın gazabı şiddetlidir."[373]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benim kabrimi bayram yerine çevirmeyiniz."[374]

Aişe Annemiz (r.anha) ve Abdullah ibni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah, Yahudi ve Hristiyanlara lanet etsin. Onlar peygamberlerin kabirlerini mescid edindiler."[375]

Abdullah ibni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Aman ha! Aşırılıktan sakının. Sizden öncekileri ancak aşırılık helak etmiştir."[376]

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[377]

Rubeyyi' binti Muavviz'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Evlendiğim günün kuşluk vaktinde Peygamber (sav) benim evlenme törenime geldi de senin benim yanıma oturuşun gibi benim döşeğimin üzerine

373. Muvatta, 475
374. Ebu Davud, 2042
375. Buhari, 435; Müslim, 531
376. Nesai, 3057; İbni Mace, 3029
377. Buhari, 3445

oturdu. O sırada kızlar def çalıyorlar ve babalarımızdan Bedir Gazası'nda şehit olanların güzel vasıflarını zikrediyorlardı.

Nihayet bu kızlardan birisi, 'İçimizde bir Peygamber vardır ki, o, yarın ne olacağını bilir!' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'Böyle söyleme; öncesinde söylemekte olduğun sözleri söyle!' buyurdu."[378]

Abdullah ibni Eş-Şıhhir anlatıyor:

"Âmiroğullarından oluşan bir temsilci heyetiyle Peygamber'e (sav) gittim. Resûlullah'a hitaben, 'Sen bizim seyyidimizsin/efendimizsin.' dedik.

'Seyyid/Efendi olan Allah'tır.' buyurdu.

'En üstünümüz ve büyüklük bakımından da en büyüğümüzsün.' dedik.

Şöyle buyurdu: 'Bu sözünüzü ya da bu sözün bir kısmını söyleyin. Şeytan, sizi peşinden (sapıklığa) sürüklemesin.' "[379]

• Peygamberi Rabb Edinmek

Hristiyanlar, İsa'dan (as) sonra onu rabb edindiler. Oysa İsa (as) tüm peygamberler gibi, onları Allah'ı rabb edinmeye davet etmişti:

"Şüphesiz ki Allah, benim Rabbim ve sizlerin Rabbidir. O'na ibadet edin. Bu (sizi davet ettiğim yol), sırat-ı mustakimdir/dosdoğru olan yoldur."[380]

"Andolsun ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir olmuşlardır. (Oysa) Mesih demişti ki: 'Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa, Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.' "[381]

Onların İsa'yı (as) rabb edinmesi, onun hakkında aşırı gitmelerindendir. Oysaki İsa (as), yalnızca Allah'ın kulu ve elçisiydi. Onlar onu övmek ve tazim etmek için aşırılık içeren sözler sarf ettiler. Nihayet "Allah, İsa'dır.", "İsa, Allah'ın oğludur.", "Allah, İsa'ya hulul etmiştir." gibi sözler söylediler.

---

378. Buhari, 4001
379. Ebu Davud, 4806; Ahmed, 16307
380. 3/Âl-i İmran, 51
381. 5/Mâide, 72

Yüce Allah, onların bu aşırılıklarına şöyle karşılık verdi:

"Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol!' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve resûllerine iman edin. '(İlahımız) üçtür.' demeyin. (Bu batıla) son verin. (Bu) sizin için daha hayırlı olur. Ancak Allah tek bir ilahtır. O bir çocuğunun olmasından münezzehtir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Vekil olarak Allah yeter."[382]

Onlar, Allah'ın (cc) kulu olan İsa'yı zamanla rableştirdiler. Ona (as) olan sevgilerinde aşırı gittiler, ona saygı göstermek adına onu insanlıktan soyutlayıp rabb mertebesine çıkardılar ve şöyle dediler:

"Allah/Rabb; ezelidir, değişmez/bakidir, her yerde hazırdır, her şeyi bilir ve sınırsız kudrete sahiptir. Madem Mesih, Allah'ın bir parçası ve O'nun kelimesidir; öyleyse bu sıfatlar Mesih için de geçerlidir. O, bizim Rabbimizdir."[383]

"O, hastaları iyileştirir, ölüleri diriltir, suda yürür, fırtınaları dindirir, beş ekmek ve iki balıkla beş bin insanı doyurur… Tüm bunlar onun Allah olduğunun delillerindendir. Çünkü mucizeler izhar etmek, İlahi kudretin delilidir… Onun şerli ruhları kovması, insan ameli olamaz. Olsa olsa Allah'ın amelidir… Öyleyse o, Allah'tır…"[384]

Görüldüğü gibi onun (as) kerametlerini, rabb olması yönünde delil saydılar. Hiç şüphesiz onun mucizeleri vardı; ancak bu, Yüce Allah'ın ona bir ikramı ve desteğiydi. Onlar, Allah'a (cc) hamdedip O'nun yüceliğini görmek yerine, Peygamber'i yüceltip rabb mertebesine çıkardılar.

Allah Resûlü'nün (sav) aşırılıkla ilgili uyarıları, şirke giden bu yolu kapatmak içindir:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[385]

382. 4/Nisâ, 171
383. Takdîsu'l Eşhâs İnde'n Nasârâ, s. 155-156 özetle
384. Takdîsu'l Eşhâs İnde'n Nasârâ, s. 157 özetle
385. Buhari, 3445

Zira hangi ümmet olursa olsun, nebisine verilen ayetleri/mucizeleri, Allah'a (cc) değil de nebiye nispet ederse nebisini ilahlaştırır/rableştirir. Ayetler/Mucizeler, Allah'ın kudretini görüp O'nu (cc) tazim etmemiz içindir. Ölçü kaybolur ve Allah'tan ziyade nebi bu ayetlerle tazim edilirse, sonuç peygamberi rabbleştirmek olur.[386]

Tevbe Suresi'nin 31. ayeti, üç çeşit rabb edinmeye temas etti. Şimdi Kur'ân'dan farklı rabb edinme örneklerini okumaya devam edelim.

- **Siyasi Liderleri Rabb Edinmek**

"(Firavun) yalanladı ve isyan etti. Sonra arkasını döndü (tevhid davetini bitirmek için) çabaladı. Sonra (etbâını) topladı ve seslendi. Dedi ki: 'Ben sizin en yüce rabbinizim!' "[387]

Görüldüğü gibi Firavun, rabblik iddiasında bulunuyor. Ancak bu, yaratma anlamında bir rububiyet iddiası değildir. Zira o ve tebaası onun yaratıcı olmadığını, bilakis kendisinin de yaratılmış bir kul olduğunu biliyordu. Onun rububiyet iddiası; otorite, egemenlik ve hâkimiyet anlamındaydı. O, her şeyin sahibi olduğunu, kendisinden izinsiz hiçbir şey yapılmaması gerektiğini, mutlak otorite olarak kendisinin tanınmasını kastediyordu:

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[388]

Dikkat edin! Sihirbazların iman etmesinden ziyade, ondan izin almadan iman etmelerini sorun ediyor.

"Firavun, kavmi içinde seslendi ve dedi ki: 'Ey kavmim! Mısır'ın mülkü/egemenliği ve şu altımdan akan nehirler bana ait değil mi? Görmüyor musunuz? Yoksa ben, şu basit insandan ve neredeyse kendini ifade edemeyenden daha hayırlı değil miyim?' "[389]

---

386. Ayrıca bk. s. 76, Allah'a peygamberlerle şirk koşmak
387. 79/Nâziât, 21-24
388. 7/A'râf, 123
389. 43/Zuhruf, 51-52

Mısır mülkünün/egemenliğinin kendisine ait olduğuna inanıyor, hâliyle Mısır'da dinî ve dünyevi hadiselerin onun izin ve onayına bağlı olduğunu iddia ediyor. "Şayet bir peygamber gelecekse bu, Musa değil, ondan daha hayırlı olan Firavun olmalı!" demek istiyor.

Buna binaen diyebiliriz ki; bugün mevcut siyasi otoritelerin tamamı rabblik iddiasında bulunuyor; çünkü Allah'ın helal dediklerini yasaklıyor, haram kıldıklarını serbest bırakıyorlar. Egemenliği kayıtsız şartsız Allah'a değil; krala, parlamentoya veya halka veriyorlar. Dinî ve dünyevi tüm işleri kendi otorite ve izinlerine tabi kılıyorlar. Onlardan izin alınmadan yapılan her türlü dinî/dünyevi/siyasi faaliyeti gayrimeşru kabul ediyor, cezalandırıyorlar. Bu maddeye dair örnek verme gereği duymadık. Zira yaşadığımız vakıa bir bütün olarak bu maddenin örneğidir. Anayasanın, yasaların, mevzuat ve yönetmeliklerin, emir ve talimatların, genelge ve düzenlemelerin… müdahale etmediği tek bir alan dahi yoktur. Yaşadığınızı ispat etmek için resmî belgeye/izne, öldüğünüzü ispat için resmî belgeye/izne ihtiyacınız vardır. Evinizin yatak odasının büyüklüğünden yürüdüğünüz caddeye, çocukları nasıl eğiteceğinizden nasıl evleneceğinize, makbul bir vatandaş sayılmak için kimi sevip kimden nefret etmeniz gerektiğine kadar her şey bir kurala bağlanmıştır. Allah (cc) bu konularda insanı başıboş mu bırakmıştır? Hâşâ ve kellâ! Allah (cc) her konuda kullarına yol gösterip kurallarıyla onları terbiye etmiştir. Bu, siyasi düzenlerin rabblik iddiasından başka bir şey değildir!

- **Melekleri Rabb Edinmek**

"(O peygamber) size melekleri ve nebileri rabb edinmenizi de emretmez! (Hayret doğrusu!) Siz İslam olduktan sonra size küfrü mü emredecek?"[390]

Meleklerin rabb edinilmesi şöyle olurdu: Müşrikler, meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanır, onları temsil eden putlar yaparlardı. Bu putlarla Allah'a tevessül eder, onların Allah katında kendilerine şefaat edeceğine itikad ederlerdi.

Müşriklere göre Allah (cc) ulaşılmaz, kendileri de günahkârdı. Allah'a ulaşmak için aracıya ihtiyaç vardı. Melekler Allah'ın -hâşâ ve kellâ- kızlarıydı.

390. 3/Âl-i İmran, 80

Şayet meleklere dua ederlerse, melekler bu duayı Allah'a ulaştırır, kabul edilmesi için de şefaatçi olurlardı. Meleklere yaptıkları dua/ibadet için Allah şöyle buyurdu:

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim Velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.' 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[391]

Meleklerin şefaatini ummaları hususunda ise şöyle buyurdu:

"Göklerde nice melekler vardır ki -Allah'ın dileyip razı olduğu kimse için izin vermesi dışında- onların şefaatlerinin hiçbir faydası yoktur. Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[392]

Meleklere dua etmeleri ve onları şefaatçi kılmalarıyla melekleri rabb edinmiş oldular. Çünkü dua bir ibadettir ve yalnızca Allah'a yapılır:

"Rabbinize gönülden (yalvara yakara) ve gizlice (için için) dua edin. Şüphesiz ki O, (duada) haddi aşanları sevmez."[393]

"Hiç şüphesiz, mescidler Allah'ındır. (O hâlde), Allah (cc) ile beraber başka bir (ilaha) dua etmeyin."[394]

Şefaat tümüyle Allah'a aittir; ancak O'nun (cc) razı olduğu ve izin verdiği kullar şefaat edebilir. Bu sebeple şefaat yalnızca Allah'tan istenir:

"Yoksa Allah'ın dışında şefaatçiler mi edindiler? De ki: 'Onlar (şefaat yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaatçi mi edineceksiniz)?' De ki: 'Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.' "[395]

---

391. 34/Sebe', 40-41
392. 53/Necm, 26-28
393. 7/A'râf, 55
394. 72/Cin, 18
395. 39/Zümer, 43-44

• Rububiyet Şirkine Karşı Tevhidî Duruş

İlk insandan bu yana Allah'ı rabb edinenler ve Allah'ın dışındaki varlıkları rabb edinenler her zaman olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Daha açık bir ifadeyle, çoğunluk Allah'ın dışındaki varlıkları rabb edinir.[396] Bugün de değişen bir şey yoktur. Çoğunluk; din bilginlerini, abidleri/velileri, nebileri, siyasi otoriteleri ve melekleri rabb edinmektedir.

Bu durum karşısında muvahhidin iki sorumluluğu vardır:

• Rabbinin Allah olduğunu ilan etmek

• Allah'ın dışında rabb edinilenlerin Rabb olmadığını, bu yapılanın batıl olduğunu ilan etmek

Resûllerin ve vârislerinin tevhid daveti, zikrettiğimiz iki asıl üzere kuruluydu:

"Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı?"[397]

"Biz sana, onların kıssalarını hak olarak/gerçek hâliyle anlatıyoruz. Şüphesiz ki onlar, Rablerine iman etmiş bir grup gençti ve biz de onların hidayetlerini arttırmıştık. Ve kıyama kalkıp: 'Bizim Rabbimiz göklerin ve yerin Rabbidir! Onu bırakıp da hiçbir (sahte) ilaha dua etmeyiz. Andolsun ki o takdirde batıl/saçma bir şey söylemiş oluruz.' dediklerinde, onların kalplerini (yakin, sabır ve kararlılıkla) pekiştirmiştik."[398]

"O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir rabb arar mıyım hiç? Herkesin

---

396. "Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapmakta olanları da doğru yolda olanları da en iyi bilendir." (6/En'âm, 116-117)
"Andolsun ki cehennemi, kalpleri olup da onunla (hakikati) anlamayan, gözleri olup da onunla (hakikati) görmeyen; kulakları olup da onunla (hakikati) duymayan insanlar ve cinlerin çoğunluğu için yarattık/hazırladık. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta (hayvanlardan) daha sapkınlardır. Bunlar gafillerin ta kendileridir." (7/A'râf, 179)
"De ki: 'Yeryüzünde gezip dolaşın da bakın (bakalım), öncekilerin akıbeti nasıl olmuş? Onların çoğu müşriklerdi.' " (30/Rûm, 42)
397. 12/Yûsuf, 39
398. 18/Kehf, 13-14

kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir."[399]

Şunu hiç unutmamalı: İslam/İman, tavırdır. Uluhiyeti ve rububiyeti Allah'a (cc) ispat edip O'nun dışında rabb/ilah edinilen sahte rabblere/ilahlara ve onların kullarına tavır almaktır. Bu, Kelime-i Tevhid'in ilk lafzı olan "لا/ La" inancımızın gereğidir. "La" demek, reddetmek ve tavır almaktır. İçinde "La/tavır" olmayan bir din, İslam değildir ve o dinde hayır yoktur.

4. Müşriklerden Berî Olarak İslam Kimliğini İlan Etme

" … Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: 'Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız.' "[400]

İslam dininin aslı ve kaidesi olan Âl-i İmran Suresi'nin 64. ayeti, Ehl-i Kitab'ı yalnızca Allah'a ibadet etmeye, hiçbir şeyi O'na ortak koşmamaya ve yaratılmışları rabb edinmemeye davet ettikten sonra; bu cümleyle bitiyor. Bu daveti kabul edip boyun eğdikleri takdirde İslam dinine girmiş olacak, yüz çevirip reddettiklerindeyse batıl üzere olmaya devam edeceklerini bildiriyor.

Çünkü, bir şeye davet eden, davetinin neticesinde onu kabul eden ve etmeyenlerin ne olacağını da söylemek zorundadır. Aksi hâlde o davet kapalı ve eksik olur. Resûllerin davetiyse apaçık ve kâmil bir davettir.

Allah'ın (cc) tevhidden yüz çevirenlere, "Eğer yüz çevirirlerse deyin ki siz müşriklersiniz." demek yerine, "Şahit olun ki biz Müslim olanlardanız." demesi; üzerinde düşünülmesi gereken ince ve derin manalar taşımaktadır.

Tefsir âlimlerinin, ayetin ilgili bölümüne dair şeriat ve belagat açısından söylediklerini incelediğimizde, işaret ettiğimiz inceliklerin açığa çıkmış olacağını umuyoruz.

İbni Kesîr (rh) der ki: "Bu çağrıya ve aranızdaki eşit olan kelimeye gelmezlerse, Allah'ın sizin için koymuş olduğu **İslam üzere dâim olduğunuza** onları şahit kılın."[401]

399. 6/En'âm, 164
400. 3/Âl-i İmran, 64
401. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/48, Âl-i İmran Suresi, 64. ayetin tefsiri

İmam Kurtubî (rh) der ki: "Yani **İslam dinine bağlı kalmak, bizim ayrılmaz vasfımızdır.** Biz bu dinin hükümlerine uyan kimseleriz. Bu hususta Allah'ın üzerimizdeki lütuf ve nimetlerini itiraf eden kimseleriz. İsa'yı olsun, Üzeyr'i olsun, melekleri olsun hiçbir kimseyi rabb edinmeyiz. Çünkü İsa ve Üzeyr de bizim gibi birer insandır. Ve hepsi de bizim gibi sonradan yaratılmışlardır. Bizler Allah'ın bize haram kılmadığı bir şeyi, rahipler haram kıldı diye haram kabul edemeyiz. O takdirde onları rabb edinmiş oluruz."[402]

Beğavî (rh) tefsirinde der ki: "Şahit olun ki bizler **ihlasla Allah'ı birleyen/** tevhid ehliyiz."[403]

Ebu Hayyân El-Endulusî, Bahru'l Muhît tefsirinde der ki: "… **Bu, onlardan ayrılma/berî olmada mubalağalı bir ifadedir.** Yani, eğer siz bu davetten yüz çeviriyorsanız biz onu kabul edip itaat ediyoruz demektir…

İbni Atiyye dedi ki: '**Bu, onlara muhalefet ve onlarla hesaplaşmanın ilan edilmesidir. Onların şahit tutulması ise kınama ve tehdit ifade etmektedir.** Yani, 'Yüz çevirmenizin neticesinin ne olacağını göreceksiniz.' demektir.

Zemahşerî dedi ki: '**Sizin değil de bizim İslam ehli olduğumuzu kabul ve itiraf etmeniz gereklidir. Bu, tartışmada galip olanın, yenilene 'Benim galip geldiğimi kabul et ve teslim ol.' demesi gibidir. Bunun ta'rid/üstü kapalı ima babından bir cümle olması da mümkündür. Manası da; hak açığa çıktıktan sonra ondan yüz çevirmeniz nedeniyle kâfir olduğunuza şahit olun' demektir…** "[404]

Seyyid Kutub (rh) der ki: "Müslümanlarla, Allah'a rağmen birbirlerini rabbler edinenler arasındaki **bu karşılaştırma, Müslümanların kimliğini net ve kesin olarak ortaya koymaktadır.** Müslümanlar, yalnız Allah'a ibadet edenler, kendisine kul olmaya yalnız Allah'ı lâyık görenler ve Allah'a rağmen birbirini rabbler edinmeyenlerdir. Müslümanları diğer uluslardan ve inançlardan, Müslümanların yaşam tarzını, bütün insanların yaşam tarzından ayıran başlıca nitelikler bunlardır. Ya bu nitelikler onların üzerinde gerçekleşecek ve onlar Müslüman olacaktır ya da bu vasıflar onların

402. Tefsîru'l Kurtubî, 4/107, Âl-i İmran Suresi, 64. ayetin tefsiri
403. Tefsîru'l Beğâvî, 2/50, Âl-i İmran Suresi, 64. ayetin tefsiri
404. Bahru'l Muhît, 3/196, Âl-i İmran Suresi, 64. ayetin tefsiri

üzerinde gerçekleşmeyecek ve Müslüman olduklarını ne kadar iddia etseler de Müslüman olmayacaklardır!"[405]

Sa'dî (rh), tefsirinde der ki: "Eğer yüz çevirirlerse: 'Bizim, Müslim olduğumuza şahit olun.' deyin.' cümlesi '**De ki ey Kâfirler**' ile başlayan Kâfirûn Suresi'yle aynı anlamdadır."[406]

Yukarıdaki nakillerden anlaşıldığı üzere; ayetin ilgili kısmı az kelimelerle çok mana anlatan veciz bir ifadedir. Bu manaları şöyle özetleyebiliriz:

a. Bu cümlede tevhid ve İslam'ın ikrarı vardır. "Biz teslim olanlardanız/Müslimleriz." ifadesi isim cümlesidir. İsim cümlesinin özelliğiyse süreklilik, bir şeyde devam ve kararlık, bir şeyin sıfat hâline gelmesini ifade etmesidir. Bu cümle yapısıyla "İslam bizim ayrılmaz sıfatımızdır." denilmektedir.

b. Böyle inanmayanlardan uzaklaşma, beraat ve meydan okuma vardır. "Bilin ki…" demek yerine "Şahit olun ki…" denmesi bu ayrılığın açık olduğu, şahit olunacak kadar belirgin ve ilan edilen bir meydan okuma olduğuna işarettir. "Şehadet kelimesi içerisinde ilim, dil ile söylemek, açıktan ilan etmek, şahitliğin gereğini yerine getirmek ve başkalarını ilzam etmeyi gerektirir."[407]

c. Tevhid davetinden yüz çeviren ya da ayette zikredilen üç rükundan birini yerine getirmeyenin müşrik olduğu, İslam iddiasında olsa dahi Müslim olmadığı ve olamayacağına dair üstü kapalı bir gönderme vardır.

Tevhid, tüm peygamberlerin arasındaki ortak noktadır. Esasları, yazımızın temelini oluşturan ayet-i kerimede beyan edilmiştir. Bunların tamamından veya bir kısmından yüz çeviren kişi İslam milletinden değil; bilakis küfür ve şirk ehlindendir.

• Tevhidden Yüz Çevirmenin Suretleri

Tevhidden yüz çevirmenin farklı suretleri vardır. Mekkeli müşrikler gibi kimisi tevhidin esaslarını tamamen reddeder. Bazısı ilkesel olarak kabul eder, ancak tevhidle amel etmez ve atalarının yolunu tevhid yoluna tercih

405. Fî Zılâl-il Kur'ân, 2/304-305, Âl-i İmran Suresi, 64. ayetin tefsiri
406. Tefsîru's Sa'dî (Teysîru'l Kerîmi'r Rahmân fî Tefsîri Kelâmi'l Mennân), 1/344, Âl-i İmran Suresi, 64. ayetin tefsiri
407. Medâricu's Sâlikîn, 3/418

eder. "Şahitlik ederim ki Muhammed'in dini, dinlerin en hayırlısıdır."[408] beyitlerinin sahibi olan, âhir ömründe "Kureyş'in beni kınaması olmasaydı bu dini kabul edip seni mutlu ederdim."[409] diyen Ebu Talib gibi. Kimisi ilkesel olarak kabul etse de bazı rükunları yerine getirmeyip Allah'a şirk koşan, kanun yapma yetkisini din adamlarına veren Yahudiler gibidir.[410]

İslam nezdinde bu gruplar arasında hiçbir fark yoktur ve ayetin sonunda zikredilen "Eğer yüz çevirirlerse: 'Bizim, Müslim olduğumuza şahit olun.' deyin." ifadesi tüm sınıflar için geçerlidir. Zira İslam Allah'ın dinidir; bir bütündür, parçalanamaz. Onun bir kısmını inkâr eden ile tamamını inkâr eden arasında -derece farkı olsa da- isim ve hüküm anlamında bir fark yoktur.

- **Müşrikleri Tekfir Etmenin Önemi**

İslam dini bir bütündür. Onun tüm detayları Allah (cc) tarafından belirlenmiş, Peygamber vasıtasıyla insanlara ulaştırılmıştır. İslam'ın bir hükmünü kabul etmeyip ona karşı sıkıntı yaşamakla onun tamamını reddedip, sıkıntı yaşamak arasında hiçbir fark yoktur.[411]

Tevhidi, namazı, orucu, zekâtı farz kılan Allah; şirki, içkiyi ve zinayı haram kılmıştır. Kişi bunların tamamına inanır ve teslim olursa müminlerden olur. Bunlardan birini dahi inkâr etmesi ya da kabullenememesi kişiyi inkârcı müşriklerden kılar. Allah (cc) şirki yasakladığı gibi, onu işleyene müşrik ismini vermiş; ondan ve şirkinden teberrî etmeyi emretmiştir. Tüm bu hükümlerin sahibi Allah'tır ve biz kullarına düşen "O'ndan gelene" hiçbir ayrım yapmadan inanmaktır. "Allah'ın 'şirk' dediğine şirk derim, ancak

---

408. Delâilu'n Nubuvve, 2/188
409. Müslim, 25
410. "Onlar Allah'ı bırakıp bilginlerini ve rahiplerini rabbler (ilahlar) edindiler ve Meryem oğlu Mesih'i de: Oysa onlar, tek olan bir ilaha ibadet etmekten başka bir şeyle emrolunmadılar. O'ndan başka ilah yoktur. O, bunların şirk koştukları şeylerden yücedir." (9/Tevbe, 31)
411. Yahudiler, tüm melekleri sevdiklerini, savaş meleği olduğu için Cibril'i sevmediklerini söylediler. Bunun üzerine Allah (cc) şu ayetleri indirdi:

"De ki: 'Cibril'e kim düşman ise, (bilsin ki) gerçekten onu (Kitabı), Allah'ın izniyle kendinden öncekileri doğrulayıcı ve müminler için hidayet ve müjde verici olarak senin kalbine indiren O'dur. Her kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cibril'e ve Mikail'e düşman ise, artık şüphesiz Allah da kâfirlerin düşmanıdır." (2/Bakara, 97-98)

Onların bir meleğe olan düşmanlıklarını Allah'a, tüm meleklere ve peygamberlere olan düşmanlık olarak kabul etti. Bu da İslam'ın bir hükmünü kabul etmeyenin, onun tüm hükümlerini reddetmiş gibi olacağını gösterir.

kimseye müşrik diyemem." gibi bir yaklaşım, İslami değildir. Zira parçalanan şey İslam değildir. İslam ancak bir bütün olarak, Allah'tan geldiği gibi inanılırsa İslam'dır. Evet, İslam'ı her yönüyle bir bütün olarak kabul etmek gereklidir. Allah (cc), bir kısmını kabul edip bir kısmını inkâr edenleri, hakiki kâfirler olarak isimlendirmiştir:

"Şüphesiz ki Allah'a ve resûllerine karşı küfre sapan, Allah ile resûllerinin arasını ayırmak isteyen: 'Bir kısmına inanır bir kısmını inkâr ederiz.' diyenler ve bu ikisi arasında bir yol tutmak isteyenler (var ya); bunlar, hakiki kâfirlerin ta kendileridir. Kâfirler için alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır."[412]

Müminleri övdüğü siyakta da onların bir bütün olarak inanılması gereken şeylere inandığını, ayrım yapmadıklarını belirtmiştir:

"Resûl, Rabbinden kendisine indirilene iman etti. Müminler de (iman ettiler). Hepsi; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resûllerine iman ettiler (ve dediler ki:) 'O'nun resûllerinin arasını ayırmayız.' (Yine) dediler ki: 'İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, senden bağışlanma diliyoruz. Dönüş sanadır.' "[413]

"Ey iman edenler! İslam'a bir bütün olarak girin. Şeytanın adımlarına uymayın. O sizin için apaçık bir düşmandır."[414]

Bugün kendini İslam'a nispet edenlerin en ciddi sorunlarından biri, Allah'a (cc) şirk koşan müşrikleri tekfir etme zorunluluğunu kabul edememeleri ve bu konuya dair varid olan naslardan sıkıntı duymalarıdır.

Buna binaen diyebiliriz ki; tekfiri kabul etmeyen, ona karşı sıkıntı duyan kişi, İslam'ın tüm hükümlerini reddetmiş gibidir.

Tekfirin gerekliliğine dair şunları söyleyebiliriz:

- **Peygamberler Şirkten ve Müşriklerden Teberrî Etmişlerdir**

"Sizin için İbrahim'de ve onunla birlikte olan (müminlerde/resûllerde) güzel bir örneklik vardır. Hani onlar, kavimlerine demişlerdi ki: 'Biz, **sizden** ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/uzağız. Sizi tekfir ettik (üzerinde bulunduğunuz yolu ve sizi reddettik). Bizimle sizin aranızda, tek olan Allah'a iman edinceye

412. 4/Nisâ, 150-151
413. 2/Bakara, 285
414. 2/Bakara, 208

kadar, ebedî bir düşmanlık ve ebedî bir kin baş göstermiştir.' İbrahim'in babasına söylediği: 'Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. (Ama) Allah'a karşı sana hiçbir faydam olmaz.' sözü müstesna. Rabbimiz! Yalnızca sana tevekkül ettik, yalnızca sana yöneldik ve dönüşümüz de yalnızca sanadır."[415]

" '**Sizi** ve Allah'ın dışında dua ettiklerinizi terk edip ayrılıyorum. Yalnızca Rabbime dua ediyorum. Umulur ki Rabbime yaptığım dua nedeniyle bedbaht olmam. (Rabbim duama icabet eder.)' "[416]

İbrahim (as), şirkten berî olmadan önce müşriklerden berî olmuştur. Neden? Çünkü şirk soyut bir şeydir ve insan olmadan var olması/somutlaşması mümkün değildir. Onu var eden, meşrulaştıran, insanlar arasında yaygınlaştıran insandır. Ve İslam, şirk amelini işleyene müşrik demiştir. Şirke savaş açıp müşriki görmezden gelmek, resûllerin örnekliğine aykırı bir yoldur.

Bu sebeple Allah, İbrahim'in (as) yolundan yüz çevirenlere sefihler demiştir:

"İbrahim'in milletinden sefihten başkası yüz çevirir mi? Andolsun ki biz onu dünyada seçtik ve o, ahirette de salihlerdendir."[417]

Hidayet eserlerinin kaybolduğu ve insanlığın topyekûn sapıttığı bir zamanda Allah'ın kendilerine hidayet bahşettiği Ashab-ı Kehf, İbrahim'in Milletine uymuş ve şirkten önce şirki var eden müşriklerden uzaklaşmışlardır:

"Mademki **onları** ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerini terk edip ayrıldınız, (haydi) mağaraya sığının da Rabbiniz rahmetini yaysın ve işinizi kolaylaştırsın."[418]

- **Kâfirûn Suresi**

"De ki: 'Ey kâfirler! Ben, sizin ibadet ettiklerinize ibadet etmem. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Ben de sizin ibadet ettiklerinize ibadet edecek değilim. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim bana.' "[419]

Peygamberimiz (sav) kendinden önce yaşamış olan hidayet önderlerinden

415. 60/Mümtehine, 4
416. 19/Meryem, 48
417. 2/Bakara, 130
418. 18/Kehf, 16
419. 109/Kâfirûn, 1-6

farklı bir yol izlememiştir. Allah Resûlü (sav), şirke ve küfre meydan okumak ve şirkin her türlüsünden teberrî etmek istediğinde, "Ey kâfirler!" diyerek söze başlamıştır. Tevhid mücadelesinin ve düşmanla var olan husumetin ilk adımının, onların tekfiri olduğuna işaret etmiştir. Çünkü; şirkten teberrî, şirk ehline buğz ve öfke, onlara olan düşmanlık, arkalarında namaz kılınmaması, onlarla evliliğin yasak olması... gibi hukuksal ayrılıklar, onlara karşı verilen sözlü veya fiilî mücadele buna bağlıdır. Mesele bu denli önemli olduğundan ve ilgili sureler bu meseleyi anlattığından Allah Resûlü (sav) bu surelerin anlaşılıp yaşanması için özel bir gayret göstermiştir.

Fevre ibni Nevfel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben Resûlullah'tan, uyuyacağım zaman okuyacağım bir şey tavsiye etmesini rica ettim. Resûlullah, Kâfirûn Suresi'ni sonuna kadar okuduktan sonra uyumamı tavsiye etti. Çünkü bu, şirkten beraati ilan etmektir."[420]

Evet, bu surenin içerisinde tek kelimeyle dahi olsa şirk sözü geçmemektedir. Kâfirlerin tekfiri ve onlardan beraatin ilanı vardır surede. Ancak, Allah Resûlü (sav) bir hakikate işaret etmiştir. Müşrikleri tekfir edip onlardan teberrî etmeden şirkten de teberrî edilemeyeceğinin altını çizmiştir. Şirki var eden ve meydana getiren müşrik olduğundan, şirkten uzaklaşmak da onu var edenden uzaklaşmakla mümkün olur. Zina yapana dokunmadan zinayı kınamak, kumarbaza söz söylemeden kumarı kötülemek nasıl anlamsız ve boşsa; insanları şirkten sakındırıp şirki var edenler hakkında sessiz kalmak da aynı şekilde boş ve anlamsızdır.

- **Tevhid ve Tekfir**

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah sabah namazının sünnetinde Kâfirûn ve İhlâs Surelerini okurdu."[421]

İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben Resûlullah'ı yirmi kere göz ucuyla takip ettim, akşamın farzından

420. Ebu Davud, 5055; Tirmizi, 3403
421. Müslim, 726

sonra kılınan iki rekâtla sabahın farzından önce kılınan iki rekâtta Kâfirûn ve İhlâs Surelerini okuyordu."[422]

Câbir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü tavaf için kıldığı iki rekâtta Kâfirûn ve İhlâs Surelerini okudu."[423]

Allah Resûlü (sav) neden Kâfirûn ve İhlas Surelerini beraber okuyordu? Bunun bir hikmeti olsa gerekti. Çünkü İhlâs Suresi tevhidi, Kâfirûn Suresi de tevhidden yüz çevirenlerin tekfirini içeriyordu. Allah Resûlü (sav) ümmetine bir ders vermiş oluyordu. Tevhid, Allah'ı birlemek ve O'nu (cc) birlemeyenlerden teberrî etmekle tamamlanır. Bu ikisi, birbirinden ayrılmayacak olan iki bütündür. Tevhid, kulun Allah'a karşı sorumluluğu ve Allah'ın kulun üzerindeki hakkı; tekfir ise Allah düşmanlarına karşı kulun sorumluluğu ve vazifesidir.

O (sav); güne bu sureyle başlıyor, yine günü bu sureyle bitiriyordu. Ümmetinin kalp ve zihin dünyasında bu iki surenin kapsadığı hakikatleri ilmek ilmek dokumak, taşa nakş edilmiş yazı misali kalıcı hâle getirmek istiyordu.

Müşriklerin tekfir edilmesinin önemi ve peygamberlerin davetinde bu meselenin tuttuğu yeri göz önünde bulunduran Şafi âlimlerinden İmam Bukâ'î, "Her peygamber müşriklerin tekfir edilmesi mesajıyla gelmiştir/gönderilmiştir."[424] demiştir.

- **Tekfir: Resûllerin Çileli Yolu**

Allah Resûlü'nden (sav) önce Hanifler vardı. Onlar Allah'ı birliyor, şirkten sakınıyor, tevhid inançlarını açıktan anlatıyor, yer yer kavimlerini sapıklıkla suçluyor ve onları kınıyorlardı.

Abdullah ibni Ömer (ra) Allah Resûlü'nden (sav) Zeyd ibni Amr'ın (ra) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"(Ey Kureyş!) Koyun, Allah'ın yarattığı bir hayvandır. Allah onu yaratmış ve onun faydalanması için gökten yağmur yağdırmış, yerden de onun

422. Ahmed, 4763
423. Tirmizi, 869
424. Nazmu'd Durer fî Tenâsibi'l Âyâti ve's Suver, 6/267

gıdasını bitirmiştir. Sonra siz (Allah'ın yarattığı, besleyip büyüttüğü) bu hayvanı Allah adından başka bir ad anarak kesiyorsunuz!"[425]

Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl, bu Haniflerden sadece biriydi. Ancak müşrikler onlara hakaret etmiyor, işkence yapmıyor, yurtlarından sürmüyor, öldürmek için suikast planları yapmıyorlardı.

Abdullah ibni Mesud (ra) Rahmân Suresi'ni okumaya başladığında ona saldıran ve onu öldüresiye döven müşrikler; Zeyd gibi Haniflerin davetinden hoşlanmasalar da Resûl'e ve ashabına gösterdikleri tepkinin binde birini dahi göstermiyorlardı. Mesaj aynı, mesaja muhatap olan toplum aynı, ancak tepkiler farklıydı! Neden?

Bu sorunun cevabı bellidir! Çünkü Allah Resûlü'nün davetinde tekfir ve cemaatleşme vardı. O (sav), tekfirle toplumu birbirinden ayırıyor, ona (sav) gönül veren müminlerle İslam cemaatini oluşturuyordu. Hanifler ise sadece tevhidi anlatıyor, kendileri gibi Hanif olanlarla bir araya gelip müşrikleri korkutacak bir İslam cemaati oluşturmuyorlardı.

Bu düşmanlığın sebebini Kureyş'in cümle aralarından okumak mümkündür. Allah Resûlü'nden söz ederken, düşmanlıklarının sebebini de ele vermiş oluyorlardı.

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) Kureyşli müşriklerin şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Akıllarımızı aşağıladı, babalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, **birliğimizi bozdu** ve ilahlarımıza hakaret etti…"[426]

"Akıllarımızı küçümsedi, **bizden kâfir olarak ölenlerin cehennemde kalacağını iddia etti…** "[427]

"Dinimizi ayıplayıp, babalarımıza sapık dedi."[428]

Sadece müşrikler değil, Allah Resûlü'nün (sav) dostları olan melekler de onu böyle vasfetmişlerdir.

425. Buhari, 3826
426. Ahmed, 7036
427. İmtâu'l Esmâ, 6/235
428. A'lâmu'n Nubuvve, s. 98

Cabir ibni Abdullah'tan (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) uyurken melekler ona (sav) gelmiş ve kendi aralarında onun (sav) bazı sıfatlarını konuşurken şöyle demişlerdir:

"… Muhammed insanların arasını ayırdı."[429]

Evet, resûllerin davetini çileli kılan, işte bu noktaydı. Onlar, sadece tevhidi anlatıp kabul edenler ile etmeyenleri birbirinden ayırmasalar; müminleri birbirlerine dost, müşriklere düşman kılmasalar kimseyle sorunları olmazdı. Tepki görmek şöyle dursun, güzel ahlakları ve örnek şahsiyetleri nedeniyle sevilip sayılır, toplum tarafından değer görürlerdi. Ama Allah (cc) böyle olmasını istemedi. Onu birleyen dostlarıyla, ona hakaret eden ve eksiklik nispet eden müşriklerin birbirinden ayrılmasını istedi. Bir gruba mümin/Müslim diğerine ise müşrik/kâfir denmesini istedi.

Bugün, kendini İslam'a nispet edenlerin tevhid davetine karşı üç sınıfa ayrıldığını görüyoruz:

Bir grup, İslam'ın ahlaki ve amelî yönüne sarılmış, İslam'ın özü ve nebilerin ortak daveti olan tevhidden habersiz olarak dinlerini yaşamaktalardır.

Bir başka grup, tevhidî meselelerin önemini anlamış, tevhidi ve onun zıttı olan şirk meselesini gündemleştirmişlerdir. Ancak Allah'a (cc) şirk koşanların tekfiri meselesinde müteşabih naslara ve şeytani vesveselere kapılarak ilgisiz kalmış, yüz çevirmiş ve insanları da sakındırmışlardır.

Bir başka grup, resûllerin yoluna bir bütün olarak ittiba etmiş, dine bir bütün olarak girmiş, dinlerini parçalara ayırmamış, resûllerin mirasına sahip çıkarak öncülerine ihsan üzere tabi olmuşlardır. Tevhid ve şirki gündemleştirdikleri gibi, şirki var eden ve yeryüzünde yayılmasını sağlayan, sorunun kaynağı olan müşrikleri de tanımışlardır. Rabblerinin kendisine şirk koşanlara verdiği isim olan müşrik ismini, hak edenlere vermiş, Rabblerinin ahkâmına ayrım yapmadan teslim olup razı olmuşlardır.

- **İnsî ve Cinnî Şeytanların Tuzağı: Tekfirsiz İslam**

Yukarıda okuduğumuz bilgilerde anlaşılacağı üzere tekfir, resûllerin yolu

429. Buhari, 7281

ve tevhid inancının bir cüzüdür. Tekfir, Yüce Allah'ın sınırlarından bir sınırdır; müşrik ile Müslim'i, Rahmân'ın dostları ile şeytanın dostlarını birbirinden ayırır. Tekfirsiz bir din; sınırları olmayan, benzerlerinden ayırt edilecek vasıflarını yitirmiş, dolayısıyla var olmayan bir dindir. İslam düşmanı insî ve cinnî şeytanlar; tekfirin ehemmiyetini anladıklarından onu önemsizleştirmek, şirk ve sömürü düzenine köle olmayan Müslimleri sistemle uzlaştırmak için türlü vesilelerle tekfire saldırıyor, tekfirin bir suç gibi algılanmasını sağlıyorlar. Zira tekfir, onlarla Müslimler arasında ayırıcı bir set, şirk ehlinin İslam ve insanlık düşmanı olduğunu, insanları kula kulluk ettirmek için çabaladığını hatırlatan bir uyarıcı görevi görüyor. Bir Müslim onları tekfir ettiğinde yalnızca onlara kâfir demekle kalmıyor. Bu inançla birlikte artık onlara itaat etmiyor, onlar tarafından eğitilmeyi reddediyor, onların değerlerini değer kabul etmiyor; onların dostlarını dost, düşmanlarını düşman bilmiyor, onlardan bir hayır gelmeyeceğini idrak ediyor…

"Ehl-i Kitap'tan kâfirler ve müşrikler Rabbinizden üzerinize hiçbir hayrın gelmesini istemezler. Allah rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük bir fazilet sahibidir."[430]

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün. Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir."[431]

"Ey iman edenler! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden her kim onları dost edinirse muhakkak ki o da onlardandır. Şüphesiz ki Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[432]

"Sizin dostunuz ancak Allah, Resûl'ü, namazı kılıp zekâtı veren ve rükû eden mümin kimselerdir. Kim de Allah'ı, Resûl'ünü ve müminleri dost edinirse şüphesiz ki Allah'ın taraftarları, kesinlikle üstün gelecek olanlardır."[433]

430. 2/Bakara, 105
431. 4/Nisâ, 59
432. 5/Mâide, 51
433. 5/Mâide, 55-56

Tekfir, yalnızca bir isim vermekten ibaret değildir! Suçlu günahkâr ve müstekbir tağutlar ile Allah'a gönülden teslim olmuş muvahhidlerin isimlerini, hükümlerini, yaşam biçimlerini, değerlerini, itaat mercilerini, savaş ve barış anlayışını, vatan ve egemenlik ölçülerini... yani kısaca her şeylerini birbirinden ayıran bir inanç ilkesidir. Müstekbir tağutların korktuğu tam da budur: Onlar sömürüye açık, yönlendirilen, kula/sisteme kulluğu özümsemiş insanlar istiyor... İnsanın tekfir ettiği, dolayısıyla sevmediği bir sisteme kulluk etmeyeceği, izahtan varestedir. Dahası, toplumu tevhidle arınmaya ve tekfirle sistemden uzak durmaya davet ederek şirk ve sömürü çarkına çomak sokacağı da bir gerçektir. Hâl böyle olunca tekfir akidesi müstekbir tağutlar için büyük bir sorundur.

Şimdi, Kur'ân'dan bir ayetle günümüzde oynanan oyunlara dair bir açıklama okuyalım:

"Suçlu günahkârların yolları apaçık belli olsun diye, ayetlerimizi işte böyle tafsilatlandırıyoruz."[434]

Seyyid Kutub (rh) ayetin tefsirinde şöyle der: "Oldukça ilginç bir şey... Bu, Kur'ân metodunun inanç ve inançla hareket etmeye ilişkin stratejisini gözler önüne sermektedir. Kuşkusuz bu metod, salih müminlerin yolunun açıkça belli olması için sırf gerçeğin açıklanıp ortaya konmasını amaçlamaz. Bunun yanısıra, günahkâr sapıkların yolunun açıkça belli olması için batılın açıklanıp ortaya konmasını da amaçlamaktadır. Çünkü günahkârların yolunun açıkça belli olması, müminlerin yolunun açık seçik belli olması için bir zorunluluktur. Bu kural, yol ayrımını belirleyen bir çizgi konumundadır.

Kuşkusuz bu hareket metodu, insanlığın kendisiyle hareket etmesi için Yüce Allah tarafından belirlenen metoddur. Çünkü Yüce Allah, gerçeğe ve hayra ilişkin katıksız inancın oluşmasının, karşıt tarafın, batıl ve kötülüğünü görmeyi, bunun katıksız batıl ve baştan sona kötülük olduğunu, aynı şekilde İslam'ın katıksız gerçek ve baştan sona hayır olduğunu vurgulamayı gerektirdiğini biliyor... Böylece hem Peygamber'in hem de müminlerin gönüllerinde, kendilerine düşman olanların suçlular oldukları düşüncesinin sağlam, açık ve kesin bir şekilde yer etmesi amaçlanmaktadır. Küfrün,

434. 6/En'âm, 55

kötülüğün ve suçluluğun açığa çıkarılması; imanın, hayrın ve iyiliğin netleşmesi için zorunludur. Suçluların yolunun açık seçik belli olması, ayetlere ilişkin İlahi açıklamanın hedeflerinden biridir. Çünkü suçluların konumları ve yollarına ilişkin olarak beliren herhangi bir karanlık nokta ve kuşku, müminlerin konumlarına ve yollarına yansır. Bunlar birbirlerine karşı duran iki taife, birbirlerine aykırı iki yoldur. Bu yüzden renklerin ve çizgilerin açığa kavuşması kaçınılmazdır.

Bundan dolayı, her İslami hareketin, müminlerin yolunu ve suçluların yolunu belirlemekle işe koyulması gerekmektedir. Müminlerin yolunu ve suçluların yolunu tanımlamak ve işe müminlerin ayırıcı özellikleriyle suçluların ayırıcı özelliklerini belirlemekle başlamalıdır. Ama realiteler dünyasında; teoriler dünyasında değil... Böylece İslam davasının mensupları; yollar birbirine benzemeyecek, müminlerle suçlular arasındaki işaret ve çizgiler birbirine girmeyecek şekilde müminlerin yolu, hareket metodu ve belirtileri ile suçluların yolu, hareket metodu ve belirtileri belirlendikten sonra çevrelerindeki insanlardan hangisinin suçlu müşrik olduğunu bilmiş olurlar. İslam, Arap Yarımadası'nda müşriklerle karşı karşıya geldiği günlerde bu belirginlik ortaya konmuş ve bu netlik eksiksiz bir şekilde gerçekleşmişti. Salih Müslümanların yolu, Allah'ın Peygamberi ve beraberindekilerin yoluydu. Suçlu müşriklerin yolu ise onlarla birlikte bu dine girmeyenlerin yoluydu. Bu belirginlik ve netliğin yanında, suçluların yolu açık seçik belli olsun diye Kur'ân iniyor ve bu surede örnekleri geçtiği şekilde Yüce Allah ayetleri ayrıntılı biçimde açıklıyordu...

Ancak bugün gerçek İslami hareketlerin karşı karşıya kaldığı sorun, bunlardan hiçbiri değildir... Sorun, inanç açısından İslam'ı din olarak benimsediklerini sanmalarına rağmen inanç ve realite olarak İslam'ın prensiplerini inkâr eden toplumların varlığıdır. Çünkü İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik ise, Yüce Allah'ın tek başına evrenin yaratıcısı olduğuna ve orada dilediği gibi tasarrufta bulunduğuna, kulların ibadet kastı taşıyan davranışlarını ve hayatla ilgili eylemlerini sadece O'na sunacaklarına, kulların, yasalarını sadece O'ndan edineceklerine, hayatlarına ilişkin konularda tek başına

O'nun hükümlerine boyun eğeceklerine inanmakta somutlaşmaktadır. Kim -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmezse, hiçbir zaman şehadet getirmemiş ve İslam'a girmemiş demektir. Adı, lakabı ve soyu ne olursa olsun… Hangi bölgede -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etme gerçeği gerçekleşmezse, o bölge hiçbir zaman Allah'ın dinini din edinmemiş ve asla İslam'a girmemiş demektir.

Bugün yeryüzünde isimleri Müslüman ismi olan, kendileri de Müslüman bir sülaleden gelen milletler vardır. Yine bir zamanlar İslam yurdu olan birtakım ülkeler vardır. Ancak bu milletler, günümüzde -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmedikleri gibi bu ülkeler de bu anlamın gereği olarak günümüzde Allah'ın dinini din edinmiyorlar…

İşte gerçek İslami hareketlerin bu ülkelerde bu milletlerle karşılaştıklarında önlerine çıkan büyük zorluk; bir yandan 'Allah'tan başka ilah yoktur.' ilkesinin ve İslam'ın anlamının etrafını, diğer yandan şirk ve cahiliye anlamlarının etrafını kuşatan belirsizlik, kapalılık ve karışıklıktır.

Bu hareketlerin karşı karşıya kaldığı en büyük zorluk salih Müslümanların yolu ile suçlu müşriklerin yolunun açık açık belli olmaması, işaret ve özelliklerin karışması, isim ve sıfatların birbirine girmesi, yolların ayrılış noktasını seçemeyecek kadar bir şaşkınlığın egemen olmasıdır.

İslam'ın düşmanları bu gediği çok iyi biliyorlar. Bu yüzden gediğin biraz daha genişlemesi, sorunun laçkalaşması, birbirine girip karmakarışık olması için yoğun çaba sarf etmektelerdir. Öyle ki, gerçek sözü açıkça söylemek insanı, ellerinden ve ayaklarından bağlayan bir töhmete düşürüyor: 'Müslümanları tekfir ediyorlar.' töhmetine…

İşte en büyük zorluk budur. Her nesilden Allah davasının taraftarlarının aşması zorunlu olan bir engeldir bu. İnsanları Allah'ın yoluna davet edenler, gerçek sözü söyleme konusunda uzlaşmaya, yağcılığa yeltenmemelilerdir. İçlerinde bir korku ve endişe duymamalılardır. Kınayanın kınamasından ya da 'Bakın, Müslümanları tekfir ediyorlar.' diye bağıran çığırtkanlardan etkilenmemelilerdir.

Kuşkusuz, birtakım aldanmışların sandığı gibi İslam'ın böyle bir ciddiyet-

sizlik, bu tür bir cıvıklıkla ilgisi yoktur. İslam açık seçik ortadadır, küfür de öyle… İslam, vurguladığımız anlamda, Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmektir. Kim bu şekilde şahitlik etmezse ve onu hayatta bu şekilde uygulamazsa, Allah ve Peygamberi'nin onun hakkındaki hükmü şudur: Bu adam kâfirdir, zalimdir, fasıktır, suçludur…

'Günahkârların yolu açıkça belli olsun diye ayetlerimizi, işte böyle ayrıntılı biçimde açıklıyoruz.'

Evet, Allah'a davet edenler bu engeli aşmak zorundalardır. Bütün enerjilerini, bir şüpheye kapılmadan, bir kapalılığa takılmadan ve ciddiyetini kaybetmeden Allah yolunda harcamaları için vicdanlarında bu açıklığı gerçekleştirmelilerdir. Çünkü kendilerinin kesin olarak Müslüman olduklarına, yollarına çıkanların, engel olanların, insanları Allah'ın yolundan alıkoyanların suçlular olduklarına içtenlikle inanmadıkları sürece bütün enerjilerini dava uğruna harcayamazlar. Bu işin bir iman küfür meselesi olduğuna, kendileriyle milletlerinin yol ayrımında olduklarına, kendilerinin bir inanç sistemine, milletlerinin başka bir inanç sistemine; kendilerinin bir dine, milletlerinin bir başka dine mensup olduklarına kesin bir şekilde inanmadıkları sürece yolun zorluklarına direnmeleri, dayanmaları mümkün olmayacaktır…"[435]

Seyyid Kutub'un (rh), tevhid davası için yola koyulmuş hareketlerin sorunlarına dair yaptığı bu can alıcı tespit önemli, önemli olduğu kadar sunduğu çözüm de yol göstericidir. Evet, İslam düşmanları bu gediği çok iyi biliyor. Cinnî şeytanlar, "Tekfircilikle suçlanırsın ve sözün dinlenmez." vesveselerine katkıda bulunuyor, bu şeytani korkuyu farklı propaganda araçlarıyla iyice şişirip kalıcı hâle gelmesini sağlıyorlar. Kalabalıkların şehvetiyle insanların başını döndürüyor, tevhid ve onun ayrılmaz bir parçası olan "müşriklerin tekfiri" meselesinden insanları alıkoyuyorlar. Daha fazla insanın davetlerine icabet etmesi gerekçesiyle vicdanların sesini dindiriyor, Kitap ve sünnetin ilgili naslarına karşı şüphe, zan ve hevaya ittiba cinsinden gerekçeler üretiyorlar.

İrca akidesiyle tohumları atılan, bozuk inançların İslam âleminde yayıl-

435. Fî Zılâl-il Kur'ân, 5/231-236, En'âm Suresi, 55. ayetin tefsiri

masıyla kök salan, İslam'ın yönetimden çekilmesi ve beşerî ideolojilerin yeryüzüne hükmetmesiyle yama tutmayacak genişlikte bir gediğe dönüşen; tekfirden nefret projesi, en fazla İslam düşmanlarının işine geliyor. Bu proje sayesinde mücadele ruhu ölmüş, dost ve düşmanını tanımayan, celladına âşık nesillerin yetişmesini keyifle izliyorlar.

Düşünün; adamlar bir beldeyi işgal ediyor; kadınlarına tecavüz ediyor, erkeklerini onursuzlaştırıyor, çocukların organlarını çalıp satışa sunuyor, o beldeye ölüm kusuyor… Birileri de oturup, "Bunlar kâfir mi, Müslim mi? Bunlara yardım edenler namaz kılıyor, nasıl kâfir diyelim!" diye tartışıyor. Adamlar sevinmesin de ne yapsın? Bu gediği iyice genişletip, tekfir dünyanın en kötü şeyiymiş gibi sunmasın da ne yapsın?

Bir beldenin din ve namus hassasiyetini zedeleyecek bir proje başlattıklarını varsayalım. İçeriden bazı sözde âlimleri de parayla satın aldılar. Bu sözde bilginler de İslam'ın tüm sabitelerini tartışmaya açtı. İçimizdeki sefihler hemen başlıyor, "Yaptığı yanlış ama 'Lailaheillallah' diyor, nasıl tekfir edelim…" Küresel emperyalist tağutlar için bundan iyisi can sağlığı! Adamlar elbette bu sefih düşünceyi fonlayacak, reklamını yapacak, bizim İslam'la sorunumuz yok, olsaydı "bu cici" âlimleri sevmezdik diyecek. Böyle sefih bir inancı yaygınlaştırmasınlar da ne yapsınlar?

Onlar akıllı ve sinsiler. İslam dinini, ona müntesip olanlardan çok daha iyi tanıyorlar. Şeriatın, ona tabi olanları sapıtmaktan nasıl koruduğunu çok iyi anlamış vaziyetteler. Şeriat, insanları dalaletten, isimlerle korumuştur. "İsimler" Allah'ın (cc) sınırlarıdır. "Münafık" ismi nifakın sınırıdır. "Müşrik" ismi şirkin sınırıdır. "Kâfir" ismi küfrün sınırıdır. Bu isimleri silik hâle getirip, insanları bu isimlerden uzaklaştırdıklarında şirk, küfür ve nifak sınırları da silikleşiyor. Böylece insanlar İslam adına, İslam'ın kaldırdığı sapıklığa bulaşıyor. Ortaya İslam'dan, hidayetten ve buna bağlı olarak Allah'ın yardımı ve izzetinden uzaklaşmış toplumlar çıkıyor.

Allah'ın insanlara bildirdiği küfür, şirk, nifak gibi isimler; O'nun (cc) razı oldukları ile razı olmadıklarını ayıran sınırlarıdır. Bu sınırlarda cehalet, bedevilerin özelliklerindendir:

"Bedeviler: 'İman ettik.' dediler. De ki: 'İman etmediniz. Fakat 'teslim olduk' deyin.' (Çünkü) iman henüz kalplerinize girmiş değildir. Şayet Allah'a ve Resûl'üne itaat ederseniz (Allah,) amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah'a ve Resûl'üne iman etmiş, sonra da şüpheye düşmeden Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad etmişlerdir. Bunlar, sadık olanların ta kendileridir. De ki: 'Allah'a dininizi mi öğretiyorsunuz? Oysa Allah göklerde ve yerde olan her şeyi bilmektedir. Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilir.' "[436]

"Bir grup bedevi iman ettiklerini iddia ediyorlardı. Allah (cc), zahiren teslim olsalar da imanın kalplerine yerleşmediğini ve mümin olmadıklarını haber verdi. Bu uyarıya rağmen mümin olduklarında ısrar edince de: 'Allah'a dininizi mi öğretiyorsunuz?' diyerek yaptıklarının ne denli çirkin bir şey olduğunu ortaya koydu. Kimin, ne şekilde, hangi sıfatlarla mümin olup tevhid ehlinden olacağına, dinin sahibi olan Allah (cc) hükmeder.[437] Bu ölçülere uymadığı hâlde kendilerine ve insanlara ısrarla 'mümin/Müslim' diyenler, Allah'a (cc) din öğretmeye kalkışan bedevi kimselerdir."[438]

Haricilik edebiyatı!

Allah düşmanları insanları tekfirden soğutmak için Haricilik meselesini gündeme getiriyorlar. Bilindiği gibi Hariciler; büyük günahlarla insanları tekfir eden sapık bir zümredir. İlk nüveleri, Allah Resûlü Dönemi'nde ortaya çıkmıştır. Allah Resûlü'ne (sav) müdahale etmeye kalkacak kadar edepsiz, had bilmez bir topluluktur.

Ebu Said El-Hudrî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ali ibni Ebî Tâlib (ra), Allah Resûlü'ne (sav) Yemen'den tabaklanmış bir deri içerisinde toprağından ayrıştırılmamış azıcık bir altın gönderdi. Allah Resûlü (sav) altınları şu dört kişi arasında paylaştırdı: Uyeyne ibni Bedr, Akra'a ibni Hâbis, Zeyd El-Hayl ile Alkame ya da Âmir ibni Et-Tufayl.

Ashabdan bir adam, 'Biz buna bu adamlardan daha bir hak sahibiyiz.' dedi.

436. 49/Hucurât, 14-16
437. bk. 2/Bakara, 138; 2/Bakara, 256; 3/Âl-i İmran, 64; 16/Nahl, 36
438. Tevhid Meali, s. 516, Hucurât Suresi, 16. ayetin açıklaması

Bu söyledikleri Allah Resûlü'ne (sav) ulaşınca Allah Resûlü şöyle dedi: 'Ben gökte bulunanın eminiyken, bana sabah akşam semanın haberi geliyorken, bana güvenmiyor musunuz?'

Gözleri çökük, yanağının elmacık kemikleri çıkık, alnı yüksek, gür sakallı, başı tıraşlı, izarını yukarı çekmiş bir kişi ayağa kalkarak, 'Ey Allah'ın Resûlü, Allah'tan kork!' dedi.

Allah Resûlü ona, 'Yazıklar olsun sana! Yeryüzündekilerin arasında Allah'tan en çok korkması gereken kişi ben değil miyim?' dedi.

Sonra adam arkasını dönüp gitti."[439]

Harici cahildir! Ganimette Allah Resûlü'nün beşte bir payı olduğunu, kalbi İslam'a ısındırılanlara beytu'l maldan hediye verebileceğini, nebilerin dünyalığa tamah etmeyecek kamette oldukları için nebi seçildiğine dair bilgisi/idraki yoktur. Ona göre eşitlik, adalettir ve Allah Resûlü birine fazla veriyorsa adaletsizlik yapıyor demektir. Risalet müessesesini fıkhetmiş bir mümin ise şöyle düşünür: Nebi kendi payından veriyor olabilir; Müellefe-i Kulûb fonundan veriyor olabilir; Nebi'ye inmiş yeni bir hüküm olabilir... Zira o (sav) asla dünyalığa tamah etmez, şahsi menfaat gözetmez...

Haricilerin ilk nüvesi zuhur ettiğinde Allah Resûlü (sav) müminleri uyardı; Haricileri en ağır lafızlarla kınadı.

Yuseyr ibni Amr'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Sehl ibni Huneyf'e 'Allah Resûlü'nü (sav) Hariciler hakkında herhangi bir şey söylerken işittin mi?' diye sordum.

Sehl şöyle cevap verdi: 'Ben Peygamber'den (sav), elini Irak tarafına doğru uzatarak şöyle buyurduğunu işittim: 'Bu taraftan bir kavim çıkacak, onlar Kur'ân okurlar, Kur'ân onların köprücük kemiklerinden öteye geçmez. Onlar atılan bir okun, avı delip çıkması gibi İslam'dan çıkarlar.' ' "[440]

Ebu Said El-Hudrî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü, 'Şunun soyundan öyle bir nesil türeyecektir ki bunlar Allah'ın

439. Buhari, 4351; Müslim, 1064
440. Buhari, 6984; Müslim, 1068

Kitabı'nı güzel bir şekilde okuyacaklar. Fakat Kur'ân'ın lezzeti onların boğazından aşağı geçmeyecektir. Onlar okun hedefini delip geçtiği gibi dinden çıkacaklardır.' buyurdu.

Zannederim Allah Resûlü, 'Kasem olsun, eğer onlara yetişecek olursam, Semûd Kavmi'nin helak edildikleri gibi onları öldürürüm.' dedi.' "[441]

İbni Ebî Evfâ'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hariciler, cehennem köpekleridir."[442]

Allah düşmanı, sömürücü, müstekbir tağutlar; Haricileri kınayan nasları da gündemleştirerek tekfir inancına gölge düşürmeye çalışırlar. Oysa Hariciler tekfir etmeleri nedeniyle değil, Allah'a ve Resûl'üne din öğretmeye kalkışmaları, Allah'ın ve Resûl'ünün hükümlerine ilavede bulundukları için kınanmışlardır. Daha açık bir ifadeyle, Hariciler tekfir nedeniyle değil; **haksız tekfir** nedeniyle kınanmışlardır. Yüce Allah şirk dışındaki günahları dilediği için affedeceğini söylemesine rağmen tüm günahları şirkle eşitledikleri için zemmedilmişlerdir. Şayet Hariciler baz alınarak haksız/aşırı tekfir kınanacak olursa; bu anlaşılır. Zira şer'i bir tutumdur. Ancak Hariciler baz alınarak tekfir bir bütün olarak reddedilirse; bu kabul edilemez. Zira bu, İslami asıllardan birini inkâra sebep olur.

Haricilerin aşırı uygulamalarını ve onları şiddetle kınayan nasları ileri sürerek tekfir inancına gölge düşürmek isteyenler iki yönden Haricilere benzerler:

– Yüce Allah şirk ile şirk dışındaki günahları ayırmıştır:

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği kimse için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[443]

Hariciler şirk dışındaki günahları şirkle eşitlemiş, her günah işleyeni müşrik kabul etmişlerdir. Allah'ın ve Resûl'ünün ayırdığını birleştirerek hadlerini

441. Buhari, 4351; Müslim, 1064
442. İbni Mace, 173
443. 4/Nisâ, 48

aşmış, kulluk edebinden huruç etmişlerdir. Hariciliği eleştiriyor gibi yapanlar ise, şirki diğer günahlarla eşitleyerek tam tersi istikamette hadsizlik yapmış ve kulluk edebinden huruç etmişlerdir. Zira onlar da Allah'ın ayırdığını birleştirmişlerdir. İlginçtir; büyük çoğunluğu, şirk dışındaki günahları şirkten daha büyük görmektedir. Zinaya, içkiye ve kumara hiçbir şekilde müsahaması olmayanlar -ki haklılardır-, söz konusu şirk olduğunda cehalet, tevil, zaruret, maslahat... gibi kırk dereden su getirmekte; şirk dışındaki günahlara şirkten daha büyük tepki göstermektelerdir. Örneğin, çocuğu sigara içiyor diye kâbuslar gören bir ebeveyn, aynı çocuğun bir put karşısında saygı duruşunda bulunmasını ve Allah düşmanlarını öven etkinliklere katılmasını gönül genişliğiyle karşılayabilmektedir. Masiyetlere gösterdiği hassasiyetin onda birini şirke göstermemektedir. Kızı, erkek arkadaş edindi diye cinayet işlemeye niyetlenenlerin, ekranlardan boca edilen cümle putperest inançlara karşı müsamahası şaşırtıcıdır. Kur'âni üslupla, "Bunlar Harici'dir, hatta Haricilerden de beterdir." dense abartılmış olmayacaktır.

– Hariciler şirk ehli putperesleri bırakır, İslam ehliyle savaşırlar. Allah Resûlü (sav) onları böyle vasfeder.[444] Bugün Haricilik edabiyatı yaparak tevhid ehlini yerenlerin büyük çoğunluğunun, şirk ehliyle hiçbir sorunu yoktur. Kimisi "İsa Allah'tır." diyen putperestlerle diyalog içindedir. Putperest müşriklerle diyalog platformları kurup tevhid ehlini Harici diyerek ötekileştirmektedir. Yani Hariciler şirk ehlini bırakırken bunlar şirk ehliyle dostluk kurmaktadır. Tevhid ehliyle savaşmakla yetinmemekte, tevhid ehline savaş açan tüm cephelere destek olmaktalardır. Kur'âni üslupla "Bunlar Harici'dir, hatta Haricilerden de beterdir." dense abartılmış olmayacaktır.

Ümmeti Tekfir Ediyorlar!

Müstekbir tağutların bir diğer metodu; tevhidden kaynaklı tekfir inancına "Bunlar ümmeti tekfir ediyor." sloganıyla karşı çıkmalarıdır.

Elbette İslam ümmetini tekfir etmek yanlıştır ve bir Harici sapkınlığıdır. Ancak müstekbir tağutlar doğru bir sözle batılı murad ediyorlar. Şöyle ki; Allah Resûlü bu ümmetin içinden Yahudileşeceklerin, Hristiyanlaşacakların, putlara tapacakların, müşriklere katılacakların, eski putları ihya

444. bk. Buhari, 3344; Müslim, 1064

edip onlara tapacakların… çıkacağını haber veriyor. Allah Resûlü'nün (sav) haber verdiği putperestleşmiş, Yahudileşmiş ve Hristiyanlaşmış insanları tekfir edenler; İslam ümmetini değil, İslam ümmetiyle bağını koparanları tekfir etmişlerdir.

Ebu Saîd El-Hudrî'den (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz'

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudiler ile Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de (sav), 'Başka kim olacak?' dedi."[445]

Sevbân'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimden bazı gruplar müşriklere katılıp putlara tapmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Aynı zamanda ümmetimden otuz yalancı ortaya çıkacak ve her biri peygamber olduğunu iddia edecektir. Hâlbuki ben peygamberlerin sonuncusuyum benden sonra peygamber olmayacaktır."[446]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav), 'Lat ve Uzza'ya kulluk edilmediği sürece gece ve gündüz gitmez.' dediğini işittim."[447]

Müstekbir tağutlar bizim dilimizle konuşan, bizim cildimizden; Yahudileşmiş, Hristiyanlaşmış ve putperestleşmiş insanlardır. Tekfir inancının ilk ve öncelikli hedefi onlardır. Hâliyle "Bizi tekfir ediyorlar." diyemedikleri için "İslam ümmetini tekfir ediyorlar." diye velvele koparıyorlar. Yine bu yolla bir müstekbir tağut tuzağı olan mustazaf halkı, tevhid davetçilerine karşı kışkırtıyorlar.[448] "Sizi tekfir ediyorlar." cümlesini paravan olarak kullanıyor-

445. Buhari, 7320; Müslim,2669
446. Tirmizi, 2219
447. Müslim, 2907
448. Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler dediler ki: "Şüphesiz ki bu, bir büyücüdür, bir yalancıdır. İlahları tek bir ilah mı yaptı? Gerçekten bu çok ilginç/şaşılacak bir şeydir." İleri gelenler harekete geçti ve: "Yürüyün, ilahlarınıza sahip çıkın (onlara bağlılıkta direnç gösterin). Şüphesiz ki bu, (sizden) istenen bir şeydir." (dediler.) (38/Sâd, 4-6)

lar. Böylece mustazaf halkın "Neden?" sorusunu sormasına engel oluyor; Mekkeli müşriklerin, öncesinde Firavun'un yaptığı gibi "Birliğimizi bölüyor, atalarımıza sövüyor, vatanımızı parçalıyorlar." diyorlar.

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) Kureyşli müşriklerin şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Akıllarımızı aşağıladı, babalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, **birliğimizi bozdu** ve ilahlarımıza hakaret etti…"[449]

"Akıllarımızı küçümsedi, **bizden kâfir olarak ölenlerin cehennemde kalacağını iddia etti…** "[450]

"Dinimizi ayıplayıp, babalarımıza sapık dedi."[451]

Allah düşmanları… yalan söylüyor, aldatıyorlar. Tevhid; birleştirmek, kulları özgürleştirmek, vatandaşlara insan onuruna yaraşır bir hayat bahşetmek için gelmiştir. Tevhid inancı; vatanı üç beş ailenin, tekelleşmiş şirketlerin ve birkaç aşiretin/mafyanın egemenliğinden kurtarmak, kula kulluğa son vermek için gelmiştir. Tevhid onların ayrıcalıklarını sonlandırdığı için tevhide ve ondan neşet eden tekfire düşmanlık ediyorlar. Tek değerleri isimlerinin başına konan "sayın, saygıdeğer, devletli, bey, ağa" olan bu kan emici sömürgenlere İslam, "Kâfir" diyor. Onların aşağılık tabiatlarını ele veriyor. "Bunlar" diyor, "Rabblerine nankörlük eden, değersiz, O'na karşı haddini aşan had bilmez insanlar." "Bunlar" diyor, "Sizden değiller, zira Allah (cc) ile bağlarını kopardılar; itaati hak etmiyorlar." İşte bunun için, onları ifşa eden ve gerçekliklerine ayna tutan tevhid ve tekfir inancına saldırıyorlar. Onlara beyliği, ağalığı, saygınlığı… layık gören hurafeci/menkıbeci, tahrif edilmiş dini önceliyorlar. İçinde tekfir olmayan din; muttaki ile mücrimi ayırmayan, şirk ile tevhidin arasına kırmızı çizgi çizemeyen, sınırsız bir dindir. İçinde tekfir omayan dinde hayır yoktur.

Allah Resûlü ve sahabe döneminde başlayan ve etkileri günümüze kadar devam eden "haksız tekfir, tekfirde aşırılık" bir gerçektir. Bununla mücadele etmek, İslam ümmetinin sorumluluklarındandır. Ancak bir şey,

449. Ahmed, 7036
450. İmtâu'l Esmâ, 6/235
451. A'lâmu'n Nubuvve, s. 98

amacı dışında kullanılıyor diye tamamen reddetmek de başka bir aşırılık örneğidir. Zira birinin yanlışı, başka bir yanlışı meşrulaştırmaz. Şayet İslam olmak istiyorsak bir bütün olarak Allah'a teslim olmak durumundayız. Bir bütün olarak teslimiyet hem tekfir inancını hem de tekfirde aşırılıkla mücadeleyi gerektirir.

- **İslam'dan Sapmanın (Şirkin) Nedenleri**

İslam, kulun Allah'a teslim olmasıdır. Diğer bir ifadeyle Yüce Allah dışında hiçbir varlığa kulluk etmeden yalnızca O'na kulluk etmesi, O'ndan (cc) başkasına yapılan kulluğa şer'i tavır almasıdır. Buraya kadar İslam'ın, yani yalnızca Allah'a kul olup O'nun (cc) dışındaki varlıklara kulluğu reddin dört rüknunu gördük. Ayrıca fıtrat, akıl, şeriat ve kevnî ayetlerin de Allah'a teslimiyeti gerektirdiğini, tüm varlığın dininin İslam olduğunu anlattık. Bütün bu gerçeklere rağmen -Yüce Allah'ın da haber verdiği üzere- çoğunluk, İslam dini yerine şirk dinini tercih etmiştir:

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[452]

"Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."[453]

"De ki: 'Yeryüzünde gezip dolaşın da bakın (bakalım), öncekilerin akıbeti nasıl olmuş? Onların çoğu müşriklerdi.' "[454]

"Gerçek şu ki; onlar babalarını sapıklar olarak buldular. Kendileri de onların izleri peşinde koşuşturmaktalardır. Andolsun ki onlardan önce, evvelkilerin çoğu da sapmıştı."[455]

Soru şu: Çoğunluk neden yalnızca Allah'a teslim olmaz da şirk yoluna sapar? Gerek bu kitapta gerek diğer çalışmalarımızda bu soruya cevaplar

---
452. 6/En'âm, 116
453. 12/Yûsuf, 40
454. 30/Rûm, 42
455. 37/Saffât, 69-71

verdik. Sorunun cevaplarını farklı konular altında işledik. Burada o sebepleri derli toplu ele alacağız. Allah'tan (cc) yardım isteyerek derim ki:

a. Allah'ı tanımamak (cehalet)

Allah'a (cc) şirk koşmaksızın tevhid üzere kulluk edebilmek için O'nu tanımak gerekir. O'nu tanımak için de El-Esmau'l Husna'yı bilmek/anlamak gerekir. Zira O, kendini bu isimlerle tanıtmıştır.

Daha iyi anlamak için bir örnek verelim:

"O (hayat sahibi ve her canlıya hayat veren) El-Hayy'dır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (O hâlde) dini O'na halis kılarak kendisine dua edin. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."[456]

Bu ayete göre tevhid, dini Allah'a halis kılarak O'na (cc) dua etmektir. Çünkü dua bir ibadettir, ibadet de yalnızca Allah'a yapılır. Peki, insanlar neden Allah'tan başkasına dua ediyor, Allah ile ibadetleri arasına aracı kılıyorlar?

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. **O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.'** Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[457]

"Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye..." Demek ki Allah'ı uzak, ulaşılmaz, erişilmez görüyorlar. O'na (cc) ulaşmak için de "yakınlaştırıcı" bir vesileye ihtiyaç duyuyorlar. Onlar Allah'ın El-Karîb olduğunu bilmiyorlar. Oysa O'nu, kendi zatını tanıttığı gibi tanısalardı, kula en yakın varlığın O (cc) olduğunu bilirlerdi:

"Kullarım sana, benden soracak olurlarsa, şüphesiz ki **ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim.** (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşd ehlinden olsunlar."[458]

456. 40/Mü'min (Ğafir), 65
457. 39/Zümer, 3
458. 2/Bakara, 186

"Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseleri de biliriz. Biz, ona, şah damarından daha yakınız."[459]

Allah'ı El-Karîb olarak tanıyan bir kul, kendisini O'na (cc) yakın hisseder. Rabbine yakınlaşmak için O'nun isimlerine yönelir. O'nun güzel isimleriyle O'na dua eder. Canlı veya cansız hiçbir varlığın, kendisini Allah'a yakınlaştırmasını ummaz.

Bir örnek daha verelim:

Şirk, yeryüzünde nasıl başladı? Allah Resûlü'nün (sav) bir hutbesinden, Allah'ın (cc) buyruğunu dinleyelim:

"... Ben kullarımın tamamını (Hanif) muvahhid olarak yarattım. Sonra onlara şeytanlar geldi ve onları dinlerinden saptırdı. (Şeytan), kullarıma helal kıldığımı onlara haram kıldı. Hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyleri bana ortak/şirk koşmalarını emretti ... "[460]

Tevhid üzere yaratılan kullar, iki şekilde tevhidden sapmışlardır:

– Allah'ın helallerini haram kılarak; yani Allah'ın koyduğu yasalarla yetinmeyip yeni yasalar koyarak O'nun (cc) sınırları ve hükümleriyle oynamışlar ve böylece şirke düşmüşlerdir.

– Hakkında delil indirmediği şeyleri, O'na (cc) ortak kılmışlar; dini, Allah ve bu ortaklar arasında pay etmişlerdir. Duanın bir kısmını Allah'a, bir kısmını ortaklara; adağın bir kısmını Allah'a, bir kısmını ortaklara; sevginin bir kısmını Allah'a, bir kısmını ortaklara ... vermiş ve böylece şirke düşmüşlerdir.

Öyleyse soralım: Bu insanlar niçin Allah'ın yasalarıyla yetinmeyip yeni hükümler koyma gereği duymuşlar?

Çünkü kimisi O'nun (cc) El-Hakîm ve El-Hakem olduğunu bilmemiş, kimisi de bilmiş ama anlamamıştır. Hükmetme/Kanun yapma/Yasama yetkisinin Allah'a (cc) ait olduğunu bilmeyince kendi yasalarını koymuş, bilerek veya bilmeyerek El-Hakîm ve El-Hakem isminde Allah'a (cc) kafa tutmuşlardır.

---

459. 50/Kâf, 16
460. Müslim, 2865

Allah (cc) müşrikleri tanıtırken bir noktayı özellikle vurgular:

"Allah'a gerektiği gibi/şanına yakışır şekilde saygı göstermediler. (Allah'ın kudret ve yüceliğini gereği gibi anlayıp kavrayamadılar.) Şüphesiz ki Allah, (güç ve kuvvet sahibi olan) Kaviy, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz'dir."[461]

"Size ne oluyor da Allah'a gerektiği şekilde saygı göstermiyorsunuz/Allah'tan hakkıyla korkmuyorsunuz!"[462]

Allah'ı (cc) hakkıyla tanımayan, O'nu hakkıyla takdir edemez ve O'na gereken saygıyı gösteremez. Bu da insanı Allah'a şirk koşmaya, O'na karşı haddini aşmaya sevk eder. Diyebiliriz ki yeryüzünde işlenmiş her şirk ve tuğyan; insanın, Rabbi hakkındaki cehaleti nedeniyledir.

- **Uzak Allah tasavvuru ve batıl kıyas**

Allah'ı tanımayan insan, Allah'ı uzak, erişilmez görür. Aslında o, Rabbini yüceltmek ister. Çünkü insanın Rabbini yüceltmesi fıtri bir ihtiyaçtır. Ancak müşrik, Allah'ı, O'nun kendisini tanıttığı gibi tanımadığından, O'nu (cc) yücelteyim derken uzaklaştırır, erişilmez kılar. O'na (cc) ulaşmak için batıl kıyaslar yapar. Şöyle ki;

Yüce Allah'a iman, gayba imandır. O (cc) zatını, isimlerini, sıfatlarını tanıtır; biz kullar da iman ederiz. Cahiliye insanı, vahiy bilgisinden uzak olduğundan Allah'ı (cc), O'nun kendini tanıttığı bilgiyle tanımaz. O'nu tanımak için şehadet âlemine ait bilgiyle kıyaslamalar yapar. Şehadet âleminin en üst otoritesi kabul edilen kralı esas alır ve Yüce Allah'ı yöneticiye kıyas eder.

Düşünür: "Kralın işlerini yürütmek için yardımcıları vardır, bunlar genelde yakın akrabalarıdır."

Bir sonuca ulaşır: "Allah'ın en yakınları melekler, peygamberler, salih kullardır. Öyleyse bunlar Allah'ın yardımcıları/ortaklarıdır."

"De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan, zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' "[463]

461. 22/Hac, 74
462. 71/Nûh, 13
463. 17/İsrâ, 111

"Dediler ki: 'Rahmân çocuk edindi!' O, tüm eksikliklerden münezzehtir. (Hayır, öyle değil! Allah'a çocuk diye yakıştırdıkları melekler) ikrama nail olmuş (değerli) kullardır. Sözleriyle O'nun önüne geçmez, O'nun emriyle iş yaparlar. Onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir. O'nun razı olduklarından başkasına şefaat etmezler. Ve O'na karşı korkularından dolayı kalpleri ürpermektedir. İçlerinden her kim: 'Allah'ın yanı sıra ben de bir ilahım!' derse işte böylesini, cehennemle cezalandırırız. Zalimleri böyle cezalandırırız işte."[464]

Düşünür: "Krala herkes ulaşamaz. O kasrında/sarayında yaşamaktadır. Ona ulaşmak için aracılara, onun yanında hatırı sayılır kullara (şefaatçilere) ihtiyaç vardır."

Bir sonuca ulaşır: "Yüce Allah ulaşılmazdır. O'na ulaşmak için bizi O'na yakınlaştıracak aracılara, isteklerimizin kabul olması için hatırı sayılır şefaatçilere ihtiyacımız vardır. Allah'ın yanında hatırı sayılır kimseler melekler, enbiya ve salihlerdir."

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[465]

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[466]

Tüm bu sapkınlıkların nedeni, vahiy bilgisinden uzak olmaktır. Oysa vahyi tanısalar hiçbir şeyin Allah'a benzemeyeceğini, hâliyle hiçbir şeyin O'na (cc) kıyas edilmeyeceğini, hiçbir şeyin O'na denk bir örnek olmadığını anlayacaklardır:

"Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. **Hiçbir**

464. 21/Enbiyâ, 26-29
465. 39/Zümer, 3
466. 10/Yûnus, 18

şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir."[467]

"Allah'ı bırakıp da kendileri için göklerden ve yerden hiçbir rızka sahip olmayan, (olmaya da) güç yetiremeyecek şeylere ibadet ederler. **(Allah'ı başka varlıklara, başka varlıkları da Allah'a benzeterek) Allah hakkında örnekler/misaller vermeyin. (Allah hakkında verilecek örneği yalnızca) Allah bilir, siz bilmezsiniz**."[468]

Tüm bunlardan öte, vahyi bilmiş olsalar Allah'ın (cc) kullarına yakın olduğunu, bu yakınlığı ifade eden El-Karîb ismini kendine isim olarak seçtiğini bileceklerdir.

Gerek ilkel gerek modern cahiliyede var olan aracılık, şefaat, Allah'tan başkasına dua… şirkinin temelinde şu batıl inanç vardır: Allah'ı kullara kıyas ve O'nun ulaşılmaz/uzak olduğuna inanmak. Dikkat edilirse yapılan kıyas hatalı, ulaşılan netice zannidir. Ancak bu zanni bilgi, şirk toplumunun inanç esası olabilmektedir.

Şirkin en köklü nedenlerinden olan batıl kıyas (teşbih) niye yasaktır?

Allah (cc) kendi zatı hakkında insanın misal vermesini yasaklamıştır:

"Allah'ı bırakıp da kendileri için göklerden ve yerden hiçbir rızka sahip olmayan, (olmaya da) güç yetiremeyecek şeylere ibadet ederler. (Allah'ı başka varlıklara, başka varlıkları da Allah'a benzeterek) Allah hakkında örnekler/misaller vermeyin. (Allah hakkında verilecek örneği yalnızca) Allah bilir, siz bilmezsiniz."[469]

Allah (cc), müşrikleri, kendi zatı hakkında örnek vermekten men ederek, "Allah bilir, siz bilmezsiniz." buyurmuştur. Çünkü hangi örneğin doğru, hangisinin yanlış olduğunu, sonuçları bakımından hangisinin insanları hidayet edip, hangisinin saptıracağını yalnızca Allah (cc) bilir. Öyleyse Allah'ın verdiği örneklerle yetinip onları anlamaya çalışmalıyız.

Ne yazık ki, asırlar geçip nesiller değişse de şirkin mantığı değişmedi, değişmiyor. Rabbini şirket müdürüne ya da elektrik trafosuna benzeten

467. 42/Şûrâ, 11
468. 16/Nahl, 73-74
469. 16/Nahl, 73-74

bedbahtların, bunu İslam adına yapmaları, vakıanın hâl-i pürmelalini açıkça ortaya koyuyor. Buyurun bir örnek:

"Çıkmış oraya söylediği şeye bak. Konuştuğu laflara bak: 'Ancak Allah yetişir, başkası yetişemez. Ancak Allah'tan istenir.'

Doktordan, manavdan, bakkaldan istiyorsun. Hanımdan bile istiyorsun. Sonra evliyadan istedin mi gavur oluyorsun. Ne alakası var? Yaratan ancak Allah'tır. Bunu böyle bilmek lazım. Şah-ı Nakşibend bir şey yaratmaz. Abdulkadir Geylanî bir şey yaratamaz. Ama Allah onlara keramet vermiş.

Abdulkadir Geylanî sözü: 'Mahmud Efendi, bana bunu okudu.' diyor. Doğru, okudu sana, sen anlamadın ki. Ne diyor: 'Müridim dağda, taşta, doğuda, batıda nerede olsa 'ya ğavs! Yetiş!' dese yetişirim.'

Allah verdi bunu. İmam Rabbani'de de var bu: 'Bismillah ya İmam-ı Rabbani!' dediğin ânda gelir. Kaç kere Haceru'l Esved'de sıkıştım, ben zaten zayıf adamım kıracaklar bir tarafımı. Birkaç kere kırdım parmağımı orada. Ama çok darda 'Bismillah ya İmam-ı Rabbani!' dedim açıldı. Ben bunu denedim. Ne var bunda?

'E, Allah'tan isteyin.' Ya kardeşim Allah diyor: 'Aracı koyun O'na vesile arayın.' diyor. **Benim Allah'a çok yüzüm yok ki. O aracının yüzü suyu hürmetine ben istiyorum. Ben İmam-ı Rabbani gibi, Şah-ı Nakşibend gibi hatırlı bir adam değilim ki. O zaman aracı koyarım. Ne var bunda? Dünya işlerinizde aracı koymuyor musunuz? Aracısız iş dönmüyor ki.** Aracılıkta bir günah yok ki. Sevap var. İyi bir şeye aracılık yaparsan ondan sana da nasip var. Birini birine isteyecek, gidemiyor. Diyor: 'Sen aramıza gir, ben falancanın kızını istiyorum.' İyidir, aracılık iyidir… Aracılık İslam'da var. Zahiren de var bâtınen de var. Aralarında ne fark var? Nasıl bir adama: 'Gel, şu işimde aracı ol.' diyorsun burada da 'Ey Ebu Eyyub El-Ensari, Rabbimle arama seni koyuyorum, senin yüzü suyun hürmetine Allah'tan istiyorum, sen bu işime aracı ol.' diyorsun. Ne var bunda? Bunu anlamayacak ne var? Bu, 'Allah'tan başka yaratan var!' demek mi hâşâ? Ama getiriyor konuyu 'Allah'tan başka istenecek yok!' diyor. O zaman doktora gitme, şunu yapma, bunu yapma. Yok onlar başka. Doktorun yaratma durumu yok ki. O da sebep bu da sebep. Nasıl eczaneden ilaç alacaksın? Nasıl doktora

gideceksin? Allah, hikmetini böyle yaptı. Burada da sebepler yarattı. Sebeplere sarılacaksın. 'Yok efendim aracı maracı tanımıyorum. **Burada şu kadar kablo var. Şu ışığın gelmesi için, hoparlöre ses gelmesi için arada bu kadar kablo var. Cereyan nereden nereden geliyor. Arkasında trafo var. Yok, ben kabloya, fişe bağlanmam. Ben direkt ana trafoya bağlanacağım. Patlatırsın kardeşim. Gider dumanın çıkar. Ben Allah'a direkt bağlanayım. Peygamber'i, evliyayı, müçtehitleri devreden çıkar… Şeytana bağlanırsın. 'Direkt Allah'a bağlanayım.' diyen şeytana bağlanır."**[470]

Burada ne kadar çok teşbih olduğu dikkatinizi çekti mi? Allah'tan (cc) istemekle; doktordan, manavdan ve hanımdan istemeyi teşbih etti.

Kız isteme, iş bulmak için yardımcı olma gibi dünya işlerinde yapılan aracılık ile, Allah'a (cc) kulluk yaparken yapılan aracılığı birbirine benzetti.

Allah'tan (cc) istemeyi, eczaneden istemeye benzetti.

Sonunda Allah'a (cc) bağlanmayı, kablolara ve ana trafoya benzetti. Ulaştığı sonuç da şu: Allah ile aramıza aracı koyabilir, onlara dua edebiliriz. Direkt Allah'tan isteyen, yani muvahhid olan, şeytana bağlanmış olur!

Şüphesiz ki Allah (cc) o müşriklerin söylediklerinden, vasıflandırmalarından ve batıl kıyaslarından münezzehtir.

Birçok insanın velileri/salihleri (evliyaları) ilahlaştırmasının altında bu sapkın mantık yatıyor. Allah'ı (cc), önce yarattığı varlıklara benzetip şirke düşüyorlar. Sonra şirk koştukları varlıkları, Yüce Allah'a benzetip ilah/rabb mertebesine çıkarıyorlar.

- **Tüm insanlara/kâinata bir ilah nasıl yeter?**

Allah'ı hakkıyla tanımayan müşrik, tüm kâinata bir ilahın yetmeyeceğine inanır. Bu gerekçeyle de nebilerin tevhid davetine karşı çıkar.

"Allah Resûlü (sav), tevhide davet edince, 'Bütün insanlara tek bir ilah nasıl yeter?' dediler. Bunun üzerine şu ayetler indi:

'Sizin ilahınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-

470. https://www.youtube.com/watch?v=CR40OJ_crQA (E. T: 01.02.2022)

Rahîm'dir. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değiştirmesinde, insanlara fayda sağlayarak denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirdiği ve ölümünden sonra yeryüzünü kendisiyle canlandırdığı suda, orada yaydığı farklı türdeki her bir canlıda, rüzgârların çevrilip yönlendirilmesinde, gök ve yer arasında emre amade kılınmış olan bulutlarda akledenler için (üzerinde düşünülüp, bunları yapanın tek ilah olduğu ve kulluğun yalnızca O'na yapılması gerektiğine dair) deliller vardır.'[471] "[472]

Yani onlar, tek bir ilahın tüm kâinata yetemeyeceğini, mutlaka yardımcı ilahlar olması gerektiğini düşünüyorlardı. Çünkü onlar Allah'ın (cc) varlığını kabul etse de O'nu isim ve sıfatlarıyla tanımıyorlardı. O'nun büyüklüğünü, kudretini, engin rahmetini, kuşatıcılığını, tüm eksikliklerden münezzeh oluşunu bilmiyorlardı. Bu da gösterir ki; Allah (cc) isim ve sıfatlarıyla tanınmazsa, hiç tanınmamış, bilinmemiş demektir:

"Ey insanlar! Bir örnek verildi, (dikkatle) dinleyin. Şüphesiz ki Allah'ı bırakıp da dua ettikleriniz, bir araya toplansalar bir sinek dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey çekip alacak olsa, onu (sineğin elinden) kurtaramazlar. İsteyen de zayıf kaldı, istenen de… Allah'a gerektiği gibi/şanına yakışır şekilde saygı göstermediler. (Allah'ın kudret ve yüceliğini gereği gibi anlayıp kavrayamadılar.) Şüphesiz ki Allah, (güç ve kuvvet sahibi olan) Kaviy, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz'dir."[473]

"Onlar, Allah'a gerektiği gibi/şanına yakışır şekilde saygı göstermediler! (Allah'ın kudret ve yüceliğini gereği gibi anlayıp kavrayamadılar.) Oysa Kıyamet Günü, yer bütünüyle O'nun kabzasındadır. Gökler ise O'nun sağ eliyle dürülmüştür. O (Allah), şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[474]

Doğal olarak müşrikler, tek bir ilahın tüm kâinatı yönetemeyeceğini ve yardımcı ilahlar olması gerektiğini düşünüyorlardı. "Tek ilah" anlayışına şaşırıyor, karşı çıkıyorlardı.

- **Allah'a karşı suizan**

Şirkin en köklü nedenlerinden biri, hiç şüphesiz ki Allah'a karşı suizandır. Allah'a karşı suizan beslemenin nedeni ise O'nu (cc) hakkıyla tanımamaktır.

471. 2/Bakara, 163-164
472. Zâdu'l Mesîr, 1/128-129, Bakara Suresi, 164. ayetin tefsiri
473. 22/Hac, 73-74
474. 39/Zümer, 67

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kâbe'nin yanında iki Kureyşli bir Sakifli veya iki Sakifli bir Kureyşli bir araya gelmişti. Bu insanların göbekleri büyük, anlayışları kıttı.

İçlerinden biri, 'Sizce Allah söylediklerimizi duyuyor mu?' diye sordu.

Diğeri 'Yüksek sesle konuşursak duyar; alçak sesle konuşursak duymaz,' şeklinde cevap verdi.

Bir diğeri ise 'Eğer yüksek sesle konuştuğumuz zaman bizi işitiyorsa, alçak sesle konuştuğumuz zaman da bizi işitir,' dedi…"[475]

Okuduğumuz rivayetler Mekkeli müşriklerin günlük yaşamdaki sıradan bir konuşmasıdır. Bu konuşma üzerine Yüce Allah şu ayetleri indirmiştir:

"Allah düşmanlarının diriltilip bir araya toplanacağı gün, onlar kontrollü bir şekilde ateşe sevk edilirler. O'na geldikleri zaman, kulakları, gözleri ve derileri yapmış oldukları (kötülüklere dair) aleyhlerine şahitlik eder. Kendi derilerine derler ki: 'Niçin aleyhimize şahitlikte bulundunuz?' Derler ki: 'Her şeyi dile getiren Allah, bizi de dile getirdi. Sizi ilk defa yaratan O'dur ve O'na döndürülürsünüz.' Kulaklarınız, gözleriniz ve derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğini (düşünmediğinizden dolayı, isyan ederken) sakınmadınız. **Fakat (işin hakikati) siz, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini zannederdiniz. Bu, sizin Rabbinize karşı beslediğiniz ve sizi helaka sürükleyen zannınızdır.** Böylece hüsrana uğrayanlardan oldunuz."[476]

Onlar Allah'ın (cc), yapılan çoğu şeyi bilmediğini zanneder veya bilmiyormuş gibi yaşardı. Bu zanları; onları günah işlemeye, hatta günahı din edinmeye sevk etti. Sonuçta zanları onları helake sürükledi, dünyada ve ahirette hüsrana uğradılar.

Allah'a karşı suizan, yalnızca şirkin değil, nifakın da temel sebeplerinden biridir:

"Bu sıkıntılı hâlden sonra, (içinde bulunduğunuz) topluluktan (bir kısmını) bürüyen güvenli bir uyuklama indirdi. Bir topluluk da kendi canlarını dert ediniyor,

475. Buhari, 4817; Müslim, 2775
476. 41/Fussilet, 19-23

Allah'a dair hak olmayan cahiliye zannına kapılıyorlardı. Diyorlardı ki: '(Bu savaşla ilgili) bizim bir karar yetkimiz var mı?' De ki: '(Savaş konusunda) yetki tamamen Allah'a aittir.' (Böyle söylüyorlar ama) nefislerinde sana açık etmedikleri şeyler gizliyorlar. Diyorlar ki: 'Şayet (kararlar alınırken) bizim de yetkimiz olsaydı (savaşmak için Medine dışına çıkmayacak ve) burada öldürülmeyecektik.' De ki: 'Siz evlerinizde olsaydınız dahi, haklarında ölüm yazılanlar evlerinden çıkacak ve ölecekleri yere geleceklerdi.' (Tüm bunlar) Allah'ın sinelerinizde olanı sınaması ve kalplerinizde olanı temizlemesi içindir. Allah, sinelerde olanı bilmektedir."[477]

Allah'a dair hak olmayan cahiliye zannı nedir? Okuduğumuz ayette "O'nun ilim ve takdirinde cehalet"tir. Zira onlar "Karar verme hususunda bizim görüşümüze uyulsaydı bu kadar insan ölmezdi." demişlerdi. Yani Uhud yenilgisinin faturasını, Nebi'nin (sav) onları dinlememesine kesmişlerdi. Şayet onları dinlese ve meydan savaşı yapmasa, ölümler olmayacaktı… Yüce Allah bu düşünceyi "Hak olmayan cahiliye zannı" diye isimlendirdi. Hakkında ölüm takdir edilenler, evlerinde olsalar dahi öldürüleceklerdi diyerek İlahi iradeye işaret etti:

"(Ayrıca) münafık erkek ve münafık kadınlara, müşrik erkek ve müşrik kadınlara (Allah'ın) azap etmesi içindir. **(Onlar,) Allah hakkında kötü zan besleyenlerdir.** Kötülük döngüsü, onların başına olsun/başlarından kötülük hiç eksik olmasın. Allah onlara öfkelenmiş, lanet etmiş ve onlar için cehennem hazırlamıştır. O, ne kötü bir dönüş yeridir."[478]

"(Hayır!) İşin aslı, siz Resûl'ün ve müminlerin, ebediyen ailelerine dönmeyeceklerini sandınız. Bu (düşünce), kalplerinizde süslendi ve kötü zanda bulundunuz ve yok olup gidecek bir topluluk oldunuz."[479]

Bunlar da başka bir grup münafık… İnsan, alet ve binek rakamlarını karşılaştırıp müminlerin yenileceğine hükmettiler. Rakamları yüceltip, rakamların rabbini unuttular. O'nun vaadini, yardımını, gücünü… göz ardı ettiler. Böylece O'nun (cc) hakkında suizan beslediler.

477. 3/Âl-İmran, 154
478. 48/Fetih, 6
479. 48/Fetih, 12

- **Şeriattan bir delil olmaksızın bir şeyleri kutsamak/bereketine inanmak.**

Yüce Allah'a karşı cehaletin bir yansıması da O'nun (cc) El-Kuddûs olduğunu unutmak veya bilmemektir. O'nun (cc) El-Kuddûs olduğunu unutan/bilmeyen insan kendi hevasına göre kutsallar belirleyecek, onların hayır ve bereketine inanacaktır. Bu da şirkin eşiğidir. Şer'i olmayan kutsallar çoğu zaman bidatle başlayıp şirke evrilmektedir. Şöyle ki;

Yaratılma cihetiyle her şey eşittir, El-Hâlık olan Allah tarafından yaratılmıştır. Bir şeyin, benzerlerinden üstün/kutsal/temizlenmiş sayılması için El-Kuddûs olan Allah'ın izni gereklidir. Aksi hâlde ölçüler bozulur, insan kendini El-Kuddûs olan Allah'ın yerine koyar. Allah (cc) eksikmiş/unutmuş gibi O'nun eksik bıraktığı kutsalları insan ortaya çıkarır (!) Bu nedenle biri, bir şeyi benzerlerinden üstün sayıyorsa El-Kuddûs olan Allah'tan ya da O'nun Nebi'sinden (sav), hiçbir tartışmaya yer bırakmayan muhkem bir delil zikretmelidir. Vahye dayanmadan kutsal belirleyen zihniyet, kabul etsin ya da etmesin, kendini El-Kuddûs olan Allah'ın yerine ikame eder:

"**Rabbin dilediğini yaratır ve seçip (üstün kılar). Seçim onlara ait değildir.** Allah, onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir. Rabbin onların sinelerinin gizlediğini de açığa vurduğunu da bilir. O, kendisinden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahın olmadığı Allah'tır. Başta da (dünyada) sonda da (ahirette) hamd O'na aittir. Hüküm yalnızca O'nundur. O'na döndürüleceksiniz."[480]

Allah (cc) bazı aileleri seçip üstün kılmıştır:

"Şüphesiz ki Allah, Âdem'i, Nuh'u, İbrahim ailesini ve İmran ailesini âlemler arasından seçmiştir/üstün kılmıştır."[481]

" ... Ey Ehl-i Beyt! Allah, sizden (manevi) kirleri gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister."[482]

Allah (cc) bazı peygamberleri, bazılarına üstün kılmıştır:

"(Allah tarafından gönderilen) bu resûllerin bazısını diğer bazısına üstün kıldık.

480. 28/Kasas, 68-70
481. 3/Âl-i İmran, 33
482. 33/Ahzâb, 33

Onlardan kimisiyle Allah konuşmuş, bazısını da derece bakımından yükseltmiştir. Biz, Meryem oğlu İsa'ya apaçık deliller verdik ve onu Ruhu'l Kudüs'le (Cibril'le) destekledik. Şayet Allah dileseydi (o resûllerden) sonra gelenler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra savaşmazlardı. Fakat anlaşmazlığa düştüler. Onlardan kimi mümin kimi de kâfir oldu. Şayet Allah dileseydi savaşmazlardı. Fakat Allah, dilediğini yapar."[483]

Allah (cc) bazı toprakları seçip benzerlerine üstün kılmıştır:

"Ayetlerimizin bir kısmını kendisine göstermek için bir gece kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketli kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren (Allah) tüm eksikliklerden münezzehtir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir."[484]

"Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı mukaddes topraklara girin, (kaçmak için) arkanızı dönmeyin. (O hâlde) hüsrana uğrayanlar olarak geri dönersiniz."[485]

Allah (cc) aylardan Ramazan'ı, günlerden Kadir Gecesi'ni benzerlerine üstün kılmıştır:

"Ramazan ayı! O ay ki insanlara yol gösteren, hidayet ve furkandan apaçık deliller barındıran Kur'ân, o ayda indirilmiştir. Sizden o aya yetişen oruç tutsun. Sizden her kim hasta ya da yolcu olursa (oruç tutmadığı günlere karşılık) başka günlerde (oruç tutsun). Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez. (Bu kolaylaştırma) sayılı günleri tamamlamanız ve sizi hidayet etmesinden ötürü Allah'ı yüceltip/en büyük olarak bilmeniz ve şükretmeniz içindir."[486]

"Hiç şüphesiz, biz o (Kur'ân'ı), Kadir Gecesi'nde indirdik. Sen, Kadir Gecesi'nin ne olduğunu nereden bileceksin? Kadir Gecesi, bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Ruh (Cibril), onda, Rabblerinin izniyle her bir iş için inerler. O, fecrin çıkışına kadar esenliktir."[487]

Bir aileyi, bireyi, mekânı ya da zamanı seçip üstün kılmak; El-Kuddûs

483. 2/Bakara, 253
484. 17/İsrâ, 1
485. 5/Mâide, 21
486. 2/Bakara, 185
487. 97/Kâdir, 1-5

olanın, temizlik ve bereketin kaynağı olan Allah'ın (cc) elindedir. Bu, akılla ya da kıyasla yapılmaz. Sahabenin şu tavrı ne kadar anlamlıdır:

"Ömer (ra) Haceru'l Esved'in yanına geldi, öptü ve dedi ki: 'Ben senin bir taş olduğunu, fayda ve zarar vermediğini biliyorum. Nebi'nin seni öptüğünü görmeseydim seni öpmezdim.' "[488]

Bu anlayış kaybolursa kutsal mekân, kutsal zaman, kutsal şehir ticareti baş gösterir. Her isteyen, dine yeni bir kutsal ekler: Kandil geceleri, mübarek olduğuna inanılan ve ziyaret edilmesi gereken mekânlar, isminin sonuna "kaddesellahu sırrehu/Allah sırrını kutsasın" yazılarak kutsanan şahıslar… Böyle olduğunda da din, Allah'ın indirdiği ve Resûl'ünün tebliğ ettiğinden bambaşka bir hâl alır. Ki, bugün durum bundan farklı değildir. Muvahhidin, El-Kuddûs ismine karşı bir sorumluluğu da sonradan uydurulan kutsallara karşı çıkması ve dinin indirildiği hâliyle yetinmesidir.

Modern cahiliye kutsalları

Bir bütün olarak dine savaş açan modern cahiliye, kısa zaman içinde kendi kutsallarını üretmiş, eleştirdiği geleneksel din anlayışını, fersah fersah geride bırakmıştır. Mezarları anıtlaştırmış, heykel dikerek şahısları ilahlaştırmış, bazı günleri millîleştirerek kutsallaştırmış ve bol kutsallı modern bir hurafe yığını oluşturmuştur. Bu kutsalları kanunla koruma altına alıp dokunulmaz hâle getirmiş, eleştirilmesini dahi yasaklamıştır.

Demek ki şirk, şirktir. Takım elbise giyerek, kravat/papyon takarak onun ürettiği hurafelerden/kutsallardan kurtulamıyorsunuz. Zira fıtrat, kutsala ihtiyaç duyuyor; Allah'ın indirdiği ve fıtrata hitap edenle yetinmezse, mutlaka kendi kutsallarını/hurafelerini üretiyor. Cübbeli veya takım elbiseli olması ise bu gerçeği değiştirmiyor.

b. Sünnet hassasiyetini yitirmek: Bidat

Tevhid dini olan İslam'ın iki aslı vardır:

- Yalnızca Allah'a kulluk/ibadet etmek

- Yalnızca O'nun (cc) gösterdiği şekilde Allah'a ibadet/kulluk etmek

488. Buhari, 1597; Müslim, 1270

Bu iki asıldan birincisi tevhid, ikincisi sünnettir. Sünnete uymak; nebilerin gösterdiği şekilde Allah'ı razı etmek, sünnet üzere O'na (cc) kulluk etmektir. Aslında sünnet, tevhidin etrafını çepeçevre kuşatan bir kale gibidir. Bir diğer benzetmeyle sünnet, bir yemişin kabuğu, dış yüzeyidir. Tevhid ise yemişin özü, aslıdır. Kale duvarında açılan her gedik, kalenin içine sızmak ve orayı tahrip etmektir. Yemişin kabuğunu delmek/açmak özün kararması, bayatlaması ve nihayet çürümesi demektir. Bir toplum sünnete ittiba hassasiyetini yitirdiğinde, tevhidini korumasız bırakır. İnsî ve cinnî şeytanların, toplumu müşrikleştirmek için oynadığı oyunlara açık hâle gelir. Bu nedenle Kur'ân, indiği toplumda yalnızca şirke değil bidatlere de müdahale etmiştir.[489]

Bidatler nasıl şirke götürür?

Abdullah ibni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Akabe sabahı bineğinin üzerinde bana, 'Ge,l benim için taş topla.' dedi.

Ben de gerekli taşları topladım sapan taşı büyüklüğündeydiler. Onları

489. Yüce Allah'ın müdahale ettiği bidat örnekleri şunlardır:

- "Sana (Ay'ın hâllerinden olan) hilalleri soruyorlar. De ki: 'O, insanlar ve hac ibadeti için zaman belirleyen bir araçtır. İyilik evlere arkadan girmeniz değil, gerçek iyilik takva sahibi olmaktır. Evlere kapısından giriniz. Allah'tan korkup sakının ki kurtuluşa eresiniz.' " (2/Bakara, 189)

(Müşrikler ihrama girdikleri zaman evlerine kapısından girmez, arka tarafta açtıkları bir gedikten eve girerlerdi. Böylece daha fazla hayır yaptıklarına ve Allah'a (cc) yakınlaştıklarına inanırlardı. (Buhari, 4512; Müslim, 3036) Ayet göstermiştir ki bir fiilin ibadet olup sahibini Allah'a (cc) yakınlaştırması için, Kur'ân veya sahih sünnette yer alması gerekir. Hevaya uyarak uydurulan, toplum tarafından kabul gören ve bidat-i hasene denilerek meşrulaştırılmaya çalışılan şeyler, takva olmadığı gibi sahibini de Allah'a (cc) yakınlaştırmaz. Allah'a (cc) yakınlaşma ve takvanın en etkili yolu, Allah'ın (cc) indirdiği ve Resûl'ün (sav) pratiğe döktüğü dinle yetinmektir. (bk. 18/Kehf, 110))

- "Ey iman edenler! İslam'a bir bütün olarak girin. Şeytanın adımlarına uymayın. O sizin için apaçık bir düşmandır." (2/Bakara, 208)

Ehl-i Kitap'tan iman edenler, bazı Yahudi geleneklerini devam ettiriyor, cumartesi gününü yüceltiyor, deve etinden ve Yahudilerin haram kabul ettiği şeylerden sakınıyorlardı. Allah (cc) özelde bunlara, genelde de tüm İslam iddiasında olanlara, İslam'ın şiarlarıyla yetinmelerini, eski din ve âdetlerini terk etmelerini emretmiş oldu. (Taberi, 4016) Çünkü İslam, kâmil bir dindir. Ruh ve bedenin ihtiyacı olan her şey onda mevcuttur. Onunla yetinmeyip eski din ve adetlerine uyanlar, onun eksik olduğunu ve tamamlanmaya muhtaç olduğunu söylemiş olur, teslimiyetlerini ve imanlarını zedelerler.

- İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yemenliler hacca geldikleri zaman azık getirmezler ve 'Biz tevekkül ediyoruz.' derlerdi. Mekke'ye geldikleri zaman da insanlardan dilenirlerdi. Bunun üzerine Yüce Allah şu ayeti indirdi: '…Azık edinin! Şüphesiz azığın en hayırlısı takvadır…' (2/Bakara, 197) " (Buhari, 1523)

eline koyduğumda elindekilerden birini göstererek, 'İşte bu gibilerini topla, dinde aşırılıktan sakınınız. Çünkü sizden öncekiler ancak dinde aşırılıkları sebebiyle helak olmuşlardı.' dedi."[490]

Kişi şeytan taşlamada iri taşlar toplayarak daha hayırlı bir iş yaptığını zannedebilir. Oysa Nebi (sav) iki parmakla tutulan küçük taşlarla hac sorumluluğunu yerine getirmiştir. Ve daha fazla dindarlık adına ölçünün dışına çıkmanın, toplumları helake sürüklediğini haber vermiştir. Bidat ve ölçüsüzlük ile helak arasındaki bağ ilk etapta anlaşılmayabilir. Konu üzerine derin düşünen insan şunu görür: Şeytanın amacı dinin saflığını bozmak, daha çok dindarlık adına dinin ölçüleriyle oynamayı sıradanlaştırmaktır. Ölçülerle oynama kapısı bir defa açıldı mı, mutlaka gerisi gelecektir. Zira şeytanın gayesi Dinu'l Halis anlayışını bozmak, kişilerin ittiba anlayışını zedelemektir. Tarih de şahittir ki çoğu toplum bidatler ihdas ederek dinin saflığını bozmuş, daha sonra bu bidatler onları şirke sürüklemiştir.

Bidatin şirke götürdüğüne dair örnekler

Bidat, İslam'ın safiyetini ve duruluğunu yitirmesidir. Gerek Ehl-i Kitap arasındaki gerek Arap Yarımadası müşriklerindeki gerek ise bu ümmetteki itikadi sapmalar, bidatlerle başlamıştır.

- Ehl-i Kitab'ın bidatlerle şirke sapması

Ruhbanlar/Abidlere tapma!

Bilindiği gibi ruhbanlık, yani dünya hayatından el etek çekip kendini ibadete adamak, Hristiyanların uydurduğu bir bidattir:

"Sonra, onların peşinden giden resûllerimizi art arda gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da peşlerinden gönderdik. Ona İncil'i verdik ve ona uyanların kalplerinde şefkat ve merhamet kıldık. Bidat olarak ortaya koydukları ruhbanlığı (hayattan el etek çekip yalnızca ibadetle meşgul olmayı), biz onlara farz kılmadık. Allah'ın rızasını elde etmek için (dinde bir yenilik olarak) yaptılar, onun da hakkını vermediler. İçlerinden iman edenlere ecirlerini verdik, onların birçoğu ise fasıklardır."[491]

Onların âlimleri müstekbir tağutların tehditlerine karşı koyamamış;

490. Nesai, 3057; İbni Mace, 3029
491. 57/Hadîd, 27

dağlara, mağaralara, ibadete tahsis edilen inziva kulübelerine çekilerek hayattan uzaklaşmışlardı.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İsa'dan (as) sonra birtakım krallar çıktı. Tevrat ve İncil'i değiştirenler olduğu gibi, gerçek mümin olanlar ve Tevrat'ı değiştirmeden okuyanlar da vardı.

Tevrat'ı tahrif edenler, doğru okuyanlar hakkında krallarına dediler ki: 'Bunların bizi kötülemelerinden daha şiddetli hiç kınanmamıştık. Baksana bunlar şöyle okuyorlar: 'Kim Allah'ın hükmüyle hükmetmezse onlar kâfirlerdir.' Zaten okuduklarıyla yaptığımız amelleri de kötülüyorlar. Onları çağır, bizim okuduğumuz gibi okusunlar, bizim inandığımız gibi inansınlar.'

Bunun üzerine hükümdar onları toplayarak ya değiştirilmiş şekliyle Tevrat ve İncil'i okumalarını ya da öldürülmeyi hak edeceklerini söyledi.

Onlardan bir kısmı, 'Bizden ne istiyorsunuz? Bizi kendi hâlimize bırakın.' dediler.

Yine onlardan bir diğer grup, 'Yüksek sütunlar yapın. Sonra bizi onların tepesine çıkarın. Yiyecek ve içeceğimizi orada yapabilecek imkân hazırlayın, sizin yanınıza hiç inmeyiz.' dediler.

Yine onlardan üçüncü bir grup, 'Bırakın bizi yeryüzünde dolaşıp hayvanlar gibi bulduğumuzu yer ve içeriz. Bizi topraklarınızda bulursanız öldürün.' dediler.

Diğer bir grup ise, 'Vadilerde bize evler yapın. Biz orada kuyular kazar, sebzeler yetiştirir, ne şehrinize iner ne de yanınıza uğrarız.' dediler.

Bunların arasında her kabilenin yakın bir dostu vardı. Onlar için bu denilenleri yaptılar ve öldürmekten vazgeçtiler.

Bunun üzerine Allah (cc) şu ayeti indirdi:

'Bidat olarak ortaya koydukları ruhbanlığı (hayattan el etek çekip yalnızca ibadetle meşgul olmayı), biz onlara farz kılmadık. Allah'ın rızasını elde etmek için (dinde bir yenilik olarak) yaptılar, onun da hakkını vermediler.'[492]

---

492. 57/Hadîd, 27

Hükümdarın yanında kalanlar ise şöyle dediler: 'Filanların ibadeti gibi ibadet ederiz, falanlar gibi gezer, dolaşır, seyahat ederiz. Falanların yaptığı gibi kendimize evler yaparız.'

Hâlbuki bunlar şirk üzerelerdi. Uymak istedikleri müminlerin imanına ait hiç bilgileri yoktu. Allah (cc) Nebi'yi (sav) gönderdiği sırada onlardan pek azı vardı. Manastırlarda yaşayanlar manastırlarından indi. Seyahatte olanlar seyahatinden döndü, kilisede yaşayanlar kiliselerinden geldi. Muhammed'e (sav) iman ettiler ve onu doğruladılar.

Bunun üzerine Allah (cc) onlar hakkında şu ayet-i kerimeyi indirdi:

'Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve Resûl'üne iman edin ki; size rahmetinden iki kat versin.'[493]

İsa'ya, Tevrat ve İncil'e iman etmeleriyle ve Muhammed'e inanıp onu tasdik etmeleriyle iki kat sevap verilir. Allah ayet-i kerimeyi şöyle tamamladı: 'Size kendisiyle yürüyeceğiniz bir nur kılsın.' Yani onlara Kur'ân'a ve Nebi'ye uymayı ihsan eder. Daha sonra Allah (cc) şöyle buyurdu: 'Tâ ki Ehl-i Kitap Allah'ın lütuf ve ihsanından hiçbir şeyi (kuru temenniyle) elde edemeyeceklerini ve lütfun Allah'ın elinde olduğunu, onu dilediğine vereceğini bilsin. Allah, büyük lütuf ve ihsan sahibidir.'[494] "[495]

Onlara düşen, enbiya varisi olarak bu tehditlere karşı koymak, Allah'a tevekkül ederek vahyin ayetlerini tilavet etmekti. Onlardan bir grup, kralların yanında kalarak müşrikleşti; zira onlar kralın yanında kalarak tağutun dinini meşrulaştırdı. Bir diğer grup da hayattan el etek çekip ruhbanlığı icat etti; bidatçilerden oldu… Zamanla bu bidat, hem onları hem de sıradan Hristiyanları saptırdı, müşrikleştirdi. Şöyle ki; din adamları muvahhid olarak girdikleri mağaralarda açlık ve yalnızlıkla kendilerini şeytani vesveselere açık hâle getirdiler. Gördükleri/Duydukları şeytani ses ve görüntüleri keşif ve ilham zannedip din edindiler; böylece şeytan, onları Allah (cc) ile aldattı… Sıradan Hristiyan halk ise bu abidlere ibadet etmeye, onları rabb edinmeye başladılar.

493. 57/Hadîd, 28
494. 57/Hadîd, 29
495. Nesai, 5400

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler… "[496]

Önce o abidlerin seçilmiş insanlar olduğuna, Allah katında çok değerli olduklarına inandılar. Peygamberimizin (sav) haber verdiğine göre onların mezarlarını mescid edindiler. Yani bir bidat ihdas edip kabirleri mescid edindiler.

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ummu Habibe ile Ummu Seleme Habeşistan'da gördükleri içinde resimler bulunan bir kiliseden Peygamber'e (sav) söz ettiler. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Onlar, aralarından salih bir zat öldüğü zaman mezarının üstüne bir mescid yapıp içine de o görmüş olduğunuz resimleri çizerlerdi. İşte onlar Kıyamet Günü Allah katında mahlukatın en kötüsüdür.' "[497]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah Yahudilerin canını alsın! Çünkü onlar peygamberlerinin kabirlerini mescid edindiler."[498]

Önce, yattıkları yeri kutsal saydılar; orada ibadetin daha faziletli/bereketli olduğuna inandılar. Sonra da onları kutsayıp Allah (cc) ile aralarına aracı kıldılar. Abidleri rabb edinmek bölümünde bunun örneklerini görmüştük.[499]

- Nuh'un (as) kavminin ve Mekkelilerin bidatle şirke düşmesi

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[500]

Bu ayetin tefsirinde İbni Abbas (ra) ve seleften bazıları, Nuh'un (as) kavminde şirkin nasıl yaygınlaştığını anlatmışlardır:

"Bu isimler, esasen Nuh Kavmi'nden bazı salih adamların isimleridir. Bu iyi kimseler vefat ettikleri zaman, şeytan onların mensup oldukları kavim-

496. 9/Tevbe, 31
497. Buhari, 427; Müslim, 528
498. Buhari, 437; Müslim, 530
499. bk. s. 156, Abidleri Rabb Edinmek
500. 71/Nûh, 23

lerine, 'Bunların adlarına birtakım putlar dikin ve onlara bu adamların isimlerini verin.' diye vahyetmiştir. Onlar da putları dikmişler ve bunlara o iyi kimselerin adlarını vermişlerdir. Bu heykellere ilk zamanlarda ibadet edilmemiştir. Nihayet bunları dikmiş olan nesil vefat ettiği ve bunlarla ilgili bilgiler unutulduğu zaman, cehaletle bunlara tapılmıştır."[501]

Başka bir rivayette şöyle geçer:

"... Bunlar, salih insanların isimleriydi. Vefat ettiklerinde bunlara tabi olanlar dediler ki: 'Biz bunların resimlerini yaparsak onları gördüğümüzde Allah'ı hatırlar, ibadetleri daha bir şevkle yaparız.' Resimlerini yaptılar. Bu nesil ölüp yeni bir nesil gelince şeytan onlara yaklaştı ve 'Atalarınız bunlara ibadet ediyor ve onlarla yağmur talebinde bulunuyorlardı.' dedi. Böylece bu putlara ibadet edildi."[502]

Hatırlatıcı olsun diye resim çizmek ve türbe yapmak, resûllerin yolu değildir. Bilakis peygamberler bu ve benzeri şeylerden şiddetle sakındırmışlardır.

İyi niyetlerle ihdas edilen resim/türbe bidati, ilk adımda şirke sürüklememiştir. Ancak kalplerde ölüye ve ruhaniyete karşı saygı oluşturmuştur. Bidatle başlayan yolculuk, ikinci nesilde şirke dönüşmüş ve putperest bir nesil meydana gelmiştir.

Allah Resûlü (sav) risaletle görevlendirildiğinde Kâbe'de üç yüz altmış put vardı. Allah Resûlü (sav) onları putlara ibadeti terk edip Allah'a kul olmaya, tevhide davet etti. Bizler genelde bir toplumun müşrikleşmesindeki finale odaklanıyoruz. Ancak şu soruyu sormuyoruz: İbrahim'in (as) çocukları olan Mekkeliler ne oldu da putperest bir toplum oluverdiler?

Onlar dini inkâr etmek için İbrahim'in milletinden sapmamıştır. Daha çok dindarlaşmak için yeni uygulamalar ihdas etmiş, elleriyle uydurdukları bidatler onları şirk bataklığına düşürmüştür. Daha fazla dindarlaşma çabaları için takdir beklerken Allah, Resûl yollamış ve onları İslam'a davet etmiş, müşrik olmakla suçlamıştır. Nebi'ye ve davetine gösterdikleri tepkinin bir nedeni de budur! Bidatin onları şirke sürüklemesi şöyle olmuştur:

---

501. Buhari, 4920
502. Tefsîru't Taberî, 23/639, Nûh Suresi, 23. ayetin tefsiri, Muhammed ibni Kays'tan

Onlar Kâbe'yi tazim ediyor, ona saygı duyuyorlardı. Ancak zamanla saygıda aşırı gidip nebilerin yapmadığı bir şey yaptılar. Kâbe'den uzaklaştıklarında onun taşlarından birer parçayı yanlarına aldılar. Kâbe'yi tavaf eder gibi o taşları tavaf ettiler. Zamanla unuttular ve taşlara ibadet etmeye başladılar.[503]

Mekke'den uzaklaşan kişi yanına Kâbe'den bir parça, bir taş alıyor; bu davranışıyla Kâbe'yi/Harem'i tazim ettiğine inanıyor. Ne ki bu bidat kalplerine taş sevgisini yerleştiriyor. Ve günün birinde Amr ibni Luhay Mekke'ye put getirdiğinde, toplum putperestleşiyor. Zira taş sevgisi bidatlerle kalplere yerleşmiş, dinin saflığı bozulmuş ve din her türlü şeytani operasyona açık hâle gelmiştir. Bidatle başlayan dinin saflığını bozma, şirkle neticelenmiş ve nesilleri ebedî ateşe mahkûm etmiştir.[504]

- İslam ümmetinde amelî bidatlerin itikadi sapmaya neden olması

Allah Resûlü'nün (sav) "ateşin köpekleri", "ümmetin şerlileri", "Onlara yetişseydim Ad-Semud Kavmi gibi onları öldürürdüm.", "Onları öldürmekte ecir vardır." dediği Haricilik sapkınlığı amelî bidatlerle başlamıştır. Onlar önce Allah Resûlü'nün sünnetinde olmayan koro hâlinde, komutla ve sesli yapılan zikir bidatini ihdas etmişler, daha sonra Haricilik bidatine savrulmuş, çoğu küfür olan itikadlar edinmişlerdir.

"Biz Abdullah ibni Mesud'un kapısında sabah namazından önce oturuyorduk. Ebu Musa El-Eş'ârî geldi.

'Ebu Abdurrahman (İbni Mesud) henüz çıkmadı mı?' diye sordu.

Bizler, 'Hayır.' dedik. Ebu Abdurrahman çıkınca hep beraber yanına gittik.

Ebu Musa, 'Az önce mescidde bir şey gördüm. Daha önce hiç görmediğim bu şeyin hayırlı olmadığını düşünüyorum…' dedi ve sonra anlatmaya başladı:

'Mescidde halkalar hâlinde oturmuş, ellerinde taşlar olan ve başlarında bulunan birinin, 'Yüz defa tekbir getirin!' demesiyle tekbir getiren insanlar gördüm. Aynı usülle yüzer defa Kelime-i Tevhid'i söylüyor ve Allah'ı tesbih ediyorlar.dı'

503. bk. Kitâbu'l Esnâm, s. 26
504. Bidatin başka zararları için bk. Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, s. 163

İbni Mesud, 'Onlara ne dedin?' diye sordu.

Ebu Musa, 'Sana danışmadan bir şey demedim.' diye cevap verdi.

İbni Mesud, 'Onlara iyiliklerini değil, kötülüklerini saymalarını emretseydin!' dedi ve mescide girdi. Biz de onunla beraber girdik. Halkalardan birinin yanına geldi ve dedi ki: 'Bu yaptığınız nedir?'

'Ey Ebu Abdurrahman, zikirlerimizi saydığımız taşlardır!' dediler.

İbni Mesud, 'Kötülüklerinizi sayınız! Ben iyiliklerinizin zayi olmayacağını garanti ederim. Ey Muhammed ümmeti! Ne de çabuk helake yöneldiniz. Allah Resûlü'nün bedeni çürümeden, kullandığı kaplar kırılmadan ve ashabı henüz aranızdayken mi sapıtacaksınız? Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki ya sizler Muhammed'in üzerinde olduğu yoldan daha hayırlı bir yol üzeresiniz ya da sizler sapıklık kapısını açmaktasınız!' dedi.

'Vallahi, ey Ebu Abdurrahman, biz bu yaptığımızla hayrı elde etmekten başka bir şey kastetmedik!' dediler.

İbni Mesud, 'Hayrı amaçlayan nice insan ona ulaşamaz. Allah Resûlü Kur'ân okuyup da boğazlarından geçmeyecek (onu anlamayacak) insanlardan bahsetmişti. Zannım odur ki onların çoğu sizdendir.' diye karşılık verdi"Kıssayı rivayet eden Amr ibni Seleme (ra) şöyle demiştir:

"Bu halkada bulunanların çoğunu Nehrevan Günü'nde Haricilerin safında, bize karşı savaşanlar arasında gördüm."[505]

Amelî bir bidat olan cehri zikir, birkaç adım sonra sahiplerini Harici saflarına savurmuştur.

Bazı yeniliklere amelî olarak bakıp onları küçümseme gafletine düşülmemelidir. Çünkü dinin kâmil olduğu ve yenilik kabul etmeyeceği ilkesi bir defa çiğnendi mi bunun dinin her alanına sıçrayacağı, sahibini amelî olarak savurduğu gibi itikadi olarak da savurabileceği düşünülmelidir. Rabbimizin Kur'ân'da defalarca zikrettiği "... Şeytanın adımlarına uymayın ..." buyruğu, bu ve benzeri durumlara dikkat çekmek içindir. Amelî bidatler, şeytanın, insanları itikadi bidatlere götürmek için ilk adımıdır.

505. Darimi, 210

c. İlah kavramına yanlış anlam verme

Tevhidin sembolü ve İslam'ın aslı Lailaheillallahtır: Allah'tan başka hiç bir ilah yoktur, ilah yalnızca Allah'tır. Bu terkipte öz, ilah kavramıdır. Zira Lailaheillallah kelimesini söylediğimizde şunu demiş oluyoruz: Önce "la-ilahe" diyerek tüm varlıklardan ilahlığı nefyediyoruz. Hiç bir ilah yoktur demiş oluyoruz. Sonra "illallah" diyerek bunun tek istisnası Allah'tır, ilah yalnızca ama yalnızca O'dur demiş oluyoruz. Hâliyle Kelime-i Tevhid bir uluhiyet ispatı ve nefyidir. Şirk de ilah anlayışındaki çarpıklıktan kaynaklanır. İlah kavramını doğru anlamayan kişi, uluhiyeti Allah (cc) ile beraber başkalarına ispat eder; ilaha yapılması gereken eylemleri (ibadetleri) Allah'tan başkasına yapar. Şirkin ardındaki en temel problem, ilah kavramına yanlış mana vermektir.

- Arap dili ve Kur'ân'da ilah kavramı

İlah, Arapça bir kelimedir. İlk peygamberden bu yana kullanıldığı için insanlıkla yaşıt bir kavramdır. Araplar bu kelimeyi şu anlamlarda kullanmışlardır:[506]

- E-le-he/ أَلَهَ: "İbadet/Kulluk etti." anlamındadır. İlah ise ibadet edilen mâbuda verilen isimdir. İnsanlar, kendisine ibadet ettiğinden bu isim verilmiştir. **Buna binaen ilah, kendisine ibadet edilen mâbuddur**.

- E-le-he/ أَلَهَ فُلَانًا: "Koruma altına aldı, güvence verdi, himaye etti." gibi anlamlara gelmektedir. **İlah, kendisine sığınanları koruyan ve onları emniyet içinde kılandır.**

- E-li-he/ أَلِهَ: "Şaşkınlık içinde olmak, hayrete düşmek" anlamındadır. Kişi O'nun (cc) azameti, yaratışındaki mükemmellik, şer'i ve kaderî emirlerinin doğruluğu ve adaleti karşısında hayranlık duyar. **İlah, insanların hayranlık duyduğu, zatına karşı hayranlık uyandırandır.**

- Ve-le-he/ وَلَهَ ya da ve-li-he/ وَلِهَ: "Sevgiden ötürü aklın baştan gitmesi, sevda/mecnunluk" anlamındadır. Annenin sevgi ve şefkatle çocuğuna eğilmesi için kullanılır. Aynı şekilde çocuğun annesine yönelmesi de bu kelimeyle ifade edilir. Anne ve evlat için kullanıldığında sevgiyle bağlan-

506. Lisânu'l Arab, 13/467-472, e-l-h maddesi; El-Mufredât, s. 82-84, e-l-h maddesi

ma, şefkatle ilgilenme gibi anlamları ön plana çıkar. **İlah, yarattıklarını sevgi ve merhametle kuşatan, yarattıklarının da kendisine sevgiyle bağlandığıdır.**

• La-he/ لَاهَ: "Gizlendi, örtündü veya perdeledi." gibi anlamlara gelmektedir. **İlah, hiç bir kulun, kendisini göremediğidir.**

• Le-ha/ لَهَى - لَهْو: "Meşgul eden, oyalayan, mutlu edip eğlendiren" anlamındadır. **İlah, kendisine kulluk yapanı mutlu eden, kalp O'na yöneldiğinde O'nun dışındaki şeylere ihtiyaç bırakmayandır.**

• He-ve-le/ هَوَلَ - هَوْل: Kişiyi korkutma ve tedirgin etme hâlidir. Kıyamet Günü'nün dehşetli sahneleri için "ehval yevmi'l kıyame" deriz. **İlah, kendisinden korkulan ve otoritesine boyun eğilendir.**

• Hâ-le-tun / هَالَةٌ : "Ay'ın etrafında bulunan ışık/nur çemberi" demektir. **İlah, göklerin ve yerin nuru olan, insanlığın yolunu vahiyle, kalplerini imanla aydınlatandır.**

• Ehlun/ أَهْلٌ: İnsanın ailesi, ona tabi olan takipçileri, yakınları için kullanılır. **İlah, kullarına yakın olan, kendisine iman ve salih amelle yakınlaşılabilendir.**

"İlah" kelimesi, Kur'ân ve sünnette, kendisine ibadet edilen, mâbud anlamında kullanılır. Aşağıda zikredeceğimiz ayetlerde ilah kelimesi açıkça bu anlamlarda kullanılmıştır:

"Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye **Allah'ın dışında ilahlar edindiler!** Asla! (Kıyamet Günü) **onların ibadetlerini inkâr edecek** ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar."[507]

Dikkat edilirse, birinci ayette müşriklerin bazı varlıkları ilah edindiği haber verilirken ikinci ayette ise bu varlıkların Kıyamet Günü onların ibadetini inkâr edeceği bildirilmiştir. Demek ki ilah, kendisine ibadet edilendir.

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle: 'Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) **hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin.**' diye vahyetmişizdir."[508]

507. 19/Meryem, 81-82
508. 21/Enbiyâ, 25

Bu ayette Yüce Allah, uluhiyetini ilan eder. Peşinden de "O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin." buyurur. Bu da O'nun (cc) yanında, ilahın "ibadet edilen" anlamında olduğunu gösterir.

"Senden önce gönderdiğimiz resûllerimize sor (bakalım), biz, Er-Rahmân'ın dışında **ibadet edilecek ilahlar** kılmış mıyız hiç?"[509]

Ayet, ilah olanın ibadet edilen/mâbud olduğunu açıkça göstermektedir.

Allah'ı ilah edinmenin Kur'ân'da açılımı

Aşağıda ilah ismini açıklayan ayetler zikredeceğiz. Bu ayetler, El-Hakîm ve El-Habîr olan Allah tarafından muhkem kılınmış, sonra da detaylandırılmış tevhid ayetleridir. Her biri güneş gibi açık, anlaşılır ve sade hükümler ihtiva eder. Ayetleri hakkıyla tilavet eden ve onun anlamları üzerinde tedebbür eden bir kul, Allah/ilah ismini en kapsayıcı şekliyle anlar:

"**Sizin İlah'ınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.** O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir."[510]

"De ki: 'Kimin şahitliği en büyüktür?' De ki: 'Allah benimle sizin aranızda şahittir. Sizi ve kime ulaşırsa onu uyarmam için bu Kur'ân bana vahyedildi. Yoksa siz, Allah (cc) ile beraber başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz?' De ki: 'Ben şahitlik etmem.' **De ki: 'Ancak O, tek bir ilahtır ve şüphesiz ki ben, O'na ortak koştuklarınızdan berîyim/uzağım.'** "[511]

"İşte bu, Rabbiniz olan Allah'tır. **O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.** Her şeyin yaratıcısıdır. **(Öyleyse) yalnızca O'na kulluk edin.** O, her şeyin üzerinde (gözetleyen, denetleyen ve işlerini yürüten) Vekil'dir."[512]

"Rabbinden sana vahyedilene uy! **O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Müşriklerden yüz çevir.**"[513]

---

509. 43/Zuhruf, 45
510. 2/Bakara, 163
511. 6/En'âm, 19
512. 6/En'âm, 102
513. 6/En'âm, 106

“ … De ki: ‘O benim Rabbimdir. **O’ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Yalnızca O’na tevekkül ettim ve dönüşüm/tevbem de O’nadır.**’ ”[514]

“Allah buyurdu ki: ‘İki ilah edinmeyin. **O, ancak tek bir ilahtır. Yalnızca benden korkun.’ Göklerde ve yerde olanların tamamı O’na aittir. Sürekli olan din de O’na aittir. (Kesintisiz kulluk/ubudiyet ve mutlak otorite Allah’a aittir.)** Allah’tan başkasından mı korkup sakınacaksınız?’ ”[515]

“De ki: ‘Ancak ben de sizin gibi bir insanım. Bana: ‘**İlahınız ancak tek bir ilahtır.**’ diye vahyolunuyor. Artık kim Rabbi ile karşılaşmayı (ve ondan bir mükâfat almayı) umuyorsa, **salih amelde bulunsun ve hiçbir şeyi Rabbine ibadette ortak koşmasın.**’ ”[516]

“Allah … **O’ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. En güzel isimler O’na aittir.**”[517]

“Şüphesiz ki ben, Allah’ım. **Benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Bana ibadet et. Beni zikretmek için namaz kıl.**”[518]

“**Sizin ilahınız ancak Allah’tır…** O ki O’ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. **Her şeyi ilmiyle kuşatmıştır.**”[519]

“De ki: ‘‘**İlahınız ancak tek bir ilahtır.**’ diye bana vahyolunuyor. **Müslimlerden/şirki terk ederek tevhidle Allah’a yönelen kullardan olacak mısınız?**’ ”[520]

“ … **Sizin İlah’ınız tek olan ilahtır. Öyleyse O’na teslim olun.** (Kalp dinginliği ve tevazuyla Allah’a teslim olan) muhbitleri müjdele.”[521]

“**O, kendisinden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahın olmadığı Allah’tır.** Başta da (dünyada) sonda da (ahirette) **hamd O’na aittir. Hüküm yalnızca O’nundur.** O’na döndürüleceksiniz.”[522]

“**Allah** (cc) **ile beraber başka bir ilaha dua etme. O’ndan başka (ibadeti**

514. 13/Ra’d, 30
515. 16/Nahl, 51-52
516. 18/Kehf, 110
517. 20/Tâhâ, 8
518. 20/Tâhâ, 14
519. 20/Tâhâ, 98
520. 21/Enbiyâ, 108
521. 22/Hac, 34
522. 28/Kasas, 70

hak eden) hiçbir ilah yoktur. O'ndan başka her şey helak olacaktır. Hüküm yalnızca O'na aittir. O'na döndürüleceksiniz."[523]

"Sizi, tek bir nefisten yarattı, sonra ondan eşini var etti. Size, hayvanlardan sekiz çift indirdi. Sizi annelerinizin karnında, üç karanlık içinde, bir yaratılış (evresinden) başka bir yaratılış (evresine) geçirerek yaratmaktadır. İşte bu, sizin Rabbiniz Allah'tır. **Hâkimiyet/egemenlik yalnızca O'na aittir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.** (Buna rağmen) nasıl da (tevhidden şirke) çevriliyorsunuz!"[524]

"O (hayat sahibi ve her canlıya hayat veren) El-Hayy'dır. **O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (O hâlde) dini O'na halis kılarak kendisine dua edin.** Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."[525]

"**O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Diriltir ve öldürür.** Sizin ve evvelki babalarınızın Rabbidir."[526]

"Bil ki şüphesiz, **Allah'tan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.** Kendi günahların, mümin erkek ve mümin kadınların (günahları) için **bağışlanma dile.** Allah, dolandığınız yeri de konakladığınız yeri de bilir."[527]

"O Allah ki; kendisinden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Gayb ve şehadet bilgisinin sahibidir. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân ve (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir. O Allah ki; O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Mutlak hâkimiyet/egemenlik sahibi, mülkünde dilediği gibi tasarruf eden) El-Melik'tir. (Mukaddes, eksikliklerden münezzeh olan) El-Kuddûs'tür. (Tüm eksiklik ve kusurlardan münezzeh, kullarına esenlik veren) Es-Selâm'dır. (Kalplere iman ve güven veren) El-Mümin'dir. (Her şeyi kontrol eden, mutlak otorite ve hâkimiyet sahibi olan) El-Müheymin'dir. (İzzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz'dir. (Gönül kırıklıklarını gideren, her şeye boyun eğdiren) El-Cabbâr'dır. (En büyük olan ve kibir sahibi olan) El-Mütekebbir'dir. Allah, onların şirk koşmalarından münezzehtir. O Allah ki; (Her şeyi yoktan var edip yaratan) El-Hâlık'tır. (Kusursuz ve uyum içinde yaratan) El-Bâri'dir. (Yarattıklarına dilediği

523. 28/Kasas, 88
524. 39/Zümer, 6
525. 40/Mü'min (Ğafir), 65
526. 44/Duhân, 8
527. 47/Muhammed, 19

şekli veren) El-Musavvir'dir. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olan her şey O'nu tesbih eder. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[528]

"Allah ... **Kendisinden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah olmayandır. (O hâlde) müminler yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.**"[529]

Bu ayetleri dikkatle okuyan bir insan için, Allah'ı (cc) ilah edinmek; yani "Lailaheillallah" tüm detaylarıyla anlaşılmış olur.

Bu ayetlere göre Allah'ı (cc) ilah edinmek; yalnızca O'na kulluk etmek, hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak ve O'nun dışında ibadet edilen bütün tağutlara karşı çıkmaktır.

Allah'ı (cc) ilah edinmek, O'nun tüm eksikliklerden münezzeh ve ortaksız olduğunu; yeri ve gökleri idare edenin O olduğunu; her şeyin O'nun hükmüne ve takdirine boyun eğdiğini; izni olmadan kimsenin şefaat edemeyeceğini; yerde ve gökte olan her şeyin O'nun ilmine tabi olduğunu ve yer, gök ve içindekileri koruyanın sadece O olduğunu kabul etmektir.

Allah'ı (cc) ilah edinmek; Allah'a ve O'nun hükümlerine mutlak teslimiyet göstermek, mülkün O'na ait olduğuna inanmak ve mülkünde tek söz sahibi olanın O olduğunu ikrar etmektir.

Allah'ı (cc) ilah edinmek, O'nu her işte vekil kabul edip O'na güvenmek; rahatlık ve sıkıntı anlarında yalnızca O'na dua etmek; fayda ve zararın O'nun elinde olduğuna inanmak; namazı, kurbanı, hayatı ve ölümü O'na has kılmaktır.

Allah'ı (cc) ilah edinmek, O'nun, kullarına yakın olduğunu; O'na ulaşmak için aracıya ihtiyaç olmadığını; kullarına sevgi ve merhameti nedeniyle elçiler yolladığını; dinin tek kaynağının vahiy ve onu açıklayan elçiler olduğunu kabul etmektir.

528. 59/Haşr, 22-24
529. 64/Tegabûn, 13

- İlah'a verilen yanlış anlam[530]

- İlah yoktan var etme (ihtira) kudretine sahip olandır.[531]

- İlah kendi dışındaki herşeyden müstağni olan, her şeyin O'na muhtaç olduğudur.[532]

İlah kavramını bu şekilde açıklayan anlayış, şirki nasıl tanımlayacaktır? Şirk kavramının, Allah'tan başka yaratıcı/yoktan var eden olduğuna inanmak veya Yüce Allah'ı muhtaç görmek, ona eksiklik izafe etmek anlamına geldiğini söyleyecektir. Dua, sığınma, kurban, adak gibi bir ibadet Allah'tan başkasına yapıldığında veya Allah'ın sıfatı olan hâkimiyet, yasama/teşri, tevbe alma, bağışlama, her şeyi görme/bilme başka bir varlığa verildiğinde bunları şirk olarak görmeyecektir. Zira bunları yapanlar, "Allah tek yaratıcıdır." demektedir. Hâliyle Allah'ı ilah kabul etmekte, tevhid sözleşmesine bağlı kalmakta ve yalnızca O'na kulluk etmektedir. Oysa Mekkeli müşriklerin tamamı tek yaratıcının Allah olduğunu, salih insanların ruhaniyetinin (ve onların ruhaniyetini temsil eden türbe ve heykellerin) yalnızca onları Allah'a yakınlaştıran birer vesile olduğunu, onların Allah katında şefaatlerini umduklarını açıkça söylemişlerdir:

"De ki: 'Eğer biliyorsanız (söyleyin) yer ve içindekiler kime aittir? Allah'a aittir.' diyecekler… De ki: 'Öğüt almaz mısınız?' De ki: 'Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir? Allah' diyecekler… De ki: 'Korkup sakınmaz mısınız?' De ki: 'Her şeyin mülkünü/yönetimini elinde bulunduran kim? O her şeyi koruyup himaye ederken, kendisine karşı kimsenin himaye edilemeyeceği kimdir? Şayet biliyorsanız (söyleyin kimdir o)? Allah' diyecekler… De ki: 'Nasıl oluyor da böyle büyüleniyor (şirkle aldanıp hakka karşı geliyorsunuz)?' "[533]

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[534]

530. bk. Nakdu Akâidi'l Eş'âire ve'l Mâturîdiyye, Hâlid ibni Alî El-Merdî El-Ğâmidî, s. 191-207
531. bk. Usûlu'd Dîn, Abdulkahir El-Bağdadî; Şerhu'l Esmâi'l Husnâ, Kuşeyrî
532. bk. Ummu'l Berâhîn, El-Senûsî
533. 23/Mü'minûn, 84-89
534. 39/Zümer, 3

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[535]

Buna rağmen Allah (cc) onlara müşrik demiş ve onları İslam'a/tevhide davet etsin diye elçiler yollamıştır. Neden? Zira ilahın hakkı olan ibadeti O'nunla beraber başka varlıklara yapıyor, O'nun sıfatı olan hâkimiyet/otorite/yasama/helal haram belirleme sıfatını Onun dışındaki varlıklara veriyorlardı.

Burada şöyle bir saptırmadan söz edebiliriz: Bazı insanlar, Mekkelilerin ahirete inanmadığını, Peygamber'i inkâr ettiğini, putlara ilah, onlara yaptıkları eylemlere ibadet dediklerini ve bu sebeple müşrik olduklarını söylerler. Buna göre Allah'a, Nebi'ye, ahirete inanan ile; Allah'a (cc) şirk koşarken yaptığına ibadet ve ibadeti yaptığı varlığa ilah demeyen aynı kategoride değerlendirilemez. Okuduğumuz anlayış vahiyden yüz çevirmenin cezasıdır. Zira Yüce Allah Lailaheillallah diyen, Nebi'ye ve ahirete inanan, putçuluğa kesin bir dille karşı çıkan Ehl-i Kitab'a da müşrik demiştir. Onlar ne yaptıkları eylemlere ibadet ne de ibadet ettiklerine ilah demiştir. Ancak Yüce Allah'ın hakkı olan ibadeti ve O'nun sıfatlarından birini âlimlere, abidlere ve nebilere verince müşrik kabul edilmişlerdir.

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[536]

" '... Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı.

535. 10/Yûnus, 18
536. 9/Tevbe, 31

Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' **buyurdu.'**[537]

Bir varlığı rabb ya da ilah edinmek için ona: 'Bu benim rabbimdir.' Ya da: 'Bu benim ilahımdır.' demek gerekmez. Rabb ve ilahın özelliklerini bir varlığa verdiğinizde ya da rabb ve ilaha yapılması gerekeni bir varlığa yaptığınızda, o sizin rabbiniz/ilahınız olmuş olur."[538]

Âlimlere, abidlere ve nebilere ibadet edenler hakkında Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan, Allah ve Resûl'ünün haram saydığını haram saymayan ve hak (din olan İslam'ı) din edinmeyenlerle alçaltılmış bir şekilde elden cizye verinceye kadar savaşın."[539]

Dikkat edin! Ayet Yahudi ve Hristiyanları Allah'a ve ahirete inanmamakla suçluyor. Yahudi ve Allah'a inanmamak! Hristiyan ve ahirete inanmamak! Bugün bile bir Yahudi ve Hristiyan bu töhmeti hakaret kabul eder ve ağzını doldura doldura "Ben Allah'a ve ahirete inanıyorum." der. Dahası, bununla da yetinmez, ekler:

"Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der…"[540]

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek.'…"[541]

Ancak onlar Allah'ın hakkı olan ibadeti (helal ve haram belirleme yetkisini) âlimlere ve abidlere verince, yaptıkları "Allah'tan başkasını Rabb ve ilah edinmek" olarak isimlendirilmiş, Allah'a ve ahirete imanları yok sayılmıştır. Zira din sahibi Allah'tır; dinin kavramlarını tanımlayacak olan da O'dur. İnsanoğlu kendi tanımlarına göre değil, O'nun tanımlarına göre yargılanacaktır. Aklı örten bir maddeyi su, ot, ilaç diye içmek; onu "içki içmek" fiilinden çıkarmadığı gibi; Allah'a şirk koşan, bu eylemi ne diye isimlendirirse isimlendirsin bu, yaptığını şirk ve Allah'tan başkasını Rabb/ilah edinmekten çıkarmaz.

Sonuç olarak; ilah kavramına verilen yanlış anlam şirke giden yollardan biridir.

537. Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler
538. Tevhid Meali, s. 190, Tevbe Suresi, 31. ayetin açıklaması
539. 9/Tevbe, 29
540. 5/Mâide, 18
541. 2/Bakara, 111

d. Fıtratı bozmak

Tevhid inancının, içinde neşvünema bulduğu, bir ağaç gibi serpilip dal budak saldığı çekirdeğin/özün adı fıtrattır. Fıtrat, Yüce Allah'ın kullarına ihsan ettiği iman DNA'sıdır. Her insan fıtrat üzere doğar. İslam'da fıtratın iki anlamı vardır:

- Tevhid anlamı

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[542]

Bu anlamda fıtrat; insanın özüne, yaratılış kodlarına, tabiri caizse fabrika ayarlarına işaret eder. Her insan Yüce Allah'ı tanıma, O'nu birleme ve O'na kulluk etme bilinciyle/eğilimiyle dünyaya gelir:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Her çocuk fıtrat üzere doğar…"[543]

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) Allah'ın (cc) şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

"…Şüphesiz ki ben, tüm kullarımı hanif olarak yarattım…"[544]

- Biyolojik yapı, dış görünüm ve temizlik anlamı

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Fıtrat olan şeyler beş tanedir (veya beş şey fıtrattandır): Sünnet olmak, kasıkları tıraş etmek, tırnakları kesmek, koltuk altını tıraş etmek ve bıyığı kısaltmak."[545]

542. 30/Rûm, 30
543. Buhari, 1359; Müslim, 2658
544. Müslim, 2865
545. Buhari, 5891; Müslim, 257

Aişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'On şey fıtrattandır: Bıyıkları kısaltmak, sakalı salıvermek, misvak kullanmak, (abdest alırken) burna su çekmek ve sonra onu burundan çıkarmak, tırnakları kesmek, parmak mafsallarını yıkamak, koltuk altı kıllarını yolmak, etek tıraşı yapmak, küçük abdest ve büyük abdest mahallerini yıkamaktır.'

Ravi Zekeriyya, 'Onuncuyu unuttum ancak o, ağzı çalkalamak olabilir.' diye ekledi..."[546]

Allah Resûlü'nün (sav) fıtrat hasletleri olarak zikrettiği hususlar; ya insanın dış görünümü ya da beden temizliğiyle ilgilidir.

Sahih/Mustakim kulluk için fıtrat!

İslam, insanı bir bütün olarak ele almıştır. Onun inanç dünyasını tevhid akidesiyle, biyolojik yapısını şeriatla düzenlemiştir. Allah (cc), yarattığı fıtrat ile indirdiği din arasında birbirini besleyen karşılıklı bir ilişki kurmuştur. Buna göre insan dine/şeriata uydukça fıtratını/özünü korumakta, fıtratını korudukça Rabbine kulluk etmesi kolaylaşmaktadır. Yukarıda okuduğumuz Rûm Suresi 30. ayette de din ve fıtrat yan yana, birbiriyle ilişkili olarak zikredilmiştir:

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak **dine çevir**. Allah'ın insanları yarattığı **fıtrata (uy)**. Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[547]

Ayet mealinde belirginleştirdiğimiz yerleri okuyunca "dine çevir" ve "fıtrata uy" ifadelerinin peş peşe geldiğini görürüz. Yüzü dine çevirmek, yani insanın her şeyiyle dine dönmesi; ancak fıtrata uymasıyla mümkündür. Bu ikisi arasındaki bağ koparsa, Allah (cc) ile insan arasındaki bağ da kopar. Din ile fıtrat arasındaki bağ güçlendikçe Allah ile insan arasındaki bağ da güçlenir. İnsanın sahih/mustakim bir kulluk için dine kulak kabartması, başta tevhid akidesi olmak üzere fıtrat hasletlerine riayet etmesi gerekir.

546. Müslim, 261
547. 30/Rûm, 30

Şeytanın projesi: Fıtratı değiştirmek

Şeytan, Allah ile insan arasındaki ilişkide (kulluk) kilit kavramın fıtrat olduğunun bilincindedir. Bu nedenle tüm çabası fıtratı bozmak, onu değiştirmek üzerine kuruludur:

"Allah ona lanet etmiştir/etsin. Dedi ki: '(Kasem olsun ki) senin kullarından belirlenmiş bir pay edineceğim. Onları saptıracağım, onları (boş) kuruntularla oyalayacağım, onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını kesecekler, **onlara emredeceğim Allah'ın yarattığı (fıtratı) değiştirecekler.**' Kim de Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, hiç şüphesiz apaçık bir hüsrana uğramış olur."[548]

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi Rabbim emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur: 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. **Ben, kullarımın tümünü hanif olarak yarattım. Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler,** kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler.' "[549]

Şeytanın fıtratı bozmak için üç ayaklı bir projesi vardır: İlki insanı şirke sürüklemektir ki bu açıktır. İkincisi insanı çıplaklaştırmak, üçüncüsü de insanın dış görünüşüyle oynamaktır (estetik). Zira fıtratı katmanlı bir çekirdeğe benzetirsek özünde inanç/tevhid, onu örten kabukta setr-i avret, onu örten kabukta ise insanın dış görünüşü vardır. Şeytan bazen direkt öze yönelir ve insanı şirke davet eder. Şeytanın en önemli projesi tevhid akidesini bozmaktır. Okuduğumuz kutsi hadiste olduğu gibi insanları Allah'tan başkasına kulluğa sevk etmektir. Bunu da iki şekilde yapmaktadır:

- Allah'ın helallerini haram/yasak kılmak
- Allah'a ortak koşmayı emretmek

Birincisi, teşri/yasama şirkidir. Allah'ın yasalarına rağmen yasalar belirlemek ve O'nun pak şeriatına alternatif şeriatlar oluşturmaktır. İkincisi,

548. 4/Nisâ, 118-119
549. Müslim, 2865

Allah'tan bir delil/belge olmaksızın bazı varlıklara ruhaniyet/kutsallık atfedip onlara/kabirlerine/putlarına tapınmak, Allah'a yapılması gereken ibadetleri onlara yapmaktır.

Kur'ân'da fıtratı/hilkati anlatan her iki ayet de fıtrat ile tevhid ve fıtratın bozulması ile şirk arasında bağ kurmuştur:

"Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir. Allah ona lanet etmiştir/etsin. Dedi ki: '(Kasem olsun ki) senin kullarından belirlenmiş bir pay edineceğim.' 'Onları saptıracağım, onları (boş) kuruntularla oyalayacağım, onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını kesecekler, **onlara emredeceğim Allah'ın yarattığı (fıtratı) değiştirecekler.'** Kim de Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, hiç şüphesiz apaçık bir hüsrana uğramış olur."[550]

"(Tevhid ve şirki anlamanız için) size, kendi nefislerinizden bir örnek verdi: Köleleriniz arasında size verdiğimiz rızka ortak olan, kendinizden korktuğunuz gibi onlardan korktuğunuz, sizinle eşit olanlar var mıdır? İşte ayetleri, akleden bir topluluk için böylece açıklarız. (Hayır, öyle değil!) Zulmedenler, hiçbir bilgiye dayanmaksızın hevalarına/arzularına tabi oluyorlar. Allah'ın saptırdığını kim hidayet edebilir? Onların hiçbir yardımcıları da yoktur. **Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.)** İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler. O'na yönelenler olun. O'ndan korkup sakının. Namazı dosdoğru kılın ve **müşriklerden olmayın.** (O müşrikler ki) dinlerini parça parça etmiş ve kendileri de gruplara bölünmüşlerdir. Her grup kendi yanındakiyle övünüp sevinmektedir."[551]

Kur'ân kendini tefsir eden bir kitaptır.[552] Her iki fıtrat/hilkat ayeti de kendi bağlamında okunduğunda fıtratın tevhid, bozulmasının da şirk olduğu anlaşılır.

---

550. 4/Nisâ, 117-119
551. 30/Rûm, 28-32
552. "Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır." (11/Hûd, 1)

Şeytanın bir diğer projesi insanı çıplaklaştırmaktır:

"Ey Âdemoğulları! Şeytan, ebeveynlerinize avret yerlerini göstermek için elbiselerini çekip aldığı ve onları cennetten çıkardığı gibi sakın sizi (de) fitneye düşürmesin. (Çünkü) o ve avanesi, sizin onları görmediğiniz yerden sizleri görüyorlar. Şüphesiz ki biz, şeytanları iman etmeyenlerin dostu kıldık."[553]

Neden? Çünkü örtünmek fıtri bir duygudur. İnsan örtüsünden soyutlandığında fıtrattan da soyutlanmış olmaktadır:

"(Bu vesvese ve yeminleriyle) onları aldatıp (ağına) düşürdü. Ağaçtan tadınca, avret yerleri kendilerine görünmeye başladı. Üzerlerini cennet yapraklarıyla örtmeye başladılar. Rabbleri onlara seslendi: 'Ben size bu ağaçtan yemeyi yasaklamamış mıydım? 'Şeytan, sizin apaçık düşmanınızdır.' dememiş miydim?' "[554]

Annemiz ve babamız, avret yerleri açılır açılmaz buldukları ilk şeyle, cennet yapraklarıyla örtünmüşlerdir. Çünkü örtünmek fıtri bir duygudur. Şeytan insanı çıplaklaştırarak ne yapmış olur? Fıtratın özü olan tevhid katmanının üzerindeki örtüyü, koruma kalkanlarından birini iptal etmiş olur. Öze/Tevhide müdahale kolaylaşır. Bundan olsa gerek Yüce Allah cahiliye toplumunu teberruc toplumu olarak isimlendirmiştir. Onca ahlaksızlık arasından teberruc kelimesinin seçilmesi ve cahiliye ahlakının teberruc ile etiketlenmesi önemlidir. Teberruc açılıp saçılmak ve görünür olmak demektir. Yani cahiliye/şirk toplumu bir açıklık saçıklık, çıplaklık toplumudur. Fıtratı koruyan kalkanlarından birini kaybetmiş, tevhidlerini saldırıya açık hâle getirmiş ve şirke karşı bağışıklıkları zayıflamıştır. Bu zaviyeden bakınca çıplaklık meselesinin yalnızca ahlaki bir sorun olmadığı anlaşılır. Bugün insî şeytanların tüm güçleriyle insanları çıplaklaştırmak için uğraşması; şeytanın suret ve sesi olan reklamların neredeyse her şeyi, çıplaklığı özendirerek topluma sunması; fahişeliğin sanatçılık; soyunmanın moda… olması üzerinde düşünülmelidir. Hiç şüphesiz; ilk insandan bu yana var olan şeytanın çıplaklaştırma projesi, bugün de vardır. Yani setr-i avret; yalnızca namazın şartı olarak veya elbise fıkhı olarak değil, cahiliyeyle mücadelenin esaslı bir rüknu olarak anlaşılmalıdır.

553. 7/A'râf, 27
554. 7/A'râf, 22

Fıtratın özü tevhiddir. Tevhidin üzerindeki bir diğer fıtrat katmanı, insanın dış görüntüsü, estetik anlayışıdır. Şeytanın fıtratı/hilkati değiştirmek için bir çabası da insanı dış görüntüsüyle sorunlu hâle getirmektir. Allah Resûlü şeytanın bu oyununa karşı ümmetini uyarmış, Allah'ın fıtratına müdahaleden sakındırmıştır.[555]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah dövme yaptıran, dövme yapan, yüzlerindeki kılları alan, güzel görünmek için dişlerinin arasını ayrık hâle getiren ve Allah'ın yarattığını değiştiren kadınlara lanet etmiştir..."[556]

Dövme, peruk, diş inceltme, günümüzde yaygınlaşan estetik ameliyatlar; Allah'ın (cc) hilkatini değiştirmek, insanın doğal yapısıyla oynamaktır. Şeytanın bu tuzağına düşen insan, yalnızca burnu, göğüsleri, dudaklarıyla... oynamakla kalmaz. Doğal yapısını bozdukça İlahi/Nebevi lanete uğrar, kalp/ruh yapısını da bozar. Lanet, insanın Allah'ın rahmetinden/yardımından uzaklaşmasıdır. Bu durumda bir insanın, istikamet üzere kulluk yapamayacağı malumdur. Güzelleşmek için vücudun doğal yapısını bozan insan, şeytanın esiri olur. Zira güzelliğin bir sınırı, arzuların sonu yoktur. Bugünün güzellik anlayışına göre dudağına müdahale eden bir insan, birkaç yıl sonra yeni bir dudak modeliyle karşılaşacaktır. Güzelliğin/Aynanın kulu olan insan, dudağına yeni bir müdahale etmediğinde mutsuz olacak, yeni bir müdahaleye kalkıştığında vücudun doğal yapısını iyice bozmuş ve

---

555. Doktorun sağlık amacıyla gerekli gördüğü müdahaleler, hadisin yasak kapsamında değildir. Tedavi gerektiren durumlar, insanın doğal yapısının bozulduğunu gösterir. Tedavi amaçlı müdahaleler fıtratı bozmak değil, fıtrata dönüştür. Örneğin, Allah Resûlü (sav) erkeklerin altın ve ipek kullanımını yasaklamıştır. Ancak bazı durumlarda buna izin vermiştir. İzin verdiği durumlar incelendiğinde tedavi/sağlığa yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) kaşıntılarından dolayı Abdurrahman ibni Avf ve Zübeyir'e ipekten gömlek giymelerine ruhsat verdi." (Buhari, 2919; Müslim, 2076)

Arfece ibni Es'ad'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Cahiliye Dönemi'nde meydana gelen Külab Vakası'nda burnumdan yaralanmıştım ve burnum kesilmişti. Sonra gümüşten bir burun yaptırmıştım, fena koku yapmıştı. Bunun üzerine Resûlullah (sav) bana altından bir burun yaptırmamı emir buyurdu." (Tirmizi, 1770)

556. Buhari, 4886; Müslim, 2125

çirkinleşmiş olacaktır. Birincisi (mutsuzluk), şeytanın bir projesi, ikincisi (yeni müdahale için para harcama), şeytanın bir başka projesidir.

"Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, **malı saçıp savurma. (Çünkü) saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir.** Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."[557]

Şeytanın bu tuzağına düşen insan, kendine yabancılaşacaktır. Kendisine ait olmayan organlarla kısa vadede tatmin duygusu yaşasa da uzun vadede huzursuz olacaktır. Hem, estetik operasyon insanın kendisine değil, başkalarına yaptığı yatırımdır. "Kendinizle barışık olun." gibi afili cümleler, yalnızca işin reklam boyutunu ifade etmektedir. Kendisiyle barışık olmak için insanın göğüsleriyle, burnuyla… oynaması değil, kalbiyle ilgilenmesi gerekmektedir. Başkalarına yatırım olan estetik, başkalarının ilgisi oranında sahibine haz verecektir. Birkaç hafta içinde toplumun "yapay organa" yönelik ilgisi düşecek, kişinin aldığı haz da düşecektir. Bu, şeytanın yaşlılık dönemi için yaptığı uzun vadeli bir yatırımdır. İnsan ne yaparsa yapsın, önünde bir yaşlılık süreci vardır. Dünyanın tüm estetik cerrahları bir araya gelse, yaşlılığın izlerini silemeyecektir. En fazla yapacakları şey; insanı ruhsuz, mimiksiz, gerim gerim gerilmiş bir hilkat ucubesine çevirmektir. Böyle bir insanın huzurlu bir yaşlılık geçirmesi, Rabbine yönelmesi, gençlik hatalarını telafi edecek salih amelleri çoğaltması mümkün müdür? Yeryüzünün halifesi olsun ve orayı imar etsin diye yaratılan insan, ahir ömründe "kırışıklıklara iyi gelen krem" peşinde koşacaktır. Tam da şeytanın istediği şey: Kendisi secde etmeyerek alçaldığı gibi, buna sebep olan âdemoğlunu alçaltmak ve basitleştirmek!

Sonuç olarak; İnsan tevhidini koruduğu gibi dış görünüşünü de korumalı, setr-i avrete dikkat etmelidir. Her ne kadar setr-i avret ve dış görünüm direkt inançla ilgili olmasa da inancı/tevhidi koruyan kalkanlardır. O koruma kalkanları kırıldığında fıtratın özü/tevhid saldırıya açık hâle gelmektedir.

557. 17/İsrâ, 26-27

e. İnsanın yaratılış özelliklerinin şirke sebep olması

- Zayıflık

İnsanın yaratılıştan getirdiği bazı özellikler vardır. Yaratılış özellikleri çift yönlüdür. Hayra yönlendirildiğinde hayra, şerre yönlendirildiğinde şerre sebep olur. Örneğin insan zayıf bir varlıktır; zira Allah onu zayıf yaratmıştır:

“ … İnsan zayıf olarak yaratıldı” [558]

İnsan vahye kulak verip zayıflığını Allah (cc) ile cebrettiğinde ubudiyet/kulluk meydana gelir. Rabbini vekil edinir, O’na (cc) tutunur (i’tisâm), O’na (cc) sığınır, O’ndan yardım talebinde bulunur; Ubudiyet menzilelerinde basamak basamak yükselir. İnsan vahye kulak vermediğinde zayıflığını cebretmek üzere farklı arayışlar içine girer. Bu arayışların sonu putperestliğe çıkar.

– “Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye Allah’ın dışında ilahlar edindiler! Asla! (Kıyamet Günü) onların ibadetlerini inkâr edecek ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar.” [559]

Zayıf olan insan sürekli onu güçlü kılacak, izzet sağlayacak şeyler arar. Şayet Yüce Allah’ı hakkıyla tanımıyorsa önce bazı nesnelere güç/izzet atfeder, sonra da onlara tapınmaya başlar. Tek gayesi onlar etrafında oluşturulmuş vehmedilen güçten ve izzetten faydalanmaktır.

Nifakın temelinde de aynı arayış vardır. Münafık, izzeti yanlış yerde arayan ve arayışının kurbanı olan insandır.

“Münafıklara, kendileri için can yakıcı bir azap olduğunu müjdele! Onlar ki müminleri bırakıp kâfirleri dost ediniyorlar. Onların yanında izzet mi arıyorlar? Hiç şüphesiz, izzetin tamamı Allah’a aittir. Şüphesiz ki (Allah), Kitap’ta size (şu hükmü) indirdi: Allah’ın ayetlerinin inkâr edildiğini ve alaya alındığını duyduğunuz zaman, başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber (aynı mecliste) oturmayın. (İnkâr etmeden ya da konuyu değiştirmedikleri hâlde aynı ortamda oturursanız) şüphesiz

558. 4/Nisâ, 28
559. 19/Meryem, 81-82

ki siz de onlar gibi (kâfir/müşrik) olursunuz. Muhakkak ki Allah, münafıkları ve kâfirleri cehennemde toplayacak olandır."[560]

Müstekbir tağutlar, toplumun/insanın bu zaafını çok iyi bilirler. Bu sebeple onları "kendilerine yakın olmakla" ayartır, tevhid davetine karşı örgütlerler:

"Büyücüler Firavun'a geldiler: 'Şayet biz (Musa'ya) üstün gelirsek herhâlde bize (dolgun) bir ücret verirsin artık değil mi?' dediler. 'Evet, şüphesiz (üstün geldiğiniz takdirde) bana yakınlaştırılmış (gözde adamlarımdan) olacaksınız.' demişti."[561]

Günümüzde birçok insanın dünya karşısında dinini satması biraz da bu sebepledir. İnsanlar, önce zayıf bırakılıp yapay korkularla tehdit ediliyor. Korku ve çaresizlik içinde kıvranan insana çözüm olarak sisteme yakınlık sunuluyor. Makul bir vatandaş olur; sisteme muhalefet etmez ve evden işe, işten eve kervanına katılırsa "devlete yakınlık" koruması altında olacağı ve bazı haklara sahip olacağı söyleniyor.

– "Kendilerine yardım olunur umuduyla, Allah'ın dışında ilahlar edindiler. (İlah edindikleri) onlara yardıma güç yetiremez. Onlarsa (müşriklerin kendisi), ilah edindikleri için hazır edilmiş askerlerdir."[562]

İnsanın "yardımcı" arayışı fıtri bir ihtiyaçtır; zira insan zayıf olarak yaratılmıştır. Maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılarken bir yardımcı gereksinimi duyar. Yüce Allah'ı hakıyla tanıyanlar O'nun (cc) En-Nesîr, El-Müsteân olduğunu bilirler. Bu fıtri ihtiyacı O'na yönlendirirler; böylece kulluğun özü olan istiane/dua mertebesine yükselirler. Yüce Allah'ı hakkıyla tanımayan insan, fıtri arayışını ruhlara, cinlere, güçlülere, zenginlere… yönlendirir. Onların yardımını umarak imanından, şerefinden, değerinden olur. Bazen taşa, bazen çaputa, bazen kabre, bazen banknota kulluk eder. Tüm nesnelerin hizmetine sunulduğu insan, nesnelere hizmet eden bir "kul" haline gelir.

İnsanın yardımcı arayışı dünyayla sınırlı değildir. Ahirette de kendisine yardımcı olacak, onu ahiret dertlerinden/sıkıntılarından kurtaracak yardımcılar /şefaatçiler arar. Yüce Allah'ı hakkıyla tanıyan O'na yönelir:

---

560. 4/Nisâ, 140
561. 7/A'râf, 113-114
562. 36/Yâsîn, 75

O'nun (cc) şefaatine ve O'nun izin verip razı olduklarının şefaatine talip olur; şefaati şefaatin sahibinden, Yüce Allah'tan ister:

"Yoksa Allah'ın dışında şefaatçiler mi edindiler? De ki: 'Onlar (şefaat yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaatçi mi edineceksiniz)?' De ki: 'Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.' Allah, bir olarak (tevhid üzere) anıldığı zaman, ahirete inanmayanların kalpleri (nefret ve) ürpertiyle tiksinir. Allah dışındaki (sahte ilahlar) anıldığı zaman, (bir de bakarsın) sevinç içindelerdir. De ki: 'Ey göklerin ve yerin yaratıcısı, gayb ve şehadet bilgisinin sahibi olan Allah'ım! Kullarının ihtilafa düştükleri konularda sen, onlar arasında hükmedersin.' Şayet yeryüzünün tamamı ve bir o kadarı daha zalimlerin olmuş olsa, Kıyamet Günü'nün kötü azabından (kurtulmak için) onu feda ederlerdi. (Çünkü o gün) hesaba katmadıkları şeyler, Allah tarafından açığa çıkarılacak. İşledikleri kötülükler kendileri için açığa çıkmış ve alaya aldıkları (azap) onları çepeçevre kuşatmıştır."[563]

Yüce Allah'ı hakkıyla tanımayan kişiler, şefaatçiler arar. Daha doğrusu önce şefaatçi tayin eder, sonra da tayin ettiği şeye kulluk ederler:

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[564]

– "Dedi ki: 'Siz, Allah'ı bırakıp, sizi birbirinize ısındırsın/aranızda sevgi bağı oluştursun diye dünya hayatında putları (ilah) edindiniz. Sonra Kıyamet Günü'nde (sevgi bir yana) kiminiz kiminizi inkâr edecek, kiminiz de kiminize lanet edecektir. Barınağınız ateştir. Hiçbir yardımcınız da yoktur.' "[565]

İnsan zayıftır; zayıf olduğu için de ünsiyet duyacağı, kaynaşacağı insanlar arar, sosyalleşir. İnsanlar/Toplumlar Yüce Allah'ı tanırsa O'nunla, O'na imanla, O'nun sevgisiyle kaynaşır. Ki tevhid vahdettir; tevhid inancı bir-

563. 39/Zümer, 44-48
564. 10/Yûnus, 18
565. 29/Ankebût, 25

liğin, vahdetin teminatıdır. Yüce Allah'ı hakkıyla tanımayan insanlar bir araya gelseler de kaynaşamaz, ünsiyet oluşturamazlar. Kaynaşmak için bazı şeylere değer atfeder, onları yüceltir ve onların etrafında kaynaşmaya gayret gösterirler. Bu bazen bir toprak, bazen bir bayrak, bazen bir spor, bazen bir lider, bazen bir put, bazen bir türbe… olabilir.

- Acelecilik

"… İnsan çok acelecidir."[566]

"İnsan, aceleden yaratılmıştır…"[567]

İnsan aceleci bir varlıktır; umduğu hayırların bir ân önce oluvermesini ister. Yüce Allah insanın bu yönünü sabırla onarır, ıslah eder. İnsan sabrı kuşandıkça Yüce Allah, onu sekinet nimetiyle rızıklandırır. Sekinet, yağmur gibi göklerden gelen manevi bir rızıktır. Sabırla sükûnete erenlere verilen manevi bir ödüldür. İnsan aceleciliğini sabırla tedavi etmezse şeytan, aceleciliğini insanın aleyhine kullanır.

– "İnsan hayra dua ettiği gibi, (öfkelenip sıkıldığında beddua ederek) şerre de dua eder. **İnsan çok acelecidir.**"[568]

İnsanın aceleciliğini ele alan ayet, aceleciliğin bir yönüne işaret eder. İnsan bir musibetle karşılaşınca Allah'ın rahmetini ümit etmez. İçinde bulunduğu şartların karamsarlığına kapılır, rahmetten ümit keser. Kendi aleyhine olmak üzere beddua eder. Hem Rabbine karşı suizanda bulunur hem de O'nun (cc) rahmetinden ümit keser. Her ikisi de şirkin eşiğidir. Tedavi edilmeyen acelecilik insanı şirke kadar götürür.

– "Kâfirler seni gördüklerinde sadece seni alaya alırlar. (Derler ki:) 'İlahlarınızı (gündem yapıp) onların (ayıplarını) zikreden bu mu?' Rahmân'ın zikrini/Kitabı'nı inkâr edenler onlardır oysa! (Buna rağmen Allah'ın Resûlü'nü alaya alıyor, taştan varlıklara dil uzattı diye onu ayıplıyorlar.) **İnsan, aceleden yaratılmıştır.** Ayetlerimi size göstereceğim, acele etmeyin! Derler ki: 'Şayet doğru söylüyorsanız (bize) vadettiğiniz (azap) ne zaman? (Gelsin de görelim!)' "[569]

566. 17/İsrâ, 11
567. 21/Enbiyâ, 37
568. 17/İsrâ, 11
569. 21/Enbiyâ, 36-38

İnsanın aceleciliği onun ahireti inkâr etmesine ve enbiya davetini reddetmesine neden olmuştur. Zira nebilerin vaadleri ahirete yöneliktir, yani gelecekle, öte dünyayla ilgilidir. Oysa insan, şimdi, şu an ne olacaksa olsun istemektedir. İsteklerini/Hazlarını ötelemeyi emreden ve bu ötelemenin mükafatını ahirete bırakan bir din ona cazip gelmemektedir. Aceleciliği, insanın aleyhine dönüp onu şirk ve inkâr yoluna sokmaktadır.

- Cehalet

"… Çünkü o, pek zalim, pek cahildir."[570]

İnsan cahil, hem de çok/pek cahil bir varlıktır. Yüce Allah onun cahilliğini gidermek için yüz binlerce elçi yollamış vahiyle ona yol göstermiştir. İnsan, cehaletini şer'i bilgiyle gidermezse kendi zanlarının, korkularının, hevasının… esiri olacaktır. Yani şeytanın iğva ve vesveseleriyle oluşturduğu duygu ve düşüncelerine uyacak, hakikatte şeytanın adımlarını izleyecektir.

– Allah ve Resûl'ü (sav) cehaleti şirkin sebebi kabul etmiştir. Bir yerde şirk varsa sebebi cehalettir. Bir yerde müşrik varsa bu, onun bilmiyor oluşundandır:

"Dediler ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Hiç şüphesiz Allah, ayet/mucize indirmeye kâdirdir. **Fakat onların çoğu bilmezler.**' "[571]

"Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. **Fakat insanların çoğu bilmezler.**"[572]

"**Müşriklerden** biri senden eman/sığınma hakkı isteyecek olursa ona eman ver. Tâ ki Allah'ın kelamını dinleme fırsatı bulsun. Sonra onu, güven içinde olacağı (kendi yurduna) ulaştır. **Bu onların bilmeyen bir kavim olması nedeniyledir.**"[573]

570. 33/Ahzâb, 72
571. 6/ En'âm, 37
572. 12/Yûsuf, 40
573. 9/Tevbe, 6

İbni Abbas (ra) şöyle demiştir:

"Nuh kavminin putları daha sonra Arapların putları olmuştur... Bunlar Nuh kavminden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine, oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet etmiyorlardı. Onlar helak **olup ilim ortadan kalkınca, insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.**"[574]

Görüldüğü gibi müşriklerin ayet/mucize talebi ve hükmü Allah'tan (cc) başkasına vererek şirk koşmaları, onlara yapılan tebliğin gayesini bilmiyor oluşlarına/cahil oluşlarına bağlanmıştır. Şirkin yeryüzündeki başlangıcı da ilmin kaybolmasıyla/cehaletin ortaya çıkmasıyla gerçekleşmiştir.

Bu nedenle Yüce Allah, kendisine şirk koşanları "cahiller" diye isimlendirmiş, yaptıkları fiillere karşılık onlara, "Cahillik etmektesiniz." demiş ve yaşadıkları hayatı "cahiliye" diye isimlendirmiştir. Zira şirk ve cehalet, etle tırnak gibidir. Bir yerde cehalet varsa orada şirk, şirk varsa orada mutlaka cehalet vardır.

Kur'ân'ı dikkatle okuyan bir göz, şu hakikati fark edecektir: Yüce Allah, neredeyse tüm müşrik toplumları cahillikle suçlamış, cahillikleri nedeniyle kınamış ve şirk inançlarının/amellerinin sebebi olarak cahilliklerini göstermiştir. Ölü kalplere hayat veren Kur'ân ayetlerinden okuyalım:

– "Melekler Allah'ın kızlarıdır" diyen müşrikler, cahil oldukları için böyle inanırlar:

"Cinleri yaratan (Allah) olmasına rağmen (tutup da) cinleri Allah'a ortak kıldılar. (Bununla yetinmeyip) **hiçbir bilgiye dayanmadan,** Allah'a oğullar ve kızlar nispet ettiler. O (Allah), onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzeh ve yücedir."[575]

"Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. **Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur.** Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak

574. Buhari, 4920
575. 6/En'âm, 100

gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[576]

– Peygamberlerin, Allah'ın (cc) çocuğu olduğunu söyleyen Yahudi ve Hristiyanlar cahil oldukları için böyle inanırlar:

"Ve 'Allah çocuk edindi.' diyenleri uyarmak için (indirildi). **Ne onların ne de babalarının konuya dair hiçbir bilgisi yoktur.** Ağızlarından çıkan bu söz ne kadar da büyük! Onlar yalnızca yalan söylerler."[577]

– Müşriklerin putlara tapması, cahillikleri nedeniyledir:

"Dediler ki: 'Şayet Rahmân dileseydi (putlara) ibadet etmezdik.' **Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur.** Sadece zanna dayalı tahminlerde bulunuyorlar."[578]

"Allah'ı bırakıp da hakkında hiçbir delil indirmediği ve **hiçbir bilgiye sahip olmadıkları** şeylere ibadet ediyorlar. Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur."[579]

– Allah'ın (cc) helallerini haram, haramlarını helal kılan; yasaklarını serbest, serbest bıraktıklarını yasak kılan… müşrikler, bunu cahilliklerinden yapmaktadır:

"(Müşriklerin sizleri şüpheye düşürmek için: 'Kendi elinizle kestiğinizi yiyorsunuz, Allah'ın öldürdüğünü yemiyorsunuz.' Şüphelerine karşılık) şayet (Allah'ın) ayetlerine inanıyorsanız Allah'ın adının anılarak (kesildiği) hayvanlardan yiyin. -Mecbur kaldığınız zorunlu durumlar hariç- size neyin haram olduğunu detaylı bir şekilde açıklamışken, ne diye Allah'ın isminin anılarak (kesildiği hayvanları) yemeyecekmişsiniz? **Şüphesiz ki çoğunluk, arzularına uyup hiçbir bilgiye dayanmaksızın (insanları) saptırırlar.** Şüphesiz ki Rabbin, haddi aşanları çok iyi bilmektedir."[580]

"Çocuklarını **hiçbir bilgiye dayanmadan** sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[581]

576. 53/Necm, 27-28
577. 18/Kehf, 4-5
578. 43/Zuhruf, 20
579. 22/Hac, 71
580. 6/En'âm, 118-119
581. 6/En'âm, 140

– Ahireti inkâr eden veya mutlak bir inkârcılık içinde bulunan müşrikler (dehrîler), cahillikleri nedeniyle böyle inanırlar:

"Dediler ki: '(Her şey) yalnızca dünya hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve diriliriz. Bizi, ancak zaman helak etmektedir.' **Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur.** Yalnızca zannetmektedirler."[582]

– Allah'a (cc) karşı saygısız olan Ehl-i Kitap, cahillikleri nedeniyle bu saygısız isteklerde bulunmuşlardır:

"**Bilmeyenler:** 'Allah'ın bizimle konuşması ya da bize bir ayetin gelmesi gerekmez miydi?' dediler. Onlardan öncekiler de benzer sözler söylediler. Kalpleri birbirine benzedi. Biz, yakinen inanan bir topluluk için ayetlerimizi açıklamışızdır."[583]

– Münafıklar bilgisiz/şuursuz bir kavim oldukları için münafık olmuşlardır:

"Geride kalanlarla beraber olmayı tercih ettiler. (Bunun üzerine) kalpleri mühürlendi. **Artık onlar anlamazlar.**"[584]

"Aleyhlerine yol verilenler (kınanması gerekenler), zengin oldukları hâlde senden izin isteyenlerdir. Geride kalanlarla beraber oturmayı tercih ettiler. Allah kalplerini mühürledi, **artık bilmezler.**"[585]

Bilgi kaynağı arayışı

İnsan cahildir; öğrenmek, bilgi kaynakları edinmek ister. Yüce Allah tam da bu nedenle insana vahiy ve elçi gönderir. Zira O (cc), kullarının dostu, El-Veliy olan Allah'tır. O'nun dostluğunun bir yansıması da kullarını karanlıklardan aydınlığa çıkarması, vahiyle onların yolunu aydınlatmasıdır:

"Allah, iman edenlerin Velisidir/dostudur. (Bu dostluğunun bir tecellisi olarak) onları (küfrün, şirkin) karanlıklarından (tevhidin ve imanın) aydınlığına çıkarır. Kâfirlerin velileriyse/dostlarıysa tağuttur. Onları (iman ve tevhidin) aydınlığından (küfrün ve şirkin) karanlıklarına çıkarırlar. Bunlar, ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[586]

582. 45/Câsiye, 24
583. 2/Bakara, 118
584. 9/Tevbe, 87
585. 9/Tevbe, 93
586. 2/Bakara, 257

Şayet cahil insan bilgi arayışını/merakını doğru kaynağa yönlendirmezse şirk başlar. Zira iki bilgi vardır: Vahye dayalı ilim/yakin ve vahiy dışı zanni bilgi… Din konusunda vahye dayanmayan her bilgi zandır ve insanı şirke sürükler:

“De ki: ‘Sizin (Allah’a) ortak koştuklarınız içinde hakka iletebilecek var mı?’ De ki: ‘Allah’tır hakka ileten.’ Hakka ileten (Allah mı) uyulmaya daha hak sahibidir, yoksa kendisine yol gösterilmedikçe doğruyu bulamayan (putlar ve onlar adına konuşan din bezirganları) mı? Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz? Onların çoğu yalnızca zanna uyar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir.”[587]

Müşriklere sorulan, “Allah’a ortak koştuklarınız arasında hakka ileten var mı?” sorusu, müşriklerin şirk nedenlerinden birine ışık tutar. Zira onlar putlara, putlar kendilerine yol göstersin veya putlar adına konuşan kâhinler/bekçiler onları hakka iletsin diye tabi oluyorlardı. Putların önünde var olan fal okları -günümüzdeki isimleri astroloji, burç yorumları, falcılık vb.dir- bir iş yapmadan önce danıştıkları bilgi kaynağıydı.

Hasan El-Basrî’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Müşrikler bir iş yapmak istediklerinde veya yolculuğa çıkacaklarında üç bardağa başvururlardı. Onlardan birinin içinde ‘Bana emret.’ diğerinin içindeyse ‘Beni sakındır.’ yazardı. Bu iki bardağın arasındaki diğer bardağa bir şey yazılmadan boş bırakılırdı. Sonra çevirerek onların yerlerini değiştirirlerdi. İçerisinde ‘Bana emret.’ olan çıktığında o işi yaparlardı. Eğer ‘Beni sakındır.’ olan çıkarsa o işten el çekerlerdi. İçerisinde bir şey olmayan çıktığında (olumlu veya olumsuz olan çıkana kadar) çevirmeye devam ederlerdi.”[588]

İnsan cahildir ve öğrenmek ister. Zihni sürekli soru üretir. Yaşadığı hayat, çözülmesi gereken problemler çıkarır karşısına… Allah’ın (cc) El-Alîm olduğunu bilen insan, sahih bilgi kaynaklarına erişir. Sahih bilgi iradeyle bir araya geldiğinde salih amele (tevhide) dönüşür. Şayet insan cehaletini

587. 10/Yûnus, 35-36
588. Mevsûatu’t Tefsîri’l Me’sûr, 7/347, 21467 No.lu rivayet

gidermek için farklı yerlere yönelirse şirk, masiyet ve dalalet ortaya çıkar. Bilgisi sahih olmayanın ameli salih olmaz.

Kendisine Kitap verilen toplumların bilgi arayışı vahiy yerine vahyi onlara ileten ve vahye şahitilik eden âlimlere yönelirse şirk başlar. Yahudi ve Hristiyanların, âlim ve abidlerini rabb edinmeleri, bilgiye olan merak ve sevgileri nedeniyledir:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[589]

"... Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' buyurdu."[590]

İnsan cahil olması hasebiyle bilgili insanlara değer verir, onları gözünde büyütür. Şayet bu büyütme onların her dediğinde bir hikmet arama, vahye aykırı görüşlerini dahi din kabul etme, Allah'ın helal ve haramlarını değiştirmeye varırsa şirk olur. Yahudi ve Hristiyanlar böyle müşrikleşmişlerdir.

- Nankörlük

" ... Şüphesiz ki insan, çokça zulmeden ve pek nankör bir varlıktır."[591]

"Kahrolası insan, ne kadar da nankördür!"[592]

İnsan, yaratılışı itibarıyla nankördür; zira o bencildir. Hep kendi hayrını istediği için kendine yönelik hayırlarda titiz, başkalarına yönelik haklarda ise olabildiğince sorumsuzdur. Yüce Allah, insanın bu zaafını; paylaşmak (infak-zekât), şükür/teşekkür, vefa, diğerkâmlık/isâr ve sorumluluk bilin-

589. 9/Tevbe, 31
590. Tirmizi, 3095; Tefsiru ibni Ebi Hatim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler
591. 14/İbrahîm, 34
592. 80/Abese, 17

ciyle tedavi eder. Şayet insan nankörlük zaafını tedavi etmezse, yaratana ve yaratılana karşı nankörlük baş gösterir. Yaratılana karşı nankörlük ahlaki bir sorunken yaratana karşı nankörlük itikadi bir sorundur. Çoğu zaman insanı şirke savurur.

"Denizde gemiyle yolculuk yapmakta olan müşrikler, bir aksilik çıkmadığı, Allah'a ihtiyaçları olmadığı sürece O'nu hatırlarına getirmemektelerdir. Fakat ne zaman ki fırtınalar dev dalgaları harekete geçirip, ölümün soğuk pençesini enselerinde hissetseler, işte o zaman Allah'a yalvarmakta; eğer bu azgın dalgaların elinden kurtulurlarsa dini yalnız Allah'a has kılarak şükreden kullar olacaklarına dair yemin etmektelerdir. Buna karşılık müşrikler, Allah kendilerini beladan kurtarınca verdikleri sözü nankörlük ederek unutmakta, şirk üzere hayatlarına devam etmektelerdir.

Nankörlük, müşrik şahsiyeti imanda, duada, ibadette ve insani ilişkilerde boyuttan ve kişilikten yoksun bırakmaktadır. Evet, nankör kişi bir taraftan Allah'a iman ettiğini söylemekte diğer taraftan yaratma ve rızık verme gibi fiillerde putlara, yıldızlara veya sebeplere hisse vermektedir.

Nankörlük, genel manada imansızlığın ve şirkin sebebi olduğu gibi cahiliye anlayışının karakteristik özelliklerinden birisidir. Sıkıntıda dua edip Allah'a yönelen müşrik, kurtulduğunda kurtuluşu kendine ait bir hak olarak görecek kadar ileri gitmektedir:

'İnsan, hayrı istemekten bıkıp usanmaz. (Fakat) başına bir sıkıntı gelecek olsa tüm ümitlerini kaybeden bir ümitsiz olup çıkar. Ona dokunan bir zarardan sonra, kendisine bir rahmet tattırsak hiç şüphesiz: 'Bu, benim (hakkımdır) ve ben kıyametin kopacağını düşünmüyorum. Şayet Rabbime döndürülecek olsam O'nun katında, benim için daha güzel olanı vardır.' der. Andolsun ki kâfirlere yaptıklarını haber vereceğiz ve yine andolsun ki onlara en kaba/sert azaptan tattıracağız. İnsana bir nimet verdiğimizde (şükretmekten) yüz çevirir ve (nimete şükretmek yerine bizden) uzaklaşır. Ona bir şer dokundu mu da geniş geniş dua etmeye başlar.'[593]

İşaret edilen ayetler başta olmak üzere, konuya ilişkin diğer ayet-i kerimeler de göz önüne alındığında karşımıza en küçük sıkıntıyı zihnine kazıyan,

593. 41/Fussilet, 49-51

fakat sayısız nimetleri unutan, nimetler karşısında şükretmeyen nankör bir tip çıkmaktadır. Buradan nankörlük motivinin kişiyi şirke sürüklediği anlaşılmaktadır.

İnsan sahip olduğu nimetler karşısında iradi olarak iki tercihte bulunmaktadır: Ya şükreder ya da nankörlük eder. Şükretmesi en genel anlamda Allah'a karşı minnet duyması, O'na hamdetmesi ve kulluğa yönelmesidir. Bu tutum insan fıtratına uygun olumlu bir tercihtir. Fakat insanın nimet karşısında nankörlük etme eğilimi de mevcuttur. Nimeti vereni görmezlikten gelmek, nimetten dolayı duyulması gereken hamd ve şükür eğilimini, genel manada kulluğu başkalarına yöneltmek insanı şirke götürür."[594]

f. İnsan duygularının şirke sebep olması

Yüce Allah insanda bazı duygular yaratmıştır. Sonra o duygulara bir mecra belirlemiş ve insana yol göstermiştir. İnsan, fıtri duygularını Yüce Allah'ın gösterdiği istikamete yönlendirirse, Rabbine giden bir yol tutar. Kendi duyguları onu basamak basamak yüceltir; kulluk menzilelerini katettirir. Şayet insan İlahi rehberliğe kulak vermezse zannın, hevanın, cehaletin... esiri olur. Şeytanın iğva ve vesveseleriyle oluşan düşünceleri, duygularına istikamet verir. Şeytanın ardı sıra aşağıya çekilir; düşer, düşer, düşer... Varacağı son nokta Yüce Allah'a şirk koşmaktır.

- Sevgi

Sevmek, insanın en doğal duygularından biri; Yüce Allah'ın El-Vedud isminin duygu dünyasındaki tecellilerindendir. Yüce Allah bu duyguyu kendi zatına, nebisine, müminlere, yakın akrabaya yönlendirerek sahih bir mecraya yönlendirmiştir. Böylece insan fıtri duygusuyla Rabbine kul, Nebi'ye ümmet, ümmetine kardeş, yakın akrabalarıyla ünsiyet kuran sağlıklı bir birey olmuştur. Ancak şeytan, insanın en köklü duygularından sevgiyi sahih mecradan saptırıp ya Allah'ın razı olmadığı insanlara ya da Allah'ın razı olduğu insanları ölçüsüzce sevmeye sevk etmiştir. Allah'ı sever gibi bazı varlıkları sevmiş ve Allah'a yapılması gereken ibadetleri "sevgi" adı altında o varlıklara yapmışlardır.

594. Kur'ân'a Göre Şirkin Sebepleri ve Çeşitleri, Yüksek Lisans Tezi, s. 42-44

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."[595]

"Allah'ın birliği ve kudreti bu kadar fiilî ve sözlü ayetleriyle açık ve parlakken buna karşı insanlardan bazıları vardır ki Allah'a karşı denkler, benzerler tutarlar ve onları Allah'ı sever gibi severler. Onların emirlerine, yasaklarına, arzularına itaat ederler de Allah'a isyan içinde bulunurlar.

Şüphe yok ki böyle yapmak, gerek Allah'ı inkâr ederek olsun ve gerekse olmasın, ilahlık manasında onları Allah'a ortak yapmaktır. Bunların bir kısmı, bu şirki açıktan yaparlar. Firavunlara, Nemrutlara yapıldığı gibi onlara açıktan açığa ilah, mâbud adını vermekten çekinmezler. Onlara 'Rabbimiz, tanrımız' derler. Hatta ilahlarının doğması ve doğurması görüşünü benimseyerek onlara aynı cinsten, mâbud derecesinde oğullar, kızlar tasavvur edip yakıştırırlar. Diğer bir kısmı da açığa vurmadan aynı muameleyi yaparlar. Onları, Allah'ı sever gibi severler, onları nimet sahibi olarak tanırlar. Onların sevgisini, hareketlerinin başı kabul ederler. Allah'a yapılacak şeyleri onlara yaparlar. Allah rızasını düşünmeden onların rızalarını elde etmeye çalışırlar. Allah'a isyan olan şeylerde bile onlara itaat ederler.

Bu ayet bize gösteriyor ki, ilahlık manasında son derece sevgi, bir esastır. Ve mâbud, en yüksek seviyede sevilen şeydir. Böyle son derece sevilen şeyler, ne olursa olsun, mâbud edinilmiş olur. Sevginin hükmü ise itaattır. Bunun için mâbuda son derece itaat edilir. Her insanın tuttuğu yolda hareket başlangıcı onun mâbududur. İnsanlar tarafından böyle sevgiyle mâbud mertebesi verilerek. Allah'a denk tutulan şeyler o kadar çeşitlidir ki, bir taştan, bir maden parçasından, bir ottan, bir ağaçtan tutun da gök cisimlerine, ruhlara, meleklere kadar çıkar. Bununla beraber: 'onları severler' ifadesindeki akıl sahiplerine ait olan 'onlar' zamiri bunların özellikle akıllılar kısmını açıkça ifade etmektedir. Bunun içindir ki, değerli tefsirciler, denk, benzer manasına gelen 'endad'ı 'Allah'a isyanda itaat ettikleri liderleri, baş-

595. 2/Bakara, 165

kanları ve büyükleri' diye açıklamışlardır. Bu zamirin, tağlib yoluyla diğer putları da kapsamına alması takdirinde bile bu mana açıktır. Gerçekten servet, büyüklük, kuvvet, makam, itibar, güzellik gibi herhangi bir ümide sebep sayılan dilberler, kahramanlar, hükümdarlar gibi insanları, Allah gibi seven ve onlar uğrunda her şeyi göze alan nice kimseler vardır ki bu, şirk konusunun putperestlik esasını, insanlığın en büyük yarasını teşkil eder.

Yunan, Roma, Avrupa medeniyet ve edebiyatında böyle muhabbet mâbudlarının haddi ve hesabı yoktur. Bu duygu, zamanına göre türlü türlü şekillerde ortaya çıkar. Hıristiyanlık da bu ruhla doludur. Hele Avrupa ruhunda, Avrupa edebiyatında bu tür şirk, o kadar ileri gitmiştir ki her eline bir kalem alan ve herhangi bir şiir söylemek isteyen kimse sevgilisine ilah mertebesi vermeyi, en ufacık bir işi övmek için hemen yaratma kudretini yakıştırmayı bir hüner, bir şeref sayar. Yeryüzündeki insanlık kavgaları, bütün bu çeşitli ve birbirine zıt olan mâbudların mücadelesi yüzündendir. Bu anlaşmazlık ve ihtilaflar, her birinin arasındaki binlerce dalkavuk tarafından körüklenir ve insanlık günden güne ahlaki düşüklüğe sürüklenir. İlimlerin, fenlerin, sanatların gelişmesi, buna çare bulamaz. Bilakis hepsi, bu şirk ocağını yakmak için gaz ve benzin yerine kullanır.

Bunlar, gerçekte ne Allah tanır, ne peygamber. Her birinin gönlünde zaman zaman bir veya birkaç mahluk yer tutmuştur. Onları Allah gibi severler, onlara mâbud muamelesi yaparlar. Onlara itaat etmek için Allah'a isyan ederler. 'Onları, Allah'ı sever gibi severler.' ifadesi, bütün bunları tasvir etmektedir. Buna velileri ve peygamberleri mâbud derecesine çıkaranlar da dahildir.

Bunun için Allah'ın velileri, peygamberleri ve melekleri gibi sevgili kullarını severken ayet-i kerimenin kapsamını iyi düşünmeli; sevgilerini, Allah sevgisi derecesine vardırmaktan kaçınmalıdır. Çünkü Allah için sevmekle, Allah'ı sever gibi sevmek arasındaki farkı bilmek gerekir. Allah'ı sevenler, Allah'ın yolunda giden sevgili kullarını da severler. Fakat Allah'ı sever gibi değil, Allah için severler ve bu sevgi ile Allah yolunda onlara uyarlar.

'Ey Muhammed! De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin.'[596]

Buna göre Allah'ın sevdiği kullarını sevmek ve onlara uymak, günah ve şirk değildir. Tersine Allah sevgisine delil olur. Fakat bu sevgi, hiçbir zaman Allah sevgisi gibi olmamalıdır. Yani Hıristiyanların İsa hakkında yaptıkları gibi onları mâbud derecesine çıkaracak bir ibadet şekli olmamalıdır. Bunun en güzel misalini, müslümanlığın iman anahtarı olan kelime-i şehadetinde ve ibadetin başı olan namazında buluruz. Bir müslüman 'Ben şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed O 'nun kulu ve peygamberidir.' derken Allah'tan başka bütün mâbudların hepsini reddedip atar da bu temiz kalb ile Peygamberi Muhammed'in O'na kulluk ve peygamberlikle bağlılığını tasdik eder ve Allah için bu gerçeğe şahitliğini arz eder. Bu şehadette Allah'tan sonra Peygamber'e bir sevgi ilanı vardır. İman bu sevgi ile tamam olur. Fakat Allah sevgisi, yüce Mevla'nın birliği ile bunun yanında Muhammed sevgisi, Allah'a kulluğu ve peygamberliği cihetiyledir."[597]

Sevgi kalbin amelidir. Şayet Yüce Allah'ın çizdiği sınırlarda kalmazsa aşırılığa evrilir ve sahibini zehirler. İsa'yı (as) çok seven Hristiyanların onu överek yüceltmesi, bir adım sonra da "Bu sıfatların sahibi sıradan bir insan olamaz!" diyerek onu ilahlaştırmaları gibi…

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[598]

Allah Resûlü (sav) ümmetinin onu (sav) sevdiğini/seveceğini biliyor. Sevgi ümmeti zehirlemesin diye şirke giden yolu kapatıyor; aşırı övgüyü men ediyor. Hristiyanları örnek vererek tarihi bir hakikate işaret ediyor: "Hristiyanlar İsa Allah'ın oğludur dediler (hâşâ). Bu inanca savrulmalarının nedeni aşırı sevgidir, dikkat edin." demiş oluyor. Sevgi, tevhid inancıyla

596. 3/Âl-i İmran, 31
597. Hak Dini Kur'ân Dili, 1/472-474, Bakara Suresi, 165. ayetin tefsiri
598. Buhari, 3445

sınırlanmazsa sahibini zehirliyor. Aşırı sevgiyle başlayan sevgi gösterisi, karşıdakine İlahi sıfatlar atfetmek ve ona ibadete kadar varıyor.

- Korku

Korku da sevgi gibi insanın en köklü duygularından biridir. Yüce Allah'a, O'nun azabından ve azametinden korkmaya yöneldiğinde tevhiddir. Kulun takva, inabe (yöneliş), ihbat (tevazu), firar (Allah'a kaçış), istiaze (sığınma) gibi kulluk ufuklarına yücelmesine yardımcı olur. Korku Allah'a yönelmediğinde şeytan devreye girer, korkuyu yönlendirir. Şeytanın yönlendirdiği korku, sahibini şirke ve nifaka götürür.

"İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Ondan korkmayın! Şayet müminler iseniz yalnızca benden korkun."[599]

Korkuyu şeytan yönlendirdiğinde insan aptallaşır. Önce kendi eliyle taş yontar, sonra o taşın insana zarar verebileceğine inanır. Bununla da kalmaz, elleriyle yonttukları taşlarla peygamberleri tehdit ederler.

"Siz, (Allah'ın meşruluğuna dair) hiçbir delil indirmediği varlıkları Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım! Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan ilaha ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?"[600]

Bu ayetin nüzuluna dair İbni Cüreyc (rh), "İlahlarının onu çarpacağını, aklına zarar vereceğini söylediler, İbrahim de (as) bu sözlerle cevap verdi."[601] der.

" 'Sana sadece şunu deriz: 'İlahlarımızdan bazısı seni fena çarpmış.' "[602]

Bunlar da Ad Kavmi… Hud'u (as) putların çarpmasıyla tehdit ediyorlar.

"Allah, kuluna yetmez mi? Seni, onun dışındaki (sahte ilahlarla) korkutuyorlar. Kimi de Allah saptırmışsa, ona yol gösterecek hiç kimse yoktur."[603]

Bunlar da Mekke müşrikleri… Allah Resûlü'nü (sav) putların çarpmasıyla

599. 3/Âl-i İmran, 175
600. 6/En'âm, 81
601. bk. Tefsîru't Taberî, 11/489, En'âm Suresi, 80. ayetin tefsiri
602. 11/Hûd, 54
603. 39/Zümer, 36

tehdit ediyorlar. Neden? Kendileri korkuyor çünkü! Kendileri korktuğu için muvahhidlerin de korkacağını düşünüyorlar… Neden korkuyorlar? Kendi dilleriyle kalplerini zehirliyorlar. Önce putlarını, salihlerin ruhaniyetini, onları temsil eden türbeleri/ziyaretleri yüceltiyor, onlar adına menkıbeler uyduruyorlar. Sonra bu menkıbelere kendileri de inanıyor… Akıl ve vicdan içeriden, "Bunlar taş, kendilerine dahi faydaları yok" diye bastırdıkça, menkıbelerin dozunu arttırıyorlar… Kalbi hastalıklı şirk toplumu, bire bin ekleyerek bu menkıbeleri başkalarına aktarıyor… Uçan, kaçan, çarpan, avamın ifadesiyle çot eden varlıklardan korkuyorlar.

– "Hiç şüphesiz insanlardan bazı adamlar, cinlerden bazı adamlara sığınırdı, (insanların cinlere sığınması, cinlerin) azgınlığını arttırırdı."[604]

Mekkeli müşrikler bir yolculuğa çıkınca, yolun/vadinin sahibinin cinler olduğuna inanırdı. Cinlerin şerrinden sakınmak için efendi cine sığınır, istiaze yaparlardı. İstiazeyi, yani ibadetlerden bir ibadeti Allah'ın dışında bir varlığa sarf ederlerdi. Bu yaygın şirkin ardındaki sebep cinlere karşı duydukları korkuydu.

– "Dediler ki: 'Şayet seninle beraber hidayete uyacak olursak, yerimizden yurdumuzdan ediliriz.' Biz, onları tarafımızdan bir rızık olarak, her yerin meyvelerinin kendisinde toplandığı güvenli Harem'e yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmezler."[605]

Mukâtil ibni Süleyman'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Dediler ki: 'Şayet seninle beraber hidayete uyacak olursak, yerimizden yurdumuzdan ediliriz.' ayeti Hâris ibni Nevfel ibni Abdi Menâf El-Kureşî hakkında indi. Şöyle ki o, Nebi'ye (sav), 'Biz senin söylediğinin hak olduğunu elbette biliyoruz. Lakin Arapların bizi yurdumuzdan -yani Mekke'den- çıkarma korkusu seninle beraber hidayete tabi olmamızı engelliyor. Biz Arapların yalnızca bir öğünlük yiyeceğiyiz. Onlara karşı bir gücümüz yoktur.' dedi."[606]

Görüldüğü gibi Mekkeliler açıkça Nebi'nin yolunun hak/hidayet oldu-

604. 72/Cin, 6
605. 28/Kasas, 57
606. Mevsûâtu't Tefsîri'l Me'sûr, 17/171, 59007 No.lu rivayet

ğunu kabul ediyor. Ancak korku nedeniyle onun davetinden yüz çeviriyor, şeriatına boyun eğmiyorlar.

– "Ey iman edenler! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden her kim onları dost edinirse muhakkak ki o da onlardandır. Şüphesiz ki Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez. (Allah'ın kesin yasağına rağmen) kalplerinde hastalık bulunanların (onları dost edinmek için) koşuşturduğunu ve: 'Başımıza bir musibet gelmesinden korkuyoruz.' dediklerini görürsün. Umulur ki Allah, bir zafer ya da kendi katından bir (hüküm) getirir de içlerinde gizlediklerinden ötürü pişman olurlar."[607]

Yahudi ve Hristiyanları dost edinen münafıklar, yani gizli müşrikler, "Başımıza bir musibet gelmesinden **korkuyoruz.**" demişlerdir. Onları bu küfre sevk eden duygu, korkularıdır.

– "Hepsi beraber Allah'ın huzuruna çıkarlar. (Tağutlar tarafından sömürülüp fakirleştirilerek, işkence ve zorbalıkla onursuzlaştırılmış olan) mustazaflar, müstekbirlere derler ki: 'Biz (dünyada) sizin tebaanızdık. Şimdi siz, Allah'ın azabına karşı bizi koruyabilecek misiniz/bize bir faydanız olacak mı?' Diyecekler ki: 'Şayet Allah bizi hidayet etmiş olsaydı, biz de sizi hidayet edebilirdik. (Artık bir önemi yok.) İster (bu azaba) sabredelim, ister dövünüp yakınalım farketmez, bizim için kaçış yoktur.' "[608]

"Ateşin içerisinde karşılıklı suçlamalarda bulunup tartıştıkları zaman, zayıf bırakılmış (mustazaflar), büyüklenen (müstekbirlere) diyecekler ki: 'Şüphesiz ki biz, sizin tebaanızdık. Şimdi siz, ateşten bir parçayı bizden savabilir misiniz?' Müstekbirler derler ki: 'Hepimiz (aynı azabın) içindeyiz. (Kendimize dahi faydamız yokken size ne yapabiliriz ki?) Gerçek şu ki Allah, kulları arasında hükmetti.' "[609]

Okuduğumuz iki ayet önemli bir hakikate işaret ediyor. Dünyada siyasi ve dinî liderlere tabi olan mustazaflar, bu tağutlara tabi olarak Allah'a şirk koşuyorlar. "Neden tağutlara tabi oluyorlar?" sorusuna ayetler dolaylı cevap veriyor: Allah'ın azabından kurtulmak için! Demek ki onların Allah'ın azabından kurtaracak yetkiye sahip olduklarına inanıyorlar. Allah'ın

607. 5/Mâide, 51-52
608. 14/İbrahîm, 21
609. 40/Mü'min (Ğafir), 47-48

azabından duydukları korkuyu O'na (cc) yöneltseler, O'na (cc) sığınsalar, O'ndan isteseler muvahhid olacaklar. Bu korkuyu dinî liderlere, tağutlara yönlendirince müşrik oluyorlar.

– Allah Resûlü'nün dikkat çektiği uğursuzluk inancı da korkunun şeytan tarafından yönledirilmesiyle ortaya çıkan bir şirk çeşididir. Uğursuzluk bir varlığın zararından, işlere olumsuz etkisinden korkmaktır. Oysa fayda ve zarar, Allah'ın elindedir. Hiçbir nesne/varlık ilah değildir ki kısmetimizi kapatsın, rızkımızı daraltsın, işlerimizin rast gitmemesine neden olsun.[610]

"Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, onu (Allah'tan) başka kimse gideremez. Sana bir hayır dokunduracak olsa O, her şeye kadîrdir. O, kullarının üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kahir'dir. O (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyden haberdar olan) El-Habîr'dir."[611]

"Şayet Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, O'ndan başka o zararı giderecek kimse yoktur. Senin için bir hayır dileyecek olsa, O'nun lütfunu geri çevirecek kimse yoktur. (Lütuf ve ihsanını) kullarından dilediğine ulaştırır. O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."[612]

g. Kadercilik

"Allah'a şirk koşanlar diyecekler ki: 'Şayet Allah dileseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık.' Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar. De ki: 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[613]

"Şirk koşanlar dediler ki: 'Şayet Allah dileseydi ne biz ne de babalarımız, O'nun dışındaki hiçbir varlığa ibadet etmez ve O'nun belirlediği haramlar dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık.' Onlardan öncekiler de aynen böyle yaptılar. Resûllerin apaçık bir tebliğden başka görevi mi var?"[614]

---

610. Uğursuzluk inancı için bk. s. 123
611. 6/En'âm, 17-18
612. 10/Yûnus, 107
613. 6/En'âm, 148
614. 16/Nahl, 35

Tüm müşrik toplumlar kadercidir. Yani yaptıkları kötülükleri kadere fatura eder; "Allah böyle diliyor." derler. Şirk toplumlarının kaderciliği kadere iman değildir. Kadere iman, Yüce Allah'ın ilmine ve hikmetine iman, her şeyin O'nun dilemesiyle olduğuna teslimiyettir. Kadere iman, sorumluluğu ortadan kaldırmaz; insan, tüm eylem ve düşüncelerinin sorumluluğunu kabul eder. Kadercilik ise insanın sorumluluğunu ortadan kaldırır. Yaptığı tüm kötülükleri İlahi iradeye fatura eder. Dolayısıyla Allah'ı ve iradesini suçlar.

Müşriklerin kaderi öne sürerek şirki meşrulaştırmaya çalıştıkları, üç ayrı surede haber verilir. Her surede Allah (cc), onların delillerini ele alır ve çürütür. Yüce Allah'ın onların bu yaklaşımına üç ayrı delille cevap verdiği görülür:

- Allah şirkinizden razı olsa, size Resûl'ünü yollamaz ve etkili hüccetlerini ulaştırmazdı:

"De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' "[615]

Yani tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. O (cc), Resûl'ü size yollayarak bu hücceti size ulaştırmıştır. Şayet O (cc) sizin şirk hâlinizden razı olsa, size Resûl'ünü göndermez ve etkili hüccetlerini size ulaştırmazdı.

"Şayet dileseydi hepinize hidayet ederdi."[616]

Eğer bir imtihan olmamış ve insanlara seçim hakkı tanınmamış olsaydı; her şey tamamen Allah'ın meşietine/dilemesine kalsaydı, O (cc) hepimize hidayet ederdi. Zira O (cc), küfrü ve şirki sevmez. İmanı, İslam'ı ve tevhidi sever.

"Eğer küfre sapacak olursanız hiç şüphesiz, Allah'ın size ihtiyacı yoktur ve kulları için küfre razı olmaz. Şükrederseniz, ondan (şükretmenizden) razı olur. Hiçbir günahkâr, bir başkasının günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Yaptıklarınızı size haber verir. Çünkü O, sinelerde gizli olanı bilmektedir."[617]

Ancak Allah (cc) bu dünyayı imtihan için yaratmıştır. Hakkı ve batılı apaçık ortaya koymuştur. İnsana akıl ve irade vermiştir. Her insan bir seçim yapar ve yaptığı seçimden de sorumludur.

615. 6/En'âm, 149
616. 6/En'âm, 149
617. 39/Zümer, 7

Müşriklerin kadere yapışarak hâllerini meşrulaştırdığı bir diğer ayet Nahl Suresi'ndedir:

"Şirk koşanlar dediler ki: 'Şayet Allah dileseydi ne biz ne de babalarımız, O'nun dışındaki hiçbir varlığa ibadet etmez ve O'nun belirlediği haramlar dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık.' Onlardan öncekiler de aynen böyle yaptılar. Resûllerin apaçık bir tebliğden başka görevi mi var?"[618]

"Tevhid daveti karşısında söyleyecek söz bulamayan müşrikler, kadercilik yapmakta, hatalarının sorumluluğunu Allah'ın (cc) meşietine/dilemesine yıkmaktaydılar. 'Şayet Allah (cc) hâlimizden memnun olmasa bizi kınar, azap eder, bunca imkânı vermezdi.' diye düşünmektelerdi. Allah (cc), tüm müşriklerin aynı yanılgıya kapıldığını belirttikten sonra şüphelerini şöyle çürüttü: 'Şayet Allah (cc) sizden ve yaptıklarınızdan hoşnut olsa apaçık bir mesajla elçiler gönderip sizi yalnızca Allah'a (cc) ibadete ve O'nun dışında kulluk ettiğiniz tağutlardan uzaklaşmaya davet etmezdi.' "[619]

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[620]

- Allah'ın müşrik olmanızı dilediği ve bu hâlinizden razı olduğunun delili nedir?

"Dediler ki: 'Şayet Rahmân dileseydi (putlara) ibadet etmezdik.' Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna dayalı tahminlerde bulunuyorlar."[621]

Burada Yüce Allah farklı bir cevapla onların iddiasını çürütüyor. Buyuruyor ki:

"Yoksa, bundan önce kendilerine verdiğimiz bir kitap var da ona mı sımsıkı tutunuyorlar?"[622]

Yani Allah'ın böyle dilediğine dair deliliniz nedir? Elinizde buna dair bir

618. 16/Nahl, 35
619. Tevhid Meali, s. 270, Nahl Suresi, 35. ayetin açıklaması
620. 16/Nahl, 36
621. 43/Zuhruf, 20
622. 43/Zuhruf, 21

belge/kitap var mı? Öyle ya; "Allah bizim müşrik olmamızı diledi." diyorsunuz. Allah'ın (cc) iradesi hakkında konuşuyorsunuz. Peki, Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli ettiğinin delili nerede? Bir kitapta mı yazıyor? Bir resûl mü size O'ndan haber verdi? Aynı soru En'âm Suresi'nde de soruluyor:

" … 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[623]

Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli ettiğine dair varsa bir deliliniz/ilminiz; buyurun, çıkarın!

- Allah (cc) şirkinizden razı olsa, neden size azap etsin?

" … Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar … "[624]

Bu iddiayı tüm müşrikler öne sürmüştür. Allah'ın (cc) azabı gelinceye dek de iddialarında ısrarcı olmuşlardır. Sonunda Allah (cc) onlara azap etmiştir. Şayet Allah sizden ve şirkinizden razı olsa ne diye size azap etsin? Size azap ediyor oluşu, sizden ve şirkinizden razı olmadığını gösterir.

Kadercilik itikadi bir hastalıktır. Şirk toplumunu sömüren baronlar eliyle sürekli işlenir. Gaye, şirk düzeninden nemalanan müstekbirlerin çarkının dönmesi, sömürünün devam etmesidir. Şöyle ki;

Her gün yirmi bin insan açlıktan ölüyor; çünkü yapılan hırsızlığa göz yumuluyor; çünkü korkuluyor ve mustazaflığın kader olduğuna inanılıyor. Kim beyaz adam için Somali balıklarını tutuyor? Kim Fransalılar için toprağı sürüyor, hasat topluyor? Evet, Somalili fakirler! Ne karşılığında? Bir balık, üç beş kuruş da para … Neden? Satılmış yöneticiler ve mustazaflığın kader olduğunu anlatan saray mollaları nedeniyle … Türkiye'de, bu satırların yazıldığı (2019) Mart ayında yüz sekiz işçi iş kazasında (**cinayet**) katledilmiş. Neden? Patronlar, biraz daha fazla kazanabilmek uğruna iş güvenliğini sağlamadıkları için. Peki, tek marifetleri babalarının zengin olması, kemalist olması veya pahalı kolejlerde okumuş olmak olan şirketleri/patronları büyüten kim? Peki, sahiplerinin en az bir hac, beş umre

623. 6/En'âm, 148
624. 6/En'âm, 148

yaptığı bu şirketleri büyüten kim? Evet, orada katledilen işçiler! Neden? Çünkü bunun kader olduğuna inanmışlar. Onların kaderi açlık ve ölüm; patronunun kaderi ise yaşam ve refah! Saray mollaları da bu kadercilik inancını, din adına meşrulaştırıyorlar.

Dünyada -ülkemiz de dâhil-, müstekbir ve mütref aileler eliyle yapılan muazzam bir soygun var. Tükürseler, müstekbirleri tükürüklerinde boğacak kalabalıklar ise bu soygunu izliyor. Keşke yalnızca izleseler… Bir de din adına yapılan bu meşrulaştırmayı kabul ediyor ve "Bu bizim kaderimiz." diyorlar…

Sonuç olarak; adil bir paylaşım yapıldığı takdirde dünyanın beş katı nüfusa yetecek kadar rızık yaratılıyor, ki bu, bizim bugünkü bilgimizle ulaşabildiğimiz bir oran. Belki de bilmediğimiz çok daha başka rızıklar ve kaynaklar vardır. Kıtlık/Kuraklık, doğal afetler… bir kaderdir; ancak açlık bir kader değildir. Açgözlü hırsızlar ile korkak mustazafların el birliğiyle ürettiği yapay bir afettir. Müstekbir ve mütref ailelerin hırsızlıkla elde ettikleri, faizle çoğalttıkları, satılmış yöneticiler ve saray mollalarıyla meşrulaştırdıkları servetleri; ellerinden alınıp sahiplerine dağıtılırsa dünyada açlık sorunu son bulur.

Görüldüğü gibi kadercilik hem şirkin nedenlerinden biri hem de şirk düzeninin sigortasıdır. Cahiliye kavramını işlerken bu kavrama tekrar dönecek, açıklamalarda bulunacağız.

h. Putların saptırması

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim şöyle demişti: 'Rabbim! Bu beldeyi güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı putlara tapmaktan uzak tut.' 'Rabbim! Gerçekten o (putlar), insanlardan birçoğunu saptırdılar. Bana uyan, hiç şüphesiz bendendir. Bana isyan edene gelince, şüphesiz ki sen, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin.' "[625]

Şirkin sebeplerinden biri putların saptırmasıdır. Bu hakikati ilan eden İbrahim'dir (as). Onun zamanına gidip putlara baktığımızda putların canlı

625. 14/İbrahîm, 35-36

ve cansız olmak üzere iki kısım olduğunu görürüz. Canlı ve cansız putların saptırmasıyla insanlar şirke düşer.

Put nedir?

İbrahim'in (as) kendisinden Allah'a sığındığı putlar/asnam, kelime olarak "İbadet etmek için yapılan tahta, gümüş veya bakırdan yapılan şeydir."[626] Daha sonra put, canlı-cansız, Allah'ın dışında ibadet edilen tüm her şey için kullanıldı. Put; Allah'ın dışında ibadet edilen canlı veya cansız her şeydir.

İbrahim Dönemi'ni anlatan Kur'ân, dört çeşit putu bize tanıtıyor. O putlara baktığımızda put ve putçuluğun heykellerle sınırlı olmadığını, canlı-cansız her varlığın putlaştırılabileceğini görüyoruz. Putçulukta ölçü ibadettir. Allah'a ait bir sıfatı başka bir varlığa verdiğimizde, Allah'a yapılması gereken bir ibadeti başka bir varlığa yaptığımızda o şeyi put ediniriz ve putperestleşiriz. Bir şeyi Allah'ı (cc) sever gibi seviyor, ondan Allah'tan korkar gibi korkuyor, onu Allah'ı tazim eder gibi tazim ediyor, ona yasa yapma hakkı tanıyor veya yasalarına/öğretilerine teslim oluyorsak, o varlığa ibadet ediyor ve onu putlaştırıyoruz demektir. Putlaştırmada ölçü ibadet, yani Allah'ın hakkıdır. Hâliyle putçuluk, belli şekiller ve sembollerle sınırlı değildir. Allah'ın dışında ibadet edilen her varlık bir puttur.

İbrahim döneminde putlar

- **Put kral/lider**

Kur'ân'ın bize tanıttığı ilk put, İbrahim'le tartışan canlı put, kavmin lideridir.

"Allah'ın kendisine mülk vermesi sebebiyle Rabbi hakkında İbrahim'le tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim demişti ki: 'Benim Rabbim diriltir ve öldürür.' Demişti ki: 'Ben de diriltip öldürürüm.' (Bu cevap üzerine) İbrahim demişti ki: 'Allah Güneş'i doğudan getirir; sen de batıdan getir (bakalım).' (Bu hüccet karşısında) kâfir afalladı. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez."[627]

İbrahim'le (as) tartışan kişi Allah'ın kendisine mülk verdiği bir kraldır. Bu kralı ve yönettiği toplumu tanırsak, liderin nasıl putlaştırıldığını anlayabiliriz.

"Bugün tarihçi ve araştırmacıların genellikle İbrahim'in (as) doğduğu yıl

626. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/314, s-n-m maddesi
627. 2/Bakara, 258

olarak kabul ettikleri M.Ö. 2100 dolaylarında Ur şehrinin nüfusunun 250.000 ile 500.000 arasında olduğu tahmin ediliyor. Bu şehir önemli bir ticaret ve sanayi merkeziydi. Buraya bir yandan Pamir ve Nilgari'den mallar gelirdi ve diğer yandan bu şehrin Anadolu ile yakın ticari ilişkileri vardı. Ur şehrinin başkent olduğu ülkenin sınırları, bugünkü Irak'ın kuzeyinde biraz kısa ve batıda biraz uzundu. Nüfusun çoğu ticaret ve sanayi ile uğraşıyordu. Bu döneme ait tarihi harabelerde bulunan kitabelerden halkın görüşünün tamamıyla maddeci olduğu anlaşılıyor. Urluların en büyük gayesi mal ve mülk sahibi olmak, para kazanmak ve lüks içinde yaşamaktı. Faizcilik almış yürümüştü. Para ve servete düşkün olan bu millet tabiatıyla ticari zihniyet taşıyordu. İlişkiler menfaatlar üzerine kuruluyor, sevgi ve saygı gibi kavramlar göz ardı ediliyordu. Herkes birbirine şüphe ve kuşkuyla bakardı. Münakaşa, kavga ve adli davalar olağan bir olay haline gelmişti. Urlular tanrılarına genellikle uzun ömürlülük, zenginlik, işte ve ticarette kazanç, refah ve mutluluk için dua ederlerdi. Nüfus üç gruba ayrılmıştı:

1) Amîlû: Bunlar yüksek sınıfı oluşturuyorlardı, ki bunlar arasında yönetici kadro, yüksek yetkililer, subaylar ve rahipler yer alıyordu.

2) Mişkînû: Bunlar ticaret, sanayi ve tarımla iştigal eden kişilerdi.

3) Ardû: Köle ve esirlerdi.

Bu sınıfların birincisi geniş çapta imtiyaz ve imkânlara sahipti. Bu sınıf medeni hukukta ve ceza hukukunda birtakım üstünlüklere sahipti. Bunların canları ve malları diğer sınıftakilerden daha değerliydi."[628]

Burada aklımıza şu soru gelebilir: Mevcut dinî ve sosyal yapı içinde kralın rolü nedir? Kral, bu yapıda baş tanrının temsilcisi (hâşâ) onun siyasetteki gölgesidir. Simgesel olarak kral gücünü doğrudan doğruya baş tanrıdan (Anu) alır. Baş tanrıya yalnızca kral niyazda bulunabilir. Sıradan insanlar baş tanrıya dua edemez.[629]

Sistem şöyle işliyor diyebiliriz: Aracı putlar var. Tüm bu aracı putların bağlı olduğu büyük/baş tanrı var. Baş tanrı ve aracı putları temsil eden dinî

628. Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Peygamberin Hayatı, s. 336-337
629. bk. Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi, s. 95-96

bir kurum (mabed ve din adamları) ve baş tanrıyı siyasette temsil eden kral var. Muharref din (tapınak/mabed) ve saray/kraliyet el ele tanrıyı temsil ediyorlar ve halk kitlelerini dinî ve siyasi olarak sömürüyorlar. Şöyle bir dinî/siyasi yapı görüyoruz:

"Ur şehrinin harabelerinden çıkarılan kitabelerde beş bin tanrının adına rastlanıyor. Memleketin çeşitli şehir ve kasabalarının çeşitli tanrıları vardı. Her şehrin bir Koruyucu Tanrısı olurdu ve buna 'Rabb-ul Beled' veya 'Baş İlah' denilirdi. Buna diğer ilahlardan çok daha hürmet ve sadakat gösterilirdi. Ur'un koruyucu tanrısı veya Baş Tanrısı, Nannâr'dı (Ay Tanrısı) ve bu münasebetle şehrin adı sonradan 'Kemerine' oldu. İkinci büyük kent Larse idi, ki Ur'dan sonra hükûmet merkezi oldu. Buranın Koruyucu Tanrısı, 'Şamaş'tı (Güneş Tanrısı). Bu büyük tanrılara tabi olan birçok küçük tanrı ve tanrıçalar vardı ki, bunların çoğu gökteki yıldız ve gezegenlere, azı dünyaya mensuptu, halk arzu ve isteklerinin çoğunu bu küçük tanrılara iletirdi. Gerek gökteki gerekse yerdeki tanrıların putları yapılmıştı ve bütün ibadet ve dualar bu putların önünde yapılırdı. Nannâr'ın putu Ur şehrinin en yüksek tepesinde yapılmış olan muhteşem bir tapınakta bulunuyordu."[630]

"Müşrikler her zaman tanrılarını iki kısma ayırmışlardır. Bunlardan biri tabiatüstü bir varlıktır ki, bütün sebep ve neticelere hâkimdir. İnsanlar buna her türlü ihtiyaç ve sıkıntılarını anlatır ve ondan çare bulmasını arzu ederler. Bu tanrı icabında tek veya çok da olabilir. Birden çok tanrılar olunca, en kudretli ve kuvvetli tanrıya ruh, melek, cin, seyyare ve diğer bazı varlıklar yardımcı tanrılar olarak katılırlar. Müşrikler bunlara dua eder, yalvarır, ibadet eder ve kıymetli hediyeler sunarlar. İkinci tür tanrılık siyaset ve medeniyetle ilgilidir. Bu kategoriye hükümdar tanrılar girer. Bu tanrılar siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki alanda çeşitli yasalar çıkarabilir, kendilerine bağlılığı sağlayabilir ve kısacası, dünyevi işlerde halkın mercii olurlar. Bu tür tanrısal sıfatlar her devirde Allah'tan alınıp, krallık, hakimler, kraliyet aileleri, din adamları ve rahipler ile toplumun ileri gelen kişileri arasında dağıtılmıştır. Kraliyet ailelerinin çoğu bu açıdan tanrılık iddiasında bulunmuşlardır. İddialarını pekiştirmek için de ilk tür

630. Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Peygamberin Hayatı, s. 338

tanrı veya tanrıların evladı olduklarını ileri sürmüşlerdir. Dinî çevreler ve rahipler de bu hususta kendileriyle işbirliği yapmışlardır.

Nemrud'un tanrılık iddiası da bu türdendi. Nemrud, Allah'ın varlığını inkâr etmiyordu. Gök, yer ve bütün kâinatın yöneticisi ve yaratıcısının kendisi olduğunu ileri sürmüyordu. Dünyada ve evrende her şeye hakim olduğunu da söylemiyordu. İddiası şuydu: Ur veya Irak ülkesi ve halkının mutlak hakimi benim. Ben buranın rakipsiz hükümdarıyım. Ağzımdan çıkan söz, bir kanundur. Üzerimde başka kimsenin iktidarı ve hakimiyeti yoktur. Bu itibarla, beni Tanrı ve Hükümdar olarak kabul etmeyen Irak'ın her vatandaşı asi ve günahkârdır."[631]

Nemrud özel bir isim değil, daha ziyade sultan, kral, melik, hükümdar gibi bir ünvandır.[632] Bazı araştırmalar İbrahim'i (as) ateşe atan, dolayısıyla onunla tartışan kralın Hammurabi olduğunu ileri sürmüştür. Hammurabi yasalarını hepimiz duymuşuzdur. Bugün için ilkel bir yasalar bütünü olarak kabul ettiğimiz Hammurabi yasaları, İbrahim (as) ile tartışan kralın rububiyet iddiasını anlamamızı kolaylaştırıyor. Onun ilahlık ve rabblik iddiası, hâkimiyet iddiasıdır. Yüce Allah'a ait olan yasama/şeriat belirleme hakkını kendinde gördüğü ve toplumun bu hakkı kendisine vermesini istediği için ibadet edilen bir put kabul edilmiştir.

- **Allah'a yakınlaştırsın diye ibadet edilen gök cisimleri/putlar**
- **Gök cisimlerini temsil eden heykeller/putlar**

Onların gök cisimlerine tapmalarının delili Yüce Allah'ın şu sözleridir:

"Gece onu bürüyüp örtünce bir yıldız görmüş: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Yıldız batınca da: 'Şüphesiz ki ben batanları sevmem.' demişti. Ay'ın doğduğunu görünce: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun battığını (görünce de): 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti. (Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca: 'Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk

---

631. age. s. 339
632. bk. Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, s. 38

koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti. 'Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim.' "[633]

Onların heykelden putlar yaptığının delili şu ayetlerdir:

"Hani babasına ve kavmine demişti ki: 'Şu başında ibadet için bekleştiğiniz heykeller de neyin nesi?' 'Biz babalarımızı onlara ibadet eder bulduk.' demişlerdi. 'Andolsun ki, sizler de babalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz.' demişti."[634]

İbrâhim'in (as) kavmi yıldızlara tapınmakta idi. Onların inançları şöyleydi:

"Âlem için; yaratan, idare eden, ona hükmeden tek bir varlık vardır. Bize düşen yükümlülük ise, O'nun yüce varlığına ulaşmaktaki aczimizin bilincinde olmaktır. O'na ancak, O'nun yakınları olan aracılarla yaklaşılabilir. Bu aracılar ise fiil, hâl ve cevher olarak takdis edilip temiz kılınan ruhanilerdir. İcad etmede, yaratmada ve işleri bir halden diğer hâle sokmada, yaratıkları başlangıçtan kemale erdirmede sebep olan aracılar bu kimselerdir.

Onlar bu işleri yüce, mukaddes, İlahi zattan dileyerek aldıkları kuvveti, süflî varlıklar üzerine yayarak yerine getirirler; yedi gezegenin yörüngeleri içerisindeki hareketlerini düzenlerler. Bu gezegenlerden her biri bu Ruhanilerden birinin heykelidir. Yani her ruhani için bir heykel vardır ve her heykelin de bir gök tabakası vardır. Ruhaninin bir heykele nisbeti, ruhun cesede nisbeti gibidir. Yani o ruh onun rabbidir. İdareci ve yönlendiricisidir. Ancak aracının görülüyor olması kaçınılmazdır ki, ona yönelmek ve ona yaklaşmak ve ondan istifade etmek mümkün olabilsin. Böylece onlar yedi gezegenden oluşan bu heykellere sığındılar; onların menzillerini, doğuş ve batış yerlerini iyice öğrendiler; gündüzleri, geceleri ve saatleri ona göre bir taksimata tabi tuttular; her heykel için özel bir efsun yaptılar; bir takım efsunlu sözler ve dualar öğrendiler; ayrıca her gezegen için bir gün tayin ettiler. Mesela, Zühal için cumartesi gibi… Bu günde belirli bir saati gözetleyerek o saatte bu gezegenin heyeti, yapısı ve şekli üzerine yapılmış dualarla ona has elbiseler giyiyor, ona ait tütsü ile tütsüleniyor, o heykele ait dualarını okuyarak ondan ihtiyaçlarını gidermesini istiyorlardı. Bu, diğer gezegenler için de aynı şekilde tekrarlanıyordu. Onlar bu gezegen-

633. 6/En'âm, 76-79
634. 21/Enbiyâ, 52-54

leri ilahlar ve rabler olarak adlandırmaktaydılar. Allah ise, rablerin rabbi, ilahların ilahıydı. Onlar, heykellere yaklaşarak ruhanilere yaklaşmış oluyor; ruhanilere yaklaşmakla da Allah Teâlâ'ya yaklaştıklarını kabul ediyorlardı.

Sonra yıldızlara tapınmak için tuhaf şeyler ürettiler. Bunlar, sihir ve kehanet kitaplarında zikredilen tılsımlar, efsunlar ve insanların yakalarına takılan diğer şeylerdir. Bunların tamamı üzerinde tam bir bilgi sahibiydiler. Peşinden onlardan bir grup şöyle dedi: 'Kendisiyle tevessülde bulunulan bir aracının, kendisiyle şefaat dilenilen bir şefaatçinin ve ruhanilerin varlığı kaçınılmazdır. Madem ki vesileler bunlardır ve biz onları gözle görüp hitap edemiyoruz; o halde heykelleri olmadan onlara yaklaşmamız gerçekleşmez. Fakat heykeller (yıldızlar) bazı vakitler görülür, diğer bazı vakitlerde de gözükmezler. Çünkü onlar doğarlar ve batarlar. Dolayısıyla bizim için yaklaşma olayı tamamlanmış olmaz. Öyleyse, bu şahısların putlarını sürekli gözümüzün önünde olacak şekilde dikmemiz kaçınılmazdır. Böylece biz onlara bağlanır, onlarla heykellere ulaşır ve bu heykellerle de Ruhanilere yaklaşmış oluruz. Ruhanilere ulaşmakla da onlar vasıtasıyla Allah Teâlâya yaklaşırız ve Allah Teâlâya yaklaşmak için onlara ibadet ederiz; onlar bize Allah yanında şefaatçi olurlar.'

Onlar yedi heykeli temsil eden, insan suretinde putlar edindiler. Her put bir heykele (gezegen) karşılıktı. Bunun için onları heykelin aslı olarak gözettiler; onlar için tapınaklar yaptılar, bekçilik ve hizmetçilik gibi görevler ihdas ettiler; onlara ibadet kastıyla ziyaretlerde bulundular ve onlar için kurban kestiler."[635]

• Toplumu kaynaştırsın diye icat edilen sembol putlar

"(İbrahim) dedi ki: 'Siz, Allah'ı bırakıp, sizi birbirinize ısındırsın/aranızda sevgi bağı oluştursun diye dünya hayatında putları (ilah) edindiniz. Sonra Kıyamet Günü'nde (sevgi bir yana) kiminiz kiminizi inkâr edecek, kiminiz de kiminize lanet edecektir. Barınağınız ateştir. Hiçbir yardımcınız da yoktur.' "[636]

Müşrikler bazı sembolleri aşırı yüceltir, toplumu kaynaştıran, farklı sınıflar arasında sevgi bağlarını güçlendiren bir kenetleyiciye dönüştürürler. Bu

635. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 8/542-543
636. 29/Ankebût, 25

bazen bir bayrak, bazen bir toprak, bazen bir ülkü, bazen bir bayram, bazen bir takım/grup, bazen bir ideoloji, bazen bir anıt… olur. Onu yücelten sloganlar atar; onun uğruna yaşadıklarını ve onun uğruna öldüklerini ilan ederler. Uğruna yaşanılan ve ölünen, onun için sevilen ve buğzedilen bu şey, putlaştırılmış olur. Zira uğruna yaşanıp ölünecek, onun için sevilip buğzedilecek olan yalnızca Allah'tır (cc).

Bunlar Kur'ân'ın haber verdiği İbrahim Dönemi'ndeki putlar; putlaştırılmış canlı ve cansız varlıklardır.

Putlar nasıl saptırır?

İbrahim (as) putların çoğu insanı saptırdığını haber veriyor. Putların saptırması iki kısma ayrılabilir:

- **Canlı putların saptırması**

Canlı putların saptırması gayet açık ve anlaşılırdır. Sömürü düzeni devam etsin diye saraylar ve kabirler/türbeler, mabed ve siyaset el ele verir. Kurdukları düzenin İlahi olduğunu, o düzene uymayan herkesin vatan haini olduğunu, o düzene başkaldıranların toplumu bölmek istediğini, düzen karşıtlarının bu karşıtlıklarıyla atalara sövmüş olduğunu söylerler… Kur'ân-ı Kerim canlı putlara, siyasi bir put olan Firavun'u örnek verir. Siyasi bir put olan Firavun'un, halkını nasıl saptırdığını tüm detaylarıyla anlatır.[637]

- **Cansız putların saptırması**

Cansız putlar göremez, duyamaz, konuşamazlar. Onların saptırması, onlar adına konuşan insî ve cinnî şeytanların saptırmasıdır.

Cinnî şeytanların saptırması

"Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[638]

"Müşriklerin, Allah (cc) ile aralarına aracı kıldıkları ve dua ettikleri varlıklar; salih olduğuna inandıkları insanların putları, türbe hâline getirilmiş kabirleri, bereket yaydığına inandıkları taşlar, kılıçlarını asıp zafer getire-

637. Firavunun ve canlı putların saptırma yöntemleri için bk. s. 647, Siyasi Otoritenin Tağutlaşması
638. 4/Nisâ, 117

ceğine inandıkları ve dilek tuttukları ağaçlardır. Bunlar genel olarak dişi isim kalıbında isimlendirildikleri için ayette böyle denmiştir.

Şeytana dua etmeleriyse şöyle açıklanmıştır: İbni Abbas, 'Her putun içinde bir şeytan/cin vardır. Putları koruyan bekçilere görünüp onlarla konuşur.' demiştir.

Bir diğer izah şudur: 'Putlara tapınmayı emreden ve süslü gösteren şeytandır. Hâliyle onun emrine itaat ederek, aslında ona ibadet etmiş olurlar.

'O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı.'[639] "[640]

Cansız putların her birine bağlı şeytanlar vardır. Bu şeytanlar/cinler, insanları saptırmak için putlar hakkında besledikleri inancı güçlendirecek şeyler yapar, göz boyayıcı hadiseler sergilerler:

"El Uzza, Batnı Nahla'daki üç hurma ağacında barınan bir dişi şeytandı. Peygamber (sav) Mekke'yi fethettiğinde Hâlid ibni Velid'i göndererek dedi ki: 'Batnı Nahla'ya git, orada üç samura (hurma ağacı) bulacaksın, birincisini kes!'

Gitti ve kesti. Döndüğünde Peygamber (sav) sordu: 'Bir şey gördün mü?'

'Hayır.' dedi.

'İkincisini de kes!' buyurdu.

Gitti ve kesti. Sonra Peygamber'e (sav) geldi.

Peygamber (sav), 'Bir şey gördün mü?' diye sordu.

Hâlid, 'Hayır.' dedi.

Peygamber (sav), 'Üçüncüsünü de kes!' buyurdular.

Gitti, fakat ne görsün! Önünde, saçları karmakarışık, elleri ensesinde,

639. 34/Sebe', 40-41
640. Tevhid Meali, s. 96, Nisâ Suresi, 117. ayetin açıklaması

dişlerini gıcırdatıp duran bir cadı, arkasında da Dubayya (İbni Haramî eş-Şeybânî) es-Sulemî, (ağacın) bekçisi. Es-Sulemî, Hâlid'i görünce dedi ki:

'Ey Uzza, bir saldırışla saldır da, beni yalancı çıkarma!

Yürü Hâlid'in üstüne, eteklerini dola, örtünü kaldır!

Çünkü bugün sen, Hâlid'i öldüremezsen,

Utanç içinde devrileceksin, kendini koru!'

Hâlid dedi ki:'(Ey Uzza), seni inkâr gerek, sana övgü değil!

Gördüm ki Allah seni alçaltmış!'

Sonra ona vurdu, başını kopardı, o ânda cadı, simsiyah kömür oldu. Sonra ağacı kesti ve bekçisi Dubayya'yı da öldürdü. Peygamber'e (sav) gelerek olanları anlattı.

Allah Resûlü (sav) buyurdu ki: 'İşte Uzza (o kadındır)! Artık Araplar için Uzza yok. Bugünden sonra ona tapılmayacak!' "[641]

Şeytanların Allah'ın dışında putlara ibadet edenleri saptırmasına şu örnek verilebilir:

"Kimisi de ölü veya diri bir yaratıktan yardım ister. Kendisinden yardım istenilen mahlûkun Müslüman, Hristiyan veya müşrik olması fark etmez. Şeytan, yardım istenen kişinin suretinde görünür. Yardım isteyen kişinin bazı ihtiyaçlarını da yerine getirir. Yardım isteyen kişi, bunun kendisinden yardım istediği kişi olduğunu zanneder veya onun suretinde görünen bir melek olduğunu zanneder. Hâlbuki bu gördüğü şey, Allah'a ortak koştuğu için kendisini yoldan çıkaran şeytandan başkası değildir. Nitekim şeytanlar putların içine girerler ve putperestlerle konuşurlar.

Onlardan kimisine de şeytan herhangi bir kimsenin suretinde görünür ve ona, 'Ben Hızır'ım.' der. Bazen ona bazı şeyleri haber verir. Bazı isteklerinde ona yardım eder. Nitekim Müslümanlardan, Yahudilerden ve Hristiyanlardan pek çok kimsenin başından böyle şeyler geçmiştir.

Dünyanın doğusundaki ve batısındaki kâfirlerden birisi ölür. Onun ölü-

641. Kitâbu'l Esnâm, s. 35

münden sonra şeytan onun suretinde gelir. Onlar da bunun o ölü olduğuna inanırlar; borçları öder, emanetleri geri verir, ölüyle ilgili birtakım şeyleri yapar, hanımının yanına girer, çıkar. Onlar bazen Hint kâfirleri gibi ölülerini ateşte yakarlar ve onun öldükten sonra yaşadığını zannederler.

(Bunlardan biri de Mısır'da bulunan bir şeyhtir. Bu şeyh, hizmetçisine vasiyette bulundu ve şöyle dedi: Ben öldüğüm zaman beni yıkaması için kimseyi çağırma. Çünkü ben gelirim ve kendi kendimi yıkarım. Şeyh öldüğü zaman hizmetçisi onun suretinde bir adam gördü. Hizmetçi onun girdiğine ve kendisini yıkadığına inandı. Bu giren kişi yıkama işini, yani ölüyü yıkama işini bitirince kaybolup gitti. Aslında bu bir şeytandı. Ölüyü aldatıp saptırmıştı ve ona şöyle demişti: Sen öldükten sonra gelip kendini yıkayacaksın. Şeyh ölünce şeytan daha önce onu saptırdığı gibi hayattakileri de saptırmak için yine onun suretinde gelmişti.)"[642]

"Bu sebeple müşrikler kimden yardım istiyorsa şeytan onun suretinde görünür. Eğer yardım isteyen müşrik bir Hristiyan ise ve Corcis'ten veya başka birinden yardım istiyorsa, şeytan da Corcis'in veya yardım istediği kişinin suretinde gelir. Eğer o İslam'a müntesip birisi olup Müslümanların hüsn-i zan ettikleri şeyhlerden birinden yardım istiyorsa şeytan da o şeyhin suretinde gelir. Hint müşriklerinden ise o müşrikin tazimde bulunduğu kişinin suretinde gelir.

Kendisinden yardım istenen ve medet beklenen şeyh, şeriatı bilen bir kimse ise şeytan ona, kendisinden yardım isteyen ve medet bekleyen müritlerine şeyhlerinin kılığında göründüğünü bildirmez. Eğer şeyh şeriatı bilmeyen birisi ise, şeyhe müritlerinin, müritlerine şeyhin sözlerini haber verir. Böylece onlar şeyhin kendi seslerini ta uzaklardan duyduğunu ve cevap verdiğini zannederler. Hâlbuki bu, şeytanın aracılığıyla olan bir şeydir."[643]

Cansız putların sözcüsü: insî şeytanlar!

Bir yerde put varsa, mutlaka o put adına konuşan, onun isteklerini halka ileten, onun ardına gizlenen ve putçuluktan beslenen bir zümre vardır. Putçuluktan beslenen bu insan suretli şeytanlar, türlü yollarla toplumu

642. Furkan; Rahman'ın Dostları ile Şeytan'ın Dostları Arasındaki Fark, s. 257-258
643. age. s. 286

saptırırlar. Öncelikle o putun büyüklük ve kerametine dair menkıbeler uydururlar. Kimin imdadına yetişmiş, depremde hangi yapılar onun himmetiyle korunmuş, hangi bedbaht ona sövünce çarpılmış… Gerilim/Aksiyon filmlerini aratmayan menkıbeler/kerametler uydururlar. Bu kerametleri dinleyen insanlar, üzerine bir koyarak başkalarına anlatır. Böylece dalga dalga yayılan ve her aşamada biraz daha fantastikleşen kerametler ortaya çıkar. Sonra bu halk söylenceleri kitaplara geçer. Hem de "tevatür ettiği" iddia edilerek. Siz bunlara itiraz edecek olsanız, kaynaklarda geçtiği itirazıyla karşılaşırsınız.

Put bekçilerinin bir diğer saptırması putlara yönelik itiraz ve eleştirileri farklı mecralara çekip, halkın düşünmesine engel olmaktır. Diyelim siz, "Madem bu ulu zatların ruhaniyeti imdada yetişiyor; neden zulüm altındaki Müslimleri kurtarmıyorlar veya kendi çocuğu kâfirmiş, neden irşad edememiş veya kendisi yatalak bir hastaymış, neden kendine okuyup üflememiş…" gibi Kur'ân'ın yönlendirmesiyle mantıklı sorular sordunuz.[644] İlk olarak sizin kerameti inkâr ettiğiniz veya Allah dostlarına düşman olduğunuz gibi, sorduğunuz soruyla uzaktan yakından ilgisi olmayan kışkırtıcı bir söylem tuttururlar. Siz Allah dostlarına değil putlaştırma zihniyetine düşman olduğunuzu, keramete değil şirke karşı olduğunuzu açıklarsınız, tabii fırsat verirlerse… Bu defa da sizin gibi münkirlerin çarpıldığına dair kerameti kendinden menkul menkıbeler anlatırlar. Kanlı canlı bir münkir olarak sizi, neden şu ân çarpmadıklarını sorduğunuzda münkirlikte ısrarın en büyük çarpılma olduğunu iddia ederler.

Put bekçileri putları yücelttikçe aslında kendilerini yüceltmiş olurlar. Zira o putlara en yakın insanlar olarak, onlar da uydurdukları kutsiyetten

644. "Allah'ı bırakıp da kendilerine dua ettiğiniz varlıklar, sizin gibi (Allah'a) kuldurlar. Şayet doğruysanız, çağırın da çağrınıza karşılık versinler. Onların kendisiyle yürüdükleri ayakları, tutacak elleri, görecek gözleri, işitecek kulakları mı var ki (çağrınıza icabet etsinler)? De ki: 'Bütün ortaklarınızı çağırın. Sonra elinizden gelen tuzağı kurun ve bana göz açtırmayın.'" (7/A'râf, 194-195)

"Allah'ın dışında dua ettikleri, hiçbir şey yaratamazlar. Onlar kendileri yaratılmışlardır. Ölüdürler, diri değil. Ne zaman diriltileceklerini de bilmezler. Sizin ilahınız tek bir ilahtır. Ahirete inanmayanların kalpleri inkârcıdır ve onlar büyüklenmektelerdir." (16/Nahl, 20-22)

"Ey insanlar! Bir örnek verildi, (dikkatle) dinleyin. Şüphesiz ki Allah'ı bırakıp da dua ettikleriniz, bir araya toplansalar bir sinek dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey çekip alacak olsa, onu (sineğin elinden) kurtaramazlar. İsteyen de zayıf kaldı, istenen de…" (22/Hac, 73)

paylarına düşeni alırlar. Böylece dinî bir kutsiyet elde etmiş olurlar. Ayrıca put etrafında oluşan bir ekonomi vardır. Putlara sunulan adaklar, yapılan bağışlar, put ziyaretçilerine yönelik ticari faaliyetler… onlara akar. Böylece dünyevi bir kazanç elde ederler. Yüce Allah bu sektöre dair Mekke'den şu örneği verir:

"Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir pay ayırdılar. Sonra da zanlarınca: 'Bu Allah'ın, bu da ortaklarımızın hissesidir.' dediler. Ortaklarına ait olan hisse Allah'ın tarafına geçmez, Allah'a ait olansa ortaklarına geçer. Ne kötü hüküm veriyorlar."[645]

Putlara ayrılan payı, putlara bekçilik yapan hizmetkârlar alır, onlar kullanır.[646] Bu öyle kârlı bir sektördür ki çoğu yerde, putlaştırılacak bir şey bulunamazsa hayalî putlar üretirler.

"Türbelerde gerçekleştirilen ritüellerin bazıları hayal gücünün ürünü olarak karşımıza çıkarken, bazı türbelerin bizzat kendisi bir hayal ürünüdür. Buna örnek oluşturacak pek çok veli türbesi vardır. Yazılı veya sözlü kaynaklarda haklarında bilgi bulunmayan, yaşadıklarına dair hiçbir delil olmayan bu velilere hayalî veliler diyoruz. Bunlar genelde belirli bir şahıs ismi taşımaktan çok, Susuz Dede, Ardıç Baba, Hızır Dede gibi isimlerle anılırlar. İstanbul'daki Oruç Baba ve Telli Baba türbeleri hakkında da bu tür belirsizlikler vardır. Öyle türbeler vardır ki orada kim yatıyor veya birisi yatıyor mu belli değildir. Ancak ziyaretçiler için bu belirsizlik pek bir anlam taşımamaktadır. İnsanlar inanıyorlar ve bu inançlarının sorgulanmasından hoşlanmıyorlar. Bir mekâna bir kere kutsallık atfedilince, gerçeğin ne olduğu onlar için artık önemsiz hâle geliyor. Nitekim yaptığımız anket çalışması bu tespiti doğruluyor. Anketimize katılan ziyaretçilerin %31'i ziyaret ettikleri mekânla ilgili bilgilerinin olmadığını, %36'sı da çok az bilgisi olduğunu söylüyor.

Bugün ziyaret edilen bazı mekânların halkın sosyal inşasının bir ürünü olduğuna, hayalî veli türbelerinin nasıl türetildiğine Öksürük Dede'nin hikâyesi iyi bir örnektir. Denizli'de, Servergazi Türbesi'nin yanındaki Öksürük

645. 6/En'âm, 136
646. bk. Zâdu'l Mesîr, 2/263, En'âm Suresi, 136. ayetin tefsiri

Dede'nin hikâyesi şöyledir: Kronik öksürükten muzdarip olan ve doktor doktor dolaşıp şifa arayan kadın ile kocasının yolu, Servergazi Türbesi'ne düşer. Orada dua ederler ve türbenin alt tarafında bulunan bir pınardan su içerler. Bir süre sonra kadın iyileşir ve bu suda keramet görürler. Eşinin bu suyu içtikten sonra iyileştiğine inanan adam, üzerinde 'Öksürük Dede' yazılı bir mezar taşı yaptırır ve pınarın yanına diker. Amacı, başkalarının da bu sudan şifa bulmasını sağlamaktır. Öksürük Dede bu hâliyle potansiyel bir türbedir. Bir kişinin öznel gerekçelerle ürettiği bu hayali mekân, bir vakit sonra birçok kişinin inandığı şifacı bir türbeye dönüşecek, sosyal ve nesnel bir gerçeklik hâline gelecektir.

Bu konuda örnek olabilecek bir başka türbe de İzmir Susuz Dede Türbesi'dir. Bu türbede yatanın kim olduğu sorusu bir yana, türbede birisinin yatıp yatmadığı bile belli değildir. Zaten buraya gelen ziyaretçiler de burada kimin yattığını birbirlerine sormaktadırlar. Bunlardan kimisi, türbede yatanın savaş kahramanı, kimisi ayakkabı tamircisi, kimisi âlim olduğunu söylüyor. Papaz olduğuna inananlar bile var. Kendileriyle konuştuğumuz ziyaretçilere bu durumu sorduğumuzda genelde şu cevabı alıyoruz: 'Belki burada böyle birisi yatmıyor, ama işte bir umut!' "[647]

i. Atalar yoluna uymak (Taklit)

Şirkin ardındaki nedenlerden bir diğeri taklittir. Allah'tan (cc) bir delil olmaksızın birinin söz ve davranışlarını izlemek olan taklit, tüm müşrik topluluklarının ortak özelliğidir. Neredeyse onları Allah'a davet eden her davetçiye, "Biz atalarımızı bir yol üzere bulduk." söylemiyle karşı çıkmışlardır:

"Senden önce de ne zaman bir beldede bir uyarıcı gönderecek olsak, mutlaka oranın refah içinde yaşayan şımarıkları dediler ki: 'Şüphesiz ki biz, babalarımızı bir din üzere bulduk ve biz onların eserlerine/izlerine uymuş kimseleriz.' "[648]

Neden müşrikler atalar yoluna bu denli bağlıdır? Bunun müstekbirlerin propagandası, şirk toplumunun akıl olgunluğu ve insan psikolojisiyle ilgili nedenleri vardır.

647. Türbeler/Popüler Dindarlığın Durakları, s. 43-45
648. 43/Zuhruf, 23

• Müstekbirlere bakan yönüyle ilgili şunları söyleyebiliriz:

"Atalar dinine, refah ve zenginlik içinde yaşayan elit insanların sahip çıkması şundandır: Toplumu yönetip imtiyaz sahibi olmak isteyenler, hakikatin sabit bir ölçüsünün olmasını istemez; muğlak, belirsiz ölçülere tutunurlar. Böylece topluma bir şey dayatmak istediklerinde; 'Atalarımız da böyle yapardı.', 'Atalarımızın izindeyiz.' diyerek atalarını dayanak gösterirler. Çünkü 'ataları' en iyi onlar tanır, topluma da onlar tanıtırlar. Bu imtiyazla, toplumun zayıf bırakılmışlarını sorunsuzca yönetirler.' "[649]

• Şirk toplumunun akli olgunluğu hakkında şunlar söylenebilir:

"Peygamberlerin kendilerine getirdikleri davetin asıl gayesinin, kendilerini atalarının tapındıkları şeylerden çevirmek olduğunu söyleyerek karşı çıkıyorlar. Bir kere de sormuyorlar kendilerine; acaba neden peygamberler onları atalarının tapındığı şeylere tapınmaktan çevirmek istemektelerdir? Tabiatı itibarıyla putperestliğin dondurduğu ve yozlaştırdığı kafalarda tefekkürden eser kalıp da babalarının tapındıkları şeylerin mahiyetini araştıracak güç bulunur mu? Neden tapınıyordu ataları onlara? Ne önemi vardı bu tapınmanın? Bu putların mahiyeti ne idi? İyice düşünüp tetkik edildiği takdirde ne gibi bir hüviyet arz ediyordu bu taptıkları şeyler? Yine aynı donuk ve yozlaşmış kafalarda yeni davetin mahiyetini düşünecek ve inceleyecek kapasite de kalmamıştı."[650]

• İnsan psikolojisine gelince ise şöyle söyleyebiliriz:

– İnsanoğlu alışkanlıklarının esiridir. Atalar yolu, toplumun alışkanlıklarının kaynağıdır. Atalar yoluna uyduklarında alışkanlıklarını tekrar ettikleri için rahatlar, huzur duyarlar. Her birimiz bu psikolojiyi kendimizden biliriz. Evimizde, arabamızda, eşyalarımızın içinde farklı bir huzur duyarız. Bu, alışkanlıkların verdiği rahatlıktır.

– Resûllerin daveti; atalar yolunun yanlış olduğunu söylemekte ve yeni bir yol önermektedir. Müşriklere ağır gelen, alışkanlıklarını terk edecek

649. Tevhid Meali, s. 490, Zuhruf Suresi, 23. ayetin açıklaması
650. Fî Zılâl-il Kur'ân, 9/37-38, İbrâhîm Suresi, 10. ayetin tefsiri

olmak ve hiç bilmedikleri yeni bir yola girecek olmaktır. Yani değişimin getireceği kaygı ve belirsizlik, atalar yoluna bağlılığı tetiklemektedir.[651]

– İnsan, bugünün ihtiyaçlarına uygun olarak dünü/tarihi yeniden kurgular. Bugünün sorunlarından kaçmak istediğinde, kurgulanmış tarihin kollarına sığınır. Atalar yoluna bağlı toplumların tarih anlayışı yalanlar üstüne kurulu, yani kurgu tarihtir. Nebiler, asırlar içinde kurgulanmış bir tarihin boş, faydasız ve sapıklık olduğunu ilan ederler. Onların en önemli dayanaklarından birini ellerinden alırlar. Onlar da bu dayanağı kaybetmemek için direnç gösterirler.

– Toplumsal kurallarla manipüle edilmiş insan nefsi, çok olanın doğru olduğuna inanır. Yüce Allah'ın da haber verdiği gibi çoğunluk hevaya uyar ve hakka karşı çıkarlar. Hâliyle şirk toplumu; çok olanın, yani atalarının, geçmişten bugüne süregelen anlayışın yanında yer alır.[652] İnsanın çok olanın yanında yer alma isteği bazen, yanlış olduğunu bile bile yanlışta ısrar etmesine neden olur. "Uyum deneyi" olarak bilinen meşhur bir deney; insanların yanlış olduğunu bilse de sırf çevredeki insanlara uyum sağlamak adına yanlışta ısrar ettiğini ortaya koyar. Bu; kabul görme, reddedilmeme, kınanmama ihtiyacı gibi insani zaaflarla birlikte düşünüldüğünde tevhidle imar olmamış bireyin, çoğunlukla birlikte atalar yoluna uyması kaçınılmaz olur.

– Atalar yoluna uymak, insanın tabii özelliklerinden olan taklitçilikten neşet eder. Şöyle ki;

"İnsan doğasında taklide karşı fıtri bir meyil bulunduğundan hayatının ilk dönemlerinden itibaren çevreyi taklide başlar. Duyduğu seslerle dili, aile bireylerinin davranışlarıyla; oturma, kalkma, yürüme vb. eylemler ile yemeden içmeye kadar -bazı insiyaklar hariç- biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarını gidermeyi de taklitle öğrenmektedir. Hiçbir kimsenin bulunmadığı dönemlerde dahi taklit olgusunun olmadığına hükmedemeyiz. Nitekim Kur'ân, hayata yeni başlayan insanların hayvanları taklit etmek suretiyle

651. Geniş bilgi için bk. Kur'ân ve Psikoloji, Necati Osman, s. 127; Muhafazakârlık-Kaygı ve Tehdit Edici Uyarıcılara Karşı Dikkat Yanlılığı, s. 16
652. bk. Tefsîr-i Kebîr, 13/516, İbrâhîm Suresi, 10. ayetin tefsiri

hayat yolunda ilerlediklerine, Âdem'in (as) **çocukları Hâbil ile Kâbil'in olayını anlatarak işaret etmektedir:** 'Nihayet nefsi onu (Kâbil'i), kardeşini öldürmeye itti ve onu öldürdü, bu yüzden de kaybedenlerden oldu. Derken Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. (Kâbil): 'Yazık bana! Şu karga gibi olup da kardeşimin cesedini gömmekten aciz oldum' dedi ve pişman olanlardan oldu.' '[653] "[654]

Sonuç:

Atalar yoluna uyarak Nebevi davete karşı çıkmanın birçok nedeni vardır. Atalar yolu gibi, toplumda siyasi, sosyal ve psikolojik nedenlerle kök salmış bir direnç noktasını kıracak tek güç tevhiddir. Zira tevhid, insanı fıtri olana, fabrika ayarlarına geri döndürür. Elbette bu, insanın sıfırlanması, tüm alışkanlıklarını terk etmesi anlamına gelmez. Yalnızca manevi arınmayla geçmişin prangalarından kurtulup yeniden vahiyle inşa olmaya hazır hâle gelme sürecidir. İnsan tevhidin sağladığı arınma ve vahyin sağladığı aklı olgunlaştırma/inşa etme nimetinden faydalanırsa atalar yolunun kirinden temizlenir.

j. Siyasi ve dinî liderlere uymak (Taklit)

Kur'ân-ı Kerim şirkin ardındaki sebeplerden birinin saptırıcı liderlere ve dinî büyüklere tabi olmak olduğunu söyler. Allah'tan bir delil olmaksızın tabi olunan bu liderler birer tağuttur. İnsanları Allah'a (cc) değil, kendilerine kul olmaya davet ederler.[655]

Yüce Allah insanların saptırıcı imamlara uyarak şirke düştüğünü ve ebedî ateşe mahkûm olduğunu haber verir. Ahirette kendi aralarındaki tartışmaların bize aktarıldığı sahneler, aynı zamanda insanların neden saptırıcı imamlara uyduğunun sebeplerini açıklar:

- Allah'ın azabından kurtulmak

"Hepsi beraber Allah'ın huzuruna çıkarlar. (Tağutlar tarafından sömürülüp fakirleştirilerek, işkence ve zorbalıkla onursuzlaştırılmış olan) mustazaflar, müstekbirlere

653. 5/Mâide, 30-31
654. Kur'ân'da İnsan Psikolojisi, s. 254-255
655. Saptırıcı siyasi liderlerin (siyasi tağut) özellikleri için bk. s. 163, Siyasi Liderleri Rabb Edinmek; Saptırıcı dinî liderlerin (dinî tağut) özellikleri için bk. s. 153, Din Bilginlerini Rabb Edinmek

derler ki: **'Biz (dünyada) sizin tebaanızdık. Şimdi siz, Allah'ın azabına karşı bizi koruyabilecek misiniz/bize bir faydanız olacak mı?'** Diyecekler ki: 'Şayet Allah bizi hidayet etmiş olsaydı, biz de sizi hidayet edebilirdik. (Artık bir önemi yok.) İster (bu azaba) sabredelim, ister dövünüp yakınalım farketmez, bizim için kaçış yoktur.' "[656]

"Ateşin içerisinde karşılıklı suçlamalarda bulunup tartıştıkları zaman, zayıf bırakılmış (mustazaflar), büyüklenen (müstekbirlere) diyecekler ki: **'Şüphesiz ki biz, sizin tebaanızdık. Şimdi siz, ateşten bir parçayı bizden savabilir misiniz?'** Müstekbirler derler ki: 'Hepimiz (aynı azabın) içindeyiz. (Kendimize dahi faydamız yokken size ne yapabiliriz ki?) Gerçek şu ki Allah, kulları arasında hükmetti.' "[657]

İbrahîm ve Mü'min Suresi ayetleri, onların Allah'ın (cc) azabından korunmak için müstekbirlere tabi olduğunu gösteriyor. Bu da müstekbirlerin bir kısmının dinî liderler olduğuna işaret ediyor. Çünkü mustazaflar, onlara tabi olarak dinî bir fayda umuyor; Allah'ın azabından kurtulmayı murad ediyorlar.

- Allah'ı sever gibi sevmek

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır. Kendisine tabi olunan (dinî ve siyasi liderler) tabi olanlardan teberrî edip uzaklaştıklarında ve azabı gördüklerinde aralarındaki (dostluk, akrabalık, ticari, dinî tüm) bağlar kopmuş olacaktır. Tabi olanlar diyecekler ki: 'Keşke bir fırsatımız olsa da, onların bizden teberrî edip uzaklaştığı gibi biz de onlardan teberrî edip uzaklaşabilsek.' Bunun gibi, Allah pişmanlık vesilesi olan amellerini onlara gösterecek! Ve onlar ateşten çıkacak değillerdir."[658]

Bazı varlıkları Allah'ı sever gibi sevmek, insanların kayıtsız şartsız onlara tabi olmasına neden olur. Gerçek sevginin dışa yansıması tabi olmak, ittiba etmektir.[659]

656. 14/İbrahîm, 21
657. 40/Mü'min (Ğafir), 47-48
658. 2/Bakara, 165-167
659. "De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı ba-

- Onların efendi ve büyük olduğuna inanmak

"Yüzlerinin ateşte evrilip çevrileceği gün diyecekler ki: 'Keşke Allah'a itaat etseydik. Keşke Resûl'e itaat etseydik.' Diyecekler ki: **'Rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik.** (Onlar da) bizi (doğru yoldan) saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük bir lanetle lanet et.' "[660]

Kur'ân'ın ifadesiyle onların "Sâdât ve Kubera" olduğuna, yani onların efendi ve büyük olduğuna inanmaları onlara itaat etmelerine neden olmuştur. Ayette zikredilen efendilik ve büyüklük, dinî liderlik anlamında olabileceği gibi dünyevi liderlik anlamında da olabilir. Araplar dinî ve dünyevi önderler için seyyid/sadat ile kebir/kubera ifadesini kullanır.

- Kur'ân'dan yüz çevirmek

"Kâfirler dediler ki: **'Bu Kur'ân'a da onun öncesinde gelmiş (Kitaplara da) inanmayız.'** Sen, o zalimleri Rabblerinin huzurunda durdurulurken bir görseydin! Birbirlerine laf atarlar. **Zayıf bırakılmış (mustazaflar), büyüklenen (müstekbirlere) derler ki:** 'Siz olmamış olsaydınız biz, müminler olurduk.' Müstekbirler, mustazaflara derler ki: 'Hidayet size geldikten sonra, biz mi sizi ondan alıkoyduk? (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, suçlu günahkârlardınız.' Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) … (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"[661]

Onlar, "Kur'ân'a inanmayız!" dedikten sonra müstekbirlerin ağına düşmüştür. Onların kurduğu tuzakları, halkı sömürmek için oynadıkları oyunları, olayların ardındaki hakikatleri görememişlerdir. Zira vahyin aydınlatan, yol gösteren, basiretli kılan hidayetinden mahrum olmuşlardır. Vahyin rehberliğinden mahrum olunca sinsi ve kurnaz müstekbirlerin ayak

ğışlasın. Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' " (3/Âl-i İmran, 31) Bu ayette Allah, gerçek sevginin amellere ittiba olarak yansıması gerektiğini haber vermiş; "Allah'ı seven, nebisine tabi olur" ilkesini vazetmiştir.

660. 33/Ahzâb, 66-68
661. 34/Sebe', 31-33

oyunlarını fark edememiş ve mustazaflaşmışlardır. Hem geçmişte hem de bugün müstekbir tağutların türlü oyunları olmuştur. Onlar, toplumu din ve emek yönünden sömürmek, imtiyazlı grupların çıkarlarını korumak ve mustazaf halkı uyuşturmak için çeşitli hilelere başvururlar. Yalnızca Musa (as) ile Firavun kıssasını tedebbür ederek okuyan biri dahi, bu oyunları hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde görür, anlar. Bugüne uyarlamaya gelince o da Yüce Allah'ın garantisindedir. O (cc), Kur'ân'ı anlamak ve hidayet bulmak için okuyan, O'nun yolunda çabalayanları kendi yoluna hidayet edecektir:

"(Allah) kendisine yönelenleri hidayet eder."[662]

"Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru olana iletir ve salih amel işleyen müminleri, onlara büyük bir ecir olduğu (gerçeğiyle) müjdeler."[663]

"Bizim yolumuzda cihad edenlere elbette (en doğru olan) yollarımızı gösteririz. Şüphesiz ki Allah, muhsinlerle/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlarla beraberdir."[664]

Kandırılmak mazeret değildir!

Yukarıda mustazaflar ile müstekbirler arasında geçen diyalogları okuduk. Yüce Allah Kur'ân'da altı farklı surede bu diyaloglara yer verir. Hemen hepsinde bir grup insanın mustazaf olduğunu, müstekbirler tarafından "gece gündüz hile yaparak" tuzağa düşürüldüğünü, şirk ve inkârcılığa sevk edildiğini anlatır. Altı ayette de onların bu sebeple mazur olmadığını, müstekbirlerle birlikte ateşe girdiğini, Yüce Allah'a arz ettikleri "Kandırıldık." özrünün geçersiz olduğunu haber verir. Neden? Çünkü Allah (cc) onları tevhid fıtratı üzere yarattı. Onları yaratmadan tevhid üzere kulluk edeceklerine dair söz aldı. Onlara düşünsünler diye akıl bahşetti. Kâinatın her yanına varlığına ve birliğine delalet eden sayısız ayet yerleştirdi. Sonra onlara tüm özürleri kesmek için elçiler gönderdi. Elçilerin ardından onlara yol gösteren bir Kitap bıraktı… Bunca delile rağmen müstekbirlere kulluk ettikleri için mazur sayılmadılar.[665]

662. 13/Ra'd, 27
663. 17/İsrâ, 9
664. 29/Ankebût, 69
665. Delillerin tafsilatı için bk. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 376-387; Güncel İtikad Meseleleri, s. 46-60

Yüce Allah müstekbirlere kanmayı bir özür olarak kabul etmemiş, suç saymıştır. Ancak üzülerek belirtmek gerekir ki bugün çoğu insan **"Allah'a din öğretiyormuşçasına"** müstekbirler tarafından kandırılmayı özür kabul etmektedir. Allah'a (cc) din öğretmeye kalkmak **"dinde bedevilik"**tir:

"Bedeviler: 'İman ettik.' dediler. De ki: 'İman etmediniz. Fakat 'teslim olduk' deyin.' **(Çünkü) iman henüz kalplerinize girmiş değildir.** Şayet Allah'a ve Resûl'üne itaat ederseniz (Allah,) amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah'a ve Resûl'üne iman etmiş, sonra da şüpheye düşmeden Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad etmişlerdir. Bunlar, sadık olanların ta kendileridir. **De ki: 'Allah'a dininizi mi öğretiyorsunuz?** Oysa Allah göklerde ve yerde olan her şeyi bilmektedir. Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilir.' "[666]

k. Tevil

Genel anlamıyla tevil, nasların yorumlanmasıdır. Özel anlamıyla ise bir nassın zahirinden farklı bir anlamda yorumlanması, teknik ifadeyle zahirinden sarf edilmesidir. Allah'a şirk koşanlar genelde bazı nasları yorumlar ve şirklerine dayanak gösterirler. Böylece şirki din adına meşrulaştırmış olurlar. Bu durum, şirke tavır alması gereken muvahhidlere de zaman zaman olumsuz etki eder. Zira şirkine vahiyden dayanak gösteren insan, bilmeyen insanların zihnini bulandırabilir, kafa karışıklığına neden olabilir. Kafa karışıklığı, şirke karşı alınması gereken tavrı olumsuz etkiler.

Bir noktanın altını kalın çizgilerle çizmeliyiz. Şirkin tevili olamaz. Çünkü şirkin hiçbir delili yoktur. Bir yerde sahih tevilden söz edebilmemiz için öncelikle bir delilin olması, sonra o delilin yorumlanması gerekmektedir. Yüce Allah ısrarla şirkin hiçbir delili olmadığını belirtmektedir.

Şirkin hiçbir delili yoktur!

Kur'ân, şirk için şu ifadeyi kullanır: "(Allah'ın meşruluğuna dair) **hiçbir delil indirmediği** ... "[667] Bu ifade dikkate şayandır. Allah (cc) üç ayrı ayette

666. 49/Hucurât, 14-16
667. 6/En'âm, 81

şirkin hiçbir delili olmadığını ifade etmiştir.[668] Dört ayrı ayette de Allah (cc) dışında ibadet edilenler hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmediğini beyan etmiştir.[669]

Buna binaen, şirkin delili ve dolaylı olarak tevili olamaz. Zira tevil söz konusu olması için önce bir delil, sonra da o delilin yanlış yorumlanması lazımdır. Allah (cc) şirke dair hiçbir delil indirmediğini apaçık bir dille ortaya koyuyorsa şirke dair tevilin olması da mümkün değildir.

Bir yerde şirk varsa orada delilden veya delili hatalı yorumlamadan söz edilemez. Söz edilecekse cehaletten, zanna ve hevaya uymaktan, Allah'tan (cc) yüz çevirmekten, atalar dinine uymaktan söz edilebilir…

Şirk koşanların geçerli bir delili veya geçerli bir tevili olacağına inananlar, kendilerine yazık ederler. Çünkü vahyin diliyle konuşmayan ve vahyin ayetlerini rehber edinerek olaylara bakmayan herkes, sapmaya mahkûmdur. Sapmaya ve saptırmaya…

Bir başka ayet bu hakikate şöyle temas eder:

"De ki: 'Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?' De ki: 'Allah'tır.' De ki: '(Göklerin ve yerin Rabbi O iken yine de) Allah'ı bırakıp kendilerine faydaları olmayan veya kendinden zararı defedemeyen varlıkları mı veliler edindiniz?" De ki: 'Hiç kör ile gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla aydınlık bir olur mu? **Yoksa, Allah'a tayin ettikleri ortaklar (Allah gibi) yarattı da, (Allah'ın yaratmasıyla ortakların) yaratması birbirine mi benzedi (kimin ilah olduğuna dair kafaları mı karıştı)?'** De ki: 'Allah her şeyin yaratıcısıdır. Ve O, (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid, (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr'dır.' "[670]

"Allah'a (cc) şirk koşmanın hiçbir delili, gerekçesi ve tevili olamaz. Şirk koşulan ortaklar, yaratmadığı müddetçe -ki bu mümkün değildir- tevhid konusunda kafa karışıklığı iddiası kabul edilemez. Tevhid ve şirk konusunda batıl inançları bulunan; amellerine zulüm bulaştıran ve zan, hurafe

668. bk. 3/Âl-i İmran, 151; 6/En'âm, 81; 7/A'râf, 33
669. bk. 7/A'râf, 71; 12/Yûsuf, 40; 22/Hac, 71; 53/Necm, 23
670. 13/Ra'd, 16

ve menkıbeyi delil zannedenler kendi elleriyle şüpheye düşmüş, dinlerini karmakarışık hâle getirmişlerdir."[671]

Şirk ehlinin tevillerine baktığımızda ya bir delili saptırdıklarını ya müteşabih bir delille amel ettiklerini ya da kendi zanlarını delil sandıklarını görürüz. Bunların hiçbiri Allah (cc) katında delil değildir.

- Bir delilin saptırılması

Vesile kavramı

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve (sizi) Allah'a (yakınlaştıracak) vesileler arayın. Allah yolunda cihad edin. Umulur ki kurtuluşa erersiniz."[672]

Yüce Allah "vesile edinmeyi" emrediyor, hemen ardından "Allah yolunda cihad edin." buyurarak vesileyi açıklamış oluyor. Vesile, bizi O'na (cc) yakınlaştıran salih ameller ve kaçındığımız masiyetlerdir. Başından sonuna Kur'ân ve açıklaması olan Nebevi sünnet de buna işaret ediyor. Ancak bugün, salih insanları Allah (cc) ile aralarına aracı kılanlar "vesile arayın" ayetine tutunup Yüce Allah'ın şirk dediği amelleri yapıyorlar. İlk nesilden bu yana ayetin nasıl anlaşıldığına baktığımızda H 4. asırda birinin bu ayeti tahrif ettiğini, vesile anlamını saptırdığını, Kur'ân'a ve sünnete yabancı bir kavramı "vesile" adı altında tefsir kitaplarına yazdığını görüyoruz. Kur'ân ve sünnet örfüne yabancı insanlar da Kur'ân nüzulünden dört asır sonra ortaya çıkmış bu saptırmayı Kur'ân'ın anlamı zannediyor. Söz, eylem ve düşüncelerini Allah'ın Kitabı'na göre düzeltmiyor, sonradan ortaya atılmış bir tahrifle Allah'ın Kitabı'nı anlamaya çalışıyor. Peki ne yapmalı?

Oluşmuş bir örften/ıstılahtan yola çıkarak bir ayeti anlamak ile ayetten yola çıkarak bir örfü/ıstılahı anlamak arasında fark vardır. Birincisi, sonradan oluşan örfü/ıstılahı Kur'ân'a hâkim kılmak; ikincisi, Kur'ân'ı her türlü örfün/ıstılahın üstüne hâkim kılmaktır. Yukarıda okuduğumuz yanlış anlayış, tasavvufi çevrelerde oluşmuş "tevessül/vesile" anlayışından yola çıkarak ayeti okumak ve tasavvufi bir anlayışı Kur'ân'a hâkim kılmaktır. Bu durum, Kur'ân'dan asırlar sonra dünyaya gelmiş olarak onu anlamaya çalışan herke-

671. Tevhid Meali, s. 250, Ra'd Suresi, 16. ayetin açıklaması
672. 5/Mâide, 35

sin başına gelebilir, ki zaman zaman bizlerin de başına geliyor. Bu sebeple, Kur'ân'dan yola çıkarak bugün oluşmuş bu kavramı tahlil edersek daha isabetli olacaktır. Bu tavsiyeye binaen beraberce ayetten bugüne doğru bir okuma yapmayı öneriyorum. Tâ ki; ayetin indiği dönemde muhataplarına ne dediğini ve ilk muhatapların "vesile" kavramından ne anladığını anlamış olalım. Bunun için elimizde matbu olarak yer alan tefsirleri, **müelliflerin ölüm tarihlerini baz alarak** okuyacak ve "Vesile aramak nedir?" sorusunu cevaplamaya çalışacağız:

Zeyd ibni Ali (öl. H 120), "Tefsîru Ğarîbi'l Kur'ân" eserinde şöyle der:

"Ona yakınlaşmayı talep edin. Vesile ihtiyaçtır."[673]

Mukâtil ibni Süleymân (öl. H 150), "Tefsîru Mukâtil ibni Süleymân" eserinde şöyle der:

"Yani salih amellerle O'na itaat ederek O'na vesile arayın."[674]

Taberî (öl. H 310), kendinden önce yaşamış tüm müfessirlerin görüşlerini bir araya topladığı "Câmiu'l Beyân fî Te'vîli'l Kur'ân" adlı eserinde şöyle der:

"O'nu razı edecek amellerle O'na yakın olmayı talep edin… Vesile, 'faile' kalıbında olup şu kişinin sözünde olduğu gibidir: 'Falana şununla tevessül ettim.' Bu, 'Ona yakınlaştım.' anlamındadır.

Daha sonra Taberî, vesilenin yakınlık anlamında olduğunu ve ayetteki kastın salih ameller yaparak Allah'a (cc) yakınlaşmak anlamına geldiğini şu tefsircilerden senediyle nakleder: Ebu Vail, Ata, Suddi, Katâde, Mücahid, Hasan-ı Basri, Abdullah ibni Kesîr ve İbni Zeyd…"[675]

Ebu İshâk Ez-Zeccâc (öl. H 311), "Meâni'l Kur'ân ve İ'râbuhu" adlı eserinde şöyle der:

"O'na yakınlık talep edin."[676]

Maturidi Mezhebi'nin kurucusu Ebu Mansûr El-Mâturîdî (öl. H 333), "Tevilat-u Ehli's Sunne" adlı eserinde şöyle der:

673. Tefsîru Ğarîbi'l Kur'ân, s. 181, Mâide Suresi 35. ayetin tefsiri
674. Tefsîru Mukâtil ibni Süleymân, 1/473, Mâide Suresi 35. ayetin tefsiri
675. Tefsîru't Taberî, 10/289-292, Mâide Suresi 35. ayetin tefsiri
676. Meâni'l Kur'ân ve İ'râbuhu, 2/171

"Allah korkusuyla günahlardan sakınarak O'na yakınlık ve vesile arayın…"[677]

Taberânî (öl. H 360), "Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm (El-Mensûb)" adlı eserinde şöyle der:

"Ey iman edenler! Allah'ın azabından korkun, günahlardan sakının ve salih amellerle O'na yakınlaşmayı talep edin."[678]

Ebu'l Leys Es-Semerkandî (öl. H 373), "Bahru'l Ulûm" adlı eserinde şöyle der:

"Allah'a yakınlığı ve fazileti salih amellerle talep edin."[679]

İbnu Ebî Zemenîn (öl. H 399), "Tefsîru'l Kur'âni'l Azîz" adlı eserinde şöyle der:

"Katâde der ki: 'O'nu razı edecek amellerle O'na yakın olmayı talep edin.' "[680]

Şimdi, burada okumayı kesip bir soluklanalım. Allah Resûlü Dönemi'nde, Sahabe Dönemi'nde, Tabiin Dönemi'nde, Tebe-i Tabiin Dönemi'nde, dahası Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonraki dört asır içinde Mâide Suresi'nin 35. ayeti tek bir anlayışla tefsir edilmiştir. Buna göre "vesile", kişinin salih amellerle ve günahlardan kaçınarak Allah'a (cc) yakınlaşmasıdır. Yani kişiyi Allah'a yakınlaştıran "vesile", takva ve salih ameldir.

Bu tarihten sonra Şii bir müellif devreye giriyor. Ali ibni İbrahim El-Kummî, "Tefsiru'l Kur'ân" adlı eserinde ayeti, "Allah'a imamla yakınlaşın"[681] şeklinde tefsir (tahrif) ediyor.

Bu yazarın vefat tarihine dair Şii kaynaklarında kesin bir bilgi yok. Ancak H 307 yılında bazı Şii ilim adamlarıyla mektuplaşmasından yola çıkarak, bu tarihten sonra vefat etmiş olabileceği söyleniyor.[682]

Yine Şiiler tarafından, bu tefsiri Ali ibni İbrahim El-Kummî'nin yazma-

677. Te'vîlâtu Ehli's Sunne, 3/509, Mâide Suresi 35. ayetin tefsiri
678. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm (El-Mensûb) li'l İmâm Et-Taberânî, s. 3808, Mâide 35. ayetin tefsiri
679. Tefsîru's Semerkandî (Bahru'l Ulûm), 1/387, Mâide 35. ayetin tefsiri
680. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîz, 2/26, Mâide Suresi 35. ayetin tefsiri
681. bk. Tefsîru'l Kummî, 1/168, Mâide Suresi 35. ayetin tefsiri
682. bk. Et-Tefsîr ve'l Mufessirûn, 1/422; El-Mufessirûn Hayâtuhum ve Menhecuhum, 1/570-571

dığı, bazı öğrencilerinin onun görüşlerini bir araya topladığı belirtiliyor. Bu nokta konumuz açısından önem arz etmediğinden meraklıları ilgili kaynaklara yönlendiriyor ve şunu söylüyoruz: Demek ki şahısları Allah'a (cc) vesile edinme düşüncesi, ilk defa Şii bir tefsirci eliyle tefsir kitaplarına girmiştir. Daha doğru bir ifadeyle, sahabeyi tekfir eden ve Kur'ân'ın muharref olduğunu iddia eden Kuleynî'nin hocalarından "aşırı bir Rafızi"[683] tarafından tefsir tarihine girmiştir.

Bundan daha ilginç olanıysa mezkûr tarihlerde sufiler eliyle yazılmış tefsirlerde "vesile" kavramı tahrif edilmemiş, ilk dört asra uygun olarak açıklanmıştır.

H 412 yılında vefat eden Sullemî, sufi tefsirleri derlediği ve İşari Tefsir'in ilk örneklerinden kabul edilen "Hekâiku't Tefsîr" adlı eserinde birçok görüş nakleder. Görüşleri, ilk dönem tefsirleriyle benzerlik arz eder.[684]

"Hüseyin dedi ki: 'Allah'a vesileler arayın. Öyle vesileler ki benim size verdiğim şeylerle bana yakınlaşın. Size ait olan vesilelerle değil. Vesile, Allah'tan sana sebepsiz ve sorgusuz verilendir.'

Bazıları dedi ki: 'Muhalefetler konusunda Allah'tan korkun. Taatler konusunda ona vesileler arayın.' "[685]

Vefat tarihi H 437 olan Mekkî ibni Ebî Tâlib, "El-Hidâye ilâ Bulûğu'l Nihâye" adlı eserinde vesileyi "yakınlık, sevgi ve cennette (Allah Resûlü'ne (sav) vadedilen) bir derece"[686] olarak tefsir eder.

Vefat tarihi H 465 olan Kuşeyrî "Letâifu'l İşârât" eserinde şöyle tefsir eder: (Örnek olması açısından naklediyorum.)

"Vesileler aramak, güç ve kuvvetten teberrî etmek, fazilet ve iyiliğin şahitliğinin gerçekleşmesi demektir.

Denir ki: 'Vesileler aramak, Allah'ın önceden sana ihsan ettiği şeylerle ona yakınlaşmandır.'

683. İfade için bk. Mîzânu'l İ'tidâl, 3/111, 5766 no.lu ravi
684. Hekâiku't Tefsîr, s. 177, Mâide 35. ayetin tefsiri
685. age. s. 177, Mâide 35. ayetin tefsiri
686. El-Hidâye ilâ Bulûği'n Nihâye, 3/1693, Mâide 35. ayetin tefsiri

Yine denir ki: 'Vesile, önceden sana yapılmış olan yardımdır.'

Ve yine denir ki: 'Vesile, Allah'ın sana güzel olanı seçmesidir.'

'Vesile, şüphelerden uzaklaşmaktır.'

'Ömrün sonuna kadar (Allah) dostluğunda sadakati devam ettirmektir.'

'Amelleri riyadan soyutlamak, beğenilmekten her durumda soyutlanmak ve nefsi hazlardan arındırmaktır.' "[687]

Bu tarihlerden sonra âlimlerin yazdığı reddiyeler gösterir ki; vesile kavramı, salihler aracılığıyla Allah'a (cc) tevessül etmek anlamında anlaşılmaya ve yaygınlık kazanmaya başlamış. Zira vefat tarihi H 728 olan İbni Teymiyye, tevessül konusunu ele aldığı müstakil bir risale kaleme alır ve tasavvufun, başta Peygamber (sav) olmak üzere şahısları vesile kabul ettiği anlayışı reddeder. Yine H 774 yılında vefat eden İbni Kesîr, ayetin tefsirini yaptıktan sonra "Bu imamların söylediği, tefsirciler arasında ihtilafsız kabul edilen görüştür." diyerek; tefsir ehli olmayanların ayeti tahrif ettiğini ima eden bir açıklama yapar.

Zaten tasavvufi çevrelerin bu anlayışı tefsir kitaplarında açıkça savunması H 1100'lü yıllara denk gelir. İsmail Hakkı Bursevî (öl. H 1127) "Rûhu'l Beyân" tefsirinde ve İbnu Acîbe (öl. H 1224) "Bahru'l Medîd" tefsirinde bu görüşü açıktan savunur.

Bu açıklamalardan anlıyoruz ki; Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra ilk dört asır boyunca vesile, kişiyi Allah'a (cc) yakınlaştıran salih ameller ve Allah korkusuyla uzak durulan masiyetler (takva) olarak anlaşılmıştır. Ayette geçen vesile kelimesini ilk defa, "Allah'a ulaştıran aracı şahıslar" şeklinde anlayanlar Şiilerdir. Onlar masum olduğuna inandıkları imamların kullar ile Allah arasında aracı olduğuna ve kulları Allah'a yakınlaştırdığına itikad eder. Bu anlayış Şii çevrelerden sufi çevrelere geçmiş, ilk zamanlar gizlice, sonraki dönemlerde ise açıkça dillendirilen bir inanç esasına dönüşmüştür. İroniktir; bugün kendilerini Ehl-i Sünnet'in kalesi olarak gören ve her

687. Letâifu'l İşârât, 1/421, Mâide 35. ayetin tefsiri

fırsatta Şia/İran tehlikesine dikkat çeken sufiler, neredeyse inanç ve amelî pratiklerinin büyük çoğunluğunu Şii anlayıştan almışlardır.[688]

Bugün birçok sufi, "vesile" kavramını bu Şii anlayış üzerine öğrendiği için, Mâide Suresi'nin 35. ayetini duyar duymaz Kur'ân'ın, şeyhleri vesile/aracı edinmeyi emrettiğini zannediyor.

Evet, kişi Kur'ân'ın indiği dönemden yola çıkarak yaşadığı çağa doğru ilerlemez ve Kur'ân'ı bir hakem olarak örf, anlayış ve kavramlara hâkim kılmazsa yaşadığı günün kavram ve örfüyle Kur'ân'ı anlamaya başlar. Böylece Kur'ân'ı hayatı düzenleyen bir kitap değil; insan eliyle düzenlenmiş bir hayatın onayıcısı kılar. Türkiye'deki sağcı partilerin şirk ve masiyetlerle mustazaflaştırılmış halka, "Allah sağcıları övüyor, solcuları yeriyor." deyip Vâkıa Suresi'nde amel defterini sağdan ve soldan alanlarla ilgili ayetleri okuması gibi… [689]

Müminler iman, salih amel ve duayı vesile edinerek Allah'a (cc) yakınlaşırken; müşrikler hevalarına uyarak vesileler edinir ve bunlarla Allah'a tevessül ederler:

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[690]

Bildiğimiz üzere onlar putları vesile edinir ve onların aracılığıyla, onların şefaatini umarak Allah'a yakınlaşmak isterlerdi. Aracı/Vesile edindikleri putları, Yüce Allah'ın "evliya/veliler" diye isimlendirmesi de dikkate şayandır. Şu da bir gerçek ki; onların vesile/aracı edindiği putlar, salihlerin ruhaniyetini temsil eden heykeller veya onları ölümsüzleştirmek için (!) inşa edilmiş kabirlerdir/türbelerdir.

Hiç şüphesiz; kendisine yakınlaşmamızı ve O'na vesile edinmemizi emreden Allah (cc), nasıl ve ne ile O'na yakınlaşıp neyi vesile edineceğimizi de açıklamıştır. Bize düşen O'na inanmak ve gösterdiğine teslim olmaktır. Dine

688. bk. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslamla İlişkisi, s. 48, Tasavvuf Şiilikten Etkilenmiştir bölümü
689. bk. 56/Vâkıa, 8-9
690. 39/Zümer, 3

sonradan eklenenler dinden olmadığı gibi Allah'a yakınlaşma vesilelerine sonradan eklenenler de dinden değildir. Bilakis insanı Allah'tan uzaklaştıran ve umduğu her neyse ondan mahrum bırakan bir kulluk afetidir.

- Müteşabih delillere uymak

"Sana Kitab'ı indiren O'dur. O (Kitap)'tan bazı ayetler (kimsenin tahrif etmeye güç yetiremeyeceği şekilde sağlam, açık ve) muhkemdir. Onlar (Kitab'ın çoğunluğunu ve ana omurgasını oluşturan muhkem), Kitab'ın anası olan (ayetlerdir). Diğer bazısı da (kullarını imtihan etmek için açık kılmadığı) müteşabih ayetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve (ayetleri hevalarına göre) yorumlamak için müteşabih olan ayetlerin peşine düşerler. O (ayetlerin) tevilini/hakiki anlamını yalnızca Allah bilir. İlimde derinleşenler derler ki: "Ona iman ettik. Hepsi Rabbimizin katındandır." Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alır."[691]

Yüce Allah Kur'ân'ın ayetlerinden bir kısmını muhkem bir kısmını müteşabih kılmıştır. Muhkem, adından anlaşıldığı gibi sağlamlaştırılmış, açık, anlaşılır, farklı anlamlara çekilmeyecek naslardır.[692] Müteşabih ise isminden

691. 3/Âl-i İmran, 7

692. Muhkem; İmam Beğavî (rh) tefsirinde muhkem, açık ve tafsilatlı olan ayetler olarak tanımlanmıştır. "Muhkem denmesinin nedeni kelimenin 'ihkam' kökünden gelmesidir. Muhkem ayetler öyle sağlamlaştırılmıştır ki; açıklığı ve anlaşılırlığı nedeniyle insanların bu ayetlerde tasarrufta bulunması men edilmiştir." (Tefsîru'l Beğavî, 2/8, Âl-i İmran Suresi 7. ayetin tefsiri)

İmam Kurtubî (rh) ilgili ayetin tefsirinde görüşleri aktardıktan sonra: 'Nehhas: Muhkem ve müteşabih ayetler hakkında söylenen en güzel söz şudur; Muhkem kendini açıklayan, onu anlamak için başkaca şeylere rucü edilmeyendir. "Hiçbir şey Allah'ın dengi değildir." ayeti ve "Ve ben tevbe edenleri çokça bağışlayanım." ayetleri buna örnek verilebilir.

Müteşabih ise; "Allah tüm günahları affeder." ayeti gibidir. Bu ayeti anlayabilmek için "Ben tevbe edenleri çokça bağışlayanım." ve "Allah kendine şirk koşulmasını asla affetmez" ayetlerine dönmek gerekir. (Tefsîru'l Kurtubî, 4/11, Âl-i İmran Suresi 7. ayetin tefsiri)

Derim ki (Kurtubî): 'Nehhâs 'ın söyledikleri, İbni Atiyye'nin seçtiği görüşü açıklar. Bu lugat kurallarına da uygundur. Çünkü 'muhkem' kelimesi eh-ke-ma filinin ism-i mefulüdür. Bu fiil, sağlamlaştırmak anlamına gelir. Şüphe yoktur ki bir şeyin açıklığı ve kendinde tereddüt olmaması onun kelimelerinin ve terkibinin açıklığı ve sağlamlığındandır. Açıklık ve sağlamlıktan biri kaybolduğunda, müteşabihlik oluşur.'

İbni Kesîr (rh) bu ayetin tefsirinde görüşleri aktardıktan sonra şöyle der: 'Muhkem hususunda söylenenlerin en güzeli Muhammed ibni İshak ibni Yesar'ın da nas kıldığı şu görüştür: Onlar Allah'ın hücceti, kulların korunması, husumet ve batılın reddi olan ayetlerdir. Konulduğu manadan çevrilmeleri veya tahrif edilmeleri mümkün değildir. Müteşabih ise; konuldukları manadan çevrilebilen, tahrif edilip yorumlanabilenlerdir.

İbni Kesîr devamında; '…Müteşabihi alırlar, tâ ki onunla istedikleri bozuk amaca ulaşabilsinler. Çünkü müteşabihin lafızları, onların istedikleri manaya da ihtimallidir. Muhkemde ise onlara hiç-

anlaşılacağı gibi "şüpheden" türemiştir. Birden fazla anlama gelebilecek, kapalı, anlaşılması zor naslardır. İman edenler muhkem naslara tabi olur, müteşabih nasların anlamını Allah'a havale ederler. Kalbinde eğrilik olanlar ise müteşabih naslara yapışır, muhkem nasları ihmal ederler.

Hristiyanlar müteşabih ayetlerle teslis inancına savrulmuştur:

"Necran Hristiyanları Allah Resûlü'ne (sav) gelip, İsa'nın (as) durumunu sordular. Allah Resûlü (sav) onun ilah olmadığını Allah'ın kulu ve resûlü olduğunu söyleyince itiraz ettiler. Ve Kur'ân'dan bazı ayetleri delil göstererek İsa'nın (as) ilah olduğunu veya ondan bir parça olduğunu iddia ettiler:

'Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol!' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur…'[693]

Ayette geçen '…O'ndan bir ruh…' kısmına tabi olarak, O'ndan bir ruh ise demek ki Allah'tan bir parçadır. Allah'ın parçası da Allah'tır, dediler.

Onlar bir lafza yapışıp, bir sonuca vardılar. Oysa Kur'ân'da onlarca muhkem nas, İsa'nın (as) Allah'ın kulu olduğunu, ilah olmadığını belirtmektedir:

'Ne Mesih ne de Allah'a yakınlaştırılmış melekler, Allah'a kul olmaktan çekinirler. Kim de Allah'a ibadetten çekinir ve büyüklenirse, onların hepsini (diriltip) kendi huzurunda toplayacaktır.'[694]

'Andolsun ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir olmuşlardır. (Oysa) Mesih demişti ki: 'Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa, Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.' Andolsun ki: 'Allah üçün üçüncüsüdür.' diyenler kâfir olmuşlardır. (İbadeti hak eden) tek bir İlah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Şayet söylediklerine son vermezlerse elbette, onlardan kâfir olanlara, can yakıcı bir azap dokunacaktır.'[695]

'Hani Allah demişti ki: 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah'ı bırakıp

---

bir nasip yoktur. Çünkü onların aleyhine hüccettir ve onların istediklerine uygun değildir.' (Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/4-5. Âl-i İmran Suresi 7. ayetin tefsiri)

693. 4/Nisâ, 171
694. 4/Nisâ, 172
695. 5/Mâide, 72-73

beni ve annemi ilah edinin.' diye söyledin? Dedi ki: 'Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilensin. Ben onlara, bana emrettiğin: 'Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.' (buyruğu) dışında hiçbir şey söylemedim. Aralarında olduğum süre içinde (onların yaptıklarına) şahittim. Beni kendi katına aldığında (artık onların ne söylediğini ve ne yaptığını bilmem mümkün değildir). Sen onların üzerinde gözetleyicisin. Sen her şeyin üzerinde şahit olansın.' '[696]

Müteşabih naslar, muhkem nasların ışığında anlaşılmadığında ortaya ne kadar vahim sonuçlar çıktığı açıkça anlaşılıyor."[697] [698]

---

696. 5/Mâide, 116-117
697. Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında Dört Asıl, s. 167-169
698. Hristiyanlar, İsa ve incillerin teslis inancını açıkça öğrettiklerine delil olarak şunları zikrederler: "İsa yanlarına geldi, onlara söyleyip dedi: 'Gökte ve yeryüzünde bütün hâkimiyet bana verildi. Şimdi siz gidip bütün milletleri şakirt edin, onlar Baba-Oğul-Kutsal-Ruh ismiyle vaftizleyin' (Matta, 28/19, II. Korintoslulara, 13/13). 'Ve İsa, vaftiz olunup hemen sudan çıktı ve işte gökler açıldı ve Allah'ın ruhunun inip üzerine geldiğini gördü ve göklerden bir ses, dedi:

'Sevgili oğlum budur, ondan razıyım' (Matta, 3/16-17).

'Kelâm başlangıçta var idi ve Kelâm Allah nezdinde idi. Ve Kelâm Allah'dı. Her şey onunla oldu. Ve olmuş olanlardan hiçbir şey onsuz olmadı' (Yuhanna, 1/1-3).

'İman etmiyorsunuz ki ben babadayım. Baba da bendedir' (Yuhanna, 14/8-20; Yuhanna, 17/21).

'Ve kelâm-beden-inayet ve hakikatle dolu olarak aramızda sakin oldu. Ve biz Onun izzetini, Baba'nın biricik oğlunun izzeti olarak gördük' (Yuhanna, 1/14).

Bu metinlerde açık olarak teslis lafzı görülmez. Hristiyanlar bu metinleri tevil ederek teslis inancını çıkarmaktadırlar. Oysa Kitab-ı Mukaddes'te Allah'ın bir olduğuna delâlet eden bir çok metin vardır. Hükmü açık olanı bırakıp ta birkaç anlama gelen naslara sarılıp, onları tevil ederek üçlem inancını ortaya koymak çelişkiden başka bir şey değildir.

Allah'ın birliği ile ilgili olarak kutsal metinlere bakıyoruz.

'Dinle ey İsrail, Allah'ımız Rabb, bir olan Rabb'dır.' (Tesniye, 6/4-5-6; Çıkış, 33-20)

'…yukarı da, göklerde, aşağıda yerde Rabb O Allah'tır, başka yoktur.' (Tesniye, 4/35-39)

'Şimdi görün ki ben, Ben O'yum, nezdimde de ilâh yoktur.' (Tesniye-32/39)

'Benden önce Allah olmadı ve benden sonra olmayacak' (İşaya, 43/10-11 59; İşaya, 44/6-24, 45/5 48/8). 'Rabb şöyle diyor: 'Benden başka Allah yoktur, her şeyi yaratan, gökleri yalnız başına yayan, yeri seren kim vardı… Benim' (İşaya, 44//6-24, 45/5, 48/8).

'Kul efendisinden büyük değildir, gönderilen de Onu gönderenden daha büyük değildir.' (Yuhanna, 13/16)

'Ya Rabbi, ebedi hayat ancak senin ve Hak Allah olduğunu bilmek ve Mesih'inde senin elçin olduğuna inanmaktır.' (Yuhanna, 13/16)

İsa, Allah'ın bir ve eşsiz, kendinin de O'nun elçisi olduğunu belirtmektedir. Hiçbir zaman Allah'ın birtakım imtiyazlarla birbirinden ayrılmış üç Allah olduğunu ve kendisinin de bunlardan birisi olduğunu (Rahmetullah Efendi, Izharul Hak, 442) söylememektedir. Eğer bu metinler doğru ise teslis inancı yanlıştır. Eğer teslis inancı varsa bu açık metin niçin vardır? Ne anlamdadır?

Günümüzde de şirke dayanak olarak kullanılan naslar müteşabih, birden fazla ihtimali olan naslardır. Çoğu zaman muhkem naslar terk edilerek, konuyla ilgisi tartışmalı naslara başvurulmaktadır. Örnek olarak;

– Tağutların hükmü konusunda müteşabih nassa yapışmak

" 'Ben **Müslimim.**' diyen herkes şunu bilir ki; bir insanın İslam dinine girmesi için ilk şart, tağutları inkâr etmek ve onlardan uzaklaşmaktır. Bu tüm resûllerin kavimlerine kendileriyle yollandığı Kelime-i Tevhid'in manasıdır:

'Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.'[699]

'Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir.'[700]

Sorulması gereken soru şudur:

Bir insan ne yaptığı takdirde tağuta küfretmiş ve ondan içtinab edip uzaklaşmış olur? Bunu öğrenmenin yolu resûllerin siretine ve kavimlerinin tağutlarına nasıl muamele ettiklerine bakmaktan geçer.

İlk olarak onların küfrüne itikad etmek gerekir; çünkü bir insanın kâfir ve müşrik olmadan tağut olması mümkün değildir. Ayrıca tağutlar, Allah'ın (cc) küfür olarak isimlendirdiği her türlü inanç, söz ve davranışı kendilerinde bulundururlar.[701]

'Bir Allah ve Allah (cc) ile insan arasında bir araç vardır.' (I. Timoteos, 2/5)

'Bir'den başka Allah yoktur.' (Pav. Korintos II. Mek, 8/4)

Allah'ın birliği hususunda incillerde, burada zikderilmeyecek kadar metin vardır (Yuhanna 5/44, 4/23; Malta 6/24; Luka-16/13; Markos-12/29, 10/17-18; Matta-23/9-10; Yuhanna-10-30, 17/11-13; Matta-4/10-11). Bu duruma göre kutsal metinler, Allah'ın bir olduğunu öğretmektedir. Teslis inancına delil olarak ileri sürülen naslar o anlamda ise, Allah'ın birliğine dair naslar onlara zıddır. Hristiyanlar bu çelişkiyi çok iyi bildiklerinden; biz birlik içinde üçleme, üçlem içindeki tek Allah'a inanırız' (The Jewish Encyclopedia, 12/260) derler. İzah ediniz denildiği zaman, bu bir sırdır diyerek işin içinden çıkmaya çalışırlar." (Kur'ân ve Hadise Göre Şirk ve Müşrik Toplum, s.127-129)

699. 2/Bakara, 256
700. 16/Nahl, 36
701. Geniş bilgi için bk. s. 645, Tağut Kavramı

Günümüzde ilim adına konuşan bazıları, müteşabihe sarılarak tağutlar hakkında şüphe oluşturmaya kalkarlar. Derler ki: 'Günümüz tağutlarının küfür ve şirk amelleri hakkında söyledikleriniz doğrudur. Ancak onlar bu amellerle beraber namaz kılar, Kelime-i Tevhid'i nutkederler. Ebu Hureyre'nin (ra) naklettiği bir hadiste Allah Resûlü (sav) ahir zamanı vasfederken şöyle demiştir:

'Kıyamet kopmadan önce karanlık geceler misali fitneler gelmeden salih amellerde acele ediniz. Bu karışıklıklar içinde kişi mümin olarak sabahlayıp kâfir olarak akşamlar, mümin olarak akşamlayıp kâfir olarak sabaha çıkar. Birçok kimse azıcık bir dünyalık karşılığında dinlerini satarlar.'[702]

Bu hadis gereği derler ki: 'Tağutlar sabah yasamada bulunarak küfür işliyor ve dinden çıkıyorlar. Akşam evlerine geldiklerinde namaz kılıyor, Kelime-i Tevhid'i nutkediyor, İslam ehli gibi davranıyorlar. Korkarız ki; onlara kâfir dediğimiz esnada mümin, mümin dediğimiz esnada kâfir olsunlar. Bu sebepten onları tekfir etmeyiz!'

Hadis dikkatle incelendiğinde;

a. Bu hadisi bu hâliyle Allah Resûlü mü (sav) söylemiştir yoksa ravi ezberinde şüphe mi etmiştir belli değildir. Bu sebepten iki ayrı hüküm zikretmiştir. Yani; Allah Resûlü 'Kâfir olarak sabahlar mümin olarak akşamlar.' mı demiştir yoksa tam zıddını mı söylemiştir? Ravi bunda emin olmadığı için cümleyi iki ayrı hâliyle nakletmiştir. Bu bir ihtimaldir.

İmam Nevevi (rh) Müslim şerhinde, ilgili hadisin açıklamasında;

'Allah Resûlü bu fitnelerin şiddetini 'kişi mümin olarak akşamlar kâfir olarak sabahlar veya tam zıddı' şeklinde vasfetti. **Bu, ravinin şekkidir.**' der.

Bu ihtimale göre hadiste tek hüküm vardır. O da, mümin insanların kâfir olacağının söz konusu olmasıdır. Tekrar İslam olacaklarına dair bir ibare yoktur.

b. Tüm İslam ehlinin yanında sabittir ki İslam dininden belli bir sebeple çıkan kişi, tevbe etmeden İslam'a dönemez.

702. Müslim, 118

İmam Beğavî (rh), 'İslam'dan çıkışı bir farzın inkârı veya haramın helal görülmesinden dolayıysa, o inancından dönmesi gerekir.'[703] demiştir.

Şirazî (rh), 'Bir farzı inkâr veya haramı helal görmüşse bu inancından dönüp Kelime-i Şehadeti tekrar etmedikçe, İslam'ı sahih olmaz.'[704] demiştir.

Bu tağutlar akşam olduğunda şirk ve küfürlerinden tevbe mi ediyorlar ki Müslim olsunlar? Eğer kasıt Kelime-i Tevhid ve namazlarıysa zaten bunu tuğyan halinde de icra ediyorlar.

c. Bir başka ihtimal; bu hadiste anlatılan şeyin, insanı dinden çıkaran büyük küfür değil, korkutma ve sakındırma amaçlı ıtlak edilen küçük küfür olmasıdır. Bu küfrün manası da, büyük günahlardır. İlim ehli bu hadisi bu şekilde tefsir etmişlerdir.

Mubârekfûrî (rh) Tirmizi şerhi Tuhfetu'l Ehvezî'de şöyle der: '... Bu benzetmeden kastedilen, fitnenin ne kadar çirkin ve korkunç olduğunun anlaşılmasıdır. Öyle ki; sebebi ve ondan kurtulmanın yolu bilinmez. "Kişi Müslim olarak sabahlar; imanın aslıyla veya kemaliyle vasıflanmıştır. Kâfir olarak geceler; hakiki olarak veya nimeti inkâr olarak(küfranı nimet) ya da kâfirlere benzeyen olarak vasıflanmıştır.'[705]

Seleften bazısı bu hadisi Müslimler arasında vuku bulan savaşlar olarak tefsir etmiştir. Müslim'in Müslim'i öldürmesi, insanı dinden çıkaran büyük küfür babından değildir. Ancak Allah Resûlü (sav) sakındırma amaçlı küfür lafzını kullanmıştır.

Hasan El-Basri (rh) bu hadisi; savaşlarda kardeşlerinin kanını mubah sayıp, onlarla savaşmaya yormuştur.[706]

Müslim'in canı ve malı haram olmasına rağmen fitne ortamında kişi din kardeşiyle savaşır. Bazı âlimler de bu ve benzeri hadisleri Ali ve Muaviye (r.anhum) arasında vuku bulan savaşlar sadedinde zikretmiştir.[707]

Son olarak Allah Resûlü (sav), sahabesine ahir zamanla ilgili nasıl mua-

703. Fethu'l Bârî, 6924 No.lu hadis şerhi
704. El-Muhezzebu fî Fıkhi'l İmâmi'ş Şâfiî, 3/258
705. Tuhfetu'l Ehvezî, 2195 No.lu hadis şerhi
706. bk. Şerhu's Sunne li'l Beğavî, 15/15
707. bk. Îsâru'l Hak ala'l Halk fî Reddi'l Hilâfât, s. 412

mele edeceklerini öğretmiştir. O (sav), Deccal'den konuştuğu bir gün şöyle buyurmuştur:

'…Dedik ki: 'Dünyada kalması ne kadardır?'

Buyurdu ki: 'Kırk gün. Bir günü bir sene gibidir. Bir günü, bir ay gibidir. Bir günü, Cuma gibidir. Diğer günleri, sizin günleriniz gibidir.'

Dedik ki: 'Ya Resûlullah! Şu bizim senemiz gibi olan günde, bir gün ve gecelik namaz bize yeter mi?'

Buyurdu ki: 'Hayır. Onun miktarını takdir edin.' '[708]

Allah Resûlü (sav) alışılmışın dışında bir durumu anlatıyor. Bir günün bir sene kadar uzaması durumu… Her gün içinde beş vakit namaz vardır. Böyle bir günde namazlar nasıl eda edilecek? Cevap hem sorunu çözmüş hem de usul öğretmiştir. Usul, bu tip karışıklıklarda asla dönmek ve bilinenle amel etmektir. Şüphe ehlinin kendiyle sapıp saptırdıkları hadis de bu babdandır. Bilinen asıllara muhalefet ettiği için, burada muhkem naslara dönülmeli ve vakıa onların ışığında anlaşılmalıdır.

Biz yine ilimde rasih olanları taklit ederek diyoruz ki;

'Rabbimiz! Hidayet ettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize kendi katından bir rahmet ver. Şüphesiz ki sen, (karşılıksız olarak kullarına hibe eden) El-Vehhâb'sın.'[709] "[710]

- Kendi zanlarını delil sanmaları

Yüce Allah şirk/cahiliye toplumunun zan toplumu olduğunu belirtir. Çünkü onların bilgi kaynağı, zandır:

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[711]

"De ki: 'Sizin (Allah'a) ortak koştuklarınız içinde hakka iletebilecek var mı?' De ki: 'Allah'tır hakka ileten.' Hakka ileten (Allah mı) uyulmaya daha hak sahibidir,

708. Müslim, 2937
709. 3/Âl-i İmran, 8
710. İhtilaf Fıkhı, s. 53-59
711. 6/En'âm, 116

yoksa kendisine yol gösterilmedikçe doğruyu bulamayan (putlar ve onlar adına konuşan din bezirganları) mı? Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz? Onların çoğu yalnızca zanna uyar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir."[712]

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı. Erkek (çocuklar) sizin, dişi (çocuklar) O'nun öyle mi? Öyleyse bu, adil olmayan insafsız bir paylaştırmadır. (Lat, Menat, Uzza gibi isimler) sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği isimlerdir. Onlar, yalnızca zanna ve nefislerinin arzusuna uyarlar. Oysa andolsun ki onlara, Rabblerinden hidayet gelmiştir."[713]

"Dikkat edin! Göklerde ve yerde her kim varsa Allah'a aittir. Allah'ı bırakıp da O'nun dışında varlıklara dua edenler (gerçekte) ortak koştuklarına uymazlar. Onlar sadece zanna uymakta ve tahminle hareket etmektelerdir."[714]

Kur'âna göre zan, vahye dayanmayan her türlü bilgidir ve vahye dayanmayan her dinî bilgi insanı dininde saptırmaya mahkûmdur. Yukarıda okuduğumuz ayetlerde Yüce Allah onların sapkınlıklarının, Allah'a koştukları şirkin ve Lat/Menat/Uzza gibi putlarda vehmettikleri kutsallığın yalnızca zan olduğunu belirtir. Yani hiçbir vahyî bilgiye dayanmayan zan… Müşriklerin bir zannı da doğru yolda olduklarını sanmalarıdır. Kendileri bir din uydurur, sonra o dine uyar, sonra da o dinin en sahih din olduğunu sanırlar.

"De ki: 'Size amel yönünden en fazla hüsrana uğrayanları haber verelim mi?' Onlar ki; dünya hayatındaki çabaları boşa gittiği hâlde, gerçekte iyi şeyler yaptıklarını sanırlar. Bunlar, Rabblerinin ayetlerini ve onunla karşılaşmayı inkâr etmiş, (böylece) amelleri boşa gitmiş kimselerdir. Kıyamet Günü'nde onlara hiçbir kıymet vermeyeceğiz."[715]

"Bir kısmına hidayet verdi, bir kısmına da sapıklık hak oldu. (Çünkü) onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost edindiler ve doğru yolda olduklarını sanıyorlar."[716]

712. 10/Yûnus, 35-36
713. 53/Necm, 19-23
714. 10/Yûnus, 66
715. 18/Kehf, 103-105
716. 7/A'râf, 30

"İnsanın kendini doğru yolda zannetmesi ya da doğru yolda olanlara nispet etmesi, onu hidayet ehlinden kılmaz. Hidayet ehli olmak için hidayet üzere olmak gerekir. Mekkeli müşrikler, İbrahim (as) ve İsmail'in (as) dini üzere olduklarını iddia ediyorlar, dinî ritüellerinin babaları vasıtasıyla peygamberlerden aktarıldığına inanıyorlardı. Hakikat, onların iddialarından farklı olunca iddialarıyla değil hakikatle değerlendirildiler.

Buna binaen diyebiliriz ki: Kimin tevili onu, insanın yaratılış gayesi ve peygamberlerin ortak daveti olan tevhidin dışına çıkarmışsa, o sapıklığın üzerine hak olduğu ve Allah'ın (cc) teville saptırdığı kimselerdendir."[717]

Bu, yalnızca müşriklerin değil, aynı zamanda Ehl-i Kitab'ın da yoludur. Onlar Yüce Allah'ın yasakladığı her şeyi yapmalarına rağmen seçilmiş olduklarını zannederler:

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek.' Bu, onların kuruntusudur. De ki: 'Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!' "[718]

"Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der. De ki: '(Madem öyle) ne diye günahlarınızdan dolayı size azap ediyor?' (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, O'nun yarattıklarından birer insansınız. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Dönüş O'nadır."[719]

Cahilî toplumlar zan toplumlarıdır. Kaynak bilinci yoktur. Çoğu, uydurulmuş hurafeleri Kitap'tan zanneder, dinî bilgi olarak kabul eder:

"Onların içinden Kitab'ı bilmeyen ümmiler vardır. (Kitab'a dair) birtakım emaniyye/kuruntuya/kulaktan dolma bilgiye sahiplerdir ve onlar yalnızca zannetmektelerdir."[720]

Yüce Allah Kitab'a ait olmadığı hâlde Kitabi/dinî bilgi kabul edilen yanlışlara umniyye demektedir. Ellerinde Kitap olmasına rağmen, Kitab'a bakma zahmetinde bulunmayan bu insanlar, duydukları her zanni bilgiyi

717. Tevhid Meali, s. 152, A'râf Suresi, 30. ayetin açıklaması
718. 2/Bakara, 111
719. 5/Mâide, 18
720. 2/Bakara, 78

din kabul etmektedir. Bu da onların kendilerini doğru yolda sanmasına/zannetmesine neden olur.

Cahilî toplumlar/Şirk toplumları, şüphe toplumlarıdır. Zira zanni bilgi, vahiy bilgisi değildir ve yakini bilgi oluşturmaz.

"Onların çoğu yalnızca zanna uyar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir."[721]

Şirk toplumu şüphe toplumu olduğundan, tüm dinî dayanakları şüpheye dayalıdır ve ne inançlarında ne de amellerinde bir kesinlik, kararlılık yoktur. Cahiliye kavramında tekrar bu konuya dönecek ve geniş açıklamalarda bulunacağız.

- Peygamberlere iftira ederek şirke delil kılmaları

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) Kâbe'de suretleri görünce emir verip o suretler silinmedikçe içeriye girmedi. İbrahim (as) ve İsmail'i (as) ellerinde fal okları bulunduğu hâlde (suretleri yapılmış) gördü.

Bunun üzerine şöyle dedi: 'Allah, bunu yapanları kahretsin! Allah'a yemin olsun ki İbrahim (as) de İsmail (as) de asla fal oklarıyla kısmet aramamışlardır.' "[722]

Müşrikler İbrahim (as) ve İsmail'in (as) resimlerini çizip Kâbe'nin içine asmışlardır. Bu resme göre o iki peygamber ellerinde fal oku, Kur'ân'ın şirk olarak isimlendirdiği bir eylemi gerçekleştirmektedirler. Yani müşrikler, nebilere iftira ederek din adına şirki meşrulaştırmaktadır. Bu, biraz da uydurma hadislerle şirki meşrulaştıran zındıkların uygulamasına benzemektedir.[723]

Burada dikkatimizi çeken şey şudur:

Mekkeli müşrikler şirklerini İbrahim ve İsmail (as) ile meşrulaştırmaya çalışsa da mazur sayılmamışlardır. Bugün Allah Resûlü (sav) adına hadis uydurarak şirk koşanlar da mazur değillerdir. Zira şirkin mazereti yoktur.

721. 10/Yûnus, 36
722. Buhari, 3352
723. Uydurma hadislerin şirke neden olmasına dair bk. s. 307, Zayıf ve uydurma rivayetlerin şirke etkisi

l. Sosyal çevrenin etkisi[724]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Doğan her çocuk fıtrat üzerine doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecûsî yapar. Nitekim her hayvanın yavrusu, organları tam olarak doğar. Hiç yavrunun burnunda, kulağında eksik, kesik bir şey görüyor musunuz?"[725]

Ebu Musa El-Eş'ârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İyi arkadaş ile kötü arkadaşın misali, misk taşıyan ile demirci körüğü üfleyen kimsenin misaline benzer. Misk taşıyan bir kimse ya sana bir miktar ikram eder ya sen ondan satın alırsın yahut ondan sana hoş bir koku gelir. Körük üfleyen kimse ise ya (saçtığı kıvılcımlarla) elbiselerini yakar yahut (ondan) kötü bir koku alırsın."[726]

Okuduğumuz birinci rivayet aile ortamının insan üzerinde etkisine, ikinci rivayet de arkadaş ortamının/sosyal çevrenin insan üzerinde etkisine delildir. Zira insan sosyal bir varlıktır. Bulunduğu çevrenin inanç, ahlak ve kültüründen etkilenir:

"İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putları olan ve sürekli o (putlara) tapan bir kavme geldiler. 'Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.' demişlerdi. 'Şüphesiz sizler, cahillik eden bir topluluksunuz.' demişti."[727]

İsrailoğulları puta tapan bir kavimle karşılaşınca Musa'dan (as) kendilerine bir put, sahte ilah yapmasını istemiştir. Gerekçeleri de "onların ilahları olduğu gibi sen de bize ilah yap"tır.

İsrailoğulları'nın sosyal çevreden etkilenerek taptığı putlardan bir diğeri Baal putudur. Yüce Allah, İsrailoğulları'nın peygamberlerinden İlyas'ı (as) anlatırken onların Baal putuna taptığına dikkat çekmiştir:

"Şüphesiz ki İlyas, gönderilmiş resûllerdendir. Hani kavmine: '(Allah'tan) korkup sakınmaz mısınız?' demişti. 'Siz Baal (putuna) dua edip, yaratanların en güzeli olan

724. bk. Ekberu'l Kebâir, Dr. Muhammed Ref'et Zencîr, s. 45-46
725. Buhari, 1359; Müslim, 2658
726. Buhari, 5534; Müslim, 2628
727. 7/A'râf, 138

(Allah'ı) terk mi ediyorsunuz?' 'Sizin Rabbiniz ve evvelki atalarınızın Rabbi olan Allah'ı?!' "[728]

Peygamberleri aralarında yaşarken Baal putuna tapan İsrailoğulları sosyal çevre nedeniyle putperestleşmişlerdir. İsrailoğulları tarihine baktığımızda bu duruma sebep olan iki temel etken görürüz:

– Yüce Allah müşriklerle evlenmeyi yasaklamasına rağmen müşriklerle evlendiler. Müşriklerle kurdukları evlilik/akrabalık onları putperestleştirdi.

– Putperest müşrik kavimlerle bir arada, onlarla yakınlık kurarak, onları taklit ederek yaşamaları onları putperestleştirdi.

Evliliğin Baal putuna tapmaya etkisi!

"Süleyman'ın (as) ölümünden sonra, saltanatı, oğlu Rehobam'ın beceriksizliği ve liyakatsizliği dolayısıyla ikiye parçalanmıştır. Kudüs ve Güney Filistin, Davud'un (as) torunlarına kalırken, Kuzey Filistin, merkezi Şamriya olmak üzere 'İsrail' adıyla müstakil bir devlet haline gelmiştir. Her iki devletin durumu da oldukça kötü bir mahiyet arz ediyordu. Öyle ki, İsrail devleti tâ başlangıcında bile şirk, putperestlik, zulüm, fısk ve fücur içindeydi. Hatta İsrail hükümdarı, Ahyap, Sayda (Lübnan) hükümdarının kızı Ezbil ile evlendikten sonra, bu fesat daha da çoğaldı. Bu müşrike kraliçenin etkisiyle kendisi de şirke düşen Ahyab, İsrail'de Baal Tanrısı adına mabedler, adak yerleri vs. inşa ettirdi. Böylelikle Allah'ın yerine Baal Tanrısı'na tapılmaya başlanmış ve Baal Tanrısı için adak adama, kurban kesme âdet haline gelmiştir."[729]

Kenanlı putperest çevrenin Baal Putuna tapmaya etkisi!

"Baal tapıcılığı, kadim Ugarit topraklarından güneye, Kenan bölgesini de içine alacak şekilde geniş bir coğrafyadaki bereket kültünün merkezinde yer almaktadır. Baal, antik dillerde 'efendi', 'sahip' ve 'koca' anlamlarına gelmektedir. Genellikle yontularak insan şekli verilmiş olan Baal putuna, bağlıları tarafından dağların ve tepelerin zirvelerinde sunaklar yapılır ve buralarda onun adına kurbanlar sunulurdu. Daha çok ağaçlık alanlarda

728. 37/Saffât, 123-126
729. Tefhîmu'l Kur'ân, 5/37, Saffât Suresi 123. ayetin tefsiri

ve korularda gerçekleştirilen Baal ayinleri için, Baal putu yüksek sütunlar üzerine yerleştirilirdi. Kült merkezini oluşturan bu ağaçlık alanda ve koruluğun gölgesi altında tabiatın bereket dolu güzelliğini seyreden Baal tapıcıları kendi aile üyeleriyle birlikte cinsel içerikli ayinler düzenlerlerdi. Baal ritüellerinin mahiyeti çeşitli vesilelerle Yahudi kutsal metninin farklı kısımlarında ifade edilmiştir. Bu ritüeller, Baal sunağının çevresinde dans ederek dönmeyle başlamakta ve özel elbiseler giyinmiş olan Baal rahipleri kendilerini kılıç ya da mızraklarıyla yaralayarak bereket talebiyle kanlarını akıtmalarıyla devam ederdi. Kutsal fahişelik görevini üstlenmiş olan kadınlarla cinsel ilişkiler; ailenin, tarım alanlarının ve hayvan sürülerinin bereketini sağlamak adına icra edilen ritüelin bir parçasıydı. Genellikle cinsel ve ahlaki sınırsızlık içeren Baal tapıcılığında bu tür cinsel ayinlerin verimlilik ve bereketin yolunu açtığına, doğal enerji kaynağını canlandırdığına inanılmıştır. Doğal ortamda sergilenen bu cinsel ritüellerin ardından Baal'e çeşitli hayvanlar kurban sunulurdu. Böylece Baal tapıcıları, kış günlerinden sonra yeniden canlanan tabiatın tarımsal olarak bolluk ve bereket getirmesi için verimlilik tanrısı Baal'e olan tapınma görevlerini yerine getirmiş olurlardı. Baal kültünün inanç olarak paganist, ritüel olarak da en azından ahlaki bir sapkınlık içeren bu tür tutum ve davranışlarının tek tanrıcı bir temele sahip İsrail inancının tamamen karşısında olduğu açıktır. **Ancak İsrailoğulları'nın Kenan halkı ile temasları, onları bu tür Baal ritüelleri ile tanıştırmıştır."**[730]

Yine Allah Resûlü'nün (sav) tevhid davetine gönül veren Hirakl, çevresinin gösterdiği tepki üzerine şirk dininde kalmayı tercih etmiştir.[731]

Ebu Sufyân ibni Harb'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir: "Hirakl'in huzuruna Gassanî Hükümdarı tarafından Allah Resûlü'ne (sav) dair haber ulaştırmakla görevli bir adam getirildi.

Hirakl o adamdan haberi alınca, 'Bu adam sünnetli midir, değil midir? Bir bakın.' dedi.

Baktılar ve sünnetli olduğunu bildirdiler.

730. Ugarit Metinleri Çerçevesinde Baal Tapıcılığı ve İsrailoğulları'na Etkisi, s. 10-11
731. bk. Kur'ân'da İnkâr Psikolojisi, s. 127

Hirakl gelen adama, 'Araplar sünnet olur mu?' diye sordu.

Sünnet olduklarını öğrenince, 'Bu ümmetin kralı ortaya çıkmıştır.' dedi.

Ondan sonra Hirakl, Roma'da ilimde kendisine denk bir dostuna mektup yazıp, Hıms'a gitti. Hıms'tan ayrılmadan o dostundan, peygamberin çıktığı ve bunun gerçek bir peygamber olduğu hakkındaki görüşüne uygun bir mektup geldi. Sonra Hirakl, Hıms'ta bulunan bir sarayına Rumların önde gelenlerini davet ederek kapıların kapanmasını emretti.

Sonra yüksek bir yere çıkıp, 'Ey Rum topluluğu! Bu peygambere biat edip kurtuluş ve doğru yola kavuşmayı istemez misiniz? Hem de bu sayede mülkünüz elinizde kalır diye hitap etti. Bunun üzerine topluluk, yaban eşekleri gibi hızla kapılara doğru koştularsa da kapıların kapalı olduğunu gördüler.

Hirakl, bu kadar nefret ettiklerini görüp iman etmelerinden ümidini kesince, 'Bunları geri çevirin!' diye emretti ve onlara dönüp, 'Biraz önceki sözlerimi, dininize olan sıkı bağlılığınızı denemek için söyledim. Bunu da gözlerimle gördüm.' dedi.

Bu söz üzerine oradakiler memnunluklarını bildirerek kendisine saygı için secde ettiler. Hirakl hakkındaki haberin sonu da bundan ibarettir."[732]

"Toplum baskısı şirk konusunda o denli etkili olmuştur ki Muhammed'de (sav) peygamberlik emareleri görülmesine rağmen sosyal çevreden gelebilecek tepkiler kişilerin iman etmesine engel olmuş, içinde bulundukları toplumun kabulleri, gerçeğe tercih edilmiştir. Bunun en çarpıcı örneği, Peygamber'in himayesini üzerine alan, onun söylediklerine karşı olmadığı hâlde çevresinden çekindiği için iman ettiğini de açıklayamamış olan amcası Ebu Talib'tir. Peygamber, amcasının ölüm ânında yanına gelerek Kıyamet Günü'nde mümin olduğuna şahitlik edebilmesi için 'Allah'tan başka ilah yoktur.' demesini istemiş, ancak Ebu Talib, 'Kureyş'in beni ayıplaması olmasaydı söylerdim.' diyerek yeğeninin bu teklifini reddetmiştir.

Görüleceği üzere sosyal çevrenin insanın inancı ve davranışları üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar fazladır. Çevre kişiyi biçimlendirmekte, onu birtakım ön kabulleri benimsemeye zorlamakta, zamanla kişi bu ön

732. Buhari, 7

kabullerin kabuğunu yırtamayacak hâle gelmekte ve inancının şekillenmesi de bu çerçevede olmaktadır. Bu açıdan şirkin hâkim olduğu sosyal çevrenin bireyleri şirke sürüklediği, genel olarak şirke yataklık yaptığı anlaşılmaktadır."[733]

m. Hevaya/Nefsin arzularına uymak

" '... Onlar yalnızca zanna ve nefislerinin hevasına uyarlar."[734]

"Yalanladılar ve hevalarına/arzularına uydular... "[735]

"(Hayır, öyle değil!) Zulmedenler, hiçbir bilgiye dayanmaksızın hevalarına/arzularına tabi oluyorlar. Allah'ın saptırdığını kim hidayet edebilir? Onların hiçbir yardımcıları da yoktur."[736]

Şirkin en temel nedenlerinden biri; insanın nefsin arzularına uymasıdır. Yüce Allah tevhid davetinden yüz çeviren müşriklerin yalnızca hevaya uyduklarını, bu yaptıklarıyla hevalarını ilah edindiklerini belirtmiştir:

"Şayet sana cevap vermezlerse bil ki; onlar yalnızca hevalarına/arzularına uyuyorlar. Allah'tan bir hidayet/dayanak olmaksızın, kendi hevasına uyandan daha sapkın kim olabilir? Şüphesiz ki Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[737]

"Hevasını/arzusunu ilah edineni gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?"[738]

İlah, kendisine ibadet/kulluk edilendir. Nefsin her arzusuna uyanlar, onun tüm isteklerinin peşinden sürüklenenler, hevalarına kulluk ederler. Bu yaptıklarıyla nefislerini/arzularını Allah'a ortak koşmuş olurlar.

Günümüzde bayraklaştırılan "özgürlük" söyleminin Kur'âni karşılığı hevaya/arzulara uymaktır. Bugün mutlak özgürlük vaadiyle insanların hayatına giren liberalizm, demokrasi, laiklik gibi dinler, birer şirk dinidir. Zira her biri insanı, kendi arzularını/hevalarını esas alarak bireysel ve toplumsal hayatı düzenlemeye davet eder. Hakikatte ise hayatı düzenleyen, güç ve sermayeyi elinde bulunduran azgın azınlık, müstekbir tağutlardır. Kalan insanlar bir

733. Kur'ân'a Göre Şirkin Sebepleri ve Çeşitleri, s. 71
734. 53/Necm, 23
735. 54/Kamer, 3
736. 30/Rûm, 29
737. 28/Kasas, 50
738. 25/Furkân, 43

avuç azgının hevasına uymayı özgürlük zannetmektedir. "Madem özgürüz, bundan sonra okullarınızda okumuyor, fabrikalarınızda çalışmıyor ve kışlalarınızda askerlik yapmıyoruz." desinler, bakalım. Dedikleri ân, özgürlük havarisi azgın azınlık, onları terörist diye hücrelere kapatacaktır. Evet, hevaya uyma sisteminde çocukluğunuzu okullarda, gençliğinizi fabrika ve kışlada müstekbir tağutlara adadıktan sonra özgürsünüz! Tabii size uygun gördükleri maaş, özgürlüğünüze yeterse!

Bugün insanlara yenilik/çağdaşlık diye anlatılan özgürlük, insanoğluyla yaşıt bir itikadi virüstür. Zira insan var olduğu günden beri heva/arzular ve hevaya/arzulara uymak isteyen insanlar vardır. Örneğin laiklik; son asırlara ait bir söylem midir? Elbette hayır. Dinin/Allah'ın dünya işlerine karışmaması talebi, on binlerce yıldır insanların bildiği bir ideolojidir. Sapkın ideolojinin özeti şudur: Allah'a inanalım, fıtri duygumuz olan tapınma ihtiyacımızı karşılasın, lakin dünyamıza karışmasın. Bu anlayış binlerce yıl önce Medyenlilerin dilinde karşılık bulmuştur:

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Atalarımızın ibadet ettiği (putları) ve mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmeyi bırakmayı, namazın mı sana emrediyor? Şüphesiz ki sen, yumuşak huylu ve olgun/aklı başında bir adamsın.' "[739]

"Müşrikler Allah'a (cc) inanmakla beraber, laik olmaları nedeniyle Allah'ın (cc) dünya işlerine karışmasını istemezler. Örf ve âdetlere, malların nasıl kazanılacağına ve nereye harcanacağına insanların karar vermesini isterler. Borsaya, bankaya, ekonomiye müdahale eden bir Allah'ı (cc) garipserler. İbadetler ise kişiyle Rabbi arasında olan tamamen vicdani bir konudur. İbadetler kamusal alana taşınmamalı, sosyal hayat içinde belirleyici durumda olmamalıdır. Peygamberlerin daveti ise; Allah'ın (cc) göklerin ve yerin sahibi olduğu, mutlak otoritenin Allah'a (cc) ait olduğu ve Allah'ın (cc) hayatın her alanına yasalarıyla müdahale ettiği esasına dayalıdır."[740] [741]

İnsan özgürlüğünü aşırı gündem eden "izm"ler, hakikatte iki şeye vurgu yapmaktadır: İnsanın mutlak olarak arzularının peşinde sürüklenmesi

739. 11/Hûd, 87
740. bk. 6/En'âm, 3
741. Tevhid Meali, s. 127, En'âm Suresi, 3. ayetin açıklaması

ve ahiret hayatını yok sayması gerekir. Yani insanın uluhiyetini ilan edip dünyaya çalışması amaçlanır. Yüce Allah bu insanların durumuna "hevayı ilah edinmek" ve "dünyanın zahirini bilmek" olarak isimlendirmektedir:

"Hevasını/arzusunu ilah edineni gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?"[742]

"Onlar, dünya hayatının sadece görünen kısmını bilirler. Ahiretten de tam bir gaflet içerisindelerdir."[743]

Örneğin insanı merkeze alan hümanizm, birçok insana ideal sistem olarak görünmektedir. Hümanist düşüncenin sloganları, ilk etapta kulağa hoş gelmektedir; çünkü çağın katı ve merhametsiz yüzünden bunalmış insanoğluna tünelin ucundaki ışık gibi görünmektedir. Artık insana değer verilecek, insan merkezli bir dünya inşa edilecek, insan hakettiği hayatı yaşayacaktır. Oysa bu şirk dininin saptırıcı imamlarına kulak verdiğinizde meselenin asırlardır tekrar eden pagan/ilkel bir şirk söyleminden ibaret olduğunu anlıyorsunuz:

"Yalvarırım sizlere yeryüzüne bağlı kalın ve size öte dünyadan bahsedenlere inanmayın."

"Bir zamanlar Tanrı'ya karşı işlenen günahlar, günahların en büyüğüydü. Artık Tanrı öldü. Tanrısına haddini bildirenleri severim."

"Tanrı mezara girince siz dirildiniz. Yeniden insan efendi olacak. İnsan meziyet ve özgürlüğünün temeli Allahsızlıktır."

"İnsanlık bir dindir. Bu dinin peygamberi ben (A. Comte), melekleri de kadınlardır."

Nietzche, Sartre ve A. Comte'ye ait bu sözler, insanı merkeze alan hümanist düşüncenin ne anlama geldiğini göstermektedir. Allah'a kul olmayan insan, ya kendi hevasına ya da bir başkasının hevasına kulluk etmek durumundandır. Bu sebeple Yüce Allah, şeriatına boyun eğmeyen tüm düşünceleri "bilmeyenlerin hevası" diye isimlendirmiştir:

---

742. 25/Furkân, 43
743. 30/Rûm, 7

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[744]

Bunun gibi, insan hevasına uyularak merkeze alınan her şey, hevayı ilah edinmektir. Asrımızın putu olan kavmiyetçilik/ırkçılık bunun örneklerinden biridir. Bir ırkın/kavmin üstünlüğüne inanan ırkçılık, insan hevasına uymaktan başka bir şey değildir. Zira tüm insanlar yaratılış itibarıyla eşittir. Arap'ın Acem'e, Acem'in Arap'a; Türk'ün Kürt'e, Kürt'ün Türk'e üstünlüğü yoktur:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[745]

Üstünlük yalnızca takvayladır. Irk, toprak, bayrak… insana değer katmaz. Hevasına uyarak bir ırkı/kavmi üstünlük vesilesi sayan, Yüce Allah'ın ölçülerine rağmen ölçü koymuş ve Allah (cc) ile sınırlaşmıştır. Bu da şirktir:

"Hiç kuşkusuz, Allah ve Resûl'ü ile (sınır ve kanunlarını tanımayıp yeni sınır ve yasalar koyarak) sınırlaşanlar, işte onlar, en zelil olanlar arasındalardır."[746]

Bu çirkin şirkin ardındaki sebep, hevadır. Bir grup insan Allah'tan hiçbir delil olmaksızın kavimlerinin/ırklarının üstün olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca ırk/ulus bağının toplum meydana getiren bir bağ olduğunu iddia etmek, din bağının ümmet oluşturmasına alternatif olarak ortaya çıkmış olmasıyla da Allah'a (cc) ve O'nun şeriatına kafa tutmaktır.[747]

Şirkin hevayı ilah edinme olduğunun bir delili de müşriklerin ilahları karşısındaki tavrıdır. Onlar ilahları karşısında hevalarına uymayan bir durumla karşılaştıklarında ilahlarına hakaret edebilmektelerdir:

"İmra' El-Kays ibni Hucr, Banû Asad'a baskın yapmak niyetiyle Zu'l Halasa'ya uğradı. Bu Tabala'da bir puttu, Arapların hepsi ona saygı gösterirlerdi, önünde üç fal oku vardı: (buyurucu) al-âmir, (yasaklayıcı) an-nahi ve

744. 45/Câsiye, 18
745. 49/Hucurât, 13
746. 58/Mücadele, 20
747. bk. Eş-Şirku fi'l Kadîmi ve'l Hadîs, 2/784-790

(mühlet verici) al-mutarabbis. İbni Hucr, putun önünde üç defa ok çekti, her seferinde de yasaklayıcı ok çıktı.

Bunun üzerine okları kırdı, putun suratına fırlatarak dedi ki: 'Babanın erkeklik organını ısırasın! Eğer senin baban öldürülmüş olsaydı, beni alıkoymazdın.' "[748]

Ebu Recâ El-Utâridî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Biz taşlara ibadet ederdik. Eğer ibadet ettiğimizden daha hayırlı bir taş bulacak olursak onu fırlatır, diğerini alırdık. Taş bulmadığımız taktirde bir miktar toprağı bir araya getirip toplar, daha sonra koyunu alıp gelir, o yığdığımız toprağın üzerine sütünü sağardık. Sonra da onun etrafında dönerdik."[749]

Ben-i Hanife'nin putu Hays (bir çok yiyeceğin karıştırılmasıyla elde edilen bulamaç) idi. Kıtlık olunca putlarını (eritip) yediler. Şair bu durum için şöyle der:

"Rabbini yedi Ben-i Hanife

Açlık ve kıtlık vaktinde

Korkmadılar rabblerinden

Kötü akıbet ve felaketten"[750]

Bu ve benzeri örneklerin gösterdiği hakikat; şirkin ardındaki saikin heva olduğudur. Müşrik, ihtiyaç duyduğunda rabbini yiyebilmekte, istediğini elde edemeyince ona hakaret edebilmekte, daha güzelini buldu mu "tüketici hakkını" kullanıp rabbini değiştirebilmektedir.

n. Aklı ihmal etmek, Allah'ın ayetlerini düşünmemek[751]

"Göklerde ve yerde (Allah'ın birliğine ve şanının yüceliğine delalet eden) nice ayet vardır. O ayetlerin yanından ilgisizce/sırt dönerek geçip giderler. Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan iman etmezler."[752]

748. Kitabu'l Esnâm, s. 46
749. Buhari, 4376
750. El-Meârif, 1/621
751. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Mevdûî, 19/288-289; Ekberu'l Kebâir, s. 45
752. 12/Yûsuf, 105-106

Birinci ayet, bir grup insanın Allah'ın ayetlerine karşı ilgisiz olduğunu, o ayetleri görmelerine rağmen yüz çevirdiklerini haber verir. İnsanın aklına doğal bir soru gelir: Göklerde ve yerde var olan ayetlerden yüz çevirenlerin akıbeti nedir? Bir sonraki ayet âdeta bu soruya örtülü bir cevaptır: Onlar imanlarına şirk bulaştırır, müşrik olurlar.

Neden?

İman çekirdeğini sulayan/besleyen kaynaklardan biri ayetler üzerinde tefekkür etmektir. İnsan, ayetlerden yüz çevirdiğinde iman çekirdeği ihtiyaç duyduğu besini alamaz. Günbegün solan bir çiçek gibi solar, kurur ve dökülür; işte bu, imanın felaketi, ona şirk bulaşmasıdır. Ayetler üzerinde tefekkür etmek ise insanın imanını güçlendirir. Rububiyetle uluhiyet, şeriatla kader, gayb ile şehadet arasında bağ kurmasını sağlar. O'nun (cc) ayetleri, O'nun yücelik ve azametine götürür. Kişi O'nun azamet ve yüceliğine imanını arttırdıkça kulluğu güzelleşir, salih amelleri çoğalır. Yani tevhid ağacı dal budak salar. Aksi hâlde kulluk, tam zıttı bir seyir izler. Manevi hastalıklara açık hâle gelir ve bir noktadan sonra -iman giderek azaldığı için- şirke düşer.

Kur'ân ayetlerini okuyan bir insan Allah'ın (cc) ayetlerini tefekkür etmek ile tevhid, onun ayetlerinden yüz çevirme ile şirk arasındaki bağı görür:

"Sizin ilahınız tek bir ilahtır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değiştirmesinde, insanlara fayda sağlayarak denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirdiği ve ölümünden sonra yeryüzünü kendisiyle canlandırdığı suda, orada yaydığı farklı türdeki her bir canlıda, rüzgârların çevrilip yönlendirilmesinde, gök ve yer arasında emre amade kılınmış olan bulutlarda akledenler için (üzerinde düşünülüp, bunları yapanın tek ilah olduğu ve kulluğun yalnızca O'na yapılması gerektiğine dair) deliller vardır. (Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi

ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."[753]

163 ve 164. ayetler, Yüce Allah'ın tek ilah olmasıyla kevnî ayetler arasında bağ kurar. Âdeta, "Bu ayetleri yaratan, sevk ve idare eden kim ise ilah da odur."der. 165. ayet ise bu hakikatlerden yüz çevirenlerin Allah'ın dışında varlıkları Allah'ı sever gibi sevip şirke düştüğüne işaret eder. Zira insan, sevmek ve sevilmek zorundadır. Yüce Allah'ın ayetleri üzerinde düşünen, O'nun sayısız nimetlerine şahitlik edenler, bu ihtiyacı O'nu (cc) severek doldurur. "Böyle bir Allah sevilmez mi?" noktasına varırlar. O ayetlerden yüz çevirenler sevme ihtiyaçlarını siyasi ve dinî liderlere yönlendirirler. Bu sevgi, kalplerini zehirler ve önce onları Allah'ı sever gibi sever, sonra Allah'tan daha çok severek şirklerini koyulaştırırlar.

Buna mukabil Allah'ın ayetlerini tefekkür eden muvahhidler, derece derece yükselir, bir kulluk ufkundan diğerine geçerler:

"Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değişmesinde akıl sahipleri için (üzerinde düşünüp, bunları yapanın tek ilah olduğu, kulluğun sadece kendisine yapılması gerektiğine dair sonuçlar çıkaracakları) ayetler vardır. Onlar ki ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler… "[754]

Burada duralım… Göklerin ve yerin ayetlerini tefekkür eden, tefekküre Allah'ı zikri ekleyen muvahhidler şu noktaya ulaşır:

" … (Derler ki) Rabbimiz! Sen bunu boşa yaratmadın. Seni eksikliklerden tenzih ederiz, bizi ateşin azabından koru. 'Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, kimi ateşe sokmuşsan onu rezil etmiş/alçaltmışsındır. Zalimlere hiçbir yardımcı yoktur. Rabbimiz! Şüphesiz ki biz: 'Rabbinize iman edin!' diye imana davet eden bir davetçiyi işittik ve iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve Ebrar olanlarla (çokça iyilik yapanlarla) beraber canımızı al.Rabbimiz! Resûllerine vadettiğini bize ver ve Kıyamet Günü'nde bizi rezil etme. Şüphesiz ki sen, sözünden dönmezsin.' "[755]

İnsan sorabilir: Geceyi ve gündüzü düşünmek ile, ahiret azabından Allah'a

753. 2/Bakara, 163-165
754. 3/Âl-i İmran, 190-191
755. 3/Âl-i İmran, 191-194

sığınma arasında nasıl bir ilgi olabilir? Şüphesiz manevi bir bağ, İlahi bir bereket ilgisi vardır. Onlar Allah'ın (cc) emrine icabet edip göklerin ve yerin ayetlerini düşünmüş, Yüce Allah da göklerin ve yerin melekûtunu onlara açarak, yakine ulaşmakla onları mükafatlandırmıştır:

"Yakinen inananlardan olsun diye, İbrahim'e göklerin ve yerin melekutunu (insanı hayrete düşüren ayetlerini) gösteriyorduk."[756]

Onlar Allah'ın emrine icabet etmiş Yüce Allah da ayetleri birer muallim kılmış, onlara göklerin ve yerin ince sırlarını öğrettirmiştir. Yıldıza bakıp ahireti, Güneş'e bakıp imanı, gece ve gündüze bakıp Allah'ın vaadine güvenmeyi öğrenmişlerdir. İşte bu, Rabbani eğitimdir. İşte bu, Allah'tan korkanlara öğretilen manevi bilgidir:

"Allah'tan korkup sakının. Allah size öğretiyor. Allah, her şeyi bilendir."[757]

o. Gayb ve şehadet ayrımı yapmamak

"Gayb ve şehadet bilgisinin sahibi, (en büyük) El-Kebîr, (zatı ve sıfatlarıyla en yüce olan) El-Muteâl'dir."[758]

"Gayb ve şehadet (âleminin) âlimidir. Onların şirk koştuklarından yücedir."[759]

Yüce Allah bilgiyi şehadet ve gayb olmak üzere iki kısma ayırmıştır. Şehadet, isminden de anlaşılacağı gibi şahitlik ettiğimiz şeylerdir. Yani beş duyu organımızla idrak ettiğimiz şeyler. Gayb ise bize kapalı olan, beş duyu organımızla idrak edemediğimiz şeylerdir. İnsan zihni şehadet âlemini anlama donanımıyla yaratılmış, gaybı anlayacak donanım ona bahşedilmemiştir. Bu nedenle şehadet âlemine giren şeyi anlar, düşünür, kıyas yapar, sonuçlar çıkarır... Gayba gelince yalnızca iman eder ve teslim olur. Gaybi bilgi için nas gereklidir. Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) haber verir, bizler de teslim oluruz.

- Görünür ilah talebi

Müşrik, gayb ve şehadet ayrımı yapmadığı için, her şeyi şehadet aleminin kuralları içinde anlar/algılar. Taptığı ilahı görmek, duymak ve dokunmak

756. 6/En'âm, 75
757. 2/Bakara, 282
758. 13/Ra'd, 9
759. 23/Mü'minûn, 92

ister. Bu da onu; ilah yapmaya, eliyle ilahlar yontmaya, hiç olmadı bazı nesnelere güç atfederek onları ilahlaştırmaya sevk eder. İlahlaştırdığı nesneye önce olağanüstü güçler atfeder; görüp dokunabildiği bir ilahı olmuş olur. Sonra da atfettiği güçlerin o ilahta zaten var olduğuna inanır. Bazen de bir lidere kurtarıcılık gibi İlahi vasıflar atfeder, canlı bir varlığı putlaştırır.

"Peygamberlerin bildirdiği vahiy esaslarından uzaklaşmış ilkel zihniyetteki insanların, taptığı şeyi görme veya dokunma arzuları ya da gördüğüne tapmayı istemeleri de onları put edinmeye yönelten sebeplerdendir. Bu bağlamda putlar ve putlaştırılanlar, gelişmeyen kafaların ortaya koyduğu imansızlık alameti ve Allah'a imanı gerçek olmayanların ondan cesaret aldıkları yapay tanrılar olarak adlandırılabilir. İşte putperestlik, insanın eliyle, diliyle, düşüncesiyle yaratıcısını yaratması/yapması sonra da bu yaptığı puta, onun kendini mutlu etme veya mutsuzluğunu giderme kudretine sahipmiş gibi bir çocuk zihniyetiyle tapınması ve onu hoşnut etmeye çalışmasıdır. Görülüyor ki hiç bir ilmî delile dayanmayan putperestlik aynı zamanda insan aklıyla alay edilmesinden başka bir şey değildir. Kur'ân'da da bu insanların halleri, 'Siz ellerinizle yonttuklarınıza mı tapıyorsunuz? Hâlbuki sizin taptıklarınızın da yaratıcısı Allah'tır.' şeklinde bildirilmiştir."[760]

- Gaybı yalnızca Allah (cc) bilir

Gayb ve şehadet âlemi arasında ayrım yapmayan insan, şehadet âlemine dair bilgisi olanların gaybı da bileceğine inanır. Allah'a (cc) ait bir sıfatı Allah'tan başkasına vererek müşrikleşir.

İslam'ın en temel ilkelerinden biri, gaybı, yani insanlara kapalı olup gelecekte olacak şeyleri Allah'tan başkasının bilmemesidir.

Ayet-i kerimede; "Göklerin ve yerin gayb (bilgisi) Allah'a aittir."[761] buyurularak, ister yerin ister göğün kapalı olan gayb meselelerinin sadece Allah'a (cc) ait olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Kur'ân'da birçok yerde bu ifade daha da belirginleşmiş ve "De ki: 'Göklerde ve yerde Allah'tan başkası gaybı bilmez.' "[762] ifadesi onlarca kez tekrar edilmiştir.

760. Ayet ve Hadisler Işığında Şirk ve Müşrik Psikolojisi, s. 70-71
761. 16/Nahl, 77
762. 27/Neml, 65

Bu ilke peygamberler de dâhil olmak üzere herkesi kapsar. Hiç kimse gaybı bilemez. Peygamberlerin gelecekte vuku bulacak bazı hadiseleri bildirmesi gaybı bildiklerinden değil, kendilerine vahyediliyor oluşundandır. Peygamberler geçmiş ümmetlerin haberlerini nasıl ki vahiyle bildiriyorlarsa gelecekte olacak (Kıyamet alametleri gibi) olayları da vahiyle bildirirler:

"Ben, size Allah'ın hazinelerinin yanımda olduğunu söylemiyorum. Gaybı da bilmem."[763]

"De ki: 'Size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır.' demiyorum, ben gaybı da bilmem, melek olduğumu da söylemiyorum. Yalnızca bana vahyedilene uyuyorum.' "[764]

"Şayet gaybı biliyor olsaydım hayrı çoğaltırdım/daha fazla mal toplardım ve hiçbir kötülük bana dokunmazdı."[765]

Kur'ân'da bu mealdeki ayetler incelendiği zaman özelde Peygamberimiz, genelde tüm peygamberler gaybı bilmediklerini vurgulamışlar ve verdikleri haberleri de gayb ilmi değil, vahiy bilgisi olarak açıklamışlardır. Buna rağmen şaşırtıcı olan, birtakım insanların, "Allah dostları, Allah'ın izniyle niye gaybı bilmesin ki?" kabilinden sözleridir. Gaybı bilmek Allah dostluğunun göstergelerinden olsaydı peygamberler gaybı bilmediklerini ısrarla belirtmezlerdi. (Gerçek) Allah dostlarının en belirgin vasfı iman ve takvadır:

"Dikkat edin! Allah dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir de. Onlar ki iman edip takvalı olanlardır."[766]

Takva; kişinin haddini bilmesi, haddini aşmamasıdır. Hiçbir Allah dostu, Allah'ın sadece kendine has kıldığı gayb ilmini bildiğini iddia edemez, ediyorsa Allah dostu değildir.

• Gayb olan berzah/ahiret hayatı ile dünya hayatının hükümlerini kıyas etmek

Ahiret/Berzah hayatı bizim için gaybtır. Oraya ait hükümler ile dünya

763. 11/Hûd, 31
764. 6/En'âm, 50
765. 7/A'râf, 188
766. 10/Yûnus, 62-63

hayatının hükümleri birbirine benzetilmez, kıyas edilmezler. Şirkin nedenlerinden biri iki hayatı birbirine kıyas etmektir. Örneğin;

“ ‘Allah yolunda öldürülen (şehitleri) ölüler sanma. (Hayır, öyle değil!) Bilakis, onlar diridirler ve Rabbleri katında rızıklanmaktadırlar.’[767]

‘Peygamberler kabirlerinde diridirler, namaz kılarlar.’[768]

Bu naslara dayanarak şu sonuca ulaşırlar: Şehitler ve peygamberler, Allah katında diridirler. Öyleyse sesimizi duyar, bize yardım edebilirler. Bu kıyasa binaen de onların ruhlarından yardım ister, onlara el açıp dua ederler.

Bu hatalı bir kıyastır! Çünkü dünya hayatı farklı, ahiret/berzah hayatı farklıdır. Her birinin kendine ait özellikleri vardır. Aradaki farkı anlamamız açısından Allah Resûlü'nün (sav) açıklamalarına bakalım:

Câbir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

‘Allah Resûlü (sav) ile karşılaştık ve bana şöyle dedi: ‘Ey Cabir neden seni böyle üzgün görüyorum. Seni üzen nedir?’

Câbir, ‘Babam şehit oldu. Geride de bakıma muhtaç çocuklar ve ödenmesi gereken borçlar bıraktı. Bunun için üzülüyorum.’ dedi.

Resûlullah bana, ‘Allah'ın babana ne mükâfat verdiğini sana haber vereyim mi?’ dedi.

Ben, ‘Evet.’ dedim.

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: ‘Allah, baban dışında herkesle bir hicap (perde) arkasından konuştu. Fakat babanla arada hiçbir hicap bulunmaksızın konuştu ve ona şöyle dedi: ‘Ey Kulum! Benden ne istersen iste sana vereyim.’

Baban, ‘Ey Rabbim! Ruhumu tekrar geri döndür de senin yolunda tekrar öleyim.’ dedi.

Allah ona, ‘Ben, dünyada ölen kimseleri tekrar dünyaya döndürmeyeceğimi daha önce bildirmiştim. Bunun için senin tekrar dünyaya dönmen mümkün değildir.’ dedi

767. 2/Bakara, 154
768. Heysemî, Mecmeu'z Zevâid'de (8/386, 13812 No.lu rivayet), "Ebu Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ebu Ya'lâ'nın ricali sikadır/güvenilirdir." demiştir.

O da, 'Ey Rabbim! O zaman, benim şu ân içinde bulunduğum hâli, bana verilen nimeti benim gibi şehit ölmeyen kimselere bildir.' dedi.

Bunun üzerine Allah (cc) Âl-i İmran Suresi'nin 169. ayetini indirdi.' "[769]

Onların diri olduğunu haber veren şeriat, aynı zamanda onların dünyaya dönemeyeceğini, tekrar salih amel yapma isteklerinin Allah tarafından geri çevrildiğini açıkça belirtmiştir. Yine peygemberlerin kabirlerinde diri olduğunu söyleyen Allah Resûlü (sav), kabirlerin putlaştırılmasını, yani putlara yapılan eylemlerin kabirlere yapılmasını yasaklamıştır. Rabbine yaptığı dualardan biri de şöyledir:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım, benim kabrimi bir put kılma. Allah, peygemberlerinin kabrini mescid edinenlere lanet etsin." [770]

p. Olağanüstülük beklentisi

İnsanlar iki kısımdır: Vahiyle terbiye olmuş, zandan ilme, bencillikten paylaşmaya, acelecilikten sabra… ulaşan insan veya nefsin hevasına tabi olup cehalet, zan, zulüm, nankörlük… gibi zaaflarıyla yaşayan insan. Vahiyle terbiye olmayan insanın düşüncesi sakat, bakışı şaşı ve duyuşu arızalıdır. Zira o, varlığa vahyin gösterdiği yerden bakmaz. Bu insan türü normale karşı duyarsızdır. Bir şeyin dikkatini çekmesi, ona önem atfetmesi ve onu izlemesi için olağanüstü, anormal ve alışılmışın dışında olması gerekir. Anormale/Olağanüstüye yönelik bu hastalıklı ilgi, şirk ve inkârın ardındaki önemli sebeplerden biridir.

Çoğu zaman müşrik, önce bir varlığa olağanüstü güçler atfeder. Böylece normali anormal, sıradanı olağanüstü hâle getirir. Bir zaman sonra bir taşa, lidere, ağaca, türbeye… atfettiği güçlere inanır ve beklenti içine girer. Artık o şeyin kendini korumasını, sıkıntılarını gidermesini, ihtiyaçlarını karşılamasını bekler. Özellikle nesiller yer değiştirdikçe, birinci neslin hezeyanları bir sonraki nesilde inanç esasına dönüşür. Bu arada cinnî şeytanların yardımı

769. Tirmizi, 3010; İbni Mace, 2800
770. Ahmed, 7358

ve insî şeytanların uydurduğu menkıbelerle olağanüstülükler iyice kalplere ve zihinlere yerleşir. Dahası, bu söylenceler kitaplara kaydedilir. Artık birer kaynağı da vardır. Geçmişi kutsamak insani bir zaaf olduğundan, bir önceki nesilde kitaplara geçen menkıbeler bir sonraki nesilde tartışılması nakabil irfani hakikatlere dönüşür. Bir adım sonra insan, kendi uydurduğu olağanüstülüklerin bağımlısı olur.

"Herhangi bir nesneye, Yaratıcı'nın fıtrat ile (doğuştan) verdiği özelliklerin üstünde işlevler yakıştırmak bu hastalıklı etkileşimin ilk basamağı. Sonra atfedilen olağanüstülük oranında beklentiler içine girmek ise ikinci basamak. Sonuçta, yüceltilen nesneye bağlı ve bağımlı hâle gelmek de kaçınılmaz olur.

Yüceltilen nesne ne olursa olsun, ona olağanüstü güç ve özellikler atfetme ve buna paralel olarak da ondan, o ölçüde beklentilere kapılma tam bir kısır döngüdür. Yüceltilen, her ne ya da kim ise, onun her şeyinde bir hikmet arama ve yorumlama dönemi başlayınca bunun sonu gelmez. Cansız ise, şeklinde şemailinde; insan ise oturmasından kalkmasına, giyinişinden soyunuşuna; yemesinde içmesinde, gidişinde duruşunda, söylediğinde söylemediğinde, hatta idrarını veya büyük abdestini yapmasında bile hikmet aranır. Peygamber'in, altında abdest bozduğu ağaca karşı insanların farklı baktığını gören Ömer'in bu endişelerinden dolayı o ağacı kestirmesi bu açıdan düşündürücüdür.

Yaratılmışların özelliklerini yüceltmede sınır tanınmadığı gibi bizatihi cisimlerini yüceltmede de sınır tanınmamıştır. Hıristiyanların İsa'yı tanrılaştırmasından tutun da cinleri, melekleri putlaştırmaya, güneşe tapmaktan önderlerini ilahlaştırmaya, hatta bazı Uzakdoğu ülkelerinde, fareleri tanrı sayanlardan erkek cinsel organına tapanlara kadar hayal edilmesi bile zor olan ilginçlikler putlar galerisinde saygın(!) yerlerini almışlardır."[771]

İnkârın ardındaki saik de olağanüstülük beklentisidir. Birçok kavmin resûlleri inkâr etmesinin ardında onların birer insan olması, normal insanlar gibi yiyip içiyor olması vardır:

771. Yeryüzü Tanrıları ve Şirk Psikolojisi, s. 40-41

"İnsanlara hidayet geldiğinde, onları iman etmekten alıkoyan tek şey: 'Allah, insan olan bir resûl mü gönderdi?' demeleridir."[772]

"Dediler ki: 'Ne oluyor bu Resûl'e? (Normal insanlar gibi) yemek yiyor, çarşı pazarda dolaşıyor! Ona, kendisiyle beraber uyarıcı olacak bir melek indirilmesi gerekmez miydi?'"[773]

"Senden önce gönderdiğimiz resûllerden her biri, mutlaka yemek yer ve çarşı pazarda dolaşırdı. Biz, kiminizi kiminiz için fitne (imtihan aracı) kıldık. Sabredecek misiniz? Rabbin (her şeyi) çok iyi görendir."[774]

Yüreğini vahye açan insanlar, olağanüstülük peşinde koşmazlar. Vahiy onları vasat/itidal çizgide tutar. Kendileri normal olduğu için beklentileri de normaldir. Bir peygamberden örnek olmasını bekler, ona tabi olurlar. Dağları yürütmek, nehir akıtmak, uçmak veya kaçmak gibi ayet/mucize veya keramet beklemezler.

r. Çocuklukta alınan yanlış eğitim

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Doğan her çocuk fıtrat üzerine doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecûsî yapar. Nitekim her hayvanın yavrusu, organları tam olarak doğar. Hiç yavrunun burnunda, kulağında eksik, kesik bir şey görüyor musunuz?'

Daha sonra Ebu Hureyre şu ayeti okumuştur: 'Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler.'[775] "[776]

Anne ve babanın her davranışı çocuğun fıtratını ya destekler ya da bozar. Fıtratı destekleyici İslami eğitim, tevhid inancının bilinç düzeyinde kökleşmesini sağlar. Duygu dünyasında tevhide meyilli çocuk, akıl ve kalp dünyasında da bilinçli ve iradi olarak tevhide meyleder. Gayri İslami eğitim

772. 17/İsrâ, 94
773. 25/Furkân, 7
774. 25/Furkân, 20
775. 30/Rûm, 30
776. Buhari, 1359; Muslim, 2658

ise fıtratı boğar; üzerine beton, dibine darı eker. Şirk tohumları çocuğun kalp ve zihin dünyasına çocuklukta atılır. Zahiren masum görünen çoğu söylem ve eylem, çocuğu şirke meyilli hâle getirir.

Küçükken sürekli korkutulan çocuklar… Korkutuldukları şeyle hastalıklı bir ilişki içine girerler. Yetişkinlikte şeytanın da yönlendirmesiyle korkuları kendilerini şirke götürür. Çocuklukta öcü, hayalet, üç harfli, Arap bacı… gibi görünmeyen varlıklarla korkutulan kişi, gaybi/görünmeyen varlıklara fıtri korkunun üstünde bir korkuyla yaklaşır. Şirk toplumlarında yaygın olan sihir, cincilik, üfürükçülük gibi şirklerin bir sebebi vahiyden yüz çevirmekse diğer nedeni çocuklukta oluşturulan korkulardır.

Çocuklukta Allah (cc) ile korkutulan çocuklar da Yüce Allah ile hastalıklı bir ilişki kurarlar.

" 'Allah seni çarpar, yakar, öldürür.', 'Allah gözlerini kör etsin.', 'Allah seni kahretsin!', 'Cehennemde yanarsın.' gibi tehditler, tanrı ile ilgili ilk telkinlerdir. Bunlar çocuğun gözünde tanrı ile öcüyü eş anlamlı hâle getirir. Bununla, esas amacı kendisini çocuğa saydırmak olan anne, çocuğun ruhsal yapısı üzerinde ne derece tahribatta bulunduğunun farkında bile değildir. Öyle bir şartlanma oluşur ki; Allah kelimesi cehennem ile birlikte birçok kötülükleri çağrıştırır ve her anıldığında kişiye stres yükler. İnsanların ekseriyetinin dinden, Kur'ân'dan, Allah'tan bahsedildiğinde sıkılmaları ve huzursuz olmalarının ardında, nefsinin ve şeytanın telkinleri yanında bu tarz oluşmuş tanrı figürünün şuur altına yer etmiş olmasının da önemli bir etkisi olsa gerek. Kişi, şuur dışı, sebebini izah edemediği bir sıkıntı ve korku hissinin rahatsız edici etkisiyle konuyu değiştirmek ister."[777]

"Tehdit edici tekinler, çocuğun ruhsal yapısı üzerinde ürkütücü, korkutucu ve nefret duyguları uyandırıcı bir sonucu ortaya çıkarır. Çocuk, en müsait çağında olumlu bir tanrı fikri ile tanışması gerekirken, tam tersi bir şekilde yıkan, yakan, azap eden, ürkütücü, soğutucu ve olumsuz bir tanrı imajı ile karşı karşıyadır.

Hâlbuki Tanrı, öncelikle 'çok seven ve sevilen'(El-Vedûd) olduğuna

777. Yeryüzü Tanrıları ve Şirk Psikolojisi, s. 72

göre telkinlerin de bu yönde yapılması gerekirdi. Çünkü, O, sevmeseydi yaratmazdı; kimse Tanrı'yı istemediğini yapmaya mecbur edemeyeceğine göre!.. Daha baştan yaratıp vücut vermekle ve bahşettiği nice nimetlerle, lütufkâr olduğu anlatılması gereken yüce tanrı yerine; sevimsiz, ürküten, korkutan, kaçınılması gereken, kötülük yapmak ve cezalandırmak için fırsat kollayan bir korkunç tanrı telkini, kişide; yanlış otorite benimsenmesine yol açar ki, bu da; kişinin hayatı boyunca taşımakta zorluk çekeceği psikolojik bir yüktür. Ve pek çok olumsuzluklara temel teşkil edecek niteliktedir."[778]

Mantıklı düşünen bir insan şunu anlar: Çocuk, Allah katında mükellef değildir, masumdur. O yalnızca Yüce Allah'ın nimetlerine muhataptır. Hâliyle tanıması gereken Yüce Allah'ın ona bakan isim ve sıfatlarıdır. Yüce Allah'a karşı sevgi, tazim, yüceltme gibi duygularla kalbi dolsa; mükellef olduğunda Yüce Allah'tan korkmayı, O'nun (cc) azabından çekinmeyi rahatlıkla öğrenir. Zira insan fıtri olarak sevdiğinin gözünden düşmek, onun yanında değer kaybetmek ve ondan mahrum olmak istemez. Yani sağlıklı bir sevgi, sağlıklı bir korku anlayışı inşa eder. Korku üzere temellendirilen Allah inancı ise çocuk ile Allah (cc) arasına aşılmaz mesafeler koyar. Allah'a karşı suizan duyguları oluşturur. Korktuğundan, kaçma duygusu baskınlaşır. Mükellef insanın ihtiyacı olan, dengeli bir sevgi ve korkudur. Mümin sevgi, korku ve ümit arasında Allah'a (cc) kulluk eden kimsedir. Çocuklukta sevgi temelli Allah inancı dengeli bir korkuyu da oluşturur. Korku temelli bir Allah inancı ise sevgi oluşturmaz. Allah'ın (cc) rahmet ve hidayet ettikleri müstesna…

Çocuklukta temelleri atılan bir diğer şey özgürlük ve bağımlılıktır. Şöyle ki; tevhid, özgür ruhların/akılların inancıdır. Şirk ise bağımlı ruhların/akılların inancıdır. Ebeveyninden/sosyal çevresinden dünyaya, eşyaya, diplomaya,paraya… karşı özgür olmayı; yalnızca Yüce Allah'a, dine, davaya bağlı olmayı gören çocuk özgür ruhlu, muvahhid bir birey olur. Çocukluğunda dünyaya ve içindekilere bağımlı; onları hayatın olmazsa olmazı gören, onların varlığıyla mutlu yokluğuyla öfkeli, onların varlığıyla başarılı yokluğuyla başarısız olmayı öğrenen bir çocuk şirke meyilli olur.

778. age. s. 73

İnsanları din ve emek yönünden sömüren müstekbir tağutların sistemine kulluk eder. Şirk düzeninde başarı olarak kabul edilen ev, iş ve araba (teslisini) elde etmek için Rabbine karşı sorumluluklarını ihmal eder. Bu ideale ulaşmak için gerekirse putlara saygı duruşunda bulunur, şirke bağlı kalacağına yemin eder, Yüce Allah'ın yasakladığı her masiyeti işler. O'nun hayatında el-Vahid (biricik hedef) bir ev, iş ve arabadır. Şirk düzeninin başarı ölçüsü bir diplomaysa, o diplomayı almak için namazını, kurbanını, hayatını ve ölümünü o işe adar. Gerekirse namazı terk eder, gençliğini kurban eder, kalbi yalnızca onun için çarpar (onun için yaşar, onun için ölür), hiçbir şeyi diplomaya ortak kabul etmez… Tüm bu şirk anlayışının temelleri çocuklukta atılır. İnsanın kula/sisteme kul olduğu cahiliye düzeni okulda, fabrikada, kışlada, camide ve ekranda bu anlayışı besler; kendisi de bu anlayıştan beslenir.

Yüce Allah'ın, Nebi'nin dilinden yaptığı şu uyarıyı hatırlayalım:

"(De ki:) 'O'nun dışında dilediğinize ibadet edin.' De ki: 'Hakiki hüsrana uğrayanlar, Kıyamet Günü'nde hem kendilerini hem de ailelerini hüsrana uğratanlardır. Dikkat edin! Bu, apaçık hüsranın ta kendisidir."[779]

İnsan çocuklarına yanlış eğitim vererek kendini de ailesini de hüsrana uğratabilir. Allah muhafaza.

s. Zayıf ve uydurma rivayetlerin şirke etkisi

Şirkin nedenlerinden bir diğeri uydurulmuş hadislerdir. Şöyle ki; İslam orduları karşısında yenilgiye uğrayan büyük imparatorluklar ve din sahipleri, kendilerini yenilgiye uğratan dinden intikam almak istediler. Müslimlerin Allah Resûlü'ne olan saygısını istismar ederek; onları dinlerinde şüpheye düşürecek, şirke, ahlaksızlığa ve bidatlere sevk edecek hadisler uydurdular.

"Peygamber'in (sav) Medine'ye hicretinden sonra kurulan İslam Devleti kısa bir zamanda çok güçlenmişti. Bu devlet onun (sav) vefatı üzerinden çok geçmeden bütün Arabistan'ı kapladığı gibi İran ve Horasan içlerine kadar yayıldı. Yıkılan imparatorluklar, devrilen saltanatlar, bozulan menfaatler kısa bir süre sonra İslam düşmanlığına döndü. Öte yandan İslamiyeti

779. 39/Zümer, 15

yıkamayanlar, kuvvetlenmesine engel olamadıkları gibi onu içinden yıkmak için inanç esaslarına fesad sokma; böylece, İslam birliğini parçalama yoluna gittiler. Çoğu müslüman olmuş gibi görünerek birçok yabancı fikir ve hurafeleri hadis kılığında İslam Dini'ne soktular."[780]

Zındıkların hadis uydururken birkaç yola başvurduğunu görüyoruz:[781]

- Bazen direkt Allah Resûlü'nün ağzından hadis uydururlar.

- Bazen uydurulmuş hadis kitapları oluşturur, bir yere gizler, sonra rüyada görülmüş gibi gün yüzüne çıkarırlar.

- Bazen muhaddislere katiplik/okuyuculuk yapıp toplumun güvenini kazanır sonra hadis uydururlar.

- Bazen güvenilir katiplerin yazısını taklit eder, onların hadislerinin arasına uydurma hadisler karıştırırlar.

"Halife Mehdi zamanında hadis uydurduğu bilinen ve zındıklıkla itham edilen Abdülkerim ibni Ebi Evcâ, yakalanıp Basra emiri Muhammed ibni Süleyman El-Abbas'ın huzuruna getirildiği zaman boynunun vurulacağını anlayınca suçunu itiraf etmiş ve dört bin hadis uydurduğunu; bunlarla haramı helal, helali haram yaptığını itiraf etmiştir.

Harun Reşid zamanında da bir zındık, ne kadar hadis uydurduğunu, öldürüleceğini anlayınca itiraf etmiştir:

Bir zındık yakalanarak halifenin huzuruna çıkarılır. Öldürüleceğini öğrenen zındık sebebini halifeye sorar ve şu cevabı alır:'Allah'ın kullarını senin fenalıklarından kurtarmak için öldürülüyorsun.'

Kurtulamayacağını anlayan zındık, halifeye şunları söyler: 'Peygamber'in tek kelimesini bile söylememiş olduğu helali haram, haramı helal olarak uydurduğum bin hadise ne dersin?'

Harun Reşid şu karşılığı verir: 'Abdullah ibni Mübarek'i ve Ebu İshak

780. Uydurma Hadisleri Tanıma Yolları, s. 54
781. bk. El-Ved'u fi'l Hadîsi'n Nebevî, Ömer Akşar, s. 66-72; Ez-Zenâdika Akâiduhum ve Firakuhum, Sa'd ibni Felâh El-Arîfî, 1/164-165

El-Fezâri'yi unutuyor musun be adam? Onlar bütün hadisleri süzgeçten geçirdiler.' "[782]

"Zındığın birisi içini hurafelerle ve dini küçük düşürücü beyanlarla doldurduğu kitabını bir ağacın içine koyup üzerini kurşunla kapatmış, bir müddet sonra ortaya çıkarak rüyasında falan yerdeki ağacın içinde bulunan bir kitabın kendine gösterildiğini ve onun içindeki bilgileri tatbik etmekle emrolunduklarını iddia etmiştir."[783]

İmam Malik'in (rh) meclisinde hadis okuyan Habib ibni ebi Habib bunlardandır. O daha sonra bir çok hadis uydurmuş, muhaddislerce yalancı kabul edilmiştir.[784]

İmam Leys ibni Sa'd'a (rh) yirmi yıl öğrencilik ve katiplik yapmış Abdullah ibni Salih, zındık komşusunun gadrine uğramıştır. Abdullah ibni Salih'in yazısını taklit eden Hasan ibni Nuceyh, uydurma hadisler yazarak Abdullah'ın hadisleri arasına karıştırmıştır.[785]

İslam âlimleri Kur'ân'a, sahih sünnete, selim akla aykırılığı ve isnatlarındaki problemler nedeniyle uydurma hadisleri tespit etmiş ve ayıklamışlardır. Ayrıca uydurma hadisleri derleyen çalışmalar yaparak, neredeyse tüm uydurulmuş hadisleri bir araya toplamışlardır. Tüm bu çabalara rağmen, zındıkların uydurduğu hadisler mistik akımlar eliyle avam arasında nakledilmeye devam etmiştir.

"Yapılan bir araştırmada tasavvufta temel dayanak olarak kullanılan 420 hadisin sıhhat durumları incelenmiş ve bunların %15'i uydurma, %21'i zayıf, %10'u kaynaklarda bulunamamış, %6'sı da hakkında hüküm verilmemiş hadisler olarak tespit edilmiştir. Neticede incelenen hadislerin yarısından fazlasının, makbul olmayan hadislerin safında olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sonuçları bize gösteriyor ki, tasavvuf sahasında hadisçilere göre sahih olmayan pek çok hadis vazgeçilmez bir delil olarak kullanılmaktadır. Bundan dolayı tasavvuf ehli, âlimler tarafından ağır bir şekilde

782. Uydurma Hadislerin Doğuşu ve Sosyo-politik Olaylarla İlgisi, s. 57-58
783. age. s. 59
784. bk. Tehzîbu't Tehzîb, 1/645-647, 1290 No.lu ravi
785. Tehzîbu't Tehzîb, 3/513-517, 3934 No.lu ravi

tenkit edilmiştir. Tasavvuf eserleri ve bu eserlerde geçen hadislerin sıhhat durumları üzerinde yapılan başka bir çalışmada, Abdulkadir Geylani'nin 'Fethu'r-Rabbani!' isimli eserinde nakledilen hadislerden asılsız, çok zayıf ve bulunamayan hadislerin oranı %38 olarak tespit edilmiştir. İbnu's Salah, hadis uydurucuları arasında en büyük zararı zahitlerin verdiğini söyler. Çünkü halk, bu kişilere, dindar ve zühd sahibi oldukları için güvenmekte ve onlardan nakledilen hadisleri rahatlıkla almaktadır. Kurtubî de hadis uydurucular arasında en zararlı olanların zahidler olduğunu, çünkü onların bu işi Allah rızası için yaptıklarını söylediklerini ve insanların da onlara güvendikleri için uydurduklarını kolayca kabul ettiklerini ifade etmektedir. Suyuti, dindar ve takva sahibi bazı kişilerin, Allah rızası adına; insanları hayra, iyiliğe ve sevap işlemeye teşvik adına bol miktarda hadis uydurduklarını söyler."[786]

Şirke sebebiyet veren uydurulmuş hadisler[787]

- "Sen olmasaydın (Ey Muhammed), âlemleri yaratmazdım."[788]

Bir senede dahi sahip olmayan bu söz, sokaktaki insanların bile hadis diye bildiği uydurma hadislerdendir. Hiç şüphesiz bu söz, Yüce Allah'ın şu sözüne nazire olsun diye uydurulmuştur:

"Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[789]

Yaratılışın gayesi Yüce Allah'a kulluk, yani tevhiddir. Bu ayet, kalpleri Allah'a (cc) bağlayan ve tevhide yönelten ayetlerdendir. Zındıklar, yaratılış gayesini çarpıtmak için, okuduğumuz sözü uydurmuş; Allah Resûlü'nü (sav) Yüce Allah'ın makamına yükseltmişlerdir. Bugün Allah Resûlü'ne yönelik aşırılıklar, bu ve benzeri uydurma rivayetlerle meşrulaştırılmaktadır. Âdeta "Madem âlemler onun için yaratıldı, öyleyse ona yönelik herşey mübahtır veya gereklidir." denmektedir.

- "İşler zorlaştığında kabir ehlinden yardım isteyin."[790]

786. İslam'ın Anlaşılmasında Apokrif/Mevzû Hadislerin Olumsuz Etkileri, s. 225-226
787. bk. El-Ehâdîsu'l Mevdûatu'l letî Tunâfî Tevhide'l İbâde
788. bk. age. 1/172
789. 51/Zâriyat, 56
790. age. 1/391

Dinin temel esaslarına aykırı olan bu uydurma söz; Allah Resûlü'nün yıkmaya geldiği "salihlerin ruhaniyetiyle Allah'a (cc) şirk" hastalığını tekrar ihya etmiştir. Nasıl ki Mekkeli müşrikler, İbrahim (as) ve İsmail'i (as) ellerinde fal okuyla resmedip falcılığı meşrulaştırmaya çalışmışlardı, aynı şekilde sonradan gelenler de Allah Resûlü'ne (sav) iftira ederek şirki meşrulaştırmaya çalıştılar.

Allah'ım! Başta ve sonda, yerde ve gökte, dünyada ve ukbada hamd sanadır..

DİN

DİN

Tevhid akidesini inşa eden kavramlardan bir diğeri "Din" kavramıdır. "Din" kelimesi; cahiliye Araplarının günlük hayatta, farklı anlamlarda kullandığı kelimelerdendir. Yüce Allah, İslam toplumunu cahiliyeden arındırıp tevhid akidesiyle inşa ederken doksan iki defa din kavramını kullanmış, aynı zamanda bu kelimeye birden fazla anlam yüklemiştir.[1]

Tevhid akidesini inşa eden kavramlardan olması yanında din kavramını önemli kılan bir diğer etken; dinin insanoğluyla yaşıt olması, insanın bulunduğu yerde mutlaka dinin bulunmasıdır. Dine karşı olumsuz tutum takınanlar dahi, dolaylı olarak bu gerçeğe işaret etmişlerdir. Din kavramını kimileri tabiat karşısında insanın korkuları, kimileri insan zihninin insanlara oynadığı bir oyun, kimileri de ekonomik şartların yansıması olarak kabul etse de insanlık tarihinin her döneminde dinin olduğu kabul edilmiştir.[2] Bir düşünür şu tespiti yapmıştır: "Geçmişte bulunduğu gibi bugün de ilimsiz, sanatsız, felsefesiz toplumlar bulunacaktır, fakat dinsiz bir toplum asla."[3]

Din kavramını önemli kılan bir diğer etken; dinin, tarihin her döneminde üst kimlik kabul edilmesi; birey ve toplumun, kişilik ve toplumsal örgütlenmelerini din merkezli yapmasıdır.

---

1. bk. Mevsûatu'l Kelime ve Ahavâtuhâ Fi'l Kur'âni'l Kerîm, 4/615-626
2. bk. Sosyoloji Açısından Din, s. 33-71
3. FHİF Dergisi, Felsefe-Din-Vahiy-Akıl İlişkisi Bağlamında Din Kavramı, 4/109, Henry Bergson'dan naklen

Arap Lugatında Din

Arapçada din, "itaat etmek, itaate zorlamak, ceza ve mükâfat, hesap, borç, âdet, İslam (veya herhangi bir din), boyun eğmek/boyunduruk altına girmek, zillet ve hüküm/yasa…" gibi anlamlara gelir.[4] Bu kelimenin tüm anlamlarının döndüğü asli anlam, inkiyad (boyun eğmek/boyunduruk altına girmek) ve zillettir.[5] Din kelimesinin farklı kullanımlarına baktığımızda her kullanımın ardında bu asli anlamı görürüz:

"Örneğin, inanç-amel manzumesine 'din' deriz; çünkü o dini kabul edenler, dinin sahibinin emirlerine boyun eğer, ona itaat ederler. Ahiret için 'Yevmu'd Din/Din Günü' deriz; çünkü o gün hesap ve mükâfat günüdür. Herkes o günün sahibi karşısında boyun eğmiş ve hükmüne teslim olmuştur. Borç için 'deyn' deriz. Borçlu, borçlandığı karşısında zelil olur, küçülür. Araplar, 'Borç; gündüz zillet, gece derttir.' der. Kanun/Yasa için de 'din' deriz; çünkü toplum, kabul ettiği kanuna göre yönetilir, o kanunlara itaat etmekle mükelleftir."[6]

Kur'ân-ı Kerim'de Din[7]

- Borç anlamında kullanımı

"Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borçlandığınız (tedeyun) zaman onu yazın…"[8]

"…(Tüm bunlar ölenin) vasiyeti yerine getirildikten ve borçları (deyn) ödendikten sonradır…"[9]

- Hesap/Ahiret Günü anlamında kullanımı

"Din (Ahiret) Günü'nün sahibidir."[10]

4. bk. Lisânu'l Arab, 13/169-171, Ed-Dîn maddesi
5. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/319, d-y-n maddesi
6. El-Esmau'l Husna, s. 1185
7. bk. Mevsûatu'l Kelime ve Ahâvatuhâ Fi'l Kur'âni'l Kerîm, 4/619 vd.; El-Mufredât, s. 323; Kur'ân'ın Dört Temel Terimi, s. 127-133; İslam'ın Temel Kavramları, 151-158; Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 2/783-787
8. 2/Bakara, 282
9. 4/Nisâ, 11
10. 1/Fâtiha, 4

"Onlar ki; Din Günü'nü/Hesap Günü'nü yalanlarlar."[11]

- **Akide/Millet, müntesip olunan din anlamında kullanımı**

"Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır…"[12]

"Dinde zorlama yoktur…"[13]

- **Hususi olarak İslam dini anlamında kullanımı**

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan, Allah ve Resûl'ünün haram saydığını haram saymayan ve **hak (din olan İslam'ı)** din edinmeyenlerle alçaltılmış bir şekilde elden cizye verinceye kadar savaşın."[14]

"Müşrikler hoşlanmasa da, tüm dinlere üstün gelsin diye, Resûl'ünü hidayet ve **hak dinle** gönderen O'dur."[15]

- **Hüküm, Kanun, Yasa anlamında kullanımı**

"Kardeşinin yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonra (su kabını) kardeşinin yükünden çıkardı. İşte biz, Yusuf'a böyle bir yanıltıcı oyun hazırladık. Allah'ın dilemesi hariç, **Kralın dinine (yani yürürlükte olan yasalara)** göre kardeşini tutuklaması söz konusu dahi değildi. Biz dilediğimizin derecelerini yükseltiriz. Her bilenin üzerinde daha iyi bilen biri vardır mutlaka."[16]

"Zina yapan kadın ve erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız, onlara **Allah'ın dinini/yasasını** uygularken, o ikisine acıyacağınız tutmasın. Onların cezasına müminlerden bir topluluk şahitlik etsin."[17]

- **Güç sahibine boyun eğme, itaat, boyunduruk altına girme (kulluk) anlamında kullanımı**

"**Allah'ın dini** dışında bir (din mi) arıyorlar? (Hem de) göklerde ve yerde olanların tamamı isteyerek veya zorla **O'na teslim olmuşken**?! O'na döndürülecek (ve bu yaptıklarının hesabını vereceklerdir)."[18]

11. 83/Mutaffifîn, 11
12. 3/Âl-i İmran, 19
13. 2/Bakara, 256
14. 9/Tevbe, 29
15. 9/Tevbe, 33
16. 12/Yûsuf, 76
17. 24/Nûr, 2
18. 3/Âl-i İmran, 83

"De ki: 'Ben **dini** O'na halis kılarak, Allah'a **kulluk** etmekle emrolundum.' "[19]

"De ki: '**Dinimi** O'na halis kılarak yalnızca Allah'a **kulluk** ederim.' "[20]

Dini Allah'a halis kılmak; araya hiçbir aracı koymadan, yalnızca O'na teslim olmak ve şirksiz, arı duru bir itaatle Allah'a (cc) kulluk etmektir.

- Âdet, gelenek, görenek anlamında kullanımı

"Bunun gibi, müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de **dinlerini** onların aleyhine şüphe dolu/karmakarışık hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[21]

Bilindiği gibi kız çocuklarını diri diri gömmek dinî bir uygulama değil, Mekkeli müşriklerin atalarından tevarüs eden bir gelenek, âdettir. Zira Yüce Allah onların yaptıklarının tamamını, "atalar yoluna uyma" adı altında yaptığını haber vermiştir:

"(Kâbe'yi çıplak tavaf etmek gibi) bir fuhşiyat işlediklerinde derler ki: 'Babalarımızı bunun üzerine bulduk. Allah bunu bize emretti.' De ki: 'Şüphesiz ki Allah, fuhşiyatı emretmez. Yoksa siz Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?' "[22]

"(Hayır, öyle değil!) Bilakis: 'Babalarımızı bir din üzere bulduk, biz de onların izlerinden yürüyerek hidayete ermiş bulunuyoruz.' dediler."[23]

Allah Resûlü'nün Kullanımında Din

Allah Resûlü (sav) din kavramını, Kur'ân'daki kullanımına benzer anlamlarda kullanmıştır.

- Bir bütün olarak İslam dini anlamında kullanımı

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün biz, Resûlullah'ın (sav) yanındayken elbisesi bembeyaz, saçları

19. 39/Zümer, 11
20. 39/Zümer, 14
21. 6/En'âm, 137
22. 7/A'râf, 28
23. 43/Zuhruf, 22

simsiyah, üzerinde yolculuk izi bulunmayan (dışarıdan gelmeyen), ama hiçbirimizin tanımadığı bir kimse geliverdi.

Doğruca Peygamber'in (sav) huzuruna oturdu, diz kapaklarını onun diz kapaklarına dayadı, ellerini dizlerine koydu ve '**Ey Muhammed, bana İslam'ı anlat.**' dedi.

Resûlullah (sav), 'İslam; Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in, Allah'ın resûlü olduğuna şahadet etmen, namaz kılman, zekât vermen, Ramazan orucunu tutman, yol masrafını karşılamaya güç yetirebilirsen Kâbe'yi haccetmendir.' **buyurdu.**

'Doğru söyledin.' dedi.

Biz bu kimsenin durumuna şaşırdık, hem ona (sav) soru soruyor hem de onun doğru söylediğini belirtiyordu.

'**Bana imanı anlat.**' dedi.

'Allah'a, meleklerine, Kitaplarına, peygamberlerine, Ahiret Günü'ne inanmandır, hayır ve şer olarak kadere de inanmandır.' **buyurdu.**

'Doğru söyledin. **Bana ihsanı anlat.**' dedi.

'Kendisini görüyormuşsun gibi Allah'a kulluk etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmesen de O seni görmektedir.' **buyurdu**.

'Bana kıyametten haber ver.' dedi.

'Bu konuda soru sorulan, sorandan daha fazla bilgili değildir.' **buyurdu**.

'Öyleyse, bana belirtilerini anlat.' dedi.

'Köle kadının, efendisini doğurmasıdır. Yalın ayak, çulsuz ve ele güne muhtaç davar çobanlarının bina yapma konusunda yarış yaptıklarını görmendir.' **buyurdu**.

Sonra bu kimse çekip gitti, bunun üzerine bir süre bekledim.

Bana, 'Ey Ömer, soru soranın kim olduğunu bilebiliyor musun?' **buyurdu.**

'Allah ve Resûlü daha iyi bilir.' dedim.

'**Bu, Cibril idi, size dininizi öğretmek için gelmişti**.' **buyurdu.**"[24]

24. Müslim, 8

Bu hadiste Allah Resûlü (sav) inanç, amel ve kulluğu güzelleştirmeyi, yani bir bütün olarak İslamiyeti "din" diye isimlendirir. Bir bütün olarak inanç, amel ve ahlakın "din" diye isimlendirilmesine bir diğer örnek şu hadistir:

Enes ibni Malik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki **dininin** gereklerini yerine getirme konusunda dirençli davranıp Müslimce yaşayan kimse avuç içerisinde ateş tutan kimse gibi olacaktır."[25]

- Akide/Millet, Tevhid inancı anlamında kullanımı

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Biz nebiler topluluğu baba bir, anne ayrı kardeşler gibiyiz; **dinimiz/itikadımız** bir (şeriatlarımız farklı)dır."[26]

Allah Resûlü (sav) burada onların tevhid inancında ortak olup farklı şeriatlara sahip olduğunu vurgulamıştır. Dinin Allah Resûlü dilinde tevhid inancı anlamında kullanımına bir diğer örnek şu hadistir:

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, Rabbim, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur: 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. Ben, kullarımın tümünü temiz yaratılış (hanif) üzere yarattım. **Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler, kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler.**' "[27]

- Atalar dini; gelenek, âdetler anlamında kullanımı

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav), 'Lat ve Uzza'ya kulluk edilmediği sürece gece ve gündüz gitmez.' dediğini işittim.

25. Tirmizi, 2260
26. Buhari, 3443; Müslim, 2365
27. Müslim, 2865

Ben de 'Ey Allah'ın Resûlü, Allah, 'Müşrikler hoşlanmasa da tüm dinlere üstün gelsin diye Resûl'ünü hidayet ve hak dinle gönderen O'dur.'[28] **ayetini indirdiğinde bu işin artık tamam olduğunu zannederdim.' dedim.**

Bunun üzerine şöyle dedi: 'Şüphe yok ki Allah'ın dilediği bu şey olacaktır. Sonra güzel hoş bir rüzgâr gönderir. Bunun üzerine kalbinde bir hardal tanesi kadar iman bulunan herkes vefat eder, geriye içerisinde hayır bulunmayan kimseler kalır. Onlar da **atalarının dinine döner.**' "[29]

- Boyun eğme, itaat, boyunduruk altına girme anlamında kullanımı

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebu Talib hastalanmıştı. Kureyş onu ziyarete geldi. Allah Resûlü de (sav) amcasını ziyarete gelmişti. Ebu Talib'in yanında bir kişilik oturma yeri vardı. Ebu Cehil kalkıp Allah Resûlü'nün oraya oturmasına engel olmaya çalıştı. Sonra Allah Resûlü'nü şikâyet ettiler.

Ebu Talib, Allah Resûlü'ne (sav), 'Ey kardeşimin oğlu, milletinden ne istiyorsun?' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), '**Onlardan bir kelime istiyorum ki Arapların hepsi bunlara boyun eğecek (din), acemler de kendilerine cizye ödeyeceklerdir**.' dedi.

Ebu Talib, 'Bir kelime mi?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'Bir kelime.' dedi ve şöyle devam etti: 'Ey amca, 'Lailaheillallah' deyin.'

Bunun üzerine hepsi birden, 'Biz bunu başka bir dinde işitmedik. O (tevhid) yalnızca bir uydurmadır.' dediler.

Böylelikle şu ayetler indi:

'Sâd. Çok şerefli/öğüt dolu Kur'ân'a andolsun. (Hayır!) Bilakis kâfirler, (anlamsız) bir kibir ve ayrılık/muhalefet içindelerdir… Biz bunu başka bir dinde işitmedik. O (tevhid) yalnızca bir uydurmadır.'[30] "[31]

---

28. 61/Saff, 9
29. Müslim, 2907
30. 38/Sâd, 1-2-7
31. Ahmed, 2008; Tirmizi, 3232; Hadisin sıhhatinde ihtilaf edilmiştir. Tirmizi (rh) hadis için "hasen" demiştir.

Dinin Tanımı

Arap lugatı, Kur'ân ve Sünnet kullanımlarını gördükten sonra din kavramına genel bir tanım getirebiliriz.[32]

Kime hesap verme kaygısıyla yaşıyorsanız, sizin дininiz odur!

Din; hesaptır, sorgudur, mükâfat ve cezadır. Bu sebeple ahirete 'Din Günü' denmiştir. Ed-Deyyân olan Allah, o gün kullarını hesaba çekecek, küçük büyük, gizli açık ne varsa ortaya çıkaracaktır.

Müslim, bu kaygı ve endişeyle yaşar. Allah'ın (cc) onu hesaba çekeceğini, yaptıklarının karşılığını eksiksiz vereceğini bilerek kulluk eder:

"Şüphesiz ki (o müminler), Rabblerine olan saygılarından dolayı (kalpleri) ürperti içinde olanlar, Rabblerinin ayetlerine iman edenler, Rabblerine (hiçbir şeyi) ortak koşmayanlar, yapmaları gereken (tüm sorumluluklarını) yerine getirmelerine rağmen, Rabblerine dönecekleri için (ya kabul edilmezse ya Allah'ın şanına yakışır şekilde yapamamışsam diye) kalpleri titreyenler, işte bunlar, hayırlarda yarışmakta ve bundan dolayı öne geçmektelerdir."[33]

İnsan, Allah'ı unutur, hesap ve ahiret yokmuş gibi davranırsa başka bir din edinmek zorunda kalır. Toplumun, modanın, çevrenin, aile büyüklerinin, amirlerin, patronun ya da arkadaş çevresinin değerlendirmesi davranışlarını belirler. Onlara hesap vereceği şuuruyla hareket eder. El-Hâlık'ın (cc) Din Günü'nü hesaba katmaz, halkın değerlendirmesini hesaba katar.

Bu noktada nefislerimize hayati bir soru sormamız gerekir: Ben El-Hâlık'ın (cc) dininden miyim, yoksa halkın dininden miyim?

---

32. İslam âlimlerinin yaptığı farklı din tanımları vardır. Mezkûr tanımlara şunları örnek verebiliriz: "**Bakillani,** dini; Allah'a teslimiyet ve O'nun önünde boyun eğmektir diye tanımlamaktadır.
Gazali, 'Allah ile kul arasındaki muamele' der.
İbni Teymiyye, 'Din, Allah'ın insanlığa yönelik hükümler hâlinde kanunlaştırdığı buyrukların tamamıdır.' der.
Cürcani, Tarifat isimli eserinde: 'Din, akıl sahiplerine Peygamber'in bildirdiği şeyleri kabul etmeye davet eden İlahi bir kanundur.' der." (Felsefe-Din-Vahiy-Akıl İlişkisi Bağlamında Din Kavramı ve Günümüz Din-Toplum İlişkileri, s. 110-111)
İslam âlimlerinin yaptığı tanımların her biri doğrudur. **Bizim amacımız bu özet tanımları açmak, vahyin kullandığı tüm anlamları genişleten, bugünün insanına hitap eden bir tanım getirmektir.** Çaba bizden başarı Allah'tandır.
33. 23/Mü'minûn, 57-61

Buna göre;

Allah'ın dışında bir mercinin dininden isek; otoriteyi verdiğimiz merci din, otorite sahibi de Allah'a ortak koştuğumuz sahte bir deyyandır.

Kime İbadet/İtaat Ediyorsanız, Sizin Dininiz Odur!

Din; itaattir, ibadettir, yaşam şeklidir, düşünce biçimidir, kulluk etmektir. İnsan kime itaat ediyorsa onun kuludur. Kime kulluk ediyorsa onun dinindendir. Müslim, Allah'a (cc) ve -Allah'a isyan olmadığı sürece- O'nun itaat edilmesine izin verdiklerine itaat eder.

Yiyecek ve içeceklerinizi kim/ne belirliyor?

Kime/Neye göre giyiniyorsunuz?

Çocuklarınızı kime/neye göre eğitiyorsunuz?

Kimin/Neyin kurallarına göre rızkınızı temin ediyor, ticaretinizi hangi yasalara göre yapıyorsunuz?

Önemli ya da önemsiz herhangi bir konuda karar alırken kime/neye göre karar veriyorsunuz?

Din sahibi olan Allah'ın, O'nun (cc) sınırı olan helal ve haramın, O'nun talimatlarını içeren vahyin hayatınızdaki yeri nedir?

Yiyecek ve içeceğinizi "temiz ve helal" ölçüsü mü, yoksa sağlıkçılar mı belirliyor?

Giyim kuşamınızı "helal ve haram" ölçüsü mü, yoksa moda mı belirliyor?

İşyerinde alışveriş fıkhı mı belirleyici, yoksa kapitalist ticaret anlayışı mı?

Bu sorulara verdiğimiz cevaplar, aynı zamanda dinimizin ne olduğunun da cevabıdır.

Kimin Kanunlarını Benimsiyorsanız, Sizin Dininiz Odur!

Din; kanundur, nizamdır, şeriattır... Yüce Allah, yarattığı her şeye bir kanun/nizam koymuştur. Güneş'e, ağaca, hayvana ve insana... Her varlığın dini, Allah'ın belirlediği nizama uyması olmalıdır. Güneş, Allah'ın belirlediği mecrada akar; doğar ve batar. Bu, onun Allah tarafından belirlenmiş niza-

mıdır/kanunudur. Ay, bitkiler, hayvanlar… hepsi kendileri için belirlenen nizama uyarlar. Tamamı, Allah'a teslim olmuş birer Müslim'dir. Kendisi için belirlenen nizamın dışına çıkan tek varlık insandır. O, Allah'ın (cc) nizamı ve kanunlarını hiçe sayarak kanunlar yapar, beşerî nizamlar uydurur. Kendi elleriyle kendine put yaparak ilahını meydana getirdiği gibi kendi elleriyle din yapar ve o dine girer.

Kimisi Allah'ın (cc) dinindendir; O'nun kanunlarına göre yaşar. Kimisi kralların, parlamentoların, aşiret ağalarının, geleneğin, törenin, raconun, ideolojilerin, izmlerin dinindendir; onların kural ve kanunlarına göre yaşar.

Neye İnanıyorsanız, Sizin Dininiz Odur!

İtikad edindiğimiz şey bizim dinimizdir. Neye inanıyor, hayatı hangi ölçülerle okuyor, olaylara hangi pencereden bakıyorsak o bizim dinimiz, sahibi de bizim deyyanımızdır. Bu açıdan bakınca varlığı kendisiyle yorumladığımız felsefeler, peşinde koştuğumuz ideolojiler ve izmler birer din, onları icat edenler de Allah'ın dışında edinilen deyyanlardır. Vahye baktığımızda şu gerçekle karşılaşırız: Allah (cc), hiçbir dine intisap etmeyen ve semavi bir kitaba tabi olmayan cahil insanlara da bir din nispet eder:

"Sizin dininiz size, benim dinim bana."[34]

Onlar, 'Bizim dinimiz şudur.' demese de bir inanç sistemleri vardı. Atalarından miras kalan şirk inancını savunuyor, hayata ve olaylara bu ölçülerle anlam yüklüyorlardı. Allah (cc) onların bu durumuna 'din' ismini verdi.

Otorite ve Egemenliği Kime Veriyorsanız, Sizin Dininiz Odur!

Din sahibi, Allah'tır. Her şey O'na boyun eğmiş, O'nun azamet ve kibriyası karşısında küçülüp zelil olmuştur. Egemenlik, otorite ve hâkimiyet kayıtsız şartsız Ed-Deyyân olan Allah'a aittir. İns ve cin, cemadat ve hayvanat… cümle varlık, O'nun (cc) egemenliğine boyun eğmiştir:

"Görmedin mi? Göklerde ve yerde olanlar, Güneş, Ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların çoğu Allah'a secde etmektedirler…"[35]

34. 109/Kâfirûn, 6
35. 22/Hac, 18

"Allah'ın yarattığı şeylerden (gölgesi olan varlıklara) bakmıyorlar mı? Gölgeleri, Allah'ın (azametine) boyun eğip, sağa sola dönerek secde eder. Göklerde ve yerde olan canlıların tamamı ve melekler Allah'a secde eder ve (Allah'a secde etmekten) büyüklenerek kaçınmazlar."[36]

İçinde yaşadığımız evrende Allah'ın (cc) egemenliğini kabul etmeyen, başka otoritelerin boyunduruğu altına giren tek varlık, insandır. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir!" diyerek Allah'a kafa tutan; "Din ve devlet işleri birbirinden ayrıdır." diyerek yönetimde Ed-Deyyân'ı dışlayan; "Tüm dinlere eşit mesafedeyiz." diyerek İslam dinini ve sahibini, beşerî ideoloji ve izmlerle eşit tutan azgınlığın sahibi, insandır. İnsanlık tarihi boyunca zalimliğin ve cehaletin, hadsizliğin ve nankörlüğün böylesi görülmemiştir!

Otoriteyi verdiğimiz merci din, otorite sahibi de Allah'a (cc) ortak koştuğumuz sahte bir deyyandır.

Allah'ın Dini - Kralın Dini

Seyyid Kutub (rh) Kur'ân bütünlüğünden yola çıkarak din kavramına ve kavramın dindarlara yüklediği sorumluluklara dair şu tespitleri yapar:

"Din kelimesinin muhtevası, en duyarlı biçimiyle aşağıdaki ayet-i kerimede belirlenmiştir:

'İşte bu planı Yusuf'a biz öğrettik. Çünkü o, kralın dinine göre kardeşini alıkoyamazdı.'[37]

Yani kralın kanun ve nizamına göre…

Görülüyor ki, Kur'ân-ı Kerim, kanun ve nizamdan 'din' diye söz etmektedir. İşte yirminci yüzyıl cahiliyesinde tüm insanlardan gizli kalan apaçık Kur'âni muhteva budur. Hem kendisine 'Müslüman' adını takan kimselerin hem de diğer cahillerin bilmediği bir muhtevadır bu. Çünkü dini, inanç ve alâmet türü ibadetlerden ibaret gören bu insanlara göre, Allah'ın vahdaniyetine, peygamberlerine, meleklerine, kitaplarına; Ahiret Günü'ne, kaderin hayır ve şerrine inanan bir kimse, Allah'ı bırakıp itaat; bağlılık ve

36. 16/Nahl, 48-49
37. 12/Yûsuf, 76

hâkimiyet hakkı açısından ayrı ayrı rabblere tedeyyün etse (boyun eğip, itaat etse) bile Allah'ın dinindendir.

Oysa bu ayete göre 'kralın dini' demek, kralın kanun ve nizamı demektir. Öyleyse 'Allah'ın dini' de Allah'ın kanun ve nizamı demektir. Ne var ki asıl muhtevası sönükleşip donuklaşan 'Allah'ın dini', cahiliye kitlelerinin nazarında inanç ve alâmet türü ibadetlerden başka bir şey ifade etmemektedir. Ama Âdem (as) ve Nuh'tan (as), Muhammed'e (sav) değin gelen Allah'ın dinine göre gerçek böyle değildir. Çünkü tevhid tarihi boyunca dinin değişmez anlamı, sadece Allah'a tedeyyün (boyun eğip, itaat) etmek, başkasının koyduğu kanunları reddetmek, ilahlığı göklerde olduğu gibi yerde de Allah'a tahsis etmek ve sadece O'nun rabbliğini kabullenmektir. Yani sadece Allah'ın, şeriatının egemenliğini ve emrinin hâkimiyetini tanımaktır.

İşte 'Allah'ın dininden' olanlarla 'kralın dininden' olanların ayrılış noktası da budur. Çünkü;

- Birinciler sadece Allah'ın nizam ve kanununu din bilirler.

- Diğerleri ise kralın nizam ve kanununu din diye tanırlar veya Allah'a (cc) sadece inanç ve alâmet türü ibadetlerde, başkasına da nizam ve kanunlar konusunda tedeyyün (boyun eğip, itaat) ederek şirke düşerler.

Din konusunda besbelli olan gerçek budur. İslam akidesinin apaçık gereği de budur. Halka acıma iddiasında olan kimi insanlar ise bu cehalete mazeret bulma peşindedirler. Sözde onlar 'Allah'ın dini' kelimesinin gerçek muhtevasını bilmedikleri için İlahi kanunu hakem kılmıyorlar. Şeriatı 'din' olarak bilmedikleri için direnmiyorlar. Sanki dinin gerçek muhtevasını bilmemeleri, kendilerinin cahil müşrikler olmalarına mazeret teşkil edecekmiş türünden bir iddia…

Sonra ben, bu dinin gerçek anlamını esasından bilmeyen kimselerin bu dinden olabileceklerini düşünemiyorum. Aslında bir gerçeğe inanmak, o gerçeği tanımanın bir parçasıdır. Buna göre eğer halk bir inancın hakikatini bilmiyorsa nasıl olur da onu benimsemiş olabilir? Muhtevasını temelinden bilmedikleri hâlde nasıl olur da bu dinden sanılabilirler?

Bu bilmezlik, olur ki onları ahiret hesabından kurtarır. Yahut azaplarının

hafiflemesine neden olabilir. Bu durumda onların günah ve kusurları; kendilerine bu dinin hakikatini öğretmeyen âlim kimselerin boynuna atılabilir. Ama bu da, tamamen Allah'a kalmış gaybi bir meseledir. Cahiliye halkının uhrevi cezası konusundaki tartışma genel bir şeydir. Bunda büyütülecek bir şey de yoktur. Sonra bu konu, yeryüzünde İslam davetini yapan biz insanları da ilgilendirmemektedir. Bizi ilgilendiren asıl mesele, bugün için insanların üzerinde bulunduğu dinin gerçeğini tanımlamaktır. Ve bu din de kesinlikle Allah'ın dini değildir. Çünkü Allah'ın dini, apaçık Kur'ân ayetlerinin de ifade ettiği gibi Allah'ın nizam ve kanunlarıdır.

- Kim Allah'ın nizamı ve şeriatı üzereyse o, Allah'ın dinindendir.

- Kim de kralın nizam ve şeriatı üzereyse o da kralın dinindendir.

Bunda hiçbir tartışma yoktur. Dinin anlamını bilmeyen kimselerin, bu dine inanmış olmaları mümkün değildir. Çünkü buradaki cehalet, dinin temel hakikatiyle (aslıyla) ilgilidir. Bu dinin temel hakikatini bilmeyen bir kimsenin, aklen de vakıa olarak da, bu dine inanmış olması imkânsızdır. Çünkü inanç; kavrayış ve bilginin bir dalıdır. Bu apaçıktır. Bizim için en iyisi, Allah'ın dininde olmayan kimseleri çeşitli mazeretlerle savunup, dinin muhteva ve boyutlarını tanımlayan Allah'tan daha acımalı olma çabasını bırakarak, insanlara 'Allah'ın dinini' gerçek muhtevasıyla tanıtmaya başlamaktır. Ki bundan sonra onlar da bu dine ya girsin, ya da reddetsinler…

Evet hem bizim hem de insanlar için en iyisi budur. Bizim için en iyisidir. Çünkü cehaletleri yüzünden bu dini, hakikatte benimsemeyen bu bilmez kimselerin vebalinden kurtuluruz. İnsanlar için en iyisi budur. Çünkü onları 'Allah'ın değil, kralın dini üzerinde bulunduklarına' ilişkin somut gerçekle karşı karşıya getirmek lazımdır. Çünkü İslam'dan habersiz olarak benimsedikleri 'kralın dinini' bırakıp 'Allah'ın dinini' kabullenmeye yönelik bir harekete geçmeleri böylece mümkündür. Allah'ın dininin davetçilerinin her zaman ve her yerde yapmaları gereken de budur. Çünkü tüm peygamberlerin de yaptığı buydu."[38]

38. Fi Zilal-il Kur'ân'da Davet Yolu, s. 20-23

Din Kavramının Yirmi Üç Yıllık Süreçte Kronolojik Kullanımı

Yukarıda örneklerde gördüğümüz üzere vahiy yani Kur'ân ve Sünnet, din kavramını pek çok anlamda kullanmıştır. Yirmi üç yıllık nüzul sürecinde Din kelimesinin kavramlaştırılması şu seyri izlemiştir:

"Kur'ân'da din kelimesinin geçtiği surelerin nüzul sıralarını dikkate alarak terimin semantik gelişmesi incelendiğinde, bu kelimenin geçtiği ayetlerin yaklaşık yarısının Mekkî, yarısının Medenî olduğu görülecektir.

Mekke Dönemi'nin ilk zamanlarında inen ayetlerde din kelimesi çoğunlukla 'yevmu'd-din' (din günü; hesap, ceza-mükâfat günü) şeklinde geçer ve insanın iman ve ameline göre hesaba çekileceği Ahiret Günü'nü ifade eder.[39]

Mekke Dönemi'nin ikinci yarısında nazil olan ayetlerde ise artık sorumluluk ve hesaptan tevhid ve teslimiyete geçildiği görülür. Bu dönemde nazil olan ayetlerde şu kavramlar yer almaktadır:

Lehu'd-din: 'Göklerde ve yerde ne varsa onundur, din de yalnız onundur. O hâlde Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?'[40]

Ed-Dinu'l-Hanif: 'Ve 'Hanif' olarak yüzünü dine çevir, sakın müşriklerden olma.'[41]

Ed-Dinu'l-Kayyim: 'Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir.'[42]

'Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.'[43]

Muhlisine lehu'd-Din: 'O daima diridir; Ondan başka hiçbir İlah yoktur. O hâlde dinde ihlaslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin … '[44]

39. bk. 1/Fâtiha, 4; 51/Zâriyat, 6
40. bk. 16/Nahl, 52
41. bk. 30/Rûm, 30; 10/Yûnus, 105
42. bk. 30/Rûm, 30, 43; 12/Yûsuf, 40; 6/En'âm, 161
43. 12/Yûsuf, 40
44. bk. 40/Ğafir, 65; 39/Zümer, 2, 11, 14; 29/Ankebût, 65; 31/Lokmân, 32; 10/Yûnus, 22; 7/A'râf, 29

Şeraa leküm mine'd-Din ve Şerau lehüm mine'd-din: 'Nuh'a tavsiye ettiğini sizin için de din kıldı …'[45]

İttehazu dinehum lehven ve laiben: 'O kâfirler ki dinlerini bir eğlence ve oyun edindiler…'[46]

Eqim Vecheke li'd-Din: 'Sen yüzünü 'hanif' olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir…'[47]

Mekke Dönemi'nin bu ikinci yarısında ayrıca, 'dinlerini fırkalara ayıranlar' (ferraqu dinehum[48]) ve 'dininizi değiştireceğinden' (yübeddile dinekum[49]) ifadeleri yer almaktadır.

Medine Dönemi'nde 'Millet-i İbrahim' kavramı 'Müslimin' kelimesiyle birlikte geçmekte,[50] böylece Mekke Dönemi'nde esas olan tevhidden ümmete, kendini Allah'a teslim edenler cemaatine geçilmekte, ancak tevhid esası yine vurgulanarak 'Dinu'l Hak' tabiriyle muharref ve batıl dinlere karşı yeni dinin sağlam esasları belirtilerek bütün dinlere üstün kılınacağı müjdelenmektedir.[51]

Mekke Dönemi'nde din kavramı 'tarihin akışına ve tabiatın gidişine yön veren, zamana ve âleme hükmeden, dini ortaya koyan, hesap gününü elinde tutan Allah'ın otoritesi' şeklinde özetlenebilecek bir muhteva kazanırken Medine Dönemi'nde bu muhteva genişletilerek 'kişinin Allah'a bağlı bir hayat sürdürmesi, Müslüman topluluğuna karşı görevlerini yerine getirmesi, Allah'ın mutlak tasarruf ve hâkimiyete sahip olması'[52] gibi unsurlar da dinin muhtevasına katılmıştır.

Medine Dönemi'nin çok dinli yapısı içinde 'Allah katında din şüphesiz İslam'dır.';[53] 'Kim İslam'dan başka bir dine yönelirse onun dini kabul edilmeye-

45. bk. 42/Şûrâ, 13, 21
46. bk. 7/A'râf, 51; 6/En'âm, 70
47. bk. 30/Rûm, 30, 43
48. bk. 30/Rûm, 32
49. bk. 40/Ğafir, 26
50. bk. 22/Hacc, 78
51. bk. 9/Tevbe, 29, 33; 48/Fetih, 28; 61/Saff, 9
52. bk. 2/Bakara, 193; 8/Enfâl, 39
53. bk. 3/Âl-i İmran, 19

cektir, o ahirette de kaybedenlerdendir.'[54] ayetleriyle, cenneti kendi tekellerine alan Yahudi ve Hristiyanların durumlarına açıklık getirilmiş, Ehl-i Kitap denilerek müşriklerden ayrı tutulmalarına rağmen inanç ve davranışlarının yanlış olduğu belirtilerek Allah'ın dinine davet edilmişlerdir.[55] "[56]

Yüce Allah, kullarını terbiye eden Er-Rabb'dır. O (cc) bazı kelimeleri kavramlaştırarak sahabeyi, dolayısıyla bizleri terbiye etmiştir. Tevhid akidesinin kavramlar aracılığıyla inşa edilmesini bir yapının inşasına benzeterek şunu söyleyebiliriz: Yapının temeline konacak malzemeyi çatıya, çatı için kullanılacak malzemeyi orta kata … koyarsak, yıkılayazacak bir yapı inşa etmiş oluruz. Yüce Allah'ın bizleri eğitirken kullandığı kavramlar da kulluğumuzun yapı taşlarıdır. Kavramları İslam'dan alıp içini İslam'a göre doldurduğumuz gibi, sürecin de vahye uygun olmasına dikkat etmeliyiz. Şöyle ki;

– Yukarıda gördük ki Yüce Allah "din" kelimesini önce ahiretle, hesap ve cezaya inanmayla ilişkilendirmiştir. Öyleyse sahih bir din için, inancın temelinde ahirete iman olmalıdır. Zira din, boyunduruk altına girmek, yalnızca Yüce Allah'a teslim olmak, itikat, amel ve ahlakta O'nun (cc) buyruklarına uygun amel etmektir. Bu, son nefese kadar devam edecek bir çabadır. Kulluğun/Dindarlığın tatili, emekliliği veya istirahati yoktur. Bu denli yoğun ve sürekli çabanın güçlü bir motivasyonu olması şarttır. Aksi hâlde aceleci, zayıf, nankör ve bencil insanın, kulluk mücadelesini yüz akıyla tamamlaması olanaksızdır. İşte ahirete iman, yoğun ve sürekli çabanın en önemli motivasyon kaynağı, itici gücüdür. İnsan zaaflarına yenik düştü mü Allah'ı (cc), O'nun hesaba çekeceğini, amellere mükâfat ve ceza vereceğini, kullarından bir gruptan razı olup bir diğer gruba öfkelendiğini; cenneti, cehennemi ve O'nun (cc) cemalini müşahedeyi hatırlar. Bu hatırlayış eskiyeni yeniler, azmi biler, iradeyi güçlendirir, niyeti tashih eder; duygu, düşünce ve amele istikamet verir. Temelinde ahirete iman olmayan bir din, sahibine galebe çalar. Nihayetinde -ileride anlatacağımız üzere- dini kişiyi aldatır. Temelinde ahirete iman olmayan bir dindarlığın Allah'ın Kitabı'yla bağı

54. bk. 3/Âl-i İmran, 85
55. bk. 2/Bakara, 193; 8/Enfâl, 39
56. Kur'ân-ı Kerim'de Din Kavramı, 1/82-84, özetle

zayıflar, zaman içinde üretilen ve vahye dayanmayan bilgiler zihinleri/kalpleri işgal eder. Kişi vahye dayanmayan zanlarla, emaniyyelerle[57] dini saptırır, din edindiği şey de (itikad) kişiyi saptırır. Yüce Allah mezkûr duruma şu örneği verir:

"Kendilerine Kitap'tan pay verilenlerin (hâlini) görmedin mi? Aralarında hükmetsin diye Allah'ın Kitabı'na çağrılıyorlar da sonra onlardan bir grup yüz çevirir hâlde (bu çağrıya) sırt dönüyor. (Sapkınlıklarının nedeni:) 'Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacak.' demelerindendir. **(Allah adına bilmeden) uydurdukları bu iftira, dinleri konusunda kendilerini aldattı**."[58]

– Din kelimesinin kavramlaşmasında ikinci aşama "Halis Din" anlayışıdır. Yani dini O'na halis kılarak Allah'a (cc) kulluk etmek! Arı, duru, aracısız, yüzünü Allah'a (cc) dönerek -hâliyle sırtını tüm sahte ilahlara çevirip-; yalnızca ve yalnızca O'na (cc) kulluk etmek, O'na (cc) boyun eğmek, O'na (cc) teslim olmak. Ki bu da tüm resûllerin ortak mesajı olan tevhiddir. Sahih bir tevhid inancı için de ahirete iman şarttır. Aksi hâlde kişinin söylemine yansıyan ancak etkisi hayatında görülmeyen bir inanç söz konusu olabilir. Örneğin Yüce Allah'ın gecenin son üçte birinde semaya indiğine inanır.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Rabbimiz her gece, gecenin son üçte biri kaldığında en yakın semaya inerek şöyle der, 'Bana dua eden yok mu ona icabet edeyim, isteyen yok mu ona vereyim, bağışlanmayı isteyen yok mu onu bağışlayayım.' "[59]

Allah Resûlü (sav) bu bilgiyi neden ümmetine öğretmiştir? Geceyi ihya etsinler, bu mübarek vakitte O'nunla (cc) buluşsunlar, onlar gece amellerini korusun ki Allah da (cc) onları korusun diye... Dindarlığının temelinde vahyin öğrettiği gibi ahirete iman olan, bu hadisi duyduğunda saatini ve kalbini kurar, geceyi Rabbiyle baş başa geçirmek için çaba içine girer. Dininin temelinde ahirete iman olmayan insan, bu bilgiyi duyar duymaz,

57. bk. 2/Bakara, 78
58. 3/Âl-i İmran, 23-24
59. Buhari, 1145; Müslim, 758

onu bir cedel malzemesine çevirir. Yüce Allah'ın uluvv/yücelik sıfatını tahrif edenlere karşı kullanmak ister.

Örneklerimizi çeşitlendirebiliriz: Dindarlığının temelinde ahirete iman olmayan insan; tevhidî bir bilgi olarak, zatından ötürü korkulması gerekenin Allah (cc) olduğunu bilir. Ne ki işini kaybetmekten, muktedirlerle bozuşmaktan, toplumdan dışlanmaktan, yalnızlıktan… korkar. Korkmakla kalmaz; korkusu nedeniyle Allah'ın (cc) sınırlarını çiğner, başkalarının emir ve buyruklarını O'nun (cc) emir ve buyruklarının önüne geçirir. Yani güçlülerin boyunduruğu altına girer, onların dinine girmiş olur. Zira kim, kimin boyunduruğu altına giriyorsa onun dinindendir, onun kuludur.

Şu bir gerçek: Tevhid inancı/Ed-Dinu'l Halis olmadan ne ahirete iman ne de diğer iman esasları kişiye fayda verir. Buna mukabil bir diğer gerçek; ahirete iman hakiki anlamda kalplere yerleşmeden ne tevhid ne de diğer iman esasları Yüce Allah'ın istediği şekilde olur. Yahudi ve Hristiyan dindarlığı yani tahrif edilmiş bir din ortaya çıkar. Kur'ân'ın büyük bir bölümü Yahudi ve Hristiyan dindarlığını reddetmek için indirilmiştir.

– Din kelimesinin kavramlaşmasında üçüncü aşama büyük tevhid cemaatinin, gerçek dindarların bir parçası olduğunu hissetmektir. Nüzul Dönemi'nin başlarında dini Allah'a halis kılmak bireysel bir emirken, akide kalplere yerleştikçe önceki muvahhidlere, İbrahim'in dinine, Müslimlerden olup müşriklerden olmamaya dikkat çekilmiştir:

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan **İbrahim'in dinine**. O, müşriklerden değildi.' De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.' 'O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben **Müslimlerin**/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.' "[60]

Sahih bir din anlayışı için geçmişin ve bugünün Müslimleriyle bir olmak, kendini onların bir parçası hissetmek, mümkünse onlarla bir arada, hep birlikte hareket etmek gerekir. Yüce Allah bu emre icabet etmeyenlerin

60. 6/En'âm, 161-163

kendilerine ilim geldikten sonra parçalanacağını, gruplara, fırkalara ayrılacağını haber verir:

" '**Dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.**' diye Nuh'a emrettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa'ya emrettiğimizi sizin için dinde şeriat kıldık. Müşrikleri kendisine davet ettiğin (tevhid) onlara ağır geldi. Allah dilediği kulunu (tevhid ve ayrılıksız din için) seçer ve O'na yönelenleri hidayete erdirir. **Onlar kendilerine ilim (vahiy) geldikten sonra, aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği nedeniyle ayrılığa düştüler.** Şayet belirlenmiş bir süreye kadar, Rabbinin verilmiş sözü olmasaydı, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki onların ardından Kitab'a mirasçı olanlar, huzursuzluk veren bir şüphe içerisindelerdir. Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: 'Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum. Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır.' "[61] [62]

– Din kelimesinin kavramlaşmasında dördüncü aşama batıl ve muharref dinlerin olduğu, bu dinlerle hak olan İslam dini arasında çatışmanın kaçınılmaz olduğudur. Zira; "Tevhid daveti şirkin karşısına çıktığı ânda aralarında husumet baş gösterir. Bu düşmanlık, davetçinin ya da müşriklerin sert-yumuşak, medeni-bedevi, anlayışlı-despot olmasıyla ilgili değildir. Hak ve batılın tabiatlarında var olan zıtlık ve uyuşmazlık sebebiyledir."[63]

İleride açıklayacağımız üzere batıl ve muharref din sahipleri, hak din mensuplarını dinlerinden döndürmek için türlü yollara başvururlar. Bazen şüpheler yayar, bazen tuzak kurar, fırsat bulunca da Müslimleri katlederler:

"Hak kendilerine açığa çıktıktan sonra Ehl-i Kitap'tan birçoğu, benliklerinde yer etmiş kıskançlık nedeniyle sizi imanınızdan sonra küfre döndürmek istediler. Allah

61. 42/Şûrâ, 13-15
62. Dinde tefrika için bk. s. 363, Dini İkame Etmek ve Ayrılığa Düşmemek
63. Tevhid Meali, s. 380, Neml Suresi, 45. ayetin açıklaması

bu konuda hükmünü verinceye dek onları affedin, onları hoş görüp (yaptıklarını) görmezden gelin. Şüphesiz Allah her şeye kadîrdir."[64]

" ... Şayet güç yetirirlerse, sizi dininizden döndürünceye dek sizinle savaşırlar. Sizden her kim dininden döner ve kâfir olarak can verirse, onların amelleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. Bunlar, ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[65]

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim. O da Rabbini çağırsın (yardıma). Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' "[66]

Şayet hak din mensupları bu bilince sahip olmazsa, dinde irtidat başlar. Zira bilinçsiz insanlar batıl ve muharref din sahiplerinin hile, desise ve fiili müdahalelerine karşı hazırlıksızdır. Gece gündüz aralıksız,[67] büyük[68] ve dağları yerinden oynatan[69] tuzaklar karşısında itikadi hazırlığı olmayan nice toplum ya itikadi şüpheler ya da baskı ve tazyikler karşısında savrulmaya mahkûmdur.

– "Din" kelimesinin kavramlaşmasında son aşama din için mücadele etmek, İ'la-i Kelimetullah için savaşmak, dinin zirvesi olan cihad sorumluluğunu yerine getirmektir:

"Fitne/şirk sonlanıncaya ve dinin/otoritenin tamamı Allah'ın oluncaya dek onlarla savaşın. Şayet (şirkten) vazgeçerlerse, şüphesiz ki Allah, yaptıklarını görendir. (Davetinizden) yüz çevirirlerse bilin ki Allah, sizin Mevlanızdır/dostunuzdur. Ne güzel bir Mevla/dost, ne güzel bir yardımcıdır."[70]

Allah (cc) müminlere güç/iktidar/temkin vermek ister. Onların yeryüzünde kendilerine uyulan imamlar olmasını ister:

"Allah, içinizden iman edip salih amel işleyenlere vadetti: Onlardan öncekileri yeryüzünün halifeleri kıldığı gibi onları da yeryüzünün halifeleri kılacak, **razı olduğu dinlerinde kendilerine iktidar/güç verecek** ve korkularından sonra

64. 2/Bakara, 109
65. 2/Bakara, 217
66. 40/Mü'min (Ğafir), 26
67. bk. 34/Sebe', 33
68. bk. 71/Nûh, 22
69. bk. 14/İbrahîm, 46
70. 8/Enfâl, 39-40

onları emniyete kavuşturacaktır. (Bu vaatte bulunduklarım) bana ibadet eder, hiçbir şeyi bana ortak koşmazlar. Kim de bundan sonra kâfir olursa işte bunlar, fasıkların ta kendileridir!"[71]

"Müşrikler hoşlanmasa da, **tüm dinlere üstün gelsin diye**, Resûl'ünü hidayet ve hak dinle gönderen O'dur."[72]

Fitnenin sonlanması, dinin/otoritenin/hâkimiyetin yalnızca Allah'a ait olması, insanların barış ve esenlik içinde yaşaması, ancak İslam'ın hâkim olduğu topraklarda mümkündür. Hiç şüphesiz Nebevi metodda böyle bir devletin varlığı cemaat ve hicretle, o devletin bekası ise cihadla mümkündür.[73]

Sonuç

Din kavramı Yüce Allah'ın öğrettiği gibi kavranmazsa, sahih din/dinu'l halis ve dosdoğru din/dinu'l kayyım sahibi olmak zordur. Yukarıda kısmen değindiğimiz gibi Yüce Allah din kavramının temeline ahirete imanı, üzerine tevhid üzere kulluğu, üzerine geçmişten günümüze süregelen İbrahim'in milletine intisabı, üzerine batıl ve muharref dinlerin karşıtlığını, zirveye de din uğruna cihadı koymuştur. Dindarlaşma çabasında ahirete imanı ötelediğimizde ahlaksız bir akide; tevhid inancını ötelediğimizde dünya ve ahirette boşa giden dindarlık; İslam ümmetine aidiyeti ötelediğimizde dinde tefrika; cihadı ötelediğimizde çözülme başlamaktadır. Bunun gibi, sıralamayı bozduğumuzda da din bünyesinde istenmeyen durumlar zuhur etmektedir.

---

71. 24/Nûr, 55
72. 9/Tevbe, 33
73. Resûller arasından şirk düzeniyle mücadele edip İslami bir devlet kuran Musa (as) ve Allah Resûlü'dür (sav). Kur'ân'ın öğrettiği kadarıyla onlardan önceki resûller/nebiler yalnızca davet yapmışlardır. Musa (as) ve Allah Resûlü (sav) davetle yetinmemiş, davetin devletleşmesi için mücadele etmişlerdir. Hâliyle İslam'ın devletleşmesini isteyenler, bu iki peygamberin (as) izinden yürümek zorundadır. Her iki peygamber de önce hicret ederek devletlerini kurmuş, daha sonra kurulmuş devletin sancağı altında cihad etmişlerdir. Ne yazık ki bu, bugün bizler için uzak, anlaşılmaz, olanaksız görünmektedir. Bunun nedeni dini kavrayışımızdaki problemdir. Mücadele metodlarını nebilerden değil; devrimlerden, izmlerden, beşerî projelerden almamızdır. Son iki yüzyıldır gördüğümüz kadarıyla İslami olmayan metodlarla İslami bir yönetim kurulamamaktadır. Nebevi olmayan metodlar önce dinde tefrikaya sebebiyet vermekte, sonra bir şekilde iç savaşa, fitneye dönüşmektedir. Nebevi metoda dayanmayan her ıslah çabası, ıslaha katkıda bulunması şöyle dursun, kendisi bir problem olarak "sorunlarımız" listesini kabartmaktadır.

Dinlerin Tasnifi

Buraya kadar okuduğumuz bilgilerden "din"in çok geniş bir kavram olduğunu öğrendik. Kişiyi boyunduruk altına alan, onun yaşamına ölçüler koyan, ona yön veren her düşünce, disiplin, ideoloji, yasa, kurum, gelenek… bir dindir.

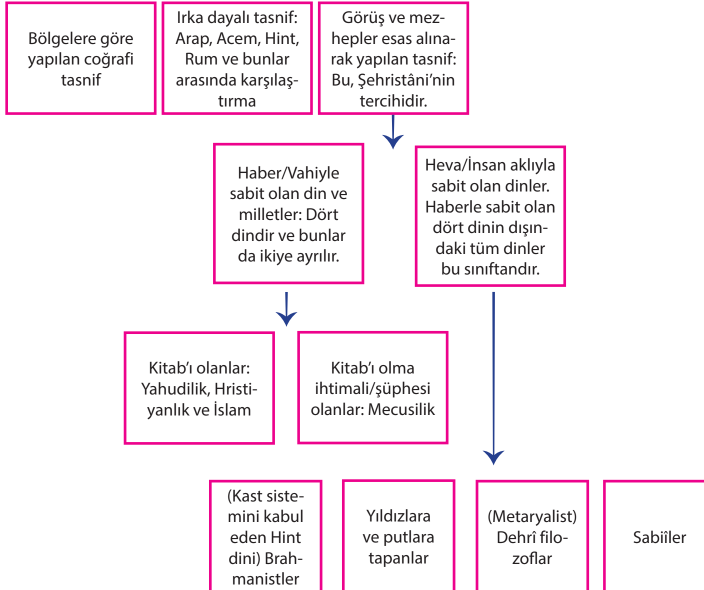
Bu tarife göre sayısız din vardır. Bu alanla ilgilenen ilim adamları konu daha iyi anlaşılsın diye dinleri tasnife tabi tutmuşlardır.[74]

74. Dinler tarihiyle ilgilenen bilim adamları, meşreplerince dinleri farklı tasnife tabi tutmuşlardır. Dinler tarihi uzmanı bir grup, tasnifleri şöyle özetler:
"Dinlerin Sınıflandırılması
Dinler çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Ancak bütün bilginlerce kabul edilen bir din tarifi olmadığı gibi kesin bir sınıflandırma şekli de yoktur. Dinleri Yoakim Vah (Joachim Wach), Kurucusu Olan Dinler ve Geleneksel Dinler; Güstav Menşing (Gustave Mensching), Millî Dinler ve Evrensel Dinler şeklinde ikiye ayırmaktadır. Annamariya Şimel (Annemarie Schimmel) de dinleri, İlkel Kabile Dinleri, Millî Dinler ve Evrensel Dinler olarak üç kısımda değerlendirmektedir.
Dinler ile ilgili bir başka sınıflandırma; Sakramental Din (dinî ayin ve törene dayanan), Profetik (Peygambere dayanan) Din ve Mistik (tasavvufi) Din şeklindedir.
Dinler; Ensâbî (soylara ait) ve Eşkâlî (biçimlere/şekillere ait) olarak da çıkış yerlerini esas alan coğrafi durumlarına göre de sınıflandırılmaktadır. Bunların dışında da çeşitli tasnifler yapılmıştır.
İslam bilginleri de dinleri Hak Dinler ve Batıl Dinler veya Vahye Dayanan İlahi Dinler ve Vahye Dayanmayan Tabiî Dinler şeklinde iki kısma ayırmışlardır. İbni Hazm ve Şehristani gibi Müslüman Dinler Tarihçileri, Hak Dinler karşılığında 'Milel', Batıl Dinler karşılığında ise 'Nihal' terimlerini kullanmışlardır.
Dinler Tarihi'nde dinlerin İlkel Kabile Dinleri, Millî Dinler ve Evrensel Dinler şeklinde sınıflandırılıp işlenmesi genel ve yaygın olarak benimsenen yöntemlerdendir. İlkel Kabile Dinleri; yaşayış tarzı ve teknoloji bakımından gelişmiş toplumların seviyesinde olmayan ve 'İlkel Kabile' olarak nitelendirilen toplulukların sahip oldukları dinî inanışları ifade etmektedir. Bu çalışmada; 'İlkel Kabile' olarak nitelendirilen topluluklara ait bazı örneklerin 'İlkel Kabile Dinleri' başlığı altında ele alınıp işlenmesi yolu benimsenmiştir.
Evrensel Dinler denildiğinde genel olarak Budizm, Hristiyanlık ve İslam gibi dinleri algılmak yaygın bir tarz olmuştur. Bu dinler, herkese açık olan ve evrensel kurallar içeren dinlerdir.
Millî dinlerin; bu iki tasniften farklı özelliği, İlkel Kabile Dinleri ile de Evrensel Dinler ile de paylaştığı ve ayrıldığı yönleri bulunmaktadır. Çünkü Millî Dinler, bir topluluk veya millete ait dinlerdir. Millî dinlerde ortaklaşa bir kurtuluş ve mutluluğa ulaşma söz konusudur. Toplumun bütün fertleri, bu ortaklaşa kurtuluşu ve mutluluğu paylaşır. Aynı zamanda bu husus, toplumun bütün üyelerini birbirine bağlayan bir bağ vazifesi görür. Fert, kurbanlara ve kutsal törenlere katılarak kendi millî tanrılarıyla temas kuracağına inanır. Geçmişte de millî dinler vardı, günümüzde de vardır. Bu dinler de anıldıkları isimler altında işlenmektedir. (bk. Dinler Tarihi, Abdurrahman Küçük, Günay Tömer, M. Alparslan Küçük, s. 11-12)
İslam âlimleriyse dinleri farklı bir tasnife tabi tutmuşlardır. Zira onların gayesi hak/sahih dinle batıl dinleri birbirinden ayırmaktır.
İbni Hazm (rh) vahiyle sabit olan tevhid dini İslam'ı bir kenara (Milel) onun karşısındaki tüm dinleri (Ehva ve Nihal ismiyle) bir kenara koymuştur. Ona göre İslam'a muhalif dinlerin aslı altı fırkadır; sonra bunlar kendi aralarında birçok fırkaya ayrılmıştır. Bu altı fırka şunlardır:

- (Varlığın) Hakikatini inkâr eden sofestailer

Bu tasniflerden çalışmamıza en uygun olan dinlerin, hak/sahih ve batıl dinler olarak ikiye ayrılmasıdır. Hak/Sahih din İslam'dır. Âdem'den (as) Muhammed'e (sav) kadar kesintisiz gelen, kıyamete kadar da geçerli olan tek dindir. Hak/Sahih dinin karşısında yer alan tüm dinler batıldır. Sahih İslam'ın dışında kalan din, bir vahye/nebiye dayanmıyorsa asli batıl, aslında bir vahye/nebiye dayanıyor sonradan tahrif edilmişse muharref batıl bir dindir.

• (Varlığın) Hakikatini kabul eden, ancak âlemin hep var olduğunu (sonradan yaratılmadığını) ve hep var olacağını, âlemin müdebbirinin/Rabbinin olmadığına inananlar
• (Varlığın) Hakikatini kabul eden, ancak âlemin hep var olduğunu (sonradan yaratılmadığını) ve âlemin bir müdebbirinin/Rabbinin olduğuna inananlar
• (Varlığın) Hakikatini kabul edenler. Bazısı âlemin hep var olduğunu bazısı sonradan meydana geldiğini kabul eder. Bunlar âlemin birden fazla müdebbiri olduğuna inanır, bunların sayısında ihtilaf ederler.
• (Varlığın) Hakikatini, âlemin sonradan yaratıldığına ve tek yaratıcısı olduğuna inanır, ancak nübüvveti inkâr ederler.
• (Varlığın) Hakikatine, âlemin sonradan yaratıldığına ve yaratıcısının tek olduğuna, nübüvvete inananlardır. Ancak bazı nebilerde ihtilafa düşmüş, bir kısmına inanmış bir kısmını inkâr etmişlerdir." (El-Fasl fi'l Mileli ve'l Ehvâi ve'n Nihal, 1/9-10)
Şehristani de dinlerin tasnifine dair kendinden önce söylenenleri özetlemiş sonra kendisi bir tasnife gitmiştir. (El-Milel ve'n Nihal, 1/10-14) Onun yaptığı tasnifi şema şeklinde gösterebiliriz. (Şema için bk. Tasnîfu'l Edyân İnde'ş Şehristânî, Dergipark, 1168844)

Yüce Allah indinde geçerli olan tek din, İslam'dır.

"Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır…"[75]

Daha önce İslam kavramında detaylı olarak gördüğümüz üzere, hak/sahih din olan İslam dört esas üzere kuruludur.[76]

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Gelin sizinle bizim aramızda ortak bir kelimede buluşalım: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabbler edinmeyelim.' Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: 'Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız.' "[77]

"1. Asıl: Yalnızca Allah'a (cc) ibadet etmek: Dua, adak, kurban, namaz, tevekkül, korku, sevgi, ümit gibi zahirî ve bâtını tüm ibadetlerin yalnızca Allah'a (cc) yapılmasıdır.[78]

2. Asıl: Hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak: Bu ifade birinci aslı pekiştirmek ve hiçbir kapalılığa yer bırakmamak içindir. Allah'a (cc) ait herhangi bir sıfatı Allah'tan (cc) başkasına vermemek, Allah'a (cc) yapılması gereken herhangi bir ibadeti O'ndan başkasına yapmamaktır. Kur'ân'da zikredilmiş bazı şirk çeşitleri şunlardır: Allah'tan (cc) başkasına dua etmek;[79] Allah'tan (cc) başkasının kanun yapabileceğine inanmak veya bu yetkiyi bir başkasına vermek;[80] bazı varlıkları Allah'ı (cc) sever gibi sevmek.[81]

3. Asıl: Allah'ı (cc) bırakıp da başkalarını rabb edinmemek: Rabb; terbiye eden, düzen veren, idare edendir. Yani, insanların hayatına nizam ve düzen veren, koyduğu yasalarla/şeriatla toplumları yöneten mercidir. Yahudi ve Hristiyanlar din adamları konusunda haddi aşıp, onların helal ve haram belirlemesine müsaade edince, Allah (cc) Tevbe Suresi'nin 31. ayetini indirdi.

75. 3/Âl-i İmran, 19
76. İslam kavramı hakkında detaylı bilgi için bk. s. 51, İslam Kavramı
77. 3/Âl-i İmran, 64
78. bk. 6/En'âm, 162-163
79. bk. 34/Ra'd, 13-14; 46/Ahkâf, 5-6
80. bk. 9/Tevbe, 31; 12/Yûsuf, 40; 18/Kehf, 26; 42/Şûrâ, 21
81. bk. 2/Bakara, 165

Bu yetkiyi onlara vermekle âlimlerini rabb edindiklerini belirtti.[82] Bu yetkiyi âlime, parlamentoya, devlet başkanına veren, onu rabb edinmiş olur.

4. Asıl: Yüz çevirenlere 'Şahit olun ki biz Müslimleriz.' demek: Allah (cc) tarafından belirlenen bu ilkelerden birini ya da tamamını kabul etmeyenlere ve bunlara muhalefet edenlere karşı İslam kimliğini ortaya koymak, yüz çevirenlerin ise Müslim olmayan kâfirler olduğuna inanmak."[83]

Allah (cc) indinde vahye dayanmayan beşer ürünü batıl dinler ile sonradan tahrif edilen dinler arasında fark yoktur. Her ikisi de Allah (cc) ile ve hak/sahih dinle bağlarını koparmışlardır.

Buna dair deliller:

"Ehl-i Kitap'tan ve müşriklerden kâfir olanlar, kendilerine apaçık deliller gelinceye kadar, (küfür ve şirkten) ayrılacak değillerdi."[84]

Bu ayetle Allah, Ehl-i Kitap Yahudi ve Hristiyanlarla putperest Mekkeli müşrikleri aynı kategoride değerlendirmiştir. Zira her iki grup da tevhid dini olan İslam'ı şirkle bozmuşlardır. Mekkelilerin somut putlara tapması ile Ehl-i Kitab'ın âlim ve abidlerine tapması arasında fark yoktur.

"De ki: 'Ey Kâfirler!' 'Ben, sizin ibadet ettiklerinize ibadet etmem. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Ben de sizin ibadet ettiklerinize ibadet edecek değilim. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim bana.' "[85]

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Tevrat, İncil ve Rabbinizden size indirileni (içindekilerle amel edip) ayakta tutmadıkça hiçbir şey üzere değilsiniz.' Andolsun ki Rabbinden sana indirilen (bu Kur'ân), onların birçoğunun azgınlık ve küfürlerini arttıracaktır. Kâfirler topluluğu için üzülme!"[86]

Birinci surede Allah (cc) müşriklerin batıl bir din üzere olduğunu ilan etmiş ve onlardan berî olunmasını isterken; ikinci surede ise Ehl-i Kitab'ın "hiçbir şey üzere olmadığını" ilan etmiş ve onlardan teberrî etmemizi emretmiştir.

82. bk. Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler
83. Tevhid Meali, s. 57, Âl-i İmran Suresi 64. ayetin açıklaması
84. 98/Beyyine, 1
85. 109/Kâfirûn, 1-6
86. 5/Mâide, 68

Zira putlara tapmak nasıl şirkse Kitab'ın hükümlerini yürürlükten kaldırıp âlimlerin ve abidlerin fetvalarına göre hayatı tanzim etmek de şirktir. Birinin vahyi inkâr etmesi ile diğerinin vahyi dille ikrar edip ameliyle tahrif etmesi arasında fark yoktur.

"Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler. Kim de böyle yaparsa onunla Allah arasında (İslam ve iman adına) hiçbir bağ kalmamıştır. (Canınıza, malınıza, namusunuza vb. zarar verecekleri endişesiyle) onlardan korkup sakınmanız hâlinde (sözlerinizle onlara dostmuş gibi görünmeniz) müstesna. (Bu ruhsatı bahane ederek olur olmadık yerlerde taviz verir ve kâfirlerle dostluk kurmaya yeltenirseniz) Allah, sizi kendi nefsinden sakındırır (O'ndan korkmanızı emreder). Dönüş Allah'adır."[87]

"Ey iman edenler! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden her kim onları dost edinirse muhakkak ki o da onlardandır. Şüphesiz ki Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[88]

Yüce Allah birinci ayette umumen kâfirleri dost edinmeyi yasaklamış, onları dost edinenin Allah (cc) ile bağlarını koparacağını haber vermiştir. İkinci ayette Yahudi ve Hristiyanların dost edinilmesini yasaklamış, onları dost edinenin onlardan olacağını haber vermiştir. Batıl din sahibi inkârcı kâfirlerle, vahyi tahrif eden Ehl-i Kitab'ı aynı kefeye koymuştur.

" ... Müşriklerin sizlerle topluca savaştıkları gibi, siz de onlarla topluca savaşın. Bilin ki Allah, muttakilerle beraberdir."[89]

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan, Allah ve Resûl'ünün haram saydığını haram saymayan ve hak (din olan İslam'ı) din edinmeyenlerle alçaltılmış bir şekilde elden cizye verinceye kadar savaşın."[90]

Birinci ayette Allah, batıl din sahibi müşriklerle savaşmayı, ikinci ayette Kitab'ı tahrif eden Ehl-i Kitap ile savaşmayı emretmiştir. Onlar Allah'a, Ahiret Günü'ne, helal ve haramlara (şeriata) ve dine inandıklarını iddia etse de onların Allah'a ve ahirete inanmadığına, şeriatsız ve dinsiz olduklarına

87. 3/ Âl-i İmran, 28
88. 5/Mâide, 51
89. 9/Tevbe, 36
90. 9/Tevbe, 29

hükmetmiştir. Zira Allah'a şirk koşanın imanı, din ve şeriat iddiası Allah katında geçersizdir.

Sonuç

Hak/Sahih din dışında kalan tüm dinler batıldır. Batıl dinin vahyi/Nebi'yi (sav) inkâr eden beşer ürünü bir din olması ile vahyi/Nebi'yi (sav) ikrar eden muharref din olması açısından fark yoktur. İsimleri, dünya ve ahiret hükümleri aynıdır.

Hak/Sahih Din'in Özellikleri

Yüce Allah ve Resûl'ü (sav) yirmi üç yıllık nüzul sürecinde "din" kelimesini kavramlaştırdığı gibi, olumlu olumsuz birtakım özellikler ve sıfatlarla kavrama bir çerçeve çizmiş ve içini doldurmuştur.[91] Biz de Kur'ân'ın zikrettiği bu özellikler ve sıfatları takip ederek sahih bir din çerçevesi çizmeye çalışacak, bir vahiy kavramı olan dinin içeriğini yine vahye göre dolduracağız. **Amacımız; Yüce Allah'ın din için zikrettiği ve biz kullarını uyardığı tehlikelerden sakınmaktır (ittikadır/takvadır).** Bunlar -ileride açıklayacağımız gibi- dinde aşırı gitme, dini karmakarışık hâle getirme, dini yalanlama, dini oyun/eğlence edinme, dini değiştirme, dine dil uzatma, dinle aldanma, dini parçalama, dinden dönme, Allah'a din öğretme gibi tehlikelerdir. Yine amacımız; Yüce Allah'ın istediği şekilde hak, halis, dosdoğru, sürekli fıkhedilen ve tamamlanmış bir dine sahip olmaktır. Peki, din konusundaki tehlikelerden sakınmak önemli midir? Evet, önemlidir. Çünkü; vahyin öğrettiği bir gerçek vardır ki insan dine girdiği gibi son nefese kadar dinini muhafaza etmek zorundadır.

"Ey iman edenler! Allah'tan hakkıyla korkup sakının! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin."[92]

"İbrahim, (İslam'ı) oğullarına vasiyet etti. Yakub da böyle yaptı: 'Ey evlatlarım! Allah sizin için (İslam) dinini seçti! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidleAllah'a yönelen kullar olarak can verin!' "[93]

---

91. Bu özelliklerin maddeler halinde zikredilişi için bk. Kur'ân'da Siyasi Kavramlar, s. 401-442
92. 3/Âl-i İmran, 102
93. 2/Bakara, 132

Kişi dinini koruma çabası içinde olmazsa, insî ve cinnî şeytanlar dinine musallat olur. Dinini tahrif eder, içine batıl karıştırır ve onu karmakarışık hâle getirirler.

"Bunun gibi müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de dinlerini onların aleyhine **şüphe dolu/karmakarışık** hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[94]

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, Rabbim, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur. 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. Ben, kullarımın tümünü temiz yaratılış (hanif) üzere yarattım. **Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler, kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler.**"[95]

Yine vahiyden öğrendiğimiz kadarıyla bizden önceki din sahiplerinin büyük çoğunluğu, dinlerini koruma çabası içinde olmadıkları için Yüce Allah'ın uyardığı tehlikelerle yüz yüze gelmiş ve imtihanı kaybetmişlerdir.

"Onlardan sonra bir topluluk geldi, namazı zayi/ihmal edip şehvetlere uydular. Onlar 'ğayy' (özel bir azap çeşidi) ile karşılaşacaklardır."[96]

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Dininizde haksız yere aşırılık etmeyin. Bundan önce sapmış, çok kişiyi saptırmış ve dosdoğru yoldan sapmış olanların arzularına uymayın.' İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir."[97]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden önce, Allah'ın bir millete gönderdiği her peygamber için; milletinden,

94. 6/En'âm, 137
95. Müslim, 2865
96. 19/Meryem, 59
97. 5/Mâide, 77-78

onun sünnetine uyan, emrini tutan arkadaşları (ashabı) ve sadık dostları (havarileri) olurdu. Sonra onların arkasından bir nesil gelir, yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarını yaparlar. Kim onlarla eliyle mücadele ederse o mümindir, kim diliyle mücadele ederse o da mümindir, kim kalbi ile mücadele ederse o da mümindir. Bunun dışında ise hardal tanesi kadar iman yoktur."[98]

Bu, Yüce Allah'ın değişmez sünnetidir/yasasıdır. Her nebiden sonra ümmeti ikiye ayrılır: Dinini koruma çabası içinde olanlar ve olmayanlar. Bizden öncekilerde olduğu gibi bu ümmetin büyük çoğunluğu da dinini koruma çabası içinde olmayacak, Yahudi ve Hristiyanlar gibi dinlerini tahrif edip içine batıl karıştıracak ve müşrikler gibi dinlerine şirk bulaştıracaklardır.

Ebu Said El-Hudri'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) **şöyle buyurmuştur:**

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.'

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudilerle, Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de 'Başka kim olacak?' **dedi."**[99]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

" 'İsrailoğullarına gelen her şey benim ümmetime de gelecektir. Ayakkabının ayakkabıya eşitliği gibi aynı durumda olacaklardır. Hatta onlardan, herkesin gözü önünde annesiyle zina eden olsa ümmetimden de böyle yapanlar çıkacaktır. İsrailoğulları yetmiş iki millete ayrılmışlardı. Ümmetim ise yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi cehennemde olacaktır.'

Ashab, 'O millet kimdir?' diye sordular.

Allah Resûlü, 'Ben ve ashabım hangi millettensek o milletten ve dinden olanlardır.' **dedi."**[100]

98. Müslim, 50
99. Buhari, 7320; Müslim, 2669
100. Tirmizi, 2641

Sevban'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimden bazı gruplar müşriklere katılıp putlara tapmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Aynı zamanda ümmetimden otuz yalancı ortaya çıkacak ve her biri peygamber olduğunu iddia edecektir. Hâlbuki ben peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra peygamber olmayacaktır."[101]

Ebu Umâme el-Bâhilî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İslam'ın halkaları teker teker çözülecek (emirleri tek tek terk edilecek)tir. Her bir halka çözüldüğünde insanlar bir sonraki halkaya sarılacaktır/yapışacaklardır. İlk çözülecek olan halka hüküm/yönetim halkası, son halka ise namaz halkasıdır."[102]

Sapma öyle boyutlara ulaşır ki; din ilk günkü "garip" hâline döner, sahih/hak dini yaşayanlar "garipler" olarak isimlendirilir.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

'İslam garip olarak başladı. Tekrar ilk başladığı gün gibi garip hâline dönecektir. Ne mutlu gariplere!"[103]

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'ne Nasr Suresi indirildiği zaman şöyle dedi: 'İnsanlar tıpkı bu dine bölük bölük girdikleri gibi yine bölük bölük çıkacaklardır.' "[104]

Allah'ın ve Resûl'ünün haber verdiği tehlikelerden korunmak için, sahih/hak dini tanımak bir zorunluluktur. **Hak/Sahih dinin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:**

- **Halis Din (Dinu'l Halis)**

Dinu'l Halis, Halis Din demektir. H-l-s kökünen türeyen kelime saf, arı, duru, katışıksız gibi anlamlara gelmektedir. Bildiğimiz gibi din Allah'a (cc) teslim olmak, O'na boyun eğmek, O'nun boyunduruğu altına girmek;

101. Tirmizi, 2219
102. Ahmed, 22160
103. Müslim, 145
104. Darimi, 91

yani O'nun (cc) karşısında zillet ve içtenlikle kulluk etmektir. Yüce Allah bu kulluğun yalnızca ve direkt O'na yapılmasını ister.

"De ki: 'Ben dini O'na halis kılarak, Allah'a kulluk etmekle emrolundum.' "[105]

Vahye göre Dinu'l Halis'in iki temel anlamı vardır: İlki, aracısız bir şekilde yalnızca ve direkt Allah'a kulluk etmektir. İkincisi, dini belirleyen tek mercinin Allah (cc) olmasıdır. Bu iki anlamı açıklayalım:

Dinu'l Halis, Allah'a aracısız kulluk etmektir

"Şüphesiz ki (bu) Kitab'ı, sana hak ile indirdik. **(Şu hâlde) dini O'na halis kılarak Allah'a ibadet et. Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır.** O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[106]

Bu ayetlerde Yüce Allah önce dini O'na halis kılarak Allah'a ibadeti emretmiş, sonra da Allah'a ait olan dinin, Dinu'l Halis olduğunu bildirmiştir. Akabinde de halis olmayan dinin ne olduğunu izah etmiştir. **Halis olmayan din; Allah'a yakınlaştırsınlar diye aracılar edinmek, kulluğu onlar aracılığıyla Allah'a yapmaktır. Onlara dua etmek, onların aracılığıyla dua etmek, onların ruhaniyetinden medet ummak, onların fayda ve zarar vereceğine inanmaktır.** Kişinin beş vakit namazda onlarca kez Allah'a verdiği sözü bozmasıdır:

"Biz, yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz."[107]

Halis din kavramının geçtiği ayetlere baktığımızda çoğu zaman benzer bir bağlamda kullanıldığını görürüz:

"Kâfirler hoş görmese de dini O'na halis kılarak Allah'a dua edin."[108]

"O (hayat sahibi ve her canlıya hayat veren) El-Hayy'dır. O'ndan başka (ibadeti

105. 39/Zümer, 11
106. 39/Zümer, 2-3
107. 1/Fâtiha, 5
108. 40/Mü'min (Ğafir), 14

hak eden) hiçbir ilah yoktur. (O hâlde) dini O'na halis kılarak kendisine dua edin. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."[109]

Halis dinin bozulması, genelde salih insanların ruhaniyetini Allah (cc) ile aralarına aracı yapanlar eliyle olur. Bu geçmişte de böyleydi, bugün de böyledir:

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "[110]

Ayetin tefsirinde ilk dönem müfessirleri şu açıklamaları yapmıştır:

"İbni Abbas (ra) şöyle demiştir: 'Nuh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur... Bunlar Nuh Kavmi'nden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine, oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmemişti. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca, insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.'[111]

İbni Cerir (rh) der ki: 'Muhammed ibni Kays (rh) şöyle demiştir: 'Bu kişiler Âdem (as) ve Nuh (as) arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince, kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki: 'Biz onların resimlerini çizersek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.' Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince şeytan, onların arasına sızıp dedi ki: 'Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuşurlardı.' Bundan sonra insanlar, onlara ibadet etmeye başladılar.'[112] ' "[113]

Hiç şüphesiz bu, şeytanın bir oyunudur; insanları adım adım halis dinden saptırmış ve bozulmuş/muharref bir din anlayışına, içine şirk bulaşmış bir inanca sürüklemiştir.

109. 40/Mü'min (Ğafir), 65
110. 71/Nûh, 23
111. Buhari, 4920
112. Tefsîru Taberî, 23/639, Nûh Suresi, 23. ayetin tefsiri
113. Tevhid Meali, s. 570, Nûh Suresi, 23. ayetin açıklaması

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, Rabbim, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur. 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. Ben, kullarımın tümünü temiz yaratılış (hanif) üzere yarattım. **Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler, kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler.**"[114]

Şeytanın rolünden olsa gerek Yüce Allah; salihlerin putuna/kabrine/türbesine/kutsal (!) ağaçlara tapanların, hakikatte şeytana taptığını haber vermiştir.

"Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[115]

İhlas

Allah'a (cc) aracısız kulluğun bir anlamı da O'nun (cc) rızasını umarak, başkalarının beğeni ve takdirini gaye edinmeden Allah'a (cc) kulluk etmektir:

"Hâlbuki onlar, ancak dini O'na halis kılan hanifler olarak Allah'a ibadet etmekle, namazı dosdoğru kılıp, zekâtı vermekle emrolunmuşlardı. İşte dosdoğru din budur."[116]

Bazen insan tevhid üzere, Allah'a (cc) aracısız kulluk eder. Lakin insanlar onu görsün, takdir etsin, dindar bilsin… diye amellerine riya karışır. İnsanların rıza ve beğenisini Rabbinin rıza ve takdirinin önüne geçirir. Riya, insanı dinden çıkarmasa da kulluğuna zarar verir; amelleri boşa gider, Kıyamet Günü'nde riyadan dolayı cezalandırılır.

Ebu Hureyre'den (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Yüce Allah, 'Ben ortaklığa hiçbir ihtiyacı olmayanım. Kim bir iş yapar da bu işe

---

114. Müslim, 2865
115. 4/Nisâ, 117
116. 98/Beyyine, 5

benden başkasını da ortak ederse o kimseyi ortağıyla (amelinin karşılığını kendisinden alması için) baş başa bırakırım.' demiştir."[117]

Ebu Umâme El-Bâhilî'den (ra) **şöyle rivayet edilmiştir:**

"Bir adam Allah Resûlü'ne (sav) **gelerek, 'Şöhret ve ücret elde etmek için savaşan kimse hakkında ne dersin?' diye sordu.**

Allah Resûlü, 'Onun için hiçbir şey yoktur.' **dedi.**

Adam sorusunu üç sefer tekrarladı. Allah Resûlü her defasında, 'Onun için hiçbir şey yoktur.' **dedi ve şöyle devam etti,** 'Allah ancak kendi rızası gözetilerek samimi bir niyetle yapılan ibadetleri kabul eder.' "[118]

Sahabeden olan Ebu Sa'd ibni Ebî Fedâle El-Ensari'den (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"Allah, gerçekleşmesinde şüphe olmayan Kıyamet Günü'nde öncekileri ve sonrakileri bir araya topladığında bir çağırıcı, şöyle ilan edecektir: 'Kim, işlediği bir ibadete Allah'tan başkasını ortak ettiyse ecrini Allah'tan başka ortak ettiği kimselerden istesin. Çünkü Allah'ın hiçbir ortağa ihtiyacı yoktur.' "[119]

Dinu'l Halis, dini belirleyen tek mercinin Allah olmasıdır

Allah Resûlü Medine'ye hicret ettikten kısa bir müddet sonra kıble değiştirildi.[120] **Daha önce Mescid-i Aksa'ya yönelen İslam toplumu, Kâbe'ye**

117. Müslim, 2985
118. Nesai, 3140
119. İbni Mace, 4203
120. Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) on altı veya on yedi ay kadar (Kudüs'teki) Beytu'l Makdis'e doğru namaz kıldı. Ama Kâbe'ye yönelmek onun hoşuna gidiyordu.

Bu yüzden Yüce Allah şu ayeti indirdi: 'Elbette, yüzünü semaya çevirip durduğunu bilmekteyiz…'

Bundan böyle Allah Resûlü (sav) Kâbe'ye yöneldi.

Bu durum karşısında birtakım beyinsiz insanlar (Yahudiler), 'Eski kıblelerini bırakıp (yeni kıbleye) yönelmelerinin sebebi ne ola ki?' dediler.

Daha sonra şu ayet indi: 'De ki: 'Doğu da batı da Allah'ındır. Ve Allah dilediğini sırat-ı mustakime/dosdoğru yola iletir.' '

Nebi (sav) ile birlikte bir adam namaz kıldı. Namazdan sonra çıktı ve ikindi namazını Beytu'l Makdis'e doğru kılan Ensar'dan bir cemaatin yanına vardı. Onlara kendisinin Resûlullah (sav) birlikte namaz kıldığını, Allah Resûlü'nün (sav) Kâbe'ye yöneldiğini bildirdi. Bunun üzerine cemaat, yön değiştirip Kâbe istikametine döndüler." (Buhari, 399; Müslim, 525)

yöneldi. Yahudiler bu değişikliği dillerine doladı ve şüpheler ortaya atarak insanlarla tartışmaya girdi.[121]

Kıble değişimine yönelik tartışmalar uzun süre İslam toplumunu meşgul etti. Öyle ki; bir şer'i hükme dair en uzun ve detaylı ayetler bu konuya tahsis edildi. Bakara Suresi'nin 106. ayetinden 150. ayetine kadar kıble değişimi değişik yönleriyle incelenmiş oldu.[122]

Bu bağlamda indirilen ayetlerden biri de dini Allah'a halis kılmayla ilgili bir ayettir:

"De ki: 'O hem bizim Rabbimiz hem de sizin Rabbiniz iken, Allah hakkında bizimle tartışacak mısınız? Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size! **Ve biz, (hiçbir ortak edinmeksizin dini) O'na halis kılanlarız.**' "[123]

Şüphe yok ki Yahudilerle yaşanan tartışmanın konusu, Allah'a (cc) aracılar vasıtasıyla kulluk etmek değildir. Zira aracılık anlamında şirke en sert tepki gösterenler Yahudilerdir. Buradaki mesele, dini Allah'a halis kılmak; din buyruklarını belirleyenin yalnızca Allah olması, teşri yetkisinin Allah'a (cc) verilmesidir. Müslimler bu ayetle şunu demiş olmaktadır: Dün, Allah (cc) Mescid-i Aksa'ya yönelmemizi istedi; Mescid-i Aksa'yı kıble edindik.

---

121. "İnsanlardan zayıf akıllı olanlar diyecekler ki: 'Eski kıblelerini bırakıp (yeni kıbleye) yönelmelerinin sebebi ne ola ki?' De ki: 'Doğu da batı da Allah'ındır. Ve Allah dilediğini sırat-ı mustakime/dosdoğru yola iletir.' " (2/Bakara, 142)

122. **Seyyid Kutub** (rh) **bu durumu şöyle izah eder:** "İşte bunun üzerine Yahudilerin boruları daha fazla ötmeye başladı. Muhammed'in (sav) ve beraberindekilerin kendi kıblelerinden yüz çevirmeleriyle ellerinde delil olarak kullandıkları dayanak noktalarının kaybolmaması ve Müslümanları şüpheye düşürme fırsatlarının ellerinden kaçmış olması, Yahudilerin zoruna gitmişti. Bunun üzerine seslerini daha da yükselterek Müslümanların kumandaya teslimiyet gösterip, itikad esasları mevzusunda şek ve şüphe hislerini harekete geçirmeye başladılar. Müslümanlara diyorlardı ki, 'Eğer Kudüs'e dönmek batıl idiyse, sizin önceden kılmış olduğunuz namazlar boşa gitmiştir. Şayet batıl değildi ise, şimdi Mescid-i Haram'a doğru yönelmeniz yersizdir. Ve buralara yönelerek kıldığınız namazların hepsi boşa gitmektedir. Her iki hâlde de bir ayetin neshedilmiş olması, Allah tarafından gelen vahye mebni değildir. Dolayısıyla bu, Muhammed'e (sav) gelen vahiylerin Allah tarafından olmadığının delilidir.

Bu mevzuda Kur'ân'da nazil olan ayetleri incelemek, bize Yahudilerin serpmiş oldukları fitne tohumlarının İslam saflarında ve Müslümanlar arasında ne büyük tesirler icra ettiğini gösterir. Yüce Allah'ın, 'Biz bir ayeti nesheder veya unutturursak' diye başlayan kavl-i şerifinden beri devam edip birinci cüz'den iki ders, bu cüzden de buraya kadar aynı mevzunun devam etmesi, hamlenin büyüklüğünü gösterir. Biraz sonra gelecek olan ayetlerde de tafsilâtlı olarak göreceğimiz gibi bunca te'kidler, tavzihler, tahzirler durumun vehametini arzeder." (Fî Zılâl-il Kur'ân, 1/264-265, Bakara Suresi, 142. ayetin tefsiri)

123. 2/Bakara, 139

Bugün Mescid-i Haram'a yönelmemizi istiyor; Kâbe'yi kıble ediniyoruz. Biz dinimizi O'na halis kıldık. O'nun varlığı ve birliğini tartışmadığımız gibi, O'nun (cc) buyruklarını, bir hükmü neshetmesini de tartışmayız. Zira dinin sahibi O'dur ve dinin buyruklarını, emir ve yasaklarını belirleyecek olan da O'dur.

Dinu'l Halis'i korumak için!

Dinin halis sıfatını korumak için "indirildiği/tamamlanmış" hâliyle ona uymak gerekir. Şirk nasıl dinin saflığını bozuyorsa bidatler de dinin saflığını bozar. Bu nedenle Allah (cc) dinin saflığını bozan şirke müdahele ettiği gibi amelî bidatlere de müdahele etmiştir. Aşağıda, Yüce Allah'ın müdahale ettiği bidatlere dair örnekler okuyacağız:

- "Sana (Ay'ın hâllerinden olan) hilalleri soruyorlar. De ki: 'O, insanlar ve hac ibadeti için zaman belirleyen bir araçtır. İyilik evlere arkadan girmeniz değil, gerçek iyilik takva sahibi olmaktır. Evlere kapısından giriniz. Allah'tan korkup sakının ki kurtuluşa eresiniz.' "[124]

"Müşrikler ihrama girdikleri zaman evlerine kapısından girmez, arka tarafta açtıkları bir gedikten eve girerlerdi. Böylece daha fazla hayır yaptıklarına ve Allah'a (cc) yakınlaştıklarına inanırlardı.[125] Ayet göstermiştir ki bir fiilin ibadet olup sahibini Allah'a (cc) yakınlaştırması için, Kur'ân veya sahih sünnette yer alması gerekir. Hevaya uyarak uydurulan, toplum tarafından kabul gören ve bidat-i hasene denilerek meşrulaştırılmaya çalışılan şeyler, takva olmadığı gibi sahibini de Allah'a (cc) yakınlaştırmaz. Allah'a (cc) yakınlaşma ve takvanın en etkili yolu, Allah'ın (cc) indirdiği ve Resûl'ün (sav) pratiğe döktüğü dinle yetinmektir.[126]"[127]

– "Ey iman edenler! İslam'a bir bütün olarak girin. Şeytanın adımlarına uymayın. O sizin için apaçık bir düşmandır."[128]

"Ehl-i Kitap'tan iman edenler, bazı Yahudi geleneklerini devam ettiriyor, cumartesi gününü yüceltiyor, deve etinden ve Yahudilerin haram kabul

124. 2/Bakara, 189
125. bk. Buhari, 4512; Müslim, 3036
126. bk. 18/Kehf, 110
127. Tevhid Meali, s. 28, Bakara Suresi, 189. ayetin açıklaması
128. 2/Bakara, 208

ettiği şeylerden sakınıyorlardı. Allah (cc) özelde bunlara, genelde de tüm İslam iddiasında olanlara, İslam'ın şiarlarıyla yetinmelerini, eski din ve âdetlerini terk etmelerini emretmiş oldu.[129] Çünkü İslam, kâmil bir dindir. Ruh ve bedenin ihtiyacı olan her şey onda mevcuttur. Onunla yetinmeyip eski din ve âdetlerine uyanlar, onun eksik olduğunu ve tamamlanmaya muhtaç olduğunu söylemiş olur, teslimiyetlerini ve imanlarını zedelerler."[130]

– İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir: "Yemenliler hacca geldikleri zaman azık getirmezler ve 'Biz tevekkül ediyoruz.' derlerdi. Mekke'ye geldikleri zaman da insanlardan dilenirlerdi.

Bunun üzerine Yüce Allah şu ayeti indirdi: 'Azık edinin! Şüphesiz azığın en hayırlısı takvadır.' "[131]

– Yine, ibni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir: "Vaktiyle (cahiliye döneminde) bir kadın çıplak olarak Kâbe'yi tavaf eder ve 'Kim bana ödünç tavaf elbisesi verecek.' derdi. (Eğer kendisine tavaf elbisesi verilirse) o elbiseyle avret yerini örterdi. Bu yüzden şu şiiri söylerdi:

Bugün açık kalıyor onun bir kısmı veya tamamı

Ama helal etmem açıkta kalanına bakılmasını

Daha sonra, 'Her mescid yerinde ziynetlerinizi alın. (Güzelce giyinin, müşrikler gibi çıplak ibadet etmeyin.)'[132] ayeti indi."[133]

Bu örnekler dikkatle incelendiğinde şu görülür: İnsanlar takva, tevekkül ve Allah'ın şiarlarını tazim adına dine bazı eklemeler yapmıştır. Yüce Allah bunların her birine müdahele etmiş, insanları indirilen dine uymaya davet etmiştir. Zira din O'nun'dur; onun emir ve yasaklarını, ibadet ve talimatlarını belirleyecek olan O'dur. Bu, insana bırakılacak bir mesele değildir. Din belirleme insana kalsa insan sayısınca din anlayışı ortaya çıkar, dinin safiyeti bozulur.

---

129. bk. Tefsîru't Taberî, 4/255-256, Bakara Suresi 208. ayetin tefsiri
130. Tevhid Meali, s. 31, Bakara Suresi, 208. ayetin açıklaması
131. Buhari, 1523
132. 7/A'râf, 31
133. Müslim, 3028

Dinin saflığını korumak o denli önemlidir ki; yalnızca yenilik/bidat uydurmak yasaklanmamış, meşru amellerde dahi amelin ölçüsünün korunması istenmiştir. Yani Kur'ân ve sünnetten bir ameli almamız yetmiyor, o amele birebir uymamız, ölçüyü muhafaza etmemiz isteniyor.

Enes ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Üç kişi, Nebi'nin (sav) hanımlarının evlerine gelerek Nebi'nin (sav) ibadetine dair soru sordular. Onlara haber verilince, onu azımsar gibi oldular ve şöyle dediler: 'Biz nerede, Nebi (sav) nerede? Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamış bulunuyor.'

Onlardan birisi, 'Ben her zaman geceleyin namaz kılacağım.' dedi.

Diğeri, 'Ben de oruç açmamak üzere sene boyunca oruç tutacağım.' dedi.

Üçüncüleri, 'Ben de kadınlardan uzak kalacak ve ebediyen evlenmeyeceğim.' dedi.

Sonra Allah Resûlü (sav) gelerek, 'Şöyle şöyle diyenler, sizler miydiniz? Bana gelince, Allah'a yemin ederim, şüphesiz ben aranızda Allah'tan en çok korkan ve O'na karşı en takvalı olanınızım. Bununla birlikte oruç tuttuğum da olur, tutmadığım da olur. (Geceleyin) kimi zaman namaz kılarım, kimi zaman uyurum, kadınlarla da evlenirim. **Benim sünnetimden yüz çeviren, benden değildir.**' dedi."[134]

Avn ibni Ebi Cuheyfe (rh) babasından şöyle nakletmiştir:

"Nebi (sav), Selman ile Ebu Derda'yı (r.anhuma) birbirine kardeş kıldı. Selman bir gün Ebu Derda'yı ziyaret etti. Ummu Derda'nın üzerinde eski püskü elbiseler görünce ona, 'Bu hâlin de neyin nesi?' diye sordu.

Ummu Derda, 'Kardeşin Ebu Derda'nın dünyaya ihtiyacı yok.' dedi.

Ebu Derda gelince ona yemek yapıp önüne koydu.

Selman, 'Buyur ye.' dedi.

Ebu Derda, 'Ben oruçluyum.' dedi.

Selman, 'Sen yemedikçe ben de yemeyeceğim.' dedi.

134. Buhari, 5063; Müslim, 1401

Bunun üzerine Ebu Derda yedi. Gece olunca Ebu Derda namaza kalkmak istedi.

Selman ona, 'Uyu.' dedi, Ebu Derda uyudu.

Bir süre sonra yine kalkmak istedi, Selman yine, 'Uyu.' dedi.

Ebu Derda da uyudu.

Gecenin sonuna doğru gelince Selman, 'Şimdi kalk.' dedi. İkisi birlikte kalkıp namaz kıldılar.

Selman, Ebu Derda'ya, 'Rabbinin senin üzerinde hakkı vardır, nefsinin senin üzerinde hakkı vardır, ailenin senin üzerinde hakkı vardır. Her hak sahibine hakkını ver.' dedi.

Ebu Derda, Nebiye (sav) gelerek durumu ona anlattı. Nebi (sav) de 'Selman doğru söylemiş.' dedi."[135]

Namaz ve oruç Yüce Allah'ın meşru kıldığı amellerdir. Ancak Allah (cc), nebiler aracılığıyla namaza ve oruca bir ölçü tayin etmiştir. Kişi takva adına bu ölçüyü aşmaya kalktığında dinin saflığını bozar.

Abdullah ibni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Akabe sabahı bineğinin üzerinde bana, 'Gel benim için taş topla' dedi.

Ben de gerekli taşları topladım, sapan taşı büyüklüğündelerdi.

Onları eline koyduğumda elindekilerden birini göstererek, 'İşte bu gibilerini topla. Dinde aşırılıktan sakınınız. Çünkü sizden öncekiler ancak dinde aşırılıkları sebebiyle helak olmuşlardı.' dedi."[136]

Kişi şeytan taşlamada iri taşlar toplayarak daha hayırlı bir iş yaptığını zannedebilir. Oysa Nebi (sav) iki parmakla tutulan küçük taşlarla hac sorumluluğunu yerine getirmiştir. Ve daha fazla dindarlık adına ölçünün dışına çıkmanın toplumları helake sürüklediğini haber vermiştir. Bidat ve ölçüsüzlük ile helak arasındaki bağ ilk etapta anlaşılmayabilir. Konu üzerine derin düşünüldüğünde ise insan şunu görür: Şeytanın amacı dinin

135. Buhari, 1968
136. Nesai, 3057; İbn Mace, 3029

saflığını bozmak, daha çok dindarlık adına dinin ölçüleriyle oynamayı sıradanlaştırmaktır. Ölçülerle oynama kapısı bir defa açıldı mı mutlaka gerisi gelecektir. Zira şeytanın gayesi "Dinu'l Halis" anlayışını bozmak, kişilerin ittiba anlayışını zedelemektir. Tarih de şahittir ki çoğu toplum bidatler ihdas ederek dinin saflığını bozmuş, daha sonra bu bidatler onları şirke sürüklemiştir. Hristiyanların şirke sürüklenme süreci ruhbanlık bidatiyle başlamıştır:

"Sonra, onların peşinden giden resûllerimizi art arda gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da peşlerinden gönderdik. Ona İncil'i verdik ve ona uyanların kalplerinde şefkat ve merhamet kıldık. **Bidat olarak ortaya koydukları ruhbanlığı (hayattan el etek çekip yalnızca ibadetle meşgul olmayı), biz onlara farz kılmadık.** Allah'ın rızasını elde etmek için (dinde bir yenilik olarak) yaptılar, onun da hakkını vermediler. İçlerinden iman edenlere ecirlerini verdik, onların birçoğu ise fasıklardır."[137]

"Allah (cc); resûllerini, toplumu tevhidle ıslah etsinler, yeryüzünü hayırla imar etsinler ve adaleti ayakta tutsunlar diye göndermiştir. Mağaralara çekilmek, İslam toplumunda cemaati terk etmek, yani, toplumun ıslahını bırakıp, bireysel ıslaha yoğunlaşmak, peygamberlerin yolu değildir.

Hristiyanlar, bozulan toplumu ıslah etmeyi göze alamadıklarından, ruhbanlığı icat edip dinlerinde bir bidat çıkardılar. İnsanı şeytanların vesveselerine açık ve korumasız hâle getiren açlık ve yalnızlık içinde münzevi bir hayata yöneldiler. Islah olmak için girdikleri mağaralardan teslise inanan, şeytanlar ve cinlerle irtibat kurmuş büyücü ve kâhinler olarak çıktılar.

Buna binaen, nefsini arındırmak veya toplumu ıslah etmek isteyen herkes, resûllerin yoluna uymak zorundadır. Resûllerin yoluna uygun olmayan, sünnet dışı her uygulama, Resûl'e (sav) muhalefettir. Ve her muhalefet dinî-dünyevi bir fitne ve ahiret azabıyla neticelenmeye mahkûmdur.[138] "[139]

"... O'nun emrine muhalefet edenler başlarına bir fitnenin ya da can yakıcı azabın gelmesinden sakınsınlar."[140]

137. 57/Hadîd, 27
138. bk. 24/Nûr, 63
139. Tevhid Meali, s. 540, Hadîd Suresi, 27. ayetin açıklaması
140. 24/Nûr, 63

Bugün Kur'ân'ı okuduğumuzda Mekkeli müşriklerin ısrarla dini Allah'a halis kılmaya davet edildiğini; Mekkeli müşriklerin de ısrarla İbrahim'in milletinden olduklarını iddia ettiğini; dahası, Nebi (sav) ve müminleri dinden çıkmakla (sabiî) suçladığını görüyoruz. Allah'a şirk koşmakla beraber İbrahim'e (as) veya Muhammed'e (sav) intisap etmenin bir önemi olmadığından, iddiaları geçersiz sayılıyor. Dinu'l Halis'i bozmalarına rağmen ısrarla İbrahim'in milletinden olduklarını iddia etmeleri ürkütücüdür. Zira onlar dini inkâr etmek için İbrahim'in milletinden sapmamıştır. Daha çok dindarlaşmak için yeni uygulamalar ihdas etmiş, elleriyle uydurdukları bidatler onları şirk bataklığına düşürmüştür. Daha fazla dindarlaşma çabaları için takdir beklerken Allah (cc), Resûl yollamış ve onları İslam'a davet etmiş, müşrik olmakla suçlamıştır. Nebi'ye ve davetine gösterdikleri tepkinin bir nedeni de budur! Bidatin onları şirke sürüklemesi şöyle olmuştur:

Onlar Kâbe'yi tazim ediyor, ona saygı duyuyorlardı. Ancak zamanla saygıda aşırı gidip nebilerin yapmadığı bir şey yaptılar. Kâbe'den uzaklaştıklarında onun taşlarından birer parçayı yanlarına aldılar. Kâbe'yi tavaf eder gibi o taşları tavaf ettiler. Zamanla unuttular ve taşlara ibadet etmeye başladılar.[141]

Mekke'den uzaklaşan kişiler yanına Kâbe'den bir parça, bir taş alıyor; bu davranışıyla Kâbe'yi/Harem'i tazim ettiğine inanıyor. Ne ki bu bidat kalplerine taş sevgisini yerleştiriyor. Ve günün birinde Amr ibni Luhay Mekke'ye put getirdiğinde, toplum putperestleşiyor. Zira taş sevgisi bidatlerle kalplere yerleşmiş, dinin saflığı bozulmuş ve din her türlü şeytani operasyona açık hâle gelmiştir. Bidatle başlayan dinin saflığını bozma, şirkle neticelenmiş ve nesilleri ebedî ateşe mahkûm etmiştir.[142]

Sonuç

Allah'ın dininde olabilmek için dinimizin saf, katışıksız, arı, duru olması, yani Dinu'l Halis sıfatını koruması şart. Dinu'l Halis sıfatını korumak, yolu tevhid ve sünnet bilincine sahip olmakla, şirk ve bidatten sakınmakla (takva), inanç ve eyleme şirk ve bidat bulaştırmamakla mümkündür.

---

141. bk. Kitâbü'l Esnâm, s. 21
142. Bidatin başka zararları için bk. Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, s. 163

• Dosdoğru Din (Dinu'l Kayyım)

Sahih dinin bir diğer özelliği dosdoğru, Dinu'l Kayyım olmasıdır. Kur'ân'ın din kavramıyla birlikte zikrettiği dosdoğruluk, istikamettir. İstikamet; kişinin inandığı gibi yaşaması, yalpalamaması, sorumluluklarının bilincinde olmasıdır. Yine Kur'ân'ın ifadesiyle, "Rabbim Allah'tır." dedikten sonra istikametini korumasıdır:

"Şüphesiz ki: 'Rabbimiz Allah'tır.' dedikten sonra istikamet üzere olanlar, onlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir."[143]

Allah'ın ibadeti/kulluğu hak eden tek ilah olduğuna inanmak, buna davet etmek ve bu inanca/davete uygun olarak dosdoğru yaşamaktır:

"Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: 'Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum. Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır.' "[144]

Allah'ın dinine inananlarla bir arada bulunmak; zulme sapan tağut, müşrik ve zalimlere meyletmemek, sırtını onlara dayamamak, bilmeyenlerin/cahillerin yoluna uymamaktır:

"Sen ve seninle beraber tevbe edenler, emrolunduğun gibi dosdoğru ol(un)! Azgınlaşmayın! (Çünkü) O, yaptıklarınızı görendir. Sakın zulmedenlere/zalimlere meyletmeyin! Yoksa size ateş dokunur. Allah'ın dışında dostlarınız olmaz, sonra yardım da olunmazsınız."[145]

"Allah buyurdu ki: 'Muhakkak ki siz ikinizin duası kabul oldu. Öyleyse dosdoğru olun ve bilmeyenlerin yoluna uymayın sakın.' "[146]

Okuduğumuz ayetler istikamet kavramına genel bir çerçeve çizer. Dinu'l Kayyım kavramının daha özel bir anlamı vardır. Kur'ân'da dört ayrı ayette geçen Dinu'l Kayyım, tevhid üzere Allah'a kulluk etmek ve hâkimiyeti

143. 46/Ahkâf, 13
144. 42/Şûrâ, 15
145. 11/Hûd, 112-113
146. 10/Yûnus, 89

Allah'a (cc) vererek O'nun yasalarına boyun eğmek, şeriata uymak anlamında kullanılır.

Şirki terk ederek tevhid üzere Allah'a (cc) kulluk etmek anlamında şu iki ayette kullanılır:

"**Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir.** Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) **İşte dosdoğru din budur**. Ancak insanların çoğu bilmezler."[147]

"(O hâlde) Allah'tan gelecek olan ve kimsenin geri çeviremeyeceği o gün gelmeden önce, **yüzünü dosdoğru dine çevir.** O gün insanlar (cehennemlikler ve cennetlikler olarak) gruplara ayrılacaklar."[148]

Hâkimiyeti Allah'a (cc) vermek, O'nun yasalarına boyun eğmek ve şeriata göre yaşamak anlamında şu iki ayette kullanılır:

"Şüphesiz ki Allah'ın yanında ayların sayısı, gökleri ve yeri yarattığı günden itibaren, Allah'ın Kitabı'nda on ikidir. Bunlardan dördü (içinde savaşmanın yasak olduğu) haram aylardır. **İşte dosdoğru din budur. (Öyleyse) bu aylar içinde (Allah'ın sınırlarını çiğneyerek) kendinize zulmetmeyin.** Müşriklerin sizlerle topluca savaştıkları gibi, siz de onlarla topluca savaşın. Bilin ki Allah, muttakilerle beraberdir."[149]

" 'Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. **Hüküm yalnızca Allah'ındır.** O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. **İşte dosdoğru din budur.** Fakat insanların çoğu bilmezler.' "[150]

Dinin dosdoğru olması ancak tevhidle mümkündür. Bireysel yaşantıda şirksiz kulluk, toplumsal yaşantıda Allah'ın hükümlerine teslimiyet (şeriat) olmadan, dosdoğru bir din oluşmaz. Bu nedenle İblis, insanları iki konuda saptırmak için çabalar: Allah'a (cc) şirk koşmaları ve O'nun helal ve haramlarını değiştirmeleri!

147. 30/Rûm, 30
148. 30/Rûm, 43
149. 9/Tevbe, 36
150. 12/Yûsuf, 40

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, Rabbim, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur. 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. Ben, kullarımın tümünü temiz yaratılış (hanif) üzere yarattım. Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler, kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler." [151]

- **Hak Din (Dinu'l Hak)**

"Müşrikler hoşlanmasa da, tüm dinlere üstün gelsin diye, Resûl'ünü hidayet ve **hak dinle** gönderen O'dur." [152]

Yüce Allah, dinini hak sıfatıyla nitelemiştir. Hak sıfatı; vahye dayanmayan batıl dinlerden ve vahye dayansa da tahrif edilmiş dinlerden sakınmak içindir. Örneğin Rabbimiz Ehl-i Kitab'ı "hak dini din edinmemekle" suçlamıştır.

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan, Allah ve Resûl'ünün haram saydığını haram saymayan ve **hak (din olan İslam'ı) din edinmeyenlerle** alçaltılmış bir şekilde elden cizye verinceye kadar savaşın." [153]

Bildiğimiz gibi ayete muhatap olan Ehl-i Kitab'ın bir dini, Kitab'ı, şeriatı... vardır. Ancak zaman içinde elleriyle yazdıkları kitapları "Bu, Allah'tandır." [154] diyerek vahyin önüne geçirmiş; işlerine gelmeyen bazı ayetleri tevil/tahrif etmiş; [155] dinde olmayan birtakım uygulamalar ihdas etmiş; [156] âlimlerine ve

151. Müslim, 2865
152. 9/Tevbe, 33; Ayrıca bk. 48/Fetih, 28; 61/Saff,
153. 9/Tevbe, 29
154. "Az bir dünyalık elde etmek için elleriyle kitap yazan, sonra da: 'Bu, Allah'ın katındandır.' diyenlere yazıklar olsun. Elleriyle yazdıklarından ötürü yazıklar olsun onlara! (Uydurdukları kitaplar için: 'Allah tarafından yazdırıldı.' diyerek) elde ettikleri kazançtan ötürü de yazıklar olsun onlara." (2/Bakara, 79
155. "Ey Resûl! Küfürde yarışan kimseler seni üzmesin! Onlar ki ağızlarıyla: 'İman ettik.' derler. (Oysa) kalpleri iman etmemiştir. O Yahudi olanlardan bazısı yalana kulak verirler. Sana gelmeyen (Yahudi olanlara laf taşımak için) sana kulak verirler. Allah yerli yerine koyduktan sonra, kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ederler. Derler ki: 'Bu (tahrif edip değiştirdiğiniz) size verilirse onu alın, verilmezse sakının!' Allah kimin fitnesini dilerse, sen onun için Allah'a karşı hiçbir şey yapamazsın. Bunlar, Allah'ın kalplerini temizlemek istemediği kimselerdir. Onlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük bir azap vardır." (5/Mâide, 41)
156. "Sonra, onların peşinden giden resûllerimizi art arda gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da

rahiplerine vahye dayanmaksızın konuşma/hüküm verme yetkisi tanımış;[157] yazdıkları kitaplar etrafında gruplaşmış/mezhepleşmiş;[158] birbirlerine üstün gelebilmek için gruplarını/mezheplerini din edinip fırkalaşmış;[159] ne de olsa Allah bizi affeder, günahlarımızı bağışlar ve ateşe girsek dahi sayılı gün kalırız düşüncesiyle iman ile amel bağını koparmış;[160] iyiliği emretme ve kötülükten alıkoyma sorumluluğunu terk etmiş;[161] zengine ayrı fakire ayrı hükümler uygulamış;[162] kulaktan dolma, zanna dayalı bilgilerle din

---

peşlerinden gönderdik. Ona İncil'i verdik ve ona uyanların kalplerinde şefkat ve merhamet kıldık. Bidat olarak ortaya koydukları ruhbanlığı (hayattan el etek çekip yalnızca ibadetle meşgul olmayı), biz onlara farz kılmadık. Allah'ın rızasını elde etmek için (dinde bir yenilik olarak) yaptılar, onun da hakkını vermediler. İçlerinden iman edenlere ecirlerini verdik, onların birçoğu ise fasıklardır." (57/Hadîd, 27)

157. "Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir." (9/Tevbe, 31)

"…Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' buyurdu." (Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler)

158. "Onlar, dinlerini farklı kitaplar hâlinde parçaladılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir." (23/Mü'minûn, 53)

"Lugat âlimlerinden Zeccâc'ın belirttiği gibi ayette geçen 'زُبُرً' kelimesi kitap ve sahife anlamına gelen 'زَبُورٌ' kelimesinin çoğuludur. Her bir grup daha iyi anlamak ve açıklamak için kitaplar yazmış, sonra da bu kitapları din edinmişlerdir. Vahyi açıklamak için yazılan kitaplar, zamanla asıl olan Kitab'ın yerini almıştır. Artık ihtilaf edildiğinde onlara başvurulmakta, Kitab'ın ayetleri onlara göre değerlendirilmekte (!) ve vahiymiş gibi sürekli tilavet edilip, pasajları hıfzedilmekte, üzerinde tefekkür ve tedebbür edilmektedir. (bk. 2/Bakara, 79)" (Tevhid Meali, s. 344, Mü'minûn Suresi, 53. ayetin açıklaması)

159. "Onlar kendilerine ilim (vahiy) geldikten sonra, aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği nedeniyle ayrılığa düştüler…" (42/Şûrâ, 14)

160. "Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der…" (5/Mâide, 18)

"(Sapkınlıklarının nedeni:) 'Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacak.' demelerindendir. (Allah adına bilmeden) uydurdukları bu iftira, dinleri konusunda kendilerini aldattı." (3/Âl-i İmran, 24)

161. "İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir. Yaptıkları kötülükten birbirlerini alıkoymazlardı. Yaptıkları şey ne kötüdür." (5/Mâide, 78-79)

162. Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yüzü siyaha boyanmış ve celde (değnek) cezası uygulanmış bir Yahudi, Nebi'nin (sav) yanından geçirildi.

Nebi (sav) onları çağırdı ve 'Zina eden kimsenin cezasını kitabınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi.

'Evet' dediler.

Bunun üzerine onların âlimlerinden bir kimseyi çağırdı ve 'Musa'ya Tevrat'ı indiren adına, zina eden kimsenin cezasını kitabınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi.

anlayışı oluşturmuş; [163] peygamber sevgilerinde aşırı giderek ona (as) İlahi sıfatlar yüklemiş… [164] böylece hem itikadi hem de amelî olarak dinlerini tahrif etmişler, dinlerini hak olmaktan çıkarmışlardır.

O da, 'Hayır! Eğer benden bu şekilde söz almasaydın sana bildirmezdim. Zina cezasının recm olduğunu bulmaktayız. Ancak ileri gelenlerimiz arasında zina çoğaldı. Sonunda ileri gelenlerimizi yakalarsak onu bırakır, zayıfı yakalarsak ona zina cezasını uygular hâle geldik. Bunun üzerine, 'Gelin, hem ileri gelene hem de zayıfa uygulayacağımız bir şey üzerine birleşelim' dedik ve neticede recm cezasını, yüzünü siyaha boyama ve celde (değnek) cezası uygulama olarak çevirdik' dedi.
Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Allah'ım, Senin emrini öldürdüklerinde onu ilk dirilten benim.' dedi, arkasından emir verdi ve recm yapıldı.
Bunun ardından Yüce Allah, 'Ey Resûl! Küfürde yarışan kimseler seni üzmesin! Onlar ki ağızlarıyla 'İman ettik.' derler. (Oysa) kalpleri iman etmemiştir. O Yahudi olanlardan bazısı yalana kulak verirler. Sana gelmeyen (Yahudi olanlara laf taşımak için) sana kulak verirler. Allah yerli yerine koyduktan sonra, kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ederler. Derler ki: 'Bu (tahrif edip değiştirdiğiniz) size verilirse onu alın, verilmezse sakının!' ' (5/Mâide, 41) ayetini indirdi.
Yahudiler, 'Muhammed'e gidin. Eğer (zina edenler hakkında) siyaha boyama ve celde (değnek) cezası verirse alınız. Eğer recm cezasına hükmederse kaçınınız.' diyorlardı.
Bunun üzerine Yüce Allah, 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir.' (5/Mâide, 44) 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse (onlar) zalimlerin ta kendileridir.' (5/Mâide, 45) 'Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse (onlar) fasıkların ta kendileridir.' (5/Mâide, 47) ayetlerini indirdi.
İşte bu ayetlerin hepsi kâfirler hakkındadır." (Müslim, 1700)

163. "Onların içinden Kitab'ı bilmeyen ümmiler vardır. (Kitab'a dair) birtakım emaniyyeye/kuruntuya/kulaktan dolma bilgiye sahiplerdir ve onlar yalnızca zannetmektelerdir." (2/Bakara, 78)
" 'Yüce Allah, bazı insanların Kitab'a dair bilgisini 'emaniyye' diye isimlendirir. 'Umniyye' kelimesinin cem'i/çoğulu olan emaniyye üç ayrı anlama sahiptir.'
a. İbni Abbas (ra) ve Mücahid kelimeyi 'yalan' olarak tefsir etmişlerdir. Yani onlar Kitab'a dair yalan yanlış bilgilere sahiplerdir ve insanların uydurduğu bilgileri Kitab'ın bilgisi sanmaktalardır.
b. Katâde (rh) kelimeyi 'kuruntu/temenni' olarak tefsir etmiştir. Kur'ân'ın farklı ayetlerinde de bu anlamda kullanılmıştır. (bk. 4/Nisâ, 119, 123; 57/Hadîd, 14) Yani onların birtakım temennileri vardır (cennete girecekleri, üstün oldukları vb.) ancak bu temennileri Kitap doğrulamaz.
c. Zeccac ve Kisai (rh) kelimeyi 'yüzünden okuma/tilavet' olarak tefsir etmişlerdir. Hac Suresi 52. ayette kelime bu anlamda kullanılmıştır. Yani Kitab'ı fıkhetmeden, anlamaksızın yalnızca yüzünden okurlar. (Zâdu'l Mesîr, 1/81-82, Bakara Suresi, 78. ayetin tefsiri)
• Kitab'ı emaniyyeye çevirmek; yalan yanlış bilgileri Kitab'a arzetmeden, Kitabi bilgi diye kabul etmektir.
• Kitab'ı emaniyyeye çevirmek; anlamadan, sırf hatim devirmek için Kitab'ı okuyup, anlamadığı Kitab'ı çokça okumuş olmakla övünmektir (tekasür).
• Kitab'ı emaniyyeye çevirmek; anlamadığı ve yaşamadığı, onunla hükmetmediği ve rehber edinmediği, ihtilaflarda hakem kılmadığı ve onunla cihad etmediği… Kitab'ın kendini cennete götüreceğini temenni etmektir.
Şu bir gerçek: Bir, Allah'ın indirdiği munezzel/indirilmiş din vardır. Bu, Kitap ve onu tebliğ edip açıklayan Resûl'dür. Bir de şeytanın temennilerle/kuruntularla uydurduğu muharref/uydurulmuş din vardır. Bu da hurafeler, menkıbeler, din adına vahye dayanmaksızın uydurulan bilgilerdir. Ayrıca bk. 4/Nisâ, 105; 7/A'râf, 170" (Tevhid Meali, s. 11, Bakara 78. ayetin açıklaması)

164. "Andolsun ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir olmuşlardır. (Oysa) Mesih demişti ki: 'Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa, Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.' Andolsun ki: 'Allah üçün üçüncüsüdür.' diyenler kâfir olmuşlardır. (İbadeti hak eden) tek bir ilahtan başka hiçbir ilah yoktur. Şayet söylediklerine son vermezlerse elbette, onlardan kâfir olanlara, can yakıcı bir azap dokunacaktır." (5/Mâide, 72-73)

Ayeti dikkatle okuduğumuzda çarpıcı bir gerçekle daha karşılaşıyoruz: Yüce Allah onları "hak dini din edinmemekle" suçlamasının yanında, Allah'a ve ahirete inanmamakla da suçlamıştır! Bugün bile bir Yahudi ve Hristiyan Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmamakla suçlansa bunu hakaret kabul eder. Peki, onlar Allah'a ve ahirete inanmayı iman esası kabul etmelerine rağmen nasıl oldu da kâfirlikle suçlandılar? Evet, kişinin inandığı ve yaşadığı din "hak" olma özelliğini yitirip şirk ve bidatle saflığı bozulduğunda artık, o din Allah'ın dini değildir. O dinden kaynaklı Allah ve ahiret inancı da sahih değildir.

Dinin hak olması için gerekli iki şart

Yüce Allah dinin hak olması için iki ayrı kavrama dikkatimizi çekmiştir:

– Hak Allah'tan gelendir

"De ki: 'Hak, Rabbinizden gelendir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.' ... "[165]

Yüce Allah'ın bir ismi de El-Hakk'tır. O (cc), hakkın yegâne sahibidir. Bir şeyin "hak" olması, yalnızca O'ndan gelmiş olmasıyla mümkündür. Bu da bizi Kitap/Kur'ân merkezli bir din anlayışına götürmektedir. Zira Allah'tan bize gelen hak, Kur'ân'dır.

– Allah hak dini elçisiyle göndermiştir

"Müşrikler hoşlanmasa da, tüm dinlere üstün gelsin diye, Resûl'ünü hidayet ve hak dinle gönderen O'dur."[166]

Kur'ân'ın üç ayrı ayetinde[167] hak dinin Resûl ile gönderildiğine dikkat çekilmiştir. Bu da bizi sünnet merkezli bir din anlayışına götürmektir. Zira Allah Resûlü'nün (sav) vazifesi, yaşadığı dönemle sınırlı değildir. Allah (cc) onu hem yaşadığı çağa hem de o çağa erişmemiş olan bizlere göndermiştir:

"Ümmiler arasında onlardan olan, kendilerine (Allah'ın) ayetlerini okuyan, onları arındıran, Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir Resûl gönderen O'dur. Onlar, bundan önce apaçık bir sapıklık içindeydiler. **Ve onlardan olup da henüz onlara erişmemiş olanlara da ...** O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet

---

165. 18/Kehf, 29
166. 9/Tevbe, 33
167. bk. 9/Tevbe, 33; 48/Fetih, 28; 61/Saff, 9

sahibi olan) El-Hakîm'dir. Bu, Allah'ın lütfudur. (Allah, lütfunu) dilediğine verir. O Allah, büyük bir lütuf sahibidir."[168]

Resûl'e (sav) yönelik sorumluluklarımız olan; ona itaat, onu hakem kılma, ona saygı gösterme, ona salât getirme, onu örnek almakla ilgili ayetler, yalnızca yaşadığı dönem insanına değil, tüm insanlığa hitap edecek şekilde indirilmiştir:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün. Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir."[169]

"Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem tayin edip, verdiğin hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ve tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."[170]

"Kim Resûl'e itaat ederse hiç şüphesiz Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse seni, onların üzerine koruyucu göndermedik."[171]

"Andolsun ki sizin için, Allah'ı ve Ahiret Günü'nü uman ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah Resûl'ünde güzel bir örneklik vardır."[172]

"Allah ve melekleri Peygamber'e salât etmektedir. Ey iman edenler! Siz de ona salât ve selam edin."[173]

"Şüphesiz ki biz seni, şahit, müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. Allah'a ve Resûl'üne iman etmeniz, onu desteklemeniz, ona saygı duymanız ve sabah akşam (Allah'ı) tesbih etmeniz için."[174]

Dinimizin "hak din" olması, onun (sav) sünnetine ittibayla mümkündür.

168. 62/Cuma, 3-4
169. 4/Nisâ, 59
170. 4/Nisâ, 65
171. 4/Nisâ, 80
172. 33/Ahzâb, 21
173. 33/Ahzâb, 56
174. 48/Fetih, 8-9

• Dini İkame Etmek ve Ayrılığa Düşmemek

“ ‘**Dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.**’ diye Nuh’a emrettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa’ya emrettiğimizi sizin için dinde şeriat kıldık. Müşrikleri kendisine davet ettiğin (tevhid) onlara ağır geldi. Allah dilediği kulunu (tevhid ve ayrılıksız din için) seçer ve O’na yönelenleri hidayete erdirir.”[175]

Sahih dinin bir diğer özelliği; dini tevhid üzere ikame etmek ve onda ayrılığa düşmemektir. Bu, Yüce Allah’ın ulu’l azm resûllerine şeriat kıldığı, çağlar boyu değişmeyen bir asıl, sabitleşmiş bir hakikattir. Dini tevhid üzere ikame etmek, önceki bölümde anlattığımız Dinu’l Halis sıfatını korumak, dini şirk ve şirke açık hâle getiren bidatlerden sakınmaktır. Dinde ayrılığa düşmemek ise Kur’âni bir uyarıdır. Bu uyarıdan ne kastedildiğini vahye soracağız. Zira Kitab’ın ayetlerini muhkem kılan Allah (cc), -ki “Dinde ayrılığa düşmeyin.” ayeti muhkem ayetlerdendir- o ayetleri başka yerlerde mufassal ayetler ve Nebevi uygulamalarla izah etmiştir:

“Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap’tır.”[176]

“(Peygamberleri) apaçık deliller ve Kitaplarla (yolladık). Sana da bu zikri/Kur’ân’ı indirdik ki, insanlara indirileni onlara açıklayasın. Umulur ki düşünürler.”[177]

Dinde ayrılığa düşmenin (bazı) suretleri

Gruplaşmayı gerektiren her ayrılık dinde tefrikadır ve takdir edileceği üzere tefrikanın sayısız sureti vardır. Vahiy, bizden önceki ümmetlerin tefrikaya düştüğünü haber vermiş, bazı tefrika örneklerine dikkatimizi çekmiştir.

a. Aynı suçu işleyenlerin din adına birbirini suçlaması

“Kitab’ı okuyup durdukları hâlde Yahudiler: ‘Hristiyanlar hiçbir şey üzere değildir.’ dediler. Hristiyanlar da: ‘Yahudiler hiçbir şey üzere değildir.’ dediler. Aynı şekilde

175. 42/Şûrâ, 13
176. 11/Hûd, 1
177. 16/Nahl, 44

bilmeyenler de onların sözünün benzerini söylediler. Allah, Kıyamet Günü'nde anlaşmazlığa düştükleri konularda aralarında hükmedecektir."[178]

Yahudi ve Hristiyanlar; aynı Kitab'ı okuyup durmalarına rağmen, birbirlerini "hiçbir şey üzere olmamakla", yani dinsizlikle suçlamışlardır. Bugünkü ıstılahla söyleyecek olursak birbirlerini tekfir etmişlerdir. Aslında ayet çok özel bir durumu anlatmaktadır. İbni Abbas ayetin, Nebi (sav) huzurunda tartışan Necran Hristiyanları ve Medine Yahudileri hakkında indiğini söyler. Yahudiler bu tartışmada İsa'nın (as) nübüvvetini, Hristiyanlar da Musa'nın (as) nübüvvetini inkâr eder.[179] **Yani her iki taife de hakkı bilmelerine rağmen, sırf tarafgirlik duygusuyla hakikati inkâr etmiş ve ihtilafa düşmüşlerdir. Kur'ân'da, Abdullah ibni Abbas'ın tefsirini destekleyen ayetler vardır:**

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Tevrat, İncil ve Rabbinizden size indirileni (içindekilerle amel edip) ayakta tutmadıkça **hiçbir şey üzere değilsiniz.**' Andolsun ki Rabbinden sana indirilen (bu Kur'ân), onların birçoğunun azgınlık ve küfürlerini arttıracaktır. Kâfirler topluluğu için üzülme!"[180]

Aslında Yahudi ve Hristiyanların "hiçbir şey üzere olmadığı", Allah'ın (cc) buyruğudur. Bakara Suresi'nin 113. ayetinde yerilen şey sözün kendisi değildir, zira söz bir hakikati işaret etmektedir. Ne ki onlar bu sözü hakkı savunmak adına değil, aynı suçları işlemelerine rağmen tarafgirlik duygusuyla, birbirlerine üstünlük sağlamak için söylemişlerdir. Ayet bize şunu hatırlatmaktadır: Aynı suçları işlemelerine rağmen din adına birbirlerini suçlayanlar yerilmiştir.

b. Kitaplar etrafında gruplaşmak

"Onlar, dinlerini farklı kitaplar hâlinde parçaladılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir."[181]

Dini kitaplar etrafında parçalamak farklı şekillerde olabilir. Bunlardan biri dinî kitaplar yazıp o kitaplar etrafında fırkalaşmaktır. Şöyle ki; "Lugat âlimlerinden Zeccac'ın belirttiği gibi ayette geçen "زُبُرًا" kelimesi kitap ve

178. 2/Bakara, 113
179. bk. Tefsîru't Taberî, 2/513-514, Bakara Suresi, 113. ayetin tefsiri
180. 5/Mâide, 68
181. 23/Mü'minûn, 53

sahife anlamına gelen "زَبُورٌ" kelimesinin çoğuludur. Her bir grup daha iyi anlamak ve açıklamak için kitaplar yazmış, sonra da bu kitapları din edinmişlerdir. Vahyi açıklamak için yazılan kitaplar, zamanla asıl olan Kitab'ın yerini almıştır. Artık ihtilaf edildiğinde onlara başvurulmakta, Kitab'ın ayetleri onlara göre değerlendirilmekte (!) ve vahiymiş gibi sürekli tilavet edilip, pasajları hıfzedilmekte, üzerinde tefekkür ve tedebbür edilmektedir."[182]

Dini kitaplar etrafında parçalamanın bir diğer sureti; Kitab'ı parçalara bölüp yalnızca bir parçayla yetinmek, o parça etrafında gruplaşmaktır. Hasan-ı Basrî (rh) önce Kitab'ı tahrif etttiklerini sonra o tahrif ettikleri üzere yeni kitaplar yazdıklarını belirtmiştir.[183] Dini parçalara ayırmak ve bir parçayı bütünün yerine ikame etmek, dine mensup her topluluğun karşılaşabileceği bir tehlikedir. Şöyle ki;

"...Din bir bütündür. Allah (cc) tarafından indirildiği şekliyle bir dindir. Siz onun bir parçasına tutunup bütünü ihmal ettiğinizde, elinizdeki parça Allah'ın indirdiği din değildir. Çünkü dinin şubeleri, bütünün içinde anlamlıdır. Bunu, insan vücudu örneğinden yardım alarak anlayabiliriz. Kolumuz vücudumuzun bir parçasıdır. Vücutla beraber olduğunda bir anlamı vardır. Onu vücuttan kopardığımızda; şekil olarak koldur belki, ama vücudun bir parçası değildir artık. İşlevsizdir... Anlamsızdır...

Din de böyledir... Örneğin, ahlak şubesi, bütünün içinde bir anlam ifade eder, ona 'İslam ahlakı' denilebilir. Onu inançtan, mücadeleden, ibadetten... soyutladığınızda, tek başına İslam ahlakı değildir. Sizi korumaz, dünyayı güzelleştirmez... Hristiyanvari putperest, ama erdemli (!) bir toplum meydana çıkar.

Akide de böyledir... Bütünün içinde İslam akidesidir... Onu ahlaktan, ibadetlerden, mücadeleden... soyutladığınızda, ideolojileşir. Bir felsefe ekolü gibi zihin jimnastiği yaptıran bayağı bir akıma dönüşür... Yahudi toplumu gibi ahlaksız, zelil ve zalim bir toplum ortaya çıkar.

Cihad veya davet de böyledir... Onu bütünden kopardığınızda bir savaş makinesine/psikopata ya da ekran vaizine/rol yapan bir tiyatrocuya dö-

182. Tevhid Meali, s. 344, Mü'minûn Suresi, 53. ayetin açıklaması
183. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 15/314, 51734 No.lu rivayet

nüşürsünüz… Uğruna canınızı verdiğinizi iddia ettiğiniz veya kendisine davet ettiğinizi iddia ettiğiniz Allah'a (cc) kulluk etmeye üşenirsiniz (!) Bizden önceki milletler, dini inkâr ederek parçalamadılar. Onun bir cüzünü öne çıkarıp bütünden ayırarak ve din yalnızca oymuş gibi davranarak dini parçaladılar. Allah'ın (cc) indirdiği bütünü, yani hakikati parçalayarak suç işlediler.

Allah da (cc) onları amellerinin cinsiyle cezalandırdı. Parçalamışlardı, parçalandılar… Bölmüşlerdi, bölündüler… Sonra da fırkalara ayrılıp birbirlerine musallat oldular. Bir azap olarak birbirlerinin baskı ve tazyikine uğradılar."[184]

Dinde ayrılığın nedenleri

Din, inançları birleştirmek için gelmiştir. Dinde tefrika, sahih dinin varlık amacına aykırıdır. Buna rağmen dinde ayrılık/bölünme bir vakıadır. "Dinde tefrikanın nedenleri nedir?" sorusunu vahye sorduğumuzda şu cevapları alırız:

a. Bağy

"Kendisine Kitap verilen ümmetlerin tefrikaya düşme nedenlerinin başında 'bağy' gelir:

'Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır. Kendilerine Kitap verilenler, kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği nedeniyle anlaşmazlığa düştüler. Her kim de Allah'ın ayetlerine karşı kâfir olursa şüphesiz ki Allah, hesabı çabuk görendir.'[185]

'Onlara (helal ve haramları içeren) emirden apaçık deliller verdik. Kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği nedeniyle ihtilaf ettiler. Rabbin, Kıyamet Günü, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir.'[186]

Bağy, ahlaki bir hastalıktır. Azgınlık ve kıskançlık nedeniyle başkalarına üstün gelme isteğidir. Bazen ırkla, bazen mezheple, bazen maddi imkân-

184. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 493-494
185. 3/Âl-i İmran, 19
186. 45/Câsiye, 17

larla, bazen sayı çokluğuyla… bir grubun kendini başkalarından üstün görmesidir. Bazen de kıskançlık ve hased nedeniyle birilerinin, başkasına verilen fazilet ve lütfu çekememesidir.

Kıskançlık ve kendini üstün görme, kalbi örten ve kirleten ahlaki bir hastalıktır. Elinde vahiy olsa dahi, vahiyden faydalanmaya engel bir durumdur. Bağy ahlakından kurtulmayan her insan, bir tefrika virüsüdür ve tefrikayı derinleştirir.

b. Kitaplar[187]

‘Onlar, dinlerini farklı kitaplar hâlinde parçaladılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir.’[188]

c. Saptırıcı imamlar

Sevban’dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

‘… Ben ümmetim için saptırıcı imamlardan korkuyorum. Ümmetim içinde bir defa kılıç çekildi mi kıyamete kadar tepelerinden kalkmaz.’[189]

Saptırıcı imamlar; hevaya tabi olan, sapan ve saptıran insanlardır. Onlar dinlerini dünya karşılığında satmışlardır. Birkaç kuruş fazladan kazanmak, ekranlarda reyting toplamak ve tağutlara yakın olmak için Allah’ın dinini ters yüz ederler. Yapmadıklarını söyler, emrolunmadıklarını yaparlar. Şahsi menfaatleri için din uydurmaktan ya da var olanı tahrif etmekten imtina etmezler. Uydurdukları din ya tefrikaya neden olur ya da var olan tefrikayı derinleştirir.

d. Emr-i bi’l ma’rufu terk etmek

‘Sizin içinizden (insanları) hayra çağıran, iyiliği emreden, kötülükten alıkoyan bir topluluk olsun. Bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.’[190]

Ayeti okuyan insanın zihninde şu soru belirir: İnsanları hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten alıkoyan bir topluluk olmasa ne olur? Ayet

187. Konuyla ilgili açıklamalar önceki sayfalarda zikredildi.
188. 23/Mü’minûn, 53
189. Ahmed, 22452
190. 3/Âl-i İmran, 104

soruyu sormaz, ne ki soruya cevap mahiyetinde bir sonraki ayet gelir, Allah (cc) en doğrusunu bilir:

'Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra ihtilaf edip ayrılığa düşenler gibi olmayın. Bunlar için büyük bir azap vardır.'[191]

Bir ümmet insanları hayra davet etmiyorsa, birbiriyle uğraşmaya başlar. Dinle oluşan manevi enerji davet ve mücadeleye yönelmezse, sahibini zehirler. O manevi enerjiyi dindaşlarına yönlendirir. Ki bu da dinde tartışma, cedel ve tefrikanın kapısını aralar.

e. Nebi ve ashabının yolunu terk edip hevaya uymak

'İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti.'[192]

İbni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Bir gün Allah Resûlü (sav) eliyle bir çizgi çizdi sonra dedi ki: 'Bu Allah'ın (cc) istikamet üzere olan yoludur.'

Sonra o çizginin sağına ve soluna bazı çizgiler çizdi ve buyurdu ki: 'Bunlar, her birinin başında o yola davet eden birer şeytanın bulunduğu yollardır.'

Daha sonra Allah Resûlü (sav) bu ayeti okudu.'[193]

Kur'ân ve sahih Sünnet, hak yolun bir tane olduğunu, onun da vahiyle açıklandığını,[194] bunun dışında kalan tüm yolların sapıklık olduğunu,[195] farklı yollara sapanların hakikatte hevalarına uyduğunu açıklamıştır.[196] '[197]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

' 'İsrailoğullarına gelen her şey benim ümmetime de gelecektir. Ayakkabının

191. 3/Âl-i İmran, 105
192. 6/En'âm, 153
193. Darimi, 202; Ahmed, 4437
194. bk. 2/Bakara, 38
195. bk. 10/Yûnus, 32
196. bk. 45/Câsiye, 18
197. Tevhid Meâli, s. 148, En'âm Suresi, 153. ayetin açıklaması

ayakkabıya eşitliği gibi aynı durumda olacaklardır. Hatta onlardan, herkesin gözü önünde annesiyle zina eden olsa ümmetimden de böyle yapanlar çıkacaktır. İsrailoğulları yetmiş iki millete ayrılmışlardı. Ümmetim ise yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi cehennemde olacaktır.'

Ashab, 'O millet kimdir?' **diye sordular.**

Allah Resûlü, 'Ben ve ashabım hangi milletten isek o milletten ve dinden olanlardır.' **dedi.'**[198]

Allah'ın razı olduğu insanlar; Muhacir ve Ensar'ın öncüleri ile onlara ihsan üzere tabi olan sonrakilerdir. Onlara ihsan üzere tabi olmayanları nasıl bir akıbetin beklediğini Allah Resûlü (sav) haber verir: Dinde ayrılık/tefrika! Bir insan onların yoluna uymuyorsa dini, hevasına uygun anlayacaktır. Şöyle ki; dinin yazılı kitap hâli ve amelî uygulaması vardır. Yazılı kitap hâlini her insan farklı anlar. Ancak yaşanmış amelî hâli, tüm anlayışların sağlamasını yapabileceğimiz bir kaynaktır. Kitab'ın uygulandığı ve uygulamadan Yüce Allah'ın razı olduğu dönem, o dönemdir. O dönemi yok sayarak yapılacak her okuma, yanlış anlama tehlikesini barındırır. Çoğu zaman bu anlayışlar, tefrikaya neden olur.

f. İlahi bir ceza olarak tefrika

'De ki: 'O, size üstünüzden ve ayaklarınızın altından bir azap göndermeye ya da sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kâdirdir.' Bak, anlasınlar diye nasıl da ayetlerimizi çeşitli şekillerde açıklıyoruz.'[199]

Cabir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

' 'De ki: Allah'ın, size üstünüzden (gökten) azap göndermeye gücü yeter…' **ayeti indiği zaman Allah Resûlü (sav),** 'Senin vechine sığınırım.' **şeklinde dua etti. Ayetin,** 'ayaklarınızın altından (yerden)' **ifadesinden sonra da yine,** 'Senin vechine sığınırım.' **diyerek dua etti. Ayetin,** 'Ya da sizi birbirinize düşürüp kiminize kiminizin hıncını tattırmaya (gücü yeter.)' **ifadesinden sonra** 'Bu, daha hafiftir.' **veya** 'daha kolaydır' **dedi.'**[200]

198. Tirmizi, 2641
199. 6/En'âm, 65
200. Buhari, 4628

Habbab ibni Eret'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Allah Resûlü (sav) bir gün namaz kıldı ve o namazı uzattı.

Bunun üzerine, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bugüne kadar kılmadığın uzunlukta bir namaz kıldın.' dediler.

Allah Resûlü (sav), 'Evet bu, korku ve ümit namazı idi. Bu namazda Allah'tan üç şey istedim. İkisini bana verdi, fakat birini vermedi. Allah'tan, ümmetimi kıtlıkla helak etmemesini istedim, bunu bana verdi. Düşman güçlerinin ümmetimin başına musallat olmamasını istedim, bunu da bana verdi. Üçüncü olarak da ümmetimin birbirine düşürülmemesini istedim, bunu bana vermedi.' dedi.'[201]

Bu ayetler indiğinde Allah Resûlü'nün, duaya sarıldığını görüyoruz. Önce bu azap çeşitlerinden Allah'a sığınıyor, sonra Allah'tan ümmetini koruması için ricacı oluyor. Buradan anlıyoruz ki ayet ne kadar müşriklere hitap etse de Nebi (sav) üzerine alınıyor ve ümmeti için Allah'a (cc) iltica ediyor. Zira o, Allah'ın bildirmesiyle kendinden sonra ümmetin sapacağını biliyor:

Ebu Said El-Hudri'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

''Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.'

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudilerle, Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de 'Başka kim olacak?' dedi.'[202]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

'Devs Kabilesi'nin kadınlarının kalçaları Zu'l Halasa'nın etrafında çalkalanmadıkça kıyamet kopmaz.'[203]

201. Ahmed, 21053; Tirmizi, 2175
202. Buhari, 7320; Müslim, 2669
203. Buhari, 7116; Müslim, 2906

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

'Allah Resûlü'nün (sav), 'Lat ve Uzza'ya kulluk edilmediği sürece gece ve gündüz gitmez.' dediğini işittim.'[204]

Peygamber biliyor ki; tevhid ve sünnetten sapan her ümmet, Allah'ın (cc) bu tehdidine muhataptır. Bu sebeple Allah'a (cc) iltica ediyor ve onları bu üç tehditten korumasını istiyor. Allah (cc), ilk iki talebi kabul ediyor. Toplumun kökünü kurutacak bir helak ve ümmeti topyekûn tarih sahnesinden silecek düşman saldırısından koruyacağını vadediyor. Ki; yaşadığımız on dört asırlık ömür bu rivayetleri doğruluyor. Geçmiş milletlerde olduğu gibi, bir toplumun helak olması veya düşman eliyle tarihten silinmesi vaki olmuyor. Ancak ayetteki 'Sizleri (farklı ve zıt düşüncelere sahip) gruplara bölüp bir kısmınıza diğer bir kısmınızın baskı ve sıkıntısını tattırmaya kadirdir.' ifadesiyle Rabbimiz, musibetlerin yaşanacağını bildiriyor. Musibetler yaşandı, yaşanıyor, yaşanacak… Çünkü Allah (cc), Resûl'ünün duasını kabul etmiyor. İhtilaf ve tefrikanın yaşanacağını bildiriyor. On dört asırdır yaşadıklarımız bu rivayetleri doğruluyor. Yahudi ve Hristiyanları taklit eden, putlara tapan, müşriklere katılan; yani tevhid ve sünnetten sapan ümmet, bu sapmanın bedelini ihtilaf ve tefrikayla ödüyor.

Ayeti ve ayetin Allah Resûlü (sav) tarafından açıklanmasını idrak ettiğimizde şunu anlarız: Allah'ın bir takdiri olarak, ihtilaf ve tefrika hep olacaktır. İhtilafsız ve tefrikasız bir ümmet hayali, bir ütopya ve boşa kürek çekmektir. Ecele meydan okumak ne anlama geliyorsa, İlahi takdir olan tefrikaya meydan okurcasına konuşmak, çabalamak da o anlama gelir. Bu çaba berhava olmaya mahkûmdur.

Gerçekçi tutum; tefrikayı oluşturan sebeplerden ve tefrika vuku bulmuşsa onun fitnesinden sakınmaktır. Evet, tekrar ederek söyleyelim: Tefrika ve iç karışıklık Yüce Allah'ın takdiri olarak vuku bulacaktır. Bundan kaçınmak insan takatini aşar. İnsanın yapabileceği şey, tefrikayı oluşturan nedenlerden ve tefrikanın fitnesinden (iç savaştan) sakınmaktır.

---

204. Müslim, 2907

Tefrikanın fitnesi!

'Tefrikanın fitnesi; iç savaştır. Fırkaların birbirine silah çekmesi ve birbirini katletmesidir. Tefrikanın fitnesi; fırkalaşmanın fikir çatışmasından bir adım öteye geçip silahlı çatışmaya dönmesidir. Allah Resûlü (sav) bunu fitne olarak isimlendirmiş ve ümmetini bu duruma karşı uyarmıştır:

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

'Öyle fitneler kopacak ki, o fitnelerde oturan ayakta durandan, ayakta duran yürüyenden, yürüyen koşandan daha hayırlı olacaktır. Bunlara göz dikeni bu fitneler de alıp helak edecektir. Her kim bir sığınak ya da onlara karşı korunacak bir yer bulursa onunla kendisini korumaya baksın.'[205]

Ebu Bekre'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

' 'Biline ki, ileride birtakım fitneler olacaktır. Bakınız, sonra yine birtakım fitneler olacak ki, bu fitne içerisinde, oturan yürüyenden daha hayırlı olacaktır. Yürüyen de ona koşandan daha hayırlı olacaktır. Bakınız, fitne indiğinde veya meydana geldiğinde kimin develeri varsa hemen develerinin başına gitsin. Kimin davarları varsa davarının başına gitsin. Kimin bir toprağı varsa toprağının başına gitsin.'

Bu sırada bir kimse, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bir kimsenin ne devesi ne davarı ne de toprağı varsa?' dedi.

O da (sav) 'Kılıcını alıp keskin tarafını taşa vurup, sonra gücü yettiğince kurtulmaya çalışsın.' buyurdu.

Sonra, 'Ey Allah'ım! Tebliğimi ettim mi? Ey Allah'ım! Tebliğimi ettim mi? Ey Allah'ım! Tebliğimi ettim mi?' dedi.

Bir kimse de 'Ey Allah'ın Resûlü! İki saftan birisine veyahut iki gruptan birisine götürülmek zorunda kalır da birisi beni kılıcıyla vurur veya bir ok gelip beni öldürürse?' dedi.

O da (sav) 'Hem kendi günahını hem de senin günahını yüklenir, cehennemliklerden olur.' buyurdu.'[206]

---

205. Buhari, 3601
206. Müslim, 2887

Bugün, kendini İslam'a nispet edenler arasında var olan çatışma, bu babtandır. Zira dışarıdan bakan bir göz çatışan tarafları ayıramıyorsa bu, fitnedir. Allah Resûlü'nün (sav), en ağır cezayı hak etmelerine rağmen münafıklara ilişmeyip, onları siyasi yönden kontrol altında tutması, bu ilke ışığında anlaşılmalıdır. Çünkü onlar Allah Resûlü'nün arkasında namaz kılıyor, onunla birlikte cihada çıkıyor, onun (sav) diliyle konuşuyorlardı. Bununla birlikte öldürülmeyi hak ettikleri her türlü küfrü işliyor, Müslimlere tuzak kurup İslam düşmanlarıyla iş birliği yapıyorlardı. Allah Resûlü onları öldürmeyişini şöyle gerekçelendiriyordu, 'Tâ ki insanlar, Muhammed, ashabını öldürüyor demesin diye…'[207]

Onlar Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan, asıl düşman olan kâfirlerdi; bunu müminler biliyordu. Ancak dışarıdan bakan bir göz onları müminlerden ayıramazdı. Onlara yönelik her türlü faaliyeti; bir iç kargaşa, Müslim'in Müslim'i katletmesi olarak algılardı.

Sonuç

Karşımızdaki, küfrü gerektiren bir suç işlese de bu, onunla savaşı her zaman meşru kılmaz. Karşımızdaki kendini İslam'a nispet ediyorsa ve dışarıdan bakan bir göz savaşan tarafları ayıramıyorsa, bunu fitne saymalı, Allah Resûlü'nün (sav) tavsiyesi olarak uzak durmalıyız."[208]

Tefrikanın fitnesinden sakınmayan insan, akılsızca davranışlarda bulunur.

Ebu Musa El-Eş'ârî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü bize, 'Kıyamete yakın zamanlarda herc olur.' dedi.

Ben, 'Ey Allah'ın Resûlü herc nedir?' dedim.

O da, 'Öldürme olayıdır.' dedi.

Orada bulunan bazı Müslimler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Biz, bir yılda müşriklerden şu kadarını öldürürüz.' dediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Herc, müşrikleri öldürmek demek değildir, fakat

207. bk. Buhari, 3518; Müslim, 2584
208. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 175-180

sizler birbirinizi öldüreceksiniz. Hatta kişi komşusunu, amca oğlunu ve akrabasını öldürecektir.' dedi.

Orada bulunanlardan bir kısmı, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bugünkü aklımız bizde olduğu hâlde birbirimizi mi öldüreceğiz?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'Hayır o zamanda toplumun çoğunluğunun akletme yeteneği kalmayacak ve aklını kullanamayan birtakım kimseler de o gün iş başına geçmiş olacaktır.' dedi."[209]

• Yüzünü "Din"e Çevirmek

Sahih dinin özelliklerinden biri, kişinin yüzünü hanif olarak dine çevirmesidir:

"Ve yüzünü hanif olarak dine çevir! Sakın müşriklerden olma!"[210]

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler. O'na yönelenler olun. O'ndan korkup sakının. Namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın."[211]

Kişinin yüzünü dine dönmesi, her şeyiyle dine yönelmesidir.[212] Bu bir yönüyle yönelişi, adanmayı, ilgiyi ifade ederken diğer yönüyle bir sırt dönüşü, tavır almayı, tepkiselliği ifade eder. Zira yüzünü bir şeye dönen/yönelen, doğal olarak bir başkasına sırt çevirecek, tavır alacaktır. Zaten ayetler dikkatle okunduğunda her iki ayetin de yüzü dine çevirmeyi emrettikten sonra müşriklerden olmayı kati surette yasakladığı görülecektir.

Her şeyiyle dine yönelen, doğal olarak sırtını dinin tam karşısında duran şeye çevirecek, tavır alacaktır. Dinin tam karşısında duran şey nedir? Her şeyden önce batıl ve muharref dinlerdir. Kaynağını vahiyden almayan her

209. İbni Mace, 3959
210. 10/Yûnus, 105
211. 30/Rûm, 30-31
212. Yüzün dine dönülmesi iki şekilde tefsir edilmiştir. Selef müfessirlerinden bir grup, "Dinini Allah'a halis kıl." olarak tefsir etmiştir. (bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 17/446, 60573-60577 No.lu rivayetler) Bu, bizim daha önce açıkladığımız "Halis Din" kavramıyla aynıdır. İkinci tefsir ise Yahya ibni Sellam'a aittir. "Yönünü/cihetini dine ikamet et." şeklinde olan tefsir (age.) burada açıkladığımız manadadır.

türlü anlayış, felsefe, izm, ideolojidir. Kaynağını vahiyden aldığını iddia eden, ancak Kitab'a uymak yerine işi kitabına uyduran muharref dindir. Sürekli sahih dinin karşısına konan "babalarımız/atalarımız/selefimiz/mezhebimiz/âlimlerimiz" kısaca vahye rağmen oluşmuş gelenektir. Muhkem ayetlerin kendisiyle müteşabih duruma düşürüldüğü "reel politik/siyaset/maslahat/kazanımlar" kısaca mevcut şartlardır.

Din; boyunduruk altına girmek, mutlak itaat ve kulluk etmektir. Bizi tam anlamıyla boyunduruk altına girmekten alıkoyan her şey, sahih dinin karşısında konumlanmış, tavır alınması gereken şeydir. Bu, bazen aile, çocuk, iş, makam veya alışkanlıklar bile olabilir. Unutmamak gerekir; tavır almak İlahi bir emirdir. İslam, "La" harfiyle, yani inkâr ve tavırla başlar. Dine "La" harfiyle adım atmamızın sayısız hikmeti vardır. Hikmetlerden biri; tavır almanın inancımıza ve yönelişimize istikamet veren bir etkiye sahip olmasıdır. Tavırsız bir iman ve yöneliş nakıstır. Kişinin yer yer arkasına bakmasına, sağıyla veya soluyla ilgilenmesine, yani kulluk yürüyüşünden alıkoyan şeytani tuzaklara düşmesine neden olabilir… Bazen insan kul olduğunu, Rabbine olan ihtiyacını, yani gayesini/niyetini unutabilir… Bazen önceliklerini karıştırabilir… Neticede insandır; gaflet ve unutkanlıkla maluldür. İşbu durumlarda tavır; hatırlatan, silkeleyen, önceliklerini düzenleyen bir etkiye sahiptir. Zira tavır almak bir husumeti, mücadeleyi gerektirir. Bu da insanı diri tutar.

- **Sürekli Din (Dinu'l Vasib)**

Sahih dinin özelliklerinden biri de sürekli olmasıdır.

"Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. **Sürekli olan din** de O'na aittir. (Kesintisiz kulluk/ubudiyet ve mutlak otorite Allah'a aittir.) Allah'tan başkasından mı korkup sakınacaksınız?"[213]

Sürekli din diye meal verdiğimiz "Dinu'l Vasib"; dinin, Allah'a (cc) kulluğun, O'nun emirlerine boyun eğmenin, O'na (cc) duyulan borçluluk/minnet duygusunun sürekli olduğunu gösterir.[214]

213. 16/Nahl, 52

214. V-s-b harflerinden türeyen kelimenin kök anlamı devamlılıktır. (Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, v-s-b madesi, 6/117) Saffât Suresi 9. ayette de bu anlamda kullanılmıştır: "Defedilirler. Onlara sürekli olan bir azap vardır." (37/Saffât, 9) Bazı âlimler v-s-b kelimesinin çağrıştırdığı olumsuz

Sahih din insanın tüm yaşantısını kuşatır. Sahih din, sahibine, kul olma bilinci kazandırır. Sahih din sahibinin namazı, kurbanı, yaşamı, ölümü… Allah'adır, Allah içindir, Allah'ın istediği şekildedir. Sahih dinin emekliliği, tatili, istirahati yoktur. İnsan mükellef olduğu ânda başlar, son nefesini verinceye kadar devam eder. Sahih din süreklidir; sivil-kamusal, cami-işyeri, gençlik-yaşlılık gibi bir ayrım yoktur. Dinu'l Vasib'te Allah, kul ve kulluk vardır. Şayet bir insanın dindarlığı bulunduğu mekâna/alana bağlı olarak değişiyorsa; örneğin, Allah'ın adıyla kız isteyip düğünü modaya göre yapıyorsa; işyerini besmeleyle açıp ticaretini faizle sürdürüyorsa; camide Allah'a, devlet dairesinde Allah'ın yasakladığı tüzük/yönetmeliklere boyun eğiyorsa; İslam hukukuna göre gömülüp İsviçre hukukuna göre miras bölüştürüyorsa; çocuğunu korusun diye Allah'a el açıyor ama çocuğunu Allah düşmanlarını korumaya zorluyorsa; orada süreklilik gösteren, hayatı kuşatan bir dinden söz etmek mümkün değildir. Olsa olsa parçalanmış, bir kısmı Allah'a bir kısmı sahte ilahlara pay edilmiş bir dinden bahsedilebilir. Böyle bir dinin Allah'a ait, sürekli bir din olmadığı izahtan varestedir.

- **Dinde Tefakkuh/Fakihleşme**

Sahih dinin özelliklerinden biri; kişinin dininde fıkıh/anlayış sahibi olmasıdır.

"(Allah yolunda cihadın mükâfatı bu denli büyük olsa da) müminlerin tümü savaşa çıkacak değildir/çıkmasınlar. Onlardan her topluluktan bir grubun geride kalıp dinde fakihleşmeleri ve kavimleri (savaştan) döndüğünde onları uyarmaları gerekmez miydi? Umulur ki sakınırlar."[215]

Bu ayet olağanüstü durumlarda dahi Müslimlerin dinde tefakkuh etmesini ister. Bu da dinde tefakkuhun önemini gösterir. Zira seferberlik hâlinde dahi, bir grubun tefakkuhu emrediliyorsa, normal zamanda tefakkuh çok

---

anlam nedeniyle genelde olumsuz kelimelerin sürekliliğini ifade ettiğini söylerler. Sürekli/müzmin hastalık, sürekli azap vb. (bk. El-Mufredât, s. 872, v-s-b maddesi) Buna göre ayet; bir önceki ayette zikredilen "iki ilah edinenleri" sürekli din/hesap/cezayla tehdit etmiştir. (age.) İlk dönem müfessirlerinin büyük çoğunluğu da kelimeyi "daimi/sürekli" olarak tefsir etmiştir. İçlerinden az bir grup da kelimeye "vacip" anlamı vermiştir. Buna göre "vacip din" yani "zorunlu kulluk" Allah'adır anlamı anlaşılmaktadır. (bk. Tefsîru't Taberî, 17/221, Nahl Suresi, 52. ayet tefsiri) Zorunluluk ve süreklilik anlamı iç içedir. Zira zorunlu olan sürekli, sürekli olan da zorunludur.

215. 9/Tevbe, 122

daha öncelikli olur. Dinde tefakkuh kavramına işaret eden ayetten şu bilgileri tedebbür edebiliriz:

– Fıkhetmek, öğrenmekten farklı bir kavramdır. Ayetin emrettiği şey dinî bilgiler edinmekten ziyade dini fıkhetmektir. Yani dine dair ince anlayış sahibi olmak, dinî bilgide derinleşmektir.[216]

– Tefakkuh kelimesi tefa'uul sigasındadır. Bir şeyin peyderpey ve biraz da zorlanarak elde edildiğini ifade eder. Yani tefakkuh, bir ânda olup biten bir eylem değildir. Zamana yayılır ve Yüce Allah'ın yaratma ilkesine uygun olarak adım adım kişiyi olgunlaştırır.

– Dinde fakihleşmek en az nefîr, yani cihad seferberliğine katılmak kadar önemlidir. Ayet -aynı kökten türeyen- cihad ve içtihadın ayrılmazlığına dikkat çeker. İslami mücadeleyi başarıya ulaştıracak şey fıkıhtır. Allah Resûlü (sav) ümmetin üstünlüğüyle fıkhetme arasında bağ kurar.

Muaviye'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi'nin (sav) şöyle dediğini işittim: 'Allah kimin için hayır dilerse onu dinde fakih kılar. Ben yalnızca taksim eden bir kişiyim, veren ise Allah'tır. Allah'ın emri gelinceye (kıyamete) kadar bu ümmet Allah'ın emri üzere kalacak, muhalefet edenler onlara zarar veremeyeceklerdir.' "[217]

Fıkhı olmayan savaş, İslami cihad olma özelliğini yitirir. Öfkenin ve intikam duygusunun yön verdiği bir aşırılık ve haddi aşma eylemine dönüşür.[218]

---

216. Her ne kadar bazı dilciler, "Bir şeye dair bilgi, ona dair fıkıhtır." dese de (Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 4/442, f-k-h maddesi,) Kur'ân ve sünnette fıkıh ıstılahi/terimsel bir anlam kazanmış; bilgide derinleşme, anlayış sahibi olma gibi anlamlarda kullanılmıştır. Yüce Allah münafıkların (4/Nisâ, 78), (63/Münafikûn, 7) ve kâfirlerin (18/Kehf, 93) fıkhetmediğini belirtmiştir. Hiç şüphesiz münafık da kâfir de vahyin zahiri, lugat anlamını anlarlar. Onlardan nefyedilen anladıklarını kabul, onda derinleşme ve eyleme geçmedir. Rağıb El-İsfehânî de (rh) ayetlerden yola çıkarak fıkhın ilimden daha özel/hususi bir anlamı olduğu sonucuna ulaşır. (El-Mufredât, s. 642, f-k-h maddesi) Allah en doğrusunu bilir.

217. Buhari, 71; Müslim, 1037

218. "Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın. Haddi aşmayın. (Çünkü) Allah, haddi aşanları sevmez." (2/Bakara, 190)

"İslam'ın savaş anlayışını beşerî savaşlardan ayıran iki temel özellik vardır:

a. İslami Savaş, Allah (cc) yolunda olan, meşruiyetini Allah'tan (cc) alan, gayesi Allah'ın (cc) dinini hakim kılmak olan bir savaştır.

b. İslami Savaş, 'Savaşta her şey mubahtır.' kaidesini kabul etmez. İslam, çocuk öldürmek, savaşa katılmayan kadın ve yaşlıları öldürmek, savaşın maslahatı olmaksızın doğaya zarar vermek gibi

Dinde Tefakkuhun Gerekliliği

Sahih bir dine sahip olmak için dinde tefakkuh bir zorunluluktur. Dinini fıkhetmeyen bir insan, başkalarının fıkhettiği dini yaşamak zorunda kalır. Basiret ve yakinden mahrum olur. Kendi yerine dini anlayanların yanlışlarını taklit eder. Şayet onlar saparsa o da onlarla birlikte sapar.

Din fıtridir; insanda var olan bir ihtiyacı, tapınma/bağlanma ihtiyacını karşılar. Şayet insan dinde tefakkuh etmezse, din, bu ihtiyacı karşılamaz. Kişi İslam'a intisab ettiği hâlde arayış içine girer. İslam'a mensup insanların tamamlanmış bir dine sahip olmalarına rağmen; kişisel gelişim, NLP, şifacılık, yoga, mistisizm ve ideolojilerle ruh susuzluğunu giderme çabası, dinde tefakkuh eksikliğindendir. Fıkhedilmeyen din, amellere zahiren yansır belki ama ruh ve kalbe nüfuz etmez.

Dinde tefakkuh eden insanlar, cahiliyede sahip oldukları erdemleri dine taşımış olurlar.

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"(Allah Resûlü'ne) 'Ey Allah'ın Resûlü insanların en kerimi kimdir?' denildi.

O da, 'En takvalılarıdır' dedi.

'Bizim sana sorduğumuz bu değil.' dediler.

Allah Resûlü, 'O hâlde Allah'ın halilinin oğlu, Allah'ın nebisinin oğlu, Allah'ın nebisi Yusuf'tur.' dedi.

Yine, 'Bizim sana sorduğumuz bu değildir.' dediler.

Bu sefer, 'Siz bana Arapların madenleri hakkında mı soruyorsunuz? Onların cahiliye döneminde hayırlı olanları, fıkhetmeleri (dini iyi bilmeleri) şartıyla İslamda da hayırlılarıdır.' dedi."[219]

Dininde tefakkuh etmeyenler ise cahiliyede ne kadar değerli olursa olsun, bu değerleri İslam'a taşımaz. Zaten bir insanın dinde tefakkuha muvaffak

davranışları haddi aşmak ve bozgunculuk olarak kabul eder." (Tevhid Meali, s. 28, Bakara Suresi, 190. ayetin açıklaması)

219. Buhari, 3353; Müslim, 2378

kılınması, Yüce Allah'ın ona değer verdiğini ve onun için hayır istediğini gösterir.

Muaviye'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi'nin (sav) şöyle dediğini işittim: 'Allah kimin için hayır dilerse onu dinde fakih kılar. Ben yalnızca taksim eden bir kişiyim, veren ise Allah'tır. Allah'ın emri gelinceye (kıyamete) kadar bu ümmet Allah'ın emri üzere kalacak, muhalefet edenler onlara zarar veremeyeceklerdir.' "[220]

Bir yerde dinde tefakkuh yoksa din cedel/polemik aracı olur; insani bir zaaf olan cedelcilik dinî tartışma kılıfıyla yaygınlaşır.

Ebu Umâme El-Bâhilî'den (ra) Allah Resûlü'nün şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Hidayet üzere olduktan sonra sapıklığa düşen bir topluluğa ancak kavga ve çekişmek verilir. Sonra Allah Resûlü (sav) şu ayeti okudu, 'Onu sana, ancak tartışmak için örnek verdiler. Bilakis onlar, (tartışmada haddi aşıp) düşmanlıkta ileri giden bir kavimdir.' "[221]

Sahih din; açık, anlaşılır ve amele dönüktür. Sahih din; kalbe huzur verir, sahibini sakinleştirir, batıl ve muharref dinlere karşı mücadele ruhuyla donatır. Kişi aynı dinden olduğuna inandığı insanlarla dinini tartışıyorsa bunun iki anlamı vardır: Dinde tefakkuh etmediği için dini hakkında cedel etmekle cezalandırılmış veya sahih dini bulamamıştır.

- **Din Kolaydır**

Sahih din Allah tarafından kolaylaştırılmıştır. Onda zorluk, sıkıntı, güçlük yoktur:

" … Allah, (din konusunda) sizi zora sokmak/işinizi zorlaştırmak istemez … "[222]

" … Dinde size bir darlık/güçlük yüklemedi … "[223]

" … Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez … "[224]

220. Buhari, 71; Müslim, 1037
221. Tirmizi, 3253; İbn Mace, 48
222. 5/Mâide, 6
223. 22/Hac, 78
224. 2/Bakara, 185

"Allah sizden (yükünüzü) hafifletmek ister. Ve insan zayıf olarak yaratıldı."[225]

Sahih dinin özelliklerinden biri fıtrata uyumlu, insan takatını zorlamayan ve kolay olmasıdır. Yüce Allah birçok ayette, dini kolaylaştırdığını, kullarını zora sokmak istemediğini, kullarına hafifleştirdiğini haber vermiştir. Zira yaratan O'dur (cc). Kulların tabiatına en uygun olanı O bilir. Şayet din insana zor geliyorsa iki sorundan söz edilebilir:

– Bu kimsenin tabi olduğu din, sahih din değildir. Şirk, bidat ve hurafelerle zorlaştırılmış, şişirilmiş, hormonlu… batıl veya muharref dindir.

– Din sahihtir, ancak kişinin dini yaşamasına engel bir durum vardır. Kişinin kalbinde yalan, kibir, bencillik, gösteriş gibi amelden alıkoyucu ve ağırlaştırıcı bir afet bulunabilir.

Allah Resûlü (sav) de dinin kolay olduğunu ümmetine hatırlatmıştır:

"Dininizin en hayırlısı en kolay olanıdır. Dininizin en hayırlısı en kolay olanıdır."[226]

Sahabeden dini zorlaştırmaya yönelik davranışlar gördüğünde onları ikaz etmiştir.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Din kolaylıktır. Dini aşmak isteyen kimse, ona yenik düşer. O hâlde, orta yolu tutunuz, (elinizden gelenin) en iyisini yapmaya çalışınız. O zaman size müjdeler ol sun; günün başlangıcından, sonundan ve bir miktar da geceden faydalanınız"[227]

Bureyde El-Eslemî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün bir ihtiyacım için dışarı çıktım. Bir de baktım ki Nebi (sav) önümde yürüyor. Elimden tuttu ve beraber yürüyerek yol aldık. Birden önümüze namaz kılan bir adam çıktı. Rükû ve secdelerini artırdıkça artırıyordu.

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Onun gösteriş yaptığını görüyor musun?' dedi.

Ben de 'Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir.' dedim.

225. 4/Nisâ, 28
226. Ahmed, 15936
227. Buhari, 39

Benim elimi bıraktı. Sonra ellerini önünde birleştirip onu doğrultmaya ve kaldırmaya başladı.

Bu esnada da şöyle diyordu: 'Size orta yollu olmanızı tavsiye ediyorum. Size orta yollu olmanızı tavsiye ediyorum. Size orta yollu olmanızı tavsiye ediyorum. Şüphesiz kim bu dinle mücadele etmeye kalkışırsa din ona galip gelir.' "[228]

Urve ibni Zubeyr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Aişe'nin yanında bir kadın otururken Allah Resûlü yanlarına girerek, 'Bu hanım kimdir?' dedi.

Aişe, 'Falancadır.' deyip kadının namazının (güzelliğinden) bahsetti.

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Tamam artık bahsetme! Gücünüzün yettiği amelleri yapın. Allah'a yemin olsun ki siz usanmadıkça Allah usanmaz.' dedi.

(Allah Resûlü'nün) en sevdiği din (amel), sahibinin devam ettiği (amel) idi."[229]

Allah Resûlü'nün uyarıları geçmiş ümmetlerin başına gelenin bu ümmetin başına gelmemesi içindir. Hristiyanlardan bildiğimiz üzere ihdas ettikleri ruhbanlıkla dini zorlaştırmış, sonra kendi zorlaştırdıkları dinin altında ezilmişlerdir. Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle, uydurdukları din onlara galebe çalmış, yenilmişlerdir. Dini zorlaştırmak insanın kendine kurduğu bir tuzaktır. Zira dini zorlaştıran insan, fıtrata uygun olmayan yapay bir din edinir. Gün gelir elleriyle zorlaştırdığı din yaşanmaz olur. Enes (ra) gördüğü bir "dini zorlaştırma" karşısında Allah Resûlü'nden (sav) duyduğu sözü aktarmıştır. Ki bu, sahabenin dinde tefakkuhuna güzel bir örnektir:

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah o yüzleri çirkinleştirsin! Vallahi ne sünnete isabet ettiler ne de ruhsatı kabul ettiler. Şahitlik ederim ki ben Allah Resûlü'nü (sav), 'Muhakkak ki bazı kavimler dinde çok derinlere dalacak, okun hedefi delip çıkması gibi (dinden) çıkacaklar.' derken işittim."[230]

---

228. Ahmed, 22963
229. Buhari, 43; Müslim, 785
230. Ahmed, 12615

Kolay dinin yaşanmasının tek bir yolu vardır; dinin saf hâlini temsil eden Kitap ve sünnete dönmek![231]

- **Dinde Zorlama Yoktur**

Sahih din; insanlara arz edilir, dileyen inanır dileyen inkâr eder. Kılıç zoruyla, işkenceyle, psikolojik baskıyla, zorunlu propagandayla… insanlara arz edilmez:

"Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[232]

"De ki: 'Hak, Rabbinizden gelendir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.' …"[233]

Dinde zorlama yoktur. Zira onu Allah indirmiş, hakla batılı birbirinden ayırmış, insanlara seçme hürriyeti tanımıştır. Kişi diliyorsa batılı seçer; batılın dünya ve ahiret karşılığına razı olur. Okuduğumuz Bakara Suresi'nin 256. ayetinin nüzulüne dair nakledilen -sahih- rivayetler de bu gerçeğe işaret eder.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Önceleri çocuğu olmayan bir kadın eğer çocuğum olursa onu Yahudi olarak yetiştireceğim diye adakta bulunurdu. Yahudilerden Ben-i Nadir

231. Kur'âna dair, okuduğumuz bazı naslar yanlış anlaşılabilir. Örneğin;
"Şayet bu Kur'ân'ı, bir dağın üzerine indirmiş olsaydık, (dağın) Allah korkusundan büzülmüş ve paramparça olduğunu görürdün. İnsanlar düşünsünler diye onlara bu örnekleri veririz." (59/Haşr, 21)
"Şüphesiz ki sana (yükümlülüğü) ağır olan bir söz vahyedeceğiz." (73/Müzzemmil, 5)
Kur'ân/Din bir yönüyle kolay bir yönüyle zordur. Kolay olan anlaşılması, öğüt alınması ve hayata geçirilmesidir.
"O (Kur'ân'la) muttakileri müjdeleyesin ve inatçı topluluğu uyarasın diye onu senin dilinle kolaylaştırdık." (19/Meryem, 97)
"Andolsun ki biz, Kur'ân'ı öğüt alınması için kolaylaştırdık. Peki var mı öğüt alan?" (54/Kamer, 17)
Zor ve ağır olan ise Kur'ân'la cihad, ona karşı çıkanlara verilen mücadeledir.
"Kâfirlere itaat etme! Ve o (Kur'ân'la) onlara karşı büyük bir cihad ver." (25/Furkân, 52)
Zira Kur'ân'la cihad eden bazen yalanlanır, alaya alınır, küçümsenir. Sözlü ve fiilî müdahaleyle karşılaşır. Bu nedenle onunla cihad zordur. Allah en doğrusunu bilir.
232. 2/Bakara, 256
233. 18/Kehf, 29

Kabilesi Medine'den sürülüp çıkarıldığı vakit onlar içerisinde Ensaroğullarından bazı kimseler de vardı.

Dediler ki: 'Biz çocuklarımızı bırakmayız'.

Bunun üzerine Yüce Allah, 'Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır.' ayetini indirdi."[234]

Görüldüğü gibi Allah Resûlü (sav) Yahudilerle birlikte şehri terk etmek isteyen Ensar çocuklarına müdahale etmemiş, ailelerinin müdahale etmesine de engel olmuştur. Asr-ı Saadet'te yaşanan hadise; dinde zorlama olmayacağını göstermesi yanında, kâfirlere teslim edilen her çocuğun onlara meyledebileceğini göstermesi açısından da ibretliktir.

Bir yerde din adına zorlama varsa, orada sahih dinden söz edilemez. Din; yalnızca o dini kabul eden, ona boyun eğdiğini iddia eden ve o dinin mensubu gibi muamele görmeyi isteyenlere yaptırım uygular. Had, kefaret ve tazir cezaları birer yaptırım örnekleridir. Dini kabul etmeyen insanlara gelince; onlara yaptırım uygulanmaz, dine zorlanmazlar. İslami yönetimin belirlediği barış, davet, antlaşma veya cihad hukukuna göre onlara karşı bir muamele içinde olunur. Bu da bireyi aşan, İslam Devleti'nin sorumluluğunda bir karardır. Günümüzde var olan itikadi, amelî ve siyasi kargaşanın nedeni de bir İslam Devleti'nin olmayışıdır. Her topluluk veya birey gayrimüslimlere karşı bireysel muamele fıkhı belirlediğinden, İslam'a mensup topluluklar tam bir tutarsızlık içindedir. Gayrimüslimlere karşı takındıkları tavır çeşitliliği, dinî bir ihtilafa dönüşmekte, birbirlerine karşı tavra evrilmektedir. Bir gerçeği hatırlatmanın tam zamanıdır: Devletsiz/Başsız bir toplum ne yaparsa yapsın, hakiki anlamda ümmet olamamakta, İslami temsilde sorunlar yaşamaktadır. Çoğu zaman İslam'ı yaşayayım derken, başka İslami (veya İslam'a mensup) gruplarla karşı karşıya gelmektedir.

- **Tamamlanmış Din**

Sahih dinin özelliklerinden biri; tamamlanmış olmasıdır:

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır.

234. Ebu Davud, 2682

Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[235]

" ... Bugün, sizin için dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslam'dan razı oldum ... "[236]

Dinin tamamlanması ne demektir? Dinin tamamlanması sahabeden Abdullah ibni Abbas'ın (ra) dediği gibidir: "Allah Nebi'sine ve müminlere imanı kemale erdirdiğini haber vermiştir; ebediyyen ziyadeye ihtiyaç duymazlar. Onu tamamladığını (haber vermiştir); ondan bir şey eksilmez. Ondan razı olduğunu (haber vermiştir); artık ona öfkelenmez."[237]

Dinin tamamlanması demek; indirildiği hâliyle onu kabul etmektir. Bireyin ihtiyaçlarını karşılamıyor savıyla ona ilaveler yapmak veya çağın ruhuna uymuyor diye bir şeyler eksiltmek, tamamlanmış din anlayışına aykırıdır. Dine ilave ve dinden eksiltme batıl ve muharref dinlerde söz konusu olur. Geçmiş ümmetlerin dinlerini tahrif etmesi de bu ilaveler ve eksiltmeler vesilesiyle olmuştur.

Târık ibni Şinâb'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yahudilerden biri Ömer ibni Hattâb'a şöyle dedi: 'Ey müminlerin emiri! Sizin Kitab'ınızda okuduğunuz bir ayet biz Yahudiler topluluğuna inmiş olsaydı o ayetin indiği günü bayram edinirdik.'

Ömer sordu: 'Hangi ayet?'

'Bugün, sizin için dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslam'dan razı oldum.' dedi.

Bunun üzerine Ömer (ra) şöyle dedi: 'Biz o günü ve Nebi'ye (sav) bu ayetin indirildiği yeri biliriz. Bu ayet Nebi (sav) Arafat'ta ayakta beklerken cuma günü indirildi.' "[238]

235. 6/En'âm, 115
236. 5/Mâide, 3
237. Tefsîru't Taberî, 9/518, Mâide Suresi 3. ayetin tefsiri
238. Buhari, 45; Müslim, 3017

Ammar ibni Ebu Ammar'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Abbas, Mâide Suresi'nin 3. ayetini okudu. Yanında bir Yahudi vardı. 'Bu ayet bize indirilmiş olsaydı o günü bayram ilan ederdik.' dedi.

İbni Abbas da şu karşılığı verdi: 'Bu ayet iki bayramın bir araya geldiği bir gün olan cuma günü Arafat'ta inmiştir.' "[239]

Bir Yahudi dahi ayetin önemini idrak etmiş, şayet ayet Yahudilere inmiş olsa o günü bayram edineceklerini haber vermiştir. Zira Yahudi, dinlerinin başına gelen felaketin farkındadır. Din bilginlerinin ve abidlerin ilaveleri ve bazen de sosyal/siyasal baskılar nedeniyle eksiltmeleriyle din, sahih din olma özelliğini yitirmiştir. Şayet din tamamlanmış olsa; din bilgini ve abidlerin müdahalesinden korunmuş olacaktır. Maalesef; bir Yahudi'nin idrak ettiği hakikati, bu ümmetten bazıları idrak edememiş ve daha ilk dönemden başlamak üzere dine ilaveler (bidat) yapmaya kalkanlar olmuştur. Örneğin Makam-ı İbrahim'de namaz kılmamız emredilmiştir: "İbrahim'in makamını (namaz kılacağınız) bir namazgâh edinin."[240] Bazı insanlar namazla yetinmeyip Makam-ı İbrahim'i öpmeye, el sürmeye başlamıştır. Başta sahabe olmak üzere ilk nesil âlimleri bu duruma tepki gösterir.

Abdullah ibni Zubeyr (ra), "Makam-ı İbrahim'e el sürenleri görünce şöyle demiştir: 'Bununla emrolunmadınız! Siz yalnızca onun yanında namaz kılmakla emrolundunuz.' "[241]

Katâde (rh) benzer bir tepki göstermiş ve, "Onun yanında namaz kılmakla emrolundular, ona dokunmakla değil…"[242] demiştir.

Mukâtil ibni Süleymân (rh) bu tür davranışların putperestliğe kapı araladığına şöyle işaret etmiştir: "(Ayetteki) Musalla 'namaz kılma' anlamındadır. Dokunmak veya öpmek değildir. Çünkü (zaten) Kâbe'de 360 put vardı, Allah Resûlü (sav) onları kırdı."[243]

İlk dönem âlimlerinin, bidat ihdas edenlere verdiği cevaplar önemlidir.

---

239. Tirmizi, 3044
240. 2/Bakara, 125
241. Musannef, İbni Ebi Şeybe, 15512
242. Tefsîru't Taberî, 2/35, Bakara Suresi, 125. ayetin tefsiri
243. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr 3/28, 3751 No.lu rivayet

Zira bidatçi, bilinçli veya bilinçsiz, dinin eksik olduğunu iddia etmiş olur. Malumdur ki bir şeyin tamamlanmış olduğuna inanan, ona ilave yapmaz.

" 'Kim dinde bir bidat çıkarır ve bunun güzel olduğunu iddia ederse Muhammed'in (sav) peygamberlik görevine ihanet ettiğini söylemiş olur. Çünkü Allah: '... Ben bugün size dininizi tamamladım ...' buyurmaktadır. Öyleyse o gün dinde olmayan bugün de dinden değildir.'[244]

İmam Malik (rh) bu sözüyle dinin iki temel kaidesine dikkat çekmiştir: İlki, dinin tamamlanmış olduğu, ikincisiyse Allah Resûlü'nün (sav) dinin tamamını bize ulaştırdığıdır. Çıkardığı yeniliği dine nispet edenler lisanıhâliyle şunu söylemiş olur: 'Bu yenilik dinde vardır, ama Resûl bize ulaştırmamıştır.' Bu da onun (sav) risalet davasına (tebliğ) ihanet ettiği anlamına gelir.

'Ey Resûl! Rabbinden sana indirileni (insanlara) tebliğ et. Şayet bunu yapmazsan (Allah'ın) risalet (mesajını) tebliğ etmemiş/vazifeni yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şüphesiz ki Allah, kâfirler topluluğunu hidayet etmez.'[245] "[246]

Yine "Din, bugüne uymuyor." diye onun bazı hükümlerinin üzerini örten, olmadık tevillerle inkâr eden ve nihayetinde onu "çağa" uyumlu hâle getirenler; o dinin "razı olunmuş" bir din olduğuna inanmamışlardır. Zira razı olunan din indirildiği günkü hâliyle, Yüce Allah'ın boyası olan İslam dinidir. O (cc); o günü, bugünü ve yarını o boyayla boyamak istemiştir. Gerçek bir dindarın görevi yaşadığı çağı dinin boyasıyla boyamaktır. Din eksikmiş/eskimiş gibi çağa yamamak dine gönül vermiş insanın işi değildir.[247]

Ne yazık ki bugün din onu eksik kabul eden gelenekçi/bidatçilerin ve onu eski kabul eden reformist/modernistlerin arasında örselenmektedir. Yalnızca bir tane din vardır. O da Yüce Allah'ın, "Dininizi tamamladım." dediği günkü din, saf İslam'dır. İlavelerle şişirilmiş ve eksiltmelerle budanmış şey İslam değildir. Beşer eliyle kirletilmiş batıl ve muharref bir dindir.

244. El-İ'tisâm, 1/49
245. 5/Mâide, 67
246. Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, s. 133-134
247. Günün şartlarına uymuyor diye şer'i hükümleri değiştirmek, İsa'nın (as) mesajını tahrif eden Pavlus'un sünnetidir. bk. Elçilerin İşleri, 15/1-19

Batıl/Muharref Dinlerin Özelliği

Allah (cc) bize sahih/hak dinin özelliklerini öğrettiği gibi batıl ve muharref din(ler)in özelliklerini de öğretmiştir. Bu; vahyin apaçık olmasından, öğretilerini hiçbir kapalılığa yer bırakmadan tebliğ etmesindendir. Zira vahiy; Allah'ın (cc) tam, apaçık, en üstün ve en etkili hücceti, huccetu'l baliğadır.[248] Vahiy metodunun bir parçası da hakkı beyan ederken batılı da beyan etmesi, hem salihlerin hem de mücrimlerin yolunu açıklığa kavuşturmasıdır:

"Suçlu günahkârların yolları apaçık belli olsun diye, ayetlerimizi işte böyle tafsilatlandırıyoruz."[249]

Batıl ve muharref dinin özelliklerine geçmeden hemen belirtelim ki; batıl dinin her özelliği sahih dinin bir özelliğine karşılık gelir. Biz imkân dahilinde zıtlığa işaret etmeye çalışacağız. Çaba bizden başarı Allah'tandır.[250]

• Karmakarışık Din

Batıl/Muharref dinlerin özelliklerinden biri karmakarışık olmasıdır. Zira o, ya beşer ürünü batıl bir din ya da şirk ve bidatle şişirilmiş muharref bir dindir. Her iki durumda da dinin zor, anlaşılmaz, çelişkili, karmakarışık… olması normaldir. İslam'ın açık, sade ve kolay olmasının nedeni Allah'tan olmasındandır. Onda çelişki, kapalılık, insan aklına/fıtratına aykırı bir şey yoktur. Batıl ve muharref din ise insan eliyle oluşturulmuştur; insanın cehalet, zulüm ve aceleciliğinden payını almıştır. İnsanın kendi gibi çelişkilerle doludur; bir hükmü ötekini tutmaz:

"Bunun gibi, müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de dinlerini onların aleyhine **şüphe dolu/ karmakarışık** hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[251]

248. bk. 6/En'âm, 149
249. 6/En'âm, 55
250. Geniş bilgi için bk.

- El-Yehûd fi'l Kur'âni'l Kerîm, Muhammed İzzet Derveze
- Sıfâtu'l Yahûd Kemâ Yusavviruha'l Kur'ânu'l Kerîm, Dr. Zekeriyya İbrahim Ez-Zumeyli, Ramazân Yûsuf es-Sayfi (Makale)
- Kur'ân'da Yahudilerin 80 Özelliği ve Bunlar Üzerine Güncel Muhasebe, Ahmet Kalkan
- Kur'ân'ın Geliş Ortamında Ahlak ve İnsan İlişkileri, Mustafa Çağrıcı

251. 6/En'âm, 137

Ayet-i kerime üzerinde tedebbür ettiğimizde şu sonuçlara ulaşırız:

– Müşriklerin bir âdeti olan evlat katletme geleneği din diye isimlendirilir. Toplumların gayri İslami geleneğinin, atalar/ecdad yolunun din olabileceğini anlarız.

– Ortaklar, bir geleneği şirk ehline süslü gösterirler.[252]

---

252. Ayette zikredilen ortaklardan kastın ne olduğuna dair En'âm Suresi Tefsir'i çalışmasında da şu bilgileri aktarmıştık:

"Çocukları Öldürmeyi Süslü Gösteren Kimdi?

Ayet-i kerime bu soruya 'şureka/ortaklar' cevabını veriyor. Yüzeysel bir okumayla akla ilk gelen, putlar oluyor. Ancak şu bir gerçek ki; putlar konuşamaz, propaganda yapamaz, bir şeyi süsleyemez… Bu sebeple çocukları öldürmeyi başka bir şeyin süslemiş olması lazım. İbnu'l Cevzî (rh) seleften konuya dair dört görüş aktarıyor. Bu görüşleri aktarıp açıklamaya çalışalım:

a. Evlat katlini süsleyenler şeytanlardır. Bu, Hasan-ı Basrî (rh) ve Mücahid'den (rh) nakledilmiştir.

Derim ki: Cahiliye toplumunun temel özelliklerinden biri, mallarında ve evlatlarında şeytanın pay sahibi olmasıdır:

'Buyurdu ki: 'Git! Onlardan kim sana uyacak olursa hiç şüphesiz cehennem, sizin eksiksiz cezanız olacaktır. Onlardan gücünün yettiklerini sesinle kışkırt, atlı ve yaya (ordularınla) onlara saldır, mallarda ve evlatlarda onlara ortak ol ve onlara vaadlerde bulun.' Şeytanın onlara vadettikleri aldatmadan başka bir şey değildir.' (7/İsrâ, 63-64)

Bir diğer gerçek şudur ki; müşrikler zahirde taşlara, türbelere ve ağaçlara tapıyor görünse de hakikatte şeytana tapmaktadır. O şirki onlara süsleyen de şirk koşmalarını emreden de putlara dair uyduruk menkıbe ve kerametleri uyduran da şeytandır/cinlerdir:

'Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir.' (4/Nisâ, 117)

'O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da meleklere der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı.' (34/Sebe', 40-41)

Bu gerekçeler nedeniyle selef, putlarla ilgili birçok ayeti şeytan diyerek tefsir ederler. Hâliyle bu ayette de 'Çocukları öldürmeyi şeytan onlara süslemiştir.' derler.

b. Şirk koşma eyleminde onlara ortak olan müşriklerdir. Bu, Katâde'den (rh) nakledilmiştir.

Derim ki: Allah'a şirk koşan müşrikler, yaptıkları sapkınlıkları birbirlerine süsler, birbirlerini teşvik ederler. Bu, her toplumun doğasında vardır. Bir inanç üzere bir araya toplanmış her topluluk; aynı âdetleri sürdürmek, birbirlerine onay vermek, fiili yaparken orada hazır bulunmak vb. suretlerle birbirlerini teşvik ederler. Bu nedenle dünyada kurulan her arkadaşlık ahirette ya pişmanlığa ya da mutluluğa vesile olur:

'O gün dostlar, birbirine düşman olacaktır. (Allah için birbiriyle arkadaşlık etmiş) muttakiler hariç.' (43/Zuhruf, 67)

Bu görüşe göre çocukları öldürmeyi süsleyen insî şeytanlar, yani müşriklerin aynı âdetleri yapan arkadaşlarıdır.

c. Putlara hizmet eden bekçilerdir. Bu, Ferra (rh) ve Zeccac'dan (rh) nakledilmiştir.

Buna dair bir önceki ayette açıklama yapmıştık. Bu zümrenin putlara adanan ekin ve hayvanlardan kullandığını, aynı zamanda dinî bir kutsiyet kazandığını ve bu sebeple bu cahilî âdetleri süslediklerini belirtmiştik. Genel olarak diyebiliriz ki; bir yerde putçuluk varsa mutlaka ondan nemalanan, putlar adına konuşan ve bu âdetlerin sürmesi için çırpınan bir zümre vardır.

– Bunu yapmaktaki amaçları dinlerini karmakarışık hâle getirmektir. Ayette zikredilen ifadeyi açarsak şunu söyleyebiliriz:

“ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ / ve liyelbisû aleyhim dînehum: Dinlerini karıştırmak, şüphe dolu, karmakarışık bir din hâline getirmek için bunu yaparlar… ‘Le-bi-se/Lubs’[253] kelimesi kök anlam olarak iki şeyin birbirine girmesi, karışmasıdır.

Bu nedenle Araplar elbiseye ‘libas’ der. Zira elbise, onu giyenle iç içe geçer. Aynı zamanda elbise, giyeni örter, dışardan bakan için elbisenin altı kapalı olmuş olur. Bu sebeple Araplar şüpheye ‘lubs’ der. Çünkü şüphe bir şeye girdi mi açıklığını götürür. Onu kapalı, anlaşılmaz, bulanık kılar.

İnsî ve cinnî şeytanlar, evlat katlini bunun için süslerler. Tabilerinin dininin şüphe dolu/karmakarışık bir din olmasını isterler. Zira şunu bilirler: Kafası/Kalbi karışık insan, ne yapacağını bilemez. Sürekli yönlendirmeye muhtaçtır. Kafası/Kalbi karışık insanın onu yanlıştan alıkoyacak aklı, yol gösterecek değer yargıları yoktur. Sağlam bir ölçüye sahip olmadığı için çelişkileri göremez. Böyle bir insanı sömürmek, ekininden ve hayvanından pay almak, onu bir zümrenin çıkarları için kullanmak kolaydır.

İlkel veya modern cahiliye toplumlarına bakın, insanların kafasının karmakarışık olduğunu görürsünüz. Her kafadan bir ses çıkar. Ekranlarda

---

d. Evlat katlini süsleyenler, insanlardan aptal/ayak takımı bir gruptur. Bu görüş Maverdi’den (rh) nakledilmiştir. Bu insanlar, atalarından devraldıkları âdetleri sorgulamaz, körü körüne taklit ederler. Böylece sapkınlığı tüm topluma mal etmekte ve kendilerinden sonra geleceklere miras bırakmaktalardır. (Görüşler için bk. Zâdu’l Mesîr, 2/81, En’âm Suresi 137. ayetin tefsiri)

Seleften nakledilen tefsirleri bir araya topladığımızda, cahiliye toplumunun yüksek çözünürlüklü bir resmini görmüş oluruz. Allah’ın dışında ibadet edilen putlar resmin bir yanında, onlara tapan toplum diğer yanda. Ortada bu yapılanları meşrulaştıran/süsleyen kimseler var. Bu düzen sürüp gitsin diye çabalıyorlar. Bir yanda, Allah’ın (cc) rahmetinden kovulduğu gibi tüm insanları O’nun rahmetinden kovdurmaya çabalayan ve bunun için de şirki süsleyen İblis… Diğer yanda bu putlar üzerinden maddi ve dinî statü elde eden put bekçileri… Öte yanda putlar etrafında birleşmiş/kaynaşmış ve putları birer millî değer olarak gören yığınlar… Kadrajı biraz daha genişletince, resmi tamamlayan asıl görüntüyü görüyoruz. Putların arkasında oturan ve oradan halkları mustazaflaştırarak sömüren imtiyazlılar grubu… Seçkinler… Soylulukları babadan oğula tevarüs eden müstekbirler… Zenginlikle şımarmış/sosyete mütrefler… Toplumun önde gelen suçluları, ele başları… Kanun koyan ama o kanunlarla asla yargılanmayanlar… Toplumun çocuklarını putlara, vatana, millete kurban isteyen ama çocuklarını askerden muaf tutanlar… Millî gelirin %90’ını alan, halkın tamamına %10’u fazla görenler… İmtiyazlarını ancak şirk düzeniyle devam ettirebilen çantalı hırsızlar…” (Vahyin Rehberliğinde En’âm Suresi Tefsiri, s. 413-416)

253. Mu’cemu Mekâyîsi’l Luğa, 5/230, l-b-s maddesi

konuşan uzmanlar, camilerde konuşan imamlar, kaleme alınan kitaplar, konferanslar, sempozyumlar… Toplum neredeyse tek bir konuda dahi anlaşamaz. Bir cahiliye âdeti olarak sürekli bir karışıklık ve ihtilaf hâlindelerdir. Bu, insî ve cinnî şeytanların bir projesidir. Adına fikir hürriyeti derler, düşüncelerini açıklama özgürlüğü derler; ancak yalan söylediklerini sisteme dokunduğunuz ân anlarsınız… Tüm hürriyetler orada biter. Onlar ve sistemleri kutsaldır, tartışılmaz. Onun dışında her konuda tartışabilir, farklı fikirler beyan ederek mevcut karışıklığı arttırmak için katkıda bulunabilirsiniz… Zira ne kadar çok kafa karışıklığı o kadar sömürü, ne kadar çok kafa karışıklığı o kadar yönetme ve yönlendirme demektir!”[254]

Batıl/Muharref dinin yön verdiği cahiliye bir sömürü düzenidir. Kur'ân'ın kavramlaştırması ile yeryüzünde büyüklenen müstekbirler, toplumun seçkin/imtiyazlı mele tabakası, zenginlikle şımarmış mutref sosyete, suç şebekesi elebaşları (ekâbiru mucrimiha) bir tarafta; zayıf bırakılmış halk yığınları, mustazaflar bir taraftadır. Tüm mesele, yığınların sömürülmesi ve sömürüyü meşrulaştıracak vasıtalara sahip olmaktır. İşte batıl/muharref din bu sömürü araçlarından biridir. Toplumun akıl ve iradesini felç eder. Tek bir meselesinde dahi karmakarışık olan, doğruya ulaşmanın neredeyse imkânsız olduğu bu din, elbette bireyin, toplumun ve evrenin büyük meselelerine çözüm üretemez. Bu din, yalnızca karışıklık ve çözümsüzlük üretir. Sömürü düzeni sahiplerinin istediği tam da budur.

Din nasıl karmakarışık hâle gelir?

a. Muhkem ayetler bırakılıp müteşabih ayetlerle dini anlamaya çalışmak

“Sana Kitab'ı indiren O'dur. O (Kitap)'tan bazı ayetler (kimsenin tahrif etmeye güç yetiremeyeceği şekilde sağlam, açık ve) muhkemdir. Onlar (Kitab'ın çoğunluğunu ve ana omurgasını oluşturan muhkem), Kitab'ın anası olan (ayetlerdir). Diğer bazısı da (kullarını imtihan etmek için açık kılmadığı) müteşabih ayetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve (ayetleri hevalarına göre) yorumlamak için müteşabih olan ayetlerin peşine düşerler. O (ayetlerin) tevilini/hakiki anlamını yalnızca Allah bilir. İlimde derinleşenler derler ki: ‘Ona iman ettik. Hepsi Rabbimizin katındandır.’ Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alır.”[255]

254. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 417-418
255. 3/Âl-i İmran, 7

"Kitab'ın ayetlerinin muhkem ve müteşabih kılınması imtihan amaçlıdır. Kalpleri şüphe ve şehvet hastalığından korunanlar, Kitab'ın çoğunluğunu oluşturan, birbirini destekleyen ve açıklayan, lafızları açık ve anlaşılan muhkem ayetlere tabi olurlar. Kendilerine kapalı kalan ayetleri muhkem naslar ışığında anlamaya çalışırlar. Anlayamadıkları ayetlerin ilmini Allah'a (cc) havale eder ve 'O'na iman ettik. Hepsi Rabbimizin katındandır.' derler.

Kalplerinde eğrilik bulunanlar Kitab'a uymak istemez, Kitab'ı hevalarına uydurmaya çalışırlar. İmtihan vesilesi olan, sayıca az, lafzı kapalı müteşabih ayetlerin peşine düşerler."[256]

Müteşabih ile şüphe aynı köktendir. Dinini müteşabihe bina eden insanlar, dinlerini şüpheye açık, karmakarışık hâle getirirler.

b. İhtilaf halinde Yüce Allah'ın hakem kıldığı mercilere başvurmak yerine farklı hakemlere başvurmak

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün. Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir."[257]

"İnsanlar dinî ve dünyevi meselelerde ihtilafa düşebilirler. İhtilaf ve anlaşmazlık durumunda insanlar iki kısma ayrılırlar:

1. Allah'a (cc) ve Ahiret Günü'ne iman etmiş müminler: Bunlar tüm meseleleri Allah'a (cc) (Kitab'a) ve Resûl'üne (sav) (Sünnet'e) götürürler. Bunlar, iman iddiasında samimi oldukları için ahiretlerini; daha hayırlı bir sonuç aldıkları için de dünyalarını kurtaran bahtiyarlardır.[258]

2. İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağutu reddetmeyen sapkınlar: Bunlar dinî ve dünyevi bir meselede anlaşmazlığa düştüklerinde Kitab'ın ve sünnetin hakemliğine razı olmayan kimselerdir. Sorunlarını beşerî kanunlarla hükmeden mahkemelerde, atalarının örfünde, Kitab'a ve sünnete açıkça muhalefet eden din bilginlerinin fetvalarında, taassubun gözlerini

256. Tevhid Meali, s. 49, Âl-i İmran Suresi, 7. ayetin açıklaması
257. 4/Nisâ, 59
258. bk. 24/Nûr, 51

kör ettiği dinî veya siyasi mezheplerinin ilkeleriyle çözmeye çalışırlar. Nisâ Suresi'nin 60. ayet-i kerimesi bunları anlatmaktadır.[259] "[260]

Kitap ve sünnet, kaynağını Yüce Allah'tan alır. Biri asıl, diğeri beyan olarak birbirini besler, detaylandırır. Kur'ân ve sünnet dışında hakem kılınan merciler ise, beşer kaynaklıdır. Her mercinin ihtilafı gidermek için önerileri farklı farklıdır. Tüm bu farklılıklar bir araya geldiğinde ve buna da "dinî" dendiğinde din karmakarışık bir hâle gelmektedir.

c. Yüce Allah'ın kabul etmediği itikadi/imani ihtilafı, dinî/meşru ihtilaf kabul etmek

İnsanların ihtilafa düştüğü konular çeşit çeşittir. Bir kısmı içtihadi/amelî konulardır. Yüce Allah bu durumdaki ihtilafı meşru kabul eder:

"Davud ve Süleyman'ı da (an)! Hani, koyunların girdiği ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Biz, onların hükmüne şahittik. Biz, (isabetli hükmü) Süleyman'ın fıkhetmesini sağladık. Her birine hüküm/hikmet ve ilim verdik. Dağları ve kuşları (onunla beraber) tesbih etsinler diye Davud'un emrine amade kıldık. (Bunları) yapan bizleriz."[261]

Allah (cc) isabetli hükmetmeyi Süleyman'a (as) öğretmesine rağmen Davud'u (as) kınamamış, onun da (as) ilim ve hikmet sahibi olduğunu vurgulamıştır. Nebi (sav) de şöyle buyurur:

Amr ibni Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir hâkim içtihad ettiğinde isabet ederse iki ecir alır. İçtihad eder ve sonra hata ederse bir ecir alır."[262]

Bir de tevhide/imana taalluk eden ihtilaflar vardır. Yüce Allah bu ihtilafı kaldırsın diye kitaplar indirmiş, resûller göndermiştir:

"İnsanlar (tevhid üzere yaşayan) tek bir ümmetti. (İhtilafa düştüler.) Allah (aralarındaki ihtilafı gidersin diye) müjdeleyici ve uyarıcı nebiler gönderdi. İnsanların

259. bk. 24/Nûr, 47-50
260. Tevhid Meali, s. 86, Nisâ Suresi, 59. ayetin açıklaması
261. 21/Enbiyâ, 78-79
262. Buhari, 7352; Müslim, 1716

anlaşmazlığa düştükleri konularda, aralarında hakem olsun diye nebilerle beraber hak olan Kitab'ı indirdi. O (Kitap konusunda) anlaşmazlığa düşenler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği olan Ehl-i Kitap'tan başkası değildi. Allah, hakkında ihtilafa düştükleri konuda iman edenleri izniyle hakka hidayet etti. Allah dilediğini dosdoğru yola iletir."[263]

Yüce Allah tevhid konusunda ihtilaf kabul etmez. Tevhid konusundaki ayrılığı meşru ihtilaf kabul edenler, dini karmakarışık hâle getirenlerdir. Zira bu ihtilafın muhkem naslar ışığında çözülmesi gerekmektedir. Aksi hâlde bir grubun iman/tevhid dediğine bir diğer grubun şirk/küfür dediği bir dinde ne hayır olur ki? Böyle bir dine inananların kafasının karmakarışık olması normal değil midir? Tevhid ve şirk iki ayrı dindir. Ne ihtilaf fıkhı, ne vahdet, ne de kardeşlik ismi altında yanyana gelebilirler.

- **Oyun ve Eğlence Edinilen Din**

Batıl/Muharref dinin bir diğer özelliği oyun ve eğlence aracı edilmesidir. Bu, hem batıl ehli müşriklerin hem de Ehl-i Kitap kâfirlerin özelliğidir. Sahih din nasıl dosdoğru, istikamet üzere bir dinse; batıl/muharref din öyle yamuk, ciddiyetten uzak bir dindir:

"Dinlerini oyun ve eğlence edinen ve dünya hayatının kendilerini aldattığı kimseleri (kendi hâllerine) terk et. (Kur'ân'la) uyar ki bir nefis yapıp kazandıklarından ötürü helak olmasın. Allah'tan başka hiçbir dost ve şefaatçisi olmayan, her türlü fidyeyi verse de kendisinden alınmayacak olanlar… İşte bunlar yapıp kazandıklarından ötürü helak olmuşlardır. Kâfir olmalarından ötürü onlara kaynar sudan bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır."[264]

"Ey iman edenler! Dininizi alay ve oyun konusu edinen sizden önce kendilerine Kitap verilenleri ve kâfirleri dost edinmeyin. Şayet müminlerseniz Allah'tan korkup sakının."[265]

---

263. 2/Bakara, 213
264. 6/En'âm, 70
265. 5/Mâide, 57

" 'İnsan ne yaptığı takdirde dinini oyun ve eğlence edinir?

a. Allah'ın ayetlerini alaya aldığında

b. Canının istediğini din edindiğinde/eğlenceyi din edindiğinde

c. Canı isterse dini muhafaza ettiğinde.'[266]

Seleften nakledilen bu üç görüş; 'dini oyun ve eğlence edinmek' kavramının o güne kadar görülmüş şekilleridir. Bunu iki başlıkta toplayabiliriz: Dinî kavramları alaya alarak dini keyfe alet edenler ve keyfi/eğlenceyi hayatın merkezine alıp eğlenceyi din edinen, eğlenceye tapanlar... Birincisi ne kadar tehlikeliyse, ikincisi de en az o kadar tehlikelidir. Zira birincisi insanı dinden çıkarır.[267]

'Münafıklar, kalplerinde olanı kendilerine haber verecek bir surenin inmesinden çekinirler. De ki: 'Alay edin! Şüphesiz ki Allah, sakındığınız şeyi (ortaya) çıkaracak olandır.' Andolsun ki sözlerini onlara soracak olsan: 'Lafa dalmış, eğleniyorduk.' diyeceklerdir. De ki: 'Allah'ı, ayetlerini ve Resûl'ünü mü alaya alıyorsunuz?' Özür dilemeyiniz! Muhakkak ki imanlarınızdan sonra kâfir oldunuz. Sizden bir grubu bağışlasak bile, suçlu günahkârlar olmaları nedeniyle bir diğer gruba azap edeceğiz.'[268]

'Allah'ı (cc), Resûl'ünü (sav), Kur'ân'ı veya dinin herhangi bir şiarını alaya almak, imanı bozan ve kişiyi küfre sokan unsurlardandır. Günümüzde dini alaya alan filmler, fıkralar ve dinin şiarları hakkında yapılan ölçüsüz şakalar bu ayetin kapsamındadır. Mümin, böylesi çirkin davranışlardan kaçındığı gibi bu davranışların sergilendiği ortamlardan da şiddetle kaçınmalıdır.[269]' [270]

Dinle alay etmek bizatihi küfür olan amellerdendir; kişiyi dinden çıkarır. Dinle alay etmek, dini şakaya/komediye araç kılmak, din üzerinden eğlenmek... şayet varsa imanı boşa götürür. Her insan fıtratıyla bilir ki; değer verilen, tazim edilen ve imana konu olan şeyle dalga geçilmez, kutsallar şaka malzemesi yapılmaz. Örneğin fıtratı bozulmamış toplumlar namuslarını/mahremiyetlerini mizah konusu etmezler. Din/İman, inananlar için her şeyden daha değerlidir. Hem fıtratın hem imanın nuruyla aydınlanmış

266. Zâdu'l Mesîr, 2/42, En'âm Suresi 70. ayetin tefsiri
267. bk. 4/Nisâ, 140; 9/Tevbe, 65-66
268. 9/Tevbe, 64-66
269. bk. 4/Nisâ, 140
270. Tevhid Meali, s. 196, Tevbe Suresi, 66. ayetin açıklaması

müminler dini ve dinin şiarlarını fıkraya, espriye, şaklabanlığa malzeme yapmak şöyle dursun, bunu yapanlarla bir arada dahi oturmazlar.

'Ayetlerimize (alaya alma ve yalanlamayla) dalanları gördüğünde -başka bir söze dalıncaya dek- onlardan yüz çevir. Şayet şeytan sana unutturursa, hatırladıktan sonra zalimler topluluğuyla beraber oturma!'[271]

'Şüphesiz ki (Allah), Kitap'ta size (şu hükmü) indirdi: Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini ve alaya alındığını duyduğunuz zaman, başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber (aynı mecliste) oturmayın. (İnkâr etmeden ya da konuyu değiştirmedikleri hâlde aynı ortamda oturursanız) şüphesiz ki siz de onlar gibi (kâfir/müşrik) olursunuz. Muhakkak ki Allah, münafıkları ve kâfirleri cehennemde toplayacak olandır.'[272]

İster dinle dalga geçsin ister dalga geçenlerle bir arada otursun, her ikisi de kişinin imanını tehlikeye sokar.

İkincisi ise dine girmesine engel olur. Eğlenceyi hayatın merkezine alan/eğlenmek için yaşayanlar, gerçek dini kabul edemez, dini Allah'a halis kılarak O'na (cc) kulluk edemezler. Çünkü din sorumluluktur, ciddiyettir, azim ve kararlılıktır. Din, Allah'ın hayatı kuşatan ve tüm hayata rengini veren boyasıdır. Dinde asıl olan ubudiyettir, kulluk etmektir. Dinde eğlenme mutlak değildir. Meşru olması ve kişiyi sorumluluklarından alıkoymaması gerekir… Böyle olduğu için de eğlenceyi din edinmiş olanlar İslam'ı kabul etmezler. Edecek olsalar da halis dini değil, yanlış uygulamalarla tahrif edilmiş dini kabul ederler.

Bundan olsa gerek; insanları Allah'ın (cc) yolundan alıkoyan tağutlar, eğlence sektörünün üzerine titrerler. Eğlenceyi yaygınlaştırmak ve hayatın merkezinde tutmak isterler. Çünkü onlar, cinnî şeytanların yardımıyla bir tespitte bulunmuşlardır: Eğlenceyi hayatın merkezine alıp onu din edinenler, Allah'ın dininden uzak dururlar. Şayet dini kabul edecek olsalar; batılı yıkıp hakkı inşa eden bir dini değil, insanı eğlendiren çalgılı çengili muharref bir dini kabul ederler."[273]

---

271. 6/En'âm, 68
272. 4/Nisâ, 140
273. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 185-186

- **Allah'a Öğretilen Din**

Batıl/Muharref dinin bir diğer özelliği; Allah'a (cc) boyun eğmekle mükellef dindarların Allah'a (cc) din öğretmeye kalkmasıdır.

"Bedeviler: 'İman ettik.' dediler. De ki: 'İman etmediniz. Fakat 'teslim olduk' deyin.' (Çünkü) iman henüz kalplerinize girmiş değildir. Şayet Allah'a ve Resûl'üne itaat ederseniz (Allah,) amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah'a ve Resûl'üne iman etmiş, sonra da şüpheye düşmeden Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad etmişlerdir. Bunlar, sadık olanların ta kendileridir. De ki: 'Allah'a dininizi mi öğretiyorsunuz? Oysa Allah göklerde ve yerde olan her şeyi bilmektedir. Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilir.' "[274]

"Bir grup bedevi iman ettiklerini iddia ediyorlardı. Allah (cc), zahiren teslim olsalar da imanın kalplerine yerleşmediğini ve mümin olmadıklarını haber verdi. Bu uyarıya rağmen mümin olduklarında ısrar edince de: 'Allah'a dininizi mi öğretiyorsunuz?' diyerek yaptıklarının ne denli çirkin bir şey olduğunu ortaya koydu."[275]

"Ayette geçen 'alleme' fiili, 'bildirdi' manasındadır. Bundan dolayı 'bidînikum' kavlinde 'be' harfi gelmiştir. Manası da şöyledir; 'Üzerinde bulunmuş olduğunuz dini mi Allah'a bildiriyorsunuz? Yani Allah bunu bilendir. Onu haber vermenize ihtiyacı yoktur.' Onların hakkında da, 'İslam oldunuz diye bana minnet etmeyin' ayeti indi. Onlar, 'İslam olduk, seninle savaşmadık' dediler."[276]

Din teslim olmak, itaat etmek, boyunduruk altına girmektir. Batıl/Muharref din sahipleri bu anlamları gerçekleştiremediklerinden sahih/hak dinle dinlenemezler. Onlar din sahibi Ed-Deyyân'dan din öğrenmek yerine O'na (cc) din öğretmeye kalkarlar. Okuduğumuz ayet ve nüzulüne sebep olan "bedevi sözleri" her ne kadar iman küfür konusunda teslim olmama,

274. 49/Hucurât, 14-16
275. Tevhid Meali, s. 516, Hucurât Suresi, 16. ayetin açıklaması
276. Zâdu'l Mesîr, 4/155, Hucurât Suresi, 16. ayetin tefsiri

Allah'ın hükmüne direnme ve O'nun (cc) beyanına rağmen beyanda bulunma hakkında olsa da, Allah'a din öğretme çok daha genel bir özelliktir.

Şöyle ki;

Yüce Allah, "İman ettik." diyen bir grup insana "İman etmediniz." diyor. Zira zahiren Nebi'ye (sav) gelip "İnandık." deseler de yalnızca amelî anlamda teslim olmuş, kalpleri imanı kabul edip içselleştirmemiştir. Kalbine iman girenler 15. ayette açık şekilde ortaya konmuştur: İnanan, inancında şüpheye düşmeyen ve Allah yolunda cihad eden insanlardır onlar. "İnandık." diyen bedeviler ise bu sıfatları haiz değildir. Ne ki onlar inen ayetlere rağmen, inanmış olduklarında ısrarcıdır. Yani "İnanmadınız." diyen Allah'a "Hayır efendim inandık." diyerek dini/dinlerini öğretmeye çalışmaktalardır. Bugün de batıl/muharref din sahipleri aynı özelliğe sahiptir. Ayete konu olan iman-küfür örneği üzerinden yürüyecek olursak, şu örnekleri zikredebiliriz: Yüce Allah "Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler kâfir/zalim/fasıktır." diye hükmeder.[277] Batıl/Muharref din sahipleri Allah'ın indirdikleriyle hükmetmemelerine rağmen mümin, adil ve takvalı olduklarında ısrarcıdırlar. Yüce Allah bu fiil için hangi ismi/vasfı uygun görmüşse onlar tam tersi ismi/fiili kendilerine layık görmekte, dinlerini Allah'a öğretmeye kalkmaktalardır.

Yüce Allah atalarını taklit eden, müstekbir siyasi otoriteye itaat eden, kendini hak yolda zanneden ve delilden yüz çeviren cahillerin suçlu günahkârlar olduklarını, mazur olmadıklarını söyler:

"Sonra onların döneceği yer elbette, cehennem ateşi olacaktır. Gerçek şu ki; onlar babalarını sapıklar olarak buldular. Kendileri de onların izleri peşinde koşuşturmaktalardır."[278]

"Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) ... (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"[279]

277. bk. 5/Mâide 44, 45, 47
278. 37/Saffât, 68-70
279. 34/Sebe', 33

"Bir kısmına hidayet verdi, bir kısmına da sapıklık hak oldu. (Çünkü) onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost edindiler ve doğru yolda olduklarını sanıyorlar."[280]

"Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ile ve belirlenmiş bir süreye kadar yarattık. Kâfirler, uyarıldıkları şeyden yüz çeviren kimselerdir."[281]

Batıl/Muharref din sahipleri Yüce Allah'ın mezkûr hükmüne iltifat etmez; taklitçi, mustazaf, tevilci ve cehaleti tercih edenlerin özür sahibi olduklarına dair cilt cilt kitap kaleme alırlar. Allah'a (cc), dinini ve dinin hükümlerini öğretirler.

Allah'ın (cc) emrettiği gibi dini öğrenmeyen, dinde tefekkür etmeyen, Kitap ve sünnetle öğretilen dine teslim olmayan; dinin sınırlarını kendi çizer. Yaşadığı hayatı din kabul eder ve "Din budur." diyerek Allah'a da (cc) din öğretmeye kalkar.

- **Dini Parçalamak ve Fırkalaşmak**

Batıl/Muharref dinin özelliklerinden biri; dini parçalamak ve fırkalara ayrılmaktır. Hem batıl hem muharref dinler hevadan ve zandan beslendikleri için, tabiatları gereği parçalanır, bölünürler.[282]

- **Dinin Bir Kısmına İnanıp Bir Kısmını İnkâr Etmek**

Batıl/Muharref dinin özelliklerinden biri; tabilerinin, dinin işlerine gelen kısmına inanıp işlerine gelmeyen kısmını inkâr etmeleridir. Zira bu dinin temelinde insanın hevası vardır. Daha doğru bir ifadeyle yaşadığı hayatı, toplumsal şartları, konjonktürü, reel politiği din edinmek vardır. İçinde bulunduğu şartlara uyan dinî emirleri kabul ederler. Yaşama, örfe, vakıaya, çağa… uymayanları ya yok sayar ya tevil eder ya da inkâr ederler.

Buna dair örnekler:

"Sonra sizler (söz vermenize rağmen) birbirinizi öldürüyor, bir bölümünüzü yurtlarınızdan çıkarıyor, günah ve haddi aşmada onların aleyhine yardımlaşıyorsunuz. (Dindaşlarınız) size esir olarak geldiğinde, onları yurtlarından çıkarmak size haram kılınmasına rağmen (serbest bırakma karşılığında) fidye alıyorsunuz.

280. 7/A'râf, 30
281. 46/Ahkâf, 3
282. Tafsilat için bk. s. 363, Dini İkame Etmek ve Ayrılığa Düşmemek

Yoksa siz Kitab'ın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden böyle yapanların cezası dünya hayatında rezil rüsva olmaktan başka bir şey değildir. Ahiret Günü'nde de azabın en çetinine uğrayacaklardır. Allah sizin yaptıklarınızdan gafil değildir."[283]

"Yahudilere birbirleriyle savaşmaları ve birbirlerini sürgün etmeleri yasaklanmıştı. Onlar Tevrat'ın bu kesin emrini çiğneyip savaşıyorlardı. Savaş esiri olan dindaşlarına Tevrat'ın hükmünü uyguluyor, serbest bırakma karşılığında fidye alıyorlardı. Böylece Kitap'tan işlerine gelene iman ediyor, işlerine gelmeyeni inkâr etmiş oluyorlardı. Bunun gibi işine gelen yerlerde Kitab'a uyan, nefsine zor gelen yerlerde ise işi kitabına uyduranlar, Allah'ın (cc) ayetlerinden bir kısmını inkâr etmiş olurlar. Çünkü din bir bütündür ve tamamı Allah'a (cc) aittir. Tam bir teslimiyetle teslim olunmadan Müslim/mümin olunmaz."[284]

Din bir bütündür ve ancak bütüne inanıp uyulduğu takdirde dine girilmiş olur. Onun bir hükmünü inkâr eden kişi ile tamamını inkâr eden kişi arasında fark yoktur. Bir parçası dahi yok sayıldığında geriye kalan şey, Allah'ın (cc) dini değildir.

"Ey iman edenler! İslam'a bir bütün olarak girin. Şeytanın adımlarına uymayın. O sizin için apaçık bir düşmandır."[285]

Dinin "bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr" etmek, Bakara Suresi'nin 85. ayetinde Yahudilere yöneltilmiş bir suçlamadır. Ayeti okuyan kişi onların "Şuna inandım şunu reddettim." dediğini düşünebilir. Ayetin bağlamı ve nüzul sebebine dair zikredilenler okunduğunda durumun böyle olmadığı anlaşılır. Onlar Kitap'tan işlerine gelenle amel etmiş işlerine gelmeyenle ameli terk etmişlerdir. Gayri İslami hayatlarına İslam'dan çözümler bulmaya kalkmış ve okuduğumuz ağır suçlamaya muhatap olmuşlardır. Bugün "hile-i şer'iyye" ve "fetva" adı altında işlenen cürümler bundan farklı değildir. Siyasette demokrat,ticarette kapitalist, sosyal hayatta gelenekçi/saltanatçı insanlar; tercihlerine uygun bir hayat yaşıyor, sıkışınca da dini parçalamış fetva tacirlerinden fetva alarak vicdanlarını rahatlatıyorlar. Hiç şüphesiz bu,

283. 2/Bakara, 85
284. Tevhid Meali, s. 12, Bakara Suresi, 85. ayetin açıklaması
285. 2/Bakara, 208

Allah'ın dini değildir. Daha çok, tahrif edilmiş Yahudiliğe benzemektedir. Neredeyse ticaretin tamamı Yüce Allah'ın yasakladığı faiz üzere kurulu. Allah'a (cc) ve Resûl'üne (sav) harp ilan etme pahasına faize bulaşanlar; işler yolundayken bankaya/borsaya işler bozulunca camiye/hocaya koşuyorlar. Zina ehline hülleci, faiz ehline ibahiyeci, demokrata hile-i şeriyyeci… hoca bulmak zor olmuyor. Böylece fetva yoluyla dinin bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr ediyorlar. Bu yaptıklarının "dinin bir kısmını inkâr" olduğunu anlamıyorlar. Zira onlar inkârın "Şunu inkâr ettim." demekle gerçekleştiğini zannediyorlar. Amelle imanı birbirinden ayıran zihniyet; "amelî arızaların" imani bir probleme dönüşebileceğini tahayyül dahi edemiyor.

- **Dini Yalanlamak**

Batıl/Muharref dinin özelliklerinden biri; tabilerinin dini yalanlamasıdır:

"Dinin (hükümlerini) yalanlayanı gördün mü?"[286] [287]

"Dini yalanlama" ifadesi ilk etapta itikadi bir yalanlamayı akla getirir. Zira imanla ameli ayırmayı öğrenmiş/öğretilmiş zihinler, Kitap'ta geçen her iman-küfür ayetini itikadi yalanlamaya yorar. Ancak surenin kalan ayetleri okunduğunda amelî ve ahlaki birtakım sıfatlar zikredildiği görülür.

Dini yalanlayanların sıfatları

"Dinin (hükümlerini) yalanlayanı gördün mü? İşte yetimi itip kovan budur. Yoksulu da doyurmaya teşvik etmez. Veyl olsun o namaz kılanlara! Onlar ki namazlarında gaflet içindelerdir. Onlar, riyakâr kimselerdir. Ve onlar, insanların gündelik yardımlaşmalarına dahi engel olurlar."[288]

---

286. 107/Maûn, 1
287. Bu ayette yalanlanan dinden kastın ne olduğunda ihtilaf edilmiştir. İbnu'l Cevzî (rh) dört görüş aktarır.
"Din hükümlerini yalanlayan, İbni Abbas'tan (ra)
Hesabı/Ahireti yalanlayan, Mücahid ve İkrime'den.
Cezayı/Mükafatı yalanlayan, Maverdi'den.
Kur'ân'ı Yalanlayan, bazı müfessirlerden
Bu tefsirlerden ilk ikisi selef döneminden, son ikisi ise halef ulemasından nakledilir. Biz birinci görüşü tercih ettik. Bunun iki nedeni vardır: İlki, sahabeden, özellikle Kur'ân ilimlerinde fıkıh/anlayış sahibi olması için Nebi'nin duasına mazhar olmuş İbni Abbas'tan nakledilmesi. İkincisi, surenin kalan kısmının şer'i hüküm ve güzel ahlakla ilgili olmasıdır. Allah en doğrusunu bilir." (Görüşler için bk. Zâdu'l Mesîr, 4/490, Maûn Suresi, 1. ayetin tefsiri)
288. 107/Maûn, 1-7

Kur'ân'ın bir üslubu vardır: Tanım yapmaz! Gündemimize soktuğu kavramın amelî/sözlü/düşünsel karşılığını tanıtır. Kavramın günlük hayatta amelî karşılığının insan hayatına nasıl yansıdığını basit örneklerle açıklar. Böylece insana kendini test etme, muhasebe imkânı sunar. Kavramları tanımlama, Aristo mantığının İslam dünyasına girişiyle başlamıştır. Faydası olmuş mudur? Bu sorunun cevabını İslam ümmetinin tarihine bakarak verebiliriz. Herhangi bir kavramı tanımlamadan öğrenen ilk nesillerle; kavramları tanımlayarak sınırlayan, soyutlayan ve zihin faaliyetine indirgeyen nesiller arasındaki fark ortadadır.

Konumuza dönecek olursak; "Dini yalanlayanlar kimlerdir?" sorusuna Kur'ân açık, sade ve net bir cevap vermiştir. Dini yalanlayan yetim ve yoksulla işi olmayan, onlardan sorumlu olduğuna inanmayan, "Allah versin"ci taifeden insanlardır.[289] Onlar "mülkün Allah'a ait olduğuna", Allah'ın toplumu birbirine karşı sorumlu kıldığına, insanın hayvani sıfatları aşıp insanlaşması için önünde sarp bir yokuş olduğuna, sarp yokuşun da başkalarıyla paylaşmak olduğuna inanmamış insanlardır.[290]

Dini yalanlayan, ibadetlerini kulluk bilinciyle ifa etmez. Hâliyle ibadetleri onu arındırmaz, eğitmez, olgunlaştırmaz. İbadet ettikçe Allah'a yakınlaşmaz, âdeta ibadetleri onu Rabbinden uzaklaştırır. Zira onun ibadetinde iki temel kusur vardır: Riya ve ibadeti hayattan kopuk düşünmek! Birinci kusur; dindar oldukları için değil, insanlar "dindar" desin diye ibadet etmelerinin sonucudur. Dindar insanlara gösterilen saygıdan nasiplenmek, dindar insanlara karşı var olan toplumsal güveni istismar etmek, din aracılığıyla toplumu sömürmek isterler. Gösteriş/Riya ameli batıl kılar; böyle bir amel yok hükmündedir. Amelden geriye kalan riyanın manevi yükü, kalp hastalığıdır. İkinci kusur; daha önce gördüğümüz, dini parçalamaktır. İbadetle inancı, namazla sosyal hayatı, ahlakla cihadı… ayırmaktır. Din bir bütündür; namaz da O'nun (cc) emri ahlak da O'nun emridir. Şirke tavır

289. "Onlara: 'Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden infak edin.' denildiğinde, kâfirler iman edenlere dediler ki: 'Allah'ın isterse doyuracağı kimseleri biz mi doyuracağız? Siz, apaçık bir sapıklık içindesiniz.' " (36/Yâsîn, 47)

290. "Ancak o sarp yokuşa (salih amellere) atılmadı. Sen, sarp yokuşun ne olduğunu nereden bileceksin? O, köle azat etmektir. Ya da açlık gününde doyurmaktır. Yakın (akraba) olan bir yetimi, veya toprağa yapışmış (zorluk çeken) bir miskini/ihtiyaç sahibi yoksulu. Sonra da iman eden ve birbirlerine sabrı ve merhameti tavsiye edenlerden olmasıdır. (90/Beled, 11-17)

almak da O'nun (cc) emri yetimle/yoksulla ilgilenmek de O'nun emridir. Tüm bunları bir görmek ve kulluk şuuruyla yapmak tevhiddir. Şirkin bir çeşidi de dinin bütünlüğünü bozmak, bir kısmını alıp bir kısmını terk etmektir. Denebilir ki bunun şirkle ne ilgisi vardır? Cevap: Kişi dinin bir kısmını alıp bir kısmını terk ediyorsa; terk ettiği kısmı, mutlaka başka bir şeyle doldurulacaktır. Böylece kişi iki dinli olacaktır. Hayatın bir bölümüne İslam bir bölümüne gelenek/demokrasi/ ... izm hükmedecektir. Bu da şirkin ta kendisidir.

Kulluk Kaidesi!

Bu Sure bize bir kulluk kaidesi öğretir: İbadetler beklenen etkiyi göstermiyorsa, yukarıda zikredilen iki kusurdan biri var demektir. Riya veya ibadeti sosyal hayattan kopuk görmek, yani kulluk bilinciyle ibadet etmemek.

• Hurafelerin Dinde İnsanı Aldatması

Batıl/Muharref dinlerin bir özelliği; tabileri, önce birtakım inançlar uydurur, sonra uydurdukları inancın kurbanı olurlar. Allah'tan (cc) bir delile dayanmayan uydurulmuş hurafeler, dinlerinde onları aldatır:

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: **'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.'** **diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir.** Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[291]

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): **'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.'** Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[292]

Batıl ehli müşrikler, nebilerin/salihlerin/meleklerin ruhaniyetinin insanı Allah'a yakınlaştıracağına ve Allah katında şefaatçi olduğuna inanmışlardır. Allah'tan hiçbir delil olmaksızın ortaya attıkları bu hurafe onları Allah'tan,

291. 10/Yûnus, 18
292. 39/Zümer, 3

O'nun rahmetinden uzaklaştırmış, en büyük şefaat olan Yüce Allah'ın şefaatinden mahrum bırakmış, ebedi azaba mahkûm etmiştir:

"O gün, hepsini bir araya toplayacağız. Sonra da ortak koşanlara: 'Siz ve ortak koştuklarınız yerinizi alın/bir yere kıpırdamayın.' diyeceğiz. Onların arasını ayırırız. Ortak koştukları der ki: 'Siz bize ibadet ediyor değildiniz.' 'Bizimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Şüphesiz ki biz, sizin (bize) ibadet ettiğinizden habersizdik.' "[293]

"Yoksa Allah'ın dışında şefaatçiler mi edindiler? De ki: 'Onlar (şefaat yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaatçi mi edineceksiniz)?' De ki: 'Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.' "[294]

"Ey insanlar! Rabbinizden sakının ve öyle bir günden korkun ki; (o gün,) hiçbir babanın oğluna, oğlun da babasına faydası yoktur. Şüphesiz ki Allah'ın vaadi haktır. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Çokça aldatan (şeytan) da sizi Allah (cc) ile aldatmasın."[295]

Benzer bir durum Ehl-i Kitap Yahudiler için de geçerlidir. Onlar da birtakım hurafeler uydurmuş, sonra hurafelerinin kurbanı olmuşlardı. Hurafeleri, dinlerinde onları aldatmıştır:

"Kendilerine Kitap'tan pay verilenlerin (hâlini) görmedin mi? Aralarında hükmetsin diye Allah'ın Kitabı'na çağrılıyorlar da sonra onlardan bir grup yüz çevirir hâlde (bu çağrıya) sırt dönüyor. **(Sapkınlıklarının nedeni:) 'Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacak.' demelerindendir. (Allah adına bilmeden) uydurdukları bu iftira, dinleri konusunda kendilerini aldattı.**"[296]

Onlar, "Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacak!" diye bir hurafe uydurdular. Bu hurafe zamanla kalplere yerleşen inanç/itikad hâlini aldı. Daha sonra şer'i bir sorumluğa davet edildiklerinde ayak sürümeye başladılar. Çünkü uydurdukları hurafe iradelerini kırdı. O sorumluluğu yerine getirmeseler de ateşin sayılı günlerde onlara dokunacağını düşündüler. Uydurdukları hurafe onları aldattı.

293. 10/Yûnus, 28-29
294. 39/Zümer, 43-44
295. 31/Lokmân, 33
296. 3/Âl-i İmran, 23-24

Şu bir gerçek: İnsan, Allah katında imanı ve ameliyle değer kazanır. Yahudilik/Hristiyanlık/Müslimlik iddiası, bir nebiye intisap, kişinin kendinin/ümetinin seçkinliğine inanması… onu değerli kılmaz:

"(Kimin hak ya da batıl üzere olduğu, kimin cennete ya da cehenneme gideceği) ne sizin ne de Ehl-i Kitab'ın temennileriyle olacak iştir. (Bunu belirleyecek olan şudur:) Kim bir kötülük yaparsa onunla cezalandırılır. Ve kendisi için Allah'ın dışında ne bir dost ne de bir yardımcı bulur. Erkek ve kadınlardan kim mümin olarak salih ameller yaparsa bunlar, cennete girerler ve kıl kadar da olsa zulme uğramazlar. Muhsin olarak/Kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışarak yüzünü Allah'a teslim eden ve hanif olan İbrahim'in milletine uyandan daha güzel bir dine kim sahip olabilir? Ki, Allah İbrahim'i dost edinmiştir."[297]

Muharref dinlerin tamamı "dindaşlarını" sorumluluktan alıkoyan, ciddiyet ve kararlılıktan uzaklaştıran hurafelerle doludur. Günümüzden bir örnek: Ömrü boyunca Kur'ân'a sırt dönmüş insanlar, arkalarından Kur'ân okunsun diye mirastan pay ayırıyor, ücretli Kur'ân (!) okurgaçları onlara Kur'ân okuyor, parayla okunan Kur'ân'dan hasıl olan sevabı da ölünün ruhuna hediye ediyorlar. Sonuç: Bir ömür Kur'ân'a sırt dönmüş, Kur'ân düşmanlarının safında yer almış, ruhunu batıla adamış şahsın ruhu, bu bonuslarla arınıyor!

Şimdi soralım:

– Ölüye Kur'ân okunabileceğini kim söyledi?

– Bir ibadetten hasıl olan sevabın bir başkasına hediye edilebileceğini kim söyledi?

– Parayla Kur'ân okumanın caiz olduğunu kim söyledi?

– Parayla okunacak Kur'ân'dan sevap hasıl olacağını kim söyledi?

– Günlük hayatını geleneğe; mirasını İsviçre hukukuna, nikahını/talakını İngiliz hukukuna, ticari anlaşmazlıklarını Alman hukukuna… göre çözen, Kur'ân'ı sırtının gerisine atmış bir insana Kur'ân okunacağını kim söyledi?

297. 4/Nisâ, 123-125

– Şer'i dayanağı olmayan bu eylemin akli gerekçesi nedir? İşlediği cürümlerden dolayı mezkur şahsı ödüllendirmek mi?

Muharref dinlerin günümüzdeki uygulamalarına bir örnek de ıskattır. "Dindaşlarını" ciddiyet ve sorumluluktan uzaklaştıran bir hurafedir. Açıklayalım:

Günümüzde uygulanan ıskat/borç düşürme Allah'ı (cc) ve kulları aldatma girişimi olan bir nifak ahlakıdır; ölünün borcunu ödemeyle ilgisi yoktur. Uygulaması şöyledir: Ölünün buluğ çağından ölümüne kadar kaç yıl geçtiği hesaplanır. Örneğin otuz yıl yaşamış birinin, yılda otuz günden, toplam dokuz yüz gün borcu olduğu hesap edilir. Dokuz yüz fakiri doyuracak meblağın güncel nakit karşılığı hesaplanır. Bu para çevreden toplanır, önce fakirlere verilir. Sonra fakirler, 'Aldım, kabul ettim, hibe ettim.' diyerek parayı sahiplerine geri çevirir. Bu işlem karşılığında fakire cüzi bir miktar ödenir. Böylece ölünün borç vb. ibadetleri ıskat edilmiş olur, kimsenin cebinden ciddi meblağda para çıkmaz. Bu da ancak melun Yahudilerin ve inanmamış münafıkların yapabileceği bir ahlaksızlıktır. Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan hiç kimse böyle bir ahlaksızlık girişiminde bulunmaz. Zira Allah'a (cc) inanan bir kul, Rabbinin böyle ayak oyunlarıyla aldatılamayacağını bilir.

Iskatın şer'i uygulamayla farkları:

Oruç ibadeti üzerinden bir karşılaştırma yapacak olursak;

– İslam'da tutulmuş oruçlar bir daha tutulmaz. Iskatta ise buluğdan ölümüne kadar kişinin tuttuğu oruçlar hesaplanır ve ıskat edilir.

– İslam'da orucu kasten terk edenin, -racih olan görüşe göre- kazası yoktur. Kazası olan, kişinin oruca başlayıp sonra kasten yediği oruçtur. Iskat yapanlar kasten terk edilmiş oruçların da karşılığını vermiş gibi yaparlar.

– Oruç borcu, kulun Allah'a (cc) olan borcudur. Kim hangi hakla Allah'a ait bir borcu, O'nun meşru kılmadığı bir yolla düşürebilir?

– Bir ömür boyunca yapmadığı ibadetlerin düşürüleceğine inanan insan, ibadetlere önem verir mi? İbadetlerin teşri amacı; kişileri boyunduruk

altına almak, kulluk bilincini geliştirmek ve Allah (cc) ile bağlarını güçlendirmektir. Iskat ise kişileri amelde gevşekliğe sevk eder.

– Iskat; Hristiyan din adamlarının günah çıkarma ayinlerine benzemektedir. Kimsenin kulların günahlarını hesaplayıp onları affetme yetkisi yoktur.[298]

Ne yazık ki dinde aldanmak muvahhidlerde de görülebiliyor. Şeytanın hakka batıl karıştırma çabası, yer yer etkisini gösteriyor ve tevhidin pak kavramları, cehalet gibi insani zaaflarla kirleniyor. Allah'ın ve Resûl'ünün bazı beyanları, diğer bazı beyanlarından koparılıp münferit değerlendiriliyor. Bütünden koparılan her parça, hak olma özelliğini yitirdiği gibi, eldeki naslar da hak olma özelliğini yitiriyor. Elde tutulan nas, kişiyi hidayet etmek şöyle dursun saptırıyor. Örneğin:

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği kimse için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[299]

Safvân ibni Muhriz El-Mâzinî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Ömer'in (ra) elinden tutmuş, birlikte yürüyordum. Karşımıza biri çıktı ve 'Necva (fısıldaşma) hakkında nasıl bir şey işittin?' diye sordu.

İbni Ömer, 'Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken işittim; 'Allah, mümin kulunu kendine yaklaştırır, onu kimsenin göremeyeceği şekilde koruması altına alıp örter ve 'Şu günahını biliyor musun? Şu günahını biliyor musun?' der. O da, 'Evet Ey Rabbim! Biliyorum' der. Allah ona teker teker bütün günahlarını itiraf ettirip o, mahvolduğunu düşünmeye başlayınca, 'Dünyada iken senin bu günahlarını örttüm. Bugün de seni bağışlıyorum' der. Sonra ona yaptığı iyiliklerin yazılı olduğu defter verilir. Kâfir ve münafıklar hakkında ise şahitler, 'Bunlar Allah'a karşı yalan söyleyenlerdendir. Dikkat edin! Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir.' derler.'[300] "[301]

Naslar şirk dışındaki günahların ve muvahhid müminlerin bağışlanacağını haber veriyor. Bir grup insan bu naslara güvenerek şer'i sorumluluklarında gevşeklik gösteriyor, rahatlıkla günah işliyor. Burada bir yanlış var! Zira

298. Tafsilat için bk. Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, s. 174-175
299. 4/Nisâ, 48
300. 11/Hûd, 18
301. Buhari, 2441

Kur'ân, sünnet bütünlüğü muvahhidlerin akıbet endişesi taşıdığını, bu endişeyle salih amele dört elle sarıldığını ve masiyetten kaçındığını gösteriyor:

"Yapmaları gereken (tüm sorumluluklarını) yerine getirmelerine rağmen, Rabblerine dönecekleri için (ya kabul edilmezse ya Allah'ın şanına yakışır şekilde yapamamışsam diye) kalpleri titreyenler, İşte bunlar, hayırlarda yarışmakta ve bundan dolayı öne geçmektelerdir."[302]

"Birbirlerine yönelerek sorarlar. Derler ki: 'Biz daha önce ailemizin arasında (azaptan) korkardık. Allah bize lütfetti de bizi yakıp kavuran cehennem azabından korudu. Şüphesiz ki biz, bundan önce O'na dua ederdik. Doğrusu O, (çokça iyilik yapan) El-Berr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir.' "[303]

Evet, Allah, muvahhidleri bağışlayacaktır. Ancak muayyen bir şahsın muvahhid olarak Allah'ın huzuruna gideceğini kim garanti edebilir? Akıbet endişesi taşımamak, ne de olsa bağışlanacağız diye düşünmek ve bu sebeple gevşemek muvahhidlerin değil, Yahudi ve münafıkların ahlakıdır:

"Sonra onların yerine Kitab'a da mirasçı olan bir topluluk geçti. Dünya malının değersiz olanını alıyor ve (ne de olsa): 'Günahlarımız bağışlanacak.' diyorlardı. (Güya tevbe etmelerine rağmen) değersiz bir dünya malı geldiğinde yine onu alıyorlar. Oysa Allah'a karşı yalnızca hak olanı söyleyeceklerine dair onlardan Kitap sözü alınmamış mıydı? Kitab'ın içindekileri de sürekli okuyanlardı hâlbuki. Ahiret yurdu korkup sakınanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz?"[304]

Yahudiler "yalnızca hak olanı söyleyeceklerine dair" Allah'a "Kitap sözü" vermişlerdi. Bazen egemenler bazen halk, yanlışlarını Kitap'la meşrulaştırmak istiyor, din âlimlerinden fetva istiyorlardı. Din bilginleri ya hakkı gizleyerek ya da kelimelere farklı anlamlar vererek isteğe icabet ediyor; karşılığında "dünya malının değersiz" imkânlarından faydalanıyorlardı. Ve şunu diyorlardı: Günahlarımız bağışlanacak!

"O gün, mümin erkek ve mümin kadınların nurlarının önlerinden koştuğunu ve sağlarından (amel defterlerini aldıklarını) görürsün. (Onlara denir ki:) 'Bugün müjdeniz, içinde ebedî kalacağınız, altlarından ırmaklar akan cennetlerdir. Bu,

302. 23/Mü'minûn, 60-61
303. 52/Tûr, 25-28
304. 7/A'râf, 169

büyük kurtuluşun/kazancın ta kendisidir.' O gün münafık erkek ve münafık kadınlar, iman eden kimselere derler ki: 'Bizi de bekleyin, biraz nurunuzdan alıp faydalanalım.' Onlara: 'Dönün arkanıza ve nur arayın.' denir. Derken aralarına, kapısı olan bir sur çekilmiştir. İç tarafında rahmet, dış yönünde ise azap vardır. (Cennet ehline) seslenirler: '(Dünyada) sizinle beraber değil miydik?' Derler ki: 'Evet (bedenleriniz bizimle beraberdi). Fakat siz, Allah'ın emri (olan ölüm) gelinceye kadar, nefislerinizi fitneye düşürdünüz (nerede fitne ortamı varsa onun içinde oldunuz) ve (müminlerin başına felaket gelmesini) gözetlediniz. Şüpheye düştünüz. **Kuruntular sizi aldattı ve aldatıcı, sizi Allah** (cc) **ile aldattı.**' "[305]

Ayetin son cümlesi münafıkların felaketini açıklar: Onları iki şey aldatmıştır: Kuruntular ve şeytan/nefsin onları Allah ile aldatması! Kuruntu kelimesini İkrime (rh) "erteleme" diye tefsir eder. Ebu Said ibni Sinan El-Bercemi de "günahlarımız bağışlanacak" sözüyle tefsir eder.[306] Onlar da Yahudiler gibi sınırları çiğnediklerinin farkındalardır. Tevbeyi/Islahı erteleyerek veya Allah inananları bağışlar düşüncesiyle hatada/günahta ısrar ederler. Şeytanın Allah (cc) ile aldatması ise, izahtan varestedir. Zira şeytan günahkâr insanı Allah'ın rahmeti, bağışlayıcılığı, muvahhidleri affedeceği gibi isim ve sıfatlarıyla aldatır.

• Dinde Aşırılık

Batıl/Muharref dinlerin bir özelliği de; dinde ölçüyü kaybedip aşırılığa sapmalarıdır:

"Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol!' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve resûllerine iman edin. '(İlahımız) üçtür.' demeyin. (Bu batıla) son verin. (Bu) sizin için daha hayırlı olur. Ancak Allah tek bir ilahtır. O bir çocuğunun olmasından münezzehtir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Vekil olarak Allah yeter."[307]

305. 57/Hadîd, 12-14
306. Mevsuâtu't Tefsîri'l Me'sûr, 21/345, 75630-75632 No.lu rivayetler
307. 4/Nisâ, 171

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Dininizde haksız yere aşırılık etmeyin. Bundan önce sapmış, çok kişiyi saptırmış ve dosdoğru yoldan sapmış olanların arzularına uymayın.' "[308]

Yüce Allah kullarına dosdoğru dine (Dinu'l Kayyım'a) tabi olmalarını, resûllerin yoluna uymalarını ve ölçüyü gözetmelerini emretmiştir. İnsan ölçüyü bozduğunda dinde aşırılık başlar. Okuduğumuz ayetlerde olduğu gibi insan, Alllah'ın (cc) kullarını İlah/Rabb yerine ikame eder. Allah'ın sevip saygı gösterilmesini emrettiği kullara ibadet başlar. Yukarıda okuduğumuz ayetler Hristiyanların İsa'ya (as) yönelik tutumunu aşırılık olarak isimlendirir. Allah Resûlü (sav) onların İsa'yı (as) ilah edinme sürecinin **aşırı övgüyle** başladığını belirtir, ümmetini bu tehlikeli yoldan sakındırır:

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[309]

Allah Resûlü (sav) sözlü uyarıda bulunmakla yetinmemiş, kendisine yönelik her türlü aşırılığın karşısında bizzat durmuştur, uyarılarda bulunmuştur.

Ebu Mutarrıf'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Âmiroğullarından oluşan bir temsilci heyetiyle Peygamber'e (sav) gittim. Resûlullah'a hitaben, 'Sen bizim seyyidimizsin/efendimizsin.' dedik.

'Seyyid/Efendi olan Allah'tır.' buyurdu.

'En üstünümüz ve büyüklük bakımından da en büyüğümüzsün.' dedik.

Şöyle buyurdu: 'Bu sözünüzü ya da bu sözün bir kısmını söyleyin. Şeytan, sizi peşinden (sapıklığa) sürüklemesin.' "[310]

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir adam Allah Resûlüne (sav), 'Allah ve sen dilersen.' dedi.

308. 5/Mâide, 77
309. Buhari, 3445
310. Ebu Davud, 4806; Ahmed, 16307

Bunun üzerine Peygamber ona, 'Beni Allah'a denk mi kıldın?! Bilakis, 'Allah tek başına dilerse.' (de).' dedi."[311]

Rubeyyi' binti Muavviz ibni Afrâ'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Evlendiğim günün kuşluk vaktinde Peygamber (sav) benim evlenme törenime geldi ve senin benim yanıma oturuşun gibi döşeğin üzerine oturdu. O sırada kızlar def çalıyor ve babalarımızdan Bedir Gazası'nda şehit olanların güzel vasıflarını zikrediyorlardı.

Nihayet bu kızlardan birisi, 'İçimizde bir peygamber vardır ki o, yarın ne olacağını bilir!' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'Böyle söyleme, öncesinde söylemekte olduğun sözleri söyle!' buyurdu."[312]

Vefatından sonra kabrine yönelik yaşanması muhtemel aşırılıklara karşı da uyarıda bulunmuştur:

Aişe'den (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ummu Seleme, Allah Resûlü'ne Habeşistan'da gördüğü Mariye diye anılan bir kiliseden bahsetti. Bu kilisenin içerisinde gördüğü resimleri de Allah Resûlü'ne anlattı.

Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle buyurdu: 'Onlar, aralarından salih bir abid veya adam öldüğü zaman mezarının üstüne bir mescid yapıp içine de o görmüş olduğunuz resimleri çizen bir kavimdi. İşte onlar Kıyamet Günü Allah katında mahlukatın en kötüsüdür.' "[313]

Aişe (r.anha) ile Abdullah ibni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'ne (sav) sekerat hâli geldiğinde kendisine ait hamisayı (üzeri işlemeli örtüyü) yüzüne örtmeye başladı. Sıcaklık basınca yüzünü açıyordu.

Kendisi bu durumdayken, Yahudi ve Hristiyanların yaptıklarından sakındırmak için, 'Allah'ın laneti Yahudi ve Hristiyanların üzerine olsun. Nebilerinin kabirlerini mescidler edindiler.' dedi"[314]

311. Ahmed, 1839
312. Buhari, 4001
313. Buhari, 434; Müslim, 528
314. Buhari, 435; Müslim, 531

Atâ ibni Yesâr 'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım benim kabrimi kendisine ibadet edildiği bir put kılma. Allah'ın öfkesi, nebilerin kabirlerini mescid edinenlerin üzerine şiddetlenmiştir."[315]

Bu uyarılara kulak tıkayanlar sahih din yolundan sapmış, batıl/muharref yollara savrulmuştur. Allah Resûlü'nün (sav) işaret ettiği gibi aşırılık, övgüyle başlamış, yani önce dil kirlenmiştir. Dil kalbi, bozulan kalp de dini tahrif etmiştir. Böylece sürekli övülmesi gereken El-Hamîd Rabbimizin yerine "sürekli övülen" alternatif hamidler ikame edilmiştir. Bir yerden sonra peygamberlere yönelik aşırı övgü, onları ilahlaştırmaya/rableştirmeye evrilmiştir.

Aşırılığın her türlüsü kötüdür. Kişi bir hayvanı bile aşırı sevdiğinde hayvan onun fitnesi olabilmekte, inancına zarar verebilmektedir. İsrailoğulları bunun en ibretamiz örneğidir. Biz onların Samiri'ye uyup buzağıya/puta taptığını biliyoruz:

"Buyurmuştu ki: 'Şüphesiz ki biz, senden sonra kavmini (dinlerinde) imtihan ettik ve Samiri onları saptırdı.' Musa öfkeli ve üzgün bir hâlde kavmine dönmüş ve: 'Ey kavmim! Rabbiniz size güzel vaadde bulunmadı mı? Ne o, yoksa size verilen süre uzun mu geldi? Yoksa Rabbinizin gazabı size vacip olsun istediniz de ondan mı bana verdiğiniz sözden döndünüz?' Dediler ki: 'Sana verdiğimiz sözden irademizle dönmedik. Biz (Firavun ve kavminin) ziynet eşyalarını yüklenmiştik. Onları (ateşe) attık, aynı şekilde Samiri de attı.' Onlara buzağı suretinde böğüren bir heykel çıkarmış ve: 'İşte sizin de Musa'nın da ilahı budur. Fakat (Musa) unuttu.' demişlerdi. Ona (bir şey dediklerinde) kendilerine cevap vermediğini, onlar için bir fayda sağlamadığını ve zararı da defedemediğini görmüyorlar mı?"[316]

Burada şöyle bir soru sorulmalıdır: Muvahhid bir topluluk nasıl oldu da bir buzağıya taptı?

Cevap: "… Demişlerdi ki: 'İşittik ve isyan ettik.' Küfürleri sebebiyle buzağı sevgisi onların kalplerine içirilmişti/kalpleri buzağı sevgisiyle dolup taşmıştı …"[317]

315. Muvatta, 475
316. 20/Tâhâ, 85-89
317. 2/Bakara, 93

Evet, bir ümmet saniyeler içinde tevhidi bırakıp puta tapmıştı! Neden? Çünkü kalplerinde buzağı sevgisi vardı, buzağıya sapkın/aşırı bir ilgi, sevgi duyuyorlardı ve sevgide aşırılıkları imtihanları oldu… Bugün de muharref din sahipleri bazı hayvanları aşırı yüceltiyor, âdeta kalpleri o hayvanın sevgisiyle dolup taşmış vaziyette.

"Yahudilerin buzağısı varsa, Türklerin de 'kurt'u, 'bozkurt'u var. Eski Türklerde ata ve kutsal kabul edilen hayvan, kurttur. Kurdun kutsallığı, bozkırların korkulu bir hayvanı olarak, özellikle hayvan sürüleri için büyük tehlike teşkil etmesi dolayısıyla, ona karşı duyulan korku ile karışık bir saygı hissinden ileri geldiği anlaşılıyor. Bozkurtun, Görktürklerin atası olduğuna inanılır. Orta Asya Türklerinde boz renkli kurt inancı, ilkel totemciliğin kalıntısıdır. Hemen bütün Türk boyları bir bozkurttan türediklerine inanırlar. Değişik biçimleri bulunan bu inancın en yaygın olanı şudur: Çok eski çağlarda Türkler bir saldırıya uğramış, bu saldırıda sadece küçük bir erkek çocuk sağ kalmış. Dişi bir bozkurt, onu büyütmüş ve ondan gebe kalmış. Türkler bu yarısı insan yarısı kurt atadan türemişler. Türklerin kurt totemi, hem olağanüstü bir güçlülük hem de İlahi/kutsal bir nitelik taşıdıkları yolundaki inançlarını temellendirir.

Ankara'nın en merkezi alanında Etilerin boynuzlu geyiğinin heykeli bulunur ve nice insana göre şehrin sembolü kabul edilir. İstanbul'da Kadıköy'ün göbeği Altıyol'da Apis öküzü şeklinde bir boğa heykeli vardır; hem de Sâmirî kadar usta olmayan bir heykeltraşın elinden çıkmıştır; yani böğürmesi bile olmayan dolayısıyla sanat eseri bile sayılamayacak basit bir heykel! Aslan Galatasaray, Sarı Kanarya'yı yutmaya çalışır; derken Kara Kartal hücuma geçer. Bazı oyuncular, timsah yürüyüşüyle gol sevincini sembolize eder. İstanbul Boğaları, Denizli Horozları ve Bursa Timsahları da birbirlerini yemeye/yenmeye çalışırlar. Olay, iş dünyasına da sıçrar; Uzakdoğunun aslanları varsa, bizim de Anadolu kaplanlarımız vardır. Cinciler, falcılar hâlâ hayvanlardan yararlanarak kehânetlerde bulunur. İşporta usulü şans çekilişi yapan bazı tezgâhlar, şans çekilişi için güvercin ve tavşan gibi hayvanları kullanır. Baykuş, uğursuz kuş olma inancına konu olmaya devam ederken, uğurböcegi kimilerine uğur getirir diye kabul görür. Bazılarının başına kuş pislerken, bazılarının başına talih kuşu konar. Bazı ev ve işyeri kapılarına

Anadolu'da hâlâ at nalı, koçbaşı veya boynuz asılır. Ev ve işyerinin kaza ve belaya uğramaması için kan akıtılması ve kanın binaya, insanın alnına sürülmesi gerektiği inancı devam eder. Tasavvufi konuşmalarda kedi ve çoğunlukla köpek, Müslüman için örnek alınması gereken, onun özelliklerinin taşınması istenen hayvan özelliğini sürdürmeye devam eder. Tasavvufta, sufi olmadığı hâlde Sufilerin arasında bulunan kimseye kıtmîr denir. Kıtmîr, Ashab-ı Kehf'in köpeğinin adı olarak meşhurdur. Dervişler ve müridler, bir köpek sadakati ile şeyhlerinin kapısında beklemeyi ve ulumayı en büyük şeref bilirler.[318] Nakşîliğin kurucusu Bahâeddin Nakşbend, A. Geylânî'nin türbesine şu ibarenin yazılmasını emretti: 'Pirlerin kapısında köpek ol, eğer Hakk'a yakın olmak istersen. Zira aslanlardan daha şereflidir, Geylânî'nin kapısındaki köpek.'[319] Bazı gözü yaşlı hocalar, ismi Kıtmîr diye meşhur olmuş köpek olmayı arzuladığını sık sık vurgular. Fakir, gariban vatandaşlardan bazıları çıkar, 'Doğuda insan olmaktansa, Hindistan'da inek olmayı tercih ederim.' der. Avrupa'da hayvanlara verilen değerin burada insanlara verilmediğini görenlerden kimi, eğer reenkarnasyon gerçekse, ikinci olarak Avrupa'da bir ev köpeği olarak dünyaya gelmek istediğini belirtir. Çünkü sosyetenin Paris'ten getirttiği mama ile beslenen, lüx salonlarda yaşatılıp özel kuaförlere götürülerek sık sık bakımı yaptırılan sosyete köpeği için harcanan parayı gariban rüyasında bile görememektedir."[320]

Futbol Dini!

Bugün batıl/muharref din sahiplerinin futbolla kurduğu ilişki de bu aşırılığın bir yansımasıdır. Aşağıda, "Futbol Dini" adıyla hazırlanmış bir belgeselden bazı bölümler okuyacağız:

"Fenerbahçeli bir taraftar: Fenerbahçeli olmayan anlayamaz bunu, din gibi bir şey bu yani.

Galatasaraylı bir taraftar: Galatasaray'ı hayatımıza bir yaşam biçimi olarak belirledik ve yapacağımız her şeyi de ona göre hareket ederek yapıyoruz.

Galatasaraylı bir taraftar: Eğer ki o hafta deplasmana gidilecekse ya da

318. bk. Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, s. 315
319. bk. age. s. 315-316
320. Kur'ân'da Yahudilerin 80 Özelliği ve Bunlar Üzerine Güncel Muhasebe, s. 25-27

bir boyama varsa o hafta bizim bütün işlerimiz, bütün planlarımız bunun doğrultusunda…

Beşiktaşlı bir taraftar: Bir yaşam biçimidir benim için. Annem, babam, çoluğum, çocuğum, Türkiye, vatan hepsi benim için bir Beşiktaş'ta toplanmıştır. Benim için Beşiktaş olmazsa hiçbir şey olmaz.

Fenerbahçeli bir taraftar: Yaşam biçimi, hayat, yani bilmiyorum kelimelerle bunu tarif edemeyebiliriz yani, bir hayatın olunca artık Fenerbahçe zor… Bir yaşam tarzı olunca, bunu kelimelere sığdıramazsınız ki, yemek yemek gibi bir şey bu.

Fenerbahçeli bir taraftar: Fenerbahçelilik bir hayat tarzı, Fener yenildi mi üzülüyorsun, yemek yemiyorsun, o gün işin rast gitmeyecekmiş gibi geliyor sana, yani o anlatılmaz, yaşayacaksın.

Beşiktaşlı bir taraftar: Beşiktaş'ın anlam ifade etmediği bir şey yok ki hayatta. Her şey Beşiktaş'a çıkıyor zaten. Bütün yollar, hayatımın her dakikasında Beşiktaş vardı. Okul dönemlerinde bile Beşiktaş vardı. Ya bu bir hayat tarzı oldu, Beşiktaş'la yaşamak. Onun için ne anlam ifade etmiyor diye sorarsak, daha kısa yoldan gitmiş oluruz aslında.

Galatasaraylı bir taraftar: Aç kalır, susuz kalır ama asla Galatasaray maçını izlemekten kaçınmayız. Bizim için Galatasaray sonsuz bir aşk, yani kızdan da öte onun yerine koyabileceğimiz bir aşk demek. Maçları izlerken de kapımdaki hiç kimseyi, en yakın ailemi bile tanımıyorum, yani kendimi o duyguya kaptırıyorum. Kendi ruhumu bulduğumu düşünüyorum, yani kendimi tamamen bu formanın içinde hissediyorum.

Bursasporlu bir taraftar: Benim için Bursaspor'un önemi nefes almak gibi bir şey.

Kıraç (Sanatçı): Öyle bir şey his ile anlatılmaz. Fenerbahçe! Fenerbahçe bizim için, çok iddialı gelebilir; yani dünyanın aydınlık huzurlu tarafını ifade ediyor. Dünya güzel bir yer oluyor Fenerbahçe ile…

Trabzonsporlu bir taraftar: Yani Trabzonspor dediğin zaman bizim burada her şey duruyor, hayat duruyor.

Beşiktaşlı bir taraftar: Ağabeyciğim, Beşiktaş demek mesaiden kaçmak demektir. Beşiktaş demek okuldan kaçmak demektir. Beşiktaş demek burayı koklamak demektir. Beşiktaş demek siyah beyaz demektir. Hayat demektir, her şey demektir. Beşiktaş demek gün boyu, hafta boyu, aylar boyu siyah beyazı düşünmek demektir. Daha ne diyeyim sana? Beşiktaş budur, Beşiktaş siyah beyazdır, Beşiktaş hayattır hayat! Beşiktaş budur bu! Beşiktaş anlatılmaz yaşanır, Beşiktaş yaşanır.

Fenerbahçeli bir taraftar: Fenerbahçe cumhuriyeti vatandaşıyım, Fenerbahçe ile doğdum, Fenerbahçe ile büyüyorum, Fenerbahçe ile öleceğim.

Fenerbahçeli bir taraftar: Her yer sarı lacivert, odam sarı lacivert, yastıklarım.

Muhabir: Babanda mı Fenerbahçeli?

Taraftar: Babam da Fenerbahçeli, dedem de Fenerbahçeli, onun dedesi de Fenerbahçeli, Atatürk de Fenerbahçeli.

Galatasaraylı bir taraftar: Şimdi bir kızla tanıştığında, iş görüşmesine gittiğinde, bir şey almak istediğinde, 2. soru takım oluyor Türkiye'de. Eğer Fenerliyse o iş bize boştur. Karıyı bile boşarsın. O derece yani.

Beşiktaşlı bir taraftar: Bizim için dünya siyah beyaz ya, hani başka gözümüz görmüyor renk.

Fenerbahçeli bir grup taraftar: Cehennem donana kadar Fenerbahçe! Cehennem donana kadar Aziz Yıldırım!"[321]

Şu sözleri okuyan bir insan; bunu bir hobi kabul edebilir mi? Futbol tutkusunu sportif bir faaliyet sayabilir mi? Bir şeyi din edinmek bu değildir de nedir?

Aşırılık, putperestliğin eşiğidir. Bir şeye kalpten, aşırı bir ilgiyle bağlanan, zamanla onu hayatın/yaşamın merkezine yerleştirir. Yani onu din edinir. Onunla mutlu olur, onun için sever, onun için buğzeder… Bu da bir şeye tapmanın en özlü tarifidir.

---

321. https://www.youtube.com/watch?v=0n-yGT7Q-g8 (E.T: 01.02.2022)

- **Allah'ın Hükümlerine İcabet Etmemek (İşittik ve İsyan Ettik)**

Batıl/Muharref dinlerin bir diğer özelliği; herhangi bir konuda Allah'ın ve Resûl'ünün hükmüne çağrıldıklarında icabet etmez, sorunların çözümünü başka kaynaklarda ararlar:

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine ve Resûl'e gelin.' denildiği zaman: 'Babalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter.' derler. Onların babaları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yolu bulamamış olsalar bile (babalarının yoluna mı uyacaklar)?"[322]

"Kendilerine Kitap'tan pay verilenlerin (hâlini) görmedin mi? Aralarında hükmetsin diye Allah'ın Kitabı'na çağrılıyorlar da sonra onlardan bir grup yüz çevirir hâlde (bu çağrıya) sırt dönüyor."[323]

" 'Allah'a ve Resûl'e iman ve itaat ettik.' derler. Sonra onlardan bir grup (bu sözlerinin) ardından yüz çevirir. Bunlar mümin değillerdir. Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resûl'üne çağrıldıklarında (bir de bakarsın ki) bunlardan bir grup yüz çevirmiş. Şayet hak onların lehineyse koşarak gelir, (hükme) boyun eğerler. Onların kalplerinde hastalık mı var? Yoksa şüpheye mi düştüler? Ya da Allah'ın ve Resûl'ünün onlara haksızlık yapacağından mı korkuyorlar? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, bunlar zalimlerin ta kendileridir. Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resûl'üne davet edilen müminlerin sözü: 'İşittik ve itaat ettik.' demeleridir. İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat eder, Allah'tan (saygıyla) korkar ve (azabından) sakınırsa işte bunlar, kazançlı olanların ta kendileridir."[324]

Birinci ayet müşrikleri, ikinci ayet Ehl-i Kitab'ı ve üçüncü ayet münafıkları anlatmaktadır. Batıl ve muharref din sahiplerinin ortak özelliği "Allah'a ve Resûl'üne" yani "Kitab'a ve sünnete" davet edildiklerinde buna yanaşmamalarıdır. Peki, ne yaparlar. Ayette okuduğumuz gibi müşrikler geleneklerine/atalar yoluna/ecdad örfüne uymayı tercih eder. Ehl-i Kitap din bilginlerine ve abid kimselere başvurmayı tercih eder:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı.

322. 5/Mâide, 104
323. 3/Âl-i İmran, 23
324. 24/Nûr, 47-52

O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[325]

Münafıklar ise hevalarına uygun hükmü kimde bulurlarsa oraya başvururlar. Ayette ifade edildiği gibi lehlerine bir hüküm çıkacağına inanıyorlarsa Allah'a ve Resûl'üne; aleyhlerine bir hüküm çıkacağına inanıyorlarsa başka mercilere, Kur'ân'ın ifadesiyle tağutlara başvururlar:

"Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister."[326]

Allah'ın (cc) hükümlerine icabet etmemenin bir sureti de şer'i bir emirle karşılaştıklarında teslim olmamak; bazen dille bazen de halleriyle, "İşittik ve isyan ettik." demeleridir:

"(Hatırlayın!) Hani sizden söz almış ve Tur Dağı'nı tepenizde yükseltmiştik. 'Size verdiğimiz (Kitab'a) kuvvetle yapışın ve söz dinleyin.' demiştik. Demişlerdi ki: 'İşittik ve isyan ettik.' Küfürleri sebebiyle buzağı sevgisi onların kalplerine içirilmişti/kalpleri buzağı sevgisiyle dolup taşmıştı. De ki: 'Şayet müminlerseniz, imanınız size ne kötü bir şey emrediyor!' "[327]

"İşittik ve isyan ettik.", batıl ve muharref dinlerin ortak şiarıdır. Bunu bazen açıkça dilleriyle söylerler. Bunun örneğini ayette okuduk. Bazen sorular sorarak ağırdan alırlar:

"(Hatırlayın!) Hani Musa kavmine demişti ki: 'Allah, bir inek/sığır kesmenizi emrediyor.' Demişlerdi ki: 'Bizimle alay mı ediyorsun?' Musa: 'Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım.' demişti. 'Demişlerdi ki: 'Bizim için Rabbine dua et de o ineğin sıfatlarını bize açıklasın.' Dedi ki: '(Allah) buyurdu ki: 'O ne yaşlı ne de körpe, bu ikisi arasında (orta yaşta) bir inektir. (Bu açıklama üzerine artık) emrolunduğunuz şeyi yapın.' Demişlerdi ki: 'Bizim için Rabbine dua et de bize onun mahiyetini açıklasın. (Şu ana kadar anlattıkların nedeniyle) inek, kafamızı karıştırdı. Şayet Allah dilerse (ineği bulma konusunda) elbette doğru olanı yaparız.' Dedi ki:

---

325. 9/Tevbe, 31
326. 4/Nisâ, 60
327. 2/Bakara, 93

'Allah buyuruyor ki: 'Tarla sürme ve ekin sulama işinde çalıştırılmamış, kusursuz, üzerinde benek olmayan bir inektir/boğadır.' (Onlar:) 'Şimdi doğruyu söyledin.' dediler ve ineği/boğayı kestiler. Fakat neredeyse onu kesmeyeceklerdi."[328]

Tüm yapacakları bir inek, herhangi bir inek kesmekti. Onlar emre icabet etmek yerine sorularla, "İşittik ve isyan ettik." dediler. İcabet edecek olan insan emre icabet eder. Emri soruya boğmak, isteksizliğin alametidir.

Bazen Allah'a ve Resûl'üne akıl vererek dolaylı yoldan, "İşittik ve isyan ettik." dediler.

"Musa'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi? Hani onlar nebilerine demişlerdi ki: 'Bize bir komutan tayin et, (onun komutanlığında) Allah yolunda savaşalım.' O da demişti ki: 'Ya savaş size farz kılındıktan sonra savaşmazsanız?' Demişlerdi ki: 'Biz yurtlarımızdan sürülmüş ve evlatlarımızdan menedilmişken nasıl olur da Allah yolunda savaşmayız?' Savaş onlara farz kılınınca azı hariç (savaşmaktan imtina ederek Allah'ın emrinden) yüz çevirdiler. Allah, zalimleri bilendir. Nebileri onlara demişti ki: 'Allah, size komutan olarak Talut'u atadı.' Demişlerdi ki: 'O bizim başımıza nasıl yönetici olabilir? (Oysa) biz yöneticiliğe ondan daha layığız. Hem o mal konusunda kendisine genişlik verilmiş (bir zengin de) değildir.' Demişti ki: 'Şüphesiz Allah, onu sizin için seçti ve onun ilim ve beden gücünü arttırdı. Allah mülkünü dilediğine verir. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.' "[329]

Onlar Nebi'den bir komutan istediler. Nebi onlara, "Ya savaşmazsanız?" dedi. İnanan bir mümin, "Demek ki henüz buna hazır değiliz, eksiklerimizi öğrenelim de kendimizi ıslah edelim." diye düşünür. Zira konuşan, herhangi bir insan değil; insanları arındırsın diye Allah'ın (cc) seçtiği bir elçidir. Ancak "İşittik ve isyan ettik." ehli, kendi sesinden başka sesleri duymaz. Peygamberi anlamak yerine ona akıl vermeye kalkar. Savaşmak için gerekçelerini sayar. Sahih din ehli gibi biraz dinde tefakkuh etmiş olsalar, bir peygamberin Allah'ın emrine icabeti ağırdan almayacağını, Allah için savaşacak insanları teşvik edeceğini düşünürlerdi. Ancak onlar Nebi'ye

328. 2/Bakara, 67-71
329. 2/Bakara, 246-247

akıl verdiler, savaş gerekçelerini sıraladılar. Yüce Allah bir komutan seçince de Allah'ın emrine icabet edemediler. Kendi istekleri imtihanları oldu.

Bazen kelimelerle oynayarak, emredilenin şeklini bozarak "İşittik ve isyan ettik." dediler.

"Onlara: 'Bu beldeye yerleşin, orada dilediğiniz yerden yiyin, 'Hıttatun/Günahlarımızı dök.' deyin, kapıdan secde ederek girin ki biz de hatalarınızı bağışlayalım. Muhsinlere/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlara (ihsanlarımızı) arttıracağız.' denildiğinde, Onlardan zalim olanlar, kendilerine söylenen sözü başkasıyla ('Günahlarımızı dök' anlamında 'Hıttatun' kelimesini 'buğday' anlamına gelen 'Hıntatun' ile) değiştirdiler. Biz de zulümlerine karşılık gökten bir azap saldık üzerlerine."[330]

Sözü nasıl değiştirdiklerini Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilen hadiste, Allah Resûlü (sav) şöyle tefsir eder:

"İsrailoğulları'na, 'Kapıdan içeriye secde ederek girin ve hitta deyin.' denildi. Onlar ise sözü değiştirdiler ve arkalarını dönerek girdiler. 'Bir arpa içinde bir buğday olsun.' dediler."[331]

Bazen "hile-i şer'iyye (!)" yaparak Allah'ın (cc) emirlerine dolaylı olarak "İşittik ve isyan ettik." dediler.

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor. Hani onlar Cumartesi Günü'nde (Avlanma Yasağı'nı çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi Yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk."[332]

Cumartesi günü balık avlamak, bir imtihan olarak yasaklanmıştı. (Bu ümmete faizin, rüşvetin, karaborsacılığın, sermayenin belli ellerde birikmesinin yasaklanması gibi). Yüce Allah bir imtihan olarak yasak günü balıkları çoğaltıyor, onları dünya malı ve Allah'ın emrine icabet noktasında imtihana tabi tutuyordu. (Bugün faiz, rüşvet, karaborsacılık yapanların zahiren daha iyi kazanması gibi). Yahudiler cuma akşamından denize ağ

330. 7/A'râf, 161-162
331. Buhari, 3403
332. 7/A'râf, 163

atıyor, pazar günü ağlara takılan balıkları topluyorlardı. Böylece cumartesi yasağına sözde uymuş oluyorlardı. Cumartesi yasağına karşı gösterilen bu tavır "zahiri" meşru olan bir yolla Allah'ın yasakladığı sonuca ulaşmaktır. (Bugün fetvayla, banka isimlerini değiştirip faize de kâr payı diyerek… zahiren meşru yolla Allah'ın haram kıldığı sonuca ulaşmak gibi)

Allah Resûlü (sav), sahabesinde direkt veya dolaylı olarak "İşittik ve isyan ettik." ahlakı gördüğünde uyarır, sahih dinde gedik açacak bu tip ahlaklara karşı tedbir alırdı.

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'ne, 'Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Nefislerinizde olanı açığa vursanız da gizleseniz de Allah sizi ondan hesaba çekecektir. (Hesap neticesinde) dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah, her şeye kadîrdir.'[333] ayeti indiğinde bu, Allah Resûlü'nün ashabına ağır geldi; hemen Allah Resûlü'ne geldiler, diz çöküp oturdular ve 'Ey Allah'ın Resûlü, namaz, oruç, cihad, sadaka vermek gibi gücümüzün yetebileceği şeylerle sorumlu tutulduk. Ama şimdi sana bu ayet indirildi. Bizim buna gücümüz yetmez.' dediler.

Allah Resûlü (sav), 'Sizden önce kendilerine Kitap indirilen iki toplumun, 'İşittik ve isyan ettik' dediği gibi mi demek istiyorsunuz? Bilakis şöyle deyin, 'İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, senden bağışlanma diliyoruz. Dönüş sanadır.' dedi.'

Onlar da, 'İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, senden bağışlanma diliyoruz. Dönüş sanadır' dediler.

Bu duayı okudukça dilleri de buna alıştı. Arkasından Yüce Allah, 'Resûl, Rabbinden kendisine indirilene iman etti. Müminler de (iman ettiler). Hepsi; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resûllerine iman ettiler (ve dediler ki:) 'O'nun resûllerinin arasını ayırmayız.' (Yine) dediler ki: 'İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, senden bağışlanma diliyoruz. Dönüş sanadır.' '[334] ayetini indirdi. Onlar böyle yaptıklarında Yüce Allah da o ayetin hükmünü yürürlükten kaldırdı ve 'Allah kimseye gücünden fazlasını yüklemez. Herkesin kazandığı (hayır) lehine, yaptığı (günahlar da) aleyhinedir. 'Rabbimiz! Unutur ya da hata edersek bizleri

333. 2/Bakara, 284
334. 2/Bakara, 285

sorumlu tutma.’ ’ **ayetini indirdi. (Allah Resûlü (sav) şu ayetleri okuduğunda)** ‘Rabbimiz! Unutur ya da hata edersek bizleri sorumlu tutma. **Yüce Allah ‘Olur’ dedi.** Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır bir yük taşıtma bize.’ **Yine ‘olur’ dedi.** ‘Rabbimiz! Gücümüz yetmeyen şeyleri bize yükletme.’ Yine ‘olur’ dedi. ‘Bizi affet. Bizi bağışla. Bize merhamet et. Sen bizim Mevlamız/dostumuzsun. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.’ ’[335] ayetinde yine ‘olur’ dedi.”[336]

- **Ortak Koştuklarına (Putlara) Allah’tan Fazla Değer Vermek**

Batıl/Muharref dinlerin özelliklerinden biri; bu dinde, Allah’a (cc) ortak koşulan varlıkların Allah’tan (cc) fazla sevilmesi ve onlara daha çok değer verilmesidir.

“(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki; Allah’ın dışında birtakım varlıkları Allah’a denkler/ortaklar edinir de onları Allah’ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah’a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah’a ait olduğunu ve Allah’ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır.”[337]

“Allah’ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah’a bir pay ayırdılar. Sonra da zanlarınca: ‘Bu Allah’ın, bu da ortaklarımızın hissesidir.’ dediler. Ortaklarına ait olan hisse Allah’ın tarafına geçmez, Allah’a ait olansa ortaklarına geçer. Ne kötü hüküm veriyorlar.”[338]

“ ‘Müşrikler ekinlerin ortasına bir çizgi çeker, bir taraf için: ‘Bu Allah’ındır.’ diğeri için: ‘Bu ilahlarımızındır.’ derlerdi. Hasat zamanı Allah’a (cc) ayırdıkları paydan bir ürün, putların payına ayrılan bölüme geçse ‘İlahlarımız muhtaçtır.’ der, geri almazlardı. Putlara ayrılan bir ürün, Allah’a (cc) ayırdıkları kısma düşse alır, yerine koyarlardı. Bir ihtiyaçları olduğunda Allah’a (cc) ayırdıklarından alır, misafire, yoksula veya yolda kalana verirlerdi. Ancak putlara ayırdıklarına hiçbir surette dokunmazlardı. Allah’a (cc) adadıkları hayvanlar için de durum aynıydı. İhtiyaç hâlinde bir bahane bulur, Allah’a adanan hayvanları kesip yerlerdi. Putlar için adanmış olanlara ise dokunmazlardı.’[339]

335. 2/Bakara, 286
336. Müslim, 125
337. 2/Bakara, 165
338. 6/En’âm, 136
339. bk. Tefsîru İbni Ebî Hâtim, 4/1390-1392, 7911-7916 No.lu rivayetler; Tefsîru’t Taberî, 12/131-

Bu, her dönemde farklı tezahürleri olan bir inanç problemidir. Temelinde ise müşriklerin ortak özelliği olan 'ortaklarını Allah'tan (cc) daha fazla yüceltme ve kendilerine yakın görme' anlayışı vardır.

Günümüzde bu anlayışa, Allah'a (cc) küfredildiğinde hikmet ve hoşgörüden söz edenlerin, tabi oldukları liderler eleştirildiğinde öfke nöbeti geçirmelerini örnek verebiliriz. Allah (cc) adına verilen yeminleri rahatlıkla çiğneyip bozanların, kutsal kabul ettikleri varlıklar adına yemin ederken yaşadıkları trans hâli ve bu yeminlerini bozmamak için yoğun çaba harcamaları da bir başka örnektir.

Hac ve umreye gitmek konusunda türlü mazeretler sıralayanların, dünyanın bir ucundan öbür ucuna yapılan yıllık 'feyiz' ziyaretlerini aksatmamaları da bu bağlamda verilebilecek örneklerdendir."[340]

- **Allah'a Çocuk/Eksiklik İzafe Etmek**

Batıl/Muharref dinlerin bir özelliği de Allah'a (cc) çocuk nispet etmektir.

"Dikkat edin! Onlar uydurdukları iftira sebebiyle derler ki: 'Allah doğurdu.' Hiç şüphesiz onlar, yalancılardır. Allah, kız çocuklarını erkek çocuklara tercih edip (üstün mü kılmıştır?) Ne oluyor size, nasıl hükmediyorsunuz?"[341]

"Yahudiler: 'Uzeyir, Allah'ın oğludur.' dediler. Hristiyanlar: 'Mesih, Allah'ın oğludur.' dediler. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri ve daha önceki kâfirlere benzettikleri sözleridir. Allah onları kahretsin, nasıl da çevriliyorlar?"[342]

Allah'a (cc) çocuk nispet etmek batıl bir inanışın neticesidir. Bu inanca göre; nasıl ki dünya yöneticilerinin yardımcıları/vezirleri/bakanları varsa Allah'ın (cc) da yardımcıları olmalıdır (hâşâ). İnsanlar yöneticilere ulaşmak için bu yardımcılara başvurdukları gibi Allah'a ulaşmak için de yardımcılara başvurmalıdır. Müşrikler bu kıyastan yola çıkarak meleklerin Allah'ın kızı olduğunu, Yahudi ve Hristiyanlar da peygamberlerinin Allah'ın oğlu olduğunu söylemiştir. Meselenin özünde "uzak Allah" ve bizi O'na (cc) "yakınlaştıracak aracılar" inancı vardır; ki şirkin temeli de bu düşüncedir.

134, En'âm Suresi 136. ayetin tefsiri
340. Tevhid Meali, s. 144, En'âm Suresi 136. ayetin açıklaması
341. 37/Saffât, 151-154
342. 9/Tevbe, 30

Allah'a çocuk nispet etme İslam'ı tahrif eden zümrelerde zahiren/lafzen olmasa da öz olarak mevcuttur. Zira Allah'ın uzak/ulaşılmaz olduğu ve bizi O'na (cc) yakınlaştıracak aracılara/şefaatçilere ihtiyaç olduğu inancı oldukça yaygındır. Öyle ki tevhide davet edilen âlim/avam "Sen, nasıl bir şirket müdürüne direkt gitmeyip aracılarla iletişim kuruyorsan, Allah'a da direkt ulaşamazsın." diyerek söze başlıyor. Yani Allah'ı bir şirket müdürüne kıyas ediyor, sonra bu kıyastan bir hüküm çıkarıyor; dolayısıyla Allah'a eksiklik izafe ediyor. Aklı başında bir insan Rabbini müdüre/yöneticiye kıyas etmez. Biri yaratan, biri yaratılan; biri tüm eksikliklerden münezzeh, biri eksik; biri tüm varlığın sesini aracısız duyar, biri aracı olmadan duyamaz; biri kendisinden istenilmesinden hoşnut olur, biri olmaz; biri kullarının aracısız istemesini talep eder, biri kendisine ulaşması için aracılar tayin eder... Bunca farka rağmen Allah (cc) ile beşeri kıyas etmek ancak şirkle kirlenmiş bir kalbin/aklın işi olabilir.

Şirk kalbin afetidir. İçine şirk giren bir kalp ölçüsüzleşir. Sevgisi, saygısı, buğzu, ümidi... istikametin dışına taşar. Bilerek veya bilmeyerek, Allah'a (cc) sürekli eksiklik izafe eder.

"Andolsun ki Allah, 'Allah fakir, biz ise zenginiz.' diyen kimselerin sözünü işitti. Onların söylediklerini ve haksız yere nebileri öldürmelerini yazacağız ve: 'Yakıcı ateşin azabını tadın.' diyeceğiz."[343]

"Allah fakir, biz zenginiz." diyen muharref din sahibi Yahudiler'dir. Onları bu cümleyi söylemeye sevk eden şu ayettir:

"Allah'a güzel bir borç verip de (Allah'ın) ona kat kat fazlasını vereceği o (bahtiyar) kimdir? Allah, (rızkı) daraltır ve genişletir. O'na döndürüleceksiniz."[344]

Onlar mallarını infak etmemek için, "İhtiyaç sahibi, zenginden borç ister. Şayet Allah bizden borç istiyorsa bu durumda Allah fakir, biz zenginiz" dediler.[345] Dikkat edilirse Allah'a fakirlik/eksiklik izafe etmelerinin nedeni yine kıyastır. Allah (cc) ile ilgili bir konuyu dünyevi bir konuya, yani gaybı,

343. 3/Âl-i İmran, 181
344. 2/Bakara, 245
345. Nüzul sebebi için bk. Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/460, 2429 No.lu rivayet; 3/828-829, 4589 No.lu rivayet

şehadet âlemine kıyastır. Allah'a (cc) eksiklik izafe etmenin temelinde, yaratanı yaratılana, gaybı şehadete kıyas vardır. Bu nedenle Allah (cc), kendisine dair örnekler verilmesini, kıyası yasaklamıştır:

"(Allah'ı başka varlıklara, başka varlıkları da Allah'a benzeterek) Allah hakkında örnekler/misaller vermeyin. (Allah hakkında verilecek örneği yalnızca) Allah bilir, siz bilmezsiniz."[346]

Kıyas yapabilmek için iki şey arasında ortak noktalar, benzerlikler olmalıdır. Hiçbir şey Allah'ın (cc) dengi, misli, benzeri olmadığından hiçbir şeyin Allah'a (cc) kıyası doğru değildir. Buna rağmen kıyas yapan, şirk veya Allah'a (cc) eksiklik izafe etmek inancına ulaşır.

- **Kitapla Kurdukları Hastalıklı İlişki**

Batıl/Muharref dinlerin bir özelliği; tabilerinin Kitap'la kurdukları hastalıklı ilişkidir. Allah (cc) buna dair şu örnekleri verir:

– Kendi yazdıkları kitapları Allah'ın yazdırdığını söyleyerek vahye alternatif oluşturmaya çalışmak

"Az bir dünyalık elde etmek için elleriyle kitap yazan, sonra da: 'Bu, Allah'ın katındandır.' diyenlere yazıklar olsun. Elleriyle yazdıklarından ötürü yazıklar olsun onlara! (Uydurdukları kitaplar için: 'Allah tarafından yazdırıldı.' diyerek) elde ettikleri kazançtan ötürü de yazıklar olsun onlara."[347]

"Tarih boyunca çıkar elde etmek için kitaplar yazan ve bunu Allah'a (cc) nispet eden insanlar var olagelmiştir. Kimi, rüyasında; kimi, ilham yoluyla kimi de Peygamber (sav) tarafından kendisine kitap verildiğini iddia etmiş ve etrafına insan toplamıştır."[348]

– Konuşmalarına Kitap'tan parçalar (Arapça kelimeler) serpiştirerek Kitap'tan konuşuyor gibi yapmak

"Onlardan öyle bir grup vardır ki; (okuduklarını) Kitab'ın ayetlerinden sanasınız diye dillerini Kitap'la eğip bükerler. Oysa (ağızlarında geveledikleri şeyler) Kitap'tan

346. 16/Nahl, 74
347. 2/Bakara, 79
348. Tevhid Meali, s. 11, Bakara Suresi, 79. ayetin açıklaması

değildir. (Ağızlarında geveledikleri şeyler için:) 'Bu, Allah katındandır.' derler. Oysa o, Allah katından değildir. Bile bile Allah'a karşı yalan söylerler."[349]

Bu, her dönemde görülebilen bir tahrif örneğidir. Konuşmacı Kitap'tan bazı kelimeleri, ayetlerden parçaları konuşmasına serpiştirir. Kitab'ın cahili olan insanlar konuşmacının Kur'ân'dan, Kitab'ın ortasından konuştuğunu zanneder. Anlattığı hurafelerin Kur'ân'dan -geçmişte Tevrat ve İncil'den- olduğu düşünülür.

– Kelimeleri asli anlamı dışında anlamlandırarak tahrif etmek

"Yahudi olanlardan bazısı, kelimeleri konuldukları yerden (asıl manalarının dışında kullanarak) tahrif ediyorlar. Dillerini geveleyerek ve dine hakaret ederek: 'İşittik ve isyan ettik.', 'İşit işitmez olası!' ve 'Râinâ!' diyorlar. Şayet onlar: 'İşittik ve itaat ettik.', 'İşit ve bizi gözet!' deselerdi onlar için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Fakat Allah, küfürleri nedeniyle onlara lanet etti. (Bu nedenle) pek az iman ederler."[350]

Kitab'ın indirildiği bir dil ve o dilin; Kitab'ın indirildiği gün bir kullanım tarzı vardır. Kitab'ın kelimelerine, indirildiği dilden bağımsız, keyfe keder anlamlar vermek; tahriftir. Örneğin, "Allah bir inek kesmenizi emrediyor."[351] **ayetine "Allah nefislerinizi kesmenizi emrediyor." şeklinde anlam vermek apaçık bir tahrif örneğidir. Ayete verilen bu anlama ilham, keşif, rüya, zuhurat… demek yapılanı tahrif olmaktan çıkarmaz. Olsa olsa keşifle tahrif denir.**

– İşine gelen ayetlere inanıp işine gelmeyenleri göz ardı etmek[352]

– Allah'ın ayetlerini gizlemek

"Şüphesiz ki Allah'ın Kitap'ta indirdiği hakikatleri gizleyip, basit bir kazanç karşılığında o hakikatleri satanlar, karınlarına sadece ateş doldurmaktalardır. Kıyamet Günü'nde Allah onlarla konuşmayacak, onları arındırmayacaktır ve onlar için can yakıcı bir azap vardır."[353]

"Şüphesiz ki bizim indirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti, insanlar için Kitap'ta

349. 3/Âl-i İmran, 78
350. 4/Nisâ, 46
351. 2/Bakara, 67
352. Detay için bk. s. 398, Dinin Bir Kısmına İnanıp Bir Kısmını İnkâr Etmek
353. 2/Bakara, 174

açıkladıktan sonra gizleyenler (var ya!), bunlara Allah lanet etmektedir ve tüm lanet ediciler de lanet etmektedir."[354]

"Âlimler, Allah'ın (cc) yeryüzündeki şahitleridir. Tevhidi ilan edip açıklayacaklarına dair Allah'a (cc) söz vermişlerdir.[355] Şahsi menfaatleri, toplum tarafından kabul görme isteği, kendilerine teklif edilen makam ve mevki nedeniyle hakkı gizleyip şahitlik vazifesini yerine getirmeyenler; Allah (cc) ve tüm lanet ediciler tarafından lanetlenmişlerdir.[356]"[357]

Ayetlerden de anlaşıldığı gibi birinci derecede bu ayetin muhatapları âlimler, din bilginleridir. Onlar, açıklayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdir.

"(Hatırlayın!) Hani Allah: '(Vahyi) insanlara mutlaka açıklayacak ve asla onu gizlemeyeceksiniz.' diye kendilerine Kitap verilenlerden söz almıştı. (Bu sözü) sırtlarının gerisine attılar (kulak ardı ettiler) ve onu az bir paha karşılığında sattılar. (Sözlerini bozma karşılığında) elde ettikleri (dünyalık) ne kötüdür."[358]

"İlim iddiasında olan her insan, resûllerin mirasçısı olacağına ve Kitap'ta apaçık bir şekilde açıklanan hakikatleri gizlemeden insanlara ulaştıracağına dair Allah'a (cc) söz vermiştir.

Âlimler, dinî kurumlar, fetva komisyonları ve topluma din öğreten cemaatler bu söz karşısında ikiye ayrılmışlardır:

1. Hakka şahitlik vazifesini yerine getiren, her durum ve şartta Allah'a (cc) verdiği söze bağlı kalanlar.[359]

2. Bu yolda karşılaşacakları eziyetleri göze alamayan, Allah'ın (cc) rızasından ziyade toplumun ve yöneticilerin takdirine talip olan ve Allah'ın (cc) dinini gizleyenler. Yaşadıkları çağın putları olan demokrasi, laiklik, modernizm, komünizm, kapitalizm, hümanizm, kabirperestlik ve deistlik gibi yolları din adına meşrulaştıranlar.

Birçoğu, ebedî ahiret hayatını ve nimetlerin en büyüğü olan Allah (cc)

354. 2/Bakara, 159
355. bk. 3/Âl-i İmran, 18
356. bk. 3/Âl-i İmran, 187-188; 7/A'râf, 169 ve 175-177. ayetler
357. Tevhid Meali, s. 159, Bakara Suresi, 159. ayetin açıklaması
358. 3/Âl-i İmran, 187
359. bk. 3/Âl-i İmran, 18; 33/Ahzâb, 23

rızasını maaş, akademik unvan, çoğunluğun iltifat ve beğenisine değişmişlerdir.[360]" [361]

Allah'ın ayetlerini gizlemek, çeşitli şekillerde olabilir. En yaygın olanı; tevhidî hakikatleri gizlemek, müstekbir tağutların halka uygun gördüğü dine Kitap'tan meşruiyet sağlamaktır. Ki âlimin susması dahi toplum nezdinde bir şahitliktir. O, susarak bir taraf seçmiş, sükûtunu dolaylı ikrar kılmıştır. Bu nedenle âlim ya âlimlikten çekilecek ya da konuşacak, hakkın dili olacaktır. Âlimliğin saygınlığından faydalanıp, ilimden ekmek yiyip, sonra batıl karşısında susmak kişiyi yalnızca melun, aşağılık bir varlık yapar. İlmi de aleyhine hüccet olur.

Âlim, yöneticiden korktuğu için gizlediği gibi bazen de halktan korktuğu için gizler. Zaman içinde oluşmuş uygulamalar/gelenekler/teamüller karşısında "Ağzımızın tadı bozulmasın, toplumla karşı karşıya gelmeyelim." diye susar.

Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yüzü siyaha boyanmış ve celde (değnek) cezası uygulanmış bir Yahudi, Nebi'nin (sav) yanından geçirildi.

Nebi (sav) onları çağırdı ve 'Zina eden kimsenin cezasını Kitab'ınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi.

'Evet.' dediler.

Bunun üzerine onların âlimlerinden bir kimseyi çağırdı ve 'Musa'ya Tevrat'ı indiren adına cevap ver, zina eden kimsenin cezasını Kitab'ınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi.

O da, 'Hayır! Eğer benden bu şekilde söz almasaydın sana bildirmezdim. Zina cezasının recm olduğunu bulmaktayız. Ancak ileri gelenlerimiz arasında zina çoğaldı. Sonunda ileri gelenlerimizi yakalarsak onu bırakır, zayıfı yakalarsak ona zina cezasını uygular hâle geldik. Bunun üzerine, 'Gelin, hem ileri gelene hem de zayıfa uygulayacağımız bir şey üzerine birleşelim.'

---

360. bk. 2/Bakara, 159, 174; 5/Mâide, 63
361. Tevhid Meali, s. 74, Âl-i İmran Suresi, 187. ayetin açıklaması

dedik ve neticede recm cezasını, yüzünü siyaha boyama ve celde (değnek) cezası uygulama olarak çevirdik.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Allah'ım, senin emrini öldürdüklerinde onu ilk dirilten benim.' dedi, arkasından emir verdi ve recm yapıldı.

Bunun arkasından Yüce Allah, 'Ey Resûl! Küfürde yarışan kimseler seni üzmesin! Onlar ki ağızlarıyla: 'İman ettik.' derler. (Oysa) kalpleri iman etmemiştir. O Yahudi olanlardan bazısı yalana kulak verirler. Sana gelmeyen (Yahudi olanlara laf taşımak için) sana kulak verirler. Allah yerli yerine koyduktan sonra, kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ederler. Derler ki: 'Bu (tahrif edip değiştirdiğiniz) size verilirse onu alın, verilmezse sakının!' '[362] ayetini indirdi.

Yahudiler, 'Muhammed'e gidin. Eğer (zina edenler hakkında) siyaha boyama ve celde (değnek) cezası verirse alınız. Eğer recm cezasına hükmederse kaçınınız.' diyorlardı.

Bunun üzerine Yüce Allah, 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir.'[363], 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse (onlar) zalimlerin ta kendileridir.'[364] ve 'Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse (onlar) fasıkların ta kendileridir.'[365] ayetlerini indirdi.

İşte bu ayetlerin hepsi kâfirler hakkındadır."[366]

– Kitaba dair kulaktan dolma/yüzeysel/zanni bilgiye (emaniyyeye) sahip olmak

"Onların içinden Kitab'ı bilmeyen ümmiler vardır. (Kitab'a dair) birtakım emaniyyeye/kuruntuya/kulaktan dolma bilgiye sahiplerdir ve onlar yalnızca zannetmektelerdir."[367]

"Yüce Allah, bazı insanların Kitab'a dair bilgisini 'emaniyye' diye isimlendirir. 'Umniyye' kelimesinin cem'i/çoğulu olan emaniyye üç ayrı anlama sahiptir.

362. bk. 5/Mâide, 41
363. bk. 5/Mâide, 44
364. bk. 5/Mâide, 45
365. bk. 5/Mâide, 47
366. Müslim, 1700
367. 2/Bakara, 78

a. İbni Abbas (ra) ve Mücahid kelimeyi 'yalan' olarak tefsir etmişlerdir. Yani onlar Kitab'a dair yalan yanlış bilgilere sahiplerdir ve insanların uydurduğu bilgileri Kitab'ın bilgisi sanmaktalardır.

b. Katâde (rh) kelimeyi 'kuruntu/temenni' olarak tefsir etmiştir. Kur'ân'ın farklı ayetlerinde de bu anlamda kullanılmıştır.[368] Yani onların birtakım temennileri vardır (cennete girecekleri, üstün oldukları vb.) ancak bu temennileri Kitap doğrulamaz.

c. Zeccâc ve Kisai (rh) kelimeyi 'yüzünden okuma/tilavet' olarak tefsir etmişlerdir. Hac Suresi'nin 52. ayetinde kelime bu anlamda kullanılmıştır. Yani Kitab'ı fıkhetmeden, anlamaksızın yalnızca yüzünden okurlar.[369]

Kitab'ı emaniyyeye çevirmek; yalan yanlış bilgileri Kitab'a arzetmeden, kitabi bilgi diye kabul etmektir.

Kitab'ı emaniyyeye çevirmek; anlamadan, sırf hatim devirmek için Kitab'ı okuyup, anlamadığı Kitab'ı çokça okumuş olmakla övünmektir (tekasür).

Kitab'ı emaniyyeye çevirmek; anlamadığı ve yaşamadığı, onunla hükmetmediği ve rehber edinmediği, ihtilaflarda hakem kılmadığı ve onunla cihad etmediği… Kitab'ın kendini cennete götürmesini temenni etmektir.

Şu bir gerçek: Bir, Allah'ın indirdiği munezzel/indirilmiş din vardır. Bu, Kitap ve onu tebliğ edip açıklayan Resûl'dür. Bir de şeytanın temennilerle/kuruntularla uydurduğu muharref/uydurulmuş din vardır. Bu da hurafeler, menkıbeler, din adına vahye dayanmaksızın uydurulan bilgilerdir.[370]"[371]

– Kitab'ı sırtların gerisine atmak

"Allah katından, yanlarında olan Kitab'ı doğrulayan bir resûl kendilerine geldiğinde, kendilerine Kitap verilenlerden bir grup bilmiyorlarmış gibi Allah'ın Kitabı'nı sırtlarının gerisine attılar."[372]

"Kitab'ı sırtlarının gerisine atarak ona karşı ilgisiz kalan Yahudiler, bu

368. bk. 4/Nisâ, 119, 123; 57/Hadîd, 14
369. Zâdu'l Mesîr, 1/81-82, Bakara Suresi, 78. ayetin tefsiri
370. Ayrıca bk. 4/Nisâ, 105; 7/A'râf, 170
371. Tevhid Meali, s. 11, Bakara Suresi, 78. ayetin açıklaması
372. 2/Bakara, 101

davranışları sebebiyle sihir ve şeytanların uydurduğu yalanlara uymakla cezalandırılırlar. Vahiyden yüz çeviren ve vahye karşı ilgisiz kalan her toplum, dünya ve ahiretlerini hüsrana uğratacak bir batıla uymak durumunda kalırlar. Bir sonraki ayet, bu hakikati anlatmaktadır."[373]

"(Ve tuttular) şeytanların Süleyman'ın mülkü üzerine uydurdukları (batıl yalanların) peşine takıldılar…"[374]

– Kitab'ı ikame etmemek

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Tevrat, İncil ve Rabbinizden size indirileni (içindekilerle amel edip) ayakta tutmadıkça hiçbir şey üzere değilsiniz.' Andolsun ki Rabbinden sana indirilen (bu Kur'ân), onların birçoğunun azgınlık ve küfürlerini arttıracaktır. Kâfirler topluluğu için üzülme!"[375]

"Kitab'ın gerekleriyle amel etmeyen, anlaşmazlıklarda onu hakem tayin etmeyen ve yönetimde onunla hükmetmeyen birey ve toplumlar hiçbir şey üzere değillerdir. Yani, kendilerini Kitab'a nispet etseler de Allah katında o Kitab'ın ehlinden değillerdir."[376]

– Kitab'ı anlamadıklarını söylemek

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Söylediklerinin birçoğunu anlamıyoruz…'"[377]

"Dediler ki: 'Kalplerimiz, (senin anlattıklarına karşı) kılıflıdır/kapalıdır.' (Hayır, öyle değil!) Bilakis, Allah küfürleri nedeniyle onlara lanet etmiştir. (Bu nedenle) pek az iman ederler."[378]

Kalplerin kılıflı olması yani söylenenlerin/okunanların oraya nüfuz etmemesi, anlamamalarıdır.[379]

373. Tevhid Meali, s. 14, Bakara Suresi, 101. ayetin açıklaması
374. 2/Bakara, 102
375. 5/Mâide, 68
376. Tevhid Meali, s. 118, Mâide Suresi, 68. ayetin açıklaması
377. 11/Hûd, 91
378. 2/Bakara, 88
379. Bazı tefsir imamları bu ifadeyi "Kalplerimiz hikmetle/ilimle doludur. Senin anlattıklarına ihtiyaç/yer yok kalplerimizde." şeklinde tefsir etmiştir. İbni Kayyım (rh) bu tefsire yönelik şu açıklamaları yapar:
"Bu ayete 'Kalplerimiz hikmet dolu kaplar gibidir.' anlamını verenlerin görüşünü destekleyici hiçbir delil yoktur. Bunun Kur'ân'da bir benzeri de yoktur. İnsan kendini ilim ve hikmetle methederken böyle bir söz söylemez. 'Kalbim ilimle dolu bir kap gibidir, bilgin müminlerin kalpleri ilimle

Yüce Allah kelamını kolaylaştırdığını, insanlar anlasın diye aynı meseleyi farklı üsluplar ve örneklerle açıkladığını haber verir:

"Andolsun ki biz, Kur'ân'ı öğüt alınması için kolaylaştırdık. Peki var mı öğüt alan?"[380]

"O (Kur'ân'la) muttakileri müjdeleyesin ve inatçı topluluğu uyarasın diye onu senin dilinle kolaylaştırdık."[381]

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır."[382]

"Elif, Lâm, Râ. Bu, apaçık/açıklayıcı Kitab'ın ayetleridir."[383]

"De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' "[384]

Batıl/Muharref din sahipleri bunca İlahi beyana rağmen, ısrarla Kitab'ın anlaşılmaz olduğunu; onu anlamak için sayısız ilim bilmenin zorunlu olduğunu, hiç kimsenin Allah'ın nihai muradını bilemeyeceğini; dahası, Kitab'ı çok okuyanların delirme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu iddia ederler. Zira onlar Kitab'ın okunmasını istemezler. Şayet insanlar Kitab'ı okuyacak olsa onların uydurduğu/tahrif ettiği dinin, Allah'ın (cc) indirdiği dinle ilgisi olmadığını görecek, anlayacaklar. Kitab'ın birçok ayette tahrifçilere ve tahrif yöntemlerine işaret ettiğini fark edecek, aydınlanacaklar. İnsanların Kitab'ı okumasını istemezler; çünkü, bir yerde tahrif varsa orada din üzerinden çıkar elde eden bir zümre mutlaka vardır. İnsanların Kitab'ı okuması onların ekmeğine kan doğrayacak, tekerlerine çomak sokacaktır. Kur'ân'ı yüzeysel okusa dahi ilk etapta şunu görecektir: Kur'ân'ın anlat-

dolu kaplar gibidir.' şeklinde bir söz nerede görülmüştür?
Kap, iyi bir nesnenin kabı da olabilir kötü bir nesnenin de. Ayette ilim ve hikmet hiç anılmıyor. Kalp kaba benzetilmiş olsa bile onun mutlaka hikmet dolu bir kaba benzetildiğinden emin olunamaz. Bu son derece açık bir husustur." (Bedâiu't Tefsîr, 1/224, Bakara Suresi, 88. ayetin tefsiri)

380. 54/Kamer, 17
381. 19/Meryem, 97
382. 11/Hûd, 1
383. 12/Yûsuf, 1
384. 6/En'âm, 149

tıkları bu tahrifçi zümrenin gündeminde, tahrifçi zümrenin anlattıkları da Kur'ân'ın gündeminde yoktur.

- **Ahiretle Kurdukları Hastalıklı İlişki**

Batıl/Muharref dinlerin bir diğer özelliği; ahirete iman inancında sorun yaşamalarıdır.

" 'Allah'ın vaadi haktır, kıyamet hakkında hiçbir şüphe yoktur.' denildiğinde: 'Kıyamet de neymiş? Biz bilmiyoruz. Biz yalnızca zanda bulunduk ve biz yakinen inananlar değiliz.' dediniz."[385]

"Birbirlerine neyi soruyorlar? O büyük haberi! Onların kendisinde ihtilaf içinde oldukları (kıyameti). Asla! (Kıyamet onların ihtilaf ettikleri gibi, şüpheli ve belirsiz değildir.) Yakında bilecekler/anlayacaklar. Binlerce kere asla! İleride onlar bilecekler."[386]

Bu ayetler batıl din sahibi müşrikleri anlatmaktadır. Onların ahirete dair kafaları karışıktır. Bir yandan Allah katında şefaatçiler edinmekte öte yandan "Gidip de dönen mi var?" diyerek, ona dair şüphelerini izhar etmektelerdir.[387]

385. 45/Câsiye, 32
386. 78/Nebe, 1-5
387. "Genelde cahiliye Araplarının ahireti inkâr ettiği kabulü yaygındır. Kur'ân-i haberler ve cahiliye tarihi, genel kabulü doğrulamamaktadır. Kur'ân ve cahiliye tarihi o dönemde üç sınıf insanın varlığına işaret eder:

• Ahireti inkâr edenler: Bunlar azınlık bir grup zındıktır. 'Dehriyyun' denilen bu taife o günün müstekbir tağutları ve entellektüel şair/filozofları arasından yayılmış, halk kitlelerinde taban bulamamıştır.

'İnsan, onu bir su damlasından yarattığımızı görmedi mi? (Şimdi) apaçık bir düşman kesilivermiştir. Kendi yaratılışını unutup bize örnek verdi ve: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' dedi.' (36/Yâsîn, 77-78)

'Dediler ki: '(Her şey) yalnızca dünya hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve diriliriz. Bizi, ancak zaman helak etmektedir.' Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Yalnızca zannetmektelerdir.' (45/Câsiye, 24)

• Ahiret konusunda şüphesi olanlar: Yukarıda okuduğumuz ayetlerde Allah, bu düşünceyi onların geneline nispet etmiştir.

• Ahirete inananlar:

'Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir.' (10/Yûnus, 18)

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan, Allah ve Resûl'ünün haram saydığını haram saymayan ve hak (din olan İslam'ı) din edinmeyenlerle alçaltılmış bir şekilde elden cizye verinceye kadar savaşın."[388]

Bu ayet de Yahudi ve Hristiyanlar hakkındadır. Yüce Allah onların ahirete inanmadığını belirtmiştir. Daha önce zikrettiğimiz gibi, bugün bile Yahudi ve Hristiyanlara ahirete inanmadıkları söylense, bu iddiayı hakaret kabul edeceklerdir. Onlar ahirete dirilişe, cennete, cehenneme… inanmalarına rağmen, Yüce Allah onların imanını yok saymış, onları ahirete iman etmeyenler sınıfına sokmuştur. Kur'ân bu noktada incelikli bir tabir kullanmıştır: **Onların ahireti inkâr ettiğini değil, ahirete iman etmediğini söylemiştir.** Zira ahireti inkâr ettikleri söylense, buna itiraz edecek, ahirete inandıklarını söyleyeceklerdir. Ahirete iman etmedikleri ifadesi şu anlama gelmektedir: Onlar dilleriyle iman ettiklerini söylese de Allah (cc) bu imanı kabul etmemiştir. Evet, bir inançları vardır; ancak şeriatın çerçevesini çizdiği bir inanç olmadığından **şer'i bir iman** değildir. Dolayısıyla makbul değildir. Yahudi ve Hristiyanlar ne yaptılar da ahirete inançları yok sayıldı? Hiç şüphesiz ahirete imanlarını yok hükmünde kılan ilk ve en önemli etken, şirktir. Zira şirk, itikadi ve ameli ne varsa boşa götürür:

"Bu, Allah'ın hidayetidir. Onunla dilediği kullarını hidayete erdirir. Şayet onlar şirk koşmuş olsaydı muhakkak, yaptıkları her şey boşa giderdi."[389]

'Züheyr'in Mu'allaka'sındaki şu mısraları onun ba'se inandığının delili olarak gösterilir:

'Sakın içinizdekini Allah'tan saklamaya kalkışmayın,
Gizli kalacak sanarak! Ne kadar saklansa da bilir onu Allah.
Çünkü (yapılanlar ya) bir kitapta yazılıp toplanır
Hesap gününe kadar; ya da bekletilmeyip hemen cezası verilir.'

Cahiliye döneminde yaygın bir uygulama olan ölünün kabri üzerinde deve kesme ('akr) ve deveyi ölünün mezarı başında ölüme terk etme uygulamalarının arkasında, ölünün yeniden dirilip mahşer alanına devesine binerek gideceği inancı vardı. (Bilgi için bk. Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 129-135)

Cahiliye Arapları arasında başka bazı dinî ve ahlaki hassasiyetler taşıyan kimseler de bulunuyordu. Mesela Velid b. Muğire'ye atfedilen şu sözler, helal-haram kaygısı taşıyanların bulunduğunu ve bunların bazı kazanç yollarını haram saydıklarını göstermektedir:

'…Ama Rabbinizin evini (Kâbe) onarırken mallarınızın en helal olanından veriniz; tefecilikten kazanılan yahut kumardan elde edilen veya fahişe satmaktan gelen malınızı oraya sokmayınız. Allah'ın evini habis mallarınızdan koruyunuz. Allah ancak helal olanları kabul eder…' (Ezraki, Ahbâru Mekke, I, 162)" (Kur'ân'ın Geliş Ortamında Ahlak ve İnsan İlişkileri, s. 49-50)

388. 9/Tevbe, 29
389. 6/En'âm, 88

"Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): 'Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.' diye vahyedildi."[390]

İkinci etken Ahiret Günü'ne dair uydurdukları hurafelerdir. Bu hurafeler kalplerini öyle bir kuşatmıştır ki "ahirete imanın" tüm etkilerini yok etmiştir. Kur'ân şu örnekleri verir:

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek.' Bu, onların kuruntusudur. De ki: 'Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!' (Hayır, iddia ettikleri gibi değil!) Bilakis, kim muhsin olarak/kulluğunu en güzel şekilde yerine getirerek Allah'a teslim olursa, onun Rabbi katında ecri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."[391]

"Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der. De ki: '(Madem öyle) ne diye günahlarınızdan dolayı size azap ediyor?' (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, O'nun yarattıklarından birer insansınız. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Dönüş O'nadır."[392]

"Dediler ki: 'Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacaktır.' De ki: 'Allah katından (bu konuya dair) bir söz mü aldınız? (Şayet öyleyse) Allah sözünden dönmez. Yoksa siz Allah hakkında bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?' "[393]

Cennete yalnızca kendilerinin gireceğine, Allah'ın seçkin/sevgili kulları olduklarına, ateşe girseler dahi bir süre sonra mutlaka çıkacaklarına inanan insanlar; elbette ahiret yokmuş gibi yaşayacaktır. Zira uydurdukları seçkincilik inancı, ahirete imanın temel mantığını ortadan kaldırmış, etkisini yok etmiştir. Ahirete imanın iki temel ayağı vardır. Allah'ın ebedî nimetlerine erişmek ve ebedî azabından sakınmak. Her hâlükârda cennete girmek ve ateşten çıkacak olmak, azaptan sakınma kısmını iptal etmiştir. Bu da onları Allah'ın (cc) yasaklarına karşı cüretkâr kılmıştır.[394]

390. 39/Zümer, 65
391. 2/Bakara, 111-112
392. 5/Mâide, 18
393. 2/Bakara, 80
394. "Hurafelerin ahiret inancını ortadan kaldırması, ilkel olsun modern olsun birçok toplumda görülmüş, görülmeye devam etmektedir. Örneğin Kur'ân Mısırlılar hakkında şöyle demektedir: '…Şüphesiz ki ben, Allah'a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir topluluğun dinini terk ettim. Babalarım olan İbrahim, ve Yakub'un dinine uydum. Bizim herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmamız söz

konusu dahi olamaz. Bu hem bize hem de insanlara Allah'ın lütuf ve ihsanındandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.' (12/Yûsuf, 37-38)

Yusuf (as) dinlerini terk ettiği toplumu 'Allah'a inanmayan ve ahireti inkâr eden' diye vasfetmiştir. Bugün elimizdeki bilgiler Mısırlıların ölüm ötesi hayata, hesap ve cezaya, ruhların ölümsüzlüğüne en fazla vurgu yapan uygarlık olduğunu gösteriyor. Evet, kesin bir şekilde Mısır uygarlığının Yahudilerden daha fazla ahirete/ölüm ötesi hayata vurgu yaptığını biliyoruz. 1822'de hiyeroglif yazısı çözülünce, Napolyon'la Batı'ya aktarılan Mısır kalıntıları çözüldü. (Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, Ekrem Saraçoğlu, s. 41) Bu sonuçlara göre Mısırlılar ölüye hesap esnasında yardımcı olsun diye tabutuna yazılar yazıyor, eline de öte dünya da ona yardımcı olacak 'ölüler kitabı' tutuşturuyordu. Bu kitaplarda sorulan sorulara nasıl cevap vereceği, yolculuk esnasında neyle karşılaşacağı vardı. (Eski Mısır Dinlerinde Tanrı ve Öte Dünya İnancı, s. 77-92) Bu kitaplarda ne olduğuna dair fikir vermesi açısından şu başlıklar okunabilir:

Ölüyü Tanrı Thoth olarak, ayrıca Osiris'le ilgili gizli süreçleri bilmesiyle meşrulaştıran söz,

Ölüyü yaratıcı tanrı Atum ile özdeşleştiren söz,

Ölünün rakipleri karşısında elde ettiği zaferi tüm tanrıların huzurunda kutlamasının sözü,

Ölünün adını unutmasına engel olacak söz,

Ölünün, uyum içinde olması gereken kalbiyle ilgili söz,

Öte dünyadaki timsahlara, yılanlara vb. karşı koruyacak söz,

Öte dünyada solunacak havayı garantileyen söz,

Öte dünyada güneşin düşmanı Apofis'e karşı verilecek mücadeleyi anlatan söz,

Ölünün parça parça tanrılaşmasını sağlayacak, bedenin uzuvlarının tanrılaşmasıyla ilgili söz,

Ölüler dünyasında bir kez daha ölmeyi engelleyen söz,

Ölüyü çürümekten koruyan söz,

Ölünün çeşitli tezahürlere bürünmesine -şahin, lotus çiçeği, kırlangıç vb.- yardım eden söz,

Ölüye, ölüler dünyasında bir kayık verilmesini garantileyen söz,

Güneş barkasıyla yapılacak yolculuğa kalmayı sağlayan söz,

Ölünün günahlarını inkâr etmesini -olumsuz itiraf- sağlayan söz,

Öte dünyanın kapıları ve bunların tehlikeli muhafızlarıyla ilgili söz,

Ölünün, öte dünyanın milyonlarca sakini arasında sağlam bir yer edinmesini sağlayan söz,

Ölüye tüm tanrılar tarafından 'temiz giysi' verilmesiyle ilgili söz ve

Ölünün Horus olarak Osiris'i selamlaması büyülü sözüdür. (Hormung, Kadim Mısır Ötedünya Kitapları, s. 47-48)" (Eski Mısır Dinlerinde Tanrı ve Öte Dünya İnancı, s. 78-79)

Günümüzde ölüye verilen telkin ve yanmaz kefen sahtekarlığını hatırlatan bu uygulamalar; elbette ahirete imanın etkisini kalplerden siliyor, Mısırlıların hesap yokmuş gibi yaşamalarını sağlıyordu. Mısırlıların dini inanışlarını inceleyen bazı araştırmacılar, onların bu denli yoğun ahiret/hesap inanışına rağmen dünya hayatına tutkunlukları ve zevk düşkünlüklerini açıklamak durumunda kalmıştır.

"Peki zannediyor muyuz ki ölümle bu kadar iç içe yaşayan Mısırlılar, bu sebepten bedbin, dünyadan bıkmış bir millet olsun. Bu, esasında Mısır'da tam tersi bir durum arz etmektedir: Onlar, bilakis bu dünya hayatını çok sevdikleri için aynı hayat ahirette de devam etsin diye ölüler ülkesine giden yolu mümkün olduğu kadar kolaylaştırıp, ölülerin geleceğini ellerinden geldiğince güzelleştirmeye çalışmıştır. Bu sebeple mesela çeşitli zamanlarda yazılmış olan pek çok dinsel kitap, ölülerin ellerine verilip, onlara, öbür dünyaya giden güç yoldan geçerken karşılarına çıkacak engelleri kolaylaştıracak büyülü ve tılsımlı sözler öğretilmiş, ebediyet evi olduğu düşünülen ölülerin mezarları ise sonsuza kadar kalacak bir sağlamlıkla inşa edilmiştir." (Eski Mısır Dinlerinde Tanrı ve Öte Dünya İnancı, s. 46)

- **Ahlaki Problemler**

Batıl/Muharref dinlerin bir özelliği de; ahlaki yozlaşma içinde olmaları, tüm çürümüşlüklerine rağmen erdemli/faziletli olmakla övünmeleridir. Kur'ân'ın verdiği bazı örnekler:

– Batıl/Muharref din sahipleri faizcidir

"Yahudi olanların zulümleri ve birçok kişiyi Allah'ın yolundan alıkoymaları sebebiyle, (daha önceden) helal kılınmış temiz yiyecekleri onlara haram kıldık. Yasaklandıkları hâlde faiz ve insanların mallarını batıl yollarla yemeleri nedeniyle … Onlardan kâfir olanlar için can yakıcı bir azap hazırladık."[395]

Faizcilik, Allah'a harp ilan eden mali tuğyanın ekonomisidir. İslam'ın yardımlaşma ve sorumluluk duygusu üzere kurduğu ekonomiye alternatif olarak insî ve cinnî şeytanların icadıdır. İslam ekonomisinin alternatifi olması hasebiyle faiz, herhangi bir haram gibi değildir.

"Faiz yiyenler, şeytanın dokunduğu (cin çarpmış) kimse gibi (kabirlerinden) kalkarlar. (Bu ceza:) 'Alışveriş de faiz gibidir.' demeleri nedeniyledir. Oysa Allah alışverişi helal, faizi ise haram kılmıştır. Kendisine Rabbinin (faize dair) öğüdü gelip de bu işe son verenin, (faizi bıraktıktan sonra) geriye kalan malı/önceki kazançları onundur. Ve onun durumu (hakkında verilecek hüküm) Allah'adır. Kim de faizli işleme geri dönerse bunlar ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır. Allah, faizin bereketini siler, sadakaları ise artırır. Allah, (faizi alışveriş gibi helal sayan) kâfiri ve (faizle muamele eden) günahkârları sevmez. Şüphesiz ki iman edenler, salih amel işleyenler, namazı dosdoğru kılanlar ve zekâtı verenlerin Rabbleri katında ecirleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve şayet müminlerseniz faizi terk edin. Şayet (faizli işlemleri) bırakmadıysanız

---

Bize göre araştırmacının tespiti doğru fakat açıklaması eksiktir. Evet, Mısırlılar'da güçlü bir öte dünya inanışı ve buna aykırı olarak ölçüsüz yaşam pratiği vardır. Bunun nedeni ahiret/hesap inancını boşa götüren, kalpteki etkisini sıfırlayan hurafelerdir. Kendisine verilen telkinle hesabı geçeceğine inanan, ardından söylenen tılsımlı sözlerle ve kutsal metinlerin okunmasıyla sevabının artacağına ve günahlarının azalacağına inanan… ahirete inansa ne olur? Bugün ahirete inandığını iddia etmesine rağmen telkin, ıskat, hatim ve yanmaz kefen gibi hurafelere inananların, yaşantılarını görmüyor muyuz? Evet, dilleriyle ahirete inanıyor pratikleriyle ahireti yalanlıyorlar.

395. 4/Nisâ, 160-161

(o hâlde) Allah'a ve Resûl'üne savaş ilan edin! Şayet tevbe ederseniz mallarınızın (faiz bulaşmamış) ana sermayesi size aittir. Zulmetmez ve zulme de uğramazsınız."[396]

Cabir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) faiz yiyene, yedirene, yazana ve faize şahitlik yapanlara lanet etti ve 'Bunlar suçta ortaklardır.' dedi."[397]

Bugün muharref ve batıl din sahiplerinin uyguladığı faiz, dünün ilkel tefeciliğiyle karıştırılmamalıdır. Bugün var olan uygulama faizi sözleşmeye bağlayarak, faizi yasal koruma altına alarak, faizin reklamını yapıp onu meşrulaştırarak, **faizin helal kılınmasıdır.**

– İnsanların malını batıl yollarla yerler

Yukarıda okuduğumuz ayet[398] onların batıl yollarla insanların malını yediklerini haber verir. Batıl yolla mal yemek; İslam şeriatının yasakladığı herhangi bir yolla mal yemektir. Zira Allah'ın yasakladığı her şey batıldır. Batıl/Muharref din sahiplerinin helal-haram hassasiyeti, şeriata bağlılığı yoktur. Aslen onlar, tabi oldukları muharref/batıl din gereği laiktir. Dinle ticareti birbirinden ayırırlar. Bankaya, borsaya, düğüne, ticarete… karışan bir Allah'ı garipserler. Onların inandığı Allah camide, mevlitte, kandilde, taziyede… olan bir Allah'tır.

– Rüşvetçilerdir

"Onların birçoğunu günah, düşmanlık ve rüşvet/haram yemede (birbirleriyle) yarışırken görürsün. Yaptıkları ne kötü bir şeydir. Rabbanilerin ve din bilginlerinin onları günah olan sözden ve rüşvet/haram yemekten sakındırması gerekmez miydi? (Âlimlerin ve yöneticilerin iyiliği emredip, kötülükten alıkoyma görevini terk ederek) yaptıkları şey ne kötüdür."[399]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) rüşvet alana ve verene lanet etti."[400]

396. 2/Bakara, 275-279
397. Müslim, 1598
398. 4/Nisâ, 160-161
399. 5/Mâide, 62-63
400. Ebu Davud, 3580; Tirmizi, 1337

Batıl/Muharref dinlerin hükmettiği toplumda, sömüren müstekbirler ve sömürülen mustazaflar vardır. Müstekbirler tabiatları gereği rüşvetçidir. İnsanların haklarını dahi ek bir kazanç elde etmeden teslim etmezler. Mustazaflar ise iki kısımdır: Tuğyana başkaldıran ve direnenler azınlığı oluşturur. Bunlar direnerek ahlaki çürüme ve yozlaşmadan korunurlar. Tuğyana teslim olmuş, hatta tuğyanı ayakta tutmak için kendini feda eden çoğunluk. Bunlar zaman içinde müstekbirlerin ahlakını taklit eder, birbirlerini ezmeye, sömürmeye başlarlar. Her biri konumuna uygun rüşvet almadan kendi gibi sömürülen mustazafların işini görmez.

İlk zamanlar rüşvetin haram olduğunu bilerek, utana sıkıla, Allah bağışlasın diyerek rüşvet alır-verirler. Zamanla bu hassasiyet kaybolur. Rüşveti meşrulaştırıcı, helal görecek söylemler kullanırlar. Arap ülkelerinde "helva/tatlı", bu topraklarda "sakal/çorba parası/ağza bal çalmak" gibi ifadelerle rüşveti sevimli, meşru hâle getirirler.

– Sözlerinde durmazlar

Batıl ve muharref dinlerin hükmettiği toplumlarda söz ahlakı yoktur. Çok rahat söz verir, aynı rahatlıkla sözlerini yerler. Allah'a (cc), insanlara ve kendilerine verdikleri sözler arasında fark yoktur.

"Sözlerini bozmaları sebebiyle onlara lanet ettik ve kalplerini katı kıldık ... "[401]

"Onların çoğunda söze bağlılık (ahlakı) görmedik. Ama onların çoğunun gerçekten fasıklar olduğunu gördük."[402]

Söz ahlakı olmayan toplumlar, verdikleri sözün bir anlamı olmadığından "erkek sözü", "müslüman sözü", "arkadaş sözü" gibi yeni söz çeşitleri uydururlar. Sonuç yine değişmez. Zira söz bozma ahlakı, itikadi problemden kaynaklanır. Allah'ın (cc) kulu duyduğu, her sözün bir sorumluluk olduğu, insanın sözlerinden hesaba çekileceği bilinci yoksa, sözün başına veya sonuna ek yapmak kişiyi daha ahlaklı kılmaz.

– Kalpleri katıdır

"İman edenlerin, Allah'ın zikrine ve (Kur'ân ayetlerinden) inen hakka karşı

401. 5/Mâide, 13
402. 7/A'râf, 102

kalplerinin yumuşamasının zamanı gelmedi mi? Bundan önce kendilerine Kitap verilen, uzun bir zamanın geçmesiyle de **kalpleri katılaşan** ve birçoğu da fasık olan kimseler gibi olmasınlar."[403]

"Bu olaydan sonra kalpleriniz katılaştı. **Kalpleriniz taş gibi hatta taştan da katıdır.** Oysa öyle taşlar vardır ki ondan nehirler fışkırır. Öylesi vardır ki yarılır ve içinden su çıkar. Öylesi de vardır ki Allah'ın korkusundan yuvarlanır. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir."[404]

" … Allah'ın zikrinden yana kalpleri katı olanların (Allah anıldığı hâlde kalpleri yumuşamayanların) vay hâline! Bunlar, apaçık bir sapıklık içerisindelerdir."[405]

Yüce Allah Ehl-i Kitab'ın ve müşriklerin kalbinin katı olduğunu bildirmiş, müminleri katı kalpli olmaktan sakındırmıştır. Çünkü katı kalplilik manevi marazlardandır. Sahibini sayısız hayırdan alıkoyar sayısız şerre sevk eder.

Bir insanın kalbi katıysa Allah'ın (cc) emirlerine icabet edemez, teslimiyette sorun yaşar.[406] Kalbi katı insan imtihanlardan gerekli dersi alamaz.[407] Kalbi katı insan Allah'ın ayetlerini hevasına göre yorumlar, tahrif eder.[408] Kalbi katı insan fitneye teşnedir; itikadi ve amelî fitnelerde savrulur.[409] Ehl-i Kitap ve müşriklerin olumsuz inanç ve eylemlerinin arka planında katı kalpli oluşları vardır.[410]

– Nimetlere karşı nankör ve şımarıklardır

Batıl/Muharref toplumlar "mızmız" toplumlardır. Hiçbir şeyden memnun olmaz, verilen nimetlerin farkına varmazlar. Çünkü onlar şükür ahlakından uzak toplumlardır. Yüce Allah'a göstermeleri gereken saygı ve rıza duygusuna yabancılardır:

"Onların (beldesiyle) bereketli kıldığımız topraklar arasında görünür beldeler var ettik. (Beldeler arasında güven içinde) yolculuk etmelerini takdir ettik. 'Orada

403. 57/Hadîd, 16
404. 2/Bakara, 74
405. 39/Zümer, 22
406. bk. 2/Bakara,67-74
407. bk. 6/En'âm, 42-43
408. bk. 5/Mâide, 13
409. bk. 22/Hac, 52-53
410. bk. Kalp Katılığının Zararları, s. 31

geceleri ve gündüzleri emniyet içinde dolaşın.' (dedik.) Onlar: 'Rabbimiz! Yolculuklarımızın arasını aç.' dediler ve nefislerine zulmetmiş oldular. Onları (insanların akıbetlerini konuştuğu) masal hâline getirdik ve onları paramparça ettik. Şüphesiz ki bunda, çokça sabreden ve çokça şükreden herkes için ayetler vardır."[411]

Yüce Allah onların şehirleri arasında durup dinlenecekleri beldeler var etmiş, yolculuk mesafelerini kısaltmış ve güven içinde yolculuk yapmalarını sağlamıştır. Ne ki Sebe halkı yolculuğun kısa ve konforlu oluşuna şükretmek yerine, günümüz müşrikleri gibi uzun yolculuk nostaljisi yapmaya başlamış, sefer sürelerinin uzamasını istemiştir. Günümüz muharref din sahipleri kısalan yolculuk süreleri ve emniyet içinde yapılan yolculuğa bakıp, eskiden yapılan yolculukları yad edip felsefi çözümlemeler yapmakta, dolaylı olarak İlahi nimetlere nankörlük etmektedirler. Efendim, bir aylık yolculuk bir güne düşünce Çinli bir bilge (!) "Kalan yirmi dokuz gün ne yapacağız?" demişmiş. Kızılderili başka bir bilge (!) "Ruhumuz geride kaldı." demişmiş... Allah'a teslim olmuş bir kalp/zihin, böyle zanni, bilgeliği kendinden menkul zevatın hikayeleriyle Allah'ın nimetlerine mızmızlık etmez. Kalan yirmi dokuz gün için önce Rabbine şükreder, sonra yirmi dokuz gün için bir program yapar. Yeryüzünde varlık nedeni olan kulluk, hilafet ve yeryüzünü imar için çabalar. Kendini eğitir, geliştirir, kardeşlik bağlarını pekiştirir. Kendini, kaderi, kâinatı ve şer'i ayetleri tefekkür eder... Ancak Çinli bir putperest boşta kalan yirmi dokuz gün için yas tutar, dolaylı olarak Allah'ın nimetine nankörlük eder.

"Bulutu üzerinize gölgelik yaptık ve size kudret helvasıyla bıldırcın etini (yiyecek olarak) indirdik. Size rızık olarak verdiğimiz temiz şeylerden yiyiniz. Onlar (haddi aşarak), bize zulmetmiş olmadılar. Lakin onlar kendi kendilerine zulmetmekteydiler."[412]

"(Hatırlayın!) Hani: 'Ey Musa! (Sadece kudret helvası ve bıldırcın eti yiyerek) bir tek yiyeceğe katlanamayacağız. Rabbine dua et de bize yeryüzünün bitirdiklerinden; baklasından, salatalığından, sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarsın.' dediniz. Musa dedi ki: 'En hayırlı olanı bu değersiz olanlarla mı değiştiriyorsunuz?

411. 34/Sebe', 18-19
412. 2/Bakara, 57

Şehre inin orada istedikleriniz vardır.' (Bu nankörlüklerinden sonra) onlara alçaklık ve yoksulluk damgası vuruldu ve Allah'ın gazabına uğradılar. Bu (ceza), Allah'ın ayetlerine karşı kâfir olmaları ve peygamberlerini haksız yere öldürmeleri sebebiyledir. Bu (ceza), isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir."[413]

Bu ayetler de Yahudiler hakkındadır. Gökten bulutla gölgelenen, kudret helvası ve bıldırcın etiyle beslenen, her gün İlahi sofrayla kendilerine ikramda bulunulan Yahudiler; Allah'tan soğan, sarımsak, salatalık… gibi kölelik dönemlerinde yedikleri yiyecekler istemişlerdir.

– Hile-i şeriyyecilerdir[414]

– Kendilerinden olmayanların malını kendilerine helal görürler

"Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki ona bir kantar (altın) emanet etsen, onu sana geri verir. Öylesi de vardır ki ona bir dinar versen üstüne durmadığın müddetçe sana geri vermez. (Bunun nedeni) onların şöyle demeleridir: '**Ümmilere karşı (yaptıklarımızda) bir sorumluluğumuz yoktur. (Malları bize helaldir.)**' Bilerek Allah'a karşı yalan söylüyorlar."[415]

Muharref din sahibi Yahudiler; müşriklerle bir arada yaşar, ticaret yapar, ancak muamelede savaş hukuku uygularlar. Onların malını, canını, namusunu helal görürler. Aldıklarını geri ödemez ve "Ümmilere karşı sorumluluğumuz yoktur." derler. Yani, onların malı bize helaldir, derler. Aslında bu, daha önce üstünde durduğumuz "Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmenin" ve "dini parçalara bölmenin" bir yansımasıdır. Savaş hükümleri ağır geldiğinden savaşmaz, savaş hukuku işlerine geldiğinden muhaliflerine savaş hukuku çerçevesinde muamele ederler.

– Korkaklardır

Batıl/Muharref din sahipleri korkaktır:

"Hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri Allah'a ortak koşmaları nedeniyle, kâfirlerin kalbine şiddetli bir korku salacağız. Onların barınağı ateştir. Zalimlerin barınağı ne de kötüdür."[416]

413. 2/Bakara, 61
414. bk. s. 416, Allah'ın Hükümlerine İcabet Etmemek (İşittik ve İsyan Ettik)
415. 3/Âl-i İmran, 75
416. 3/Âl-i İmran, 151

Ayet müşrikler hakkındadır. Yüce Allah şirkleri nedeniyle kalplerine şiddetli korku saldığını haber vermiştir.

"(Hatırlayın!) Hani Musa kavmine demişti ki: 'Ey kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Sizlerin içinden nebiler göndermiş, sizleri hükümdar yapmış ve âlemlerden kimseye vermediği (hayır ve güzellikleri) size vermiştir. Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı mukaddes topraklara girin, (kaçmak için) arkanızı dönmeyin. (O hâlde) hüsrana uğrayanlar olarak geri dönersiniz.' Dediler ki: 'Ey Musa! Orada çok güçlü bir topluluk vardır. Onlar çıkmadan biz oraya girmeyeceğiz. Şayet çıkarlarsa elbette biz gireriz.' (Allah'tan) korkanlardan, Allah'ın kendilerine nimet verdiği iki kişi dedi ki: 'Onların üzerine kapıdan girin. Oraya girerseniz şüphesiz ki sizler, galipsiniz. Şayet müminlerseniz yalnızca Allah'a tevekkül edin.' Dediler ki: 'Ey Musa! (O güçlü topluluk) orada olduğu müddetçe ebediyen oraya girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidip savaşın. Biz burada bekliyor olacağız.' "[417]

Bu da muharref din sahibi Yahudilerdir. Aralarında bir peygamber vardır ve onlara Allah'ın zafer vaadini iletmiştir. Yine de korkularını yenememiş, Resûl'e icabet edememişlerdir.

Neden? Batıl ve muharref din sahipleri Allah'ı (cc) dost edinmez, şeytanı dost edinirler. Şeytan da dostlarını sürekli korkutur.

"İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Ondan korkmayın! Şayet müminler iseniz yalnızca benden korkun."[418]

"Şeytan (değerli olan ve Allah yolunda infak edilmeye layık mallarınızı vermeyesiniz diye) sizi fakirlikle korkutup, size fuhşiyatı emrediyor. Allah ise size kendi katından bağışlanma ve O'ndan olan ihsan ve lütuf vadediyor. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[419]

Şeytan, korkunun insanı nasıl zelil, onursuz, bayağı kıldığının farkındadır. Korkunun esir aldığı insanın nasıl imanı ve aklı bir kenara bıraktığını bilir. Bu nedenle onu dost edinen toplumları sürekli korkutur. Batıl ve muharref dine inanan toplumlarda hep bir korku atmosferi vardır. Evde ebeveynden, okulda öğretmenden, işte patrondan, kışlada komutandan,

417. 5/Mâide, 20-24
418. 3/Âl-i İmran, 175
419. 2/Bakara, 268

sokakta polisten ve umumen devletten korkulur. Bunca korku yetmezmiş gibi olmadık hurafeler anlatarak cinlerden, ruhlardan, kabirlerden; modern hurafe olan korku filmleriyle ormandan, izbeden, mezardan, camiden, kiliseden korkarlar.

Buna ek olarak korkudan beslenen ve sürekli korkuyu canlı tutan sistemler vardır. Kapitalist cahilî sistem, bilinçli korku politikasını en aktif kullanan sistemdir. Şöyle ki; önce topluma -sınırlı- bir refah sunar. Sonra "imkânları kaybetmekle" korkutur. Böylece "elindekileri kaybetmekten ölesiye korkan" bir toplum oluşturur. Toplumu yönlendirme ihtiyacı duyduklarında bu korkuları tetiklerler. İnsanların seçimlerini, tüketim alışkanlıklarını, dostluk ve düşmanlıklarını bu "üretilmiş korkular" belirler. Hâliyle, "üretilmiş korkular" kula/sisteme kulluğun en etkili sebeplerinden biri olur. Modern cahilî toplumlar, gelenekçisi ve seküleriyle bir korku toplumudur. Yüce Allah'ın yarattığı korku; insani zaaflar, şeytani vehimler ve tağuti sistemin yönlendirmesiyle en olmadık yerlere harcanır. Sonuç: Her şeyden korkan cahilî toplumlar bir tek âlemlerin Rabbinden korkmaz olurlar!

– Bozgunculardır (mufsidun)

"Onlar ki; yeryüzünde bozgunculuk eder, ıslah etmezler."[420]

" … Her ne zaman savaş ateşi yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür. Yeryüzünde bozgunculuk için çabalarlar. Allah, bozguncuları sevmez."[421]

"(Bir işin başına yönetici olduğunda ya da) yanınızdan ayrıldığında yeryüzünde bozgunculuk yapmak, ekini ve nesli yok etmek için çalışır. (Oysa) Allah, bozgunculuğu sevmez."[422]

Birinci ayet müşrikleri, ikinci ayet Ehl-i Kitab'ı ve üçüncü ayet münafıkları anlatır. Onların ortak yönleri bozgunculuk, bozgunculuğun zirvesi de yeryüzünde savaş çıkarmaktır. Gerek bireysel gerek toplumsal ilişkilerinde bozgunculuk esastır. Toplumları ve bireyleri birbirine düşman kılan suizan, gıybet, laf taşımak, yalan haberleri yaymak… batıl/muharref din ehlinin ortak ahlaki özelliğidir. Böylesi toplumlarda ayak takımıyla ülke yöneten

---

420. 26/Şuarâ, 152
421. 5/Mâide, 64
422. 2/Bakara, 205

aristokratlar arasında ahlak yönünden hiçbir fark yoktur. Siyasiler hâl hatır sorma rahatlığıyla birbirlerini hırsızlıkla, rüşvetçilikle, iffetsizlikle, vatan haini olmakla... suçlarlar. Büyük holdingler rakiplerini zayıflatmak için yalan haber yayacak medya kuruluşları satın alır; çirkeflikte birbirleriyle yarışırlar. Zira batıl/muharref din sahipleri bozguncudur; ıslah ahlakını tanımazlar. Bataklıktan/curufattan beslenen sinekler gibi, rezaletten hoşnut olurlar. Bozguncu toplumlarda dikkat çekmek için "cesur" pozlar çekmek, mış gibi yaparak frikik vermek, skandal ilişkiler içinde olmak... gerekir. Bozguncu toplumlarda parası olan bu çirkeflikleri yaparak, parası olmayanlar da izleyici olarak ifsad çarkını el birliğiyle döndürürler.

Bozgunculukta zirve, yeryüzünde savaş çıkarmaktır. Zira savaş esnasında bozgunculuk zirveye ulaşır. Mallar, canlar ve namuslar payimal edilir. İnsanlar acı, yokluk ve hastalık içinde kıvranır. Acıdan ve kandan beslenen bozguncular, bireyler/toplumlar arasındaki ihtilafları çeşitlendirip derinleştirirler. Her ihtilafı savaş sebebi kılarlar. Ayrıca savaşın kirli bir ekonomisi vardır. Bozguncular savaş ekonomisinden beslenirler.

Yüce Allah savaş çıkarma ahlakını Ehl-i Kitab'a nispet etmiştir. Bugün dünyanın dört bir yanında sürmekte olan savaşa baktığımızda ya arkasında Yahudi İsrail ya da Hristiyan Batı olduğunu görürüz. **Kendi aralarında savaşmamak için**, dünyanın farklı coğrafyalarında sürekli savaş ateşini körüklerler. Şöyle ki; Yüce Allah bir ceza olarak onların aralarında kin ve düşmanlık kılmıştır:

"'Şüphesiz ki bizler, Hristiyanız.' diyen kimselerden kesin bir söz aldık. Emrolundukları şeyden paylarına düşen (ameli) terk ettiler. (Ceza olarak) kıyamete kadar aralarında sürüp gidecek bir düşmanlık ve kin ile (onları birbirlerine düşürdük). Allah, yaptıklarını onlara haber verecektir."[423]

"... Biz onların (Yahudilerin) arasına kıyamete dek sürüp gidecek bir düşmanlık ve kin atmışızdır..."[424]

Kalplerinde İlahi bir ceza olarak var olan "kin ve düşmanlık" tarih boyunca onları kendi aralarında savaştırdı. Yakın tarihte yaşanan 1. ve 2. Dünya

423. 5/Mâide, 14
424. 5/Mâide, 64

(Paylaşım) Savaşları bunun yalnızca son asırdaki örneğidir. **Kalplerinde var olan kin ve düşmanlığın kendi aralarında savaşa dönüşmemesi için, ortak düşman üretip savaş çıkarıyorlar. Böylece kalplerinde bulunan kin ve düşmanlığı kendileri dışında bir hedefe yönlendiriyorlar.** Yüce Allah vadettiği üzere her yaktıkları savaş ateşini söndürüyor.

"… Her ne zaman savaş ateşi yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür. Yeryüzünde bozgunculuk için çabalarlar. Allah, bozguncuları sevmez."[425]

Ancak onlar bir yenisini yakıyorlar. Son çeyrek asırda bu savaşı bizim coğrafyamıza taşıdılar. Ateş bir yerde sönecek olsa başka bir coğrafyada yanıyor. Bu noktada Kur'ân'i bir belağat/beyan üslubuna dikkat çekmek istiyorum: Yüce Allah okuduğumuz ayetlerde Yahudilerin bozgunculuk için çıkardığı savaşı "nar/ateş" diye; resûllerin batıl/muharref dinleri kaldırmak için başlattığı mücadeleyi "nur/ışık" diye isimlendirir.

"Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Allah ise nurunu tamamlamak dışında bir şey istemez. Kâfirler istemese de … Müşrikler hoşlanmasa da, tüm dinlere üstün gelsin diye, Resûl'ünü hidayet ve hak dinle gönderen O'dur."[426]

Zira nebilerin başlattığı cihad nurdur, ışıktır. Karanlıkları aydınlatır, toplumları zulüm ve sömürüden kurtarır. Esenlik getirir. Yeryüzündeki tüm mazlumlar, nebilerin kaldırdığı cihad sancağının kendi gökkubbelerinde dalgalanmasını arzular. Bozgunculuk için çıkarılmış yapay savaşlar ise ateştir. Dokunduğu yeri yıkar, harabeye çevirir. İnsanların mazlumiyetine mazlumiyet ekler. Çoğu insan savaş öncesi zulmü, savaş sonrası zulme tercih edecek duruma gelir. Can, mal ve namus güvenliği kaybolur. Bu savaşın girdiği ülkelere ateş düşmüş gibidir, yangın sonrası yıkımı andırır. Bu Kur'ân'i incelikten yola çıkarak hangi savaşın ışık, yani cihad; hangi savaşın ateş, yani ifsad olduğunu anlayabiliriz.

– Dünyaya karşı hırslılardır

"Andolsun ki onları dünya hayatına karşı en istekli/hırslı olanlar olarak bulacaksın. (Öyle ki) müşriklerden bile daha düşkündürler dünyaya. Onlardan her biri bin

---

425. 5/Mâide, 64
426. 9/Tevbe, 32-33

sene yaşamak ister. Ona bu kadar ömür verilmesi onu azaptan kurtaracak değildir. Allah onların yaptıklarını görendir."[427]

Batıl/Muharref din sahipleri dünya hayatına karşı aşırı bir istek ve hırs sahibidirler. Aslında her insan fıtri olarak dünya hayatını sever:

"Kadınlar, evlatlar, kantar kantar altın ve gümüş, besili atlar, hayvanlar ve ekinlerden oluşan şehvetlerin sevgisi insanlara süslü gösterildi. Bu, dünya hayatının (kendinden faydalanılan geçici) metaıdır. (Ebedî ve hakiki nimetlerin olduğu) güzel dönüş, Allah katındadır."[428]

Onların dünya ilgisi fıtri olmaktan öte, bir bağımlılık ve düşkünlük ilişkisidir. Dünyaya olan bu düşkünlükleri onlara birçok yanlış yaptırır. Bazısı itikadi bazısı ahlaki olan bu yanlışlara Kur'ân birçok örnek verir.

Okuduğumuz ayette gördüğümüz gibi dünya hırsının bir yansıması uzun yaşama isteğidir. Uzun, çok uzun hatta bin yıl yaşamak isterler. Geçmiş çağlarda bu hırs ölümsüzlük iksirini aramak gibi çocukça, maceraperest bir faaliyetti. Bugün ise zahiren aklı başında insanların, bilimi de kullanarak yaşlanmayı erteleme, insan ömrünü uzatma gibi beyhude çabalarına konu oluyor. Çağlar değişiyor, lakin dünyaya hırslı insanların bin yıl yaşama isteği değişmiyor.

Dünya hırsının bir diğer yansıması; Yüce Allah'ın istekleriyle dünyevi çıkarları karşı karşıya geldiğinde, ahirete karşılık dünyayı tercih etmektir:

"Bunlar öyle kimselerdir ki ahiretlerini dünya hayatı karşılığında satmışlardır. Onlardan azap hafifletilmeyecek, onlara yardım da edilmeyecektir." [429]

Zira batıl/muharref din sahiplerinin öncelikleri dünyevidir. İyi bir iş, eş, çocukların eğitimi, gelecek, konut, araba… Tüm bunlardan zaman kalırsa din. Bu sebeple her imtihanda -ki yaşam bir bütün olarak imtihandır- tercihlerini dünyevi olandan yana kullanırlar. Saf olanları, "Haklısınız, dinin buyruğu bu, ama… düzen böyle, ne yapalım?" der. Habis kurnaz olanlar ise ne yaparlarsa yapsınlar; Allah için, dine daha iyi hizmet adına yaptıklarını

427. 2/Bakara, 96
428. 3/Âl-i İmran, 14
429. 2/Bakara, 86

iddia ederler. Allah'a şirk koşarlar; sorarsanız dine hizmet içindir. Putlara saygıda bulunur, tazim ederler; sorarsanız dine hizmet içindir. Kâfirleri dost edinirler; sorarsanız dine hizmet… faiz yerler; sorarsanız dine hizmet… Hizmet iddia ettikleri din, onların da itirafıyla her alanda geriler, yara alır. Onlarınsa cebi, midesi, yakınları semirdikçe semirir… Yine de dine hizmet ettiklerinde ısrarcılardır. Evet, bir dine hizmet ettikleri kesin, ancak bu Allah'ın dini değil!

Dünya hırsının bir diğer yansıması cimriliktir. Allah'ın imtihan olarak bahşettiği rızıktan infak etmezler:

"Onlara: 'Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden infak edin.' denildiğinde, kâfirler iman edenlere dediler ki: 'Allah'ın isterse doyuracağı kimseleri biz mi doyuracağız? Siz, apaçık bir sapıklık içindesiniz.' "[430]

"Andolsun ki Allah, 'Allah fakir, biz ise zenginiz.' diyen kimselerin sözünü işitti. Onların söylediklerini ve haksız yere nebileri öldürmelerini yazacağız ve: 'Yakıcı ateşin azabını tadın.' diyeceğiz."[431]

" 'Allah'a güzel bir borç verip de Allah'ın ona kat kat fazlasını vereceği o (bahtiyar) kimdir? Allah, (rızkı) daraltır ve genişletir. O'na döndürüleceksiniz.'[432] **ayeti indiğinde Yahudiler şöyle dediler: 'İhtiyaç sahibi, daha zengin olandan borç ister. Demek ki Allah fakir, biz ise zenginiz.' Bu sözler üzerine Âl-i İmran Suresi'nin 181. ayeti indi.**[433] "[434]

"Yoksa onların mülkte nasipleri mi vardır? O zaman insanlara kıl kadar dahi bir şey vermezlerdi."[435]

Batıl/Muharref din sahipleri cimridir; infak, yardımlaşma ve paylaşım ruhundan uzaktırlar. Cimriliğin başlıca nedeni dünya hırsı olsa da başka sebepleri de vardır. Kalplerinin katı olması, ahirete imanda zayıflık, fıtri zaaflarını ibadetlerle arındırmama, şeytanın fakirlikle korkutmasına açık olma, verilen malın eksileceğini düşünme… sebeplerden bazısıdır.

430. 36/Yâsîn, 47
431. 3/Âl-i İmran, 181
432. 2/Bakara, 245
433. Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/460, 2429 No.lu rivayet; 3/828-829, 4589 No.lu rivayet
434. Tevhid Meali, s. 73, Âl-i İmran Suresi, 181. ayetin açıklaması
435. 4/Nisâ, 53

Dünya hırsının bir diğer yansıması zengin insanlara özenme, onlar gibi olma isteğidir:

"(Zenginliğini açığa çıkaran şatafat ve) süsü içerisinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını isteyenler: 'Keşke Karun'a verilenin benzeri (bir zenginlik) bize de verilseydi. Şüphesiz ki o, çok büyük bir şansa sahiptir.' dediler."[436]

Batıl/Muharref din sahipleri "Zenginin malı züğürdün çenesini yorar." toplumudur. Sömürgen müstekbirler toplumun bu zaafını bildiklerinden özel programlar yapar, toplumun züğürt kesimine zenginlerin hayatını gösterirler. Sosyete ne yer, ne içer, nerede tatil yapar, kiminle ilişki yaşar, nasıl eğlenir... Züğürt toplum bu magazinel bilgilerle meşgul olur. Zira tevhidin nuruyla aydınlanmamış toplumlar, mustazaflığı kader zanneden bilinçsiz toplumlardır. Kendilerini soyan, emeklerini sömüren, yan gelip yatarak servetlerine servet katan hırsızlardan hesap sormak şöyle dursun, onları beğeniyle izleyip alkışlarlar. Cellatlarına özenir, onları örnek alır, onlar gibi olmak isterler. Tevhidin nuruyla aydınlanmış insanlar; toplumu sömüren müstekbir tağutlar, onların avanesi seçkin mele, zenginlikle şımarmış mutref sosyete ve türevlerinden tiksinti duyarlar. Mustazaflığın bir kader olmadığını bilir, zulmün her türlüsünden hesap sorabilmek için Allah'ın aralarında hükmetmesini bekler, sabırla mücadele ederler.

– Kıskanç ve hasetçilerdir

Haset, batıl ve muharref din sahiplerinin ahlaki özelliğidir. Her ne kadar haset ahlaki bir zaaf olsa da, çoğu zaman itikadi sonuçlar doğurmaktadır. Hasetçi, haset ettiğinin davet ettiği apaçık hakka karşı dahi tavır alır:

"Hak kendilerine açığa çıktıktan sonra Ehl-i Kitap'tan birçoğu, benliklerinde yer etmiş kıskançlık nedeniyle sizi imanınızdan sonra küfre döndürmek istediler. Allah bu konuda hükmünü verinceye dek onları affedin, onları hoş görüp (yaptıklarını) görmezden gelin. Şüphesiz Allah her şeye kadîrdir."[437]

Kendi aralarında bölünme nedenlerinden biri de kıskançlık ve hasettir:

"Onlar kendilerine ilim (vahiy) geldikten sonra, aralarındaki azgınlık/kıskançlık/

436. 28/Kasas, 79
437. 2/Bakara, 109

bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği nedeniyle ayrılığa düştüler. Şayet belirlenmiş bir süreye kadar, Rabbinin verilmiş sözü olmasaydı, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki onların ardından Kitab'a mirasçı olanlar, huzursuzluk veren bir şüphe içerisindelerdir."[438]

Kıskançlık/Haset "bağy" ahlakını doğurur. Bağy; başkaları üzerinde tahakküm kurma isteğidir, çoğu zaman zulme neden olur. Batıl/Muharref din sahibi toplumlarda sürekli rekabet vardır. Düzen, ilkokuldan aldığı çocuğu rekabet etme ve başkalarından üstün olma ahlakıyla yetiştirir. Evde kardeşler arasında, sosyal hayatta akrabalar arasında, iş yerinde çalışanlar arasında… Kısaca hayatın her alanında bir rekabet vardır. Bu, İslam'ın teşvik ettiği hayırda, cennet dereceleri için rekabet gibi değildir. Onarıcı, bireyi ve toplumu güzelleştiren bir etkisi yoktur. Hem bireyi hem toplumu yoran, yıpratan ve düşmanlık tohumları eken bir rekabettir, yıkıcıdır.

Neden Allah'ın Dinine Girmeliyiz?

İnsanın hayatına yön veren, hayatın merkezine yerleştirilen ve insana ölçü olan… her şey dindir. Hâliyle yeryüzünde insan adedince din vardır. Kiminin dini gelenek, kiminin dini yasalar, kiminin dini hobileri, kiminin dini ideolojisidir… Allah indinde geçerli tek din ise İslam'dır. Yüce Allah'ın akılla müşerref kıldığı insan, Rabbinin dini olan İslam'ı seçmeli, O'na (cc) teslim olan bir Müslim olmalıdır. Kullarından farklı din seçenlere Allah (cc) şu soruyu sormuştur:

"Allah'ın dini dışında bir (din mi) arıyorlar? (Hem de) göklerde ve yerde olanların tamamı isteyerek veya zorla ona teslim olmuşken?! O'na döndürülecek (ve bu yaptıklarının hesabını vereceklerdir)."[439]

"Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Sürekli olan din de O'na aittir. (Kesintisiz kulluk/ubudiyet ve mutlak otorite Allah'a aittir.) Allah'tan başkasından mı korkup sakınacaksınız?"[440]

Ayet bir yandan soru sorarken diğer yandan soruya cevap vermiştir: Allah'ın (cc) dinine girmeliyiz; zira, tüm kâinat O'na teslim olmuş, tüm kâinat

438. 42/Şûrâ, 14
439. 3/Âl-i İmran, 83
440. 16/Nahl, 52

O'nun (cc) dinine girmiştir. Bir alıntıyla, okuduğumuz ayetleri, varlığın Allah'ın dinine teslimiyetini biraz daha açalım.

"Çevremize şöyle bir bakalım: Belli bir düzenin hiç bozulmadan işleyip durduğunu derhal fark ederiz:

Güneş her gün doğudan doğup batıdan batmakta ve her günkü doğuşu ve batışı bir önceki gününden ya biraz daha önce ya da biraz daha sonra olmaktadır. Belli bir yörünge üzerinde ve belli zaman aralıklarında hareket eden Güneş yeryüzüne hayat veren kaynaklardan biridir. Ekinler onun ışık ve ısısından yararlanarak topraktan çıkmakta, büyümekte ve ürünlerini vermektedirler. Ağaçlar yine Güneş'ten aldıkları ısı ve ışıkla hayatlarını sürdürmekte, denizlerin ve okyanusların suları Güneş'in ısısıyla buharlaşıp, yağmurun yağmasına neden olmaktadırlar. Ve, Güneş'le yeryüzü arasında öylesine ince bir hesapla ayarlanmış bir uzaklık bulunmaktadır ki, bu uzaklık daha az olsaydı yeryüzündeki her şey sıcaktan kavrulur, daha fazla olsaydı, her şey soğuktan donar, yani yeryüzünde hayat olmazdı. Demek ki, Güneş yeryüzüne hizmet etmekte, yeryüzünde hayat olabilmesi için yaratılmış bulunmaktadır.

Yer ve gök bitişik bir gaz küresi hâlindeyken birbirlerinden kopmuş ve belki milyarlarca yıl süren değişik gelişmelerden sonra dağlar, okyanuslar, uzay, Ay, Güneş ve yıldızlar oluşmuş ve ancak bütün bunların ardından yeryüzünde hayat başlamıştır. İşte, bu oluşum döneminde yerkürenin ısısı dört bin fahrenheit'a düştükten sonra, ancak suyu oluşturan oksijen ve hidrojenin birleşmesi mümkün olabilmiştir. Bu oluşum döneminde oksijen, karşılaştığı bütün hidrojenlerle birleşmiş ve böylece hidrosfer (suküre) meydana gelebilmiştir. Bu oluşum belki milyonlarca yıl sürmüş ve sonunda taşküre, suküre ve havaküre ortaya çıkmıştır. Ve, bu oluşum öylesine bir dikkat ve özenle meydana gelmiştir ki, sözgelimi, yer kabuğu bugünkünden, örneğin iki üç metre kalın olsaydı, oksijen tümüyle ortadan kalkar ve hayvanların yaşamasına imkân kalmazdı. Ve, yine okyanuslar bir iki metre daha derin olsaydı, karbondioksit ve oksijen tamamen emilmiş olur ve yeryüzünde bitkisel hayat mümkün olmazdı.

Demek ki, yeryüzünde bitkilerin ve hayvanların var olabilmesi için, ev-

renin düzeninin ancak şimdiki şekilde olması gerekiyordu ve öyle oldu. Yine, atmosfer tabakası şimdikine oranla çok daha ince olsaydı, her gün uzak atmosferde akkor haline gelen milyonlarca göktaşı saniyede on ila altmış km arasında değişen hızlarla yeryüzüne düşer ve yerküre üzerinde yanabilen her şeyi yakar tutuştururdu. Demek ki, atmosferin kalınlığı da, yeryüzünde hayatın var olabilmesi için gerekli olan ölçüde ayarlanmıştır.

Yeryüzünün kendisine bakalım: Üzerinde yaşadığımız bu yerküre, kendi ekseni çevresinde yirmi dört saatte bir dönmektedir; yani, yerküre saatte 1600 km civarında bir dönüş hızına sahiptir. Eğer, dünya ekseni çevresinde saatte 160 km'lik bir hızla dönmüş olsaydı, gece ve gündüz şimdikinden on kat daha uzun olur, bu durumda yazın kızgın Güneş'i yerde bitki adına ne varsa yakar kavurur, kışın soğuk geceleri de her şeyi soğuktan dondururdu.

Güneş'in yüzeyindeki ısısının 12.000 fahrenheit (yaklaşık 6.650 santigrat) derecesinde olduğunu belirttik. Dünyamızın Güneş'e olan uzaklığı bu ısıdan gerektiği ölçüde yararlanabileceği düzeydedir. Bu uzaklık aradan geçen milyonlar, belki milyarlarca yıla rağmen, yeryüzündeki hayatı etkileyecek ölçüde hiçbir değişiklik göstermeden aynı şekilde sürüp gitmektedir. Eğer, yerkürenin sıcaklığı bir yılda ortalama elli derecelik bir değişiklik gösterseydi, bütün bitkilerle birlikte insanlar da ya yanarak, veya donarak ölürlerdi.

Dünya, Güneş'in çevresinde saniyede otuz km'lik bir hızla dönmektedir. Bu hız, örneğin on veya yetmiş km olsaydı, Güneş'e olan uzaklık veya yakınlığımız, yaşamamıza engel teşkil ederdi.

Yerküre yirmi üç derecelik bir açı ile eğiktir, bu eğiklikten mevsimler meydana gelmektedir. Eğer, bu eğiklik olmasaydı, kuzey ve güney kutupları sürekli karanlık içinde kalır, okyanuslardan yükselen su buharları buzdan kıtalar oluşturarak kuzeye ve güneye dağılır, ekvator ile karlı bölgeler arasında çöller oluşurdu. Bu durumda, buzlardan nehirler doğar, bu nehirler derin vadilerden geçerek artık tuzla kaplı bir hâle gelmiş bulunan okyanuslara akar ve sürekli olmayan tuz gölleri oluştururlardı. Ayrıca, inanılmaz büyüklükteki bu tuz kütlelerinin ağırlığı kutuplara baskı yapar, bu da ekvator bölgesinin yayılmasına ve taşmasına neden olur ve kesinlikle yine bir ekvator bölgesinin oluşmasına gereksinim duyulurdu.

Yeryüzündeki dağlar ve engebeler olmasaydı, bütün yerküre üzerinde suyun derinliği 2 km kadar olur, bu durumda da hayat yalnızca okyanusların derinliklerinde söz konusu olabilirdi. Kuşkusuz, burada da hayat kendi kendini yok eder ve söner giderdi.

Buraya kadar çevremizde gördüğümüz ve her gün tanık olduğumuz olgulardan söz ettik. Şimdi, şöyle bir soru soralım:

Evrende her varlığın, yani insanın dışındaki her varlığın görevini aksatmadan yürütmesini sağlayan güç nedir; bu varlıklar kimin koyduğu hangi kanunlar çerçevesinde hayatlarını sürdürmektedirler?

İnsanı bu varlıklardan ayıran ve bu varlıklarla aynı kılan özellikleri nelerdir?

Evren ya kendi kendine var olmuştur ya da bir yaratıcı tarafından var edilmiştir. Acaba, herhangi bir insan çıkıp da, böylesine şaşmaz bir düzen içinde işleyen koskocaman uçsuz bucaksız bir evrenin, kendiliğinden var olduğunu söyleyebilir mi?

Dağlar, nasıl belli yükseltilerde kendilerini yaratabilirler; oksijen, nasıl gelir de yeryüzünde hayatı var edecek şekilde hidrojenle birleşebilir?

Güneş ve çevresinde kendisine bağlı olan gezegenler, nasıl olur da böylesine hassas ve bozulmayan bir denge içinde yerlerini alabilirler?

Belli bir dönem için kendiliğinden kurulduğunu varsaydağımız bu evren, nasıl milyonlarca yıldır hiçbir değişime ve bozulmaya uğramadan o çok hassas dengesi içinde varlığını sürdürebilir? Güneş'e, Ay'a, yıldızlara, bulutlara, denizlere, bitki ve hayvanlara hükmeden nedir? Yani, böylesine akıl almaz ve bozulmadan çalışan bir fabrikanın tesadüflerle kurulması gerçekten mümkün müdür? Dışarıdan hiçbir elin müdahalesi olmadan bu muhteşem evreni oluşturan maddeler hangi tesadüfün sonucu bir araya gelmiş olabilir? İnsanlar şimdiye kadar böylesine bir başka tesadüfe şahit olmuş mudur? Söz gelimi, tesadüflerle bir fabrikanın var olan parçaları kendiliklerinden bir araya gelip, bir fabrikayı oluşturabilmekte midir? Herhangi bir fabrikayı oluşturan ana maddeler ve parçalar aşağı yukarı aynı olduğu hâlde, tesadüflerin bu fabrikalardan bazılarına kumaş, bazısına

da gıda maddesi; bazısına ilaç, bazısına un, bazısına otomobil, bazısına da uçak ürettirebilmesi mümkün müdür?

O hâlde, açıklıkla ortaya koymalıyız ki, bu evrenin son derece güçlü, son derece bilgili, son derece hesaplı ve her bakımdan mükemmel bir yaratıcısı vardır.

'1'den 10'a kadar numaralanmış aynı büyüklükte 10 tane marka alınız. Cebinize koyarak iyice karıştırınız. Markaları her alıştan sonra tekrar cebinize koymak şartıyla 1'den 10'a kadar sırayla almaya çalışınız. İlk önce 1 numaralı markayı çekme ihtimali 10'da 1'dir. 1 ve 2 rakamını arka arkaya çekebilme ihtimali 100'de 1'dir. 1, 2 ve 3 numaralı markaları cebinizden çekme şansınız ise 1000'de 1'e düşer. 4 numarayı da ilave edersek isabet şansı 10.000'de 1 olur. Kısaca, 1'den 10'a kadar bütün markaları sıra ile çekebilme ihtimali 10 milyarda 1 oranındadır.

Bu basit örneği vermekten amacımız, tesadüf karşısında rakamların nasıl korkunç bir şekilde arttığını göstermektir. Üzerinde yaşadığımız yer küresinde hayat bulunabilmesi için birçok temel şartların gerçekleşmesi zorunluluğu vardır. Bu şartların herhangi bir yerde ve herhangi bir zaman içinde tesadüf yoluyla kendiliğinden gerçekleşmesi, matematik olarak mümkün degildir. O hâlde, tabiatta bir tür şuurlu yönetme vardır.' "[441]

Bu faydalı alıntıdan sonra soralım: Güneş'in, Ay'ın, göklerin, arzın, dağların, bitkilerin dini nedir? Hiç şüphesiz İslam'dır. Onlar isteyerek âlemlerin Rabbine teslim olmuş, O'nun (cc) dinine girmişlerdir. Evrende gördüğümüz düzenin nedeni işte bu teslimiyettir. İnsan, hayatında düzen ve huzur istiyorsa Güneş'in ve Ay'ın Rabbine teslim olmalı, O'nun pak dinine, İslam'a girmelidir. Böyle yüce kudretin vazettiği din dururken beşerin icat ettiği batıl dinlere meyletmemeli, dünyada ve ahirette kendini zelil kılmamalıdır. Hiç şüphesiz fıtrat/tabiat boşluk kabul etmez, insan dinsiz olmaz. Eğer insan Allah'ın dini olan İslam'a girmez ve tevhid üzere Allah'a kulluk etmezse, mutlaka batıl dinlerden birine girecek, üzerinde olduğu hali din edinecektir.

441. Din Nedir, s. 11-25 özetle

Din Duygusunun Menşei

"Din duygusu fıtridir, doğuştan gelir. İnsan, inanma ihtiyacı ile yaratılmıştır. İnsan yaratılışından bugüne kadar her zaman ve her yerde yüce, ulu, kudretli bir varlığa inanma ihtiyacı hissetmiştir. Bu ihtiyaç din duygusunun fıtri olduğunun delilidir. Dolayısıyla din duygusunun kaynağını, insanın fıtratında aramak gerekir. Nitekim Kur'ân'da şöyle buyrulmaktadır: 'Sen yüzünü bir kanıt olarak dine, Allah'ın fıtratına çevir ki, O, insanları bunun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratması değiştirilemez.'[442]

Peygamberimiz bir hadisinde 'Her çocuk, İslam fıtratı üzerine dünyaya gelir. Bundan sonra anne ve babası Yahudi ise, onu Yahudi; Hristiyan ise, Hristiyan yapar.'[443] buyurarak bu hususu açıklamıştır."[444]

Din Kavramında/Tarifinde Saptırma

Yukarıda gördüğümüz gibi din, fıtri bir ihtiyaçtır. İnsanoğlunun yaratıldığı ilk günden bu yana din vardır. Ne ki mevcut beşerî ideolojiler ve Batı merkezli "Dinler Tarihi" anlatısı ısrarla dinin ilkel bir duygu olduğunu, insanoğlunun "bir zamanlar" doğa karşısındaki korkularını yenmek için dine sığındığını, bugün yaşanan bilimsel/teknik gelişmelerle insanın dine ihtiyacının kalmadığını savunurlar.[445] Açıkça söylemek gerekirse "bilimsel" olduğu iddia edilen bu teorilerin sahih nakle ve sarih akla dayanan hiçbir kanıtı yoktur. Çanağa, çömleğe bakarak fikir yürüten, bilimsellik adı altında mitolojik öykülerden faydalanan teoriler, sürekli çürümesine rağmen Batı dünyası bu çağdaş hurafelerinde ısrarcıdır. Onlar, dinlerin ilkel insanla birlikte ilkel bir hüviyet arz ettiğini, insanlar geliştikçe dinlerin ve dinî kuruluşların geliştiğini, yani dinlerin çok tanrılı bir hâlden evrile evrile tek tanrılı dinler hâline geldiğini iddia ederler. Yüce Allah, müşriklerin zanna uyduğunu ve tahminle iş yaptığını haber verir. Bugün bilimsellik adı altında ortaya konulan teoriler, bu İlahi beyanın dışında değildir.

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan **saptırırlar.**

442. 30/Rûm, 30
443. Buhari, 1385; Müslim, 2658
444. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 2/795-798 özetle
445. Geniş bilgi için bk. Sosyoloji Açısından Din, s. 39-71; Çağdaş Fikir Akımları, s. 301-306

Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[446]

"Onların çoğu yalnızca zanna uyar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir."[447]

1994 yılında Şanlıurfa ili civarında bulunan Göbeklitepe yerleşkesi, "Dinler Tarihi"nin zan, tahmin ve hevaya dayalı tüm teorilerini yerle bir etti. Şöyle ki;

"Kazıda görev alan uzmanlar ve arkeologlar bu yapının bir tapınak olduğu konusunda söz birliği ediyorlar. Onların düşüncesine göre insanlar buraya fazla uzak olmayan bir yerleşim biriminde (muhtemelen Urfa'da) yaşıyorlar; dinsel ibadetler ya da kutlamalar amacıyla bu tapınağa geliyorlarmış.

Göbeklitepe'de bugün itibarı ile altı ibadet alanı bulunmuş. Kazılar devam etmekte ve toplamda 20 ibadet yeri olduğu düşünülmektedir.

Göbeklitepe bize çok şey öğretmiştir. İnanılan bazı bilgileri değiştirmiştir:

En önemlisi de bu devir insanlarının bir inanca sahip olduğu anlaşılmıştır. İnsanların çanak, çömlek ve hatta barınak yapmadan önce ibadet etmek için devasa tapınak merkezi inşa ettiklerini ve inancın, ibadetin onlar için vazgeçilmez önemde olduğunu ispat etmektedir. Görülmüştür ki inanma ihtiyacı ilk insandan beri fıtratımızda güçlü olarak mevcuttur. Her devirde insan, Yaratıcısını bulmak ve ona teşekkür etmek için tapınaklar yapmıştır.

Göbeklitepe, insanlık tarihinin, özellikle dinler tarihinin tekrar yazılmasını gerektiren bulgular ortaya koymuş; eski teoriler alt üst olmuştur. Artık rahatlıkla uygarlığın temelinin tarım değil din ve inanç olduğunu söyleyebiliyoruz."[448]

Burada bir soru sormamız gerekiyor: Yüce Allah insanı fıtrat, yani tevhid dini üzere yarattığını haber veriyor. Onların bilimsellik ölçülerine göre Göbeklitepe gibi yerleşkeler insanın en temel ihtiyacının din ve mabed olduğunu gösteriyor. Neden ısrarla dinin ilkel olduğunu, insanla beraber

446. 6/En'âm, 116
447. 10/Yûnus, 36
448. Tasarımın İhtişamı ve Evrimin Tutarsızlığı, s. 145-147

evrildiğini ve şartlar değiştiğinde dine ihtiyaç kalmayacağını söylüyor, bu teoride ısrarcı oluyorlar?

Bu soruya birkaç açıdan cevap verebiliriz:

– Batı'da yaşanan "aydınlanma" süreci, tahrif edilmiş dinin temsilcileriyle bilim adamları arasında yaşandı. Muharref dini temsil eden kilise, bilim adamlarının nefretini kazandı. Kiliseye, dolayısıyla temsil ettiği dine düşmanlık ettiler. Tüm teorilerini dinin lüzumsuzluğu ve ilkelliği üzerine kurdular. Kiliseye olan düşmanlık, haklı sebeplere dayanıyordu. Zira kilise, zalim yöneticiler ve sömürücü toprak ağalarıyla bir olup halka zulmediyor, zulmü dinen meşrulaştırıyordu. İnsanın düşünmesine, kevnî ayetleri anlamasına, ilerlemesine engel oluyordu. Ancak bu, Allah'ın dini olan ve İsa'nın (as) getirdiği mesaj değil, kilise-Roma elbirliğiyle tahrif edilmiş Hristiyanlıktı.

– Bu teoride ısrarcı olmanın bir diğer nedeni; ekini ve nesli ifsad eden siyonistlerin dünya halkları üzerindeki emelleriyle ilgilidir. Şöyle ki;

" '(Onlar) yeryüzünde fesat çıkarmaya koşarlar. Allah da fesatçıları sevmez.'[449]

Protokollerde şu ifadeler yer alır:

'Yahudi olmayanların fikrinden Allah düşüncesini tamamıyla silmek, onun yerine türlü fesad ile maddi kaygı ve zorunlulukları, yoksullukları yerleştirmek, bizim görevimiz olmalıdır.'

İşte baştan sona kötülüklerle dolu plan budur…

Yahudiler uzun asırlar boyunca bu planı gerçekleştirmek için çalıştılar. Aralıksız şekilde bütün ümmetleri dinlerinden soyutlayacakları günün hülyasını kurdular. Böylece 'Allah'ın seçkin milleti'nin tek başına 'Kitap ve din sahibi ümmet' olmasını dava hâline getirdiler. Çünkü bunun sonucunda var olduğu ileri sürülen vaad gerçekleşecek ve bütün insanlığa hâkim olacaklardı.

Ancak bu doğrultudaki çalışmalar, hem İslam dünyasında hem de Hristiyan dünyasında birkaç asır hiçbir sonuç vermeden kaldı. Bu iki âlemi ortadan

449. 5/Mâide, 64

kaldırmak için giriştikleri bütün kötü çabalarına rağmen durum böyle oldu. Avrupa'nın dininden çıkıp Kilise'ye karşı hürriyetine kavuşmak için çalışmaya başlamasıyla önlerine muazzam bir fırsat çıktığı zamana kadar durum böylece devam etti…

İşte o zaman, asırlar boyunca beklenip durulan fırsat kendiliğinden gelivermiş oldu. Bu fırsat, Yahudilerin -protokollerde ileri sürüldüğü şekliyle- olayları kendilerinin hazırlayıp programlamalarıyla doğmadı. Bu fırsat, William Car'ın, Satranç Alanı Üzerindeki Taşlar kitabında öngördüğü şekilde, asırlar boyu süren planların birikiminin meyvesini vermesiyle de ortaya çıkmış değildir. Bizzat Avrupa'nın dinden kaçmak suretiyle 'Allah'ın seçkin milleti'nin önünde kendisini eşek durumuna sokması sebebiyle elverişli ortam doğmuştur: 'Sanki onlar ürküp kaçan, aslandan kaçan eşekler gibidirler.'[450] "[451]

– Sanayi Devrimi'yle beraber yeni bir evreye giren kapitalizm, insanı seri tüketici hâline getirmek istedi. Şöyle ki; Sanayi Devrimi'yle seri üretime geçildi. Seri üretimin devamı için seri tüketim gerekiyordu. İnsanı tüketimden alıkoyan ahlak, sorumluluk duygusu ve paylaşım ruhu kazandıran aile ve insana helal-haram hassasiyeti kazandıran din; kapitalizm için ayak bağıydı. Kapitalistler insanı tüketici olmaktan uzaklaştıran bu üç engele savaş açtı. Bunun için yanlarına bilimi ve kültür/sanatı aldılar. Bilim, çağdaş hurafelerle dinin ilkel bir ihtiyaca cevap verdiğini, kültür/sanat ise dinin toplumsal sorunların kaynağı olduğunu işledi.

İslam'ın Başına Ne Geldi?

İslam'ı kendi kaynaklarından okuyan bir insan, bugün yaşanan dinle vahyin anlattığı din arasında şekilsel benzerlikler dışında hiçbir bağ olmadığını görecektir. İslam'ın vazettiği inanç, ahlak ve amel âdeta buharlaşmış, Allah Resûlü'nün (sav) yeryüzünden silmek için geldiği cahiliye, İslam adı altında zuhur etmiştir. Aslında bu, vahyin haber verdiği değişmez İlahi yasalardan

450. 74/Müddessir, 50-51
451. Çağdaş Fikir Akımları, s. 92-93; Yahudilerin dinsizliği yaymak için bilim ve ideolojiden nasıl yararlandıklarına dair bk. age, s. 87-125

biridir. Her nebinin ardından insanlar iki kısma ayrılır: Dini tahrif eden çoğunluk ve dine sıkı sıkıya tutunan garipler:

"Onlardan sonra bir topluluk geldi, namazı zayi/ihmal edip şehvetlere uydular. Onlar 'ğayy' (özel bir azap çeşidi) ile karşılaşacaklardır."[452]

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Dininizde haksız yere aşırılık etmeyin. Bundan önce sapmış, çok kişiyi saptırmış ve dosdoğru yoldan sapmış olanların arzularına uymayın.' İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir."[453]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"Benden önce, Allah'ın bir millete gönderdiği her nebi için milletinden, onun sünnetine uyan, emrini tutan arkadaşları (ashabı) ve sadık dostları (havarileri) mutlaka olurdu. Sonra nebilerin arkasından bir nesil gelir, yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarını yaparlar. Kim onlarla eliyle mücadele ederse o mümindir. Kim diliyle mücadele ederse o mümindir. Kim kalbi ile mücadele ederse o da mümindir. Bunun dışında ise hardal tanesi kadar iman yoktur."[454]

Allah Resûlü (sav) **kendi ümmetinin de benzer bir savrulma yaşayacağını, önceki milletlerin saptığı gibi sapacağını, itikadi ve amelî olarak şirke döneceğini haber vermiştir:**

Ebu Said El-Hudri'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) **şöyle buyurmuştur:**

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. **Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.'**

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudilerle, Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de 'Başka kim olacak?' **dedi."**[455]

452. 19/Meryem, 59
453. 5/Mâide, 77-78
454. Müslim, 50
455. Buhari, 7320; Müslim, 2669

Abdullah ibni Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'İsrailoğullarına gelen her şey benim ümmetime de gelecektir. Ayakkabının ayakkabıya eşitliği gibi aynı durumda olacaklardır. Hatta onlardan, herkesin gözü önünde annesiyle zina eden olsa ümmetimden de böyle yapanlar çıkacaktır. İsrailoğulları yetmiş iki millete ayrılmışlardı. Ümmetim ise yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi cehennemde olacaktır.'

Ashab, 'O millet kimdir?' diye sordular.

Allah Resûlü, 'Ben ve ashabım hangi milletten isek o milletten ve dinden olanlardır.' dedi"[456]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav), 'Lat ve Uzza'ya kulluk edilmediği sürece gece ve gündüz gitmez.' dediğini işittim."[457]

Ebu Umâme el-Bâhilî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İslam'ın halkaları teker teker çözülecek (emirleri tek tek terkedilecek)tir. Her bir halka çözüldüğünde insanlar bir sonraki halkaya sarılacak/yapışacaklardır. İlk çözülecek olan halka hüküm/yönetim halkası, son halka ise namaz halkasıdır."[458]

Tam da Allah Resûlü'nün haber verdiği gibi inanç ve amelde bozulma erken dönemde başladı. Sahabe (r.anhum) hayattayken bu örneklere şahit oldu ve tepkilerini ortaya koydular. İnanç noktasında bozulmaya İbni Ömer (ra) şöyle tepki gösterdi:

Yahya ibni Ya'mer'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Basra'da kader hakkında bir şeyler diyen ilk kişi Ma'bed El-Cühenî idi. Daha sonra ben, Humeyd ibni Abdurrahman El-Himyerî ile hac –veya umre- için yola çıktım. 'Keşke Allah Resûlü'nün ashabından birisiyle karşılaşsak da, şu adamların kader hakkında söylediklerini kendisine sorsak.'

456. Tirmizi, 2641
457. Müslim, 2907
458. Ahmed, 22160

dedik. Derken, Abdullah ibni Ömer ile karşılaşmak nasip oldu. Kendisi mescide giriyordu. Birimiz sağına diğerimiz de soluna geçerek onu aramıza aldık. Arkadaşımın sözü bana bırakacağını tahmin ettim ve, 'Ey Ebu Abdurrahman, bizim oralarda Kur'ân okuyan ve ilmi (Allah'ın ilmini) araştıran birtakım kimseler türedi.' dedim.

Devamında (Yahya ibni Ya'mer) bu adamların durumlarını; kader diye bir şeyin olmadığını, olayların (evvelce takdir gibi öncesinin bulunmadığını) bağımsız olarak meydana geldiğini iddia ettiklerini belirtti. Abdullah ibni Ömer (ra) buna cevap olarak, '**Eğer onlarla karşılaşırsan, benim onlardan uzak olduğumu onların da benden uzak olduğunu kendilerine haber et!' dedi. Sonrasında da şöyle dedi, 'Abdullah ibni Ömer'in kendisiyle yemin ettiği Allah'a yemin olsun ki, eğer onlardan birisinin Uhud Dağı kadar altını olsa ve bunu hayır yoluna harcasa, kadere inanmadıkça Allah onun bu amelini kabul etmez.**' dedi."[459]

Örneğin Makam-ı İbrahim'de namaz kılmamız emredilmiştir: "İbrahim'in makamını (namaz kılacağınız) bir namazgâh edinin."[460] Bazı insanlar namazla yetinmeyip Makam-ı İbrahim'i öpmeye, el sürmeye başlamıştır. Başta sahabe olmak üzere ilk nesil âlimleri bu duruma tepki gösterir.

Abdullah ibni Zubeyr (ra), Makam-ı İbrahim'e el sürenleri görünce şöyle demiştir:"Bununla emrolunmadınız! Siz yalnızca onun yanında namaz kılmakla emrolundunuz."[461]

Katâde (rh) benzer bir tepki göstermiş ve, "Onun yanında namaz kılmakla emrolundular, ona dokunmakla değil…"[462] demiştir.

Mukâtil ibni Süleymân (rh) bu tür davranışların putperestliğe kapı araladığına şöyle işaret etmiştir: "(Ayetteki) Musalla 'namaz kılma' anlamındadır. Dokunmak veya öpmek değildir. Çünkü (zaten) Kâbe'de 360 put vardı, Allah Resûlü onları kırdı."[463]

Amelî bozulmaya örnek olarak Enes (ra) ve Huzeyfe (ra) tepki göstermiştir.

459. Müslim, 8
460. 2/Bakara, 125
461. Musannef, İbni Ebi Şeybe, 15512
462. Tefsîru't Taberî, 2/35, Bakara Suresi, 125. ayetin tefsiri
463. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr 3/28, 3751 No.lu rivayet

Enes ibni Malik'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Sizler birçok amel işlemektesiniz ki onlar sizin gözlerinizde kıldan incedir. Şu muhakkak ki bizler Nebi'nin (sav) zamanında onları helak edici günahlardan sayardık."[464]

Huzeyfe'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) bize iki hadiseyi haber verdi. Bunlardan birisini gördüm, diğerini ise bekliyorum. Allah Resûlü (sav) bize emanetin salih kimselerin gönüllerinin derinliğine indiğini haber verdi. Sonra Kur'ân'dan daha sonra da sünnetten ilim öğrendiler. Allah Resûlü (sav), sonra bize emanetin kaldırılacağını da haber verip şöyle dedi: 'Kişi uyku uyur. O uyurken emanet kalbinden silinip alınır ve emanetin eseri işçinin elindeki basit çizik izi kadar kalır. Sonra o kişi bir uyku daha uyurken emanetin (geri kalan kısmı da) alınır. Bunun eseri ve yeri de balta sallayan bir işçinin avucundaki kabarcık gibi kalır. (Bir zaman sonra o da söner gider.) Şu hâlde emanet, senin ayağına düşürdüğün bir ateş parçasının düştüğü yeri şişirip senin onu bir kabarcık şeklinde görmen gibidir. Hâlbuki bu kabarcıkta (bedenin hayatı üzerinde tesirli) bir şey yoktur. (Bir zaman sonra söner gider.) Şu vaziyetteki halk birbiriyle alışveriş etmek için (zor bir günün) sabahına ermiş bulunur. Hiçbir kimse emaneti eda etme imkânı bulamaz. Şöyle ki bazen 'Filan oğulları içinde emin bir kimse vardır (emaneti ona verelim).' denilir. Bazen birisi lehine 'O ne akıllıdır, ne tedbirlidir, ne zerafetli bir adamdır, o ne kahramandır!' diye şahitlik eder. Hâlbuki o şahsın kalbinde imandan hardal tanesi kadar bir eser yoktur.'

Huzeyfe dedi ki: 'Öyle bir zaman yaşadım ki o devirde kiminle alışveriş edeceğim diye tasalanmazdım. Çünkü münasebette bulunacağım kimse Müslimse onu İslam dini (bana hıyanet etmekten) men ederdi. Eğer Hristiyan ise onu bulunduğu yerin valisi hıyanetten men ederdi. Bugün ise ben filan ve filandan başka kimse ile alışveriş edemez oldum!' "[465]

İnanç ve amelde başlayan sapma -ki her biri bir diğerine mulazimdir- artarak, her neslin sapmasını da bünyesine katarak bugünlere ulaşmıştır.

464. Buhari, 6492
465. Buhari, 6497; Müslim, 143

Seyyid Kutub (rh) hak dinden sapmanın günümüzdeki görünümüyle ilgili şu tespitleri paylaşır:

"Çağımızda Allah'ı birleyip O'na teslim olduklarını iddia eden kimselerde şirkin değişik tür ve renklerini görüyoruz.

Şirk basamaklarından oluşan bir görünüm var önümüzde.

Bugünkü insanlar, 'millet', 'vatan', 'halk' v.s. isimler altında değişik ilahlar türetmişlerdir.

Yaratıkların işinde Allah'a ortak koşulan birer ilah hâline getirilen bu modern putların eski cahiliyenin tapındığı putlardan tek farkı, mücessem olmayışlarıdır. Çünkü bu putlara da adaklar adanıp oğullar kurban edilmektedir.

Tıpkı eski çağ cahiliyesinde olduğu gibi…

Yaygın bir gelenek olarak mabedlerde ilahlarına oğullar adayan eski cahiliye gibi…

Aslında tüm insanlar Allah'ı rabb olarak tanımaktadır. Tanımakta ama, bu düzmece ilahların emir ve arzularını tam bir kutsallıkla benimseyip Allah'ın emir ve kanunlarını hiç dinlemeden bir kenara atanlar da aynı insanlardır. Hem de Allah'ın emir ve kanunlarına muhalefet pahasına…

Eğer modern cahiliyyenin tapındığı bu putlara ilah denilmezse, ilahlar daha nasıl olacak?

Şirk, daha nasıl olacak, ortakların çocuklardaki payı daha nasıl olacak?

'Allah, onların ortak koştuklarından elbette ki münezzehtir.'[466]

Klasik cahiliye, hiç kuşkusuz Allah'a karşı daha edepliydi. Çünkü o zamanın insanları, kurbanlıklarını, çocuklarını ve ürünlerini Allah'a daha da yakın olabilmek için ilahlarına sunuyorlardı. Yani çocuk, ürün ve hayvanlarından bu amaçla putlarına pay ayırıp şirke düşüyorlardı.

Görülüyor ki klasik cahiliyede en büyük olan gene Allah idi. Modern

466. 7/A'râf, 190

cahiliye ise diğer ilahları Allah'tan üstün tutmaktadır. Çünkü bu ilahların emirlerini kutsal bilip Allah'ın emirlerini de bir kenara bırakmaktadır.

Eğer biz putperestliği sadece ilkel tipteki heykel ve klasik putlardan, insanların bunlara karşı sürdürdüğü alamet türü ibadetlerden ve Allah katında onları şefaatçi tanımaktan ibaret görürsek, kendi kendimizi aldatmış oluruz.

Aslında değişen tek şey, putperestlik ve putların şeklidir. Çünkü modern putperestlikte de alamet türü tapınmalar vardır. Tek fark bunlara yeni isimler takılmasıdır. Şirkin özellik ve gerçek niteliği ise, değişen şekil ve tapınmaların gerisinde varlığını sürdürmektedir.

Bununla aldanmamak ve gerçeklerden sapmamak zorundayız. Yüce Allah; iffeti, saygınlığı ve fazileti emrediyor. 'Vatan' veya 'üretim' ilahları ise, kadının açılıp saçılmasını, insanları eğlendirmesini - Budist Japonya'daki gibi - otellerde konuksever bir geyşa olarak çalışmasını emrediyor. Bu durumda emirlerine uyulan ilah kim?

Yüce Allah mı, yoksa bu düzmece ilahlar mı?

Yüce Allah, insanları birleştiren bağın 'akide' olmasını emrediyor. 'Millet' veya 'vatan' ilahları ise, akidenin toplumsal bağ olmaktan çıkarılıp onun yerine yurttaşlığın veya milliyetçiliğin temel olmasını emrediyor. Evet emirlerine uyulan ilah kim?

Yüce Allah mı?

Yoksa düzmece ilahlar mı?

Yüce Allah, kendi kanunlarının egemen olmasını istiyor. Ama herhangi bir kul veya halktan bir grup, buna 'Hayır!' diyor. Kanun koyan kullar ve egemen olan da kendi icat ettikleri kanunlar ise, emirlerine uyulan kim?

Yüce Allah mı?

Yoksa düzmece ilahlar mı?

Hiç kuşkusuz bunlar, günümüzde tüm dünyada bulunan, şaşkın insanlığın iyice bildiği örneklerdir. Günümüzde egemen olan putperestliği, ilkel ve gözle görünen putların yerini alan kutsal putları olanca gerçeğiyle ortaya

koyan örnekler gerçek niteliği hiç değişmeyen şirk ve putperestliğin değişen şekillerine aldanmamak zorundayız.

İnsan aklı - eğer kendisiyle pratik hayatın arasına engel konulmazsa - bu cahiliyeye kesinlikle rıza ve kabul göstermez. Ama şehvetler, keyfî arzular, azgınlık ve aldatmacalar bu insanı, bin dört yüz sene sonra saptırıp tekrar cahiliyeye; ama modern bir cahiliyeye döndürmüştür. Aciz yaratıklar olup hiçbir şey yaratamayan ve ne yandaşlarına ne de kendi kendilerine hiçbir yardımları dokunamayan (modern putları) Allah'a ortak koşmalarının nedeni budur.

'Onlar, birer yaratık olup da hiçbir şey yaratamayan, onlara da, kendi kendilerine de hiçbir yardım yapamayan (putları) şirk koşarlar ha!?'[467]

Hiç kuşkusuz bu insanlık, tekrar Kur'ân'a muhatap olmaya muhtaçtır. Tıpkı dün muhtaç olduğu gibi...

Kendisini cahiliyeden kurtarıp İslam'a götürecek, karanlıklardan aydınlığa çıkaracak, akıl ve kalbini bu modern putlardan; bu içine düştüğü yeni bataktan kurtaracak bir rehbere...

Tıpkı bu dinin kendisini ilk kez kurtardığı gibi...

Yüreklerin tevhid gerçeğine inanmasının yolu budur.

Bu dünya üzerinde bilerek yaşamanın yolu budur.

Çünkü gözünü ufuktaki biricik yıldızdan ayırmayanın yolunu şaşırması mümkün değildir.

Gücü, hayatı ve rızkı kimin verdiğini, yarar veya zararın kimden gelebileceğini, alma ve verme yetkisine kimin sahip olduğunu bilen bir insan, bu kaynaktan başkasına yönelmeyecektir.

Hayat yasalarını sadece bu kaynaktan alan, bu kaynağın kopmaz ipinden başkasına sarılmayan, onun gösterdiği hedeften gözünü ayırmadan yürüyen, bununla huzur duyan, sadece bir tek efendiye hizmet eden ve bu efendisini razı edecek işler yapıp, kızacağı bir iş yapmaktan sakınan bir insanın yetenek ve gücü, bir noktada odaklaşacaktır.

467. 7/A'râf, 191-192

Olanca güç ve yeteneklerini ortaya koyarak üretecektir. Çünkü ayakları yere sağlam basan bu insan, gözü göklerde, bir tek ilahtan emir beklemektedir:

'Allah, örnek olarak, çekişip duran ortakların elindeki köleyle, sadece bir kişiye ait olan köleyi veriyor. Bu ikisinin durumu aynı olur mu hiç? Allah'a hamd olsun; ama onların çoğu (gene de durumlarını) bilmiyorlar.'[468]

Burada Allah, müşrik ve muvahid kimseleri, üzerinde birbiriyle çekişilen, arada kalan, her birinden ayrı emir ve görevler alan, şaşkınlığa düşüp yol bilmez ve yordam tanımaz hâle gelen, yetenek ve gücü zedelenen, çelişik ve çekişmeli arzuları bir türlü razı edilemeyen efendilerin elindeki köleyle bir tek efendinin emrindeki, görevini ve kendisinden isteneni bilen, apaçık ve belirli bir yolda rahatça hareket edebilen köle örneğiyle tanıtmaktadır."[469]

İslam'ın Başına Gelen Üç Felaket

Abdullah ibni Mübarek (rh) dinin başına gelen felaketle ilgili şöyle der:

"Dini bozan bunlardan başka kim: Yönetici, abid ve kötü âlim?

Dini değiştirenler yöneticilerden, kötü âlimlerden ve cahil abidlerden başkası mıdır?"[470]

İnsanlık/Dinler tarihini inceleyen her insan, dinleri tahrif edenlerin yönetici, kötü âlim ve cahil abid olduğunu görür.[471] Abdullah ibni Mübarek de (rh) tarihî bir hakikati şiirleştirip bize aktarmıştır. Bu üç grubun dini bozmasına dair İz ibni Hanefi (rh) şu tespiti yapar:

"Yöneticiler; zalim siyasetleriyle şeriata karşı çıkar, kendi siyasetlerini Allah'ın ve Resûl'ünün hükmünün önüne koyarlar. Kötü âlimler; şahsi görüşleri, Allah'ın helalini haram, haramını helal yapan, O'nun (cc) ittiba ettiğini ilğa eden ilğa ettiğine itibar eden ve O'nun (cc) mutlak (zikrettiğini) kayıt altına alan kayıt altına aldığını mutlak (zikreden) kıyaslarıyla şeriatın dışına çıkanlardır. Abidler; iman, İslam ve şeriat ahkâmına zevk,

468. 39/Zümer, 29
469. Fi Zilal-il Kur'ân'da Davet Yolu, s. 27-30
470. Şuabu'l Îmân, 6918
471. Şöyle bir hadis rivayet edilmiştir: "Dinin afeti üçtür: Facir fakih, zalim yönetici ve cahil müctehid." (Kenzu'l Ummâl, 28953) İsnadında bulunan Nehşel ibni Said, muhaddisler tarafından "yalancı" kabul edilmiş, rivayetleri reddedilmiştir. (bk. Et-Tenvîr Şerh-u Câmiu's Sağîr, 1/201-202)

nefsani hayat, şeytani batıl keşifler gibi… Allah'ın meşru kıldığı dini iptal eden, meşru kılmadığına izin veren şeylerle itiraz eden cahil sufilerdir… Birinci grup der ki; şeriatla siyaset karşı karşıya gelirse siyaseti tercih eder, (böylece) siyaseti/iktidarı koruruz. İkinci grup der ki; akılla nakil karşı karşıya gelirse, aklı nakle takdim ederiz; çünkü naklin (sıhhatini) ispat eden akıldır. Zevk ehli (üçüncü grup) der ki; şeriatın zahiriyle keşif karşı karşıya gelirse, keşfi şeriata takdim ederiz; çünkü görmek haber almak gibi değildir… [472] Her kim nas olmasına rağmen rey, zevk ve siyasetiyle söz söyler veya akli olanla nassa itiraz ederse o şeytana benzemiştir. Zira o şöyle diyerek Rabbine teslim olmamıştı:

'… (Çünkü) beni ateşten, onu topraktan yarattın.' [473] " [474]

- **İslam'ın Başına Gelen Felaketlerin İlki: Saltanat**

Allah Resûlü'nün haber vermesi ve yaşanan pratik; İslam'ın başına gelen ilk felaketin saltanat olduğunu göstermektir.

Ebu Umâme El-Bâhilî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İslam'ın halkaları teker teker çözülecek (emirleri tek tek terkedilecek)tir. Her bir halka çözüldüğünde insanlar bir sonraki halkaya sarılacak/yapışacaklardır. **İlk çözülecek olan halka hüküm/yönetim halkası**, son halka ise namaz halkasıdır." [475]

Said'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Sefine (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini rivayet etti: 'Nübüvvetten sonra gelen halifelik otuz senedir. Sonra Allah mülkünü veya mülkü dilediğine verecek ve iş hükümdarlık sistemine geçecektir.'

Sefine daha sonra bana, 'Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin halifelik sürelerini hesapla… Şunu iyi belle: Ebu Bekir'in halifeliği iki senedir,

---

472. Kasıtları; keşif ehline hakikatlerin gösterildiği, gözleriyle görmüş gibi gerçeğin bilgisine ulaşmış olduklarıdır. Âlimler ise Kur'ân ve sünnet haberlerinden din öğrendiklerinden keşif ehli gibi kesin bilgiye sahip değildir!!! Hiçbir Allah düşmanı, Allah'ın Kitabı'na ve Nebi'nin sünnetine böyle ustalıkla sövemez, önemsizleştiremezdi.
473. 7/A'râf, 12
474. Şerhu Akîdeti't Tahâvîyye, 1/234-236, özetle
475. Ahmed, 22160

Ömer'inki on, Osman'ınki on iki senedir. Ali de aynı şekilde Allah Resûlü'nün (sav) halifelerindendir.' dedi.

Halifelik sürelerini hesapladık ve otuz sene olarak bulduk. Ben de Sefine'ye -Mervanoğullarını (Emevileri) kast ederek- şöyle dedim: Ama şunlar, Ali'nin halife olmadığını, hilafetin kendilerinde olduğunu iddia ediyorlar.

O da 'Zerkaoğulları denilen Emeviler yalan söylüyorlar. Onlar halifelik değil hükümdarlık yapıyorlar ve hükümdarlığın da en kötüsünü yapıyorlar.' dedi."[476]

Huzeyfe'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizin aranızda nübüvvet, Allah'ın olmasını dilediği kadar olacaktır/bulunacaktır. Sonra Allah kaldırmayı dilediği vakit onu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet menheci/yolu üzere olan hilafet gelecektir. Bu da Allah'ın dilediği bir süreye kadar devam edecektir. Sonra Allah kaldırmayı dilediği vakit onu kaldıracaktır. Sonra ısırıcı hükûmet gelecektir. Bu hükûmet Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak, sonra Allah kaldırmayı dilediğinde onu kaldıracaktır. Sonra baskıcı/zorba bir hükûmet gelecektir. Bu hükûmet Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak, sonra Allah kaldırmayı dilediğinde onu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet menheci üzere olan bir hilafet ortaya çıkacaktır."[477]

Allah Resûlü'nün (sav) ifadesine dikkat edelim: "İslam'ın bağları tek tek kopacaktır." Bu cümle hem İslam'ın birbirine bağlı halkalardan oluştuğunu hem de halkaların parça parça kopacağını haber veriyor. "İlk bozulacak şey hüküm/yönetimdir… " İlk bozulacak şey yönetim, yani siyasettir. Siyasetin nasıl bozulduğunu sonraki iki Nebevi öğüt açıklıyor: Hilafet saltanata dönüşüyor.

İslam'ın ilk halkasını koparan Ümeyyeoğullarıdır. Hilafeti babadan oğula devreden bir saltanat hâline getirerek, İslam'ın temellerini sarsmışlardır. Saltanat, İslam'ın temellerine birçok darbe vurmuştur.

a. Şeriata vurulan darbe:

Bilindiği gibi İslam, bir hukuk/şeriat dinidir. İslam şeriatının iki temel

476. Tirmizi, 2226; Ebu Davud, 4646
477. Ahmed, 18406

özelliği vardır. İlki; şeriat Allah tarafından belirlenir. Böylece İslam, insanı kula kulluktan, hâkim zümrenin hevasına kölelikten kurtarır. Zira bir sınıf ne kadar güçlenirse güçlensin yasamada bulunamaz. Teşri/Yasama, Allah'ın hakkıdır. İkincisi; herkes hukuk/şeriat karşısında eşittir. Hiçbir kimsenin veya zümrenin şeriat karşısında ayrıcalığı yoktur.[478] İslam'ın bu özelliği nedeniyle Nebi (sav) en zayıf dönemlerinde dahi toplumlara, "Aranızda adaletle hükmetmekle emrolundum." demiş, tüm insanlığı kuşatacak bir adalet anlayışına sahip olduğunu ilan edebilmiştir.[479] O gün, bu dine inanmayanlar bile aralarındaki anlaşmazlıkları İslam Peygamberi'ne getirmiştir.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kureyza ve Nadir iki Yahudi kabilesi olup, Nadir Kureyza'dan daha güçlü idi. Kureyza'dan bir kimse Nadir'den bir kimseyi öldürse, ölene karşılık öldüren de öldürülürdü. Nadir'den bir kimse Kureyza'dan bir kimseyi öldürürse, yüz ölçek hurma karşılığında serbest bırakılırdı. Nebi'nin (sav) peygamber olarak gönderildiği dönemde, Nadir'den bir adam Kureyza'dan birini öldürdü. Kureyzalılar, 'Katili bize teslim edin biz de onu öldürelim.' dediler. Nadirliler ise, '**Bizimle sizin aranızda bunu halledecek Nebi** (sav) **var.' dediler.** Nebi'ye geldiklerinde 'Şayet hükmedecek olursan aralarında adaletle hükmet.' ayeti indi. Adaletten kasıt, cana karşılık candır. Daha sonra da şu ayet indi: 'Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar?' "[480]

İşte saltanat İslam'ın bu aydınlık çehresini, Nebi (sav) ile doğan adalet

478. Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:
"Hırsızlık yapan Mahzumoğullarına mensup kadının durumu dolayısıyla Kureyşliler tasaya düştüler. 'Bu kadın hakkında Allah Resûlü ile kim konuşabilir?' dediler. Kendi aralarında: 'Buna Allah Resûlü'nün çok sevdiği Usame ibni Zeyd'in dışında kim cesaret edebilir ki?' dediler. Bunun üzerine Usame onunla (sav) konuştu. Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Allah'ın hadlerinden bir had hakkında mı aracılık ediyorsun?' dedi. Sonra kalkıp bir hutbe verdi ve şöyle dedi: 'Sizden öncekileri helake götüren yalnızca şu olmuştur: Aralarında şerefli kabul ettikleri kimse hırsızlık yaptı mı ona ilişmezlerdi, fakat zayıf kabul ettikleri birisi hırsızlık yaptı mı ona had uygularlardı. **Allah'a yemin ederim ki eğer Muhammed'in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı onun dahi elini keserdim.'** " (Buhari, 3475; Müslim,1688)

479. "Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: 'Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. **Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum.** Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır.' " (42/Şûrâ, 15)

480. Ebu Davud, 4494; Nesai, 4746

güneşini karartmıştır. Hukuk askıya alınmış; İslam toplumu, ayyaşların ve psikopat ruhlu saray sefihlerinin hevasına göre yönetilmiştir. Yani bir zümrenin hevası toplum için hukuk/şeriat kabul edilmiştir. Ki; bu öyle bir psikopatlıktır ki, Kâbe'yi mancınıkla yıkmış, sahabi bedenlerini (Abdullah ibni Zübeyr) asarak teşhir etmiş,[481] Allah Resûlü'nün (sav) bize emaneti olan ailesini katletmiş, katletmekle yetinmeyip, Hüseyin'in (ra) başını koparıp alay etmiş,[482] insanları onlara, küfretmeye zorlamış[483] yıllarca minberlerden onlara lanet okutmuştur. Bu zulme ortak olmayan âlimleri zindanlarda, işkence altında şehit etmiştir. İmam Ebu Hanife ve İmam Ahmed ağır işkenceler altında zindanda tutulmuş; İmam Malik verdiği bir fetva nedeniyle kısmi felç geçirene kadar dövülmüş; İmam Şafii gözetim altında, kaçak yaşamıştır. Zulmün boyutlarının anlaşılması için şu söz tarihî bir kayıt olsa gerektir:

Âsım (rh) Haccac'ın minberden şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"İnsanlara mescidin şu kapısından çıkın desem, onlar da başka bir kapıdan çıksa canları ve malları bana helal olurdu."[484]

Bunu sıradan bir vali, cami minberinde söyleyebilmektedir. Zira saltanatta "hukuk/şeriat" yoktur. Yöneticiler, toplumu kendi mülkü/malı olarak görürler ve "memalik" diye isimlendirmekten çekinmezler. Kundaktaki bebekleri, ileride büyür ve saltanat kavgası çıkarır düşüncesiyle öldürebilirler.

İktidarını tehlikede gördüğünde en seçkinlere bile zikrettiğimiz muameleyi reva gören bir sistemde adalet, şeriat ve hukuktan söz edilebilir mi? Ve maalesef iktidarı/tahtı/devleti putlaştıran, "beka sorunu" cümlesiyle Allah'ın tüm sınırlarını çiğneyebilen saltanat dünyasında saltanatın kendisi dindir. İnançtan amele, siyasetten iktisada her şey, saltanata göre düzenlenmektedir. Vahiy/Din saltanatın çıkarlarına uyuyorsa baş üstünde tutulmakta, saltanat çıkarlarıyla çakışıyorsa şeyhu'l İslam fetvalarıyla

481. bk. Müslim, 2545
482. bk. Buhari, 3748
483. bk. Müslim, 2404
484. Ebu Davud, 4643

budanmakta, ihtiyaca uygun hâle getirilmektedir. Saltanat düzeninde din, saltanatın koltuk değneğidir.[485]

b. Şura/Ehliyete vurulan darbe:

İstişare, İslam ümmetinin temel özelliklerindendir. Bir devletleri olsun veya olmasın; ikili ilişkilerde, ailede, siyasette… onların işi istişareyledir. Mekke'de en zayıf oldukları dönemde Yüce Allah onları şöyle vasfeder:

"Onlar ki; büyük günahlardan ve fuhşiyattan kaçınır, kızdıkları zaman da bağışlarlar. Onlar Rabblerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. **İşleri, aralarında istişare iledir.** Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler. Onlar ki; başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar."[486]

Medine'de devlet kurulduktan sonra Yüce Allah, Nebi'sine şöyle emreder:

"Allah'ın rahmeti sayesinde onlara karşı yumuşak oldun. Şayet kaba, katı kalpli biri olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlar için bağışlanma dile, **işlerinde onlarla istişare et.** (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever."[487]

Aile ortamı için şöyle der:

" … Anne baba karşılıklı anlaşarak ve **istişareyle** çocuğu sütten kesmek isterlerse, ikisi için de bir sakınca söz konusu değildir … "[488]

İstişare nedir? Ümmetin ortak akılla yönetilmesidir. Vahiyle aydınlanmış aklın ve kullukla olgunlaşmış tecrübenin yönetime dahil edilmesidir. Bir şahsın veya zümrenin gücü tekelleştirmesine ve despotizme engel olmadır. Zira istişare, yalnızca öneri dinleme faaliyeti değildir. O, aynı zamanda bir denetleme mekanizmasıdır. İslam toplumunun yönetimi sorguladığı, rahatsızlığını dile getirdiği, hesap sorduğu toplumsal bir güvencedir. İstişarenin varlığı dahi yönetimin tekelleşmesine, bir ailenin veya zümrenin putlaştırılmasına manidir. Zira ümmet, en uygun insanı seçecek akla ve tecrübeye sahiptir.[489] Ümmet yöneticisini seçtiğinde Ebu Bekir, Ömer,

485. Geniş Bilgi için bk. Müslümanların Yanlış Din Anlayışları, s. 115-120, 130-139
486. 42/Şûrâ, 37-39
487. 3/Âl-i İmran, 159
488. 2/Bakara, 233
489. İslam, modern ve ilkel diktatörlükler gibi tebasını aşağılamaz. Onları "bidon kafalı", "gö-

Osman ve Ali'yi (r.anhum) seçmişti. Tek başına bu liste bile, istişarenin önemini anlamamız için kâfidir. Acaba bin yıldan fazla sürmüş saltanat, üstüste konsa istişareyle seçilen bu isimlerden birinin gölgesi olabilir mi?

Saltanat, istişareyi kaldırmış ve yönetimi babadan oğula devreden bir mülke çevirmiştir. Sultanın oğlu (veya kardeşi) ehil olsun veya olmasın, Müslim veya zındık, takvalı veya fasık, akıllı veya deli, yetişkin veya çocuk olmasına bakmaksızın yönetici olmuştur. Eli şişeli ayyaşlar, avda ömür tüketen serseriler, cinsi sapıklar, bebek katilleri… ümmeti temsil etmiştir.[490]

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) bir mecliste toplulukla konuşurken bir bedevi gelerek ona, 'Kıyamet ne zaman?' diye sordu. Allah Resûlü (sav) konuşmasına devam etti. Bazıları, 'Allah Resûlü (sav) adamın sorusunu duydu ama soru sorma şeklini yadırgadı, bu sebeple cevap vermedi.' derken bazıları da 'Adamın sözünü duymadı.' dediler. Allah Resûlü (sav) konuşmasını tamamlayınca, 'Kıyametin vaktini soran kişi nerede?' buyurdu. Adam, 'Buradayım ey Allah'ın Resûlü!' dedi. **Allah Resûlü** (sav)**, 'Emanet kaybedildiğinde kıyameti bekle' buyurdu. Adam, 'Emanet nasıl kaybedilir?' diye sorunca. Allah Resûlü** (sav)**, 'İş ehil olmayana bırakıldığında kıyameti bekle.' dedi.**"[491]

c. Birliğe/Esenliğe vurulan darbe:

Saltanatla birlikte "Müteğallibe hukuku" yürürlüğe girmiştir. Etrafına güç toplayan darbe yapmaya kalkmış, mevcut yönetimi deviren yeni yönetim olarak iş başına geçmiştir. Bir grup ilim adamı kılıç zoruyla başa geçenin hilafetini meşru sayınca, İslam toplumunda siyasi kaos başlamıştır. Şöyle ki; yönetim/siyaset insanın en ciddi zaaflarından biridir. Kılıç zoruyla yönetimi ele geçirenin meşru kabul edilmesi, zaaflı insanları harekete geçirmiş, yönetimden rahatsız toplulukları örgütleyerek ayaklanma başlatmıştır.

---

beğini kaşıyan adam" veya "ayak takımı" olarak görmez. İslam, vahyin eğitim metoduna güvenir. Saltanat ise ilkel cahiliyedir. Ümmeti aşağılar, onların yönetimden anlamayan ayak takımı olduğunu iddia eder. Bu nedenle ümmetin görüşüne itibar etmez.

490. Elbette saltanatlarda istişare/şura kurumu vardır. Şura heyeti; sultanın canını sıktığında kellesi vurulan, mallarına el konan, zindana atılan… İnsanlardan oluşmaktadır. Sultan, hesapsız sualsiz öldürebildiği adamlarla istişare etmektedir!

491. Buhari, 59

Birbirini çekemeyen kardeşler dahi, yeterli güce ulaşınca öz kardeşlerine isyan etmiş, kan dökmüşlerdir. Bu durum; siyasi birlikle esenlik içinde yaşayan İslam toplumunu kaosa sürüklemiştir. Kimsenin kimseye güvenmediği, her topluluğun bir diğerinin ayağını kaydırmak için entrikalar çevirdiği; Medine'den ziyade Roma'yı ve Sasani'yi hatırlatan başkentler meydana gelmiştir. Bu öyle bir cinnet hâlidir ki; kundaktaki bebeleri dahi katletmiştir. Kundaktaki bebeleri katleden, gencecik çocukları kafeslerde çıldırtan ve kimsenin kimseye güven duymadığı bir yönetimin, nasıl bir hâlet-i ruhiyede olduğu anlaşılabilir. En yakınlarına dahi "taht" için bunları reva görenin, topluma nasıl bir muameleyi reva göreceği de…

d. Kardeşliğe vurulan darbe:

İslam, tüm tabilerini iman ilkesi etrafında kardeş kılar. İnsanların rengini, ırkını, coğrafyasını, cinsiyetini, sosyal statüsünü… toplumsal zenginlik olarak kabul eder:

"Müminler ancak kardeşlerdir. Kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkup sakının. Umulur ki merhamete nail olursunuz."[492]

"Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[493]

Bu anlayışla, siyahi Bilal ile beyaz Suheyb; Arap Ebu Bekir ile Farisi Selman; eşraftan Musab ile köle Ammar; bir arada, huzur içinde, kardeş olarak yaşamıştır. Saltanatla beraber kardeşlik yerini kin ve düşmanlığa bırakmıştır. Zira toplumun kaynaşması için sahih dinden kaynaklı sosyal adalete, toplumun hukuk karşısında eşitliğe ihtiyacı vardır. Saltanat ise bir ailenin/zümrenin topluma dayatılması, yargılayan ama yargılanamayan imtiyazlı bir zümrenin ortaya çıkmasıdır. Saltanatla birlikte kabilecilik, ırkcılık, sömürü; Allah Resûlü'nün gömdüğü yerden hortlamış, bir kâbus gibi ümmetin üzerine çökmüştür. Mustazafları kurtarmak için gelen din,

492. 49/Hucurât, 10
493. 49/Hucurât, 13

saltanatla kirlenince yeni mustazaflar üretmiş ve kendinden olmayanı sömürmekte bir beis görmemiştir.

Haccac, mescidde, minber üzerinden Arap olmayanları aşağılayabilmiştir.

A'meş'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Haccac'ın minber üzerinde şöyle söylediğini işittim: 'Şu Arapların dışındaki insanlar yok mu? Hepsi boyunları vurulmayı hak etmiş kimselerdir. Şayet ben onları öldürmek isteseydim, onları geçip giden gün gibi (yok olmuş bir vaziyette) bırakırdım.'

Haccac bu sözüyle Arap olmayan insanları kastediyordu."[494]

İslam topraklarında emekleri sömürülen siyahiler, tarihe "zenci isyanı" diye geçen isyanı başlatmıştır:

"…Tarihte bir zenci isyanına şahit oluyoruz. O zenci isyanının sebebi nedir? Tıpkı son iki yüzyıl önce Amerikalıların gelip Afrika'dan zencileri götürerek çiftliklerde kamçı altında çalıştırmaları, onları sömürmeleri ve onları katletmeleri gibi İslam toplumunda da buna benzer zulüm dönemleri maalesef yaşanmıştır. Hatta, neredeyse Peygamber'in (sav) daha kokusunun ortada olduğu erken dönemde bu olaylar yaşanmıştır. Abbasi Devleti'nin ilk döneminde yaşanan bu zenci isyanı çok meşhurdur. Basra'da, Kufe'de Afrika'dan getirilip çalıştırılan zencilerin canına tak demiş. Tıpkı çağımızdaki kapitalizmin bir türü ortaya çıkmış. Biz bugün onlara 'protokapitalistler' diyebiliriz. İslam toplumunun protokapitalistlerinin, bu zenci topluluk üzerinde uyguladıkları baskılar dolayısıyla toplum bir bunalım yaşamıştır."[495]

e. Saltanatla gelen itikadi sapmalar:

Saltanatın başlamasıyla birlikte İslam'da siyasi birlik bozulmuş, dolayısıyla dinî birlik de bu bozulmadan nasibini almıştır. İslam toplumunda siyaseti belirleyen din olduğu, siyasetin başında ilim ve amel yönünden en seçkinlerin bulunduğu düşünüldüğünde bu gayet anlaşılır bir durumdur. Zira din, siyaset belirlediğinde siyaset ıslah vesilesiyken; siyaset din belirlediğinde din

494. Ebu Davud, 4644
495. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 260

ifsad vesilesidir. Şöyle ki; siyaset kendi iktidarını sağlama alan ve muhalifleri yok eden bir din vazeder. Böylece tüm inananları "birleştirmek" için gelen din, iktidar yanlılarını birleştiren, muhalifleri parçalayan bir bölücü olur.

Saltanat siyasi birliği, dolayısıyla dinî vahdeti bozunca tefrika başlar. Ümmet kimliği yerini grup/fırka kimliğine terk eder. Hep birlikte Allah'ın Kitabı'nı, Nebevi sünneti ve ilmî mirası okuma, anlama ve istişare sonucu vakıaya uygun fıkıh üretme faaliyeti; yerini grupsal/fırkasal okuma, anlama ve uygulamaya terk eder. Böylece her grubun kendi din anlayışı ve pratiği oluşur. Kur'ân'ın ifadesiyle din parçalanır, parçalar etrafında fırkalar oluşur ve her fırka kendi elindeki parçayı hakkın ta kendisi zannederek mutlu olur.

"(O müşrikler ki) dinlerini parça parça etmiş ve kendileri de gruplara bölünmüşlerdir. Her grup kendi yanındakiyle övünüp sevinmektedir."[496]

Saltanatın bekası, fırkalaşmayı zorunlu kılar. Çünkü saltanat toplumun bölünmüşlüğünden beslenir. Nübüvvet ve onun takipçisi imamet nasıl tevhid ve vahdetten beslenirse, firavunluk ve uzantısı olan saltanat da şirk ve tefrikadan beslenir:

"Şüphesiz ki Firavun, yeryüzünde üstünlük tasladı. **Oranın halkını gruplara ayırıp onlardan bir bölümünü mustazaflaştırıyor/güçsüzleştiriyor**; erkek çocuklarını boğazlayıp, kadınlarını diri bırakıyordu. Çünkü o, bozgunculardandı."[497]

Nübüvvet ve imamet; toplumu bir zümreye, aileye veya şahsa değil Allah'a kulluğa davet eder. Toplumu Allah'a kulluk temelinde eşit ve kardeş kabul eder. Bu nedenle itikadi, amelî veya ahlaki bir sapma tespit ettiğinde onu ıslah eder. Zira her sapma, Allah'a (cc) kulluğu zedeler. Firavunluk ve saltanat ise toplumu bir zümreye, aileye ve şahsa kulluğa çağırır. Zaten memalik, bende, kul gibi isimler vererek açıkça toplumu mülkü/kulu/kölesi olarak gördüğünü itiraf eder. İtikadi, amelî veya ahlaki bir sapma tespit ettiğinde düşünür: Bu sapma, iktidarı besler mi zayıflatır mı? Sorunun cevabına göre adım atar. Hâliyle iktidarı besleyen her sapma, saltanatı ayakta tutan taşıyıcı kolondur. Saltanat onu maddi ve siyasi olarak destekler; yayılması ve kurumsallaşması için yardımcı olur.

496. 30/Rûm, 32
497. 28/Kasas, 4

Birçok itikadi sapmanın ortaya çıkması, taraftar bulması ve kökleşmesi ya saltanat düzeni eliyle ya da saltanat düzeninin sebep olduğu kötülükler nedeniyle gerçekleşmiştir. Yani saltanat, dolaylı veya direkt, birçok itikadi sapmanın sebebidir. Örneğin Şiilik; Ali'nin (ra) uğradığı zulüm nedeniyle ortaya çıkmış, haklı bir taraf tutma ve meşru imamın yanında yer alma hâliyken, saltanatın akıl almaz uygulamalarıyla itikadi bir sapmaya dönüşmüştür. Bir türlü Arap hâkimiyetini hazmedemeyen İranlı Mecusiler, saltanat zulümlerini gerekçe göstererek sözde Ehl-i Beyt davası gütmüşlerdir. Böylece hem Şiiliği Rafiziliğe çevirerek itikadi bir sapmaya sebebiyet vermiş hem Emevileri yıkmış hem de yeni kurulan Abbasi Devleti'nde bürokrasiyi ele geçirmişlerdir.

Biz burada saltanatın dolaylı etki ettiği itikadi sapmaları değil, direkt etkisi olan sapmaları ele alacağız. Bunlar: Tasavvuf, cebr, ircadır!

(1) Saltanat ve tasavvuf

Saltanat düzeninde "saray" merkezdedir. Sarayda başlayan lüks, şatafat, eğlence düşkünlüğü dalga dalga topluma yayılır. Hâliyle saltanat toplumu bir ahlaki çürüme, yozlaşma ve fısk toplumudur. Zaten bir zümrenin müstekbirleşip bir diğer zümreyi mustazaflaştırması için orada onursuzluk ve fısk şarttır.

"Kavmini hafife aldı/onursuzlaştırdı/aptallaştırdı, onlar da ona itaat ettiler. Şüphesiz ki onlar, fasık bir topluluktu."[498]

Onursuzlaştırılmış ve fasıklaştırılmış bir toplum, Allah katında değerini yitirir. Zulme karşı koyacak imani/dinî ve insani değerlerden soyutlanır. Öyle bir dereceye düşer ki; gördüğü zulmü ve işlediği fıskı sorun görmez. Mutlaka şahit olmuşsunuzdur; bazı toplumlar askerde yediği dayağı (zulmü) ballandıra ballandıra anlatır. Bazıları da zina sayısıyla (onlar flört demeyi tercih ediyor), içkiyle (onlar eğlence demeyi tercih ediyor) kumarla (onlar bahis/piyango/altılı demeyi tercih ediyor) övünür. İşte bu kıvam firavuni toplumun/saltanat toplumunun kıvamıdır. Onursuz ve fasık, yani dinî ve şahsi değerini yitirmiş toplumlar, sömürüye açık toplumlardır.

498. 43/Zuhruf, 54

Saltanat toplumunda tasavvuf iki yönlü yaygınlaşır: [499]

• Onursuzluk ve fısk toplumu olan saltanat toplumlarında, doğal olarak iki tepki ortaya çıkar. Biri; zulme ve fıska başkaldıran, toplumu ıslah sorumluluğunu üstlenen insanlardır. Diğeri; toplumdan kaçan, içe kapanan, kalp huzuru vadeden mistik öğretilere yönelen ruhçu insanlardır. Tasavvuf, saltanatın oluşturduğu yozlaşmada bireysel huzur vaadiyle yayılır. Tasavvuf, her ne kadar bireysel iç huzuru vadetse de bundan çok daha fazlasıdır. İslam'dan farklı bir Allah, Kitap, nebi, veli/şeyh ve ahlak tasavvuru vardır. [500]

• Saltanat tasavvufu kullanır; iktidarı için tehlikeli görmediğinden yayılıp kurumsallaşmasına müsaade eder. Tasavvuf gerçeklerden kaçış, hayal dünyasında yaşama felsefesidir. [501] Örneğin sultanlar kundaktaki bebekleri

499. bk. Tasavvuf ve İslam, s. 52-64

500. Tasavvufun zikredilen kavramları nasıl anladığına dair geniş bilgi için bk. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 9-173

501. Tasavvufla ilgili bu tespit Feriduddîn Aydın Hocaya aittir. Kendisiyle yaptığımız bir röportajda şu kıymetli tespitlerini bizlerle paylaşmıştı:

"Şimdiye kadar insanlık tarihinde dört çeşit felsefe tespit ettim. Tasavvuf bunlardan hiçbiri değildir. Birincisi, Helenistlik/antik dönem felsefesidir. Bu felsefe Aristo'nun, Sokrates'in dallandırdığı, her birinin yorumu ile ortaya çıkan, akıl ve mantığı öne alan felsefedir. Bu felsefe niçin ortaya çıkmıştır? Bu felsefe Arkaik döneme ait Yunan mitolojisine/hurafesine tepki olarak doğmuştur. O zaman bunun temelinde mantıksal bir arayış vardır. Dolayısıyla bu felsefe, bir arayış felsefesidir.

İkincisine gelirsek Helenistlik dönemden Rönesans'a kadar neredeyse bu felsefe hüküm sürmüş. Avrupa'yı ciddi anlamda etkilemiş. Sadece İsa'nın (as) Miraç Hadisesi'nden hemen sonra yayılmaya başlamış olan Hristiyanlık, Helenistlik dönem felsefesinin yolunu kesmiş. Roma döneminde putperestliğe dönüş yapılmıştır. Hristiyanlık döneminde ilk Hristiyanlar putperestliğe karşı çıkmışlar. Bir mücadele var orada fakat Hristiyanlık putperestliğin etkisi altında sönmüş, başkalaşmış, yozlaşmış ve bugünkü hâle gelmiştir. Helenistlik dönem felsefesi çökmüş. Ancak Rönesans felsefesiyle beraber insanoğlu yeniden Helenistlik felsefeye bir çeşit dönüş yapmış ve onu daha ileriye taşımış. Yeniden insan merkezli, estetiği de insan mefkûresine katan idealist bir felsefe başlatmış. Dolayısıyla yeniden bir arayış başlamış. 'İnsan nasıl müreffeh olur, gerçekleri nasıl bulabilir, nereden geldik, nereye varacağız, kim bizi yarattı' gibi arayışlarla ortaya çıkıyor ama daha çok sanat, müzik ve mimaride yoğun bir yöneliş kaydediliyor. Yoğun bir sanatsal hareket ortaya çıkıyor. Dolayısıyla ikinci felsefe olan Rönesans felsefesi, insan merkezli bir arayış felsefesidir.

Bundan sonra üçüncü olarak ezilmiş kitleler felsefesi ortaya çıkıyor. Bundan yüz yıl önce Marks ve Engels, ezilmiş işçi sınıfının mücadelesini konu edinen bir felsefe üretiyor. Bu felsefe şu sorulara cevaplar arıyor: Sömürüden nasıl kurtulacağız, hakkımıza nasıl erişeceğiz? Bu gibi birçok soruya cevap olmak üzere sosyalizmi ve komünizmi buluyorlar. Bu da bir arayış felsefesidir.

Ondan sonra da dördüncü felsefe, kıyamet felsefesi ya da uzay çağı felsefesi ortaya çıkıyor. Bütün dünyaya hâkim olan yaklaşık beş bin kişinin sekiz milyar insanı sömürmek ve köleleştirmek için ürettiği felsefe… İnsanlık tarihinin en vahşi felsefesidir bu. Savaşları bu adamlar projelendiriyor ve finanse ediyor. Bununla yaşamaya çalışıyor. Bu da bir arayış felsefesidir.

Bunların hepsinin ortak noktası arayıştır. Arayış… Tasavvuf ise bunların tamamına aykırı

katleder, hiçbir yargılama yapmadan bir anlık öfkeyle onlarca memuru katleder, insanların malına el koyar, âlimleri zindanlarda çürütür, sarayda ahlaksızlığın her türünü işler… Toplum inim inim inlerken mutasavvıfların gündemi şudur: Hazretlerden biri yolculuktadır, dinlenmek için mola verir. Yemek yer ve yola koyulur. Bir sonraki molada yemek için durur. Çıkınını açtığında içinde bir karınca görür. Karıncanın bir önceki mola yerinde azık çıkınına iliştiğini anlar. "Karıncayı yuvasından kopardım." düşüncesiyle yüzlerce millik yolu geri döner ve karıncayı yurduna bırakır… İnsan sormadan edemiyor; bir karınca için bu denli hassas insanlar, neden saltanat zulümleri yokmuş gibi, havaya bakıp ıslık çalarak yaşadılar. Böyle bir hassasiyet ham hayaldir, şayet gerçekse bile dünyada kendi nefsinden başka hiçbir şey yokmuş gibi yaşayan narsist insanların-ki Allah'a bütünleşeceğine, fena fillah'a inanmaktan daha büyük bir kibir, kendini beğenmişlik olamaz- işidir. Sultanların bir çoğunun bir tarikat şeyhine biat etmesi bundandır. Toplumu pasifize eden, hayal dünyasında yaşamalarını sağlayan; vurana elsiz, sövene dilsiz olmayı salık veren bu insanlar; zalim yöneticiler için bulunmaz nimettir.[502]

---

olarak "gerçeklerden kaçış felsefesi"dir. Çünkü Tasavvuf'a kendini veren insan, bunlardan muzdariptir. O daha ziyade dış dünyanın buhranından kaçıp iç dünyasını tatmin etme ve rahatlatma peşindedir. Zikrettiğimiz felsefe türlerinden hiçbirisi onun idealini gerçekleştirememiştir." (Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 283-284)

502. "Tasavvuf saltanat ilişkisine dair söylediklerimiz akla bazı sorular getirebilir. Şöyle ki;

a. İslam tarihinde akılcı, mistik/heretik hareketlere karşı çıkan sultanlar olmuştur. Örneğin Mütezili Abbasi sultanları, felsefe kitaplarını Arapçaya tercüme etmiş akılcı insanlardır.

Denebilir ki; Abbasi sultanlarının Mutezileliğe ve mistik hareketlere karşıtlığı dinî değil siyasidir. Zira o dönemde Sufilik/mistisizm Şia'nın tekelindedir ve Şia Abbasi yönetimine karşıdır. Abbasilerin başlattığı felsefe hareketi, bilim sevdasından kaynaklanmamaktadır. Bazı safdillerin zannetiği gibi Me'mûn ve ardılları insanı özgürleştirmek, geleneğin ve mistisizmin gericiliğinden korumak için felsefeye meyletmemiştir. Bunun en büyük kanıtı onun ve ardıllarının bu fikri yaymak için insanları kılıçtan geçirmesi, âlimleri zindanlarda sistematik işkenceye tabi tutmasıdır. Toplumu kılıçla, zindanla, işkenceyle özgürleştirmek (!) akıl işi midir? (bk. Arap Aklının Oluşumu, M. Abid Cabiri, s. 253-267) Zaten Abbasiler daha sonraki dönemlerde, bu stratejiden vazgeçmiş ve Şii/İsmaili tasavvuf karşısında Sunni tasavvufun önünü açmıştır. Böylece Şia'nın elinde iktidara yönelen tasavvufi/irfani/gnostik silah alınmış, iktidarın hizmetine sunulmuştur. (bk. age. s. 323-338)

b. 'Tasavvufi hareketler, özünde mücadeleci bir ruh barındırır. Çünkü İslam âlemine yönelik işgallerde, Mutasavvıflar direnişi örgütlemiş, cihad etmişlerdir. Bunu fark eden küresel tuğyan, Tasavvufi hareketlerin genleriyle oynayıp, hareketleri pasifleştirip mücadeleci ruhlarını öldürmüştür. Öte yandan yapay tarikatlar üretilip İslam âleminde yaygınlaştırılmıştır. Bu tezin iki temel dayanağı vardır ve ilki Senusilerdir.

Afrikaya yönelik işgale direnen, Ömer Muhtar'ın da müntesibi olduğu tarikattır.

(2) Saltanat ve irca

İrca akidesi (mürcie) umumen, ameli imandan görmeyen, amelle imanın arasını ayıran mezhebin adıdır. Hemen belirtmeliyim ki irca; temeli iman ve amel bütünlüğü olan İslam'a vurulmuş en büyük darbelerden biridir. Her ne kadar mezhebin müessisleri ortaya attıkları düşüncenin sonuçlarını ön görmese de irca, İslamî bünyede yıkıcı bir tahribata neden olmuştur.[503] Şöyle ki; İslam'da inanç/iman amele teşvik eder, amel de imanı besler. İmanla ameli ayırdığınızda -vahyin açık naslarına muhalefet etmek bir yana- hem imana hem amele zarar vermiş olursunuz. Amelle beslenmeyen iman bir yerden sonra bir düşünce, ideoloji veya nazari öğretiye dönüşür. Kişiye Allah katında fayda vermez, kişiyi tatmin etmez, salih amele teşvik etmez… Ameli imandan görmeyen insan, zamanla Allah'ın sınırlarını hafife almaya başlar. Amel imandan olmadığı için, amelsizlik veya kötü amel imana zarar vermez diye düşünür…

Lüks, şatafat ve yozlaşma düzeni olan saltanatta ciddi sorunlardan biri, sultanların ahlaksızlığıdır. Saltanat düzeninde saray fıskını gizlemek neredeyse imkânsızdır. Saltanat fıskı gizleyemeyince onu meşrulaştırmak ister. Fıskı/Ahlaksızlığı meşrulaştırmanın yolu ameli imandan ayırmak, yani ircadır. Mürcieye göre sultanlar ne denli fısk işlerse işlesin, onların imanı kâmildir. Zira amel imandan değildir; fıskla iman eksilmez. Müminler iman konusunda enbiyanın/meleklerin imanına denktir. Fasık sultanlar, irca akidesine meşrulaştırıcı bir aparat gözüyle bakmış, onu desteklemiş ve

---

Senusiler, başta Libya olmak üzere işgalin olduğu her yerde İtalyanlara ve diğer emperyalistlere karşı cihad etmişlerdi.

İkincisi ise Nakşibendi şeyhi olan Şeyh Said'dir. Hilafetin ilgası ve laik bir düzenin kurulmasına karşı bir şeriat müdafaası vermiş ve müridleriyle münkere karşı çıkmıştır.

Açıkca söylemeliyiz ki; bu iki örnek mezkûr teze dayanak teşkil etmez.

Çünkü Libya'da Senusiler dışındaki tarikatlar ya düşmana destek vermiş ya da tarafsız kalmışlardır. Ki bölüm içinde Ticanilerin tutumunu aktarmıştık.

Türkiye'de de durum aynıdır. Başta doğulu tarikatlar olmak üzere ülkedeki tüm tarikatlar bu duruma sessiz kalmıştır.

Hâliyle, çoğunluğu görmezden gelip iki tarikat üzere kanaat oluşturmak çok sağlıklı olmasa gerektir. Şayet bir kanaat oluşturacaksa Senusilere ve Şeyh Said'e muhalefet eden ve çoğunluğu oluşturan tarikatlar kanaat oluşturmalıdır." (Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 244)

503. İrca akidesinin tahlili için bk. Selef Katında İman ve Mürcieye Reddiye, Ebu Abdullah Âdil b. Abdullah Al-i Hamdan; Mürcie İnancı ve İslam Ümmeti Üzerindeki Kötü Tesirleri, Sefer b. Abdurrahman el-Havali

yaygınlaşmasını istemişlerdir. Selef uleması, bu cihetiyle ircayı "sultanların/hükümdarların dini" diye isimlendirmiştir.

"En-Nadr ibni Şumeyl (rh) şöyle demiştir: 'El-Me'mun'un yanına girdim.

Bana, 'Nasılsın ey Nadr?' diye sordu.

'İyiyim' dedim.

'İrca'nın ne olduğunu biliyor musun?' diye sordu.

Dedim ki: 'Hükümdarların keyfine uyan bir dindir. Onunla dünyalıkları adına bazı şeyler elde ederler. O ise onların dinlerinden eksiltir.'

Bunun üzerine bana 'Doğru söyledin' dedi.'[504]

Abbasi halifesi El-Me'mun 'İrca hükümdarların dinidir.' demiştir.[505]

Rakabe ibni Maskale'nin (rh) yanında hevalar söz konusu edilmiş, bunun üzerine o şöyle demiştir: 'Mürcie'ye gelince onlar hükümdarların dini üzeredir.'[506] "[507]

Mürcie, imanla ameli ayırdığından kişinin ameline değil, imanına bakarak değerlendirme yapar. İmanda da kişinin beyanını (dil ile ikrar) esas alır. Hâliyle insan eylemlerinin hükmünü ahirete erteler; ki, ircanın kelime anlamı ertelemektir. Saltanat için bu, hayati önemdedir. Zira sultanlar amellerinden dolayı dünyada hesap vermez, ahirette yargılanırlar.[508] Onların amelleri hakkında hüküm vermeyi erteleyen mürcie, onları yargılanmaktan, sorumluluktan, toplum vicdanında karalanmaktan kurtarır. Bu nedenle sultanlar ircaya destek verir, yayılmasını ister.[509]

---

504. Târîhu Dımeşk, 33/301
505. El-Lâlekâî, 2818
506. El-İbânetu's Suğrâ, 216
507. Selef Katında İman ve Mürcie'ye Reddiye, 1/196
508. bk. Et-Tâatu's Siyasiyye Fi'l Fikri'l İslami, Hânî İbâdî El-Muğallis, s. 278-279
509. Saltanat ile irca arasındaki ilginç bağı anlamak için günümüz saltanatlarının tasarrufları iyi bir örnektir. Diktatörlükle yönetilen tüm İslam'a mensup ülkelerde resmî itikad ircadır. İlginçtir; kendini Selefi olarak tanımlayan Suud gibi ülkeler, teoride ameli imandan saysa da, resmî hizmete mahsus bilginler eliyle mezheplerini tahrif ederler. Şöyle ki; amelin iman için bir zorunluluk değil, fazilet olduğunu savunurlar. Kemâl şartı kabul edilen amel, söz konusu küfür amelleri olduğunda tamamen önemini yitirir. Zira yöneticiler kalben iman ettiklerinden küfür ameli işleseler de dinden çıkmazlar. Toplum onların küfür amellerini yargılayamaz, âlimler onlara nasihat edebilir… Amelin imandaki konumu bugün de Körfez ülkelerinde tartışılıyor. Ne ki çoğu

(3) Saltanat ve cebr

Cebriyye/Kadercilik, insan iradesini yok saymak, yapılanların sorumluluğunu İlahi iradeye yıkmaktır. Cebircilik şeytani bir mezheptir:

"Dedi ki: 'Beni saptırmana karşılık, ben de onları (saptırmak) için senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım.' "[510]

Şeytan kendi sapkınlığını Allah'a (cc) bağlamış "beni saptırmana karşılık" demiştir. Oysa Yüce Allah hem ona hem de Âdem'e (as) teslimiyeti emretmiş, her ikisi de kendi iradesiyle hatayı seçmiştir. Ne ki Âdem (as) hatadan sonra zulmü/hatayı kendi nefsine nispet etmiş, Rabbine dönmüştür:

"Dediler ki: 'Rabbimiz! Şüphesiz biz kendimize zulmettik. Şayet bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen muhakkak ki hüsrana uğrayanlardan oluruz.' "[511]

Şeytan ise sapkınlığı Allah'a nispet etmiş, kibir ve sapkınlığında ısrarcı olmuştur. Hakikatte şeytana tapan müşrikler[512] bu çirkin mezhebi devam ettirmiş, şirk ve sapkınlıklarının faturasını Allah'ın (cc) iradesine kesmişlerdir:

"Allah'a şirk koşanlar diyecekler ki: 'Şayet Allah dileseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık.' Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar. De ki: 'Sizin yanınızda bize

---

iyi niyetli araştırmacı meselenin siyasi/saltanat boyutunu ihmal ettiğinden, meselenin delilleri ve âlimleri yanlış anlamaktan kaynaklandığını düşünüyor. Hâliyle derinlikli ilmî reddiyeler istenen sonucu vermiyor. Çünkü ortada delilleri ve âlimleri yanlış anlamaktan kaynaklı bir sorun yok! Saltanat eliyle inancın tahrif edilmesi var.

510. 7/A'râf, 16

511. 7/A'râf, 23

512. "Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir." (4/Nisâ, 117)

Müşriklerin Allah (cc) ile aralarına aracı kıldıkları ve dua ettikleri varlıklar; salih olduğuna inandıkları insanların putları, türbe hâline getirilmiş kabirleri, bereket yaydığına inandıkları taşlar, kılıçlarını asıp zafer getireceğine inandıkları ve dilek tuttukları ağaçlardır. Bunlar genel olarak dişi isim kalıbında isimlendirildikleri için ayette böyle denmiştir.

Şeytana dua etmeleriyse şöyle açıklanmıştır: İbni Abbas: "Her putun içinde bir şeytan/cin vardır. Putları koruyan bekçilere görünüp onlarla konuşur." (Zâdu'l Mesîr, 1/473, Nisâ Suresi 117. ayetin tefsiri)

Bir diğer izah şudur: "Putlara tapınmayı emreden ve süslü gösteren şeytandır. Hâliyle onun emrine itaat ederek, aslında ona ibadet etmiş olurlar." (bk. 34/Sebe' 40-41)

çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[513]

Saltanat yandaşları saltanatlarını meşrulaştırmak için cebr akidesini yaygınlaştırmış, kendilerini Allah'ın seçtiğini ve herkesin bu iradeye teslim olması gerektiğini; sultana karşı çıkanların hakikatte "Allah'ın seçimine" karşı çıktığını iddia etmişlerdir.

Bugüne döndüğümüzde şöyle bir gerçeklikle karşılaşıyoruz: İslam'a mensup topluluklar maruz kaldıkları askerî/siyasi/kültürel işgale teslim olmuştur. Zira bunun Allah'ın kaderi olduğuna inanmıştır. Asırlarca saltanatı meşrulaştırmak için kullanılan cebr akidesi, bugünün toplumları için zillet prangasına dönüşmüştür. Öyledir; dinde uydurulan her batıl/hurafe, dünyada ve ahirette mutlaka sahibinin karşısına çıkacak, başına olmadık işler açacaktır.

- **İslam'ın Başına Gelen Felaketlerin İkincisi: Kötü Âlimler**

Âlim, İslam toplumunun sigortasıdır. Zira o, Yüce Allah'ın şahidi ve Nebi'nin (sav) vârisidir.

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına (ibadeti/kulluğu hak edenin yalnızca Allah olduğuna), Allah, melekler ve **adaleti ayakta tutan ilim adamları şahitlik etti.** O'ndan başka ilah yoktur. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[514]

Kesîr ibni Kays'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebu Derda ile birlikte Şam Camii'nde oturuyordum.

Ona bir kimse geldi ve, 'Ey Ebu Derda! Ben sana Allah Resûlü'nün şehrinden bir hadis için geldim. İşittiğime göre bu hadisi Allah Resûlü'nden de sen rivayet etmişsin ve ben bundan başka bir maksat için gelmedim.' dedi.

Ebu Derda dedi ki: 'Ben Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini işittim: 'Kim ilim öğrenmek amacıyla bir yola girerse Allah onu cennet yollarından bir yola sokmuş olur. Melekler ilim tahsil edenlerden memnun oluşlarından dolayı

513. 6/En'âm, 148
514. 3/Âl-i İmran, 18

o kimselere kanatlarını gererler. Âlim kimse için gökte ve yerde olanlar ve suyun içinde olan balıklar bile bağışlanma dilerler. İlim sahibinin ibadet sahibine üstünlüğü ayın dolunay hâlinin diğer yıldızlara üstünlüğü gibidir. Muhakkak ki âlimler nebilerin vârisleridir. **Nebiler miras olarak ne dinar ne de dirhem bırakırlar. Fakat ilim bırakırlar. Kim ilim öğrenirse nebilerin mirasından hissesini fazlasıyla almış olur.**' "[515]

Bundan olsa gerek hikmet ehli, "Âlimin bozulması âlemin bozulması, âlimin sürçmesi âlemin sürçmesidir." demiştir. Rabbimiz, İsrailoğullarındaki itikadi/amelî sapkınlıklar için şöyle der:

"Onların birçoğunu günah, düşmanlık ve rüşvet/haram yemede (birbirleriyle) yarışırken görürsün. Yaptıkları ne kötü bir şeydir. **Rabbanilerin ve din bilginlerinin onları günah olan sözden ve rüşvet/haram yemekten sakındırması gerekmez miydi? (Âlimlerin ve yöneticilerin iyiliği emredip, kötülükten alıkoyma görevini terk ederek) yaptıkları şey ne kötüdür.**"[516]

Âlim vazifesini terk edince, yani toplumu uyarmayı bırakınca kötülük toplumda kökleşir, din edinilir. Kötü âlim, kötülüğü din adına meşrulaştırır. İnsanlar onu vahyin şahidi ve Nebi vârisi gördüklerinden, yapıp ettikleri dine nispet edilir. Âlimin sükûtu dahi eylemdir. Nice insan, kendisine hak hatırlatıldığında, "Bunu falanca hocadan hiç duymadım." diye tepki verir. Âlimin sustuğu/gizlediği şeyin dinden olmadığını, şayet dinden olsa âlimin onu tebliğ edeceğini düşünür. Bu nedenle "kötü âlim/ulema-ı su' " bir dinin başına gelebilecek en çetin afetlerden biridir. Kötü âlim dine, din adına, içeriden darbe vurur. Dinin altını oyar.

Yüce Allah bu "iç düşmana" karşı müminleri uyarır. Kötü âlimi hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde açıklar. Onun özelliklerini, tavırlarını, sözlerini ve hâllerini resmeder.

Vahye göre kötü âlim kimdir?

(1) Cibte ve tağuta iman eder, kâfirlerin safında yer alır

"Kendilerine Kitap'tan pay (ilim) verilen kimseleri görmedin mi? Onlar cibte

515. Ebu Davud, 3641; Tirmizi, 2682
516. 5/Mâide, 62-63

ve tağuta iman ediyorlar ve kâfirler için: 'Bunlar, müminlerden daha doğru bir yol üzeredir.' diyorlar."[517]

Ayet; Ehl-i Kitab'ın âlimleri, siyasi ve dinî kanaat önderleri hakkında inmiştir. Onlar Mekke müşriklerine gidip Muhammed'e (sav) karşı savaşmalarını, kendilerinin de bu savaşta onlara yardımcı olacağını söylemiş ve üzerinde oldukları yolun müminlerin yolundan daha doğru olduğunu garanti etmişlerdir.[518]

Bu ayet kötü âlimin önemli iki vasfını ifşa eder. Kötü âlim, tağutun safında yer alır. Hâkimiyeti kendinde gören, insanları mutlak itaate/kulluğa davet eden, siyasi/askerî otoritenin, azgınlığın yanında durur. Bu tavır, zorunlu olarak onun ikinci özelliğini açığa çıkarır: Küfür/şirk ehlinin yolunu müminlerin yoluna tercih eder. Hâliyle mümin kötü âlimi tanımak istiyorsa onun durduğu yere bakmalı; kimin yanında, kimin kurumlarında, kimin safında olduğunu görmeye çalışmalıdır. Sözleri, yazıları ve çalışmaları kime hizmet ediyor? Kimin karartısını çoğaltıyor, kimin değirmenine su taşıyor? Ve en önemlisi kimi/neyi meşrulaştırıyor? Allah'ı, Resûl'ünü ve müminleri mi; tağutu, cibti ve şirk ehlini mi? Ona kulak verenler kime/neye meylediyor?

(2) Allah'ın hükümlerini değiştirir

Kötü âlim hevasını ilah edinmiştir, hevanın kuludur. Duruma, şartlara ve egemenlerin isteğine göre helalleri haram, haramları helal yapar. İleride geleceği gibi o, köpeğe benzer. Havayı koklar; kendinden istenen neyse, onu fetva diye, içtihad diye topluma arzeder.

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[519]

517. 4/Nisâ, 51; İbni Abbas (ra) ayeti: "Cibt, taptıkları putlardır. Tağut ise putların önünde duran, putlar adına konuşan, toplumu yönetenlerdir." diye tefsir etmiştir. (bk. Tefsîru ibni Ebî Hatîm, 3/975, 5446-5451 No.lu rivayetler) İbni Kuteybe (rh), İbni Cerir Et-Taberi (rh) ve dil âlimlerinden Zeccac (rh): "Allah dışında yüceltilen ve ibadet edilen her şey cibt ve tağuttur." demişlerdir. (bk. Tefsîru't Taberî, 8/465, Nisâ Suresi, 51. ayetin Tefsiri; Zâdu'l Mesîr,1/420, Nisâ Suresi 51. ayetin tefsiri)

518. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 6/472-477, 18597-18611 No.lu rivayetler

519. 9/Tevbe, 31

Ayetin nüzul sebebi:

"… Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' buyurdu.'[520] "[521]

Yüce Allah helale haram, harama helal diyen din adamlarını rabblik iddia etmekle, onlara bu yetkiyi veren avamı da onları rabb edinmekle suçlamıştır. Kötü âlim, Allah'ın hükümlerini değiştirebilmek ve toplumun onu rabb edinmesini sağlamak için iki şey yapmak zorundadır. İlki; avamın vahyi anlayamayacağını, ancak o ve benzerlerinin yardımıyla vahyi anlayabileceğini söyler ve bunun için vahyi değil onun açıklamalarını okumalarını ister. İkincisi; sürekli âlimlerin yüceliği, ulaşılmazlığı ve eleştirilmezliğine dair hurafeler yayar. Âlimlerin rabb edinilmesi avamın suçu olsa da, bu suça zemin hazırlayan kötü âlimlerdir.

Âlimin Rabbani mi kötü âlim mi olduğunu anlamanın yolu vahiy bilgisine sahip olmaktır. Vahiy bilgisi, Kitap ve sünnet, bize ölçü kazandırır. Söylenen her sözün doğruluğunu o ölçüyle anlar, o ölçüyle sözün yanlışlığına hükmederiz. Aksi hâlde, ağzı laf yapan herkesi âlim zanneder, dinimizi felakete sürükleriz. Kötü âlim, toplumun cehaletinden beslenir. Toplum, vahiyden ne kadar uzaklaşmışsa, kötü âlimin saptırması o denli çetin olur. Örneğin; yemeğe besmelesiz başlayıp duasız bitirmeyi dinsizliğe eş gören hassas (!) toplum, ekmek peynir tüketir gibi faiz yiyebilmektedir. Zira kötü âlimler, sistemin/sermayenin talebi ve toplumun baskısıyla faiz ahkâmını sulandırmışlardır. Büyük günahlar arasında en çetini faiz değil midir? Kur'ân ve sünnetin en açık hükümlerinden biri faizin haramlığı değil midir? Kötü âlim, en açık ve anlaşılır hükmü dahi, helalleştirebilmektedir. Allah'a (cc) rağmen, Allah (cc) adına konuşmakta, diline serpiştirdiği birkaç Arapça kelimeyle Kitab'ın ortasından konuşuyormuş havası verebilmektedir.

520. Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler
521. Tevhid Meali, s. 190, Tevbe Suresi, 31. ayetin nüzul sebebi

(3) Hakkı gizler

Kötü âlim hakkı gizler… O, Allah'a açıklayacağına dair söz vermesine rağmen gizler:

"(Hatırlayın!) Hani Allah: '(Vahyi) insanlara mutlaka açıklayacak ve asla onu gizlemeyeceksiniz.' diye kendilerine Kitap verilenlerden söz almıştı. (Bu sözü) sırtlarının gerisine attılar (kulak ardı ettiler) ve onu az bir paha karşılığında sattılar. (Sözlerini bozma karşılığında) elde ettikleri (dünyalık) ne kötüdür."[522]

Kötü âlim neyi gizler? Allah'ın indirdiği apaçık ayetleri, yani tevhidi ve haramları; hiçbir kapalılığa yer bırakılmadan açıklanan Allah'ın sınırlarını gizler:

"Şüphesiz ki bizim indirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti, insanlar için Kitap'ta açıkladıktan sonra gizleyenler (var ya!), bunlara Allah lanet etmektedir ve tüm lanet ediciler de lanet etmektedir."[523]

Kötü âlim neden gizler? Basit bir kazanç karşılığında hakikati gizler. Bazen basit kazanç maaş olur, bazen akademik unvan, bazen medya/toplum baskısı, bazen müstekbir tağutların korkusu…

"Şüphesiz ki Allah'ın Kitap'ta indirdiği hakikatleri gizleyip, basit bir kazanç karşılığında o hakikatleri satanlar, karınlarına sadece ateş doldurmaktalardır. Kıyamet Günü'nde Allah onlarla konuşmayacak, onları arındırmayacaktır ve onlar için can yakıcı bir azap vardır."[524]

Kötü âlimin neyi gizlediğini anlamanın yolu; vahiy bilgisine sahip olmaktan geçer. Vahyi okuyan insan şunu görür: Kur'ân'ın bir asli bir de tali gündemi vardır. Asli gündem süreklidir; neredeyse her sayfada tekrar eder. Tali gündem dahi bir şekilde asli gündeme bağlanır, onunla ilişkilendirilir. Asli gündem tevhiddir. Yüce Allah'a kul olmak, kendilerini rabb yerine koyan tağutlara/müstekbirlere/meleye başkaldırmak, karşı çıkmaktır. Allah'ı (cc) yüceltmek, O'na hakkıyla saygı göstermek, O'nu sevmek, O'ndan (cc) korkmak, dini, yalnızca O'nun (cc) yolladığı elçilere tabi olarak yaşamak…

---

522. 3/Âl-i İmran, 187
523. 2/Bakara, 159
524. 2/Bakara, 174

Bu, vahyin gündemidir. O gündemde dost belli, düşman bellidir. Hak belli, batıl bellidir. Ölçüler belli, sınırlar bellidir... Ezcümle; âlimin gündemi vahyin gündemi mi müstekbir tağutların gündemi mi, bunu anlamanın yolu vahiy bilgisine sahip olmaktır.

(4) Toplumu uyarmaz, emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker yapmaz

"İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir. Yaptıkları kötülükten birbirlerini alıkoymazlardı. Yaptıkları şey ne kötüdür. Onların birçoğunun kâfir olan kimseleri dost edindiğini görürsün. Nefisleri kendilerine (Kıyamet Günü için) ne kötü bir şey sundu. Allah onlara öfkelendi ve onlar azabın içinde ebedî kalacaklardır. Şayet Allah'a, Nebi'ye ve ona indirilene inanmış olsalardı onları dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu fasıklardır."[525]

Toplum kâfirleri dost edinir, küfrün önderlerine sevgi/saygı besler, gayri İslami (ırk, vatan, bayrak vb.) esaslara göre insanları dost ve düşman edinir... Kötü âlim, yalnızca izleyicidir. Çünkü "Kâfir dost edinilmez." diyerek müstekbir tağutların; "Kâfiri dost edinmeyin." diyerek kalabalıkların tepkisini çekmek istemez. Kötü âlim hevanın, rahatın, paranın... kuludur. Rahatını bozacak, onu imtihana sevk edecek hiçbir sorumluluğunu yerine getirmez.

"Onların birçoğunu günah, düşmanlık ve rüşvet/haram yemede (birbirleriyle) yarışırken görürsün. Yaptıkları ne kötü bir şeydir. Rabbanilerin ve din bilginlerinin onları günah olan sözden ve rüşvet/haram yemekten sakındırması gerekmez miydi? (Âlimlerin ve yöneticilerin iyiliği emredip, kötülükten alıkoyma görevini terk ederek) yaptıkları şey ne kötüdür."[526]

Toplum rüşvet yer, birbirine düşmanlık eder, haram yoldan kazanç elde eder, kötü âlim susar. Toplum nezdinde "kötü/istenmeyen adam" olmamak için Allah katında "kötü adam" olmayı kabul eder!

Zaman zaman kötü âlimin tuvalet/banyo fıkhından, kadınların hayız bezinden, hurafelerden, müsteşrik papağanlığını akademik özgürlük diye pazarlamaktan fırsat bulup gerçekliğe döndüğünü, vakaya dair uyarılarda bulunduğunu görürüz. İki durumdan biri söz konusudur: Ya kötü âlim

525. 5/Mâide, 78-81
526. 5/Mâide, 62-63

inanmadığı/yaşamadığı bir şeyi anlatıyordur ya da efendilerinden sipariş almış, sipariş üzere konuşuyordur. İki maddeyi açıklayalım:

– "Kitab'ı okuduğunuz hâlde insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Akletmez misiniz?"[527]

Bir âlim, insanlara söylediğini yapmıyorsa ne olur? Seyyid Kutub (rh) şöyle der:

"Din adamlarının afeti, hiç kuşkusuz dinin bir çıkar ve kazanç aracı hâline gelmesiyle gerçekleşir. Dini bir kazanç aracı olarak gördükleri içindir ki, kalplerinde olmayanı dilleriyle söylerler. Hayır yapmayı emreder ama kendileri yapmazlar. İyiliğe davet eder ama kendilerini unuturlar. Böylece hak kelimeleri, asıl yerlerinden saptırırlar. Beşerin zevk ve arzularına uysun diye ayetleri yorumlarlar. Dış görünümüyle naslara uygun, ama gerçekte dinin hakikatiyle çelişir fetva ve teviller çıkarırlar. Ve tüm bunları ellerinde mal veya iktidar bulunan kimselerin zevk ve amaçlarına gerekçe bulmak için yaparlar.

İşte afet de budur. Kişinin, davet ettiği iyiliğe davranışlarıyla ters düşmesidir afet... Gönüllere kuşku düşüren afet budur...

Sonra bu yalnız davetçi için değil, dava için de bir afettir. İnsanların kalp ve düşüncelerini bozan afettir. Çünkü güzel bir söz duyup da çirkin bir davranışla karşılaşan insanların 'söz/davranış çelişkisinden' hayrete düşmemelerine imkân yoktur. Ruhların akideyle canlanan ışığını ve gönüllerin imanla yanan nurunu kaybeden insanların, -din adamlarına güvenlerini kaybettikten sonra- dine güven duymaya devam etmeleri zor bir şeydir.

Eğer bir kelime tüm cazibesine ve güzelliğine rağmen, ona inanan kimsenin kalbinde bir hareket meydana getirmiyorsa; ölmeye ve kaybolup gitmeye mahkûmdur. Eğer bir insan söylediği şeyin canlı bir örneği ve yaşayan bir tercümesi hâline gelmemişse, en başta kendisi onun hakkaniyetine inanmamış demektir. İnsanların bu kimseye inanıp güvenmesi de buna bağlıdır. Çünkü, eğer bir kelime, kişinin fiilî hayatında yerini bulmuşsa, parlaklık ve güzelliği olmasa da insanları etkiler. Zira o kelime, asıl gücünü,

527. 2/Bakara, 44

güzelliğinden değil realitesinden almıştır. Güzelliğini, parlaklığından değil, doğruluğundan almıştır. Çünkü hayatın içinden fışkıran o kelime, bir hayat kaynağı hâline dönüşmüştür. Ama her şeye rağmen sözle eylem, inanç ile davranış arasında uyum sağlanması, kolay bir iş değildir. Basit bir yol da değildir. Çünkü bunun eğitime, çabaya ve çalışmaya ihtiyacı vardır. Allah'a (cc) bağlı olmaya, O'ndan yardım ve hidayet beklemeye ihtiyacı vardır."[528]

– Örneğin efendileri etnik bir sorunu çözmeye niyet eder; kötü âlim ırkçılığın kötü bir şey olduğunu hatırlar. Siyasiler seçim dönemi Filistin sorununu kullanacaktır, kötü âlim Gazze diye bir şehir olduğunu keşfeder. İktidara yönelik darbe girişimi olur, kötü âlim cihad, şehadet, mücadele demeye başlar. İktidar faiz lobisini eleştirir; maaşını/evini/arabasını faizden aldığını unutup "faiz haram" çığlıkları atmaya başlar. Kötü âlimin dini yoktur. O ya efendilerinden aldığı işaretle konuşur ya da toplumun rağbet ettiği popüler meselelerde kalem oynatır. İleride göreceğimiz gibi; Yüce Allah'ın onu köpeğe benzetmesi bundan olsa gerektir. Zira onun sahibi Allah, rehberi vahiy olmadığından, her güç sahibi onun sahibi, efendisidir. Ancak efendisinin talimatıyla hareket edebilir.

(5) Toplumun parasını batıl yollarla yer

"Ey iman edenler! Şüphesiz ki din bilginlerinin ve abidlerin çoğu, insanların malını haksız yollarla yemekte ve Allah'ın yolundan alıkoymaktalardır. Altını ve gümüşü biriktirip Allah yolunda infak etmeyenleri, can yakıcı bir azapla müjdele. (Zekâtını vermedikleri altın ve gümüşler) o gün ateşte kızdırılacak; alınları, böğürleri ve sırtları bu tabakalarla dağlanacak. 'Bu, kendiniz için yığıp biriktirdiklerinizdir. Yığıp biriktirdiklerinizi tadın (bakalım)!' (denilecek.)"[529]

Kötü âlim uzman bir hırsız, sağlam bir dolandırıcı, iyi bir yiyicidir. O, insanlara para gözüyle bakar. Sürekli ister, ancak kendisi infak etmez. Her vesileyle insanlardan para talep eder. Tevbe satar, cennet satar, kefen satar, torpil/şefaat satar… Kur'ân okur hatim satar. Zikir çeker tesbih satar. Kendi satacağı bir şey kalmayınca Nebi'nin sakalı, nalını, ayak izi derken

528. Fi Zilal-il Kur'ân'da Davet Yolu, s. 58-59
529. 9/Tevbe, 34-35

Peygamberini satışa çıkarır. O da bitince, hayal satar. Ne yapıp edip insanların parasını çalar.

Kötü âlim bir yandan hırsızlık/dolandırıcılık yapıp Rabbine isyan ederken, diğer yandan kendi eliyle ayağına pranga, Kur'ân'ın benzetmesiyle boynuna tasma takar. Zira o çaldıklarıyla Karun benzeri bir hayat yaşar. Artık istese de hakkı söyleyemez. Para muslukları kesilirse, yaşadığı hayatı sürdürmesi mümkün değildir. Öte yandan ona para çaldıran halk, biraz da isteyerek bu duruma sessiz kalır. Zira onların da yaptıklarını din adına meşrulaştıracak, günahlarını bağışlayacak, cennetten kelepir arsa parselleyecek papazlara ihtiyacı vardır. Karşılıklı rızaya dayalı işbu hırsızlık, kötü âlimi lanetliler arasına, onu azgınlaştıran etbaını da onun ardı sıra ateşe sürüklenen mustazaflar arasına katar.

Kötü âlimin misali

Yüce Allah Kur'ân'da kötü âlime iki misal verir. Bunlardan ilkinde kötü âlim köpeğe benzetilir:

"Onlara, ayetlerimizi verdiğimiz kişinin durumunu anlat. O, ayetlerimizden sıyrılmış, (derken) şeytan onu kendisine uydurmuş ve (bütün bunların neticesinde) azgınlardan olmuştu. Şayet biz isteseydik onu (kendisine verdiğimiz ilim ve deliller sayesinde) yüceltirdik. Fakat o, dünyaya meyletti ve hevasına/arzusuna uydu. **Onun misali, üzerine gitsen de dili dışarda soluyan kendi hâline terk etsen de dili dışarda soluyan köpek gibidir.** Bu, ayetlerimizi yalanlayan topluluğun misalidir. İyice düşünsünler diye kıssaları anlat. Ayetlerimizi yalanlayan ve yalnızca kendilerine zulmetmekte olanların misali ne kötüdür."[530]

Kötü âlim, cahil değildir. Allah (cc) ona ayetlerini, vahiy bilgisini bahşetmiştir. Ancak o, ayetlerle yükselmek ve ulvi makamlara erişmek yerine **dünyaya meyletmiş hevasına uymuştur.** Kötü âlime verilen Kur'ân'i misalde derin incelikler vardır: Her şeyden önce onun dünyaya meyli "hulud" kelimesiyle ifade edilmiştir. O ebedî yaşayacakmış, hiç ayrılmayacakmış gibi dünyaya meyletmiştir. Bu meyil "ila" harfi ceriyle ifade edilmiştir. Yani bu meyil aslında bir yöneliştir. Âdeta dünyayı hedefi kılmış, aralıksız bir şekilde ona yürümüş, ona yönelmiştir. Yine o hevasına tabi olmuştur. He-

530. 7/A'râf, 177

vası/Arzusu lider, o da askerdir. Akıl ve vahiy bilgisi ona yön vermez. Onu harekete geçiren tek etken hevadır. Hakikatte o şeytanın oyuncağıdır. Zira dünyayı ve hevayı ona süsleyen şeytandır. Ve o, yılanın derisinden sıyrıldığı gibi vahiyden sıyrılmıştır. Sonuç: Artık o bir azgın, dili dışarıda soluyan bir köpek gibidir. Üstüne de gitsen kendi hâline de terk etsen, onun dili dışarıdadır ve solumaktadır. Onun köpeğe, özellikle de her durumda dili dışarıda soluyan bir köpeğe benzetilmesi şöyle açıklanmıştır:

– "Köpek hayvanların en aç gözlüsü ve en hırslısıdır. Hırsının göstergesi yeri koklamadan yürümemesidir. Hırs ve açgözlülükle yeri koklar. Bedeninin diğer yerleri dışında durmadan arkasını koklar. Ona taş atacak olursan aşırı ihtiyaç hissiyle taşı ısırmak için döner. En zayıf, en zelil, bayağı şeylerden razı olan hayvanlardan biridir. Leş ve pisliği etten daha çok sever. Kusmuğu tatlıya tercih eder. Yüz köpeğe yetecek kadar bir leş bulsa da aç gözlülük ve hırsından dolayı kendisiyle beraber hiçbir köpeğin o leşe yanaşmasına müsaade etmez, yanaşacak olana saldırır.

Köpeğin tuhaf hâllerinin ve hırsının bir göstergesi de hakir duruşlu, kötü elbiseli birini görünce havlar bu kimseye yüklenir. Sanki kendi yiyeceklerine ortak olacağını tasavvur eder gibi âdeta onunla güç gösterisine girer. Ancak heybetli, güzel giyimli, dik duruşlu birini görünce burnunu yere yapıştırır, yere çöker, başını bile kaldırmaz.

– İbni Cüreyc şöyle demektedir: 'Köpeğin yüreği kopuktur, hatta yüreği yoktur. Üstüne gidilse de solur, bırakılsa da solur. Bu yönden, hidayeti terk eden kimse gibidir. Onun da yüreği yoktur, yüreği kopuktur.'[531]

Yüreğin kopuk olması sabırlı olmayı sağlayacak, dilini çıkarıp solumayı engelleyecek bir yürek taşımamasıdır. İşte böylece Allah'ın ayetlerinden uzaklaşır, dünyaya karşı sabretmeyi sağlayacak, ona tutkuyla bağlanmasını engelleyecek bir yüreği kalmaz. Sabrı az olduğu için dünyaya karşı açlık hissiyle dilini çıkarıp solur.

– Bu adamın durumu ise tıpkı köpeğin bu durumu gibidir. Bu durum, köpeğin en aşağılık ve en çirkin hâllerinden birisidir. Allah daha iyi bilir; söylenmek istenen şu olsa gerektir: İnsan, dünyaya eğilim duyduğu ve en

531. Tefsîru't Taberî, 13/272, A'râf Suresi, 176. ayetin tefsiri

kötü hâliyle hevesinin peşine düştüğü için sürekli bir kaygı içindedir. Bu durum, istemiş olduğu hayat nimeti ve tasasızlık durumunun tam aksinedir. Bu hâli yaşayan bir kimse, sürekli bir keder ve tasa içinde olur. Söz konusu hâlin özelliği; insanın zihnen hep bununla, küçük ve aşağılık şehvetlerden önem verilmemesi gereken şeylerle meşgul olmasıdır. Tıpkı arzularına kul köle ve azimleri küçük olan insanlarda olduğu gibi… Çünkü bunların yorgunluktan ve bitkinlikten dillerini dışarı sarkıtan köpekler gibi olduklarını görürsün. İsterse kafalarını taktıkları, kederini ve tasasını taşıdıkları şey insanı yormayan ve bitkin düşürmeyen bir şey olsun… Bunların içinden doyuma ulaştığı şehvetlerden ve heveslerden hoşnut olan bir tek kişi bile göremezsin. Tam aksine böylesi bir kimse, imkân buldukça ve ihtiyacını giderdikçe daha fazla arzu içinde olur."[532]

– "Allah böyle bir kimseyi, hırs ve şehvette tıpkı bir köpeğe benzetmiştir. Zira köpek bu tip karakteriyle meşhurdur. Dışarıya sarkan dili ve akan salyası, onun doymak bilmeyen oburluğunu gösterir, kendisine bir taş parçası atıldığında bile yer koklayarak o yöne doğru süratle koşar ve belki bir kemik olabilir umuduyla, onu dişler. Kendisi gibi daha birçok köpeğin doymasına yetecek bir leşe rastladığı zaman da onun bencilliği, bu son derece güçlü sahip olma hırsı açıkça ortaya çıkar ve başka hiçbir köpeği buna ortak yapmak istemez. Köpeğin diğer bir belirgin özelliği de şehvete aşırı düşkün olmasıdır. Bu yüzden iman ve bilginin kendisine telkinde bulunduğu yasakları çiğneyen dünyaperest insan işte böyle bir köpeğe benzetilmiştir. Tıpkı bir köpek gibi o da sadece midesini dolduracak ve şehvetini tatmin edecek yolların peşine düşecektir."[533]

Kötü âlime dair verilen ikinci misal şöyledir:

"Tevrat'la yükümlü kılındıkları hâlde onun gereklerini yerine getirmeyenlerin misali, koca koca kitapları yüklenen (fakat içinde yazanları anlamayan ve/veya yaşamayan) eşeğin misali gibidir. Allah'ın ayetlerini yalanlayan bir topluluğun misali ne kötüdür. Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez."[534]

532. Menâr Tefsiri, 10/357, A'râf Suresi, 176. ayetin tefsiri
533. Tefhîmu'l Kur'ân, s. 118, A'râf Suresi, 176. ayetin tefsiri
534. 62/Cuma, 5

Yüce Allah üstlendiği vazifeyi yerine getirmeyen ulemayı eşeğe benzetir. Bu durumdaki âlimin eşeğe benzetilmesinin birçok hikmeti vardır:

"Hayvanlar içinde özellikle eşeğin burada zikredilmesinin sebeb-i hikmeti nedir, diye sorulursa deriz ki: Bunun şöyle birçok izahı yapılabilir:

1. Allah Teâlâ, atı, katırı, eşeği, binmemiz için ve bir ziynet (süs) olmaları için yarattığını söylemiştir. Ziynet olma hususiyeti atta, binmeye ve üzerine bir şey yüklemeye nispetle daha fazla; katırda daha az, eşekte ise katırdan da azdır. O hâlde katır, bu üç bakımdan, ortada yer alır. Bu durumda da eşeğin, taşımacılıkta ata, katıra ve diğer hayvanlara nispetle genel ve açık bir üstünlüğü vardır.

2. Bu teşbih ve temsil (benzetme), cehaleti ve ahmaklığı anlatmak için yapılmıştır. Bu iki özellik ise, eşekte daha çok görülür.

3. Eşekte, başka hayvanlarda bulunmayan, değersizlik ve hakîrlik vardır. Buradaki ifadenin maksadı ise, o Yahudileri bu şekilde ayıplayıp, onlara böylece hakaret etmektir. Binaenaleyh burada, bunun için eşeğin seçilmesi daha uygun ve münasiptir.

4. Daha kolay baş eğdiği, kolayca güdüldüğü ve itaatkâr olduğu için, eşek üzerinde o kitapları taşımak daha kolay, daha güvenli, daha tam ve daha yaygındır. Öyle ki eşeğe, hiçbir zorluk ve güçlükle karşılaşmaksızın, aptal bir çocuk bile hâkim olabilir. İşte bu, diğer hayvanların değil de eşeğin burada zikredilmesini gerekli kılan şeylerdendir.

5. Sözde, kelimeler arasında, ilgi ve münasebete riayet etmek, sözün ayrılmaz vasıflarındandır. Esfâr (büyük kitaplar) kelimesi ile "himâr" (eşek) kelimesi arasında da diğer hayvanlarda (isimlerinde) bulunmayan, lafzî bir münasebet vardır. Binaenaleyh burada "himâr" kelimesinin zikredilmesi daha uygun düşüyor."[535]

Görüldüğü gibi **değersizlik**, **aptallık** ve **kullanışlılık** bu benzetmenin en önemli sebepleri arasındadır. Hiç şüphesiz vazifesini yapmayan kötü âlimin aptallığı ve değersizliği kendine zarar verir. Ancak kullanışlılık ondan ziyade dine zarar verir. Çünkü müstekbir tağutlar, dinî ve ekonomik

535. Tefsîr-i Kebîr, 21/481-482, Cuma Suresi, 5. ayetin tefsiri

sömürüyü sürdürmek için dini kullanırlar. Dini kullanmalarına vesile olan da kullanışlı kötü âlimdir. O, onların yanında vazife alarak, onların minberinde konuşarak, onların gölgesinde/himayesinde irşad (!) faaliyetlerinde bulunarak müstekbir tağutlara meşruiyet kazandırır.

Kötü âlimliğin kurumsallaşması

Müstekbir tağutlar kötü âlimin kullanışlılığını görünce, kötü âlimliği kurumsallaştırmıştır. Geçmişte kadılar kadılığı, şeyhu'l İslamlık; bugün dinden sorumlu bakanlıklar/teşkilatlar kötü âlimliğin kurumsallaşmasıdır. İlginçtir; laik olduğunu kabul eden coğrafyamız ülkelerinin her birinde devlete bağlı dinî teşkilatlar vardır. Evet, laik ülkelerde devlete bağlı dini teşkilatlar vardır! Dinle devlet işlerini birbirinden ayırmak, tüm dinlere eşit mesafede olmak şeklinde tarif edilen laik düzenlerde devlet, dinî kurumlar kurup sonra da bu kurumların maaşını ödüyor. Neden? Tevhid davetine açıktan düşmanlık eden sistemler, hangi amaçla dinî teşkilatlar kuruyorlar? Bu sorunun cevabını biz değil, sistemin sahipleri versinler:

Cumhuriyeti kuran kadroya yakın hizmette bulunan A. Hamdi Başar şöyle diyor:

"Bizde dini cemiyetin dışına atmak değil, bilakis inkılabın emrine vererek yaşatmak lazımdır. Camileri yıkıp, terk edip onların yerine halkevleri yapmak suretiyle maksadımızda asla muvaffak olamayacağız. Her zaman camide toplanan halka oradan sesimizi duyurmak; oralarını modern halkevleri hâline koymak; din sınıfını ortadan kaldırmak, herkesi din ve dünya namına konuşturmak mümkündür. İslamlık bu bakımdan en modern, en ileri bir dindi."[536]

1970 yılında Anayasa Mahkemesine başvurulup bazı gerekçelerle Diyanetin kapatılması istenir. Gerekçe şudur:

"1327 sayılı kanunun 9. maddesine ilişkin Anayasa'ya aykırılık iddiası: Anayasa'nın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir. Laik devlet anlayışı ise, klasik anlamı ile, din ile devlet işlerinin birbirinden ay-

---

536. Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, s. 47

rılması demektir. Bu bakımdan Anayasa'mızda en veciz şekilde istifadesini bularak din ve devlet işleri birbirinden ayrılmıştır.

İptal davasına konu olan kanun ile din hizmetleri sınıfı ihdas edilince devlet, din işleriyle uğraşan teokratik bir devlet hüviyetini kazanmış olacaktır. Bu ise Atatürk Devrimlerinin, 1961 Devrim Anayasa'mızın tam manası ile inkârı, ihlali manasını taşımaktadır. Din hizmetleri sınıfının kurulması ile Türkiye'de millî, demokratik laik ve sosyal hukuk devleti fikirleri yerleştirilemez. Şeriat düzenine yaklaşmaya yardım edilmiş olur."[537]

Anayasa mahkemesi şu gerekçeyle talebi reddeder. Bir kısmını özetleyerek aktarıyorum:

"Daha önce de değinildiği üzere, Hristiyan dininin taşıdığı özelliğe göre din ve devlet işlerinin birbirine karışmaması esasının, kilisenin bağımsızlığı biçiminde manalandırılmasında bir sakınca görülmemiştir. Çünkü Batı devletlerinde dinin kötüye kullanılması ve sömürülmesi bizdeki şekilde bir sonuç doğurmadığından din ve devlet işlerinin birbirine karışmaması yönünden kabul edilen, kilisenin bağımsızlığı durumu devlet düzeni bakımından bir tehlike göstermemektedir. **Oysa İslamlık bireylerin yalnız vicdanlarına ilişkin olan dinî inanç bölümünü düzenlemekle kalmamış, aynı zamanda bütün toplum ilişkilerini, devlet faaliyetlerini ve hukuku da tanzim etmiştir. Bu durumda ülkemizde din hürriyetinin Anayasa ile çizilen sınırlarının ihlali dinin sömürülmesi ve kötüye kullanılması, Devletin laiklik esasına dayanan düzenine karşı gelinmesi anlamını taşımakta; Anayasanın temel ereklerini engelleme sonucunu doğurmaktadır. Böyle bir tutumun ve sınırsız, denetimsiz bir din hürriyeti ve bağımsız bir dinî örgütlenme anlayışının ülkemiz için pek ağır tehlikelerle yüklü olduğu uzak ve yakın tarihî tecrübelerle anlaşılmıştır. Bu nedenlerle Anayasa Koyucu, mabedin ve din işleriyle uğraşan kimselerin özerkliği veya, bağımsızlığı biçiminde sınırsız ve devlet denetimi dışında kalan bir din hürriyeti anlayışını Anayasa'da kabul edilen laiklik düzeni ve ilkelerine uygun görmemiştir."**[538]

537. Anayasa Mahkemesi, Esas no 1970/53, Karar sayısı 1971/76, 21/10/1971
538. Anayasa Mahkemesi, Esas no 1970/53, Karar sayısı 1971/76, 21/10/1971

Evet, Anayasa mahkemesi açıkça devletin dini kontrol etmesi gerektiğini ve laik düzene karşı dinî bir başkaldırı olmasın diye Diyanet vb. resmi teşekküllerin olduğunu belirtmiştir. Yani gaye namaz kıldırmak, fetva vermek, ölü yıkamak… değildir. Gaye dinin devlet tarafından kontrol altına alınması, resmî hizmete mahsus bir araç hâline getirilmesidir.

Bir başka Anayasa profesörü, Mümtaz Soysal, laik sistemde Diyanet'in durumunu şöyle izah ediyor:

" 'Bu, aynı zamanda, dünya işleriyle çok yakından ilgili olan Müslümanlığın kendi içinde de bir reforma girişmek demek. **Bir bakıma, Atatürk'ün uygulamak istedigi laiklik politikası dini 'toplumsal' olmaktan çıkarıp kişiselleştirirken, Müslümanlığın temel niteliklerinden birine de dokunmuş oluyordu. Laik devlet, yalnız mezhebler arasında ayrım gütmeyen, resmî bir dini olmayan, dinsel kurallarla iş görmeyen bir devlet olmakla kalmamalı, aynı zamanda dinin vicdanlara itilmesi için gerekli tedbirleri de alabilen devlet olmalıydı.**' (100 Soruda Anayasanın Anlamı, s. 171)

Prof. Soysal'a göre devlet laikliğin öngördüğü tedbirini aldı. Aldı almasına da, ancak İslam dini büyük bir engel olarak laikliğin karşısında olduğu gibi duruyordu. Çünkü İslam'da, Hristiyanlıktaki gibi din ve devlet işleri ayrı ayrı değildi. Soysal bu gerçeği şu ifadelerle dile getiriyor:

'İslam dini, din ile devlet işlerini ayırmak şöyle dursun, bunlarda tam bir kaynaşma getiriyor. Din, insanların iç dünyaları kadar, devlet konusundaki davranışları da kurallara bağlamak amacını gütmektedir. Bu alanda laikleşmeye doğru atılan her adım, eninde sonunda dinin kendisiyle çatışmaya kadar varıyor.' (100 Soruda Anayasanın Anlamı, s. 172)

Laik rejim İslam'la çatışmayı göze almadı. Ancak bu engelin kaldırılması da gerekliydi. Bu öyle kaldırılmalıydı ki, çatışma olmadan halledilmeliydi. Çünkü böyle bir çatışma laik rejimin sonu demekti. O hâlde, laikliğe zarar verilmeden bu iş halledilmeliydi. Ve formül kısa bir süre sonra bulundu, 'İslam' isim olarak var olmalıydı, ancak hüküm olarak kaldırılmalıydı. Laik rejimin çok güveneceği bir teşkilat kurulmalı, bu teşkilat, dinin vicdanlara hapsedilme işini en iyi şekilde yerine getirmeliydi. Diyanet İşleri Teşkilatı

böylece kuruldu. Diyanet'in laik sistem içindeki yerini ve görevini emin bir şekilde nasıl yerine getirdiğini de Soysal şöyle ifade ediyor:

'Laik bir devlette 'Diyanet İşleri Başkanlığı'nın genel idare içinde yeralması, Türk devriminin özelliklerine uygun bir laikliğin, yani dini toplum işlerinden kişisel vicdanlara itebilme işinin daha sağlam ve emin yollardan gerçekleştirilmesi dışında herhangi bir anlam taşıyamaz.' (100 Soruda Anayasanın Anlamı, s. 174)

Prof. Soysal, çok açık bir şekilde, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kuruluş amacını ortaya koymaktadır. Buna göre, Diyanet'in görevi, dünya ve ahiret nizamı olan İslam nizamının, devletle ve dünya ile ilgili olan kurallarını gizleyerek onu ruhbanlık dini hâline getirmeye ve böylece onu vicdanlara hapsetmeye çalışmaktır. Bunun için müftüler, vaizler ve namaz memurları yetiştirmek, bunların nasıl hareket edecekleriyle ilgili esaslar belirlemek, bu esaslar doğrultusunda hareket edip etmediklerini, laik sisteme uygun konuşup konuşmadıklarını kontrol etmek üzere, müfettişler görevlendirmek Diyanet'in temel görevidir."[539]

Bir dönem T.C.'de kamusal alanda başörtüsü yasağı vardı. Eli şişeli insanların dahi buğzettiği bu uygulama için dönemin Diyanet İşleri Başkanı şu açıklamaları yaptı:

" 'Kamusal alanda yasak konulabilir.' -Ali Bardakoğlu-

CNN Türk'teki Ankara Kulisi programına katılan Bardakoğlu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ile Danıştay'ın türban kararları konusunda, yasaların dinî kurallara göre yapılmadığını, bu nedenle başkanlık olarak yasama, yürütme ve yargı kararları hakkında görüş belirtmeyeceklerini söyledi. Görevlerinin başörtüsünün dinî boyutuyla sınırlı olduğunu belirten Bardakoğlu, 'Bizim başörtüsü konusunda ne dediğimiz çok açık ve net. 14 asırdır Müslümanlar, yetişkin kadınların başını örtmelerini dinî bir gereklilik olarak görmüşlerdir.' dedi."[540]

Şu bir gerçek: Resmî hizmete mahsus dinî teşekküllerin bir dini, mezhebi,

539. Tevhidin Düşmanı Tefrika, s. 160-162
540. Milliyet Gazetesi, 13.02.2006 tarihli baskısı

doğrusu yoktur. Bu oluşumlar yasaların ve iktidarı elinde bulunduran resmî amirlerin din, mezhep ve hasassiyetlerine göre konuşmak zorundadır. Bazı dönemlerde resmî dinî teşekküllerin olumlu açıklamaları yanıltıcı olmamalıdır. Zira olumlu açıklamalar, o günkü iktidarın isteği doğrultusundadır. İktidar değiştiği ân veya iktidarın öncelikleri değiştiği ân, resmî kurumun söylemi değişecektir. Örneğin, dün Irak'ta Saddam, Libya'da Kaddafi ve Mısır'da İhvan lehine açıklamalar yapan ülkelerin Diyanet teşkilatları; bugün ABD/İran, Hafter ve Sisi lehine açıklamalar yapmaktadır. Dahası, dün meşrulaştırdığı darbeci diktatörleri ve seçimle iş başına gelen yöneticileri bugün gayrimeşru ilan etmektedir. Bu, böyledir! Din, devletin kontrolüne girdikten sonra din olmaktan çıkar. Artık o bir aparat, resmî hizmete mahsus araç, uyuşturan bir afyon veya iktidarı ayakta tutan kolonlardan bir kolondur.

Din; gayrimeşru iktidarları reddetmek, mustazaf halkları sömürüden kurtarmak ve adil bir düzen kurmak için gelmiştir. İnançta en temel mesajı şirksiz bir kulluk yani tevhid ve Allah'ın dışında kulluk edilen tağutları reddetmektir. Amelde en temel mesajı resûllere ittiba, bidatlerden/hurafelerden arındırılmış bir kulluk, yani sünnettir. Resmî dinî kurumlar vahyin gündemine sahip değildir, olamaz da. Zira vahyin gündemi, evvel emirde bağlı oldukları sistemi reddetmeyi gerektirir. Allah'ın (cc) mülkünde Allah'ın yasalarına rağmen yasalar yapan, bu yasaları topluma dayatan, toplumun din ve emeğini sömüren tağuti sisteme "Hayır/La" demeyi gerektirir. Oysa resmî dinî teşekküllerin varlık amacı sistemi meşrulaştırmak, sistemin dini denetlemesini sağlamak ve İslam'ın tüm hayatı kuşatan yönünü gizleyip onu bireyselleştirmektir. Yani Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek, Allah'ın (cc) hakkını -Sezar'ın izin verdiği kadar- Allah'a vermektir.

- **İslam'ın Başına Gelen Felaketlerin Üçüncüsü: Ruhbanlık**

Ruhbanlık, r-h-b kökünden türetilmiş bir kavramdır. Kelimenin kök anlamı sakınma ve sarsıntının eşlik ettiği korkudur. Ruhbaniyet ise aşırı korku nedeniyle ibadette aşırı gitmektir.[541] Ruhbaniyet; korkunun şeytan tarafından manipüle edilmesi, Allah'ın azabından sakınmak için daha faz-

541. El-Mufredât, s. 326-327, r-h-b maddesi,

lasını, daha takvalısını istemektir. Bu "daha fazlası" bir yerden sonra şeriatı, Allah'ın indirdiğini azımsamayı doğurur. "Daha fazlası" için girilen yol insanı savurur. Kişinin yolu mistik dinler, asılsız hurafeler ve gayri İslami yollarla kesişir.

Yüce Allah ruhbanlığın İlahi vahye dayanmadığını, İsa'nın (as) tabileri tarafından çıkarıldığını ve fıtri olmadığı için uygulanabilir olmadığını haber vermiştir:

"Sonra, onların peşinden giden resûllerimizi art arda gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da peşlerinden gönderdik. Ona İncil'i verdik ve ona uyanların kalplerinde şefkat ve merhamet kıldık. Bidat olarak ortaya koydukları ruhbanlığı (hayattan el etek çekip yalnızca ibadetle meşgul olmayı), biz onlara farz kılmadık. Allah'ın rızasını elde etmek için (dinde bir yenilik olarak) yaptılar, onun da hakkını vermediler. İçlerinden iman edenlere ecirlerini verdik, onların birçoğu ise fasıklardır."[542]

Bu uyarılara rağmen müminler içinde ruhbanlığa özenen, Nebi'nin getirdiğinden fazlasına talip olanlar olmuştur. Allah Resûlü (sav) bu vb. talepleri açık, net ve kesin bir dille kınamış, bunun sünnetten yüz çevirmek olduğunu haber vermiştir.

Enes ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Üç kişi, Nebi'nin (sav) hanımlarının evlerine gelerek Nebi'nin (sav) ibadetine dair soru sordular. Onlara haber verilince, onu azımsar gibi oldular ve şöyle dediler: 'Biz nerede, Nebi (sav) nerede? Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamış bulunuyor.'

Onlardan birisi, 'Ben her zaman geceleyin namaz kılacağım.' dedi.

Diğeri, 'Ben de oruç açmamak üzere sene boyunca oruç tutacağım.' dedi.

Üçüncüleri, 'Ben de kadınlardan uzak kalacak ve ebediyen evlenmeyeceğim.' dedi.

Sonra Allah Resûlü (sav) gelerek, 'Şöyle şöyle diyenler, sizler miydiniz? Bana gelince, Allah'a yemin ederim, şüphesiz ben aranızda Allah'tan en çok korkan ve ona karşı en takvalı olanınızım. Bununla birlikte oruç tuttuğum da olur, tutmadığım

542. 57/Hadîd, 27

da olur. (Geceleyin) kimi zaman namaz kılarım, kimi zaman uyurum, kadınlarla da evlenirim. **Benim sünnetimden yüz çeviren, benden değildir.**' dedi."[543]

Sa'd ibni Ebî Vakkâs'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kadınları ve evlenmeyi terkedip bekâr yaşamaya karar veren Osman ibni Maz'un'un bu durumu ortaya çıktı. Allah Resûlü (sav) ona haber gönderdi (ve onu çağırttı ve o gelince şöyle dedi): 'Şüphesiz ben ruhbanlıkla emrolunmadım, sen benim sünnetimden yüz mü çevirdin!'

Osman, 'Hayır, ey Allah'ın Resûlü.' dedi.

Allah Resûlü (sav) bunun üzerine: 'Şüphesiz namaz kılmam, uyumam, oruç tutmam, yemek yemem, evlenmem, boşamam benim sünnetimdir. Artık kim benim sünnetimi terk ederse o benden değildir. **Ey Osman! Muhakkak ki senin üzerinde ailenin hakkı vardır, nefsinin de hakkı vardır.**'

Sa'd ibni Ebî Vakkâs (ra) sözüne şöyle devam etti: 'Allah'a yemin olsun ki bazı Müslim erkekler karar vermişlerdi ki, eğer Allah Resûlü (sav) Osman'ı bulunduğu hâl üzere bırakırsa kendimizi hadım edip kadınlardan uzak yaşayalım ve kendimizi tamamen Allah'a verelim.' "[544]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Osman ibni Maz'un'un eşi kına yakıp koku sürünürdü. (Bir gün) artık öyle yapmayı terk edip benim yanıma geldi.

Ben ona, '(Kocan) yanında mı yoksa uzakta mı?' dedim.

O, 'Yanımda (ama) uzakta gibidir.' dedi.

Ona, '(O zaman) Bu hâlin nedir?' dedim.

O, 'Osman ne dünyayı istiyor ne de kadınları.' dedi.

Daha sonra Allah Resûlü yanıma geldi. Ona bu durumu haber verdim. O da Osman ile karşılaşınca, '**Ey Osman, bizim iman ettiğimize iman ediyor musun?**' dedi.

Osman, 'Evet, ey Allah'ın Resûlü.' dedi.

543. Buhari, 5063; Müslim, 1401
544. Darimi, 2215

Allah Resûlü, 'O hâlde bizde senin için bir örnek yok mudur?!' **dedi."**[545]

Ebu Umâme'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir adam, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bana seyahatler etmem için izin ver.' dedi. Nebi de (sav), '**Ümmetimin seyahati Allah yolunda cihad etmektir.**' dedi."[546]

Bu rivayetleri okuduğumuzda Allah Resûlü'nün dört temel gerekçeyle ruhbanlığı yasakladığını görürüz:

İlki sünnete muhalefettir. Zira Allah nefisleri arındırma işini insana bırakmamış, insanları arındırsın diye nebiler yollamıştır:

"Andolsun ki Allah müminlerin içinde, kendilerinden olan bir Resûl göndermekle onlara iyilikte bulunmuştur. Onlara O'nun ayetlerini okur, **onları arındırır** ve onlara Kitab'ı ve hikmeti öğretir. Hiç şüphesiz, (Resûl gelmeden) önce apaçık bir sapıklık içindeydiler."[547]

Nefsini arındırmak ve ıslah etmek isteyen, şayet nebilerin yolunun dışında bir yol tutarsa, tuttuğu yol onu sapkınlığa savurur:

"İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[548]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Allah Resûlü (sav) eliyle bir çizgi çizdi sonra dedi ki: 'Bu Allah'ın (cc) istikamet üzere olan yoludur.' Sonra o çizginin sağına ve soluna bazı çizgiler çizdi. Sonra dedi ki: 'Bunlar, her birinin başında o yola davet eden birer şeytanın bulunduğu yollardır.' Sonra Allah Resûlü (sav) bu ayeti okudu.' "[549]

İnsanlar "arınma" adı altında sapmasın diye Nebi (sav), " ... Sünnetimden yüz çeviren benden değildir."[550] demiştir.

İkincisi haklara riayettir. İnsanın üzerinde haklar vardır. Rabbinin, ehli-

545. Ahmed, 24753
546. Ebu Davud, 2486
547. 3/Âl-i İmran, 164
548. 6/En'âm, 153
549. Darimi, 202; Ahmed, 4437
550. Buhari, 5063; Müslim, 1401

nin, insanların ve nihayet kendi nefsinin hakkı vardır. Vahiy öyle bir şeriat indirmiştir ki vahye riayet eden kişi, tüm hakları ifa etmiş olur. Vahyin dışında bir yolla arınmak isteyen kişi, insan ürünü bir metodla arınacaktır. Beşerî metodlar, sınırsız ilim ve engin hikmetten yoksundur. Bir hakkı ifa edeyim derken ötekini ihmal ettirir. Hakların ihmali ise bir masiyettir; nefsi arındırmak bir yana, onu kirletir. Hâliyle sünnet dışı arınma metodları, nefsi arındırmaz, bilakis kirletir. Arındığını sanan insan ihmal ettiği haklar nedeniyle **sürekli günah** işler. Sünnet/Nafile ibadetlerle uğraşırken farz olan anne baba hakkını, evladuiyal hakkını ve nefsinin hakkını zayi eder.

Üçüncüsü iman etmektir. "Bizim inandığımıza inanmıyor musun?" sorusu, meselenin inanca/itikada bakan bir yönü olduğunu gösterir. Şöyle ki; Allah'ın indirdiğine, yani vahye inanan insan, onda olanla yetinir. Onun gerekleriyle amel eder. Onda olanla yetinmeyen ve yeni arayışlar içine giren insan; ya ona inanmıyor ya da onun eksik olduğuna inanıyordur. Her iki ihtimal de birbirinden şerli, sahibinin imanına zarar verecek mahiyettedir.

Dördüncüsü cihaddır. Allah Resûlü (sav) ruhbanlığı andıran eylemleri yasaklarken, sıklıkla cihad vurgusu yapmıştır. Bu vurgu önemlidir. Zira Muhammed'in (sav) şeriatının ayırıcı vasıflarından birine işaret eder; ki o da Allah yolunda cihaddır. Bilindiği gibi Musa'ya (as) kadar enbiya yalnızca davetle sorumluydu. Musa (as) ile birlikte Yüce Allah cihadı farz kıldı. Allah Resûlü'yle birlikte nübüvvet hitama erdiğinden, bu ümmet **tüm insanlık için** çıkarılmış en hayırlı ve şahit bir ümmettir. Dinini, canını, namusunu, malını, vatanını/toprağını korumak için cihad da şeriatın bir parçasıdır. Ruhbanlık, ümmete yüklenen bu sorumluluğu iptal eder.

Evet, Kitab'ın ve Nebi'nin uyarılarına rağmen bazı insanlar ruhbanlığa meyletmiş, böylece geçmiş ümmetlerin başına bela olan mistizm, tasavvuf ismiyle İslam ümmetinde açığa çıkmıştır. Allah Resûlü'ne (sav) her muhalefet dünyada fitne, ahirette azap nedeni olduğundan ruhbanlık da din için fitneye dönüşmüştür.

"… O'nun emrine muhalefet edenler başlarına bir fitnenin ya da can yakıcı azabın gelmesinden sakınsınlar."[551]

551. 24/Nûr, 63

İslam rahipleri ne yaptı?

"Daha fazlasını" isteyen, İslam'a mensup rahipler, Allah Resûlü'nün sünnetinden saptılar. Nefislerini arındırmak gayesiyle toplumu, cemaati, çalışmayı terk ettiler. İnziva/Halvet adı altında dağlara/mağaralara/çöllere/tekkelere kapandılar. Ruhu arındırmak için nefse zulmetmeye başladılar. Örneğin Yüce Allah fecirden guruba yemek, içmek ve şehvetten uzak kalmayı oruç ibadeti kıldı. İnsanların bu ibadetle takvaya erişeceğini haber verdi:

"Ey iman edenler! Sizden öncekilere oruç farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki sakınıp korunursunuz."[552]

"Daha fazlasını" isteyen, İslam'a mensup rahipler, bu açlığı azımsadılar. "Daha fazlası" diyerek İslam dışı sapkın/muharref dinlerden açlık programları aldılar. Adını da "riyazet" koydular. Şar'ani, İbrahim Usayfir'den şu sözü aktarır:

"Çoğu zaman kilisede uyurdu. Ve derdi ki: 'Hristiyanlar, Müslümanlar gibi ayakkabı çalmıyor.' Yine derdi ki: 'Benim yanımda hakiki oruç, Hristiyanlar gibi içinde et yenmeyen oruçtur. Müslümanlar gibi oruç döneminde et yiyenlerin orucu benim yanımda batıldır.'[553] "[554]

Örneğin İslam'ın bir tevekkül anlayışı vardı. Buna göre bir insan sebeplere yapışacak, elinden gelen tüm çabayı ortaya koyacak, sonra sonucu, Allah'a bırakacaktı. Sonuç istediği gibi olursa şükürle; istediği gibi olmazsa sabırla takdire teslim olacaktı. "Daha fazlasını" isteyen İslam'a mensup rahipler, İslam'ın tevekkül anlayışını azımsadılar. Gayri İslami mistik anlayışlardan tevekkül transfer ettiler.

"Adamın biri Bişr ibni Haris'e gelerek, 'Şam'a gitmeye karar verdim fakat yol azığım yok. Ne yapayım?' dedi.

Bişr, 'Niyetin olan yolculuğa çık. Çünkü Allah kısmetin olmayan şeyi sana vermeyeceği gibi senin için takdir ettiği şeye de kimse mani olamaz.' dedi."[555]

552. 2/Bakara, 183
553. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, 2/140
554. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi, s. 31
555. Kutu'l Kulub, 3/35

“Sehl şöyle anlatır: ‘Basra’da muhteşem bir mezar biliyorum. Orada bulunanların yiyecekleri cennetten getirilir. Sabah akşam cennetteki saraylarını görürler. Ama kalplerini daraltan öyle büyük bir sıkıntıları vardır ki onların canlarını daraltan bu sıkıntıları Basralıların kalplerine dağıtılsa hepsi sıkıntıdan ölürdü.’

Kendisine, ‘Neden?’ diye sorulunca şöyle demiştir:

‘Çünkü onlar sabah kahvaltısını yaptıklarında akşam ne yiyeceklerini düşünüyorlardı. Akşam yemeğinden sonra da sabah ne yiyeceklerini düşünüyorlardı. Onların tevekkülden ve rızadan zerre kadar nasipleri yoktur.’ ”[556]

“Fethu’l-Mili anlatıyor: ‘Hac için yola çıkmıştım. Çölün ortalarına geldiğimde küçük bir çocuk gördüm. Kendi kendime, ‘Bu ıssız çöllerde bu çocuk ne garib!’ dedim. Koşarak ona ulaştım ve selam verip şöyle dedim, ‘Ey oğul sen hâlâ küçük bir çocuksun. Sana hükümler bile uygulanmaz. (Mükellef değilsin)’

Bana şöyle dedi: ‘Ey amca, benden yaşça daha küçük olanlar da öldüler.’

Ona şöyle dedim: ‘Yol uzaktır. Eve varman için yavaş adımlarla yürü.’

O, ‘Ey amca bana yürümek düşer. Varıp varmamak Allah’a kalmıştır. Sen Allah-u Teâlâ’nın şu ayetini okumadın mı? ‘Bizim için mücahede edenlere elbette yollarımızı gösteririz.’[557]

‘Ben senin yanında azık ve hayvan da bulamıyorum. (Azıksız ve bineksizsin.)’ dedim.

O, ‘Ey amca, söyle bana eğer kardeşlerinden biri veya dostlarından biri seni evine davet ederse sen yanında yiyecek götürmeyi hoş görür müsün?’ dedi.

Ben ona, ‘Sana biraz yiyecek vereyim mi?’ dedim.

O, ‘Benden uzaklaş ey aptal! Bizi yediren ve içiren O’dur.’ dedi.’

Feth şöyle der: ‘Bu küçükten daha çok tevekkül eden ve ondan daha zahid birini asla görmedim.’ ”[558]

---

556. age. 3/41
557. 26/Ankebût, 69
558. Şeytanın Hileleri, s. 383-384

Bir bu tevekkül anlayışına bir de Kur'ân'ın tashih ettiği tevekkül anlayışına bakalım:

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yemenliler hacca geldikleri zaman azık getirmezler ve 'Biz tevekkül ediyoruz.' derlerdi. Mekke'ye geldikleri zaman da insanlardan dilenirlerdi. Bunun üzerine Yüce Allah şu ayeti indirdi, 'Azık edinin! Şüphesiz azığın en hayırlısı takvadır.' "[559]

Bilgi kaynaklarını tahrif etmek

İslam'a mensup rahiplerin önünde önemli bir engel vardı: Kur'ân ve sünnet! Kur'ân ve sünnet açıkça onların tuttuğu yolu olumsuzluyor, kınıyordu. Vahiy engelini aşmak için bilgi kaynaklarında iki aşamalı bir tahrife gittiler. Önce bilgi kaynaklarını çeşitlendirdiler. Keşif, rüya, ilham gibi Kur'ân ve sünnete alternatif bilgi kaynakları ürettiler. Sonra Kur'ân ve sünnetin bir zahirî bir de bâtıni anlamı olduğunu, aslolanın bâtıni anlam olduğunu, bâtıni anlamı da yalnızca ilham, keşif, rüya ehli velilerin anlayabileceğini söylediler. Böylece siz onları Kur'ân'la uyardığınızda, "Bu Kur'ân'ın zahiridir, Kur'ân'ın bâtını ise…" diyerek vahiyle uyarılmanın önünü kapattılar. Siz, "Bu bâtıni anlamın doğru olduğunu nasıl bileceğiz?" diyecek olsanız "Sen bilemezsin, ancak ilham alan ehli keşif, ehlullah bilir." diyerek, bâtıni tevili tekellerine aldılar.

"Sufi imamların dışındaki insanlar, ya nakil ve eserle amel eder ya da akıl ve fikir yoluyla hakikatin peşine düşer. Tasavvuf yolunun büyükleri ise, bütün bunların ötesine geçmiş, daha ilerisine yükselmişlerdir. Diğer insanlar için gayb durumunda olan hakikatler, onların önüne açılmıştır; halk için maksat olan nice marifet ve ilimler, Hak Teâlâ tarafından onlara bahşedilmiştir. İnsanlar delille hakikati ararken, onlar Hakk'a vâsıl olup İlahî huzurda kabul görmüşlerdir.

Bu yolun büyükleri bir âşığın söylediği şu hâli yaşamaktadırlar: 'Gecem senin yüzün ile aydınlıktır; insanlar ise gecenin karanlığı içinde yaşamaktadır. İnsanlar koyu karanlık içinde yüzerken, biz gündüzün ışığı içindeyiz.' "[560]

559. Buhari, 1523
560. Kuşeyri Risâlesi, s. 724

Daha ilginç olanı sufilerin Kur'ân (!) ve sünnetten (!) yaptıkları bâtıni çıkarımlara karşı çıkanları imandan mahrumiyet, müşriklik gibi ağır ifadelerle suçlamasıdır.

"Ruveym demiştir ki: 'İnsanlardan herhangi bir grupla oturman, sufilerle oturmandan daha selametlidir. Bunun sebebi şudur: Bütün halk, zahirî amellerle yetinirken; sufiler hakikatleri araştırırlar. Halk, dinin zahirî amellerini yapmayı yeterli görürken, sufiler gerçek veraa (şüphelerden sakınma haline) ulaşmak ve devamlı sıdk üzere bulunmak derdindedirler. İşte bir kimse sufilerle oturur da onların elde ettikleri bu hakikatlere ters hareket ederse, **Allah onun kalbinden iman nurunu çeker alır.**"[561]

"Kur'ân'ın harfleriyle meşgul olup kendi tercihine uyan zahir ilmine sahip bir müfessirin görüşünü dikkate alan, kendi aklına müracaat eden ve hitabın bâtını hususunda Arap dili bilginlerinin görüşlerine göre hüküm veren kişiler, kendi akıllarıyla perdelenmişlerdir. Bunlar, sahip oldukları bilgi miktarıyla sınırlı olup akla dayalı yargılarına bağlıdırlar. Bu yüzden, sahip oldukları ilim ve akli yetileri ne kadarsa katedecekleri azami mesafe de o kadardır. **Bu insanlar, tevhid ehli nezdinde, sahip oldukları akılları ve ilimleri sebebiyle müşriktirler.** (İşte bu tarz bir anlayış ve tutum), gece karanlığında yürüyen bir karıncanın hareketinden daha görünmez olan bir gizli şirkin kapsamına girer."[562]

Böyle bir anlayışla Kur'ân'a söyletemeyeceğiniz ne olabilir? Ya da yaptığınız hangi kötülüğe Kur'ân'dan dayanak bulamazsınız ki? Onlar da açıkça istedikleri her şeyi Kur'ân'da bulabileceklerini itiraf ederler:

"Ebu Medyen, 'Bir mürid, Kur'ân'da her istediğini bulmadıkça gerçek mürid değildir; kendisinde bu vasıfta bir genellik (kapsayıcılık) bulunmayan hiçbir söz de Kur'ân değildir.' demiştir."[563]

Kur'ân ve Nebi, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için geldi:

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa, El-Azîz ve El-Hamîd (olan Allah'ın) yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz Kitap'tır."[564]

561. Kuşeyrî Risâlesi, Sûfilerin İnanç ve Ahlâkı, s. 120
562. Kur'ân ve Aşırı Yorum, s. 218, Kutu'l Kulub, 1/45
563. Kur'ân ve Aşırı Yorum, s. 230, El-Futuhât, 3/94
564. 14/İbrahîm, 1

Zira o Kitap ve onu açıklayan Nebi'nin (sav) mesajı apaçık, herkes tarafından anlaşılabilen, tüm insanlığa hitap eden bir mesajdı:

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır."[565]

"(Peygamberleri) apaçık deliller ve Kitaplarla (yolladık). Sana da bu zikri/Kur'ân'ı indirdik ki, insanlara indirileni onlara açıklayasın. Umulur ki düşünürler."[566]

"Andolsun ki biz, Kur'ân'ı öğüt alınması için kolaylaştırdık. Peki var mı öğüt alan?"[567]

İslam'a mensup rahipler ise Kur'ân'ı herkesin anlayamayacağını, işaret ve sembollerle dolu olduğunu, özel ritüellerden geçmiş insanların onun sırlarına vâkıf olacağını iddia ettiler. Kur'ân'ın, apaçık hakikatleri insanları yakini bilgiye (ilim) ulaştırıp zandan kurtarıyordu. Zahir, bâtın ayrımıyla Kur'ân'ın kendisini zan kıldılar. Artık isteyen istediğini ona söyletebilirdi. Şayet söylediği Kur'ân'ın apaçık ayetlerine aykırıysa, hiç tereddüt etmeden "Bu Kur'ân'ın bâtınıdır." diyebilirdi. İlerleyen bölümlerde okuyacağımız üzere en akıl almaz şirk, küfür, putperestlik ve ahlaksızlık örneklerini bu yolla Kur'ân'a nispet ettiler… Onların ifadesiyle söyleyecek olursak; artık her arayan aradığını Kur'ân'dan bulabilirdi, zaten her arananın bulunmadığı şey de Kur'ân olmazdı!

İslam'ın bilgi kaynağına (vahiy) yönelik bu iki aşamalı tahrif, Allah Resûlü'nün getirdiği mesajı ters yüz etti. İslam toplumunun iman ve amel, düşünce ve ahlak dünyasında büyük bir gedik açıldı. Zira iyi niyetli zahitlerin açtığı bâtıni tevil kapısından zındıklar da içeri girdi. Savaş meydanlarında Müslimlere yenilen gayrimüslimler masada, tasavvuf adı altında intikamlarını aldı. İşe Allah tasavvuruyla başladılar. Çünkü İslam inancının merkezinde Allah tasavvuru olduğunu gördüler. Şayet Allah inancını bozarlarsa ilk düğmeyi yanlış ilikleteceklerini, temeli dinamitleyeceklerini anladılar.

565. 11/Hûd, 1
566. 16/Nahl, 44
567. 54/Kamer, 17

Tahrif edilen Allah tasavvuru

İslam'ın en temel inanışı yaratan ile yaratılan ayrımıdır. Yüce Allah yaratıcı, sair varlık yaratılandır. Yüce Allah yarattığı için ilah/ibadet edilen, varlık ise yaratıldığı için kuldur. Tüm varlık kendi lisanınca Allah'a (cc) kulluk eder. Bu kulluğun özünde sevgi, tazim, saygı, korku, fakr/ihtiyaç… vardır. Zira Yüce Allah tüm eksikliklerden münezzeh, yüceler yücesi, en güzel isimlerin ve âli sıfatların sahibidir… İslam'a mensup rahiplerin açtığı bâtın, keşif, ilham… kapısından zındıklar başlarını uzattı ve yaratıcı, yaratılan ayrımını kaldırdılar. İnsanın Allah ile bütünleşebileceğini (vahdet), Allah'ın da insana hulul edebileceğini savundular.

"Şems-i Tebrizi'nin 'Kimya' adında bir hanımı vardı. Bir gün Şems hazretlerine kızıp Meram bağları tarafına gitti. Mevlana hazretleri medresenin kadınlarına işaret ederek: 'Haydi gidin! Kimya Hatun'u buraya getirin, Şems'in gönlü ona çok bağlıdır.' buyurdu. Bunun üzerine kadınlardan bir grup onu aramaya hazırlanırken Mevlana da Şems'in yanına girdi. Şems şahane bir çadırda oturmuş, Kimya Hatun ile konuşup oynaşıyor ve Kimya Hatun da giydiği elbiselerle orada oturuyordu. Mevlana bunu görünce hayrette kaldı. Onu (Kimya'yı) aramaya hazırlanan dostlarının karıları da henüz gitmemişlerdi. Mevlana dışarı çıktı. Bu karı kocanın oynaşmalarına engel olmamak için medresede aşağı yukarı dolaştı. Sonra, 'İçeri gel.' diye bağırdı, Şems. Mevlana içeri girdiğinde Şems'ten başkasını göremedi. Bunun sırrını sordu ve, 'Kimya nereye gitti?' dedi.

'Yüce Allah beni o kadar sever ki istediğim şekilde yanıma gelir. Şu ânda da Kimya şeklinde geldi.' buyurdu.

Şems, 'İşte Beyazıd'ın hâli de böyleydi. Tanrı ona sakalı bitmemiş bir genç suretinde göründü.' dedi."[568]

"Babam, Ramazan ayında bir evde inzivaya çekilerek on güne yakın kimseye yüzünü göstermedi… Konya'nın bilginleri, fakirleri, emirleri ve bütün insanlar medreseye gelip, 'Biz Mevlana'nın ayrılığına dayanamıyoruz.' dediler, kıyameti koparıp ağlayıp sızladılar… Ben durumu babama

568. Ariflerin Menkıbeleri, s. 484

bildirdim. Üç gün müddet istedi. Arkadaşlara haber verdim… Üç gün geçtikten sonra sabahleyin geldim ve kapının aralığından hücrenin içine baktım. Hücrenin her tarafının Mevlana'nın mübarek vücudu ile dopdolu olduğunu gördüm. Hatta yarıklara pamuk tıkanması gibi kapının aralığı da Mevlana'yla tıkanmıştı… Bu heybetli manzara karşısında bağırarak kendimden geçtim. İki kez bu manzarayı gördüm. Son defasında tekrar baktım. Onun cisminin güzellik ve zayıflık bakımından eski hâlini aldığını ve **mübarek eliyle vücudunu okşadığını gördüm. Vücuduna, 'Aferin! Aferin! İyi dayandın. Tur Dağı buna dayanamamış, parça parça olmuştu. Sen bunu kaldırabildin.** Senin gibi Yar-i Gar'a aferinler olsun.' dediğini işittim."[569]

İbni Arabi şöyle der:

"…Erkek, kadını sevdiğinde onunla beraber olmayı (cinsî münasebet) ister. Kadınla erkek ilişkisinde daha büyük bir kavuşma yoktur. O da nikahtır. Bundan dolayı münasebet esnasında tüm bedenini şehvet kaplar. Bundan dolayı da tüm bedenin temizlenmesi için gusül emredilmiştir. Çünkü El-Hak (Allah), kulun kendisinden (Allah'tan) başka bir şeyle lezzet alacağına inanmasını kıskanır. Bundan dolayı kendisinde fena bulduğu (kadın) suretine girerek ona görünmüş, tekrar dönüp kendisine bakması için onu gusülle temizlemiştir. Erkek, Allah'ı kadında müşahede ederse bu münfailde müşahededir. Kadının kendisinden yaratılması hasebiyle kendisinde müşahede ederse bu failde müşahede olur… Allah'ı kadında müşahede etmesi en kâmil olanıdır. Çünkü bu durumda Allah'ı hem fail hem de münfail olarak müşahede etmiş olur… Bundan dolayı Allah Resûlü kadınları sevmiştir. Çünkü Allah, en kâmil olarak kadınlarda müşahede edilmektedir. Çünkü Allah maddelerden soyutlanmış olarak müşahede edilemez. Allah'ın kadınlarda müşahedesi (maddeler arasında) en güzel ve mükemmel olanıdır. Buluşmanın/Vuslatın/Kavuşmanın en büyüğü de cinsî münasebet/nikahtır "[570]

En kalın ve belirgin sınır silikleşince diğer tüm sınırlar da silikleşti. Allah

569. Ariflerin Menkıbeleri, s. 219
570. Fususu'l Hikem, 1/217

(cc) ile bütünleşen veya Allah'ın hulul ettiği insan, artık normal bir insan değildi elbet. Onun bir şeriata; helale, harama ve ahlaka ihtiyacı yoktu. Zira şeriat, helal, haram ve ahlak avam içindi. Gayesi onları terbiye etmekti. Veliler Allah (cc) ile bütünleşerek tüm o mesafeleri katettiklerinden, artık onların arındırıcı/terbiye edici şeriat ve ahlaka ihtiyacı yoktu.

"Tarikat alamayan İbrahim Ethem, memleketine döner. Üzerinde kul hakkı varsa hepsini sahiplerine iade eder. Padişahı, saltanatı terk ederek tekrar şeyhinin huzuruna varır. Tarikat alıp tevbe ederek yüzünü Allah'a çevirir, amel etmeye başlar. On on beş sene emek vererek amel eder. Bir gün şeyhi, İbrahim Ethem'i çağırır. 'Benim canım şarap istiyor. Falan çarşıda, falan dükkanda vardır. Git, bana al getir.' der. İbrahim Ethem hiç kalbini bozmadan, itikadını zedelemeden hemen kalkıp söylenen dükkâna gider. Şarabı alır getirir, şeyhine arz eder. Şeyhi 'İstemiyorum artık, canım istemiyor.' diyerek şarabı reddeder.

İbrahim Ethem için imtihan devresi başlamıştır artık. Şeyh onu tecrübelerinden geçirmektedir.

Aradan bir müddet geçer, şeyhi onu tekrar çağırarak: 'Canım güzel bir kadın istiyor.' der. İbrahim Ethem: 'Peki, kurban.' diyerek huzurundan çıkar. Düşünmeye başlar, 'Şeyhimin emrini acaba nasıl yerine getireceğim.' diye. 'Eskiden olsaydı padişahlık zamanında etrafımda birçok güzel kadın vardı. Fakat şimdi ne yaparım? Şeyhimin arzusunu nasıl yerine getireceğim?' diye düşüne düşüne eve varır. Eve girer, karısına: 'Hanım kalk, en iyi elbiselerini giyin. Ziynetini tak, beraberce şeyhimin yanına gideceğiz.' der. Hanımı hazırlanır, beraberce çıkarlar.

Şeyhinin huzuruna vararak, 'Efendim, emriniz üzere getirdim.' der.

Şeyhi, 'Neyi getirdin?' diye sorunca,

'Siz benden genç ve güzel bir kadın istememiş miydiniz? Kendi hanımımdan daha güzelini bulma imkânım olmadığından onu getirdim.' diye durumu arz eder.

Şeyhi İbrahim Ethem'in hanımını hemen geri gönderir. Yapmış olduğu bu tecrübeyi kâfi görür. İtikadını, teslimiyetini tam olarak ölçen şeyh, he-

men İbrahim Ethem'e halifelik verir. İbrahim Ethem zamanın en büyük evliyası olur."[571]

"Bir gün Şems, denemek ve hazzetmek amacıyla güzel bir sevgili istedi. Babam da güzellik ve olgunlukta zamanın en güzel kadını ve ikinci Sara'sı, iffet ve ismette zamanın Meryem'i sayılan karısı Kira Hatun'u elinden tutup götürdü.

'O benim kız kardeşimdir, bu olmaz. Bana hizmet edecek güzel bir erkek çocuk getir.' diye buyurdu Şems.

Babam hemen güzellikte Yusufların Yusuf'u olan Sultan Veled'i peşkeş çekerek, 'Umarım sizin hizmetinize ve ayakkabılarınızı çevirmeye değer bir kul olur.' dedi.

Bunun üzerine Şems de 'O, kalbimi bağlayan oğlumdur. Şimdi şarap olsaydı su yerine onu içerdim. Ben onsuz yapamam.' deyince, babam hemen kalkıp gitti ve Yahudi mahallesinden bir testi şarap doldurup getirdi, önüne koydu.

Bunun üzerine Şems'in bir feryat koparıp elbiselerini yırttığını ve babamın ayaklarına kapandığını gördüm."[572]

"Şeyhimden işittim, buyurdu ki: 'Başkasının parasını cebinden almada tasarruf sahibi veli ile adi bir hırsız arasındaki fark, aradaki hicaptır. Tasarruf sahibi veli, Rabbini müşahede eder, başkasının parasını almak konusunda İlahi emirle hareket eder. Nitekim Kur'ân'da Musa ile Hızır olayından söz edilirken, yıkılmak üzere olan duvarı doğrultan, gemiyi delen ve masum bir çocuğu boğazlayan Hızır'ın bu davranışları Musa Peygamber tarafından yadırganmıştı. Bunun üzerine Hızır ona: 'Ben bunu kendi reyimle yapmadım (İlahi buyruk üzerine hareket ettim)' diye cevap vermiştir.

İşte bunun gibi tasarruf sahibi bir veli de ancak İlahi emirle hareket eder ve başkasının cebindeki parayı çeker. Kendi reyiyle hareket etmez. Onunla İlahi emir arasında perde yoktur. Hırsız ise perde arkasında kalmıştır, hareketi nefsinden yanadır.' "[573]

571. Sohbetler, s. 126
572. Ariflerin Menkıbeleri, s. 474
573. El-İbriz, 2/98

Şeytana açık hâle getirilen ümmet

Allah (cc) insanı fıtrat/tevhid üzere yarattı. Şeytan insanı fıtrattan/tevhidden saptırmak için çabaladı:

"Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."[574]

"Allah ona lanet etmiştir/etsin. Dedi ki: '(Kasem olsun ki) senin kullarından belirlenmiş bir pay edineceğim. Onları saptıracağım, onları (boş) kuruntularla oyalayacağım, onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını kesecekler, onlara emredeceğim Allah'ın yarattığı (fıtratı) değiştirecekler.' Kim de Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, hiç şüphesiz apaçık bir hüsrana uğramış olur."[575]

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Resûlullah'ın (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

"Bakın, Rabbim, bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi emretti. Allah (cc) şöyle buyurmuştur. 'Bir kula bağışladığım her türlü mal helaldir. Ben, kullarımın tümünü temiz yaratılış (hanif) üzere yarattım. Bu arada şeytanlar onlara geldiler ve onları dinlerinden çevirdiler, kendilerine helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar, hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyi bana ortak kılmalarını emrettiler."[576]

Allah Resûlü (sav) 600 yıllık bir fetretten sonra risaletle görevlendirildi. O (sav) geldiğinde şeytan amacına ulaşmış bulunuyordu; yeryüzünde azınlık bir grup dışında insanlık Allah'a şirk koşmakta, hakikatte ise şeytana ibadet etmekteydi. Zira şirki emreden şeytandır. Hâliyle her müşrik hakikatte şeytana kulluk etmektedir. O (sav) insanları fıtrata/tevhide davet etti, cahiliyenin karanlıklarından vahyin aydınlığına çıkardı… İslam'a mensup rahipler ümmeti yeniden şeytanların vesvese ve saptırmasına açık hâle getirdiler. Şöyle ki;

574. 30/Rûm, 30
575. 4/Nisâ, 118-119
576. Müslim, 2865

- İlham/Keşif: Riyazet sonucunda kalplerinin arındığını ve İlahi lütuflara mazhar olduklarını iddia ettiler. Bu lütuflardan birinin ilham, keşif, varidat… gibi, direkt Allah'tan ilim almalarını sağlayan bilgiler olduğunu iddia ettiler. Böylece ümmeti şeytani operasyonlara açık hâle getirdiler. Zira Allah (cc), dostlarına vahyettiği gibi şeytan da dostlarına vahyeder. İnsanlar şeytani vesveseleri vahiy/ilham/keşif zannetmesin diye Allah Kur'ân'ı indirmiş, vahyini iki kapak arasında Kitap olarak korumuştur.

"Allah'ın adının anılmadığı (hayvanlardan) yemeyin. (Çünkü) o kesin bir fısktır. **Şüphesiz ki şeytanlar, sizinle tartışmaları için dostlarına (böylesi şüpheleri) vahyeder/fısıldar.** Şayet onlara itaat edip (leş hayvanların helal olduğuna ve yenebileceğine inanırsanız) hiç şüphesiz müşriklerden olursunuz."[577]

"Böylece her peygambere insanların ve cinlerin şeytan olanlarını düşmanlar kıldık. Bazısı diğer bir kısmını aldatmak için sözün yaldızlısını vahyeder/fısıldar. Şayet Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. (Öyleyse) onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak."[578]

Yüce Allah nebilerini dahi şeytanın dokunuşlarına/ kışkırtmalarına karşı uyarmıştır:

"De ki: 'Rabbim! Şeytanların dokunuşlarından/(masiyete) kışkırtmalarından sana sığınırım. Ve onların, yanımda hazır bulunmalarından da sana sığınırım Rabbim!' "[579]

Şeytan; Allah'a en yakın olduğu ânda, yani namazda Nebi'ye yaklaşmış, namazını ifsad etmeye çalışmıştır.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dün gece cinlerden bir ifrit -veya benzeri bir ifade kullandı- namazımı bozmak için âniden bana saldırdı. Fakat Rabbim ona karşı beni galip getirdi. Sabahlayınca hepiniz onu göresiniz diye mescidin direklerinden birine bağlamak istedim. Sonra kardeşim Süleyman'ın, 'Rabbim! Beni bağışla ve bana benden sonra kimseye

577. 6/En'âm, 121
578. 6/En'âm, 112
579. 23/Mü'minûn, 97-98

nasip olmayacak bir mülk ver. Şüphesiz ki sen, (kullarına karşılıksız veren) El-Vehhâb'sın.'[580] dediğini hatırladım (ve onu tutup bağlamaktan vazgeçtim)."[581]

Allah Resûlü (sav) onu alt etmek için çabalamış, mücadele vermiştir. Ancak tasavvuf ehli, âdeta Nebi'den üstünmüş gibi, Allah'a yakın olduklarını ve kalplerine gelen anlamların Allah'tan olduğunu iddia etmiştir. Oysa kalplerine gelen anlamların şeytan ve nefisten olmadığını nereden bilebilirler ki?

"İşittiği nidanın hak nidası olduğunu nereden biliyor? Rabbin huzurunda olduğunu nasıl müşahede ediyor? İşittiği veya müşahede ettiği şeylerin fasit hayaller veya şeytani vesveseler olmadığını nereden biliyor? Çünkü yemeği azaltanlarda ve o üslubu kullananlarda vesveselerden kurtulabilseler bile elbiselerine büründükleri ve gözlerini yumduklarında bu tür hayaller zuhur edebilir. Çünkü beyinde üç güç vardır. Hayal etme gücü, düşünme gücü ve hatırlama (zikir) gücü. Beynin ön kısmında hayal etme yeri, orta kısmında düşünme, son kısmında ise zikir yeri bulunur. İnsan başını eğip gözünü yumunca fikir ve hayal güçleri devreye girer. Ve hayaller görmeye başlar. İşte hatırladığı bu hayallerin Rabbin celalini müşahede etme olduğunu zanneder. Bu vesveselerden ve fasit hayallerden Allah'a sığınırız."[582] [583]

580. 38/Sâd, 35
581. Buhari, 461; Müslim, 541
582. Şeytanın Hileleri, s. 369-370
583. Sufi keşiflerine baktığımız zaman şunu görürüz: Birçok sufi, keşfe dayanarak nasları yorumlamış, evrene dair bilgiler aktarmış, insanın ruhsal ve biyolojik yapısına dair varsayımlarda bulunmuştur. Onların, bu varsayımların doğruluğundan hiçbir şüpheleri yoktur. Zira kalplerine gelen/açılan bilgilerin vahiy gibi kesin olduğuna inanırlar.

"Gazali meşhur eseri Îhyâ'da, ilham ile meydana gelen ilmin; sebebî, mahallî ve ilim olması bakımından vahiy ile hiçbir farkının olmadığını, aralarındaki tek farkın vahiyde ilmi getiren meleğin görülmesi olduğunu belirtir. (Gazali, İhyâ, III, 25) Gazali'nin bu görüşü daha sonra gelen önemli mutasavvıflar tarafından da benzer ifadelerle tekrarlanmıştır. Örneğin Muhyiddin ibni Arabî (öl. 638/1240) 'Sufilerin kaynağı peygambere vahiy getiren meleğin kaynağı ile aynıdır; onlar zahirde peygambere uymak suretiyle uyguladıkları ahkâmı sırda Allah'tan almaktadırlar.'(Muhyiddin ibni Arabî, Fusûsü' l-hikem, (Haz. Ebu'l-alâ Afîfî), 1946, s. 63; ayrıca bk. a. Mlf., el-Fütûhât el-Mekkiyye, ts. I, 150) derken, Azîzüddin Nesefî (Ö.681 veya 699/1300) bu hususta şöyle bir açıklama yapmaktadır: 'Ruhunu saf hâle getiren insanın gönlüne melekler bir şeyler atarlar. Bu uyanıklık hâlinde olursa ilham, uykuda olursa doğru rüya adını alır. Eğer melekler gökten yere inip, bir şekle bürünerek peygambere görünürler ve Allah'ın sözünü ona iletirlerse bu da vahiy adını alır.' (Azîzüddin Nesefî, Tasavvufla İnsan Mes'elesi; İnsân-ı Kâmil (trc. Mehmed Kanar), İstanbul 1990, s. 106, 108, 143, 144) (Bir Bilgi Olarak Tasavvufta Keşfin Değeri, Reşat Öngören, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 5, s. 90)

Hatta bu konuda o kadar eminlerdir ki; Gazali'nin, "Nebi'ye melekle vahiy gelir, veliye meleksiz ilham gelir." görüşünü, Gazali'den bir asır sonra yaşayan İbni Arabi eleştirmiştir. Gazali gibi ina-

nanların düştüğü yanlışın nedenini; kendi yaşamadıkları şeyi kimsenin yaşamadığı yanılgısına düşmek olarak göstermiştir. Oysa "Sikanın ziyadesi makbüldür." kaidesi gereğince, ehlullahın haber verdiği "veliye melek inmesini" kabul etmeleri gerekirdi. (El-Fikru's Sûfî fî Dev'i'l Kitâbi ve's Sunne, s. 174. İbni Arabi sözleri Türkçesi için bk. Futuhatı Mekkiyye 13/33-34, çev: Ekrem Demirli) Oysa bugün biz tasavvufi keşiflere baktığımızda hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde hatalı bilgiler aktardıklarını ve maalesef şeytanın onlara oyun oynayıp kötü amellerini onlara süslediğini görüyoruz. Örneğin;
-İbni Arabi, Allah'ın gecenin son üçte birlik diliminde dünya semasına inme hadisine dayanarak şu tespiti yapar: "…Muhammed ümmetinin sonundakilerin bilgisi, Peygamber'in ölümünden sonraki orta ve Peygamber Devri'ni yaşayan ilk neslin bilgisinden çoktur… Bu nedenle bu nesil bilgide daha kâmildir. İlk nesil ise amelde daha kâmildi. İmana gelirsek, iman bu nesiller arasında eşittir…" (Futuhat-ı Mekkiyye, 12/72-74) Kendisi son üçte birlik dilimdedir. Hâliyle, Yüce Allah'ın özel tecellisine mazhar olmuştur. İlim ve marifet/irfan yönünden ilk nesillerden daha kâmildir. Kendisi sahabeden üstün gören bu sapkınlığı bir kenara koyarak, yaptığı hesap hatasına dikkat çekmek istiyorum. İbni Arabi hicri 560-638 yılları arasında yaşamıştır. Allah Resûlü ile kendi dönemini kıyaslamış kendisinin son dilimde olduğunu haber vermiştir. Oysa İbni Arabi'nin üzerinden sekiz asır geçmiştir. Şu ân biz hicri 1442 yılındayız. Biz kendimizi ahir zaman kabul edecek olursak, İbni Arabi neredeyse ilk dilimin sonu ikinci dilimin başında yaşamış olmaktadır. Ki; bizden sonra kıyametin ne zaman kopacağını yalnızca Allah bilir. Maalesef şeytan İbni Arabi'ye oyun oynamış, keşif sandığı vesvese onu yanıltmıştır.
- Gazali zikrettiği bir rivayet için Hasan-ı Basrî'nin (rh) sahabi Huzeyfe ibni Yeman'dan aldığını aktarır. Oysa Huzeyfe (ra) H 36, Hasan (rh) H 110'da vefat etmiştir. Bir başka yerde sufileri övmek için İmam Şafii'nin bâtın ehli olan Şeyban Er-Rai'nin önünde çocuk gibi oturduğunu ve ona soru sorduğunu aktarır. Şafii (rh) H. 150'de doğar, Şeyban ise 158'de vefat eder. Buna göre kıssa doğru olsa bile Şafii (rh) sekiz yaşındadır. Yani henüz tanınmış bir imam değil, sıradan bir çocuktur. Birine hürmeti ona değer katmaz. (bk.Ed-Tadlîl ve't Tahrîf fî Kitâbi İhyâi Ulûmi'd Dîn, s. 80-81)
Gazali der ki; "Güneş'in kemâli yalnız/tek/bir tane olmasındadır. Şayet başka bir Güneş daha olsa, bu, onun hakkında noksanlık olurdu." Gazali'nin yaşadığı dönemde yalnızca bir Güneş olduğu bilgisi doğru olabilir. Bugün biz bu bilginin yanlış olduğunu biliyoruz. Anlaşılan o ki keşif bilgisi dedikleri şey zamanın yanlış bilgilerini tasdik eden, bir çeşit hurafedir. (bk. age. s. 83)
Bunun gibi, Kaf dağı diye bir dağın olduğunu (age. s. 83) , çocuğun anne ve babanın suyundan veya babanın suyuyla hayız kanından yaratıldığını (age s. 84) gece ve gündüzün Güneş'in doğuşu ve batışıyla gerçekleştiğini (age. s. 98) haber vermişlerdir. Ne ki bugün biz bu bilgilerin yanlış olduğunu biliyoruz. Ve yine biliyoruz ki; keşif dedikleri bilgi, ya ihtiyaç duyduklarında sufilere yardım etmemiş ya da şeytan onları fena hâlde aldatmıştır.
- Bir de keşif çatışmaları vardır ki, evlere şenlik diyeceğimiz cinstendir. Biri keşif bilgisine dayanarak kendisini Hatemu'l Evliya (Evliyanın sonuncusu) ilan eder, sonra bir başkası çıkar kendisinin gerçek Hatemu'l Evliya olduğunu ilan eder. Bu teoriyi ilk dillendiren ve temellendiren Muhammed ibni Ali ibni Hasen (Hakîm Et-Tirmizî öl. H 392)'dir. Her ne kadar kendisinin Hatemu'l Evliya olduğunu söylemese de o kadar detaylı konuşmuştur ki âdeta kendini anlatmıştır. (Kitabının adı Kitâbu Hatmi'l Evliyâ'dır). Daha sonra İbni Arabi gelmiş açıkça kendisinin Hatemu'l Evliya olduğunu söylemiştir. (öl. H. 638) Daha sonra aynı dönemde yaşayan Ahmed Ticani (öl. 1230) ve Osman Merğini (öl. 1268) aynı iddiada bulunmuştur. Hatta Ticaniler, daha önce bu iddiada bulunanları açıkça yalanlamışlardır. (bk. El-Fikru's Sûfî fî Dev'i'l Kitâbi ve's Sunne, s. 249-267)
Bu durumu nasıl izah edeceğiz? Şayet şeytan keşif adı altında onlarla oynadı demeyeceksek, keşif hatlarının karıştığını kabul etmek zorundayız. Açıkçası muteahhirin tasavvuf ehli de işbu keşif çatışmalarından rahatsız olmuş, kendi meşreblerince izah getirmeye çalışmışlardır. (Açıklamalar için bk. Bir Bilgi Olarak Tasavvufta Keşfin Değeri, Reşat Öngören, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S 5, s. 90)

- **Rüyalar:** Sufi bilgi kaynaklarından biri rüyalardır. Allah Resûlü'nden (sav) öğrendiğimiz kadarıyla rüyaların bir kısmı Allah'tan ise bir kısmı da şeytan ve nefistendir.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet saati yaklaştığı zaman Müslim'in neredeyse yalan çıkan hiçbir rüyası olmayacaktır. Rüyası en doğru çıkanlar, sözü en doğru olanlardır. Müslim'in rüyası, peygamberliğin kırk altı bölümünden bir bölümdür. Rüyalar da üç çeşittir. Biri Allah'tan bir müjdedir. Diğeri insanın günlük yaşantısında zihnini meşgul eden şeylerden kaynaklanan rüyadır. **Bir diğeri de şeytanın üzüntü verdiği rüyadır.** Biriniz hoşlanmadığı bir rüya görürse onu kimseye anlatmasın ve kalkıp namaz kılsın. Ben rüyada pranga görülmesini severim, ancak boyuna vurulan zincirden hoşlanmam. Zira pranga dinde sebat demektir."[584]

Onlar rüyayı bilgi kaynakları arasına alınca, doğal olarak ümmeti şeytanın ve nefsin oyunlarına açık hâle getirmişlerdir.

- **Uzlet/Halvet:** Sufi riyazetinin önemli aşamalarından biri yalnızlık, tekliktir. Halvet hâlinde toplumdan uzaklaşır, İslam mescidini ve cemaati terk ederler. Böylece şeytanın vesvese ve aldatmasına açık hâle gelirler. İslam bu durumdaki insanların şeytanın avı olduğunu haber vermiştir.

Muaz ibni Cebel'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki şeytan tıpkı koyunun kurdu gibi insanın kurdudur. Yalnız ve uçta olan koyunu yakalar. Sizi patikalara çekilmekten sakındırıyor; size cemaati, topluluğu ve mescitleri tavsiye ediyorum."[585]

Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Size cemaat olmanızı emrediyorum. Ayrılıklardan sakının çünkü şeytan cemaate katılmayıp tek kalanlarla beraberdir. İki kişiden ise daha uzaktır. Kim cennetin en

584. Müslim, 2263
585. Ahmed, 22029

güzel yerlerinden köşk sahibi olmak isterse İslam cemaatinden ayrılmasın. Kimi, yaptığı iyilik sevindiriyor ve kötülükleri de üzüyorsa o kimse mümindir."[586]

"Din" Dindarlar Eliyle Bozuldu!

Buraya kadar okuduklarımız bir hakikati ortaya çıkarmıştır: Din, dışarıdan değil, bizzat o dine müntesip insanların eliyle bozulur. Bu, dün de böyleydi, bugün de böyledir.

Musa'nın (as) tevhid davetine kim şirk bulaştırdı? Firavun'un sihirbazları veya Kenanlı putperestler mi? Hayır, Musa'nın (as) yanında, onunla birlikte hicret etmiş, insanların göremediğini görebilen, sözü dinlenen bir ilim adamı: Samiri!

"Musa öfkeli ve üzgün bir hâlde kavmine dönmüş ve: 'Ey kavmim! Rabbiniz size güzel vaadde bulunmadı mı? Ne o, yoksa size verilen süre uzun mu geldi? Yoksa Rabbinizin gazabı size vacip olsun istediniz de ondan mı bana verdiğiniz sözden döndünüz?' Dediler ki: 'Sana verdiğimiz sözden irademizle dönmedik. Biz (Firavun ve kavminin) ziynet eşyalarını yüklenmiştik. Onları (ateşe) attık, aynı şekilde Samiri de attı.' **Onlara buzağı suretinde böğüren bir heykel çıkarmış ve: 'İşte sizin de Musa'nın da ilahı budur. Fakat (Musa) unuttu.' demişlerdi.** Ona (bir şey dediklerinde) kendilerine cevap vermediğini, onlar için bir fayda sağlamadığını ve zararı da defedemediğini görmüyorlar mı? Andolsun ki, daha önce Harun şöyle demişti: 'Kavmim! Siz ancak bununla fitneye düşürüldünüz. Şüphesiz ki sizin Rabbiniz Er-Rahmân'dır. Bana uyun ve emrime itaat edin.' Demişlerdi ki: 'Musa geri dönünceye kadar, onun başında beklemeye devam edeceğiz.' Demişti ki: 'Ey Harun! Onların saptığını gördüğün hâlde, seni (bir şeyler yapmaktan) alıkoyan nedir? Niye peşimden gelmedin? Yoksa emrime karşı mı geldin?' (Harun:) 'Ey anamın oğlu! Sakalımı saçımı çekiştirme! 'İsrailoğullarını böldün, sözümü dinlemedin.' demenden korktum.' demişti. Dedi ki: 'Senin durumun nedir/neden böyle bir şey yaptın ey Samiri?' **Dedi ki: 'Onların görmediğini gördüm. Elçinin/meleğin izinden bir avuç aldım ve attım. Nefsim bana böylesini hoş gösterdi.'** Dedi ki: 'Haydi git/defol! Sen hayat boyunca 'La misas! (Kimse bana dokunmasın, ben de kimseye dokunmayayım.)' diyeceksin. Ve senin asla şaşmayacak (helak olacağın)

586. İbni Mace, 2165

bir zamanın vardır. Şimdi de sürekli başında beklediğin ilahına bak! Andolsun ki onu yakacak, sonra da (küllerini) denizde savuracağız.' "[587]

Bir adam, bir ümmeti putperestleştirmiş buzağıya taptırmıştır.[588] Birkaç gün önce denizin yarılma mucizesine şahitlik eden bir ümmet, nebileri aralarından ayrılınca kırk gün sabredememiş ve putperest olmuştur. Ve bu dönüşümün aktörü tek bir kişi, Samiri'dir!

İsa'nın (as) daveti için de aynı şey geçerlidir. Onun (as) Rabbine yükselmesinden hemen sonra Pavlus adında bir adam ortaya çıkmış ve onun apaçık, arı duru tevhid davetini boz bulanık hâle getirmiştir. Nasıl? İki ayaklı bir proje yürütmüştür. Projenin birinci ayağında Pavlus, rüyada/hayalde -siz keşif diye de okuyabilirsiniz- İsa'yı (as) gördüğünü ve ondan birtakım görevler aldığını iddia etmiştir. İncil'den okuyalım:

"1-2. Saul ise Rabbin öğrencilerine karşı hâlâ tehdit ve ölüm soluyordu. Başkâhine gitti, Şam'daki havralara verilmek üzere mektuplar yazmasını istedi.Orada İsa'nın yolunda yürüyen kadın erkek kimi bulsa tutuklayıp Yeruşalim'e getirmek niyetindeydi.

3. Yol alıp Şam'a yaklaştığı sırada, birdenbire gökten gelen bir ışık çevresini aydınlattı.

4. Yere yıkılan Saul, bir sesin kendisine, 'Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?' dediğini işitti.

5. Saul, 'Ey Efendim, sen kimsin?' dedi. 'Ben senin zulmettiğin İsa'yım.' diye yanıt geldi.

6. 'Haydi kalk ve kente gir, ne yapman gerektiği sana bildirilecek.'

7. Saul'la birlikte yolculuk eden adamların dilleri tutuldu, oldukları yerde kalakaldılar. Sesi duydularsa da, kimseyi göremediler.

8. Saul yerden kalktı, ama gözlerini açtığında hiçbir şey göremiyordu. Sonra kendisini elinden tutup Şam'a götürdüler.

---

587. 20/Tâhâ, 86-97

588. İster ayete meal verdiğimiz gibi meleğin ayak izini alıp bir puta serpmesi olarak okuyalım; ister bir diğer tefsir olan elçinin/nebinin sözlerinden bir parçayla onları putperestleştirdiği şeklinde anlayalım, sonuç değişmez.

9. Üç gün boyunca gözleri görmeyen Saul hiçbir şey yiyip içmedi.

10. Şam'da Hananya adında bir İsa öğrencisi vardı. Bir görümde Rabb ona, 'Hananya!' diye seslendi. 'Buradayım, ya Rabb' dedi Hananya.

11. Rabb ona, 'Kalk' dedi, 'Doğru Sokak denilen sokağa git ve Yahuda'nın evinde Saul adında Tarsuslu birini sor. Şu ânda orada dua ediyor.

12. Görümünde yanına Hananya adlı birinin geldiğini ve gözlerini açmak için ellerini kendisinin üzerine koyduğunu görmüştür.'

13. Hananya şöyle karşılık verdi: 'Ya Rabb, birçoklarının bu adam hakkında neler anlattıklarını duydum. Yeruşalim'de senin kutsallarına nice kötülük yapmış!

14. Burada da senin adını anan herkesi tutuklamak için başkahinlerden yetki almıştır.'

15. Rabb ona, 'Git!' dedi. 'Bu adam, benim adımı öteki uluslara, krallara ve İsrailoğulları'na duyurmak üzere seçilmiş bir aracımdır.

16. Benim adım uğruna ne kadar sıkıntı çekmesi gerekeceğini ona göstereceğim.'

17. Bunun üzerine Hananya gitti, eve girdi ve ellerini Saul'un üzerine koydu. 'Saul kardeş' dedi, 'Sen buraya gelirken yolda sana görünen Rabb, yani İsa, gözlerin açılsın ve Kutsal Ruh'la dolasın diye beni yolladı.'

18. O ânda Saul'un gözlerinden balık pulunu andıran şeyler düştü. Saul yeniden görmeye başladı. Kalkıp vaftiz oldu.

19. Sonra yemek yiyip kuvvet buldu."[589]

Görüldüğü gibi Saul/Pavlus, İsa'nın (as) düşmanıdır. Ancak olağanüstü bir hâl yaşamış ve İsa (!) tarafından özel görevle görevlendirilmiştir. Artık o seçkin bir davetçi, paygamber varisidir. Peki bu Allah düşmanı ne yapmıştır? İsa'nın (as) mesajını şeriattan arındırmış, her toplumun hevasına uygun bir anlatı geliştirmiştir. Yalnızca dört hükmü olan şeriatsız bir din bırakmıştır:

589. Elçilerin İşleri, 9/1-19 (İsa, Saul'a Görünüyor)

"19. Bu nedenle, kanımca öteki uluslardan Tanrı'ya dönenlere güçlük çıkarmamalıyız.

20. Ancak putlara sunulup murdar hâle gelen etlerden, fuhuştan, boğularak öldürülen hayvanların etinden ve kandan sakınmaları gerektiğini onlara yazmalıyız.

21. Çünkü çok eski zamanlardan beri Musa'nın sözleri her kentte duyurulmakta, her Şabat Günü havralarda okunmaktadır."[590]

Düzene başkaldırı olan İsa'nın (as) davetini; düzenle uzlaşan, hatta düzene "Tanrı Düzeni" diye itaat eden bir hâle getirdi:

"1. Herkes, baştaki yönetime bağlı olsun. Çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur.

2. Bu nedenle, yönetime karşı direnen, Tanrı buyruğuna karşı gelmiş olur. Karşı gelenler yargılanır.

3. İyilik edenler değil, kötülük edenler yöneticilerden korkmalıdır. Yönetimden korkmamak ister misin, öyleyse iyi olanı yap, yönetimin övgüsünü kazanırsın.

4. Çünkü yönetim, senin iyiliğin için Tanrı'ya hizmet etmektedir. Ama kötü olanı yaparsan, kork! Yönetim, kılıcı boş yere taşımıyor; kötülük yapanın üzerine Tanrı'nın gazabını salan öç alıcı olarak Tanrı'ya hizmet ediyor.

5. Bunun için, yalnız Tanrı'nın gazabı nedeniyle değil, vicdan nedeniyle de yönetime bağlı olmak gerekir.

6. Vergi ödemenizin nedeni de budur. Çünkü yöneticiler Tanrı'nın bu amaç için gayretle çalışan hizmetkârlarıdır.

7. Herkese hakkını verin: Vergi hakkı olana vergi, gümrük hakkı olana gümrük, saygı hakkı olana saygı, onur hakkı olana onur verin."[591]

Allah Resûlü'nün (sav) ümmetinde de durum farklı değildir. Dini bozanlar, bu ümmetten, içimizden insanlardır:

---

590. Elçilerin İşleri, 15/19-21 (Yeruşalim'deki toplantı)
591. Romalılar, 13/1-7

Huzeyfe'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İnsanlar Allah Resûlü'ne hayra dair sorarlardı. Ben de bana yetişir korkusuyla şerre dair ona sorardım.

'Ey Allah'ın Resûlü! Bizler cahiliye ve şer içindeydik. Allah bize bu hayrı gönderdi. Bu hayırdan sonra bir şer olacak mıdır?' diye sordum.

'Evet.' dedi.

Ben, 'Peki gelecek olan bu şerden sonra bir hayır olacak mıdır?' diye sordum.

'Evet ama onda duman/bulanıklık olacaktır.' dedi.

'Peki, onu ne bulandıracaktır?' diye sordum.

Şöyle dedi: 'Bir topluluk insanları benim yolumun dışında yollara davet edecektir. Sen onların yaptıklarının bir kısmını iyi göreceksin, bir kısmını da çirkin.'

'Peki, bu hayırdan sonra bir şer gelecek mi?' diye sordum.

'Evet, cehennemin kapılarına çağıran davetçiler olacaktır. Daveti kabul edenleri oraya atacaklardır (atılmalarına sebep olacaklardır).' dedi.

'Ey Allah'ın Resûlü, bize onların niteliklerini anlat.' dedim.

Bunun üzerine, 'Onlar bizim ciltlerimizdendir. Bizim dillerimizden konuşacaklardır.' dedi.

'Peki eğer bu hâl bana yetişecek olursa bana ne emredersin?' dedim.

Şöyle dedi: 'Müslimlerin cemaatine ve imamına bağlı kalırsın'.

'Şayet onların bir cemaati ve bir imamı yoksa?' diye sordum.

'O takdirde bütün bu fırkalardan uzak dur. Bir ağacın kökünü ısıracak dahi olsan ölüm sana yetişinceye kadar (böyle kal).' dedi."[592]

Cehennem kapısında bekleyen davetçiler Coni, Hans, Billy değildir. Bizim ismimizi taşıyan, bizim gibi konuşan, bizim gibi giyinen, İslam'a müntesip insanlardır. Kur'ân bilgisine sahip münafıklar, saptırıcı imamlardır.

592. Buhari, 3606

Ömer ibni Hattâb'tan (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki ümmetim hakkında en çok korktuğum şey; dili âlim olan her münafıktır."[593]

Sevban'dan (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" … Şüphesiz ümmetim için en korktuğum şey saptırıcı imamlardır … "[594]

Dini içeriden bozanlara karşı tek çare vahyi ve vahyin pratiğe dökülmüş amelî tefsirini, Allah Resûlü'nün sünnet ve siretini bilmektir. İlmi, bir zümrenin tekeline almasına karşı çıkmak, vahyin anlaşılmayacağına dair hurafeleri elimizin tersiyle itmektir. Vahiy, onu açıkladığını iddia edenlerin kitaplarından daha açık, daha anlaşılırdır. Yeter ki insan yüreğini, kalbini ve zihnini ona açsın; hidayeti bulmak için onu okusun … Bugün vahyi okuyanların onu anlamıyor oluşu vahiy kaynaklı değil; zihinlerimize dikilen putlarla ilgilidir. Hem de din adına, dini ifsad edenlerin diktiği putlarla ilgilidir. Biz Kitab'ı ve amelî tefsiri olan sünneti/sireti kafamızda olanı doğrulamak için değil, vahyin doğrularıyla kafamızı doğrultmak için okursak, anlarız.

Din Merkezli Bireysel/Toplumsal İlişkiler

Vahiy bizlere din kavramını öğretirken, bireysel/toplumsal ilişkilerimizi din merkezli kurmamızı ister. Dinle bağlantılı olarak "Din kardeşliği", "Din düşmalığı", "Din savaşı", "Dinde yardım isteyenler", "Dine söven/Dini alaya alan" gibi kavramları gündemimize sokar.

• Din Kardeşliği

"Şayet (şirkten) tevbe eder, namazı kılar, zekâtı da verirlerse dinde kardeşlerinizdir. Bilen bir topluluk için ayetleri böyle detaylı bir şekilde açıklarız."[595]

Din kardeşlerimiz şirkten tevbe eden, namaz kılan ve zekâtı veren müminlerdir. Irk, toprak, vatandaşlık, kabile, parti, takım, ideoloji … insanları din kardeşi kılmaz.[596]

593. Ahmed, 143
594. Ebu Davud, 4252; İbni Mace, 3952
595. 9/Tevbe, 11
596. Bu, din kardeşi olmayanların birbirlerine karşı sorumlu olmadığı anlamına gelmez. Elbette

Din kardeşliği bütün bağların üstünde, bütün bağlardan daha üstündür. Kişinin öz kardeşiyle din kardeşi karşı karşıya geldiğinde, hiç tereddüt etmeden din kardeşini tercih eder.

“Ebu Aziz, Bedir Muharebesi’nde Nadr ibni Haris’ten sonra müşriklerin bayrağını taşıyacak kişiydi. Kardeşi Musab ibni Umeyr onu esir eden Ebu’l Yeser’e, ‘Onu sıkı tut, zira annesi varlıklı birisidir. Belki sana (yüksek bir) fidye verir.’ dediğinde,

Ebu Aziz, ‘Ey Kardeşim, benim hakkımdaki tavsiyen bu mudur?’ dedi.

Musab ona, ‘Benim kardeşim odur, sen değilsin!’ diye cevap verdi.”[597]

Bedir, Uhud, Ahzab, Mekke’nin fethi; imanla küfrün savaşı olduğu gibi asabiyetle (kan bağı) din kardeşliğinin savaşıdır. Kan bağıyla birbirine bağlı olanların hiçbir ilke gözetmeden birbirine sahip çıktığı bir toplum, İslam’ın dokunuşuyla din kardeşini asabiyete tercih etmeye başlamıştır... Artık onlar din kardeşleriyle aynı safta, öz kardeşleriyle savaşıyor; şirkin karşısında tevhidi, kan bağının karşısında din kardeşliğini yüceltiyorlardı.

Din; insana neye inanacağını ve nasıl amel edeceğini gösterdiği gibi, nerede durması gerektiğini de gösterir. Nerede, kimin safında ve kime karşı...

“Sizin dostunuz ancak Allah, Resûl’ü, namazı kılıp zekâtı veren ve rükû eden mümin kimselerdir.”[598]

“Allah’a ve Ahiret Günü’ne iman eden bir topluluğun -babaları, oğulları, kardeşleri, aşiretleri dahi olsa- Allah ve Resûl’ü ile sınırlaşan insanlara sevgi beslediğini göre-

---

güzel ahlak ve güzel söz Müslim’in **tüm insanlığa** karşı sorumluluğudur.

“(Hatırlayın!) Hani biz İsrailoğullarından: ‘Yalnızca Allah’a ibadet edin, anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.’ diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz.” (2/Bakara, 83)

“Allah’a ibadet edin, hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın. Anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere, miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara, akrabanız olan komşuya, akraba olmayan komşuya, yanınızda olan arkadaşa, yolda kalmışa ve ellerinizin altında bulunanlara (köle ve cariyelere) iyilik yapın. Şüphesiz ki Allah, kibirli ve böbürlenen kimseleri sevmez.” (4/Nisâ, 36)

Ebu Zerr’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Nerede olursan ol Allah’a karşı sorumluluk bilinciyle yaşa, işlediğin bir günahın arkasından hemen bir sevap işle ki onu imha edip yok etsin. İnsanlara güzel ahlakla muamele et.” (Tirmizi, 1987)

597. Sîretu İbni Hişâm, 1/645-646

598. 5/Mâide, 55

mezsin. Bunlar, (Allah'ın) kalplerine imanı yazdığı ve onları kendinden bir ruhla desteklediği kimselerdir. Onları altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennete sokar. Allah onlardan razı olmuştur. Onlar da (Allah'tan) razı olmuşlardır. Bunlar, Allah'ın taraftarlarıdır. Dikkat edin! Hiç şüphesiz Allah'ın taraftarları, galip gelecek olanlardır."[599]

• Dinde Yardım İsteyenler

"Şüphesiz ki iman edenler, hicret edenler, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler ve (bunları yurtlarında) barındırıp yardım edenler, işte bunlar birbirlerinin dostudurlar. İman edip hicret etmeyenler ise, hicret edinceye kadar sizinle onlar arasında bir dostluk yoktur. Şayet **din hususunda sizden yardım isterlerse,** aranızda antlaşma bulunan bir topluluğun aleyhine olmadıkça onlara yardım etmelisiniz. Allah, yaptıklarınızı görendir."[600]

Din hususunda yardım istemek; din kardeşi olduğu gerekçesiyle birinden düşmana karşı yardım talep etmektir. Aslolan din kardeşinin din kardeşine yardım etmesidir. Şöyle ki;

" 'Onlar ki başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar.'[601]

Ebu Hureyre'den (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

'... Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz! Müslim, Müslim'in kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz, onu küçümsemez ... '[602]

Nu'man ibni Beşir'den (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

'Birbirlerine merhamet etme ve yardımlaşmada müminler, bir beden gibidir. Onun bir organı hastalansa, sıtma hastalığı misali tüm vücut aynı acıyı hisseder.'[603]

Bu kısa açıklamayla beraber belirtmeliyim ki zikrettiğimiz naslar mutlak değildir, Kur'ân ve sünnet bütünlüğünde nasları tedebbür ettiğimizde, aşağıda zikredeceğimiz bir tafsilatla karşılaşırız.

---

599. 58/Mücadele, 22
600. 8/Enfâl, 72
601. 42/Şurâ, 39
602. Müslim, 2564
603. Buhari, 6011; Müslim, 2586

– Yardım istenenin güç ve imkân sahibi olmaması:

Bir mümin yardıma muhtaç olabilir ve sizden yardım isteyebilir. Ancak sizin ona yardım edecek güç ve imkâna sahip olmanız gerekir. Allah (cc) hiçbir insana gücünden fazlasını yüklemez ve bizden gücümüz nispetinde kendisinden korkmamızı emreder.[604]

Allah Resülü (sav) Mekke'de ashabına işkence edildiğini görüyor, onlara sabır tavsiye ediyor ve cennetle müjdeliyordu. Yasir ailesi bu örneklerden sadece biridir. Sümeyye ve eşi Yasir günlerce süren işkenceden sonra şehit edildiler. Nebi: 'Sabredin ey Yasir ailesi! Sizin buluşma yeriniz cennettir.' demekten başka bir şey yapamıyordu; çünkü onlara yardım edecek gücü yoktu.

– Yardım isteyenin azgın bir şahsiyet olması:

'Ahalinin farkında olmadığı bir zamanda şehre girdi. Orada kavgaya tutuşmuş iki adam gördü. Biri kendi taraftarlarından, diğeri düşmanlarından. Onun taraftarlarından olan, düşman olana karşı (Musa'dan) yardım istedi. Musa ona yumruk attı ve onu öldürdü. Dedi ki: 'Bu, şeytanın işidir. Şüphesiz ki o, apaçık saptırıcı bir düşmandır.' '[605]

İsrailoğullarından bir mümin Musa'dan (as) yardım istiyor. Musa hiç düşünmeden yardıma koşuyor. Ancak bir gün sonra aynı adamın başka biriyle kavga ettiğini görüyor. Bu defa hemen yardım etmiyor ve farklı bir yol izliyor:

'(İşlediği cinayet nedeniyle) şehirde korku içinde ve etrafı gözetleyerek sabahı etti. (Bir de ne görsün!) Dün kendisinden yardım isteyen kişi (yine) ona seslenip yardım istiyor. Musa ona dedi ki: **'Sen apaçık azgın bir kişisin.'** O ikisinden düşman olanı yakalamak isteyince, Musa'ya dedi ki: 'Ey Musa! Dün birini öldürdüğün gibi bugün de beni mi öldürmek istiyorsun? Sen, sadece yeryüzünde bir zorba olmak istiyor, ıslah edicilerden olmak istemiyorsun.' '[606]

Yardım isteyenin azgın bir şahıs olduğunu belirtiyor ve ilk olayda olduğu gibi düşmana vurmak yerine yalnızca ayırıyor, düşmanı tutmak istiyor. İlkinde aktif olarak olaya müdahale eden Musa (as), ikincide pasif müdahalede bulunuyor ve yalnızca düşmanı yakalamaya yelteniyor.

604. bk. 64/Teğabûn, 16
605. 28/Kasas, 15
606. 28/Kasas, 18-19

Yardım isteyen mümin azgın tabiatlı ve şerli bir insan/grup ise; yapılacak yardım onları ıslah etmeyip azdıracaksa, onlara pasif bir yardımda bulunabilir. Bu da mümkün değilse yardım terk edilebilir.

– Antlaşma durumunda olması:

Müminler bir toplulukla antlaşma yapmış ve yardım isteyenlere yapılacak yardım bu antlaşmaya aykırı ise; yardım etmezler. Hudeybiye Antlaşması tamamlandığında, Ebu Cendel (ra) zincirleri ve prangalarıyla antlaşma yapılan alana geldi. Antlaşma gereği Resûlullah (sav) onu babasına geri verdi. Bu durum sahabeye o kadar ağır geldi ki Ömer (ra) bu manzara sonrası Allah Resûlü'ne gelip o meşhur itirazını yöneltti.[607]

Sonuç olarak; Müslimler yardım talebinde bulunan kardeşlerine yardım etmekle mükelleftirler. Bu kardeşlik hukukunun bir gereğidir. Ancak yukarıda zikredilen şartlar durumunda yardım etmeyebilirler."[608]

• Dine Ta'n Edenler (Dil Uzatıp Ayıplayanlar)

"Şayet antlaşmalarından sonra yeminlerini bozar ve dininize dil uzatırlarsa (ileri geri konuşup ayıplayıp yererlerse), o hâlde öldürün küfrün önderlerini. Çünkü onların yeminleri yoktur. Umulur ki (bu yaptıklarından) vazgeçerler."[609]

İslam dini; İslam'a sövenleri küfrün önderi kabul eder, dine sövmeyi de savaş nedeni! Şayet İslam, Tevbe Suresi indiği gün olduğu gibi devletleşmişse dine söven küfrün önderleriyle savaşır. Şayet Mekke'de olduğu gibi İslam toplumu mustazafsa dine yönelik sövgülere sabreder.

"Onların söylediklerine karşı sabret. Ve onları güzel bir biçimde (müminin vakar ve izzetine yakışır bir tarzda) terk et."[610]

• Dini Alaya Alanlar

"Ey iman edenler! Dininizi alay ve oyun konusu edinen, sizden önce kendilerine Kitap verilenleri ve kâfirleri dost edinmeyin. Şayet müminlerseniz Allah'tan korkup sakının. Siz, birbirinizi namaza çağırdığınızda onu alay ve oyun konusu edinirler. Bu, onların akletmeyen bir toplum olmalarındandır."[611]

607. bk. Buhari, 2731-2732
608. Tevhid Dergisi, S 76, s. 8-9
609. 9/Tevbe, 12
610. 73/Müzzemmil, 10
611. 5/Mâide, 57-58

Dini alaya alanları dost edinmek yasaklanmıştır. Ayetin sonundan da anlaşılacağı gibi bu, imandan kaynaklanan bir hassasiyettir. Mümin, dinine değer vermeyen, onu aşağılayan, alaya alan insana değer vermez, onu dost edinmez. Yüce Allah'ın sınırlarını çizdiği şer'i iman, iki yönlüdür. Bir yönü sevgi ve dostluk, diğer yönü buğz ve düşmanlıktır. Sevgi ve dostluk Allah'a, Resûl'üne ve müminleredir. Buğz ve düşmanlık Allah, Resûl'ü ve müminlere düşmanlık eden, Allah ve Resûl'ünün sınırlarına rağmen yeni sınırlar koyan, zulmederek haddi aşan müstekbirleredir. Dini alaya alanlara müdahale edecek gücü olmasa dahi, kalbinden buğzederek ve onların dostluğundan teberrî ederek tepkisini belli eder.

- **Dinimizden Dolayı Bizimle Savaşanlar**

"Allah, ancak dininizden ötürü sizinle savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkarmış ve çıkarılmanıza yardım etmiş olanları dost edinmenizi yasaklar. Kim de onları veli/dost edinirse işte bunlar, zalimlerin ta kendileridir."[612]

Dinimiz/İnancımız nedeniyle bizimle savaşan, yurdumuzdan süren veya bunları yapanlara yardımcı olanlar din düşmanı insanlardır. Bunlarla aramızda hiçbir dostluk bağı olmaz, olmamalıdır. Böyleleriyle kurulacak dostluk, kişinin zalimleştiğini gösterir. Kendine, fıtratına, aklına ve hepsinden öte inancına zulmetmiştir. Böylelerini dost edinmek onların İslam/din düşmanlığını önemsizleştirmek, meşrulaştırmak anlamına gelir. Yüce Allah böylelerine sevgi beslemekle imanın aynı kalpte olmayacağını haber verir:

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden bir topluluğun -babaları, oğulları, kardeşleri, aşiretleri dahi olsa- Allah ve Resûl'ü ile sınırlaşan insanlara **sevgi beslediğini göremezsin.** Bunlar, (Allah'ın dinimizden) kalplerine imanı yazdığı ve onları kendinden bir ruhla desteklediği kimselerdir. Onları altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennete sokar. Allah onlardan razı olmuştur. Onlar da (Allah'tan) razı olmuşlardır. Bunlar, Allah'ın taraftarlarıdır. Dikkat edin! Hiç şüphesiz Allah'ın taraftarları, galip gelecek olanlardır."[613]

- **Dinimizden Dolayı Bizimle Savaşmayanlar**

"Allah, sizinle dininizden dolayı savaşmamış ve sizi yurtlarınızdan çıkarmamış

612. 60/Mümtehine, 9
613. 58/Mücadele, 22

olanlara iyilik yapmanızı ve adaletli davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah, adaletli olanları sever."[614]

Müşrikler içinde, itikadi farklılıklarımıza rağmen duyarlı, insani hassasiyetleri gelişmiş bireyler/topluluklar vardır. Bunlar müminlere açılan din savaşına iştirak etmez, bu savaşın sahiplerine yardım etmezler. Bunlarla aramızdaki ilişki iyilik ve adalet ilişkisidir. Umulur ki Allah böylelerinin iyiliklerini hidayetlerine vesile kılar.

"Umulur ki Allah, sizinle onlardan düşmanlık ettikleriniz arasında (onları İslam'a hidayet edip) bir sevgi bağı kılar. Allah (her şeye) güç yetirendir. Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[615]

Hakîm İbni Hizâm'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'Ey Allah'ın Resûlü! Cahiliye dönemimde Allah'a yakınlaşmak için yaptığım sadaka, köle azadı veya akrabayı gözetmek gibi hayırlardan mükâfat alabilir miyim?' diye sordum.

Bunun üzerine Nebi (sav) bana, 'Geçmişte yaptığın hayırlar sayesinde Müslim oldun.' dedi."[616]

İslam Dinine Açılmış Modern Haçlı Savaşı

Tarih boyunca İslam dinine birçok kez savaş açıldı. Moğol istilası ve Haçlı seferleri bunlardan bazısıdır. Biz bu savaşlar yerine, bugün hâlihazırda sürmekte olan bir savaşa, "Modern Haçlı" savaşına değinmek, savaşın tabiatına dair bazı bilgiler vermek istiyoruz.

"11 Eylül hadisesinden sonra İslam âlemine yönelik başlatılan ve Bush'un ağzından 'Haçlı Seferi' olduğu itiraf edilen işgal, genişleyerek devam ediyor. Arap Baharı'yla başlayan, son beş yılda alanı iyice genişleyen ve farklı blokların da dahil olduğu işgalin bir haçlı kalkışması olduğunu Rusya da teyit etmiş oldu. Rus Ortodoks kilisesi, Rusya'nın Suriye'ye yönelik müdahalesini 'Kutsal Savaş' olarak ilan etti.

614. 60/Mümtehine, 8
615. 60/Mümtehine, 7
616. Buhari, 1436; Müslim, 123

İşgal her geçen gün farklı bir ülkeye sıçrıyor; birkaç asırdır devam eden kültür işgali, askerî müdahalelerle somut işgallere dönüşüyor. İşgaller ve sonrasında yaşanan savaşlarda iki taraf, iki farklı cephe bulunur. Her cephenin kendine özgü bir savaş stratejisi olur. Bir tarafın stratejisini çözen ve hamleleri boşa çıkaracak karşı strateji üretebilenler, dünyevi esbap yönünden savaşın galibi olurlar. Bugün küfrü temsil eden cephe tüm ayrılık ve anlaşmazlıklarına rağmen İslam âlemi karşısında Hristiyan-Yahudi Batı dünyasıdır. Ve bu işgalde tek vücut olarak hareket etmektelerdir. Maalesef küfrün karşısında din, can, namus ve mallarını müdafaa edenler farklı cephelerde farklı stratejilere sahip olmakla birlikte bir taraftan düşmanla diğer taraftan kendi aralarında çatışmaktalardır. Bu sebeple 'İslam'a müntesip olanların stratejisi şudur.' demek mümkün değildir. Daha ziyade örgütlerin ve cemaatlerin stratejisinden söz edilebilir. Bu nedenle savaşın tabiatını İslam'a müntesip yapılar üzerinden değil, düşmanın İslam ümmetine yönelik stratejisi üzerinden okumaya çalışacağız.

Savaş Açtıkları Toplumları İyi Tanıyorlar

Batı toplumu, İslam ümmetine yönelik başlattığı haçlı savaşında İslam'a müntesip toplumlar hakkında derinlikli araştırmalar yapıyor ve stratejisini bu araştırmalar üzerine bina ediyor. Napolyon'un Mısır seferi esnasında yanına hatırı sayılır sayıda ilim adamı alması ve Mısır üzerine yaptırdığı araştırmaların yirmi üç ciltlik bir külliyat oluşturması buna örnek verilebilir. Daha sonraki dönemlerde Şarkiyyat[617] adı altında yapılan çalışmaların çoğu da İslam toplumlarını inanç ve amel yönünden tanımak ve bu çalışmaların sonucuna göre İslam'a açılmış savaşta strateji belirlemek içindir. Dil, tarih, coğrafya, Kur'ân ve sünnet ilimlerine yönelik çalışmalar on binlerle ifade edilen sayılara ulaşmıştır. Yapılan bu araştırmaların bilim adına yapıldığı iddia edilse de hakikat bundan çok farklıdır. Bugün İslam toplumlarını alt üst eden Haçlı işgalinin temelini bu araştırmalar oluşturmaktadır.

Araştırmalar neticesinde Müslimlerin yumuşak karnı olan meseleleri; itikadi ve fıkhi ayrılıkları ve bunların İslam toplumunda oluşturduğu

617. Doğu toplumlarına yönelik ilmî, siyasi ve kültürel araştırmalar yapan ilme "şarkiyyat", bununla meşgul olan ilim adamına da "müsteşrik" denir.

çatlakları iyi tahlil etme fırsatı buluyorlar. Öyle ki bölge insanının dahi ismini duymadığı aşiretler hakkında araştırmalar görülebiliyor. Masum akademik tespitler gibi duran çalışmaların; İslam'a müntesip toplumların nasıl çatıştırılacağına, aralarında bulunan derin ayrılıkların tespitine ve ihtiyaç hâlinde, kabuk tutmuş sosyal yaraların nasıl kanatılacağına dair siyasi ve askerî karar alıcılara yol gösterdiği çok açıktır.

Kendilerine savaş açılmış olan ve kıyamete kadar bu savaşın süreceğine inanan Müslimlerin de düşmanlarını çok iyi tanımaları gerekir. Düşmanını hakkıyla tanımayanın, ona karşı Rabbani ve hikmete dayalı bir mücadele planı hazırlaması düşünülemez. Rabbimiz ve Resûl'ü de (sav) bizlerden mücrimleri ve onların yollarını tanımamızı istemiştir.

'Suçlu günahkârların yolları apaçık belli olsun diye, ayetlerimizi işte böyle tafsilatlandırıyoruz.'[618]

Allah'ın (cc), Kitab'ını açık ve ayrıntılı kılmasının hikmetlerinden biri mücrimlerin Müslimler tarafından iyi tanınmasıdır. Bu ayetin amelî tefsiri olan Allah Resûlü (sav), muhatabı olan dinleri ve sahiplerini çok iyi tanırdı. Müslim olmak için kendisine gelen Adiy ibni Hatim'i o dönemde müntesibi çok az bulunan bir Hristiyan mezhebinin fıkhi bir ayrıntısına kadar tanıdığını görüyoruz.[619]

Yine Hudeybiye Antlaşması esnasında da muhataplarını çok iyi tanıdığına ve gelen elçilerin karakterine uygun şekilde müşriklerle konuştuğuna şahit oluyoruz. Dört ayrı elçiyle dört farklı üslupta konuşmuş ve her birinin mizacına uygun bir şekilde davranıp mesajını istediği sonucu elde edecek şekilde düşmanlarına ulaştırmalarını sağlamıştır.[620]

Batı tarafından kendisine savaş ilan edilmiş İslam ümmetinin âlimlerinden

---

618. 6/En'âm, 55
619. " 'Ey Adiy! Müslim ol ki kurtulasın.'
'Benim dinim var.'
'Ben senin dinini senden daha iyi biliyorum.'
'Benim dinimi benden daha iyi nasıl biliyorsun?'
'Evet, sen Rakusiye'den değil misin? Kavminin dörtte bir ganimetini yemiyor musun? Bu senin dininde sana helal değildir…." (Ahmed, 19378)
620. bk. Sîretu İbni Hişâm, 2/311-314

bir grubun Batı'yı dinî, siyasi, tarihî, kültürel ve iktisadi anlamda tanıması ve bu alanda uzmanlaşması bir zarurettir. Bu işi özellikle İslami ilimlerde derinleşmiş âlimlerimiz yapmalıdır. Bu alan, yazı ve konuşmalarında yabancı kelime kullanmayı kültür, ayyaş batılı feylesofların sarhoşluk hezeyanlarını felsefe zanneden düşünür (!) taifesine bırakılmayacak kadar ehemmiyetlidir.

İslam'a Müntesipler Arasında Ayrım Gözetmiyorlar

Haçlı askerlerinin İslam'a ve Müslimlere saldırılarında itikadi ve amelî mezhep gözetmeden İslam dinine müntesip topluluklara saldırdıklarını biliyoruz. Afganistan'da yaşayan Diyobendi bir mutasavvıf, Irak'ta yaşayan Baasçı bir milliyetçi, Kafkasya ve Bosna'da yaşayan İslam'dan ismi dışında hiçbir şekilde haberdar olmayan bir avam, Mısır ve Türkiye'de demokrasiyi araç olarak kabul eden haçlı birliklerine destek olan muhafazakâr demokratlar, tevhid ve sünnet üzere yaşayan veya itikadi ve amelî olarak hata içerisinde olan direniş gruplarının bu saldırılardan nasibini aldığını görüyoruz.

Bazı gruplar ısrarla bu savaşın kendilerine yönelik olduğunun propagandasını yapsa da yaşadığımız vakıa bu savaşın İslam'a müntesip tüm toplumlara yönelik olduğunu ve amacın İslam'ı yeryüzünden silmek olduğunu göstermektedir.

Geçmiş sayfalarda gördüğümüz gibi; bu ümmetin içinde puta tapanlar, müşriklere katılanlar, itikadi ve ahlaki sapkınlıklar olacaktır. Bugün, Allah Resûlü'nün (sav) bu haberlerini bilfiil müşahede ediyoruz. Bu durum bizi şirke şirk, müşrike müşrik, sapıklığa sapıklık, puta put… demekten alıkoymamalı. Zira bu isimleri ve bu isimlere bina edilen hükümleri veren Allah'tır. Allah'ın (cc) dininden olanlara düşen, teslim olmaktır. Ancak İslam'a ve Müslimlere savaş açanların tevhid-şirk veya bidat-sünnet ayrımı yapmadan, bir bütün olarak İslam'a saldırdığı da bir gerçektir. İnancına şirk, ameline bidat bulaştırmış bir gruba yönelik saldırı, ne şirk ne de bidat nedeniyledir. Tek neden; onun İslam'a intisap etmesidir. İşgalci mermileri selefî-sufi, modernist-gelenekçi, İhvan-Hizbuttahrir ayrımı yapmamaktadır. Onlar için şu ân katlettikleri, yarın katledecekleri, bir sonraki gün katledecekleri ayrımı vardır. Sırası gelenler ve sırasını bekleyenler… Evet, birbirimizin

itikadi ve amelî hastalıklarını kabul etmeyelim. Ancak Haçlıların istediği gibi birbirimizle savaşmayalım da. Zira bu iç savaş (gruplar arası çatışma) yalnızca Haçlıların projesine hizmet ediyor. Birbirimizi tevhide ve sünnete davet edelim, emr-i bi'l ma'ruf yapalım, tartışalım… Ama aklını yitirmiş insanlar gibi savaşmayalım.

Bu noktada Allah Resûlü'nün (sav) şu hadisini hatırlamanın yararlı olacağı kanaatindeyiz:

'Allah Resûlü bize, 'Kıyamete yakın zamanlarda herc olur.' dedi.

Ben, 'Ey Allah'ın Resûlü herc nedir?' dedim.

O da, 'Öldürme olayıdır.' dedi.

Orada bulunan bazı Müslimler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Biz, bir yılda müşriklerden şu kadarını öldürürüz.' dediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Herc, müşrikleri öldürmek demek değildir, fakat sizler birbirinizi öldüreceksiniz. Hatta kişi komşusunu, amca oğlunu ve akrabasını öldürecektir.' dedi.

Orada bulunanlardan bir kısmı, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bugünkü aklımız bizde olduğu hâlde birbirimizi mi öldüreceğiz?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'Hayır o zamanda toplumun çoğunluğunun akletme yeteneği kalmayacak ve aklını kullanamayan birtakım kimseler de o gün iş başına geçmiş olacaktır.' dedi.'[621]

İslam'a savaş açan modern Haçlıların kendi aralarında çok ciddi ihtilafları vardır. Hristiyanlığın farklı mezheplerini temsil eden ve birbirlerini din dışı kabul eden mezhepler, ekonomik ve siyasi anlamda menfaatleri çatışan ülkeler, İslam'a yönelik savaşta tek safta duruyor ve aralarındaki anlaşmazlıkları bu savaşta yan yana durmaya engel görmüyorlar. Savaştıkları toplumların farklılıklarını ön plana çıkarıyor, kendi aralarındaki farklılıkları ısrarla gizliyorlar. Bu, bir savaş stratejisidir. Aslında bu hikmettir. Âdeta, Allah Resûlü'nün (sav) sünnetini tatbik ediyorlar. O (sav) İslam toplumu içindeki itikadi/siyasi/ahlaki muhalefeti, yani münafıkları nasıl ustalıkla idare

621. İbni Mace, 3959

etmişti? İnsanlar, 'Muhammed ashabını öldürüyor.' demesin diye, onlara dokunmamıştı. Var mı öğüt alan?

Savaşın Hedefinin İslam Değil Belli Bir Grup Olduğunu Israrla Vurgularlar

Batı, ağız birliği etmiş gibidir. Çeşitli platformlarda ısrarla ve altını çizerek bu savaşın İslam'a karşı olmadığını İslam'ın aslında barış ve huzur dini olduğunu, batının derdinin insanlığı tehdit eden ve en fazla Müslimlere zarar veren bazı örgütler olduğunu belirtirler. Bu savaşın asıl hedefi bazen El-Kaide bazen İslam Devleti, Boko Haram, Eş-Şebab ya da radikal Filistinliler olur. Bu habis propagandanın bir aldatmacadan ibaret olduğunu medeniyetler çatışması tezinin mucidi Samuel Huntington (Voice of America) Amerika'nın Sesi'ne yaptığı açıklamada şöyle itiraf etmiştir:

'Batı medeniyetinin önündeki en büyük tehdit; İslam fundamentalizmi değildir. Bizatihi İslam'ın kendisidir. İslam'ı doğrudan düşman ilan etmek Müslümanları asırlık uykusundan uyandırır. İslam fundamentalizmi ve İslami terör maskesi altında saf dışı ve imha edilmek istenen İslamiyet'tir.'

Batı literatürünü tanıyan Muhammed İmara, savaşın mahiyetini anlamamıza yardım edecek şu alıntıları nakleder:

'Daha önceki Amerika Başkanı Bush, 11 Eylül 2001 olayının akabinde teröre karşı savaş ilan eden ilk başkandır, lakin bu terörün ne olduğuna dair bir açıklama, bir tanımlama yoktur. Bu savaşı kutsal Haçlı savaşı olarak tanımlamış, Afganistan ve Irak'a savaş açmıştır. Amerika'ya ait tanıklıklar şunu ortaya koymuştur: Terörden maksat İslam'dır; Batı modernizmini, Batı laisizmini ve özellikle de Batı değerler sistemini kabul etmeyen İslam'dır.

Francis Fukuyama, Newsweek'te (Aralık 2001-Şubat 2002) şunu yazmıştır:

'Şu anda cereyan eden çatışma basitçe teröre karşı değildir; köktenci İslam inancına karşıdır. Bu inanç, Batı modernizmine karşıdır ve laik devlete karşıdır. Bu köktenci ideoloji, esas itibarıyla komünizmden daha tehlikelidir. **İstenen İslam'ın içinde bir savaştır ve İslam, Batı modernizmini, Batı laisizmini ve şu Hristiyanlık ilkesini kabul edinceye kadar sürecektir: 'Kayser'e ait olanı Kayser'e, Allah'a ait olanı da Allah'a bırak.'** '

Richard Nixon ‘Ele Geçen Fırsat’ isimli kitabında Amerika’nın, İslam köktenciliğinden maksadının ne olduğunu şöyle açıklamıştır: ‘Onlar İslam medeniyetini diriltmek, İslam şeriatını uygulamak, İslam’ı hem din hem devlet kılmak istiyorlar. Onlar geçmişe baksalar da bundan gelecek için bir kılavuz oluşturmak istiyorlar. Onlar muhafazakâr değiller, devrimcilerdir.’

Bu tanıklıkları izleyen eski İngiliz Başbakanı Margaret Thatcher da şöyle diyor: ‘İslami terör 11 Eylül olaylarını, Bin Ladin’i ve Taliban’ı suçlu bulanları kapsıyor, **Batılı değerleri reddedenleri ve menfaatleri Batı ile çelişenleri kapsıyor.**’

Siyonist oryantalist Bernard Lewis, Newsweek’te (Sayı 14, Ocak 2004) şunu yazdı:

‘Bugünkü terör, İslam ile Batı arasındaki uzun çatışmanın bir parçasıdır. İslam’ın dayandığı ahlak nizamı, Batı Hristiyanlık ve Yahudiliğinde olandan farklıdır. **Bu savaş dinler arasında bir savaştır.**’

2000 seçimlerinde başkan yardımcılığına aday olan Amerikan senatör Joseph Lieberman şunu yazmıştı: ‘Arap ve İslam Devletleri ile ilgili çözümün tek yolu ve çaresi, Amerika’nın, onlara, zorunlu gördüğü değerler, sistemler ve siyasetleri dayatmasıdır. Amerika’nın bağımsızlık beyannamesinde ilan ettiği semboller ve ilkeler Amerika’nın sınırlarında sona ermez, diğer devletlere de uzanır’.

Bu tanıklıklar gösteriyor ki, Amerika’nın teröre karşı savaşı hakikatte İslam’a karşı savaşıdır.

Amerika’nın Afganistan savaşında, Siyonist gazeteci Thomas Friedman, Peşaver’den, New York Times’ta şunu yazmıştı:

‘İslam bölgesinde cereyan eden **gerçek savaş medreselere karşı savaştır**, bu sebeple derhal askerî hamlemizi bırakıp yeni bir nesil ve yeni bir toprak kurmak üzere **modern okul kitaplarıyla silahlanmaya dönmemiz gerekiyor; bu nesil ki, dostluğumuzu kabul ettiği gibi siyasetlerimizi de kabul edecektir**; bu nesil oluşuncaya kadar bu mıntıkada biz kendimize dost bulamayız.’ ’ (Yeni Şafak Gazetesi, Muhammed İmara ve Batı’nın Terör İstismarı, 4 Ekim 2020 Pazar)

İslam'a karşı açtıkları savaşın bir taifeye yönelik olduğunu söyleyenler, İslam'a müntesipleri tuzaklarına düşürmüş ve başarıya ulaşmışlardır. Batı'nın şeytanlaştırıp savaşın karşı cephesi ilan ettiği yapılara beraat ilan etmek ve bu suretle terörle arasına mesafe koyduğuna inanmak birçok camia tarafından belli aralıklarla tekrarlanan vird hâline getirilmiştir. Kimisi bu tuzağa aldanmış kimisi ise tapındığı dünyanın nimetlerinden mahrum olmamak istediğinden ve izzeti kâfirlerin dostluğunda aradığından bilinçli bir şekilde bu oyunun bir parçası olmuştur. Batı'nın ötekileştirdiği yapıların itikadi ve amelî olarak yanlış kabul edilen hatalarından uzak olmakla, bunlardan külliyen beraat ilan edip Batı'nın yanında saf tutmayı ayırt edemeyenler sıranın kendisine gelmesini bekleyen kurbanlık koyun misalidirler. Evet, Batı'nın şeytanlaştırdığı grupların ciddi itikadi ve ahlaki sorunları var. Bu sorunlar her şeyden önce İslam'a zarar veriyor. Sorunların farkında olmak ve sorunlardan teberri etmek şer'i bir sorumluluk. Ancak bu, bizi Haçlı safında İslam'a müntesip gruplara karşı savaşa savurmamalıdır.

Batı her ne kadar bu savaşın belli yapılara yönelik olduğunu dile getirse de onun için tüm İslam'a müntesip toplumlar bu savaşın karşı cephesidir. Sadece sırası gelenler ve sırasını bekleyenler vardır.

Savaşı Her Cepheden Yürütüyorlar

Batı bu savaşı verirken, Müslimlere sadece askerî olarak saldırmıyor. Savaşın sonuç alması için her alanda savaşıyor. Ülkelerin eğitim müfredatına müdahale ediyor. Batı'nın değerlerini kutsayan, yanlış tarih bilinciyle yetişen, İslam medeniyetinin gerilemeye, Batı medeniyetinin ilerlemeye vesile olduğuna inanan nesiller yetişmesini sağlıyor. Görsel ve yazılı medya aracılığıyla evleri işgal ediyor. Evlerimize, yani korunaklı kalelerimize giriyor; zihinlerimizi Batı medeniyetinin hurafeleriyle dolduruyor, ahiret merkezli bir ümmeti dünyayı seven, ölümden korkan bir ümmet hâline getiriyor. Dünya hayatının tek gayesinin daha iyi standartlarda yaşamak olduğuna inandırdığı insanları, sadece dünya için yaşamaya ikna ederek daha savaşa başlamadan yenilmelerini sağlıyor. Başarı, kariyer, toplumsal statü gibi kulağa hoş gelen sloganlarla İslam'ın yardımlaşma ve sadakate

dayalı iş ahlakını zedeleyip bencillik ve hırs üzere kurulu kapitalist iş ahlakını yaygınlaştırıyor…

Amaç ne? Yüce Allah'ın hezimet ve çöküş sebebi olarak bildirdiği dünya sevgisi ve ölüm korkusunu yaygınlaştırmak. Henüz savaşa/işgale başlamadan İslam toplumunu yenilgiye uğratmak.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

'Yemek yiyenlerin yemek kabının başına üşüştükleri gibi insanların size karşı birleşip başınıza üşüşmeleri yakındır.'

Biri, 'O gün biz sayıca az olduğumuz için mi (bu duruma düşeriz)?' diye sorunca,

'Hayır, bilakis o gün sayıca oldukça fazlasınız. Fakat selin kenara attığı çer çöp gibi (değersiz)siniz. (Öyle ki:) Allah düşmanlarınızın kalbinden sizin mehabbetinizi çekip çıkarır ve sizin kalbinize de vehn koyar.' diye buyurdu.

'Vehn nedir, ey Allah'ın Resûlü?' diye sorduklarında, şöyle buyurdu:

'Dünya sevgisi ve ölüm korkusu.' '[622]

Dikkat çekici bir başka nokta ise; Haçlılar, kutsal kabul ettikleri bu savaşa destek olan tüm çalışmaları değerli kabul ediyor ve yaygınlaşması için çaba sarf ediyorlar. Allah'ın (cc) ve Resûlü'nün (sav) Müslimlere emrettiği ancak Müslimlerin ihmal ettiği bir gerçeği Haçlı, Müslimlere karşı kullanıyor. Henüz savaşın farz kılınmadığı Mekke'de Allah, Resûl'üne şöyle diyordu:

'Kâfirlere itaat etme! Ve o (Kur'ân'la) onlara karşı büyük bir cihad ver.'[623]

Kur'ân'ı insanlara öğretme, insanları onun ayetlerine davet etme Allah tarafından büyük cihad olarak kabul ediliyordu. Resûlullah (sav) ise:

'Müşriklerle mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad ediniz.'[624] buyuruyordu.

Allah Resûlü'nün (sav) bir strateji olarak zamanın en etkili propaganda aracı olan şiiri ve şairleri istihdam etmesi göz önünde bulundurulduğunda yukarıdaki emirler daha iyi anlaşılacaktır. Muhammed ibni Sirin (rh) şöyle

622. Ebu Davud, 4297
623. 25/Furkân, 52
624. Ahmed, 12246

der: '... Allah Resûlü'nün şairleri Hasan ibni Sabit, Abdullah ibni Ravaha ve Ka'b ibni Malik'ti.

Ka'b dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü, şairler hakkında kınayıcı ayetler iniyor'.

Allah Resûlü, 'Mücahid nefsi ve diliyle cihad edendir. Sizin sözleriniz onlara karşı ok darbesi gibidir.' buyurdu.

Ka'b şiirlerinde Müslimlerin kahramanlıklarını anlatır ve müşrikleri tehdit ederdi. Hasan onların ayıplarını ve eksiklerini şiirinde belirtir, Abdullah ibni Ravaha ise inançlarındaki bozuklukla onları ayıplardı.'[625]

Ashabını bu konuda teşvik eder ve bunun da hak-batıl savaşının bir parçası olduğunu, Allah tarafından desteklenmiş olduklarıyla onları müjdelerdi.

'Kureyş'i hicvediniz, çünkü sizin hicviniz onları ok yağmuruna tutmaktan daha etkilidir.'[626]

Resûlullah (sav), Kureyza Günü şairi Hassan ibni Sabit'e, 'Müşrikleri hicvet, Ruhu'l Kudüs/Cibril seninle beraberdir.' dedi.[627]

Allah Resûlü (sav) işi daha da ileri götürerek İslam ordusunun ve geride kalan Müslimlerin ihtiyaçlarını karşılayacak olanların da, kendisine iş verildiğinde bu işi hakkıyla yapanların amellerinin de İslam'ın zirvesi olan cihad ameline denk olduğunu söylerdi.

'Kim Allah yolunda cihad edecek bir mücahidi teçhiz ederse, o da cihad etmiş olur. Kim de Allah yolunda cihad eden bir mücahidin bıraktığı işleri için hayırlı halef olursa, o da cihad etmiş olur.'[628]

'İşinin hakkını veren zekât memuru Allah yolunda cihad eden gibidir.'[629]

Maalesef İslam'ın bu öğretisini Batı'nın uyguladığını ancak Müslimlerin uygulamaktan kaçındıklarını görüyoruz. Bir sahada İslam davasına hizmet edenler o sahanın dışında kalanlara küçümseyici gözlerle bakıyor, âdeta farklı hizmet sahalarında Allah'ın kelimesini yücelten ve İslam'a açılmış

625. Sîyeru A'lâmi'n Nubelâ, 2/525
626. Müslim, 2490
627. Buhari, 4123; Ahmed, 18642
628. Buhari, 2843
629. Tirmizi, 645

bu savaşta aziz İslam davasına yardımcı olmaya çalışanları ihanetle suçluyorlar. Mücahid davetçiyi; davetçi mücahidi; maddi yardımlarda bulunan, buna imkânı olmayanları; fennî çalışmalarda bulunan bu alanda hizmeti olmayanları; medyayı etkili kullananlar kitlelere değil belli zümrelere hitap edenlerin çalışmalarını istikamet üzere görmüyorlar.

Meşru daire içinde İslam'a hizmet eden; inançlarına şirk, amellerine bidat ve İslam'ın kat'i haram kabul ettiği masiyetleri bulaştırmayanların tüm hizmetlerinin İslam'ın yararına olduğunu ve her yönden kendisine savaş açılmış bulunan bir ümmetin her yönden kendini müdafaa etmek zorunda olduğunu bilmesi ve bu şuurla hareket etmesi gerekir.

Bu Savaşta Maşa Kullanmayı Tercih Ediyorlar

Rusya'nın Afganistan'da aldığı acı yenilgi, ABD'nin Afganistan işgalinde tekerrür eden hezimeti, Irak işgalinin ABD karizmasına vurduğu ağır darbe, Batı dünyasını İngiliz aklına döndürdü: İslam ülkelerinde askerî olarak bulunmak yerine Batı'nın çıkarlarına uygun hareket edecek yapılar devşirmek ya da son zamanlarda gördüğümüz gibi gayri İslami silahlı örgütleri müttefik kılıp kendi amaçları doğrultusunda savaştırmak…

Bu durum Müslimlerin dikkatini celbetmeli ve yanı başında bulunan bazı oluşumların yerli oluşumlar olmadıklarını ve zamanı geldiğinde Haçlıların sopası olarak bölge insanının başında patlayacağını bilmeleri gerekir. Yaşadığımız şu günlerde büyük şeytan diyerek ümmeti uyutan Rafizi İran'ın ve faşist emperyalistler diyerek devrim edebiyatı yapan silahlı sol örgütlerin Haçlılarla beraber İslam ümmetine saldırdığını gördük. Sövene dilsiz, vurana elsiz ılımlı Müslümanların (!) Haçlılar adına Ortadoğu'da başlayan darbe geleneğine katkıda bulunmak için gönüllü olduklarına şahit olduk. İslam'a açılmış bu savaşta Batılı devletlerin bazı grupları silahlandırdığını, bazı gruplara seçim kazandırdığını gördük… Şayet Batı İslam'a savaş açmışsa, nasıl bazı İslami (!) grupları dost ediniyor, onlara destek veriyor, onları övücü açıklamalar yapıyor?! Bu, şu demektir: Ya onları maşa olarak kullanacak ya da İslami gruplar arasında çatlaklar oluşturup, onları birbirine düşürecek. Ki; bugüne kadar yaşadığımız tecrübe de bunu gösteriyor. Batılılar bir gruba destek oluyorsa ya onu maşa olarak kullanıyor ya da

onun üzerinden karşı cephe olarak gördüğü insanları ayrıştırıyor. Bana yaramayacaksa birbirlerine de yaramasınlar, mantığıyla hareket ediyor.

Bu Savaşın Bu Bölgede ve Bölge İnsanı Arasında Kalmasını İstiyorlar

Bunun itikadi ve siyasi başlık altında toplanabilecek birçok sebebi vardır. İtikadi olarak Batılı Haçlı devletlerin kıyametten önce yaşanacak Melhame-i Kubra/Armageddon savaşlarının Şam bölgesinde yaşanacağına olan inançlarıdır. Hristiyan ve Yahudi haçlıların savaşın başlaması ve sonuçları konusunda inançları farklı olsa da bu bölgede yaşanacağına ve İslam'ın (onların tabiriyle Muhammedilerin) yeryüzünden silineceğine inanmaktalardır.

Bu savaşa bir inanç olarak değil de emperyal duygularla katılan inançsız Batılılar savaşın ağır yükünü, korku ve açlığını, yaşadıkları ülkelerde görmek istemiyorlar. Uzaktan insan hakları ve özgürlüklerle ilgili nutuklar atmak, ortopedik vicdanlarına daha makul geliyor. İnsanlığa vadettikleri medeniyetin özü refah üzere bir yaşam olduğundan savaş görüntülerinin dahi ülkelerinde sınırlı gösterimine müsaade ediyorlar. Paris, Brüksel patlamalarıyla ilgili neredeyse görsel ve yazılı medyada resim dahi bulunamazken coğrafyamızda yaşanan ve içimizi acıtan kan ve dehşet içeren görüntüler boy boy, çeşit çeşit dünya basınında gösteriliyor. Kendi ülkelerine görüntü kotası koyanların İslam âlemiyle ilgili bu cömert tavırları üzerinde iyice düşünülmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bu savaşın farkında olan İslami kesimin ilk yapması gereken, savaşın bölgede kalıcı olmaması için çaba göstermek olmalıdır. İslam ülkelerinde patlayan bombaların, yapılan eylem ve faaliyetlerin çoğu bu dine müntesip insanlara zarar vermekte, bu savaşın asıl sahibi olan Haçlıların memleketlerinde refah ve huzur içinde yaşamalarını sağlamaktadır. Bağdat'ta, İstanbul'da, Sana'da, Kahire'de patlayan bombalar ve yapılan eylemlerin çoğu için aynı şeyi söylemek mümkündür. Daha kötüsü Haçlıların çatı kurumu olan NATO yetkilileri müteaddid defalar bu savaşın bu topraklarda sürmesi ve Müslümanlar arasında olması gerektiğini dillendirdiklerini de bilmek gerekir."[630]

630. Tevhid Dergisi, S 49, s. 15-21

Din İslam'dır, Bizler de Müslimiz!

Kur'ân, sünnet ve Arap lugatında din kavramını incelediğimizde insan hayatına yön veren her sistemin bir din olduğunu görürüz. Yasa, gelenek, racon, beşeri ideolojiler, her türlü izm, akım, moda, siyasi ve iktisadi dünya görüşü bir dindir. Yüce Allah'ın razı olduğu din bir tanedir, o da İslam'dır. İslam, Allah'ın (cc) yegâne dinidir. Hiçbir dinle bir araya gelmeyi, karışmayı, anılmayı... kabul etmez. Başına veya sonuna eklenen her ek, onu İslam olmaktan çıkarır. İslami Sosyalizm, İslami Demokrasi, İslami Mistisizm (Tasavvuf) veya Geleneksel İslam, Modernist İslam, Selefi İslam, Akılcı İslam, Kur'ân İslam'ı; bunların herbiri İslam'ı İslam olmaktan çıkaran ek ve takılardır. Zira Allah'ın dininin adı İslam'dır, önünde veya ardında bir takı yoktur. Dinimizin adı İslam, bu dine müntesip olanların adı -teslim olan anlamında- Müslim'dir.

"Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır..."[631]

"...O (Allah) sizleri bundan önce de bunda da Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar diye isimlendirdi ki, Resûl size, siz de insanlara şahitlik edesiniz..."[632]

Bugün İslam'a müntesip toplumlar, moda olan her akımı bir şekilde İslam'la ilişkilendirmek istemektedir. Bu vahim yanlışın ardındaki saik; İslam'ı tanımamak ve moda/popüler olanı İslam'la ilişkilendirerek İslam'ı yücelteceğini sanma yanlışıdır. İslam, Allah'ın dini olarak en yüce, en azizdir. Onun değer kazanmak için hiçbir düşünceyle ilişkilendirilmeye ihtiyacı yoktur. Herhangi bir düşünce sisteminde **İslam'a benzer** öğretiler olabilir. Ancak bu benzerlik asla o şeyi İslam, İslam'ı da o şey yapmaz. Zira sureten benzerlikler olsa da hakikatler farklıdır. Biri meşruiyetini Allah'tan almakta beriki insandan. Birinin gayesi Allah'ı razı etmek berikinin bir ideolojiyi tahkim etmek. Biri sırf Allah istedi diye yapılmakta beriki akla uygun olduğu için... İsimler ve şekiller benzeyebilir, ancak kaynak, amaç ve niyetler kesinlikle farklıdır. Hâliyle her gördüğümüz -zahiren- yararlı

631. 3/Âl-i İmran, 19
632. 22/Hac, 78

şeyi İslam'a bağlamak veya onu İslam ismiyle anmak, İslam'ı anlamamaktır. Bir örnekle açıklayalım:

İslami Demokrasi… İsimlendirmenin gerekçesi şudur: İslam'da şura vardır. Demokraside millet adına istişare eden ve karar alan vekiller vardır. Öyleyse demokrasi, İslam'ın siyasi yönetim şeklidir. Allah'a sığınırız: Bu, hem İslam'a hem demokrasi gibi beşerî bir dine iftiradır. Şöyle ki;

- İslam'da "Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır." Zira Allah yaratıcıdır, mülkün sahibidir ve noksansız bir ilme sahiptir. Yaratması, sahip olması ve her şeyin en iyisini bilmesi nedeniyle egemenlik/otorite/hâkimiyet O'na (cc) aittir.

"…Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir."[633]

"Bilmez misin ki göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Allah'tan başka ne bir dostunuz ne de bir yardımcınız vardır."[634]

"…De ki: 'Siz mi daha iyi biliyorsunuz yoksa Allah mı?'…"[635]

Demokrasilerde ise egemenlik kayıtsız şartsız milletin, daha doğrusu milleti/partileri yönlendiren müstekbirlerindir. Hâlihazırda kapitalist cahiliyede yaşadığımız için egemenlik sermayenin elindedir.

- İslam'da egemenlik hakkında Allah'ın (cc) hiçbir ortağı yoktur. Allah (cc) bu hakkı kimseye devretmez. Zira hâkimiyet, O'nun (cc) rububiyet ve uluhiyetinin bir tecellisidir. Rububiyet ve uluhiyetinde ortağı olmadığı gibi, tecellisi olan hâkimiyette de ortağı yoktur.

"…Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."[636]

"…'Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)'"[637]

633. 7/A'râf, 54
634. 2/Bakara, 107
635. 2/Bakara, 140
636. 12/Yûsuf, 40
637. 18/Kehf, 26

"(O Allah) ki; göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. O, çocuk edinmemiştir. Mülkünde/hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı yoktur. Her şeyi yaratmış (yarattıklarını bir düzen ve ölçü içerisinde) takdir etmiştir."[638]

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var? ..."[639]

Demokraside ise partileşen, sermaye biriktiren, seçilen... her birey/topluluk egemenlikte ortak olabilir.

• Demokraside her şey istişare edilebilir. Tartışmaya açılmayacak hiçbir konu yoktur. İslam'da ise Allah'ın kesin hükümleri hiçbir surette tartışmaya açılamaz. Örneğin namaz, oruç, faiz, zina... Allah'ın (cc) sınırları ve apaçık hükümleridir. Bu hükümlerin meşruiyetini tartışmaya açan İslam'la tüm bağlarını koparmış olur. Zira İslam bir bütündür. Onun bir öğretisini inkâr eden tümünü inkâr etmiş olur.

"Kim de Allah'a, meleklerine, resûllerine, Cibril'e ve Mikail'e düşmanlık ederse şüphesiz ki Allah, kâfirlerin düşmanıdır."[640]

"Yahudiler, Cibril'in (as) savaş meleği olduğunu öne sürerek Peygamber'e (sav) gelen vahyi kabul etmediklerini söylediler. Allah (cc) onları Allah'ın, meleklerin ve resûllerin düşmanı olarak ilan etti. Çünkü bir iman esasını inkâr, tüm iman esaslarını inkâr etmek gibidir.

Nuh'un (as) Kavmi yalnızca Nuh'u (as) inkâr ettiler. Ama Allah (cc) şöyle buyurdu: 'Nuh'un Kavmi gönderilen resûlleri yalanladı.'[641] Bir peygamberi inkâr etmelerine rağmen, tüm peygamberleri inkâr etmiş kabul edildiler."[642]

• Demokraside "çoğunluk" ilahtır. Çoğunluğun kabul ettiği, İslam'a uysun veya uymasın meşru kabul edilir. İslam'da ilah Allah'tır (cc). Tüm yeryüzü karşı çıksa da Allah'ın (cc) hükmü haktır, yegâne meşru hükümdür.

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden)

638. 25/Furkân, 2
639. 42/Şûrâ, 21
640. 2/Bakara, 98
641. 26/Şuarâ, 105
642. Tevhid Meali, s. 14, Bakara Suresi, 98. ayetin açıklaması.

Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir. Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[643]

" ... Andolsun ki, sana gelen ilimden sonra onların hevalarına/arzularına uyacak olursan kesinlikle zalimlerden olursun."[644]

"De ki: 'Sizin (Allah'a) ortak koştuklarınız içinde hakka iletebilecek var mı?' De ki: 'Allah'tır hakka ileten.' Hakka ileten (Allah mı) uyulmaya daha hak sahibidir, yoksa kendisine yol gösterilmedikçe doğruyu bulamayan (putlar ve onlar adına konuşan din bezirganları) mı? Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz? Onların çoğu yalnızca zanna uyar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir."[645]

- **Demokraside vatandaş olmak seçme-seçilme hakkı için yeterlidir. Devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkes toplumsal istişarenin seçen veya seçilen olarak üyesidir. İslam'da istişare yalnızca Müslimler arasındadır ve Yüce Allah Nebi'sine Müslimlerle istişareyi emretmiştir.**

"Onlar Rabblerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. **İşleri, aralarında istişare iledir.** Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler."[646]

"Allah'ın rahmeti sayesinde onlara karşı yumuşak oldun. Şayet kaba, katı kalpli biri olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlar için bağışlanma dile, **işlerinde onlarla istişare et.** (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever."[647]

Şimdi; kaynağı, amacı ve uygulaması bu denli farklı iki sistem/din, sırf istişare noktasındaki benzerlik nedeniyle nasıl aynı kabul edilebilir?[648]

643. 6/En'âm, 115-116
644. 2/Bakara, 145
645. 10/Yûnus, 35-36
646. 42/Şûrâ, 38
647. 3/Âl-i İmran, 159
648. Demokrasiyle İslam'ı eşitleme tahrifine karşı çalışmalar için bk.
Tevhid Dergisi Hâkimiyet Sayısı, Basım Yılı 2015
Demokrasi Dindir, Ebu Muhammed El-Makdisi, Şehadet Yayınları

Bunun gibi son dönemlerde duymaya başladığımız İslami/Yeşil Kemalizm,[649] İslam mistisizmi[650] ve İslami Sosyalizm kavramları da böyledir. Bunların her biri kaynağı, gayesi ve uygulaması İslam'dan tamamen farklı birer din, birer öğretidir. Önüne veya arkasına İslam yazmakla İslamileşmezler. Birileri hem İslam'ı hem de beşerî ideolojileri rahat bırakmalı, her bir ideolojiyi kendi adıyla anmalıdır.

Mezhebî Aidiyetlerin ve Tarihî Şahsiyetlerin İslam'ı Gölgede Bırakması

İslam ismi başka dinlere ön veya arka takı olmaz. Aynı şekilde mezhebi aidiyetlerin gölgesinde veya arkasında kalmaz, kalmamalıdır. Şayet mezhebî aidiyet İslam kimliğinin önüne geçiyorsa, kişi, mezhebi din edinmiş demektir.

"Allah'ın boyası! Kim Allah'tan daha güzel boyaya sahip olabilir? Ve biz O'na kulluk edenleriz."[651]

İslam, Allah'ın boyasıdır. İnanan ve teslim olan insan için Allah'ın boyası yeterlidir. Üstüne mezhebî bir boya, aidiyet ve kimliğe ihtiyaç yoktur. İslam dininin rol modelleri, öncüleri, örnekleri de bellidir. Bunlar İslam'ın peygamberleri, Muhacir ve Ensar'ın öncüleridir.

"Ona İshak'ı ve Yakub'u armağan ettik. Hepsini hidayet ettik. Bundan önce de Nuh'u ve soyundan olan Davud, Süleyman, Eyyub, Yusuf, Musa ve Harun'u da hidayet etmiştik. İşte muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları böyle mükâfatlandırırız. Zekeriyya, Yahya, İsa ve İlyas'ı da (hidayet ettik). Hepsi salihlerdendi. İsmail, Elyesa, Yunus ve Lut'u da (hidayet ettik). Ve hepsini âlemlere üstün kıldık. Onların babaları, soyları ve kardeşlerinden bir kısmını da (hidayet

---

Hâkimiyet Allah'ındır, Ziyaeddin El-Kudsi, Hak yayınları

Asrımızın Yesakı, Ziyaeddin El-Kudsi, Hak yayınları

Çağdaş Fikir Akımları, Muhammed Kutub, Beka Yayınları, s. 14-267

Günümüz Mürcie Saldırılarına Karşı Şüphelerin Giderilmesi, Murat Gezenler, Şehadet yayınları, s. 47-65

649. İslam ve Kemalizm karşılaştırması için bk. Tevhid Dergisi, S 94, s. 5-10

650. Tasavvuf ve İslam arasındaki farklar için bk. Tasavvuf: Tanımı-Menşei-İslam'la İlişkisi; Tarikatta Rabıta ve Nakşibendilik, Feriduddîn Aydın, Tevhid Basım Yayın; Teorik ve Pratik Açıdan Tasavvuf ve İslam, İbrahim Sarmış, Ekin Yayınları

651. 2/Bakara, 138

ettik). Onları seçtik ve dosdoğru yola hidayet ettik. Bu, Allah'ın hidayetidir. Onunla dilediği kullarını hidayete erdirir. Şayet onlar şirk koşmuş olsaydı muhakkak, yaptıkları her şey boşa giderdi. İşte bunlar, kendilerine Kitap, hüküm ve nübüvvet verdiklerimizdir. Şayet (onların davetine muhatap olan insanlar, onlardan miras olarak kalan nübüvvet, hüküm ve Kitab'ı) inkâr edecek olursa hiç şüphesiz, onların yerine onu inkâr etmeyen bir topluluğu vekil kılarız. **Bunlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların yolunu takip et.** De ki: 'Ben, bunun için sizden bir ücret istemiyorum. O, yalnızca âlemlere bir hatırlatmadır.' "[652]

"Muhacir ve Ensar'dan öncüler, ilkler ve onlara ihsan üzere tabi olanlar (var ya)! Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlar için altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. En büyük kurtuluş budur işte."[653]

Geçmiş ümmetler Allah'ın boyası olan İslam'ı ve İslam'ın öncülerini unutunca üç ayrı koldan sahih dinden saptılar. Yeni aidiyetler ve öncüler, İslamlarını gölgede bıraktı. Önce üç ayrı kolda yaşanan sapmaya sonra günümüze bakalım:

– "Allah tarafından indirilmiş Kitab'ın yerine, beşer eliyle yazılmış kitaplar ikame ettiler. Allah'ın (cc) Kitabı'nı şerh/tefsir etmek için yazılan kitaplar, zamanla aslın yerini tuttu.[654]

– Kalpleri Allah tarafından arındırılmış (muhles), kendilerine Kitap ve hüküm/hikmet öğretilmiş hidayet imamlarının yerine, onların vârisi olduğunu iddia ettikleri âlimleri ikame ettiler. Zamanla âlim, peygamberin yerini aldı; hatta Allah'ın yerini alıp rabbleştirildi.[655]

---

652. 6/En'âm, 84-90
653. 9/Tevbe, 100
654. "Onlar, dinlerini farklı kitaplar hâlinde parçaladılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir." (23/Mü'minûn, 53)

Lugat âlimlerinden Zeccac'ın belirttiği gibi ayette geçen زُبُرًا kelimesi kitap ve sahife anlamına gelen زَبُورٌ kelimesinin çoğuludur. Her bir grup daha iyi anlamak ve açıklamak için kitaplar yazmış, sonra da bu kitapları din edinmişlerdir. Vahyi açıklamak için yazılan kitaplar, zamanla asıl olan kitabın yerini almıştır. Artık ihtilaf edildiğinde onlara başvurulmakta; Kitab'ın ayetleri onlara göre değerlendirilmekte (!) ve vahiymiş gibi sürekli tilavet edilip, pasajları hıfzedilmekte; üzerinde tefekkür ve tedebbür edilmektedir, (bk. 2/Bakara, 79)

655. "**Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler.** (Oysa) onlar yalnızca bir olan **İlah'a** ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak **eden**) hiçbir ilah yoktur. **(Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir.**" (9/Tevbe, 31)

– Yeni kökler ve aidiyetler -mezhepler- icat ettiler. 'Nesturi' dediler, 'Ferisi' dediler, 'Saduki' dediler… Yeni kökler ve aidiyetler icat ettikçe farkında olmadan asıldan uzaklaştılar. Kendilerini bozulmuş ve sapkın topluluklardan ayırmak için icat ettikleri aidiyetler; zamanla öğretiye, sonra bir usule dönüştü. Dillerindeki vahyi dahi bu aidiyetlerin/mezheplerin süzgecinden geçirmeden kabul etmez oldular.

Ana yoldan saptırıcı bu üç yan yolu dikkatle düşünün. Sonra bugüne tatbik edin. Allah'ın rahmet ettikleri müstesna pek de değişen bir şey olmadığını göreceksiniz.

Kendisini bilinçli gören Müslimlerin dahi -buna biz de dâhiliz, Allah'ın yardımıyla düzelmeye çabalıyoruz- Musa Peygamber'den (as) çok Ahmed ibni Hanbel'i; Harun'dansa (as) İbni Teymiyye'yi; Zekeriyya, Yahya, Lut ve Elyasa (as) gibi imamlardan çok Necd imamlarını; yumuşak kalpli ve munib İbrahim'den (as) çok Gazali ve mutasavvıf âlimleri; Muhacir ve Ensar'ın öncülerinden çok muasır âlimleri tanıdığımızı göreceksiniz… Kendimizi tanıtmamız istendiğinde Eş'ari olduğumuzu, Maturidi olduğumuzu, Ehl-i Sünnet olduğumuzu, Selefi ya da Mutezili olduğumuzu… söylediğimizi; ama bir türlü asıl köklerimizle tanınmadığımızı göreceksiniz. Rabbimden dileğim bize doğru olanı göstermesi ve ona uyacak kuvvet vermesidir."[656]

"**Muhsin** olarak/Kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışarak yüzünü Allah'a **teslim** eden ve hanif olan İbrahim'in milletine **uyandan daha güzel bir dine** kim sahip olabilir? Ki, Allah İbrahim'i dost edinmiştir."[657]

Ayet-i Kerime, en güzel dinin üç sıfatını beyan etmiştir: En güzel din; içinde ihsan, teslimiyet ve İbrahim'in (as) yoluna ittiba olan İslam dinidir. İhsan; Allah'ı görüyormuşçasına veya O'nun (cc) bizi gördüğünü bilerek en güzel şekilde kulluk yapmak, kişinin elinden gelenin en iyisini ortaya koymasıdır. Teslimiyet; yalnızca Allah'a teslim olmak, yani amasız, fakatsız, lakinsiz bir kulluk etmektir. Yüzünü Allah'a teslim etmek, O'nun dışında bir otorite, egemenlik, efendilik tanımamak; bir efendiye, kayıtsız şartsız teslim olmaktır. İbrahim'in milletine uymak örneklikte/öncülükte isti-

656. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 229-230
657. 4/Nisâ, 125

kamettir. Allah'a (cc) giden yolda, yoldan sapmamak için doğru bir rehber seçmektir. Doğru çizgide (istikamet) yürüyüşü sürdürmektir. Güzel dinin formülü ihsan, teslimiyet ve ittibadır. Üçünden biri olmadığında din ya temelden ya da yapıdan zarar görecektir. Allah'ın razı olduğu ve güzel olarak nitelendirdiği din işte budur!

Başta ve sonda, yerde ve gökte hamd Allah'adır.

CAHİLİYE

CAHİLİYE

Vahyin, tevhid akidesini inşa ederken kullandığı kavramlardan biri cahiliyedir. Tevhid inanç ve amelinin tam karşısında konumlanan şirk inanç ve amelinin adı olan cahiliye; hem Kitab'ın hem de sünnetin sıklıkla kullandığı kavramlardandır. Kur'ân-ı Kerim bazen "Allah'a dair hak olmayan cahiliye zannı";[1] bazen "cahiliyenin hükmü";[2] bazen "cahiliye teberrücü/açıklık saçıklığı";[3] bazen "cahiliye hamiyyeti/cahiliye asabiyeti"[4] diyerek bu kelimeyi kavramlaştırmıştır. Kimi zaman şirk toplumunun inancına, kimi zaman ahlaki/amelî yönüne dikkat çekmek için cahiliye kavramını kullanmıştır. Allah Resûlü de (sav) benzer şekilde "cahiliye davası/ırkçılığı",[5] "cahiliye hasleti"[6] ve ahlaki bazı davranışları mahkûm etmek için "cahiliye kalıntısı"[7] ifadesini kullanmıştır.

Cahiliye Kavramının Açıklaması

Lugatta Cahiliye

Cahiliye "ce-hi-le/cehl" kökünden türemiş bir mastar türüdür. Cahiliyenin anlaşılması için cehalet kelimesinin anlaşılması elzemdir. Dil âlimlerinden İbnu'l Faris (rh) der ki: "(Kelimenin kökü olan) c-h-l harflerinin iki asli anlamı vardır. Biri ilmin aksidir. Diğeri ise mutmainliğin zıddı olan istikrarsızlıktır."[8]

1. bk. 3/Âl-i İmran, 154
2. bk. 5/Mâide, 50
3. bk. 33/Ahzâb, 33
4. bk. 48/Fetih, 26
5. bk. Buhari, 4905
6. bk. Müslim, 934
7. bk. Buhari, 30; Müslim, 1661
8. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 1/489, c-h-l maddesi

Buna göre, Araplar bu kelimeyi bilgisizlik ve istikrarsızlık/ölçüsüzlük anlamında kullanmıştır.

Kur'ân'da geçen kavramları açıklayan Râğıb El-İsfehânî (rh) der ki: "Cehalet üç kısımdır:

- Nefsin ilimden yoksun olması, (bilgisizlik)
- Bir şeyin gerçeğinin aksine inanmak, (hatalı bilgi)
- Yapılması gerekenin aksini yapmak, (hatalı eylem)."[9]

Lisânu'l Arab eserinin sahibi İbnu'l Menzûr (rh) yukarıdaki anlamlara ek olarak şu anlamı zikreder: " 'Sergiledikleri iffetli tavır nedeniyle cahil, o (ihtiyaç sahibi müminleri) tanımaz.' ayetinde, akıllının/bilgilinin zıddı anlamında kullanılmamıştır cahil. Bu ayette kasıt hıbre (tecrübe/deneyim) zıddıdır..."[10]

Bu açıklamalardan sonra diyebiliriz ki lugatta cahiliye; bilgisizlik, ölçüsüzlük, ağırbaşlılığın zıttı olan acelecilik ve taşkınlık, hafifmeşreplik, yanlış bilgi (hurafe-zan), yüzeysellik ve doğru bilinenlerin gereğinin yapılmadığı düzenin adıdır.

Kur'ân'da Cahiliye ve Cehalet

Cahiliye; cahilce inanış ve eylemlerin bir araya gelmesiyle oluşan düzenin adıdır.

Cahiliye kavramını doğru anlamak için önce Kur'ân'a konu olan cehalet örneklerine bakacak, sonra cahilliklerin oluşturduğu sistemin/toplumun genel unvanı olan "cahiliye" kavramına bakacağız. Başka bir ifadeyle önce parçayı çözümleyecek sonra bütüne odaklanacağız. Nüzul sırasına göre ayetleri okuyalım:

– "Rahmân'ın kulları yeryüzünde tevazu ile yürür. **Cahiller** kendilerine sataştığı zaman: 'Selam olsun size!' derler."[11]

Bu ayette Yüce Allah insanları iki kısma ayırmıştır: Rahmân'ın yeryü-

9. El-Mufredât, s. 209, c-h-l maddesi,
10. Lisânu'l Arab, 11/130, c-h-l maddesi,
11. 25/Furkân, 63

zünde tevazu içinde yürüyen kulları ile **onlara sataşan, laf atan cahiller**. Ayet kısa ve öz ifadelerle bir toplumun portresini çizmiştir. Bir tarafta vakar, sükûnet, hayâ, iffet ve tevazu içinde[12] itikadlarındaki izzeti edep olarak davranışlarına yansıtmış, söz (selam) ve amelde (tevazu) estetiği bir araya toplamış[13] insanlar var… Diğer tarafta yol kenarlarına tünemiş sefihçe, cahilce, şuursuzca muvahhidlere sataşan bir grup var. **Bu ayette cahil; Rahmân'ın kullarına sataşan, onlara laf atan, onları alaya alan ahlaksız kimsedir.**

Bu ayetin bir benzeri Kasas Suresi'nde mevcuttur:

– "Boş/amaçsız/faydasız şeyi duyduklarında ondan yüz çevirir ve: 'Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de size. Size selam olsun, biz **cahillerden** olmak istemiyoruz.' derler."[14]

Mücahid (rh) ayeti şöyle tefsir eder: "Bu ayet müşrik olup daha sonra iman eden bir topluluk hakkında indi. Onların kavimleri (iman etmelerinden dolayı) onlara eziyet ederdi."[15]

– "Lut'u da (kavmine yolladık). Hani o, kavmine demişti ki: 'Siz göz göre göre bu fuhşiyatı mı işliyorsunuz? Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz? (Hayır, öyle değil!) **Siz cahillik etmekte olan bir topluluksunuz.**' "[16]

Bu ayette cehalet; Allah'ın sınırlarını çiğnemek, O'nun (cc) koyduğu toplumsal yasalara karşı çıkmak ve cinsel sapkınlığa yönelmektir. Zira Allah, insanoğlunu kadın ve erkek olarak yaratmış ve nikah akdiyle onları birbirine helal kılmıştır.

"Kendilerinde sükûnet bulup (huzura kavuşasınız diye) sizin için nefislerinizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhamet kılması da O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır."[17]

Fıtratı değiştirmek şeytani bir projedir. Şeytan hem itikadi hem de ahlaki

12. bk. Tefsîru't Taberî, 19/293, Furkân Suresi, 63. ayetin tefsiri
13. bk. Bedâiu't Tefsîr, 3/199-200, Furkan Suresi 63. ayetin tefsiri
14. 28/Kasas, 55
15. Tefsîru't Taberî, 19/597, Kasas Suresi, 55. ayetin tefsiri
16. 27/Neml, 54-55
17. 30/Rûm, 21

olarak, Allah'ın yarattığı fıtratı değiştirmek ister. Zira fıtratın bozulması; inancın, ahlakın, toplumsal dokunun… bozulması demektir.

"Allah ona lanet etmiştir/etsin. Dedi ki: '(Kasem olsun ki) senin kullarından belirlenmiş bir pay edineceğim. Onları saptıracağım, onları (boş) kuruntularla oyalayacağım, onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını kesecekler, onlara emredeceğim Allah'ın yarattığı (fıtratı) değiştirecekler.' Kim de Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, hiç şüphesiz apaçık bir hüsrana uğramış olur. Onlara vaatte bulunur ve onları (boş) kuruntularla oyalar. Şeytanın onlara vaadi aldatmadan ibarettir. Bunların barınağı cehennemdir. Ondan kaçış bulamayacaklardır."[18]

Bu ayette cahil; şehevi taşkınlık yapan, eşcinsel ilişkilere meyleden sapkın kimsedir. **Maalesef ölçüleri ters yüz eden cahiliye ahlakı, bu cehaleti "onur" diye isimlendirmiş, bu taşkınlığı savunan eylemlere "onur yürüyüşü" adını vermiştir. Vahiy diliyle konuşulacak olursa "cehalet yürüyüşü" adını vermek daha yerinde olacaktır.**

– " 'Ey kavmim! (Davetim karşılığında) sizden mal talep etmiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir. Ben, iman edenleri kovacak değilim. Onlar Rabbleri ile karşılaşacaklardır. Fakat ben, sizlerin **cahillik** eden bir topluluk olduğunuzu düşünüyorum.' "[19]

Nuh'un (as) kavmi, ona tabi olan mustazafları bahane ederek davetine karşı çıkmış, mustazaf Müslimleri yanından uzaklaştırmasını, müstekbirlerin/mutref sosyetenin hatırı için mustazaf/gariban insanları kovmasını istemiştir.

"Kavminin kâfir olan seçkinleri demişlerdi ki: 'Biz seni, ancak kendimiz gibi (sıradan) bir insan olarak görmekteyiz. Sana uyanların da içimizden sığ görüşlü ve en değersiz insanlar olduğuna inanıyoruz. (Kaldı ki) sizin (hak ehli olmanızı gerektirecek), bize karşı bir üstünlüğünüz olduğunu da düşünmüyoruz. Tam aksine, sizlerin yalancılar olduğunuzu sanıyoruz.' "[20]

Bu (zımni) talep üzerine Nuh (as) onları cahillik etmekle suçlamıştır. Bu ayete göre cahil; insanları nesep, ırk, ekonomik durumuna göre sınıflara ayıran, bu sınıflardan bazılarını üstün gören kimsedir. **Oysa Allah indinde**

18. 4/Nisâ, 118-121
19. 11/Hûd, 29
20. 11/Hûd, 27

üstünlük takva iledir; ırk, nesep ve mülk insanı ne yüceltir ne de alçaltır. İnsanı yücelten şey takva, yani kulluk bilincidir.

"Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[21]

– "Nuh, Rabbine seslendi: 'Rabbim! Muhakkak ki, oğlum da benim ailemdendir. Ve hiç şüphesiz senin vaadin haktır. Ve sen (en doğru ve en sağlam hüküm veren) Ahkemu'l Hâkimîn'sin.' Dedi ki: 'Ey Nuh! Şüphesiz ki o, senin ehlinden değildir. O, salih olmayan bir ameldir. Hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme! **Cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum.**' "[22]

Yüce Allah Nuh'a (as) yalnızca ailesini ve müminleri gemiye almasını emretmiştir. Ailesiyle ilgili " … Aleyhlerinde (helak olacaklarına dair) hüküm verilmiş olanlar hariç … "[23] diyerek bir uyarıda bulunmuştur. Nuh (as) oğlunun dalgalar arasında kaldığını görünce babalık duyguları harekete geçmiş, bu fıtri şefkatle Allah'a yönelmiş, oğlunu kurtarmasını istemiştir. Bunun üzerine, Yüce Allah'ın yukarıda okuduğumuz uyarısına muhatap olmuştur. **Bu ayete göre cahil; bilgisi olmayan şeyi Allah'tan isteyen, küfrü tercih etmesine rağmen yakınlarını dost edinen, insanlara amelleriyle değil akrabalık bağlarına göre muamele edilmesini isteyen kimsedir.** Cahiliye toplumlarında ayrıcalıklı, imtiyazlı, birilerine yakın olduğu için yasal sorumluluklardan muaf tutulan insanlar vardır. Yine cahiliye toplumlarında dostluk ve düşmanlık akrabalık esasına göre düzenlenir. Aynı dinden olmasa da akraba, dost; aynı dinden olsa bile akraba olmayan, düşman bilinir. İslam, iman esası üzere birbirini dost edinen ve İslami sorumluluk konusunda tüm toplumu eşitleyen bir anlayış getirmiş; cahiliyenin insanları sınıflara ayıran, bazı sınıfları diğerlerinden üstün tutan ırkçı, ulusalcı, kafatasçı, sınıfçı anlayışını mahkûm etmiştir.

– " 'İşte!' dedi. 'Beni kendisinden dolayı kınadığınız budur. Andolsun ki onu

21. 49/Hucurât, 13
22. 11/Hûd, 45-46
23. bk. 11/Hûd, 40

elde etmek istedim, o ise korundu. Ve (tekrar) andolsun ki emrettiğimi yerine getirmezse hapsedilecek ve elbette, küçük düşürülenlerden olacaktır.' (Bu tehditler üzerine Yusuf) demişti ki: 'Rabbim! Zindan, bunların beni davet ettiği şeyden bana daha sevimlidir. Tuzaklarını benden defedip uzaklaştırmazsan onlara meyleder ve **cahillerden olurum.**' "[24]

"Aziz'in karısı, Yusuf'u (as) yoldan çıkarmak için türlü yollara başvurmuş, bir türlü amacına ulaşamamıştı. Sonunda Yusuf'u (as) zindana atılmak ve toplum içinde küçük düşürülmekle tehdit etmişti. Yusuf da (as) okuduğumuz yakarışla Mevla'sına yönelmiş, O'ndan (cc) kendisini korumasını istemişti. Müfessirlerden Amr ibni Murra ve Mukâtil ibni Süleymân, Yusuf'un (as) sakındığı cahilliği (onların tuzak ve tehditlerine uyup) günaha düşmek olarak tefsir etmişlerdir."[25]

Bu ayete göre cahil; cahiliye toplumunun tehdit ve türlü tuzaklarla yaygınlaştırdığı fuhşiyata bulaşan; Allah'a tutunarak ve O'na (cc) sığınarak korunmayan kimsedir.

Cahiliye demek; fuhşiyat ve münkeri yaygınlaştıran düzen demektir. O sistemden uzak duranları alaya alarak, küçümseyerek, ötekileştirerek, çağın gerisinde kalmakla suçlayarak... psikolojik veya fiili baskı uygulamak demektir.

"Kavmi: 'Onları yurdunuzdan çıkarın. (Çünkü) onlar temizlenen insanlardır.' demek dışında bir cevap vermemişti."[26]

Cahiliye sisteminde yaşayıp bu cahilliğe bulaşmamak; onların ekranlardan saçtığı itikadi ve amelî necasetten korunmak; tehdit ve tuzaklara direnebilmek için Allah'a çokça sığınmak, O'na (cc) tutunmak (i'tisam) gerekir.

– "Demişti ki: '**Cahil** olduğunuz zamanlarda Yusuf'a ve kardeşine yaptıklarınızı hatırladınız mı?' "[27]

Kardeşleri Yusuf'u (as) kıskanmış, kuyuya atıp ölüme terk etmiş sonra

24. 12/Yûsuf, 32-33
25. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 11/599, 37311-37312 No.lu rivayetler
26. 7/A'râf, 82
27. 12/Yûsuf, 89

da babalarına yalan söylemişlerdi. Yusuf (as) onların bu tutumunu 'cahil olduğunuz zaman' diyerek isimlendirmiştir.

Bu ayete göre cahil; kıskanç, Allah'ın bir başkasına ihsan ettiği maddi ve manevi nimetleri kabullenemeyen ve bu ahlakı onu kötülük yapmaya, hile ve tuzak kurmaya iten kimsedir.

– "Şayet (davetinden) yüz çevirmeleri sana ağır geliyorsa yerde tünel açıp veya göğe merdiven dayayarak onlara bir delil/mucize getirebiliyorsan (yap). Allah dileseydi onların tamamını hidayet üzere toplardı. **(Öyleyse) sakın cahillerden olma.** (Davetine) ancak (anlamak için) dinleyenler icabet eder. Ölüleri ise Allah diriltir sonra da O'na döndürülürler. Dediler ki: 'Ona Rabbinden bir ayet/mucize indirilmesi gerekmez miydi?' De ki: 'Hiç şüphesiz Allah, ayet/mucize indirmeye kâdirdir. Fakat onların çoğu bilmezler.' "[28]

Ayet Allah Resûlü'ne hitap etmektedir. Müşrikler sürekli ondan (sav) ayet/mucize istemektedir. Müşriklerin davet karşısında takındığı tavır Allah Resûlü'nü (sav) üzmektedir. Özellikle "Bir ayet/mucize gösterirsen sana inanır, tabi oluruz." sözleri Allah Resûlü'nü sancılı düşüncelere sevketmektedir. Ancak Yüce Allah onların ayet talebine karşı çıkmakta, davete odaklanması için Nebi'sini uyarmakta ve kimlerin iman edeceğini açıklamaktadır. Anlaşılan o ki "Acaba bir ayet/mucize göstersem inanırlar mı?" düşüncesi Allah Resûlü'nü ciddi anlamda meşgul etmektedir. Bunun üzerine sert bir üslupla vahiy tarafından uyarılmıştır.

Bu ayete göre cahil; Allah'ın hidayete erdirmediği insanları hidayete erdirmek için ayet/mucize göstermek isteyen, müşriklerin inanmak için öne sürdüğü şartlarda samimi olduğuna inanan kimsedir.

Zira cahiliye toplumu gerçeklikle bağını koparmış, ne konuştuğunu bilmeyen, yüzeysel insanlardır. Onları konuşmaya sevkeden bilgi sahibi olmak, o bilgiyi düşünceyle bir inanç hâline getirmek veya hakka tabi olma sancısı değildir. Onlar cahil ve sathi bir topluluktur. O ân akıllarına geleni söylemekte beş dakika sonra söylediklerini unutmaktadırlar. Hâli bu olan bir topluluğun iddialarını kale almak, ilim ve düşüncenin davranışlarına yön verdiği muvahhidlere yakışmasa gerektir.

28. 6/En'âm, 35-37

"Şayet onlara bir ayet/mucize gelse kesinlikle iman edeceklerine dair var güçleriyle yemin ettiler. De ki: 'Ayetler/Mucizeler yalnızca Allah katındadır. Ayetler/Mucizeler gelse bile yine de inanmayacaklarını fark etmediniz mi/anlamadınız mı?' İlk defa iman etmedikleri gibi (yine inanmasınlar diye) kalplerini ve gözlerini ters çeviririz. Ve onları azgınlıkları içinde bocalar vaziyette bırakırız. Şayet melekleri onlara indirsek, ölüler onlarla konuşsa her şeyi karşılarına toplasak, Allah dilemedikçe iman edecek değiller. **Fakat onların çoğu cahillik ediyorlar.**"[29]

Hem, unutmamak gerekir ki; İslam olmayan onlar değildir. İslam olmalarına engel olan kalplerin yegâne sahibi olan Allah'tır. Şayet onların kalbinde hayır görse, ayete gerek kalmadan onları İslam'a hidayet ederdi.

– "De ki: 'Ey **cahiller!** Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?' "[30]

"Kureyşliler Allah Resûlü'ne mallar vermeyi ve böylelikle Mekke'nin en zengini olmasını, kadınlardan istediğiyle evlenmesini, kendisine tabi olmayı vadettiler.

Bu sözlerinin ardından Allah Resûlü'ne, 'Bu bizim sana teklifimizdir ey Muhammed. İlahlarımıza sövmeyi bırak. Onlar hakkında kötü konuşma. Şayet yapmayacaksan senin ve bizim için çözüm olacak bir tavsiye sunuyoruz.'

Allah Resûlü, 'O nedir?' dedi.

Onlar da, 'Bir sene sen bizim ilahlarımız olan Lât ve Uzzâ'ya ibadet et biz de senin ilahına bir sene ibadet edelim.' dediler.

Allah Resûlü, '(Teklifiniz hakkında) Rabbimden vahiy gelene kadar bekleyeceğim.' dedi.

Levhi Mahfuzdan Kâfirûn Suresi ve Zümer Suresi'nin, 'De ki: 'Ey cahiller! Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?' ayetinden 'Bilakis, yalnızca Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol.' kısmına kadar olan ayetleri indirildi."[31]

29. 6/En'âm, 109-111
30. 39/Zümer, 64
31. Tefsîru't Taberî, 24/662, Kâfirûn Suresi tefsiri

Bu ayete göre cahil; Tevhid davetine vahyin değil toplumsal taleplerin/beklentilerin yön vermesini ve toplumu rahatsız eden tevhidî söylemlerin terk edilmesini isteyen kimsedir. Bu zımni olarak şirke dönmeyi, tevhid dinini terk etmeyi talep etmektir. Zira İslam/tevhid bir bütündür; Allah tarafından indirilmiştir. Şirk toplumunun talebi üzerine onun bir cüzünü terk/reddetmekle tamamını terk/reddetmek arasında fark yoktur.

Böyle cahilce talepler İslam toplumunda da olabilmektedir.

"İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putları olan ve sürekli o (putlara) tapan bir kavme geldiler. 'Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.' demişlerdi. 'Şüphesiz sizler, **cahillik** eden bir topluluksunuz.' demişti."[32]

İsrailoğulları'nın bu talebine dair Katâde (rh) şöyle der: "Bu (talep) Allah'ın vahdaniyetinde şüphe etmelerinden değildir. Ancak manası; bize tazim edeceğimiz ve bu tazimle Allah'a yakınlaşacağımız bir şey yap demektir. Bunun dinlerine zarar vermeyeceğini düşündüler. **Bu, onların şiddetli cehaletlerindendir.**"[33]

Henüz İslam'a girmiş bir grup sahabi Allah Resûlü'nden benzer bir talepte bulunmuş; Nebi (sav) onları ağır bir dille kınamıştır.

Ebu Vâkid El-Leysî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) Huneyn'e çıktığında yolda müşriklerin silahlarını astıkları bir ağaç olan 'Zat-u Envat' adı verilen bir ağacın yanından geçti. İnsanlar, 'Ey Allah'ın Resûlü! Onların Zat-u Envat'ı olduğu gibi bize de bir Zat-u Envat tayin et.' dediler.

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Subhanallah! Bu söz Musa'nın kavminin Musa'ya, 'Ey Musa! Bize o insanların taptıkları tanrıları gibi bir ilah yap…'[34] sözlerine benzedi. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler kendinizden önceki Yahudi ve Hristiyanların yoluna mutlaka uyacaksınız.' "[35][36]

– "Âd (Kavmi'nin) kardeşi (Hud'u) hatırla. Hani o, kavmini Ahkaf (denilen mevkide) uyarmıştı. Muhakkak onun önünde ve ardında birçok uyarıcı geçmişti: 'Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Şüphesiz ki ben, sizin için büyük günün

32. 7/A'râf, 138
33. Tefsîru'l Beğavî, 3/274, A'râf Suresi, 138. ayetin tefsiri
34. 7/A'râf, 138
35. Tirmizi, 2180
36. Rivayetin tafsilatına dair bk. Güncel İtikad Meseleleri, s. 250

azabından korkuyorum.' Dediler ki: '(Yalanlarınla) bizi, ilahlarımızdan uzaklaştırmak için mi geldin? Şayet doğru sözlülerdensen, bizi tehdit ettiğin (azabı) getir (bakalım).' Dedi ki: '(Azabın ne zaman geleceğine dair) bilgi Allah'ın katındadır. Ben ise kendisiyle gönderildiğim (hakikatleri) size tebliğ ediyorum. **Fakat ben, sizi cahillik eden bir toplum olarak görüyorum.**' "[37]

Hud (as) kavmini tevhide davet etmiştir. Onlar ilahlarını terk etmeyeceklerini ve Hud'un (as) davetine kanmayacaklarını (!) belirterek tevhid davetine karşı çıkmışlardır. Hud (as) onları cahillik etmekle suçlamıştır.

Bu ayete göre cahil; Allah'ın dışında ibadet ettiği sahte ilahlara körü körüne bağlılık gösteren, peygamberlerin davetine cahiliye taassubuyla karşı çıkan insandır. Cahil; söylenen sözün deliline bakmaksızın, mensubu olduğu topluluğun kabullerine uyup uymadığına bakan kimsedir.

Cahiliye taassubuyla ilahlara bağlılık göstermek; tüm cahilî toplumların ortak vasfıdır:

"Seni gördüklerinde, yalnızca seni alaya alıyorlar (ve diyorlar ki): 'Allah göndere göndere bunu mu resûl olarak gönderdi?' (Ve şöyle diyerek övünüyorlar:) 'Şayet üzerlerine titreyip onların etrafında kenetlenmeseydik, neredeyse bizi ilahlarımızdan saptıracaktı.' Azabı gördükleri zaman, kimin yolu daha sapkınmış bileceklerdir/anlayacaklardır."[38]

" 'İlahları tek bir ilah mı yaptı? Gerçekten bu çok ilginç/şaşılacak bir şeydir.' İleri gelenler harekete geçti ve: 'Yürüyün, ilahlarınıza sahip çıkın (onlara bağlılıkta direnç gösterin). Şüphesiz ki bu, (sizden) istenen bir şeydir.' (dediler.)"[39]

– "Sonra kuşkusuz ki Rabbin, **cehaletle/bilgisizce** kötülük işleyen sonra bunun ardından tevbe edip (hâllerini) düzeltenlere, (evet) şüphesiz ki Rabbin, (böylelerine karşı) (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) pek Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[40]

Kur'ân-ı Kerim günah işlemeye "cahilce/bilgisizce kötülük yapmak" demiştir. Bu ifade iki ayette daha yer alır:

37. 46/Ahkâf, 21-23
38. 25/Furkân, 41-42
39. 38/Sâd, 5-6
40. 16/Nahl, 119

"Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde de ki: 'Selam olsun size. Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı. (Şöyle ki:) Sizden her kim **cehaletle/bilgisizce** bir kötülük yapar, sonra onun ardından tevbe eder ve (hatasını) düzeltirse, hiç şüphesiz O (Allah), (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[41]

"Allah'ın (kabul edeceğine söz vererek) üstlendiği tevbe, **cehaletle/bilgisizce** günah işleyen sonra çabucak tevbe edenler içindir. Bunların tevbesini Allah kabul eder. Allah (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[42]

Selef müfessirlerinin cumhuruna göre cehaletten kastedilen; o işin günah olduğunu bilmemek değildir. Bu daha ziyade kişinin kendini bilmemesi, haddini bilmemesi, Allah'ın (cc) yücelik ve azametini unutarak O'na (cc) isyan etmesidir. Onlara göre her isyan bir cehalettir; hükmü bilinsin veya bilinmesin… [43]

– "(Hatırlayın!) Hani Musa kavmine demişti ki: 'Allah, bir inek/sığır kesmenizi emrediyor.' Demişlerdi ki: 'Bizimle alay mı ediyorsun?' **Musa: 'Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım.' demişti."**[44]

İsrailoğulları arasında faili meçhul bir cinayet işlenmiş, toplum cinayetin aydınlatılmasını talep etmiştir. Buna binaen Musa (as), Allah'ın emri olarak bir inek kesmelerini istemiştir.

Onlar faili meçhul bir cinayetin aydınlatılmasıyla inek kesme arasındaki bağı kuramadığından "Bizimle alay mı ediyorsun?" diyerek, şaşkınlıklarını göstermiştir. Musa (as) "Hayır, alay etmiyorum." demek yerine "Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım." cevabını vermiştir.

Bu ayete göre cahil; alaycı, dinî meseleleri dahi hafife alabilen kimsedir.

– "Ey iman edenler! Fasık biri size bir haber getirdiğinde, onu (iyice araştırıp doğru

41. 6/En'âm, 54
42. 4/Nisâ, 17
43. Bu, seleften İbni Abbas (ra), Ebu'l Aliye (rh), Katâde (rh), Suddi (rh), Ata (rh), İbni Zeyd (rh) ve Mücahid'den (rh) nakledilen iki görüşten biridir. Buna mukabil Dahhak (rh) ve Mücahid'den bir görüş burada kastedilenin kasten/yasak olduğunu bilerek günah işlemek olduğunu söylemişlerdir. (bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 6/146-150, 16739-16766 No.lu rivayetler)
44. 2/Bakara, 67

olup olmadığını) açıklığa kavuşturun. **Tâ ki cehaletle/bilmeden bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmayasınız.**"[45]

Bu ayetin nüzul sebebi anlaşıldığında "cehaletle/bilmeden zarar verme" daha iyi anlaşılacaktır.

"Haris ibni Dırar El-Huzai (ra) dedi ki:

'Allah Resûlü'ne (sav) geldim. Beni İslam'a davet etti. İslam'a girdim ve onu ikrar ettim. Beni zekât vermeye de davet etti. Onu da ikrar ettim. Dedim ki, 'Ey Allah'ın Resûlü, ben kavmime dönüyorum. Onları İslam'a ve zekâtı vermeye davet edeceğim. Bana icabet edenlerin zekâtını toplayacağım. Siz de topladığım zekâtları getirsin diye şu şu vakitte bana bir elçi gönderirsiniz.'

Ne zaman ki Haris kendisine icabet edenlerin zekâtını topladı ve Allah Resûlü'nün gönderilmesini istediği zamana erişti; elçi (sanki) ona gelmekten engellendi ve kendisine gelmedi. Haris, Allah ve Resûlü'nün kendisine karşı öfkelenmiş olabileceklerini düşündü. Bunun üzerine kavminin önde gelenlerini çağırıp onlara şöyle dedi: 'Allah Resûlü bana bir vakit tayin etmişti. Elçisini, yanımda bulunan zekât mallarını alması için gönderecekti. Allah Resûlü sözünden geri dönmez. Elçisinin gelmeme nedeninin ancak meydana gelen bir öfkeden ötürü olduğunu düşünüyorum. Kalkın Allah Resûlü'ne gidelim'.

Allah Resûlü, Velid ibni Ukbe'yi Haris'in yanındaki topladığı zekât mallarını alsın diye göndermişti. Velid yolun bir bölümüne gelinceye kadar yürümüş, (sonra) korkmuş ve geri dönmüştü. Daha sonra Allah Resûlü'ne gelip dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü, Haris zekâtı almamı engelledi ve beni öldürmek istedi'.

Bunun üzerine Allah Resûlü Haris'e bir elçi heyeti gönderdi. Haris ve arkadaşları da (Allah Resûlü'ne gelmek için) yola çıkmışlardı. Elçi heyeti yola koyulup Medine'den ayrılacağı vakit Haris onlarla karşılaştı.

Dediler ki: 'Bu Haris'tir'.

Haris (yanlarına) gelince onlara, 'Nereye gönderildiniz ?' dedi.

Heyet, 'Sana gönderildik' dedi.

Haris, 'Niçin?' deyince onlar, 'Allah Resûlü Velid ibni Ukbe'yi sana göndermişti.

45. 49/Hucurât, 6

Zekât mallarını almasını engellediğini ve kendisini öldürmek istediğini iddia etti.' dediler.

Haris, 'Hayır, Muhammed'i (sav) hak ile gönderene yemin ederim ki kesinlikle onu ne gördüm ne de bana geldi.' dedi.

Haris, Allah Resûlü'nün yanına gelince Allah Resûlü ona, 'Zekâttan (alınmasını) engelledin ve elçimi öldürmek istedin.' dedi.

Haris, 'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki onu ne gördüm ne de bana geldi. Ben sadece Allah Resûlü'nün elçisi bana gelmediği zaman yola çıktım. Allah ve Resûl'ünün (bana karşı) öfkelenmiş olabileceğinden korktum.' dedi.

Bunun üzerine Hucurât Suresi'nin 6-8. ayetleri indi."[46]

Bu ayette cahil; bir şeyi hakkıyla araştırmayan bir haberin sıhhatinden emin olmadan o haberle hareket eden ve yüzeyselliğiyle topluma zarar veren kimsedir.

Yüce Allah cahiliyeden kalan bu özelliği vahiyle ıslah etti ve iki adımda bu sorunu çözdü.

- İslam toplumunun haberden ziyade haberin kaynağına dikkat etmelerini istedi. Şayet haberin kaynağında "adil şahitlik" sıfatını düşüren fısk varsa onun haberinin araştırılmasını emretti.

"Ey iman edenler! Fasık biri size bir haber getirdiğinde, onu (iyice araştırıp doğru olup olmadığını) açıklığa kavuşturun. Tâ ki bilmeden bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmayasınız."[47]

- Şayet haber güvenilir bir kaynaktan geliyorsa; ona herkesin değil onu yorumlayacak yetkinlikte insanların yorum yapmasını istedi.

"Onlara emniyete ya da korkuya dair bir haber geldiğinde (haberin olumlu olumsuz etkisini hesaba katmadan) onu yayarlar. Şayet onu (kimseye anlatmadan önce) Resûl'e ya da yöneticilerine götürselerdi, olaylardan sonuç çıkarma kabiliyeti olanlar, o haberin (doğru mu, yanlış mı, bırakacağı etki faydalı mı, zararlı mı)

46. Ahmed, 18459
47. 49/Hucurât, 6

hakikatini bilirlerdi. Allah'ın sizin üzerinizde lütfu ve rahmeti olmasaydı azınız müstesna, şeytana uymuştunuz."[48]

Çünkü bazen sahih bir haber bilgisiz bir cahil veya art niyetli bir fasık yorumuyla toplumsal felakete dönüşebilir. Bu emrin ehemmiyeti, algı ve manipülasyon çağında yaşayan bizler için çok daha anlamlıdır. Toplumların masabaşı projelerle belli amaçlar doğrultusunda yönlendirildiği modern cahiliyede, en az haber kadar habere yapılan yoruma da dikkat edilmelidir.

- **Kur'ân'ın Cahil Kelimesini Kullanımından Çıkan Sonuç**

Cahiliye toplumu cahil insanlardan ve cahilce inançlardan/amellerden meydana gelen bir toplumdur. O toplumu var eden ana unsur cehalettir. Bugün biz cehaleti "bilgisizlik" anlamıyla kullanıyoruz. **Ancak Kur'âni kullanıma baktığımızda neredeyse "bilgisizlik" anlamı hiç kullanılmamıştır. Daha ziyade; hatalı bilgi ve hatalı eylem anlamı öne çıkmıştır**. Cahil, bilmeyen değil; doğru bilgiyi öğrenme çabası olmayan, bildiklerini sorgulamayan, meselelere dair yüzeysel bir bilgiye sahip olan, atalarından duyduğu bilgiyle yetinen ve toplumsal kabulleri/gelenekleri "mutlak doğru" kabul eden; söz ve eylemlerine bilgi/hilm/vakar yerine cehalet ve taşkınlığın hükmettiği, sapkın ilişkilere meyilli; insanları sınıflara ayıran ve zengini, bir ırkı, bazı makam sahiplerini diğer insanlardan üstün gören; sosyal ilişkilerinde müstehzi, din de dâhil her şeyi alaya alabilen, insanlara sataşıp laf atan; dostluk ve düşmanlığını inanç esasına göre değil ırk/toprak/cahilî değerler üzere kuran; fuhşiyatı (hususen zinayı) yaygınlaştıran, cahiliye toplumuna karşı Allah'a tutunup O'na (cc) sığınmayan; Allah'ın ona verdikleriyle yetinmeyip başkalarına verilene göz diken, tuzakçı; aklına her eseni konuşan, sathi, her söylenene kulak veren; atadan babadan duyduğu dine körü körüne bağlı olan ve hiçbir surette tartışmaya açmayan; sıkıntı duymadan günah işleyen; bilginin kaynağına bakmaksızın onu yayan ve gereğiyle amel eden… kimsedir.

Anlaşılan odur ki; Kur'ân kavramları üzerine çalışan araştırmacılar benzer sonuçlar elde eder:

"Kavramlar üzerinde semantik çalışmalarıyla tanıdığımız İzutsu, cahiliye

48. 4/Nisâ, 83

kavramının başlıca semantik yapısını üç şekilde ifade etmektedir. Ona göre cehl kelimesinin birinci ve en belirgin anlamı, insanın hareket tarzıyla ilgili olandır ki, bu da en ufak bir kızgınlık ânında irâdesini kaybedip parlayan, hırslarına hâkim olamayan insanların davranışıdır. Bu anlamda kavram, duygularını frenlemesini bilen ve akıl gücünün işâreti olan ilmin zıttıdır. İnsan hayatını bütünüyle kapsayan bir kavram olan 'cehl', 'zulm'ü de anlamamıza yardımcı olur. İkinci anlamı olayların içine nüfus edemeyen, daima sathî düşünen ve dolayısıyla her zaman basit ve isâbetsiz hükümler veren insanın entelektüel kapasitesiyle ilgilidir. Cehlin üçüncü anlamı 'bir şeyi bilmeme'dir ki, İzutsu bu şekliyle kelimenin ilmin karşıtı olduğunu, fakat Kur'ân'da önemli bir rol oynamadığını söylemektedir."[49]

Kur'ân açısından cahil; yanlış bilen veya kendini bilmeyen, ölçüsüz, hadsiz, yanlış inanç ve davranışlar sergileyen kimsedir. Zamanın en etkili siyasetçisi ve cahiliyenin teorisyeni sayılan adama cehaletin babası anlamında "Ebu Cehil" denmesi bundandır. Buna mukabil yeryüzünün en âlim insanı bir ümmidir; okuma yazma bilmemektedir. Şüphe yok ki İslam'ın cehalet ve ilim kavramına getirdiği bu yaklaşım bir devrim niteliğindedir. Ne ki diplomalı cahiller anlayamaz.

Cahiliye Düzeninin Dört Esası

Mekkî surelerde cehalet ve cahil üzerinde durur Kur'ân. "Cehalet" kelimesini dilde var olan yaygın kullanımının aksine bilinçsizlik, şuursuzluk, ölçüsüzlük olarak; vahyin mahkûm ettiği batıl inanç ve davranış anlamında kullanır. Daha sonra Medenî surelerde bunu kavramlaştırır ve "cahiliye" kavramını kullanır. Artık "cahiliye" dendiğinde sahabenin kalp ve zihin dünyasında yukarıda okuduğumuz anlamlar canlanır. Ne ki Kur'ân cehalet ve cahilin ifade ettiği tüm bu anlamları dört ifade altında toplar ve gayri İslami cahilî toplumları var eden ve ayakta tutan dört esasa dikkat çeker. Her biri Medenî surelerde yer alan kavramlaştırma nüzul sırasına göre şöyledir:

- **Zannu'l Cahiliye**: Cahiliye sisteminin **inancını/akidesini** ifade etmek için cahiliye zannı kavramını kullanır.

49. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 2/90

"Bu sıkıntılı hâlden sonra, (içinde bulunduğunuz) topluluktan (bir kısmını) bürüyen güvenli bir uyuklama indirdi. **Bir topluluk da kendi canlarını dert ediniyor, Allah'a dair hak olmayan cahiliye zannına kapılıyorlardı**. Diyorlardı ki: '(Bu savaşla ilgili) bizim bir karar yetkimiz var mı?' De ki: '(Savaş konusunda) yetki tamamen Allah'a aittir.' (Böyle söylüyorlar ama) nefislerinde sana açık etmedikleri şeyler gizliyorlar. Diyorlar ki: 'Şayet (kararlar alınırken) bizim de yetkimiz olsaydı (savaşmak için Medine dışına çıkmayacak ve) burada öldürülmeyecektik.' De ki: 'Siz evlerinizde olsaydınız dahi, haklarında ölüm yazılanlar evlerinden çıkacak ve ölecekleri yere geleceklerdi.' (Tüm bunlar) Allah'ın sinelerinizde olanı sınaması ve kalplerinizde olanı temizlemesi içindir. Allah, sinelerde olanı bilmektedir."[50]

- **Teberrucu'l Cahiliye:** Cahiliye sisteminin **ahlak yapısını** ifade etmek için cahiliye açıklığı/çıplaklığı kavramını kullanır.

"Evlerinizde karar kılın. **İlk cahiliye kadınlarının (kendilerini görünür kılmak için) süs ve güzelliklerini açtıkları gibi yapmayın.** Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûl'üne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt! Allah, sizden (manevi) kirleri gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister."[51]

- **Hamiyyetu'l Cahiliye**: Cahiliye sisteminin **duygu durumunu**, duygulara yön veren anlayışı ifade için cahiliye taassubu kavramını kullanır.

"**Hani o kâfirler, kalplerine asabiyeti, cahiliye asabiyetini koymuştu**. Allah da, Resûl'ünün ve müminlerin üzerine sekinetini indirmiş ve onları takva kelimesi (olan Lailaheillallah'a) bağlı kılmıştı. (İşin aslı) onlar da buna layık ve ehil kimselerdi. Allah, her şeyi bilendir."[52]

- **Hukmu'l Cahiliye:** Cahiliye sisteminin **siyasi/hukuki yapısını,**yönetim anlayışını ifade etmek için cahiliye hükmü kavramını kullanır.

"**Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar?** Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?"[53]

Nüzul sırasına göre bu kavramları tek tek ele alacak, Kur'ân ve sünnet bütünlüğünde inceleyeceğiz, Allah'ın izniyle.

50. 3/Âl-i İmran, 154
51. 33/Ahzâb, 33
52. 48/Fetih, 26
53. 5/Mâide, 50

- **Cahiliye İnanç Sistemi (Zannu'l Cahiliye/Cahiliye Zannı)**

Yüce Allah cahiliye inanç sistemi için "cahiliye zannı" ifadesini uygun bulmuştur. Elbette O (cc) El-Hakîm'dir; hüküm ve hikmet sahibidir. Bu seçimin de bir hikmeti olmalıdır. O (cc) en doğrusunu bilir; bunun hikmeti cahiliye itikadının zanna dayanması, inanç esaslarının yakinden ve kesin bilgiden uzak olmasıdır.

Gerçekten de öyledir ki; ilkel olsun modern olsun, cahiliye zannın/şüphenin ürünüdür. Gönüle mutmainlik veren yakini bilgiden, kalbe sekinet getiren kesin kanıttan ve insan fıtratıyla uyumlu huzur veren vahiy bilgisinden uzaktır.

İlkel cahiliye bütün bir hayatı "atalar yolu" ile açıklar. Neye inanırlarsa inansınlar ve ne yaparlarsa yapsınlar, bunu geçmişe dayandırır, "Biz babalarımızı böyle yaparken bulduk." derler. Kimdir bu babalar, bu yaptıklarının delili nedir, bu yapılan faydalı mıdır zararlı mıdır…? Bu sorulara verecek hiçbir cevapları yoktur. Bu nedenle en basit delil karşısında sarsılır, inançlarında şüpheye düşerler.

"Onlara İbrahim'in haberini oku. Hani babasına ve kavmine: 'Neye ibadet ediyorsunuz?' demişti. Demişlerdi ki: 'Putlara ibadet ediyor ve kesintisiz onlara ibadetimizi sürdürüyoruz.' Demişti ki: 'Dua ettiğinizde sizi duyuyorlar mı? Ya da size bir fayda ve zararları dokunuyor mu?' '(Hayır, öyle değil!) Biz babalarımızı böyle yaparken bulduk. (Hiç sorgulamadan biz de aynısını yapıyoruz.)' Demişti ki: 'Gördünüz mü şu ibadet ettiklerinizi? Hem sizin hem de geçmişteki babalarınızın. Şüphesiz ki onlar, benim düşmanımdır. Âlemlerin Rabbi (olan Allah) müstesna.' "[54]

İbrahim (as) ne kadar basit bir soru soruyor: Taptığınız putlar sizi duyuyorlar mı, size bir fayda ya da zararları var mı? Bu basit soruya cevap vermek yerine "Biz babalarımızı böyle yaparken bulduk." diyorlar.

Bir başka yerde İbrahim (as) onlara delil sunuyor; küçük putları kırıyor büyük putu sağlam bırakıyor…

" 'Sen mi ilahlarımıza bunu yaptın ey İbrahim?' demişlerdi. '(Hayır, düşündüğünüz

54. 26/Şuarâ, 69-77

gibi değil!) Bilakis, onların büyüğü (olan put, öylece sağlam durduğuna göre) bunu o yapmıştır. Şayet konuşabiliyorlarsa (putlara) sorun (bakalım).' "[55]

Uğruna bir insanı diri diri yakmayı göze aldıkları inançları, bu delil karşısında yerle bir oluyor:

"Kendi iç dünyalarına dönüp (düşündükten sonra) demişlerdi ki: 'Şüphesiz ki (konuşamayan ve kendini savunamayan varlıklara ibadet etmekle) sizler zalimlerin ta kendisisiniz.' Sonra tekrar baş aşağı olup (eski hâllerine döndüler) ve 'Andolsun ki sen de bunların konuşamadığını biliyorsun.' (dediler.)"[56]

Kur'ân'ın birçok yerinde Yüce Allah'ın onlara sorduğu şudur:

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine ve Resûl'e gelin.' denildiği zaman: 'Babalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter.' derler. Onların babaları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yolu bulamamış olsalar bile (babalarının yoluna mı uyacaklar)?"[57]

Ya babaları bilgisiz, doğru yolu bulamamış, akılsız kimselerse?[58] Ya şeytan bu yolla onları alevleri dehşet saçan ateşe davet ediyorsa?[59] Ya Resûl'ün (sav) getirdiği şey babaların yolundan daha doğru, daha hayırlıysa?[60] Cahiliye inancı öyle çürük temellere dayanır ki; uğruna yaşayıp öldükleri inançlar tek bir soruyla çökebilir.

Örneğin insanı meşgul eden iki temel soru vardır: İnsanın varlık amacı nedir ve ölümden sonra ne olacaktır? İlkel cahiliye bu sorulardan ikincisine türlü cevaplar vermiştir. Ancak bu cevapların her biri zanna dayandığından, böyle hayati bir konuda dahi şüpheden ve ihtilaftan kurtulamamıştır.

" 'Allah'ın vaadi haktır, kıyamet hakkında hiçbir şüphe yoktur.' denildiğinde: 'Kıyamet de neymiş? Biz bilmiyoruz. Biz yalnızca zanda bulunduk ve biz yakinen inananlar değiliz.' dediniz."[61]

---

55. 21/Enbiyâ, 62-63
56. 21/Enbiyâ, 64-65
57. 5/Mâide, 104
58. bk. 2/Bakara, 170
59. bk. 31/Lokmân, 21
60. bk. 43/Zuhruf, 24
61. 45/Câsiye, 32

"Birbirlerine neyi soruyorlar? O büyük haberi! Onların kendisinde ihtilaf içinde oldukları (kıyameti)."[62]

Bir taraftan Allah'ın (cc) yaratıcı olduğuna, gökleri ve yeri var ettiğine inanıyorlar:

"Onlara: 'Gökleri ve yeri kim yarattı, Güneş'i ve Ay'ı kim emrinize amade kıldı?' diye soracak olsan kesinlikle: 'Allah!' diyecekler. O hâlde, nasıl oluyor da (tevhidden şirke) çevriliyorlar?"[63]

Öte yandan çürümüş kemiği kim diriltecek diye soruyorlar:

"Kendi yaratılışını unutup bize örnek verdi ve: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' dedi."[64]

Yani insanı yoktan var eden kudretin çürümüş kemiği yeniden diriltemeyeceğine inanıyorlar!

"De ki: 'Onu ilk defa var eden diriltecektir. O her türlü yaratmayı bilir.' "[65]

"Sor (bakalım) onlara! Onların yaratılışı mı daha zorlu, yoksa (yer, gök, dağ gibi) diğer yarattıklarımız mı? Şüphesiz ki biz, onları yapış yapış bir çamurdan yarattık."[66]

Görüldüğü gibi hiçbir kat'i delile dayanmayan bir zan dünyasında yaşıyorlar ve cahiliye inancı, tam bir çelişkiler yumağı! Basit bir akıl yürütmeyle tüm inanç esasları çürütülebilir, uğruna yaşayıp öldükleri itikadlarında şüpheye düşürülebilirler (şayet şüphede değillerse!).

Modern cahiliye de ilkel cahiliyeden farksızdır! Onun bilgi kaynakları da zannidir. Bu sebeple modern cahiliye insanı şüphe içindedir ve basit bir akıl yürütme karşısında inançları sarsılır. Örneğin seküler bir tanrı (!)olan bilim. Cahilî toplumlarda başına "bilimsel" kelimesini koyduğunuz her "hüküm", âdeta Kur'ân'dan bir nas muamelesi görür. Hele bir de o hükme İsviçreli bilim adamları ulaşmışsa Musa'nın (as) bizzat işittiği İlahi kelam gibi kıymete biner. Bu ifade toplumu o denli etkiler ki; yaklaşık yarım asırdır şirketler, ellerinde kalmış ve çöpe gidecek malları bu yolla cahiliye

62. 78/Nebe, 1-3
63. 29/Ankebût, 61
64. 36/Yâsîn, 78
65. 36/Yâsîn, 79
66. 37/Saffât, 11

insanına satar. Değil mi ki İsviçreli bilim adamları o şeyin faydalı olduğunu söylemiştir, artık o tartışmasız satın alınması gereken bir metadır.

"Bilimsel" denilen dogmaların ömrü bazen bir ay bile sürmüyor. İnsanın zaruri ihtiyacı olan beslenme de dâhil, cahiliye insanının (ve cahilî kaynaklara kulak verenlerin) kafası karmakarışık. Ekmek yemeli miyiz yememeli miyiz, tuz faydalı mı zararlı mı, hangi suyu içelim?.. Her şeyi bilen, El-Alîm olan Allah'ın yerine ikame edilen bilim adamları ve bilimsel çalışmaları bu soruların cevabını bulmuş değil. Üstüne her beyaz önlük geçirip adının başına "prof" yazdıran başka bir şey söylüyor.

Oysa biz Müslimlerin ölçüsü ne kadar kesin, açık ve anlaşılır… Allah'ın (cc) haram kılmadığı (helal) ve insan eliyle kirletilmemiş (tayyib) her şeyden aşırıya kaçmadan (israf etmeden) yiyebiliriz.

Evet, on binlerce yıldır insanların her gün yaptığı zorunlu bir ihtiyaçta dahi günlük/haftalık/aylık doğrular değişiyor. Bir bilim insanı dinleniyor, beslenme programı/yaşam düzeni belirleniyor, binbir zorlukla söylenenler yapılıyor… Bir hafta geçmeden yeni bir araştırmanın sonuçları yayınlanıyor ya da ekranlarda arz-ı endam etmekten üniversiteye gitmeye fırsat bulamayan bir prof konuşuyor… Meğer o bir hafta önce öğrenilenlerin hepsi yanlış, insan sağlığına zararlı bilgilermiş. Hem bu son araştırma, uluslararası tanınırlığı olan bilmem hangi hakemli dergide yayınlanmış. Mış, mış, mış… Bir ay geçmiyor yeni bir araştırma…[67]

Yaşanan herhangi bir siyasi olayda modern cahiliyenin içler acısı hâline bakın! Her ekrandan başka bir ses, her köşe yazarından başka bir doğru çıkmaktadır. Bir saat içinde üç ayrı program arasında gezinen bir cahiliye zannı mağduru, üç ayrı doğruyla karşılaşmaktadır. Her konuşan, alanında uzmandır ve her konuşan, söylediklerinin tartışmasız gerçekler olduğunu (kendine göre) bilimsel yöntemlerle ortaya koymaktadır. Modern cahiliye insanı perişan hâldedir! Zira konuşan uzmanlar değişen iktidarlara göre

67. Beslenme meselesini hafife almamak gerekir. Zira bir şeyin yenilip yenilmeyeceğine hükmetmek; farklı bir dilde onun helalliğine haramlığına hükmetmektir. Helal haram belirlemek Yüce Allah'ın hakkıdır; bu alanı bilim adamlarına terketmemiştir. Dün insanlar din bilginlerine bu yetkiyi vererek onları rabb ediniyordu, bugün bilim insanlarına ve diyetisyenlere… (bk. 9/Tevbe, 31)

ağız değiştirmekte, hatta konuştukları kanalın çizgisine göre, dün söylediklerini bugün yalanlayabilmektelerdir. Cahiliye zannının mağdur ettiği yığınlar nasıl doğruyu bulsunlar? Diyelim doğruyu buldular, onun doğru olduğuna nasıl yakinen inansınlar? Faraza inandılar, tabi olduğu uzmanın yarın başka bir iktidarda/kanalda bu düşünceyi çürüten argümanlarla karşılarına dikilmeyeceğinden nasıl emin olsunlar?

Gündelik hayatın bilgi kaynağı sosyal medyadır. Kim olduğu bilinmeyen zevatın ne amaçla ürettiği belli olmayan içerikler, doğruluğundan emin olunmadığı hâlde günlük hayatta inanç, eylem, tutum… belirlemektedir. Modern cahiliyenin bilgi kaynaklarından olan sosyal medya bir zan bataklığıdır. Cahiliyenin dört esasından biri olan cahiliye zannı, bu mecrada üretilmekte ve yayılmaktadır.

İnsanlar buradan birilerini sevmekte, birilerine cephe almakta, birilerine destek olup birilerine hakaret etmektedir. Yani vela bera gibi akidevi bir husus, sosyal medyada üretilen içerikle, zanna dayalı olarak gerçekleşmektedir.

Kim olduğu belli olmayan zevatın İslam akidesine dair kaleme aldığı metinler, bu mecrada yayınlanmakta, birileri tarafından okunup o metinlerle akide oluşturulmaktadır. Ki bizzat ben, sorulan bir soru üzerine bu tip bir metnin (makale) yarıdan fazlasının uydurma nakillerle kaleme alındığına şahit oldum. Birileri masabaşı metinler uyduruyor, Allah'ın İslam'la şereflendirdiği ancak cahiliye zannını İslam'a tercih eden birileri bu metinleri okuyor… Sanki Kur'ân, Nebevi sünnet ve bunları bize aktaran kaynaklar yokmuş, kim olduğu belli olmayan zevatın metinlerine muhtaçmışız gibi…

Bugün insanların dilinde sayısız uydurma hadis, sahabe sözü var. Kimisi pespaye bir dizeyi ünlü bir şaire, kamyon yazısını ünlü bir düşünüre nispet ediyor. Allah'a, Resûl'e ve kullarına iftira atıyor. Sebep? Kaynak sorunu! Dünün cahili, inanç ve amel için babasını kaynak gösteriyordu; bugünün cahili sosyal medyayı, dijital platformları…

Cahiliye zannından kurtulmanın yolu; inanç ve amele yön veren bilgi kaynaklarını tashih etmek, şüpheye düşürecek zanni bilgiden uzak durmaktır. Kim söylerse söylesin, bir bilgiyi vahiy süzgecinden geçirmeden

kabul etmemektir. Bir şeyin geçmişte söylenmiş olması onun doğru olduğu anlamına gelmez. Üç asır sonra, bizim yaşadığımız günler geçmiş olacaktır. Üç asır sonranın Müslimleri, bugün söylenenleri "selef âlimlerinden falanca şöyle diyor" diye nakletse ne olur? Kitap sayısına veya isminin başına takılan unvanlara bakarak görüşlere kıymet biçilse?.. Nerede tevhid davetine düşmanlık eden bir satılmış varsa; onlarca kitabı, sayısız ilmî/akademik unvanı vardır…

Ez cümle: Kaynak bilinci oluşturmaz ve şüpheye sebep olan zanni bilgiden kaçınmazsak; cahiliye zannı İslam'a sızacak, yakini bilginin yerini alacaktır.

Vahiy ıstılahında zan

Kur'ân'ın ifadesiyle cahiliye inanç sisteminin bilgi kaynağı zandır ve baskın duygu inançta şüphedir. **Vahiy ıstılahında zanni bilginin özel bir anlamı vardır. O da vahye dayanmayan bilgidir. Kur'ân, vahye dayanan dini bilgiye "ilim", vahye dayanmayan dini bilgiye "zan" der.**

"**Rabbinin kelimesi (Kur'ân)**, doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir. Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. **Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."**[68]

Görüldüğü gibi önce bilginin kaynağı olan Kur'ân'a işaret edilmiş, sonra cahiliyeye uyan çoğunluğa… Onların tabi olduğu şeyin, inanç ve amel kaynağının zan ve tahmin olduğu belirtilmiştir.

"De ki: 'Sizin **(Allah'a) ortak koştuklarınız** içinde hakka iletebilecek var mı?' De ki: 'Allah'tır hakka ileten.' Hakka ileten (Allah mı) uyulmaya daha hak sahibidir, yoksa kendisine yol gösterilmedikçe doğruyu bulamayan (putlar ve onlar adına konuşan din bezirganları) mı? Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz? **Onların çoğu yalnızca zanna uyar.** Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir."[69]

68. 6/En'âm, 115-116
69. 10/Yûnus, 35-36

Önce onların şirk inancına dikkat çekilmiş, sonra da o inancın kaynağı olan vahiy dışı zanni bilgiye… Aynı surede başka bir ayette şöyle denmiştir:

"Dikkat edin! Göklerde ve yerde her kim varsa Allah'a aittir. Allah'ı bırakıp da O'nun dışında varlıklara dua edenler (gerçekte) **ortak koştuklarına** uymazlar. Onlar sadece **zanna uymakta** ve tahminle hareket etmektelerdir."[70]

Bir başka örnek putperestlik inancına dair:

"Lat ve Uzza'yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan, Allah nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat'ı. Erkek (çocuklar) sizin, dişi (çocuklar) O'nun öyle mi? Öyleyse bu, adil olmayan insafsız bir paylaştırmadır. (Lat, Menat, Uzza gibi isimler) sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği isimlerdir. Onlar, yalnızca zanna ve nefislerinin arzusuna uyarlar. Oysa andolsun ki onlara, Rabblerinden hidayet gelmiştir."[71]

"Göklerde nice melekler vardır ki -Allah'ın dileyip razı olduğu kimse için izin vermesi dışında- onların şefaatlerinin hiçbir faydası yoktur. Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[72]

Vahyin bizi bilgilendirdiği her konu, dindir. Vahyin o konuda öğrettiği "ilim", yakini bilgidir. O konuda vahye dayanmayan bilgi "zan", şüphe oluşturan bilgidir. Örneğin vahiy **insanın yaratılış gayesini** (varlık nedenini) yalnızca **Allah'a kulluk, yeryüzünün halifesi olmak**, orayı **imar etmek** ve **imtihan** olarak belirtmiştir.

"Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[73]

"Sizi yeryüzünün halifeleri yapan O'dur. Size verdiklerinde sizi sınamak için kiminizi kiminize derecelerle üstün kıldı… "[74]

"Semud'a da kardeşleri Salih'i (gönderdik). Demişti ki: 'Ey kavmim! Allah'a ibadet/kulluk edin! Sizin O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahınız yoktur.

70. 10/Yûnus, 66
71. 53/Necm, 19-23
72. 53/Necm, 26-28
73. 51/Zâriyat, 56
74. 6/En'âm, 165

Sizi yerden (topraktan) yaratan ve orayı imar edip, orada ömür süresiniz diye (sizi var eden) O'dur. (Öyleyse) O'ndan bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Şüphesiz ki Rabbim, (kullarına en yakın olan) Karib ve (dualara ve isteklere icabet eden) Mucîb'dir.' "[75]

"O (Allah) ki; hanginizin **daha güzel amel yapacağını denemek/ortaya çıkarmak** için, ölümü ve hayatı yarattı. O (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr'dur."[76]

Bu konu felsefenin de ilgi alanındadır. Onlarca filozof, insanın varlık nedeni üzerine sayısız düşünce üretmiştir. Bize göre bu düşüncelerin tamamı zandır; heva ve tahmine dayalı, kesinlik ifade etmeyen bilgilerdir. Zira insanı yaratan Allah, onu ne için var ettiğini en iyi bilendir ve bu bilgiyi vahiy yoluyla kullarına bildirmiştir. Bir tarafta, verdiği bilgi kesin, açık ve yalın olan El-Alîm; öte yanda, kendi düşünce buhranları içinde kıvranan, çoğu zaman alkol ve uyuşturucuya sığınan, canına kıyan veya deliren filozoflar… Bir tarafta, ilk peygamberden bu yana insanoğluna hep aynı yolu gösteren bir Rabb; öte tarafta, her biri diğerini yalanlayan, şartlara göre fikir değiştiren, her birinin ayrı bir yöne işaret ettiği filozoflar… Bir tarafta, verdiği bilgi kalbe sekinet, gönüle mutmainlik, insana huzur veren El-Hakîm; öte yanda, insanı şüpheye, fikrî buhrana, ölçüsüzlüğe sevkeden filozoflar… Yalnızca vahiy değil; akıl da vahye tabi olup filozof hezeyanlarından/zanlarından uzak durmanın gerekliliğini gösterir.

Örnekleri çoğaltabiliriz: Vahiy insan için en ideal yönetim biçimini haber vermiştir mesela.

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[77]

"Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim."[78]

75. 11/Hûd, 61
76. 67/Mülk, 2
77. 6/En'âm, 115
78. 42/Şûrâ, 10

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[79]

Bugün filozoflar ve siyaset bilimciler ideal yönetim sistemi hakkında sayısız düşünce üretiyor, öneride bulunuyorlar. Kimisi merkeze insanı alan, kimi özgürlüğü, kimi toplumu, kimi devleti… Sayısız yönetim anlayışı öne sürüyorlar. Bize göre bu düşüncelerin tamamı heva ürünü, tahmine dayanan birer zandır.

Cahiliye inancına dair örnekler

a. Uzak/Ulaşılamayan Allah inancı

Yüce Allah'a iman gayba imandır. O (cc) zatını, isimlerini ve sıfatlarını tanıtır biz kullar da iman ederiz. Cahiliye insanı vahiy bilgisinden uzak olduğundan Allah'ı (cc), O'nun kendini tanıttığı bilgiyle tanımaz. O'nu tanımak için şehadet âlemine ait bilgiyle kıyaslamalar yapar. Şehadet âleminin en üst otoritesi kabul edilen kralı esas alır ve Yüce Allah'ı yöneticiye kıyas eder.

Düşünür: "Kralın işlerini yürütmek için yardımcıları vardır, bunlar genelde yakın akrabalarıdır."

Bir sonuca ulaşır: "Allah'ın en yakınları melekler, peygamberler, salih kullardır. Öyleyse bunlar Allah'ın yardımcıları/ortaklarıdır."

"De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan, zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' "[80]

"Dediler ki: 'Rahmân çocuk edindi!' O, tüm eksikliklerden münezzehtir. (Hayır, öyle değil! Allah'a çocuk diye yakıştırdıkları melekler) ikrama nail olmuş (değerli) kullardır. Sözleriyle O'nun önüne geçmez, O'nun emriyle iş yaparlar. Onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir. O'nun razı olduklarından başkasına şefaat etmezler. Ve O'na karşı korkularından dolayı kalpleri ürpermektedir. İçlerinden her kim: 'Allah'ın yanı sıra ben de bir ilahım!' derse işte böylesini, cehennemle cezalandırırız. Zalimleri böyle cezalandırırız işte."[81]

---

79. 45/Câsiye, 18
80. 17/İsrâ, 111
81. 21/Enbiyâ, 26-29

Düşünür: "Krala herkes ulaşamaz. O kasrında/sarayında yaşamaktadır. Ona ulaşmak için aracılara, onun yanında hatırı sayılır kullara (şefaatçi) ihtiyaç vardır."

Bir sonuca ulaşır: "Yüce Allah ulaşılmazdır. O'na ulaşmak için bizi O'na yakınlaştıracak aracılar, isteklerimizin kabul olması için hatırı sayılır şefaatçilere ihtiyacımız vardır. Allah'ın yanında hatırı sayılır kimseler melekler, enbiya ve salihlerdir."

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[82]

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[83]

Tüm bu sapkınlıkların nedeni vahiy bilgisinden uzak olmaktır. Oysa vahyi tanısalar hiçbir şeyin Allah'a benzemeyeceğini, hâliyle hiçbir şeyin O'na (cc) kıyas edilmeyeceğini, hiçbir şeyin O'na denk bir örnek olmadığını anlayacaklardır.

"Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. **Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir**."[84]

"Allah'ı bırakıp da kendileri için göklerden ve yerden hiçbir rızka sahip olmayan, (olmaya da) güç yetiremeyecek şeylere ibadet ederler. **(Allah'ı başka varlıklara, başka varlıkları da Allah'a benzeterek) Allah hakkında örnekler/misaller vermeyin. (Allah hakkında verilecek örneği yalnızca) Allah bilir, siz bilmezsiniz**."[85]

82. 39/Zümer, 3
83. 10/Yûnus, 18
84. 42/Şûrâ, 11
85. 16/Nahl, 73-74

Tüm bunlardan öte, vahyi bilmiş olsalar Allah'ın (cc) kullarına yakın olduğunu, bu yakınlığı ifade eden El-Karîb ismini kendine isim olarak seçtiğini bileceklerdir.

"Kullarım sana, benden soracak olurlarsa şüphesiz ki ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşt ehlinden olsunlar."[86]

Gerek ilkel gerek modern cahiliyede var olan aracılık, şefaat, Allah'tan başkasına dua… şirkinin temelinde şu batıl inanç vardır: Allah'ı kullara kıyas ve O'nun ulaşılmaz/uzak olduğuna inanmak. Dikkat edilirse yapılan kıyas hatalı, ulaşılan netice zannidir. Ancak bu zanni bilgi cahiliye insanının inanç esası olabilmektedir.

b. Kadercilik

Hemen belirtelim ki; Allah'ın her şeyi bildiğine, bildiğini yazdığına, yazdığını dileyen ve yaratanın O olduğuna iman, kadere imandır ve bu Müslimlerin inanç esaslarındandır.

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. (Gaybı) O'ndan başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır."[87]

"Yeryüzünde veya nefislerinizde meydana gelen her musibet, onu yaratmadan önce mutlaka bir Kitap'ta yazılıdır. Şüphesiz ki bu, Allah'a kolaydır. (Her şeyin Levh-i Mahfuz'da yazılı olması) elinizden kaçana üzülmemeniz, size verilenle de şımarmamanız içindir. Allah, kibirli ve böbürlenen kimseleri sevmez. [88]

" 'Oysa sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.' "[89]

"Âlemlerin Rabbi olan Allah istemedikçe siz isteyemezsiniz."[90]

Kadercilik ise bir şirk inancıdır! Anlamı; kişinin yaptığı yanlışları kadere fatura etmesi, Allah'ın (cc) iradesini günahına mazeret saymasıdır.

---

86. 2/Bakara, 186
87. 6/En'âm, 59
88. 57/Hadîd, 22-23
89. 37/Saffât, 96
90. 81/Tekvîr, 29

"Allah'a şirk koşanlar diyecekler ki: 'Şayet Allah dileseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık.' Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar. De ki: 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.' "[91]

Görüldüğü gibi bu, gerek Mekke'de yaşayan gerek onlardan önce yaşamış tüm müşriklerin ortak inancıdır. Peygamberlerin onları İslam'a davetine "Allah dileseydi şirk koşmazdık." cevabı vermişlerdi. Yüce Allah bu iddiaya şöyle cevap vermişti:

"De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' "[92]

Şayet Allah sizin müşrik oluşunuzdan razı olsa ne diye apaçık ve etkili hüccetler indirsin? Sizi İslam'a davet etsin diye resûller yollasın? Benzer bir üslubu Nahl Suresi'nde okuyoruz:

"Şirk koşanlar dediler ki: 'Şayet Allah dileseydi ne biz ne de babalarımız, O'nun dışındaki hiçbir varlığa ibadet etmez ve O'nun belirlediği haramlar dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık.' Onlardan öncekiler de aynen böyle yaptılar. Resûllerin apaçık bir tebliğden başka görevi mi var? Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[93]

Cahiliye toplumları kadercidir. Ancak bu, lehlerine olanı tam, aleyhlerine olanı eksik tartan hileli bir kadercilik anlayışıdır. Savaş kazandılar mı onlar ve kahraman ataları kazanmıştır, kaybedince İlahi takdir! Erkek evlat oldu mu "Erkek adamın erkek evladı olur." kız çocuk oldu mu "Allah'ın takdiri!" Hacılara ikramda bulunup cömertlik mi yaptılar, onların cömertliğidir; şirk koşup ahlaksızlık mı yaptılar Allah'ın dilemesi!

Modern cahiliye insanı farksız mıdır? Elbette hayır! Beslendikleri kaynak

91. 6/En'âm, 148
92. 6/En'âm, 149
93. 16/Nahl, 35-36

zan olunca, inanç esasları benzemektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde konuşan bir siyasetçiye kulak verin: Yollar yapan, şehirler imar eden onlardır; böbürlene böbürlene anlatırlar. Yapım esnasında bir kaza olmuş ve işçiler ölmüşse takdiriilahidir. Tedbir alınıp alınmadığının bir önemi yoktur… Deprem olmuştur; ayakta kalan binalar bilmem hangi partinin imar başarısı, yıkılan binalar takdiriilahidir. Kader hükmünü vermiş ve olanlar olmuştur. Yaşayanlar siyasilere teşekkür etmeli, kalanlar Allah'ın kaderine sabır göstermelidir. Ekonomi gelişiyordur; birileri az çalışıyor ama çok kazanıyor, bir koyup bin alıyordur. Bu siyasi iktidarın ekonomi politikalarındaki başarısıdır. Başka bir grup çok çalışıyor ama az kazanıyordur. Bir koyuyor yarım alıyordur. Bu takdiriilahidir; Allah rızkı dilediğine genişletip dilediğine daraltıyordur. Acaba bir koyup bin alan, 999 mustazafın hakkını gasp ettiğinden böyle oluyor olabilir mi, diye soramazsınız. Zira komünistliğin lüzumu yoktur. İyi de bunun komünistlikle ne ilgisi var; Allah (cc) hırsızlığı, başkasının malını batıl/haksız yollarla yemeği, rüşveti/ihaleye fesat karıştırmayı, emek sömürüsünü, malın/servetin belli ellerde toplanmasını yasaklamamış mıdır? Sorular, sorular, sorular… Şükür ki (!) cahiliye insanının bilgi kaynağı zandır. Zanna dayalı bilgi yakin oluşturmadığından düşünceye ve makul sorulara dönüşememektedir. Cahiliyenin yıkılışı da doğru ve yerinde sorularla başlamaz mı zaten! Bu nedenle cahiliye soru soranlardan hazzetmez.

Vahyin kadercilik anlayışına verdiği bir diğer örnek; ihtiyaç sahibi, yoksul insanlara bakış açısıdır.

"Onlara: 'Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden infak edin.' denildiğinde, kâfirler iman edenlere dediler ki: 'Allah'ın isterse doyuracağı kimseleri biz mi doyuracağız? Siz, apaçık bir sapıklık içindesiniz.' "[94]

Müminler, kâfirleri kendilerine verilen rızıktan infak etmeye davet etmektedir. Onlar "Allah'ın isterse doyuracağı kimseleri biz mi doyuracağız?" diye karşılık vermektedir. Buna göre Allah takdir etmiş ve o insanlar yoksul kalmıştır. Şayet Allah dilese müşrike mal verdiği gibi o garibe de mal verecektir. Allah'ın takdiri böyle tecelli etmişse, müşrik, Allah'tan daha merhametli

94. 36/Yâsîn, 47

olacak değildir ya! Öyleyse ne yapmalıdır? Günümüz cahiliyesinde karşılığını bulan "Allah versin hemşerim." ya da "Allah'ın acımadığına ben mi acıyacağım!" ya da "Allah vurmuş, ben de vurmuşum çok mu!" demeli ve yoksulu/garibi itip kakmalı, hor görmelidir.

Unutulmamalıdır; insana bakış, ahlakın değil akidenin konusudur. Akide inşa eden Mekkî ayetlerde ısrarla bu konuya dikkat çekilmesi, cahiliyenin ötekileştirdiği insanlara nasıl bakılacağı ve nasıl muamele edileceğinin üzerinde durulması bu sebeptendir. Zira cahiliyenin her ötekileştirdiği; bir yandan sömürdüğü öte yandan bu sömürü çarkını kadere fatura ettiği insanlar vardır. Bu sömürülenler (zayıf bırakılmış mustazaflar) hem davetin asli muhatabıdır hem de onlara yapılan zulüm Allah adına yapıldığından, bu bakış açısını düzeltmek itikadi bir yanlışı düzeltmektir.

"Sabah vakti birbirlerine seslendiler. 'Şayet ürünleri toplamaya (kesin niyetliyseniz), erkenden yola koyulun.' Aralarında sessizce konuşarak çıktılar. '**Bugün yanınıza sakın bir yoksul girmesin**!' "[95]

"(Buyrulur ki:) 'Onu tutun ve bağlayın. Sonra da onu cehenneme atın. Sonra da onu yetmiş zira' uzunluğunda bir zincire vurun. Çünkü o, büyük olan Allah'a iman etmezdi. **Yoksulu yedirmeye de teşvik etmezdi**.' "[96]

" 'Sizi Sakar'a/cehenneme ne sürükledi?' (derler.) Derler ki: 'Biz namaz kılanlardan değildik. **Miskinleri/İhtiyaç sahibi yoksulları da doyurmazdık.**' "[97]

"Asla! (Zenginlik ve fakirlik yalnızca bir imtihandır. Asıl değersiz/alçaltılmış olanlar, şu özelliklere sahip kimselerdir:) Siz yetime ikramda bulunmazsınız. **Yoksulu doyurmaya teşvik de etmezsiniz**. (Yetimin ve kadınların) mirasını hiç dikkat etmeden yersiniz. Malı da aşırı bir sevgiyle seversiniz."[98]

Müminlere şu öğütleri vermekte ve onları şu sıfatlarla övmektedir:

"Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, malı saçıp savurma. (Çünkü) saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."[99]

95. 68/Kâlem, 21-24
96. 69/Hakka, 30-34
97. 74/Müddessir, 42-44
98. 89/Fecr, 17-20
99. 17/İsrâ, 26-27

"Yakın akrabalara, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula ve yolda kalmış kimseye hakkını ver. Bu, Allah'ın rızasını umanlar için daha hayırlıdır. Kurtuluşa erenler bunlardır işte."[100]

"O hâlde, sakın yetimi kahretme/hor görüp ezme! Ve sakın isteyeni azarlayıp tersleme! Ve Rabbinin nimetini anlat."[101]

"Ona olan sevgilerine/iştahlarına rağmen yemeği, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yetime ve esire yedirirler. 'Biz, size ancak Allah rızası için yediriyoruz. Sizden ne bir mükâfat ne de teşekkür isteriz. Çünkü biz asık suratlı, uzun ve zor bir gün (nedeniyle) Rabbimizden korkuyoruz.' (Dünyadaki bu itaatleri sayesinde) Allah, onları bugünün şerrinden korumuş ve onlara yüz aydınlığı ve sevinç vermiştir."[102]

"Ancak o sarp yokuşa (salih amellere) atılmadı. Sen, sarp yokuşun ne olduğunu nereden bileceksin? O, köle azat etmektir. Ya da açlık gününde doyurmaktır. Yakın (akraba) olan bir yetimi, veya toprağa yapışmış (zorluk çeken) bir miskini/ihtiyaç sahibi yoksulu. Sonra da iman eden ve birbirlerine sabrı ve merhameti tavsiye edenlerden olmasıdır. İşte bunlar, (amel defterlerini sağdan alıp, cennet ehli olan) Ashab-ı Meymene'dir."[103]

"Müşriklerin kaderi öne sürerek şirki meşrulaştırmaya çalıştıkları, üç ayrı surede haber verilir. Her surede Allah (cc), onların delillerini ele alır ve çürütür. Yüce Allah'ın onların bu yaklaşımına üç ayrı delille cevap verdiği görülür:

– Allah şirkinizden razı olsa size Resûl'ünü yollamaz ve etkili hüccetlerini ulaştırmazdı:

'De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' '[104]

Yani tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. O (cc), Resûl'ü size yollayarak bu hücceti size ulaştırmıştır. Şayet O (cc) sizin şirk hâlinizden razı olsa size Resûl'ünü göndermez ve etkili hüccetlerini size ulaştırmazdı.

100. 30/Rûm, 38
101. 93/Duhâ, 9-11
102. 76/İnsân, 8-11
103. 90/Beled, 11-18
104. 6/En'âm, 149

'Şayet dileseydi hepinize hidayet ederdi.'[105]

Eğer bir imtihan olmamış ve insanlara seçim hakkı tanınmamış olsaydı; her şey tamamen Allah'ın meşietine/dilemesine kalsaydı, O (cc) hepinize hidayet ederdi. Zira O (cc), küfrü ve şirki sevmez. İmanı, İslam'ı ve tevhidi sever.

'Eğer küfre sapacak olursanız hiç şüphesiz, Allah'ın size ihtiyacı yoktur ve kulları için küfre razı olmaz. Şükrederseniz, ondan (şükretmenizden) razı olur. Hiçbir günahkâr, bir başkasının günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Yaptıklarınızı size haber verir. Çünkü O, sinelerde gizli olanı bilmektedir.'[106]

Ancak Allah (cc) bu dünyayı imtihan için yaratmıştır. Hakkı ve batılı apaçık ortaya koymuştur. İnsana akıl ve irade vermiştir. Her insan bir seçim yapar ve yaptığı seçimden de sorumludur.

Müşriklerin kaderi öne sürerek hâllerini meşrulaştırdığı bir diğer ayet Nahl Suresi'ndedir:

'Şirk koşanlar dediler ki: 'Şayet Allah dileseydi ne biz ne de babalarımız, O'nun dışındaki hiçbir varlığa ibadet etmez ve O'nun belirlediği haramlar dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık.' Onlardan öncekiler de aynen böyle yaptılar. Resûllerin apaçık bir tebliğden başka görevi mi var?'[107]

Tevhid daveti karşısında söyleyecek söz bulamayan müşrikler, kadercilik yapmakta, hatalarının sorumluluğunu Allah'ın (cc) meşietine/dilemesine yıkmaktaydılar. 'Şayet Allah (cc) hâlimizden memnun olmasa bizi kınar, azap eder, bunca imkânı vermezdi.' diye düşünmektelerdi.

Allah (cc), tüm müşriklerin aynı yanılgıya kapıldığını belirttikten sonra şüphelerini şöyle çürüttü: 'Şayet Allah (cc) sizden ve yaptıklarınızdan hoşnut olsa apaçık bir mesajla elçiler gönderip sizi yalnızca Allah'a (cc) ibadete ve O'nun dışında kulluk ettiğiniz tağutlardan uzaklaşmaya davet etmezdi.'[108]

'Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine

105. 6/En'âm, 149
106. 39/Zümer, 7
107. 16/Nahl, 35
108. Tevhid Meali, s. 270, Nahl Suresi, 35. ayetin açıklaması

hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın.'[109]

– Allah'ın müşrik olmanızı dilediği ve bu hâlinizden razı olduğunun delili nedir?

'Dediler ki: 'Şayet Rahmân dileseydi (putlara) ibadet etmezdik.' Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna dayalı tahminlerde bulunuyorlar.'[110]

Burada Yüce Allah farklı bir cevapla onların iddiasını çürütüyor. Buyuruyor ki:

'Yoksa bundan önce kendilerine verdiğimiz bir kitap var da ona mı sımsıkı tutunuyorlar?'[111]

Yani Allah'ın böyle dilediğine dair deliliniz nedir? Elinizde buna dair bir belge/kitap var mı? Öyle ya; 'Allah bizim müşrik olmamızı diledi.' diyorsunuz. Allah'ın (cc) iradesi hakkında konuşuyorsunuz. Peki, Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli ettiğinin delili nerede? Bir kitapta mı yazıyor? Bir resûl mü size ondan haber verdi? Aynı soru açıklamakta olduğumuz En'âm Suresi'nde de soruluyor:

'… 'Sizin yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir ilim var mı? Siz sadece zanna uyuyor ve yalnızca tahminle iş yapıyorsunuz.''[112]

Allah'ın iradesinin bu yönde tecelli ettiğine dair varsa bir deliliniz/ilminiz; buyurun, çıkarın!

– Allah (cc) şirkinizden razı olsa neden size azap etsin?

'… Onlardan önce (yaşamış müşrikler de) azabımızı tadıncaya kadar aynı şekilde yalanladılar…'[113]

Bu iddiayı tüm müşrikler öne sürmüştür. Allah'ın (cc) azabı gelinceye dek de iddialarında ısrarcı olmuşlardır. Sonunda Allah (cc) onlara azap etmiştir.

---

109. 16/Nahl, 36
110. 43/Zuhruf, 20
111. 43/Zuhruf, 21
112. 6/En'âm, 148
113. 6/En'âm, 148

Şayet Allah sizden ve şirkinizden razı olsa ne diye size azap etsin? Size azap ediyor oluşu, sizden ve şirkinizden razı olmadığını gösterir."[114]

c. Allah hakkında suizan beslemek

Cahiliye zannı dediğimiz cahiliye inancının asıllarından biri de Allah hakkında suizan beslemektir. Bu, Yüce Allah'ı hakkıyla tanımamaktan, O'na (cc) dair zan, hurafe, masal, menkıbe… kaynaklı bilgilerle akide oluşturmaktan kaynaklanır.

"Allah düşmanlarının diriltilip bir araya toplanacağı gün, onlar kontrollü bir şekilde ateşe sevk edilirler. O'na geldikleri zaman, kulakları, gözleri ve derileri yapmış oldukları (kötülüklere dair) aleyhlerine şahitlik eder. Kendi derilerine derler ki: 'Niçin aleyhimize şahitlikte bulundunuz?' Derler ki: 'Her şeyi dile getiren Allah, bizi de dile getirdi. Sizi ilk defa yaratan O'dur ve O'na döndürülürsünüz.' Kulaklarınız, gözleriniz ve derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğini (düşünmediğinizden dolayı, isyan ederken) sakınmadınız. **Fakat (işin hakikati) siz, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini zannederdiniz. Bu, sizin Rabbinize karşı beslediğiniz ve sizi helaka sürükleyen zannınızdır. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldunuz**."[115]

Ayet, kıyamet sahnelerinden birini konu eder. O gün kulak, göz ve deri, sahibi aleyhine şahitlik yapar. Yüce Allah onların şaşkınlığını anlattıktan sonra, onları cahili, günahkâr bir hayata sevkeden asıl etkene dikkat çeker. Onlar Allah'ın ilmi hakkında suizan içindedir; O'nun (cc) çoğu şeyi bilmediğini zannetmiş ve bu zanlarıyla hüsrana uğramışlardır.

Abdullah ibni Mesud (ra) ayetlerin nüzulü hakkında, müşriklerin Allah inancını da yansıtan şu kıssayı nakleder:

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kâbe'nin yanında iki Kureyşli bir Sakifli veya iki Sakifli bir Kureyşli bir araya gelmişti. Bu insanların göbekleri büyük, anlayışları kıttı.

İçlerinden biri, 'Sizce Allah söylediklerimizi duyuyor mu?' diye sordu.

114. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 441-443
115. 41/Fussilet, 19-23

Diğeri, 'Yüksek sesle konuşursak duyar; alçak sesle konuşursak duymaz.' şeklinde cevap verdi.

Bir diğeri ise, 'Eğer yüksek sesle konuştuğumuz zaman bizi işitiyorsa alçak sesle konuştuğumuz zaman da bizi işitir.' dedi.

Bunun üzerine Allah 'Siz ne kulaklarınızın ne gözlerinizin, ne de derilerinizin aleyhinize şahitlik etmesinden sakınıyordunuz.' ayetini indirdi."[116]

Modern cahiliye insanı da ilkel cahiliyeden farklı değildir. Sahte bir hesap açıp trollük yaptığında; insanların şeref ve itibarlarına saldırdığında sorumluluktan muaf olduğunu düşünür. Belki bugün Kur'ân inse ve bazı insanların iç dünyasını tahlil etse; çoğunun, Allah'ın dijital dünyanın Rabbi olmadığına, orada cereyan eden hadiselerden habersiz olduğuna inandığını ifşa ederdi.

Kimisi normal bir günde asla yapmayacağı hatta yapanı kınadığı şeyleri düğün adı altında yapabilmektedir. Düğünlerin kulluk kapsamı dışında olduğuna mı inanmaktadır ya da Allah'ın (cc) ilminin düğün ortamını kapsamadığını mı düşünmektedir, bilmiyoruz.

Cahiliye zannı kavramına kaynaklık eden ayet, bir diğer cahiliye inanışına ışık tutar:

"Bu sıkıntılı hâlden sonra, (içinde bulunduğunuz) topluluktan (bir kısmını) bürüyen güvenli bir uyuklama indirdi. Bir topluluk da kendi canlarını dert ediniyor, **Allah'a dair hak olmayan cahiliye zannına kapılıyorlardı.** Diyorlardı ki: '(Bu savaşla ilgili) bizim bir karar yetkimiz var mı?' De ki: '(Savaş konusunda) yetki tamamen Allah'a aittir.' (Böyle söylüyorlar ama) nefislerinde sana açık etmedikleri şeyler gizliyorlar. Diyorlar ki: 'Şayet (kararlar alınırken) bizim de yetkimiz olsaydı (savaşmak için Medine dışına çıkmayacak ve) burada öldürülmeyecektik.' De ki: 'Siz evlerinizde olsaydınız dahi, haklarında ölüm yazılanlar evlerinden çıkacak ve ölecekleri yere geleceklerdi.' (Tüm bunlar) Allah'ın sinelerinizde olanı sınaması ve kalplerinizde olanı temizlemesi içindir. Allah, sinelerde olanı bilmektedir."[117]

---

116. Buhari, 4817; Müslim, 2775
117. 3/Âl-i İmran, 154

"Allah'a dair hak olmayan cahiliye zannı" nedir? Bunu, Kur'ân'ın bir başka ayeti şöyle tefsir eder:

"(Ayrıca) münafık erkek ve münafık kadınlara, müşrik erkek ve müşrik kadınlara (Allah'ın) azap etmesi içindir. **(Onlar,) Allah hakkında kötü zan besleyenlerdir**. Kötülük döngüsü, onların başına olsun/başlarından kötülük hiç eksik olmasın. Allah onlara öfkelenmiş, lanet etmiş ve onlar için cehennem hazırlamıştır. O, ne kötü bir dönüş yeridir."[118]

"(Hayır!) İşin aslı, siz Resûl'ün ve müminlerin, ebediyen ailelerine dönmeyeceklerini sandınız. Bu (düşünce), kalplerinizde süslendi ve **kötü zanda bulundunuz** ve yok olup gidecek bir topluluk oldunuz."[119]

Allah'ın kuluna yardım etmeyeceğini, onu yarı yolda bırakacağını, vaadini yerine getirmeyeceğini... düşünmektelerdir. Çünkü cahiliye insanı Allah'ı (cc) hakkıyla tanımaz. Olayları değerlendirirken imana değil imkâna, duaya değil sayıya, vaade değil alete bakar. İmkân, sayı ve alet üstünlüğüne sahip olanların, mutlak anlamda üstün olacağına inanır. Bu şaşı bakış; Allah'a (cc) karşı suizan beslemeye, O'na güvenmemeye, O'nun vaadleri hususunda mutmain olmamaya neden olur.

İlkel cahiliye insanının Yüce Allah'a karşı suizannı, Allah'ı (cc) tanımamasından kaynaklanır. Modern cahiliye insanı ise; Allah'ı tanımamasının yanında, bir imtihan olarak verilen teknik gelişmeler nedeniyle Rabbine karşı suizan besler. Modern insanın dünyasında doktor/hastane şifa dağıtır, psikiyatr/psikolog sorun çözer, yaşam koçu başarılı bir kariyer planlar, ziraat mühendisleri/bilim adamları temel besinlerin sorunsuz şekilde üretimini sağlar, sosyal medya iletişimi sağlar, devlet/patron yasal bir zorunluluk olarak rızık dağıtır, mühendis afetlere dayanıklı barınak yapar... Modern cahilin hakkıyla Allah'ı tanımasının önünde sayısız engel vardır. Bunların her biri Allah'a (cc) meydan okuyan ve Allah'ın bahşettiği gelişmeleri kendi çabalarına, bilimsel gelişmelere mal eden engellerdir.

Modern cahilin işi gerçekten zordur. Yüzde doksan dokuzunun (!) kendini "Müslüman" olarak tanımladığı ülkenin eğitim sistemi, yağmuru Allah'ın

118. 48/Fetih, 6
119. 48/Fetih, 12

yağdırdığını, insanın Allah tarafından yaratıldığını… söyleyemiyor çocuklara. Yani Ebu Cehil'in "amentü" olarak kabul ettiği şeyi dahi modern cahiliye mağdur ettiği insanlara öğretmiyor. Bu soruna çare arayan mustazaflar, yol kesici, sistem beslemesi kahinlerin eline düşüyor. Sistem beslemesi kahinlere göre Allah var, evet, ama çok uzaklarda… O'na ulaşmak için türbeler, şeyhler, gavslar… gerek. Kim onlar peki? Eh, Allah'a ulaşmak için aracı lazım diyen kimse, o elbet! Allah'a rağmen, Allah'a ulaşılacak yolu belirleyecek kadar ulu mertebelere ermiş biri, yalan söyleyecek değil ya!

Modern cahiliye insanıyla Allah arasında sayısız engel, perde var. Bu sebeple Allah'a dair cehaleti daha koyu, koştuğu şirk daha çetin. Örnek olsun; ilkel cahiliye insanı rahatlık ânında Allah'a şirk koşuyor, darlık ânında tevhid üzere Allah'a yöneliyordu. Çünkü dara düştü mü fıtrat devreye giriyordu; zanna dayalı tüm şirk inançları kayboluyor, o zorluktan yalnızca Allah'ın onu kurtaracağını anlıyordu.

"Size denizde bir sıkıntı dokunduğunda, O'nun dışında dua ettikleriniz kaybolup gider, bir tek O'na yalvarırsınız. Sizi kurtarıp karaya çıkardığında da yüz çevirirsiniz. İnsan pek nankördür."[120]

"İnsana bir sıkıntı dokunduğunda, Rabbine yönelerek dua eder. Sonra (o sıkıntı yerine) kendi katından nimet verdiğinde, daha önce dua ettiği şeyi unutur ve O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar/eşler koşmaya başlar. De ki: 'Küfrünle az bir şey daha keyif sür. Çünkü sen ateşin ehlindensin.' "[121]

Modern cahiliye insanı hem genişlikte hem darlıkta Allah'a şirk koşuyor. Karşıdan karşıya geçerken dahi şeyhlerin ruhaniyetinden medet ummayı salık verebiliyor.

İlkel cahiliye insanı Allah'ın haram kıldığı aylarda **bazen** oynama yapıyor, Allah'ın (cc) helal kıldığı **bazı** yiyecek ve içeceklere haram hükmü veriyordu. Buna rağmen Allah (cc) onları küfürde ileri gitmek, ortak edinmek, Allah'a iftira etmekle suçluyordu.

"(Şahsi arzu ve isteklere göre) haram ayların (yerlerini değiştirip) ertelemek,

120. 17/İsrâ, 67
121. 39/Zümer, 8

küfürde ileri gitmektir. Bununla kâfirler saptırılır. **Allah'ın haram kıldığına sayı bakımından uydurmak için onu bir yıl haram, bir yıl da helal kılıyorlar. Böylelikle Allah'ın haram kıldığı (ayları) helal kılmış oluyorlar**. Kötü amelleri onlara süslü gösterildi. Allah, kâfirler topluluğunu hidayet etmez."[122]

"**Yoksa Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var?** Şayet (azaplarının kıyamete erteleneceğine dair) kesin bir söz olmasaydı elbette, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır."[123]

"Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. **İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır.**"[124]

Modern cahiliye insanı ise; **bazen veya bazı şeylere** hüküm vermiyor. Hayatın tüm alanlarına dair yapılabilirler (helal) ve yapılamazlara (haram) dair yasaları var. Suç ve cezalar, erdem ve ödüller belirlenmiş. Arabanızı nasıl park edeceğiniz, yatak odanızın büyüklüğü, hangi durumda yaşıyor olduğunuz, hangi durumda ölmüş kabul edileceğiniz… Görevde ne giyeceğiniz, nasıl tıraş olacağınız, odanıza neler asacağınız, tam olarak nereye asacağınız… Rızkınızı hangi yollardan temin edeceğiniz, neleri satıp neleri satamayacağınız, kazancınızın ne kadarını vereceğiniz… Her şey ama her şey yasalar, tüzükler, yönetmelikler, genelgeler, KHK'lar… ile bir hükme bağlanmış. Ve bunların **neredeyse tamamı** Allah'a (cc), O'nun yasalarına, Nebi'nin (sav) talimatlarına rağmen oluşturulmuş muhalif yasalar/şeriatlar…

d. Ekinlerden ve hayvanlardan putlara pay ayırmak

"Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir pay ayırdılar. Sonra da zanlarınca: 'Bu, Allah'ın, bu da ortaklarımızın hissesidir.' dediler. Ortaklarına ait olan hisse Allah'ın tarafına geçmez, Allah'a ait olansa ortaklarına geçer. Ne kötü hüküm veriyorlar."[125]

122. 9/Tevbe, 37
123. 42/Şûrâ, 21
124. 6/En'âm, 138
125. 6/En'âm, 136

"Bu bir cahiliye âdetiydi. Dinî bir sorumluluk olarak şöyle yaparlardı: Hayvanlardan ve ekinlerden bir bölümünü kenara ayırır, ikiye bölerlerdi. Bir bölümü için, 'Bu, Allah'ındır.' der, diğer bölümü için de 'Bu ortaklarımızındır.' derlerdi. Şayet Allah'a (cc) ayrılan bir ekin, rüzgârın savurması veya başka bir sebeple putlara ayrılan tarafa geçerse ona karışmaz, öylece bırakırlardı. Çünkü, 'Allah'ın ihtiyacı yok.' derlerdi. Putlara ayrılan bir ekin Allah'a (cc) ayrılan tarafa geçerse hemen alır, geri yerine koyarlardı. Çünkü, 'Putlarımız/İlahlarımız muhtaçtır.' derlerdi. Aynı şey hayvanlar için de geçerliydi. Allah'a adanmış hayvanlar, ihtiyaç hâlinde kullanılırdı. Putlara ayrılanlar ise hiçbir şart ve durumda kullanılmazdı.[126]

İlk bakışta basit ve ilkel bir âdetle/gelenekle karşı karşıya olduğunuzu düşünüyorsunuz. Ancak bu geleneğe biraz yakından baktığınızda hiç de basit ve ilkel olmayan, insî ve cinnî şeytanların dağları yerinden oynatacak bir tuzağıyla karşı karşıya olduğunuzu anlıyorsunuz. Biraz daha yakından bakınca, tezahürleri her dönem değişse de tüm cahiliye toplumlarında var olan bir itikadi problemle karşılaştığınızı fark ediyorsunuz.

Bu cahiliye âdetini, arka planını ve temelindeki itikadi anlayışı anlamak için bazı sorular sormamız gerekiyor. Biz de öyle yapalım ve o dönemi anlatan rivayetlerden yardım alarak sorularımıza cevap bulalım:

Allah'a ayrılan payı nasıl kullanırlardı?

Mukâtil ibni Süleymân şöyle der: 'Allah'a ayırdıkları payı miskinlere/yoksullara dağıtırlardı…'[127]

Katâde (rh) şöyle der: 'Bir kıtlık ya da musibet olduğunda Allah'a ayırdıkları payı kullanırlardı.'[128]

Buradan şunu anlıyoruz: Aslında Allah'a (cc) ayrılan bir pay yok. Kıtlık vb. doğal afetler için yapılan hazırlığa veya yoksullara yapılacak toplumsal yardıma 'Bu, Allah'ın payıdır.' diyorlardı.

---

126. bk. Tefsîru İbni Ebî Hâtim, 4/1390-1392, 7911-7916 No.lu rivayetler; Tefsîru't Taberî, 12/131-134, En'âm Suresi 136. ayetin tefsiri
127. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 8/622, 26281 No.lu rivayet
128. age. 8/621, 26278 No.lu rivayet

Putlara ayrılan payı nasıl kullanırlardı?

Kelbî (rh), (En'âm Suresi'nin 137. ayetinde geçen 'şureka' lafzını tefsir ederken) şöyle der: 'Bunlar putlara hizmet eden bekçilerdir.'[129]

İbnu'l Cevzî (rh) şöyle der: 'Müfessirler, ekinlerden ayrılan payı putların hizmetkârlarına harcadıklarını söylemişlerdir.'[130]

Şimdi mesele daha iyi anlaşılıyor. Bu âdetten nemalanan, çıkarı olan bir grup var. Onlar da putlara hizmet eden, onların başında bekleyen, putlara olan yakınlıkları nedeniyle toplum tarafından kutsanan insanlar. Hem dinî bir üstünlük elde etmiş oluyorlar hem de maddi çıkar elde ediyorlar. Hâliyle bu geleneklerin sürmesini istiyorlar. Âdetlerin sürüp gitmesini istemekle kalmıyor, bir sonraki ayette göreceğimiz gibi, toplum nezdinde süslüyorlar da."[131]

Bu uygulamanın temel mantığı nedir?

" 'Bu, her dönemde farklı tezahürleri olan bir inanç problemidir. Temelinde ise müşriklerin ortak özelliği olan 'ortaklarını Allah'tan (cc) daha fazla yüceltme ve kendilerine yakın görme' anlayışı vardır.

Günümüzde bu anlayışa, Allah'a (cc) küfredildiğinde hikmet ve hoşgörüden söz edenlerin, tabi oldukları liderler eleştirildiğinde öfke nöbeti geçirmelerini örnek verebiliriz. Allah (cc) adına verilen yeminleri rahatlıkla çiğneyip bozanların, kutsal kabul ettikleri varlıklar adına yemin ederken yaşadıkları trans hâli ve bu yeminlerini bozmamak için yoğun çaba harcamaları da bir başka örnektir.

Hac ve umreye gitmek konusunda türlü mazeretler sıralayanların, dünyanın bir ucundan öbür ucuna yapılan yıllık 'feyiz' ziyaretlerini aksatmamaları da bu bağlamda verilebilecek örneklerdendir.'[132]

Bu açıklamalardan sonra şunu söyleyebiliriz: İnsanların her dönemde Allah'a yakınlaşmak için edindiği farklı putlar vardır. Bu bazen bir put, bazen bir kabir/türbe, bazen bir ağaç, bazen bir şahıs veya onun ruhaniyeti

129. age. 8/624, 26287 No.lu rivayet
130. Zâdu'l Mesîr, 2/80, En'âm Suresi, 136. ayetin tefsiri
131. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 409-410
132. Tevhid Meali, s. 144, En'âm Suresi, 136. ayetin açıklaması

olabilir. Çünkü şirk toplumu Allah'ın El-Karib olduğunu bilmez. O'nu (cc) uzak ve ulaşılmaz olarak tasavvur eder. Ona yakınlaşmak için de O'nun yanında değerli olduğuna inandığı varlıkları aracı edinir. Kendinden fayda umduğu bu varlıkları koruyan, onlara hizmet eden ve onlara yönelik yapılanları süsleyen bir zümre oluşur. Bunlar aracılara harcanan malları kullanabilen, bu işten maddi çıkar elde eden bir topluluktur. Zamanla putların sözcülüğünü de üstlenirler. Öyle ya, bu putlar konuşamaz. Birinin onlar adına konuşup toplumu aydınlatması gerekir. Hem maddi çıkar elde etmiş olur hem de dinî bir üstünlük kazanırlar. Zira onlar, bu putlarla diyalog kurabilen, onlarla kutsal bir bağı olan seçkin insanlardır… Bu sistem karşılıklı olarak birbirini besler. Toplum bu zümreyi besler, bu zümre de toplumun yaptıklarını din adına meşrulaştırarak toplumu besler. Böyle toplumların temel mantığı şudur: Allah'a (cc) yaklaştırsın diye edindikleri putları, zamanla Allah'tan daha üstün görmeye başlarlar. Allah'ın hakkını önemsemez, putların hakkı için gerekirse savaşırlar… Peki, neden? Çünkü bu putların meşruiyetine dair hiçbir delil yoktur. Görmez, duymaz, konuşmaz, kendilerine dahi faydaları olmayan, bekçiler tarafından korunmaya muhtaç… varlıklardır. Bunları meşrulaştırmak/süslemek için sürekli yalan söylerler. Onları uydurulmuş menkıbeler ve kendinden menkul kerametlerle şişirirler. Fıtrat/Akıl, 'Bunlar ilah olamaz!' diye içerden bastırdıkça; fıtratın sesini bastırmak için yeni menkıbeler ve kerametler uydururlar. Zamanla putlar Allah'ın (cc) yerine geçer. Bir zaman sonra da daha üstün bir konum elde ederler. Bu açıdan baktığımızda bu cahiliye âdetinin benzer ve farklı tezahürlerle, ama aynı mantıkla devam ettiğini görürüz."[133]

- **Cahiliye Ahlakı (Teberrucu'l Cahiliye/Cahiliye Çıplaklığı)**

Cahiliyenin ahlak yapısını anlatmak için "Teberrucu'l Cahiliye" kavramı kullanılmıştır. Kavrama konu olan ayet şöyledir:

"Evlerinizde karar kılın. **İlk cahiliye kadınlarının (kendilerini görünür kılmak için) süs ve güzelliklerini açtıkları gibi yapmayın.** Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûl'üne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt! Allah, sizden (manevi) kirleri gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister."[134]

133. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 412-413
134. 33/Ahzâb, 33

Allah Resûlü'nün (sav) hanımlarına teberrüc etmeleri, açılıp saçılmaları yasaklanıyor. Hepimiz biliyoruz ki; annelerimiz dekolte kıyafetler giymiyordu, giymezdi. Öyleyse burada ifade edilen teberrücün çok daha özel bir anlamı olmalıdır. Şöyle ki:

Kelimenin kökü olan b-r-c iki asli anlama sahiptir. İlki, açığa çıkmak görünür olmak; ikincisi, sığınak korunaktır. Teberrüc kelimesi birinci asıldan türemiştir; kadının güzelliğini (dişiliğini) açığa çıkarmasıdır.[135]

Selef müfessirlerinin tefsiri de lugavi anlamı destekler yöndedir. Yasaklanan teberrücü şöyle açıklamışlardır:

Mücahid (rh) der ki: "(Yasaklanan evden çıkarken) koku sürünmek, kibirli/kendini beğenmiş tavır takınmak ve kur/cilve yapmaktır."[136]

Katâde (rh) der ki: "(Yasaklanan) kırıtarak ve cilve yaparak yürümektir."[137]

Mukâtil ibni Süleymân (rh) der ki: "Başlarını örter ama bağlamazlardı. Böylece gerdanlıkları görünürdü. Allah böyle örtünmeyi yasakladı."[138]

İlk dönem müfessirlerinin ayete yaptığı yorum; teberrücten kastedilenin kadının dişiliğini ön plana çıkarmasıdır. İtikadı, kulluğu ve salih amelleriyle değil; parfümü, cilvesi, yürüyüşü… ile dikkat çekmesidir. Yani dişiliğini kişiliğinin önüne geçirmesi[139] insanlığından ziyade kadınlığıyla gündeme gelmesidir.

Cahiliye ahlakının teberruc/çıplaklık üzerinden anlatılması

Aklımıza şöyle bir soru gelebilir: Cahiliye, ahlaksız bir toplumdur. Neden Allah (cc) cahiliye ahlakını yaygın olan zina, içki, kumar, gasp… üzerinden değil de teberrüc kavramı, yani tesettür ve açıklık üzerinden anlatmıştır? Allah'tan (cc) yardım isteyerek deriz ki:

Vahiyden öğrendiğimize göre güzel ahlak ve kötü ahlak derece derecedir. Bunlardan bazısı tetikleyici gibidir. Tetikleyici ahlak bulunduğunda kalbe etki etmekte ve aynı cinsten ameller yapmaya sebep olmaktadır.

135. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 1/238, b-r-c maddesi
136. Tefsîru'l Beğavî, 6/349, Ahzâb Suresi, 33. ayetin tefsiri
137. Tefsîru't Taberî, 20/259, Ahzâb Suresi, 33. ayetin tefsiri
138. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 17/754, 62155 No.lu rivayet
139. İfade için bk. Hayat Kitabı Kur'ân, 33/Ahzâb, 33. ayetin meali

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur."[140]

Allah (cc) sözünü doğru kılanın amellerini ıslah edeceğini vadediyor. Demek ki dile dair ahlaki hasletlerin ıslahı tetikleyici bir etkiye sahiptir ve kişinin amellerini güzelleştirmektedir. Allah Resûlü de (sav) bu konuya dikkat çekmiştir:

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz sıdk (doğruluk) iyiliğe götürür. Şüphesiz iyilik de cennete götürür. Gerçek şu ki, kişi doğru söyleyip durdukça sonunda sıddık olur. Muhakkak yalan da günaha götürür. Günah da ateşe götürür. Şüphe yok ki, kişi yalan söyleyip durdukça sonunda Allah'ın yanında da çok yalancı diye yazılır."[141]

Ebu Said El-Hudri'den (ra) Allah Resûlü'nün şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Sabah olduğu zaman bütün organlar dile yalvararak şöyle derler: 'Bizim için Allah'tan kork. Biz seninle ayaktayız, sen doğru olursan biz de doğru oluruz, sen eğrilirsen biz de eğriliriz.' "[142]

Sonuç olarak, cahiliye ahlakının teberruc üzerinden anlatılmasında önemli bir mesaj vardır: Bir toplumda tesettürün yaygınlığıyla ahlakın güzelliği, açıklığın yaygınlığıyla kötü ahlakın yaygınlığı arasında bağ vardır.[143]

Şeytanın insan üzerinde uyguladığı ilk projenin çıplaklaştırma, avret yerlerini açma olması dikkat çekicidir.

140. 33/Ahzâb, 70-71
141. Buhari, 6094; Müslim, 2607
142. Tirmizi, 2407
143. Burada İslam'a müntesip toplumlarda örtünün yaygınlığıyla haramların yaygınlığı arasındaki tezat akla gelebilir. Allah en doğrusunu bilir; bu tezata dair iki temel neden zikredilebilir: İlki, örtüyle tesettür arasında fark vardır. Bugün yaygın örtünmeyle İslam'ın emrettiği tesettür farklı şeylerdir. Yaygın örtünme İslam'ın tesettürle ilgili sınırlarına uymamakta, daha ziyade aksesuar vazifesi görmektedir. İkincisi, örtünmenin yaygınlığı genel olarak Allah'ın emri olduğundan değil geleneksel bir uygulamadır. Birçok Arap ülkesinde Hristiyanlar dahi örtünmektedir. Namaz kılmayan insanlar yüzlerini örtmektedir.

"(Derken şeytan) **örtünerek gizlenmiş bulunan avret yerlerini açığa çıkarmak için onlara vesvese verdi.** Ve dedi ki: 'Rabbinizin bu ağaçtan yemenizi yasaklaması, melek olmamanız ve ebedî yaşayanlardan olmamanız içindir.' "[144]

Yüce Allah şeytanın ebeveynimizi kandırma gerekçesini anlattıktan sonra bizleri şöyle uyarmaktadır:

"Ey Âdemoğulları! Şüphesiz size avretinizi örtecek ve kendisiyle süsleneceğiniz elbise indirdik. Asıl hayırlı olansa takva elbisesidir. (Dışınızı elbiseyle süslediğiniz gibi kalbinizi de takvayla süsleyiniz. Bu, daha hayırlıdır.) Bu (nimetler), düşünüp öğüt alsınlar diye Allah'ın ayetlerindendir. Ey Âdemoğulları! Şeytan, ebeveynlerinize avret yerlerini göstermek için elbiselerini çekip aldığı ve onları cennetten çıkardığı gibi sakın sizi (de) fitneye düşürmesin. (Çünkü) o ve avanesi, sizin onları görmediğiniz yerden sizleri görüyorlar. Şüphesiz ki biz, şeytanları iman etmeyenlerin dostu kıldık."[145]

Şeytan neden avret yerlerini açmak ve onları çıplaklaştırmak istemiştir? Çünkü örtü yalnızca bedeni örten bir koruma değildir. Örtünün kalp/ruh üzerinde koruma etkisi vardır. Bu manevi bir koruma, İlahi bir zırhtır. İnsanı ölçüsüz davranmaktan alıkoymakta, bir hayvan gibi içgüdüsel yaşamasına engel olmaktadır. Şeytan bunun farkındadır ve insanı güdülerinin esiri, aklına eseni yapan, ölçüsüz bir yaratık haline getirmek için çabalamaktadır.

Yine yaratılış kıssasından anlıyoruz ki; örtü fıtrattır. Zira Allah (cc) ebeveynimizi örtüyle yaratmıştır. Şeytanın çağrısına icabet ettikten sonra avret yerleri açılmıştır. Fıtratla şeriat arasında güçlü bir bağ vardır. İnsan ne kadar fıtrata bağlıysa şer'i sınırlara uyması o kadar kolaylaşmaktadır. Fıtrattan ne kadar uzaklaşmışsa şer'i sınırlara riayet etmesi o kadar zorlaşmaktadır. Şeytan çıplaklaştırır ki; insanı öz fıtratına yabancılaştırsın. Kötülüklere karşı uyarı vazifesi gören vicdanın sesini bastırsın…

Çıplaklaştırmanın, özellikle de kadın üzerinden yapılmasının özel bir nedeni vardır: Kadın toplumun temelidir. Zira hem toplumun yarısını oluşturmakta hem de kalan yarısını yetiştirmektedir. Bu nedenle kadını bozmak toplumu bozmak anlamına gelmektedir. İnsî ve cinnî şeytanlar

144. 7/A'râf, 20
145. 7/A'râf, 26-27

bu gerçeği bildiğinden, tüm toplumu cahilleştirmek için kadın üzerinde çalışmaktadır.

Modern cahiliye bu işi akıl almaz boyutlara taşımıştır. Ulaşım araçlarına dönük fuarlarda yarı çıplak kadınlar kullanılmaktadır. Gıda reklamında üründen ziyade kadının dekoltesi topluma izlettirilmektedir. Dondurma reklamları yoğun cinsel çağrışımlar nedeniyle "yasaklanmalı mı" tartışmasıyla gündeme gelebilmektedir. Araba, zeytinyağı veya dondurmanın kadın bedeniyle ne tür bir ilişkisi vardır ki, üründen çok kadın bedeni gösterilmektedir? Amaç bellidir: Kadını tüketim aracı hâline getirmek, onu ruh ve kişiliğinden koparıp dişiliğiyle öne çıkarmak, onu ve dolayısıyla toplumun kalanını yozlaştırmak, fıtrata yabancılaştırmaktır.

Ancak modern cahiliye tüm bu şeytanlığı kadını özgürleştirmek, geleneğin prangasından kurtarmak, kadına değer vermek adına yaptığını iddia etmektedir. Yalan söylemekte; dün kadını diri diri toprağa gömen cahiliyenin aksine, kadını diri diri kendi tenine gömmekte, özündeki cevheri öldürmektedir. Bunun en açık kanıtı; kadını özgürleştirmek (!) için yapılan yayınlardaki pespayeliktir.

"Türkiye'de kadın özgürlüğü ve bağımsızlığından dem vuran dergilerdeki ağırlıklı konular kadınların gerçek problemleri değil; cinsellik, moda gibi konular olmakta, siyaset ile ilgili verilen haberler ise ancak dedikodu düzeyinde sunulmaktadır. Dergilerin genelinde oluşturulmaya çalışılan kadın tipi ise 'akleden, sorgulayan, bilgili' tanımlamalarının çok ötesinde 'çağdaş, câzibeli, tehlikeli ve yasak ilişkiler deneyebilen, sıradışı' kadın tiplemesidir. Bu da kadının özgürleştirileceği yerde, kelimenin tam anlamıyla 'kullanıldığının' göstergesi değil midir?"[146]

Cahiliye ahlakında zina

İlkel olsun modern olsun, cahilî toplumlarda zina yaygındır. İlkel cahiliyedeki durumu Aişe Annemiz (r.anha) şöyle anlatmaktadır:

"Cahiliye devrinde dört çeşit nikâh mevcuttu: Bunlardan biri, bugün

146. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 2/107

herkesçe tatbik edilen nikâhtır. Kişi, kişiden kızını veya velisi bulunduğu kızı ister, mehrini verir, sonra onunla evlenir.

Diğer nikâh çeşidi şöyleydi: Kişi, hanımı hayızdan temizlenince 'Falancaya git, onunla ilişkiye gir.' der ve hanımını ona gönderirdi. Kadının o yabancı erkekten hamile kaldığı anlaşılıncaya kadar kocası ondan uzak durur, temasta bulunmazdı. O adamdan hamileliği açıklık kazanınca, eşi dilerse onunla ilişkiye girmeye başlardı. Bu nikâh çeşidine asaletli bir evlat elde etmek için başvurulurdu.

Diğer bir nikâh çeşidi şöyleydi: On kişiden az bir grup toplanır, bir kadının yanına girerler ve hepsi de ona temasta bulunurdu. Kadın hamile kalıp doğum yaparsa doğumdan birkaç gün sonra, kadın onlara haber salar, hepsini çağırırdı. Hiçbiri bu davete icabet etmekten kaçınamaz, kadının yanına gelirdi. Kadın onlara 'İşte şimdi doğum yaptım. Ey falan! Çocuk senindir.' der, çocuğu bunlardan dilediğine nispet ederdi. Adamın buna itiraz etmeye hakkı yoktu.

Dördüncü nikâh çeşidi şöyleydi: Çok sayıda insan toplanıp bir kadının yanına girerlerdi. Kadın gelenlerden hiçbirine itiraz edemezdi. Bu kadınlar fahişe idi. Kapılarının üzerine bayraklar dikerlerdi. Bu kadınlarla temas arzu eden herkes bunların yanına girebilirdi. Bunlardan biri hamile kaldığı takdirde, çocuğunu doğurduğu zaman, o adamlar kadının yanında toplanırlar ve kaifler çağırırlardı. Kaifler bu çocuğun, onlardan hangisine ait olduğunu söylerse nesebini ona dahil ederlerdi. Çocuk da ona nispet edilir, onun çocuğu diye çağrılırdı. O kimse bunu reddedemezdi.

Muhammed (sav) hak ile gönderilince, bütün cahiliye nikâhlarını yasakladı, sadece insanların bugün tatbik etmekte olduğu nikâhı bıraktı."[147]

Bu vb. rivayetler okunduğunda bugünün insanı şaşırır, hayretini gizleyemez. Oysa bugün yaşanan, dünden hiç de geri kalır değildir. Sperm bankaları kurulmuş, dileyen dilediği kişiden -cinsel birleşme olmadan- çocuk doğurabilmektedir. Yine insanlar toplu olarak zina yapmakta, bunu yayınlayıp milyarlarca insanın izlemesini sağlamaktadır. Bugün sanal dünyada en büyük payın pornografiye ait olması, bir tesadüf değildir. Genelevlerin

147. Buhari, 5127

kapısı herkese açıktır. Sistemler vergi alarak, kadınlara vesika vererek, sağlık kontrolünden geçirerek ve koruma atayarak bu işi hem yasallaştırmış hem de batıl sistemlerine göre meşrulaştırmışlardır.

Cahilî toplumlarda zinanın bu denli yaygın olmasının nedenleri vardır:

- Zinanın bu denli yaygın olması şeytanın çıplaklaştırma projesiyle ilgilidir. Kadını soyan cahiliye bununla cinsel dürtüleri azdırmak, insanı her ân bel altıyla düşünen, her aklına geldiğinde çiftleşen bir hayvan hâline getirmek ister. Böyle bir insanın/toplumun İslam'ın emrettiği tefekkür, akıl, başkalarına yardım ve bunların meydana getirdiği iman ve ahlaktan uzak olacağı izahtan vareste olsa gerektir.

- Zinanın yaygınlığı aile kurumunu yerle bir eder. Zina toplumunda eşler birbirine güvenmez. Güven olmadığı için de sağlıklı bir aile kurumu oluşmaz. Peki, aile önemli midir? Elbette! İnsanı cahiliye sömürüsünden koruyan kalelerden biri akideyse bir diğeri ailedir. Fıtratın korunması, gelişmesi, iman ve akılla olgunluğa erişmesi için aile şarttır. Yüce Allah insanın yeryüzündeki yolculuğunu aile olarak başlatmıştır. Bu gerçekten önemli ve dikkat çekici bir tasarruftur. İnsanda aslolan ferdiyet değil, aile olmaktır. Cahiliye bu sebeple aile düşmanıdır. Aile kurumunu yıkmak için elinden gelen tüm çabayı göstermektedir. Zinayı yaygınlaştırmak da aileyi yıkma yollarından biridir.

- Zina toplumu bedeni hastalıkların yaygın olduğu bir toplumdur:

Abdullah ibni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey Muhacirler topluluğu, beş şey vardır ki onlarla imtihan olunduğunuzda (hiçbir şey kalmaz her şey bitmiş olur) sizlerin o döneme erişmesinden Allah'a sığınırım. Onlar şunlardır: Bir toplumda fuhuş o kadar ileri gidecek ki gözler önünde yapılmaya başlanacaktır. Öyle ki taun hastalığı ve önceki toplumlarda bilinmeyen hastalıklar yaygınlaşacaktır..."[148]

Bugün geçmişte bilinmeyen hastalıkların bu denli yaygın olmasının nedeni; zinanın yaygınlaşmasındandır. Kanaatimce tarihin hiçbir döne-

148. İbni Mace, 4019

minde insanlar kamera önünde zina yapıp, bunu milyonlara izlettikten sonra yaptığına sanat dememiştir. Yine kanaatimce zinaya sinema/sanat adı altında ödül verilmesi modern cahiliyeye has bir durumdur.

İnsî ve cinnî şeytanlar zina ile hastalıklar arasındaki bağı bildiğinden sömürdükleri ülkelerde zinayı yaygınlaştırmaya çalışır. Bugün özellikle Afrika'da cinsel hastalıkların yayılması üzerinde düşünülmelidir. Yeraltı ve yerüstü kaynakları sömürülen, ucuz işgücü olarak (modern köle) kullanılan Afrikalılar; yiyecek ekmek bulamazken adını duymadıkları cinsel hastalıkların pençesinde kıvranıyor.

Hastalıklı toplumlar edilgen, başkalarının yardımına muhtaç, hakkını aramaktan uzak toplumlardır. Küresel tuğyana sömürebilmek için böyle toplumlar lazımdır.

• Zina bir sektördür ve bu sektörden kazanç elde edenler vardır. Dün cariyeleri pazarlayan ilkel cahiliye baronları vardı:

"... Dünya metaını elde etmek için, iffetini koruyan cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim de onları (fuhşa) zorlarsa hiç şüphesiz Allah, onların zorlamalarından sonra (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[149]

Bugün, vergi rekortmeni genelev patroniçeleri var. Ellerinde zorla tuttukları modern cariyeleri pazarlıyorlar, hem de yasal yollarla ... Sanal dünyada en çok kazananlar kumarbazlar (onlar bahis demeyi tercih ediyor) ve zinayı teşhir eden porno sektörü.[150]

149. 24/Nûr, 33

150. "İnternetteki aramaların dörtte birine karşılık gelen günlük 68.000.000 (altmış sekiz milyon) arama, porno içerik için yapılıyor.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın (TİB) 'güvenliweb.org.tr' internet sitesindeki çalışmada, dijital ortamda pornografinin durumuna ilişkin araştırma sonuçlarına yer verildi.

Buna göre, iş bloğu 'Online MBA"nın istatistikleri, web sitelerinin %12'sinin pornografik içerikli olduğunu ortaya koydu. İnternette her gün yapılan aramaların dörtte biri, 68.000.000 (altmış sekiz milyon) porno içerik bulmak için gerçekleştirildi.

Bu istatistiklere göre, erkeklerin %20'si ve kadınların %13'ü iş yerinde porno film izlediklerini belirtti. Her üç porno izleyicisinden birinin kadın olduğu tahmin ediliyor.

Online porno için her saniye yaklaşık üç bin dolar harcama yapıldı. Dijital porno endüstrisi ABD'de yılda 2.8 milyar dolar, dünyada 4.9 milyar dolar kazanç elde ediyor.

Binbir hileyle tuzağa düşürülen ve fuhşa zorlanan kadınlar, modern cahiliyenin trajedisidir. Zira Yeşilçam izleyicisi düzeyinde kültür sahipleri dahi, bu kadınların fuhşa zorlandığını, kaçanların insanlık dışı işkencelere maruz kaldığını, borç altına alınıp silah zoruyla senet imzalattırıldığını bilmekte. Bilmekte ama kimse kılını kıpırdatmamakta. Aslında toplum da bu suçun ortağı. Kimsesiz ve düşmüş insanlara sahip çıkmayarak onları kurtlar sofrasının insafına terk etmekte. Bugün dul bir kadına toplumun ne gözle baktığı hepimizin malumu. Çoğu insan bu insanlarla ticareti farklı bir yolla yapmak istemekte. Kadınlar fuhuş kölesine dönüştürüldüğünde de "başımıza taş yağacak" edebiyatı yapmakta. Şu bir gerçek; namuslu bir toplumda zina sektör hâline gelmez. Kadınlar açıktan satılmaz. Bir toplumda zina açıktan ve organize olarak yapılıyorsa; bu, belli semtlerin değil tüm toplumun sorunudur. Unutulmamalı; gönüllü zina yapanlardan söz etmiyoruz. Toplum tarafından ötekileştirilen ve fuhuş baronları tarafından

---

İnternet pornografisi istatistiklerine göre internet pornosu için her saniye 3000 dolardan fazla para harcanıyor. İnternet üzerinden yapılan tüm aramaların %25'i 'sex' kelimesinden oluşuyor. Dijital ortamda 370.000.000 (üçyüz yetmiş milyon) pornografik web sayfası bulunduğu tahmin ediliyor.

'Optenet' tarafından dört milyon web sayfası üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, pornografik içerikler internetin %37'sini oluşturuyor.

2010 yılı ilk çeyreğinde bu tür sakıncalı web sayfalarının oranı %17'lik bir artış gösterirken, internetteki yirmi dört yaş altı erkek kullanıcıların %70'i müstehcen web sayfalarına giriyor.

Pornografi İnternet Sayesinde Yaygınlaştı

2008 yılı istatistiklerine göre saniyede 28.000.258 internet kullanıcısı pornografik içerikleri izliyor, sadece çocukların cinsel istismarına ilişkin her gün yaklaşık 116.000 arama yapılıyor. Cep telefonları üzerinden uygunsuz resimli mesajlar gönderilmesi olarak tanımlanan 'sexting', kameralı ve internet bağlantılı bir cep telefonu ile müstehcen içeriklere erişimi kolaylaştırıyor. 'International Secure System Lab' tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre, pornografik içerikli web sitelerinin büyük bölümü kötü amaçlı yazılımlarla kullanıcıları mağdur ediyor. İncelenen otuz beş bin pornografik içerikli alan adının %90'ı ücretsiz sitelerden oluşuyor ve bu alan adlarını kullanan 269.000 web sitesinin %3,23'ü istenmeyen ve casus yazılım ile virüs barındırıyor. Diğerleriyse ziyaretçilerini istemsiz olarak başka web sitelerine yönlendiren veya sayfanın kapatılmasını engelleyen kodlar içeriyor. Bu tür web siteleri ücretsiz oldukları için ziyaretçi trafikleriyle gelir sağlamaya çalışıyor.

Amerika'daki 'Witherspoon Enstitüsü' tarafından hazırlanan 'Pornografinin Sosyal Zararları' başlıklı çalışma sonucuna göre pornografi, internette kolay ulaşılabilir olması nedeniyle daha önce hiç olmadığı kadar yaygınlaştı. Pornografiyi 'modern çağ çocuklarının karşılaştığı ciddi bir hastalık' olarak tanımlayan çalışmaya göre, İnternet pornografisinin karakteristik özellikleri arasında, yaygınlığının yanı sıra potansiyel bağımlılık riskiyle giderek artan görsellik şiddeti de yer alıyor.

Çalışmaya göre, yakın geçmişte özel televizyon kanallarından kontrolsüzce yapılan müstehcen yayınlar, Türkiye'deki internet pornografisi tüketimini tetikledi." (Kaynak: http://www.gazetevatan.com/cok-carpici-internet-raporu-356906-yasam/ E.T: 01.02.2022)

zorla köleleştirilip fuhşa zorlanan insanlardan söz ediyoruz. Hepimiz bu zulümden sorumluyuz! Yine unutulmamalı; fahişelik yalnızca kadının sorunu değildir. Vahiy ıstılahında asıl fahişe; fuhşu yaygınlaştıran, kadını satan, buna direkt veya dolaylı aracı olanlardır. Hâli hazırda yaşadığımız cahiliyede bu, fuhşa zorlanan kadına değil erkeğe tekabül etmektedir.

- **Cahiliye Taassubu (Hamiyyetu'l Cahiliye)**

Yüce Allah cahiliyenin duygu durumunu anlatmak için "Hamiyyetu'l Cahiliye" kavramını seçmiştir. Kelimenin kökü olan h-m-y; bir cevherin ısındığında yaydığı ısıdır, hararettir… Öfke harekete geçtiğinde bu duruma "hamiyye" denir.[151]

Cahiliye toplumu insanlardan oluşur. Onlar da her insan gibi birçok duyguyu yaşar. Ancak baskın duygu öfkedir ve cahiliye toplumu öfkeden ısınmış, patlamaya hazır bomba gibidir.

Öfkeli toplumlar aynı zamanda mutaassıp toplumlardır. Alışkanlıklarına ve geleneklerine sıkı sıkıya bağlılardır. Çok küçük bir mesele yüzünden silahlar çekilebilir, incir çekirdeğini doldurmayacak sorunlar nedeniyle kan dökülebilir. Öfke akıllarını örttüğünden konuşmaya ve diyaloğa kapalıdırlar. Kur'ân'da hamiyyetu'l cahiliyeyi bu anlamda kullanılır:

"Hani o kâfirler, kalplerine asabiyeti, cahiliye asabiyetini koymuştu. Allah da, Resûl'ünün ve müminlerin üzerine sekinetini indirmiş ve onları takva kelimesi (olan Lailaheillallah'a) bağlı kılmıştı. (İşin aslı) onlar da buna layık ve ehil kimselerdi. Allah, her şeyi bilendir."[152]

Görüldüğü gibi bu ayette iki sınıf karşılaştırılmıştır. Bir yanda iki özelliği olan müminler vardır. Allah üzerlerine sekinet indirmiştir; sakin, ağırbaşlı ve ölçülü davranırlar. Ayrıca onların bir davası vardır. Rabbleri onları takva kelimesine (Lailaheillallah) bağlı kılmıştır. Davalarının gerektirdiği şekilde bilinçli davranışlar sergilerler. **Yani onlar sakin/ağırbaşlı ve bilinçli dava adamlarıdır.** Tam karşılarında kâfirler vardır. Onların duygu, düşünce ve eylemlerine hamiyye yani öfkeden oluşan taşkınlık yön vermektedir.

151. El-Mufredât, s. 258-259, h-m-y maddesi,
152. 48/Fetih, 26

Ayrıca bir davaları da yoktur. Onlar babalar/atalar yoluna bağlı, mutaassıp insanlardır. **Yani onlar öfkeli, bilinçsiz ve mutaassıp bir topluluktur.**

Mukâtil ibni Süleymân (rh) der ki: "Allah Resûlü Hudeybiye yılı Mekke'ye geldi. Mekke kâfirleri: 'Babalarımızı ve kardeşlerimizi katletti. Şimdi de evlerimizin ve çocuklarımızın arasına girmek istiyor. (Şayet buna izin versek) Araplar diyecek ki; 'Bize rağmen/burnumuzu sürtüp (Mekke'ye) girdi.' Hayır, vallahi girmeyecek (şehrinize).' "[153]

Zuhrî (rh) cahiliye taassubunu şöyle açıklar: "Allah Resûlü'nü ikrar etmediler, (Hudeybiye Antlaşması'na) 'Bismillahirrahmanirrahim' cümlesini yazmadılar, müminlerin Kâbe'ye girmesine engel oldular."[154]

Cahiliye toplumları bilinçsiz ve öfkeli kalabalıklardan meydana gelir. Onların plan program yapmalarını gerektirecek bir davaları, onları ağırbaşlı/ölçülü kılacak bir ahlakları yoktur. Bu nedenle kurnaz müstekbirler ve mutref firavunlar tarafından yönlendirilmeleri kolaydır. Okuduğumuz olayda kimse şu soruyu sormamıştır, sormaz da… "Muhammed (sav) davetini yapıyordu. Ona ve ashabına işkence yapan, mallarına el koyan, Mekke'den kovan… bizleriz. Gittikleri yerde (Habeşistan, Medine) onları rahat bırakmayan, taciz eden yine bizleriz. Onları savaşmaya zorlayan yine bizleriz. Savaşı onlar kazandı ve bugün Allah'ın evini ziyaret etmek istiyorlar. Özür dilemesi gereken, hatasını telafi etmesi gereken bizleriz." Tüm bunları düşünebilmek için sükûnete, süreci değerlendirecek izana ihtiyaç vardır. Müstekbir firavunlar, "Muhammed bizim düşmanımızdır ve bu şehre girmemelidir." dediğinde, hiç düşünmeden, yaşananları değerlendirmeden slogan atmaya ve söylenenleri tekrar etmeye başlarlar. Cahiliye insanı bilinçsiz taassubun eseridir.

Atalar yolu

Cahiliye taassubunun en belirgin görüldüğü yer "atalar yolu" anlayışıdır. Cahiliye ehli, inanç ve eylemlerinin tamamını atalarına, geleneğe, toplumsal kabullere dayandırır.

---

153. Mevsûatu'tTefsîri'l Me'sûr, 20/330, 71384 No.lu rivayet
154. Tefsîru't Taberî, 22/252, Fetih Suresi, 26. ayetin tefsiri

"(Kâbe'yi çıplak tavaf etmek gibi) bir fuhşiyat işlediklerinde derler ki: 'Babalarımızı bunun üzerine bulduk. Allah bunu bize emretti.' De ki: 'Şüphesiz ki Allah, fuhşiyatı emretmez. Yoksa siz Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?' "[155]

"Hani babasına ve kavmine demişti ki: 'Şu başında ibadet için bekleştiğiniz heykeller de neyin nesi?' 'Biz babalarımızı onlara ibadet eder bulduk.' demişlerdi."[156]

Resûllerin davetiyle karşılaştıklarında "Biz büyüklerimizden bunu duymadık." veya "Atalarımızın izindeyiz." diyerek karşı çıkarlar.

"Senden önce de ne zaman bir beldede bir uyarıcı gönderecek olsak, mutlaka oranın refah içinde yaşayan şımarıkları dediler ki: 'Şüphesiz ki biz, babalarımızı bir din üzere bulduk ve biz onların eserlerine/izlerine uymuş kimseleriz.' (Peygamber) dedi ki: 'Babalarınızı üzerinde bulduğunuzdan daha hayırlı olanını size getirmiş olsam da mı?' Dediler ki: 'Şüphesiz ki biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz.' "[157]

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine ve Resûl'e gelin.' denildiği zaman: 'Babalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter.' derler. Onların babaları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yolu bulamamış olsalar bile (babalarının yoluna mı uyacaklar)?"[158]

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denildiği zaman: '(Hayır,) bilakis biz, babalarımızı üzerine bulduğumuz (ve alıştığımız âdetlerimize) uyarız.' derler. Babaları hiçbir şey akletmemiş ve doğru yolu bulamamış olsalar bile mi (onların yoluna uyacaklar)?"[159]

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denildiğinde: '(Hayır!) Bilakis, babalarımızı üzerinde bulduğumuz (gelenek ve âdetlere) uyarız.' derler. (Ne yani) şeytan onları alevleri dehşet saçan ateşe çağırıyor olsa bile mi (babalarının yoluna uyacaklar)?"[160]

Kur'ân çok açık ve basit sorular sorar: Ya Resûl'ün getirdiği daha hayırlıysa; ya ataları doğru yolu bulamamış akılsız kimselerse, ya şeytan bu yolla onları ateşe davet ediyorsa?..

155. 7/A'râf, 28
156. 21/Enbiyâ, 52-53
157. 43/Zuhruf, 23-24
158. 5/Mâide, 104
159. 2/Bakara, 170
160. 31/Lokmân, 21

Babalarının yoluna öyle taassupla bağlıdırlar ki; bu soruları düşünmeye, cevap vermeye dahi gerek duymazlar. Toplumu sömüren müstekbir firavunlar, insanları Allah'ın elçilerinden uzaklaştırmak için "Bizi atalarımızın yolundan saptırıyor." demesi yeterlidir.

" 'Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan bizleri uzaklaştırmak ve yeryüzünde büyüklük/otorite siz ikinizin olsun diye mi bize geldin? Biz, ikinize de inanmayız.' demişlerdi."[161]

"Kavminin kâfir olan önde gelenleri demişti ki: 'Bu ancak sizin gibi bir insandır. (Peygamber olduğunu söyleyerek) size üstünlük sağlamaya çalışıyor. Allah dilese melekleri indirirdi. Hem biz geçmiş atalarımızdan da bu (söylediklerini) işitmedik.' "[162]

Cahiliye insanı mutaassıp ve fanatiktir. Tabi olduğu şeye körü körüne, sorgulamadan tabi olur. Bu nedenle sömürüye, kullanılmaya ve manipüle edilmeye açıktır. Örneğin;

"Ahiret karşılaşmasını inkâr edip yalanlayan ve dünya hayatında refah ve zenginlikle şımarttığımız kavminin önde gelenleri: 'Bu, yalnızca sizin gibi bir insandır. Sizin yediğinizden yer, içtiğinizden içer.' dediler. 'Şayet sizin gibi insan olan birine uyacak olursanız, hiç kuşkusuz hüsrana uğrayanlar olursunuz.' "[163]

Konuşan, kavmin ileri gelenleri, mele tabakasıdır. Mutaassıp ve bilinçsiz topluma "**sizin gibi bir insana uyarsanız hüsrana uğrarsınız**" demektedir. Çünkü o "**herkes gibi yiyen içen**" alelade bir insandır. Peki, toplum bu sözü dinlediğinde -ki çoğunluk dinlemiştir- kime tabii olmuş olacaktır? Yemeyen, içmeyen, insan üstü bir varlığa mı? Nihayetinde topluma konuşan ve zımnen "ona değil bize tabi olun" diyenler de birer insan değil midir? Yazık ki mutaassıp, bilinçsiz, fanatik, partizan… toplum içinde bunu düşünebilecek insan yoktur; zira taassupları gözlerini kör etmiştir.

Atalar yolu ve çıkar ilişkisi

Atalar, yolunun sorgulanmasına müsaade etmeyen belli bir zümredir. Bunlar Kur'ân'ın ifadesiyle her toplumda var olan müstekbir (büyüklenme/

161. 10/Yûnus, 78
162. 23/Mü'minûn, 24
163. 23/Mü'minûn, 33-34

üstünlük arayışı içinde olan), mele (seçkin/elit), mütref (zenginlik içinde şımarık/sosyete) insanlardır. Üstünlükleri babadan oğula tevarüs eden bu azgın azınlık, genelde servetin ellerinde toplandığı belli ailelerden meydana gelir. Bunların toplumu sevk ve idare etmek, emeklerini sömürmek, siyasi ve askerî amaçları doğrultusunda kullanmak için bir dine/geleneğe/anlayışa ihtiyaçları vardır. Genellikle yazılı olmayan, kırmızı çizgileri bulunmayan, şartlara göre içi doldurulup öncelikleri değiştirilebilen gelenek/atalar yolunu tercih ederler.

Şayet hitap ettikleri kitle bir nebisi ve kitabı olan, yazılı öğretilere sahip bir toplum ise farklı bir yola başvururlar: Kitabı herkesin anlayamayacağını iddia eder ve dinî metinleri yorumlama işini bir grubun tekeline alırlar. Bir mezhebi/anlayışı mutlaklaştırır, onun dışındaki yorumlara hayat hakkı tanımazlar. Böylece hem halkı dinin kaynaklarından uzak tutmuş hem de onun çıkarlarına uygun yorumunu tekellerine almış olurlar. Çok ilginçtir; farklı coğrafyalarda, birbirlerine tamamen zıt dinî yorumları mutlaklaştıran tağutlar, aynı neticeye ulaşırlar. Yani hangi dinî yorumu seçerlerse seçsinler sonuç hep aynı çıkar, onların çıkarı öncelenir. Örneğin, bugün (2020) kendini selefî veya sufi olarak tanımlayan Ortadoğu ülkeleri vardır. Birbirine taban tabana zıt bu iki yorumdan farklı sonuçlar ortaya çıkmasını beklersiniz. Hiçbir konuda anlaşamayan satılmış selefî ve sufi bilgiçler; söz konusu tağutlara itaat, ABD uşaklığı, İslam topraklarını Batılılara peşkeş çekme ve muvahhidlere eziyet etme olduğunda ittifak, hatta icma halindedir.

Bu azgın azınlık, atalar yolunun (veya tekellerine aldıkları bir dinî yorumun) sorgulanmasına müsaade etmezler. Zira onun sorgulanması, onların imtiyazlarını/ayrıcalıklarını kaybetmesi anlamına gelir. Onların seçkin insanlar olduğu, toplumun onlara itaatinin zorunlu olması, birlik ve beraberliğin onlara borçlu olunması, onlar olmadığı takdirde kaos ve kargaşa çıkacağı… Bunları kim söylemiştir? Gelenek, atalar veya tekellerine aldıkları din! O kurumun sorgulanması onların da sorgulanması demektir; bu da onların en son isteyeceği şeydir. Bu nedenle sıradan halk/mustazaflar, nebilerin daveti karşısında nötrdür, suskundur. Zaten onların kafası ay sonunu nasıl getireceği, borçları nasıl ödeyeceği, çocukları nasıl evlendireceğiyle… meş-

guldür. Nebilerin davetini ne dinlemeye ne de düşünmeye zamanları vardır. Nebilerin davetine tepki gösterenler müstekbirler, azgın azınlıktır. Onlar Lailaheillallah davetinin; inananları kardeş kıldığını, kimsenin kimseye üstünlüğünün olmadığını, dinin yazılı/sözlü kuralları olduğundan hevaya uymaya engel olduğunu, mutlak özgürlüklerinin (!) sonlanacağını bilir ve anlarlar. Hem davete karşı çıkar, hem de toplumu davete karşı kışkırtırlar.

" 'İlahları tek bir ilah mı yaptı? Gerçekten bu çok ilginç/şaşılacak bir şeydir.' İleri gelenler harekete geçti ve: 'Yürüyün, ilahlarınıza sahip çıkın (onlara bağlılıkta direnç gösterin). Şüphesiz ki bu, (sizden) istenen bir şeydir.' (dediler.) 'Biz bunu başka bir dinde işitmedik. O (tevhid) yalnızca bir uydurmadır.' "[164]

Cahiliyeyi kaldırmak için gelen vahiy ve Resûl de sıradan halkı değil müstekbirleri, azgın azınlığı hedef almış, bataklığı kurutmaya çalışmıştır.

Kur'ân'ın Hedef Aldığı Kitleyi Hedef Almak

"Kur'ân'ın hedef aldığı kitle müstekbir, tağut, zenginliğin şımarttığı kimseler, bozguncular, toplumun kaymak tabakasıdır. Kur'ân'ın ifadesiyle 'mele' tabakası… Kur'ân bunları hedef alır. Onların nasıl ahlaksız, zalim, sömürücü olduklarını ifşa eder. Hatta ifşa etmekle kalmaz, onları ayrıcalıklı kılan uydurma dayanakları da yerle bir eder.

Bu tabakanın aldattığı ve zayıf bıraktığı mustazafları, mazur kabul etmemekle birlikte, hedef almaz. Onları uyarır, doğruyu gösterir, peşinden sürüklendikleri tabakanın gerçek yüzünü ortaya koyar.

Buna binaen Kur'ân; göz önünde olan, uyulan, rol model tabakayı hedef aldığından, gündemi de o belirler. Okunu göz önünde olana atar, onu yaralar. Onu izleyen tüm gözler Kur'ân'ın gündeminden haberdar olur.

Bugün çoğu davetçi toplumu ifsat eden bu tabakayı es geçiyor, bakkal Mehmet amcayla, sokakta çekirdek/çiğdem çitleyen Fatma teyzeyle uğraşıyor. Sokaktaki insanın şirkinden/bidatinden/haramından azgın tabakaya sıra gelmiyor. Neden? Çünkü bunlarla uğraşmak bedel istemiyor. Mehmet amca bize ne yapacak? En fazla beddua ediyor. Müstekbirlerin elinde ise güç var; sizi tutuklayabiliyor, yargılayabiliyor, malınıza el koyabiliyor,

164. 38/Sâd, 5-7

yurdunuzdan çıkarabiliyor, birçok İslam davetçisinde olduğu gibi şehit edebiliyor…

Kur'ân; korkakların, sistemi görmezden gelip sistem mağdurunu hedef alanların, güçlü karşısında önünü ilikleyen, zayıf karşısında kabadayılaşanların gündemleştireceği bir kitap değildir."[165]

Cahiliye fanatizmi

Cahilî toplumlar, fanatik toplumlardır. Bir kabilenin parçasıysa kabileye, bir ırka mensupsa ırka, bir partiye destek oluyorsa partiye, bir cemaate tabiyse cemaate, bir takım tutuyorsa takıma… gözü kapalı tabi olur. Ondan olan iyi, ondan olmayan kötüdür. Onların her yaptığı doğru onlardan olmayanın her yaptığı yanlıştır. Çünkü cahiliye toplumunda bilinç yoktur. Cahiliye bir duygusallık toplumudur; öfkeli ve mutaassıptır. Cahiliye toplumu, insanı değersizleştiren zan, hayvani güdüler ve öfke arasında savrulmaktadır. Cahiliye toplumu bir slogan toplumudur. Çoğu zaman avurtlarını şişirerek attığı sloganların ne anlama geldiğini dahi bilmez. Tepeden tırnağa ABD giysileri, teknolojileri ve zihniyetiyle kuşanmışken "Kahrolsun ABD" diye slogan atabilir örneğin… Bu nedenle cahilî toplumlarda iyiler ve kötüler sloganlarla, deyimlerle, özlü sözlerle "tablet" hâline getirilmiştir. Hapı yutan program yüklenmiş gibi; "iyileri" dost, "kötüleri" düşman edinir.

İlkel cahiliye insanı açıkça, kendi kavminin zalimini başka kavmin mazlumuna karşı destekleyeceğini; kendi kavminden peygamberlik iddiasında bulunan yalancı olsa bile başka kavmin sadık peygamberine tercih edeceğini söyler:

Museyleme'nin kavminden olan bir adam şu beyti söylemiştir:

"Ben senin yalancı olduğuna, Muhammed'in ise doğru sözlü olduğuna inanıyorum. Ancak bize, Rebia'nın yalancısı, Mudar'ın sadığından daha sevimlidir."[166]

İslam tüm bu cahiliye fanatizmini, körü körüne bağlılığı yıkmak için gelmiştir. Şahsa, kabileye, ırka, lidere, toprağa bağlılığı kaldırmış; Allah'a,

165. Tevhid Dergisi, S 80, s. 9
166. Târîhu't Taberî, 3/286

Resûlü'ne, tevhid davasına, **Allah'a ve Resûl'üne itaat ettiği sürece** lidere bağlılığı koymuştur. Böylece insanı alçaltan ve bağlı olduğu şeye kullaştıran bağımlılıktan, körü körüne itaatten ve taassuptan kurtarmıştır. Onu, Rabbine kul olma şerefine, bilinçli beraberliğe, bir davaya inanma ufkuna yüceltmiştir.

" … İyilik ve takva üzere yardımlaşın. Günah ve haddi aşma üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, cezası çetin olandır." [167]

Birine yardım edeceksek sırf bizden olduğu için değil; yardım edilecek şeyin iyilik ve takva olmasından dolayı yardımı emretmiştir. En yakınımız dahi günah ve haddi aşma olan bir konuda bizden yardım isterse; yardımcı olmamamızı istemiştir. Şayet yardım etmek istiyorsak onu masiyetten/zulümden alıkoymamızı öğretmiştir.

Enes ibni Malik'ten (ra) **şöyle rivayet edilmiştir:**

" Allah Resûlü (sav),'Müslim kardeşin zalimken de mazlumken de yardım et!' buyurdu.

Bir kişi , 'Ya Resûlullah! Müslim kardeş mazlum olduğu zaman ona yardım ederim, fakat o zalim olduğu zaman ona nasıl yardım edeceğim söyler misin?' diye sordu.

Resûlullah (sav), 'Onu zulümden alıkoyarsın ya da zulmüne engel olursun. İşte bu ona yardım etmektir.' buyurdu." [168]

Zalim olduğu hâlde kabilesine/partisine/cemaatine destek olmanın "asabiyye" **olduğunu, yani cahiliye fanatizmi olduğunu bildirmiştir.**

Vasile ibni Eska'ın kızı babasından (ra) **şöyle rivayet etmiştir:**

"Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resûlü, asabiyye nedir?'

Dedi ki: 'Kavmine zulüm konusunda yardım etmendir.' " [169]

Hiçbir ilke gözetmeden, sırf aynı taraftan olduğu için birilerine yardım edeni bilinçsiz bir hayvana benzetmiştir.

---

167. 5/Mâide, 2
168. Buhari, 6952
169. Ebu Davud, 5119

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kavmine haksız yere yardım eden kimse çukura düşen ve kuyruğundan çekilen bir deve gibidir."[170]

Öfkeli kalabalıkların sloganları peşinde savrulan, "hamiyyet/taassup" için savaşanın Allah yolunda olamayacağını belirtmiştir.

Ebu Musa El-Eş'âri'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir adam Peygamber'e (sav) gelerek şöyle dedi:

'Ey Allah'ın Resûlü! Allah yolunda savaşmak nedir? Birimiz öfkesi sebebiyle savaşıyor, birimiz asabiyetten dolayı savaşıyor.'

Peygamber (sav) başını ona doğru kaldırdı (çünkü adam ayaktaydı) ve şöyle dedi: 'Kim Allah'ın kelimesi en yüce olsun diye savaşırsa işte o Allah yolundadır."[171]

Öfkeyle, taassupla, partizanlık/tarafgirlik uğruna savaşıp ölenin cahiliye ölümü üzere öleceğini haber vermiştir.

Cundeb ibni Abdullah El-Beceli'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim, ne olduğu belirsiz bayrak altında, soy sop davasına çağırırken veya soy sop davasına yardım ederken öldürülürse cahiliye ölümü üzere ölür."[172]

Hadiste geçen, "altında savaşılan sancak" konusu önemlidir. Allah Resûlü (sav) "ummiyye" ifadesini kullanmıştır. "Ummiyye" sıfatına sahip bir sancak altında savaşanın cahilî bir savaş verdiğini ve cahiliye üzerine öleceğini belirtmiştir. Ve unutmamak gerekir ki; o (sav) müşriklerden değil, Müslimlerden bahsetmekte, onları ileride yaşanacak fitnelere karşı uyarmaktadır. Peki, nedir insanı cahiliye üzere öldüren "ummiyye" sancak?

Kelimenin kökü "a-m-y" dir. Türkçede de kullandığımız â'mâ/kör ile aynı kökten türemiştir. Kök anlamı setretmek/örtmektir. Gözün kör olması da bu köktendir.[173]

170. Ebu Davud, 5117
171. Buhari, 123
172. Müslim, 1850
173. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 4/133, a-m-y maddesi,

Kur'ân'da bu kök hem gözün/görmenin hem de basiretin kaybolması için kullanılır.[174]

Hadis imamları bu ifadeyi "Amacı/yönü belli olmayan kör sancak"[175] diye tefsir etmişlerdir.

Bir sancağı yükselten kim olursa olsun; itikadının ve hedefin apaçık olması şarttır. Aksi hâlde inanç ve hedefte kapalılık olan her sancak, kişiyi cahiliye ölümüne sürükleyen bir fitnedir. Müslim, tevhidle bilinçlenmiş ve vahiyle basiret kazanmış kimsedir. Sloganik söylemlere, alkışlayanların çokluğuna, cezbedici vaadlere… kanmaz. Altında savaşacağı/mücadele edeceği sancağın apaçık olmasını ister. Zira bilir ki; Allah Resûlü'den (sav) sonra deniz dalgası misali büyük fitneler olacak.[176] Bizim gibi konuşan, bizim gibi giyinen ancak bizi cehenneme davet eden davetçiler olacak.[177] Sureten insan olan lakin şeytan kalbi taşıyan[178] çoban abasına bürünmüş kurtlar olacak…[179]

Modern cahiliyede fanatizm

Modern cahiliye taassup/fanatiklik konusunda ilkel cahiliyeyi fersah fersah geride bırakmıştır. Kabileciliğin yerini siyasi partiler, liderler, ideolojiler, ırklar, futbol takımları, fahşa ve münker yayıcısı (onlar sanatçı demeyi tercih ediyor) kişiler almıştır.

Bir partizan, kendi partisi ne yaparsa yapsın destekler. Bir başkası yaptığında ağzına geleni söyleyen partizan, aynı şeyi kendi partisi yapınca avuçları şişene kadar alkışlar.

Liderine "ilah" diyen ve Mekkeli müşrikleri dahi geride bırakan tipler vardır. Türkiye'de bazı Kemalist şairler şiir adı altında aşağıdaki pespaye mısraları yazabilmiştir:

---

174. El-Mufredât, s. 588, a-m-y maddesi,
175. El-Minhâc, 1848 No.lu hadis şerhi
176. bk. Buhari, 525; Müslim, 144
177. bk. Buhari, 3606; Müslim, 1847
178. bk. Müslim, 1847
179. bk. Darimi, 3389

"Karanlığa güneşsin
Bir sönmeyen ateşsin
Sen ilahlara eşsin
Benim sevgili atam"[180]

"Cennetse bu yurt, sen onu buldundu harabe
Bir gün olacaktır anıtın Türklüğe Kâbe"[181]

"Zindan gibi kesilen ruhlara bir nur gibi doğdun
Türk ırkının en son ulu peygamberi oldun
Tutsak seni layık, yüce tanrıya müsavi/eşit
Ölmez bize cennetlerin ufkundan inen ses
İnsanlar ölür, Türklüğe Allah olan ölmez."[182]

"Kâbe Arap'ın olsun
Çankaya bize yeter"[183]

Türkiye'de bir gazete şu manşetlerle çıkmıştır:

" 'Atatürk yarım bir ilâhtır. Türklerin babasıdır.'

'Hiçbir devlet şefi için, hayatında bu kadar heykel dikilmemiştir, ne Mussoli'nin, ne Hitler'in, ne de Lenin'in anıtları onunkilerle ölçülemez.' "[184]

Yirmi birinci yüzyıl Türkiyesinde kendini ilerici, aydın, seküler, laik olarak tanımlayan bir yazar, "Arkadaşlarıma dedim ki, artık Atatürk ilahım. On yıl önce 'Atatürk'e tapıyorum.' demezdim, ama artık 'Atatürk'e tapıyorum.' dedim."[185] diyebilmiştir.

180. Kasım 2008'de okullarda ezberletilen ve Millî Eğitim'e şikâyet konusu olan bir şiirdir.
181. Şair Edip Ayel "And" isimli şiiridir.
182. age.
183. Kemalettin Kamu
184. Cumhuriyet Gazetesi, 5 Ağustos 1935, Manşet bk. https://belgelerlegercektarih.com/2012/12/06/ataturku-tanrilastirma-temayulu/ataturk-yarim-ilahtir-ataturk-yarim-bir-ilahtir-ataturk-tanridir-ataturku-tanrilastirma-temayulu/ (E.T. 01.02.2022)
185. https://www.haberler.com/mine-kirikkanat-ile-ilgili-yaptigi-aciklamalar-11434651-haberi/ (E.T: 01.02.2022)

Lideri ilahlaştırma yalnızca laik çevrelerin değil; muhafazakâr demokrat çevrelerin de sorunudur.

Muhafazakâr bir milletvekili, bir süre önce Ankara'ya gelip kendilerini ziyaret eden partililere teşekkür yemeği verdi. Partililerin ziyaretinden dolayı büyük mutluluk duyduğunu söyleyen vekil, "Gelen arkadaşlarla birlikte sayın Başbakanımızla beş dakikalığına bile olsa sohbet etme imkânı bulduk. Arkadaşlarım sayın Başbakanımıza yakinen sorular sordular, elini sıktılar. **Sayın Başbakanımıza dokunmak bile inanın bence ibadettir.** Ben bunu söylüyorum."[186] dedi.

Bir başka muhafazakâr vekil, "Sayın Cumhurbaşkanımız beyefendinin **bir sünneti var** biliyorsunuz **bu sünnetin gereği olarak** da ben evlilik cüzdanını daha iyi muhafaza edeceği, daha iyi koruyacağı kanaatiyle gelin hanıma takdim ediyorum." dedi.[187]

Cumhurbaşkanı, 5 Mart 2015'te bir dönem futbol oynadığı Tophane Tayfun Spor Kulübü'nü ziyaret etti. Karşılama sırasında bir kişi Erdoğan'a "Hoşgeldin Allah'ın elçisi" diye seslendi.

Bir başka siyasetçi, ilçe kongresi sırasında, "Sayın Tayyip Erdoğan'a biz o kadar bağlıyız ve aşığız ki, bizim için âdeta ikinci peygamberdir." demişti. Ardından istifa etmek zorunda kalmıştı.

Bir diğer milletvekili: "Erdoğan Allah'ın tüm vasıflarını üstünde toplayan bir lider..."[188] diyerek lider fanatizminin boyutlarını bizlere gösterdi.

Muhtemelen ilahlaştırılan liderlerin dahi kabul etmeyeceği bu sözleri, 21. yüzyılda, ilerici laikler ve muhafazakâr demokratlar söyleyebilmektedir. Mekke cahiliyesinin bile "aşırılık" olarak değerlendireceği bu sözler, modern cahiliyenin geldiği noktayı göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Irkçılık, ilkel cahiliyeye rahmet okutturacak büyüklükte bir musibettir: "Bir Türk, dünyaya bedeldir." örneğin. Ancak seksen milyon Türk'ün

---

186. https://www.milliyet.com.tr/siyaset/ak-partili-sahin-basbakana-dokunmak-bile-bence-ibadettir-1416776 (E.T: 01.02.2022)
187. https://www.milligazete.com.tr/video/7591776/akpli-vekil-erdogandan-peygamber-gibi-bahsetti-erdoganin-sunneti/ (E.T: 01.02.2022)
188. https://www.dailymotion.com/video/x2eujss (E.T: 01.02.2022)

neden tüm dünyayı zapturapt altına alamadığı muammadır. Fanatiklik bu soruyu sormaya engeldir. Bu topraklarda bir halka kendi öz dillerinde konuşmaları yasaklanmış, "Vatandaş Türkçe konuş" kampanyaları düzenlenmiştir. Birçok kürt anne, cezaevlerinde, kürtçe yasak olduğu için, çocuklarıyla konuşmadan yalnızca görmekle yetinip evlerine dönmüştür. (Bugün, hamdolsun bu utanç verici uygulama kalkmıştır.) Onlarca farklı halkın yaşadığı bu topraklarda dağa taşa "Ne Mutlu Türküm Diyene", "Ya Sev Ya Terket" yazılmış; yakın zamana kadar tüm farklı ırklara her sabah "Türküm, Doğruyum, Çalışkanım" dedirtilmiş, "Ne Mutlu Türküm Diyene" diye and içirilmiştir.

1995 yılında, tüm dünyanın gözleri önünde, BM barış gücü olan dünyanın en gelişmiş (!) ülkelerinden Hollanda gözetiminde, 8372 Boşnak, Sırplar tarafından katledildi. Fanatik ırkçı Sırplar; kadın, çocuk, yaşlı, savaşla hiçbir ilgisi olmayan insanları, ırkçı duygular ve İslam düşmanlığıyla yakarak, doğrayarak, tecavüz ederek… katletti.

Kendi hâlinde barış içinde yaşayan Ruanda halkı, birden birbirine karşı silahlanan ve 800.000 insanın palalarla doğranarak öldürüldüğü bir facia yaşadı. Neden? Onların barış içinde yaşamasından haz etmeyen gelişmiş (!) Avrupa emperyalistleri, önce onları Hutu ve Tutsi diye ayırmış, sonra da birbirlerine karşı kışkırtmıştır. Yapay bir ırkçılık dahi kısa zamanda aralarında ırk farkı bulunmayan Ruandalıları birer caniye dönüştürmüştür. Bugün bize insanlık dersi veren Batılılar, bu kavgayı başlatmakla yetinmemiş, katliamcılara pala satarak bu işten para da kazanmıştır. Onlar kendi aralarında yapay ırk kavgası verirken; batılılar sömürü çarkını çevirmeye devam etmiştir.

İlkel cahiliye insanının lanetleyeceği bu ırkçı fanatiklik, bu yüzyılda yaşandı ve dünyanın birçok yerinde yaşanmaya devam ediyor.

Futbol, bir spor olmaktan çıkmış din hâlini almıştır. İlkel cahiliye insanı dahi putlarına "en büyük" demekten hayâ ederken, bugünün fanatikleri Allah'ın isim/sıfatlarından birini rahatlıkla takımlarına verebilmekte; hangi takımı tutuyorsa onu 'en büyük' olmakla vasfedebilmektedir. Maçlarda atılan sloganlar, fanatikliğin boyutunu anlamaya yardımcı olacaktır:

• "Bir Fenerbahçe taraftarı, 'Fenerbahçeli olmayan anlayamaz bunu. Din gibi bir şey bu.' diyor.

• Bir Galatasaray taraftarı şunları söylüyor: 'Galatasaray'ı hayatımızda bir yaşam biçimi olarak belirledik. Yapacağımız her şeyi de ona göre hareket ederek yapıyoruz.'

• 'İlk yaşlarda Fenerbahçe çok bilmiyorduk ama biz çocuklarımıza iki yaşında öğrettik Fenerbahçeyi.' Ardından adam 'En büyük kim?' diye kucağındaki çocuğuna soruyor. 'Fener' diye yanıt alıyor.

• Bir Fenerbahçe taraftarı genç kız şunları söylüyor: 'Fenerbahçe aşk demek, tutku demek, gurur demek, şeref demek, emek demek. Fenerbahçe hayat demek.'

• En büyük ... takım. Başka büyük yok.

• Ölmeye ölmeye ölmeye geldik

• Sen bizim ilahımızsın.

• Sen bizim için her şeysin.

• Biz bu kulübün iyileşmez hastasıyız.

• ...takım sana tapıyoruz.

• Mutluluk iki kale ve bir toptur. Bundan başka cennet yoktur.

• Haftada bir sana tapmaya geliyoruz.

• Cehennem donana kadar Fenerbahçe. Cehennem donana kadar Aziz Yıldırım.

• Bir kadın taraftarın ifadeleri: Dertlerimi unutturan, acılarımı unutturan, ağrılarımı geçiren, bir tek Fenerbahçe.

• Bir bayan, tuttuğu takımın stadını mabed olarak isimlendiriyor ve 'Mabede otobüs kaldır' diye slogan atıyor.

• Hamile bir bayan tuttuğu takımın maçı için stada gitmiş ve şu cümlelerin yazdığı bir pankart kaldırmıştır: 'Kocacığım, merak etme. Gerekirse mabedde doğururum.'

• 'Eğer bir gün ölürsem mezarıma Beşiktaş yazın.'

• Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım: 'Darağacında olsak bile son sözümüz Fenerbahçe.'

• Bir Fenerbahçe taraftarı maçta yaşanan bir durumu anlatırken şunları söylüyor: "On kişi kalmışız. Gol yemişiz. Taraftar inanılmaz destek veriyor. Ve ben gol atmışım. İkinci uzatmanın son dakikalarında gol atmışım. Ben de olsam ben de çıkartır, ben de tapardım yerde o formaya.'

• Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım: '(Şampiyonluk) bu kutsal taraftara, kelimelerle tarifi zor taraftara hayırlı uğurlu olsun.' "[189]

Bunlar yalnızca birer slogan değildir. İnsanlar takım için gerekirse insan öldürebilmektedir:

• Kayseri stadı faciası, (1967):

"17 Eylül 1967'de Kayserispor ve Sivasspor takımları arasındaki maçta çıkan, kırk üç kişinin ölümü, yüzlerce kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan tribün olayları.

Yirminci dakikada Kayserispor'un 1-0 öne geçtiği maçta iki takım taraftarları arasında gerginlikler yaşanmış, Kayserispor taraftarlarının Sivasspor taraftarlarının üzerine yürümeye başlamasıyla çıkan panikte kırk üç kişi ezilme ve havasızlık sonucu hayatını kaybetmiştir. Kırk üç kişinin öldüğü haberinin Sivas'a yayılması sonucu Sivas'ta yaşayan pek çok Kayserilinin işyeri saldırıya uğramıştır. Çıkan olaylar nedeniyle iki takıma da on yedi maç saha kapama cezası verilirken takımların beş yıl boyunca aynı gruplarda futbol oynamaması kararı alınmıştır."[190]

• Heysel stadı faciası, Brüksel (1985)

"29 Mayıs 1985 günü Brüksel'de oynanacak olan Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası final maçında Juventus ile Liverpool karşı karşıya gelecekti.

189. https://www.youtube.com/watch?v=0n-yGT7Q-g8 (Futbol Dini isimli belgesel E.T: 01.02.2022)

190. https://tr.wikipedia.org/wiki/1967_Kayseri_stadyum_facias%C4%B1#:~:text=1967%20Kayseri%20stadyum%20facias%C4%B1%2C%2017,ki%C5%9Finin%20yaralanmas%C4%B1yla%20sonu%C3%A7lanan%20trib%C3%BCn%20olaylar%C4%B1 (E.T: 01.02.2022)

Maçın başlamasına bir saat kala İngiliz taraftarlar ile İtalyan taraftarlar arasında karşılıklı sataşmalar başladı. Aradaki bariyerleri aşan İngilizler, Juventuslu taraftarlara hücum etti. İtalyanlar tribünün arkasındaki duvarın üzerinden kaçmaya çalıştı ama duvar dayanamadı ve çöktü. Duvarın çökmesiyle altında kalan çok sayıda taraftar ve izdiham sırasında tel örgülerde sıkışan toplam 39 kişi hayatını kaybetti."[191]

- **Cahiliyenin Yönetim Anlayışı (Hukmu'l Cahiliye/Cahiliye Hükmü)**

Allah (cc), cahiliyenin yönetim anlayışını "cahiliye hükmü" kavramıyla ifade etmiştir. Kavramın konu olduğu ayet şudur:

"Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar? Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?"[192]

Ayet Allah'ın (cc) hükümleriyle onun dışında kalan hükümleri karşılaştırır. Bir yanda yakinen iman edenlerin inanıp teslim olduğu Allah'ın hükümleri; diğer yanda cahiliyenin hükmü! Ayet zımni olarak cahiliye hükmünü de tanımlar. Yüce Allah'ın hükümleri dışındaki her hüküm, yasa, sistem cahiliyedir. Yasaların ve yasama yapanın ilkel veya modern olması, birey veya topluluk olması, kurumsal ya da kurumsuz olması… arasında fark yoktur. Cahiliye hükmüyle Allah'ın hükmü arasında fark; hüküm mercinin kim olduğuyla ilgilidir! Yasaların kaynağı vahiy, yani Allah (cc) ise, o, Allah'ın hükümleridir; imandır, İslam'dır… Yasamanın kaynağı Allah (cc) değilse; o cahiliyedir. Bugün dünyanın tamamında parlamentoların, kralların, ağaların, baronların, servet sahiplerinin, geleneğin… hükmü geçerlidir. Dünyada hâkim olan sistem cahiliye sistemidir.

Cahiliye sistemi: hevanın yasalaşması

"Cahiliye hükmü" kavramına konu olan Mâide Suresi'nin 50. ayeti ve öncesine dair iki nüzul sebebi zikredilir. Rivayetler dikkatle okunduğunda, cahiliye sisteminin karakteri anlaşılır.

191. https://www.trtspor.com.tr/haber/detay/hafizalara-kazinan-stadyum-facialari-197051.html (E.T: 01.02.2022)
192. 5/Mâide, 50

Berâ ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yüzü kömürle karartılmış ve kırbaçlanmış biri Allah Resûlü'nün (sav) yanından geçirilirken onları çağırıp, 'Zina eden kişiye had (ceza) olarak kitabınızda bunu mu buldunuz?' dedi.

Yahudiler, 'Evet.' cevabını verince onlardan bilgin olan birini çağırdı ve, 'Tevrat'ı Musa'ya indiren Allah için sana soruyorum! Siz zina eden kişi için had (ceza) olarak kitabınızda bunu mu buluyorsunuz?' diye sordu.

O da şu karşılığı verdi: 'Hayır vallahi. Eğer bana yemin ettirmeseydin sana bunu söylemezdim. Biz kitabımızda onu recm/taşlama olarak buluyoruz. **Ancak zina, şerefli saydığımız kişiler arasında çoğaldı. Bu konuda şerefli birini yakalarsak onu geri bırakıyor, zayıf birini yakalarsak ona haddi uyguluyorduk. Bu sebeple, 'Gelin hem ileri gelene hem de zayıfa uygulayacağımız bir şeyde birleşelim.' dedik** ve yüzü kömürle karartmaya, recm yerine de kırbaç vurmaya karar kıldık.

Allah Resûlü (sav), 'Allah'ım! Öldürülmüş olan emrini ilk ihya eden benim.' deyip, recmedilmesini emretti ve adam recmedildi …

Yahudiler, 'Muhammed'e gidin, eğer size yüzü boyamak ve kamçı vurmak üzere fetva verirse alın. Eğer recm ile fetva verirse sakının.' diyorlardı. Bu konuda Allah, 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir.'[193] ayetini indirdi.

Yahudiler hakkında Allah, 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse (onlar) zalimlerin ta kendileridir.'[194] ve 'Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse (onlar) fasıkların ta kendileridir.'[195] ayetlerini indirdi. Bu ayetler, kâfirlerin hepsi içindir."[196]

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kureyza ve Nadir iki Yahudi kabilesi olup, **Nadir Kureyza'dan daha güçlü idi. Kureyza'dan bir kimse Nadir'den bir kimseyi öldürse, ölene karşılık öldüren de öldürülürdü. Nadir'den bir kimse Kureyza'dan bir kimseyi**

193. 5/Mâide, 44
194. 5/Mâide, 45
195. 5/Mâide, 47
196. Müslim, 1700

öldürürse, yüz ölçek hurma karşılığında serbest bırakılırdı. Nebi'nin (sav) peygamber olarak gönderildiği dönemde, Nadir'den bir adam Kureyza'dan birini öldürdü. Kureyzalılar, 'Katili bize teslim edin biz de onu öldürelim.' dediler. Nadirliler ise, 'Bizimle sizin aranızda bunu halledecek Nebi (sav) var.' dediler. Nebi'ye geldiklerinde ' … Şayet hükmedecek olursan aralarında adaletle hükmet … '[197] ayeti indi. Adaletten kasıt, cana karşılık candır. Daha sonra da şu ayet indi: 'Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar?' "[198]

Cahilî düzenlerde bir hukuk yoktur. Şahsa göre değişen kanunlar vardır. Suç işleyen tanınmış, zengin, konum sahibi biriyse ona uygulanan bir ceza yoktur. Çok zor durumda kalınırsa göstermelik olarak bir ceza verilir. Şayet suç işleyen kimsesiz, garip, halktan biri ise kanunlar uygulanır, suçlu en ağır şekilde cezalandırılır. Cahilî sistemlerde hukukun üstünlüğü yoktur, üstünlerin hukuku vardır. Hukuk karşısında bazıları daha eşittir.

Cahilî sistemin bir diğer özelliği hevanın/arzuların eseri olmasıdır.

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[199]

Yüce Allah kendi şeriatı dışında kalan tüm şeriatları/yasaları "bilmeyenlerin hevası/arzusu" olarak isimlendirmiştir. Bunun nedeni cahilî şeriatları belirleyenin heva olmasıdır. Cahilî toplumun seçkin tabakası ne istiyorsa; o, yazılı veya sözlü yasa hâlini alır. Cahilî sistemin vahiyde zikredilen bu iki özelliğini birleştirince şu sonucu çıkarabiliriz: Cahiliyede yasa, seçkin tabakanın hevası/arzusudur.

Bazı ülkelerde ciklet satan bakkal vergi verirken elmas üreticileri vergiden muaftır. Ekmeğin vergisi varken, lüks yatlar vergiden muaftır. Şöyle bir araştırma yapıldığında mesele iyice anlaşılacaktır: En çok değişiklik yapılan yasa/kanun hangisidir? Görülecektir ki; vergi, ihale, imar… çoğu zaman ilk sıralardadır. Bunlar seçkinleri ilgilendiren alanlardır ve onların çıkarlarına göre yasalar sürekli değişmektedir.[200]

197. 5/Mâide, 42
198. Ebu Davud, 4494; Nesai, 4732
199. 45/Câsiye, 18
200. bk. s. 766, Şeriatı Allah belirlemezse ne olur?

Cahilî yasalar seçkinler için geçerli değildir. Onların suç işleme özgürlüğü vardır. Sıradan bir vatandaş işlediğinde yıllarca zindanlarda çürütüleceği suçlar, onlara gelince suç olmaktan çıkmaktadır. Örneğin, alkolik bir ayyaş, defalarca alkollü araç kullanımı nedeniyle hakkında işlem yapılmıştır. Nedense şoförlükten men edilmemiştir. Sonunda bir mustazafa çarpmış ve ölümüne neden olmuştur. Ne ki babası hem tanınmış bir yönetmen hem de siyasilere yakın bir figürdür. Kamuoyunda oluşan tepki nedeniyle birkaç ay göstermelik olarak tutuklanmıştır. Sonra tutuksuz yargılanmak (!) üzere serbest bırakılmıştır. Sonunda ceza almıştır elbet, ama ara ki bulasın.

İş güvenliği önlemlerini almadığı için 301 insanı katleden bir patronun elinden madencilik belgesi dahi alınmaz. 301 insanın diyeti olarak birkaç yıl, cezaevinde kalır, serbest bırakılır. Ki; cezaevinde kalanlar bu tip insanların hangi şartlarda yattığını iyi bilir. Cahiliye sisteminin kırmızı çizgisi kabul edilen "terörle mücadele" dahi kişinin statüsüne göre değişmektedir. Maddi durumu iyi olan darbeciler yurtdışında keyif çatarken, çoğunluğu mustazaf halk çocuğu olan kimseler zindanda şafak saymaktadır.

İslam: değişmez yasalar ve eşitlik

İslam, cahiliyeyi kaldırmak için gelmiştir. Yönetim anlayışını iki temel üzere kurmuştur: Yasaları hevaya bağlı olmaktan çıkarıp değişmez yasalar koymuş ve toplumu yasalar karşısında eşitlemiştir. Böylece cahiliyenin iki temelini ve üzerine bina edilen sistemini yerle bir etmiştir. Bu o kadar etkili olmuştur ki; Mâide Suresi'nin 50. ayetinin nüzul sebebinde okuduğumuz gibi, farklı din mensupları dahi İslami hükümlere göre yargılanmak istemiştir. Çünkü insanlar ilk defa kanunun sabit, insanların da kanun karşısında eşit olduğuna şahitlik etmiştir. Ve yine ilk defa kanunları tatbik etmeyi namaz gibi, oruç gibi farz gören, bununla Allah'a yaklaştığına inanan bir topluma şahitlik etmiştir. O, İslam toplumudur. Şimdi İslam'ın getirdiği bu iki ilkeye yakından bakalım:

a. Değişmez yasalar

Zira kanun koyucu Allah'tır. O (cc), tüm âlemlerin, göklerin ve yerin, doğunun ve batının Rabbidir. Varlık, bir bütün olarak O'nun (cc) kuludur. Onların faydasını ve zararını en iyi bilen O'dur. Onlar için yasalar indir-

miş ve bu yasalar kıyamete kadar geçerli olacaktır. Çünkü O'nun yasaları hem adalet hem de doğruluk yönünden tamama/kemale ermiştir. O'nun yasalarından daha adil, daha doğru ve daha güzel bir yasa yoktur.

"(De ki:) 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?' Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma. Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[201]

"Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar? Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?"[202]

Müslimler O'nun yasaları dışında bir yasa, O'nun (cc) hakemliği dışında bir hakemlik aramazlar. O'nun (cc) indirdiğine inanır ve teslim olurlar. Gönülleri mutmain, içleri huzurludur. Peygamber dahi olsa hiç kimse O'nun indirdiği yasaları değiştiremez. Zalim sultanların, azgın yönetimlerin, güç ve servet sahiplerinin... elinde oyuncak olmaz, köleleşmezler. Evet, gün gelir yasaları uygulamayan zalim bir yönetim olabilir, ama yasaları değiştiremez. Değiştirirse zalim değil; ilahlık iddiasında olan, "Ben de Allah gibi yasa yaparım." diyen bir tağut olur. Ayrıca gerçek bir İslam toplumu, İlahi yasaların değiştirilmesine sessiz kalmaz, kalamaz... Bu nedenle İslami bir devlette ıslah ve tecdid kolaydır. Zira sorun sistemde/yapısal değildir. Bazı şahıslardan kaynaklıdır; onların izale edilmesiyle sistem kendini onarır, yenilenir. Şayet sorun şahıslardan değil sistemden kaynaklanıyorsa; bu, sistemde değişiklik yapıldığını ve oranın İslami bir sistem olmadığını gösterir.

b. Eşitlik

İslami yasalar karşısında herkes eşittir. Yasalar suç işleyenin statüsüne, maddi durumuna, nesebine... bakmaz. Yalnızca işlenen suça bakar ve değişmez İlahi yasaları tatbik eder. İnsanlık tarihinde tüm insanları kanun karşısında eşitleyen, üstünlerin hukuku değil hukukun üstünlüğünü temin eden tek sistem, resûllerin getirdiği şeriattır. İlkel olsun modern olsun, cahilî

201. 6/En'âm, 114-115
202. 5/Mâide, 50

sistemlerde ise insanlar yasa karşısında eşit değildir. Mutlaka bazı ayrımlar yapılmıştır. Bazen kadınla erkek, bazen hürle köle, bazen seçkinlerle halk… Mutlaka yasalar karşısında bir eşitsizlik vardır. Suçun tanımı ve cezası, işleyene göre değişmektedir. Tarihten günümüze durum değişmemiştir.

İslam; cahiliyenin bu zalim anlayışını yerle bir etmiş, tüm kulları kanunlar karşısında eşitlemiştir. Peygamberler dahi bir hata yaptığında uyarılmış, uyarılar Kur'ân ayeti kılınarak tüm insanlığa şu mesaj verilmiştir: **Peygamber dahi olsa herkes, İlahi yasalar ve şer'i sorumluluklar konusunda eşittir.**

"Neredeyse sana vahyettiğimizden başkasını, bize karşı uydurasın diye seni fitneye düşüreceklerdi. (İstediklerini verdiğin takdirde) o zaman seni dost edinirlerdi. Şayet (ayağını) sabit kılmasaydık, **neredeyse onlara az bir şey meyledecektin.** O zaman biz sana, hayatın da ölümün de katmerli azabını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine bir yardımcı da bulamazdın."[203]

"Dedi ki: 'Binin ona. Onun yüzmesi de demir atıp durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz ki Rabbim, gerçekten (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' O (gemi), içindekilerle beraber, dağlar gibi (yüksek) dalgalar arasında yüzüyordu. **Nuh, bir kenara çekilmiş oğluna seslendi: 'Ey oğulcuğum! Bizimle beraber (gemiye) bin. Sakın kâfirlerle beraber olma!' Dedi ki: 'Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım.'** Dedi ki: 'Bugün, Allah'ın rahmet ettikleri hariç, Allah'ın emrinden insanı koruyacak yoktur.' Aralarına dalga girdi ve boğulanlardan oldu. Denildi ki: 'Ey yer! Suyunu çek. Ve ey gök! Sen de suyunu tut.' Su çekildi, iş bitirildi. (Gemi) Cudi (Dağı) üzerinde yerleşip karar kıldı. Zalimlere de: '(Allah'ın rahmetinden) uzak olsunlar.' denildi. **Nuh, Rabbine seslendi: 'Rabbim! Muhakkak ki, oğlum da benim ailemdendir. Ve hiç şüphesiz senin vaadin haktır. Ve sen (en doğru ve en sağlam hüküm veren) Ahkemu'l Hâkimîn'sin.' Dedi ki: 'Ey Nuh! Şüphesiz ki o, senin ehlinden değildir. O, salih olmayan bir ameldir. Hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme! Cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum.'** (Nuh:) 'Hakkında bilgim olmayan şeyi sormaktan sana sığınırım Rabbim! Şayet beni bağışlayıp bana merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan olurum.' dedi."[204]

203. 17/İsrâ, 73-75
204. 11/Hûd, 41-47

Allah Resûlü Medine'de yaşanan bir olay üzerine, bir suçluyu (bazı rivayetlerde bir başka sahabeye, bazı rivayetlerde bir Yahudi'ye karşı) savunmuştur. Ayetin nüzulüne sebep olan olayın bir anlatımını okuyalım:

Suddi'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ayet Tu'me ibni Ubeyrık hakkında indi. Yahudilerden bir adam ona bir zırh emanet etti. Tu'me onu evine götürdü. Yahudi (Tu'me'nin evinde) zırh için bir çukur kazdı sonra da onu oraya gömdü. Tu'me daha sonra Yahudi'ye muhalefet edip orayı (tekrardan) kazdı ve zırhı aldı. Yahudi gelip zırhını talep edince Tu'me onu yalanladı. Bunun üzerine Yahudi, kendi aşiretinden olan Yahudilere gitti. Onlara, 'Benimle birlikte gelin zira ben zırhın yerini biliyorum.' dedi. Tu'me onların geleceğini öğrenince zırhı alıp Ebu Muleyl El-Ensari'nin evine attı. Yahudiler gelince zırhı aramaya koyuldular lakin bulamadılar. Bunun üzerine Tu'me ve kavminden olan insanlar sövmeye başladı. Tu'me 'Beni korkutmaya mı çalışıyorsunuz!' dedi. Tu'me'nin evine gelip (içinde de) zırhı aramaya başladılar. (Komşusu) Ebu Muleyl'in evine yukarıdan bakınca zırhın orda olduğunu gördüler. Tu'me, 'Onu Ebu Muleyl almıştır.' dedi. Tu'me hariç Ensar itiraz edip onlarla münakaşa etti. Tu'me Ensar'a 'Benimle birlikte Allah Resûlü'ne gelin ve ona beni savunmasını Yahudilerin delilini ise yalanlamasını söyleyin. **Çünkü eğer ben yalanlanırsam bir Yahudi bütün Medine ahalisini yalanlamış olacak.' dedi. Ensar'dan insanlar Allah Resûlü'ne gelip 'Ey Allah'ın Resûlü, Tu'me'yi savun, Yahudiyi yalanla.' dediler. Allah Resûlü de** (sav) **bunu yapmayı aklından geçirdi.** Bunun üzerine Allah (cc) 'Hainlerin savunucusu olma! Allah'tan bağışlanma dile!' ayetini indirdi."[205]

Bu olay üzerine şu ayetler indi:

"İnsanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği şekilde hükmedesin diye bu Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Hainlerin savunucusu olma! Allah'tan bağışlanma dile! Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. (Hırsızlık yapmak suretiyle) nefislerine ihanet eden kimseleri savunma. Şüphesiz ki Allah, hainlikte sınırları zorlayan aşırı günahkâr kimseyi sevmez. (Günah işlediklerinde)

205. Tefsîru't Taberî, 9/185-186, Nisâ Suresi, 105. ayetin tefsiri

insanlardan gizleniyorlar da Allah'tan gizlenmiyorlar. (Oysa Allah) razı olmadığı işi kurguladıkları gece onlarla beraberdir. Allah, onların yaptıklarını (çepeçevre kuşatan) Muhit'tir. Hadi diyelim ki dünya hayatında siz onları savundunuz! Peki, Kıyamet Günü'nde Allah'a karşı kim onları savunacak ya da kim onlara vekil olacak? Her kim bir kötülük yapar yahut nefsine zulmeder, sonra Allah'tan bağışlanma dilerse Allah'ı (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli) Rahîm olarak bulacaktır. Kim de bir günah işlemişse kendi aleyhine günah işlemiş olur. Allah (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir. Kim de bir hata ya da günah kazanır, sonra suçsuz olan birinin üzerine yıkarsa hiç şüphesiz, bir iftirayı ve apaçık bir günahı yüklenmiş olur. Şayet Allah'ın lütfu ve rahmeti senin üzerine olmasaydı, onlardan bir grup seni saptırmayı arzuluyordu. Onlar sadece kendilerini saptırıyorlar ve sana hiçbir zarar da veremezler. Allah, sana Kitab'ı ve hikmeti indirdi ve sana bilmediklerini öğretti. Allah'ın senin üzerindeki lütuf ve ihsanı çok büyüktür."[206]

Allah Resûlü (sav) dahi olsa şer'i yasaları uygulamada kimseye müsamaha yoktur. Yüce Allah bu olayı kıyamete kadar okunacak bir ayet kılarak ve uyarıyı direkt Resûl'üne (sav) yaparak, tüm insanlığa mesajını vermiştir: Artık cahiliye yoktur! Tüm insanlar, Müslim veya değil, şeriat nezdinde eşittir. Suç ve ceza Allah tarafından belirlenmiştir. Kimsenin dini, nesebi, ekonomik gücü yasalar karşısında bir avantaj olmadığı gibi dezavantaj da değildir... İslam düşmanı bir Yahudi de olsa onun hukukunu gözetmek yeryüzünün adil şahitleri olan İslam toplumuna aittir... Zira onlar yalnızca dindaşları için değil "tüm insanlık için çıkarılmış en hayırlı ümmet"[207]**, yalnızca dindaşlarına karşı değil** "tüm insanlara karşı adil şahitlik edecek vasat bir ümmet"[208] **kılınmıştır.**

Yine Asr-ı Saadet'te yaşanan bir hırsızlık olayı üzerine Allah Resûlü şöyle der:

"Sizden öncekileri helaka götüren yalnızca şu olmuştur: Aralarında şerefli kabul ettikleri kimse hırsızlık yaptı mı ona ilişmezlerdi, fakat zayıf kabul ettikleri birisi

206. 4/Nisâ, 105-113
207. 3/Âl-i İmran, 110
208. 2/Bakara, 143

hırsızlık yaptı mı ona had uygularlardı. **Allah adına yemin ederim ki eğer Muhammed'in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı onun dahi elini keserdim."**[209]

Ganimet dağıtımında oranlar Yüce Allah tarafından belirlenmiştir. İslam toplumunun yöneticisi dahi olsa şeriata, yani İslam toplumuna hesap vermek zorundadır.

Ebu Hâtim, Utbe'den şöyle nakletmiştir:

"Ömer her biri iki parça giysiden olan 'hulleleri' bana gönderttti ve onları bölüştürttü. Adam başına (hullenin yarısı) bir parça elbise düştü. Sonra kendisi ise hulle ile minbere çıktı ve şöyle dedi: 'Ey insanlar beni işitiyor musunuz?'

Selman, 'Seni işitmiyoruz!' dedi.

Bunun üzerine Ömer (kızmadan), 'Ne için ey Ebu Abdullah?' dedi.

Selman da buna karşılık, 'Muhakkak ki sen bizlere elbiseleri birer birer dağıttın fakat senin üzerinde (iki elbiseden oluşan) hulle var.' dedi.

Ömer, 'Acele etme ey Ebu Abdullah' dedi ve sonra 'Ey Abdullah!' diye seslendi. Kimse onun bu çağrısına icabet etmedi. 'Ey Abdullah ibni Ömer!' dedi.

Oğlu da, 'Buyur ve emret ey müminlerin emiri!' dedi.

Ömer, 'Allah aşkına doğruyu söyle! Tek elbise beni kapatmadığı için izar olarak giydiğim bu elbise senin elbisen değil midir?'

Abdullah ibni Ömer, 'Allah da biliyor evet (benimdir). dedi'

Bunun üzerine Selman, 'Tamam şimdi (itaat etmek üzere) seni dinliyoruz.' dedi."[210]

Yine bir yöneticinin oğlu veya yakını da olsa İslami yasaları ihlal eden cezaya çarptırılır, had uygulanır.

Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kardeşim Abdurrahman ibni Ömer (içki) içti. Ebu Sirvae Ukbe ibnu'l Harîs de onunla birlikte içti. İkisi Ömer'in hilafet zamanında Mısırdaydılar ve sarhoş oldular. İkisi sabahladıktan sonra o dönem Mısır Valisi olan Amr ibni As'ın yanına gitmek üzere yola koyuldular.

209. Buhari, 3475; Müslim, 1688
210. Sıfatu's Safve, s. 203-204

İkisi, 'Bizi (had uygulayarak) temizle. Muhakkak biz şarap içerek onunla kendimizi sarhoş ettik.' demişler.

Abdullah dedi ki: 'Kardeşim bana sarhoş olduğunu söyledi. Ona 'Eve gir de seni (had cezanı uygulayarak) temizleyeyim.' dedim.

Ben ikisinin Amr'a geldiklerinden haberdar değildim. Kardeşim bana Emir'i de durumdan haberdar ettiğini söyledi.

Abdullah dedi ki: 'O hâlde eve gir seni tıraş edeyim, burdakiler insanların başını traş etmiyorlar.' dedim.

O zamanlar had cezası ile beraber saçları (tıraş) ederlerdi. Eve girdi. Ben kendi ellerimle onu traş ettim. Sonra Amr ona sopa cezası uyguladı. Bu olanları Ömer ibni Hattâb duydu. Amr'a Abdurrahman'ı bir binek sırtında kendisine göndermesini istedi. O da Ömer'in bu isteğini yerine getirdi. Ömer'e geldiği vakit Ömer de kendisine sopa cezası uyguladı. Oğlu olduğu için (Mısır'da had uygulanmasına rağmen) onu kendisi de cezalandırmıştı. Sonra oğlunu gönderdi. Oğlu bir ay sapasağlamdı ama sonra kaderi gelip isabet etti ve öldü. İnsanların geneli onun Ömer'in atmış olduğu sopa cezasından öldüğünü sanıyorlardı. O Ömer'in had cezasından dolayı ölmemişti."[211]

Hudayn ibni Munzir Ebu Sâsân'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Osman ibni Affan'ın yanında bulunuyordum. Kendisine Velid ibni Ukbe getirildi. Velid, (Kufe'de valiyken içip sarhoş olmuş, bu hâlde) iki rekât sabah namazı kıldırmış ve cemaate, 'Sizin için namazı arttırayım mı?' demiş.

Velid'in sarhoş olduğuna iki kişi şahitlik etmişti. Birisinin adı Humran olup Velid'in şarap içtiğine şahitlik etmiştir. Diğeri ise onu kusarken gördüğüne şahitlik etmiştir.

Bu şahitlik üzerine Halife Osman ibni Affan, 'Bu kimse şarap içmeseydi kusmazdı. Ey Ali, kalk ve buna celde (değnek) cezasını uygula.' dedi.

Ali de 'Ey Hasan, sen kalk ve buna celde (değnek) cezasını uygula.' dedi.

Hasan da biraz ona (Osman'a) sitemde bulunarak, 'Onun cefasını, sefasını sürene yükle.' dedi.

211. Musannef, Abdurrezzak, 17047

Bunun üzerine Ali, 'Ey Abdullah ibni Cafer, kalk ve celde (değnek) cezasını buna sen uygula.' dedi.

O da cezayı uyguladı. Değnek vurulurken Ali sayıyordu.

Kırkıncı değneğe gelindiğinde, 'Dur!' dedi ve şöyle devam etti: 'Peygamber (sav) kırk değnek vurdu, Ebu Bekir de kırk değnek vurdu. Ömer ise seksen değnek vurdu. Bunların hepsi de bir uygulamadır (sünnettir.) Bence bu (kırk değnek, seksen değnekten) daha iyidir.' "[212]

İşte tüm bu nedenlerden dolayı; cahiliye, İslam düşmanıdır. Her türlü yönetim tartışılabilir, tercih edilebilir. Bunun tek istisnası İslam'dır, şeriattır. Krallık, feodal ağalık, modern ağalık (demokrasi)... istemek suç değildir. Şeriat istemek ise suçtur, gericiliktir, teröristliktir, barbarlıktır! İslam şeriatına yönelik bu tahammülsüzlüğün nedeni nedir? Çünkü İslam'da yasalar sabittir, değişmez. Kimsenin çıkarlarına göre yeni yasa yapılmaz. Kim olursa olsun, belirlenmiş yasalar karşısında herkes eşittir. Cahiliye ağaları, müstekbirler, burjuva, sermaye sahipleri... imtiyazlarını kaybedeceklerinden şeriata karşı bu denli düşmanlık içindedir.

İslam'da cahiliyenin doğuşu: saltanat!

Allah Resûlü (sav) İslam bağlarından ilk kopanın "hüküm" olacağını bildirir.Ebu Umâme El-Bâhilî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İslam'ın halkaları teker teker çözülecek (emirleri tek tek terkedilecek)tir. Her bir halka çözüldüğünde insanlar bir sonraki halkaya sarılacak/yapışacaklardır. İlk çözülecek olan halka hüküm/yönetim halkası, son halka ise namaz halkasıdır."[213]

Gerçekten de öyle olmuştur. Zira nübüvvet yıllarından sonra otuz yıl Raşid Hilafet devam etmiş; Emevi ailesi ile beraber saltanat başlamış ve günümüze kadar diktatörlük ve istibdad olarak devam etmiştir.

Said'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Sefine (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini rivayet etti: 'Nübüvvetten

---

212. Müslim,1707
213. Ahmed, 22160

sonra gelen halifelik otuz senedir. Sonra Allah mülkünü veya mülkü dilediğine verecek ve iş hükümdarlık sistemine geçecektir.'

Sefine daha sonra bana, 'Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin halifelik sürelerini hesapla... Şunu iyi belle: Ebu Bekir'in halifeliği iki senedir, Ömer'inki on, Osman'ınki on iki senedir. Ali de aynı şekilde Allah Resû-lü'nün (sav) halifelerindendir.' dedi.

Halifelik sürelerini hesapladık ve otuz sene olarak bulduk. Ben de Sefi-ne'ye -Mervanoğullarını (Emeviler) kast ederek- şöyle dedim: Ama şunlar, Ali'nin halife olmadığını, hilafetin kendilerinde olduğunu iddia ediyorlar.

O da 'Zerkaoğulları denilen Emeviler yalan söylüyorlar. Onlar halifelik değil hükümdarlık yapıyorlar ve hükümdarlığın da en kötüsünü yapıyorlar.' dedi."[214]

Huzeyfe'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizin aranızda nübüvvet, Allah'ın olmasını dilediği kadar olacaktır/bulunacaktır. Sonra Allah kaldırmayı dilediği vakit onu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet menheci/yolu üzere olan hilafet gelecektir. Bu da Allah'ın dilediği bir süreye kadar devam edecektir. Sonra Allah kaldırmayı dilediği vakit onu kaldıracaktır. Sonra ısırıcı hükûmet gelecektir. Bu hükûmet Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak, sonra Allah kaldırmayı dilediğinde onu kaldıracaktır. Sonra baskıcı/zorba bir hükûmet gelecektir. Bu hükûmet Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak, sonra Allah kaldırmayı dilediğinde onu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet menheci üzere olan bir hilafet ortaya çıkacaktır."[215]

Emevilerden önce hilafet/yönetici; İslam toplumunun istişaresiyle seçilirdi. Toplum en salih, bilgili, güvenilir... olanı yöneticiliğe seçerdi. Ki; Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin (r.anhum) seçilmesi dahi; İslam toplumunun basiretini ve istişarenin bereketini göstermesi açısından yeterliydi. Bu sahabelerin her biri; İslam'ı anlamış, cahiliyeyi tanımış kimselerdi. İslam'ın saltanatı, babadan oğula geçen zulüm sistemini, toplumun hakkını gasp eden aile tahakkümünü kaldırdığını çok iyi anlamışlardı. Bundan olsa ge-

214. Tirmizi, 2226; Ebu Davud, 4646
215. Ahmed, 18406

rek hiçbiri oğlunu veya bir yakınını yerine tayin etmemişti. Ya Ebu Bekir (ra) gibi, herkesin razı olacağı Ömer'i tayin etmiş ya Ömer (ra) gibi bu işi altı kişilik bir istişare heyetine tevdi etmiş ya da Ali (ra) gibi bu işi ümmete bırakmıştır. Hatta Ömer (ra) döneminde bazıları, "Ömer ölürse yerine falancaya biat edeceğim." demiştir. Ömer'in (ra), istişareye dayanmayan bu cahili saltanat özentisine karşı tavrı şu olmuştur:

İbni Abbas'dan (ra) Ömer'in ömrünün sonlarında verdiği hutbede şunları söylediği rivayet edilmiştir:

"... İçinizden birisi çıkıp, 'Vallahi Ömer ölürse yerine falancaya biat edeceğim.' demiştir. Sakın hiçbir kimse onun, 'Ebu Bekir'e yapılan biat ancak istişaresiz, birden bire yapılıp tamam oldu.' demesine aldanmasın. Dikkat ediniz! Gerçekten o iş böyle çabuk olmuştu. Fakat Allah o işin kötülüğünden ümmeti korumuştur. İçinizden hiçbir kimse, kendisine hızla gidilmek amacıyla develerin telef edilmesine Ebu Bekir'den daha layık değildir. Bundan sonra kim Müslimlere danışmadan Müslimlerden bir adama biat ederse onun biati kabul edilmez. O biat eden de biat edilen de kendilerini öldürülme tehlikesine atmış olurlar!.."[216]

Emeviler (ve ardılı olan saltanatlar), Allah Resûlü'nün (sav) inançta tevhid, yönetimde adalete dayanan mirasını tarumar etmiş, İslam'ın yıktığı Kayserlik anlayışını diriltmiştir. Onlardan yüzyıl sonra gelen Abbasiler de Sasani anlayışını devlete hâkim kılmıştır. Böylece put kırıcı bir ümmetin yıktığı cahilî yönetim anlayışı, yani devleti ve bir aileyi putlaştıran Roma ve Sasani cahiliyesi yeniden ihya edilmiştir. Bu yeni düzenin özellikleri şunlardır:

- Yönetim babadan oğula (veya kardeşe) intikal etmiş; yeryüzünün en fasık insanı da olsa sırası gelen ümmetin başına geçmiştir.
- Güçlü olan savaşarak, darbe yaparak, cinayet işleyerek yönetime geçmiş; o günden sonra o ve ailesi yönetimde kalmıştır.[217]
- Hukuk askıya alınmış; İslam toplumu, ayyaşların ve psikopat ruhlu

216. Buhari, 6830
217. Bu; İslam başkentlerini, Roma ve Sasani başkentleri gibi hile, entrika, siyasi kargaşa merkezine dönüştürmüştür. Artık her güç odağı bir tehlike unsurudur. İslam toplumu kendi içinde bölünmüş, her grup bir diğerini tehlike olarak görmeye başlamıştır.

saray sefihlerinin hevasına göre yönetilmiştir. Yani bir zümrenin hevası toplum için hukuk/şeriat kabul edilmiştir. Ki; bu öyle bir psikopatlıktır ki, Kâbe'yi mancınıkla yıkmış, sahabi bedenlerini (Abdullah ibni Zübeyr) asarak teşhir etmiş,[218] Allah Resûlü'nün (sav) bize emaneti olan ailesini katletmiş, katletmekle yetinmeyip, Hüseyin'in (ra) başını koparıp alay etmiş,[219] insanları onlara küfretmeye zorlamış[220] yıllarca minberlerden onlara lanet okutmuştur. Bu zulme ortak olmayan âlimleri zindanlarda, işkence altında şehit etmiştir. İmam Ebu Hanife ve İmam Ahmed ağır işkenceler altında zindanda tutulmuş; İmam Malik verdiği bir fetva nedeniyle kısmi felç geçirene kadar dövülmüş; İmam Şafii gözetim altında kaçak yaşamıştır. Zulmün boyutlarının anlaşılması için şu söz tarihî bir kayıt olsa gerektir:

Asım (rh) Haccâc'ın minberden şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"İnsanlara mescidin şu kapısından çıkın desem, onlar da başka bir kapıdan çıksa canları ve malları bana helal olurdu."[221]

Bunu sıradan bir vali, cami minberinde söyleyebilmektedir. Zira saltanatta "hukuk/şeriat" yoktur. Yöneticiler, toplumu kendi mülkü/malı olarak görürler ve "memalik" diye isimlendirmekten çekinmezler. Kundaktaki bebekleri, ileride büyür ve saltanat kavgası çıkarır düşüncesiyle öldürebilirler.

- İslam'ın kaldırdığı cahiliye ırkçılığı/kabileciliği, seçkin zümre anlayışı geri dönmüş, Arap olmayanlar minberlerden aşağılanmıştır.[222]
- Böyle sistemlerde yöneticilerin sorgulanamayacağı izahtan vareste olsa gerektir.

Cahilî tarihimizle yüzleşmek

Üzülerek belirtmeliyim ki; zaman içinde bu cahilî uygulamalara itiraz eden âlimlerin sesi cılızlaşmış, onları meşrulaştıran ses gürleşmiştir. Bugün elimizde bulunan yönetim fıkhı kitaplarının[223] büyük çoğunluğu, İslam'ın

218. bk. Müslim, 2545
219. bk. Buhari, 3748
220. bk. Müslim, 2404
221. Ebu Davud, 4643
222. bk. Ebu Davud, 4644
223. Siyâsetu Şer'iyye, Ahkâmu Sultâniyye tarzı kitaplar

yönetim anlayışını değil; Emevi sonrası cahilî siyaseti anlatmaktadır. Bir Müslim'in yönetim anlayışı; Kur'ân, sünnet ve fitne öncesi Raşid Hilafet uygulamalarıdır; Roma ve Sasani özentisi diktatörlükler değil… Maalesef bugün hâlâ bebek katili diktatörlerin, nasıl âlim, aydın, zarif, medenî… olduğu anlatılmakta, kurgulanmış bir tarihle zalimler sevdirilmektedir.

İslam'ın insanlık için kurtuluş ve modern cahiliyenin sorunlarına çözüm olduğuna inanıyorsak; önce kendi cahiliyemizle yüzleşmeli, özümüze dönmeliyiz. Kendi mabedlerini mancılıkla dövmüş, başka ırkları aşağılamış, hakkı söyleyen âlimleri katletmiş, şeriatı/hukuku askıya almış, taht için kundaktaki bebekleri öldürmüş bir tarihin kimseye vadedeceği bir şey yoktur. Kurgulanmış tarih anlatısıyla tüm bu gerçekler örtbas edilemez. Kendi cahiliyesiyle yüzleşmekten aciz toplumlar, başkasının cahiliyesi hakkında konuşamaz, insanlığa umut olamaz. Adama "Sen önce kendi cahiliyene bak" derler…

Evet, İslam toplumları tarihî bagajlarından kurtulur, tarihleri ile yüzleşir ve özüne dönerse; dün insanları ilkel cahiliyeden kurtardıkları gibi günümüz insanını da modern cahiliyeden kurtarabilirler.

Kendilerini İslam'a nispet eden, bununla birlikte İslam'da cahiliye hükmünü ihya etmeye çalışan Tatarlara yönelik gösterilen tepki ne güzeldir:

" 'Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar? Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?' [224]

Bütün hayırları ihtiva eden, bütün kötülükleri yasaklayan, uydurma heves ve arzulara meyilden alıkoyan Allah'ın hükmünün dışına çıkanları Yüce Allah (bu ayetle) reddediyor. Kulların kendi elleriyle koydukları ve Allah'ın şeriatına dayanmayan cahiliye hükümlerinin sapıklıklarını ve bilgisizliklerini reddediyor. Bu sapıklıkları; kendi görüş ve hevesleri sonucu ortaya çıkardıklarını bildiriyor. **Söz gelimi Tatarların, Cengiz Han diye bilinen krallarından alınma krallık buyrukları vardır ve bununla hüküm verirler. Nitekim Yesak isimli anayasalarının hükümlerini onlara kral koymuştur. Bu yasalar Yahudi, Hristiyan ve İslam dinine mensup muhtelif milletlerden iktibas yoluyla tanzim edilmiş kanunlar topluluğudur. Ancak bu yasalar**

224. 5/Mâide, 50

içerisinde birçoğu, Cengiz Han'ın mücerred görüş ve heveslerinden ibarettir. O bunu, çocukları için izlenen bir hüküm hâline getirmiştir; ki onlar, Allah'ın Kitab'ından ve Allah Resûlü'nün sünnetinden önce bu yasaya uyarlar. Onlardan böyle davrananlar kâfirdir, Allah'ın ve Resûl'ü-nün hükmüne dönmezlerse/dönünceye dek öldürülmeleri vaciptir. Az veya çok hiçbir konuda Allah'tan başkasının hükmüne müracaat edile-mez. Bunun için Yüce Allah, 'Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar? Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?' buyuruyor. Hâlbuki Allah'ın şeriatından daha adaletli hüküm verecek kim vardır? Allah'ın şeriatına inanıp yakin ve bilgi sahibi olanlar; Allah'ın hüküm verenlerin en iyisi olduğunu, mahlukatına karşı annenin çocuğuna merhametinden daha merhametli davrandığını bilirler. Zira Yüce Allah her şeyi bilendir, her şeye kadir olandır, Her şeyde en adil olandır."[225]

"Müslimlerin üzerine, aralarında meydana gelen her anlaşmazlıkta Allah'ı ve Resûlü'nü hakem tayin etmeleri gereklidir. Kim bunu bildiği hâlde Bunduk'un hükmü ve şeriatı ile veya Allah ve Resûlü'nün şeriatına muhalefet eden bir başkasının şeriatı ve hükmü ile hükmederse o kişi, Yesak'ın hükmünü Allah ve Resûlü'nün hükmünün önüne geçiren Tatarlar cinsindendir."[226]

Bu Rabbani âlimlerin gösterdiği refleks, Emevilerle başlayan cahiliyeye karşı gösterilse, tarihin akışı farklı şekillenebilirdi. Ki; bu Rabbani âlimlerin dahi cahiliyenin ilk ihya edildiği döneme dair (Emevi Abbasi) yazdıklarında yer yer duygusallık örnekleri görülebilmektedir. Bu da geçmişle yüzleşmemizin ve tam anlamda öze dönüşün önündeki engellerdendir.

Zordur; şanlı tarih ve büyük ecdat edebiyatlarıyla büyümüş, günün sorunlarından geçmişin nostaljisine sığınan bir toplum içinde hakkı konuşmak, hem de çok zor! Bir insan/toplum, cahiliyeyi İslam diye tanımışsa onu düzeltmeniz zordur, hem de çok zor!

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'İçerisinde âlimin (büyüğün) otoritesinin/gücünün zayıflayacağı, küçüğünkinin

225. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 3/131, Mâide Suresi, 48-50. ayetlerin tefsiri
226. Mecmûu'l Fetâvâ, 35/408

ise (bidatçının) yükseleceği, **bidatlerden bir şey terk edildiğinde, sünnet terk edildi denileceği bir fitne sizi kapladığı zaman, hâliniz ne olacak?'**

Orada bulunanlar, 'Bu ne zaman olacak?' dediler.

Şöyle cevap verdi: 'Âlimlerimiz ölüp gittiği, cahilleriniz çoğaldığı, Kur'ân'ı anlamadan ve anladığını uygulamadan okuyanlar çoğaldığı zaman, derin kavrayış sahibi âlimler azaldığı zaman, emir verenlerin çoğaldığı, güvenilir kişilerin azaldığı, ahiret ameli karşılığında dünyalık şeyler peşine düşüldüğü, dinden başka şey için ilim tahsil edildiği zaman.' "[227]

Cahiliyeye dair genel bilgiler

Cahiliye, bir dönemin adı değildir

Cahiliye, yaşanmış bitmiş bir dönemin adı değildir. Meşruiyetini Allah'tan (cc) almayan, hayata dair ölçüleri vahye dayanmayan, toplumu bilincin değil öfke ve taassubun yönlendirdiği; İslam şeriatına tabi olmayan toplumlar cahiliye toplumu, yaşadıkları dönem cahiliye dönemidir.

Seyyid Kutub, Mâide Suresi'nin 50. ayetinin tefsirinde şöyle der:

"Cahiliyenin anlamı bu ayette belirgin bir biçimde ortaya konuluyor. Cahiliye -Allah'ın belirttiği, Kur'ân'da ifade edildiği üzere- insanların insanlar için hüküm belirlemesi, insanın insana köle kılınması, Allah'a kulluğun bırakılması, Allah'ın ilahlığının reddedilmesi ve de buna karşılık, kimi insanların ilah kabul edilmesi ve -Allah'a değil- onlara tapılmasıdır.

Olaya bu ayetin ışığında baktığımızda, cahiliyenin tarihsel bir süreçten ibaret olmadığını görüyoruz. Cahiliye, bir olgudur. Geçmişte yaşanmış olan bu olguyla, bugün de yarın da yine karşılaşılacaktır. Cahiliyenin niteliği, İslam'la çelişme, İslam'a karşı olmadır.

Nerede ve hangi zamanda olursa olsun eğer insanlar, tek bir konuda bile ödün vermeksizin Allah'ın şeriatına göre hükmediyorlarsa bu şeriatı benimsiyorlar ve ona gerçek anlamda teslim oluyorlarsa Allah'ın dinine mensup olmuşlar demektir. Yok eğer, beşer aklının ürünü olan bir şeriat, bir öğretiye göre hüküm veriyorlarsa -hangi şekilde olursa olsun- söz ko-

227. Darimi, 192

nusu öğretiyi benimsiyorlarsa onlar cahiliye sınıfındadırlar. Onlar, öğretisi doğrultusunda hüküm verdikleri kişinin dinini benimsemiş durumdadırlar, Allah'ın dinini değil! Allah'ın hükmünü istemeyen, cahiliye hükmünü istiyor demektir. Allah'ın şeriatını reddeden, cahiliye düzenini kabul ediyor, cahiliyeyi yaşıyor demektir."[228]

Ebu'l A'lâ Mevdûdî de aynı ayetin tefsirinde şunları aktarır:

"Arapça cahiliye kelimesi İslam'ın zıddıdır. İslam'ın yolu bütünüyle her gerçekliğin bilgisine sahip olan Allah'ın gönderdiği ilme dayanırken, İslam'ın yolundan ayrılan ve ona karşı olan her yol cahiliyetin yoludur. Arabistan'daki İslam öncesi döneme, halkın yaşama yollarını sadece zan ve hevaya dayanarak kendilerinin icad etmiş olması anlamında, 'cahiliye dönemi' denir. Bu yüzden ne zaman bu yollardan biri benimsense, bu zaman 'cahiliye' zamanı olacaktır. Aynı şekilde, bugün okullarda ve üniversitelerde verilen bilgi yalnızca cüzi, kısmi bir bilgi olup, hiçbir şekilde insanlığa yol gösterebilecek bir bilgi değildir. Bu yüzden, İlahi bilgiyi hiçe sayarak, cüzi bilginin yardımıyla oluşturulmuş hayale, zanna ve tahmine dayalı tüm hayat sistemleri, İslam öncesi sistemler gibi cahilî sistemler olmaktan kurtulamayacaktır."[229]

"Cahiliye, iyi niyetlilerin sandıkları gibi bir daha gelmemek üzere giden belirli bir tarihi dönem değildir. Aksine cahiliye, coğrafi bölge, durum, zaman ve mekan kavramları açısından değişik şekiller alan belli bir cevherdir. Görünürde şekilleri değişse bile cahiliye olması açısından hepsi birbirinin aynısıdır.

Aynı şekilde, cahiliye; ister Arap, ister yirminci asrın cahiliyesi olsun, kötü niyetli kimselerin düşündükleri gibi ilim, bilgi, medeniyet, kalkınma, sosyal, politik ve insani değerler diye adlandırılan şeylerin karşıtı da değildir.

Aslında cahiliye -Kur'ân-ı Kerim'in kast ettiği gibi- Allah'ın (cc) indirdiği hükümleri kabul etmeyen, Kur'ân ahkâmıyla hükmetmeyi reddeden düzenli bir sistemdir. Yüce Allah, 'Yoksa onlar (İslam öncesi) cahiliye hükmünü

228. Fî Zılâl-il Kur'ân, 4/269-270, Mâide Suresi 50. ayetin tefsiri
229. Tefhîmu'l Kur'ân, 1/490, Mâide Suresi, 50. ayetin tefsiri

mü arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?'[230] buyuruyor.

Buna göre cahiliye, Allah'ı (cc) tanıma, O'nun hidayet yoluna girme ve yine Allah'ın indirdiği hükümlerle hükmetmenin zıddı ve muhalifidir. Yoksa o ilim, kalkınma, medeniyet ve büyük çapta üretimin karşıtı bir sistem değildir."[231]

Cahiliyeyi tanımanın önemi

"Şunu bilmemiz gerekir: Hayır üzere kalabilmek için şerri, tevhid üzere kalabilmek için şirki, İslam üzere kalabilmek için cahiliyeyi, sünnet üzere kalabilmek için de bidati iyi bilmek gerekir.

İslam'ın güzelliklerini öğrendiğimiz gibi cahiliyeyi ve özelliklerini de öğrenmek zorundayız. Çünkü cahiliyeyi tanımayan, farkında olmadan cahiliyenin tuzaklarına düşebilir. Huzeyfe (ra) şerre bulaşmamak için, Peygamber'e (sav) sürekli şerden sorardı:

Huzeyfe (ra) anlatıyor: 'İnsanlar Resûlullah'a hayırdan sorardı. Ben ise, bana da bulaşabilir korkusuyla, hep şerden sorardım ... '[232]

Şerri öğrenmemizdeki gaye, şerden kaçınmaktır. Bu tıpkı şunun gibidir: Bir yolculuğa çıkacağımız zaman yol ile ilgili olumlu olumsuz tüm bilgileri elde etmeye çalışır ve öğreniriz. Olumsuz şeyleri sorup öğrenmemizdeki gaye, ona bulaşmak için değil, bilakis tedbirimizi almak içindir.

Şairin biri şöyle der:

'Şerri, şer olduğu için değil, ondan sakınmak için öğrendim. Şerri hayırdan ayırmayan, ona düşer.'[233] "[234]

Bir Müslim cahiliye izleri taşıyabilir

Ma'rur'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebu Zerr ile Rebeze'de karşılaştık. Kendisinin ve kölesinin üzerinde bir hulle vardı.

230. 5/Mâide, 50
231. 20. Asrın Cahiliyesi, s. 8-9
232. Buhari, 3606; Müslim, 1847
233. Dîvânu Ebî Firâs El-Hemedânî, s. 387
234. Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında 4 Asıl, s. 180

Ona bunun sebebini sorduğumda şöyle dedi: 'Bir adama sövdüm, onu anasından dolayı ayıpladım. Bunun üzerine Peygamber (sav) bana şöyle dedi:

'Ebu Zerr! Onu anasından dolayı ayıplıyor musun? Gerçekten sen kendisinde cahiliye (ahlakı) olan birisin. Kardeşleriniz sizin hizmetçilerinizdir. Allah onları sizin elinizin altına (idarenize) verdi.' "[235]

Allah Resûlü (sav), bir insanı nesebiyle/ırkıyla kınadı diye sahabesini uyarmıştır. Onda bir cahiliye ahlakı/özelliği olduğunu söylemiştir. Uyarıya muhatap olan Ebu Zerr (ra), sahabenin en hassaslarından biridir. Demek ki; onun (sav) terbiyesinde yetişen, onunla (sav) birlikte yaşayan ve sahabenin en hassaslarından birinde dahi, zaman zaman cahiliye nüksedebiliyormuş!

Bizler -çoğumuz- cahiliyeden İslam'a geçtik, tevhidle Allah'a teslim olan Müslimler olduk, Allah'a hamdolsun. Ne Allah Resûlü (sav) gibi bir muallimimiz ne Asr-ı Saadet gibi bir ortamımız ne de sahabe gibi bir hassasiyetimiz oldu. Hâliyle cahiliye alışkanlıklarımızın nüksetmesi çok daha kolay olacaktır.

Hem, cehalet insanoğlunun asli özelliklerinden biridir. Bu nedenle cahilce davranmak, cahiliyeye meyletmek kaçınması zor şeylerdendir.

"Şüphesiz ki biz; göklere, yere ve dağlara emaneti (şer'i sorumluluğu/irade ve mükellefiyeti) teklif ettik. Onu yüklenmekten kaçındılar. Ve ondan endişeye kapıldılar. (Ama) insan onu yüklendi. **Çünkü o, pek zalim, pek cahildir**."[236]

Allah'ın lütfuyla cahiliyeden kurtulmuş, ancak bir İslam yurduna sahip olmadığı için hala cahiliye toplumunda yaşayan insanlar olarak dikkatli olmalıyız. Hakkı ve sabrı karşılıklı tavsiye ederek korunmaya çalışmalıyız.

Cahiliye, İslam'a sızabilir

Cahiliye İslam'ın karşısına dikilip onunla mücadele etmez. Bu mücadeleyi kaybedeceğini bilir. Meydan savaşı vermek yerine, İslam'da boşluklar arar, içeri sızabileceği boşluklar… Zira cahiliyenin öncüsü İblis'tir. O, ilk günden bu yana İslam'la mücadele ettiğinden, İslam'ın tabiatından haberdardır.

235. Buhari, 30; Müslim, 1661
236. 33/Ahzâb, 72

Ayrıca geçmiş ümmetlerden tecrübe ettiği üzere; bir dine yavaş yavaş sızıp onu ifsad etmek, sonuç almaya daha uygundur.

Resûller bu gerçeği bildiğinden cahiliyeye karşı genel anlamda uyarıda bulunmuş, münferit vakalarda kesin ve net ifadelerle cahiliyeye dikkat çekmişlerdir. Özellikle "zannu'l cahiliye" dediğimiz cahiliye itikadının sızma girişimine karşı teyakkuzda olmuşlardır:

"İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putları olan ve sürekli o (putlara) tapan bir kavme geldiler. 'Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.' demişlerdi. 'Şüphesiz sizler, cahillik eden bir topluluksunuz.' demişti."[237]

Ebu Vâkid El-Leysî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) Huneyn'e çıktığında yolda müşriklerin silahlarını astıkları bir ağaç olan 'Zat-u Envat' adı verilen bir ağacın yanından geçti. İnsanlar, 'Ey Allah'ın Resûlü! Onların Zat-u Envat'ı olduğu gibi bize de bir Zat-u Envat tayin et.' dediler.

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Subhanallah! Bu söz Musa'nın kavminin Musa'ya, 'Ey Musa! Bize o insanların taptıkları tanrıları gibi bir ilah yap…'[238] sözlerine benzedi. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler kendinizden önceki Yahudi ve Hristiyanların yoluna mutlaka uyacaksınız.' dedi."[239]

Bilinçsizce, cahiliye taassubuyla söylenen sözlere aynı tepkiyi göstermişlerdir:

Ömer ibni Hattâb'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve Resûlü' deyin."[240]

Kuteyle'den (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir Yahudi, Peygamber'e (sav) geldi ve şunları söyledi: 'Sizler Allah'a denkler/eşler kılıyorsunuz. Ona 'Allah ve sen dilerseniz.' diyerek şirk koşuyorsunuz. Yine 'Kâbe'ye yemin olsun ki' diyorsunuz.

237. 7/A'râf, 138
238. 7/A'râf, 138
239. Tirmizi, 2180
240. Buhari, 3445

Bunun üzerine Peygamber (sav) ashaba yemin etmek istedikleri zaman 'Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki' demelerini ve 'Allah dilerse, sonra sen de dilersen' demelerini emretti."[241]

Mutarrıf (rh) babasından (ra) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Âmiroğullarından oluşan bir temsilci heyetiyle Peygamber'e (sav) gittim. Resûlullah'a hitaben, 'Sen bizim seyyidimizsin/efendimizsin.' dedik.

'Seyyid/Efendi olan Allah'tır.' **buyurdu.**

'En üstünümüz ve büyüklük bakımından da en büyüğümüzsün.' dedik.

Şöyle buyurdu: 'Bu sözünüzü ya da bu sözün bir kısmını söyleyin. Şeytan, sizi peşinden (sapıklığa) sürüklemesin.' "[242]

Rubeyyi' binti Muavviz ibni Afrâ'dan (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Evlendiğim günün kuşluk vaktinde Peygamber (sav) benim evlenme törenime geldi de senin benim yanıma oturuşun gibi benim döşeğimin üzerine oturdu. O sırada kızlar def çalıyorlar ve babalarımızdan Bedir Gazası'nda şehit olanların güzel vasıflarını zikrediyorlardı.

Nihayet bu kızlardan birisi, 'İçimizde bir Peygamber vardır ki, o, yarın ne olacağını bilir!' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'Böyle söyleme; öncesinde söylemekte olduğun sözleri söyle!' buyurdu."[243]

Okuduğumuz örneklerin her birinde bir cahiliye inancının İslam'a sızmaya çalıştığını ve Allah Resûlü'nün (sav) açık uyarılarını okuduk. Nesnelerden bereket ummak, nebileri/salihleri aşırı övmek, lafızda dahi olsa varlığı Allah'a denk tutmak, insanların gaybı bildiğini iddia etmek; birer cahiliye inancıdır. Allah Resûlü (sav) bu örneklerle karşılaştığında muhatapları uyarmış, dolaylı olarak şu mesajı vermiştir: Bir peygamberin terbiyesinde yetişenler dahi şeytanın tuzağına düşebilir; cahiliyeyi, söz, davranış ve düşüncelerine sızdırabilirler. Teyakkuzda olun ve cahili sızmalara hikmetle müdahale edin.

241. Nesai, 3773; Ahmed, 27093
242. Ebu Davud, 4806; Ahmed, 16307
243. Buhari, 4001

Cahiliye ırkçılığına karşı da teyakkuzda olmuşlardır:

Cabir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber (sav) ile birlikte gazaya gittik. Etrafında Muhacirler toplandı ve bir hayli kalabalık oldular. Muhacirlerden oldukça güçlü, kahraman birisi vardı. Ensar'dan birisine vurdu.

Ensar'dan olan kişi de 'Ey Ensar yetişin.' dedi.

Muhacirlerden olan kişi de 'Ey Muhacirler yetişin.' dedi.

Peygamber (sav) çıkıp dedi ki: 'O şekilde dava yürütmeyi bırakınız; çünkü o çok pis bir şeydir.'

Abdullah ibni Ubeyy ibni Selul: 'Bizim aleyhimize taraftarlarını yardıma mı çağırdılar? Andolsun Medine'ye dönecek olursak, daha aziz olan oradan daha zelil olanı çıkaracaktır.' dedi.

Bunun üzerine Ömer (ra) dedi ki: 'Ey Allah'ın Peygamberi, bu pis herifi öldürmeyelim mi?'

Peygamber (sav) şöyle buyurdu: 'İnsanlar, 'O ashabını öldürüyordu.' diye konuşmamalı.' "[244]

Allah Resûlü (sav) hayattayken dahi cahiliye kendini göstermiş, İslam'a sızmaya çalışmıştır. Şüphe yok ki bugün de İblis tetiktedir ve bulduğu her fırsatta İslam'a sızmaya çalışacaktır. Ki; Allah Resûlü (sav) bazı cahiliye âdetlerinin, ümmet içinde devam edeceğini haber vermiştir.

Ebu Mâlik El-Eş'âri'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Ümmetimin içinde, cahiliye uygulamalarından terk etmediği dört davranış vardır: Soy ile övünmek, soyu karalamak, yıldızlardan yağmur beklemek, ölü üzerine feryat çığlıklarıyla ağlamak.'

Yine kendisi şöyle buyurdu: 'Ölü üzerine çığlıklarla ağlayan kadın, eğer ölmezden

244. Buhari, 3518; Müslim, 2584

önce tevbe etmez ise Kıyamet Günü üzerinde katranlı bir elbise ve uyuza bulaşmış bir gömlek ile diriltilir.' "[245]

Hâliyle bizlerin çok daha dikkatli olması gerekmektedir.

Başkalarının cahiliyesini görmek kolaydır

Çoğu zaman insanlar başkalarının cahiliyesini görüp, kendi cahiliyelerine kör kalırlar. İsrail'in Filistin halkına uyguladığı ırkçı siyonist uygulamaları, ABD'nin siyahi vatandaşlara yönelik ırkçı tutumunu eleştiren çoğu kimse, gözünün önündeki ırkçılığı görmemeyi tercih eder.

Ülkenin doğusunda Kürtler yok sayılırken, sırf Alevi diye insanlara akıl almaz iftiralar atılırken, Çingeneler insan yerine konmazken; ırkçılığın ve mezhepçiliğin en akıl almaz örnekleri sergilenirken bu cahiliyenin bayraktarı kesimler Malcom X kitapları yayınlar, siyonizme lanet mitingleri düzenler, İran'ın mezhepçi politikalarını yerden yere vurur.

Bugün, bu topraklarda mazlum Suriyelileri istemeyen, ırkçı ve faşist gruplar vardır. Başka bazıları da haklı olarak bu anlayışı lanetlemekte "Irkçılık cahiliyedir." diyebilmektedir. Faşist cahiliyeyi lanetleyen bu kesimler, Suriyelileri ucuz işgücü olarak kullanmakta, onların emeğini sömürmektedir. Bazen iki, bazen üç Suriyeliye tek maaş vermektedir. Irkçılık cahiliyedir de emek sömürüsü cahiliye değil midir? Başkasının cahiliyesini görmek; gözümüzün önündeki, evimizin içindeki cahiliyeyi görmeye engel olmamalıdır.

Modern cahiliyede görülen bazı güzellikler (!)

Bir grup insan, modern cahiliyeyi temsil eden Batı dünyasına bakıp şu soruyu sormaktadır:

"Adalet, insan hakları, sosyal devlet, teknoloji yönünden modern cahiliye, Müslimlerden çok ileridedir. Bir çok İslam ülkesi vatandaşı Batı ülkelerinde yaşamak, oradaki nimetlerden faydalanmak istemektedir. Ülkesinde işkence gören nice düşünür, âlim; Batı dünyasında rahatlıkla eser üretmekte, siyasi çalışma yapabilmektedir… Biz ise cahiliyeyi zanna dayalı, bilinçsiz, öfke ve taassupla hareket eden bir düzen olarak resmediyoruz. Her yönden bizden ileride olan bir topluma cahiliye demek çelişki değil midir?"

245. Müslim, 934

Bu soruya maddeler halinde, adım adım cevap vereceğiz:

- Öncelikle bugün yeryüzünde bir İslam devleti, İslam ülkesi, İslam toplumu yoktur. Zira bugün; siyaset, yasama, ekonomi, uluslararası ilişkilerinde, yani **bir bütün olarak Allah'a teslim olmuş** bir toplum yoktur. Hayatın bir kısmında Allah'a teslim olan diğer bir kısmında laikliğe, demokrasiye, liberalizme, çağdaşlığa, geleneğe… teslim olmuş toplumlar vardır. Yani imanına zulüm bulaştırmış, şirk koşmadan Allah'a iman edemeyen toplumlar vardır. Bu da İslam değil; içine İslam karışmış cahiliyedir.

İslam bir bütündür, parçalanmaz. O, Allah'ın dinidir. O'na bir bütün olarak teslim olmayan hiç teslim olmamıştır. **Hâliyle bugün karşılaştırması yapılan İslam ve Batı cahiliyesi değil; Doğu ve Batı cahiliyesidir. Ve evet, Batı cahiliyesi tüm sorunlarına rağmen Doğu cahiliyesinden dünyevi anlamda öndedir.**

- İslam, bir düzeni, içindeki güzellikler veya kötülüklere bakarak değerlendirmez. Onun meşruiyetini Allah'tan alıp almadığına, hayata yön veren ölçülerinin vahye dayanıp dayanmadığına bakar. Bu değerlendirme sonucunda bir şeye İslam veya cahiliye der. İçinde bulunan güzellikler veya çirkinlikler farklı bir değerlendirme konusudur.

- Geleneksel ve modern cahiliyede nebilerin mirası, fıtratın iyiliğe olan meyli ve aklın gerektirdiği güzellikler olabilir. Dün ilkel cahiliyede fakiri doyuran, hacılara karşılıksız hizmet eden, Allah Resûlü (sav) ile bir olup mazlumun hakkını zalimden alan (Hılfu'l Fudul) insanlar vardı. Bunlar cahiliyenin güzellikleri değil; cahiliye insanında bulunan nübüvvet mirası, fıtratın iyiliğe olan meyli ve aklın gerektirdiği güzelliklerdir. Bugün Batı dünyasında İsa'nın (as) nübüvvet mirası vardır, fıtrat ve akıl mevcuttur. Var olan güzellikler cahiliyeden değil, bu üç esastan kaynaklanmaktadır. Ki; muharref İncil'i okuyan, bugün Batı dünyasında var olan birçok güzelliğin temellerinin İncil'de olduğunu görecektir.

- İslam açısından bir şeyin **hakiki anlamda** güzel/iyi olması için hem dünya hem de ahirete faydalı olması gerekir. İçinde Allah'a iman ve Resûl'e ittiba olmayan, tevhid ve sünnet bilincinden yoksun iyilikler, dünyevi iyiliklerdir. Ahirette sahibine fayda vermez; İslam açısından bu, hakiki bir iyilik değildir.

Ki; bu tarz iyilikler -ileride örnek vereceğimiz gibi- çok basit sebeplerle kötülüğe dönüşebilmekte, zararı faydasından fazla olabilmektedir.

Yüce Allah o günün iki süper gücü olan Roma ve Sasaniler için şöyle buyuruyor:

"Onlar, dünya hayatının sadece görünen kısmını bilirler. Ahiretten de tam bir gaflet içerisindelerdir. Onlar, iç dünyalarında düşünüp (şu hakikatin farkına varmadılar mı)? Allah; gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri yalnızca hakkın ikamesi ve belli bir süre için yarattı. Şüphesiz ki insanların birçoğu, Rabbleriyle karşılaşmayı inkâr etmektedir."[246]

Onlar dünya hayatının yalnızca **görünen, zahiri** kısmına dair bilgi sahibidirler. Dünyayı imar ederler. Ahireti bilmez, ona hazırlık yapmazlar.

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'Ey Allah'ın Resûlü, İbni Cud'an, cahiliye üzere olmasına rağmen akraba ile ilişkiyi sürdürür, yoksulları doyururdu. Acaba bunlar ona fayda verir mi?' dedim.

O da, 'Fayda vermez, çünkü o, bir gün olsun, 'Ey Rabbim, Kıyamet Günü benim hatalarımı bağışla.' dememiştir.' buyurdu."[247]

Bu, İslam'ın ölçüsüdür! İçinde ahirete iman olmayan iyilikler hakiki iyilik değildir, sahibine fayda vermez.

- Tüm bunlara rağmen; İslam açısından kâfir bir toplumun/bireyin yaptığı iyilikleri dillendirmek, güzel yönlerini övmek, başarılarından faydalanmakta bir sakınca yoktur. Zira İslam toplumu, Allah'ın (cc) yeryüzündeki adil şahitleridir. Kimden olduğuna bakmaksızın, iyiye iyi kötüye kötü demekle yükümlüdürler.

Yukarıda Aişe Annemizin (r.anha), İbni Cud'an'ın cahiliyede yaptığı iyilikleri övdüğünü gördük.

Allah Resûlü (sav) bir cahiliye antlaşması olan "mazlumun yanında zalimin karşısında" ilkesiyle bir araya gelen Hılfu'l Fudul'u (Erdemliler İttifakı) risaletten sonra övmüş, yine olsa yine katılacağını belirtmiştir.

---

246. 30/Rûm, 7-8
247. Müslim, 214

Abdurrahman ibni Avf'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ben henüz gençken amcalarım ile beraber Hılfu'l Mutayyebin'e/Hılfu'l Fudul'a şahitlik ettim. Kızıl develerimin olması karşılığında bu sözümü bozmayı istemem."[248]

Allah Resûlü Taif'ten döndüğünde onu Mut'im ibni Adiy adındaki müşrik himayesine aldı. Böylece Mekkelilerin eza ve cefasından korunmuş oldu. Nebi (sav) onun bu insani yardımını hiç unutmadı ve Bedir Günü Mut'im'in oğlu Cübeyr'e şöyle dedi:

"Şayet Mutim ibni Adiy hayatta olsaydı da sonra bu pis herifler hakkında (onları serbest bırakayım diye) konuşmuş olsaydı, hepsini ona bırakırdım."[249]

Amr ibni As duyduğu bir hadis üzere, sahabe toplumunda Rumlarla ilgili şöyle dedi:

Ali ibni Rebâh'tan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Müstevrid ibni Şedad (ra), Amr ibni As'ın (ra) yanında:

'Resûlullah'ı (sav), 'Rumlar, insanların en çoğu olduğu zaman kıyamet kopar.' diye buyururken işittim.' demiştir.

Bunu duyan Amr ibni As (ra), 'Ne söylediğine dikkat et.' dedi.

O da, 'Ben, Resûlullah'tan (sav) işittiğimi söylüyorum.' dedi.

Bunun üzerine Amr ibni As (ra), 'Sen bunu söylediysen (o zaman) onlarda beş özellik vardır: Onlar, fitne sırasında insanların en yumuşak huylusudur. Musibetten sonra en çabuk kendilerine gelenlerdir. Firardan sonra tekrar hücuma insanların en yakınıdır. Yoksula, yetime ve zayıfa karşı insanların en iyileridir. Beşinci olarak da güzel ve iyi bir özellikleri vardır, kralların zulmüne/haksızlığına insanların en fazla karşı çıkanlarıdır.' demiştir."[250]

- **Bir noktanın mutlaka açıklığa kavuşması gerekmektedir. Acaba Batı dünyası Hollywood sinemasında gösterilen ve sömürge ülkelerin okul kitaplarında anlatılandan mı ibarettir? Zira bugün Batı cahiliyesini de-**

248. Ahmed, 1655
249. Buhari, 4024
250. Müslim, 2898

ğerlendirenler, asrın büyüsü sinema ve sömürge valilerinin hazırladığı müfredat ışığında değerlendirmektedir.

Evet, batıda iyi bir maaş, işleyen hukuk, ışıklı ve temiz caddeler, sosyal güvenceler vardır. Ancak bu iyiliklerde cahiliye ahlakı hâkimdir. Şöyle ki; cahiliyenin mantığı bir ailenin/ırkın/topluluğun seçkin olduğu, tüm dünyevi nimetlerden onların faydalanması gerektiği, diğer insanların onlardan arta kalanla yetinip onlara sadık birer hizmetçi olması gerektiği üzere kurulmuştur. Batı cahiliyesi kendini seçkin, dünyanın kalanını medenileşmesi gereken barbar köleler olarak görmektedir.

Bugün Fransalılar iyi bir maaş alıyorsa bu, Afrikalıların aç bırakılmasından kaynaklanır. Fransa bugün yalnızca vergi adı altında milyarlarca Euro haraç alıyor Afrika'dan. Fransa caddeleri ışıklıysa bu, Afrikalıların karanlıkta bırakılıp ışıklarının çalınmasındandır. ABD bugün refah içinde olabilir. Ancak bunu coğrafyamızdan çaldığı petrole, hammaddeyi neredeyse bedavaya alıp ürün olarak bize satmasına borçludur.

İtalyanlar, Almanlar besin değeri yüksek deniz ürünleriyle besleniyor olabilir. Bu Somali sahillerinin Somalilere kapatılıp, oradan elde edilen balıkların Avrupa'ya (bedava) ithalindendir. Silahlı çetelerle toprak işgal edip, tarım ürünlerini Avrupa iç pazarına kaçırmalarındandır. Somalililer açlıktan ölmüş ne gam!

Batı ülkeleri tertemiz olabilir. Zira tüm kimyasal ve nükleer atıklarını, hatta çöplerini bizim topraklarımıza, denizlerimize dökmektedirler. Satılmış, maraba yöneticiler aracılığıyla coğrafyamızı bir kimyasal atık çöplüğüne çevirmişlerdir.

Coğrafyamızda süregiden ve **hiçbir sonuç elde edilmeyen** bu savaşın nedeni nedir? Yiyecek yemek bulamayan halklar bunca silahı, nerden buluyor? Vize alıp seyahat etmek istese "terör şüphelisi" diye asla vize vermeyecek ülkelerin silahlarına nasıl erişiyor? Dört kişilik bir evde beş kişilik su kullanılırsa ânında uyarı veren ve "Acaba kaçak mı var?" dedirten bir sisteme sahip Batı ülkelerinde, bunca silah kaçak üretilip nasıl Batı düşmanı (!) grupların eline geçiyor? Evet, bu coğrafyada bir kaos, hukuksuzluk, iç savaş

var. Ancak bunun nedeni Batılılardır! Sırf kendi caddeleri kirlenmesin diye bizim caddelerimizde kandan nehirler akıyor. Sırf onların o seçkin halkı korkmasın diye ana rahmindeki çocuklarımız bomba sesleriyle büyüyor. Sırf kendi ülkelerinde yapamadıkları pis işleri yapabilsinler diye coğrafyamızda bir hukuksuzluk, kaos sürüyor. Ve en önemlisi; halkları İslam'ı araştıracak olsa "İşte bakın İslam budur." diyebilmek için coğrafyamız bir mezbahaneyi andırıyor. Ve tüm bunları; mezhepsel, etnik, tarihsel sorunları kaşıyan, her ülkenin başka bir grubu desteklemesiyle kontrollü bir savaş sürdüren Batı yapıyor.

ABD bir yalan üzere Irak'ı işgal etti. Milyonlarca insan öldü, milyonlar yersiz yurtsuz kaldı. Irak paramparça oldu. O çok medeni Batılılar Irak'ın tarihi eserlerini yağmaladı. Sonra bu işgalin bir yalan üzere başladığı anlaşıldı! Ne oldu? Ne değişti? ABD ve İngiltere'ye tavır alan mı oldu?

Batı dünyasının refahını anlamak için obezite sayılarıyla açlık ve açlığa bağlı hastalıklardan ölen sayısını karşılaştırın. Şunu göreceksiniz: Sayı eşittir. Batı dünyası obez, Doğu dünyası açtır. Zira Doğulu çocukların rızkı gasp edilip Batılı çocukların önüne konmaktadır. Hâliyle bu bir ilerlemişlik, refah değil; nitelikli dolandırıcılık, profesyonel hırsızlıktır.

Batıda hukuk vardır, evet, ama Guantanamo uzaylılara ait bir hapishane midir? Batıda insan hakları vardır, evet, ama Ebu Gureyb'i Yecüc Mecüc mü idare etmektedir. Denizlerde yüzen gizli işkence merkezlerinde insanlara işkence yapanlar avatarlar mıdır? İnsan hakları ve özgürlükler teminatçısı Batı mahkemeleri, başörtüsü ve peçe yasaklarına dair başvurularda neden Hitler'e "Atam izindeyiz." deyip, yasakçı faşist kararlar almaktadır? Yoksa her türlü sapkınlığa tanınan özgürlük İslam için geçerli değil midir? Demokrasi havârisi Batılılar Suud-i Arabistan'ı ileri demokrasi olduğu için mi müttefik bilmekte, tevhid ehlinin zindanlarda çektiği eziyete sessiz kalmaktadır? Tüm dünyanın gözleri önünde çırpına çırpına can veren Mursi, insan değil midir ki Batılılar tiyatro izler gibi izlemiştir? Bir kedi veya köpek kaybolsa tüm ülkeyi ayağa kaldıracak Almanya'da, on bine yakın mülteci çocuk kayıptır! Rapor yazmak dışında ne yapmışlardır? O çocuklar şu ânda seks partilerinde, organ mafyası elinde, en ağır işlerde

kullanılmaktadır. Avrupa'nın o çok pedagojik, çocuk hakları savunucusu bilim adamları neredir? O çocukların "kutu kutu pense" oynamak için kaçırılmadığını bilmiyorlar mı? Biliyorlar, ama bir Suriyelinin bir kedi, bir köpek kadar değeri yok gözlerinde, hepsi bu!

Yani Batı cahiliyesi ışıklı caddelerden, gülen insanlardan, bol sıfırlı maaşlardan ibaret değilmiş! Bazı güzel şeyler yalnızca bazı insanlara hak olarak görülmekteymiş… Vitrin ışıl ışıl, mutfak pislik içindeymiş… Ortada bir ilerlemeden ziyade sömürü, hırsızlık, zulüm, dolandırıcılık varmış.

Davamızın, duamızın, sözümüzün sonu; hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'adır.

TAĞUT

TAĞUT

Vahyin tevhid akidesini inşa ederken kullandığı kavramlardan biri; tağuttur. Vahyin (Kitap ve sünnet) inşa ettiği akidenin merkezinde Allah (cc) vardır. Sahabeye önce Allah'ı öğretmiş; dolayısıyla kulun Allah karşısında takınacağı edebi öğretmiştir. Sonra haddi aşma ve azgınlaşma anlamındaki tağutu. Vahiy metodunda tağut; kul olduğunu unutarak haddini aşan, kendinde İlahi vasıflar vehmeden/vehmedilen şeydir. Vahiy temelli akidenin bir tarafında Allah diğer tarafında tağut vardır. Kullar da iki kısımdır: Allah'ın kulları ve tağutun kulları...

Arap Lugatında Tağut

Kelimenin kökü olan t-ğ-v/y bir şeyin sınırı aşması anlamındadır. Yüce Allah suyun haddini aşmasını, su taşkınını bu kelimeyle ifade eder:

"Hiç şüphesiz, su taştığında (tuğyan ettiğinde) sizi gemide biz taşıdık."[1]

Her türlü haddi aşma/taşkınlık için kullanılan kelime, Araplar tarafından daha çok "isyanda haddi aşma"[2] anlamında kullanılır.

Kur'ân'da Tağut

Nüzul sırası gözetildiğinde, kavramın sahabenin gündemine girişi Kâlem Suresi'yle olmuştur. Bu da mallarında yoksulun hakkını gözetmeyen bahçe sahipleri kıssasındadır. Onların âdeta mülkün sahibiymiş, dilediklerine mallarından verip dilediklerini mahrum edecekmiş gibi davranışları tağîn/azgınlık kelimesiyle ifade edilmiştir.

1. 69/Hakka, 11
2. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/412, t-ğ-v/y maddesi

"Dediler ki: 'Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz **azgınmışız (tağîn).**' "[3]

Sonra Yüce Allah Nuh, Semud ve Firavun'u tuğyanla/haddi aşmak ve azgınlaşmakla vasfetmiştir.

"Daha önce (var olan) Nuh Kavmi'ni de… Çünkü onlar en zalim ve **en azgın (etğa)** olanıydılar."[4]

"Ve vadilerde kayaları oyup (benzersiz yapılar inşa eden) Semud'a, Ve kazıklar (piramit ve ordular) sahibi Firavun'a. Onlar ki beldelerde **azıp (tağutlaştılar/teğav).**"[5]

"Semud (Kavmi), **azgınlığı (tağvaha)** sebebiyle yalanladı."[6]

"Tuğyan/Haddi aşma/Azgınlaşma" kelimesi Nuh Kavmi, Semud ve Firavun örnekliğinde somutlaşınca Yüce Allah kelimeyi kavramlaştırdı. Artık sahabenin gündeminde "tağut" kavramı vardı. Tağut kavramı, Yüce Allah'ın tam karşısında konumlanan ve Allah'a (cc) yapılması gereken kulluğun/ibadetin kendine yapıldığı varlıktı.

"**Tağuta kulluk etmekten kaçınıp** Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele."[7]

Ayet, tevhidi emreden bir siyakta/bağlamda varid olmuştur. Ayet, bağlamında okunduğunda önemli bir mesaj ihtiva eder:

"De ki: 'Ben dini O'na halis kılarak, Allah'a kulluk etmekle emrolundum.' 'Ve ben, Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilki olmakla emrolundum.' De ki: 'Şüphesiz ki ben, Rabbime isyan edecek olsam büyük bir günün azabından korkarım.' De ki: 'Dinimi O'na halis kılarak yalnızca Allah'a kulluk ederim.' (De ki:) 'O'nun dışında dilediğinize ibadet edin.' De ki: 'Hakiki hüsrana uğrayanlar, Kıyamet Günü'nde hem kendilerini hem de ailelerini hüsrana uğratanlardır. Dikkat edin! Bu, apaçık hüsranın ta kendisidir.' Onların üstlerinde de ateşten tabakalar vardır, altlarında da (ateşten) tabakalar vardır. Bu, Allah'ın kullarını

3. 68/Kâlem, 31
4. 53/Necm, 52
5. 89/Fecr, 9-11
6. 91/Şems, 11
7. 39/Zümer, 17

kendisiyle korkuttuğu (cehennemdir). Ey kullarım! Benden korkup sakının. Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele."[8]

Dini Allah'a halis kılarak hiçbir şeyi O'na (cc) ortak koşmadan kulluk, yani tevhid, Yüce Allah'ın tüm insanlığa emridir. Bu emri yerine getirip müjdeye nail olmak için, Allah'a kulluk yeterli değildir. Tağuta kulluğun terki yani ona ibadetten uzak durmak şarttır. Bu da Kelime-i Tevhid'de ifadesini bulan "La/لا" inancıdır. Tevhid ehlinden olmak için önce Allah'ın dışında kulluk edilen tağutların reddedilmesi, sonra Allah'a (cc) kulluk edilmesi gerekir.

Tağut kavramı sahabenin gündemine girdikten sonra, yeni bir aşamaya geçilmiştir. Tağutun reddi konusunun tüm resûllerin ortak mesajı olduğu haber verilmiştir.

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin **ve tağuttan kaçının.'** (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[9]

Yani bu akide Yüce Allah'ın değişmez kelimelerinden, tüm resûllere vahyedilen ortak mesajdan, dinin asıllarındandır.

Siyasi Otoritenin Tağutlaşması

Tağuta dair ilk somutlaştırma Firavun üzerinden, dolayısıyla siyasi otoritenin tağutlaşması üzerinden verilmiştir.

"İkiniz Firavun'a gidin. Çünkü o **tağutlaştı/azgınlaştı.**"[10]

Kur'ân, Nuh'un ve Salih'in (as) kavimlerini de tuğyanla nitelemiştir. Ancak en geniş anlatımı Firavun'a ayırmıştır. Kur'ân'da en uzun ve en çok tekrar eden kıssa Musa'nın (as), dolayısıyla Firavun'un kıssasıdır. Biz de Kur'ân'ın nüzul sırasına ve üslubuna uyarak siyasi otoritenin tağutlaşmasını Firavun üzerinden anlatacağız. Bu Kur'âni özelliklerden yola çıkarak hangi siyasi otoritelerin tağutlaştığını anlayacağız.

8. 39/Zümer, 11-17
9. 16/Nahl, 36
10. 20/Tâhâ, 43

- **Firavun; Rabblik ve İlahlık İddiasında Bulunan Kimsedir**

"Demişti ki: 'Şayet benim dışımda bir ilah edinecek olursan, hiç şüphesiz, seni hapse atacağım.' "[11]

"(Firavun) yalanladı ve isyan etti. Sonra arkasını döndü (tevhid davetini bitirmek için) çabaladı. Sonra (etbâını) topladı ve seslendi. Dedi ki: 'Ben sizin en yüce rabbinizim!' "[12]

Görüldüğü gibi Firavun, ilahlık ve rabblik iddiasında bulunmakta, kendi dışında ilah edinecek olanları zindana atmakla tehdit etmektedir.

Firavun; yaratma, rızık verme, öldürme ve diriltme anlamında bir uluhiyet ve rububiyet iddia etmemektedir. Çünkü Kur'ân'ın örnek olarak seçtiği Mısır yöneticisi Firavun, güneş tanrısına ibadet eden bir toplumun yöneticisidir. Firavun da büyük bir ilahın temsilcisi ve yeryüzündeki veziri olarak kabul edilmektedir.

"Firavun'un kavminden önde gelenler demişlerdi ki: 'Sen, Musa'yı ve kavmini yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, **seni ve ilahlarını terk etsinler** diye mi bırakacaksın?' (Firavun onları yatıştırmak için) demişti ki: 'Erkek çocuklarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Şüphesiz ki biz, onların üzerinde kahredici bir güce sahibiz.' "[13]

Ayrıca Musa (as) Firavun'un Allah'ı (cc) çok iyi tanıdığını ve yakinen Allah'ı bildiğini belirtmiştir.

"(Musa) demişti ki: 'Andolsun ki bunları göklerin ve yerin Rabbinin, (insanları) basiretli kılıcı (ayetler) olarak indirdiğini **biliyorsun**. Ve ben senin kesinlikle helak olmuş biri olduğunu düşünüyorum ey Firavun!' "[14]

"Nefislerinde yakinen (ayet/mucizelerin doğruluğuna) **inandıkları hâlde**, zulüm ve haddi aşma nedeniyle onu yalanladılar. Bozguncuların akıbetinin nasıl olduğuna bir bak."[15]

---

11. 26/Şuarâ, 29
12. 79/Nâziât, 21-24
13. 7/A'râf, 127
14. 17/İsrâ, 102
15. 27/Neml, 14

Demek ki Firavun'un da taptığı ilahlar vardır ve Firavun Allah'ı (cc) yakini bir bilgiyle tanımaktadır. Öyleyse onun yaratıcılık anlamında ilahlık ve rabblik iddia etmediği anlaşılmaktadır.

O; otorite, kanun yapma, halkların kaderini belirleme, mülkün sahibi olma ve dilediği gibi tasarruf etme anlamında bir rububiyet ve uluhiyet iddiası taşıyordu. Zaten ilgili ayetler dikkatle okunduğunda, gerek Musa'nın (as) Firavun'la konuşmasının gerek Firavun'un halkına hitap ettiği konuşmaların geçtiği ayetlerde, yaratma iddiası yoktur. İsrailoğullarının serbest bırakılması talebi ve Firavun'un Mısır'ın mülküne sahip olma iddiası vardır:

"Ona varın ve deyin ki: 'Şüphesiz ki biz, Rabbinin elçileriyiz. **İsrailoğullarını bizimle beraber yolla, onlara azap etme!** Muhakkak sana, Rabbinden ayetle/mucizeyle geldik. Selam, hidayete tabi olanların üzerine olsun.' "[16]

"Firavun kavmi içinde seslendi ve dedi ki: 'Ey kavmim! **Mısır'ın mülkü/egemenliği** ve şu altımdan akan nehirler **bana ait değil mi?** Görmüyor musunuz?' "[17]

Yine o, Musa'nın tevhid davetine iman edilmesine değil, kendisinden izin alınmadan Musa'ya iman etmelerine öfkeleniyor, Musa'nın Firavun'a danışmadan insanları davet ettiği dinin, toplumun akidesini değiştirmesinden ya da yeryüzünde bozgunculuk çıkarmasından korktuğunu söylüyordu:

"Firavun dedi ki: '(Ben) **size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi?** Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa'yla beraber) tezgâhladığınız biz tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[18]

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim! O da Rabbini çağırsın (yardıma). **Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden** ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' "[19]

Ayetler alt alta sıralandığında Firavun'un rabblik ve ilahlıktan kastının ne olduğunu daha iyi anlıyoruz. O, yönettiği ülkede her şeyin kendisine danışılmasını, insanlar bir şeye inanacaksa ondan izin almaları gerektiğini,

16. 20/Tâhâ, 47
17. 43/Zuhruf, 51
18. 7/A'râf, 123
19. 40/Mü'min (Ğafir), 26

toprağa ve üstünde yaşayanlara sahip olduğunu ve her şeyin en iyisine kendi karar vereceğine inanıyordu. Bu özellikler Yüce Allah'ın (cc) rububiyet ve uluhiyet sıfatları olduğundan Kur'ân, onun bu iddialarını ilahlık ve rabblik olarak kabul ediyordu.

Buradan anlarız ki; Allah'ın (cc) mülkünde yaşayan, O'nun yaratması ve O'nun verdiği uzuvlarla konuşan, buna rağmen mülkün, hükmün ve otoritenin sahibi olduğunu iddia eden her insan bir Firavun'dur. O, rububiyet ve uluhiyet iddiasını açıkça dillendirmese de bu iddialarla rabblik ve ilahlık taslamış ve atası Firavun'un akıbetine namzet olmuştur.

- **Firavun'a Yardım Eden Aristokrat/Seçkin/Mele Tabakası**

Firavun'un çevresinde, ona yardımcı olan, sömürü düzenine ortak, ekini ve nesli beraberce ifsat ettikleri bir zümre vardır. Kur'ân, bunlara "mele/aristokrat/seçkin" der. Aralarından siyasete yön veren Haman'ı, iktisadı elinde bulunduran Karun'u ve tüm bunlara kolluk gücü olan orduyu özellikle vurgular.

"Firavun ve ailesi, (ileride) kendilerine düşmanlık edip üzüntü sebebi olacak (bebeği) aldılar/sahiplendiler. Şüphesiz ki Firavun, Haman ve ikisinin askerleri hatalıydılar."[20]

"Karun, Firavun ve Haman'ı da (helak ettik). Andolsun ki Musa, onlara apaçık deliller getirdi. Yeryüzünde büyüklendiler. Hâlbuki onlar (azabımızın) önüne geçemediler (ona engel olamadılar)."[21]

Firavun günümüz ifadesiyle "demokrat" bir yöneticidir. Mele tabakasına danışmadan, onların onay ve desteğini almadan hareket etmez.

"Çevresinde bulunan seçkinlere: 'Bu, bilgili/usta bir büyücüdür.' demişti. (Firavun:) 'Yaptığı bu sihirle sizi yerinizden yurdunuzdan etmek istiyor. Ne buyurursunuz?' (dedi.)"[22]

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim! O da Rabbini çağırsın (yar-

20. 28/Kasas, 8
21. 29/Ankebût, 39
22. 26/Şuarâ, 34-35

dıma). Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' "[23]

Mele tabakası da liderine bağlı, ona sormadan harekete geçmeyen bir zümredir.

"Firavun'un kavminden önde gelenler demişlerdi ki: 'Sen, Musa'yı ve kavmini yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilahlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın?' (Firavun onları yatıştırmak için) demişti ki: 'Erkek çocuklarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Şüphesiz ki biz, onların üzerinde kahredici bir güce sahibiz.' "[24]

Her cahilî sistem firavununu, her firavun da "mele" tabakasını meydana çıkarır. Karşılıklı çıkar üzere bir araya gelen bu meşum zümre, birbirlerini azgınlaştırır ve el birliğiyle kendi sonlarını hazırlar.

"Karun, Firavun ve Haman'ı da (helak ettik). Andolsun ki Musa, onlara apaçık deliller getirdi. Yeryüzünde büyüklendiler. Hâlbuki onlar (azabımızın) önüne geçemediler (ona engel olamadılar). Her birini günahıyla yakalayıverdik. Onlardan kiminin üzerine taş yağdıran bir fırtına yolladık. Kimini (kulakları sağır eden) bir çığlık yakalayıverdi. Kimini yerin dibine geçirdik. Kimini de boğduk. Allah onlara zulmedecek değildi, onlar kendilerine zulmediyorlardı."[25]

Bu meşum topluluk, varlıklarının Firavun'un varlığına bağlı olduğunu bilir. Bu nedenle var güçleriyle Firavuni sistemin devamı için çalışırlar. Nil nehrine nazır konaklarda oturur, çocukları en iyi sihirbazlardan eğitim alır, ülkedeki tüm ekonomik faaliyetlerden paylarına düşeni alırlar. En iyi vatansever onlardır; fakat yedi sülalelerinden tek bir kişi vatan için yapılan savaşta yer almaz. Vatan millet nutuklarını onlar atar, yapılan savaşlarda gariban halkın kimsesiz çocukları ölür. Sloganları "Vatan sağ olsun!"dur, ancak ne hikmetse hep kendileri sağ kalır!

Mısır'ın yer altı ve yer üstü zenginliklerini ustalıkla çalar, önemli mevkilerde akrabalarından ya da mensubu oldukları seçkinler sınıfından birileri olsun diye çabalarlar. İlginçtir, yargılandıkları hiç görülmemiştir. Lisan-ı

23. 40/Mü'min (Ğafir), 26
24. 7/A'râf, 127
25. 29/Ankebût, 39-40

hâlleri şöyle söyler: "Bu yasalar, kanun koyucular için değil, mustazaf halklar içindir. Yasa koyucular ve onların referans verdiği seçkinler hiçbir surette yargılanamazlar."

Firavun'un yanında saf tutup, Allah'ın (cc) ayetleri hakkında delilsizce tartışan, kibir ve azgınlıkta ayak direyen bu insanlar için Rabbimiz aşağıdaki ayetle bizlere bir sorumluluk yüklemektedir:

"Onlar ki; kendilerine gelmiş hiçbir delil olmamasına rağmen, Allah'ın ayetleri hakkında tartışanlardır. **Allah katında ve iman edenlerin katında (bu yaptıklarına yönelik) öfke büyüktür**. İşte Allah, kibirli zorba olanın kalbini böyle mühürler!"[26]

- **Firavun'un Sihirbazları Vardır**

Halkı meydanlara toplayan, onların topluca eğlenmesini sağlayan, Firavun yanında ayrıcalıklı bir konuma sahip olan sihirbazlar vardır. El çabukluğu ve göz boyama marifetiyle türlü numaralar yaparlar. Halk gülüp eğlenir, sihirbazlar para kazanır, Firavun'un sistemi ayakta kalır.

Sihirbazlar, alçak tabiatlı insanlardan seçilir. Onların tek gayesi, biraz daha fazla kazanmak ve Firavun'a yakın olabilmektir.

"Büyücüler Firavun'a geldiler: 'Şayet biz (Musa'ya) üstün gelirsek herhâlde bize (dolgun) bir ücret verirsin artık, değil mi?' dediler. 'Evet, şüphesiz, (üstün geldiğiniz takdirde) bana yakınlaştırılmış (gözde adamlarımdan) olacaksınız.' demişti."[27]

Zulüm altında inleyen, onuru çiğnenmiş, sırtından yöneticinin/patronun kırbacı hiç eksilmemiş halk, sihirbazların karşısına oturur ve güler. Günün bir kısmının acısı, yokluğu, mahrumiyeti, ezilmişliği; diğer kısmının eğlencesiyle unutulur. Böylece bir sonraki güne rahatlamış ve hiçbir şey olmamış gibi başlanır. Sihirbazlar, toplumda öfke birikmesini engelleyen, suni eğlencelerle gerçek acıları unutturan, Firavun sistemi için olmazsa olmaz kurumlardandır. Bazen maharetlerini meydanlarda ilkel araçlarla; bazen ekranlarda en son teknolojiyle icra ederler. Onların tek bir vazifesi vardır: Halkı uyuşturmak ve başta yaratılış gayesi kulluk olmak üzere Allah'a ve insanlığa karşı sorumluluklarını unutturmak!

26. 40/Mü'min (Ğafir), 35
27. 7/A'râf, 113-114

- **Firavun, İşkenceci Bir Zalimdir**

Otoritesini tanımayan, halk için öngördüğü dini benimsemeyen, iş ve yönelişlerinde kendisinden izin almayanları suçlu kabul eder. Onları dinlerinden döndürmek için ve halka ibret olsunlar diye zulmün her türlüsünü yapar.

Otoritesini/uluhiyetini tanımayanlar için hazırlanmış zindanları vardır.

"Demişti ki: 'Şayet benim dışımda bir ilah edinecek olursan, hiç şüphesiz, seni hapse atacağım.' "[28]

Öngördüğü dinin dışına çıkanları, çocukları da dahil toplu kıyıma uğratmakla tehdit eder.

"Firavun'un kavminden önde gelenler demişlerdi ki: 'Sen, Musa'yı ve kavmini yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilahlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın?' (Firavun onları yatıştırmak için) demişti ki: 'Erkek çocuklarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Şüphesiz ki biz, onların üzerinde kahredici bir güce sahibiz.' "[29]

Bir zamanlar onun saflarında olup da ayrılmak isteyenler için akıl almaz işkenceler hazırlar.

" 'Kuşkusuz, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kesip sonra da sizi topluca asacağım.' "[30]

Firavun, zulümde o denli ileri gider ki, rahimlerde bulunan yavrular dahi onun zulmünden nasibini alır.

"Onlara bizim katımızdan hakkı getirdiği zaman dediler ki: 'Onunla beraber iman edenlerin erkek çocuklarını öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın.' Kâfirlerin hilesi mutlaka boşa çıkacaktır."[31]

Ve Firavun zulmü, annelerin rahmine erişince, onun sonu yaklaşır. Ya karşısına dikilecek bir Musa ya da Allah'ın çetin azabı onun için mukadder son olur.

---

28. 26/Şuarâ, 29
29. 7/A'râf, 127
30. 7/A'râf, 124
31. 40/Mü'min (Ğafir), 25

• Gücünü, Bölüp Çatıştırmaktan Alır

Firavun, halkları böler. Irka dayalı, sosyal statüye dayalı, ekonomik gelire dayalı, mezhebe ve dine dayalı olarak sürekli toplumları ayrıştırır. Bölünen insanları çarpıştırır, sonu gelmez düşmanlıklar ve nesilleri yok eden kan davalarıyla insanların gücünü zayıflatır. Toplum öyle bir noktaya gelir ki, onun varlığı olmadan bir arada yaşayamayacağına inanır. Tüm problemlerin sebebi olan Firavun, böldüğü ve çatıştırdığı insanlar nezdinde kurtarıcı hâline gelir.

"Şüphesiz ki Firavun, yeryüzünde üstünlük tasladı. Oranın halkını gruplara ayırıp onlardan bir bölümünü mustazaflaştırıyor/güçsüzleştiriyor; erkek çocukları boğazlayıp, kadınları diri bırakıyordu. Çünkü o, bozgunculardandı."[32]

Musa (as) İsrailoğullarını onunla beraber yollamasını istediğinde, Firavun'un ölçüsüz tepki ve tehditleri bundandır. Böldüğü halklardan biri kendi yolunu çizip, adil bir lider/peygamberle model oluşturacak olsa diğer halklara örnek olacak ve zulüm sistemi işlemeyecektir.

• Onun Zulmünü Reddedip, Tevhid ve Adalet İsteyenler Vatan Hainidir

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın **halkını yurtlarından sürüp çıkarmak** için (Musa'yla beraber) tezgahladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[33]

İlginçtir, Firavun bu sözü iman eden sihirbazlara söylemektedir. Onların Musa'yla (as) iş birliği yaptığını, amaçlarının ülkeyi bölmek olduğunu ileri sürmüştür. Oysa düne kadar sihirbazlar onun en has adamlarıdır. Ancak onun yanından ayrıldıkları anda vatan haini/bölücü damgası yemişlerdir.

"(Firavun) demişti ki: 'Size izin vermeden önce ona inandınız öyle mi? Şüphesiz ki o, size sihir öğreten büyüğünüzdür. Ellerinizi ayaklarınızı çaprazlama kesecek ve sizi hurma kütüklerine asacağım. Hangimizin azabının daha çetin ve kalıcı olduğunu da bileceksiniz!' "[34]

32. 28/Kasas, 4
33. 7/A'râf, 123
34. 20/Tâhâ, 71

Bundan daha ilginç olanıysa Musa'yı (as) sihirbazlıkla, dahası en büyük sihirbaz olmakla suçlamasıdır. Sihrin organizatörü Firavun, bir nebiyi sihirbazlıkla suçlayabilmiştir! Toplumu bölerek yöneten Firavun, muvahhidleri toplumu bölmekle; sihirbazları kullanarak toplumu uyutan Firavun, davetçileri sihirbazlıkla suçlamıştır. Bu, vahyin bize öğrettiği önemli hikmetlerden, derin bakış kazandıran basiretlerdendir. Firavun'u tanımak ve topluma gizli kalan yönlerini anlamak isteyen, onun suçlamalarına bakmalıdır. Muvahhidlere yönelttiği her suçlama, kendini ifşa etmesidir. Bu, biraz da psikolojik bir durumdur. Tağut, başkalarına çamur atarak üstündeki kirden arınabileceğini düşünmektedir. Hakikatteyse daha fazla kirlenmekte, çamura batmaktadır.

- **Halkın İyiliğini İster, Amacı Onları Korumaktır(!)**

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim. O da Rabbini çağırsın (yardıma). Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' "[35]

" ... Firavun dedi ki: 'Ben, size sadece kendi görüşümü söylüyorum ve ben, sizleri yalnızca dosdoğru yola iletiyorum.' "[36]

Söylemleri; vatansever, halkçı, toplumun iyiliğini düşünen merhametli bir liderin sözleridir. Ancak eylemleri, onun tüm söylediklerini yalanlamaktadır. O, farklı bir sese tahammülü olmayan, halkını ezmekten geri durmayan, şahsi ihtirasları ve gösteriş için halkın çocuklarını ölüme sürmekten imtina etmeyen bir zalimdir. İsmini yaşatmak için yaptırdığı piramit inşaatında on binlerce insanın ölümüne sebep olmuştur.

- **Aş, İş ve Eğitimle Topluma Minnet Eder**

"(Firavun) demişti ki: 'Seni çocukken biz yetiştirmedik mi? Ömrünün çoğu yılını bizim aramızda geçirmedin mi?' "[37]

O, Kur'ân'da anlatılan tüm suçlu günahkârlar gibi minnet eder, başa kakar... Allah'ın (cc) verdiği nimet ve rızıklar, o ve avanesinin yolsuzluk ve hırsızlığından artar da halka ulaşırsa bunu da toplumu terbiye etmek için

35. 40/Mü'min (Ğafir), 26
36. 40/Mü'min (Ğafir), 29
37. 26/Şuarâ, 18

bir silah olarak kullanır. “Seni biz eğitmedik mi?”, “İş vermedik mi?”, “Aş vermedik mi?”… firavunların tevhide meyleden insanlara söyledikleri ortak sözlerdir. Musa (as) bu sözlere ne de güzel cevap vermiştir:

“ ‘Bana minnetini ettiğin nimet de İsrailoğullarını köleleştirmenden olsa gerek!’ ”[38]

- **Toplumu Küçümser, Aptal Yerine Koyar**

“Firavun kavmi içinde seslendi ve dedi ki: ‘Ey kavmim! Mısır’ın mülkü/egemenliği ve şu altımdan akan nehirler bana ait değil mi? Görmüyor musunuz? Yoksa ben, şu basit insandan ve neredeyse kendini ifade edemeyenden daha hayırlı değil miyim? Onun üzerine altından bilezikler atılmalı değil miydi? Ya da onunla beraber meleklerin gelmesi gerekmez miydi?’ **Kavmini hafife aldı//onursuzlaştırdı/aptallaştırdı, onlar da ona itaat ettiler. Şüphesiz ki onlar, fasık bir topluluktu**.”[39]

O, doğru bir yol üzere olduğuna kavmini ikna etmeye çalışır, bunun için deliller öne sürer. Ama onun delilleri ayette zikredilen şeylerdir. Mülkünün olması, Nil nehrinin sarayının altından geçmesi, Musa’nın (as) dilinde var olan problem ve fakir olması, Allah’ın (cc) Musa ile beraber melek yollamaması… Tüm bunlar Firavun’un hak, Musa’nın batıl yolda olduğunun kanıtlarıdır(!).

Evet, Firavun toplumu aptal yerine koymaktadır. Çünkü onların bu basitliklere inanacağını ve kendisine itaat edeceklerini bilmektedir. Onları sihirbazlarla oyalayan, yaratılış gayelerini unutturan, kendi büyüklüğüne dair uydurulan hurafelere inanmalarını sağlayan ve tüm bunlardan önemlisi onları fahşa ve münkere dayalı, fasık bir hayatla aptallaştıran Firavun’dur. Ayetin sonundaki ifadeye dikkat buyurun: “… Şüphesiz ki onlar, fasık bir topluluktu.” Onlar, günah, fısk ve fücurla kalplerini öldürmüş, kalbin akletmesini engellemişlerdi. “Akletmeyen kalpler” aptal, onursuz, küçümsenmeye elverişli bir toplum hâline gelirler ve firavunlar onları istedikleri gibi güder.

Firavunlara tebaa olanların mazur sayılmaması, dünyada onlarla beraber helâk olup ahirette onların ardından azaba sürüklenmeleri bu sebeptendir. Çünkü onlar, Allah’a itaati ve şerefli bir hayatı, firavunların teklif ettiği fasık

38. 26/Şuarâ, 22
39. 43/Zuhruf, 51-54

ve onursuz bir hayatla değişmiş, kalplerini masiyetlerle öldürüp akletmesine mani olmuşlardır. Elleriyle kazandıkları bu cürümler ve fasık hayattan yana koydukları tercihleriyle, firavunların oyuncağı olmuşlardır.

• Tevhid Daveti İçin Tuzaklar Kurar

Firavun, prototipi olduğu tüm müstekbirler gibi tuzakçıdır. İnsanları müşrikleştirmek ve Allah'a karşı inkârcı durumuna düşürmek için gece gündüz aralıksız tuzak kurar:

"Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) ... (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"[40]

Çünkü tevhid, akleden kalbin akidesidir ve kalpte hayat olduğunun alametidir. Muvahhid, tevhidin nuru ve basiretiyle firavunları tanır ve tevhidin gereği olarak tağutlaşmış firavunları tekfir eder, ondan teberrî eder ve uzaklaşır. Hâliyle tevhid ve muvahhid, firavunların en nefret ettiği şeydir. Bir firavuna; şirk ve küfürle kalpleri ölmüş, Allah'a (cc) kul olma şerefine erişmemiş, tağuta kulluk yapan, sömürüye açık insanlar lazımdır. Bu nedenle insanları tevhidden ve tevhid davetçilerinden uzak tutmak için sürekli tuzaklar kurar.

Kur'ân'ın işaret ettiği bazı firavuni tuzaklar

"Onlara bizim katımızdan hakkı getirdiği zaman dediler ki: 'Onunla beraber iman edenlerin erkek çocuklarını öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın.' **Kâfirlerin hilesi** mutlaka boşa çıkacaktır."[41]

Ayetin son cümlesi bu tehdidin bir "hile" olduğuna ve kâfirlerin hilesinin boşa çıkacağına dikkat çekmiştir. Nedir bu hile?

Bilindiği gibi Firavun, iki defa "erkek çocukların öldürülmesine, kadınların ise sağ bırakılmasına" dair emir vermiştir. İlki, Musa (as) doğmadan öncedir. İsrailoğullarının sayısını azaltmak ve onları, kendi yönetimi için tehlike

40. 34/Sebe', 33
41. 40/Mü'min (Ğafir), 25

arz etmekten çıkarmak için nüfus planlaması yapmış ve erkek çocukları öldürmüştür.[42] Bu emir uygulanmış ve sayısını Allah'ın bildiği çoklukta bebekler, onun cellatları tarafından katledilmiştir.

İkincisi ise Mü'min Suresi'nin 25. ayetinde geçen emirdir. Bu, Musa (as) risaletle görevlendirilip Firavun'a gönderildikten sonradır. Firavun bu emri uygulamamış, bir hile ve tuzak olarak kullanmıştır. Amacı, İsrailoğullarını Musa'dan (as) uzaklaştırmaktır. İnsanlar, "Musa yüzünden başımıza türlü dertler açıldı, olmadık eziyetlere maruz kaldık!" desinler diye Musa ve iman edenleri tehdit etmiştir. Böylece İsrailoğullarının yakın zamanda yaşadığı ve bir travma hâline gelen "çocuk katli" toplumun hafızasında canlanmış ve Musa'nın davetine mesafe koymaları sağlanmıştır. Firavun bu hileden sonuç almıştır elbet.

"Demişlerdi ki: 'Sen gelmeden önce de eziyet görüyorduk; sen geldikten sonra da eziyet görmeye devam ediyoruz!' Demişti ki: '(Böyle düşünmeyin!) Umulur ki Rabbiniz düşmanınızı helak eder ve sizi yeryüzünün halifeleri (onların yerine geçen yöneticileri) kılar. Böylece sizin nasıl işler yapacağınızı gözler.' "[43]

"Kavminden bir grup genç dışında kimse Musa'ya iman etmedi. (O gençler de) Firavun'un ve ileri gelenlerin kendilerine işkence etmesinden korkarak iman etmişlerdi. Çünkü Firavun, yeryüzünde üstünlük taslayan bir despot ve haddi aşan bir taşkındı."[44]

Firavunlar, bu hileyi her asırda kullanırlar. Musa'nın (as) vârisi olan davetçileri hedef haline getirir, her türlü zulmü reva görürler. Tevhide meyleden insanlara, o davetçileri ve akıbetlerini hatırlatır ve onları davetçilerden uzaklaştırırlar. Ve İsrailoğulları tıynetine sahip çoğunluk, Allah'a ve resûllerine inandıklarını iddia etseler de resûllerin davetinden uzak durur; "İşten eve, evden işe" Firavun nizamıyla yaşarlar.

Firavun'un tehditlerine pabuç bırakmayan bir avuç yiğit vardır; kimi bedenen gençtir, kimi ruhen. Onlar Musa'nın yanında saf tutar ve Allah'a (cc) şöyle dua ederler:

---

42. bk. 28/Kasas, 4
43. 7/A'râf, 129
44. 10/Yûnus, 83

"(Bunun üzerine) 'Allah'a tevekkül ettik.' demişlerdi. 'Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğuna fitne kılma. (Bize üstün gelirlerse hak yolda olduklarını zannederler. Onlara fitne olmuş oluruz.) Ve bizleri rahmetinle kâfirler topluluğundan kurtar.' "[45]

Bir diğer Firavun hilesi:

"Firavun dedi ki: 'Ey Haman, benim için bir kule inşa et. Umulur ki yollara ulaşırım. Göklerin yollarına (ulaşırım da), Musa'nın ilahına çıkabilirim! Şüphesiz ki ben, onun yalancı olduğunu sanıyorum.' Böylece Firavun'a kötü ameli süslü gösterildi ve (dosdoğru) yoldan alıkonuldu. **Firavun'un hilesi,** yok olup hüsrana uğramaya mahkûmdur."[46]

Ayetin son cümlesi, başında yer alan meydan okumanın bir hile olduğunu ve Firavun'un hilesinin yok olmaya mahkûm olduğunu söylemektedir. Nedir bu hile?

Firavun büyük sözler eder, meydan okur, her şeyi küçümser. Böylece halkın gözünde her şeye meydan okuyan, kimseden korkmayan ve her şeyi başarabilecek bir lider portresi çizer. Öyle ki, Musa'nın ilahına kafa tutup, ona meydan okur. Bu, onun kendinden ve davasından ne kadar emin olduğunu gösterir. Oysa bunların hiçbirini yapmaz. Onun yüksek volümlü, bol şakşaklı, tehditler savuran naralarına, günahlarla zelil kılınmış, "işten eve, evden işe" nizamıyla köleleştirilmiş, sihirbazların oyunlarıyla beyinleri sulanmış fasıklar aldanırlar.

Muvahhidler onun bağırmasının korkaklığından, tehditlerinin vicdan azabından, zulümlerinin geri dönüşü olmayan kötü akıbetin stresinden olduğunu bilirler. O, yakinen inandığı hâlde inkâr eden[47], Musa'nın hak olduğunu bildiği hâlde[48] onu büyülenmiş olmakla itham eden[49] bir zavallıdır.

---

45 10/Yûnus, 85-86

46. 40/Mü'min (Ğafir), 36-37

47. "Nefislerinde yakinen (ayet/mucizelerin doğruluğuna) inandıkları hâlde, zulüm ve haddi aşma nedeniyle onu yalanladılar. Bozguncuların akıbetinin nasıl olduğuna bir bak." (27/Neml, 14)

48. "(Musa) demişti ki: 'Andolsun ki bunları göklerin ve yerin Rabbinin, (insanları) basiretli kılıcı (ayetler) olarak indirdiğini biliyorsun. Ve ben senin kesinlikle helak olmuş biri olduğunu düşünüyorum ey Firavun!' " (17/İsrâ, 102)

49. "Andolsun ki Musa'ya, dokuz apaçık ayet/mucize verdik. Sor İsrailoğullarına! Hani (Musa) onlara geldiğinde Firavun ona: 'Ey Musa! Ben, senin kesinlikle büyülenmiş biri olduğuna inanıyorum.' demişti." (17/İsrâ, 101)

Firavun, yaşadığı dönemin tağutudur. Muvahhidler, vahyin rehberliğinde onu, zulme dayalı düzenini, topluma kurduğu tuzakları iyi tanımalıdır. Çünkü onlar, Musa'nın (as) vârisleridir ve Firavun'a karşı Musa'nın mücadelesini verecek olanlardır.

Muvahhid, Firavun'dan korkmamalıdır. Çünkü Firavun, güçsüz ve zayıftır. O, Allah'a (cc) kafa tutup, Allah'ın arzında, O'nun seması altında ve O'nun mülkünde otoritesini ilan ettiği gün kaybetmiştir. El-Azîz olan Allah'a savaş açan, O'nun halis dini olan tevhidi reddeden, tevhide alternatif olarak farklı öneriler sunan ve Musa'ya kulak vermeyen herkes, Firavun gibi dünya ve ahirette kötü akıbete uğrayacaktır.

"O ve askerleri yeryüzünde haksız yere büyüklendiler. Ve bize dönmeyeceklerini zannettiler. Biz de onu ve askerlerini yakaladık ve denize fırlattık. Zalimlerin akıbetinin nasıl olduğuna bir bak! Onları ateşe davet eden imamlar/önderler kıldık. Kıyamet Günü de yardım olunmayacaklardır. Bu dünyada peşlerine bir lanet taktık. (Müminler onları andıkça lanet okur ve) Kıyamet Günü'nde de (yüzlerine bakılmaz, tiksinilecek hâlde) çirkinleştirilmişlerdir."[50]

Firavun karşısında zafere götüren yol, ona benzemek, onun güç ve kurumlarına sahip olmak değildir. Şayet onun sahip olduğu olanaklar zafer vesilesi olsaydı Allah'a karşı Firavun'u korurdu. Onun karşısında zafere götüren yol şu ayetlerde belirtilmiştir:

"Biz Musa'ya ve kardeşine şöyle vahyetmiştik: 'Kavminiz için Mısır'da **evler hazırlayın. Evlerinizi (içinde namaz kılınan) kıblegâh hâline getirin**. Namazı dosdoğru kılın. Müminleri de **müjdele.**' "[51]

"Musa, kavmine: '**Allah'tan yardım isteyin** ve **sabredin!**' demişti. 'Şüphesiz ki yeryüzü, Allah'ındır ve ona kullarından dilediğini mirasçı/sahip kılar. Akıbet/mutlu son muttakilerindir.' "[52]

"Bereketli kıldığımız toprakların doğusuna ve batısına zayıf bırakılmış topluluğu mirasçı kıldık. **Sabretmelerine karşılık** Rabbinin güzel vaadi İsrailoğulları için

50. 28/Kasas, 39-42
51. 10/Yûnus, 87
52. 7/A'râf, 128

gerçekleşti. Firavun ve kavminin yaptıkları ve bina edip yükselttiklerini yerle bir ettik."[53]

"**Sabrettikleri zaman**, içlerinden bizim emrimizle yol gösteren imamlar/önderler kıldık. Onlar, bizim **ayetlerimize yakinen inanıyorlardı**." [54]

Ve unutmamalıyız Allah (cc), Firavun'un mustazaf hâle getirdiği insanlar için bir hayır dilemiştir:

"Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz."[55]

Hiç şüphesiz sabırla mücadele edip Allah'ın (cc) vaadine yakinen inananlar, Allah'ın evlerine sığınıp orada arınan ve Allah'tan yardım isteyerek güçlenenler bu vaade eriştirilecek ve Allah'ın muradı gerçekleşecektir. Firavun'un muradının, yaptığı planlarının, tehdit ve zulümlerinin Allah'ın iradesi karşısında hiçbir önemi yoktur. Firavun, tuzakları, tehditleri ve zulümleri yok olmaya mahkûmdur.

Allah'ın Dışında İbadet Edilenler

Kur'ân'ın işaret ettiği bir diğer tağut, Allah'ın dışında ibadet edilen canlı veya cansız birtakım varlıklardır.

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele."[56]

"Tağuta kulluk etmekten/ibadetten kaçınmak" ifadesi, Yüce Allah'ın katında kendisi dışında ibadet edilen her şeyin tağut olduğunu gösterir. Hiç şüphesiz tağut tanımına en uygun olan da budur. Zira ibadet Allah'ın (cc) hakkıdır ve bu hakkında O'nun (cc) hiçbir ortağı yoktur. O (cc), bütün varlığı ibadet/kulluk için yaratmıştır.

"Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım."[57]

Bütün kitapları, insanlar yalnızca O'na (cc) ibadet etsin diye indirmiştir.

53. 7/A'râf, 137
54. 32/Secde, 24
55. 28/Kasas, 5
56. 39/Zümer, 17
57. 51/Zâriyat, 56

"Elif, Lâm, Râ. (Bu,) ayetleri sağlamlaştırılıp (muhkem kılınmış) sonra da (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm ve (her şeyden haberdar) Habîr (olan Allah) tarafından detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır. (Ayetlerin Allah tarafından muhkem kılınıp, sonra detaylı bir şekilde açıklanmasının nedeni) Allah'tan başkasına ibadet etmemenizdir. Şüphesiz ki ben, size O'ndan bir uyarıcı ve müjdeciyim."[58]

Tüm peygamberleri, insanları yalnızca O'na ibadete davet etsinler diye yollamıştır.

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[59]

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle: 'Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin.' diye vahyetmişizdir."[60]

Herhangi bir varlık insanları kendine ibadete davet eder veya insanlar herhangi bir varlığı ibadet makamına yükseltirse hadlerini aşmış ve azgınlaşmış/tağutlaşmış olurlar.

- **İbadet Nedir?**

Zeccâc dedi ki: "Arap lugatında ibadet, itaatle Allah'a boyun eğmektir. Denir ki: 'Tariku'n mu'abbed/kullaştırılmış yol' yani çokça yürünerek düzleştirilmiş yol demektir."[61]

İbnu'l Enbârî dedi ki: "Falanca kuldur' dendiğinde 'Rabbine boyun eğen, kaza ve kaderine teslim olan, emri altına giren.' anlamındadır."[62]

"İbadetin aslı; boyun eğme ve zillettir."[63]

Arap lugatında ibadet; boyun eğmek, boyunduruk altına girmek, karşısında ezilmek ve minnet duymak, gönülden bağlanarak itaat etmek ve

58. 11/Hûd, 1-2
59. 16/Nahl, 36
60. 21/Enbiyâ, 25
61. Tehzîbu'l Luğa, 2/138, a-b-d maddesi,
62. Tehzîbu'l Luğa, 2/140, a-b-d maddesi,
63. Muhtâru's Sıhâh, s. 198, a-b-d maddesi,

küçülmek anlamlarında kullanılır. Araplar, elinde hiçbir yetkisi olmayan ve efendisinin emirlerine göre yaşayan köleye bu manaları gözeterek abd/kul demişlerdir.

İbadetin şer'i anlamı da lugat anlamına yakındır. Fâtiha Suresi'nin temeli olan "Biz, yalnız sana ibadet ederiz…"[64] ayetinde âlimlerimiz ibadeti şöyle tanımlamışlardır:

Taberî (rh) der ki: "Sadece sana huşu ile kulluk eder, sadece senin karşında küçülür/zillete düşer ve sadece sana boyun eğeriz… Çünkü, bütün Arapların yanında ubudiyetin aslı zillettir."[65]

İbni Kesîr (rh) der ki: "Şer'i ıstılahta ibadet; sevginin, bağlılığın ve korkunun kemâlini birleştiren bir ifadedir."[66]

Kurtubî (rh) der ki: "İbadetten kastedilen O'nu (cc) birlemek/tevhid ve şeriatın emirlerini yerine getirmektir."[67]

İbni Teymiyye (rh) der ki: "Allah'ın sevip razı olduğu zahirî ve bâtıni tüm amellerdir."[68]

İbni Kayyım (rh) der ki: "İbadet/kulluk iki aslı bir araya toplar… Tam bir sevgi ve tam bir zillet, boyun eğme. Birini sever lakin ona boyun eğmezsen ona kul olmuş olmazsın. Aynı şekilde birine boyun eğer ama onu sevmezsen ona kulluk etmiş olmazsın."[69]

Bu anlamlarıyla ibadet/kulluk, basit harflerden oluşan sıradan bir kelimeden çok daha fazlasını ifade eder. Ubudiyyet; kulun, Rabbinin karşısında küçülüp O'na boyun eğmesini, O'nu her şeyden üstün ve yüce tutup gönülden O'na bağlılığını, O'nun şeriatına ve kaderine tam bir teslimi-

64. 1/Fâtiha, 5
65. Tefsîru't Taberî, 1/161, Fâtiha Suresi, 5. ayetin tefsiri; Sözlükte "zayıf, aciz ve itibarsız olmak, aşağılanmak, yenik düşüp boyun eğmek" anlamındaki "züll" kökünden türeyen zillet bir kimsenin başkaları karşısında bedensel, psikolojik, ekonomik, sosyal statü vb. yönlerden zayıflığını ve etkisizliğini ifade eder. "Güç, üstünlük, saygınlık" manasındaki izzetin karşıtıdır. (TDV İslam Ansiklopedisi, 44/416-417)
66. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 1/134, Fâtiha Suresi, 5. ayetin tefsiri
67. Tefsîru'l Kurtubî, 1/225, Bakara Suresi, 21. ayetin tefsiri
68. El-Ubudiyye, 1/44
69. Medâricu's Sâlikîn, 1/95-96

yetle teslim olup, sevgi, saygı, korku ve ümitle kulluk vazifelerini yerine getirmesini anlatır.

İbadet, Yüce Allah'ın kulları üzerindeki hakkıdır:

Muaz ibni Cebel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben bir seferinde Peygamber'in (sav) terkisine binmiştim ve benimle onun arasında semerin arka tarafındaki ağacından başka bir şey yoktu.

Allah Resûlü, 'Ey Muaz.' diye seslendi.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrine hazırım.' dedim.

Sonra bir süre yola devam ettik. Arkasından:

'Ey Muaz.' buyurdu.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

Daha sonra yine bir süre yol aldı. Arkasından:

'Ey Muaz.' buyurdu.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

O, '**Allah'ın kulları üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?**' dedi.

Ben, 'Allah ve Resûlü daha iyi bilir.' dedim.

O, şöyle buyurdu: '**Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaksızın ibadet etmeleridir.**'

Bir süre daha yol gitti. Sonra, 'Ey Muaz ibni Cebel.' dedi.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

'O, 'Peki, eğer bu işi yaptıkları takdirde kulların Allah üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?' dedi.

Ben, 'Allah ve Resûlü daha iyi bilir.' dedim.

'O (takdirde) kulların Allah üzerindeki hakkı onlara azap etmemesidir.' buyurdu."[70]

İbadet Allah'tan (cc) başkasına sarfedilirse o varlık tağutlaşmış olur. Şayet

70. Buhari, 5967; Müslim, 30

ibadet edilen bundan razı ise o hakiki bir tağuttur. Şayet ibadet edilen bundan razı değilse o mecazi bir tağuttur.[71] Şöyle ki; insanlar bazen meleklere, nebilere, salih kullara ibadet ederler. Hakikatte onların ibadet ettiği İblis ve cinlerdir. Hâliyle melek, nebi veya salih kul tağutlaşmış olmaz. Zira bunların her biri, insanları Allah'a (cc) kulluğa ve O'nun dışında ibadet edilen tağutları reddetmeye davet etmiştir. Bunların hiçbiri kendilerine ibadet edilmesinden razı olmamıştır. Kıyamet Günü'nde de yapılanları inkâr edeceklerdir.

Meleklerin inkârı:

"O gün, onların tamamını (diriltip) huzuruna toplar. Sonra da **meleklere** der ki: 'Bunlar mı size ibadet ediyordu?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.' (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: 'Melekler Allah'ın kızlarıdır.', 'Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırır.' gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı."[72]

Nebilerin inkârı:

"Allah'ın kendisine hüküm, kitap ve nübüvvet verdiği hiçbir beşerin/**peygamberin** bundan sonra: 'Allah'ı bırakıp bana ibadet edin.' demesi söz konusu olamaz. Fakat (o peygamber şöyle der:) 'Kitap'tan öğrettiğiniz ve öğrendikleriniz sayesinde Rabbaniler olunuz.'(O peygamber) size melekleri ve nebileri rabb edinmenizi de emretmez! (Hayret doğrusu!) Siz İslam olduktan sonra size küfrü mü emredecek?"[73]

"Hani Allah demişti ki: 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah'ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.' diye söyledin? Dedi ki: 'Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilensin. Ben onlara, bana emrettiğin: 'Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.' (buyruğu) dışında hiçbir şey söylemedim. Aralarında olduğum süre içinde (onların yaptıklarına) şahittim. Beni kendi katına aldığında (artık onların ne söylediğini ve ne yaptığını bilmem mümkün değildir). Sen onların üzerinde gözetleyicisin. Sen her şeyin üzerinde şahit olansın.' "[74]

71. El-Muharreru'l Vecîz, 1/344
72. 34/Sebe', 40-41
73. 3/Âl-i İmran, 79-80
74. 5/Mâide, 116-117

Salihlerin inkârı:

"Onları ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerini (diriltip) huzurunda toplayacağı o gün, (Allah) der ki: 'Siz mi kullarımı saptırdınız, yoksa onlar mı yoldan saptılar?' Diyecekler ki: 'Seni tenzih ederiz. Bizim senin dışında veliler edinmemiz söz konusu dahi olamaz. Fakat sen, onları ve babalarını (dünya nimetleriyle) faydalandırdın. Öyle ki sonunda seni anmayı/imanı/Kitab'ı unuttular. Ve helak olan bir topluluk oluverdiler.' "[75]

Bu sebeple diyoruz ki; melek, nebi ve salih kul, her ne kadar kendisine ibadet edilse de tağut ismini almaz. Çünkü onlar kendilerine ibadet edilmesinden razı olmaz. Bu durumda asıl tağut şeytandır. İnsanları Allah (cc) ile aldatan, kötü amellerini onlara süslü gösteren ve bu değerli insanların ismini kullanarak onlara şirk koşturan şeytandır. Hakikatte onlar şeytana ibadet etmektedir. Meleklere ve salih kullara taptığını zanneden Mekkeli müşriklere, Yüce Allah şöyle buyurur:

"Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[76]

Hevanın/Arzuların Tağutlaşması

Allah'ın dışında ibadet edilen her şey bir tağuttur. Kişi bazen Allah'tan başkasına dua ederek, bazen kurban keserek, bazen helal ve haram belirleme (kanun yapma) yetkisi vererek; ona ibadet etmiş ve onu tağut edinmiş olur.

Bir de gizli tağutlar vardır ki; asıl tehlikeli olan budur. Kişinin zahiren bir eylemde bulunmadan kalben tağutlaştırdığı şeyler vardır. Çoğu zaman kişi bunun farkında dahi olmaz. Kendini muvahhid zanneder. Çünkü zahirî söylem ve eylemlerinde Allah'ı birliyor, somut tağutları reddediyor, dahası onlarla mücadele ediyordur. Ne ki kalben ibadet ettiği, yani tağutlaştırdığı şeyler vardır. Bir diğer ifadeyle tağutunu kalbinde taşıyordur.

"Hevasını/arzusunu ilah edineni gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?"[77]

Bazı insanların tağutu hevasıdır, yani arzularıdır. İnsanın aklına her eseni

75. 25/Furkân, 17-18
76. 4/Nisâ, 117
77. 25/Furkân, 43

yapması, nefsin hoş gördüğü şeyin peşinden sürüklenmesidir. Tek ölçüsünün bir şeyi "istemek" olmasıdır.

İbni Abbas (ra) buna dair şöyle der: "Bu kâfirdir; Allah'tan bir hidayet ve delil olmaksızın din edinir."[78]

Yani onun bir şeyi din/akide/ideoloji edinmesi için hoşuna gitmesi yeterlidir. Din edinmek için Allah'ın yol göstermesine ve O'ndan (cc) bir delile/burhana ihtiyacı yoktur.

Katâde (rh) şöyle der: "Her ne zaman bir şey arzularsa onu yapar, her canının istediğini (şehvet) yerine getirir. Onu ne şer'i hassasiyet (vera) ne de takva bundan alıkoyar."[79]

Hasan-ı Basri'ye (rh) sorulur: "Kıble ehli içinde şirk var mıdır?" Cevaben der ki: " 'Evet, münafık müşriktir. Zira müşrik Allah'ın dışında Güneş'e ve Ay'a secde eder. Münafık ise hevasına/arzusuna ibadet eder.' Sonra şu ayeti okudu: 'Hevasını/arzusunu ilah edineni gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?'[80] "[81]

Bugün modern cahiliyenin bayraklaştırdığı (sınırsız) özgürlük (liberalizm), bireycilik, her şeyi inkâr ve hiçbir değer tanımama (nihilizm); hevayı ilah edinmek ve onu tağutlaştırmaktan başka bir şey değildir. Toplumların özgürleştiği, birey menfaatlerinin öncelendiği ve insanların "kendini gerçekleştirdiği" iddiası koca bir yalandır. Zira insana "özgürleşmesi" gerektiğini dayatan sistem "nasıl özgürleşeceğinin" yolunu göstermektedir. Çerçevesi çizilmiş bir alanda, davranış kalıpları belirlenmiş bir dünyada, neyi nasıl tüketeceği buyrulmuş bir özgürlük! Bir esirin hücresinde dilediğini yapma özgürlüğü gibi bir şey… Modern cahiliyenin dayattığı özgürlük kişiyi hevasına esir, AVM ve ekran bağımlısı, bir tüketim aparatına çevirir.

İnsan dilediğini yaparak özgürleşmez, olsa olsa hayvanlaşır. İnsan ancak özünü gürleştirerek, yani fıtratını (öz) geliştirerek ve Rabbine firar ederek özgürleşebilir.

---

78. Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 8/2700, 15200 No.lu rivayet
79. age. 8/2700, 15203 No.lu rivayet
80. 25/Furkân, 43
81. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 16/109, 54899 No.lu rivayet

"O hâlde (sizi Allah'tan alıkoyan put, dünya sevgisi, aile, toplum baskısı gibi her türlü prangadan kurtulup) Allah'a kaçın. Hiç şüphesiz ki ben, size O'nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım. Allah (cc) ile beraber başka bir ilah edinmeyin. Hiç şüphesiz ben, size O'nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım."[82]

Ayette geçen "Allah'a kaçın" ifadesi, "firar" kelimesiyle ifade edilmiştir. Bilindiği gibi Arapçada "koşmak/yürümek/yönelmek" anlamına yönelik onlarca kelime vardır. Yüce Allah bunların hiçbirini kullanmamış, onun yerine "firar" kelimesini tercih etmiştir. Bunun bir hikmeti olmalıdır:

Kelimenin kökü olan f-r-r keşf/inkişaf anlamındadır.[83] Hayvanın dişinin görünmesine (inkişaf edip açığa çıkmasına) firar/infirar denmiştir. Zaman içinde kelime hoşlanılmayan bir yerden kaçma;[84] korkulan/ürkülen şeyden kaçma;[85] rahatsız olunan bir sözden uzaklaşma;[86] kaçıp sığınılacak yer[87] anlamında kullanılmıştır.[88] Buradan şunu anlıyoruz: "Allah'a firar etmek" derin anlamlar ihtiva eden bir ifadedir. Şöyle ki; insanın özünde birtakım örtüler, onu bağlayan prangalar vardır. İnsan ancak bu örtüleri kaldırır ve prangaları çözerse özünü gürleştirip özgürleşebilir. Bu da ancak Allah'a firar etmek, bir mahpusun zindandan kaçması gibi kişinin kendi zindanından firar etmesi ile mümkündür. İşte o zindan, insanı arzulara esir eden hevadır. Hakiki özgürlük Allah'a kul olmaktır. Zatı en yüce, en güzel isimlerin ve sıfatların sahibi, dini adalet ve doğruluk yönünden tamamlanmış Allah'a kul olmak! O Allah ki; hevadan, cehaletten, zulümden, aldatmadan… tüm eksikliklerden münezzehtir. O'na (cc) kul olan özgürdür; zira, ne yapması gerektiğini, nasıl yapması gerektiğini bilir. Razı etmesi gereken tek bir merci vardır. O'nun (cc) istek ve buyrukları değişmez… O'na kul olmayan, arzular adedince farklı rabbe kulluk eder. Her birinin isteği birbirinden farklı, yüzlerce efendiye kölelik eden bir bedbaht gibidir. Birini razı etse ötekini öfkelendirir. Ebeveynin isteği ayrıdır, arkadaş çevresinin ayrı… Hevanın isteği ayrıdır, kariyer planlamasının gerektirdiği ayrı… Modanın istediği

82. 51/Zâriyat, 50-51
83. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 4/438, f-r-r maddesi,
84. bk. 26/Şuarâ, 21
85. bk. 74/Müddessir, 51
86. bk. 71/Nûh, 6
87. bk. 75/Kıyâmet, 10
88. Kullanımlar için bk. El-Mufredât, s. 627-628, f-r-r maddesi,

ayrıdır, geleneğin ayrı… Ruhu, özü, benliği parça parçadır… Farklı arzular arasında savrulur durur…

"…Efendileri kendisi hakkında çekişip duran bir köleyle yalnızca bir efendiye teslim olmuş bir köle… Bu iki örnek bir olur mu hiç? Hamd, Allah'adır. Bilakis, onların çoğu bilmiyorlar."[89]

• Heva Nedir?

Heva, şeriatın dışında kalan her şeydir. Kişi İslam şeriatına uymayan şeyi ne diye isimlendirirse isimlendirsin o hevadır, bilmeyenlerin arzusudur.

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[90]

Seyyid Kutub (rh) bu ayetin tefsirinde şu güzel yorumu yapmıştır:

"Böylece mesele net biçimde ortaya konuyor. Ya Allah'ın şeriatı ya da bilmeyenlerin arzuları… Üçüncü bir şık söz konusu değildir. Dengeli ve tutarlı şeriat ile değişken arzular arasında orta bir yol da yok. Bir insan Allah'ın şeriatını bir kenara bıraktığı zaman kesinlikle arzularına göre hükmedecektir. Çünkü Allah'ın şeriatının dışındaki tüm hayat sistemleri, bilmeyenlerin eğilim gösterdiği arzuların, ihtirasların ürünüdür… "[91]

Bağımlılıkların Tağutlaşması

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"**Dinarın kulu** helak olsun/oldu, dirhemin kulu helak olsun, kadifenin kulu helak olsun. Helak olsun ve yüzüstü sürünsün. Ona bir diken batsın da onu çıkaran bulunmasın. **Kendisine ondan verilince razı olur, verilmediğinde kızar**."[92]

Allah Resûlü bazı insanların dinara ve dirheme (para), bazı insanların kadifeye (kumaş-giysi) kul olduğunu, ona ibadet ettiğini haber vermiştir. Dolayısıyla bazı insanların tağutu para, bazısının kıyafettir! Onları eşyaya kul eden şey, gönülden kalpten eşyaya bağlı olmalarıdır. Bu durum Allah

89. 39/Zümer, 29
90. 45/Câsiye, 18
91. Fî Zılal-il Kur'ân, 13/278-301, Câsiye Suresi, 18. ayetine tefsiri
92. Buhari, 2886

Resûlü'nün (sav) dilinde şöyle billurlaşır: Verildiğinde razı olur, verilmediğinde öfkelenir! Yani para cebinde değil kalbindedir. Duygu ve düşüncelerine yön vermeye başlamıştır. Her insanda var olan, dünya nimetlerine karşı fıtri sevgiden çok öte bir tutkuyla eşyaya bağlıdır. Yalnızca onun varlığıyla razı olur, o olmadığında öfkelenir. Onun için yaşar, onun için ölür. Onun için sever, onun için buğzeder. Dostluk ve düşmanlığını o şey belirler. Gönülden bağlı olduğu o şey her neyse, bir kulun Rabbine duyduğu bağlılık gibi bir bağlılık duyar ona…

Bu noktada bağımlı olunan, onsuz yapamam denilen, olmadığında öfke duyulan, olunca razı olunan… her şeye dikkat etmek durumundayız. Zira bu durum o şeyle aramızdaki bağın haddini aştığı, o şeyi olması gerekenin çok üstüne koyduğumuz, tam ifadeyle o şeyi Allah'ın (cc) olması gereken yere (kalp) yerleştirdiğimiz anlaşılır.

Bu Nebevi ölçüyle bakınca; bazı insanların tağutu elektronik bir cihaz, bazısının araba, bazısının cüzdan, bazısının banka hesabı, bazısının ışıltılı vitrinler, bazısının ayna, bazısının sigara, bazısının diploma, bazısının iş… olduğu anlaşılır.

Allah Resûlü (sav) böyle kalpten bağımlılıkları puta tapmaya benzetir:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İçki içmeye devam eden kimse, puta tapan kimse gibidir."[93]

Demek ki içkiyi "olmazsa olmaz" gören insan, puta tapanın bağlılığı gibi bir bağlılıkla bağımlıdır. Aslında Allah Resûlü (sav) bir tehlikeye dikkat çeker. İçki içmenin (masiyet) insanı dinden çıkarmadığını, bir sarhoşun dahi Allah'ı ve Resûl'ünü sevebileceğini[94] o (sav) haber verir bize. Bununla birlikte mübah veya haram bir şeye kalpten bağlılığın insanı ona kul yapacağını/yapabileceğini haber verir. Yani; zahiren masiyet işleyen veya mübahta aşırı giden biri, dünyada yalnızca günahkâr gibi görülür. Ancak kalpleri bilen ve kalplerin derinliğine nüfuz eden Allah (cc) kendi katında o insana, başka bir şeye kulluk eden muamelesi yapabilir.

93. İbni Mace, 3375
94. bk. Buhari, 6780

Şeytan'ın Tağutlaşması

Kur'ân'ın işaret ettiği bir diğer tağut şeytandır.

"İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Kâfirler ise tağutun yolunda savaşırlar. (Öyleyse) şeytanın dostlarıyla savaşın. Şüphesiz şeytanın hilesi pek zayıftır."[95]

Bu ayette Allah (cc) önce kâfirlerin tağut yolunda savaştığını belirtmiştir. Akabinde "(öyleyse) **şeytanın dostlarıyla** savaşın" buyurmuştur. Böylece tağutun yolunda savaşanların, şeytanın yolunda savaştıklarını ifade etmiş; şeytanı tağut olarak isimlendirmiştir.

Sahabeden Ömer (ra), "Tağut şeytandır."[96] buyurmuştur.

Ömer'in (ra) şeytana tağut demesi şundandır: Çünkü bu, cahiliye ehlinin üzerinde olduğu putlara tapma, onlara muhakeme olma ve onlardan yardım isteme gibi tüm şerleri kapsar.[97] Zira tüm bunları emreden ve süslü gösteren şeytandır. Haddini aştığı ve kulları haddi aşmaya davet ettiği için şeytan tağutların en büyüğüdür.

Allah (cc) müminleri şeytana karşı sıkça uyarır. Onun oyun, desise, hile, iğva ve vesvesesine karşı dikkat çeker. Onun insanın apaçık düşmanı/aduvvun mubin olduğunu vurgular.[98] Kur'ân'daki bu uyarılar elbette boşuna değildir. İnsanın önündeki tuğyan/azgınlık kapılarını kapatmak içindir. Şeytan insanı tağutlaştırmak, bunu yapamıyorsa tağutlaştırdığı bir insana tabi kılmak için çalışır. O bilir ki; tağut ve tağuta kulluk edenler -tevbe etmeden ölürlerse- Allah'ın (cc) rahmetinden ebediyen mahrum olacaktır. İnsan apaçık düşmanının farkında olmazsa ya tağutlaşır ya da tağutlaşmış bir başka insana kulluk yapar.

Bir tağut olan şeytanın azdırmasından korunmak için iki şeye ihtiyacımız vardır:

- Onu vahyin tanıttığı şekilde tanımak ve vahyin ona dair uyarılarına kulak vermek.

---

95. 4/Nisâ, 76
96. Tefsîru't Taberî, 5/417, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri
97. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm 1/523, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri
98. bk. 6/En'âm, 142; 7/A'râf, 22 -27

- **Onun şerrinden, Allah'a (cc) sıkça sığınmak. Hiç şüphesiz Allah, samimiyetle yönelen ve kudretine sığınanları koruyacaktır.**

"Şeytandan sana bir dürtü/vesvese gelirse, Allah'a sığın. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir. Korkup sakınan (muttakileri), şeytanlar (vesvese ve kışkırtmalarıyla) kuşattığında, (Allah'ı) anıp hatırlarlar. (Bir de ne göresin hemen o hâlden kurtulmuş, şeytanın vesvesesine karşı) basiretli hâle gelmişlerdir."[99]

"De ki: 'Rabbim! Şeytanların dokunuşlarından/(masiyete) kışkırtmalarından sana sığınırım. Ve onların, yanımda hazır bulunmalarından da sana sığınırım Rabbim!' "[100]

Allah'ın Yasalarına Rağmen Hakem/Ölçü Kabul Edilenlerin Tağutlaşması

"Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister."[101]

İbni Kesîr (rh) ayetin tefsirinde şu açıklamaları yapar: "Bu ayet, Resûl'e ve ondan öncekilere inenlere iman ettiğini iddia edip de çekişmelerinde Allah'ın Kitabı ve Resûlü'nün sünneti dışında bir merciye başvurmak isteyenlere Allah tarafından bir inkârdır. Ayetin iniş sebebinde Yahudi ve Ensar'dan bir kişinin anlaşmazlığa düştüğü, Yahudi'nin, 'Aramızda hakem olarak Muhammed olsun.' dediği, Ensarinin ise, 'Benim ile senin aranda hakem olarak Ka'b ibni Eşref olsun.' dediği rivayet edilir. Ayrıca bu ayetin münafıklardan bir grup hakkında indiği de söylenmiştir. Onlar Müslim gibi görünüp cahiliye hâkimlerine başvurmak istediler. Ayetin iniş sebebi olarak bunun dışında bazı rivayetler de zikredilir. Oysa ayet bundan daha geneldir. **Bu ayet, Kitap ve sünneti bırakıp da bunların dışındaki batıl şeylere başvurmak isteyenleri yerer. Ayetteki tağuttan kasıt da budur."**[102]

99. 7/A'râf, 200-201
100. 23/Mü'minûn, 97-98
101. 4/Nisâ, 60
102. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/305, Nisâ Suresi, 60. ayetin tefsiri; "Tağuttan kasıt budur." dediği, Kitap ve sünnetin dışındaki her türlü kanundur.

İbni Kesîr'in de (rh) belirttiği gibi bu ayet için farklı nüzul sebepleri zikredilmiştir. Fakat rivayetlerin hepsinde ortak bir nokta vardır: Allah'ın ve Resûlü'nün hükmünü bırakıp, başka mercilere başvurmak, şeriat dışındaki kanunlardan hüküm talep etmek… Biz de bu ayete dayanarak diyoruz ki: Allah'ın (cc) kanunlarının dışında kalan tüm kanunlar ve bu kanunları yapanlar tağuttur.

Bugünkü yöneticiler Allah'ın (cc) kanunlarına muhalif kanun yaptıklarından ve varolan küfür anayasasıyla insanlara hükmettiklerinden dolayı ayetin nassıyla tağutturlar. Ve bu yöneticileri inkâr edip onlardan ve onların kanunlarından uzak durmayanlar tağutu inkâr etmemişlerdir. Bunlar, namaz da kılsalar, oruç da tutsalar, iman ettiklerini zannetseler de bu imanları Allah'ın katında zandan ibarettir. İman iddialarının kendilerine hiçbir faydası yoktur. Çünkü kanun yapma ve yönetme yetkisi Allah'a aittir. O, ilahlığı ve rabbliği gereği insanlara hükmeder, kanunlar koyar. Bu, Kur'ân-ı Kerim'de o kadar açıktır ki bunu anlamayanlar -bir İslam âliminin belirttiği gibi- Allah'ın kendilerini vahyin nuruna karşı kör ettiği insanlardır.

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var?.." [103]

"… Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)" [104]

"… "Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.' " [105]

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler… " [106]

Bu ayeti tefsir sadedinde Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"… Din adamları, Allah'ın helallerini haram, haramlarını da helal kıldılar. Onlar da buna tabi oldular. İşte bu, onların din adamlarına ibadetidir." [107]

---

103. 42/Şûrâ, 21
104. 18/Kehf, 26
105. 12/Yûsuf, 40
106. 9/Tevbe, 31
107. Tirmizi, 3095

Bugün insanların çekişmelerinde başvurdukları, hükmüne razı oldukları mahkemeler, Allah'ın (cc) kanunlarının dışında hatta tam zıt kanunlarla hüküm verirler. Allah'ın kanunlarına başvurmak varken sorunlarını bu mahkemelerde çözmeye çalışanlar, inkâr etmekle emrolundukları tağutu inkâr etmeyen ve imanları zandan ibaret olan insanlardır.

Bazıları der ki: "Bugün, insanlar arasında şeriatla hükmedecek mahkemeler yoktur. Sorunlarımızı bu mahkemelerde çözebiliriz." Oysa hakikat böyle değildir. Kalbinde iman olan, tağutu ve onun kanunlarını reddeden bir Müslim, sorunlarını çok farklı bir yolla çözebilir. Örneğin, iki Müslim anlaşmazlığa düşerlerse bir âlimin yanına giderek sorunlarını İslam'a göre çözebilirler.

Tabiinden Mücahid (rh), tağutu şöyle tanımlar: "Tağut insan suretindeki şeytandır. İnsanlar (anlaşmazlık durumunda) ona muhakeme olurlar..."[108]

Geleneğin Tağutlaşması

Bugün birçok toplumda, Allah'ın Kitabı ve Resûlullah'ın sünnetine aykırı âdet ve gelenekler hayata hükmetmektedir. Onların birçoğu bir iş yapacakları zaman "İslam buna nasıl bakar veya Allah bu amelimden razı mıdır?" diye düşünmez. Onlar için önemli olan, örf ve âdetlerinin bu konuda ne dediğidir. Bunun en bariz örneği, birçok insana "Bu haramdır." dediğinizde aldırmaması hatta bunun üzerinden espriler dahi yapabilmesi fakat "Şu ayıptır." dediğiniz zaman durup düşünmesidir.

İnsanların birçoğu aralarında çıkan çekişmelerde "Allah ve Resûlü bu konuda ne diyor?" deme gereği duymadan toplumun büyüklerine gidip "Örf ve âdetlerimiz bu konuda ne diyor?" diye sorarlar. İşte bu insanlar, Allah'ın (cc) anayasası olan Kur'ân'ı ve onun açıklaması olan sünneti terk edip de hayatlarını ilgilendiren meselelerde örf ve âdetlerine başvurduklarından, tağuta muhakeme olmak isteyen ve dolayısıyla zanni imana sahip olan insanlardır. Bunlara "İslam bu konuda böyle hüküm verir." dendiğinde hemen "Ama biz babalarımızdan böyle duymadık, siz doğrusunuz da babalarımız yanlış mı?" diye itiraz ederler.

108. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/294, Nisâ Suresi, 51. ayetin tefsiri

"(Kâbe'yi çıplak tavaf etmek gibi) bir fuhşiyat işlediklerinde derler ki: 'Babalarımızı bunun üzerine bulduk. Allah bunu bize emretti.' De ki: 'Şüphesiz ki Allah, fuhşiyatı emretmez. Yoksa siz Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?' "[109]

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denildiği zaman: '(Hayır,) bilakis biz, babalarımızı üzerine bulduğumuz (ve alıştığımız âdetlerimize) uyarız.' derler. Babaları hiçbir şey akletmemiş ve doğru yolu bulamamış olsalar bile mi (onların yoluna uyacaklar)?"[110]

Aklın Tağutlaşması

Şüphesiz ki akıl, Allah'ın (cc) insana verdiği en büyük nimetlerden biridir. Allah (cc), insanın bu nimeti kullanmasını ister. Kur'ân'da defalarca, "Akletmez misiniz?", "Düşünmez misiniz?" diyerek insanı akletmeye davet eder.

Bununla birlikte her şeye bir sınır belirleyen Allah (cc), akla da bir sınır koymuştur. Akıl, Allah'tan (cc) olana teslim olur. Vahiyle sabit olanı anlamaya ve yaşamaya çalışır. Vahyi akılla tartıp tartışmaya açmaz.

Akıl, dünyevi konularda serbesttir. Düşünür, tartışır, karşılaştırır, afaki ve enfüsi ayetlere bakıp keşifler yapar... Akıl, sınırını aşıp, vahiyle sabit olanı tartışmaya açarsa Allah'a karşı haddini aşmış ve tağutlaşmış olur.

Maalesef bugün aklı ilahlaştırarak onu gereğinden fazla önemseyenler onu tağutlaştırmışlardır. Kendilerine İslam'ın bir hükmü beyan edildiği zaman onlar bunun Kur'ân ve sünnetten olduğuna bakmadan direkt akıl ölçüsüne vurur, uyarsa alır, uymazsa reddederler. Son zamanlarda özellikle bu tür insanlar oldukça çoğalmıştır. Kendisine Kur'ân ve sünnetten yüzlerce ayet veya hadis okunduğu hâlde "Valla hocam pek kafama yatmadı." der.

İnsan, aklını, afaki ve enfüsi ayetleri düşünmede, Allah'ın (cc) büyüklük ve kudretini idrak edip imanını arttırmada, insanlığa faydalı olacak keşifler yapmada kullanmalıdır. Allah'ın (cc) indirdiği şeriatı sorgulamak, akıl süzgecinden geçirip kabule ve redde konu etmek, aklın haddi değildir. Hem unutulmamalıdır ki bugünün insanı saf/bozulmamış fıtri akla sahip değildir. Onun aklı, tağutların "eğitim" adlı tezgahı ile dijital ekranların

109. 7/A'râf, 28
110. 2/Bakara, 170

saçtığı imani ve ahlaki virüslerle şekillenmiştir. Böyle bir akıl, bir şeyi tartıp ölçmekten ziyade iman ve ahlakla arınmaya, vahyin kati delilleriyle istikamet bulmaya muhtaçtır.

İlahi emirleri akılla tartmak İblis mesleğidir. O, "Âdem'e secde edin." emrine karşı gelirken aklını kullanmış ve şöyle demiştir:

"(Allah) buyurdu ki: 'Sana emrettiğimde seni secde etmekten alıkoyan nedir?' Dedi ki: 'Ben ondan daha hayırlıyım. (Çünkü) beni ateşten, onu topraktan yarattın.' "[111]

İlahi emirler karşısında aklı kullanmak, insanı böyle küçük ve gülünç duruma düşürür. Ateşi ve toprağı yaratan Allah'a (cc), ikisinden hangisinin daha üstün olduğuna dair akıl verme hadsizliğine savurur.

Hiç şüphesiz vahyin karşısına aklı koyanlar, imamları İblis'le aynı akıbete uğrayacaktır.

"(Allah) buyurdu ki: 'Kınanmış ve alçalmış olarak oradan çık. Onlardan kim sana uyarsa andolsun ki cehennemi sizlerle dolduracağım.' "[112]

Bireyin Tağutlaşması

İnsan, Rabbini hakkıyla tanımaz ve O'na (cc) karşı haddini bilmezse, haddini aşar, tuğyana düşer. Yüce Allah bireyi dört çeşit tuğyana karşı uyarmıştır:

- **İstiğnayla Tuğyan**

"Asla! Hiç şüphesiz, insan azgınlaşır (tağutlaşır)."[113]

Kur'ân'ın erken dönem inen surelerinden birinde, Yüce Allah insana önemli bir gerçeği göstermiştir: İnsanın tabii özelliklerinden biri, istiğnayla tağutlaşmasıdır. Bir vahiy kavramı olarak istiğna "kişinin kendi kendine yettiğini düşünmesi", bir şeye ihtiyacı olmadığı hissine kapılmasıdır. Zira bu, El-Kâfîy olan Allah'ın özelliğidir. Her şeye yeten, kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendine muhtaç olduğu El-Ğaniy, Es-Samed, El-Kayyûm olan O'dur (cc)... İnsan ise muhtaçtır:

"Ey insanlar! Sizler, Allah'a muhtaçsınız. Allah ise (kimseye muhtaç olmayan, her

111. 7/A'râf, 12
112. 7/A'râf, 18
113. 96/Alak, 6

şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) El-Hamîd'in ta kendisidir."[114]

Kişinin Allah'a muhtaç olması; O'na (cc) dua etmesi, O'na sığınması, O'nun yanındakilere rağbet etmesidir. Bu nedenle O (cc) kendisine dua etmeyenleri Allah'a karşı büyüklenmekle suçlamıştır:

"Rabbiniz buyurdu ki: 'Bana dua edin size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, bana ibadet etmekten büyüklenenler, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.' "[115]

İnsan genelde nimet içindeyken tağutlaşır. Nimetin sahibini unutur, elindeki imkânları kendinden bilir, azar.

"Şüphesiz ki Karun, Musa'nın kavmindendi. (Fakat) onlara karşı haddi aşıp azgınlaşmıştı. Biz ona öylesine (çok) hazine verdik ki, onun anahtarları dahi kuvvetli/kalabalık bir topluluğa ağır gelirdi. Hani kavmi ona: 'Şımarıp böbürlenme. Çünkü Allah şımarıp böbürlenenleri sevmez.' demişti. 'Allah'ın sana verdikleriyle ahiret yurdunu kazanmaya çalış, dünyadaki nasibini de unutma. Allah'ın sana ihsanda bulunduğu gibi sen de iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.' (demişti.) Dedi ki: 'Bu (servet), bende var olan bilgi/tecrübe/maharet sebebiyle bana verilmiştir.' Bilmez mi ki Allah, ondan önce kendisinden daha güçlü ve yığdıkları servet çok daha fazla olan kimseleri helak etmiştir. Mücrimlerden günahları sorulmaz."[116]

Maalesef bugün modern cahiliye, insanın bu karanlık yönüne hitap eder. "Sen biriciksin", "Sen starsın", "İçindeki potansiyeli keşfet" vb. söylemler, insan gururunu okşadığından etkisi büyür. Aslında gaye bellidir: İnsanı kendine yetme düşüncesiyle istiğna ahlakına sevketmek, tağutlaştırmak! Tabiatımızdaki istiğnadan korunmak için Allah'a olan ihtiyacımızı çokça hatırlamak zorundayız. Bu da O'na çokça dua ederek, O'na (cc) çokça sığınarak, göz açıp kapayıncaya kadar olsa dahi bizi nefsimize bırakmamasını isteyerek olur.

114. 35/Fâtır, 15
115. 40/Mü'min (Ğafir), 60
116. 28/Kasas, 76-78

- **Zulümle Tuğyan**

"Güneş ve Ay (belirlenmiş) bir hesap ile (hareket etmektedir). Yıldızlar ve ağaçlar (Allah'a) secde etmektelerdir. Göğü yükseltti ve mizanı (adaleti insanlar arasında bir ölçü olarak) koydu. Mizanda (adalet ölçüsünde) haksızlık yapmayın (tuğyana sapmayın). Tartıyı adaletle kullanın ve mizanda eksik tartmayın."[117]

Yüce Allah gökyüzüne verdiği nizamı anlattıktan sonra, yeryüzü nizamını zikretmiştir. Yeryüzünde nizamın "mizanla"[118] yani adaletle sağlanacağını belirtmiştir. Ve bu sorumluluğu insana yüklemiştir. İnsanoğlu gökyüzünde gördüğü mükemmel nizamı yeryüzüne indirmek istiyorsa adil olmalı, yeryüzü nizamının garantisi olan adalette tuğyana sapmamalıdır.

İster birey ister devlet, adaletten sapmak tuğyanın ilk adımıdır. Zira adalet, tevhid akidesinin ahlaka/yönetime yansımasıdır. Tevhid; merkeze Allah'ı (cc) koyup O'nun karşısında tüm insanları eşit görmek, tüm insanlığı "kul" olarak tanımaktır. Bu inanç insanı adalete sevkedecektir. Çünkü bu inançta ayrıcalıklı, imtiyazlı bir sınıf yoktur. O'nun (cc) yasakları/şeriatı karşısında herkes eşittir.

Şirk ise zulümdür! Şirk inancının ahlaka/yönetime yansıması zulüm anlayışıdır. Zira şirk; insanlardan bir grubu Allah'ın (cc) seviyesine çıkarmak, Yüce Allah'ın özelliklerini onlara vermektir. Şirk koşulanlar ayrıcalıklı, imtiyazlı, seçkindir. Diğer insanlarla eşit değillerdir. Hâliyle şirk inancı, tabiatı itibarıyla bazı insanları kayırır, adalet düzenini bozar.

Adalet duygusu, hayatın her alanında önemlidir. Küçük şeylerde (!) adil olamayanlar, büyük işlerde adaletli olamazlar. Adalet kişinin evinde, iş yerinde başlayan bir anlayıştır. Evinde çocuklarına, iş yerinde müşterisine adil olmayan bireyler, zulüm toplumunu oluştururlar. Böyle bir toplumun siyasetinde, hukukunda, savaşında… adalet olmaz.

Kur'ân ısrarla tartıda adil olmayı, hile yapmamayı, tartıda hile yapanların helak olduğunu vurgular.

117. 55/Rahmân, 5-9
118. Tefsîru't Taberî, 22/14, Rahmân Suresi, 7. ayetin tefsiri; Mücahid'den (rh) naklen

"Tartıyı adaletle kullanın ve mizanda eksik tartmayın."[119]

"Eksik ölçüp tartanların vay hâline! Onlar insanlardan ölçüp aldıklarında tamamen/eksiksiz alırlar. Onlara ölçtüklerinde veya tarttıklarında eksiltir (zarara uğratırlar.)"[120]

" 'Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle kullanın. İnsanlara eşyalarını eksik vermeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık/düzensizlik/taşkınlık çıkarmayın.' "[121]

"(Helaka dair) emrimiz gelince, Şuayb'ı ve beraberindeki müminleri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. O zalimleri ise (kulakları sağır eden, beyinleri patlatan) bir çığlık yakalayıverdi. Öz yurtlarında diz üstü çöküp kaldılar."[122]

Allah Resûlü (sav) çocuklar arasında adalete dikkat çeker:

Numan ibni Beşir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Babam beni Allah Resûlü'ne (sav) götürerek, 'Ben bu oğluma bir köle bağışladım.' demişti.

Peygamber (sav), 'Bütün çocuklarına bunun gibi bir köle bağışlamış mıydın?' buyurdu.

Babam, 'Hayır.' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'O zaman bu bağıştan vazgeç.' buyurdu."[123]

Bir rivayette Allah Resûlü, "Beni zulme şahit kılma."[124] **diyerek, bu isteği geri çevirmiştir. Unutmamak gerekir ki; adil bireyler adil toplumu oluşturur. Adalet ahlakını yitirmiş bireyler zulüm toplumunu oluşturur.**

Toplumları/bireyleri adaletsizliğe sevkeden iki temel neden vardır: İlki; insanları akraba/yakın akraba olmayan, zengin fakir gibi sınıflara ayırmak, bir grubun hakkını gözetip diğer sınıfın hakkını gözetmemektir. Kur'ân, bu soruna şöyle neşter vurur:

"Ey iman edenler! Sizin, ebeveyninizin veya yakın akrabalarınızın aleyhine dahi

119. 55/Rahmân, 9
120. 83/Mutaffifîn, 1-3
121. 11/Hûd, 85
122. 11/Hûd, 94
123. Buhari, 2586; Müslim, 1623
124. Buhari, 2650

olsa Allah için adaleti ayakta tutan (adil) şahitler olun. (Şahitlik yaptığınız) zengin ya da fakir olursa (zenginlik ve fakirliğe göre değerlendirmeyin) Allah, o ikisine daha yakındır. Hevaya tabi olup adaletsizlik yapmayın. Şayet lafı ağzınızda geveler ya da (adaletten) yüz çevirirseniz şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[125]

İkincisi; bir topluluğa/bireye olan öfkenin, husumetin insanı adaletsizliğe sevk etmesidir. Kur'ân bu soruna şöyle neşter vurur:

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan adaletli şahitler olun. Bir kavme olan öfkeniz/kininiz, sizi adaletsizlik yapmaya sevk etmesin. Adaletli olun! O, takvaya daha yakındır. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[126]

• Nimette Tuğyan

İnsan haddini bilmek, ölçülü olmak zorundadır. Zira o kuldur, efendisinin buyruklarına göre yaşamak zorundadır. Efendi/Rabb olan Allah, ona verdiklerinde ölçülü olmasını, haddi aşmamasını emretmiştir.

"Ey İsrailoğulları! Muhakkak ki sizleri düşmanlarınızdan kurtarmış ve sizinle (buluşmak için) Tur Dağı'nın sağ tarafı için sözleşmiş, üzerinize de kudret helvası ve bıldırcın eti indirmiştik. Size rızık olarak verdiklerimin temiz olanlarından yiyin. Onda haddi aşmayın (tuğyana düşmeyin). Yoksa gazabım size vacip olur. Kime de gazabım vacip olmuşsa şüphesiz ki helak olmuştur."[127]

Yüce Allah, verdiği nimetlerde haddi aşana/tuğyana sapana gazabının hak olduğunu ve gazap ettiğinin helak olacağını haber vermiştir.

Allah'ın verdiği nimetlerde tuğyan şöyle açıklanmıştır:[128]

- **Zulmetmeyin (Abdullah ibni Abbas'tan (ra))**
- **Onu yarın için saklayarak isyan etmeyin (Suddî ve Mukâtil ibni Süleymân'dan)**
- **Nimete nankörlük etmeyin (M. Saib El-Kelbî'den)**

---

125. 4/Nisâ, 135
126. 5/Mâide, 8
127. 20/Tâhâ, 80-81
128. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 14/363-364, 48039-48043 No.lu rivayetler

- Helal olmayanı almayın (Abdurrahman ibni Zeyd ibni Eslem'den)

Bu açıklamalar; Yüce Allah'ın verdiği nimetlere yönelik ölçüleridir: Helal yoldan kazanmak, başkalarının hakkını gözetmek, şükretmek… Bir de İsrailoğullarına özel olarak emredilen, gökten gelen sofradan yiyip yarın için bir şey saklamamak…

Kulun verilen nimette tuğyana sapmaması için öncelikle "ölçüyü" yani "hududullah"ı bilmesi gerekir. Tuğyan, Allah'ın çizdiği sınırın dışına çıkmak, haddi/sınırı aşmaktır.

Kur'ân'ın nimette tuğyana dair verdiği bazı örnekler:

- "Nimetlerin Allah'tan olduğunu itiraf ederler. Sonra (nimeti salihlerin şefaati ve onların aracılığıyla elde ettiklerine inanarak ya da nimeti vereni unutup, sebepleri ilah edinerek) onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirlerdir."[129]

"Dedi ki: 'Bu (servet), bende var olan bilgi/tecrübe/maharet sebebiyle bana verilmiştir.' Bilmez mi ki Allah, ondan önce kendisinden daha güçlü ve yığdıkları servet çok daha fazla olan kimseleri helak etmiştir. Mücrimlerden günahları sorulmaz."[130]

Nimetleri Allah'tan başkasına nispet etmek, nimette tuğyandır. Bu ister ilkel cahiliyede olduğu gibi nimeti putlara/yatırlara/türbelere/salihlerin ruhaniyetine nispet etmek olsun; ister modern cahiliyede olduğu gibi bireye/şirkete/patrona/devlete/diplomaya nispet etmek olsun, fark etmez. Nimeti asıl sahibinden, dolayısıyla Allah'tan başkasına nispet eden tuğyana sapmış olur.

- "Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, malı saçıp savurma. (Çünkü) saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."[131]

İnsana verilen her nimette ihtiyaç sahiplerinin hakkı vardır. Bu hakkı gözetmeyen zorunlu olarak saçıp savuracak, şeytana yandaş olup tuğyana sapacaktır. Onun harcamalarında "ihtiyaç" değil "tüketmek" hâkim olacaktır. Hakkını vermediği insanların, yani hakkını çaldığı insanların

129. 16/Nahl, 83
130. 28/Kasas, 78
131. 17/İsrâ, 26-27

payını şeytanın istediği yere harcayacaktır. Onun harcamalarına bugün şeytanın sesini ve insanları kışkırtan ordularını temsil eden reklamlar ve vitrinler yön verecektir.

" 'Onlardan gücünün yettiklerini sesinle kışkırt, atlı ve yaya (ordularınla) onlara saldır, mallarda ve evlatlarda onlara ortak ol ve onlara vaadlerde bulun.' Şeytanın onlara vadettikleri aldatmadan başka bir şey değildir. 'Şüphesiz ki, kullarım üzerinde senin bir otoriten yoktur. (İşlerin kendisine havale edileceği bir) Vekil olarak Rabbin yeter.' "[132]

Kur'ân'a konu olan "bahçe sahibi kardeşler" kıssası, nimette tuğyanın örneklerindendir.

"Şüphesiz ki bahçe sahiplerini denediğimiz gibi bunları da (Mekkelileri de) denedik. Hani onlar, sabah vakti (meyveleri) devşireceklerine dair yemin etmişlerdi. 'İnşallah' demiyor (yoksulların hakkını ayıracaklarına dair istisnada bulunmuyorlardı). Onlar uyurken, Rabbinden bir afet (bahçelerini) kuşattı. (Bahçe) gecenin karanlığı gibi kapkara kesiliverdi. Sabah vakti birbirlerine seslendiler. 'Şayet ürünleri toplamaya (kesin niyetliyseniz), erkenden yola koyulun.' Aralarında sessizce konuşarak çıktılar. 'Bugün yanınıza sakın bir yoksul girmesin!' Yoksulları engellemeye güç yetirecek(mişler gibi), erkenden yola çıktılar. Onu (yanmış ve kapkara kesilmiş) görünce: 'Hiç şüphesiz yolu şaşırdık.' dediler. '(Hayır!) İşin aslı biz mahrum bırakıldık.' Ortancaları: 'Ben, 'Allah'ı tesbih etmeniz gerekir.' dememiş miydim?' dedi. Dediler ki: 'Rabbimiz! Sen tüm eksikliklerden münezzehsin. Doğrusu biz, zalimleriz.' Birbirlerine dönüp karşılıklı kınamaya başladılar. Dediler ki: 'Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgınmışız (tuğyandaymışız). Umulur ki Rabbimiz, onun yerine daha hayırlısını verir bize. Şüphesiz ki biz, Rabbimize rağbet edenleriz.' İşte azap böyledir. Ahiret azabıysa elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi."[133]

Onlar, yoksulu hakkından mahrum bırakmak istedi. Yüce Allah onları bahçenin tamamından mahrum bıraktı.

- "Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir pay ayırdılar. Sonra da zanlarınca: 'Bu Allah'ın, bu da ortaklarımızın hissesidir.' dediler. Ortaklarına ait olan hisse Allah'ın tarafına geçmez, Allah'a ait olansa ortaklarına geçer. Ne kötü hüküm

132. 17/İsrâ, 64-65
133. 68/Kâlem, 17-33

veriyorlar. Bunun gibi müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de dinlerini onların aleyhine şüphe dolu/karmakarışık hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak. Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır."[134]

Nimetten putlara pay ayırmak, çocukları rızık endişesiyle katletmek ve Allah'tan bir delil olmaksızın bir nimete "haram" demek; nimette tuğyan örneğidir.

Bu vb. örnekler kişinin nimete karşı haddini aşması, yani israf ehlinden olmasıdır. Yüce Allah israfı yasaklamış, müsrifleri sevmediğini haber vermiştir.

"Ey Âdemoğulları! Her mescid yerinde ziynetlerinizi alın. (Güzelce giyinin, müşrikler gibi çıplak ibadet etmeyin.) Ve yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz. (Çünkü) O, israf edenleri sevmez."[135]

"Asmalı ve asmasız bahçeleri, yemişleri farklı farklı hurma ve ekinleri, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve narı inşa edip, var eden O'dur. Meyve verdiğinde meyvelerini yiyin, hasat zamanı da hakkını (zekât, infak, sadaka) verin. İsraf etmeyin. (Çünkü) O, müsrifleri sevmez."[136]

• Dünyayı Ahirete Tercih Tuğyanı

"Kim haddi aşıp azgınlaşırsa (tuğyan), ve dünya hayatını tercih ederse, hiç şüphesiz, cehennem (ona) bir barınaktır. Kim de Rabbinin makamından korkar ve nefsinin (meşru olmayan) isteklerine engel olursa Hiç şüphesiz, cennet (ona) barınaktır."[137]

Dünya hayatını tercih etmek tüm azgınlıkların, bireysel ve toplumsal tuğyanın temel sebebidir. Dünyayı tercih etmek, dünyayla sarhoş olmaktır.

134. 6/En'âm, 136-138
135. 7/A'râf, 31
136. 6/En'âm, 141
137. 79/Nâziât, 37-41

Dünya sarhoşluğu içkinin, uyuşturucunun sarhoşluğuna benzemez. Bu sarhoşluktan ancak ölüm uyandırır; ki, onun da bir faydası yoktur.

Dünya hayatını tercih edenin tam karşısına Rabbinden korkan ve nefsin meşru olmayan isteklerine gem vuran bir şahsiyet konmuştur. Bu, gerçekten ilginç bir üsluptur. Dolaylı olarak şu mesajı vermiştir: Dünyayı tercih eden Rabbinden korkmaz ve nefsin meşru olmayan isteklerine gem vuramaz. Çünkü o, Allah (cc) ile karşılaşmayı ve O'na (cc) hesap vermeyi ummaz, istemez. Cezası da azgınlık içinde bocalamaya terk edilmektir.

"… Bizimle karşılaşmayı ummayanları, azgınlıkları içinde bocalar hâlde bırakırız."[138]

Toplumsal Tuğyan

Toplumsal tuğyan; azgın bireylerin bir araya gelerek sergiledikleri haddi aşma, toplumsal isyan hâlidir. Yüce Allah'ın sınırlarını toplu olarak çiğneyen her toplum; haddi aşan, azgın bir toplumdur. Bununla birlikte vahiy, bazı toplumsal isyanları "tuğyan" kelimesiyle ifade etmiştir.

• Nebilere Karşı Sergilenen Toplumsal Tuğyan

"Yoksa onlar: 'Bu bir şairdir. Biz, onun başına felaketler gelmesini (ve ondan kurtulmayı) gözlüyoruz.' mu diyorlar? De ki: 'Gözetleyin (bakalım). Hiç şüphesiz, ben de sizinle beraber gözetlemedeyim.' Onlara bu (düşünceleri) akılları mı emrediyor yoksa onlar, azgın (tağun) bir topluluk mudur?"[139]

"Onlardan öncekiler de kendilerine gelen her resûle (aynı bunların yaptığı gibi): 'Sihirbaz ya da delidir.' dediler. Acaba (resûllere karşı takındıkları düşmanca tavır ve yalanlama sözlerini) birbirlerine vasiyet mi ediyorlar? (Ki her kavim harfiyen aynı şeyleri söylüyor.) Bilakis onlar, (tağutlaşmış) azgın (tuğyanda) kimselerdir. (Onları benzer şeyler söylemeye sevkeden azgınlıklarıdır.)"[140]

Resûllerin davetine karşı çıkmak, onları yalancılık, sihirbazlık, delilik ve şairlikle suçlamak bir toplumsal tuğyandır. Çünkü toplum, resûlleri tanır. Onların akıllı, ahlak sahibi, güvenilir insanlar olduğunu bilir. Ne geçmişlerinde ne de bu günlerinde, onları mezkur töhmetlerle suçlamak için ellerinde bir delil yoktur. Hakka olan düşmanlıkları, hevaya olan düş-

138. 10/Yûnus, 11
139. 52/Tûr, 30-32
140. 51/Zâriyat, 52-53

künlükleri ve bir şeriatla kayıt altına girmeme arzuları... onları bu sözleri söylemeye iter. Peygamber varisi tevhid davetçilerine karşı sergilenen inkârcı, ötekileştirici ve itham edici tavırlar da toplumsal tuğyan örneğidir.

• Güçlünün Zayıfı Ezdiği Zulüm Düzeni

Güçlünün zayıfı ezdiği toplum, bir tuğyan toplumudur. Yüce Allah bu sıfata sahip üç toplumu tuğyanla, tağutlaşmakla suçlamıştır:

"Daha önce (var olan) Nuh kavmini de... Çünkü onlar en zalim ve en azgın (tağut) olanıydılar."[141]

Yüce Allah Nuh'un (as) kavmini **zulüm ve tuğyan** ehli olmakla suçlamıştır.

"Semud, azgınlıkları (tuğyanları) sebebiyle helak edildi."[142]

Semud Kavmi tağutlaştığı için helak edilmiştir. Bu kavmin özelliklerini incelediğimizde bir zulüm toplumu olduğunu ve toplumun haddi aşan zalimlere, müsriflere uyduğunu görürüz. Nebileri Salih (as) onlara şöyle seslenir:

" '(Haddi aşan) aşırıların işine uymayın. Onlar ki; yeryüzünde bozgunculuk eder, ıslah etmezler.' "[143]

Bir diğer tuğyan toplumu Firavun toplumudur. Semud kavmiyle birlikte tağutlaşmakla suçlanmışlardır.

"Ve vadilerde kayaları oyup (benzersiz yapılar inşa eden) Semud'a, ve kazıklar (piramit ve ordular) sahibi Firavun'a. Onlar ki beldelerde azıp (tağutlaştılar)."[144]

Firavun toplumu zulüm toplumudur. Halkın/Mustazafların kaderi, bir insanın iki dudağı arasındadır. O dilediğini öldürmekte dilediğini hapsetmekte dilediğine de işkence yapmakta serbesttir.

"Firavun'un kavminden önde gelenler demişlerdi ki: 'Sen, Musa'yı ve kavmini yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilahlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın?' (Firavun onları yatıştırmak için) demişti ki: 'Erkek çocuklarını öldüreceğiz,

141. 53/Necm, 52
142. 9/Hakka, 5
143. 26/Şuarâ, 151-152
144. 89/Fecr, 9-11

kadınlarını sağ bırakacağız. Şüphesiz ki biz, onların üzerinde kahredici bir güce sahibiz.' "[145]

"Demişti ki: 'Şayet benim dışımda bir ilah edinecek olursan, hiç şüphesiz, seni hapse atacağım.' "[146]

" 'Kuşkusuz, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kesip sonra da sizi topluca asacağım.' "[147]

Tuğyan toplumu zulmün keyfileştiği bir toplumdur. Zulmeden azgın azınlık, sessiz yığınlar ve zulme uğrayan mazlumların oluşturduğu bu toplum, ahlaksızdır. İnsanlar havaya bakıp ıslık çalarak yaşar, mazlumların sesini duymamak için gürültü kirliliği yapar. Her şeyi yüksek sesle icra eder. Eğlencesi, müziği, konuşması, gülmesi, sporu… hep yüksek sesledir. Bu, ahlaksızların, duymak istemediği sesleri bastırma yöntemidir. Ne ki vicdanlarının sesini bastırmak olanaksızdır. Onun için tuğyan toplumu, ahlaksızlığı yanında ser-hoş bir toplumdur. Tuğyan toplumu ilaçlarla, uyuşturucularla, alkolle yaşar. Tüm çabaları kendi vicdanlarından/fıtratlarından kaçmak içindir.

• Allah'ın Ayetlerine Karşı Tuğyan

"Semud (Kavmi), azgınlığı (tuğyanı) sebebiyle yalanladı. En bedbaht olanları harekete geçtiğinde, Allah'ın Resûlü onlara dedi ki: 'Allah'ın devesine ve onun su içme sırasına (riayet edin).' Onu yalanladılar ve (deveyi) kestiler. Rabbleri, günahları sebebiyle, köklerini kurutan bir azapla onları helak etti ve orayı dümdüz/yerle bir etti."[148]

Yüce Allah Semud'a ayet olarak bir deve yolladı ve onları deveyle imtihan etti.

" 'Ey kavmim! İşte bu (talep ettiğiniz) ayet/mucize, Allah'ın devesi! Bırakın onu, Allah'ın arzından (dilediği gibi dolaşıp) yesin. Sakın ona kötülükle dokunmaya kalkmayın. (Allah'ın) yakın azabı sizi yakalayıverir.' "[149]

145. 7/A'râf, 127
146. 26/Şuarâ, 29
147. 7/A'râf, 124
148. 91/Şems, 11-14
149. 11/Hûd, 64

Onlarsa Allah'ın ayetine karşı azgınlık sergilediler ve deveyi kestiler. Tuğyan toplumu Allah'ın ayetlerine karşı benzer tavırlar sergiler; ayeti inkârla, alayla, hakaretle karşılarlar. Tağuta kullukla cezalandırılmış İsrailoğulları,[150] Allah'ın ayetini alaya almışlardı:

"(Hatırlayın!) Hani Musa kavmine demişti ki: 'Allah, bir inek/sığır kesmenizi emrediyor.' Demişlerdi ki: 'Bizimle alay mı ediyorsun?' Musa: 'Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım.' demişti."[151]

Bir tuğyan toplumu olan Mekkeliler de Kur'ân'a karşı aynı tavrı takındılar.

"Kâfirler dediler ki: 'Kur'ân'ı dinlemeyin ve o okunurken (anlaşılmasın diye) sesler çıkarın. Umulur ki siz galip gelirsiniz.' "[152] [153]

Bireysel ve Toplumsal Tuğyanın Cezası

Allah'a karşı haddini aşan birey ve toplumun, dünya ve ahirette karşılaşacağı cezalar vardır.

– Allah (cc) onları tuğyanları içinde terk eder:

"(Hakikatte ise) Allah onlarla alay eder ve azgınlıkları (tuğyan) içinde bocalayarak (yaşamaları için) onlara mühlet verir."[154]

"İlk defa iman etmedikleri gibi (yine inanmasınlar diye) kalplerini ve gözlerini ters çeviririz. Ve onları azgınlıkları (tuğyan) içinde bocalar vaziyette bırakırız."[155]

150. "De ki: 'Size Allah katındaki cezası bundan daha kötü olan bir şeyi haber vereyim mi? Allah'ın lanet ettiği, ona karşı öfkelendiği, aralarından maymunlar ve domuzlar kıldığı ve tağuta kul eyledikleridir. Bunlar, (Allah katında) yerleri daha kötü ve dosdoğru yoldan sapmış olanlardır.' " (5/Mâide, 60)
151. 2/Bakara, 67
152. 41/Fussilet, 26
153. Kur'ân okunurken lağv etmek/sesler çıkarmak, müşriklerin ortak özelliklerindendir. Vahye karşı çıkarılan bu gürültüler, zamana ve mekâna göre farklılık gösterse de amaç değişmemektedir: İnsanların vahyi anlamasına ve onunla hayat bulmasına engel olmak.

Bu, bazen Kur'ân okuyan davetçiye saldırıp, onun sesini kısmaya çalışarak (41/Fussilet, 26; 72/Cin, 19), bazen Kur'ân'a iftira ederek (8/Enfâl, 31; 16/Nahl, 103), bazen efsane ve masallar okuyup toplumu Kur'ân'dan alıkoyarak (31/Lokman, 6), bazen sihir gibi göz boyayan vesilelerle insanları oyalayarak yapılmaktadır (7/A'râf, 113-116).

Günümüzde müzik, göz boyayan dijital ekranlar, dinden kopuk sanat, Kur'ân'ın anlaşılmaz olduğunu söyleyen gelenek, onu modern çağın tasdikçisi kabul eden akımlar, vahye davet eden müminlerin sesini kısmaya çalışan rejimler, Kur'ân anlaşılmasın diye koparılan gürültü örnekleridir.
154. 2/Bakara, 15
155. 6/En'âm, 110

– Yüce Allah onların tuğyanını arttırır:

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Tevrat, İncil ve Rabbinizden size indirileni (içindekilerle amel edip) ayakta tutmadıkça hiçbir şey üzere değilsiniz.' Andolsun ki Rabbinden sana indirilen (bu Kur'ân), onların birçoğunun azgınlık (tuğyan) ve küfürlerini arttıracaktır. Kâfirler topluluğu için üzülme!"[156]

Münafık, Ehl-i Kitap veya müşrik… Yüce Allah azgın toplumlara bir ceza olarak, onların azgınlıklarını arttırır ve azgınlık içinde bocalar vaziyette bırakır. Çoğu zaman, okunan şer'i ayetler, müşahede ettikleri kevnî ayetler ve uğradıkları imtihanlar onları iyice azdırır. Hiç şüphesiz bu, İlahi bir cezadır.

– Yüce Allah tuğyan ehlini helak eder:

"Semud, azgınlıkları (tuğyanları) sebebiyle helak edildi."[157]

"Onlar ki beldelerde azıp (tağutlaştılar). Orada fesadı arttırdılar. Rabbin, onların üzerine azap kamçısını yağdırdı."[158]

– Cehennem tağutlar için barınaktır:

"Şüphesiz ki cehennem, (müşriklerin gözetlendiği) bir gözetleme yeridir. Azgınlaşıp (tağutlaşan) haddi aşanların dönecekleri yerdir."[159]

"İşte böyle… Hiç kuşkusuz, haddi aşanlar için en kötü dönüş yeri vardır. Cehennem… Oraya girecekler. Ne kötü bir yataktır o."[160]

– Ateşte tartışma

"Bu, sizin yalanladığınız (her şeyi birbirinden ayıracak olan) 'fasl' günüdür. Zulmedenleri, (onlarla aynı amelleri yapan) eşlerini ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerini toplayın bir araya! Onları cehennemin yoluna sürün. Onları durdurun, çünkü onlar sorgulanacaklardır. Ne oldu size? Neden birbirinize yardım etmiyorsunuz? (Hayır!) Bilakis onlar, bugün teslim olmuşlardır. Birbirlerine yönelmiş vaziyette karşılıklı soruşurlar. (Saptırıcı liderlere derler ki:) 'Şüphesiz ki sizler, bize sağdan

156. 5/Mâide, 68
157. 69/Hakka, 5
158. 89/Fecr, 11-13
159. 78/Nebe, 21-22
160. 38/Sâd, 55-56

gelip yanaşıyordunuz.' (Liderler) dediler ki: '(Hayır, öyle değil!) Bilakis, siz iman etmiş değildiniz. Bizim sizler üzerinde hiçbir otoritemiz yoktu. (Sizi bir şeye zorlamadık.) **Bilakis siz, azgın (tuğyan) bir topluluktunuz.**' "[161]

Saptırıcı liderler ateşe sürükledikleri toplumu "tağut/azgın" olmakla suçlarlar. Ve bir tağutun toplumu saptırması için toplumun da tağutlaşmış olması gerektiğini belirttiler. Azgınlaşmamış bir toplum azgın yöneticilerin peşinden gitmez.

– Her kavim tağutunun peşinden cehenneme sürüklenir.

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir defasında bazı insanlar, 'Ey Allah'ın Resûlü, biz Rabbimizi görecek miyiz?' dediler.

Allah Resûlü (sav), 'Önünde görmeye engel hiçbir bulut yok iken Güneş'i görme konusunda itişip kakışarak bir sıkıntıya düşer misiniz?' diye sordu.

Sahabe, 'Hayır, Ey Allah'ın Resûlü' dediler.

Resûlullah (sav) tekrar, 'Önünde görmeye engel hiçbir bulut yokken ayın on dördüncü gecesi onu görme hususunda itişip kakışmak sureti ile sıkıntıya düşer misiniz?' buyurdu.

'Hayır, Ey Allah'ın Resûlü' dediler.

Resûlullah (sav) şöyle dedi: 'İşte şüphesiz ki sizler onu Kıyamet Günü'nde bu şekilde apaçık olarak sıkışmaksızın göreceksiniz. Allah bütün insanları bir araya toplayacak ve 'Her kim neye ibadet ediyor idiyse onun ardına düşsün.' buyuracak. Artık Güneş'e ibadet etmekte olan Güneş'in peşine düşecek, Ay'a ibadet eden Ay'ın peşine düşecek. **Tağutlara tapmakta olanlar da onların ardına düşecektir.** Yalnız bu ümmet, içlerinde münafıkları da olduğu hâlde yerinde durup kalacaktır.' "[162]

161. 37/Saffât, 21-30
162. Buhari, 6573; Müslim, 182

Ulemanın Tağut Tanımı

İlk dönem müfesirlerinden başlamak üzere âlimlerimiz tağutu tanımlamışlardır. Bu tanımlardan bazısı şöyledir:

"İmam Taberi (rh), Bakara Suresi'nin 256. ayetinin tefsirinde tağutu tarif ederken şöyle der:

'Tefsir ehli tağutun manasında ihtilaf etti.

Şeytan diyenler; Ömer'den, Mücahid'den, Dehhak'tan, Suddî'den nakleder.

Sihirbaz diyenler, Ebu'l Aliye'den nakleder.

Kâhin diyenler, Said ibni Cübeyr ve İbni Cüreyc'den nakleder.'

İmam Taberi (rh), bu görüşleri naklettikten sonra şöyle der: 'Bana göre tağut, Allah'a (cc) karşı haddini aşıp, Allah'ın dışında ister tağutun zorlamasıyla ister insanların isteğiyle ibadet edilen her şeydir. Allah'ın dışında ibadet edilen bu varlığın insan, şeytan, put veya herhangi bir şey olması hiç fark etmez.'[163]

Zâdu'l Mesîr'de İbnu'l Cevzî şu görüşü aktarır: 'Putların önünde duran ve insanları saptırmak için putlar adına konuşanlardır.'[164]

İbni Kesîr (rh) şunu aktarır: 'Tağut, insan suretindeki şeytandır. İnsanlar (anlaşmazlık durumunda) ona muhakeme olurlar. Onların işini elinde bulunduran liderdir.'[165]

İbni Kayyım El-Cevziyye (rh), tağutu şöyle tanımlar: 'Tağut, kendisine ibadet edilme, bağlanılma ve itaat edilmede haddini aşan kul demektir. Her kavmin, Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün (sav) dışında kendisine muhakeme oldukları, ibadet ettikleri, Allah'tan delil olmadığı hâlde tabi oldukları şey onların tağutudur. İşte bunlar âlemin tağutlarıdır. Sen bu tağutları ve insanların hâlini düşünecek olursan göreceksin ki insanların çoğu Allah'a değil tağuta ibadet eder. Allah'a ve Resûl'üne değil tağuta muhakeme olur. Allah ve Resûl'üne değil tağutlara ibadet edip tabi olurlar…'[166]

163. Tefsîru't Taberî, 5/417-419, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri
164. Zâdu'l Mesîr, 1/419, Nisâ Suresi, 51. ayetin tefsiri
165. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/294, Nisâ Suresi, 51. ayetin tefsiri
166. İ'lâmu'l Muvakki'în, 1-2/85

İbni Kesîr, Nisâ Suresi'nin 60. ayetinde tağutu şöyle tanımlar:

'Bu ayet, Kitap ve sünneti bırakıp da bunların dışındaki batıl şeylere başvurmak isteyenleri yerer. Ayetteki tağuttan kasıt da budur.'[167]

Seyyid Kutup, Mâide Suresi 60. ayetin tefsirinde tağutu şöyle tanımlar:

'Tağut; otoritesini Allah'tan almayan her türlü yönetim, uygulamasını onun şeriatına dayandırmayan her iktidar, hakka tecavüz eden her türlü düşmanlıktır. Allah'ın otoritesine, ilahlığına ve hâkimiyetine tecavüz ise, düşmanlığın en iğrenci, azgınlığın en şiddetlisi, anlam ve söz olarak da tağutun kapsamına en çok girendir.'[168]

Bakara Suresi 256. ayetin tefsirinde ise şöyle der:

'Tağut, tuğyan, azgınlık kökünün anlamdaşıdır. Sağduyuya ters düşen, gerçeği çiğneyen, Allah'ın kulları için çizdiği sınırı aşan düşünce, sistem ve ideoloji anlamına gelir. Bu düşüncenin, sistemin ve ideolojinin Allah'a inanmaktan, O'nun koyduğu şeriatından kaynaklanan bağlayıcı bir kuralı bulunmaz. İlkelerini Yüce Allah'ın direktiflerine dayandırmayan her sosyal sistem, Yüce Allah'ın buyruklarından kaynaklanmayan her kurum, her düşünce, her edep kuralı ve her gelenek bu kavramın kapsamına girer.'[169]

Mevdudi, ayetin tefsirinde şu açıklamayı yapar:

'Arapça tağut kelimesi, sözlük anlamı ile sınırları aşan herkes için kullanılır. Kur'ân bu kelimeyi Allah'a isyan eden, Allah'ın kullarının maliki ve hâkimi olduğunu iddia eden ve onları kendi kulu olmaya zorlayan kimse için kullanır.'[170]

Bu tanımlardan ne anlıyoruz?

Tağut, haddini aşan, kul olduğunu unutan, kendinde İlahi sıfatlar gören ya da insanların, hadlerini aşarak İlahi sıfatlar yüklediği ve ilahlaştırdığı her şeydir.

167. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/305, Nisâ Suresi, 60. ayetin tefsiri
168. Fî Zılâl-il Kur'ân, 4/321, Mâide Suresi, 60. ayetin tefsiri
169. age. 2/47, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri
170. Tefhîmu'l Kur'ân, 1/202, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri

Şeytana tağut denmiştir: Çünkü o, insanları Allah'tan (cc) başkasına ibadet etmeye çağırır. Her türlü şirkin ve masiyetin, haddi aşmanın sebebi odur.

Kâhine tağut denmiştir. Çünkü o, gaybı bildiğini iddia etmektedir. Gaybı bilmek Allah'ın (cc) sıfatıdır.

Sihirbaza tağut denmiştir. Çünkü o, insanlara fayda ve zarar verdiğini, olanı yok edebildiğini, olmayanı da var ettiğini iddia eder. Bunların tümü Allah'ın (cc) sıfatıdır.

Allah'ın (cc) dışında ibadet edilen taş, ağaç, put, yatır gibi hususlara da tağut denmiştir: Çünkü ibadet yalnızca Allah'a (cc) yapılır.

Putlar adına konuşan ve insanları saptıran din bezirgânlarına tağut denmiştir. Çünkü onlar, vahye dayanmadan konuşmakta, insanları saptırmakta ve putları Allah adına meşrulaştırmaktalardır. Dinin sınırlarını belirlemek Allah'a (cc) aittir.

İnsanların arasında İslam şeriatına dayanmaksızın hükmeden şahıs ve kurumlara tağut denmiştir. Çünkü hükmetmek Allah'ın (cc) sıfatıdır.

Görüldüğü gibi selefimiz, tağutu tanımlamak yerine, yaşadıkları dönemin yaygın tağutlarını tanıtmıştır. Misalen, 'Kâhin tağuttur.' demişlerdir. Bunun nedenini bilmek zorundayız. Aksi hâlde, kâhinlerin tağut olduğunu kabul eder; medyumun, falcının, cinci şarlatanın… tağut olduğunu anlamayabiliriz. Kâhinin tağut olması, onun gaybı bilme ve gaybdan haber verme iddiasındandır. Bu, onun haddini aşması ve Allah'a ait bir sıfatı kendinde görmesindendir. İsimler, mekânlar, üsluplar değişse de gaybdan haber verdiğini iddia eden herkes tağut olur."[171]

Tağuta Karşı Sorumluluklarımız

Yüce Allah, tağuta karşı biz muvahhidlere iki sorumluluk yüklemiştir. Bu sorumlulukları yerine getirmeyenin iman etmemiş olacağını, şayet bir iman iddiası varsa iddiasında yalancı olduğunu haber vermiştir. Bu sorumlulukların ilki; tağutu red/inkâr, Kur'ân'ın ifadesiyle "El-Kufru bi't tağut"tur. İkincisi; tağuttan uzak durmak, Kur'ân'ın ifadesiyle tağuttan içtinabtır.

171. Lailaheillallah, s. 81-84

- **Tağutu Red/İnkâr**

"Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[172]

Yüce Allah, kopması olmayan sağlam kulpa (urvetu'l vuska) tutunmak için tağutu reddetmeyi ve Allah'a imanı şart koşmuştur. Arap dilinde şart, yerine getirilmediğinde şart koşulanın geçersiz olduğu şeydir. Örneğin biz, "Namaz için abdest şarttır." dediğimizde abdestsiz kılınan namazın batıl/geçersiz olduğunu söylemiş oluruz. Hâliyle tağutu reddetmeyen, kopması olmayan sapasağlam kulpa tutunmamıştır.

"Urvetu'l Vuska" sahabeden İbni Abbas (ra) ve tabiinden Said ibni Cubeyr (rh) tarafından "Lailaheillallah" olarak tefsir edilmiştir. Tabiin müfessirlerinden Mücahid (rh) iman, Suddî (rh) İslam olduğunu söylemiştir.[173] Bu açıklamalar lafızda farklılık arzetse de özde aynı noktaya işaret eder: Urvetu'l Vuska; kişinin Rabbiyle arasındaki bağdır. İslam dininin olmazsa olmazı, dine girişin vesilesidir. Kişinin Lailaheillallah, iman ve İslam ehlinden olması için gerekli olan şeydir. Bir diğer ifadeyle kişiye muvahhid, mümin veya Müslim ismi vermek için gerekli olan şeydir. Sözün özü; bir insan tağutu reddetmeden İslam dairesine giremez, muvahhid bir kul olamaz. İleride açıklayacağımız gibi insanlar ya Allah'a ya tağuta kuldur; ya Allah'a dost ya tağuta dosttur; ya Allah'a iman etmiş ya da tağuta iman etmiştir… Bunun ortası yoktur. Tağutu reddetmeyen ona iman edip ona kul olmuştur.

"Tağutu inkâr etme şartına Resûlullah da (sav) birçok defa dikkatleri çekmiştir:

'Kim 'Lailaheillallah' der ve Allah'ın dışında ibadet edilenleri inkâr ederse onun canı ve malı haram olmuştur. Hesabı da Allah'adır.'[174]

'İslam beş şey üzerine bina edilmiştir: Allah'a ibadet edip O'nun dışında ibadet

172. 2/Bakara, 256
173. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 1/523, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri
174. Müslim, 23

edilenleri inkâr etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, hacca gitmek ve Ramazan orucu tutmak.'[175]

Tağutu inkâr etmek, Allah'a (cc) iman etmekten önce gelir:

Biz, Kelime-i Tevhid'i söylerken önce 'La ilahe' diyoruz. Allah'ın (cc) dışında ibadet edilen tüm sahte ilahları reddediyor, tüm tağutları inkâr etmiş oluyoruz. Sonra 'illa Allah' diyerek, ilahlığı Allah'a ispat ediyor ve yalnızca O'na kulluk edeceğimizi ilan ediyoruz. Yani önce tağutu inkâr ediyor, sonra Allah'a iman ediyoruz.

Bakara Suresi'nin 256. ayetinde de aynı üslubun olduğunu görüyoruz. Tağutu inkâr şartı, Allah'a iman şartından önce zikrediliyor. Hiç şüphesiz bu, tağutu inkâr meselesinin Allah (cc) katındaki değerini ve önemini gösterir. Allah katındaki öneminin yanında iki sebep daha zikredebiliriz:

Tağut inkâr edilmeden Allah'a (cc) iman etmek, batıldır. Çünkü o iman, içinde şirk olan, zulüm bulaştırılmış bir imandır. Allah'a imanın geçerli olması için, o imanın şirkten arınması şarttır. Tağut, kendisine ibadet edilen, yani Allah'a şirk koşulan varlıktır. Onu inkâr etmeyen, Allah'ın varlığına inansa da O'nun birliğine ve yalnızca O'nun ibadeti hak ettiğine inanmış olmaz. İbadet hakkını, yani ilahlığı, Allah (cc) ve tağutlar arasında bölüştürmüş olur.

Tarih boyunca insanlar, Allah'a (cc) imanı, Allah'ın varlığına iman olarak anlamış; O'nun var olduğuna ve yaratıcı olduğuna inanmıştır. Ancak ibadeti hak edenin yalnızca O olduğunu kabullenememiş, Allah (cc) ile aralarına aracılar kılmıştır. Resûller gelip, onları tağutu inkâr etmeye ve Allah'a iman etmeye davet edince de karşı çıkmışlardır.

Bu nedenle Allah (cc), asıl problemi öne almıştır. Resûllerin davetini doğru anlasınlar; resûllerin, Allah'ın varlığına değil, ibadeti hak edenin bir tek kendisi olduğuna davet ettiğini bilsinler istemiştir. Tağutu inkâr etmek öne alındığı için de müşrikler bu daveti duyar duymaz karşı çıkmış, dinlemeye ve anlamaya dahi yanaşmamışlardır."[176]

175. Buhari, 8; Müslim, 16
176. Lailaheillallah, s. 79-81

• Tağuttan İçtinab Etmek/Uzak Durmak

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[177]

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele."[178]

"Her tağutun, kendisiyle tağutlaştığı ve insanları kendisine ibadet ettirdiği alanlar vardır. Mümin, tağuttan ve ona ibadet edilen araçlardan teberrî ve içtinab etmelidir. İçtinab, 'cenb' kökünden gelir. Kenar, yan, taraf gibi anlamları vardır. Tağuttan içtinab etmek, onu hayatın bir tarafına, kendimizi öte tarafına koymaktır. Yolların ve safların net şekilde ayrılmasıdır.

Tağuttan ve onun kendisiyle tağutlaştığı kurumlarından uzaklaşmazsak, yolları ve safları netleştirmezsek, tağuttan sakınmış ve içtinab etmiş olmayız. Tağutu fikirsel olarak reddetmek ve onu tekfir etmek yeterli değildir. Bu, sorumluluğun bir parçasıdır. Bu sebeple sözlü teberrîyi, fiilî teberrî izlemeli ve resûllerin yoluna uyulmalıdır."[179]

Tağuta Karşı Sorumluluğunu Yerine Getirmeyenler

Tağutu inkâr etmeyen ve ondan uzak durmayan kimse iman etmemiş, tevhid dairesine girmemiştir. O, Lailaheillallah dese, tüm resûllere ve onlara indirilen kitaplara inandığını iddia etse de onun imanı zandan ibarettir, geçersizdir.

"Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister."[180]

---

177. 16/Nahl, 36
178. 39/Zümer, 17
179. Lailaheillallah, s. 122-123
180. 4/Nisâ, 60

Yüce Allah bir grup insanın Nebi'ye ve Nebi'den (sav) önce indirilenlere iman iddiasında olduğunu, ancak onların imanının zandan ibaret olduğunu haber veriyor. Yani karşımızda kendi inancına göre mümin, muvahhid bir kul var. Allah indinde ise imanı boşa gitmiş, faydasız… Bunun nedeni: "…inkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar." Demek ki tağutu inkâr ile emrolunan insan bunu yerine getirmez ve tağuttan içtinab etmezse onun imanı zandan ibarettir.

Bu hakikatin yanında Yüce Allah tağutu reddetmeyen ve ondan uzak durmayanları üç ayrı sıfatla nitelemiştir:

- **Tağuta İman Edenler**

"Bir insan ya Allah'a iman edip tağutu inkâr eder ya da tağuta iman edip Allah'ı (cc) inkâr eder. Bunun ortası yoktur:

'Kendilerine Kitap'tan pay (ilim) verilen kimseleri görmedin mi? **Onlar cibte ve tağuta iman ediyorlar** ve kâfirler için: 'Bunlar, müminlerden daha doğru bir yol üzeredir.' diyorlar.'[181]

Tağuta iman edenler, onu inkâr etmeyen ve onun safında yer alan herkestir. Bu kimselerin 'Ben tağuta iman ettim.' demesine gerek yoktur. Tağutu reddetmeyen kişiler, bu durumu nasıl isimlendirirse isimlendirsin, şeriat nezdinde tağuta iman etmiştir. Zira ayetin haklarında indiği kimseler Ehl-i Kitab'ın kanaat önderleri ve âlimleridir. Onlar tağuta iman etme töhmetini asla kabul etmezler. Ancak fiilen tağutu inkâr etmedikleri için, İslam, onları tağuta iman etmekle suçlamıştır.

Yukarıdaki ayet, tağuta iman edenlerin değişmez bir vasfını ifşa etmiştir. O da kâfirleri müminlere tercih etmek, kâfirlerin daha doğru bir yol üzere olduğunu iddia etmektir.

Kâfirlerin yolunu müminlerin yoluna tercih etmek, onların dertlerini müminlerin dertlerine öncelemek, onların metodunu müminlerin metodunun önüne geçirmek aynı sıfatın farklı tezahürleridir."[182]

181. 4/Nisâ, 51
182. Lailaheillallah, s. 136-137

- **Tağutun Dostları**

"Allah, iman edenlerin Velisidir/dostudur. (Bu dostluğunun bir tecellisi olarak) onları (küfrün, şirkin) karanlıklarından (tevhidin ve imanın) aydınlığına çıkarır. **Kâfirlerin velileriyse/dostlarıysa tağuttur**. Onları (iman ve tevhidin) aydınlığından (küfrün ve şirkin) karanlıklarına çıkarırlar. Bunlar, ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[183]

Kişi Allah'ı (cc) dost edinmiyorsa tağutu dost edinmiştir. Tağut kendisini dost edinenleri iman ve tevhidin aydınlığından şirk ve masiyetin karanlıklarına çıkarır. Tağuta dost olanların özelliği, tercihlerinde görülen sapkınlık ve ölçüsüzlüktür. Zira onların dostu tağuttur, tüm iş ve yönelişlerinde onları saptırmaktadır.

- **Tağutun Kulları**

"De ki: 'Size Allah katındaki cezası bundan daha kötü olan bir şeyi haber vereyim mi? Allah'ın lanet ettiği, ona karşı öfkelendiği, aralarından maymunlar ve domuzlar kıldığı ve tağuta kul eyledikleridir. Bunlar, (Allah katında) yerleri daha kötü ve dosdoğru yoldan sapmış olanlardır.' "[184]

Yüce Allah azgınlıkları ve emrolundukları hâlde tağutu reddetmemeleri nedeniyle Ehl-i Kitab'ı cezalandırmıştır. Onlara lanet etmiş, öfkelenmiş, bir kısmını domuz ve maymuna çevirmiş, bir kısmını da tağutlara kul kılmıştır. Bu, İlahi bir cezadır: Yüce Allah tağutu reddetmeyen ve ondan içtinab etmeyenleri tağuta kul kılar!

Üç Ayetten Elde Edilen Fıkıh

Tağuta karşı sorumluluğunu yerine getirmeyenlere dair okuduğunuz üç ayet; dikkat çekici bir hükme işaret eder:

Üç ayet de Ehl-i Kitap hakkındadır. Yani Allah'a, peygambere, kitaba, ahirete... inandığını söyleyen; namaz kılıp oruç tutan; şirki, tağutu ve putperestliği reddettiğini iddia eden insanlar hakkındadır. Bugün tahrife uğramış Tevrat'ta dahi şu hükümler mevcuttur:

"...Benden başka tanrın olmayacak. Kendine yukarıda gökyüzünde,

183. 2/Bakara, 257
184. 5/Mâide, 60

aşağıda yeryüzünde ya da yer altındaki sularda yaşayan canlıya benzer herhangi bir put yapmayacaksın. Putların önünde eğilmeyecek onlara tapmayacaksın."[185]

"... Bugün size verdiğim buyrukları aklınızda tutun. Onları çocuklarınıza belletin. Evinizde otururken, yolda yürürken, yatarken, kalkarken onlardan söz edin. Bir belirti olarak onları (buyrukları) ellerinize bağlayın, alın sargısı olarak takın. Evlerinizin kapı sövelerine, kentlerinizin kapılarına yazın ..."[186]

Yani şirkten ve putlardan/tağutlardan sakınmak; onların her gün okuduğu, çocuklara ezberlettiği, muska gibi ellerinde ve alınlarında taşıdığı, levhalar hâlinde her yere astığı bir şeydir. Buna rağmen Yüce Allah onlara müşriklikle, putperestlikle ve tağuta kulluk etmekle hükmetmiştir.

Bugün bir Yahudi'yi şirk veya tağuta iman etmekle/kullukla suçlarsanız, bunu bir hakaret kabul eder ve bir Müslim'in bu suçlama karşısında muhtemel tepkisini gösterir. Hiçbir Yahudi "Ben tağuta kulum veya tağuta dostum veya tağuta iman ettim." demez. Demek ki; bir insan ilkesel olarak tağutu reddetse bile, hakikatte tağutu reddedip ondan içtinab etmiyorsa tağuta kulluktan kurtulmaz.

Yahudiler bir yandan Allah'a iman iddiasında olan diğer yandan tağuta kulluk eden insanlardır. Oysa bu ikisi bir araya gelmesi mümkün olmayan iki zıttır. Bugün de durum pek farklı değildir. İnsanlar, Allah Resûlü'nün haber verdiği gibi adım adım Yahudi ve Hristiyanlara uymuştur. Allah'a imanla tağuta kulluğu bir arada götürmeye çalışmışlardır.

Ebu Said El-Hudri'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.' buyurdu.

Biz, 'Ya Resûlullah! Bu ümmetler Yahudilerle, Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Resûlullah (sav), 'Başka kim olacak?' buyurdu."[187]

185. bk. Tesniye, 5:7-9
186. Tesniye, 6:6-9
187. Buhari, 7320; Müslim, 2669

"Günümüzde Müslümanlık iddiasında bulunanların birçoğu bu bakımdan profan/bölmeli bir kafa yapısına sahip bulunmaktadır. Bu kimseler, bir yandan Allah'a iman ettikleri iddiasında bulunurken, diğer yandan İslam'ın açıkça emrettiği ve yasakladığı şeylere ters düşebilmekte ve tağutların yasalarına kabulleri arasında yer verebilmektelerdir. Oysa bir kalpte hem imana, hem de küfre yer verilmesi İslam'a göre açık bir paradoks, gerçek bir çelişkidir. 'Yoksa siz Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden bunu yapanın cezası, dünya hayatında rezil ve rüsvaylıktır. Kıyamet Günü'nde de azabın en şiddetlisine itilirler. Allah, yaptıklarınızı bilmez değildir.'[188]

Bir kalpte hem iman ve hem de aynı zamanda küfür bulunamaz. Bu iki olgu, ateş ile barut gibi yan yana bulunamazlar. Birisinin yerleştiği kalpte bir diğerine yer yoktur. Mümin, kâfir ve münafıktan farklıdır; kendisine İslam ile beraber bir veya birkaç dünya görüşünden veya ideolojiden sentezler yapan, bukalemun bir şahsiyete sahip olamaz. Çünkü tevhidi şirkten farklı kılan; başka felsefelere, herhangi bir dünya görüşüne veya ideolojiye ihtiyaç duymaması, müminin bütün bir hayatını kuşatan yetkin bir inanç, bir pratik, kısacası bir sistem, bir yaşam biçimi olmasıdır. Bugün beşeriyet, Tevhid dininden uzaklaşarak, yeryüzünde egemen olan tağutların dinine sapmış oluyor. Müslümanlık iddiasında bulunan yığınların Allah'a değil; tağutlara ibadet ettikleri su götürmez bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle Kur'ân'ı öğrenmek, manasının derinliklerine dalmak ve onu pratik hayatına indirgemek isteyen her müslümanın, tağut kavramının gerçek anlamını kavraması ve kavradığı tağutu tüm kuralları ve kurumlarıyla birlikte reddetmesi, bu reddi davranışıyla göstermesi itikadi bir sorumluluktur."[189]

Tağuta Ancak Tuğyanda Olan Tabi Olur

Tağutu reddetmeyen ve ondan içtinab etmeyen; ona kulluk etmek, ona iman etmek ve onu dost edinmek durumundadır. Tağuta ancak onun gibi tuğyan içinde, azgın bireyler/toplumlar tabi olur. Zira bu, Yüce Allah'ın yasasıdır. Salih insanlar salihlere, facir insanlar facirlere tabi olur; her insan, tiynetine uygun hareket eder.

---

188. 2/Bakara, 85
189. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, 9/797-798

"De ki: 'Herkes tıynetine/mizacına/meşrebine uygun hareket eder. Rabbiniz kimin daha doğru yolda olduğunu en iyi bilendir.' "[190]

Mekke'nin temiz fıtratlı insanları Muhammed'e (sav) uyarken, azgın/sapkın kimseler şairlere tabi olur.

"Şairlere ise azgınlar uymaktadır."[191]

İbrahim'in (as) ifadesiyle söyleyecek olursak; her insan tabi olduğundandır, onun bir parçasıdır:

" ... Bana uyan, hiç şüphesiz bendendir ... "[192]

Bu nedenle tağuta tabi olanlar, Kıyamet Günü'nde, tabi oldukları tağutlarla tartışır ve şöyle derler:

"Birbirlerine yönelmiş vaziyette karşılıklı soruşurlar. (Saptırıcı liderlere derler ki:) 'Şüphesiz ki sizler, bize sağdan gelip yanaşıyordunuz.' "[193]

Tağutu kendilerine sağdan gelmekle, sağdan yanaşarak aldatmakla suçlarlar. Tağutların sağdan yanaşmasıyla ilgili Kur'ân ve sünnette net bir açıklama yoktur. Dolayısıyla Kur'ân'ın indiği ortamda insanların bu kelimeye yüklediği anlamı bilmek zorundayız. Onlar bu ayete dair Allah Resûlü'ne soru sormadığına göre, sağdan yaklaşmak ifadesini biliyor, anlıyorlardı. Araplar "yemin/sağ" kelimesini güç/kuvvet, hayır ve güven anlamında kullanır.

İlk dönem tefsir imamları da bu üç anlamı esas alarak ayeti açıklar:[194]

- Güç ve kuvvetle bizi boyunduruk altına alıyor, kendinize tabi kılıyordunuz. (Bu, İbni Abbas'tan nakledilmiştir.)
- Din cihetiyle bize yaklaşıyor, gerçek dinin bizi saptırdığınız şey olduğunu iddia ediyordunuz. (Bu Mücahid, Dahhak, Mukâtil ibni Süleymân'dan nakledilmiştir.)
- Size güvendiğimiz noktadan bize yaklaşıyordunuz. (İbni Abbas'tan nakledilmiştir.)

190. 17/İsrâ, 84
191. 26/Şuarâ, 224
192. 14/İbrahîm, 36
193. 37/Saffât, 27-28
194. Muvsûatu'l Tefsîri'l Me'sûr, 18/573-575, 65271-65282 No.lu rivayetler

Subhanallah! Yüce Allah tek bir kelime kullanarak, insanoğlunun yöneten ile yönetilen ilişkisini, dinî/siyasi otorite anlayışını özetlemiştir. Geçmişte ve bugün tüm tağutlar; kuvvet kullanarak, gerçek dini kendilerinin temsil ettiğini söyleyerek ve halkın güvenini kazandıkları vatan millet edebiyatı yaparak insanları yönetmiyor mu? İşte Firavun! Kur'ân'ın siyasi tuğyana örnek verdiği bu yönetici, mezkur yöntemlerin her birini kullanmıştır.

– Güç ve kuvvetle tehdit etmiştir.

"Onlara bizim katımızdan hakkı getirdiği zaman dediler ki: 'Onunla beraber iman edenlerin erkek çocuklarını öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın.' Kâfirlerin hilesi mutlaka boşa çıkacaktır."[195]

– Gerçek dini temsil ettiğini iddia etmiştir:

" ... Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum."[196]

– Vatan millet edebiyatı yapmıştır:

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[197]

Evet, tağutlar topluma sağdan yanaşır. Bazen tehdit, bazen dini kullanarak ve bazen de vatan millet edebiyatıyla onları aldatır, kendilerine tabi kılarlar. Tabileri olan toplum da Kıyamet Günü'nde onları bununla suçlar.

Ancak tağutlar bu suçlamaya şu cevabı verirler:

"(Liderler) dediler ki: '(Hayır, öyle değil!) Bilakis, siz iman etmiş değildiniz. Bizim sizler üzerinde hiçbir otoritemiz yoktu. (Sizi bir şeye zorlamadık.) Bilakis siz, azgın (tuğyanda) bir topluluktunuz.' "[198]

Cevap açıktır: Biz, size sağdan yanaşmış olsak da, bize tabi olmanızın asıl nedeni bu değildir. İman etmediğiniz ve azgın/tuğyan içinde bir toplum

195. 40/Mü'min (Ğafir), 25
196. 40/Mü'min (Ğafir), 26
197. 7/A'râf, 123
198. 37/Saffât, 29-30

olduğunuz için bize tabi oldunuz! Zira azgın toplumlar azgın liderlere tabi olur…

Sonuç: Sağdan yanaşıp saptıran da azgınlığı nedeniyle sapıtan da aynı akıbete uğrar:

" 'Rabbimizin (azap) sözü/hükmü üzerimize hak oldu. Şüphesiz ki biz, (azabı) tadanlarız. Sizleri azdırıp (bu hâle düşürdük). Çünkü bizler de azgın kimselerdik.' Onlar, o gün azapta ortaklardır. Biz, suçlu günahkârlara böyle yaparız işte."[199]

Tağut Tarafından Aldatılmak Mazeret Değildir!

Tağut tarafından aldatılmak bir mazeret değil, bir suçtur. Bu nedenle Allah (cc), aldatan/saptıran tağutu da azdırdığı toplumu da aynı cezaya çarptırmıştır. Bu, Kur'ân'ın en açık hükümlerinden biridir:

"Kendisine tabi olunan (dinî ve siyasi liderler) tabi olanlardan teberrî edip uzaklaştıklarında ve azabı gördüklerinde aralarındaki (dostluk, akrabalık, ticari, dinî tüm) bağlar kopmuş olacaktır. Tabi olanlar diyecekler ki: 'Keşke bir fırsatımız olsa da, onların bizden teberrî edip uzaklaştığı gibi biz de onlardan teberrî edip uzaklaşabilsek.' Bunun gibi, Allah pişmanlık vesilesi olan amellerini onlara gösterecek! Ve onlar ateşten çıkacak değillerdir."[200]

"Hepsi beraber Allah'ın huzuruna çıkarlar. (Tağutlar tarafından sömürülüp fakirleştirilerek, işkence ve zorbalıkla onursuzlaştırılmış olan) mustazaflar, müstekbirlere derler ki: 'Biz (dünyada) sizin tebaanızdık. Şimdi siz, Allah'ın azabına karşı bizi koruyabilecek misiniz/bize bir faydanız olacak mı?' Diyecekler ki: 'Şayet Allah bizi hidayet etmiş olsaydı, biz de sizi hidayet edebilirdik. (Artık bir önemi yok.) İster (bu azaba) sabredelim, ister dövünüp yakınalım farketmez, bizim için kaçış yoktur.' "[201]

" 'Allah'a yemin olsun ki, bizler apaçık bir sapıklık içindeydik. Çünkü sizi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a denk tutmuş (O'nu sever gibi sizi sevmiş, O'ndan korkar gibi sizden korkmuş, O'na yönelir gibi size tevbe vermiş, O'ndan medet umar gibi sizin himmetinize sığınmış ve O'nun otoritesine boyun eğer gibi sizin yasalarınıza

199. 37/Saffât, 31-34
200. 2/Bakara, 166-167
201. 14/İbrahîm, 21

boyun eğmiştik). Bizi suçlu günahkârlardan başkası saptırmadı. (Şimdi) bize şefaat edecek kimse de yoktur. Ne de sıcak bir dost … Keşke dünyaya dönüşümüz mümkün olsaydı da, iman edenlerden olsaydık.' Şüphesiz ki bunda, (Allah'ın, dostlarına yardım edip düşmanları helak edeceğine dair) ayet vardır. Onların çoğu mümin değildir. Şüphesiz ki senin Rabbin, (evet,) O (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."[202]

"Yüzlerinin ateşte evrilip çevrileceği gün diyecekler ki: 'Keşke Allah'a itaat etseydik. Keşke Resûl'e itaat etseydik.' Diyecekler ki: 'Rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik. (Onlar da) bizi (doğru yoldan) saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük bir lanetle lanet et.' "[203]

"Kâfirler dediler ki: 'Bu Kur'ân'a da onun öncesinde gelmiş (Kitaplara da) inanmayız.' Sen, o zalimleri Rabblerinin huzurunda durdurulurken bir görseydin! Birbirlerine laf atarlar. Zayıf bırakılmış (mustazaflar), büyüklenen (müstekbirlere) derler ki: 'Siz olmamış olsaydınız biz, müminler olurduk.' Müstekbirler, mustazaflara derler ki: 'Hidayet size geldikten sonra, biz mi sizi ondan alıkoyduk? (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, suçlu günahkârlardınız.' Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) … (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"[204]

Bu, böyledir! Zira tevhid fıtrattır. Her insan tevhid bilgisini özünde, kalbinde, yüreğinde taşır. Tağutların aldatması ne kadar güçlü olursa olsun, Allah'ın varlığına ve birliğine delalet eden delillerden daha güçlü, daha etkili değildir.

"De ki: 'Tam/apaçık/en üstün/en etkili hüccet Allah'a aittir. Şayet dileseydi hepinizi hidayet ederdi.' "[205]

Ortada şirk ve tağuta kulluk varsa insanın kendi özüne yabancılaşması

---

202. 26/Şuarâ, 97-104
203. 33/Ahzâb, 66-68
204. 34/Sebe', 31-33
205. 6/En'âm, 149

söz konusudur. Hiç kimse fıtrata ihanet etmeden tağutların köpük misali hüccetlerine aldanmaz.

“ ... (Batıl) köpük (misali) atılır gider ... ”[206]

Bunun en açık delili Ehl-i Kitap’tır. Firavun onları tehditle, hileyle, mustazaflaştırarak tağuta tabi kılmıştı.

“Şüphesiz ki Firavun, yeryüzünde üstünlük tasladı. Oranın halkını gruplara ayırıp onlardan bir bölümünü mustazaflaştırıyor/güçsüzleştiriyor; erkek çocuklarını boğazlayıp, kadınlarını diri bırakıyordu. Çünkü o, bozgunculardandı.”[207]

Âlimleri onlara hakkı anlatmıyor, batıldan sakındırmıyordu. Zaten çoğu Allah’ın ayetlerini az bir paha karşılığında satıyor, hakkı gizliyordu.

“Şüphesiz ki bizim indirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti, insanlar için Kitap’ta açıkladıktan sonra gizleyenler (var ya!), bunlara Allah lanet etmektedir ve tüm lanet ediciler de lanet etmektedir.”[208]

“Onların birçoğunu günah, düşmanlık ve rüşvet/haram yemede (birbirleriyle) yarışırken görürsün. Yaptıkları ne kötü bir şeydir. Rabbanilerin ve din bilginlerinin onları günah olan sözden ve rüşvet/haram yemekten sakındırması gerekmez miydi? (Âlimlerin ve yöneticilerin iyiliği emredip, kötülükten alıkoyma görevini terk ederek) yaptıkları şey ne kötüdür.”[209]

İsrailoğulları’nın büyük çoğunluğu da zanna ve kuruntuya/kulaktan dolma bilgilere sahiptirler.

“Onların içinden Kitab’ı bilmeyen ümmiler vardır. (Kitab’a dair) birtakım emaniyye/kuruntuya/kulaktan dolma bilgiye sahiplerdir ve onlar yalnızca zannetmektelerdir.”[210]

Buna rağmen Yüce Allah onları mazur görmemiş, “tağutun kulları” olarak isimlendirilmiş, hem dünyada hem de ahirette onları cezalandırmıştır.

“De ki: ‘Size Allah katındaki cezası bundan daha kötü olan bir şeyi haber vereyim

206. 13/Ra’d, 17
207. 28/Kasas, 4
208. 2/Bakara, 159
209. 5/Mâide, 62-63
210. 2/Bakara, 78

mi? Allah'ın lanet ettiği, ona karşı öfkelendiği, aralarından maymunlar ve domuzlar kıldığı ve tağuta kul eyledikleridir. Bunlar, (Allah katında) yerleri daha kötü ve dosdoğru yoldan sapmış olanlardır.' "[211]

Tağut ve Ona Kulluk Edenlere Nasıl Bakmalıyız?

Tağut ve ona kulluk edenler, Allah nezdinde kâfirlerdir. Bu ismi onlara uygun gören Allah'tır... İslam, Allah'ın (cc) hükümlerine mutlak anlamda teslim olmaktır. Bu nedenle Allah'ın (cc) onlara verdiği isim, Müslimler tarafından da verilmelidir.

Tağutlar, bu konu üzerinde hassasiyetle dururlar. Tekfir ahkâmını sulandırmak ve insanları şer'i tekfirden sakındırmak için kiralık kalemleri, satılmış din adamlarını ve ekran vaizlerini seferber ederler. Bu da yetmezse kolluk kuvvetlerini ve yargıyı devreye sokarlar. Bunun bazı nedenleri vardır:

İlki, tağutların tekfir edilmesi; onlarla mücadelenin, onların şirk, zulüm ve sömürü düzenine itirazın ilk adımıdır. İnsanların, Allah'ın (cc) onlar hakkındaki hükmünü öğrendiğinde, onlara itaat etmeyeceğini, onların şirk, zulüm ve sömürü düzenine boyun eğmeyeceğini bilirler. Kim kâfiri sevip, ona itaat eder ki?

İkincisi, tağutun varlığı demek, insanlardan bir zümrenin kul olması, bir zümrenin de ilahlaşması demektir. İlahlaştırılan zümre; ayrıcalıklıdır, dilediğini yapar, koyduğu hiçbir kanun onu ve şürekâsını bağlamaz... Tağut ve şürekâsı bu imtiyazlarını kaybetmek istemezler. Onlara bu ayrıcalığı veren, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği unvanlarıdır. Toplum öyle şartlandırılmıştır ki, o unvanları duydukları an hazır ola geçmekte, emir erine dönüşmektedir. Oysa Allah, onlara tağut ismini vermiştir. Onların uyduruk unvanlarını yerle bir eden bir isim! Onlara Allah'ın (cc) verdiği isimle hitap etmek gerekir.

Tağutun tekfiri önemlidir. Çünkü tağutun tekfiri, ilk düğmenin iliklenmesi ya da bir binanın temeli gibidir. İlk düğme yanlış iliklendi mi, temelde problem oldu mu sona kadar hatalar tekrar eder. Tağutla mücadele, onun

211. 5/Mâide, 60

ve avanesinin tekfirine bağlıdır. Bu noktada kafa karışır, şüphe oluşur, yol netleşmezse sapkın bir mücadele anlayışı ortaya çıkar.

Tağutların bu konuyu saptırmak için gösterdiği özel çaba ve kiralık belamların yoğun şüpheleri nedeniyle bu konuyu biraz tafsilatlandıralım:

Tağutu Tekfir Etmenin Gerekliliği

• Tağutu Tekfir Etmek, Kelime-i Tevhid'in/İmanın Şartıdır

"Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[212]

Kelime-i Tevhid'e/Urvetu'l Vuska'ya tutunmanın şartı tağutu inkârdır/reddetmektir. Ayetteki orijinal ifadesiyle "tağuta küfretmek/el-kufru bi't tağut" itikadıdır. "Kufr" bir şeyin üzerini örtmek, onu yok saymak anlamındadır. Bunun İslam'daki karşılığı onun imanını yok saymak ve ona Allah'ın verdiği "kâfir" ismini vermektir.

Öneminden ötürü tağutu inkâr, Allah'a (cc) imandan önce zikredilmiştir. Kelime-i Tevhid'de de ayetteki üslubun benzerini görürüz. Önce "لا/La" denerek Allah'ın dışında ibadet edilen sahte ilahlar/tağutlar reddedilir. Sonra da Allah'a iman olan "İlla Allah" denir.

Rabbimiz, Ehl-i Kitab'ı İslam'a davet ettiğinde, onları dört asla çağırmıştır. Onlardan biri de yüz çevirenleri tekfir etmek, İslam kimliğini ortaya koymaktır.

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Gelin sizinle bizim aramızda ortak bir kelimede buluşalım: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabbler edinmeyelim.' Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: 'Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/ şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız.' "[213]

212. 2/Bakara, 256
213. 3/Âl-i İmran, 64

Allah (cc) ortak kelime için dört asıl zikretmiştir: Allah'a ibadet, hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak, insanların birbirini rabb edinmemesi ve bu ilkelerden yüz çevirenlere "Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz…" demek. "Ben Müslimim." demek, yüz çevirenin böyle olmadığını ilan etmektir. Hiç şüphesiz tağut, bu ilkelerin tümünden yüz çevirmiştir. İnsanları kendisine ibadete ve kendisini rabb edinmeye davet etmiştir. Ortak kelimenin gereği olarak İslam kimliğiyle karşısına çıkılması gereken ilk kişi de tağuttur.

• Tağutları Tekfir Etmek, Şirkten Beraatin Gereğidir

Bir insan, şirkten tevbe edip ondan teberrî etmedikçe Müslim olmaz. Zira İslam; şirkten arınıp, dini Allah'a halis kılarak O'na (cc) teslim olmaktır. Hayatında şirk olan, birden fazla ilaha teslim olmuş olur. Bir olan Allah'a teslimiyeti gerçekleştiremez.

Bu nedenle Allah, müşriklikten kurtulmak isteyene, şirkten teberrîyi şart koşmuştur:

"Şayet (şirkten) tevbe eder, namazı kılar, zekâtı da verirlerse dinde kardeşlerinizdir. Bilen bir topluluk için ayetleri böyle detaylı bir şekilde açıklarız."[214]

Kişi ne yaptığı zaman şirkten tevbe eder? "Ben şirkten tevbe ettim." demek yeterli midir?

Bu soruyu Allah Resûlü'ne (sav) soralım ve cevabı ondan dinleyelim:

Fevre ibni Nevfel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'Ey Allah'ın Resûlü! Bana yatağa girdiğimde okuyacağım bir şey öğret.' dedim.

Allah Resûlü buyurdu ki: 'Kâfirûn Suresi'ni oku! **Çünkü o, şirkten beraattir.**' "[215]

Kâfirûn Suresi'nde tek kelimeyle dahi olsa "Şirkten berî oldum." ifadesi geçmez. Onun yerine kâfirden, kâfirin şirkinden, Allah'ın dışında taptıklarından ve üzerinde oldukları dinden berî olma vardır.

Demek ki şirkten berî olmak için bunların tümünden berî olmak lazımdır.

214. 9/Tevbe, 11
215. Tirmizi, 3403

Ki bu dört beraat de tağutu kapsamaktadır. Çünkü tağut, Allah'ın dışında ibadet edilen varlıktır.

• Tağutu Tekfir Etmek, Allah'ın Hükmüne Razı Olmak ve O'nun Verdiği İsmi Vermektir

Şu bir gerçektir ki; tekfir şer'i bir hükümdür. Şer'i hükümleri koyma hakkı da Allah'ındır. Bizler Allah'ın (cc) verdiği tüm hükümlere kayıtsız şartsız iman edip teslim olunca mümin/Müslim oluruz.

"Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resûl'üne davet edilen müminlerin sözü: 'İşittik ve itaat ettik.' demeleridir. İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[216]

"Allah ve Resûl'ü bir şeye hükmettiğinde, mümin erkek ve mümin kadının o işlerinde seçim hakları yoktur. Kim de Allah'a ve Resûl'üne isyan ederse, muhakkak ki apaçık bir sapıklıkla sapmıştır."[217]

Bu konuda Allah (cc) kesin ve kati hükmünü vermiştir. O'nun indirdikleriyle hükmetmeyen, O'nun yolundan alıkoyan, insanları kendilerine ibadete çağıran tağutların küfrüne hükmetmiştir.

• Tağuta Karşı Muamele, Onun Hükmüne Bağlıdır

Tağuta karşı iki temel muamelemiz vardır: Onu inkâr ve ondan içtinab etmek. Bu iki muamele de Kelime-i Tevhid'in temel şartıdır.

İslam dini, insanları ve onlara karşı sorumluluğumuzu verdiği isimlerle belirler. Birine mümin/Müslim ismini vermişse o bizim kardeşimizdir; onu severiz; yardım istediğinde yardım ederiz; onunla nikah akdi gerçekleştirebilir, velisi olur, onun velayetini kabul ederiz; yönetici olursa itaat eder, komutan olursa onun ordusu oluruz.

Kâfir ismi vermişse onu sevmeyiz, din kardeşi kabul etmeyiz, ona kız veremeyiz, veli kabul edip ondan kız isteyemeyiz, o yönetici olursa itaat edemeyiz, velimiz olamaz, onun arkasında namaz kılmayız, o ölünce istiğfarda bulunamayız, onun cenaze namazını kılamayız…

Birinin mümin ve kâfir olması dünya ahkâmında yüzlerce hükme etki

216. 24/Nûr, 51
217. 33/Ahzâb, 36

eder. Tağuta doğru isim verilmezse onu ilgilendiren hükümlerin hepsi iptal olur, Allah'ın koyduğu sınırlar çiğnenir, pis ile temiz birbirine karışır.

"Falancayı tekfir etmekle eline ne geçer?" sözü cahilce söylenmiş bir sözdür. Şayet bu mesele önemsiz olsaydı, Kur'ân'da iman ve küfür hükmü olmazdı. Oysa Kur'ân okuyan bir mümin neredeyse her sayfada bu hükümleri okumaktadır. Bunların bazısını birlikte okuyalım:

Allah (cc), insanları yaratırken iki gruba ayırmış, onlara iman ve küfür ile hükmetmiştir.

"Sizi yaratan O'dur. İçinizden kimi kâfir kimi de mümindir. Allah yaptıklarınızı görendir."[218]

Allah insanları iki gruba ayırmış ve müminleri hidayet üzere olanlar, kâfirleri de dalalet üzere olanlar diye isimlendirmiştir:

" ... Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[219]

İnsanlardan iyi olanlar ile pis olanların ayrıştırılması Allah'ın (cc) rızasını celbeden bir ameldir. İman temiz, küfür ise pistir. Öyleyse bu ikisi birbirinden ayrılmalıdır:

"Bu, Allah'ın temizle pis olanı (mümin ile kâfiri, Allah yolunda harcanan ile batıl yolunda harcananı) birbirinden ayırması, pis olanın tümünü üst üste yığıp cehenneme atması içindir. Bunlar, hüsrana uğrayanların ta kendileridir."[220]

"Hiç (Allah'a) teslim olmuş olanları suçlu günahkârlar gibi kılar mıyız? Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz?"[221]

"Ateş ehli ile cennet ehli bir olmazlar. Cennet ehli, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[222]

Dikkat edilirse Allah (cc) iyi ile kötüyü, mümin ile kâfiri, cennet ehli ile

218. 64/Teğabûn, 2
219. 16/Nahl, 36
220. 8/Enfâl, 37
221. 68/Kâlem, 35-36
222. 59/Haşr, 20

cehennem ehlini ayırmıştır. Ve ayırmayanlara da "Size ne oluyor? Ne biçim hüküm veriyorsunuz?" diye itirazda bulunmuştur.[223]

- **Tağuttan Sakınmayan, Ona Meyleder**

Tağuta karşı sorumluluğumuzu ifade eden Bakara Suresi'nin 256. ayeti, Medine'de yaşanan bir hadise üzerine indirilmiştir. Rivayetlerin bütünü değerlendirildiğinde ortaya şu sonuç çıkar:

Medine'de bazı insanlar Yahudiliği daha üstün gördüğünden çocuğunun Yahudi din adamlarından eğitim alması, kısır kimi kadınlar da çocuğu olduğu takdirde adak adadığı için çocuklarını Yahudilere verirdi. Allah Resûlü (sav) Medine'ye geldikten sonra İslam'ı tercih ettiklerinde ve Yahudi toplumuyla sorunlar baş gösterdiğinde bu insanlar çocuklarını almak istediler. Almak istediler, lakin çocuklar Yahudileri bırakmadı ve onlarla birlikte Medine'den ayrıldı. Sahabe, zor kullanarak çocuklarını engellemek ve onları İslam'a zorlamak istedi. Bu istekleri üzerine aşağıdaki ayetler indi:[224]

"Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[225]

Ayet direkt olarak hiç kimsenin İslam'a zorlanmayacağını ispat ederken dolaylı olarak birine teslim edilenin -bu tağut da olsa- tercihini ondan yana kullanacağını ispat eder. Bu hükmün birinci muhatabı da çocuklardır; tağuta teslim edilen ve tercihini tağuttan yana kullanan çocuklar…

Elbette sahabe mazurdur; zira onlar, İslam'dan önce çocuklarını Yahudi tağutlara teslim etmişlerdi. Bu davranışları çocuklarını kaybetmelerine neden oldu. Bugün bizler, ayetin birinci dereceden muhataplarıyız. Hâliyle çocuklarımızı kime teslim ettiğimize dikkat etmek zorundayız. Çocuklarımızı eğiten, onların ruh ve kalplerini şekillendiren kimdir, kimlerdir? Çocuklarımız İslami eğitim kurumlarında mıdır, tağuti kurumlarda mı?

223. Tekfirin önemine dair ayrıca bk. s. 170, Müşrikleri Tekfir Etmenin Önemi
224. Rivayetler için bk. Ebu Davud, 2682; Es-Sunenu'l Kubrâ, Beyhakî, 18640; Tefsîru't Taberî, 5/407, Bakara Suresi, 256. ayetin tefsiri
225. 2/Bakara, 256

Çocuklarımızın izlediği/okuduğu yayınlar İslami midir tağuti midir? Çocuklarımıza eğitim veren eğitmenler Rabbani midir, tağuti mi? Bu soruya cevap verebilmek için İslam'ın eğitim anlayışını bilmek durumundayız.

"Vahyin bir eğitim anlayışı vardır. Bu anlayışa göre eğitim, Allah'ın zatı yüceltilerek ve yalnızca O'nun (cc) adı anılarak başlar:

'Yaratan Rabbinin adıyla oku!'[226]

Bunun anlamı şudur: Bu eğitim meşruiyetini Allah'tan (cc) almaktadır. O'nun doğru kabul ettiği, O'nun izin verdiği, O'nun sevip razı olduğu şeyler öğretilmektedir.

Eğitimin gayesi ise Rabbani olmaktır:

'… Kitap'tan öğrettiğiniz ve öğrendikleriniz sayesinde Rabbaniler olunuz.'[227]

Rabbani; Rabbe mensup olandır. O'na (cc) adanan, O'nun (cc) terbiye metodunu benimseyen, dinde fakihleşen ve dini insanlara öğreten kimsedir.

İslami eğitim üç temel üzerine kuruludur:

Önce iman öğrenilir, sonra Kur'ân, onun sonrasında da sünnet.

Cündüb ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Biz, ergenlik çağına ermek üzereyken Peygamber (sav) ile beraberdik. Biz, Kur'ân'ı öğrenmeden önce imanı öğrendik. Sonra Kur'ân'ı öğrendik. Kur'ân sayesinde de imanımız arttı ve güçlendi.'[228]

Huzeyfe ibni Yeman (ra) sahabeyi şöyle anlatır:

'… Resûlullah (sav) bize emanetin salih kimselerin gönüllerinin derinliğine indiğini haber verdi. Sonra o kulların Kur'ân'dan bilgi aldıklarını, ardından sünnetten öğrendiklerini bildirdi …'[229]

Demek ki bir eğitim kurumu Allah'ın adıyla başlamaz, eğitim amacı Rabbanilik olmaz, insanlara iman/tevhid, Kur'ân ve sünnet merkezli bir eğitim vermezse; orası İslami bir eğitim kurumu olamaz. Vahyin ilkelerini

226. 96/Alak, 1
227. 3/Âl-i İmran, 79
228. İbni Mace, 61
229. Buhari, 6497; Müslim, 143

çiğneyip, vahye rağmen bir eğitim anlayışı oluşturmuş, insanları şirke, Kitap ve sünnet dışındaki herhangi bir şeye çağırıyorsa o, haddini aşmış bir tuğyan kurumudur."[230]

Şikâyet edilen nesil!

İslami kesim özelde gençlerden, genel anlamda çocuklardan şikâyetçidir. Dinî hassasiyete sahip olmadıkları, dava bilincinden yoksun oldukları, başkalarının sorunlarına bigâne kaldıkları... ve daha birçok şikâyet! Aslında farkında olmadıkları şey şudur: Çocuklar bir tercihte bulunmuştur. Modern cahiliyenin dayattığı yaşam tarzını İslami bir hayata tercih etmişlerdir. Bunun sebebi de eğitim aldıkları kurumlar, izledikleri/okudukları yayınlar, elinde şekillendikleri eğitmenlerdir... Aileler, çocuklarını "tağuta teslim" etmiş; çocuklar da tağuti bir yaşamı seçmişlerdir. Koca koca yazarlar/düşünürler, derin felsefi çözümlemeler yapmak yerine, meseleye Kur'âni açıdan bakmış olsalar, sorunu net olarak göreceklerdir. Ancak onlar tutturmuşlar bir "Z kuşağı" söylemi, Yahudi'nin günah keçisi gibi, açıklayamadıkları ne varsa "Z kuşağı" kavramına yüklüyorlar. Ne ki olan nesillere oluyor. Sürekli bir "arada kalmışlık" hâli içinde bocalıyor çocuklar:

Evle okul arasında, ebeveynle öğretmen arasında, mensubu olduğu yapıyla okul çevresi arasında, kulak verdiği hocayla ekran fenomeni arasında... kalıyor çocuk. Ya tercihini tağuttan yana kullanıyor ya da iki tarafı idare edecek bir dil geliştiriyor, yani münafıklaşıyor. Kişiliksiz, her ortama göre şekil alabilen, herkesle geçinmeyi bilen bir karaktere bürünüyor. Yalnızca İslam'ını değil şahsiyetini de yitiriyor.

Üzücü olan şu: Tüm bunlara sebep olanlar, oturup çocukları/gençleri eleştiriyor. Evet, ortada eleştirilecek bir durum var! Ancak bu, gençler olmamalı. Gençleri tağuti bir tercih yapmak veya münafıklaşmak arasında bırakan ebeveynler olmalı... Çocuklarını "iyi bir gelecek" tanrısına ve "diploma" putuna kurban olarak sunan ebeveynler... Ayaklarını uzatıp rahatça dedikodu yapmak için dijital uyuşturucularla çocukları uyuşturan ebeveynler... Deist olduğunun farkında olmayıp çocukların deistliğini sorun eden ebeveynler... Yani bizler, biz yetişkinler...

230. Lailaheilallah, s. 92-93

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele."[231]

Sözümüzün, duamızın ve davamızın sonu; hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

231. 39/Zümer, 17

HÂKİMİYET/EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ ALLAH'INDIR

HÂKİMİYET/EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ ALLAH'INDIR

Yüce Allah'ın, tevhid inancını inşa ederken, kalplere ve zihinlere nakşettiği kavramlardan biri, hâkimiyetin/egemenliğin kayıtsız şartsız kendisine ait olduğu gerçeğidir. Bu gerçek; Mekkî surelerde, birçok farklı üslupla ele alınmış ve ashabın inanç dünyası ilmek ilmek bu kavramla dokunmuştur.

Bu kavram önemlidir. Zira, insan hâkimiyet/egemenlik yetkisini kime/neye veriyorsa tüm hayatına o yön verecektir. Ona boyun eğecek, ona teslim olacaktır. Onun isteklerini yerine getirecek, onu razı etmeye çalışacaktır.

Bu kavram önemlidir. Zira, her insanın hayatında mutlaka bir hâkim, egemen vardır. İnsan, fıtratı gereği bir otoriteye teslim olmaktadır. Şayet bu yetki doğru merciye, yani Allah'a (cc) verilirse insan hayatına düzen ve huzur; yeryüzüne esenlik ve emniyet hâkim olacaktır. Tam tersi bir durumda bireysel ve toplumsal huzursuzluklar baş gösterecek, yeryüzüne kaos ve anarşi hükmedecektir.

Bu kavram, ashaba Lailaheillallah üslubuyla öğretilmiştir:

" … 'Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.' "[1]

Ayette dikkatimizi çeken hasr üslubu vardır. Yani hükmün yalnızca ve yalnızca Allah'a (cc) ait olduğu, dildeki hasr üslubuyla ispat edilmiştir. Yüce Allah çok önemli bulduğu itikadi kavramları bu üslupla anlatır. Örneğin

1. 12/Yûsuf, 40

dinin özü ve aslı olan Lailaheillallah'ı bu üslupla; önce nefiy, sonra istisna edatı kullanılarak, hasr üslubuyla anlatır. Hasr; bir hükmü bir şey için ispat edip onun dışındakilerden nefyetmektir. Kavramımıza dönecek olursak; Yüce Allah öncelikle اِنِ الْحُكْمُ/İni'l hukmu diyerek hükmü/egemenliği nefyetmiş; "Hiçbir hüküm/egemenlik yoktur." demiştir. Böylece insanoğlunun bildiği tüm hâkimiyet ve otorite anlayışlarını reddetmiştir. Kabile şeyhlerinin, Roma ve Sasani gibi imparatorlukların, Mekke şehir devleti gibi bölüştürülmüş otoritelerin, kahin ve sihirbaz gibi mistik otoritelerin… tamamı nefyedilmiştir. İnsan kalbinde yer etmiş tüm hâkimiyet ve egemenlik teorileri inkâr edildikten sonra اِلَّا لِلّٰهِ /İlla lillah diyerek hâkimiyet/egemenlik kayıtsız ve şartsız Allah'a ispat etmiştir.

Bu üslubun kullanılmasının iki hikmeti olsa gerektir:

• Şayet o güne dek bilinen tüm hâkimiyet/egemenlik anlayışları nefyedilmese İslam'ın egemenlik/hâkimiyet anlayışı hakkıyla anlaşılmayacaktı. Egemenliğin Allah'a ispat edilmesi; kabile şeyhlerinin, imparatorların, Mekke şirk baronlarının otoritesiyle karıştırılacaktı. Henüz ilk adımda tüm hâkimiyet/egemenlik anlayışlarının reddedilmesi, İslam'ın yepyeni bir anlayış getirdiğini göstermiştir.

• Hiç şüphesiz bu üslup, ashabın kalbinde "Kelime-i Tevhid" ve "Hâkimiyet Allah'ındır." kavramı arasında bağ kurmuştur. Uluhiyetin Allah'a ait olması ve uluhiyette hiçbir ortağı olmaması gibi, hâkimiyetin/egemenliğin Allah'a ait olduğu ve hâkimiyetinde hiçbir ortak kabul etmediğini çağrıştırmıştır.

Yüce Allah hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız kendine ait olduğunu ispat etmekle beraber; akla ve kalbe hitap eden delillerle bu hakikatin gerekçelerini açıklamıştır.

Hâkimiyet/Egemenlik Neden Allah'a Aittir? [2]

Hükmedip yasa belirleyecek olan mercinin birtakım sıfatlara sahip olması zorunludur. Şimdi, sahip olunması gereken bu sıfatlara beraberce bakalım:

– "**Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir**. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. **Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca**

2. bk. Edvâu'l Beyân, 7/49-60, Şûra Suresi, 10-12. ayetlerin tefsiri

O'na yönelirim. Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. **Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir.** O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir. **Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Rızkı dilediğine genişletir (dilediğine) daraltır. Çünkü O, her şeyi bilendir."**[3]

Allah (cc), ayetin başında hüküm mercinin kendi zatı olduğunu belirtmiştir. Ayetin devamı ise zihinlerde belirmesi muhtemel bir soruya cevap mahiyetindedir: Neden insanlar ihtilaflarını aralarında çözmüyor da Allah'a (cc) götürüyor?

Çünkü Rabb olan Allah'tır. O'dur kullarını terbiye etme hakkına sahip olan. İnsanın tevekkül ettiği, sıkıntılarında sığınıp yöneldiği merci yine O'dur. En önemli olan ise O'nun yaratıcı olmasıdır. Yarattığı için, yarattığını en iyi bilen O'dur. İnsan için neyin faydalı neyin zararlı olacağının bilgisi O'nun yanındadır ve hiçbir şey O'nun dengi değildir. O (cc), zatında ve sıfatlarında en yüce olandır. İnsanı yarattığı gibi ona rızık verendir.

Sonuç olarak; yaratan O, terbiye eden O, sığınılan ve tevekkül edilen O, insana rızık veren O, eşsiz ve benzersiz olan O, her şeyi bilen O... Elbette insana hükmedecek olan da O'dur:

– **"(De ki:) 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?'** Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma. **Rabbinin kelimesi (Kur'ân) doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır.** Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[4]

"Herhangi bir kural, ilke ya da kanunun insanlar arasında hakem olabilmesi için üç sıfatı haiz olması gerekir:

- Hükümlerinin detaylı ve tafsilatlı olması
- Haber verdiği şeylerin doğru olması
- Hükümlerinin adaletli olması

3. 42/Şûrâ, 10-12
4. 6/En'âm, 114-115

Allah'ın (cc) şeriatı olan Kur'ân, bu sıfatların tamamına sahiptir; çünkü onu, ilmi, adaleti ve hakemliği kusursuz olan Allah (cc) indirmiştir. Beşer ürünü yasalar ise bu sıfatların hiçbirine sahip değildir; çünkü bu kanunları, ilmi, adaleti ve hakemliği kusurlu olan ve hevaya uyan insanlar yazmıştır. Bu nedenle Allah'ın (cc) yasaları asırlar boyu uygulanabilirken beşer ürünü yasalar her on yılda bir değiştirilmek zorundadır. Allah'ın (cc) yasaları barış, esenlik, adalet ve emniyet kaynağıyken beşer ürünü yasalar savaş, felaket, zulüm ve kaos sebebidir."[5]

– "De ki: 'Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. **Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir.** O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. **Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)**' "[6]

Hüküm Allah'a aittir, hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz; çünkü gaybın bilgisi O'na (cc) aittir. Her şeyi en iyi gören ve işiten O'dur. Dünü, bugünü, yarını, daha sonrasını yalnızca O bilir. Bu nedenle, belirlediği yasalar kıyamete kadar insanoğluna huzur getirir. Allah'ın (cc) ilmi, görmesi ve işitmesi zaman ve mekânı aştığı için, çağların değişmesi O'nun hükümlerini eskitmez:

– "**O, kendisinden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahın olmadığı Allah'tır.** Başta da (dünyada) sonda da (ahirette) **hamd O'na aittir. Hüküm yalnızca O'nundur**. O'na döndürüleceksiniz."[7]

Hüküm Allah'ındır. Çünkü hak mâbud/ilah O'dur. Göklerin ve yerin otoritesi O'na aittir, yerde ve gökte tek ilah O'dur. Hem varlık içinde mutlak olarak hamdi/övgüyü hak eden O'dur. Zira O tüm kemal sıfatların sahibi, tüm eksikliklerden münezzeh olandır. Elbette hükmetmek ve kanun yapmak O'na (cc) ait olacaktır.

– "Allah (cc) ile beraber başka bir ilaha dua etme. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. **O'ndan başka her şey helak olacaktır. Hüküm yalnızca O'na aittir**. O'na döndürüleceksiniz."[8]

İşte, bir neden daha! O'ndan başka her şey helak olacaktır. O (cc) bâkidir,

5. Tevhid Meali, s. 141, En'âm Suresi 115. ayetin açıklaması
6. 18/Kehf, 26
7. 28/Kasas, 70
8. 28/Kasas, 88

ölümsüzdür, El-Âhir olandır. O'nun dışındaki her şey fâni/ölümlü ve sonludur. Elbette zatı ebedî olan hükmetmeye daha layıktır.

– "... Artık **hüküm, (zatı ve sıfatları en yüce olan) El-Aliy, (en büyük) El-Kebîr olan Allah'a aittir**."[9]

İnsan, fıtratı itibarıyla yüce olanı takdim eder, önceliği en büyük olana verir. Hiç şüphesiz, O'ndan daha yüce ve daha büyük hiçbir şey yoktur. Öyleyse insan fıtratı Allah'ın hâkim oluşunu ikrar etmektedir:

– "**Göklerin ve yerin hâkimiyetinin/egemenliğinin Allah'a ait olduğunu**, **dilediğine** azap edip dilediğini bağışladığını bilmez misin? **Allah, her şeye kadîrdir.**"[10]

"De ki: 'Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Dilediğine mülk verir, dilediğinden mülkü alırsın. Dilediğini izzetli kılar, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir, şüphesiz ki sen, her şeye kadîrsin. Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğini hesapsız/sınırsız rızıklandırırsın.' "[11]

Allah (cc) El-Melik'tir; mülkün, egemenliğin, otoritenin sahibidir. Mülkünde dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir. Elindeki mülk/yetki, sınırlı ve geçici olan insan dahi mülkünde kimseyi ortak kabul etmez. Kendi mülkünde tek söz sahibi olmak ister. Buna muhalif her girişimi, yetki gasbı ve zulüm addeder. Elbette mutlak ve sınırsız yetki sahibi olan Allah (cc), kendi mülkünde söz sahibi olmaya daha layıktır; dilediği gibi kanun yapar. Allah'ın mülkünde , O'na rağmen kanun yapmak, Allah'ın El-Melik ve El-Hakîm isminde O'nunla çekişmek, O'na harp ilan etmektir.

– Allah'ın (cc) 1.400 yıl önce sorduğu ve kıyamete kadar her insanın muhatap olduğu bir soru vardır:

"... De ki: 'Siz mi daha iyi biliyorsunuz yoksa Allah mı?' ... "[12]

İnsan bu soruya cevap vermek zorundadır. Şayet Allah'ın (cc) daha iyi bildiğine inanıyorsa -hiç şüphesiz öyledir- Allah'ın (cc) hükümlerine teslim olmalı, O'nun (cc) şeriatına boyun eğmelidir. Yok eğer kendinin Allah'tan

---

9. 40/Mü'min (Ğafir), 12
10. 5/Mâide, 40
11. 3/Âl-i İmran, 26-27
12. 2/Bakara, 140

daha iyi bildiğine inanıyorsa dilediği gibi hükmedebilir, dilediği düzene boyun eğebilir.

Hâkimiyet/Egemenlik, bilmeye tabidir. Şüphesiz ki en iyi bilen kimse, hükmedecek olan da odur. Kur'ân'ın inşa ettiği tevhid inancında ve fıtratımızın şahit olduğu fıtri bilgide Allah (cc) âlim-i mutlaktır. Âlim-i mutlak olduğu için de hâkim-i mutlak O'dur (cc).

İnsan bu gerçeği unutur ve hükmetmeye/kanun yapmaya ve düzen belirlemeye kalkarsa; önce kendine, sonra topluma, sonra da içinde yaşadığı kâinata zulmeder. Başka bir ifadeyle şöyle diyebiliriz:

Beşerin, insanoğluna hükmetmesi olanaksızdır; çünkü insan zalimdir, unutkandır, acelecidir, heva taşır, nankördür, cahildir... Yasa belirlemek için gerekli donanıma sahip değildir, ki olması da mümkün değildir. Evvel emirde insan cahildir. İlmin ve bilimin bu denli ilerlediği bir vasatta dahi henüz insan kendini tam anlamıyla keşfedememiştir. Yapılan her çalışma insanın bilmediklerinin bildiklerinden çok daha fazla olduğunu göstermektedir. Sadece insanı inceleyen onlarca müstakil bilim dalı, insana dair elde edilen neticenin okyanusta bir damla olduğunu itiraf etmiştir. Kendini bile tanımayan insan milyarlarca insana hangi bilgiyle kanun yapacaktır?

Hem kanun yaparken hevanın, aceleciliğin, nankörlüğün olumsuz etkilerinden nasıl korunacaktır? Belli bir zümrenin menfaatlerini koruyup kalan insanları mağdur etmeyeceğinin garantisi var mıdır?

İşte mevcut yasalar! Söyleyin Allah adına, neye ve kime hizmet etmektedir? Müstekbir/Mütref kesime hizmet etmekte; fakir fukarayı onlar adına terbiye etmektedir (!) Bu yasalara göre, devletleri soyan kravatlı eşkıyalar iş adamı; baklava çalan aç insanlar hırsızdır. Fuhşiyatı yayanlar sanatçı; örnek alıp yapanlar adi suçludur. Milyonların sağlığını tehlikeye atan kimyasal atık sahipleri saygın fabrikatör; kapısına çöp döken gariban kabahatler kanunu mağdurudur. Vatan millet Sakaryacılar, askerlik dahi yapmazken; vatana kurban (!) edilen gariban halk çocuklarıdır. Bir maden faciasında[13] 301 insan ölür; 301 insanın katilleri iki yıl yatar çıkar; bir gariban kazaen ölüme

13. Soma maden faciası

sebep olur, yıllarca zindanlarda çürür. Mevcut yasalar, insan ürünüdür ve yalnızca seçkinlerin/sermaye sahiplerinin lehine işler.

Hâkimiyet Tevhidinde Dört Esas

Hâkimiyet/Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır akidesi, dört temel esas üzere kuruludur. Kitab'ın/Vahyin işaret ettiği dört esas şunlardır:

- Hâkimiyetin Allah'a (cc) ait olduğuna itikad etmek
- Yöneticilerin Allah'ın şeriatıyla hükmetmesi
- Yönetilenlerin/Halkın fiilî olarak bu hakkı yalnızca Allah'a vermesi
- Dinî ve dünyevi ihtilaflarda Kitap ve sünneti merci kabul etmek

Vahiy pınarından derlediğimiz şu dört esas; "Hâkimiyet Allah'ındır" kavramının açılımıdır. Bir kısmı bu kavramın inanç/teorik yönüne, bir kısmı da amelî/pratik yönüne işaret etmektedir.

• Hâkimiyetin Allah'a Ait Olduğuna İtikad Etmek

Hâkimiyetin Allah'a (cc) ait oluşu, insanın fıtri olarak bildiği zorunlu bilgilerdendir. Şeriat da insandaki bu fıtri bilgiyi destekler ve açıklar mahiyette gelmiştir. Böylece delillerin en güçlüsü olan vahiy ve fıtrat, aynı hakikate işaret etmiştir.

" 'Hâkimiyet/Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır.' itikadı fıtridir." dedik. Zira her insan şunu bilir: Bir şeyin sahibi, o şeyde mutlak söz sahibidir. Örneğin kendi evinde veya işyerinde, bir başkasının tahakküm kurmasına müsaade etmez insan. Bunu kimseden öğrenmeye ihtiyacı da yoktur.

Şayet insan Allah'ın (cc) yarattığına ve yarattıklarının maliki/sahibi olduğuna inanıyorsa -ki çoğunluk böyle inanıyor-; egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a ait olduğuna da inanmak zorundadır. Kendi fâni, basit ve sınırlı mülkünde, egemenliğine ortak kabul etmeyen insan; Allah'ın (cc) baki, değerli ve sınırsız mülkünde egemenliğine ortak tanıyacağına inanıyorsa kendine zulmetmiş olur.

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"(Tevhid ve şirki anlamanız için) size, kendi nefislerinizden bir örnek verdi: Köleleriniz arasında size verdiğimiz rızka ortak olan, kendinizden korktuğunuz gibi onlardan korktuğunuz, sizinle eşit olanlar var mıdır? İşte ayetleri, akleden bir topluluk için böylece açıklarız."[14] [15]

Allah (cc) niçin onlara bu örneği verdi? Çünkü bu fıtri, aklî bir örnekti. Onlar kendi kölelerinin maliği olduklarına inanıyor, kendi mülklerinde mutlak söz sahibi olduklarına inanıyorlardı. Şayet kâinat da Allah'ın (cc) mülküyse, Allah (cc) mülkünde mutlak söz sahibi olmalıydı… Hem kölelerini kendilerine ortak kabul etmiyor, kendilerine ait bir şeyi onlarla paylaşmıyorlardı. Öyleyse nasıl olur da Allah'ın yarattığı salihleri/türbeleri/putları Allah'a ortak kılıyor ve ibadetlerin bir kısmını onlara yapıyorlardı? Ya da köleleri evde söz sahibi değilken, nasıl olur da Allah'ın (cc) kölesi/kulu olan kendileri, Allah'ın mülkünde söz sahibi olabiliyor, Allah'ın egemenliğine ortak olabiliyordu? Yüce Allah onlara, kendi öz nefislerinden örnek vererek, her birinin bildiği fıtri bir hakikate gönderme yapmış oldu… [16]

Hâkimiyetin Allah'a ait oluşu, O'na verdiğimiz sözün de gereğidir

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları

14. 30/Rûm, 28
15. Bu ayeti Tevhid mealinde şöyle açıklamışız: Sizler, kölelerinizi kendinizle eşit görmüyor, mallarınıza ortak kabul etmiyor, hür birini dikkate aldığınız gibi onları dikkate almıyorken, nasıl olur da Allah'ın (cc) yarattığı varlıkları Allah'ın (cc) katında şefaatçi, şifa veren, himmet eden, zararı defeden olarak kabul edip Allah'ın (cc) mülküne ortak yapıyorsunuz? Yalnızca Allah'a (cc) yapmanız gereken dua, kurban, adak, tevbe gibi ibadetleri Allah'ın (cc) ortaklarıymış gibi onlara sunuyorsunuz. Kendiniz için razı olmadığınız şeye nasıl Allah (cc) için razı oluyorsunuz? (Ayrıca bk. 16/Nahl, 71) (Tevhid Meali, s. 406, Rûm Suresi 28. ayetin açıklaması)
16. Tefsirciler bu ayetlerde genelde Mekkeli müşriklerin melek, put, taş, ağaç vb. varlıkları Allah'a ortak koştuklarına değinmişlerdir. Oysa konunun tafsilatına dair bilgi verilmeyen ve onların şirk mantığının eleştirildiği tüm ayetler, onların yaygın olan iki şirkini ele almakta ve reddetmektedir. Nebevi beyanlardan anlıyoruz ki şeytan bir topluma şirki iki şekilde sokar. İbadet ve kullukta Allah'a ortak koşmak, yönetim ve egemenlikte Allah'a ortak koşmak. Kudsi bir hadiste: "Hangi kula mal ihsan etmişsem, o helaldir. Muhakkak kullarımın hepsini hanifler olarak yarattım. Şeytan onlara geldi, onları dinlerinden cahil bıraktı, helal ettiğim şeyleri onlara haram etti, hakkında delil indirmediğim şeyi bana ortak koşmalarını onlara emretti." buyrulmuştur. "Helal ettiğim şeyleri onlara haram kıldı" cümlesi teşri ve yasamada, kalan kısım ise ibadette Allah'a şirk koştuklarını gösterir. Vakıaya bakıldığında da gerek Mekkeli müşriklerin gerekse de diğer şirk toplumların bu iki şirk türünü aynı anda kendinde bulundurduğu görülecektir. Allah'ın izin vermediği konularda onlara kanun yapan Dâru'n Nedveleri ve Allah'ın dışında fayda ve zarar bekleyerek ibadet ettikleri putları; Mekkeli müşriklerde olduğu gibi tüm şirk toplumların vazgeçilmezidir.

kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) Kıyamet Günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[17]

Bu, insanın Allah'a verdiği sözlerin en değerlisi, en şereflisidir. Zira bu Tevhid üzere Allah'a (cc) kulluk edileceğine dair verilen "tevhid misakı"dır. Misakın özü şudur: İnsan, rabb olarak Allah'ı tanıyacak, O'ndan (cc) başkasını rabb edinmeyecektir. "Rabb" kavramının açılımı şudur: Yaratıcı, rızık verici, sahip/malik, işleri düzenleyen/idare eden ve kanun yapıcı/mutlak otorite/egemenlik sahibi Allah!

Şüphesiz ki bu söz insandan boş yere alınmamıştır. Bu söz, insanın öne sürmesi muhtemel iki özrü iptal etmek için alınmıştır. Ayette belirtildiği üzere bu iki özür; "Bilmiyordum." yani cehalet ve "Atalarıma uydum." yani taklittir. Zira birçok insan tevhid inancından uzak oluşunu ya "bilmiyor" olmakla ya da "birilerine uymakla" gerekçelendirmektedir.

Hâkimiyetin/Egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a (cc) ait oluşu O'nun (cc) "ilah" olmasıyla da ilgilidir. Çünkü ilah, ibadet edilen mâbud anlamındadır. İbadetin anlamlarından biri; hâkimiyette, kanun yapmada, otorite ve egemenlikte Allah'ı birlemektir. Bundan olsa gerek Yusuf (as), Allah'ın (cc) hâkimiyetine davet ederken meseleyi ubudiyetle irtibatlandırmıştır:

"... 'Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.' "[18]

Hâkimiyetin/Egemenliğin Allah'a ait olduğuna inanan ve bu inanca uygun bir yaşam sürenler; Yüce Allah'a kulluk eder, hak mâbud (ilah) olarak O'nu (cc) birlerler. Bu inanca sahip olmayan veya bu inanca uygun yaşamayanlar; hâkimiyeti/egemenliği kime veriyorlarsa ona kulluk eder, onun uluhiyetine boyun eğerler.

Yüce Allah'ın egemenliğine/hâkimiyetine vurgu yapan güzel isimleri de vardır. El-Hakîm ve El-Hakem isimleri, El-Esmau'l Husna arasında direkt

17. 7/A'râf, 172-173
18. 12/Yûsuf, 40

olarak O'nun hâkimiyetine vurgu yapan isimlerdir. O (cc) hüküm ve hikmet sahibi bir ilahtır…

Görüldüğü gibi; egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a ait olduğuna inanmak, fıtri ve şer'i bir bilgidir. Fıtridir; çünkü insan bu inanca sahip olarak yaratılmıştır. Şer'idir; çünkü resûller fıtri bilgiyi destekleyen vahiy mesajıyla gelmişlerdir. Bu sebeple; bu inanca sahip olmayan veya bu inanca uygun yaşamayanların hiçbir özrü yoktur. Kendi özlerinde taşıdıkları bilgiye ihanet ettiklerinden zalimdirler.

- **Yöneticilerin Allah'ın Şeriatıyla Hükmetme Zorunluluğu**

Her kul, egemenliğin/hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız Allah'a (cc) ait olduğuna inanmak zorundadır. İnsanlar içinden yöneticilerin, bu inanca uygun olarak şeriatla hükmetmesi de ikinci bir zorunluluktur. Bir yönetici şeriatla hükmetmeyi reddederse, amelleriyle inancını yalanlanmış olur. Zira İslam, inanç ve amelin ayrılmaz bir bütün oluşturduğu dinin adıdır. İtikadı olmayanın onda payı olmadığı gibi, ameli olmayanın da payı yoktur.

Şeriatla hükmetmenin Allah (cc) katındaki önemini anlamak için, hem nübüvvet hem de yöneticilik verilen peygamberlerin hayatına bakmak yeterlidir. Yüce Allah onlara şöyle seslenmiştir:

"Ey Davud! Seni yeryüzünde halife kıldık. (Öyleyse) insanlar arasında hak ile hükmet. Sakın hevaya/arzuya uyma, yoksa seni, Allah'ın yolundan saptırır. Hiç şüphesiz, Allah'ın yolundan sapanlara, Hesap Günü'nü unuttukları için çetin bir azap vardır. Gök, yer ve ikisi arasındakileri boş/amaçsız/öylesine yaratmadık. Bu, kâfirlerin zannıdır. (Girecekleri) ateş nedeniyle veyl olsun o kâfirlere!"[19]

Yeryüzünde halifelik ve yöneticilik verilen Davud'a (as) hitap eden bu ayet, onun şahsında tüm yöneticilere hitaptır. Allah (cc) bu hitapta yöneticileri hak ile hükmetmeye davet eder ve bu hakkın karşısında yer alan her türlü nizam ve kanunu, heva/istek/arzu diye isimlendirir. Allah'ın hükümleri olan hakkı terk edip hevaya uyanların dünyada sapacağını ahirette de can yakıcı bir azaba düçar olacaklarını beyan eder. Ayetin mesajı burada bitmez. Asıl mesaj bir sonraki ayette verilir. Allah gökleri, yeri ve arasındakileri boş/amaçsız/öylesine yaratmamıştır. Peki, bu ayetle bir önceki

19. 38/Sâd, 26-27

ayet arasında nasıl bir bağ vardır ya da bağ olmalı mıdır? Elbette olmalıdır! Çünkü Kur'ân'a, kitap ismini verdi Rabbimiz. Aslı "kütbe" olan bu kelime, bir şeyin inci taneleri gibi düzenle kolyeye dizilmesini ifade eder. Yani ayetleri birbiriyle uyumlu, bir düzen içinde dizilmiş kitap demektir. Öyleyse Davud'a (as) yöneltilen bu hitabın öncesiyle bir bağlantısı vardır. **Yani Allah'ın (cc) indirdiklerini terk edenler ve şeriat dışında kanunlarla insanları yönetenler, lisanıhâlleriyle yerin ve göğün boş yere yaratıldığını iddia etmiş olurlar. Ve bu da kâfir olan inkârcıların zannıdır.**

İbni Kesîr (rh) ayetin tefsirinde şunları kaydeder: "... Allah burada insanların işlerini üstlenenlere, katından indirilmiş hak ile insanlar arasında hükmetmelerini, ondan ayrılıp sapmamalarını öğütlüyor. Şayet böyle yapmazlarsa şüphesiz Allah'ın yolundan sapmış olacaklardır. Allah kendi yolundan sapan ve hesap gününü unutmuş görünen kimseleri şiddetli azabı ile tehdit etmiştir..."

Devamında şu kıssayı aktarır:

"Velid ibni Abdulmelik, İbrahim Ebu Zur'a'ya:

'Sen ilk kitabı okumuş bir kimsesin. Kur'ân'ı da okudun ve anladın. Halife hesaba çekilecek mi?' diye sormuştu.

İbrahim Ebu Zur'a şöyle anlatır:

'Ey müminlerin emiri, söyleyeyim mi?' dedim.

'Söyle, sen emniyettesin.' dedi. Dedim ki:

'Ey müminlerin emiri, Allah katında sen mi yoksa Davud mu daha şereflidir? Allah ona hem peygamberlik ve hem de halifelik vermiş, sonra Kitab'ında onu tehdit ederek şöyle buyurmuş: 'Ey Davud, seni gerçekten yeryüzünde halife kıldık. O hâlde insanlar arasında hak ile hükmet. Heveslere uyma ki; bu, seni Allah'ın yolundan saptırır. Şüphesiz ki Allah'ın yolundan sapanlara; onlara Hesap Günü'nü unuttuklarından ötürü şiddetli bir azap vardır...'[20] "[21]

Şüphesiz ki bu ayette ve imamın aktardığı öğüt içerikli menkıbede her

20. 38/Sâd, 26
21. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 7/53-54, Sâd Suresi, 26. ayetin tefsiri

yönetici için önemli mesajlar vardır: Hiç kimse Davud'dan (as) daha değerli değildir. Allah (cc) şeriatla hükmetmek konusunda Davud'a (as) dahi ayrıcalık tanımamış, onu dünyada sapmak ve ahirette de can yakıcı bir azapla uyarmıştır. Elbette Allah (cc), Davud'un (as) şeriattan sapmayacağını biliyordu. Öyle olmasa onu (as) peygamber olarak seçer miydi? Bu, Davud (as) üzerinden, kendini İslam'a nispet eden yöneticilere bir mesajdır. Açık, sade ve etkili bir mesaj!

Benzer bir uyarının Allah Resûlü'ne (sav) yöneldiğini görüyoruz:

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma. Şüphesiz ki onların, Allah'a karşı sana hiçbir faydaları yoktur. Ve hiç kuşkusuz zalimler, birbirlerinin dostudurlar. Allah ise muttakilerin velisidir/dostudur. Bu, insanlar için basiretler (barındıran), yakinen inananlar için de hidayet ve rahmet olan (bir Kitap'tır)."[22]

Seyyid Kutub (rh) bu ayetler hakkında şöyle der: "…Böylece mesele net biçimde ortaya konuyor. Ya Allah'ın şeriatı ya da bilmeyenlerin arzuları… Üçüncü bir şık söz konusu değildir. Dengeli ve tutarlı şeriat ile değişken arzular arasında orta bir yol da yok. Bir insan, Allah'ın şeriatını bir kenara bıraktığı zaman kesinlikle arzulara göre hükmedecektir. Çünkü Allah'ın şeriatının dışındaki tüm hayat sistemleri, bilmeyenlerin eğilim gösterdikleri arzuların, ihtirasların ürünüdür. **Yüce Allah, Peygamberini bilmeyenlerin arzularına, ihtiraslarına uymaktan sakındırıyor. Çünkü onlar Allah karşısında ona bir yarar sağlayamazlar.** Onlar birbirlerini dost ediniyorlar. Fakat onlar birbirlerine yardım etseler de Peygambere bir zarar dokunduramazlar. Çünkü onun dostu Allah'tır."[23]

Yine başka bir bölümde Allah (cc), Nebi'yi şöyle uyarmıştır:

"Aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve onların heva/arzularına uyma! Allah'ın sana indirdiği bazı (hükümlerde) seni fitneye düşürmelerinden sakın. Şayet yüz çevirirlerse bil ki Allah, onları bazı günahları nedeniyle cezalandırmak istiyor. Şüphesiz ki insanlardan birçoğu fasıktır. Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar? Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?"[24]

22. 45/Câsiye, 18-20
23. Fî Zılal-il Kur'ân, 13/278-301, Câsiye Suresi, 18. ayetin tefsiri
24. 5/Mâide, 49-50

Aynı uyum ve düzeni Allah'ın bu ayetlerinde de görüyoruz. Allah (cc) Nebi'yi uyarıyor ve bu uyarı iki bölümden oluşuyor. Öncelikle Nebi'den (sav) sadece Allah'ın indirdikleriyle hükmetmesini istiyor, sonrada onu Ehl-i Kitab'a karşı uyarıyor. Onların Nebi'yi saptırmalarına ve Allah'ın şeriatı dışında bir hükümle hükmetmeye sevk etmesine karşı ikazda bulunuyor. Sonra da ne gerekçeyle olursa olsun Allah'ın hükümlerinde gösterilecek gevşeklik veya sapmanın cahiliyenin ürünü olduğunu söylüyor.

Bu ayetler bir yönüyle günümüze bir şeyler söylüyor. Zira bugün kendine Müslüman diyen bazı yöneticiler/İslami (!) partiler, bazı maslahatları öne sürerek Yüce Allah'ın şeriatından yüz çeviriyorlar. Yönetime gelmelerine rağmen, insan ürünü batıl yasalarla hükmediyorlar. Aksi hâlde Batı dünyasının ülkelerini işgal edeceğini, yönetimlerini alaşağı edeceğini iddia ediyorlar. Batı'nın dayattığı demokrasiyi can simidi olarak kabul ediyorlar. Ne ilginç değil mi? Dün bu ayetler indiğinde, Allah Resûlü'nü şeriattan saptırıp fitneye düşürmek isteyenler Ehl-i Kitap Yahudilerdir. Bugün İslami (!) partileri demokrasiyle Allah'ın şeriatından saptıran yine Ehl-i Kitap Batı'dır! Maalesef İslami yapılar vahiyden yüz çevirmiştir. Hikâye/menkıbe/hurafe/zan kitaplarıyla muharref bir din inşa etmişlerdir. Vahyin nuruyla aydınlanmadıkları için olaylara basiretle bakamamakta, kâfirlerin kurduğu tuzakları doğru okuyamamaktalardır. Kur'ân'ın eşsiz ifadesiyle Ehl-i Kitap, onları dinlerinde fitneye düşürmüştür. Demokrasiyi, dolayısıyla cahiliyeyi ister duruma gelmişlerdir. Şayet demokrasi, Allah'ın indirdiği şeriat değilse -ki değildir- cahiliyedir. Allah (cc) kendi nizamı dışındaki tüm düzenleri/yönetim anlayışlarını "cahiliye" diye isimlendirmiştir. Dileyen ona dilediği ismi versin. Yalnızca kendini kandırmış olur.

İslam toplumunu ve Müslim yöneticileri "Hâkimiyet/egemenlik kayıtsız ve şartsız Allah'ındır." inancından saptırmak isteyen yalnızca Ehl-i Kitap değildi… Bir kitaba inanmayan müşrikler de bu noktada bir çaba içerisindeydi. Çünkü onlar İslam toplumunu güçlü kılan şeyi anlamışlardı. Müslimlerin devleti/otoritesi olmasa dahi, hayatlarını düzenleyen şeriat onlara güç veriyordu. Onlar henüz bir devlete sahip olmamalarına rağmen, şeriattan aldıkları güçle izzetliydiler, onurluydular, diri ve duruydular…

Evet, ayakları yere basıyordu, ancak kalpleri Mele-i A'lâ'da çarpıyordu… İnanç ve amellerinde kaynak ve hedef problemi yoktu. İnandıkları ve yaptıkları şeylerin doğruluğu konusunda hiçbir şüpheleri yoktu. Yaratıcıları hükmediyor, onlar da teslim oluyordu. Arı duru, öz ve anlaşılır bir inanca ve amele sahiptiler… Müşrikler, onları güçlü kılan bu atmosferden koparmak için bazı teklifler hazırladılar. Dediler ki:

" 'Ey kardeşimin oğlu!. Biliyorsun ki, sen aramızda şeref ve soy sop üstünlüğü bakımından bizden daha hayırlısın ve ilerisin. Ancak, sen, kavminin başına büyük bir iş açtın. Bu işle onların birliğini dağıttın, akılsız olduklarını söyledin; ilahlarını ve dinlerini kötüledin; onların gelmiş geçmiş baba ve atalarını kâfir saydın. Şayet beni dinleyecek olursan, sana bazı tekliflerim olacak. Bunlar üzerinde düşünüp taşınmanı istiyorum. Belki bazılarını kabul edersin!'

Resûlullah (sav), 'Söyle, ey Velid'in babası, seni dinliyorum!' deyince, Utbe, tekliflerini sıralamaya başladı: 'Sen ortaya attığın bu meseleyle şayet mal ve servet elde etmek gayesinde isen, mallarımızdan sana hisse ayıralım, hepimizin en zengini olasın! Eğer bir şeref peşinde isen, seni kendimize reis yapalım! Ya da sana aramızda yer verelim, alınacak kararlarda sana da danışalım. Yok, eğer bu sana gelen, görüp de üzerinden atmaya kuvvetin yetmeyen bir evham, cinlerden perilerden gelme bir hastalık ve sihir ise, doktor getirtelim, seni tedavi ettirelim. Seni kurtarıncaya kadar mal ve servetimizi harcamaktan geri durmayalım! İstiyorsan sana kadınlarımızın en güzelini ayıralım.'

Utbe, tekliflerini yapmış ve susmuş idi. Konuşma sırası Nebi'ye (sav) gelmişti.

Utbe'ye: 'Ey Velid'in babası! Söyleyeceklerin bitti mi?' diye sordu.

Utbe'den, 'Evet…' cevabı gelince Resûlullah, 'O hâlde, şimdi sen beni dinle.' dedi ve besmele çekerek Fussilet Suresi'nin ayetlerinden okumaya başladı:

'Ha. Mim. (Kur'ân) Rahman ve Rahim olan Allah katından indirilmiştir.' ayetinden 'Eğer onlar yüz çevirirlerse de ki: 'İşte sizi Ad ve Semud'un başına gelen kasırgaya benzer bir kasırgaya karşı uyarıyorum! … ' ayetine kadar.[25] "[26]

25. 41/Fussilet, 1-13
26. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 7/147-148, Fussilet Suresi, 1-5. ayetlerin tefsiri

Benzer bir teklif karşısında onun şu sözlerini biliyoruz:

"Ben bununla gönderilmedim. Benim davetime icabet ederseniz ne âla! Kabul etmezseniz Allah aramızda hükmedinceye kadar sabredeceğim."[27]

Ya da:

"Güneş'i sağ elime Ay'ı da sol elime verseniz ben davamdan vazgeçmem."[28]

Bu teklifler üzerine biraz düşünelim: Müşrikler, Allah Resûlü'nün (sav) bu tekliflere icabet etmeyeceğini bilmiyorlar mıydı? Onun (sav) davasına sadık olduğunu anlamıyorlar mıydı? Ya da okuduğu ayetlerin şiir olmadığını, beşer sözüne benzemediğini idrak edecek kadar Arapçaya vâkıf değiller miydi?

Öyleyse bu teklifler de neydi? Ne yapmaya çalışıyorlardı?

Onlar Müslimleri güçlü kılan vahyin havasından koparıp kendilerine benzetmeye çalışıyorlardı. Çünkü Müslimleri etkilemeleri mümkün değildi. Onların kendine has bir ortamları, vahyin belirlediği bir gündemleri ve müşriklerin kaygılarından uzak sadece Allah rızası için çarpan kalpleri vardı. Bu ortamda kaldıkları müddetçe şirk toplumundan etkilenmeyeceklerdi.

Bunu anlayınca, Allah Resûlü'ne teklifle geldiler. Ona "Dininden dön!" demediler. Onu (sav) dininden döneceği uzun vadeli bir tuzağa düşürmek istediler. Müşriklerle oturacak, onların karar alma meclislerinde bulunacak, onların gündemini gündem edinecekti... Vahyin arı duru, hayat veren ikliminden kopacak, onu ve Müslimleri güçlü kılan o İlahi ortamdan mahrum bırakılacaktı... Bu sebeple Allah Resûlü, açık ve kesin bir cevapla önlerini kesmiş ve tuzaklarını boşa çıkarmıştır.

Yine burada çok önemli bir mesele daha vardır. **Müşrikler Nebi'ye başlarına reis olmayı ya da istişare toplantılarına katılmayı yani demokrasiyi teklif etmişlerdir**. Yani bugün müşrik Batı dünyasının, İslami kesime yaptığı teklif, ayniyle Allah Resûlü'ne (sav) yapılmıştır.

İslamcıların daha rahat bir hayat yaşamak, İslami faaliyetlerine legal bir zeminde devam etmek, ülke ve dünya siyasetinde söz sahibi olmak,

---

27. Sîretu İbni Hişâm, 1/296
28. Sîretu İbni Hişâm, 1/266; Sîretu İbni İshâk, s. 154; Bu rivayeti, sened açısından tahkik edenler seneddeki kopukluk nedeniyle zayıf olduğuna hükmettiler. bk. Tahrîcu Ehâdîsi ve Âsâri Kitâbi Fî Zılâl-il Kur'ân, 882

Filistin vb. ümmet sorunlarını uluslararası arenada dillendirme fırsatına kavuşmak… iddiasıyla girmeye çalıştıkları parlamento, Allah Resûlü'ne teklif edilmiştir. Nebi'ye yapılan teklifle, Batı'nın İslami yapılara dayattığı teklif aynıdır. Ancak İslamcılar bunu anlamak bir yana, bunu İslam için sunulmuş altın bir fırsat olarak düşünüp bu tuzağa düşmüşlerdir.

Acaba İslamcı partilerin, ümmetin emeklerini zayi ederek ulaşmak istedikleri noktayı, neden Nebi hiç düşünmeden reddetmiş ve tevhidî bir duruşla cevaplamıştır?

Acaba bugünün İslamcıları Mekke'de yaşayan Nebi ve ashabından daha mı zor durumdadırlar?

Necaşi'nin ve Yusuf'un (as) müteşabih kıssalarına yapışanlar, neden Nebi'nin (sav) bu muhkem, açık tavrını anlamak istemezler?

Evet, Mekkeliler ve Ehl-i Kitap, Müslimleri dinlerinde fitneye düşürmek için yine iş başındadırlar. Ve ayak kaydırmak istedikleri konu hüküm ve hâkimiyet meselesidir. Müslimleri kendi gündemlerinden, vahyin atmosferinden koparıp; mülkün, dünyanın, siyasetin kaypak dünyasına çekmeye çalışıyorlar. Birer birer İslami yapılara gidip bu teklifi şifahen yapmıyorlar belki. Ama İslami hareketlerle muamele biçimleriyle onları tercih yapmak durumunda bırakıyorlar. Demokrasi yoluna girenleri destekliyor, önlerini açıyor, sistemin tüm imkânlarına ortak kılıyorlar… Tevhidî bir duruş gösterenleri ve Lailaheillallah'ın gereği olarak "La/Hayır" diyenleri yok sayıyor, engelliyor, zindanlara dolduruyorlar…

Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenlerin durumu:

Yöneticinin kulluk sorumluluğu, Rabbinin şeriatına boyun eğmesi ve insanlar arasında onunla hükmetmesidir. Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyen yöneticiler hadlerini aşmış ve tağutlaşmış olurlar. Tağut, Rabbine karşı haddini aşan, O'nun sıfatlarını kendinde gören ve insanları kendine kulluğa davet eden herkestir.

Allah (cc) kendi şeriatını bırakıp, şeriat dışında hükümlerle hükmedenleri "tağut" diye isimlendirir:

"Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister."[29]

İslam ümmetinin vazifesi; yeryüzünde var olan tağutları itikadi anlamda reddetmek, amelî anlamda onlardan uzak durmak ve onlara başkaldırıp, yeryüzünden izale edilmeleri için çaba göstermektir:

"Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapasağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[30]

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[31]

İbni Abbas'ın (ra) öğrencisi, tabiin imamlarından Mücahid (rh), tağutu tanımlarken konumuzla alakalı yönüne dikkat çekerek şöyle demiştir: "Tağut, insan suretindeki şeytanlardır. O, insanların işini/yönetimini elinde bulundurur ve insanlar ona muhakeme olurlar."[32]

Allah'ın (cc) hükümlerini terk edip beşerî kanunlarla, örf ve gelenekle, töreler ve indi kararlarla insanlara hükmedenler, İslam şeriatına göre birer tağuttur. Ve Rabbimiz; onları kâfirler, fasıklar, zalimler, Allah'ın dışında tapılan ortaklar diye isimlendirir:

"… Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir."[33]

"… Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse (onlar) zalimlerin ta kendileridir."[34]

---

29. 4/Nisâ, 60
30. 2/Bakara, 256
31. 16/Nahl, 36
32. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/294, Nisâ Suresi, 51. ayetin tefsiri
33. 5/Mâide, 44
34. 5/Mâide, 45

"… Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse (onlar) fasıkların ta kendileridir."[35]

"Yoksa Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var? …"[36]

• Yönetilen Konumunda Olanların Bu Hakkı Sadece Allah'a Vermesi Zorunluluğu

Yönetilen konumunda olan insanların, tevhidin bu kısmı hakkındaki imtihanları, bu yetkiyi sadece Allah'a vermeleridir. Kişi, Allah'ın (cc) uluhiyet, rububiyet ve güzel isimlerinin hakkı olan hâkimiyet yetkisini Allah'tan başkasına ne isim adı altında verirse versin, İslam şeriatı bunu şirk olarak kabul etmiş, bu eylemde bulunanı Allah'tan başkasına kulluk etmekle suçlamıştır.

Tarih boyunca insanlar/toplumlar, çeşitli yollarla hâkimiyet hakkını Allah'tan (cc) başkasına vermiş, bu sıfatında O'na (cc) şirk koşmuşlardır.

Kimi zaman imparatoru/kralı mutlak otorite ve egemenlik sahibi olarak kabul etmiş, imparatorun emir ve talimatlarını kanun olarak algılamışlardır. Roma, Mısır, Hindistan gibi kadim medeniyetlerde olduğu gibi… Kur'ân-ı Kerim bu durumu Mısır kralı Firavun üzerinden müminlere öğretmiştir:

" 'İkiniz Firavun'a gidin; çünkü tağutlaştı/azgınlaştı.' "[37]

Bilindiği gibi Firavun'un tağutlaşması kendini mutlak otorite olarak görmesi, kendisinden izin almadan hiçbir şeyin yapılamayacağı, Mısır mülkünün kendine ait olması iddiasıdır.

"Firavun dedi ki: '(Ben) size izin vermeden ona iman ettiniz öyle mi? Şüphesiz ki bu (yaptığınız), buranın halkını yurtlarından sürüp çıkarmak için (Musa ile beraber) tezgâhladığınız bir tuzaktır. Pek yakında (yapacaklarımı) bileceksiniz/anlayacaksınız.' "[38]

O, sihirbazların iman etmesine değil, ondan izinsiz iman etmiş olmalarına kızmıştır. Zira o kendini ve sistemini mutlak otorite görmekte, ondan izinsiz icra edilen, resmiyete dökülmeyen her şeyi bir tehdit olarak algılamaktadır.

35. 5/Mâide, 47
36. 42/Şûrâ, 21
37. 20/Tâhâ, 43
38. 7/A'râf, 123

İnsanlar, kimi zaman bu yetkiyi din âlimlerine vermiş; din âlimlerinin Allah'ın (cc) helallerini haram, haramlarını helale çevirmelerine sessiz kalmışlardır. Kur'ân-ı Kerim bu duruma örnek olarak Ehl-i Kitab'ı verir:

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[39] [40]

Kimi zaman bu yetkiyi parlamentoya vermişlerdir. Kur'ân'ın nazil olduğu Mekke toplumunda olduğu gibi… Her kabileden seçkin bireyler Mekke parlamentosu olan Daru'n Nedve'de toplanır; dinî, siyasi, iktisadi… konularda istişareyle karar alırlardı. Bu kararlar tüm toplum için bağlayıcı kabul edilirdi. Yüce Allah o topluma şöyle seslendi:

"Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim. Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir."[41]

---

39. 9/Tevbe, 31
40. "…Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Resûlullah'ın (sav) huzuruna girdi. Resûlullah, Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e, 'Onlar din adamlarına tapmadılar ki!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Evet, fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.' buyurdu." (Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 2/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler)

• Ayet ve Peygamberimizin (sav) ayeti tefsiri göstermiştir ki helal-haram, yasak-serbest, meşru-gayrimeşru olan şeyleri belirleyen tek merci Allah'tır. Bu, O'nun "Er-Rabb" olmasındandır. Rabb; terbiye eden, düzenleyen, çekip çeviren demektir. Allah koyduğu yasalarla insanları terbiye eder, toplumlara düzen verir.

• Âlim, aydın, abid, parlamenter, yönetici ya da aşiret reisi… Bunlardan birine bu yetkiyi veren, onu Allah'ın dışında rabb edinmiş olur.

• Bu yetkiyi Allah'tan gayrısına veren, yaptığının bir ibadet ve Allah'tan başkasını rabb edinme olduğunu bilmese de sonuç değişmez. Çünkü cehalet, şirkin mazereti değil, sebebidir.

• Bir varlığı rabb ya da ilah edinmek için ona, "Bu benim rabbimdir." Ya da: "Bu benim ilahımdır." demek gerekmez. Rabb ve ilahın özelliklerini bir varlığa verdiğinizde ya da rabb ve ilaha yapılması gerekeni bir varlığa yaptığınızda, o sizin rabbiniz/ilahınız olmuş olur.

Ayrıca bk. 3/Âl-i İmran, 64; 4/Nisâ, 59-60; 5/Mâide, 43-44, 50; 7/A'râf, 54; 12/Yûsuf, 40

41. 42/Şûrâ, 10-11

Kimi zaman insanlar bu yetkiyi aşiret ağalarına, mafya babalarına, kabile reislerine vermişlerdir.

Günümüzde yukarıda sayılan örneklerin her biri mevcut olsa da; hiç şüphesiz en yaygın olanı "demokrasi" adı altında Allah'ın bu sıfatının halka verilmesidir. Demokrasinin temel ilkesi, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." sloganıdır. Buna göre demokratik sistemlerde, belli aralıklarla seçim yapılır. Halk, bu seçimlerde oy kullanarak kendini temsil edecek vekilleri seçer. Bu vekiller parlamentoda halkı temsil eder; ülkeyi ilgilendiren dinî, siyasi, iktisadi, askerî… konularda yasa yapar ve bu yasalar tüm halk için bağlayıcıdır. Yapılabilir (helal) ve yapılamazlar (haram) bu parlamento tarafından belirlenir. Yasamada tek ölçü "çoğunluğun" muvafakatıdır. Çoğunluk bir şeye "olur" derse o kabul görür ve yasalaşır. Halkı temsil eden çoğunluk, Allah'ın haram dediğine helal, helal dediğine haram diyebilir. Tek ölçü çoğunluktur. Örneğin Allah (cc) içkiyi, kumarı, zinayı… tüm kullarına yasaklamış, haram kılmıştır. Demokrasilerde çoğunluk isterse bu haramları on sekiz yaşından küçüklere yasaklar; on sekiz yaşından büyükler için serbest/helal kılar… Bir başka demokraside çoğunluk on beş yaşı ölçü kabul eder. Allah'ın yasakları on beş yaş altına yasak, on beş yaş üstüne serbest olur. Bir diğer çoğunluk rıza ve ebeveyn gözetiminde tüm bunlara serbestlik tanır. Daha doğru bir ifadeyle şunu diyebiliriz: Demokrasilerde bir sabite/esas yoktur. Her şey konuşulabilir, tartışılabilir. O ân tartışmada çoğunluk ne istiyorsa o olur. Bunun tek istisnası hâkimiyetin Allah'a (cc) ait olması meselesi, şeriatla yönetilme talebidir. Böyle bir talep gericiliktir, karanlık çağlara dönmektir… Bunun tartışılması, teklif edilmesi dahi kabul edilemez. Birçok demokraside eşcinsellik yasal bir haktır. Diğer bir kısmında yasal bir hak olması için tartışmalar yapılmaktadır. Ancak şeriat talepleri zindana atılmakla, F-16'ların ölüm kusmasıyla, işgallerle, terörist yaftalamasıyla susturulmaktadır.

Egemenliğin, Allah'tan (cc) başkasına verildiği tüm sistemler, İslam nezdinde birer şirk ve cahiliye sistemidir. O sisteme rıza gösteren, iştirak eden ve sürdürenler Allah'ın (cc) değil; âlimlerin, abidlerin, kralların, ağaların, vekillerin, parlamentonun kullarıdır.

Buna binaen demokratik seçimlerde oy kullanmak; hâkimiyet yetkisini yaratılmışlara vermektir. Zira demokrasi, oy kullanmayı böyle anlamlandırmaktadır. Demokratik sisteme göre oy kullanmak, egemenliğin kayıtsız şartsız halka verilmesidir. Yani, Allah'a ait bir sıfatın Allah'ın yarattığı halka/çoğunluğa tanınmasıdır. Hâliyle "oy verme" eylemine farklı anlamlar yükleyenler, yalnızca kendilerini aldatmaktadır. Şeytan kötü amellerini onlara süslü göstermiş, onları Allah (cc) ile aldatmıştır. Nasıl ki bir insan Lailaheillallah Muhammedun Resûlullah diyerek "Ben Yahudi oldum." diyemez… Nasıl ki bir insan istavroz çıkartarak "Ben İslam'a girdim." diyemez… Aynı şekilde bir insan demokratik seçimlere katılıp "Benim amacım…" diyemez. Çünkü demokrasi, beşerî bir sistem olarak kendini ve kurumlarını tanımlamıştır. Ya onu kabul eder ve onun kabulleriyle seçimlerine katılırsınız ya da onu reddeder ve imani bir tavırla ondan uzak durursunuz. Ötesi, laf-ı güzaftır. Şeytanın sizi Allah (cc) ile aldatmasıdır. Kötü amelinizi size süslü göstermesidir.

• Dinî Veya Dünyevi İhtilaflarda Vahyi (Kitap Ve Sünnet) Merci Kabul Etmek

Hâkimiyet tevhidinin rükunlarından biri; dinî ve dünyevi çekişmelerde sadece Allah'ın (cc) kanunlarına başvurmak ve ölçü olarak Allah'ın yasalarını kabul etmektir. Nisâ Suresi'nde peş peşe zikredilen iki ayette Allah (cc) bu hakikati çok net bir şekilde izah etmiştir:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün. Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir."[42]

Bu ayete dair İbni Kesîr (rh) şöyle demiştir: " '… Eğer bir şeyde çekişirseniz -Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmışsanız- onun hâlini Allah'a ve Peygamber'e bırakın.' **ayeti hakkında Mücahid ve seleften birçokları şöyle demişlerdir: 'Bunların hâlini Allah'ın Kitabı'na ve Resûl'ünün sünnetine bırakın.'**

42. 4/Nisâ, 59

Allah'ın bu emri delalet ediyor ki; insanların gerek dinin usulüne ve gerekse fürûuna dair ihtilafa düştükleri her husus, Allah'ın Kitabı'na ve Sünnet'e bırakılacaktır. Nitekim Allah bir ayette: 'İhtilafa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek Allah'a mahsustur.'[43] buyuruyor. Ki Allah'ın, Kitab'ının ve Resûl'ünün sünnetinin verdiği hükümle sıhhatine şehadet ettiği şey; haktır, gerçektir. Bu hak ve gerçeğin dışındakiler de ancak sapıklık olabilir. Bunun içindir ki Allah, 'Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmışsanız.' buyurmuştur. Yani husumetleri ve bilmediklerinizi Allah'ın Kitabı ile Resûl'ünün sünnetine bırakarak aranızda ihtilaf konusu olan şeylerde onları hakem kılın. 'Eğer Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmışsanız.' Ayette bu kısım; ihtilaf konularında Kitap ve sünnetin hakemliğine başvurarak bu konuda onlara dönmeyenlerin, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmamış olduklarına delalet eder."[44]

İbni Kayyım (rh) ise şöyle demektedir: "… Ayetteki, 'Herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz.' ifadesi, şart bağlamında gelen nekra (belirtisiz) bir ifâdedir ve büyük küçük, açık ve hafî/ kapalı, dinin bütün konularında müminlerin ihtilafa düştükleri bütün meseleleri kapsar. İhtilafa düştükleri konuların hükmü Allah'ın Kitabı'nda ve Resûl'ün sünnetinde bulunmasaydı ve bu iki kaynaktaki hükümler, bu meselelerin çözümü için yeterli olmasaydı, onlara bu meseleleri bu iki kaynağa döndürmelerini emretmezdi. Çünkü anlaşmazlığı gidermek için, çözümü olmayan bir kişiye çözüm için başvurmayı Allah'ın emretmesi imkânsızdır. Allah'a döndürmenin, Allah'ın Kitabı'na başvurmak; Resûlullah'a döndürmenin ise hayatında bizzat kendisine, vefat ettikten sonra da sünnetine başvurmak olduğu konusunda insanlar icma etmişlerdir…"[45]

Bir sonraki ayet ise şöyledir:

"Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister."[46]

Bu ayet-i kerime bir önceki ayet-i kerimenin sağlaması konumundadır.

43. bk. 42/Şûrâ, 10
44. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/304-305, Nisâ Suresi, 59. ayetin tefsiri
45. İ'lâmu'l Muvakki'în, 1-2/84
46. 4/Nisâ, 60

Önceki ayette zikredilen "Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız." şartı bazıları tarafından yanlış anlaşılabilir, tehdit ve sakındırma içerikli kabul edilip çiğnenebilir. Tüm bu ihtimalleri ortadan kaldırmak ve insana olayın ciddiyetini hissettirmek için Rabbimiz pratik bir vakıa üzerine ayet indiriyor. Nisâ Suresi'nin 59. ayetindeki emre muhalefet edenlerin, iman ettiklerini iddia etseler dahi bu eylemlerinden sonra imanlarının geçersiz olduğu ve dinden çıktıkları anlatılıyor.

İbni Kesîr (rh) ayete dair şunları kaydeder: "Allah bu ayet-i kerimede Resûlullah'a ve daha önce geçen peygamberlere inzal olunanlara iman ettiğini iddia etmekle birlikte, ihtilafların çözümünde Allah'ın Kitabı ile Resûl'ünün sünnetinden başka şeyleri hakem kılmak isteyenleri kötülemekte ve onların bu davranışlarını hoş karşılamamaktadır. Bu ayet-i kerimenin nüzul sebebi olarak zikredilenlere göre; bu ayet, Ensar'dan biri ile bir Yahudi hakkında nazil olmuştur. İhtilafa düşmüşler ve Yahudi, 'Benimle senin aranda Muhammed hakemdir.' derken öteki de 'Benimle senin aranda Ka'b ibni Eşref hakemdir.' demiştir.

Bir görüşe göre ise bu ayet-i kerime; zahiren Müslim olup da cahiliye hâkimlerini hakem kılmak isteyen bir grup münafık hakkında nazil olmuştur. Başka görüş ve rivayetler de vardır. Ancak ayet-i kerime hepsi hakkında genel olup, Kitap ve sünnetten yüz çevirerek bunların dışındaki batılları hakem kabul eden herkesi kötülemektedir. Ayetteki 'tağut'tan bu kasdedilmektedir. Allah, 'Tağut'un önünde muhakeme edilmelerini isterler…' buyurmuştur."[47]

Seyyid Kutub (rh) ayete dair şöyle bir açıklamada bulunur: "… Şu şaşkınların şaşkınlıklarına bak! Bunlar mümin olduklarını iddia ediyorlar, sonra da bir ânda, iddialarını yine kendileri çürütüveriyorlar. Bunlar bir yandan 'Sana ve senden önceki peygamberlere indirilen kitaplara inandıklarını ileri sürüyorlar.' sonra da sana ve senden önceki peygamberlere indirilen kitapların hakemliğini benimsemiyorlar. Bunun yerine başka bir kaynağın, başka bir sistemin, başka bir hüküm mercinin hakemliğine başvurmak istiyorlar. Tağutun hakemliğine başvurmak istiyorlar. Sana ve senden önceki peygamberlere indirilen kitaplara dayanmayan; ölçüsünü, kriterini

47. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 2/305, Nisâ Suresi, 60. ayetin tefsiri

sana ve senden önceki peygamberlere indirilen mesajlardan almayan bir hüküm kaynağının yargısına boyun eğiyorlar. Böyle bir hüküm kaynağı, hem ilahlığın başta gelen yetkisini kendisine yakıştırdığı için ve hem de hiçbir değişmez kritere bağlı olmadığı için 'tağut'tur, yani azgınlık ve taşkınlıktır..."[48]

Müslim, yaşadığı sıkıntılarda insî ve cinnî şeytanların aldatmalarına kapı aralamamalı, basit dünyevi çıkarları için Allah'a başkaldırmış ve her hükümleri ayrı bir zulüm olan tağuti hüküm mercilerinden uzak durmalıdır. Bu mercilerde, değerli olan ahiret hayatını dünyanın değersiz çıkarları için heder etmemelidir. Şüphesiz ki Allah'ın kendi katında muvahhid kulları için ayırdıkları, dünyanın geçici lezzetleri ve elemle sonuçlanan metaından daha hayırlıdır.

Yine Müslim bilmelidir ki; dinî bir konuda konuşuluyorsa insanlar ya ittifak hâlindedir ya da ihtilaf hâlinde... Şayet ittifak ediyorlarsa Allah'a hamdetmelidir. İhtilaf hâlinde ise bu ihtilafı çözmek için yalnızca Allah'a ve Resûl'üne başvurmak zorundadır. Zira ihtilaf ânında Allah'a ve ahirete imanın şartı yalnızca Allah'a ve Resûl'üne başvurmaktır. Kişi Allah'a ve Ahiret Günü'ne imanını bu esas üzerinden kontrol edebilir.

Üzülerek belirtmeliyim ki; birçok insan, ihtilaf durumunda vahiyden yüz çevirip âlimlerin içtihadlarıyla çıkış yolunu aramaktadır. Bu yaptıklarıyla imanlarına zarar vermeleri yanında, sorunu iyice içinden çıkılmaz hâle sokmaktadırlar. İhtilaflı konularda Allah'a ve Resûl'üne başvurmak bir lüks değil, imani bir zorunluluktur. Bugün yaşadığımız dinî ihtilafların tek çözüm yolu da bu imani ilkeyi ikame etmektir.

Yine Müslim bilmelidir ki; Allah'ın Kitabı ve Resûl'ünün sünnetinin kimsenin onayına ihtiyacı yoktur. Şu tarz yaklaşımlar imani zaaftan kaynaklanmaktadır: "Ayet öyle diyor da bakalım şu mezhep/bu âlim ne diyor?" Bu, kişinin bir mezhebi veya âlimi vahyin üzerine çıkardığının, vahyi onların onayına bağlı olarak kabul ettiğinin göstergesidir. "Egemenlik/Hâkimiyet kayıtsız şartsız Allah'ındır." ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Duamızın, sözümüzün ve davamızın sonu; hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

48. Fî Zılâl-il Kur'ân, 3/298, Nisâ Suresi, 60. ayetin tefsiri

ŞERİAT

ŞERİAT

Tevhid akidesini inşa eden kavramlardan biri de şeriattır. Bir Kur'ân kavramı olan şeriat, İslam dininin yasama, yürütme ve yargı boyutunu ifade eden bir kavramdır. Tevhid akidesini inşa eden diğer kavramlarda gördüğümüz inanç/akide boyutunun, hayata nasıl yansıtılacağını ifade eder. Allah'a (cc) kul olmanın nizam/düzen boyutunu yansıtır. Şeriat kavramı İslam'ın salt olarak Allah ile kul arasında bir ilişki olmayıp inanç, siyaset, uluslararası ilişkiler, ekonomi, medeni hukuk, ceza hukuku… gibi hayatın her alanını düzenlediğini, emreden ve nehyeden bir din olduğunu ifade eder. Bu nedenle, şeriat kavramını detaylıca açıklamaya çalışacağız.

Arap Lugatında Şeriat

Ş-r-a kelimesinin kök anlamı, boylu boyunca (yol) açılmasıdır.[1] Bundan olsa gerek bir işe başlayan, bir işe koyulanın eylemi ş-r-a fiiliyle ifade edilmiştir.[2] Kelimenin şeriat formu ise daha ziyade suya/kaynağa götüren ve apaçık yol için kullanılmıştır.[3] Ancak Arapların suya götüren yola şeriat demesi için suyun sürekli/kesintisiz ve bol/çok olması gerekir.[4] Rağıp el-İsfahani de (rh) ş-r-a kelimesinin açık yolu takip etmek olduğunu, şeriatın da İlahi yolu ifade etmek için kullanıldığını belirtir.[5]

1. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/262, ş-r-a maddesi
2. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 3/117, Mâide Suresi 48. ayetin tefsiri
3. bk. Lisânu'l Arab, 8/175, ş-r-a maddesi
4. bk. age. 8/175, ş-r-a maddesi
5. El-Mufredât, s. 450, ş-r-a maddesi

Bu açıklamalardan şunu anlıyoruz: Bir yola şeriat denmesi için iki özellik gerekir:

- Yolun apaçık olması
- Kesintisiz ve bol kaynak suyuna iletmesi

İslam düzeni/nizamı için şeriat kavramının ıstılah/terim olarak seçilmesi, şeriatın apaçık olmasından ve insanı kulluk için ihtiyaç duyduğu kaynağa götürmesindendir. Bazıları da insanın ihtiyaç duyduğu şeye kanması/doyması ve tertemiz olması sebebiyle, din yoluna şeriat dendiğini söylemiştir.[6]

Kur'ân'da Şeriat Kavramı

Kur'ân'da "ş-r-a" fiili, ilk olarak Mekki surelerden Şûrâ Suresi'nde kullanılmıştır. Bu surede fiil olarak, şeriat kılmak/teşride bulunmak/yasamada bulunmak anlamında iki defa kullanılmıştr. İlk ayette fiil, Yüce Allah'a nispet edilmiş, ikinci ayette müşriklere şeriat/yasa belirleyen putlara/ortaklara nispet edilmiştir:

" 'Dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.' diye Nuh'a emrettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa'ya emrettiğimizi sizin için dinde **şeriat kıldık...**"[7]

"Yoksa Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden **şeriat kılan**/kanun yapan ortakları mı var? ..."[8]

Daha sonra şeriat, kavram olarak Câsiye Suresi'nde, tüm İslam dinini kapsayacak şekilde, hevaya uymanın karşıtı olarak Allah'tan gelen vahye uymak anlamında kullanılmıştır.

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[9]

Son olarak Medeni surelerden Mâide Suresi'nde, şir'aten formunda, her nebiye verilen ahkâm/hukuk/fıkıh anlamında kullanılmıştır:

"... Sizden her bir (ümmet) için bir şeriat ve yol kıldık. Şayet Allah dileseydi sizi (şeriatı ve yolu aynı olan) tek bir ümmet yapardı. Lakin size verdiklerinde sizleri

6. bk. Menâr Tefsiri, 6/544, Mâide Suresi 48. Ayetin tefsiri
7. 42/Şûrâ, 13
8. 42/Şûrâ, 21
9. 45/Câsiye, 18

denemek için (şeriat ve yollarınızı farklı kıldı. Öyleyse) hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. İhtilaf ettiğiniz şeylerde (kimin haklı olduğunu) size haber verecektir."[10]

Kur'ân kullanımında şeriat, ilk olarak yasama anlamında kullanılmıştır. Yüce Allah'ın kulları için belirlediği ilkelere "şera'a" fiiliyle "Dinde şeriat kıldı." denmiştir. Aynı şekilde müşriklerin uyduğu dine/geleneksel yasalara/örfe/atalar yoluna, dinde kılınan şeriat denmiştir. Vahyin terbiye ettiği neslin zihninde şeriatın ilk anlamı, kendisine uyulan dinî ilkeler olmuştur. Yine dinî ilke belirlemenin yalnızca Allah'a ait bir bir hak olduğu, Allah'tan başkasına dinî ilke belirleme hakkı vermenin, onu Allah'a ortak tayin etme anlamına geldiği belirtilmiştir. Sonra, Allah (cc) belirlediği tüm din ilkelerini şeriat diye isimlendirmiş, kavramı bir bütün olarak din anlamında kullanmıştır. Câsiye Suresi'ndeki ayete göre insanların önünde iki seçenek vardır: Ya Allah'tan gelen yola/şeriata uyacaklardır ya da bilmeyenlerin arzusuna… Allah'tan gelen yolun/şeriatın dışındaki her yol, bilmeyenlerin hevasıdır. O yola uyanların yola ne isim verdiklerinin bir önemi yoktur. Gelenek, örf, bilim, modern hukuk, demokrasi, töre, racon… Şeriat dışındaki her yol bilmeyenlerin hevasıdır. Son olarak şeriat kelimesinin anlamı daraltılmış, her nebiye verilen şer'i ahkâm, bugün fıkıh dediğimiz ilim anlamında kullanılmıştır. Şimdi şeriat kelimesini kavramlaştıran ayetlere yakından bakalım.

Şûrâ Suresi 13. ayet

"'Dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.' diye Nuh'a emrettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa'ya emrettiğimizi sizin için dinde şeriat kıldık. Müşrikleri kendisine davet ettiğin (tevhid) onlara ağır geldi. Allah dilediği kulunu (tevhid ve ayrılıksız din için) seçer ve O'na yönelenleri hidayete erdirir."[11]

• Yüce Allah bu ayette "dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin" ilkesini şeriat kıldığını haber veriyor. Buna göre ayet, şeriat kelimesini "tüm nebilerin ortak mesajı" anlamında inanç yasası, akide bağı anlamında kullanıyor.

10. 5/Mâide, 48
11. 42/Şûrâ, 13

- Ayet, surenin başından beri vurgulanan bir ilkeyi pekiştiriyor:

"(İzzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi) El-Hakîm olan Allah, sana ve senden önceki (resûllere) işte böyle vahyeder."[12]

"Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim."[13]

Allah Resûlü'ne ve diğer enbiyaya vahyeden Allah'tır. Şayet nebilerin ümmeti bir konuda ihtilafa düşerse, başvuracakları merci yine Allah (cc) olmalıdır. Mutlak hüküm sahibi yalnızca Allah'tır. O'ndan (cc) başkası iman esası, itikat yasası belirleyemez. Onun belirlediği itikadi yasalar (ki bu da şeriattır) dışında hiçbir mezhebin, ekolün, taifenin yasaları inanç esası olamaz. Zira bu taifelerin belirlediği inanç esasları ayrılığa neden oluyor. Oysa Allah, dinde ayrılığa düşmeyelim diye inanç esasları (şeriat) vazetmiştir.

"Burada, ilk ayetteki husus tekrarlanmış ve şöyle buyurulmuştur: Daha önce gelen peygamberler nasıl yeni bir dini tebliğ etmemişlerse, Muhammed de (sav) yeni bir din icat etmemiştir. Muhammed (sav) önceki peygamberlerin tebliğ ettikleri aynı dini şimdi sizlere tebliğ etmektedir. Peygamberler halkasından ilk olarak Nuh'un (as) ismi zikredilmektedir. Çünkü tüm insan nesli, Nuh tufanından bu yana devam edegelmiştir. Dolayısıyla tufan sonrası insanların ilk peygamberi Nuh'dur (as). Nuh'un (as) hemen ardından Muhammed'in (sav) adı gelmektedir. Çünkü o, insanlığın en son peygamberidir. (Hatemun Nebiyyin) Daha sonra İbrahim'in (as) ismi zikredilmektedir. Çünkü Araplar, İbrahim'i (as) ataları olarak kabul ederlerdi. Peşinden Musa (as) ve İsa'nın (as) isimlerinin zikredilme nedeni ise Yahudi ve Hristiyanlar onların getirdikleri dini takip ettiklerini söylüyorlardı. Tüm bunlar, dinin beş peygamberle sınırlı olduğu anlamına gelmez. Böyle bir açıklama tarzının ortaya konulma nedeni, her peygamberin aynı dini getirmiş ve dünyada yaygın olan dinlerin söz konusu peygamberlerin adlarıyla anılmış olmasıdır."[14]

12. 42/Şûrâ, 3
13. 42/Şûrâ, 10
14. Tefhîmu'l Kur'ân, 5/221, Şûrâ Suresi, 13. ayetin tefsiri

• Dini ayakta tutmak ve onda ayrılığa düşmemek itikadi yasası (şeriat), müşriklere ağır gelmiştir. Kur'ân, biri bu ayette olmak üzere tevhid ve vahdetin onlara neden ağır geldiğinin sebeplerini açıklamıştır:

– "Allah dilediği kulunu seçer." Şûrâ 13. ayetteki bu ifade, müşriklere ağır gelen şeyin, bu mesaja Allah Resûlü gibi "sıradan" bir insanın muhatap olmasıdır. Allah, neden onlar gibi zengin, soylu ve lider insanlar varken mesajını fakir, yetim, sıradan bir insan olan Muhammed'e indirsin!

" 'Kur'ân, aramızdan ona mı indi?..' "[15]

"Dediler ki: 'Bu Kur'ân'ın, iki beldenin büyüklerinden birine inmesi gerekmez miydi?' "[16]

"Dediler ki: 'Ne oluyor bu Resûl'e? (Normal insanlar gibi) yemek yiyor, çarşı pazarda dolaşıyor! Ona, kendisiyle beraber uyarıcı olacak bir melek indirilmesi gerekmez miydi?' "[17]

– Şirk toplumunun dayanağı "atalar yolu"dur, şayet tevhid ve vahdet mesajını kabul etseler atalar yolunu inkâr etmiş olacaklardır. Cahiliye toplumu bir gurur/böbürlenme/övünme toplumu olduğundan, atalarının şirk ve parçalanmışlık içinde yaşadığını kabul etmek onlara ağır gelmektedir:

"Senden önce de ne zaman bir beldede bir uyarıcı gönderecek olsak, mutlaka oranın refah içinde yaşayan şımarıkları dediler ki: 'Şüphesiz ki biz, babalarımızı bir din üzere bulduk ve biz onların eserlerine/izlerine uymuş kimseleriz.' "[18]

– Cahiliye toplumu çoğulcu bir toplumdur. Herkesin istediği puta taptığı, dileyenin dilediği rezaleti özgürlük adı altında işlediği, her kafadan bir ses çıktığı bir kakofoni toplumu… Bunun tek istisnası ekonomidir. Zira ekonomi, ayak takımına bırakılmayacak kadar önemlidir. İlkel olsun modern olsun, cahiliye toplumu bir sömürü düzenidir. Sermayeyi elinde bulunduran azınlık, topluma belli bir alanda sınırsız özgürlük tanıyıp kendi çıkarlarını sıkı denetim altına almıştır. Hâliyle başta ekonomi olmak üzere her konuda "dinde şeriat kılan yasalara" uyma fikri onlara ürkütücü gelmiştir:

15. 38/Sâd, 8
16. 43/Zuhruf, 31
17. 25/Furkân, 7
18. 43/Zuhruf, 23

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Atalarımızın ibadet ettiği (putları) ve mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmeyi bırakmayı, namazın mı sana emrediyor? Şüphesiz ki sen, yumuşak huylu ve olgun/aklı başında bir adamsın.' "[19]

Şûrâ Suresi 13. ayette Allah, tüm nebiler için dinde şeriat kıldığı ilkeyi açıklamıştı: "Dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin." **İnsanlardan bir grup bu Rabbani ilkeye/şeriata göre yaşarken bir diğer grup ilkeden/şeriattan yüz çevirir. Dini/Kulluğu tevhid üzere ikame etmez ve tevhid etrafında vahdet oluşturmaz, dini parçalar.[20] İşte böyleleri mutlaka farklı bir ilkeye/şeriata uyarlar. Yüce Allah onların uyduğu bu şeriata şirk koşulan ortakların şeriatı der:**

Şûrâ Suresi 21. ayet

"Yoksa Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var? Şayet (azaplarının kıyamete erteleneceğine dair) kesin bir söz olmasaydı elbette, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır."[21]

- **Bu ayetin haklarında indiği müşrikler iki tür şeriata/ilkeye uyuyordu:**

İlki; Allah'ın (cc) helal ve haramları dışında helaller ve haramlar belirliyor, O'nun (cc) indirdiği şeriat dışında şeriatlara tabi oluyorlardı:

"Allah (kulağı yarılıp putlara adanan) Bahire, (bir belayı defetmek için putlar adına dokunulmaz ilan edilen) Saibe, (belirlenmiş standartlarda doğuran devenin salınması ve ona dokunulmaması gereken) Vasile, (sırtına binilmeyi haram kabul ettikleri) Ham; bunların hiçbirini meşru kılmadı. Fakat kâfirler yalan uydurup Allah'a iftira ediyorlar. Onların çoğu akletmez."[22]

"Bunun gibi, müşriklerden birçoğuna çocuklarını öldürmelerini de ortakları süslü gösterdi. Hem onları helak etmek hem de dinlerini onların aleyhine şüphe dolu/karmakarışık hâle getirmek için. Şayet Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurdukları iftiralarıyla baş başa bırak. Ve zanlarınca: '(İlahlarımıza ayırdığımız) hayvanlar ve ekin dokunulmazdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Birtakım

19. 11/Hûd, 87
20. Dinde tefrika için bk. s. 363, Dini İkame Etmek ve Ayrılığa Düşmemek
21. 42/Şûrâ, 21
22. 5/Mâide, 103

hayvanların da sırtları haram kılınmıştır. (Kimse onlara binemez.)' dediler. Birtakım hayvanlar da vardır ki -(Allah'a) iftira ederek- (onları boğazlarken) Allah'ın adını anmazlar. İftiralarından ötürü (Allah) onları cezalandıracaktır. (Ve yine) dediler ki: '(İlahlarımıza ayırdığımız) bu hayvanların karınlarında olan (canlı doğarsa) yalnızca erkeklerimize aittir. Kadınlarımıza (onları yemek) haramdır. Şayet ölü olarak (doğarsa), onlar (kadın ve erkekler) onda ortaktır.' (Allah, 'bu helal', 'şu haram' diye yaptıkları) yakıştırmaların cezasını verecektir. Şüphesiz Allah (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm, (her şeyi bilen) Alîm'dir. Çocuklarını hiçbir bilgiye dayanmadan sefihçe katledenler ve Allah'a iftira ederek, kendilerine rızık olarak verdiklerini haram sayanlar; kesin bir hüsrana uğramış, kesin olarak sapıtmış ve doğru yolu bulamamışlardır."[23]

"De ki: 'Allah'ın kulları için çıkardığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kılmıştır?' (Ve yine) de ki: 'O, dünya hayatında iman edenler içindir. Ahirette ise sadece iman edenleredir.' Böylece bilen bir topluluk için ayetleri detaylı bir şekilde açıklarız. De ki: 'Rabbim (sizin uydurduklarınızı değil) yalnızca açık ve kapalı tüm fuhşiyatı, her türlü günahı ve haksız yere taşkınlık etmeyi, (meşruluğu) hakkında hiçbir delil indirmediği şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kıldı.' "[24]

Kur'ân'ın birçok yerinde Allah (cc), helal ve haram belirleme yetkisinin yalnızca Allah'a (cc) ait olduğunu, müşriklerin belirledikleri helal ve haramların hiçbir meşruiyeti olmadığını haber verdi. Şûrâ Suresi'nin 21. ayetinde ise kendisine bu yetki verilenlerin Allah'ın (cc) dışında tapılan ortaklar olduğunu ve belirledikleri yasaların "dinde şeriat kılmak" olduğunu açıkladı.

"Şanı Yüce Allah, En'am ve A'raf sûreleri ile başka sûrelerde müşriklerin Bahire ve Saibe gibi Yüce Allah'ın haram kılmamış olduğu şeyleri haram kıldıkları, çocuklarını öldürmek gibi haram kılmış olduğu şeyleri helal kılmaları ve Allah'ın izin vermediği bir dini teşri etmeleri/yasalarını koymaları dolayısıyla müşrikleri yermiş bulunmaktadır. İşte Yüce Allah'ın, 'Yoksa onların Allah'ın izin vermediği şeyleri kendilerine dinden şeriat yapan/kanun koyan ortakları mı vardır?' **buyruğu bu anlamdadır. Ayrıca bu dinden**

23. 6/En'âm, 137-140
24. 7/A'râf, 32-33

haram kılınmış birtakım şeyleri onlar birtakım ibadetler olarak ortaya koydular. Şirk koşmak, çıplak olarak Beyt'i tavaf etmek gibi hayâsızlıklar ve daha başka fiiller gibi."[25]

Bu durumun günümüzdeki yansıması ise, bir bütün olarak, hayatın her alanına yasalar yapmaktır. Suç ve ceza öngörmek, yapılacaklar (helal) ve yapılmayacaklar (haram) listesi belirlemek; insanların inanç ve amellerine müdahale etmektir.

" 'Şurekâ' (ortaklar) ifadesi ile sadece insanların kendilerine yalvardıkları, müracaatta bulundukları, dua ettikleri, ibadet edip adak kestirdikleri ve bu şekilde ortak koştukları tanrılar kastedilmiş değildir. Burada ortaklar ile insanların kendilerine Allah ile beraber hüküm koymada ortak kabul ettiği kimseler kastolunmaktadır. Öyle ki, onların ortaya attıkları düşüncelere, akidelere, nazariyelere iman edilir ve ahlaki kaideler, kültürel normlar şeklinde ihdas ettikleri değerler ölçü olarak kabul edilir. Onların icat ettikleri kanunlara, dinî törenlere, örf ve adetlere uyulur. Kişisel ve toplumsal hayatı düzenlemede, alışverişte, mahkemelerde, siyasette, yönetimde hep onların kararları esas alınır. İşte bu, o insanların tabi oldukları şeriatlarıdır. Yine bu, Allah'ın dininin karşısında kendi başına müstakil bir dindir. Onlar nasıl ki Allah'ın rızası olmadan bir 'din' ortaya koymuşlarsa onlara uyanlar da Allah'ın rızası olmadan uymuşlardır. İşte Allah'tan gayrısına kulluk nasıl şirkse, bu da öyle şirktir."[26]

İkincisi; onların İbrahim'den (as) devraldıkları ibadet anlayışını değiştirmeleri, Yüce Allah'a, O'nun meşru kılmadığı amellerle ibadet etmeleriydi. Zira din, kulluk etmektir. Allah'a (cc) nasıl ve ne yolla kulluk yapılacağını yine O (cc), yani dinin sahibi belirler. Allah'tan bir şeriat olmaksızın O'na (cc) yakınlaştıracak ibadetler ihdas edenler, dinde teşride bulunmuş olur.

"Yüce Allah, 'Yoksa onların Allah'ın izin vermediği şeyleri kendilerine dinden şeriat yapan (kanun koyan) ortakları mı vardır?' **buyurmaktadır. Yüce Allah mümin kulları için birtakım ibadetleri teşri buyurmuştur. Şeytan da o ibadetlere benzetmeye çalıştığı birtakım ibadetleri sonradan ortaya çıkardı. Mesela**

25. İbni Teymiye Tefsîri, 8/324, Şûrâ Suresi, 21. ayetin tefsiri
26. Tefhîmu'l Kur'ân, 5/235 Şûrâ Suresi, 21. ayetin tefsiri

Yüce Allah onlara, Allah'a bir ve tek olarak ve O'na ortak koşmaksızın ibadeti teşri buyururken şeytan ise onlara birtakım ortaklar teşri etti. Bu ise O'ndan başkalarına ibadet etmek ve O'na ortak koşmaktır.

Yüce Allah, 'Yoksa onların Allah'ın izin vermediği şeyleri kendilerine dinden şeriat yapan/kanun koyan ortakları mı vardır?' **buyurmaktadır. Buna göre bir kimse Allah'ın şeriatında koymamış olduğu bir şeye onunla Allah'a yakınlaşmak üzere teşvik edecek yahut sözü ya da fiili ile onu vacib kılmaya kalkışacak olursa o kişi Allah'ın izin vermediği bir şeyi dinden şeriat yapmış olur. Bu hususta ona uyan kimseler de Allah'ın izin vermediği şeyleri dinden şeriat yapan kimseleri Allah'a ortak koşmuş olur."**[27]

Câsiye Suresi 18. ve 19. ayetler

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma. Şüphesiz ki onların, Allah'a karşı sana hiçbir faydaları yoktur. Ve hiç kuşkusuz zalimler, birbirlerinin dostudurlar. Allah ise muttakilerin velisidir/dostudur."[28]

• Câsiye Suresi'nin ayetlerini anlamak için, içinde yer aldığı paragrafı okumamız gerekir. Zira siyak/akış, ayette yer alan şeriattan muradı izah etmiştir.

"**Andolsun ki İsrailoğullarına, Kitab'ı, hükmü ve nübüvveti verdik.** Onları temiz şeylerle rızıklandırdık ve onları âlemlere üstün kıldık. **Onlara (helal ve haramları içeren) emirden apaçık deliller verdik.** Kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki azgınlık/kıskançlık/bir diğer gruba üstünlük sağlama isteği nedeniyle ihtilaf ettiler. Rabbin, Kıyamet Günü, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. **Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık.** Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma. Şüphesiz ki onların, Allah'a karşı sana hiçbir faydaları yoktur. Ve hiç kuşkusuz zalimler, birbirlerinin dostudurlar. Allah ise muttakilerin velisidir/dostudur."[29]

Burada şeriat en genel anlamıyla kullanılmıştır. Kavram; Kitap, hüküm,

27. İbni Teymiye Tefsîri, 8/323, Şûrâ Suresi 21. ayetin tefsiri
28. 45/Câsiye, 18-19
29. 45/Câsiye, 16-19

nübüvvet, helal haramı kuşatan İslam dini/İslam nizamı için zikredilmiştir. Bununla birlikte ayet, şeriat kavramına dair önemli bilgiler vermiştir:

"Yani, bu görevi daha önce İsrailoğulları'na vermiştik, şimdi ise sizlere veriyoruz. Onlar, hak kendilerine geldikten sonra, aralarında ihtilafa düştüler ve çeşitli gruplara ayrıldılar. Sonuçta da Allah'ın kendilerine verdiği vazifeyi ifa edemeyerek, yoldan çıktılar. Şimdi aynı vazifeyi, insanları Allah'ın gösterdiği yola çağırmanız için sizlere veriyoruz. İşte bu yol İsrailoğulları'nın daha önce kaybederek kendisinden saptıkları yolun ta kendisidir."[30]

- İsrailoğulları'nın birleştirici şeriattan sapıp ayrılığa düşmelerinin nedeni bağy ahlakıdır. Yani azgınlık, kıskançlık, bir diğer gruba üstün gelme isteği… Dinin müntesiplerinin sapma nedeni cehalet değildir. Bilakis onlar kendilerine gelen ilimden/vahiyden ve apaçık delillerden sonra sapmış, ayrılığa düşmüşlerdir. Demek ki ahlaki hastalıklar, vahyin arındırıcı terbiye metoduyla terbiye edilmelidir. Aksi hâlde ahlaki hastalıklar itikadi sapmalara neden olabilmekte, kişinin dinle bağını koparacak vahim hatalar yaptırabilmektedir. İsrailoğulları'nın, Nebi'ye (sav) gelen şeriatı inkâr etme nedeni bağy ve hasettir.[31]

"Allah Teala bu ayetlerde dinî metinlerin yorumunda ihtilafa düşenlerin, peygamberlerin kendilerine getirdiği bilginin kapalı olmasından dolayı ihtilafa düşmediklerini haber verdi. Hakikatte onlar, kendilerine ilim geldikten sonra ihtilaf etmişlerdir. Nitekim bu husus, Kur'ân'da çok geçmektedir."[32]

Mâide Suresi 48. ayet

"Sana, kendinden önceki Kitab'ı doğrulayan ve onun üzerinde denetleyici olan (bu) Kitab'ı hak olarak indirdik. Onların arasında Allah'ın indirdiğiyle hükmet. Sana gelen haktan (seni saptıracak olan) hevalarına/arzularına uyma. Sizden her bir (ümmet) için bir şeriat ve yol kıldık. Şayet Allah dileseydi sizi (şeriatı ve yolu aynı olan) tek bir ümmet yapardı. Lakin size verdiklerinde sizleri denemek için (şeriat ve yollarınızı farklı kıldı. Öyleyse) hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. İhtilaf ettiğiniz şeylerde (kimin haklı olduğunu) size haber verecektir."[33]

30. Tefhîmu'l Kur'ân, 5/324, Câsiye Suresi, 18. ayetin tefsiri
31. bk. 2/Bakara, 109
32. Bedâiu't Tefsîr, 3/643, Câsiye Suresi tefsiri
33. 5/Mâide, 48

İçinde yer aldığı pasajla beraber ayeti okuduğumuzda şunu görürüz:

- Ayet, Medine'de yaşanan bir hadise üzerine indirilen pasajın tamamlayıcısı mahiyetindedir.[34] Yahudiler kitaplarından/şeriatlarından yüz çevirmiş, Allah'ın hükümlerini (şeriatını) iptal etmişlerdir. Şeriat karşısında tüm toplumun eşit olması gerekirken, insanları güçlü veya zayıf, soylu veya soysuz, zengin veya fakir olarak ayırmışlardır. Zayıf insanlara şeriatı tatbik etmiş güçlü insanlar için şeriatın ahkâmını yumuşatmışlardır.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kureyza ve Nadir iki Yahudi kabilesi olup Nadir, Kureyza'dan daha güçlüydü. Kureyza'dan bir kimse Nadir'den bir kimseyi öldürse, ölene karşılık öldüren de öldürülürdü. Nadir'den bir kimse Kureyza'dan bir kimseyi öldürürse, yüz ölçek hurma karşılığında serbest bırakılırdı. Nebi'nin (sav) peygamber olarak gönderildiği dönemde, Nadir'den bir adam Kureyza'dan birini öldürdü. Kureyzalılar, 'Katili bize teslim edin biz de onu öldürelim.' dediler. Nadirliler ise, 'Bizimle sizin aranızda bunu halledecek Nebi (sav) var.' dediler. Nebi'ye geldiklerinde, 'Şayet hükmedecek olursan aralarında adaletle hükmet.' ayeti indi. Adaletten kasıt, cana karşılık candır. Daha sonra da şu ayet indi: 'Yoksa cahiliyenin hükmünü mü istiyorlar?' "[35] [36]

34. bk. Menâr Tefsiri, 6/540, Mâide Suresi, 48. ayetin tefsiri
35. Ebu Davud, 4494; Nesai, 4746
36. Ayetin nüzul sebebine dair şu rivayet de varid olmuştur:

Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yüzü siyaha boyanmış ve celde (değnek) cezası uygulanmış bir Yahudi, Nebi'nin (sav) yanından geçirildi. Nebi (sav) onları çağırdı ve, 'Zina eden kimsenin cezasını kitabınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi. 'Evet' dediler. Bunun üzerine onların âlimlerinden bir kimseyi çağırdı ve, 'Musa'ya Tevrat'ı indiren adına, zina eden kimsenin cezasını kitabınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi. O da, 'Hayır! Eğer benden bu şekilde söz almasaydın sana bildirmezdim. Zina cezasının recm olduğunu bulmaktayız. Ancak ileri gelenlerimiz arasında zina çoğaldı. Sonunda ileri gelenlerimizi yakalarsak onu bırakır, zayıfı yakalarsak ona zina cezasını uygular hâle geldik. Bunun üzerine, 'Gelin hem ileri gelene hem de zayıfa uygulayacağımız bir şey üzerine birleşelim' dedik ve neticede recm cezasını, yüzünü siyaha boyama ve celde (değnek) cezası uygulama olarak çevirdik' dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Allah'ım, Senin emrini öldürdüklerinde onu ilk dirilten benim.' dedi, arkasından emir verdi ve recm yapıldı. Bunun arkasından Yüce Allah, 'Ey Resûl! Küfürde yarışan kimseler seni üzmesin! Onlar ki ağızlarıyla 'İman ettik.' derler. (Oysa) kalpleri iman etmemiştir. O Yahudi olanlardan bazısı yalana kulak verirler. Sana gelmeyen (Yahudi olanlara laf taşımak için) sana kulak verirler. Allah yerli yerine koyduktan sonra, kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ederler. Derler ki: 'Bu (tahrif edip değiştirdiğiniz) size verilirse onu alın, verilmezse sakının!' ' (5/Mâide, 41) ayetini indirdi. Yahudiler, 'Muhammed'e gidin. Eğer (zina edenler hakkında) siyaha boyama ve celde (değnek) cezası verirse alınız. Eğer recm cezasına hükmederse kaçınınız.'

• 48. ayet ise çok daha hususi bir olay hakkında inmiştir. Ehl-i Kitap, Allah Resûlü'nden mevcut hukuksuzluğu yasallaştırmasını/meşrulaştırmasını ve kendilerine ayrıcalık tanımasını ister. Bunun üzerine 48. ayet iner.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ka'b ibni Esed, ibni Salûbâ, Abdullah ibni Sûriyâ ve Şâs ibni Kays kendi aralarında konuşarak, 'Muhammed'e varalım; belki onu dininden caydırırız.' dediler. Peygambere gelip dediler ki: 'Ey Muhammed, sen bilirsin ki biz, Yahudilerin hahamları, seçkinleri ve efendileriyiz. Şayet biz sana uyacak olursak, bütün Yahudiler de bize uyarlar. Çünkü onlar, bize muhalefet edemezler. Bizimle milletimiz arasında bir düşmanlık olur da bu konu da senin hükmüne başvurursak; sen onların aleyhinde ve bizim lehimizde hüküm verirsen, sana inanır ve seni doğrularız.' Allah Resûlü (sav) buna yanaşmadı. İşte bu ayet, bu hadise üzerine nazil oldu. İbni Cerir ve İbni Ebi Hâtim de bunu böyle rivayet ederler."[37]

Ayet, onların ve ileride onlar gibi ayrıcalık isteyecek tüm fitneci müşriklerin yüzüne kapıyı kapatmıştır. Uyarıyı Allah Resûlü'nü (sav) muhatap alarak yapmış, Nebi'nin dahi şeriatı insanlara göre değiştirme hakkı olmadığını açık bir dille ortaya koymuştur. İnsanları kazanmak için şer'i hükümlerle oynayanların, insanları kazanmak şöyle dursun; Allah'ın gazabını kazanacağı ve dinde fitneye düşeceği ilan edilmiştir.

• Ayette şeriat, şer'i ahkâm ve amelî hükümler anlamında kullanılmıştır. Zira ayetin yer aldığı bağlam, şer'i hükümlere uymak ve onları tatbik etmek hakkındadır. Ayrıca ayette yer alan, "Sizden her bir (ümmet) için bir şeriat ve yol kıldık." cümlesi de bu anlamı tekid etmektedir. Bilindiği gibi resûllerin getirdiği İslam inancı (tevhid) birdir, aralarında hiçbir farklılık yoktur:

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan

diyorlardı. Bunun üzerine Yüce Allah, 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir.' (5/Mâide, 44) 'Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse (onlar) zalimlerin ta kendileridir.' (5/Mâide, 45) 'Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse (onlar) fasıkların ta kendileridir.' (5/Mâide, 47) ayetlerini indirdi. İşte bu ayetlerin hepsi kâfirler hakkındadır." (Müslim, 1700)

Lafızlar/Vakıalar farklı olsa da öz birdir. Onların, şeriatı sosyal sınıflara göre uyguladığını, şer'i hukukun toplumun üzerinde olmayıp üstünlerin (!) şer'i hukukun üzerinde olduğunu gösterir.

37. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 3/119, Mâide Suresi, 48. ayetin tefsiri

kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[38]

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle: 'Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin.' diye vahyetmişizdir."[39]

Nebiler arasında farklılık şer'i ahkâmda, helaller ve haramlardadır:

" 'Benden önceki (Tevrat'ı) doğrulayıcı ve (Tevrat'ta) sizlere haram kılınmış bazı şeyleri helal kılmak için Rabbinizden bir ayetle size geldim. Allah'tan korkup sakının ve bana itaat edin.' "[40]

"Yahudi olanların zulümleri ve birçok kişiyi Allah'ın yolundan alıkoymaları sebebiyle, (daha önceden) helal kılınmış temiz yiyecekleri onlara haram kıldık."[41]

Bu durumu ifade etmek için Allah Resûlü şöyle buyurmuştur:

"Biz nebiler topluluğu baba bir, anne ayrı kardeşler gibiyiz; dinimiz/itikadımız bir (şeriatlarımız farklı)dır."[42] [43]

---

38. 16/Nahl, 36
39. 21/Enbiyâ, 25
40. 3/Âl-i İmran, 50
41. 4/Nisâ, 160
42. Buhari, 3443; Müslim, 2365
43. İbnu'l Cevzî (rh) ayette geçen şeriat ve minhaca dair, seleften şunları aktarır:

" 'İçinizden herkes için bir şeriat ve bir yol tayin ettik.' ayeti hakkında Mücahit, 'Şir'at, âdet; minhac da yoldur.' demiştir. İbni Kuteybe de 'Şir'at ile şeriat birdir. Minhac da açık yoldur.' demiştir. Eğer, 'İkisi aynı manaya geliyorsa 'minhac' nasıl şeriatın üzerine atfedilmiştir?' denilirse, buna iki türlü cevap verilir:

Birincisi: İkisinin arasında iki açıdan fark vardır: Birinci fark: Şir'at yolun başıdır, minhac ise sürekli (işlek) yoldur. Bunu, Müberrid demiştir. İki fark: Şir'at açık olan, bazen de açık olmayan yola denir. Minhac ise her zaman açık olan yola denir. Bunu da İbni Enbâri zikretmiştir. Şir'at ile minhac arasında bu kadar farklılık olunca, birini diğerinin üzerine atfetmek güzel olmuştur.

İkincisi: Şir'at ile minhac aynı manadadır, birinin diğerine atfedilmesi, lafız farkından dolayıdır.

'Müfessirler kelamın manasında iki görüş beyan etmişlerdir:

Birincisi: Her ümmet için bir şeriat ve bir yol tayin ettik; Tevrat ehli için bir şeriat vardır, İncil ehli için bir şeriat vardır, Kur'ân ehli için de bir şeriat vardır. Bu, çoğunluğun görüşüdür. Katâde de şöyle demiştir: 'Buradaki hitap üç ümmetedir: Musa ümmetine, İsa ümmetine ve Muhammed (sav) ümmetinedir. Tevrat için bir şeriat vardır, İncil için bir şeriat vardır, Kur'ân için de bir şeriat vardır. Allah onda dilediğini helal eder, dilediğini de imtihan için haram eder ki kendisine isyan edeni itaat edenden ayırsın. Ancak ondan başkası kabul edilmeyecek olan din; tevhiddir ve peygamberlerin getirdiği, Allah'a ihlastır.

- Yüce Allah şeriatları farklı kılmasının hikmetini izah etmiştir. Buna göre;

– İlk hikmet; imtihandır

“Hiç şüphesiz Allah, başlangıçtan beri tüm insanlar için tek ve aynı kanunu koyabilir ve onların hepsini tek bir ümmet yapabilirdi. Fakat pek çok gerekli nedenle böyle yapmamıştır. Buradaki hikmetlerden biri, kendilerine Allah tarafından verilene itaat edecekler mi, etmeyecekler mi diye insanları denemektir. İlahî sünnetin ruhu ve niteliğiyle birlikte, taşıdığı düzenlemelerin yerini anlayan ve ön yargılı olmayanlar, hangi biçimde gelirse gelsin gerçeği tanıyacak ve kabul edeceklerdir. Böyleleri Allah’ın öncekilerin yerini almak üzere gönderdiği yeni düzenlemelere teslim olmakta tereddüt göstermezler. Buna karşılık, sünnetin gerçek ruhunu anlamayıp, yalnızca düzenlemeleri ve ayrıntılarını sünnetin kendisi yerine koyanlar ve kendi yaptıkları eklentilerden dolayı bağnazlaşıp önyargıya kapılanlar, ellerindekini değiştirmek üzere Allah’tan gelen her şeyi reddedeceklerdir. Ve bu tür bir deneme yukarıda sözü edilen iki tür insanı birbirinden ayırt etmek için gerekliydi. Bu yüzden değişik kanunlar ve düzenlemeler yapılmıştır.”[44]

– İkinci hikmet; hayırlarda yarışmaktır

“ ‘Hayırlara koşun. Hepinizin dönüşü Allah’adır. Hakkında ihtilaf ettiğiniz şeyleri O size bildirir.’ Durum böyle olunca sizin hep birlikte yapmanız gereken, hayırlı işlerde acele etmek, onlara koşmaktır. Çünkü bütün şeriatların ve din yollarının asıl gayesi onlardır. Ey insanlar! Size ne oluyor ki din ve şeriat olarak ihtilaf ve tefrika konularına bakıyorsunuz da o ihtilafın hikmetine, dinin ve şeriatın gayesine bakmıyorsunuz. Yaptığınız bu iş, hidayeti terk etmek, heva ve heves yollarına tâbi olmak değil mi? Hâlbuki dünyada da ahirette de faydalı olacak şey, hayırlarda yarışmaktır. İkinci hayatta hep birlikte başkalarına değil Allah’a döneceksiniz ve O, ihtilaf ettiğiniz konuların aslını hesap esnasında size bildirecektir. İyilere iyiliklerine karşılık mükâfat verecek ve kötüleri de kötülüklerine karşılık cezalandıracaktır.

İkincisi: Mana şöyledir: Muhammed’in (sav) dinine girenlerin her biri için Kur’ân’ı bir şeriat ve bir yol kıldık. Bu da Mücahid’in görüşüdür.’ ” (Zâdu’l Mesîr, 1/555, Mâide Suresi, 48. ayetin tefsiri)

44. Tefhîmu’l Kur’ân, 1/489-490, Mâide Suresi, 48. ayetin tefsiri

Sizin göreviniz şeriatları etnik rekabetlerle düşmanlık sebebi yapmak değil, hayırda rekabet ve yarış sebebi yapmaktır."[45]

Şeriat kavramının geçtiği dört ayeti incelediğimizde şeriat kavramının bazen inanç esası,[46] bazen yasa/kanun ve ibadet,[47] bazen bir bütün olarak Allah'ın indirdiği din,[48] bazen de şer'i hükümler, hukuk ve fıkıh[49] anlamında kullanıldığını görürüz.

İslam âlimlerinin şeriat tanımları da bu kuşatıcı bakış açısını yansıtmaktadır:

"Allah'ın nebiler aracılığıyla teşri kıldığı hükümlerdir. İster amelî (hükümler) olsun; ki, bunlar fer'i amelî hükümler diye isimlendirilir ve fıkıh ilmi bu hükümler için kaleme alınmıştır. İster itikadi (hükümler) olsun; ki, asli itikadi hükümler diye isimlendirilir ve kelam ilmi bu hükümler için kaleme alınmıştır."[50]

Tehânevî, Kur'ân'daki kullanımına uygun olarak şeriat kavramını inanç ve ameli kapsayacak şekilde tarif etmiştir. Bir başka âlim, İbni Teymiyye (rh) şöyle tarif eder:

"Allah'ın nebiler dilinde teşri/yasa/meşru kıldığı her şeydir."[51]

"Allah'ın teşri kıldığı tüm itikadi ve amelî (hükümler) bu kavramın altında toplanır."[52]

İbni Hazm (rh) şöyle der:

"Allah'ın Nebi'sinin (sav) dilinde teşri kıldığı ve ondan önceki enbiyanın dilinde teşri kıldığı her şeydir."[53]

Biz kavram çalışmamızda her ne kadar şeriatın amelî/hukuki boyutuna vurgu yapacak olsak da vahiy ıstılahında şeriat kavramının kapsayıcılığına vurgu yapmak istedik. Şeriat kavramının yalnızca bir yönüne vurgu

45. Menâr Tefsiri, 6/553, Mâide Suresi, 48. ayetin tefsiri
46. bk. 42/Şûrâ, 13
47. bk. 42/Şûrâ, 21
48. bk. 45/Câsiye, 18
49. bk. 5/Mâide, 48
50. Mevsûatu Keşşâfi Istılâhâti'l Funûn, 1/1018
51. Mu'cemu Ta'rîfâti İlmiyye inde Şeyhi'l İslam İbni Teymiyye, s. 297
52. age.
53. El-Kâmûsu'l Mubîn Fî Istılâhâti'l Usûluyyîn, s. 189-190

yapmamızın nedeni, Tevhid Akidesini İnşa Eden Kavramlar çalışmamızda şeriatın itikadi/inanç boyutuna yeterince vurgu yapmamızdır. Bu bölümde şer'i hukuka yoğunlaşmanın faydalı olacağına inandık. Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

İslam Şeriatının Özellikleri

İnsan topluluğunun olduğu yerde mutlaka bir şeriat, yasa olacaktır. Zira insanın bulunduğu yerde, insan tabiatından kaynaklı ihtilaflar kaçınılmazdır:

"Şayet Rabbin dileseydi, insanları (hiç ihtilaf etmeyen) tek bir ümmet yapardı. (Ama yapmadı.) Oysa onlar, ihtilaf hâlinde olmayı sürdürmektelerdir."[54]

"Andolsun ki bu Kur'ân'da, insanlar için her türlü örnekten çeşitli açıklamalar yapmışızdır. **İnsan her şeyden fazla tartışmacıdır.**"[55]

İnsanların bir arada yaşayabilmesi için insan tabiatından kaynaklı ihtilaf ve cedel ahlakının kontrol altına alınması gerekmektedir. Bunun yolu da tüm toplumun rıza veya baskıya dayalı bir yasa/kanun/şeriat etrafında anlaşması, toplumsal bir sözleşme imzalamasıdır. İnsanlık tarihi de göstermiştir ki; insanoğlu bulunduğu her yerde mutlaka bir şeriat etrafında toplumsal düzen kurmaya çalışmıştır.[56]

54. 11/Hûd, 118
55. 18/Kehf, 54
56. Elimizdeki tarihi belgeler ilk dönemden bu yana mutlaka bir yasa/şeriat olduğunu göstermiştir. Genel bir fikir vermesi açısından bu alanla ilgili bir kardeşimizin çalışma için derlediği yazıyı aktarmak istiyorum:

İnsanlığın Yasama Faaliyetlerinin Kronolojisi

"1. MÖ. 3000 yılının hemen sonrasında yazının icadıyla, Sümerler ilk yazılı hukuk kurallarını oluşturmuşlardır. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 3)

2. MÖ. 2350 yılları civarında Sümer şehri Legaş'ta hüküm sürmüş Kral Urikagina'nın yaptığı iki tabletlik ferman, bilinen ilk insan yapımı kanun olarak kabul edilmektedir. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 4)

3. MÖ. 2060 yılına ait başka bir yazılı kanun ise Sümer Üçüncü Ur Hanedanı'nın ilk kralı olan Ur-Nammu'ya aittir. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 4)

4. MÖ. 1970-1730 yıllarında Mezopotamya'da Samiler tarafından meydana getirilen kanunların ilki, İsin Hanedanı'nın 5. Kralı Lipit İştar'ın adını taşıyan kanundur. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 4-5)

5. MÖ. 1792-1750 yılları arasında hüküm süren eski Babil kralı Hammurabi tarafından yazılan kanunlar, 2.25 metre boyunda bazalt bir stele yazılmıştır. (Hammurabi, Marc Van De Mieroop, Çeviren Bülent Doğan, İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı, Şubat 2012)

6. MÖ. 16. yüzyılda, Kral Telipinu zamanında Hitit yasaları sistematize edilerek yazıya geçirilmiştir. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 16)

7. MÖ. 753 yılında Roma Devleti'nin kuruluşuyla Roma Hukuku oluşturulmuştur. Günümüz Kıta Avrupa ülkeleri hukuku Corpus Iuris Civilis külliyatı, Roma Hukuku'na dayanmaktadır. (Karadeniz Çelebican, (2004) Roma Hukuku, (10. Baskı), Ankara.)

8. MÖ. 598 yılında Atina'da Solon tarafından koyulan yasalar, özgür yurttaş ile köle ayrımının kuruluş noktası kabul edilmiştir. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 33)

9. MÖ. 539 yılında Yeni Babil Kanunları yazılmıştır. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 7)

10. MÖ. 403 yılı ve sonrasında Eski Yunan'da ilk defa yasa yapma girişimleri ortaya çıkmıştır. (Antik ve Modern Dönemde Yasalar ve Yasa Yapımı Paneli, 1. Baskı, Şubat 2021, Ankara Barosu (YASADER), s. 29)

11. MS. 529-533 yıllarında Doğu Roma İmparatoru Justinyen tarafından Corpus Iuris Civilis yürürlüğe konmuştur. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, S. Sunuş I.)

12. MS. 1162-1227 yılları arasında yaşamış Cengiz Han tarafından belirlenen ve Yesak adlı bir kitapta toplanan kanunlardır.

13. Magna Carta 1215 yılında imzalanmış bir İngiliz belgesidir. Bu belge ile Kral ilk kez yetkilerini kısıtlamış ve derebeylere bazı haklar tanımıştır. (Nurşah Aksoy, Tarihe Yön Veren Olaylar; s. 40, KARMA kitapları, İstanbul)

14. İkinci Mehmed'in, Galata Frenklerine verdiği 1453 Ahidnamesi ile 1463 Hükümname-i Hümayunu, Osmanlı dönemine ait yazılı kanunlardandır. (Tarih Dergisi, sayı 50 (2009/2), İstanbul 2010, s. 59)

15. 13 Nisan 1598 Nantes Fermanı, Fransa Kralı IV. Henri tarafından yayınlanmış ve ağırlıklı olarak Katolik olan ülkede Calvinci Protestanlara önemli haklar verilen sözleşmedir. (Janine Garrisson, L'Edit de Nantes : chronique d'une paix attendue (Paris: Fayard) 1998)

16. 12 Haziran 1776 yılında Virginia Haklar Beyannamesi, 'yetersiz' hükûmete karşı isyan hakkını da içeren insanın doğuştan gelen doğal haklarını beyan etmek üzere hazırlanan bir belge olduğu iddiasıyla yazılmıştır. (bk. https://law.lis.virginia.gov/ E.T: 01.02.2022)

17. 1787 Amerika Birleşik Devletleri anayasası, yeryüzünün ilk anayasası olarak kabul edilir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 16)

18. 1791 Fransız anayasası Amerikan anayasasından sonraki, dünyanın ikinci anayasası olarak literatüre geçmiştir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 16)

19. 7 Ekim 1808'de düzenlenen Sened-i İttifak Osmanlı Sadrazamı Âlemdar Mustafa Paşa'nın Rumeli ve Anadolu âyanlarını İstanbul'da toplayarak yapmış olduğu anayasal bazı vasıflar içeren bir antlaşmadır. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 118)

20. 1809 yılında İsveç, 1812 yılında İspanyol, 1814 yılında Norveç, 1831 yılında ise Belçika Anayasası yürürlüğe girmiştir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 16)

21. 3 Kasım 1839 Tanzimat Fermanı, Sultan Abdülmecid döneminde zamanın dışişleri bakanı Mustafa Reşid Paşa tarafından yazılmıştır. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 120)

22. 1848 yılında İsviçre, yine 1848 yılında İtalyan, 1848-1850 yılları arasında Prusya, 1849 yılında Danimarka ve yine 1849 yılında Lüksemburg anayasası yürürlüğe girmiştir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 16)

23. 18 Şubat 1856 tarihli Islahat Fermanı veya Islâhat Hatt-ı Hümâyûnu, Tanzimat'ın ilanından sonraki uygulamalarla ilgili olarak özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan bir ferman olarak

İnsanlık tarihinde düşünen, yazan, topluma yön veren şahsiyetler de bir toplumsal sözleşmenin, yasanın/şeriatın zorunluluğuna vurgu yapmıştır.[57]

çıkarılmıştır. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 121)

24. 23 Aralık 1876 Kanun-i Esasi'si Osmanlı'nın ilk anayasası olarak kabul edilir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 122)

25. 1921 Anayasası, Türkiye'nin ilk anayasasıdır. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 128)

26. 1924 Anayasası, 2. TBMM tarafından üçte iki çoğunlukla 20 Nisan 1340 (1924) günü kabul edilmiştir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 131)

27. 1961 Anayasası, 9 Temmuz 1961 tarihli referandum ile kabul edilen ve 12 Eylül askeri müdahalesine kadar yürürlükte olan anayasadır. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 136)

28. 1982 Anayasası, 12 Eylül askeri müdahalesi sonrasında askerî yönetimin emriyle Danışma Meclisi tarafından hazırlanmış, 23 Eylül 1982 tarihinde Danışma Meclisi tarafından ve 18 Ekim 1982 tarihinde Millî Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilmiş, 7 Kasım 1982 Pazar günü yapılan halk oylaması sonucu %91,37 oranında kabul oyu ile kabul edilmiştir. (Gözler, Kısa Anayasa Hukuku, 15. Baskı Ağustos 2017, Bursa, s. 141)

29. 1982 Anayasasında 2001 yılı Avrupa uyum sürecine kadar 80 maddede değişikliğe gidilmiştir. Son olarak 2017 de yapılan referandumla birlikte 18 maddede daha değişikliğe gidilmiştir."

57. "Çiceron: 'Hukuk, doğru aklın doğa ile ahengidir. Bütün insan topluluklarını kapsar, değişmez ve ebedidir; iptal edilemez, değiştirilemez, feshedilemez. Bütün zamanlarda, bütün insanları kapsayan tek ve değişmez bir hukuk vardır. Kim bu hukuka uymayı reddederse, kendisine sırt çevirmiş olur. İnsan olarak kendi doğasını reddetmesinden dolayı diğer cezalardan kaçsa da, sırf bu yüzden en acı cezalarla karşılaşacaktır.' (Hukuk ve Etik, Necati Kırış, Boğaziçi yayınları, Mart 2016 İstanbul, s. 132)

Platon: 'Yasalar keyfilikten kaynaklanmaz. Tek başına hiç kimse adaletsizlik yapmadan yönetemeyeceği için yasaların konması bir gerekliliktir.' (Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi(Aralık 2020) Platon Felsefesinde Adalet, Düzen ve Yasa)

Kelsen: 'Üstün güç, neyi hak ve adalet olarak tanımlarsa, o, haktır ve adalettir. Meşruiyet, yürürlükte olan hukuk kurallarını itirazsız kabullenmekle gerçekleşir.' (Hukuk ve Etik, Necati Kırış, Boğaziçi yayınları, Mart 2016 İstanbul, s. 159-160)

Thomas Hobbes: 'Hukuk ve devlet, devletin olmadığı bir doğal durumdan; herkesin herkesle savaştığı bir hâlden kurtarmak ve doğal durumdaki güvensiz ve vahşi olan hayatı güvenli ve yaşanılır kılmak için bireylerin iradeleriyle oluşturulmuş yapay/farazi bir varlıktır. Hukuk devletin varlık nedeni, herkesin herkesle savaştığı doğal durumdur.' (Hukuk ve Etik, Necati Kırış, Boğaziçi yayınları, Mart 2016 İstanbul, s. 170-171)

J. Locke: 'Hukukun geçerlilik kaynağı ve meşruluk temeli, bireylerin güvenlik ihtiyacı olduğudur. Hukuk, huzuru ve güvenliği bozma ya da savaşma ihtimali açık olan bireylerin 'güvenlik ihtiyacı-nı' karşılamak içindir.' (Hukuk ve Etik, Necati Kırış, Boğaziçi yayınları, Mart 2016 İstanbul, s. 171)

Locke Toplum Sözleşmesini, bütün bireyler tarafından, doğa durumunda sahip oldukları özgürlük ve haklardan feragat ederek, barış, uyum ve rahatlık içindeki yaşamı güvenceye almak için taahhüt edilip yapılan bir girişim olarak tanımlamıştır. (Felsefe Arkivi, 48. Sayı, 2018/I, 123-135, Toplumsal Sözleşme, Social Contract Cécile Fabre, çev. Mehmet Fatih Deniz, s. 128)

Thomas Aquinas: 'Bir insanın bir eylemde bulunması veya eylemin sınırlandırılmasının ölçüsü ve kuralı yasadır.' (Sokrates'ten Sivas'a Tarihin Yargıladığı Davalar, Sönmeyen Ateş Madımak, Giray, Ağustos 2020, Ankara, s. 203)

Jean-Jacques Rousseau: 'Üyelerinden her birinin canını, malını bütün ortak güçle savunup koru-

İnsanoğlunun yasaya/şeriata olan ihtiyacı fıtridir. Bu nedenle farklı din, kültür ve karaktere sahip birçok insan, yasanın/şeriatın gerekliliği noktasında hemfikirdir.

İşbu yasa ihtiyacı, insanlığı bir tercih yapmaya zorlamıştır: Şeriatı/Yasayı kim belirleyecektir? Belirlenen şeriatı kim yürürlüğe koyacaktır? Yasama ve yürütme, meşruiyetini nereden alacak; yasama, yürütme ve kurumlarını kim denetleyecektir? Bu soruların cevabı yalnızca bir yasa seçimi değil, aynı zamanda bir din seçimidir. Zira her şeriat/yasa bir dindir ve insan şeriat/yasa seçerken aynı zamanda kendisine bir din seçmektedir.

" … Allah'ın dilemesi hariç, Kralın dinine (yani yürürlükte olan yasalara) göre (Yusuf'un) kardeşini tutuklaması söz konusu dahi değildi … "[58]

Yüce Allah bu ayette ve dahi birçok ayette yürürlükte olan yasaları, yani hayata yön veren kanunları din diye isimlendirmiştir.[59]

Allah'ın dinine girmek isteyenler, Allah'ın şeriatını yasa olarak benimsemekte, şeriat temelli bir toplum kurmaktadır. Bu da o dönemde yaşayan veya şeriatı yürürlükte olan, dönemin peygamberinin şeriatıdır. Musa (as) hayattayken din, Musa'nın (as) şeriatını esas almak, İsa (as) döneminde İsevî şeriatı esas almak, Allah Resûlü'yle beraber Muhammedî şeriatı esas almaktır. Allah'ın dinine girmek istemeyenler bazen krallık yasalarını, bazen bir ideolojiyi, bazen geleneği, bazen -günümüzde olduğu gibi- beşerî anayasaları şeriat, dolayısıyla din olarak kabul etmektedir.

Bugün bizlerin Allah'ın lütfuyla kabul ettiğimiz, kendisine davet ettiğimiz

---

yan öyle bir toplum biçimi bulmalı ki, orada her insan hem herkesle birleştiği hâlde yine kendi buyruğunda kalsın, hem de eskisi kadar özgür olsun. İşte, toplum sözleşmesinin çözüm yolunu bulduğu ana sorun budur.' (Rousseau, J. J. Toplum Sözleşmesi. İş Bankası Kültür Yayınları)

Bireyler birbirleriyle iş birliği yapmaya başladıklarında ve birbirleriyle mülkiyetin merkezde olduğu daha karmaşık ilişkilere girdiklerinde gidişat kötüleşmeye başlar ve bu yüzden eşitsizlikler belirir ve bundan da savaşın tohumları baş gösterir. Buna karşın, insan doğası, bireylerin hem yasaların yapıcısı hem bu yasaların konusu yapan siyasal bütünün bir üyesi olmak için birbirleriyle sözleştikleri, uygun şekilde dizayn edilmiş bir devlette, barışçıl ve uyumlu bir toplumda, birlik halinde, özgür ve eşit olarak yaşamalarına uygundur. Toplum Sözleşmesi'nin amacı, tam da, bireylerin öylesi bir devlette neden özgür ve eşit kaldıklarını göstermektir. (Felsefe Arkivi, 48. Sayı, 2018/I, 123-135, Toplumsal Sözleşme, Social Contract Cécile Fabre, çev. Mehmet Fatih Deniz, s. 125-126)"

58. 12/Yusuf, 76
59. Tafsilat için bk. s. 315, Din Kavramı

ve insanlığın tüm sorunlarını çözeceğine inandığımız yasa İslam şeriatıdır. Bu bölümde İslam şeriatının özelliklerini okuyacağız:

- **İslam Şeriatı Allah'tandır**

İslam şeriatının kaynağı Allah'tır. Yüce Allah'ın indirdiği vahiy, şeriatın kaynağı, esasıdır. Şeriatın kaynağının Allah olması, iyi anlaşılmalıdır. Neden şeriatı Allah belirler? Allah'ın şeriatı olan vahiy bu soruya şöyle cevap verir:

Hüküm neden Allah'a aittir?[60]

"Hükmedip yasa belirleyecek olan mercinin birtakım sıfatlara sahip olması zorunludur. Şimdi, sahip olunması gereken bu sıfatlara beraberce bakalım:

'Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim.Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattı. Davarlardan da çift çift yarattı. Sizi (bu yolla, dişi ve erkek yaratarak) çoğaltıp yayıyor. Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi gören) El-Basîr'dir. Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Rızkı dilediğine genişletir (dilediğine) daraltır. Çünkü O, her şeyi bilendir.'[61]

Allah (cc), ayetin başında hüküm mercinin kendi zatı olduğunu belirtmiştir. Ayetin devamı ise zihinlerde belirmesi muhtemel bir soruya cevap mahiyetindedir: Neden insanlar ihtilaflarını aralarında çözmüyor da Allah'a (cc) götürüyor?

Çünkü rabb olan, Allah'tır. O'dur kullarını terbiye etme hakkına sahip olan. İnsanın tevekkül ettiği, sıkıntılarında sığınıp yöneldiği merci yine O'dur. En önemli olan ise O'nun 'yaratıcı' olmasıdır. Yarattığı için, yarattığını en iyi bilen O'dur. İnsan için neyin faydalı neyin zararlı olacağının bilgisi O'nun yanındadır ve hiçbir şey O'nun dengi değildir. O (cc), zatında ve sıfatlarında en yüce olandır. İnsanı yarattığı gibi, ona ihtiyacı olan her şeyi verendir.

Sonuç olarak; yaratan O, terbiye eden O, sığınılan ve tevekkül edilen O, insana rızık veren O, eşsiz ve benzersiz olan O, her şeyi bilen O… Elbette insana hükmedecek olan da O'dur (cc).

60. bk. Edvâu'l Beyân, 7/47-57, Şûrâ Suresi, 10. ayetin tefsiri
61. 42/Şûrâ, 10-12

'(De ki:) 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?' Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma. Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir.'[62]

Tevhid Meali'nde bu ayeti şöyle açıklamıştık:

'Herhangi bir kural, ilke ya da kanunun insanlar arasında hakem olabilmesi için üç sıfatı haiz olması gerekir:

Hükümlerinin detaylı ve tafsilatlı olması

Haber verdiği şeylerin doğru olması

Hükümlerinin adaletli olması

Allah'ın şeriatı olan Kur'ân, bu sıfatların tamamına sahiptir; çünkü onu, ilmi, adaleti ve hakemliği kusursuz olan Allah (cc) indirmiştir. Beşer ürünü yasalar ise bu sıfatların hiçbirine sahip değildir; çünkü bu kanunları, ilmi, adaleti ve hakemliği kusurlu olan ve hevaya uyan insanlar yazmıştır. Bu nedenle Allah'ın yasaları asırlar boyu uygulanabilirken beşer ürünü yasalar her on yılda bir değiştirilmek zorundadır. Allah'ın yasaları barış, esenlik, adalet ve emniyet kaynağıyken beşer ürünü yasalar savaş, felaket, zulüm ve kaos sebebidir.'[63]

'De ki: 'Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir. O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)' '[64]

Hüküm Allah'a aittir, hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz; çünkü gaybın bilgisi O'na (cc) aittir. Her şeyi en iyi gören ve işiten O'dur. Dünü, bugünü, yarını ve daha sonrasını yalnızca O bilir. Bu nedenle, belirlediği yasalar

62. 6/En'âm, 114-115
63. Tevhid Meali, s. 141, En'âm Suresi, 115. ayetin açıklaması
64. 18/Kehf, 26

kıyamete kadar insanoğluna huzur getirir. Allah'ın ilmi, görmesi ve işitmesi zaman ve mekânı aştığı için, çağların değişmesi O'nun hükümlerini eskitmez.

'O, kendisinden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahın olmadığı Allah'tır. Başta da (dünyada) sonda da (ahirette) hamd O'na aittir. Hüküm yalnızca O'nundur. O'na döndürüleceksiniz.'[65]

Hüküm Allah'ındır (cc). Çünkü hak mâbud/ilah, O'dur. Göklerin ve yerin otoritesi O'na aittir, yerde ve gökte tek ilah, O'dur. Mutlak olarak hamdı/övgüyü hak eden yalnızca O'dur. Zira O, tüm kemal sıfatların sahibi, tüm eksikliklerden münezzeh olandır. Elbette hükmetmek ve kanun yapmak O'na ait olacaktır.

'Allah (cc) ile beraber başka bir ilaha dua etme. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O'ndan başka her şey helak olacaktır. Hüküm yalnızca O'na aittir. O'na döndürüleceksiniz.'[66]

İşte, bir neden daha! O'ndan başka her şey helak olacaktır. O (cc), bakidir, ölümsüzdür, El-Âhir olandır. O'nun dışındaki her şey fâni/ölümlü ve sonludur. Elbette zatı ebedî olan, hükmetmeye daha layıktır.

'… Artık hüküm, (zatı ve sıfatları en yüce olan) El-Aliy, (en büyük) El-Kebîr olan Allah'a aittir.'[67]

İnsan, fıtratı itibarıyla yüce olanı takdim eder, önceliği, en büyük olana verir. Hiç şüphesiz, O'ndan daha yüce ve daha büyük hiçbir şey yoktur. Öyleyse insan fıtratı Allah'ın (cc) hâkim oluşunu ikrar etmektedir.

'Göklerin ve yerin hâkimiyetinin/egemenliğinin Allah'a ait olduğunu, dilediğine azap edip dilediğini bağışladığını bilmez misin? Allah, her şeye kadîrdir.'[68]

'De ki: 'Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Dilediğine mülk verir, dilediğinden mülkü alırsın. Dilediğini izzetli kılar, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir, şüphesiz ki sen, her şeye kadîrsin. Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğini hesapsız/sınırsız rızıklandırırsın.''[69]

65. 28/Kasas, 70
66. 28/Kasas, 88
67. 40/Mü'min (Ğafir), 12
68. 5/Mâide, 40
69. 3/Âl-i İmran, 26-27

Allah (cc) El-Melik'tir; mülkün, egemenliğin, otoritenin sahibidir. Mülkünde dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir. O, mülkünde ortak kabul etmez. İnsan dahi fâni ve mecazi mülkünde ortak kabul etmezken, Rabbimiz neden kabul etsin?

İnsan hükmedemez/kanun yapamaz!

Beşerin, insanoğluna hükmetmesi olanaksızdır; çünkü insan zalimdir, unutkandır, acelecidir, heva taşır, nankördür, cahildir… Yasa belirlemek için gerekli donanıma sahip değildir, ki olması da mümkün değildir. Evvel emirde insan cahildir. İlmin ve bilimin bu denli ilerlediği bir vasatta dahi henüz insan kendisini tam anlamıyla keşfedememiştir. Yapılan her çalışma, insanın bilmediklerinin bildiklerinden çok daha fazla olduğunu göstermektedir. Sadece insanı inceleyen onlarca müstakil bilim dalı, insana dair elde edilen neticenin okyanusta bir damla olduğunu itiraf etmiştir. Kendini bile tanımayan insan milyarlarca insana hangi bilgiyle kanun yapacaktır?

Hem kanun yaparken hevanın, aceleciliğin, nankörlüğün olumsuz etkilerinden nasıl korunacaktır? Belli bir zümrenin menfaatlerini koruyup, kalan insanları mağdur etmeyeceğinin garantisi var mıdır?

İşte mevcut yasalar! Söyleyin Allah (cc) adına, neye ve kime hizmet etmektedir? Müstekbir/Mütref kesime hizmet etmekte; fakir fukarayı onlar adına terbiye (!) etmektedir. Bu yasalara göre, devletleri soyan kravatlı eşkıyalar iş adamı; baklava çalan aç insanlar hırsızdır. Fuhşiyatı yayanlar sanatçı; örnek alıp yapanlar adi suçludur. Milyonların sağlığını tehlikeye atan kimyasal atık sahipleri, saygın fabrikatör; kapısına çöp döken gariban, kabahatler kanunu mağdurudur. 'Vatan Millet Sakarya'cılar, askerlik yapmaz; askerde yılları geçen garibanlardır. Bir maden faciasında[70] 301 insan ölür; bu 301 insanın katilleri iki yıl yatar çıkar; bir gariban kazaen ölüme sebep olur, yıllarca zindanlarda çürür. Mevcut yasalar, insan ürünüdür ve yalnızca sermaye sahibi, müstekbir ve azgın sosyetenin lehine işler.

Bir diğer soru: İnsan yaratabilir mi? Hâşâ ve kellâ! İnsan, yaratamaz ve yaratamadığı gibi hükmedemez. Hükmedemez; çünkü yaratmak ve hükmetmek ayrılmaz bir bütündür. Yaratılan, hükmetmeye kalkarsa zulmeder,

70. Soma maden faciası

böler, kaos oluşturur ve Rabbine karşı haddini aşarak tağutlaşmış olur. Hiç şüphesiz en çirkin haddini aşma, hüküm konusunda Allah (cc) ile çekişmektir.

Bir diğer soru; Yüce Allah'ın asırlar önce sorduğu ve hâlâ geçerli olan şu sorudur: 'De ki: 'Siz mi daha iyi biliyorsunuz yoksa Allah mı?' ...'[71] İnsan bu soruya cevap vermek zorundadır. Şayet 'Allah daha iyi bilir.' diyorsa, hükmetme/kanun yapma hadsizliğine son vermelidir. Zira Allah her konuda hüküm vermiş ve vahiy aracılığıyla bu hükümleri insanlara iletmiştir. Şayet 'Allah bilmez, ben bilirim!' diyorsa, buyursun hükmetsin. Zaten dili bunu söylemese de lisanıhâli bunu söylemiştir. Kim uzman bir profesör dururken, ilkokul öğrencisine ders anlattırır? Ya aklından zoru olan bir sefih, ya daha iyi bilenle çekişen bir hadsiz ya da ilkokul öğrencisinin daha iyi bildiğine inanan bir sapık... Her şeyi en iyi bilenin hükümleri dururken, hükmetme iddiasında bulunana ne demeli?"[72]

Şeriatı Allah belirlemezse ne olur?

- Şeriatı/Yasayı Allah belirlemiyorsa, sistemin ismi ne olursa olsun orada kula kulluk vardır. Bazen toplum Firavun gibi bir diktatöre kul olur, bazen imparatorluğa, yani bir aileye. Bazen aşiret ağasına kul olur, bazen çoğunluğa (demokrasi)... Zira topluma şeriat belirleyen kişi veya kurum, o toplumun rabbi ve ilahı; toplum da o kişinin veya kurumun kuludur artık. Öyle veya böyle insanlar, yaşam hakkından sonra en önemli hakları olan özgürlüklerini, dolayısıyla yaratılıştan kendilerine verilen onuru/izzeti/değeri kaybederler... Artık insan cahil, zalim, kaygılı, tartışmacı, bencil... insanların keyfine göre bir o yana bir bu yana savrulur... Peki, neden? Bir sonraki madde bunu açıklayacaktır:

- Yüce Allah şeriat karşısındaki tüm düzenleri, bilmeyenlerin hevası diye isimlendirmiştir:

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[73]

"Allah (cc), insanın önüne iki yol koymuştur: Ya Allah'ın (cc) indirdiği şeriat

71. 2/Bakara, 140
72. El-Esmau'l Husna, 2/670-673
73. 45/Câsiye, 18

ya da bilmeyenlerin heva ve hevesleri… Allah'a (cc) kulluk yaparken şeriata yani Kitap ve Sünnet'e uymayanlar, uydukları şeye ne isim verirlerse versinler fark etmez, hevaya uymaktalardır."[74]

Şeriat/Yasa belirleyen merci kendine ne isim verirse versin, anlamsızdır. Ona Yüce Allah, yani insanlığa isimleri öğreten,[75] isim vermiştir. O sistemin adı, "bilmeyenlerin hevası"dır. Şeriata boyun eğmeyen her toplum iki esas üzere kuruludur: Cehalet ve heva! Ve o düzene uyan insanlar da cehalet ve hevanın esirleri, köleleri…

Cehalet ve heva düzeninde bir sabite, insanı mutmain kılan bir süreklilik yoktur. İnsanlar bugün mutlak doğru dediklerine yarın yanlış/yasak diyebilmektedir. Bugün dost bildikleri toplumu yarın düşman bilmektedir. Neden? Zira yöneten kral/sultan/ağa/devlet öyle buyurmuştur. Peki, buyuran kimdir? Cahil veya heva sahibi insan veya zümre… Tüm bu değişiklikler neye göre olmaktadır? Yasamayı elinde bulunduran zümrenin hevasına uygun olarak belirlenmektedir! Düşünün; Yüce Allah'ın kontrol altına almak için yüz binlerce nebi gönderdiği insan hevası, sistemin tek belirleyicisidir.[76]

74. Tevhid Meali, s. 499, Câsiye Suresi, 18. ayetin açıklaması
75. "(Varlığa dair) tüm isimleri Âdem'e öğretti…" (2/Bakara, 31)
76. Sadece Türkiye'de yapılan yasa değişikliklerine bakıldığında ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır.

"Türkiye'de Kanunların Değişimleri

Türk Ceza Kanunu 1926 yılında, 1889 tarihli İtalyan Zanardelli Yasası esas alınarak hazırlanıp TBMM'de kabul edilen yeni ceza kanunudur. Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girdiği günden itibaren çeşitli tarihlerde toplam 54 kez değişikliğe uğradı. Yapılan son değişiklikler ile 5237 sayılı kanun Yeni Türk Ceza Kanunu olarak yürürlüğe girdi. Yeni Ceza Kanunu, Alman ceza doktrininden ve kanunundan esinlendi. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Resmî Gazete'de 12/10/2004 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 31/3/2005, 7/7/2005, 8/7/2005, 19/12/2006, 1/3/2008, 8/5/2008, 14/3/2009, 9/7/2009, 25/7/2010, 19/12/2010, 14/4/2011, 5/7/2012, 17/3/2013, 18/4/2013, 30/4/2013, 30/4/2013, 3/5/2013, 10/6/2014, 6/3/2014, 13/3/2014, 28/6/2014, 4/4/2015, 29/10/2015, 10/6/2015, 24/11/2015, 11/12/2016, 7/4/2016, 5/5/2016, 13/1/2017, 24/11/2016, 2/12/2016, 25/8/2017, 8/3/2018, 9/7/2018, 24/10/2019, 24/12/2019, 15/4/2020 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 37 kez değişikliğe uğramıştır. (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf E.T: 01.02.2022)

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 4 Nisan 1929'da kabul edilen ve 20 Ağustos 1929'da yürürlüğe giren 1412 sayılı kanundur. 4 Aralık 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu mülga olmuştur. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Resmî Gazete'de 17/12/2004 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 31/3/2005, 1/6/2005, 19/12/2006, 9/7/2009, 25/7/2010, 14/4/2011, 1/1/2012, 5/7/2012,

31/1/2013, 30/4/2013, 1/7/2013, 7/7/2013, 6/3/2014, 28/6/2014, 12/12/2014, 4/4/2015, 20/5/2016, 23/7/2016, 1/9/2016, 29/10/2016, 24/11/2016, 24/11/2016, 2/12/2016, 6/1/2017, 5/8/2017, 25/8/2017, 24/12/2017, 8/3/2018, 8/3/2018, 8/3/2018, 8/3/2018, 9/7/2018 31/7/2018, 28/2/2019, 24/10/2019, 29/11/2019, 24/12/2019, 15/4/2020, 19/8/2020, 31/12/2020, 16/3/2021 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 41 kez değişikliğe uğramıştır. (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.mevzuat.gov.tr%2FMevzuatMetin%2F5.3.1412.pdf&clen=859578&chunk=true E.T: 01.02.2022)

Türk Medeni Kanunu, Türkiye'de 17 Şubat 1926'da İsviçre Medeni Kanunu örnek alınarak TBMM'de kabul edilen ve 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe konulan 743 sayılı kanundur. 22 Kasım 2001'de kabul edilen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kalkmıştır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu Resmî Gazete'de 8/12/2001 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 11/1/2003, 30/7/2003, 23/11/2004, 7/7/2005, 15/7/2005, 10/5/2007, 27/2/2008, 26/1/2008, 7/10/2009, 7/10/2010, 14/4/2011, 1/10/2011, 23/7/2011, 7/2/2012, 27/12/2012, 12/7/2013, 10/10/2013, 10/12/2013, 19/2/2014, 15/5/2014, 20/3/2018, 24/6/2018, 9/7/2018, 1/1/2020, 24/12/2019 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 25 kez değişikliğe uğramıştır. (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf E.T:01.02.2022)

Türk Ticaret Kanunu, 29 Haziran 1956 tarihli ve 6762 sayılı eski kanunu yürürlükten kaldırmıştır. 6102 sayılı kanun Resmî Gazete'de 14/2/2011 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 3/2/2012, 1/7/2012, 12/7/2012, 1/1/2013, 11/4/2013, 11/4/2013, 3/5/2013, 2/8/2013, 11/9/2014, 9/8/2016, 22/6/2017, 25/8/2017, 24/12/2017, 8/3/2018, 8/3/2018, 8/3/2018, 10/3/2018, 15/3/2018, 15/3/2018, 9/7/2018, 1/1/2019, 17/4/2020, 28/07/2020, 31/12/2020, 1/4/2021, 3/2/2021 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 26 kez değişikliğe uğramıştır. ((https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf E.T:01.02.2022)

Kamu İhale Kanunu, 4734 sayılı kanun Resmî Gazete'de 22/1/2002 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 22/6/2002, 1/1/2003, 15/8/2003, 1/1/2004, 26/12/2003, 7/5/2004, 27/7/2004, 13/11/2004, 11/3/2005, 21/7/2005, 24/12/2005, 28/2/2007, 4/4/2007, 26/4/2007, 7/6/2007, 5/1/2008, 27/2/2008, 26/5/2008, 26/7/2008, 5/12/2008, 5/1/2009, 5/3/2009, 10/7/2009, 30/12/2010, 25/2/2011, 12/6/2011, 2/11/2011, 4/4/2012, 11/4/2012, 12/7/2012, 10/11/2012, 1/5/2013, 3/5/2013, 23/5/2013, 31/7/2013, 26/7/2013, 28/11/2013, 10/6/2014, 19/2/2014 19/2/2014, 19/2/2014, 19/2/2014, 11/9/2014, 11/1/2015, 7/4/2015, 11/1/2015, 23/4/2015, 26/2/2016, 17/6/2016, 22/11/2016, 1/1/2017, 9/12/2016, 6/1/2017, 23/1/2017, 1/7/2017, 18/11/2017, 5/12/2017, 1/1/2018, 24/12/2017, 2/1/2018, 8/3/2018, 8/3/2018, 2/1/2018, 17 8/3/2018, 25/5/2018, 24/6/2018, 9/7/2018, 24/6/2018, 9/7/2018, 10/12/2018 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 70 kez değişikliğe uğramıştır. (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4734.pdf E.T:01.02.2022)

Borçlar Kanunu, Türkiye'de 22 Nisan 1926'da İsviçre Borçlar Kanunu örnek alınarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen ve 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe konulan 818 sayılı kanundur. 11 Ocak 2011 tarihinde kabul edilen Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kalkmıştır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Resmî Gazete'de 4/2/2011 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 1/7/2012, 14/4/2011, 12/7/2012 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 3 kez değişikliğe uğramıştır. (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.mevzuat.gov.tr%2FMevzuatMetin%2F1.5.6098.pdf&clen=1174060&chunk=true E.T: 01.02.2022)

Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 5510 sayılı kanun, Resmî Gazete'de 16/6/2006 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 1/1/2007, 20/5/2007, 8/5/2008, 26/5/2008, 1/10/2008, 19/8/2008, 1/10/2008, 15/10/2008, 1/10/2008, 28/2/2009, 28/2/2009, 1/8/2009, 10/7/2009, 18/8/2009, 1/1/2010, 5/2/2010, 30/1/2011, 30/7/2010, 19/6/2010, 1/10/2008, 19/6/2010, 1/4/2002, 19/6/2010, 15/1/2010, 1/8/2010, 1/10/2008, 25/2/2011, 1/1/2011, 25/2/2011, 1/3/2011,

22/3/2011, 2/11/2011, 15/1/2012, 26/1/2012, 1/2/2012, 1/1/2012, 1/3/2012, 1/3/2012, 8/3/2012, 15/6/2012, 12/7/2012, 19/1/2013, 1/6/2012, 19/1/2013, 19/1/2013, 1/9/2013, 11/4/2013, 3/5/2013, 1/1/2013, 29/5/2013, 29/5/2013, 1/6/2013, 7/7/2013, 2/8/2013, 1/1/2014, 19/2/2014, 9/5/2014, 9/5/2014, 13/5/2014, 11/9/2014, 11/9/2014, 1/10/2014, 1/4/2015, 1/10/2008, 23/4/2015, 13/5/2014, 23/4/2015, 23/4/2015, 23/5/2015, 1/1/2016, 1/1/2016, 27/1/2016, 10/2/2016, 1/3/2016, 10/2/2016, 1/3/2016, 26/4/2016, 9/8/2016, 1/1/2018, 7/9/2016, 1/10/2016, 1/1/2017, 9/12/2016, 6/1/2017, 1/3/2017, 27/1/2017, 8/3/2017, 1/4/2017, 1/1/2018, 29/4/2017, 6/1/2017, 29/4/2017, 27/7/2016, 29/4/2017, 29/4/2017, 1/1/2018, 27/5/2017, 25/8/2017, 5/12/2017, 24/12/2017, 8/3/2018, 1/3/2017, 6/1/2017, 8/3/2018, 27/7/2016, 8/3/2018, 8/3/2018, 8/3/2018, 8/3/2018, 10/3/2018, 1/1/2018, 27/3/2018, 27/3/2018, 1/4/2018, 18/5/2018, 25/5/2018, 9/7/2018, 1/1/2019, 1/1/2019, 5/12/2018, 18/1/2019, 30/1/2019, 26/6/2019, 7/12/2019, 24/12/2019, 1/1/2020, 1/4/2020, 26/3/2020, 5/5/2020, 14/2/2020, 13/11/2020, 17/11/2020, 5/3/2021, 1/5/2021, 30/4/2021 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 135 kez değişikliğe uğramıştır. (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510-20120704.pdf E.T: 01.02.2022)

İdari Yargılama Usulü Kanunu, 2577 sayılı kanun Resmî Gazete'de 20/1/1982 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 10/4/1990, 18/6/1994, 26/7/1995, 21/12/1999, 15/6/2000, 19/7/2003, 1/1/2005, 1/1/2012, 5/7/2012, 30/4/2013, 1/7/2013, 7/7/2013, 22/11/2013, 6/3/2014, 28/6/2014, 11/9/2014, 9/10/2014, 1/1/2015, 8/1/2016, 23/7/2016, 24/11/2016, 5/8/2017, 27/3/2018, 9/7/2018, 31/7/2018, 24/10/2019, 28/07/2020 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 27 kez değişikliğe uğramıştır. (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577.pdf E.T: 01.02.2022)

İş Kanunu, 4857 sayılı kanun Resmî Gazete'de 10/6/2003 tarihinde 7 yayımlanmış olmakla birlikte, 17/6/2003, 7/7/2005, 12/7/2006, 8/2/2008, 8/5/2008, 26/5/2008, 1/7/2008, 1/1/2009, 28/2/2009, 1/8/2010, 25/2/2011, 2/11/2011, 26/1/2012, 12/7/2012, 30/6/2012, 30/12/2012, 3/5/2013, 6/2/2014, 11/9/2014, 1/1/2015, 23/4/2015, 10/2/2016, 26/4/2016, 20/5/2016, 25/10/2017, 1/1/2018, 24/6/2018, 22/2/2019, 15/10/2019, 26/3/2020, 17/4/2020, 28/7/2020 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 32 kez değişikliğe uğramıştır. (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf E.T: 01.02.2022)

İcra ve İflas Kanunu, 2004 sayılı kanun Resmî Gazete'de 19/6/1932 tarihinde yayımlanmış olmakla birlikte, 31/5/1933, 1/1/1957, 1/6/1962, 6/6/1965, 28/3/1968, 18/8/1981, 15/7/1985, 25/11/1988, 9/8/1997, 4/4/1998, 13/6/2000, 30/7/2003, 21/2/2004, 21/7/2004, 1/4/2005, 1/6/2005, 6/3/2007, 14/4/2011, 1/7/2012, 5/7/2012, 5/1/2013, 19/2/2014, 9/8/2016, 24/11/2016, 2/12/2016, 25/8/2017, 8/3/2018, 15/3/2018, 18/5/2018, 24/6/2018, 1/1/2019, 19/12/2018, 28/2/2019, 28/7/2020 tarihlerinde çeşitli maddeler üzerinden 34 kez değişikliğe uğramıştır. (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.mevzuat.gov.tr%2Fmevzuatmetin%2F1.3.2004.pdf&clen=1305600&chunk=true E.T: 01.02.2022)

Bu tabloya bakıp çok basit bazı sorular sorulabilir. Örneğin birinci maddeyi ele alalım. Türkiye'de suç işleyen birine verilecek ceza neden İtalya'dan alınmıştır? Türkiyede suç-ceza konusunu bilen hukukçu yok mudur? 54 kez değişen yasa nasıl yetmez oldu da Alman ceza yasasına yönelindi? Şayet İtalya'dan alınan yasalar toplumda dikiş tutmadı ve 54 kez değiştiyse, Alman yasalarının dikiş tutacağına kim, neye göre karar verdi? 2004-2020 tarihleri arasında 37 kez değiştirilmek zorunda kalınan ceza yasası,toplumun hangi yarasına merhem oldu? Acaba 2004-2020 yılları arasında suç oranları düştü mü arttı mı? Şayet cezalar suçu önlemek içinse, suçlar azalmalı değil miydi? Şimdi inceleyeceğimiz tablo, bu sorunun cevabıdır:

İnsan bir tercih yapmalıdır. Allah'a mı kul olacaktır, cahil ve heva sahibi

CEZA İNFAZ KURUMUNA GİREN HÜKÜMLÜLER		
Suç Türü	**2009**	**2019**
Öldürme	1.514	9.574
Yaralama	7.647	34.987
Cinsel Suçlar	562	5.800
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	349	3.173
Hakaret	1.105	4.237
Hırsızlık	5.758	42.752
Yağma	1.145	13.300
Dolandırıcılık	10.822	7.947
Uyuşturucu İmalatı ve Ticareti	1.576	19.748
Uyuşturucu Kullanma ve Satın Alma	1.029	11.944
Sahtecilik	1.593	8.493
Kötü Muamele	66	141
Zimmet	65	210
Rüşvet	32	158
Kaçakçılık	935	8.111
Trafik Suçlar	735	11.219
Orman Suçları	378	844
Ateşli Silahlar ve Bıçak Kullanma	2.395	7.078
İcra İflas Kanunu'na Muhalefet	19.872	15.233
Askeri Ceza Kanunu'na Muhalefet	6.582	3.251
Tehdit	Veri Yok	14.235
Mala Zarar Verme	Veri Yok	2.884
Görevi Yapmamak İçin Direme	Veri Yok	3.727
Ailesinin Koruma Tedbirine Aykırılık	Veri Yok	5.122
Diğer Suçlar	10.073	47.482
Bilinmeyen	171	45
Toplam	74.404	281.605
Kaynak: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü; TUİK		

5. maddede yer alan Kamu ihale kanunu 2002-2018 yılları arasında 70 defa değişmiş. Neden? İnsanların iyiliği için mi? Bu sorunun cevabını öğrenmek isteyen Türkiye'de ihaleleri hangi şirketlerin aldığına baksın! Birkaç şirketin menfaati için 80 milyonu ilgilendiren yasalar 70 defa değişiyor, hem de 16 yılda… Evet, demokrasi halkın/milletin egemenliği ve hukukun üstünlüğüdür! Hayır efendim, demokrasi sermayenin egemenliği ve üstünlerin hukukudur. Saltanattan tek farkı; kitleleri, "Siz kendinizi idare ediyorsunuz." mavalına ikna etmiş olmasıdır. Eminim bütün Türkiye -iktidara oy verenler de dahil- üç beş şirketin selameti için, ihale kanununun 80 defa değişmesini istiyordur! Ne de olsa 80 milyon, her gün ihale kovalıyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi, yürürlüğe girdiği 9 Temmuz 2018 gününden 26 Aralık 2019'a kadar 55 adet CB. Kararnamesi çıkarmıştır. Yani 1,5 yılda 55 kararname. Bu kararnamelerin 31'i, önceki 24 kararnamedeki eksikleri gidermek için çıkarılmıştır. (bk. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin Uygulamadaki Değeri, Bir Buçuk Yıllık Bir Bilanço, Prof. Kemal Gözler. www.anayasa.gen.tr. Yayın Tarihi 27 Aralık 2019) Yani siz bir kararname çıkarıyorsunuz, sonra oradaki

insana/zümreye mi? Her ikisi de kulluk etmektir. Ancak Allah'a kulluk kişiye huzur verir. Zira insan fıtratına uygun olan, yaratıcısına kulluk etmektir. Bir bebek, annesinin kokusunu duyduğunda nasıl rahatlıyor ve sükûnete eriyorsa, insan fıtratı da Allah'a kullukla rahatlar, sükûnete erer. Bu, kelimelerle izah edilebilecek bir sükûnet/huzur değildir. Yaşanan, hissedilen ve tadılan bir ruh hâlidir... İnsan Allah'a (cc) kul olduğunda huzurludur; zira, mutlak bir iradeye, sınırsız ilme, aşkın bir rahmete... teslim olduğunu bilir; mükemmele teslim olmanın gönül huzurunu yaşar.

Kulun şeriatına/yasalarına boyun eğen ise huzursuz, kaygılı, rahatsızdır. Zira teslim olduğu, kendi gibi insandır. Cahil, zalim, heva sahibi, bencil... Bir toplum düşünün; ekranlardan birbirine küfreden, birbirini hırsızlıkla, tecavüzle, vatan hainliğiyle suçlayan adamlara kendini teslim ediyor. Onların yaptığı yasalarla evleniyor, boşanıyor, ticaret yapıyor, çocuklarını eğitiyor. Bu adam nasıl huzur bulsun? Sonra toplum ayakkabı değiştirir gibi yasaların değiştiğini görüyor. Bir yıl öncenin mutlak doğrusu bugünün mutlak yanlışı oluyor. Bir yıl önce ulusal düşmanımız bugün müttefikimiz oluyor. Böyle bir toplum nasıl huzur bulsun?

Şeriat; Allah'ın yasası, İlahi nizamıdır. Suç belli ceza bellidir. Dost belli düşman bellidir. Haram belli helal bellidir. İnsanın isteklerine göre yasalar değişmez. İktidarlar değiştiğinde ülkenin siyaset ve öncelikleri değişmez.[77]

İslam şeriatının Allah'tan olması ona üç temel özellik kazandırır:

"**I. Tamlık:** İslam tam ve eksiksizdir. Seküler hukukta rastlanılan hukukun temel ilkelerinin tamamı ve diğerleri, İslam'ın kuralları arasında yer alır. Kendi açısından toplumun gereksinimlerine yetecek her türlü görüş ve ilkelere sahiptir.

II. Yücelik: İslam'ın kural ve ilkelerinin, semavî olması, Allah tarafından gönderilmesi nedeniyle sürekli olarak toplumdan üstün, yüce ve İlahî

---

aksaklıkları gidermek için yeni kararnameler. Sistem âdeta yapmak için değil, bozduğunu düzeltmek için çalışıyor.

77. Maalesef İslam tarihinde saltanatlar dönemi bir vakıadır. Bu sultanlar, şeriata bağlılık iddiasına rağmen en akıl almaz, insanlık dışı cürümleri işlemişlerdir. Kundaktaki bebekler dahi sultanların zulmünden nasiplenmişlerdir(!). Bugün biz, şeriata davet ettiğimizde bu kötü örnekleri önümüze koyup, "Şeriat düzeni bu mu?" diye soruyorlar. Hayır, şeriat bu değil! Zira saltanat İslam'a ait bir yönetim şekli değildir, sultanlar da şeriatla hükmetmemişlerdir. Konunun tafsilatı için bk. s. 466, "İslam'ın Başına Gelen Felaketlerin İlki: Saltanat"

kaynaklıdır. Toplum düzeyi ne kadar yükselirse yükselsin, onun ilke ve nazariyeleri bu mukaddesliği sürekli olarak korumaktadır.

III. Süreklilik ve Devamlılık: İslam, esas itibarıyla değişmezliğe (sabitliğe), devamlılığa, istikrara sahiptir. Yıllar değişse, zaman geçse de temel hükümler değişiklik kabul etmez. İslam, her zaman ve her yerde ve toplumda yeterliliğini korur, korumaya çalışır.

Bunlar İslam dininin esaslı özellikleridir. İlkelerin çeşitliliğine karşın hepsi de sonunda bir esasa dayanıyor. O esas, İslam'ın ve düzeninin Allah katından gönderilişi, Allah'ın yapısı oluşudur. Eğer Allah katından olmasaydı tamlık, üstünlük ve süreklilik özelliklerini taşımazdı. Çünkü bu nitelikler her yönüyle sürekli olarak yaratıcının yarattıklarında bulunan bir durumdur."[78]

• İslam Şeriatı Tamdır

İslam şeriatı tamdır, eksiksizdir ve insanın ihtiyaç duyduğu her şeye sahiptir.

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından **tamamlanmıştır.** Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[79]

" ... Bugün, sizin için dininizi **kemale erdirdim,** üzerinizdeki nimetimi **tamamladım** ve din olarak sizin için İslam'dan razı oldum."[80]

Onun kemali/mükemmelliği tam, eksiksiz olmasından kaynaklanır. İslam şeriatı, yaratan Allah'ın yasası olduğundan, insanın maddi ve manevi yönüne hitap eder. İslam şeriatı bir yandan insanın dış dünyasını diğer yandan iç dünyasını ıslah eder. Bireyin Rabbiyle, diğer insanlarla ve kendisiyle olan ilişkilerini düzenler. Örneğin kişinin Rabbiyle olan ilişkisine dair der ki:

"O hâlde (sizi Allah'tan alıkoyan put, dünya sevgisi, aile, toplum baskısı gibi her türlü prangadan kurtulup) Allah'a kaçın. Hiç şüphesiz ki ben, size O'nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım. Allah (cc) ile beraber başka bir ilah edinmeyin. Hiç şüphesiz ben, size O'nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım."[81]

78. Mukayeseli İslam Ceza Hukuku, 1/57
79. 6/En'âm, 115
80. 5/Mâide, 3
81. 51/Zâriyat, 50-51

"Onlar ki; Allah'ın ahdini (tevhide dair verdikleri sözü) eksiksiz yerine getirir, sözlerini de bozmazlar. Onlar ki; Rabblerinin birleştirilmesini emrettiği (akrabalık, komşuluk, İslam kardeşliği gibi) bağları birleştirirler. Rabblerini (hakkıyla tanıdıklarından) Rabblerinden (saygıyla) korkar ve hesabın kötüsünden korkarlar. Onlar ki; Rabblerinin rızasını elde etmek için sabreder, namazı dosdoğru kılar, onlara rızık olarak verdiklerimizden gizli açık (sürekli) infak eder, kötülüğü iyilikle savarlar. Böylelerine (ahiret) yurdunun (güzel) akıbeti vardır."[82]

Bireyin diğer insanlarla ilişkisini düzenleme sadedinde der ki:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[83]

"Sizden vefat edip geride eş bırakanların kadınları, dört ay on gün müddetince iddet beklerler. İddet müddetini tamamladıklarında (süslenmek, evlilik görüşmesi yapmak gibi) kendileri için yaptıkları meşru şeylerde sizin için bir günah yoktur. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır. (Henüz iddet bekleyen) kadınlara, evlilik talebinizi ima yoluyla belirtmenizde ya da gönlünüzde gizlemenizde bir sakınca yoktur. Allah sizin onları anacağınızı bildi. Meşru ölçülerin dışına çıkıp (gözlerden uzak, güven zedeleyecek şekilde) gizlice sözleşmeyin/flörtleşmeyin. (Örfe uygun bir şekilde evlilik talebinizi iletin). İddet müddetini tamamlayana dek kadınlarla evlenmeye azmetmeyin. Bilin ki Allah içinizde olanı bilmektedir. O'ndan sakının. Bilin ki Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kulların hak ettikleri cezayı erteleyen) Halîm'dir."[84]

"Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın. Haddi aşmayın. (Çünkü) Allah, haddi aşanları sevmez."[85]

"Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayalı bir ticaret olması dışında, aranızda mallarınızı batıl yolla yemeyin. Kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz ki Allah, size karşı merhametlidir."[86]

---

82. 13/Ra'd, 20-22
83. 49/Hucurât, 13
84. 2/Bakara, 234-235
85. 2/Bakara, 190
86. 4/Nisâ, 29

"Allah'ın bir kısmınızı diğer bir kısmınıza üstün kıldığı şeyleri temenni etmeyin. Erkeklere kazandıklarından bir pay, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'tan fazlını isteyin. Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilendir.[87]

İnsanın kendi nefsiyle ilişkilerini düzenleme sadedinde der ki:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının! Herkes yarın için ne takdim ettiğine bir baksın. Allah'tan korkup sakının! Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır. Allah'ı unuttukları (için), Allah'ın da onlara kendi nefislerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Bunlar, fasıkların ta kendileridir."[88]

"Nefse ve onu düzenleyene, ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onu (küfür ve masiyetle) örtüp gizleyen de kesinlikle zarar etmiştir."[89]

"(Hayır!) Bilakis insan, kendi nefsi üzerine basiret sahibidir. (Kendisini en iyi tanıyandır.) Mazeretlerini sayıp dökse bile."[90]

Avn ibni Ebî Cuheyfe (rh) babasından şöyle nakletmiştir:

"Nebi (sav), Selman ile Ebu Derda'yı (r.anhuma) birbirine kardeş kıldı. Selman bir gün Ebu Derda'yı ziyaret etti. Ummu Derda'nın üzerinde eski püskü elbiseler görünce ona, 'Bu hâlin de neyin nesi?' diye sordu.

Ummu Derda, 'Kardeşin Ebu Derda'nın dünyaya ihtiyacı yok.' dedi.

Ebu Derda gelince ona yemek yapıp önüne koydu.

Selman, 'Buyur ye.' dedi.

Ebu Derda, 'Ben oruçluyum.' dedi.

Selman, 'Sen yemedikçe ben de yemeyeceğim.' dedi.

Bunun üzerine Ebu Derda yedi. Gece olunca Ebu Derda namaza kalkmak istedi.

Selman ona, 'Uyu.' dedi, Ebu Derda uyudu.

87. 4/Nisâ, 32
88. 59/Haşr, 18-19
89. 91/Şems, 7-10
90. 75/Kıyâmet, 14-15

Bir süre sonra yine kalkmak istedi, Selman yine, 'Uyu.' dedi.

Ebu Derda da uyudu.

Gecenin sonuna doğru gelince Selman, 'Şimdi kalk.' dedi. İkisi birlikte kalkıp namaz kıldılar.

Selman, Ebu Derda'ya, 'Rabbinin senin üzerinde hakkı vardır, nefsinin senin üzerinde hakkı vardır, ailenin senin üzerinde hakkı vardır. Her hak sahibine hakkını ver.' dedi.

Ebu Derda, Nebiye (sav) gelerek durumu ona anlattı. Nebi (sav) de 'Selman doğru söylemiş.' dedi."[91]

İslam şeriatı hayatın her alanına müdahale eder. Böylece yaşamı tüm yönleriyle Allah'a kulluk olarak düzenler. Örneğin o, caminin içini düzenlediği gibi çarşıyı da düzenler.

Ebu Katâde Es-Selemî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İçinizden biri mescide girdiği zaman oturmadan önce iki rekât namaz kılsın!"[92]

"Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borçlandığınız zaman onu yazın. Aranızdan bir yazıcı adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın ona öğrettiği şekilde yazmaktan geri durmasın. Borçlanan kimse borcu yazdırsın, Rabbi olan Allah'tan korksun ve (borçtan) hiçbir şey eksiltmesin. Şayet borçlanan, zayıf akıllı, (bedenen) zayıf ya da yazdırmaya güç yetiremeyen biriyse velisi adaletle yazdırsın. Erkeklerinizden iki şahit tutun. Şayet iki erkek bulamazsanız razı olduğunuz şahitlerden bir erkek ve iki kadını şahit tutun. (İki kadının bir erkek yerine geçmesinin hikmeti) biri unuttuğunda diğeri ona hatırlatsın diyedir. Şahitler şahitlik için çağırıldıklarında geri durmasınlar. Küçük olsun büyük olsun (borçlarınızı) yazmakta gevşeklik göstermeyin. (Her türlü borcu kayıt altına almanız) Allah katında şahitliğin en adili, en güçlüsü ve şüpheye düşmemeniz için en uygun olanıdır. Aranızda döndürdüğünüz (pazar, esnaflık, seyyar satıcılık gibi) sürekli olan (peşin) ticaretlerinizi yazmamanızda size bir günah yoktur. Alışveriş yaptığınızda şahit tutun. Ne yazıcı ne de şahit zarar görsün. Şayet (şahitlik ve yazıcılıktan ötürü bu insanlara zarar verirseniz) bu

91. Buhari, 1968
92. Buhari, 444

sizin için fısk/günah olur. Allah'tan korkup sakının. Allah size öğretiyor. Allah, her şeyi bilendir."[93]

Mescidin ve çarşının içini düzenlerken yalnızca zahirle ilgilenmez. Şekilsel düzenlemeler yanında kalbi/ahlaki düzenlemeler de getirir.

"(O nur) Allah'ın yüceltilmesine ve içerisinde Allah'ın adının anılmasına izin verdiği evlerde (mescidlerdedir). Orada, gece ve gündüz O'nu tesbih ederler. Onlar, ticaretin ve alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namazı dosdoğru kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymadığı adamlardır. Kalplerin ve gözlerin (dehşetten) ters döndüğü bir günden korkarlar. Allah'ın onları yaptıklarının en güzeliyle mükâfatlandırması ve lütfundan kendilerine fazlasını vermesi için (O'nu tesbih eder, namazı kılar, zekâtı verir, ticaret ve alışverişin kendilerini esir almasına müsaade etmezler). Allah, dilediğini hesapsız/sınırsız rızıklandırandır."[94]

Bireyin alışverişine müdahele ettiği gibi evine, oturma ve yatak odasına da müdahale eder, düzenleme yapar.

"Faiz yiyenler, şeytanın dokunduğu (cin çarpmış) kimse gibi (kabirlerinden) kalkarlar. (Bu ceza:) 'Alışveriş de faiz gibidir.' demeleri nedeniyledir. Oysa Allah alışverişi helal, faizi ise haram kılmıştır. Kendisine Rabbinin (faize dair) öğüdü gelip de bu işe son verenin, (faizi bıraktıktan sonra) geriye kalan malı/önceki kazançları onundur. Ve onun durumu (hakkında verilecek hüküm) Allah'adır. Kim de faizli işleme geri dönerse bunlar ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[95]

"Ey iman edenler! Kendi eviniz dışındaki evlere izin almadan ve ev halkına selam vermeden girmeyin. Bu, sizin için daha hayırlıdır. Umulur ki öğüt alırsınız. Şayet o (evlerde) kimseyi bulamazsanız, izin verilinceye kadar (evlere) girmeyin. (İzin istediğinizde izin verilmez ve) size: 'Dönün!' denirse dönün. (Kapı önünde beklemeyin. Dönmeniz) sizin için en temiz (ve hayırlı) olandır. Allah, yaptıklarınızı bilir. İçinde oturulmayan ve içinde faydanıza bir şey bulunan evlere girmenizde sizin için bir günah yoktur. Allah, açığa vurduklarınızı da gizlediklerinizi de bilir. Mümin erkeklere: 'Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini korumalarını' söyle. Bu, onlar için en hayırlı/temiz olandır. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

93. 2/Bakara, 282
94. 24/Nûr, 36-38
95. 2/Bakara, 275

Mümin kadınlara da: 'Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini muhafaza etmelerini' söyle. Kendiliğinden görünenler hariç süslerini açığa çıkarmasınlar. Başörtülerini yakalarının üzerine koysunlar (kafa, boyun ve göğüs kısmını örtecek şekilde). Kocalarından, babalarından, kayınbabalarından, çocuklarından, kocalarının (başkasından olma) çocuklarından, kardeşlerinden, erkek kardeşlerin çocuklarından, kız kardeşlerin çocuklarından, kendi kadınlarından, sağ ellerinin sahip olduğu (köle ve cariyelerden), kadına (ihtiyaç ve arzusu olmayan) erkeklerden, kadınların avretini anlamayan çocuklardan başkasına süslerini göstermesinler. Gizledikleri ziynetler anlaşılsın/bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Hep beraber topluca Allah'a tevbe edin ki, kurtuluşa eresiniz ey müminler!"[96]

"Ey iman edenler! Elinizin altında bulunan (cariyeleriniz) ve içinizden büluğ çağına erişmemiş olanlar sizden üç defa izin istesinler: Sabah namazından önce, (dinlenmek için) elbiselerinizi çıkardığınız öğle vaktinde ve yatsı namazından sonra. (Bu vakitler, giyinik olmama ihtimali yüksek olan) üç mahrem vaktinizdir. Bu vakitlerden sonra, (izinsiz yanınıza girmelerinde) sizin için de onlar için de bir günah yoktur. Onlar etrafınızda dolanır/yanınıza girip çıkarlar. Siz de onların yanına girip/etraflarında dolanıyor olabilirsiniz. İşte Allah, ayetleri sizlere böylece açıklar. Allah (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir. Çocuklarınız büluğa eriştikleri zaman, kendilerinden önceki (yetişkinlerin) izin istedikleri gibi (her zaman) izin istesinler. İşte böylece Allah, ayetlerini size açıklar. Allah (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[97]

Bireyin gecenin karanlığında Rabbinin huzurunda nasıl kulluk edeceğini düzenlediği gibi eşiyle özel hayatına da müdahale eder, düzenleme yapar.

"Ey örtüsüne bürünen/(nübüvvet) yükünü yüklenen (Peygamber)! (İçinde dinleneceğin) az bir kısmı hariç geceleyin kalk! Yarısı kadar ya da biraz eksilt, Veya ona biraz ekle. Kur'ân'ı (iyice bellemek ve derin düşünebilmek için) tertil üzere (tane tane, ağır ağır) oku. Şüphesiz ki sana (yükümlülüğü) ağır olan bir söz vahyedeceğiz. Hiç kuşkusuz gece ibadeti (duygu dünyanda) daha etkili, söz olarak da daha kuvvetlidir."[98]

96. 24/Nûr, 27-31
97. 24/Nûr, 58-59
98. 73/Müzzemmil, 1-6

"Sana (kadınların) hayız hâlini soruyorlar. De ki: 'O (hayız) bir ezadır. Hayız döneminde kadınlarla (cima etmekten uzak durun. (Hayız bitip) temizleninceye kadar (cima etmek için) onlara yaklaşmayın. (Gusledip) temizlendiklerinde Allah'ın size emrettiği yerden onlara varın. Şüphesiz ki Allah, çokça tevbe edenleri sever. Çokça temizlenenleri de sever.' Kadınlar sizin (ekin misali çocuklar bitiren) tarlanızdır. Tarlanıza dilediğiniz gibi gelin. Kendiniz için (ileride faydalı olacak) bir şeyler takdim edin. Allah'tan korkup sakının ve (bir gün) O'nunla karşılaşacağınızı bilin. Müminleri müjdele."[99]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Karısına arkasından (dübüründen) yaklaşan kimse lanetlenmiştir."[100]

İbni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden biri eşi ile cinsel ilişkide bulunacağı zaman, 'Allah'ın adıyla. Allah'ım bizi şeytandan uzak tut, şeytanı da bize rızık olarak vereceğin (çocuktan) uzak tut' derse ve o ilişki sebebiyle bir çocuklarının olması takdir edilirse şeytan ona zarar veremez."[101]

Savaş ve barış hukukunu düzenlediği gibi hela adabını da düzenler:

"(Bu,) Büyük Hac Günü'nde, Allah ve Resûl'ünden insanlara bir bildiridir! Şüphesiz ki Allah ve Resûl'ü, müşriklerden berîdir. Şayet tevbe ederseniz (ey müşrikler) bu, sizin için en hayırlı olandır. Yüz çevirir (şirk koşmaya devam ederseniz), Allah'ı aciz bırakamayacağınızı bilin. Kâfirleri can yakıcı bir azapla müjdele. Kendileriyle antlaşma yaptığınız, sonra (antlaşmadan) size karşı bir şey eksiltmeyen, size karşı olan hiçbir topluluğa yardım etmeyen (müşrikler) müstesna; onların antlaşma süresi bitene kadar antlaşmaya bağlı kalın. Şüphesiz ki Allah, muttakileri sever. Haram aylar çıktığında, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün. Onları yakalayın, onları kuşatın ve her gözetleme yerine onlar için oturup (onları gözetleyin). Şayet (şirkten) tevbe eder, namazı dosdoğru kılar ve zekâtı verirlerse yollarını açın/onları serbest bırakın. Şüphesiz Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü

---

99. 2/Bakara, 222-223
100. Ebu Davud, 2162
101. Buhari, 141; Müslim, 1434

akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Müşriklerden biri senden eman/sığınma hakkı isteyecek olursa, ona eman ver. Tâ ki Allah'ın kelamını dinleme fırsatı bulsun. Sonra onu, güven içinde olacağı (kendi yurduna) ulaştır. Bu onların bilmeyen bir kavim olması nedeniyledir."[102]

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"**Nebi (sav) helâya girmek istediğinde şöyle derdi:** 'Allah'ım! Erkek ve dişi şeytanlardan sana sığınırım.' "[103]

Ebu Eyyûb El-Ensârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Tuvalete gittiğiniz zaman ne önünüzü ne de arkanızı kıbleye dönün! Bunun yerine doğuya veya batıya yönelin!'

Ebu Eyyûb şöyle devam etti: 'Şam'a geldiğimizde, tuvaletlerin kıble istikametine doğru yapıldığını gördük. İhtiyacımızı gidereceğimiz zaman, yan dururduk ve Yüce Allah'tan bağışlanma dilerdik.' "[104]

Semavi şeriatlar Allah'tan (cc) olduğundan insanın ihtiyacına göre düzenlenmiştir. İnsanın ihtiyaç duyduğu hiçbir alanı başıboş bırakmamıştır. Buna mukabil beşeri/seküler yasalar eksiktir. Hayatın bir alanını düzenliyorsa birçok alanını başıboş bırakır. Maddi ve manevi olarak insanı doyurmaz. Seküler yasaları yapanlar, kendilerini tanımaktan acizdir. Nerede kaldı tüm insanlığı tanıyıp ihtiyaçlarını tespit etmek, sonra buna uygun yasa/şeriat yapmak?

• İslam Şeriatı Kuşatıcıdır/Evrenseldir

"De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ki ben, Allah'ın **tümünüze** (yolladığı) Resûl'üyüm ...' "[105]

"**Tüm âlemlere** bir uyarıcı olması için, kulunun üzerine Furkan'ı (hakla batılı ayıran Kitab'ı) indiren (Allah) ne yüce, ne mübarektir."[106]

102. 9/Tevbe, 3-6
103. Buhari, 142; Müslim, 375
104. Buhari, 394; Müslim, 264
105. 7/A'râf, 158
106. 25/Furkân, 1

"Biz seni yalnızca **âlemlere** rahmet olarak yolladık."[107]

"Biz seni, ancak **bütün insanlığa** müjdeci ve uyarıcı olarak yolladık. Fakat insanların çoğu bilmezler."[108]

Cabir ibni Abdullah'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden önce hiç kimseye verilmeyen şu beş şey bana bahşedildi: Bir aylık zamanda kat edilecek uzaklıkta bulunan düşmanlarımın kalbine korku salmakla desteklendim. Yeryüzü benim için mescid ve temizleyici kılındı. Bu yüzden ümmetimden her kim, bir namaz vaktine girerse, namazını kılsın. Ganimetler benim için helal kılındı. Benden önce hiç kimseye helal kılınmamıştı. Bana şefaat hakkı tanındı. **Peygamberler sadece kendi kavimlerine gönderilirdi. Ben ise, tüm insanlara gönderildim.**"[109]

Allah Resûlü (sav) ve onun şeriatının özü olan Kur'ân tüm insanlara ve dahi tüm âlemlere gelmiştir. Mesajın muhatabı bildiğimiz ve bilmediğimiz bütün varlıklardır.

"Hani cinlerden bir grubu sana yönlendirmiştik de Kur'ân'ı dinliyorlardı. Onun (okunduğu mecliste) hazır olunca: 'Susun!' dediler. (Okunması) bitince de uyarıcı olarak kavimlerine döndüler. Dediler ki: 'Ey kavmimiz! Biz, Musa'dan sonra indirilen, kendinden önce geçen Kitapları doğrulayan, hakka ve dosdoğru yola ileten bir Kitap işittik. Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine icabet edin ve ona iman edin ki, günahlarınızı bağışlasın ve sizi can yakıcı azaptan korusun. Kim de Allah'ın davetçisine icabet etmezse o, yeryüzünde (Allah'ı) aciz bırakacak değildir. Ve onun (Allah'ın) dışında velileri de/dostları da yoktur. Bunlar, apaçık bir sapıklık içerisindelerdir.' "[110]

"De ki: 'Bana şu vahyolundu: Cinlerden bir grup (Kur'ân'ı) dinleyip demişler ki: 'Hiç şüphesiz biz, (belagatı ve mesajlarıyla) hayranlık uyandıran bir Kur'ân dinledik. O, en doğru olana hidayet ediyor. Biz de ona iman ettik. Rabbimize hiçbir

107. 21/Enbiyâ, 107
108. 34/Sebe', 28
109. Buhari, 335; Müslim, 521
110. 46/Ahkâf, 29-32

şeyi ortak koşmayız.' "[111]

İslam şeriatı; zamanı, mekânı ve tüm varlığı kuşatmıştır. Onun muhatabı tüm varlık ve tüm zamanlardır. İnsanın ve zamanın değişimi, onun hükümlerini değiştirmez. Zira şeriatı vazeden Allah, zaman ve mekânla kayıtlı değildir. O'nun (cc) ilmi, zamanı ve mekânı aşmıştır. O (cc) hükümlerini indirdiği gün, yüzyıllar sonrasının ilmine sahip olarak indirmiştir.

Şeriatın kuşatıcılığı onun hitap tarzında tebellür eder. O, inansın veya inanmasın, Ehl-i Kitap veya pagan; tüm insanlığa bir teklif sunar:

"Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: 'Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. **Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum.** Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır.' "[112]

Bu ayetin indiği gün, inananlar yeryüzünün -madden- en zayıf insanlarıdır. Mekke'den dışarı çıkan, bir müşrikin himayesi olmadan şehre girememektedir. Sahabiler açlığa mahkûm edilmiş, kimisi şehir meydanında teşhir edilerek katledilmiştir. Bu olumsuz şartlara rağmen Nebi (sav), "Aranızda adaletle hükmetmekle emrolundum." demiştir. Zira Nebi bu şeriatın yalnızca müminleri değil tüm insanlığı kuşattığını ve tüm insanlığın sorunlarına çözüm olduğunu bilmektedir. Aynı surede yer alan şu ayetle müşriklere hitap etmektedir:

"Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah'tır. Yalnızca O'na tevekkül ettim ve yalnızca O'na yönelirim."[113]

Evet, Kur'ân, Kur'ân'a inanmayanları dahi şeriatın/vahyin hakemliğine davet etmektedir.

"(De ki:) 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?' Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın),

111. 72/Cin, 1-2
112. 42/Şûrâ, 15
113. 42/Şûrâ, 10

Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma."[114]

Aslında âlemşümul bir yasa yapmak/yapabilmek hukukçuların hayali olagelmiştir. Yunan ve Romalı hukukçular, kuşatıcı bir yasa yapmaya gayret etmişlerdir. Tabiat yasalarına muvafık olarak belirlenecek bu yasalar ebedî/sürekli olacak, tüm zamanlarda uygulanacaktır. 1900'lü yıllarda Fransa'da bir kongre düzenlenmiş ve hukukçular âlemşümul bir yasanın imkânını tartışmıştır.[115]

Bu, ham hayaldir! İnsanın kendisi fâniyken nasıl ebedî, âlemşümul bir yasa yapacaktır? Âlemşümul bir yasayı ancak kendisi ebedî, tüm âlemleri kuşatan, her türlü sınırlayıcılıktan münezzeh bir ilah yapabilir. O da âlemlerin Rabbi olan Allah'tır. İslam bu konuda o kadar kendine güvenmiştir ki; mesajın sonradan gelenler için de geçerli olacağını daha o günden ilan etmiştir.

"Ümmiler arasında onlardan olan, kendilerine (Allah'ın) ayetlerini okuyan, onları arındıran, Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir Resûl gönderen O'dur. Onlar, bundan önce apaçık bir sapıklık içindeydiler. **Ve onlardan olup da henüz onlara erişmemiş olanlara da...** O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir. Bu, Allah'ın lütfudur. (Allah, lütfunu) dilediğine verir. O Allah, büyük bir lütuf sahibidir."[116]

• İslam Şeriatı Dengelidir/Uyumludur

İslam şeriatını vazeden Allah'tır. O'nun yaratması nasıl dengeli ve uyumluysa[117] şeriatı da öyle dengeli ve uyumludur. Zira yaratma ve emretme (şeriat kılma) ayrılmaz bir bütündür. Birinin varlığı ötekinin varlığını gerektirir.

"...Yaratmak da emretmek de Allah'a aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, ne

114. 6/En'âm, 114
115. bk. Hesâisu'ş Şerîati'l İslamiyye, s. 47-48
116. 62/Cuma, 2-4
117. "O (Allah) ki; (her biri diğerinin üzerinde ve birbirine uyumlu) katmanlar hâlinde yedi gök yarattı. Rahmân'ın yaratmasında hiçbir uyumsuzluk/tutarsızlık göremezsin. İşte (yarattıkları ortada) çevir gözünü, bir açık/gedik görebilecek misin? Sonra (kusur aramak için) iki defa daha göz at. Göz hiçbir şey elde edememiş ve yorulmuş olarak sana dönecektir." (67/Mülk, 3-4)

yücedir."[118]

İslam şeriatının dengesi onun tam ve kuşatıcı olmasıyla da ilgilidir. O, insanın hem maddi hem de manevi yönünü gözetmiş, dünya ile ahiret arasında uyumlu ve dengeli bir ilişki kurmuştur.

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ukâz, Micenne ve Zulmecâz câhiliye döneminde bulunan çarşılardı. İslam gelince Müslimler bu çarşılarda ticaret yapmayı günah saydılar. Bunun üzerine Allah, (cc) şu ayeti indirdi: 'Allah'ın ihsan ve lütfunu elde etmek için (hac döneminde ticaret yapmanızda) bir sakınca yoktur.' "[119]

Ebu Umâme Et-Teymî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben hac yolculuğunda kira ile insan taşıyan ve hayvanını kiraya veren biriyim. İnsanlar bana, 'Senin haccın olmuyor, sen hacda para kazanıyorsun.' dediler. İbni Ömer'e rastladım ve 'Ey Ebu Abdurrahman, ben hac mevsiminde binit kiraya veren ve kirayla hacı taşıyan biriyim. Bu sebeple halk bana senin haccın olmuyor diyor. Sen ne dersin?' dedim. İbni Ömer ise şöyle dedi: 'Sen ihrama girmiyor musun? Telbiye okumuyor musun? Kâbe'yi tavaf etmiyor musun? Arafat'tan inip Mina'da taşları atmıyor musun?' Ben de 'Evet bütün bunları yapıyorum.' dedim. O da, 'Öyleyse senin haccın oluyor. Çünkü Nebi'ye (sav) bir adam gelip senin sorduğun şeyin aynısını sormuştu. Allah Resûlü de susmuştu ve şu ayet inene kadar cevap vermemişti: 'Allah'ın ihsan ve lütfunu elde etmek için (hac döneminde ticaret yapmanızda) bir sakınca yoktur.'

Allah Resûlü o adama haber göndererek onu çağırtıp kendisine bu ayeti okuyarak, 'Senin haccın oluyor.' dedi.' "[120]

İşte bu olaylar üzerine inen Bakara Suresi'nin 198. ayeti, hac ibadetiyle ticaret arasında denge kurmuştur. İbadet için maişet kazancını, maişet için ibadeti terk etmeyi kabul etmemiştir. İbadet ve ticareti iç içe dercederek, dünya ve ahiret arasında uyum sağlamıştır. Zira o dönemde hac için mem-

118. 7/A'râf, 54
119. Buhari, 2098
120. Ebu Davud, 1733

leketinden ayrılan birinin tekrar yurduna dönmesi aylar sürebiliyordu. Şayet hac mevsiminde/yolculuğunda dünyevi işler yasaklansa, bireyin ve ailesinin geçim sıkıntısı yaşaması kaçınılmaz olacaktı. Denge dini olan İslam, bu şer'i hükmüyle insanları olası sıkıntılardan kurtardı. Benzer bir şer'i yasayı Müslimlerin bayramı olan cumada görüyoruz.

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için (ezan okunup) çağrıda bulunulduğunda, Allah'ı zikretmeye (namaza) koşun ve alışverişi bırakın. Şayet bilirseniz bu, sizin için en hayırlı olandır. Namaz bittiğinde yeryüzünde yayılın/dağılın. Allah'ın lütuf ve ihsanından arayın. Allah'ı çokça zikredin ki, kurtuluşa eresiniz."[121]

Cuma günü; inananların bayramı, tatilidir. O günü cuma namazıyla, ibadetle, taatle ihya ederler. Ancak Yüce Allah o günü tamamen dünyaya hasredip maişetle ilgilenmeyi yasaklamamıştır. Namazı kıldıktan sonra yeryüzünde dağılıp Allah'ın ihsan ve fazlını, kula bahşettiği rızkı aramayı tavsiye etmiştir.

Bir diğer örnek cihad ibadetidir. Cihadın asli gayesi Allah'ın (cc) kelimesini yüceltmek, şirk ve zorbalığı (fitne) ortadan kaldırmak ve otoritenin yalnızca Allah'a verilmesini sağlamaktır:

"Fitne/şirk sonlanıncaya ve dinin/otoritenin tamamı Allah'ın oluncaya dek onlarla savaşın. Şayet (şirkten) vazgeçerlerse, şüphesiz ki Allah, yaptıklarını görendir."[122]

Ebu Musa El-Eş'arî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir bedevî Nebi'ye (sav) gelerek, 'Bir adam ganimet elde etmek için, diğeri nam salmak için, bir başkası da ne kadar cesur olduğunu göstermek için savaşıyor. Bunlardan hangisi Yüce Allah'ın yolundadır?' diye sordu. Allah Resûlü (sav) ona şöyle cevap verdi: 'Kim Allah'ın sözü üstün olsun diye savaşıyorsa o Allah yolundadır.' "[123]

Bununla birlikte Allah cihada çıkan müminlere elde edilen kazançtan pay vermiş, 5'te 1 kamu harcamaları için ayrıldıktan sonra kalan 5'te 4 müminlere dağıtılmıştır. Her ne kadar bu konuda mutlak yetki devlete

121. 62/Cuma, 9-10
122. 8/Enfâl, 39
123. Buhari, 3126; Müslim, 1904

aitse de istediği takdirde devlet yönetimi savaşanlara elde edilen savaş kazancından pay verebilir.

İslam şeriatı ferdi mülkiyet hakkını tanımış, bununla birlikte malında dilediği gibi hareket etme hakkını insana vermemiştir. Şeriat ne ferdi mülkiyet hakkını reddetmiş ne de insanı mülk konusunda tamamen serbest bırakmıştır. Birbirini besleyen iki uçtan, komünizm ve kapitalizmden uzak kalmıştır. Neden? Zira İslam şeriatının sahibi aynı zamanda insanın sahibi, yaratıcısıdır. İnsanı mala, bireysel özgürlüğe düşkün olarak yaratmıştır:

"Malı da aşırı bir sevgiyle seversiniz." [124]

"Kadınlar, evlatlar, kantar kantar altın ve gümüş, besili atlar, hayvanlar ve ekinlerden oluşan şehvetlerin sevgisi insanlara süslü gösterildi. Bu, dünya hayatının (kendinden faydalanılan geçici) metaıdır. (Ebedî ve hakiki nimetlerin olduğu) güzel dönüş, Allah katındadır." [125]

İnsana ferdi mülkiyet hakkı veren İslam; faizi, karaborsacılığı, rüşveti, israfı, savurganlığı… yasaklamış; zekatı, hak sahiplerine haklarını vermeyi, infakı, sadakayı ve paylaşmayı emretmiştir. Böylece insan hayatında bir denge kurmuştur. [126] İnsana verdiği ferdi mülkiyet hakkını birtakım yasaklar ve farzlarla kısıtlamış, önünde gönüllü hayır kapılarını açarak hayırda yarışma fırsatı sunmuştur. [127]

İslam, kurduğu denge şeriatıyla insanı dünyaya dalıp Rabbini, ahirete dalıp dünyadaki nasibini unutmaktan korumuştur. Çünkü Allah, insanı çift yönlü, çift tabiatlı yaratmıştır. İnsanı dünyadan el etek çekmeye davet eden mistik/ruhban anlayış da, onu dünyevileşmeye çağıran materyalizm de onun tabiatına yabancıdır. Her iki uç, önce insanı kendine/kalbine yabancılaştırır, sonra huzursuz bir hayata mahkûm eder. İslam ise pak şeriatıyla insanı dengede tutar. Her iki yönünü de besler:

"De ki: 'Allah'ın kulları için çıkardığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kılmıştır?' (Ve yine) de ki: 'O, dünya hayatında iman edenler içindir. Ahirette ise sadece iman

124. 89/Fecr, 20
125. 3/Âl-i İmran, 14
126. bk. İslam'da Sosyal Adalet, s. 183
127. Ayrıca bk. İslam Etrafındaki Şüpheler, s. 107-108

edenleredir.' Böylece bilen bir topluluk için ayetleri detaylı bir şekilde açıklarız."[128]

" 'Allah'ın sana verdikleriyle ahiret yurdunu kazanmaya çalış, dünyadaki nasibini de unutma. Allah'ın sana ihsanda bulunduğu gibi sen de iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.' (demişti.)"[129]

• İslam Şeriatı Hüküm ve Hikmettir

Şeriat, Yüce Allah'ın mutlak hâkimiyetine/otoritesine delalet eden El-Hakîm isminin bir tecellisidir. El-Hakîm ismi bir yönüyle hükme, bir yönüyle de hikmete işaret eder. Yani o, ne kuru kuruya hükümler/yasalar koyar ne de birtakım manevi bilgilerle (mana/hikmet) yetinir. Hem dört başı mamur, sınırları çizilmiş yasalar/hükümler koyar, hem de o hükmün arka planındaki hikmeti/manayı insana gösterir.

Namaz ibadetini ele alalım. Yüce Allah namazın vaktini, kılınma şeklini, yani zahiri formunu vahiy (Kitap/sünnet) aracılığıyla ortaya koymuştur. Bunun yanında namazın ruhunu, manevi amacını, hikmetini de açıklamıştır.

" 'Şüphesiz ki ben, Allah'ım. Benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Bana ibadet et. **Beni zikretmek için namaz kıl.**' "[130]

"… Şüphesiz ki namaz, insanı fuhşiyat ve münkerden alıkoyar…."[131]

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), 'Sizden birinizin kapısının önünden günde beş kez yıkandığı bir nehir aksa, ne dersiniz; bu yıkanma onun üzerinde bir kir bırakır mı?' diye sordu. Oradakiler, 'Kirden eser bırakmaz.' diye cevap verdiler. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle dedi: 'Beş vakit namaz da böyledir. Onlar sayesinde Allah, günahları siler.' "[132]

Namazın asıl gayesi Allah'ı (cc) anmak, O'nu (cc) hatırlamaktır. Namaz insanı fuhşiyat ve münkerden alıkoyar. İnsanı arındırır, temizler. Ve nihayet insana huzur verir, göz aydınlığı olur. İslam şeriatının ibadet dediği "namaz" budur.

---

128. 7/A'râf, 32
129. 28/Kasas, 77
130. 20/Tâhâ, 14
131. 29/Ankebût, 45
132. Buhari, 528; Müslim, 667

Şayet insan yalnızca eğilip kalkıyor, "namaz kılma şekline bağlı kalıyor" ancak namazla hatırlamıyor, kötülükten korunmuyor, arınmıyor ve huzur bulmuyorsa o namaz yalnızca beden yorgunluğudur. Vahiy nazarında bu namaz övgüyü haketmez, bilakis kınanma nedenidir:

"Veyl olsun o namaz kılanlara! Onlar ki namazlarında gaflet içindelerdir. Onlar, riyakâr kimselerdir. Ve onlar, insanların gündelik yardımlaşmalarına dahi engel olurlar."[133]

Buna mukabil, bir insan, "Ben namaz kılmadan da arınabilir, Allah'ı hatırlayabilir, kötülükten korunabilirim." derse; yani güncel ifadeyle, "Benim kalbim temiz." derse, bu da bir inkârcılıktır, Allah'a isyandır.

"O'na yönelenler olun. O'ndan korkup sakının. Namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın."[134]

Câbir'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki, bir kimse ile şirk ve küfür arasında namazı bırakmak vardır."[135]

Bureyde'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bizimle münafık, müşrik ve kâfirler arasındaki fark namazdır. Kim onu terk ederse kâfir olur."[136]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim, namazını hakkıyla muhafaza ederse namazı kendisi için nur, burhan ve kurtuluş olur. Kişi, namazını hakkıyla muhafaza etmezse namazı kendisi için ne nur ne burhan ne de kurtuluş olur. O kimse Kıyamet Günü'nde Karun, Firavun, Haman ve Ubey ibni Halef ile birlikte olur."[137]

Örneğin oruç ibadeti... İslam oruç ibadetinin başlangıç ve bitiş vaktini, orucun şartlarını, bozan unsurlarını, yani zahiri formunu net bir şekilde ortaya koymuştur. Bununla birlikte orucun ruhuna, manasına, hikmetine

133. 107/Maûn, 4-7
134. 30/Rûm, 31
135. Müslim, 82
136. Tirmizi, 2621; Nesai, 462
137. Ahmed, 6576; Darimi, 2763

de işaret etmiştir. Orucun gayesi takvalı olmak, mideyi yemekten koruduğu gibi gözü, dili ve kalbi münkerden korumaktır:

"Ey iman edenler! Sizden öncekilere oruç farz kılındığı gibi size de farz kılındı. **Umulur ki sakınıp korunursunuz."**[138]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: 'Oruç dışında insanların işlemiş olduğu bütün amelleri kendileri içindir. Oruç ise benim içindir ve onun karşılığını bizzat ben veririm.'

Oruç bir kalkandır. İçinizden biri oruçlu olduğu gün oruca uygun olmayan işler yapmasın ve bağırıp çağırarak kavga etmesin! Eğer birisi kendisine söverse veya kendisi ile kavga etmeye yeltenirse 'Ben oruçluyum.' desin! Canımı elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki oruçlunun ağzının kokusu Allah katında miskin kokusundan daha güzel kokar. Oruçlunun iki sevinç ânı vardır: Orucunu açtığı zaman iftar vaktinde sevinir ve Rabbine kavuştuğu zaman tuttuğu oruç dolayısıyla sevinç duyar."[139]

Bir insan sabahtan akşama aç kalır ancak dilini, gözünü ve kalbini korumazsa o oruç yalnızca beden yorgunluğu olur.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yalan söylemeyi ve yalancı şahitliği bırakmayan kimsenin yemeyi ve içmeyi bırakmasına Allah'ın asla ihtiyacı yoktur."[140]

Yine Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Nice oruç tutanlar vardır ki, o orucundan kendisine sadece açlık kalır ve nice gece namazı kılanlar vardır ki o kalkmasından kendisine sadece uykusuzluk kalır."[141]

Bir insan "Ben oruç olmadan da takvalı olabilir, ahlaki olgunluğa erişebilirim, benim kalbim temiz." derse, bu da fasıklıktır, Allah'a (cc) isyandır.

138. 2/Bakara, 183
139. Buhari, 1904; Müslim, 1151
140. Buhari, 1903
141. İbni Mace, 1690

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir kimse Allah'ın verdiği bir izin olmadan Ramazan ayında bir gün oruç tutmazsa, bir yıl oruç tutsa onun yerini dolduramaz."[142] [143]

Örneğin kurban ibadeti… İslam şeriatı hangi hayvanların kurban edileceğini, kurbanın nasıl kesileceğini, yani zahiri şeklini detaylarıyla açıklamıştır. Bunun yanında kurban ibadetinin amacını, gayesini, hikmetini de açıklamıştır:

"O (kurbanın) ne eti ne de kanı Allah'a ulaşır. O'na ulaşan sizin takvanızdır. İşte böylece onları (rahatça kesebilmeniz için) size boyun eğdirdi ki, sizi hidayet etmesine karşılık Allah'ı tekbir edip yüceltesiniz. Ve muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları müjdele!"[144]

Bu, İslam şeriatının ayırıcı vasıflarından biridir. Onun yasaları bir yönüyle insanı kontrol altına alır, diğer yandan onu arındırır. Secdeyle, oruçla, kurbanla… onu ahlaki olgunluğa ulaştırır. Beşeri/Seküler yasalar ise yalnızca bazı eylemleri yaptırır, bazısından alıkoyar. İnsana ahlaki anlamda bir şey katmaz. İslami yasalar/hükümler ise bir zincirin halkaları gibi iç içedir. Zahirî ameller kalbi, kalbî ameller zahiri besler. Örneğin doğruluk, dilin amelidir. Ancak insanı iyiliğe/birr'e sevk eder, amellerini ıslah eder. Yeni hayırlara, güzelliklere kapı aralar:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur."[145]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz sıdk/doğruluk iyiliğe götürür. Şüphesiz iyilik de cennete götürür. Gerçek

---

142. Ebu Davud, 2396; Tirmizi, 723
143. Racih olan bu rivayetin mevkuf (sahabi sözü) olmasıdır. (bk. Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, s. 171, 16 No.lu dipnot)
144. 22/Hac, 37
145. 33/Ahzâb, 70-71

şu ki, kişi doğru söylemeye devam ettikçe sonunda sıddık olur. Muhakkak yalan da günaha götürür. Günah da ateşe götürür. Şüphe yok ki kişi yalan söylemeye devam ettikçe sonunda Allah'ın yanında da çok yalancı diye yazılır."[146]

- **İslam Şeriatı, Yasalarını İman İlkesine Bağlar**

İslam şeriatının temelinde iman, tevhid inancı vardır. Şer'i hükümlerle dış dünyayı düzenlemeden önce, tevhid ve imanla kalpleri düzenler. Hayatın merkezine Allah'ı (cc), eylemlerin merkezine kulluğu yerleştirir:

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.' De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim. O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir Rabb arar mıyım hiç? Herkesin kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir.' "[147]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden bir kimse komşusuna eziyet vermesin. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden bir kimse misafirine ikram etsin. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden bir kimse ya hayır söylesin yahut sussun."[148]

Ebu Berze El-Eslemî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey diliyle iman ettiğini söyleyen fakat kalbine iman girmeyen insanlar topluluğu! Müslimlerin gıybetini yapmayınız. Onların ayıplarını araştırıp durmayınız. Çünkü kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onların ayıplarını araştırır. Allah kimin ayıbını araştırırsa onun ayıbını evinde dahi olsa açığa çıkarır."[149]

Tevhid inancının yer ettiği bir kalp, kanun yaptırımlarından ziyade Allah'a

146. Buhari, 6094; Müslim, 2607
147. 6/En'âm, 161-164
148. Buhari, 6018; Müslim, 47
149. Ebu Davud, 4880

olan sevgi ve saygısından şer'i ahkâma riayet eder. Rabbiyle karşılaşacağı o büyük günde O'nun (cc) huzurunda mahcubiyetten, O'nun (cc) sayısız nimetinden mahrum olmaktan, O'nun katındaki değerini kaybetmekten korkar. Hiçbir dünyevi yaptırım olmasa dahi, O'na (cc) ve ahirete olan imanıyla sakınır.

"Yapmaları gereken (tüm sorumluluklarını) yerine getirmelerine rağmen, Rabblerine dönecekleri için (ya kabul edilmezse ya Allah'ın şanına yakışır şekilde yapamamışşam diye) kalpleri titreyenler, İşte bunlar, hayırlarda yarışmakta ve bundan dolayı öne geçmektelerdir."[150]

"(Cennette) birbirlerine yönelerek sorarlar. Derler ki: 'Biz daha önce ailemizin arasında (azaptan) korkardık.' 'Allah bize lütfetti de bizi yakıp kavuran cehennem azabından korudu.' 'Şüphesiz ki biz, bundan önce O'na dua ederdik. Doğrusu O, (çokça iyilik yapan) El-Berr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir.' "[151]

İslam şeriatının bu metodu, mutena şahsiyetlerin yetişmesine neden olmuştur. Hiçbir gözün görmediği, hiçbir kanuni yaptırımın olmadığı yerlerde şeriata bağlı kalan, gönülden inanan insanlar yetişmiştir.

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mekke'den Medine'ye esir kaçıran Mersed ibni Ebi Mersed isminde bir sahabi ve Mekke cahiliyesinde bu sahabinin dostu olan, Anak isminde fahişe bir kadın vardı. Mersed, Mekke'de bir esire, kendisini kaçıracağına dair söz vermişti. Mersed devamını şöyle anlatmaktadır: 'Mehtaplı bir gecede Mekke duvarlarından bir duvarın dibine geldim. Anak da gelip duvarın dibindeki gölgemi görünce beni gölgemden tanıdı.

Dedi ki: 'Ey Mersed, sen misin?'

Ben, 'Evet.' dedim.

Dedi ki: 'Hoş geldin, buyur bu gece bizde kal.'

Ben de dedim ki: 'Ey Anak, Allah zinayı haram kıldı.'

Bunun üzerine Anak, 'Ey oba halkı, bu adam esirlerinizi kaçırıyor!' diye

150. 23/Mü'minûn, 60-61
151. 52/Tûr, 25-28

bağırdı.

Ardından sekiz kişi peşime düştü. Handeme yoluna doğru kaçmaya başladım. Sonunda bir kaya yarığına (veya mağaraya) girdim, onlar da gelerek benim başımın ucunda dikildiler. Hatta orada ihtiyaç giderdiler, idrarları başımın üstüne aktı. Fakat Allah (cc), onların beni görmelerini engelledi. Dönüp gittiler. Ben de adamıma döndüm ve onu yüklendim, kendisi biraz ağırdı. İzhir denilen yere kadar onu götürdüm ve orada zincirlerini çözdüm. Onu taşıyordum ve beni çok yormuştu. Sonunda Medine'ye vardım.

Resûlullah'a (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Anak ile evlenebilir miyim?' dedim.

Allah Resûlü (sav), sustu ve şu ayet inene kadar bana hiç cevap vermedi: 'Zinakâr erkek, yalnızca zinakâr bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenir. Zinakâr kadını da yalnızca zinakâr veya müşrik erkek nikâhına alır.'[152]

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'O kadınla evlenme.' dedi."[153] [154]

Sahabi Mersed, insan kaçakçısıdır. O (ra) Mekke'de esir olan Müslimleri Medine'ye kaçıran tarihin gördüğü en şerefli kaçakçıdır. Mekke'ye gizlice girdiği bir seferinde eski dostu Anak ile karşılaşır. Aralarındaki tutkunun derecesini Anak'ın onu gölgesinden tanımasından anlayabiliriz. Anak, Mersed'i zinaya davet eder. Cevap bellidir: Ey Anak, Allah zinayı haram kıldı! Bunun üzerine Anak, Mersed'i ihbar eder; ne ki Allah (cc) onu korur. Mersed'in (ra) Anak'ı reddedişinin tek sebebi imandır. Zira o (ra), Anak'a öyle vurgundur ki; kendini ihbar etmesine rağmen, onunla evlenmek için Allah Resûlü'nden (sav) izin istemiştir. Buna rağmen o (ra), gecenin karanlığında, gözlerden uzakta ve hiçbir kanuni yaptırım olmamasına rağmen korunabilmiş, şeriata bağlılığını sürdürmüştür.

Yüce Allah'a iman bağıyla bağlı olan insanlar; gözlerden ırak bir suç işleseler dahi, kendi ayaklarıyla şeriata gelmiş, teslim olmuşlardır. Zira onlar için yakalanmak veya yakalanmamak değildir mesele… Allah indinde kirlenmiş olmak, O'nun yanında değerini kaybetmek, gözden düşmüş

152. 24/Nûr, 3
153. Tirmizi, 3177
154. Ayrıca bk. Ebu Davud, 2051; Nesai, 3228

olmaktır tüm mesele…

Bureyde ibni Eslem'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Eslem kabilesine mensup Mâiz ibni Mâlik, Nebi'ye (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! **Ben nefsime zulmedip zina ettim. Senin, beni bu günahtan temizlemeni istiyorum.**' dedi. Allah Resûlü onu geri çevirdi.

Ertesi gün olunca yine geldi ve tekrar, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben zina ettim.' dedi. Allah Resûlü onu ikinci kez geri çevirdi.

Derken onun kavmine bir adam yollayıp, 'Onun aklında yadırgadığınız bir bozukluk biliyor musunuz?' diye sordurdu.

Onlar, 'Biz onu ancak aklı başında, kendi görüşümüze göre iyilerimizden biri olarak tanırız.' dediler.

Mâiz, Allah Resûlü'ne üçüncü kez geldiğinde yine onun kabilesine bir haberci yollayıp kendisini sordurdu.

Onlar da, 'Ne kendinde bir kusur vardır, ne de aklında.' diye haber gönderdiler.

Nihayet dördüncü kez geldiğinde onun için bir çukur kazdırdı. Sonra da emredince recmedildi.

Daha sonraları Câmidli bir kadın gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben zina ettim, beni temizle.' dedi.

Allah Resûlü (sav) onu geri çevirdi.

Ertesi gün gelince, 'Ey Allah'ın Resûlü! Beni niçin geri çeviriyorsun? Galiba beni, Mâiz'i çevirdiğin gibi geri çevireceksin! Vallahi ben hamileyim!' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Eğer sen kendi aleyhine suçu kabullenip (bu sözünden dönmek) istemiyorsan haydi doğuruncaya kadar git (buradan)!' dedi.

Nihayet kadın doğurunca bir bez parçası içinde çocuğu getirip, 'İşte çocuğu doğurdum.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Git, sütten kesinceye kadar onu emzir.' buyurdu.

Çocuğu sütten kesince onu elinde bir ekmek parçasıyla getirip, 'Ey Allah'ın Nebisi! Ben bu çocuğu memeden kestim, (ekmeği göstererek) ve yemek yemeye de başladı.' dedi.

Bunun üzerine, Allah Resûlü (sav), çocuğu Müslimlerden birine verdi ve emretti, kadın için göğsüne kadar bir çukur kazıldı. Cemaate de emir verince kadını taşladılar. Hâlid ibni Velid bir taşla gelerek başına taş atınca kan Hâlid'in yüzüne sıçradı.

Hâlid de ona küfür edince Allah Resûlü (sav), 'Yavaş ol, ey Hâlid! Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki, bu kadın öyle bir tevbe etti ki onu bir vergi toplayıcısı yapsaydı mutlaka mağfiret olunurdu.' buyurdu.

Sonra kadının (defin için hazırlanmasını) emrederek cenazesini kıldırdı ve nihayet kadın defnedildi."[155]

Kimsenin bilmediği bir suçu işleyen bir insanı, iman dışında hangi güç şeriat karşısına çıkarabilir? İman dışında hangi güç işlediği suçla kaybettiği değeri canını vererek kazanmaya sevk edebilir?

Yüce Allah'ın varlığına, birliğine, isim ve sıfatlarına inanan insan, seküler hukukçuların anlayamayacağı bir ahlak geliştirir:

"Ömer (ra) süt satan insanların süte su karıştırdığını ve insanları aldattıklarını öğrenince, 'Bundan sonra hiç kimse sütlere su karıştırmayacak!' diye emir vermişti.

O, şehri teftiş ettiği bir gece, ilginç bir diyaloğa şahit olmuştu. Süt satan evlerin birinde evin annesi genç kızına, 'Kızım, şu süt kovalarını getir de sütlerin içine su karıştıralım.' der.

Genç kız, 'Anneciğim, sen Ömer'in bugün, 'Hiç kimse bundan sonra sütlere su karıştırmasın!' talimatını duymadın mı?' der.

155. Müslim, 1695

Annesi, 'Duydum… Fakat şu ân biz, Ömer'in bizi görmediği bir yerdeyiz. (Ömer nereden bilecek ki süte su karıştırdığımızı?)' der.

Bunun üzerine genç kız, annesine şöyle cevap verir: 'Hayır! Vallahi anneciğim, ben insanların içinde Ömer'e itaat edip insanların görmediği yerlerde Ömer'e isyan edecek değilim.' "[156]

Beşerî/Seküler yasalar, yaptırımla toplumu kontrol altına alır. Hâliyle kanunun olmadığı yerde insanlar rahatlıkla suç işler. İnanan bir Müslim, malının zekâtını hesaplayıp verirken, beşerî yasalara kulluk edenler her fırsatta vergi kaçırır. İnanan bir insan kendi öz çocuğunu şeriata teslim ederken beşerî yasalara kulluk edenler yakınlarını yasalardan korumak için türlü hilelere başvurur.

Ebu Hureyre'den ve Zeyd İbni Hâlid el-Cüheni'den (r.anhuma) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir bedevi, Allah Resûlü'ne (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a ant veriyorum. Allah'ın Kitabı'yla benim için hüküm vereceksin.' dedi. Öteki şahıs -ki ilkinden daha anlayışlıydı- 'Evet, aramızda Allah'ın Kitabı'na göre hüküm ver ve müsaade et, sözümü söyleyeyim.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Söyle.' dedi. Adam dedi ki: 'Oğlum bunun yanında işçiydi. Hanımıyla zina etmiş. Bana oğlumun recmedilmesi gerektiği haber verildi. Ben de onu kurtarmak için yüz koyun ve bir cariye verdim. Sonra bilenlere sordum. Onlar oğlumun cezasının yüz sopa ve bir yıl sürgün olduğunu, bunun karısının cezasının ise recmedilmek olduğunu söylediler.'

Allah Resûlü (sav), 'Canım elinde olana yemin ederim ki, sizin aranızda Allah'ın Kitabı'na göre hükmedeceğim. Cariye ve yüz koyun sana geri verilecek. Oğluna yüz sopa vurulacak ve bir yıl sürgün edilecek.' dedi. Sonra 'Uneys! Şu adamın karısına yarın sabah git ve sor. İtiraf ederse onu recmet.' dedi.

Uneys ertesi sabah kadının yanına gitti ve kadın zina ettiğini itiraf etti. Bunun üzerine kadın, Allah Resûl'ünün emriyle recmedildi."[157] [158]

156. Sıfatu's Safve, 1/409-410
157. Buhari, 2724; Müslim, 1697
158. Seküler hukuka iman eden çoğunluk, bir yakınları suç işlediğinde tüm nüfuzlarını kullanıp yakınlarını hukuktan kaçırıyorlar. Yakın zamanda sarhoş hâlde araba kullandığı için bir insanı kat-

İslam şeriatının iman ilkesine bağlanması şer'i yasaların uygulanmasını kolaylaştırmıştır. Bunun en güzel örneklerinden biri; insanların, Allah Resûlü'nün (sav) bir sözüyle en temel ihtiyaçlarını, günlük yiyeceklerini paylaşmasıdır. Hem de tek bir emirle… Şu bilgiyi göz önünde bulundurarak okuyalım: O dönemde kıtlık/yokluk var ve çoğu insan ancak günlük yiyeceğini/azığını temin edebiliyor. Buna rağmen paylaşmaya dair bir emir/yasa buyrulduğunda, ellerindekini yarına saklamak yerine paylaşmayı tercih ediyorlar.

Cerîr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Günün başında Allah Resûlü'nün (sav) yanında bulunuyorduk. Derken siyah beyaz çizgili kumaşa veya abaya bürünmüş, kılıçlarını kuşanmış, yalın ayak, çulsuz bir şekilde çoğu, belki de hepsi Mudar kabilesinden olan bir topluluk çıkageldi. Allah Resûlü onların yoksul durumlarını görünce yüzü

leden Rüzgar Çetin, kısa bir süre tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı. Babasının nüfuzuyla önce yargıdan kurtuldu, sonra yurt dışına kaçırıldı ve bu, tüm T.C'nin gözleri önünde yaşandı. Yine meşhur iş adamı Hayyam Garipoğlu'nun yeğeni Cem Garipoğlu, sevgilisini katledip parçalara ayırdı. Bu seçkin (!) aile (Kur'ân'ın ifadesiyle müstekbir/mele/mutref), hem cinayete hem cinayet delillerinin karartılmasına hem de katili gizlemeye yardımcı oldular. Aileyi savunmak da barolar birliği başkanına nasip (!) oldu. Yani meşhur iş adamı ve meşhur hukukçunun yardımlaşmasıyla Münevver Karabulut cinayetine, en az onun kadar vahşi bir cinayet olan hukuk cinayeti eklendi.

Yine Soma'da 301 madenciyi katleden iş adamları kısa bir süre tutuklu yargılandı. Önce madencileri savunan avukatlar terör örgütü üyesi denilerek hapsedildi. Sonra madenin sahiplerine ceza vereceği anlaşılan mahkeme başkanı dosyadan alındı. Sonra Yargıtay dairesindeki üyeler değiştirildi. Sonuç: 301 insanı katleden adamlar hem madencilik işletme ruhsatlarını geri aldılar (demek ki 301 işçi katli az bulunmuş, yeni cinayetler işlesinler diye fırsat verilmiş) hem de kısa süre yattıktan sonra serbest bırakıldılar.

İşte modern dünyanın hukuk, insan hakları, ilericilik denildiğinde anladığı şey tam da budur. Seçkinlere (!) dokunmayan, mustazaf halkın tepesinde demoklesin kılıcı gibi sallanıp duran şey! Genelde bu örnekleri duyan seküler hukukçular, Batı'yı örnek gösteriyorlar. Orada hukukun işlediğini söylüyorlar. Evet, kesinlikle orada hukuk işliyor! Yoksa 100 milyon kızılderiliyi katlede katlede 3000-5000 sınırına düşüren; Wietnam'da, Afganistan'da, Irak'ta milyonları katledip yüz binlere tecavüz eden, milli servetleri yağmalayan ve bu suçları işlemeye hali hazırda devam eden ABD'li yetkililer aramızda yaşar mıydı? Aramızda yaşadıklarına ve bize insan haklarına/hukukun üstünlüğüne dair nutuklar atmaya devam ettiklerine göre kesinlikle Batı'da hukuk işliyor(!). Fransa'nın Cezayir'de ve Ruanda'da yaptıkları, hâlâ Afrika'nın birçok ülkesinde yapmaya devam ettikleri, Avrupa'da başörtü/peçe yasakları, kutu kutu pense oynasın (!) diye kaçırılan on binlerce mülteci çocuk… Göz göre göre batırılan mülteci tekneleri… Avrupalı şirketlerin Somali sahillerine dökülen kimyasal ve nükleer atıkları… Evet, kesinlikle Batı'da hukuk işliyor! Doğu cephesinde de Batı cephesinde de değişen bir şey yok. Ankara'da dayınız varsa suç işleme özgürlüğünüz oluyor. Dünyaya Şeriatu'l Ğab/Orman Kanunları hükmediyor. Orman Kanunu, yani güçlünün her daim haklı, zayıfın her daim haksız olduğu sistem.

değişti, içeri girip çıktı. Arkasından Bilal'e emir verdi. Bilal ezan okudu, kamet getirdi.

Allah Resûlü (sav) **namaz kıldırdı ve sonra hutbede,** 'Ey insanlar! Sizleri tek bir nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve o ikisinden de birçok erkek ve kadın türetip (yeryüzünde) yayan Rabbinizden korkup sakının. Kendisiyle istediğiniz Allah'tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde gözetleyicidir.'[159] **ayetini ve** 'Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının! Herkes yarın için ne takdim ettiğine bir baksın. Allah'tan korkup sakının! Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.'[160] **ayetini okudu. Arkasından şöyle dedi:** 'Bir kimse, dinarından, dirheminden, elbisesinden, bir sa' (3 kg) buğdayından, bir sa' hurmasından, hatta bir tek hurmanın yarısından bile olsa sadaka vermelidir.'

Bunun üzerine Ensar'dan bir kimse eliyle taşıyamayacağı kadar hatta taşıyamadığı bir kese getirdi. Bundan sonra birbiri ardınca insanlar bir şeyler getirdiler. Neticede yiyecek ve elbiseden oluşan iki yığının oluştuğunu ve Allah Resûlü'nün yüzünün altınla yaldızlanmış gibi sevinçten parıldadığını gördüm. Bu durum üzerine Allah Resûlü, 'Kim, İslam'da güzel bir şeye öncülük ederse o kimseye, bunun sevabı ile bunu işleyenlerin sevabı vardır. Bunu işleyenlerin kendi sevaplarından hiçbir şey eksiltilmeden kendilerine verilir. Kim, İslam'da kötü bir şeye öncülük ederse o kimseye, bunun günahı ile bunu işleyenlerin günahı vardır. Bunu işleyenlerin kendi günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden kendilerine verilir.' **dedi."**[161]

Ebu Hureyre'den (ra) **şöyle rivayet edilmiştir:**

"Bir adam Nebi'ye (sav) **geldi. O da (misafire bir şeyler ikram etmek üzere) hanımlarına haber gönderdi. Onlar, 'Yanımızda sudan başka bir şey yok.' diye cevap verdiler. Bunun üzerine Allah Resûlü** (sav), 'Bu adamı kim beraberinde alıp götürür -ya da misafir eder?-' **diye sordu. Ensar'dan bir adam, 'Ben.' dedi. Adamı alarak hanımına gitti ve 'Allah Resûlü'nün** (sav) **misafirine ikram et.' dedi. Hanımı, 'Yanımızda çocuklarına yetecek kadarından fazlası yok.'**

159. 4/Nisâ, 1
160. 59/Haşr, 18
161. Müslim, 1017

deyince, kocası, 'Yemeği hazırla ve kandili yak, çocuklar akşam yemeğini yemek istedikleri takdirde onları bir şekilde uyut.' dedi.

Kadın yemeğini hazırladı, kandilini yaktı, çocuklarını uyuttu. Daha sonra kalkıp kandilini düzeltir gibi yaparken kandili söndürdü. Her ikisi de misafire yemek yedikleri izlenimini verdiler. Karı koca yemek yemeden geceyi geçirdiler.

Sabah olunca Allah Resûlü'nün (sav) yanına gittiler. Allah Resûlü, 'Bu gece Allah ikinizin yaptığına güldü -ya da beğendi-' dedi.

Bunun üzerine Yüce Allah, 'Şiddetle ihtiyaç duymalarına rağmen (kardeşlerini) kendilerine tercih ederler. Kim de nefsinin bencilliğinden korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.'[162] ayetini indirdi."[163]

Seleme ibni Ekva'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden kim kurban kesmişse artık üçüncü geceden sonra evinde ondan bir şey kalmış olarak sabahı etmesin.

Ertesi sene olunca, sahabiler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Geçen yıl yaptığımız gibi yapalım mı?' diye sordular. Allah Resûlü, 'Yiyin, yedirin ve saklayın. Çünkü geçen sene insanlar darlık ve sıkıntı içerisinde idiler. Bu sebeple ben de bu sıkıntıda yardımcı olmanızı istedim.' dedi."[164]

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) bir gün insanlara çıktı, 'Sadakalarınızı toplayın.' dedi. İnsanlar da sadakalarını topladılar. Sonra bir adam bir ölçek hurma getirdi, 'Ya Resûlallah, bu bir ölçek hurmadır, sabaha kadar kuyudan iple su çektim, iki ölçek hurma kazandım. Birini evde bıraktım, ötekisini sana getirdim.' dedi. Allah Resûlü (sav) ona hurmasını sadakaların üzerine serpmesini buyurdu. Bazı adamlar onunla dalga geçtiler, 'Allah ve Resûl'ünün buna ihtiyacı yoktur, senin bir ölçek hurmanı ne yapacak?' dediler. Sonra Abdurrahman ibni Avf, Allah Resûlü'ne, 'Sadaka vereceklerden kimse

162. 59/Haşr, 9
163. Buhari, 3798; Müslim, 2054
164. Buhari, 5569; Müslim, 1974

kaldı mı?' diye sordu. Allah Resûlü (sav), 'Senden başka kimse kalmadı.' dedi. Abdurrahman ibni Avf da, 'Yanımda sadaka için yüz okka altın var.' dedi. Ömer ibni Hattâb (ra) Abdurrahman'a (ra), 'Sen deli misin?' dedi. O da, 'Ben deli değilim.' dedi. Ömer (ra), 'Ya bu yaptığın nedir?' dedi. Abdurrahman (ra), 'Benim sekiz bin (dirhem) malım var, dört binini Allah'a ödünç veriyorum, dört binini de kendime bıraktım.' dedi. Allah Resûlü de (sav), 'Allah evinde bıraktığına da getirdiğine de bereket versin.' dedi. Münafıklar Abdurrahman'ı ayıpladılar ve 'Allah'a yemin ederiz ki Abdurrahman başka bir şey için değil sadece gösteriş için verdi.' dediler. Onlar yalan söylüyorlardı, o gönüllü olarak vermişti. Bunun üzerine Allah onun da bir ölçek verenin de samimi olduklarına dair şu ayeti indirdi: 'Mallarından (farz dışında, nafile olarak, az çok demeden) infak edenleri kaş göz ederek küçümseyen ve yalnızca imkânları oranında sadaka verenleri alaya alanlar (var ya)!'

Mücahit ve diğerlerinden de böyle rivayet edilmiştir."[165]

Bir diğer örnek, içki bağımlısı bir toplumun tek bir emirle içki alışkanlığını bırakmasıdır.

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben; Ebu Talha, Ebu Dücâne ve Suheyl ibni El-Beydâ'ya busr (denilen hurma koruğu) şırası ile temr (denilen hurma) nebîzi karışımını içirmekte iken şarap haram kılınıverdi. Ben onlara sakilik edip o içkiyi sunan kişi olmama rağmen ve yaşça en küçükleri olduğum hâlde hemen onu atıverdim. O gün için biz onu (o içkiyi) hamr (şarap) sayıyorduk."[166]

Okuduğumuz örnekle ilgili şu bilgiyi hatırlatmak istiyorum: İçki yasağına icabet eden insanlar içkiyi "kötülüklerin anası, ayyaşlık, sarhoşluk" olarak görmüyorlar. Bilakis içkiyi cesaretlendiren, infaka sevkeden… değerli bir motivasyon kaynağı olarak görüyorlar. Buna rağmen iman, alışkanlıklara ve algıya galip geliyor. Tek buyrukla Medine sokaklarında içkiden dereler akıyor.

Modern dünyada içkiyi yasaklama girişimleri oluyor. ABD, 1920 yılında

165. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 4/165, Tevbe Suresi 79. ayetin tefsiri
166. Buhari, 5600; Müslim, 1980

içkiyi yasaklayan bir yasal düzenleme yapıyor. Toplumu bu yasağa alıştırmak için 65 milyon dolar harcayarak film, broşür, kitap, eğitim müfredatı hazırlıyor. 1920 ve 1933 yılları arasındaki istatistikler gösteriyor ki; bu uğurda 200 insan öldürülüyor, 500.000 insan hapsediliyor, milyonlarca dolar para cezası kesiliyor… Sonuç: 1933 yılında kanun ilğa ediliyor… Yani on üç yıl içinde ABD, yasağın toplum üzerinde etkisi olmadığını anlıyor.[167] [168]

- **İslam Şeriatı Ahlakidir**

İslam şeriatı birey ve toplum ilişkilerinde yasal düzenlemeler yaptığı gibi ahlaki düzenlemeler de yapar. İnananların kendi aralarında ve gayrimüslimlerle ilişkilerinde yasaya/şeriata bağlı oldukları gibi, ahlaki ilkelere de bağlı olmasını ister. İslam şeriatını beşerî yasalardan ayıran şey, ahlaki

167. bk. El-Medhel Li Dirâseti'ş Şerîati'l İslamiyye, s. 42-43

168. Yasakla ilgili, uzmanlık alanı bağımlılık olan Prof. Kültegin Ögel, şu bilgileri veriyor:

"Alkol tamamen yasaktı. Sadece dinî törenler ve tıbbi kullanım için alkollü içki satışı vardı. Hatta İncil'i tekrar yazma girişimleri ve İncil'den alkolle ilgili ifadeleri çıkarma girişimleri de olmuştu.

Aslında bu yasak döneminde, alkol içmek yasak değildi. Alkolün üretilmesi ve satışı yasaktı. O nedenle eğer insanlar bir şekilde içki bulabilirse içebiliyorlardı. Tabii ki bulabildikleri içkiler kaçak üretilmişlerdi. Bunun sonucu, birçok insan kaçak içkiden öldü veya sakat kaldı.

Öte yandan içkilerin alkol miktarı artmıştı. Böylece daha kolay taşınabilen ve daha kolay sarhoş edebilen içkiler ortaya çıkmıştı. Kokteyl tarzı içkiler de yaygınlaşmıştı. Çünkü kokteyllerin içindeki meyveler alkolün kesif kokusunu saklamaya yarıyordu.

Kaçak alkol üretilen ve satılan yerlere "speakeasy" adı veriliyordu. O dönemde sadece New York şehrinde otuz bin "speakeasy" olduğu söyleniyordu.

Yasağın ilk yıllarında alkol tüketimi %70 oranında düşmüştü. Ancak zaman ilerledikçe bu oran %30'lara kadar indi. Bu durum bize yasakların zaman içinde gücünü kaybettiğini ve uygulanamaz hâle geldiğini göstermektedir.

Yasak beklenen etkiyi göstermemişti. Zararları ve ekonomik kaybı büyüktü. Kasalar boşalmıştı. İçkiden alınan vergi büyük bir kayıptı. Alkol tüketim yerlerinde, barlarda, lokantalarda çalışan işçiler işsizdi. Alkol satışı durunca tüm eğlence mekanlarında ve lokantalarda büyük bir düşüş yaşandı. Müzik endüstrisi de yavaşlamıştı.

Bir Amerikalı eskiden alkollü içkilere yılda ortalama on yedi dolar harcarken bu rakam yasak döneminde otuz beş dolara çıkmıştı.

Bu süreçte Amerikan ekonomisinin doğrudan kaybının on bir milyar dolar olduğu belirtilir. Öte yandan kaçakçılar ile uğraşmanın bedeli de 300 milyon doları aşmıştı. Kaçak içkiden ölen insanların sayısı yılda yaklaşık bin kişiydi.

Suç oranı artmıştı ve Al Capone'un bu işten altmış milyon dolar kazandığı söyleniyordu. Rüşvet de çok artmıştı. Otuz büyük Amerikan şehrinde yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre suç sayısı %24 artmıştı. Hırsızlık %9, adam öldürme %2.7, polisin masraflarındaki artış %11,4'ü buluyordu. Madde bağımlılığı ise %44.6 oranında artış göstermişti.

1933'te ABD'deki yasak Roosevelt iktidarı sırasında sona erdi.

Bu yasak; ardında birçok soru, birçok kayıp ve birçok ders bırakarak tarihteki yerini aldı. (Bağımlılık Asla Sadece Bağımlılık Değildir, s. 191-192)

ilkeleri vazetmekle kalmayıp yasalaştırmasıdır. Böylece şeriatın kendisi, ahlaki bir yasa hüviyetine bürünür.

"Şüphesiz ki iman edenler, hicret edenler, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler ve (bunları yurtlarında) barındırıp yardım edenler, işte bunlar birbirlerinin dostudurlar. İman edip hicret etmeyenler ise, hicret edinceye kadar sizinle onlar arasında bir dostluk yoktur. **Şayet din hususunda sizden yardım isterlerse, aranızda antlaşma bulunan bir topluluğun aleyhine olmadıkça onlara yardım etmelisiniz. Allah, yaptıklarınızı görendir."**[169]

Din kardeşine yardım etmek, İslami bir yükümlülüktür.

Abdullah ibni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Müslim, Müslim'in kardeşidir; ona haksızlık etmez ve onu ölüme terk etmez. Her kim kardeşinin bir ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Her kim, bir Müslim'in sıkıntısını giderirse Allah da Kıyamet Günü'nde onun sıkıntılarından bir sıkıntısını giderir. Her kim, bir Müslim'in ayıbını örterse Allah da Kıyamet Günü'nde onun ayıbını örter."[170]

Ancak İslam bu şer'i sorumluluğu ahlaki bir ilkeyle kayıt altına almıştır. Enfal Suresi'nin 72. ayetinde; yardım isteyen Müslim, aramızda antlaşma olmayan bir kavme karşı yardım isterse yardım etmemizi, aksi hâlde antlaşmaya bağlı kalmamızı istemiştir. Antlaşmalı olduğumuz kavme karşı, din kardeşimizden gelen yardımı cevapsız bırakmamız istenmiştir:

"Şayet bir topluluğun (antlaşmalarına) ihanet edeceğinden korkarsan, aynı şekilde antlaşmayı bozduğunu onlara bildir. Şüphesiz Allah, hainleri sevmez."[171]

Antlaşmaya ihanet edecek bir topluluğa karşı antlaşma bozulabilir. Ancak bu, karşı tarafa bildirilmeli, antlaşma öyle bozulmalıdır. İhanete ihanetle karşılık vermek, İslam'ın ahlak anlayışına aykırıdır.

"Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın. Haddi aşmayın. (Çünkü) Allah, haddi aşanları sevmez."[172]

169. 8/Enfâl, 72
170. Buhari, 2442; Müslim, 2580
171. 8/Enfâl, 58
172. 2/Bakara, 190

İnsandaki en güçlü güdü yaşama/hayatta kalma güdüsüdür. Savaş esnasında insanı yönlendiren hâkim güdü de budur. Öfke doruğa ulaşmış ve hayatta kalma isteği insanın tüm benliğini kuşatmıştır. Bu durumda bile İslam, haddi aşmayı yasaklamıştır. Şer'i bir hüküm olan cihad, ahlaki bir ilke olan ölçülülük/haddi aşmama ile kayıt altına alınmış; haddi aşmama ilkesi de İlahi emirle yasalaşmıştır.

Haddi aşmamak nedir?

Bureyde ibni Husayb El-Eslemî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), bir orduya veya seriyyeye komutan atadığında, komutanın kendisi hakkındaki tavsiyesinde, 'Allah'tan korkmasını', yanındaki Müslimler hakkındaki tavsiyesinde ise 'onlara iyi davranmasını' o komutana emrederdi. Bunun arkasından (orduya hitaben) şöyle derdi: 'Allah'ın adıyla, Allah yolunda savaşınız. Allah'ı inkâr eden kâfirlere karşı savaşınız. Savaşınız, ama **ganimetlere ihanet etmeyiniz, verdiğiniz sözü parçalayarak işkence etmeyiniz, çocukları çiğnemeyiniz, organları parçalayarak öldürmeyiniz.**' "[173]

Abdullah İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav) katıldığı savaşların birinde bir kadın cesedi bulundu. Allah Resûlü de (sav) kadınların ve çocukların öldürülmesini çirkin görerek reddetti."[174]

Ebu Bekir (ra) sefere gidecek askerî birliğine şöyle demiştir:

"Sana on şey tavsiye ediyorum: Kadınları öldürme. Çocukları öldürme. Yaşlıları öldürme. Meyve veren ağaçları kesme. Mamur yerleri tahrip etme. Koyun ve develeri sadece yemek için kes. Arıları ateşle yakma. Onları suyla boğma. Ganimete ihanet etme. Korkaklık gösterme."[175]

İmam Malik'ten (rh) rivayet edildiğine göre Ömer ibni Abdülaziz, valilerinden birine şöyle bir mektup yazmıştı:

"Bize ulaştığına göre Allah Resûlü bir seriyye gönderdiği zaman onlara, 'Allah yolunda, Allah'ın adıyla savaşın. Sizler Allah'ı inkâr edenlerle sa-

173. Müslim, 1731
174. Buhari, 3014; Müslim, 1744
175. Muvatta, 1292

vaşıyorsunuz. Ganimetlere ihanet etmeyiniz, zulmetmeyiniz, insanların organlarını kesmeyiniz, çocukları öldürmeyiniz.' derdi. Sen de ordularına ve birliklerine bunların aynısını söyle. Selam üzerine olsun."[176]

Okuduğumuz rivayetler savaşta haddi aşma hususuna sınır çizmişti. Şimdi söz ahlakına dair örnekler okuyacağız:

Huzeyfe ibni Yemân'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bedir savaşına katılmama engel olan şey yalnızca şu idi: Babam Huseyl ile birlikte (Mekke'den) yola çıktım, derken Kureyş kâfirleri bizi yakaladılar ve 'Siz, Muhammed'e gitmek istiyorsunuzdur!' dediler. Biz de 'Ona gitmek istemiyoruz, yalnızca Medine'ye gitmek istiyoruz.' dedik. Bunun üzerine bizden kesinlikle Bedir'den Medine'ye gideceğimize ve Muhammed ile birlikte savaşa katılmayacağımıza dair Allah'ın adı ve sözü üzere söz aldılar. Bunun arkasından Allah Resûlü'ne (sav) geldik ve kendisine durumu bildirdik. O da, 'Öyleyse Bedir'den ayrılınız. Onlara verdiğimiz sözü bozmayız. Allah'tan onlara karşı yardım dileriz.' buyurdu."[177]

Sahabe, Bedir Savaşı'na katılmak için yola çıkıyor. Yolda müşriklere yakalanıyor. Savaşa katılmayıp Medine'ye gideceğine dair yemin ediyor. Allah Resûlü üç katı büyüklüğünde bir orduya karşı savaşmasına rağmen, sahabeleri orduya almıyor. Medine'ye gitmelerini istiyor. Bu ahde vefa, söze bağlılık ve güzel örneklik ahlakıdır ki; Allah Resûlü'nün hayatı bu örneklerle doludur.

Ebu Râfî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kureyş, beni Allah Resûlü'ne (sav) elçi olarak gönderdi. Allah Resûlü'nü (sav) görünce kalbime İslam'a girme arzusu düştü ve 'Allah'a yemin ederim ki Ey Allah'ın Resûlü, bir daha Kureyşlilere asla dönmeyeceğim.' dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle dedi: 'Ben ahdimi bozmam, elçilere baskı yapmam fakat sen Kureyş'e geri dön. Eğer şu ânda kalbine gelen İslam'a girme arzusu, yine kalbine gelecek olursa o zaman buraya dön.' Bu söz üzerine Mekke'ye döndüm. Sonra Allah Resûlü'ne tekrar geldim ve Müslim oldum."[178]

176. Muvatta, 1293
177. Müslim, 1787
178. Ebu Davud, 2758

İkrime'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyl gelince, 'Gelin aramızda bir barış anlaşması imzalayalım.' dedi. Bunun üzerine Nebi (sav) yazıcıyı çağırdı ve 'Bismillahirrahmânirrahim yaz.' dedi. Suheyl 'Allah'a yemin olsun ki, ben Rahmân'ın ne olduğunu bilmem. Bunun yerine, bizim yazdığımız gibi Bismikellâhümme! (Allahım! Senin adınla) yaz.' dedi. Bunun üzerine Müslimler, 'Allah'a yemin ederiz ki biz, Bismillahirrahmanirrahim'den başka bir şey yazmayız.' dediler.

Nebi (sav), 'Öyle olsun, Bismikellâhümme, yaz.' dedi.

Sonra Nebi (sav), 'Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in anlaşmasıdır.' dedi. Suheyl, 'Allah'a yemin olsun ki, biz senin Allah'ın Resûlü olduğunu kabul etseydik seni Beytullah'tan alıkoymaz ve seninle savaşmazdık. Sen bunun yerine Abdullah'ın oğlu Muhammed, yazdır.' dedi. Nebi (sav), 'Allah'a yeminle söylüyorum ki ben Allah'ın Resûlü'yüm. Siz yalanlasanız da.' dedi ve yazıcıya 'Abdullah'ın oğlu Muhammed' yazmasını emretti.

Ravilerden Zührî'nin şöyle dediği kaydedilir: 'Nebi'nin (sav) onların bu isteklerini kabul etmesi, 'Canım elinde olana yemin ederim ki, Allah'ın haramlarına önem verip gözettikleri sürece her ne isterlerse onlara vereceğim.' demiş olmasından dolayıdır.'

Nebi (sav) Suheyl'e, 'Beytullah'ı tavaf etmemize izin vermeniz şartıyla' dedi. Suheyl, 'Allah'a yemin ederim ki, Arapların bizim baskına uğradığımızı konuşmaları doğru olmaz. Bu ancak gelecek yıl olabilir.' dedi. Bu da böyle yazıldı. Suheyl, **'Bizden biri sana gelirse, senin dininden dahi olsa onu bize iade edeceksin.' dedi. Müslimler, 'Allah Allah! Müslim olup gelen kişi müşriklere nasıl iade edilir!' dediler. Tam bu sırada Ebu Cendel ibni Suheyl ibni Amr, ayağındaki bukağılarla kuş gibi sekerek geliverdi. Mekke'nin aşağısından çıkmış ve kendini Müslimlerin kucağına atıvermişti. Suheyl, 'İşte, Muhammed!' dedi, 'Bize iade etmeni istediğim ilk kişi bu.'**

Nebi (sav) 'Biz anlaşmayı henüz sonuçlandırmadık.' dedi.

Suheyl, 'O takdirde seninle kesinlikle anlaşamam.' dedi.

Nebi (sav) 'Buna benim için izin ver.' buyurdu.

Suheyl, 'Allah'a yemin olsun ki buna izin veremem.' dedi.

Nebi (sav) 'Hayır, bunu yapabilirsin.' buyurdu.

Suheyl, 'Allah'a yemin olsun ki yapamam.' dedi.

Mikrez, 'Hayır, biz buna senin için izin veriyoruz.' dedi. Ebu Cendel, 'Ey Müslimler! Müslim olup gelmişim. Yine müşriklerin eline mi bırakılacağım. Ne hâlde olduğumu görmüyor musunuz?' dedi.

Ebu Cendel'e Allah için ne işkenceler etmişlerdi!"[179]

Allah Resûlü (sav) işkenceden bitap düşmüş, kelepçeleri/prangalarıyla yanına gelen Ebu Cendel'i, müşriklere geri vermiştir. Bizlerin dahi okurken yıkıldığımız bu manzara, acaba Allah Resûlü'nü nasıl etkilemişti? Ancak mesele ahlak, ilkelere bağlılık, güzel örneklik meselesiydi.

Allah Resûlü'nün ashabı da onun (sav) tatbik ettiği ahlaki örnekliği aldılar; sözlerine bağlı, ahde vefalı, güzel ahlaklı insanlar oldular. İki örnek okuyalım:

Himyer Kabilesi'nden olan Suleym ibni Âmir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Muaviye ile Rumlar arasında bir anlaşma vardı ve Muaviye bu anlaşma süresi sona ermeden önce Rum ülkesine doğru yola çıkmıştı. Sulh süresi bitince de onlarla savaşacaktı. Bir at veya Türk atı üzerinde bir adam çıkageldi ve şöyle diyordu: 'Allah büyüktür, Allah büyüktür! Size uygun olan verdiğiniz sözde durmaktır. Hainlik yapmamaktır.' Bir de baktılar ki bu kimse Amr ibni Abese imiş. Muaviye ona bir kimseyi gönderdi ve bu meseleyi sordu. O da, 'Ben Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken işittim: 'Kimin bir kavimle arasında anlaşması varsa anlaşma bitene kadar veya anlaşmayı bozduğunu onlara bildirip onların da hazırlanmalarına kadar bu anlaşmayı ne bozsun ne de çözsün.' Muaviye bunu duyunca geri döndü."[180]

İmran ibni Husayn'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü ile birlikte bir seferdeydik. Geceleyin ilerlemeye devam ettik. Gecenin sonlarına geldiğimiz zaman düşüp uyuduk. Bir yolcu için

179. Buhari, 2732
180. Ebu Davud, 2759; Tirmizi, 1580

bundan daha tatlı bir uyku olamazdı. Sabahleyin ancak güneşin sıcağı bastırınca uyanabildik. İlk önce falanca, sonra filanca, daha sonra ise öteki falanca uyandı. (Ebu'r Reca uyanan ilk üç kişinin isimlerini zikretmiştir. Ancak Avf unutmuştur.) Dördüncü olarak ise Ömer uyandı.

Allah Resûlü (sav) uyuduğu zaman uyandırılmazdı. Çünkü uyuduğu esnada ne olduğunu (vahyin gelip gelmediğini) bilmiyorduk. Ancak Ömer (ra) uyanınca insanların başına gelen durumu anladı. Kendisi sert tabiatlı biriydi. Bu yüzden tekbir getirdi. Tekbir getirirken sesini yükseltti. Yüksek sesle tekbir getirmeyi sürdürdü. Nihayet Ömer'in tekbir seslerini duyan Allah Resûlü (sav) uyandı. Allah Resûlü (sav) uyanınca Ömer, ona gidip insanların başına gelen durumu anlattı.

Allah Resûlü (sav) 'Hiçbir zararı yok.' veya 'Bir şey olmaz, haydi yola koyulun.' dedi.

Bunun üzerine insanlar yola çıktı. Biraz yürüdükten sonra, Allah Resûlü (sav) konakladı ve abdest suyu istedi. Sonra abdest aldı. Namaz için ezan okundu. Daha sonra Allah Resûlü insanlara namaz kıldırdı. Namazı bitirip yönünü çevirince toplulukla birlikte namaz kılmayan bir adamın insanlardan ayrı durduğunu fark etti.

Ona, 'Ey falanca! Neden cemaatle birlikte namaz kılmadın?' diye sordu.

Adam, 'Cünüp oldum, yanımda da su yok.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Toprakla teyemmüm al! Bu sana yeter.' buyurdu.

Daha sonra Resûlullah ilerlemeye devam etti. İnsanlar ona gelip bu defa susuzluktan yakındı. Peygamber yine konakladı ve falancayı (Ebu'r Reca' bu kişinin adını zikretmişti. Ama Avf unutmuştur.) ve Ali'yi (ra) yanına çağırdı.

Onlara, 'Gidip su arayın.' dedi.

Onlar da yola çıktılar. Derken devesi üzerinde su dolu iki büyük kırba arasına oturmuş bir kadına rastladılar.

Ona, 'Suyu nerede buldun?' diye sordular.

Kadın, 'Dün bu vakitler su dolduruyordum. Adamlarımızı suyun başında bıraktık.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine ona, 'Haydi yürü bakalım.' dediler.

Kadın, 'Nereye?' diye sorunca, 'Allah Resûlü'nün yanına.' diyerek karşılık verdiler.

Bunun üzerine kadın, 'Şu kendisine sabiî denen adama mı?' diye sordu.

'Evet, işte o kastettiğin kişiye doğru gidiyorsun, haydi kımılda.' şeklinde karşılık verdiler.

Nihayet kadını Allah Resûlü'nün (sav) yanına getirdiler ve aralarında geçen konuşmayı anlattılar.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Onu devesinden indirin.' buyurdu.

Sonra bir kap isteyip getirilen kaba, kırbaların ağzından su boşalttı. Sonra kırbaların ağzını bağladı.

Daha sonra kırbaların altında bulunan kapakları açıp insanlara şöyle seslendi: 'Haydi, hem siz için hem de (hayvanlarınızı) sulayın.'

Bunun üzerine dileyenler su içti, dileyenler hayvanını suvardı.

Sonunda, cünüp olan adama bir kap su verildi ve Allah Resûlü (sav) ona, 'Git ve bu suyu başından aşağı dök.' dedi.

Bu esnada kadın, ayakta durarak suyunun başına gelenleri izliyordu. Allah'a andolsun ki kırbalardan su alma bitti. Yine de kırbalar bize, su alma işlemine başlamadan önceki hâlinden daha dolu görünüyordu.

Allah Resûlü (sav), 'Onun için bir şeyler toplayın.' buyurdu.

Bunun üzerine Ashab-ı Kiram, biraz has hurma, biraz un ve biraz da kavut topladılar. Sonra bunları bir çıkına koydular. Daha sonra kadını devesine bindirip çıkını da kadına verdiler.

Allah Resûlü de (sav) ona, 'Gördüğün gibi senin suyundan bir şey eksiltmedik. Zira Allah (cc), bizi suya kandırdı.' dedi.

Nihayetinde, kadın gecikmiş olarak ailesinin yanına vardı.

Ona, 'Neden geciktin?' diye sordular.

O da şöyle cevap verdi: 'Şaşılacak bir şey oldu. İki adam karşıma çıktı. Beni kendisine sabiî denilen adamın yanına götürdüler. Şöyle şöyle oldu. Allah'a andolsun ki, bu adam ya şununla bunun arasındaki (bu esnada orta parmağı ile şehadet parmağını göğe doğru kaldırmıştı. Bununla gök ile yeri kastediyordu) en büyük sihirbazdır ya da gerçekten Allah'ın elçisidir.'

Bu olaydan sonra Müslimler, o kadının kabilesinin etrafında bulunan müşriklere baskın düzenliyor; fakat onun kabilesine ilişmiyorlardı.

Kadın bir gün kavmine, 'Eminim ki onlar, size bilinçli bir şekilde ilişmiyorlar. Müslim olmak istemez misiniz?' diyerek onları İslam'a davet etti. Onlar da bu çağrısına uydular ve hep birden Müslim oldular."[181]

Cisr Ebî Ca'fer'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer ibni Abdülazîz'in, Adî ibni Ertât'a yazdığı mektubu gördüm. Bu mektup Basra'da bize okundu:

'Daha sonra, Allah Teâlâ, cizyenin ancak İslam'ı kabul etmeyen ve haddi aşarak küfrü tercih eden, böylelikle de açık bir ziyanda olan kimseden alınmasını emir buyurmuştur. **Sen de cizyeyi ödeme gücü olana koy.** Onların varlıklı olmasına imkân ver ki yerin imar edilmesinde katkıları olsun. Çünkü Müslümanların hayat seviyesinin iyileşmesine vesile olacak ve düşmanlarına karşı kendilerine güç verecektir. Etrafını gözet. **Ehli zimmetten olup da yaşı geçmiş, gücü zayıflamış ve geçim yolları tıkanmış kimselere, Beytu'l maldan -kendisine yetecek kadar- maaş bağla.** Nitekim Müslümanlardan bir adamın bir kölesi olup da bu köle ihtiyarlar, gücü zayıflar ve geçim imkânları ortadan kalkarsa efendisi onu -ölünceye veya azat edilinceye kadar- geçindirmek borcundadır. **Zira bana nakledildi ki Ömer , kapı kapı dolaşarak insanlardan dilenen ehli zimmetten bir ihtiyara rastladı. Ömer ona şöyle dedi: 'Gençliğinde senden cizye almışken şimdi seni zaruretle başbaşa bırakmak insafa sığmaz.'**

Ömer ibni Abdülazîz şöyle dedi: Ömer, daha sonra zimmîye Beytu'l maldan maaş bağlamıştır."[182]

181. Buhari, 344
182. Kitâbü'l-Emvâl, 119

Bu kıssada şunu görüyoruz: Zimmet ehlinden olup da vergi veren bir vatandaş, yaşlandığında İslam Devleti onu himaye ediyor, beytu'l maldan maaş bağlıyor. Bu uygulamayı emreden hususi bir nas yok. Ne ki İslam ahlakı, ahlaklı yöneticileri buna sevkediyor.

Hukuk ile ahlak arasındaki bağ koptuğunda, akıl almaz işler "hukuk/şeriat" adı altında işlenir. İslam tarihinde kendini İslam'a nispet eden sultanların bebekleri katletmesi, öz kardeşlerinin canına kıyması, muhalif âlimlere zulümleri; hukuk ile ahlak arasındaki bağ koptuğunda hukukun nasıl zulme evrilebileceğinin delilidir. Günümüz modern/seküler hukuku için de aynı şey geçerli değil midir? İktidarlar kendilerine muhalif her oluşuma, hukuki kurumlarla saldırmaktadır. Zira o hukuku tatbik edenler iman ve imandan kaynaklı ahlaktan yoksunlardır. Söz konusu devletin bekası[183] olduğunda tüm hukuk ilkeleri ayaklar altına alınmakta, en akıl almaz cinayetler hukuk adamları eliyle işlenmektedir.

- **İslam Şeriatı Çözüm Odaklı ve Dinamiktir**

İslam şeriatı çözüm odaklı, dinamik bir şeriattır. Karşılaştığı sorunlara çözüm üretecek kapasiteye sahiptir. Onun bu dinamikliği kendinde bulunan bazı özelliklerden kaynaklanır. İçtihad, kıyas, maslahatı/mefsedeti gözetmek (makasıd) ve zaruret fıkhı bunlardan bazısıdır. **Açık bir nassın olmadığı veya açık nassı uygulamanın insan hayatına mâl olduğu yerlerde**, şeriatın mezkur özellikleri çözüm sunar.

İçtihad

C-h-d kelimesinden türeyen içtihad; cehdetmek, gayret göstermek, çabalamak anlamındadır. Şer'i ıstılahta içtihad; istinbat yoluyla şer'i amelî hükümlere ulaşmak için çaba göstermektir.[184] İçtihad ve cihad aynı köktendir. Ki Yüce Allah , cihad ile içtihadı aynı kefeye koymuştur:

"(Allah yolunda cihadın mükâfatı bu denli büyük olsa da) müminlerin tümü savaşa çıkacak değildir/çıkmasınlar. Onlardan her topluluktan bir grubun geride

183. Hakikatte devlet bekası diye bir şey yoktur, iktidarların bekası vardır. Halkı ve kurumları kendi bekasının devletin bekası olduğuna inandırabilen siyasiler, uzun süre iktidar olabilmektedir.

184. İrşâdu'l Fuhûl, 2/1025-26

kalıp dinde fakihleşmeleri ve kavimleri (savaştan) döndüğünde onları uyarmaları gerekmez miydi? Umulur ki sakınırlar."[185]

Bu ayette Yüce Allah dinde tefakkuh edenlerle Allah yolunda cihada çıkanları aynı kefeye koymuş, bir grup cihad ederken bir diğer grubun geride kalıp dinde tefakkuh etmesini istemiştir. Bu, kalemle kılıcın, cihatla içtihadın, kanla mürekkebin ayrılmaz olduğunu göstermektedir. Bundan olsa gerek şeriat Allah yolunda ölene ve Allah'ın birliğine şahitlik eden âlime aynı kökten şehit/şahit[186]; mücahidin çabasıyla âlimin çabasına aynı kökten cihad/içtihad der.

Allah Resûlü (sav), sahabesini içtihada teşvik etmiş onlardan içtihad yapanları ikrar etmiştir. İçtihaddan kastımız; hakkında açık nas olmayan bir konuda şeriatın genel ilkeleri ve o meselenin benzerlerine bakarak bir sonuca ulaşmaktır.[187]

Bedir esirleri konusunda sahabesiyle birlikte içtihadı

Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber, Ebu Bekir'e ve bana, 'Bu esirler hakkında düşünceniz nedir?' diye sordu.

Ebu Bekir, 'Bunlar amca ve akraba çocuklarıdır, onlardan fidye almanı uygun görüyorum. Böylece fidye, kâfirlere karşı bize güç olur, belki Allah'ın hidayetiyle ileride Müslim de olurlar.' dedi.

Ben de 'Doğrusu ben Ebu Bekir gibi düşünmüyorum. Bana göre, kellelerini uçurmamız için bize izin vermelisin. Ali, Akil'in; ben de filan yakınımın kafasını keseyim, çünkü bunlar kâfirlerin öncüleri ve ileri gelenleridir.' dedim.

Resûlullah, benim değil, Ebu Bekir'in görüşünü tercih etti. Ertesi gün yanlarına geldiğimde ikisini de oturup ağlar hâlde buldum.

'İkiniz niçin ağlıyorsunuz?' diye sorduğumda Resûlullah, 'Arkadaşlarının, fidye alarak başıma getirdikleri yüzünden.' dedi ve -yakındaki bir ağacı göstererek- 'Cezayı kendilerine şu ağaç kadar yaklaşmış gördüm.' buyurdu."[188]

185. 9/Tevbe, 122
186. bk. 3/Al-i İmran, 18
187. Sahabe içtihadları ve kıyasları için bk. İ'lâmu'l Muvakki'în, 3-4/354-361
188. Müslim, 1763; Ahmed, 208

Sa'd ibni Muaz'dan, Beni Kureyza hakkında hüküm vermesini istemesi

Ebu Saîd El-Hudrî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kurayzalılar, Sa'd ibni Muâz'ın hükmünü kabul ederek indiler. Nebi (sav), Sa'd'a haber gönderdi. O da bir eşek üzerinde geldi. Sa'd, Mescide yaklaştığında Allah Resûlü (sav), Ensar'a, 'Efendiniz için -yahut en hayırlınız için-ayağa kalkınız!' diye buyurdu.

(Daha sonra Sa'd ibni Muâz'a) 'Bunlar senin hükmünü kabul ederek indiler.' dedi. Sa'd, 'Savaşçıları öldürülsün, kadın ve çocukları esir alınsın.' dedi. Allah Resûlü, 'Sen Allah'ın hükmü(ne uygun bir hüküm) ile hükmettin.' buyurdu.

Bazı rivayetlerde de 'El-Melik'in hükmü ile (hükmettin)' dediği söylenmiştir."[189]

Sahabenin namaz kılma konusunda içtihadı

İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" Allah Resûlü (sav) Hendek Savaşı bitince bize şu talimatı verdi:

'Hiç kimse Ben-i Kurayza'ya varmadan ikindi namazını kılmasın!'

Ordu yoldayken ikindi namazının vakti girdi. Bunun üzerine bazıları, 'Biz Ben-i Kurayza'ya varmadan namazı kılmayacağız.' diyerek namazı kılmadı. Kimisi de 'Olur mu öyle şey? Biz namazı kılacağız. Bizden namazı kılmamamız istenmedi ki!' dediler. Bu durum Allah Resûlü'ne anlatılınca hiçbirine kızmadı."[190]

İki sahabenin teyemmüm konusunda içtihadı

Ebu Said El-Hudrî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İki kişi bir yolculuğa çıktılar. Namaz vakti geldi, yanlarında su yoktu. Temiz toprakla teyemmüm edip namazlarını kıldılar, o namazın vakti çıkmadan suyu buldular. Birisi abdestini ve namazını iade etti. Diğeri ise iade etmedi. Sonra ikisi birden Allah Resûlü'ne (sav) gelip durumu anlattılar. Allah Resûlü (sav), namazını ve abdestini iade etmeyene, 'Sünnete uygun ha-

189. Buhari, 4121; Müslim, 1767
190. Buhari, 946; Müslim, 1770

reket ettin ve namazın tamamdır.'; abdestini ve namazını iade edene de 'Sana da iki kat sevap vardır.' buyurdu."[191]

Allah Resûlü'nün, Muaz ibni Cebel'in "İçtihad edeceğim." sözünü onaylaması

"Hımıs halkından ve Muaz ibni Cebel'in (ra) arkadaşlarından bir kısım kişilerden şöyle rivayet edilmiştir:

'Resûlullah (sav), Muaz'ı Yemen'e vali olarak göndermek istediği zaman ona şöyle sordu:

'Sana bir dava gelirse o zaman nasıl hükmedeceksin?' Muaz da şöyle cevap verdi: 'Allah'ın Kitabı'yla hükmedeceğim.'

Resûlullah (sav), 'Allah'ın Kitabı'nda bir hüküm bulamazsan?' buyurdu.

Muaz, 'Resûlullah'ın (sav) sünnetiyle' dedi.

Resûlullah (sav), 'Resûl'ün sünnetinde ve Allah'ın Kitabı'nda bir hüküm bulamazsan?' buyurdu.

Muaz da 'Kendi görüşümle içtihadda bulunurum ve hüküm vermekten vazgeçmem.' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) Muaz'ın göğsüne vurarak, 'Allah; Resûl'ünün elçisini, Allah Resûlü'nün arzusuna uygun hareket etmeye muvaffak kıldığı için O'na hamdolsun.' buyurdu."[192] [193]

Allah Resûlü'nden sonra sahabe de önce Kitab'a, sonra sünnete, sonra salihlerin ittifakına bakarlardı. Şayet burada bir hüküm bulamazlarsa şeriatın genel ilkelerine bakarak içtihad ederlerdi.

Meymun ibni Mihran'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebu Bekir, kendisine davacılar geldiği zaman meseleyi halletmek için Allah'ın Kitab'ına bakardı. Eğer onda hükmedeceği şeyi bulursa onunla hüküm verirdi. Meselenin hükmünü Kitap'ta bulamadığında bu konuda

191. Ebu Davud, 338; Nesai, 431
192. Ebu Davud, 3592; Tirmizi, 1327
193. Hadisin sıhhati ve zayıflığı hakkında muhaddislerin yaklaşımı, metnin nasıl anlaşılması gerektiğine dair yaptığımız çalışmaya bk. Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli, 1/37, 55 No.lu dipnot

Resûlullah'tan (sav) bir sünnet biliyorsa onunla hüküm verirdi. Eğer o mesele kendisini çaresiz bırakırsa Müslimlere sorar ve derdi ki: 'Bana şöyle bir mesele geldi, bunun fetvasını biliyor musunuz? Resûlullah (sav) bu konuda bir fetva vermiş mi?' Çoğu zaman pek çok insan yanına toplanır ve Resûlullah'tan (sav) o işin hükmünü ortaya koyarlardı. Bunun üzerine Ebu Bekir şöyle derdi: 'Aramızda, Peygamber'den (sav) gelen bilgileri muhafaza eden kimseleri bırakan Allah'a hamdolsun.'

Resûlullah'ın (sav) sünnetinden bir hüküm bulamazsa bu sefer insanların ileri gelen ve seçkinlerini toplar, onlarla istişare ederdi. Bu insanların görüşleri bir konuda birleşince de onunla hüküm verirdi."[194]

Şa'bî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer (ra) Kadı Şureyh'e bir mektup gönderdi. Mektupta şöyle yazıyordu: 'Sana bir olay geldiğinde Allah'ın Kitabı'yla hükmet. Şayet Allah'ın Kitabı'nda olmayan bir mesele gelirse o zaman Resûl'ünün sünnetiyle hükmet. O iki kaynakta olmayan bir mesele gelirse, insanların üzerinde toplandığı görüşle hükmet. Bu da olmazsa dilediğin şekilde yaparsın."[195]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir zaman oldu ki biz hiçbir hüküm vermezdik. Hüküm verecek durumda değildik. Allah takdir etti de bu gördüğünüz derecelere ulaştık. Bugünden sonra bir kimseye hüküm vermesi için bir mesele arz olduğunda o konuda Allah'ın Kitabı'nda bulunmayan bir sorunla karşılaşırsa Peygamber'in verdiği hükme uysun. Ona göre sorunu çözüme kavuştursun. Allah'ın Kitabı'nda ve Resûl'ünün sünnetinde bulunmayan bir meseleyle karşılaşırsa salih insanların hüküm verdikleri gibi hüküm versin. Sizden biriniz, 'Ben korkarım. Ben korkarım, hüküm veremem.' demesin. Çünkü helal bellidir, haram bellidir, ikisinin arasında karışık ve benzeşen işler vardır. Şüpheliyi bırak, şüpheli olmayana bak."[196]

---

194. Darimi, 163
195. Nesai, 5399
196. Nesai, 5397

Abdullah ibni Ebi Yezid'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Abbas'a bir mesele sorulduğunda onun hükmü Kur'ân'da varsa onu haber verirdi. Eğer Kur'ân'da olmayan bir konu ise Resûlullah'tan bu konuda rivayet varsa onu haber verirdi. Eğer sünnette olmayan bir konu ise Ebu Bekir ve Ömer'den nakledilen hükmü bildirirdi. Onlardan gelen bir hüküm de yoksa o zaman o konuda kendi görüşüyle hüküm verirdi."[197]

Amr ibni Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) içtihad edecek âlimi teşvik etmek amaçlı şu müjdeyi vermiştir:

"Bir hâkim içtihad ettiğinde isabet ederse iki ecir alır. İçtihad eder ve sonra hata ederse bir ecir alır."[198]

Kıyas

İçtihad, **açık nassın olmadığı yerde** veya karşılaşılan yeni bir vakıanın hangi nassın kapsamına girdiği yönündeki tartışmada söz konusu olur. İçtihad yapan âlim, bazen karşılaşılan vakıayı şeriattaki bir benzerine bakarak çözer. Bunun adı kıyastır.

"İşte Allah Teâlâ'nın şeriatı. Onun düzeni, vahyi, sevap ve cezası bütünüyle bu temel üzerine oturur. Bu temel; benzeri, benzerinin grubuna katmak; dengi, dengi olanla değerlendirmektir. Bundan dolayı şâri, hükümlerin illetlerini, hükmü belirleyen özelliklerini, ölçü, hukuk ve ceza hükümlerinde geçerli olan özellikleri kitabında özel olarak zikretmiştir. Böylece bu illetin bulunduğu her yerde bu hükmün geçerli olduğunu, o olayın bu hükmü gerektirdiğini, olay ve hükmün birbirinden ayrı olamayacağını göstermiştir."[199]

Makasıd Fıkhı

Bazen de âlim, şeriatın gözettiği genel maslahatlara ve mefsedetlere bakar. Karşılaşılan yeni vakıayı şeriatın itibar ettiği maslahat ve mefsedete göre çözer. Zira şeriatı istikra metoduyla inceleyen âlimler, onun tüm hükümlerinin beş şeyi korumaya yönelik olduğunu tespit etmişlerdir.[200] Din, nefis/

197. Darimi, 168; Musannef, İbni Ebi Şeybe, 20346
198. Buhari, 7352; Müslim, 1716
199. İ'lâmu'l Muvakki'în, 1-2/231-233
200. bk. El-Muvâfakât, 1/31

can, nesil/namus, mal ve akıl… İslam'ın koyduğu tüm hükümler ya bu beş esasın faydasına ya da ona gelecek bir zararı defe yöneliktir.[201]

Örneğin Yüce Allah dinin maslahatı tevhidi ve takvayı emretmiş, dine gelecek zarardan korunmak için şirki ve masiyeti yasaklamıştır.

Dinin muhafazası için cihadı meşru kılmıştır. Canı korumak için haksız yere insan öldürmeyi yasaklamış, insan öldürenlere kısas cezası uygulamıştır.

Nesli/Namusu korumak için evliliği meşru kılmış, zinayı yasaklamıştır.

Malı korumak için ticareti helal kılmış; mala zarar veren faizi, hırsızlığı, karaborsacılığı, servetin belli ellerde tekelleşmesini yasaklamıştır.

Aklı korumak için içkiyi ve onun gibi aklı örten maddeleri haram kılmıştır.

Örneğin bugünün insanı sperm/süt bankası uygulamasıyla karşılaşmıştır. Bu konuyu hükme bağlayan açık bir nas yoktur.

İslam âlimi der ki: Yüce Allah zinayı haram kıldı. Bu yasağın gayelerinden biri neslin muhafazası, neseb bağlarının karışmamasıdır. Sperm bankası yoluyla çocuk sahibi olmak, neslin fesadına ve nesebin karışmasına sebep olacaktır. Süt bankasından emzirilen çocuklar şer'an süt kardeş olacak, ileride bilmeden evlenerek şeriatın yasaklarından birini çiğneyeceklerdir… Karşılaştığı bu güncel sorunu âlim, şeriatın gözettiği maslahat ve mefsedet, yani makasıd fıkhıyla çözer.

Zaruret

Bazen açık bir nasla amel etmek, şeriatın koruduğu din, can, mal, namus ve akla zarar verebilir. Bu durumda zaruret fıkhı devreye girer. Karşılaşılan sorunu atlatana dek faydalanılacak bir alan açar.

Örneğin bazen güç sahibi biri baskı kurarak kişiyi küfür sözü söylemeye veya küfür ameli yapmaya zorlayabilir. Kişi küfür sözünü söylemezse dinini koruyacak ama canına zarar verecektir. Şayet küfür sözünü söylerse canını koruyacak -zahiren- dinine zarar verecektir. İslam bu durumda insanı muhayyer bırakır:

---

201. Maslahatla amelin şartları ve günümüz yanlış uygulamaları için bk. Tevhid Dergisi, Korunakların En Zayıfı: Maslahat, Halis Bayancuk, S 22, s. 10

Dileyen azimeti alır şehadeti seçer.

"Abdullah ibni Vehb ve Habîb ibni Zeyd El-Mâzinî kendilerine Nebi'nin (sav) vefat haberi ulaşınca Ummân'dan Amr ibni Âs'ın yanına gelmek üzere yola çıktılar. Fakat yolda Museyleme önlerine çıktı. O topluluğun hepsi kaçıp kurtuldu, Habîb ibni Zeyd ve Abdullah ibni Vehb ise yakalandılar. Museyleme onlara, 'Benim Allah'ın Resûlü olduğuma şahitlik ediyor musunuz ?' dedi. Habîb şahitlik etmeyi reddetti. Bunun üzerine uzuvlarını tek tek keserek onu öldürdü. Abdullah ibni Vehb ise kalbi (Allah'a) iman ile mutmain bir hâlde iken kabul etmiş göründü. Onu öldürmeyip alıkoydu."[202]

Dileyen kişi ikrah altında isteneni yapar, ruhsatı alır.

Muhammed ibni Ammâr ibni Yâsir'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Müşrikler bir gün (babam) Ammâr ibni Yâsir'i yakaladılar. Nebi'ye (sav) sövünceye ve ilahlarını hayırla anıncaya kadar onu bırakmadılar. (Böyle yaptıktan) Sonra bıraktılar. Ammâr, Allah Resûlü'ne gelince Allah Resûlü ona 'Ne gizliyorsun?' dedi. Ammâr 'Şer ya Resûlallah, seni kötüleyinceye ve ilahlarını hayırla anıncaya kadar serbest bırakılmadım.' dedi. Allah Resûlü, 'Peki kalbini nasıl buldun?' dedi. Ammâr 'İman ile mutmain' dedi. Allah Resûlü, 'Şayet (yaptıklarına) dönerlerse sen de (söylediğine) dön.' dedi."[203]

"Kalbi imanla mutmain olduğu hâlde (küfre) zorlananlar hariç, kim de imanından sonra kâfir olur, (kendi tercihiyle küfre saparak) küfre gönlünü açarsa, Allah'ın gazabı onların üzerinedir ve onlar için büyük bir azap vardır."[204]

Bazen kişinin canına veya malına zarar verecek bir ortam oluşur. Bu durumda korkar. Canına veya malına gelecek tehlike karşısında kişi, onlara meydan okuyup azimeti seçebilir:

"Kavmi onunla tartışmıştı. (İbrahim) demişti ki: '(Allah) beni hidayet etmesine rağmen, Allah hakkında benimle tartışacak mısınız? Rabbimin benim hakkımda bir şey dilemesi hariç, şirk koştuklarınızdan korkmuyorum. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Öğüt almaz mısınız? Siz, (Allah'ın meşruluğuna dair) hiçbir delil

202. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, 4/236-237, 502 No.lu rivayet
203. El-Mustedrek, 3362
204. 16/Nahl, 106

indirmediği varlıkları Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım! Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan ilaha ortak koşanlar ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah'ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?' İman eden ve imanlarına zulüm/şirk bulaştırmayanlar (var ya); işte bunlara (Allah'ın azabından) emin olma vardır. Ve onlar hidayete erenlerdir."[205]

" 'Sana sadece şunu deriz: 'İlahlarımızdan bazısı seni fena çarpmış.' ' Demişti ki: 'Ben Allah'ı şahit tutuyorum, siz de şahit olun ki ben ortak koştuklarınızdan berîyim. (Allah'a ibadet ettiğinizi de iddia ediyorsunuz ya!) Allah dışındaki (tüm ibadet ettiklerinizden de uzağım). Hep beraber bana tuzak kurun (ve tuzağın gereğini yapmayı da) ertelemeyin/bana göz açtırmayın. Hiç şüphesiz ben, benim de sizin de Rabbiniz olan Allah'a tevekkül ettim. Hareket eden her canlıyı perçeminden tutan (kontrol edip yönlendiren) O'dur. Şüphesiz ki Rabbim, dosdoğru yol üzeredir.' "[206]

Bazen de ruhsat alır ve tehlikeden sakınmak için onlardanmış gibi görünür:

"Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler. Kim de böyle yaparsa onunla Allah arasında (İslam ve iman adına) hiçbir bağ kalmamıştır. (Canınıza, malınıza, namusunuza vb. zarar verecekleri endişesiyle) onlardan korkup sakınmanız hâlinde (sözlerinizle onlara dostmuş gibi görünmeniz) müstesna. (Bu ruhsatı bahane ederek olur olmadık yerlerde taviz verir ve kâfirlerle dostluk kurmaya yeltenirseniz) Allah, sizi kendi nefsinden sakındırır (O'ndan korkmanızı emreder). Dönüş Allah'adır."[207]

Bazen kişinin açık bir nassı uygulaması açlıktan, susuzluktan ölmesine, sağlığının bozulup ölümcül sonuçlar doğmasına neden olabilir. İşbu durumda İslam ölümü defedecek, hastalıktan kurtulacak kadar yasakları çiğnemeye izin verir:

"(Allah) size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanları haram kılmıştır. Kim de zorda kalırsa, haddi aşmaksızın ve taşkınlık yapmaksızın (haram kılınanlardan yemesinde) ona bir günah yoktur. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[208]

205. 6/En'âm, 80-82
206. 11/Hûd, 54-56
207. 3/Âl-i İmran, 28
208. 2/Bakara, 173

Bir bütün olarak şeriatın asli gayesi, kul ile Allah (cc) arasındaki bağı güçlendirmek ve onu hevanın tehlikesinden korumaktır. Bununla birlikte yukarıda zikredilen özel durumlarda şeriat, insan canını ve insanın önemsediği malı, namusu, sağlığı… korumak için bir alan açmış ve insanı muhayyer bırakmıştır. İnsanları zaruretler karşısında çaresiz bırakmamıştır.

- **Şeriat Kolaylıktır**

Yüce Allah kullarına karşı merhametlidir. Onlar için kolaylık diler, zorluk dilemez:

"… Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez. (Bu kolaylaştırma) sayılı günleri tamamlamanız ve sizi hidayet etmesinden ötürü Allah'ı yüceltip/en büyük olarak bilmeniz ve şükretmeniz içindir."[209]

"Allah yolunda hakkıyla/Allah'ın şanına yakışır şekilde cihad edin. O sizi seçti. Dinde size bir darlık/güçlük yüklemedi …"[210]

O'nun (cc) şeriatının genel ilkelerinden biri; herkesi gücünün yettiğiyle sorumlu tutmak, herkesten gücü nispetinde amel talep etmektir:

"Allah kimseye gücünden fazlasını yüklemez. Herkesin kazandığı (hayır) lehine, yaptığı (günahlar da) aleyhinedir…"[211]

"Allah'tan gücünüz yettiğince korkup sakının …"[212]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizi bıraktığım sürece beni kendi hâlime bırakınız. Çünkü sizden öncekiler, peygamberlerine soru sordukları ve onlara çokça ihtilaf ettikleri için helak oldular. Size bir şeyi yasak ettiğimde ondan kaçınınız. **Bir şeyi emrettiğimde onu gücünüz yettiği kadar yapınız.**"[213]

Bu naslardan yola çıkarak İslam âlimleri bir fıkıh kaidesi belirlemişlerdir:

209. 2/Bakara, 185
210. 22/Hac, 78
211. 2/Bakara, 286
212. 64/Teğabûn, 16
213. Buhari, 7288; Müslim, 1337

"Meşakkat/zorluk, kolaylaştırmayı celbeder."[214]

Kişinin içinde bulunduğu kalıcı/geçici özürler, sorumluluklarını yerine getirmesine engel oluyorsa, şeriat kolaylaştırır.

Kimi zaman sorumluluğu kaldırır:

"Allah'a ve Resûl'üne karşı samimi olup da zayıf olan, hasta olan ve harcayacak mal bulamadığı için (savaşa katılmayanlara) bir günah yoktur. Muhsinlerin/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanların aleyhine bir yol yoktur. Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[215]

"Kör olana günah yoktur, topal olana günah yoktur, hasta olana da (savaştan geri kaldıkları için) günah yoktur. Kim Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan cennete sokar. Kim de (itaatten) yüz çevirirse ona, can yakıcı (bir azapla) azap eder."[216]

Kimi zaman o ameli yapıp yapmama konusunda mükellefi serbest bırakır:

"(Oruç) sayılı günlerde (size farz kılındı). Sizden her kim hasta ya da yolculukta olur (ve oruç tutmazsa) onun yerine başka bir günde (oruç tutsun). (Normal şartlarda) güç yetirdiği hâlde (yakalandığı bir hastalık, hamilelik, yaşlılık gibi sebeplerle oruç tutmayanlar) her güne karşılık bir yoksul doyursunlar. Kim de (kendi isteğine bağlı olarak) fazladan hayır işlerse, bu onun için daha hayırlıdır. Şayet bilseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır."[217]

Kimi zaman farklı alternatiflerle sorumluluğu hafifletir:

"Hac ve umreyi Allah için tamamlayın. (Hac veya umre vazifesini tamamlamaktan herhangi bir özür nedeniyle) alıkonursanız, kolayınıza gelen bir kurban (gönderin). Kurban yerine ulaşıncaya kadar tıraş olmayın. Sizden kim hasta olur ya da başında (ona eza veren) bir şikâyeti olur ise fidye olarak oruç tutması, sadaka vermesi veya kurban kesmesi gerekir. (Engeller kalkıp) emniyete kavuştuğunuz zaman,

214. El-Eşbâh ve'n Nezâir, 1/12
215. 9/Tevbe, 91
216. 48/Fetih, 17
217. 2/Bakara, 184

kim hac zamanına kadar umreden faydalanmak ister ise kolayına gelen bir kurban (kessin). (Kurbanı) bulamayan da üç günü hacda yedi günü de döndükten sonra olmak üzere tastamam on gün oruç tutsun. Bu (fidye), ailesi Mescid-i Haram (mıntıkasında) oturmayanlar içindir. Allah'tan korkup sakının ve bilin ki Allah, cezası çetin olandır."[218]

Kimi zaman kademe kademe hafifleterek kolaylaştırır:

İmran ibni Husayn'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Basur (Hemoroit) olmuştum. Peygamber'e (sav) namazı nasıl kılacağımı sorduğumda bana şöyle cevap vermişti: 'Ayakta kıl. Ayakta kılamayacak kadar kötü durumdaysan oturarak kıl. Oturmaya da gücün yetmiyorsa yanın üzerine uzanarak kıl.' "[219]

İslam şeriatının kolaylaştırılmış bir şeriat olmasının nedeni; onun kıyamete kadar geçerli olacak olan, evrensel bir şeriat olmasındandır. Zira önceki şeriatlar yerel ve belli topluluklara hastı. Gelen her peygamber bir önceki şeriatta değişiklikler yapar, içinde bulunduğu şartlara uygun bir amel fıkhı oluştururdu:

"Benden önceki (Tevrat'ı) doğrulayıcı ve (Tevrat'ta) sizlere haram kılınmış bazı şeyleri helal kılmak için Rabbinizden bir ayetle size geldim. Allah'tan korkup sakının ve bana itaat edin."[220]

Allah Resûlü (sav) ise tüm insanlığa peygamber olarak gönderilmiştir. O (sav) son peygamberdir ve ondan sonra bir peygamber, dolayısıyla şeriat gelmeyecektir:

"De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ki ben, Allah'ın tümünüze (yolladığı) Resûl'üyüm. O (Allah ki) göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Diriltir ve öldürür. Allah'a ve Resûl'ü olan ümmi Nebi'ye iman edin. O (Nebi), Allah'a ve O'nun kelimelerine iman eder. Ona uyun ki, hidayet bulasınız.' "[221]

218. 2/Bakara, 196
219. Buhari, 1117
220. 3/Âl-i İmran, 50
221. 7/A'râf, 158

"Muhammed, sizin erkeklerinizden kimsenin babası değildir. O, Allah'ın Resûlü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi bilendir."[222]

Hâliyle o, insanların yüklerini kaldırmış, her insan ve topluma uyacak, çağları aşan bir şeriat ile gelmiştir:

"Onlar ki; yanlarında bulunan Tevrat ve İncil'de yazılı olarak (sıfatlarını) buldukları ümmi olan Resûl Nebi'ye uyarlar. Onlara iyiliği emreder, kötülükten sakındırır; temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar; sırtlarındaki ağır yükü ve zincirlerini kaldırır. Ona iman edenler, onu saygı ile yüceltenler, ona yardım edenler ve onunla beraber indirilen Nur'a (Kur'ân'a) uyanlar… İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[223]

Bu evrenselliğin bir boyutu da şeriatın kolay, kolaylaştırılmış ve zorluk ânında kolaylaştıran bir şeriat olmasıdır.

Ebu Katâde (rh) sahabe bir A'rabî'den (ra), Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Dininizin en hayırlısı en kolay olanıdır. Dininizin en hayırlısı en kolay olanıdır."[224]

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a en sevimli din, kolay olan haniflik dinidir."[225]

Ebu Musa'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"**Resûlullah (sav), ashabından birisini bir yere görevli gönderdiğinde,** 'Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz. Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız.' **diye emir buyurdu.**"[226]

Şeriatın kolay ve kolaylaştırıcı olması; onu canlı, yaşayan, karşılaştığı sorunlara çözüm bulan bir şeriat kılmıştır. Hayata yön veren nasları sayılı olsa da; koyduğu genel ilkeler ve özürler karşısında takındığı kolaylaştırıcı tavır, onu kuşatıcı bir hukuk düzeni hâline getirmiştir. Bugün bazı makamlar şeriatın tatbik edilemeyeceğini, on dört asır önce inen nasların bugüne uygun olmadığını iddia etmektedir. Hiç şüphesiz bu; onların İslam şeri-

222. 33/Ahzâb, 40
223. 7/A'râf, 157
224. Ahmed, 15936
225. Buhari, Kitâbu'l İmân, 29. bab başlığı, muallak olarak
226. Müslim, 1732

atını bilmiyor oluşundan ve kalplerine içirilmiş buzağı sevgisinden (Batı hayranlığından) dolayıdır. Kâfirler, müşrikler ve onların yerli marabaları hoşlanmasa da İslam şeriatı her çağa uygundur. Beyinlerde bulunan Batılı prangalar ve kalplerde süslenmiş şirk itikadı dışında onun tatbik edilmesine engel bir durum söz konusu değildir.

Şeriat neden bazılarına zor geliyor?

Şayet din insana zor geliyorsa iki sorundan söz edilebilir:

– İnsanın tabi olduğu din sahih din değildir. Şirk, bidat ve hurafelerle zorlaştırılmış, şişirilmiş, hormonlu… batıl veya muharref dindir.

– Din sahihtir, ancak kişinin dini yaşamasına engel bir durum vardır. Kişinin kalbinde yalan, kibir, bencillik, gösteriş gibi amelden alıkoyucu, ağırlaştırıcı bir afet olması bu engellerden birkaçıdır.

Allah Resûlü de (sav) dinin kolay olduğunu ümmetine hatırlatmıştır.

Ebu Katâde (rh) sahabe bir A'rabî'den (ra), Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Dininizin en hayırlısı en kolay olanıdır. Dininizin en hayırlısı en kolay olanıdır."[227]

Sahabeden dini zorlaştırmaya yönelik davranışlar gördüğünde onları ikaz etmiştir.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Din kolaylıktır. Dini aşmak isteyen kimse, ona yenik düşer. O hâlde, orta yolu tutunuz, (elinizden gelenin) en iyisini yapmaya çalışınız, o zaman size müjdeler olsun; günün başlangıcından, sonundan ve bir miktar da geceden faydalanınız"[228]

Bureyde El-Eslemî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün bir ihtiyacım için dışarı çıktım. Bir de baktım ki Nebi (sav) önümde yürüyor. Elimden tuttu ve beraber yürüyerek yol aldık. Birden önümüze namaz kılan bir adam çıktı. Rükû ve secdelerini artırdıkça artırıyordu.

227. Ahmed, 15936
228. Buhari, 39

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Onun gösteriş yaptığını görüyor musun?' dedi.

Ben de 'Allah ve Resûlü daha iyi bilir.' dedim. Benim elimi bıraktı. Sonra ellerini adamın önünde birleştirip onu doğrultmaya ve kaldırmaya başladı.

Bu esnada da şöyle diyordu: 'Size orta yollu olmanızı tavsiye ediyorum. Size orta yollu olmanızı tavsiye ediyorum. Size orta yollu olmanızı tavsiye ediyorum. Şüphesiz kim bu din ile mücadeleye kalkışırsa din ona galip gelir.' "[229]

Urve ibni Zubeyr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Aişe'nin yanında bir kadın otururken Allah Resûlü yanlarına girerek, 'Bu hanım kimdir?' dedi.

Aişe, 'Falancadır.' deyip kadının namazının (güzelliğinden) bahsetti.

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Tamam artık bahsetme! Gücünüzün yettiği amelleri yapın. Allah'a yemin olsun ki siz usanmadıkça Allah usanmaz.' dedi.

(Allah Resûlü'nün) en sevdiği din (amel), sahibinin devam ettiği (amel) idi."[230]

Allah Resûlü'nün uyarıları geçmiş ümmetlerin başına gelenin bu ümmetin başına gelmemesi içindir. Hristiyanlardan bildiğimiz üzere ihdas ettikleri ruhbanlıkla dini zorlaştırmış, sonra kendi zorlaştırdıkları dinin altında ezilmişlerdir. Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle, uydurdukları din onlara galebe çalmış, yenilmişlerdir. Dini zorlaştırmak insanın kendine kurduğu bir tuzaktır. Zira dini zorlaştıran insan, fıtrata uygun olmayan yapay bir din edinir. Gün gelir elleriyle zorlaştırdığı din yaşanmaz olur. Enes (ra) gördüğü bir "dini zorlaştırma" karşısında Allah Resûlü'nden (sav) duyduğu sözü aktarmıştır. Ki bu, sahabenin dinde tefakkuhuna güzel bir örnektir.

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah o yüzleri çirkinleştirsin! Vallahi ne sünnete isabet ettiler ne de ruhsatı kabul ettiler. Şahitlik ederim ki ben Allah Resûlü'nü (sav), 'Muhakkak ki

---

229. Ahmed, 22963
230. Buhari, 43; Müslim, 785

bazı kavimler dinde çok derinlere dalacak, okun hedefi delip çıkması gibi (dinden) çıkacaklar.' **derken işittim."**[231]

Dinin kolay yaşanmasının tek bir yolu vardır; dinin saf halini temsil eden Kitap ve sünnete dönmek![232]

• Şeriat Adalettir

Şeriat adalettir, adalet de şeriat... Şeriatın adaleti gerçekleştirmesi birçok yönden olmuştur.

Allah (cc) insanlar arasına adalet ölçüsünü koymuştur:

"Göğü yükseltti ve mizanı (adaleti insanlar arasında bir ölçü olarak) koydu."[233]

"Göğü yükseltti" ifadesini okuyan bir insan tabii olarak "yeri yaydı" gibi yeryüzüyle ilgili bir ifade bekliyor. Zira Kur'ân örfünde göğün yükseltilişi yerin yayılması ile kullanılır.[234] Ancak Yüce Allah göğün yükseltilmesini adalet ilkesiyle karşılar. Demek ki insanların yaşayabilmesi için yerin yayılması/düzleştirilmesi ne kadar önemliyse adaletin varlığı o kadar önemlidir. Ki; insan dağlarda dahi yaşayabilir, ama adaletin olmadığı yerde yaşayamaz. Yalnızca nefes alıp verir, içten içe çöker.

Yüce Allah zulmü kendinden nefyeder:

"Şüphesiz ki Allah, zerre ağırlığınca dahi zulmetmez. Şayet bir iyilik yapılmışsa onu kat kat fazlalaştırır ve kendi yanından büyük bir ecir verir."[235]

---

231. Ahmed, 12615
232. Kur'âna dair okuduğumuz bazı naslar, yanlış anlaşılabilir. Örneğin;

"Şayet bu Kur'ân'ı, bir dağın üzerine indirmiş olsaydık, (dağın) Allah korkusundan büzülmüş ve paramparça olduğunu görürdün. İnsanlar düşünsünler diye onlara bu örnekleri veririz." (59/Haşr, 21)

"Şüphesiz ki sana (yükümlülüğü) ağır olan bir söz vahyedeceğiz." (73/Müzzemmil, 5)

Kur'ân/Din bir yönüyle kolay bir yönüyle zordur. Kolay olan anlaşılması, öğüt alınması ve hayata geçirilmesidir.

"O (Kur'ân'la) muttakileri müjdeleyesin ve inatçı topluluğu uyarasın diye onu senin dilinle kolaylaştırdık." (19/Meryem, 97)

"Andolsun ki biz, Kur'ân'ı öğüt alınması için kolaylaştırdık. Peki var mı öğüt alan?" (54/Kamer, 17)

Zor ve ağır olan ise Kur'ân'la cihad, ona karşı çıkanlara verilen mücadeledir.

"Kâfirlere itaat etme! Ve o (Kur'ân'la) onlara karşı büyük bir cihad ver." (25/Furkân, 52)

Zira Kur'ân'la cihad eden bazen yalanlanır, alaya alınır, küçümsenir. Sözlü ve fiilî müdahaleyle karşılaşır. Bu nedenle onunla cihad zordur. Allah en doğrusunu bilir.

233. 55/Rahmân, 7
234. bk. 13/Ra'd, 2-3; 79/Nâziât, 28-30
235. 4/Nisâ, 40

"… Senin Rabbin kimseye zulmetmez."[236]

"… Rabbin kullarına zulmedici değildir."[237]

Arapçada bir şeyi en açık ve kesin nefyeden tüm üsluplarla Yüce Allah zulmü kendinden nefyeder. Bu aynı zamanda Yüce Allah için adaletin ispatıdır. Zulmün nefyedilmesindeki asıl gaye, insanları zulümden sakındırmak, adil olmaya teşviktir.

Ebu Zerr (ra), Nebi'den (sav), Allah'ın (cc) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Ey kullarım! Ben haksızlığı (zulmü) kendime haram kıldım. Size de onu haram kıldım; dolayısıyla birbirinize haksızlık (zulüm) etmeyiniz … "[238]

Resûller adaleti gerçekleştirmek için gelmiştir:

"… Şayet hükmedecek olursan aralarında adaletle hükmet … "[239]

"Ey Davud! Seni yeryüzünde halife kıldık. (Öyleyse) insanlar arasında hak/adalet ile hükmet. Sakın hevaya/arzuya uyma, yoksa seni, Allah'ın yolundan saptırır. Hiç şüphesiz, Allah'ın yolundan sapanlara, Hesap Günü'nü unuttukları için çetin bir azap vardır."[240]

Bundan olsa gerek Allah Resûlü henüz Mekke'deyken, insanlar arasında adaletle hükmedeceğini açıklıyordu:

"Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: 'Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. **Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum.** Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır.' "[241]

Kitap, adaleti gerçekleştirsin diye indirilmiştir:

"Andolsun ki, resûllerimizi apaçık (delillerle) gönderdik. İnsanlar adaleti ayakta

236. 18/Kehf, 49
237. 41/Fussilet, 46
238. Müslim, 2577
239. 5/Mâide, 42
240. 38/Sâd, 26
241. 42/Şûrâ, 15

tutsunlar diye onlarla beraber Kitab'ı ve mizanı (adalet ölçüsünü) indirdik. (Ayrıca) kendisinde çetin bir güç ve insanlar için faydalar bulunan demiri indirdik. Tâ ki Allah, kimlerin gaybta (onu görmedikleri hâlde) Allah'a ve resûllerine yardım edeceğini açığa çıkarıp ayırsın. Şüphesiz ki Allah, (güç ve kuvvet sahibi olan) Kaviy, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz'dir."[242]

Kitapların sonuncusu olan Kur'ân da adaleti gerçekleştirmek, tamama erdirmek için gelmiştir:

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[243]

Yöneticilere adil olmayı emretmiştir:

"Şüphesiz ki Allah, emanetleri ehil olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletli olmanızı size emreder. Allah, bununla sizlere ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi gören) Basîr'dir."[244]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şu yedi grup insanı, hiçbir gölgenin bulunmadığı bir gün, Allah kendi (arşının) gölgesinde gölgelendirecektir: **adil devlet başkanı**; Allah'a ibadet içinde yetişmiş genç; kalpleri mescidlere bağlı olan kimse; birbirini Allah için seven, Allah için buluşup, Allah için ayrılan iki kimse; güzelliği yanında bir de sosyal bir statüye sahip bir kadın kendisini günah işlemeye davet ettiği zaman, 'Ben Allah'tan korkarım'. diyerek geri çeviren kişi; sağ elinin verdiğinden sol eli haberi olmayacak şekilde gizlice sadaka veren kimse ve kimsenin bulunmadığı bir yerde Allah'ı anıp gözlerinden yaşlar akıtan kimse."[245]

Bir bütün olarak ümmete adil bir ümmet olma sorumluluğu yüklenmiştir:

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan adaletli şahitler olun. Bir kavme olan öfkeniz/kininiz, sizi adaletsizlik yapmaya sevk etmesin. Adaletli olun! O, tak-

242. 57/Hadîd, 25
243. 6/En'âm, 115
244. 4/Nisâ, 58
245. Buhari, 1423

vaya daha yakındır. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[246]

"Ey iman edenler! Sizin, ebeveyninizin veya yakın akrabalarınızın aleyhine dahi olsa Allah için adaleti ayakta tutan (adil) şahitler olun. (Şahitlik yaptığınız) zengin ya da fakir olursa (zenginlik ve fakirliğe göre değerlendirmeyin) Allah, o ikisine daha yakındır. Hevaya tabi olup adaletsizlik yapmayın. Şayet lafı ağzınızda geveler ya da (adaletten) yüz çevirirseniz şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[247]

Bütün bir ümmetin adil şahitler olmaya davet edildiği bu ayetler, dikkat çekici bir üslup kullanmıştır.

– Her şeyden önce adalet sorumluluğunun "**Allah için**" deruhte edilmesi istenmiştir. Bu da İslam ümmetinin adalet sıfatının ardındaki motivasyonu, gerçek nedeni göstermektedir. Onlar Allah için, bir kulluk vazifesi olarak adildir. Onların nezdinde adalet ile namaz, adalet ile oruç… arasında bir fark yoktur. Her ibadette olduğu gibi adaleti de Allah için yaparlar.

– "**Adaleti ayakta tutun.**" denmiştir. Araplar kıyam kelimesini bir şeyin sürekliliği, canlılığı, üstlenilmesi gibi anlamlar için kullanırlar. Bu da adaletin bir sorumluluk olduğunu ve kesintiye uğramaksızın bu sorumluluğun yerine getirilmesi gerektiğini gösterir.

– Mâide Suresi'nin ayetinde öfke ile adaletsizlik arasında, Nisa Suresi'nin ayetinde yakınlıkla adaletsizlik arasında bağ kurulmuştur. İnsanın en fazla öfke/kin duyduğu insanlara karşı ölçüsüz/adaletsiz olacağı ve yakınlarını kayırma düşüncesiyle adaletsiz olacağına dikkat çekilmiştir. Vakıa da bunu göstermektedir. İnsanlar ya düşmanları ya da yakınları söz konusu olduğunda adaleti unutmaktadır.

Adaletin en zor olduğu yerde müminden adil olması istenmiştir. Böylece ona şu mesaj verilmiştir. Adalet sorumluluğu konusunda kimsenin özrü yoktur. Her hâl ve şartta adil olmak zorundasın.

– Her iki ayet de "Allah yaptıklarınızdan haberdardır." cümlesiyle bitmiştir. Bu da ahirete iman ilkesine göndermedir. Allah (cc) adaleti emretmekle

246. 5/Mâide, 8
247. 4/Nisâ, 135

birlikte, İslam ümmetini gözetmektedir. Bir gün onları bu sorumluluktan hesaba çekecektir.

Adalet hayatı kuşatan bir ahlaktır

Tüm ümmete yönelik adaleti emreden birçok nas vardır. Bu naslar incelendiğinde adaletin siyasetle/yönetimle ilgili olmayıp, hayatı kuşatan bir ahlak olduğu görülecektir.

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına (ibadeti/kulluğu hak edenin yalnızca Allah olduğuna), **Allah, melekler ve adaleti ayakta tutan ilim adamları şahitlik etti.** O'ndan başka ilah yoktur. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[248]

"Yetimler hakkında adil olamayacağınızdan korkarsanız, (yetim olmayan) kadınlardan hoşunuza giden iki, üç, dört (kadını) nikâhlayın. **Şayet (kadınlar arasında) adaleti sağlayamayacağınızdan korkarsanız, bir eşle veya cariyelerinizle yetinin.** Haksızlık yapmamanız için en uygun olan budur."[249]

"Ey iman edenler! **Sizden birine ölüm geldiğinde, vasiyet hazırlanışı esnasında sizden iki adil şahit olsun…**"[250]

" 'Ergenliğe ulaşıncaya dek yetimin malına yalnızca güzellikle yaklaşın. **Ölçüyü ve tartıyı adaletle yerine getirin.** Hiç kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz. **Akrabanız dahi olsa söz söylediğinizde adil olun.** Allah'a (verdiğiniz veya O'nun sizden aldığı) sözlere bağlılık gösterin.' (Allah) öğüt alasınız diye size bunları emretti."[251]

" 'Ey kavmim! **Ölçüyü ve tartıyı adaletle kullanın.** İnsanlara eşyalarını eksik vermeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık/düzensizlik/taşkınlık çıkarmayın.' "[252]

"Şayet müminlerden iki grup savaşacak olursa, aralarını düzeltin. Eğer ki biri diğerine karşı taşkınlık ederse Allah'ın emrine dönünceye kadar taşkınlık edenle

248. 3/Âl-i İmran, 18
249. 4/Nisâ, 3
250. 5/Mâide, 106
251. 6/En'âm, 152
252. 11/Hûd, 85

savaşın. **Şayet dönerse aralarını adaletle düzeltin ve adaletli olun. Allah, adaletle davrananları sever.**"[253]

"(İddet) sürelerine ulaştıkları zaman, onları güzellikle tutun veya güzellikle onlardan ayrılın. **İçinizden iki adil şahit tutun ve şahitliği Allah için dosdoğru yapın.** Allah'a ve Ahiret Günü'ne inananlara bununla öğüt verilir. Kim de Allah'tan korkup sakınırsa (Allah,) ona bir çıkış yolu kılar."[254]

Yüce Allah, İslam'ı/tevhidi tebliğ ederken âlimin, evlilik yapan aile reisinin, vasiyete şahitlik eden hazirûnun, söz söyleyen konuşmacının, tartan esnafın, insanların arasını bulan muslihin, boşananların… adil olmasını, şahitlik edenin adaletle şahitlikte bulunmasını emrediyor. Hayatın her alanında adaletli olmamızı istiyor.

Adalet Nedir?

Vahiy adaleti emreder, ne ki adaleti tanımlamaz. Bu kadar çok adalet vurgusu yapıp adalete bir tanım getirmemesi dikkat çekicidir. Neden? Zira bu sorunun cevabı, kaynakta gizlidir. Şöyle ki; bize adaleti emreden şeriat (kaynak), aynı zamanda adaletin kendisidir. Siz şeriata uyduğunuzda adil olmuş oluyorsunuz. Örneğin vahiy, "Adil söz söyleyin."[255] buyuruyor. Ne tür bir söz söylesek adil oluruz? İslam şeriatının emrettiği şekilde konuşunca adil söz söylemiş oluruz. Yalandan, husumetten, cahillikten uzak; doğru, hakkaniyetli ve bilgiye dayalı her söz adildir. Bir siyasetçi ne zaman adil olur? Şeriatın ahkâmını tatbik ettiğinde. Bir baba/anne ne zaman adil olur? Evde, eş ve çocuk haklarında şer'i emirleri gözettiğinde…

Evet, şeriat adalettir; adalet de şeriattır. Şayet adaletin ölçüsü insana bırakılsa, en büyük zulüm söz konusu olur. Öncelikle insan pek/çok zalim (zelûm) bir varlıktır. Özünde zalim olan insan, nasıl adalet için bir ölçü belirleyebilir ki?[256] Adaletin ölçüsü insana bırakıldığında muktedirlerin hevası adaletin ölçüsü olacaktır. Allah'ın indinde şeriat olmayan şey, bilmeyenlerin hevasıdır:

253. 49/Hucurât, 9
254. 65/Talak, 2
255. bk. 6/En'âm, 152
256. bk. 33/Ahzâb, 72; 14/İbrahîm, 34

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[257]

Adalet ölçüsünü insanın belirlediği yerde insanların adalet dediği şey, hakikatte güç sahiplerinin arzularıdır. Kapitalist cahiliyede yaşayan bizler için adalet, sermaye sahiplerinin (müstekbirlerin) arzusu/çıkarıdır. Dün, kabile reislerinin arzusu/çıkarı, birkaç yüzyıl önce kilisenin/ruhbanların arzusu/çıkarı adalet kabul edilirdi.

İnsan, insanca yaşamak istiyorsa adaletin ölçüsünü insanın elinden almalı âlemlerin Rabbi olan Allah'a yani şeriata vermelidir. Zira zulümden, hevadan, çıkarcılıktan, cehaletten… münezzeh tek varlık, Allah'tır (cc). O'nun (cc) kullarından bir çıkarı yoktur; tüm yeryüzü O'na kulluk etse veya tüm yeryüzü O'na isyan etse birdir. Ne O'nu yüceltir ne de alçaltırlar… O zatından dolayı izzetli, yüce, şan ve şeref sahibidir.

"Ey insanlar! Sizler, Allah'a muhtaçsınız. Allah ise (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) El-Hamîd'in ta kendisidir."[258]

Ebu Zerr (ra), Nebi'den (sav), Allah'ın (cc) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Ey kullarım! Sizin bana zarar vermeye asla gücünüz yetmez ki zarar veresiniz. Bana fayda sağlamaya da asla gücünüz yetmez ki fayda veresiniz.

Ey kullarım! Eğer sizden öncekiler ve sonrakiler, insanıyla ciniyle Allah'tan en çok korkan (en müttaki) kişinin kalbi üzere olsa, bu durum, benim mülkiyetimde hiçbir şeyi arttırmaz.

Ey kullarım! Eğer sizden öncekiler ve sonrakiler, insanıyla ciniyle en günahkâr kişinin kalbi üzere olsa, bu durum, benim mülkiyetimde hiçbir şeyi eksiltmez…"[259]

İnsan ise zalimdir, cahildir, çıkarları ve arzuları vardır. Adalet ölçüsü de bu çıkarlar doğrultusunda şekillenir. Yaşadığı dönemin en zeki, ahlaklı ve bilgili insanını göz önünde bulunduralım. Adalet ölçüsünü belirleyecek olsa ne olur? Yaşadığı çağın genel kabullerinden öteye geçemez. Zira o,

257. 45/Câsiye, 18
258. 35/Fâtır, 15
259. Müslim, 2577

tüm varlığı kuşatacak bilgiye sahip değildir. Varacağı en iyi sonuç, yaşadığı dönemin muktedirlerinin çizdiği sınır olacaktır. "Adaletin ölçüsü insana bırakıldığında ne olur?" sorusuna geçmişten bugüne örnekler verelim.

Aristo'dan örnek:

"... İşte bundan dolayı ozanlar, barbarla (Yunan olmayanlarla) köleyi özdeş sayarak, 'Helenlerin barbarları yönetmesi uygundur.' demişlerdir."[260]

"Kimilerinin gerçekten özgür olması için ötekilerin köle olmaları gerekir. Uygar bir halkın kendi kalıtımını sürdürebilmesi için öteki ırkları sömürmesi ve onları tüm insan haklarından yoksun bırakması gerekir."[261]

Roma'da Eğlence

"Romalıların ölümcül, vahşi oyunlara olan ilgileri âdeta bir bağımlılık şeklindeydi. Üstelik çoğu zaman dövüşlere katılım, bu cezaya mahkûm edilmiş kişiler söz konusu olduğu için, zorunlu olmaktaydı. Romalılar, vahşi ve insanlık dışı olan bu dövüş oyunlarını ve dolayısıyla da gladyatörlüğü, ölümün her yerde olduğu, suçluların masum insanlara kılıç çektiği bir dönemde, bu çeşit kişileri eğitmenin en iyi yolu olarak düşünmekteydiler. İyi dövüşen gladyatörler, oyunları izleyenleri eğlendirmekte ve halkın sevgisini kazanmaktaydı.[262] Örneğin, bizzat imparator Claudius'un kendisinin, oyunları izlemekten büyük keyif aldığı söylenmektedir. Claudius, gladyatörler yanlışlıkla bile olsa yere düşerse, derhal boyunlarının kesilmesini emreder ve böylece onların ölürken yüzlerini seyredebilirdi. Üstelik Claudius, oyunları o kadar ciddiye alırdı ki, oyunlar sırasında herhangi bir teknik arıza oluşursa, teknik ekipte görev alan işçilerin de arenada dövüştürülmesini emrederdi.

Domitian, oyunlarda kullanılmak üzere Colosseum'u inşa ettirmiştir. Burada gladyatörler, iki farklı takıma bölünür ve bu iki takım arasındaki kanlı dövüşler heyecanla izlenirdi. İmparator, takımlardan birini tutardı. İzleyiciler arasında imparatorun tuttuğu takımın karşısındaki takıma çok kuvvetli tezahürat yapan olursa, o da arenaya atılırdı. Burada ya canlı

260. Politika, Aristoteles 1/1, s. 8
261. age. 1/3, s. 11
262. Babil Hukukunda Awilum, Muskenum ve Wardum, s. 250

canlı yakılır ya da vahşi hayvanlarla dövüşmeye mahkûm edilirdi. Daha sonraları, Hristiyanlar vahşi hayvanların önüne atılmış ve hunharca katledilmişlerdir."[263]

Roma ve Hammurrabi Kanunlarında Sınıf Farkı

"Hammurrabi Kanunları'nın uygulanışında sınıf ayrımı: Avilum sınıfı özgür ve her hakka sahip üst sınıfı oluşturmaktadır. Muskēnum sınıfı ise Avilum sınıfından düşük ve yarı efendi gibi görülen bir pozisyona sahiptir. Avilum sınıfı saray idaresinin üyelerini ifade ederken, Muskēnum sınıfının resmi bir fonksiyonu olmayan ve idareye sahip olmayan sıradan insanları ifade ettiğini söylemek yanlış olmaz. Wardum sınıfı ise köledir ve hiçbir hakka sahip olmamakla beraber, kaderi, sahibinin iki dudağı arasındadır."[264]

"Avilum, Muskēnum ve Wardum sınıfından insanların arasındaki eşitsizlik Hammurabi Kanunları'nda açıkça görülmektedir. Avilum sınıfından birinin kemiğini kırmak, aynı şekilde kemiğini kırmakla cezalandırılırken, Muskēnum'a yapılan yaralama suçunda, sadece para ile cezalandırılmaktaydı. Aynı suçun köleye işlenmesi durumunda, en fazla fiyatının yarısı veya yerine köle verilmesi gerekiyordu."[265]

"Efendi kölesini kırbaçla ya da değnekle döver ya da onu zincire vurursa ve köle daha sonra ölürse, efendinin herhangi bir cezai sorumluluğu olmazdı. Ancak, köleyi kasten bir sopa ya da taş darbesiyle öldürmüşse ya da onu ipe asmışsa, yüksek bir yerden aşağıya atmışsa, zehirlemişse, vücudunu tırmıkla parçalamışsa, canlı olarak yakmışsa, öldürünceye kadar işkence etmişse, adam öldürmeden dolayı sorumlu tutulurdu.

Şu hususu açıkça belirtmek gerekir ki, Roma hukukunda, köleyi öldürme amacını taşımayan, onu eğitmek, terbiye etmek için yapılan davranışlar cezalandırılmazdı. Fakat bunlar köle tarafından efendisine ya da özgür bir bireye yapıldığında en ağır cezalar ile karşılaşması kaçınılmazdı."[266]

Günümüz açısından düşünülecek olursa vergi sistemi iyi bir örnek olabilir.

---

263. Alison Futrell, Historical Sources in Translation The Roman Games, Blackwell Publishing, Oxford 2006, s. 2 vd.
264. Babil Hukukunda Awilum, Muskenum ve Wardum, s. 220
265. age. s. 220-221
266. Roma Hukukunda Humanıtas İle Maiestas, s. 241

Diyelim siz asgari ücret alan bir işçi veya orta seviye maaş alan bir memursunuz. Aylığınız elinize geçmeden sistem bu paranın vergisini elinizden almaktadır. Yanında çalıştığınız patron her ay birkaç milyon kazanıyor olsa bile yılda bir kez, kendi beyanı esas alınarak vergi ödemektedir. Tabii, gerçek beyanda bulunuyorsa!

2017 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması şu gerçeği göstermiştir: Türkiye'de en zengin %20'lik kesim, gelirin %47,4'ünü elde ederken; en yoksul %20'lik kesim, gelirin %6,3'ünü elde etmektedir.[267]

Bununla da kalmamakta, her yıl milyonlarca kazanan şirketler için, sık sık vergi indirimi yapılmakta, borçları silinmektedir. 2017 yılında meclise verilen bir soru önergesi, hangi şirkete ne kadar vergi indirimi yapıldığını dönemin Başbakan yardımcısı dilinden ortaya koymuştur.

2020 yılında Ticaret Bakanı, Meclise verilen bir soru önergesini cevaplamıştır. Buna göre son on yılda Cengiz İnşaat için 30, Kolin İnşaat için 36, Makyol İnşaat için 24, Kalyon İnşaat için on dokuz ve Limak için on dokuz kez vergi, resim ve harç istisnası uygulanmıştır.[268]

FİRMA ADI	RAPOR TURARI	UZLAŞILAN TUTAR	İNDİRİM YÜZDESİ
Akbank Türk A.Ş.	93.000.000	3.800.000	95,9
Akfen Gayrimenkul Y.O. A.Ş.	20.000.000	395.000	98
Ak Sigorta A.Ş.	250.000.000	8.500.000	96,6
Albayrak Gayrimenkul Y.O. A.Ş.	56.000.000	1.220.000	97,8
Cengiz İnşaat San. Tic. A.Ş.	422.000.000	0	100
Elektromed Elektronik Sanayi	127.000.000	5.850.000	95,4
Emlak Konut Gayrimenkul A.Ş.	335.000.000	950.000	99,7
Exsa Export Mam. A.Ş.	305.000.000	14.500.000	95,2
Güler Sabancı	9.000.000	650.000	92,8
Gün-Er İnşaat Ltd. Şti.	18.000.000	0	100
Suzan Sabancı Dinçer	10.000.000	750.000	92,5
Şişli Florance Nightgale Hastanesi	22.000.000	2.000.000	90,9
Turkcell İletişim A.Ş.	450.000.000	24.000.000	94,7
Türkiye Jokey Kulübü Derneği	162.000.000	8.100.000	95
TUVTÜRK A.Ş.	390.000.000	0	100
TUVTÜRK A.Ş.	377.000.000	0	100
Ünilever Tic. A.Ş.	60.000.000	3.800.000	93,7
TOPLAM	3.106.000.000	74.515.000	97.6

267. bk. Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Asgari Ücretin Vergilendirilmesi, s. 13
268. bk. https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-35064sgc.pdf (E.T. 01.02.2022)

Peki, bu şirketler kimdir? Dünya Bankasının yayınladığı rapora göre dünyada en fazla kamu ihalesi alan şirketler, yukarıda ismi geçen şirketlerdir. Şaka gibi, ama gerçek. Türkiye'de, dahası dünyada en çok kazanan şirketler, en fazla vergi indirimi ve vergi affı alan şirketlerdir.

İşte adalet insana bırakıldığında ortaya çıkan sonuç tam da budur: Mustazafları sömürüp müstekbirleri kayırmak! Ekmekten, cikletten, asgari ücretten vergi alıp, milyonluk şirketlerin vergisini silmek…

İslam Şeriatının Adaleti Gerçekleştirmediği İddiası

İnsanlık tarihi boyunca adalet kavramını inceleyen Prof. Dr. Çetin Yetkin, 'Adalet Hiç Var Olmadı' kitabında İslam'ın da diğer tüm sistemler gibi adaleti gerçekleştirmediğini iddia etmiştir. Önce onun genel anlamda adalete bakışına dair tespitlerini okuyalım:

"Eğer 'adalet' diye bir şey olsaydı insanoğlu bu soruya elbette bir yanıt bulabilirdi, olmadığı içindir ki yanıtlayamıyor. Ne ki, yine de adaletin ne olduğuna hemen herkesin, filozofundan sokaktaki adama kadar herkesin, kendince bir yanıtı var. Ama, birinin 'ak' dediğine ötekisi 'kara' dediği için, ancak tuttuğunuz yana göre bir yanıtınız olabiliyor.

Özetle: 'Adalet Hiç Var Olmadı'da öne sürdüğüm üç sav var:

1- Adalet o denli değişken bir kavramdır ki, bu değişkenlik onu tanımlanamaz bir duruma getirmekte, bu nedenle de bir adalet tanımı düş olmaktadır.

2- Adaleti açıklamak ya da tanımlamak girişiminde bulunanlar bunu ancak hukuk kuralları alanında yapabilirler.

3- Bütün bu açıklama ve tanımlama girişimleri sınıfsal çıkar ve kaygılardan soyutlanamaz."[269]

İslam'a gelince, İslam'ın da adaleti gerçekleştirmediği tezini savunuyor Çetin Yetkin. Önce onun iddialarını konu edecek, sonra cevap vereceğiz.

- **"İslam, adaleti emretmiş ancak onu tanımlamamıştır" iddiası**

"Dolayısıyla adaletin kesin kavramsal tanımlarına rastlanmaz. Kabule göre insanın doğasında adalet ve doğruluk anlayışı bulunmaktadır."[270]

269. Adalet Hiç Var Olmadı, s. 11-36
270. age. s. 90.

İslam'ın adalete bir tanım getirmediği doğrudur. Ancak bunun nedeninin "insan doğasında adalet olduğu" kabulü yanlıştır. Yanlış olmaktan öte vahim bir hatadır. Zira İslam, insan doğasını pek zalim, cahil, bencil, aceleci, kaygılı… kabul etmektedir:

"O'ndan istediğiniz her şeyi size vermiştir. Şayet Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, O'nun nimetlerini saymakla bitiremezsiniz. **Şüphesiz ki insan, çokça zulmeden ve pek nankör bir varlıktır.**"[271]

"… Çünkü o, pek zalim, pek cahildir."[272]

"… Nefislerde bencillik/cimrilik vardır."[273]

"İnsan, aceleden yaratılmıştır. Ayetlerimi size göstereceğim, acele etmeyin!"[274]

"Şüphesiz ki insan, helu' (sabırsız/aceleci, bencil) olarak yaratılmıştır."[275]

İnsana bu nazarla bakan bu dinin, insan doğasında adaleti fıtri kabul etmesi düşünülebilir mi? Hem, bu düşünce hayatın her alanına müdahale eden şeriat düşüncesiyle çelişmez mi? Şayet insan doğası adilse her işinde ona yol gösteren bir şeriatın varlığı nasıl izah edilebilir? İslam adaleti tanımlamamıştır; zira, indirdiği şeriatın adalet olduğunu ve ona uymanın adaletin kendisi olduğunu kabul etmiştir:

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[276]

- **"Kur'ân, köleliği olağan görmüştür" iddiası**

"Ne var ki, Kur'ân'da kölelik kurumu olağan olarak görülmüş bulunuyor. Ayrıca köle, bir Müslüman da olabilir. Ancak hadislerde köleliğe insancıl bir yaklaşım öğütlendiği de görülmektedir… (Bazı hadisler zikrediliyor)…

271. 14/İbrahîm, 34
272. 33/Ahzâb, 72
273. 4/Nisâ, 128
274. 21/Enbiyâ, 37
275. 70/Meâric, 19
276. 6/En'âm, 115

Ancak bu insancıl yaklaşımlara karşın, bu ve izleyen dönemlerde İslam Devleti köleci bir devlet olmuş bulunuyor…"[277]

Bu iddiada başta tarihi gerçeklere aykırılık olmak üzere birçok yanlış vardır. Öncelikle kölelik İslam'a ait bir kurum değil, tarihe ait bir kurumdur. Yakın tarihe kadar da insanlık ailesi köleliği olağan görmüştür. İslam'ın köleliğe bakışı ve köleliği kaldırmak için attığı adımlar iyi bilinmelidir. Ayrıca tarihte "Müslümanların" yanlışları, İslam'a değil Müslümanlara mal edilmelidir. İslam'ın köleliğe yaklaşımıyla ilgili daha önce fıkhi bir metin için kaleme aldığım şu satırları okuyalım:

"Yüce Allah'a hamdolsun, insanlık kölelik müessesini ortadan kaldırmıştır. Zira şer'i naslara ve bu naslarla gözetilen makasıda bakan bir kimse şunu görecektir: Kur'ân ve sünnet bu uygulamayı azaltmak ve kalanı ıslah etmek için ciddi bir çaba sarf etmiştir. Ne üzücü ki bu müesseseyi kaldırmak Müslimlere değil, gayrimüslim topluluklara nasip olmuştur.

Allah Resûlü'nün (sav) geldiği dönemde birden fazla köleleştirme yolu vardı. Bunlar dört sınıfta ele alınabilir:

a. Yol kesmek, baskın vermek ve kaçırılan hür insanları köleleştirmek

b. Borcunu ödeyemeyen insanları borcu karşılığında köleleştirmek

c. Savaş esirlerini köleleştirmek

d. Bir köleden doğmuş olmak

İslam gelir gelmez bu yollardan ilk ikisini iptal etti. Hür insanlara el koyarak veya borcu karşılığında insanları köleleştirmeyi kaldırdı. Böylece köleliğin en yaygın iki kaynağını kurutmuş oldu. Yani yarı yarıya köleliği azaltmış oldu.

Savaş esirlerine gelince; savaş esirlerinin ya iyilik yaparak salıverilmelerini ya fidye karşılığında serbest bırakılmalarını ya da öldürülmelerini emretmiş; köleleştirilmelerine ne lafzen ne de ima yoluyla işaret etmemiştir:

'Kâfirlerle karşılaştığınız zaman, hemen boyunlarını vurun. Onları iyice bozguna uğrattığınızda, (esirlerin) bağını sıkıca bağlayın. Bundan sonra, ister iyilik olarak

277. age. s. 91-92

onları salıverin ister fidye karşılığında bırakın. Savaş ağırlıklarını bırakıp (sona erinceye kadar) böyle davranın. İşte böyle … Şayet Allah dileseydi (onları helak ederek) intikam alabilirdi. Fakat sizi birbirinizle imtihan etmek için (cihadı emretti). Allah, kendi yolunda öldürülenlerin amellerini boşa çıkarmayacaktır.'[278]

Bu ayetin mensuh olup olmadığı ilk dönem âlimleri tarafından tartışılsa da Taberi (rh), ayetin muhkem olduğu ve neshi gerektiren bir delil olmadığı görüşünü tercih eder.[279]

Muhaddislerden Tirmizi (rh) hadis imamlarının görüşünü şöyle aktarır: 'Allah Resûlü'nün ashabı ve onların dışındaki âlimlerin çoğunluğuna göre amel şunun üzerinedir: İmam dilerse esirleri karşılıksız serbest bırakır, dilerse öldürür, dilerse fidye karşılığı hür bırakır.'

'İmran ibni Husayn'dan (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav), Müslimlerden iki kişi karşılığında müşriklerden bir kişiyi serbest bırakmıştır.'[280]

'Bu hadis hasen sahihtir. Ebu Kılabe'nin amcası, Ebu'l Muhelleb'dir. İsmi Abdurrahman ibni Amr'dır. Muaviye ibni Amr olduğu da söylenmektedir. Ebu Kılabe'nin ismi Abdullah ibni Zeyd El-Cermî'dir.

Peygamber'in (sav) ashabının ve sonrakilerin, ilim adamlarının çoğunluğunun uygulaması bu hadise göre olup 'Devlet başkanlarının, esirlerinden dilediğini serbest bırakma, dilediğini öldürme dilediğini de fidye mukabili salıverme hakkı vardır.' derler. Bazı ilim adamları ise öldürülmelerini fidye almaya tercih ederler.

Evzai der ki: 'Kıtal (Muhammed) Suresi'nin 4. ayetinin, Bakara Suresi'nin 191. ayetiyle nesh edilip hükmünün kaldırıldığı bize ulaşan bilgiler arasındadır.'

Aynı şekilde Hennad, İbnu'l Mübarek vasıtasıyla Evzai'den bize hadis rivayet etmiştir.

İshak ibni Mansur diyor ki: 'Ahmed'e, 'Esir alınan kişinin öldürülmesi mi, yoksa fidye alınarak salıverilmesi mi sence daha sevimlidir?' diye soruldu.

278. 47/Muhammed, 4
279. bk. Tefsiru't Taberi, 22/156, Muhammed Suresi, 4. ayetin tefsiri
280. Tirmizi, 1568

Şöyle cevap verdi: 'Fidye vermeye gücü yeterse bunda bir sakınca yoktur, öldürüldüğünde de yine bir sakınca yoktur.' İshak diyor ki: 'Esirlerin kılıçtan geçirilmesi benim hoşuma gider, ama tanınmış biri olursa pek çok kimsenin dikkatini çekmek için gerekenin yapılmasını da severim.' '[281]

Ayetler savaş esirlerini köleleştirme seçeneğini zikretmeyerek, dolaylı yoldan bu seçeneği Müslimlerin gündeminden kaldırmıştır. Yani köleleştirme kaynaklarından birini daha yok saymış, bu kaynaklarından birini daha kurutmaya çalışmıştır.

Köle azat etme yollarını çoğaltmıştır:

Neredeyse şer'i suç kefaretlerinin tamamı arasında köle azat etmek vardır:

'Bir müminin başka bir mümini hatayla olması hariç (kasten) öldürmesi olacak şey değildir. Kim de bir mümini hatayla öldürürse (bunun kefareti) mümin bir köle azat etmek, bağışlamadıkları müddetçe ailesine diyet vermektir. Şayet (hatayla öldürülen) size düşman olan bir kavimden ve müminse (sadece) mümin bir köle azat etmektir. Şayet (hatayla öldürülen) sizinle antlaşmalı bir kavimdense ailesine diyet teslim etmek ve mümin bir köle azat etmektir. Kim de bulamazsa peş peşe (ara vermeden) iki ay oruç tutsun. Bu, Allah'tan bir tevbedir. Allah (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir.'[282]

'(Niyet ve kasıt olmaksızın ağız alışkanlığı olarak yaptığınız) lağv yeminlerinizden ötürü Allah sizi sorumlu tutmaz. Fakat (niyet ve kasıtla kalplerinizde) bağladığınız yeminlerden sizi sorumlu tutar. (Geçerli olan yeminlerinizi bozarsanız) onun kefareti, ailenize yedirdiğiniz orta yollu yiyeceklerle on yoksulu doyurmanız ya da giydirmeniz veya köle azat etmenizdir. Kim de bulamazsa üç gün oruç tutsun. Bu, yemin ettiğinizde (bozduğunuz) yeminlerinizin kefaretidir. Yeminlerinizi koruyunuz! Şükredesiniz diye Allah ayetlerini size açıklıyor.'[283]

'Kadınlarına zıhar yapıp sonra da sözlerinden dönenler, eşleriyle temas etmeden önce bir köle azat etsinler. Bu, size öğüt verilen şeydir. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.'[284]

281. Tirmizi, 1568 No.lu hadis açıklaması
282. 4/Nisâ, 92
283. 5/Mâide, 89
284. 58/Mücadele, 3

Ebu Hureyre'nin (ra) şöyle dediği nakledilmiştir:

'Biz Resûlullah'ın (sav) huzurunda otururken bir adam çıkageldi ve 'Ey Allah'ın Resûlü, ben tükendim, bittim!' dedi.

Peygamber (sav), 'Ne oldu sana?' diye sorunca adam, 'Ben oruçluyken eşimle cinsel ilişkiye girdim!' diye karşılık verdi.

Daha sonra Peygamber (sav) ile aralarında şu konuşma geçti:

'Azat edebileceğin bir köle bulabilir misin?' buyurdu.

'Hayır!' dedi.

'Peki, iki ay hiç ara vermeden oruç tutabilir misin?' buyurdu.

'Hayır!' dedi.

'Altmış yoksulu doyurma imkânın var mı?' buyurdu.

'Hayır!' dedi.

Bundan sonra Resûlullah (sav) bir süre bekledi. Biz de oradayken Peygamber'e (sav) bir sele dolusu hurma getirildi.

Resûlullah (sav), 'Soruyu soran adam nerede?' deyince adam, 'Buradayım.' diyerek ortaya çıktı.

Resûlullah (sav) ona, 'Bunu al ve sadaka olarak dağıt!' buyurdu.

Adam, 'Benden daha fakir olanlara mı, ey Allah'ın Resûlü? Allah'a yemin ederim ki Medine'nin şu iki kara tepesi arasında benim ailemden daha fakir ve yoksul bir aile bulamazsın!' deyince Resûlullah (sav) dişleri görünecek kadar güldü ve ardından, 'İyi öyleyse bunu ailene yedir!' buyurdu.'[285]

Köle azat etmeyi en faziletli amellerden saymıştır:

'Ancak o sarp yokuşa (salih amellere) atılmadı. Sen, sarp yokuşun ne olduğunu nereden bileceksin? O, köle azat etmektir.'[286]

---

285. Buhari, 1936; Müslim, 1111
286. 90/Beled, 11-13

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

'Kim Müslim bir köleyi azat edip hürriyetine kavuşturursa Yüce Allah o köleden bir organa karşılık azat edenin bir organını; hatta onun cinsel organına mükabil, diğerininkini cehennem ateşinden azat edip kurtarır.'[287]

Ebu Musa'dan (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

'Üç kimsenin sevabı iki kere verilir: Ehl-i Kitap'tan bir kimse ki kendi peygamberine iman eder, arkasından Peygamber'e (sav) erişip ona iman eder, ona uyar ve onu tasdik eder. Bu kimse için iki ecir vardır.

Bir köle ki hem Yüce Allah'ın hakkını yerine getirir hem de sahibinin hakkını yerine getirir. Bu kimse için iki ecir vardır.

Bir kimse ki kendisinin bakıp doyurduğu kadın bir kölesi olur da onu güzel bir şekilde bakıp doyurur, sonra eğitir ve eğitimini de güzel bir şekilde yapar, arkasından onu hürriyetine kavuşturup onunla evlenir. Bu kimse için de iki ecir vardır.'[288]

Kölelere, çalışarak kendi hürriyetlerini satın alma hakkı tanımış, köleliğin değişmez bir statü olduğu anlayışını reddetmiştir:

'… Köle ve cariyelerinizden (kölelikten kurtulmak için) mukatebe/anlaşma yapmak isteyen olursa, kendilerinde hayır gördüğünüz kölelerle anlaşma yapın …'[289]

Kölelere haklar vermiş, isteyenin istediği gibi davrandığı bir muameleden onları kurtarmıştır:

O güne kadar iffetsiz kabul edilen kölelerin bir iffeti olduğunu ve kimsenin onları zinaya zorlayamayacağını belirtmiştir.

'… Dünya metaını elde etmek için, iffetini koruyan cariyelerinizi fuhşa zorlamayın …'[290]

287. Buhari, 6715
288. Buhari, 97; Müslim, 154
289. 24/Nûr, 33
290. 24/Nûr, 33

Onların yeme, içme ve çalışma şartlarını garanti altına almıştır:

Ma'rur ibni Süveyt'ten (rh) şöyle nakledilmiştir:

'Ebu Zerr'i görmüştüm. Kendisinin üzerinde bir elbise vardı. Kölesinin üzerinde de aynısı vardı. Kendisine bunun nedenini sordum.

Ebu Zerr, Resûlullah Dönemi'nde bir kimseye kötü söz söylediğini ve annesi nedeniyle o kimseyi ayıpladığını belirtti ve şöyle devam etti: 'Bu kimse de Peygamber'e (sav) gitti ve bunu kendisine bildirdi.

Bunun üzerine Peygamber (sav) bana, 'Sen hâlâ içerisinde cahiliye bulunan bir kimsesin! O (köle) kardeşleriniz, Allah'ın sizin gözetiminize verdiği, hizmetinizi gören kimselerdir. Kimin gözetiminde bir kardeşi olursa yediğinden yedirsin, giydiğinden giydirsin. Yapamayacakları şeylerden onları sorumlu tutmayınız, eğer böyle sorumlu tutmuş iseniz o hâlde kendilerine yardım ediniz.' buyurdu.' dedi.'[291]

Zâzân Ebu Ömer'den (rh) şöyle nakledilmiştir: 'İbni Ömer, bir kölesini çağırmış, derken kölenin sırtında bir iz görmüş ve ona, 'Canını acıttım mı?' demiş.

O da, 'Hayır.' demiş.

İbni Ömer, 'Sen azat oldun.' demiş.

Sonra yerden bir şey (çubuk) almış ve 'Bu azat etmede benim bu değersiz şeyden fazla bir sevabım yoktur, çünkü ben Resûlullah'ın (sav), 'Kim, işlemediği bir suçtan dolayı kölesini döver veya tokatlarsa şüphesiz ki bunun kefareti onu azat etmektir.' dediğini işittim.' demiştir.'[292]

İslam neden köleliği tamamen kaldırmadı?

Bu açıklamalardan sonra aklımıza bir soru takılabilir: İslam neden köleliği yasaklamadı?

Yukarıda aktardığımız bilgileri dikkatle okuyan bir göz şunu görecektir: İslam, köleliği kaldırmak için kademeli bir yol izlemiştir. Önce onun kaynaklarını kurutmuş, sonra var olan köleleri hürriyetine kavuşturmuş, daha sonra da kalan kölelerin haklarını garanti altına alarak köle sahiplerini kölelerden kurtulmaya zorlamıştır.

291. Buhari, 30; Müslim, 1661
292. Müslim, 1657

Ancak Allah Resûlü (sav) ve Raşid Halifelerden (r.anhum) sonra gelen zalim sultanlar ve zorba diktatörler, İslam'ın aydınlık yolundan sapmış; Fars ve Rum özentisi birer krala dönüşmüşlerdir. Bırakın köleliği kaldırmayı, hür insanları köle görecek kadar alçalmışlardır. Emeviler, Arap olmayan Müslimleri açıkça aşağılamış, âdeta onların Müslim olmasından rahatsız olmuşlardır.

Sefih Emevi Valisi Haccac'ın, Allah Resûlü'nün (sav) minberinden sahabeye ve Acemlere (Arap olmayan Müslimlere) bakışını yansıtan şu konuşmaya bakın:

Asım'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir: 'Ben Haccac'ı minber üzerinde şöyle derken işittim: 'Hepiniz gücünüzün yettiğince Allah'a karşı sorumluluk bilinci içerisinde olunuz. Bu konuda hiçbir istisna yoktur. Hepiniz Müslimlerin Emiri Abdulmelik'in sözünü dinleyip ona itaat ediniz. Bu konuda da kimse için ayrıcalık yoktur. Allah'a yemin olsun ki ben insanlara mescidin bir kapısından çıkmalarını emretsem onlar da başka bir kapıdan çıksalar, onların kanları ve malları bana helal olur. Vallahi, ben Mudar Kabilesi'nin malları karşılığında Rabia Kabilesi'nin mallarını alsam, bu benim için helal olur. Beni, Huzeyl'in kölesi Abdullah ibni Mesud hakkında kim mazur sayar? O, kendi okuduğu Kur'ân okuma şeklinin Allah'tan olduğunu iddia ediyor. Vallahi, onun kıraati, bedevi Arapların recez kalıbından başka bir şey değildir. Allah, Peygamber'ine (sav) bu kalıbı indirmemiştir. Şu Acemlerden dolayı beni kim mazur sayar? Onlardan her biri bir taş atıp taş nereye düşerse orada bir olay çıkacağını iddia ediyorlar. Allah'a yemin olsun ki onları geçmiş günler gibi hükümsüz hâle getireceğim.'

Ravi dedi ki: 'Bu söylenenleri A'meş'e söyledim. O da, 'Vallahi, ben de Haccac'dan aynı şekilde bunları işittim.' dedi.' '[293]

A'meş'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir: 'Haccac'ın minber üzerinde şöyle söylediğini işittim: 'Şu Arapların dışındaki insanlar yok mu? Hepsi boyunları vurulmayı hak etmiş kimselerdir. Şayet ben onları öldürmek isteseydim, onları geçip giden gün gibi (yok olmuş bir vaziyette) bırakırdım.'

293. Ebu Davud, 4643

Haccac bu sözüyle Arap olmayan insanları kastediyordu.'[294]

Çöl zihniyetine sahip, bedevilikten kurtulamamış, Allah Resûlü'nün (sav) insanı arındıran ve yücelten terbiyesinden yoksun bu zalimler;has elbette köleliğin kalkması için bir adım atmayacaktı. Allah Resûlü'nün başlattığı ıslah hareketini devam ettirmek şöyle dursun, gerisin geriye cahiliyeye dönecekti; ki, öyle de oldu. Ne yazık ki köleliği kaldırmak zalim saltanatlar nedeniyle Müslimlere nasip olmadı. Allah Resûlü'nün başlattığı ıslah yürüyüşü akamete uğradı. Her ne olursa olsun; insanlığın tarih boyunca yaptığı en hayırlı işlerden biri, hiç şüphesiz köleliğin kaldırılmasıydı. Umuyorum; bir köleden daha aşağı şartlarda çalıştırılan asgari ücretlileri, kaçak göçmen işçileri, çocuk işçileri, organ ve fuhuş mafyası elinde köleleştirilen mazlumları ve sağlık sektörünün denek olarak kullandığı mustazafları… kurtarmak ve bu modern köleliği sonlandırmak İslam ümmetine nasip olur.

Şimdi sorumuza dönelim: İslam, köleliği neden bir seferde kaldırmadı? Bu soruya birkaç açıdan cevap verilebilir:

- Savaş hukuku ve kölelik

Mevdudi kendisine yöneltilen bir soruya şöyle cevap verir: 'Köleliği temelden yasaklamamanın sebebi şudur: İslam bu sistemi; bir savaş düzenini ve şartlarını göz önüne alarak ortadan kaldırmamıştır. Düşmanla savaş tazminatında anlaşma sağlanmadığı ve İslam devletinin de esirlerin karşılıksız serbest bırakılmasını memleket yararına uygun bulmadığı durumlarda, bu kölelik sistemine ihtiyaç duyulur. İstisnai durumları bir tarafa koyarak bakarsanız, 18. asrın sonuna kadar dünyada savaş esirlerini karşılıklı değiştirme sisteminin olmadığını göreceksiniz ve Müslüman devletlerin savaş esirlerini serbest bırakarak kendi esirlerini de serbest bıraktırma imkânına sahip olmadıklarını anlayacaksınız. Şimdi eğer dünyada savaş esirlerini değiştirme diye bir sistem varsa; bu, dinî bir emre göre değil, bilakis herhangi bir milletin her ân göz ardı etmesi mümkün olan bir menfaatin sonucuna göredir. Bugün bize karşı savaşan gaddar bir düşmanımızla böyle bir durumumuz ortaya çıksa, savaş esirlerini değiştirme prensibini reddedip hiçbir şartla bizim esirlerimizi serbest bırakmasa, bizler

294. Ebu Davud, 4644

elimizdeki esirleri serbest bırakabilir miyiz? Artık siz kendiniz düşünün, İslam bizi savaş esirlerini serbest bırakmaya kesinlikle mecbur kılsaydı, bu emir bizim için bir felaket hâlini almaz mıydı? Hangi ulus, kendi askerleri düşman elinde esir kalmaya devam ettiği sürece, elindeki düşman esirlerini serbest bırakmaya tahammül edebilir? Dinî emir gereği, kendi adamları olan elimizdeki esirleri serbest bırakmak zorunda olduğumuzu kesinlikle bilen bir düşman, bizimle savaş esirlerini değiştirme anlaşması yapar mı?'[295]

- Kölelerin ahlaki durumu

İslam gelinceye dek köleler en aşağılık işlerde kullanılır, fuhuş yapmaya zorlanır, gayrimeşru kabul edilen suçlara itilirlerdi. Çoğu en basit ahlaki kuraldan dahi habersiz, hiçbir terbiye görmemiş insanlardı. Şayet kölelik müessesesi kaldırılsa; muhtemelen toplumda ahlaki bir kaos oluşacak, suç patlaması yaşanacaktı. Bu durum bir yönüyle topluma, diğer yönüyle kölelere zarar verecekti. Zira insanlar köleleri toplumsal kaosun müsebbibi görecek ve onları en ağır cezalara çarptıracaktı. Onları toplumun gazabından koruyan bir müessese olsa dahi, toplumun onlardan nefret etmesine engel olunamayacaktı. Bu da amacı ıslah olan İslam dini açısından pek makul bir yol değildi.

- Toplumun köleliğe bakışı

Muhammed Kutub şöyle der: 'İlk olarak şunu zikretmemiz lazım gelir ki, İslam, dünyanın her tarafında köle nizamının makbul olduğu, hiçbir kimsenin onu inkâr ve değiştirme hususunu düşünmediği; aynı zamanda köleliğin, insanlar arasında içtimai ve iktisadi geçer bir değer olduğu bir sırada zuhur etti. Onun için, bu nizamı değiştirmek ve tamamen ortadan kaldırmak şiddetli bir denemeye, alıştırmaya ve uzun bir zamana muhtaç bir işti. Malum olduğu vecih ile şarabın yasaklanması bile uzun senelere ihtiyaç gösterdi. Her ne kadar sosyal görünüşü varsa da, her şeyden önce şarap içme şahsi bir alışkanlıktır. Cahiliyet Devri'nde dahi bazı Araplar içmekten kaçınırlar ve bunda yüksek şahsiyet sahiplerine yakışmayan birtakım kötülüklerin olduğunu görürlerdi. Kölelik ise; şahsi, sosyal ve iktisadi amilleri içine aldığı için fertlerin gönüllerinde ve toplumun yapısında daha

295. Meseleler ve Çözümleri, 2/502-503

derin bir yer tutmakta idi. Yukarıda da söylediğimiz gibi o devirde hiçbir kimse köleliği çirkin bir şey saymıyordu. Hiçbir kimsenin aklından böyle bir tasavvur geçmemişti. Binaenaleyh köleliğin kaldırılması, Peygamber'in hayatını içine alan zamandan daha fazla bir zamana muhtaç idi. Çünkü o, tanzim ve teşri' ile vahyin indiği kısa bir fetretten ibaret idi. Allah yarattığı mahlûkatını daha iyi bilir. Şarabın iptali için ânında tenfiz edilecek bir kanun çıkarmak kâfi olsaydı, o vakit Allah, şarabı birkaç senede kademeli olarak haram etmezdi. Ânında bir tek emirle haram ederdi. Yine köleliğin ilgası için onu lağveden bir emrin çıkarılması kâfi olsaydı, o zaman Allah'ın ilmi mucibince bu emrin tehirine bir sebep kalmazdı!..'[296]

- Kölelerin psikolojik/ruhsal durumu

Muhammed Kutub der ki: 'İkinci olarak, hürriyetin, verilmeyip alınan bir şey olduğunu hatırlamamız lazımdır. Resmî emir çıkarmak suretiyle köleyi hürleştirmek, onu gerçek manada hürleştirmek için yapılan bir iş sayılmaz. Amerika Reisi Cumhurlarından Abraham Lincoln'ün bir kalemde köleyi hürleştirme ameliyesindeki Amerika tecrübesi, söylediklerimize en doğru şahittir. Lincoln'ün kanunla dıştan hürleştirdiği köleler hürriyete tahammül edemediler. Bunlar daha önce olduğu gibi, köle olarak kabul edilmelerini isteyerek eski efendilerine döndüler. Çünkü onlar henüz içten hürleşmiş değillerdi. Bu hadisenin garabetine rağmen ona psikolojik hakikatlerin ışığı altında bakıldığı zaman mesele garip değildir. Hayat bir âdettir. Hayat, insanın içinde yaşadığı şartlardır. Zira, köleye ait duyguları niteleyen, hissî ve ruhi cihazlarını dokuyan (Maddecilik doktirininin davetçileri, 'Duyguları yaratan ancak dış şartlardır.' derler. Biz buna inanmıyoruz. Çünkü bu nazariyede çığırtkan bir mugalata vardır. Orada, var olmak bakımından bu dış şartlara sebkat etmiş ruhi bir teminat veya oluş vardır. Şartlar bu oluşu niteler. Lakin onu yoktan yaratmaz.) oluş, hür kimseye ait oluştan başkadır. Eskilerin zannettiği gibi, kölenin başka bir cins olmasından değil, lakin onun devamlı kölelik gölgesinde gelişen hayati ve ruhi cihazlarını bu şartlarla nitelemiş olmasından dolayı bu böyledir. Binaenaleyh, kölenin

296. İslam Etrafındaki Şüpheler, s. 63-64

itaat cihazları son haddine kadar gelişir, mesuliyet ve ağırlıkları yüklenme cihazları da son haddine kadar gizlenir.

Köle, efendisi emrettiği zaman birçok işleri güzel yapmayı becerir. Bu durumda köle için itaat etmek ve emri yerine getirmekten başka bir şey yoktur. Lakin o, sorumluluğu kendine ait olan hiçbir şeyi güzel yapamaz, en basit bir şey olsa bile. Bu onun cisminin onu yapmaktan âciz olduğu için değil, onun fikrinin, o işi bütün hâllerde anlamaktan aciz olduğundan da değil, lakin onun kişiliğinin ve manevi yapısının kendi mesuliyetlerini yüklenmeğe tahammülü olmadığı içindir. Böylece yapacağı işlerde birtakım mevhum tehlikeler ve hâl çaresi olmayan müşküller görür gibi olur. Böylece o, mevhum tehlikeden kendini kurtarmak için hürriyetten kaçar.

Son zamanlarda Mısır'ın ve Doğu'nun hayatına dikkatlice bakanlar, habis müstemlekeciliğin, garbin hizmetçisi yapmak için şarklıların gönüllerine yerleştirmiş oldukları bu gizli köleliğin tesirini anlayacakları umulur. Yine bu meseleye dikkatle bakanlar, başka bir şeyin tesir ile değil, sadece neticeler ile yüz yüze gelme korkusunun muattal bıraktığı tasarı ve planlarda o gizli kölelik ruhunu görürler. Yine bu kölelik ruhu, planın sorumluluğunu üzerine alması ve işe başlama emrini vermesi için bir İngiliz veya Amerikan… vs. bilirkişi ve mütehassısı getirilinceye kadar, araştırmaları yapılmış olduğu hâlde tatbikine başlanmayan tasarıların gerçekleştirilmesi işinde de görülür.

Yine o kölelik ruhunu baskılarını, memurların üstüne çadır kuran taşlaşmış monoton bir gidişle onların iş üretimini taklid eden o korkunç donukluklarda görmek mümkündür. Zira vazifelilerden hiçbirisi üs makamdaki büyük vazifelinin emrettiklerinden başka bir şey yapmaya muktedir olamaz. Dolayısıyla o vazifeli de kendisinden daha üst mevkidekinin emrine itaat eder. Haddizatında onların bu durumları iş yapmaktan aciz oldukları için değil, onların sorumluluğu yüklenme kabiliyetleri muattal olduğundan dolayı böyledir. Buna mukabil onların itaat cihazları gelişmiştir. Her ne kadar resmen hür iseler de gerçekte köleye benzer bir durum içindedirler.

İşte köleyi, köleleştiren ancak bu ruhi keyfiyettir. Bu aslında tabiat ile dış şartlardan doğmaktadır. Lakin bu, tıpkı ağacın yere uzanan dalı gibi, dış şartlardan kurtulur ve kendi kendine ayakta duran bir şey olur. Sonra

kendine has kökler salar ve aslından müstakil bir hâle gelir. Devletin köleliği ilga eden bir ilânı bu ruhi oluşu yerinden oynatamaz. Belki, şuurları başka bir tarz üzere niteleyen kölenin ruhuna yerleşmiş olan cihazları geliştiren ve zayıflatılmış bozuk bünyesinden mütekâmil bir şahsiyet yapacak olan yeni şartlar vazetmek sureti ile köleyi içten değiştirmek lazımdır.

İşte İslam'ın yaptığı şey budur. İslam ilk önce köleye güzel muamele yapmakla işe başlamıştır. Zira inhiraf etmiş ruhun muvazenesini iade edecek, itibarını kendine yeniden kazandıracak, böyle insani tabiatını ve zati değerini kendine hissettirecek güzel muamele gibi hiçbir şey yoktur. İşte ancak o zaman köle hürriyetin tadını tadar ve ondan zevk alır. Bu suretle hür bırakılmış Amerikan kölelerinin yaptığı gibi hürriyetten kaçmaz.

İslam, köleye iyi muamelede ve insani itibarını kazandırmada, akıllara hayret verecek bir dereceye ulaşmıştır. Bundan önce Kur'ân ayetlerinden ve Peygamber'in hadislerinden bir kısım örnekler vermiştik. Burada da gerçek tatbikatı hususunda başka örnekler serdedeceğiz.

Peygamber, kölelerden bazısı ile efendi Araplardan bazısını birbirine kardeş yapardı. Böylece Bilal ibni Rebâh'ı Hâlid ibni Küveyha El-Has'amiye'ye, kölesi Zeydi amcası Hamza'ya, Harice ibni Zeydi Ebu Bekir'e kardeş yapmıştı. Bu kardeşlik kan bağına benzeyen ve mirasta iştirak derecesine yaklaşan hakiki bir bağ idi.

İslam, bu yüksek insani seviye ile de iktifa etmedi…

Resûlullah, teyzesinin kızı Zeynep binti Cahşı kölesi Zeyd'le evlendirdi. Bilindiği gibi evlenme işi hassaten kadın nazarında hassas bir meseledir. Kadın daha çok mevki bakımından kendinden daha üstün olan birisiyle evlenmeyi tercih eder. Buna mukabil hasep, nesep ve servette kocasının kendinden daha aşağı bir mevkide olmasını reddeder ve bunun kendi seviyesini düşürdüğü ve büyüklüğüne hâlel getirdiği kanısındadır. Lakin Resûlullah bunların hepsinden daha üstün bir mânayı hedef tutuyordu. O hedef, zalim insanların köleyi itmiş olduğu çukurdan alıp Kureyşli efendi Arapların çoğunun seviyesine yükseltmekti.

Fakat bununla da iktifa etmedi… Resûlullah kölesi Zeyd'i, muhacir ve

ensardan İslam büyüklerinin içinde bulunduğu bir orduya kumandan tayin ederek harbe gönderdi. Zeyd şehit olunca, aralarında Peygamber'in iki veziri ve kendinden sonra iki halifesi Ebu Bekir ve Ömer'in bulunduğu ordunun kumandanlığına Zeyd'in oğlu Usame'yi tayin etti. Resûlullah bu davranışıyla köleye yalnız insani eşitliği vermiş olmayıp, hürlere verilen kumandanlık ve reislik yapma hakkını da vermiş oldu. Ve bu hususta şöyle diyecek kadar yükseldi:

'Başı kuru üzüm tanesi gibi simsiyah Habeşli bir köle size amir tayin edilse bile, Yüce Allah'ın kitabını sizin aranızda tatbik ettiği müddetçe onu dinleyin ve itaat edin.'[297]

İşte İslam bu düsturu ile kölelere, devletin bütün makamlarının en yükseğinde vazife görme hakkını tanıdı. En yüksek mertebe de Müslümanlara halifelik yapmaktır. Ömer (ra) hilafeti bırakırken şöyle demişti: 'Eğer Ebu Huzeyfe'nin kölesi Salim sağ olsaydı onu namzet gösterirdim. Bu şekilde Ömer Resûlullah'ın çizmiş olduğu yolun üzerinde yürüyordu. Ömer, kölelere gösterilen saygının parlak misallerinden bir başkasını daha sunar: Bir gün Bilal-i Habeşi (ra) Ömer'e muaraza eder ve bunda hiddetlenir. Ömer, 'Ey Allahım, benim için Bilal'in ve arkadaşlarının hakkından gel.' demekten başka bir yol bulamaz. İşte bu hâl, emrettiği takdirde itaat edilmesi zaruri olan halifenin durumudur.

İslam'ın vermiş olduğu bu örneklerden maksut olan, bu kısmın başında dediğimiz gibi, şahsi yapısını hissetmesi ve hürriyeti istemesi için köleyi kendi kişiliğinde hürleştirmek için hakiki teminat ancak budur.

İslam'ın her vesileyle köle azat etmeyi tavsiye ve teşvik ettiği doğrudur. Haddizatında, hürriyeti elde etmenin ve efendilerin sefasını sürdükleri hakların her biriyle sefalanmanın kendi imkânı dâhilinde olduğunu kölenin anlaması gerekir. İşte bu, köleye alt ruhi terbiyeden bir cüzdür. Böylece onların da hürriyete rağbetleri artar ve hürriyet uğrunda ağır mesuliyetler yüklenmeyi kabullenirler. Kölenin ruhi yapısı bu seviyeye gelince, İslam hürriyeti onlara vermek için koşar. Çünkü onlar artık hürriyeti almaya hak kazanmış ve onu korumaya kadir olmuşlardır.

297. Buhari, 693

İnsanları hürriyet istemeye teşvik eden, onun şartlarını hazırlayan, sonra bizzat kendileri istediği ânda onlara hürriyeti veren nizam ile, işleri yüz üstü bırakan ve imkânsız kılan, iktisadi ve ictimalî ihtilaller koparan, işi yüzler ve binlerce canın telef olmasına kadar vardıran, böylece her şeyi donduran, bundan sonra da hürriyeti isteyenlere, ancak istemeyerek ve mecbur kalarak veren nizam arasında pek büyük farklar vardır.

İslam'ın, içten ve dıştan köleyi hakiki hürriyete kavuşturma hususundaki dikkatli davranışı ve gönüllerde teminatı olmayan bir kanunu çıkarmak suretiyle Lincoln'ün yaptığı gibi iyi niyetle iktifa etmemesi köle meselesindeki en yüce üstünlüklerindendir.'[298]

Köleliğe yaklaşımımız tarihselcilik midir?

Tüm bu açıklamalardan sonra aklımıza şöyle bir soru gelebilir: Şer'i hükümleri 'tarihî şartlar içinde değerlendirmek' bizlerin de karşı çıktığı tarihselci metod değil midir?

Evet, tarihselcilik bizim de karşı çıktığımız muharref bir usuldür.[299] Fakat kölelik ve cariyeliği tarihsel şartları içinde değerlendirmek tarihselcilik değildir. Zira kölelik/cariyelik şer'i bir hüküm değildir; tarihî bir olgudur. Bugün, 'Deve kullanımı geçmişte kaldı, hac ve umre ibadetini uçak/araba ile yapmalıyız.' dediğimizde tarihselci olmuyoruz. Çünkü deveyle hac yapmak, Allah'ın emri olan şer'i bir hüküm değil; tarihin bir döneminde var olan bir vasıtadır. Aynı şekilde cariyelik/kölelik de şer'i bir hüküm değildir. Allah (cc) köle edinmemizi ve insanları köleleştirmeyi emretmemiştir. Kölelik, İslam gelmeden önce var olan tarihî bir olgudur. İslam onu ıslah etmeye ve kademeli olarak azaltmaya gayret emiştir. Hâliyle köleliğe şer'i bir hüküm muamelesi yapmak yanlıştır.

Son olarak Seyyid Kutub'dan (rh) bir alıntı yapmak istiyorum. Kölelikle ilgili yaklaşımı nedeniyle kendisine yönelebilecek eleştirilere şöyle karşılık vermiş ve ne güzel söylemiştir:

'Şu hususun da iyice anlaşılmasını isterim ki ben bu görüşü benimserken Kur'ân'ın hükümlerini ve onu teyit eden vakıa ve hadiselerden kıyas

298. İslam'ın Etrafındaki Şüpheler, s. 66-71
299. Tafsilat için bk. Tevhid Dergisi, S 81, s. 5

yoluyla edindiğim bilgileri inceleyerek bu görüşe varmış bulunuyorum. Yoksa esirlerin köleleştirilmesi hususunun İslam'a sürülmüş kara bir leke ve itham olduğunu kafamdan geçirerek İslam'ı bu ithamdan temizlemek için bazı hükümlerden feragat etmek manasına varmış değilim. Kat'iyen benim ruhumda böyle bir düşüncenin izi yer edemez. Şayet İslam'ın görüşü, köleleştirme meyanında olsaydı elbette ki en hayırlısı bu olacaktı. Zira edep sahibi bir insanın kalkıp da kendisinin Allah'tan daha iyi gördüğünü söylemesi mümkün değildir. Ben Kur'ân'ın hükümleri ve bu hükümlerin ruhu istikametinde hareket ediyorum. Ve bu hükümlerin neticesinde edindiğim bilgiler muvacehesinde yürüyorum.'[300] "[301]

Çetin Yetki'nin "İslam Devleti köleci olmuştur." şeklindeki savı yanlıştır. Zira Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı vb. devletler bir İslam Devleti değil, İslam'a mensup saltanat düzenleridir. Dinlerinin İslam olması, yönetim biçimlerinin İslam olduğu anlamına gelmez. Zira İslam, babadan oğula devreden saltanat modelini cahiliye olarak mahkûm etmiştir. Allah Resûlü (sav), kendisi ve Raşid Hilafet ile Emevilerle başlayan ve günümüze dek süren saltanat ve despot yönetimleri ayırmıştır.

Said'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Sefine (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini rivayet etti: 'Nübüvvetten sonra gelen halifelik otuz senedir. Sonra Allah mülkünü veya mülkü dilediğine verecek ve iş hükümdarlık sistemine geçecektir.'

Sefine daha sonra bana, 'Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin halifelik sürelerini hesapla… Şunu iyi belle: Ebu Bekir'in halifeliği iki senedir, Ömer'inki on, Osman'ınki on iki senedir. Ali de aynı şekilde Allah Resûlü'nün (sav) halifelerindendir.' dedi.

Halifelik sürelerini hesapladık ve otuz sene olarak bulduk. Ben de Sefine'ye -Mervanoğullarını (Emevileri) kast ederek- şöyle dedim: Ama şunlar, Ali'nin halife olmadığını, hilafetin kendilerinde olduğunu iddia ediyorlar.

O da 'Zerkaoğulları denilen Emeviler yalan söylüyorlar. Onlar halifelik değil hükümdarlık yapıyorlar ve hükümdarlığın da en kötüsünü yapıyorlar.' dedi."[302]

300. Fî Zılâl-il Kur'ân, 13/374-375, Muhammed Suresi 4. ayetin tefsiri
301. Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, s. 200, 91 No.lu dipnot
302. Ebu Davud, 4646; Tirmizi, 2226

Nu'man ibni Beşîr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"…Ebu Sa'lebe el-Huşeni geldi ve 'Ey Beşir ibni Sa'd, Allah Resûlü'nün emirler hakkındaki hadisini ezbere biliyor musun?'dedi. Huzeyfe 'Ben onun (bu konudaki) hutbesini ezbere biliyorum.' dedi. Bunun üzerine Ebu Sa'lebe oturdu. Huzeyfe, 'Allah Resûlü, 'Nübüvvet sizin içinizde Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra nübüvvet menheci üzere bir hilafet olup o da Allah'ın dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra ısıran (zalim) bir yönetim olup Allah'ın dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra ise baskıcı/zorba bir yönetim olup Allah'ın dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra ise (tekrar) nübüvvet menheci üzere bir hilafet olacak' dedi' diye söyledi ve sonra sustu.

Hadisin ravilerinden Habib dedi ki: 'Ömer ibni Abdulaziz başa geçtiğinde, ki (Hadisi bana rivayet eden Numan ibni Beşir'in oğlu) Yezid ibni Numan ibni Beşir onun arkadaşlarındandı, bu hadisi ona hatırlatmak için mektup yazdım. Ona müminlerin emirinin yani Ömer'in, ısıran ve baskıcı yönetimlerden sonraki (halife) olduğunu umduğumu söyledim. Mektubum Ömer ibni Abdulaziz'e verilmiş, (okuyunca) sevinmiş ve hoşuna gitmişti.' "[303]

Hâliyle bu dönemde yapılanlar İslam'a nispet edilemez. Kitap ve sünnet, zulüm ve yalan üzere kurulu saltanat yönetimine karşı Müslimlere şu sorumluluğu yükler:

"Sakın zulmedenlere/zalimlere meyletmeyin! Yoksa size ateş dokunur. Allah'ın dışında dostlarınız olmaz, sonra yardım da olunmazsınız."[304]

Nu'man ibni Beşîr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Biz yatsı namazından sonra mescitteyken Allah Resûlü yanımıza çıktı. Bakışlarını semaya doğru kaldırdı sonra indirdi. Hatta biz semada bir şey oldu zannettik. Sonra dedi ki: 'Dikkat edin! Muhakkak ki benden sonra yalan söyleyen ve zulmeden yöneticiler olacaktır. Kim onların yalanlarını doğrular ve zulümlerine destek olursa, o benden değildir ben de ondan değilim. Kim de on-

303. Ahmed, 18406
304. 11/Hûd, 113

ların yalanlarını doğrulamaz ve zulümlerine destek olmazsa, o bendendir ben de ondanım. Dikkat edin! Müslimin kanı onun kefaretidir. Dikkat edin! Subhanallah, Elhamdulillah, Lailaheillallah ve Allah'u Ekber; işte kalıcı salih ameller bunlardır.' "[305]

Müslimler dahi saltanattan berî olmakla mükellefken, saltanat döneminin günahı nasıl İslam'a fatura edilebilir?

- **"İslam toplumu sınıflı bir toplumdur" iddiası**

Yazar, İslam'ın adil olmadığına dair iddiasını şöyle sürdürüyor:

"Kur'ân'da toplumsal sınıflar arasındaki ayrımının Allah'ın buyruğu olduğu belirtilmiştir. Örneğin;

Nahl 71: 'Hak Teâlâ sizi, maişet kazancı hususunda birbirinize üstün kıldı ...'

Nahl 75: 'Başkasının memlûki olan, hiçbir şeye kudreti yetmeyen bir kul ile tarafımızdan güzel bir rızka nail olup gizli ve aşikâr harc eden (hür insan) bir midir?'

En'am 165: 'Sizi yeryüzünde hükümran eden, bazılarınızı bazılarına payece üstün kılarak verdiği ile sizi deneyen O'dur...'

Bu duruma göre, Kur'ân'da da belirtildiği üzere, İslam toplumu, sınıflı bir toplumdur ve sınıflar arasında bir denge vardır. Prof. Dr. İbrahim Canan, adı geçen Hadis Ansiklopedisi'nde bu konuda şu bilgiyi veriyor: Toplumsal sınıflar arası dengenin bozulması, kıyamet belirtisidir. Her ne kadar kıyametin ne zaman olacağını kimse bilemez ve bu ancak Tanrı'nın bilebileceği bir şey ise de belirtileri anlaşılabilir. Bu belirtiler başlıca iki çeşittir:

1. Köle kadınların efendilerini doğurmaları
2. Davar çobanlarının kentlerde köşkler yapmaları.

Birinci durumu, İbni Hacer, kıyamete yakın çocukların analarına efendilerin kölelerine yaptıkları gibi kötü davranmaları olarak yorumlarken, kimileri de köle kadınlardan doğan çocukların devletin en yüksek makamlarına çıkacak olmaları biçiminde anlamaktalardır. İbni Hacer, ayrıca hadisten anlaşılması gerekenin, toplumsal düzenin altüst olması, 'ayak takımı'nın yüksek konumlara gelmesi olduğunu söylemektedir. 'Nebatın yani köylü

305. Ahmed, 18353

Araplar ahalisinin kibarlaşıp şehirlerde köşkler edinmeleri dinin yani İslam'ın getirdiği değerler sisteminin altüst olması demektir.' minvalindeki hadisi, Kurtubî şöyle yorumlamıştır: 'Burada içtimaî ahvalin tebeddül edip değişeceği haber verilmektedir. Bu bilhassa badiyede yaşayanların (köylülerin, göçebelerin) devlet işlerini istila edip, zorla memlekete hâkim olmasıyla gerçekleşir. Bunlar kurdukları hâkimiyet sonucu zenginleşirler ve bütün himmetlerini binalar dikmeye ve bununla övünmeye sarf ederler.' "[306]

Yazar aktardığı bu bölümle; İslam'ın sınıflı bir toplumu meşru gördüğünü, bazı sınıfları bazı sınıflardan üstün tuttuğunu, alt sınıfların üst sınıflara çıkmasını hoş karşılamadığını iddia etmiş, bunun adaletle bağdaşmadığını ileri sürmüştür. Zira kitabın bütününden anlaşıldığı üzere yazar sosyalist düşünceye yakındır; sınıfsız bir toplum ve eşitlikçi bir düzen kurulmadan adaletin asla gerçekleşmeyecek bir düş olduğuna inanmaktadır.[307]

Yazarın iddiasına dayanak kıldığı naslar yanlış yorumlanmıştır. Maddeler halinde özetleyelim:

- Ayetler sınıflı bir yapıyı meşrulaştırmakla ilgili değil, tevhidi anlatan ayetlerdir. İslam'ın tevhid inancını anlatmak için dönemin şartlarından örnekler verilmiştir. Ayetleri yazarın usulüyle değil, bağlamıyla birlikte okuyalım:

"Allah, rızıkta kiminizi kiminize üstün kıldı. (Daha fazla rızık verilerek) üstün kılınanlar, rızıklarını onlarla eşit olmak için kölelerine vermezler. (Böyleyken şirk koşarak) Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?"[308]

"Hiçbir efendi, kölesiyle eşit seviyeye gelmek için malını onunla paylaşmaz. Bu, tüm müşriklerin ikrar edeceği bir hakikattir. Bununla birlikte; Allah'ın (cc) salih insanları temsil eden putlara yetki verdiğine, kâinatta

306. Adalet Hiç Var Olmadı, s. 92-93

307. age. s. 380. Yazar bu konuyla ilgili İslam âlimlerinin adalete yaklaşımı üzerinden düşüncelerini açıklamıştır. Ancak bu açıklamaların geneli iki noktada özetlenebilir:

İslam adalete kavramsal bir tanım getirmemiştir. (age. s. 99)

İslam'da adalet sınıf üstünlüğünü korumak amacıyla kullanılmaktadır. (age. s. 107)

Yukarıda üç madde altında mezkur iddialara cevap verdik. Bazı İslam âlimlerinin adaletle ilgili düşünceleri konusunda konuşmadık. Zira örnek verilen âlimler saltanat döneminde yaşamış ve uzun yıllar süren iç kargaşayı önlemek için saltanatı İslam adına meşrulaştırmışlardır. Saltanata yaklaşımlarını sıhhatli bulmadığımız için, konuya temas etmedik.

308. 16/Nahl, 71

tasarrufta bulunduklarına, gaybı bildiklerine, ruhaniyetlerinden medet umanlara yardım ettiklerine inanıyorlardı. Yani, kölelerini mülklerine ortak kabul etmeyen müşrikler, Allah'ın (cc) salihleri mülküne ve yetkilerine ortak kıldığına inanıyor, Allah'a (cc) yapılması gereken ibadetleri ortaklarına yapıyorlardı. Böylece, Allah'ın (cc) nimetlerini inkâr ediyorlardı.[309] "[310]

"(İlah edindiğiniz putlarla Allah arasındaki farkı anlamanız için) başkasının kölesi olup, hiçbir şeye gücü yetmeyenle; tarafımızdan güzel bir şekilde rızıklandırdığımız ve o rızıktan gizli ve açık bir şekilde harcayan iki kişiyi örnek verdi Allah. (Bu ikisi,) bir olur mu hiç? Allah'a hamd olsun. Bilakis, onların çoğu bilmezler."[311]

"Görmeyen, duymayan, konuşamayan ve hiçbir şeye güç yetirmeyen bir put veya putlaştırılmış kimseyle; gören, duyan, konuşan, Kadir-i Mutlak olan Allah bir olur mu hiç? İnsanların birçoğu bu farkı anlamadığından putları/türbeleri/dinî ve siyasi liderleri Allah'a ortak koşar, Allah'a yapılması gereken ibadetleri onlara yaparlar."[312]

"De ki: 'Şüphesiz ki Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dimdik/güçlü ve hanif olan İbrahim'in dinine. O, müşriklerden değildi.' De ki: 'Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim. O, her şeyin Rabbi iken, Allah'ın dışında bir Rabb arar mıyım hiç? Herkesin kazandığı sadece kendini bağlar. Hiçbir suçlu bir başkasının suçunu yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. Ve O, anlaşmazlığa düştüğünüz konularda (neyin hak ve doğru olduğunu) size haber verecektir.' Sizi yeryüzünün halifeleri yapan O'dur. Size verdiklerinde sizi sınamak için kiminizi kiminize derecelerle üstün kıldı. Şüphesiz ki Rabbin, cezası pek çabuk olandır. Şüphesiz ki O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[313]

Görüldüğü gibi ayetler sınıflar arası farklılığı anlatmak için değil, tevhid inancını o günün insanının hayatından bir örnekle anlatmak için inmiştir.

309. bk. 30/Rûm, 28
310. Tevhid Meali, s. 273, Nahl Suresi, 71. ayetin açıklaması
311. 16/Nahl, 75
312. Tevhid Meali, s. 274, Nahl Suresi, 75. ayetin açıklaması
313. 6/En'âm, 161-165

Ayetler şunu demektedir: Nasıl ki siz kölelerinizi mülkünüze ve yetkilerinize ortak kabul etmiyorsanız, Allah'ın kulları olan insanlar da O'nun (cc) mülk ve yetkilerinde ortak değildir, olamazlar. Kendinize layık ve uygun bulmadığınız bir şeyi nasıl olur da Allah'a layık ve uygun bulur; O'na şirk koşarsınız? Yazar ayetleri ideolojik bir gözlükle okuduğu için, şaşı görmüş ve batıl bir sonuç elde etmiştir. Şöyle ki;

- Sınıf kavramı ilk duyulduğunda olumsuz bir çağrışım yapar. Bunun nedeni; son üç asırdır düşünce ekollerini en fazla etkileyen Marksizm'in "sınıf" kavramına yüklediği olumsuz anlamdır. Sınıf demek sömürü, sınıf demek bir sınıfın başka bir sınıfı ezmesi demektir. Marksizm'e göre sınıf demek, üretim araçlarını tekeline alan sınıfın yasama, yürütme ve yargıyı tekeline alıp toplumu hâkim sınıfın çıkarlarına uygun yönetmesidir…

İslam'ın böyle bir anlayışı kabul etmesi mümkün değildir. Zira o, ezilen sınıfın (mustazaf), egemenleri (müstekbir) alaşağı etmesini istemiştir.

"Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz."[314]

" … Zulmedenler çok yakında nasıl bir inkılapla devrileceklerini bilecekler."[315]

İslam, Yüce Allah'ın rızkı, hikmete binaen farklı seviyelerde dağıttığını; üstünlüğün ise takvayla olduğunu haber vermiştir. Ancak bu üstün olanın üstün olmayana zulmetmesi, onu sömürmesi anlamına gelmemektedir. Bilakis takvayla üstün olan da fasık da şer'i yasalar karşısında eşittir. Her ikisi de şer'i ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmekle mükelleftir. Takvalı olan üstün insanın fasığın elinden tutması, ona yol göstermesi, onun ıslahı için çabalaması zorunludur. Hem, sınıflar arası geçiş mümkündür. Tevbe edip ıslah ettikten sonra bir fasık takvalı olabilir. Sorumluluklarını yerine getirmediği için bir takvalı fasıklaşabilir.

Ekonomik seviyelerin farklı olması da bir sosyalistin anladığı sınıf farkı değildir. Şöyle ki;

"İslam'ın sınıf sistemini mübah görüp görmediğini anlayabilmemiz için önce sınıflar düzeninin ne olduğunu bilmeye ihtiyacımız vardır.

314. 28/Kasas, 5
315. 26/Şuarâ, 227

Mesela; orta çağlarda Avrupa tarihini ele alacak olursak orada soylular ya da eşraf din adamları ve halk sınıflarıyla, biri diğerinden farklı belirtileri olan, sınırları belli, ayrıcalıklı sınıflarla karşılaşırız. Öyle ki insan sadece bir bakışta bu sınıfları birbirinden ayırt etmekte hataya düşmez.

Din adamlarının kendilerini ayrıcalıklı kılan özel kıyafetleri vardı. Bu çağlarda onların büyük hegemonyaları bulunuyordu. Papa'nın krallarla ve imparatorlarla yarışan bir egemenlik yetkisi vardı. Bundan dolayı, Papa, halklar üzerindeki egemenlik yetkilerini kendisinin onlara verdiğini ileri sürmek; krallar ise onun tahakkümünden sıyrılıp kurtularak kendi kendilerine bağımsız olmak istiyorlardı. Aynı şekilde din adamlarının, dindarların kendilerine yaptıkları vakıflardan ve ayrıca insanlara yükledikleri vergilerden oluşan uçsuz bucaksız servetleri vardı. Hatta Kilise'nin bazı zamanlarda eksiksiz orduları dahi bulunurdu.

Soylular sınıfına gelince; bunlar da biri diğerinden şeref payelerini miras alan sınıf idi. Öyle ki bir çocuk dünyaya gelir gelmez doğumu ile birlikte onun soylu olması ve ölünceye kadar soyluluğunun devam etmesi söz konusu olabiliyordu. Bununla birlikte hayatı boyunca yaptığı işlere, bunların bu varsayılan şeref ve soya yakın ya da uzak olduğuna da bakılmazdı.

Bunların ayrıcalıklarına gelince; feodalizm döneminde beylik sınırları içerisinde bulunan 'halk' üzerinde mutlak bir egemenlik hakkına sahip olmaktı. **Yasama, yargı ve yürütme erkleri kendileri idi.** Onların arzu ve eğilimleri halk için geçerli olan yasalardı. Ülke için yasamalarda bulunan parlamento meclisleri onlardan oluşurdu. Onların yasamaları doğal olarak kendilerini korumayı, ayrıcalıklarını muhafaza etmeyi ve bunlara kutsallık niteliği vermeyi hedefliyordu.

Halka gelince; herhangi bir hakkı ve ayrıcalığı bulunmayan, buna karşılık bütün yükümlülük ve görevlerin sırtına yüklendiği, ihmal edilmiş topluluğu ifade ederdi. Halk, zilleti, fakirliği ve köleliği ardı arkasına gelen kuşaklar boyunca miras alıp duruyordu.

Hatta bizlere söylendiği gibi demokrasinin anavatanı olan İngiltere'de resmî bir nitelik olarak 'lordlar meclisi kamarası' diye adlandırılan bir

meclis de vardır. Burada hâlâ servetin parçalanmasını önlemek maksadıyla en büyük oğul dışında bütün erkek ve kızları mirastan mahrum bırakmayı öngören feodalizm döneminden kalma bir yasa da devam etmektedir. Bu da ailelerin sonunun gelmeyip varlıklarını sürdürmeleri ve orta çağlarda feodalistler sınıfında görüldüğü gibi miras olarak devralınan yapı ve kimliğinin sürdürülmesi amacıyla 'aileler'in servetlerinin korunması anlamına gelir.

İşte sınıflar düzeni budur. Temel bir hakikat olarak özeti de şudur: Servete sahip olan sınıf aynı zamanda egemenliğin de sahibidir. Dolaylı ya da dolaysız bir şekilde yasama güçlerine de sahiptir. Böylelikle kendisini koruma ve halkı da egemen sınıfın arzularını memnun etmek üzere birçok hakkından mahrum bir şekilde egemenliğine boyun eğmeye devam ettirme gayesiyle yasamalarda bulunur.

Bunu idrak ettiğimiz takdirde hemen İslam'da da sınıf düzeninin bulunmadığını anlarız. Çünkü onda, her şeyden önce Avrupa'daki soylular sınıfında görüldüğü gibi miras yoluyla alınan ayrıcalıklar yoktur. Doğal olarak özgür bir biat olmadan tahta mirasçı olmayı da prenslerden ve asillerden oluşan 'bir sınıf'ın varlığını da hesabımızın dışında tutarız çünkü bunların hiçbiri İslam'da yoktur. Bunların İslam'da olduğunu söylemek, içki içen veya kumar oynayan ya da faiz alıp veren Müslümanların varlığını söylemekten farklı bir şey değildir. Bununla birlikte hiç kimsenin İslam'ın içkiyi, kumarı ve faizi herhangi bir gün serbest bıraktığını ileri sürmesine de imkân bulunmamaktadır.

İkinci olarak İslam'da servetin birbirlerinden miras olarak alacakları şekilde ve ellerinden çıkmasını önleyecek bir surette belli bir topluluğun elinde korunmasını sağlayacak yasalar da bulunmamaktadır. İslam bunu açıkça hoş görmemiş ve son derece net olarak, 'Ki o mal içinizden zengin olanlar arasında elden ele dolaşan bir şey olmasın.'[316] buyurmuştur. Diğer taraftan ise sürekli bir şekilde servetin dağılmasını ve devamlı olarak yeni oranlarda toplum arasında yeniden dağılımını sağlayacak yasalar koymuştur. Söz konusu yasalar ise sayıca çok kimseye servetin dağılımını sağlayan miras yasalarıdır. Bunun sonucunda servet insanlar arasında dağılmış olur.

---

316. 59/Haşr, 7

Burada tespit etmemiz gereken en önemli husus ise -bundan önceki bölümde değindiğimiz gibi- İslamî yasamanın belli bir sınıfın mülkü olmadığıdır. Hiç kimse İslam devletinde kendi mizacına göre yasa koyma imkânına sahip değildir. Çünkü Allah tarafından indirilmiş olan şeriat herhangi bir kimseye iltimasta bulunmadan ve kimseye de haksızlık etmeden herkese hükmeder. Bundan dolayı da İslam'da sınıfların varlığı kesinlikle ortadan kalkmaktadır. Çünkü sınıfların varlığı yasama ayrıcalığından hiçbir şekilde ayrılmamak üzere sıkı bir şekilde ona bağlıdır. Bu ayrıcalık ortadan kalkıp herhangi bir kimse bir başkasının aleyhine olacak şekilde kendi menfaatini koruyacağı ve kendi lehine bir yasa yapamadığı takdirde sınıflar düzeninden geriye ne kalır?

Bu iki âyet[317] gerek İslam'ın egemenliğinde olsun gerek İslam dışı egemenliklerde olsun bütün yeryüzündeki vakıayı tespit etmekten daha ileriye gitmemektedir: İnsanların mertebeleri de rızıkları da farklı farklıdır. Rusya'yı örnek alalım. Bütün insanlar aynı ücreti mi alıyorlar yoksa onların bir kısmı rızık bakımından diğerine göre daha üstün müdür? Orada onların hepsi mi başkandır, hepsi başkanın yönetimi altında olan yönetilenler midir? Yoksa onların hepsi subay ya da er midir? Yahut onların bir kısmı diğer bir kısmına göre daha üstün derecelerle mi yükselmiştir?

Bu, kaçınılmaz bir durumdur. Ve bu her yerde vakıada görülen bir hakikattir. Ayetler üstünlüğün belli bir sebebi olduğunu açıklamadığı gibi insanları da belli bir sebep ile kayıtlamamaktadır. Ayetler, 'Üstünlük kapitalizmden veya komünizmden ya da İslam'dan dolayıdır.' dememektedir. Yine âyetler, 'Bunun etkileri her zaman yeryüzü kaynaklı ölçeklerle adaletli ya da zalim olur.' da demiyor. Bunların hiçbiri âyetlerde dile getirilmemektedir. Âyetler yalnızca, 'Bu, her yerde vakıada görülen durumdur.' demektedir. Yeryüzünde meydana gelen her bir şey de doğal olarak Allah'ın iradesinin kapsamı içerisindedir. Aksi takdirde komünistler, Yüce Allah'ın nüfuzunun İslam dünyası ile sınırlı olduğuna mı inanmaktadırlar? Onlar da İsrailoğulları'nın gülünç bir akılsızlık ile Allah'ın nüfuzunun Mısır ve Filistin ile

317. 16/Nahl, 71; 43/Zuhruf, 32

sınırlı olduğuna ve yeryüzünün geri kalan kısımlarında meydana gelen olayların Allah'ın nüfuz ve iradesinin dışında olduğuna mı inanırlar?"[318]

Görüldüğü gibi yazar muayyen bir dünya görüşüyle İslam'ı açıklamaya kalkmıştır. Oysa İslam insan tarihiyle yaşıt, Yüce Allah'ın dinidir. Kendine özgü kavramları, kendine özgü bir açıklama tarzı vardır. Onun toplum anlayışı Marksizm'in kavramlarıyla anlaşılamaz…

İslam Şeriatının İnsana Verdiği Haklar

Daha önce okuduğumuz şu satırları hatırlayalım:

Şeriatı istikra metoduyla inceleyen âlimler, onun tüm hükümlerinin beş şeyi korumaya yönelik olduğunu tespit etmişlerdir. Din, nefis/can, nesil/namus, mal ve akıl… İslam'ın koyduğu tüm hükümler ya bu beş esasın faydasına ya da ona gelecek bir zararı defe yöneliktir.

Örneğin Yüce Allah dinin maslahatı tevhidi ve takvayı emretmiş, dine gelecek zarardan korunmak için şirki, masiyeti yasaklamıştır.

Dinin muhafazası için cihadı meşru kılmıştır. Canı korumak için haksız yere insan öldürmeyi yasaklamış, insan öldürenlere kısas cezası uygulamıştır.

Nesli/Namusu korumak için evliliği meşru kılmış, zinayı yasaklamıştır.

Malı korumak için ticareti helal kılmış; mala zarar veren faiz, hırsızlık, karaborsacılık, servetin belli ellerde tekelleşmesini yasaklamıştır.

Aklı korumak için içkiyi ve onun gibi aklı örten maddeleri haram kılmıştır.

Zaruret-i Hamse, yani İslam'ın koruma altına aldığı bu beş esas; şeriatın insana verdiği hakların da temelini oluşturmaktadır. Canı koruyan İslam, insana yaşam hakkı tanımıştır. Her insan, insan olması hasebiyle yaşam hakkına sahiptir ve kimse onun bu hakkını elinden alamaz:

"Bundan dolayı, İsrailoğullarına (şöyle) yazdık: Kim bir nefsi başka bir nefse ya da yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmaksızın öldürürse, bütün insanlığı öldürmüş gibi olur. Kim de (meşru bir sebep olmadığı için öldürmeyi terk ederek) onu ihya ederse, bütün insanlığı ihya etmiş gibi olur. Andolsun ki, resûllerimiz apaçık

318. İslam'ın Etrafındaki Şüpheler, s. 199-124

delillerle onlara geldi. Bundan sonra onların birçoğu, bunun ardından yeryüzünde taşkınlık etmektelerdir."[319]

Ayet önemli iki noktaya dikkat çekmektedir: **İlki,** insanın yaşam hakkı Allah tarafından verilmiştir. Bu hakkı ne zaman kaybedeceğine İslam şeriatı karar verir. Haksız yere bir cana kıyan ve yeryüzünde bozgunculuk yapanlar şeriatın hâkim olduğu beldede bu haktan mahrum olurlar. Bir sonraki ayet de buna işaret eder:

"Allah'a ve Resûl'üne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk yapanların cezası, öldürülmeleri veya asılmaları ya da ellerinin ayaklarının çaprazlama kesilmesi veya yerlerinden sürülmeleridir. Bu (ceza), dünyadaki rezillikleridir. Ahiretteyse onlar için büyük bir azap vardır."[320]

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"La ilahe illallah deyip, benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet eden bir Müslimin kanı üç şey hariç helal olmaz. Bunlar cana can olmak üzere kısas edilmek, evli olduğu hâlde zina etmek ve dininden ayrılıp, mensup olduğu İslam toplumunu terk etmektir."[321]

İkincisi, haksız yere bir insanı öldüren tüm insanlığın canına kastetmiştir. Bu zulmü engellemesi gereken tüm insanlıktır. İslam'da emr-i bi'l ma'ruf bireysel olmaktan ziyade toplumsal bir sorumluluktur. Haksız katle karşı meşru kılınan kısas cezası da tüm insanlığı korumak içindir.

İslam, dini koruma altına almıştır. Bu, aynı zamanda insana bahşedilen "düşünce hürriyeti"nin temelidir. Her insan dilediği dine inanma, dilediği düşünceyi seçme özgürlüğüne sahiptir. İslam şeriatının insana tanıdığı düşünce hürriyetinin iki durumu vardır: İslam'ın devletsiz, Müslimlerin azınlıkta olduğu günümüz şartları gibi ortamlarda İslam yalnızca tebliğ yapar. Kimsenin inanç, tercih ve yaşam tarzına müdahalede bulunmaz. Ancak onları uyarmak ve Allah'a davet vazifesini aksatmaz. İslam'ın devlet olduğu ortamda insanları iki kısma ayırır: İslami yönetimin idaresinde yaşayan müşrikler ve Ehl-i Kitap birinci sınıftır. Bunlar, dinî inançları, mabedleri... İslami

319. 5/Mâide, 32
320. 5/Mâide, 33
321. Buhari, 6878; Müslim, 1676

yönetimin koruması altındadır. Zimmi vatandaşlar olarak İslam beldesinde güven içinde yaşarlar. İslami yönetimin egemenliğinde yaşamayan ikinci sınıf. Bunlar İslam'la savaş hâlinde olanlar ve İslam'la barış içinde yaşayanlar olarak ikiye ayrılır. İslam'a savaş açanlar İslam davetinin topluma ulaşmasına engel olan zorbalardır. İslam, bunlarla savaşır. Fitne kalkıp din yalnızca Allah'a ait olana dek cihad ilan eder. İslam davetiyle toplum arasına engel olmayan ve İslam'a savaş açanlara yardımcı olmayanlar ise, Müslimlerle antlaşmalı, barış içinde yaşayan insanlar/toplumlardır.[322]

İşte bunun gibi… **İslam'ın koruduğu her asıl, aynı zamanda insana verdiği hakların temelidir. İslam'ın insanlara verdiği hakların anlaşılması ve uygulanması için, şeriatın tatbik edilmesi gerekir. Zira İslam'ın insana verdiği haklar; şeriattan bağımsız, türedi haklar değildir. Ancak İslam'ın ahkâmı tatbik edildiğinde şer'i haklar söz konusu olabilir.** Örneğin, İslam insana eğitim hakkı tanımıştır. Her bireyin eğitim alma ve öğrendiklerini toplumla paylaşma hakkı vardır. Ancak bu hakkın söz konusu olması için, eğitim kurumu ve eğiticilerin İslam ahkâmına boyun eğmesi gerekir. Aksi hâlde, bir eğitim olabilir ancak bu İslam'ın bir hak olarak tanıdığı ve teşvik ettiği eğitim hakkı değildir. Zira şeriat bir bütündür, her parçası o bütünün içinde anlamlıdır. Bütünden koparılmış cüz, İslami olarak bir anlam ifade etmez.[323]

İslam'ın insana tanıdığı hakların en toplu halini Veda hutbesinde görüyoruz. Veda hutbesi rivayetleri derlenince şu sonuca ulaşıyoruz:

"Hamd ve şükür Allah'a mahsustur; biz O'na hamdeder, O'ndan yardım talep eder, affımızı O'ndan diler ve O'na yöneliriz. Nefislerimizin şerlerinden, hareket ve fiillerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah kimi doğru yola iletirse, o kimse için (artık) sapıklık olamaz; kimi sapıklığa sevk ederse (artık) o kimse için doğru yola sevk eden kalmamıştır. Allah'tan başka ilâh olmadığına, onun tekliğine ve bir eşinin bulunmadığına şehâdet ederim. Yine şehâdet ederim ki Muhammed onun kulu ve resûlüdür.

Ey Allah'ın kulları! Sizlere Allah'tan korkup çekinmenizi tavsiye ve sizi ona itaatta

322. Şer'i hakların detaylı açıklaması için bk. İslam Hukuk Felsefesi, s. 257-314
323. bk. s. 868, Şeriata Bir Bütün Olarak Yaklaşmamak

bulunmaya teşvik ederim. Bu suretle en iyi ve hayırlı olan bir şey ile (sözlerime) başlamak istiyorum:

O hâlde ey insanlar! Size açıkladığım (şeyleri) dinleyin! Zîra bilmiyorum, bu yıldan sonra bulunduğum bu yerde belki de sizlerle tekrar buluşamayacağım. Ey insanlar! Kanlarınız (hayatınız), mallarınız, haysiyet ve şerefleriniz, Rabbinizle buluşacağınız (güne) kadar, bu mahalde (Mekke), bu ayda (Zi'l hicce) bu günün mukaddes olması gibi mukaddes ve mükerremdir. Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? … Ey Allah'ım, sen şâhit oll

Emânet olarak eli altında bir şey bulunduran kimse, onu kendisine emânet etmiş olan şahsa döndürmelidir.

Gerçekten (artık) Cahiliyye Devri'nde mevcut (ödünçler üzerindeki) riba kaldırılmıştır; şu kadarı var ki (ödünç olarak verdiğiniz) sermayeleriniz sizindir; (bu suretle) ne zulmedecek ve ne de zulmolunacaksınız. Allah (bundan böyle) riba'nın mevcut olmayacağına hükmetti. (Kaldıracağım) ilk ribâ, amcam Abbâs ibni Abd'il Muttalib'in ribâsıdır.

Ve yine Cahiliyye Devri'nin kan davaları kaldırılmıştır; (kaldıracağım) ilk kan davası (yeğenim) Âmir ibni Rebî'a ibn'il Hâris ibni Abd'il Muttalib'in kan davasıdır.

Câhiliyye Devri'nin (Mekke şehri ile ilgili) hükûmet vazifeleri kaldırılmıştır. Ka'be muhafazlığı (Sidâne) ve hacıların su işleri (Sikaaye) vazifesi bundan müstesnadır.

Kasten adam öldürme kısas ile cezalandırılır. Taş ve sopa ile öldürme gibi, şüpheli kasıt hallerinde yüz deve (kan diyeti)dir. Daha fazla (sını isteyen kimse), Cahiliyye Devri insanlarındandır. Dikkat edin! Tebliğ ettim mi?.. Ey Allah'ım, sen şâhit ol!

O hâlde ey insanlar! Zevceleriniz'in sizin üzerinde bir hakkı bulunduğu gibi sizin de onlar üzerinde bir hakkınız vardır: Sizin onlar üzerindeki hakkınız, sizden gayrı başka bir erkeğe döşeğinizi çiğnetmemeleri ve sizin hoşlanmadığınız herhangi bir kimseyi, izninizle olması müstesnâ, evlerinize sokmamalarıdır. Onların çirkin fiil ve hareketlerde bulunmalarına müsaade etmeyin; şayet onlar böyle bir şey yapacak olurlarsa, artık Allah gerçekten size, onları azarlayıp tekdir etmenize ve döşeklerinizi ayırmanıza ve pek ağır olmamak üzere onları dövmenize müsaade etmiştir. Onlar bu fiil ve hareketlerden vazgeçer de size itaat edecek olurlarsa, herkes tarafından mâkul ve iyi bilinen ölçüler dahilinde onların yiyecekleri ve

giyecekleri sizin üzerinizde bir mükellefiyettir. Kadınlara en iyi bir tarzda davranıp muamelede bulununuz; çünkü onlar size sığınmış, himâye ve muhafazanız altına girmiş kimseler(avân)'dir; kendi kendileri için hiçbir (yeterliğe) sahip değildirler ve sizler onları Allah'ın bir emâneti olarak (yanınıza) almış bulunuyorsunuz. Onlara 'Allah'ın adıyla' helâlinden yaklaşın. Kadınlar hususunda Allah'tan korkup çekinin ve onlara karşı en iyi bir tarzda davranıp muâmele edin. Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? … Ey Allah'ım, sen şâhit ol!

Ey insanlar! Mü'minler kardeştirler. Bir kimse için kardeşinin malını (yemek) onun tam rızâsını elde etmedikçe helâl olmaz. Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? … Ey Allah'ım, sen şâhit ol!

Benden sonra küfre sapıp birbirinizi boğazlar hâle gelmeyin. Gerçekte ben size öyle bir şey bırakıyorum ki, ona sıkı sarılır da sebât ederseniz dalâlet ve sapıklığa düşmezsiniz; bu, Allah'ın Kitabı ve O'nun (cc) Nebi'sinin sünnetidir. Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? … Ey Allah'ım, sen şâhit ol!

Ey insanlar! Rabbiniz bir, ceddiniz birdir. Hepiniz Âdem'den türemiş bulunuyorsunuz. Âdem ise topraktan (yaratılmıştır). Allah indinde en mükerrem ve makbûl olanınız, O'ndan korkup çekineninizdir. Bir Arap'ın Arap olmayan üzerinde bir üstünlüğü yoktur; (varsa) bu, takva yönündendir. Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? … Ey Allah'ım, sen şâhit ol!"[324]

Bugün "İslam'da insan hakları" alanında yapılan çalışmalar, bütünden koparılmış parçayı anlatmaktadır. Sahih İslam'ın kendisi baskı ve zulüm altındayken, kimseye bir hak vermesi söz konusu değildir. Bu tür çalışmalar biraz da Batı dünyasında kutsanan insan hakları söylemine[325] yetişme gayretiyle yapılmaktadır. Batı'nın kutsadığı insan hakları söylemi ile İslam şeriatının tanıdığı haklar; kaynak, mahiyet ve amaç olarak birbirinden tamamen farklıdır. Bu farkları şöyle sıralayabiliriz:

- **İslam'ın tanıdığı haklar Allah (cc) tarafından verilmiştir. Hiç kimse bu hakkı insanın elinden alamaz. İnsanı bu haktan mahrum bırakmaya kalkan,**

---

324. İslam Peygamberi, 1/273-276, özetlenerek

325. Batı'da kutsanan insan hakları değil, insan hakları söylemidir. Başka bir ifadeyle Batı'da kutsanan Batılı haklarıdır. Aksi hâlde Batılıların Afganistan, Irak, Vietnam, Afrika… ülkelerinde yaptıkları ve halihazırda yapıyor oldukları, insan haklarından ne kastettiklerini göstermesi açısından yeterlidir.

tağutlaşmış yani haddini aşmıştır. Günümüzde tartışılan insan hakları "yerel veya uluslararası sözleşmelerle tanınmış" haklardır. Veren insandır; istediği zaman geri alma, tanıdığı hakkı iptal etme salahiyyeti vardır.

• İslam'ın tanıdığı haklar bütün insanlar içindir ve "insan" olmaları hasebiyle bu haklara sahiptirler. Bugün konuşulan insan hakları ise, her ne kadar tüm insanlar için geçerli olduğu söylense de yalnızca Batılılar için geçerlidir. Dünyada en büyük insan hakları ihlalleri Batılı devletler eliyle icra edilmektedir. Doğu ve Asya ülkelerinde var olan insan hakları ihlallerinin müsebbibi de yine Batılı devletlerdir. Zira ülkeleri işgal eden, ekonomik çıkarları nedeniyle diktatörlere göz yuman, siyasi oyunlar ve darbelerle Doğu coğrafyasını dizayn eden onlardır. Bu uygulamanın temelinde Batılıların kendilerini insan, kendileri dışındaki toplumları "insanlaşma sürecini tamamlamamış barbarlar" olarak görmesi vardır. Vahşi barbarlar için "insan hakları" fazladır. Onların ihtiyacı olan şey orman kanunları ve kırbaçtır!

• İslam'ın tanıdığı haklar evrenseldir. Belirleyicisi Yüce Allah'tır ve tüm insanlık için kıyamete kadar geçerli haklar belirlenmiştir. Günümüz insan hakları anlayışı ise çok yenidir.[326]

---

326. Batılılar, "insan hakları" söyleminin Batı medeniyetinin ayrılmaz parçası olduğunu göstermek için özel bir çaba gösteriyorlar. Ancak bu, üç açıdan yanlıştır:

Bu beyannameler birer kanun/kesin hüküm değil, yalnızca irade beyanıdır. Tarihin her döneminde vicdanlı bir grup insan, ezilenlerin haklarını savunmaya niyetlenmiştir. Cahiliye Arapları döneminde yapılan Hılfu'l Fudul sözleşmesi bunun örneklerindendir. Batılı filozofların insan hakları söylemi birer felsefi tartışma, irade beyanından başka bir şey değildir.

Geçmiş tarihli sözleşmeler tüm insanlık için değildir. İmtiyazlı zümrelerin haklarını korumaya matuftur. Örneğin 1215 tarihli Magna Carta; kralın yetkilerini sınırlandırmakta, baronların haklarını güvence altına almaktadır. (bk. İnsan Hakları ve İslam, s. 118) Yani, bu tür sözleşmeler bir tağut/müstekbir karşısında başka bir müstekbirin hakkını korumak için yapılmıştır.

İnsan hakları sözleşmelerinde "insandan kastedilen" tüm insanlar değil, belli grup insandır.

"Meselâ, Batı'da evrensel bir kategori olarak insan kavramı çok yenidir. Eksi Yunan'da Yunanlı ile barbar ayrımı, orta çağda Hristiyan ile Hristiyan olmayan ayrımı, Amerika'da siyahlar, Kızılderililer ile beyazlar arasındaki ayrım, bu kültürlerde günümüzde anladığımız şekliyle, evrensel insan kategorisinin olmadığını göstermektedir çünkü bu kültürlerde insan dendiğinde kastedilen ya Yunanlı, ya Hristiyan ya da beyaz Amerikalıdır. Bu kültürlerde kadınların da hukukî şahsiyeti -günümüzdeki mânâsıyla- yoktur. Avrupalılar ise, uzun bir müddet, kolonilerde yaşayan sömürge halklar ile sömürgeci Batılılar arasında bir ayrım yaparak, onları asla kendileri ile eşit ve aynı kategoride olan insanlar görmemişlerdir. Bu nedenle, tarihî insan hakları belgelerinde, insan denildiğinde tüm insanlar yerine belli bir kesim insan (meselâ, sadece erkekler, belli bir devletin vatandaşları, toprak sahipleri, asiller veya beyaz ırk) kastedilir. Batı hukuk söyleminde insan denilince dünyadaki tüm insanların kastedilmesi insan hakları belgelerine ilk defa Birleşmiş Milletler'in

Bugün konuştuğumuz insan hakları söyleminin başlangıcı 1948 BM Evrensel İnsan Hakları beyannamesidir. Daha sonra bu sözleşmeye farklı tarihlerde ekler yapılmış ve bugünkü halini almıştır.[327]

• İslam'ın tanıdığı hakların temel gayesi insanı kula kulluktan ve arzuların esaretinden kurtarmak, yani gerçek özgürlük ve kulluk etmektir. Günümüz insan hakları söyleminin temel amacı ise insanı arzularının esiri kılmaktır.

• İslam'da sorumluluklar/yükümlülükler haklarla bir aradadır. Her insanın hakları olduğu gibi sorumlulukları da vardır. Bu sorumlulukların başında da tebliğ/davet sorumluluğu gelir. İster güçlü ister zayıf olsun; Müslim, insanları uyaran, hakka şahitlik eden, iyiliği emreden, kötülükten alıkoyan bir davetçidir. Gücü nispetinde bu sorumluluğu yerine getirir.[328]

Günümüzde Şeriattan Yüz Çevrilmesinin Nedenleri

Bugün, 21. yüzyılda İslam şeriatını esas alan bir devlet kurulabilir mi, şeriat tatbik edilebilir mi? Bizim bu soruya cevabımız hiç şüphesiz "Evet." olacaktır. Evet, biz İslam şeriatı taraftarıyız; şeriatın çağlar üstü, her çağda uygulanabilecek/uygulanması gereken bir düzen olduğuna inanmaktayız. Zira Allah, şeriatını uygulansın/tatbik edilsin/onunla hükmedilsin diye indirmiştir:

"İnsanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği şekilde hükmedesin diye bu Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Hainlerin savunucusu olma!"[329]

"Resûl yollamamızın tek gayesi, Allah'ın izniyle ona itaat edilsin diyedir..."[330]

"(De ki:) 'O, her şeyi detaylandıran bir Kitab'ı size indirmişken, Allah'tan başka

---

kuruluşundan sonra 20. asrın ikinci yarısında girmiştir diyebiliriz.

Buna mukabil İslam medeniyetinde daha baştan beri eşit bir şekilde hukukî şahsiyet (zimmet) sahibi evrensel insan kategorisi mevcuttur. Kadın-erkek, zenci-beyaz, Müslüman-kâfir, zengin-fakir olduklarına bakılmaksızın âkil ve bâliğ bütün insanlar Allah'ın İlahî hitabına muhatap ve mükellef olup zimmet ve ehliyet sahibidir. Bu yüzden İslam'da evrensel olarak birbirine eşit insanların aynı temel haklara sahip olduğuna dair bir düşüncenin kuramsal zemini mevcuttur." (Kur'ân ve Sünnete Göre Temel İnsan Hakları, s. 24)

327. bk. İslam ve İnsan Hakları, s. 233

328. Modern insan Hakları söyleminin İslami açıdan değerlendirmesi için bk. Küresel Sistem ve Kavramları (Müzakereli Seminerler), Kollektif, ÖZGÜR-DER

329. 4/Nisâ, 105

330. 4/Nisâ, 64

bir hakem mi arayacakmışım?'Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun (Kur'ân'ın), Rabbin tarafından hak olarak indirilmiş olduğunu kesin olarak bilirler. Sakın şüphecilerden olma."[331]

Yüce Allah elçilerini ve kitaplarını kendine itaat edilsin, anlaşmazlıklarda hakem olsun diye indirmiştir. Mensup olduğu nebinin şeriatını ikame etmeyenlerin hiçbir şey üzere olmadıklarını, azgınlık ve küfürleri arttırılmış, imansız insanlar olduklarını haber vermiştir:

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Tevrat, İncil ve Rabbinizden size indirileni (içindekilerle amel edip) ayakta tutmadıkça hiçbir şey üzere değilsiniz.' Andolsun ki Rabbinden sana indirilen (bu Kur'ân), onların birçoğunun azgınlık ve küfürlerini arttıracaktır. Kâfirler topluluğu için üzülme!"[332]

"Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem tayin edip, verdiğin hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ve tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."[333]

Bir bütün olarak şeriatın tatbiki şöyle dursun, tek bir hükmün uygulanmaması dahi şeriat nezdinde bir suçtur:

"Zina yapan kadın ve erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız, onlara Allah'ın dinini/yasasını uygularken, o ikisine acıyacağınız tutmasın. Onların cezasına müminlerden bir topluluk şahitlik etsin."[334]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hırsızlık yapan, Mahzûmoğullarına mensup kadının durumu dolayısıyla Kureyşliler tasaya düştüler.

'Bu kadın hakkında Allah Resûlü ile kim konuşabilir?' dediler.

Kendi aralarında, 'Buna Allah Resûlü'nün çok sevdiği Usame ibni Zeyd'in dışında kim cesaret edebilir ki?' dediler.

Böylece Usame onunla konuştu.

---

331. 6/En'âm, 114
332. 5/Mâide, 68
333. 4/Nisâ, 65
334. 24/Nûr, 2

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), ‘Allah’ın hadlerinden bir had hakkında mı aracılık ediyorsun?’ **dedi. Sonra kalkıp bir hutbe verdi ve şöyle dedi:** ‘Sizden öncekileri helake götüren yalnızca şu olmuştur: Aralarında şerefli kabul ettikleri kimse hırsızlık yaptı mı ona ilişmezlerdi, fakat zayıf kabul ettikleri birisi hırsızlık yaptı mı ona had uygularlardı. Allah’a yemin ederim ki eğer Muhammed’in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı onun dahi elini keserdim.’ ”[335]

Allah’a, Resûl’üne ve Kitab’a inandığını iddia ettiği hâlde şeriatı uygulamaya yanaşmayanlar, Kur’ân’da en ağır ifadelerle kınanır. Onların imanının zandan ibaret olduğu, dinlerinde aldandıkları, imansız kâfirler, fasıklar, zalimler olduğu belirtilmiştir:

“Sana indirilene (Kur’ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister.”[336]

“Kendilerine Kitap’tan pay verilenlerin (hâlini) görmedin mi? Aralarında hükmetsin diye Allah’ın Kitabı’na çağrılıyorlar da sonra onlardan bir grup yüz çevirir hâlde (bu çağrıya) sırt dönüyor. (Sapkınlıklarının nedeni:) ‘Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacak.’ demelerindendir. (Allah adına bilmeden) uydurdukları bu iftira, dinleri konusunda kendilerini aldattı.”[337]

“ ‘Allah’a ve Resûl’e iman ve itaat ettik.’ derler. Sonra onlardan bir grup (bu sözlerinin) ardından yüz çevirir. Bunlar mümin değillerdir. Aralarında hükmetmesi için Allah’a ve Resûl’üne çağrıldıklarında (bir de bakarsın ki) bunlardan bir grup yüz çevirmiş. Şayet hak onların lehineyse koşarak gelir, (hükme) boyun eğerler. Onların kalplerinde hastalık mı var? Yoksa şüpheye mi düştüler? Ya da Allah’ın ve Resûl’ünün onlara haksızlık yapacağından mı korkuyorlar? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, bunlar zalimlerin ta kendileridir.”[338]

Tüm bu açık naslara rağmen, bugün yeryüzünde şeriata teslim olmuş, onu tatbik eden bir düzen yoktur. Kendini İslam’a nispet edenler de dahil olmak

335. Buhari, 3475; Müslim, 1688
336. 4/Nisâ, 60
337. 3/Âl-i İmran, 23-24
338. 24/Nûr, 47-50

üzere, şeriattan yüz çevirmenin birçok nedeni vardır. Bunlardan bir kısmı İslam'a mensup toplumların muharref din anlayışından, bir kısmı şeriatın yanlış tanınmasından, bir kısmı da küresel tuğyanın şeriatsızlaştırma projesinden kaynaklanır. Bu bölümde elimizden geldiğince sebepler üzerinde durmaya gayret edeceğiz. Çaba bizden başarı Allah'tandır.

- **Şeriata Bir Bütün Olarak Yaklaşmamak**

Şeriattan yüz çevirmenin bir nedeni, parçacı yaklaşımdır. Ona parçacı yaklaşanlar, onu anlamakta zorlanmakta ve hükümlerini idrak edememektedir. Özellikle İslam'a karşı kin ve düşmanlıkla yanıp tutuşan odaklar, şeriatı gündeme getirdiklerinde onun bir parçasını gündeme getirmektedir. Bambaşka bir dünyanın içinden şeriatın cüzi hükümlerine bakan için, cüzi hüküm anlaşılmamakta, hatta zulüm gibi görülebilmektedir.

Miras Meselesi

Örnek olması açısından miras meselesini ele alacağız. Bilindiği gibi Allah (cc) **genel anlamda** erkeğe iki, kadına bir pay vermiştir:

"Allah, evlatlarınız hakkında erkeklere, kız çocuklarının payının iki mislini vermenizi tavsiye eder…"[339]

Mirasa dair okuduğumuz hüküm, hayatın her alanını kuşatan İslam şeriatının cüzi bir hükmüdür. Onu bütünün içinde anlamakla bütünden ayrı müstakil bir hüküm olarak anlamak arasında ciddi farklılıklar vardır. Parçaya bakıldığında şeriatın kadına zulmettiği, onu ikinci sınıf insan olarak gördüğü ve miras hakkını gasbettiği düşünülür (hâşâ). Kötü niyetli insanlar, ısrarla bir noktanın altını çizerler ve şöyle derler: "İslam şeriatı kadını insan/birey kabul etmez. Tüm hükümlerinde onu ikinci sınıf kabul eder. Mirasta kadına verdiği yarım pay da bu anlayışın bir yansımasıdır." Allah'ın yardımıyla deriz ki:

– İslam nezdinde yaratılış itibarıyla, şer'i sorumluluklar açısından ve şeriat kanunları karşısında tüm insanlar eşittir:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında

339. 4/Nisâ, 11

en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[340]

"Rabbleri onların (duasına) icabet etti (ve dedi ki): 'Sizden erkek olsun, kadın olsun amel yapanların amelini zayi etmeyeceğim. Siz birbirinizdensiniz. Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, benim yolumda eziyet gören, savaşan ve öldürülen kimselerin günahlarını örteceğim ve onları altından ırmaklar akan cennetlere sokacağım. (Bu mükâfat, yaptıklarına karşılık) Allah katından bir sevaptır. Allah, yanında sevabın en güzeli olandır.' "[341]

"(Kimin hak ya da batıl üzere olduğu, kimin cennete ya da cehenneme gideceği) ne sizin ne de Ehl-i Kitab'ın temennileriyle olacak iştir. (Bunu belirleyecek olan şudur:) Kim bir kötülük yaparsa onunla cezalandırılır. Ve kendisi için Allah'ın dışında ne bir dost ne de bir yardımcı bulur. Erkek ve kadınlardan kim mümin olarak salih ameller yaparsa bunlar, cennete girerler ve kıl kadar da olsa zulme uğramazlar."[342]

– Kadının erkeğin yarısı kadar miras aldığı yanlıştır.[343] İslami miras hukukunda kadının miras hakkının üç farklı sureti vardır:

Kadının erkekle eşit pay aldığı

Kadının erkekten fazla pay aldığı

Kadının erkeğin yarısı kadar pay aldığı

Hâliyle; kadının erkeğin yarısı kadar miras aldığı iddiası bilinçli veya bilinçsiz yaygınlaştırılan bir yalandır. Miras hukukunu düzenleyen tek bir ayetin, ilk satırını alıp diğer ayetleri, dahası aynı ayetin diğer fıkralarını ihmal ederek sonuca ulaşmaktır. Bektaşi'nin "namaza yaklaşmayın" fıkrasını alıp namazı terk etmesini andırmaktadır.

Örneğin;

Bir kişinin mirasının; kızına, babasına ve annesine kaldığı durum:

" … Şayet kız çocuk tek ise mirasın yarısı onundur … "[344]

340. 49/Hucurât, 13
341. 3/Âl-i İmran, 195
342. 4/Nisâ, 123-124
343. bk. Mevsûatu'l Beyâni'l İslam, 1/224 vd.
344. 4/Nisâ, 11

Kız çocuk, mirasın yarısını alır; kalan yarıyı nene ile dede aralarında bölüşür. Buna göre kız çocuk, dedenin iki katını alır.

"... Miras bırakanın çocuğu bulunuyorsa ebeveynin her biri mirastan altıda bir pay alır..."[345]

Anne ve babanın her biri altıda bir pay alır. Yani kadın ve erkek eşit pay alır.

Bir kişinin mirasının; eşine, kızına ve erkek kardeşine kaldığı durum:

"... Çocuklarınız varsa vasiyetiniz yerine getirildikten ve borçlarınız ödendikten sonra geriye kalanın sekizde biri kadınlarınıza aittir..."[346]

Sekiz parçaya bölünen mirastan bir payı eş alır, yarısını yani dört payı kız çocuk alır, erkek kardeş kalan üç payı alır. Bu durumda kız çocuk amcadan fazla pay alır.[347]

İslam'ın kendine özgü bir miras nizamı vardır. Bazen kadın erkekle eşit, bazen fazla, bazen de erkeğin yarısı kadar pay alır. **İslam'ın bu düzeninin kadınlık ve erkeklikle ilgisi yoktur. Şayet öyle olsa kadın her hâlükârda erkekten az alırdı!** Öyleyse soralım, İslam miras düzeninde okuduğumuz farklılığın nedeni nedir?

Paylarda görülen farklılığın hikmeti[348]

Miras paylarında gördüğümüz farklılığın kadınlık ve erkeklikle bir ilgisi yoktur. Hayatın her alanını düzenleyen kuşatıcı şeriat, ahkâmını düzenlerken gözettiği bir gaye/hikmet vardır. Miras hukunda üç asli gayeden söz edilebilir:

– Yakınlık derecesi: Yaratan Allah'tır ve hangi akrabanın diğerine daha yakın olduğuna O (cc) hükmeder. Miras paylarında belirleyici unsur, işte bu yakınlıktır. Ebeveyn ve çocuklar arasındaki pay farkına işaret için şöyle der:

"... Babalarınız ve evlatlarınız! Hangisinin fayda olarak size daha yakın olduğunu bilemezsiniz..."[349]

345. 4/Nisâ, 11
346. 4/Nisâ, 12
347. Konuya dair onlarca örnek için bk. Tefnîdu'ş Şubuhât Havle Mîrâsi'l Mer'e, s. 49-61
348. bk. Mîrâsu'l Mer'e ve Kadîyyetu'l Musâvât, s. 4 vd.
349. 4/Nisâ, 11

– Hayatı imar edenle hayattan çekilen farkı: Paylar bir bütün olarak incelendiğinde hayatı karşılayan yeni nesillere, hayattan çekilmeye hazırlanan eski nesle oranla daha fazla pay verildiği görülür. Ki insanın hayata karşı sorumluluklarından biri de hayatı imar etmektir:

"Semud'a da kardeşleri Salih'i (gönderdik). Demişti ki: 'Ey kavmim! Allah'a ibadet/kulluk edin! Sizin O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahınız yoktur. **Sizi yerden (topraktan) yaratan ve orayı imar edip, orada ömür süresiniz diye (sizi var eden) O'dur.** (Öyleyse) O'ndan bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Şüphesiz ki Rabbim, (kullarına en yakın olan) Karib ve (dualara ve isteklere icabet eden) Mucîb'dir.' "[350]

– Mali yükümlülükler: Şeriat, tüm hayatı kuşatan bir düzendir. Onun kadına ve erkeğe yüklediği farklı mali sorumluluklar vardır. Mali sorumluluğu fazla olana mirastan fazla pay vermiş, mali sorumluluğu daha az olana daha az pay vermiştir.

Örneğin;

Evlilik masrafları erkeğin sorumluluğundadır:

"Kadınlara mehirlerini gönül hoşluğuyla verin. (Bununla beraber mehirlerinden) bir kısmını size bağışlarlarsa afiyetle yiyin."[351]

Evlendikten sonra evin nafakası erkeğin sorumluluğundadır:

"Allah'ın bir kısmını (erkekleri) diğer bir kısmına (kadınlara) üstün kılması ve mallarından harcamaları nedeniyle erkekler, kadınlar üzerinde idare edicidir ... "[352]

Boşanma olursa gebelik süresi ve çocuk emzirme süresince kadının nafakası erkeğe aittir:

"(Boşamış olduğunuz eşlerinizi) imkânınız dâhilinde, oturduğunuz yerde iskân edin. Onları dara düşürmek için zarar vermeyin. Şayet hamile iseler, doğum yapıncaya kadar onlara nafaka verin. Sizin için (çocuğunuzu) emzirirlerse, onlara ücretlerini ödeyin. İşlerinizi aranızda güzellikle (karşılıklı danışarak) istişare edin. Şayet (ücret konusunda) güçlükle karşılaşır (anlaşamazsanız), başka bir kadın, baba için

350. 11/Hûd, 61
351. 4/Nisâ, 4
352. 4/Nisâ, 34

çocuğu emzirsin. Bolluk içinde olan, nafakayı bolluk imkânına göre versin. Kimin rızkı daraltılmışsa, Allah'ın kendisine verdiğinden nafaka versin. Allah, hiçbir nefse ona verdiğinden fazlasını yüklemez. Allah, zorluktan sonra kolaylık kılacaktır."[353]

Anne ve baba zor durumdaysa onların nafakasını karşılamak erkeğe aittir:

"Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmemeniz ve anne babaya iyilik etmenizin (gerekliliğine) hükmetti. Onlardan biri ya da her ikisi senin yanında yaşlanırsa, onlara 'öf' bile deme! Onları azarlama ve onlara değerli bir söz söyle. Merhamet duygusuyla onlara karşı mütevazı ol. (Onları sevgi ve merhamet kanatlarının altına al) ve de ki: 'Rabbim! Beni büyütüp yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et.' Rabbiniz nefislerinizde olanı en iyi bilendir. Şayet salih kimseler olursanız hiç şüphesiz ki (Allah), O'na çokça yönelenleri bağışlayandır. Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, malı saçıp savurma. (Çünkü) saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."[354]

İslami bir yönetimde Allah yolunda cihad seferberliği, erkeğin sorumluluğundadır. İslami bir düzende seferberlik için bireysel hazırlık şer'an teşvik edilmiştir:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve (cihad için tahsis edilmiş) besili atlar hazırlayın. Onunla Allah düşmanlarını, kendi düşmanlarınızı ve sizin bilmediğiniz Allah'ın bildiği (gizli düşmanlarınızı) korkutursunuz. Allah yolunda infak ettiğiniz her ne varsa, size eksiksiz ödenir ve siz zulme de uğramazsınız."[355]

Ebu Mesud El-Ensârî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir kimse yularından tuttuğu devesini getirdi ve 'Bu, Allahın yolu içindir.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü de (sav) ona, 'Buna karşılık Kıyamet Günü sana hepsi de yularlanmış yedi yüz deve vardır.' **buyurdu."**[356]

353. 65/Talak, 6-7
354. 17/İsrâ, 23-27
355. 8/Enfâl, 60
356. Müslim, 1892

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim Allah'ın dini yeryüzüne hâkim olsun diye malından çifter çifter infak ederse cennet bekçileri, cennetin kapılarından, 'Ey falan kişi gel buradan gir (cennete)' diye seslenirler.

Bunun üzerine Ebu Bekir, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bir kimse bütün kapılardan çağrılabilir mi?' diye sordu.

Allah Resûlü de (sav), 'Senin onlardan olacağını ümid ederim.' dedi."[357]

Zeyd ibni Hâlid'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim Allah yolunda cihad edecek bir mücahidi teçhiz ederse, o da cihad etmiş olur. Kim de Allah yolunda cihad eden bir mücahidin bıraktığı işleri için hayırlı halef olursa, o da cihad etmiş olur."[358]

İslam düzeninde erkeğin mali sorumluluğu daha fazladır. Hayatı imar eden çocuklar arasından erkeğe daha fazla pay verilmiştir. **İslam'da adalet demek eşitlik demek değildir. İslam'da adalet şeriata uymaktır. Şeriat da herkese hakkını vermeyi adalet kabul etmiş ve hakları Yüce Allah düzenlemiştir.** Bizler eşitlik adı altında yirmi yaşındaki çocuğumuzla iki yaşındaki çocuğumuza aynı gıdayı ve kıyafeti vermeyiz. Zira yirmi yaşındakinin biyolojik ihtiyaçları ile iki yaşındakinin biyolojik ihtiyaçları farklıdır. Birini doyuran öbürünü zehirleyebilir! İslam şeriatı da bir düzen kurmuş, kadına ve erkeğe farklı roller yüklemiş, sonra her birine bu düzene uygun şekilde mirastan pay vermiştir.

İslam miras hukukunun diğer hukuklarla karşılaştırılmasına dair bir uyarı:

İslam miras hukukunu inceleyen eserler genelde onu beşeri hukukla karşılaştırıyorlar. Çoğu yazar, İslam'ın miras hukukunun diğer sistemlere nispetle çok ileride olduğunu söylüyor; diğer sistemler kadını yok sayarken İslam'ın kadına mirastan pay verdiğine dikkat çekiyor. Bu karşılaştırma

357. Nesai, 3184
358. Buhari, 2843; Müslim, 1895

şayet şunun için yapılıyorsa anlamlıdır: İslam şeriatı geldiği çağın ürünü, tarihsel bir şeriat değildir. Şayet geldiği çağın ürünü olsa, o dönemin genel kabullerine uygun hükümler vazederdi. Bilakis o, Yüce Allah'ın yasasıdır ve çağının ötesinde, tüm insanlığa hitap eden bir şeriattır. Şeriatın bu yönünü açığa çıkarmak için yapılan karşılaştırma, faydalıdır.

Ancak kadına mirastan hiç hak vermeyen şeriatlar karşısında İslam'ın kadına pay verdiği, bu nedenle İslam şeriatının daha faziletli olduğunu ispat için yapılan klasik ve yaygın karşılaştırma hatalıdır. Zira bu karşılaştırma zımnen "daha fazla pay verenin daha faziletli olduğu" savına içkindir. Bu zımni kabule göre; İslam'dan daha fazla pay veren yasalar, İslam'dan daha faziletli olmak durumundadır. Örneğin bugün Türkiye, Fransa ve Almanya yasaları, mutlak olarak kadınla erkeği mirasta eşitlemekte, İslam'ın kadına verdiği paydan daha fazlasını vermektedir…

Elbette mezkur karşılaştırmayı yapanların böyle bir niyeti veya ortaya çıkan dolaylı sonucu kabul etmesi söz konusu değildir. Zaten bir görüşün dolaylı sonucu, kişi kabul etmedikçe onun görüşü kabul edilmez.[359]

Miras hukuku değişebilir mi?

İslam miras hukukunu diğer hukuk sistemleriyle karşılaştıranların içine düştüğü bir diğer yanlış; miras hukukunu değiştirme talepleridir. Şöyle bir anlayışları vardır: İslam kadını yok sayan bir ortamda kadına yarım pay vermiştir. Bu, o gün için bir devrimdir. İslam o dönemde ancak bu kadarını gerçekleştirebilmiştir. Bugün biz İslam'ın başlattığı ıslah çabasını ilerletmeli, kadınla erkeği eşitlemeliyiz.

Bu yaklaşım birçok açıdan yanlıştır. Şöyle ki;

Nihai bir hükme bağlamadan bir vakıayı ıslah etmek ile onu nihai bir hükme bağlayarak ıslah etmek birbirinden farklıdır. Örneğin İslam, nihai bir hükme bağlamaksızın köleliği ıslah etmiş, nihai kararı insanlığa bırakmıştır. Buna dair, geçen sayfalarda açıklamada bulunduk. Ancak miras meselesini hükme bağlayarak ıslah etmiş, son sözü söylemiştir. Örneğin konu hakkında yalnızca şu ayet olsaydı, belki bazı muasır ilim adamlarının yaklaşımının anlamı olurdu:

359. Mezhebin lazımı mezhep değildir. (bk. Mecmûu'l Fetâvâ, 20/217)

"Ebeveyn ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarında erkekler için bir pay vardır. Ebeveyn ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarında kadınlar için de bir pay vardır. (Miras olarak kalandan) az veya çok (Allah tarafından) belirlenmiş bir paydır."[360]

"Az veya çok" ifadesinden böyle bir sonuç çıkarmak ilginç, ilginç olduğu kadar rahatsız edicidir. Şayet Yüce Allah, "Az veya çok verin." dese ve konu hakkında nihai hükmünü zikretmese, okuduğumuz pasajın anlamı olurdu. Ne ki **aşağıda okuyacağız**; Yüce Allah dünyada nihai hükmünü vermekle yetinmemiş ahiret ahkâmını dahi hükme bağlamıştır.

Yüce Allah miras paylarını "**farz**" olarak hükme bağlamıştır:

" … (Bu paylar) Allah tarafından farz olarak belirlenmiştir. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[361]

Ayette yer alan "feridaten" lafzı açıkça farziyet/kesinlik/vucubiyet ifade etmesine rağmen, bazıları "pay" diye çevirmeyi tercih etmiştir.

Görüldüğü gibi Yüce Allah, "az veya çok" ifadesini nihai hükme bağlamıştır. Şunu da düşünmek gerekir: Bugün kim, "az veya çok" ifadesini hükme bağlayacaktır? Örneğin biri çıkıp, "Eşit pay verelim." dedi. Bir diğeri, "Kadına pozitif ayrımcılık yapmalıyız." dedi. Bir başkası, "Erkeğe pozitif ayrımcılık yapmalıyız." dedi… Neye göre "az veya çok" belirlenecek. Ülkenin kırsal kesiminde bugün dahi, kadına hiç pay vermeyelim diyen veya yarıdan az verelim diyenler çıkacaktır…

Allah'ın (cc) kesin, nihai, sadra şifa ve şeriatın genel hükümleriyle uyumlu paylaştırması varken, hangi akılla yeni bir düzenlemeye gidilecektir? Ve gerçekten Kur'âni bir hükmün izafileştirilmesi kadının lehine mi olacaktır, aleyhine mi? Mesela Pakistan, Hindistan, Suud, Sudan vb. ülkelerde izafileştirilen miras hukuku, kadına faydalı mı olacaktır? Yaşadığı çağı değerlendirmekten aciz insanın paylaşımı, adaleti sağlayacak mıdır? Kur'ân ahkâmını izafileştirmeye yönelik bu girişimler, insanların vahiyle bağını güçlendirmemiş; kötü amellerini Kur'ân ile gerekçelendiren insanlar meydana getirmiştir. Zira izafileşmiş bir kitap sınırsız/hudutsuz bir ki-

360. 4/Nisâ, 7
361. 4/Nisâ, 11

taptır, isteyen istediğini ona söyletebilir. Bu da Kur'ân'ı inkâra denk bir bozgunculuktur.[362]

Miras hukukunun ahiret boyutu dahi hükme bağlanmıştır:

"Bu (miras hükümleri) Allah'ın sınırlarıdır. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. Bu büyük bir kazançtır/başarıdır. Kim de Allah'a ve Resûl'üne isyan eder ve O'nun sınırlarını çiğnerse, onu içinde ebedî kalacağı ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azap vardır."[363]

Yukarıda okuduğumuz anlayış doğrultusunda miras paylarını yeniden düzenlediğimizi hayal edelim. Bu yeni düzenleme içinde Nisâ Suresi'nin 13. ve 14. ayetlerini okuyabilecek miyiz? Şayet evetse, biz kendi paylaştırmamız için "Bu, Allah'ın sınırlarıdır." demiş olmayacak mıyız? Ya üleştirmemiz Allah'ın rızasına uygun değilse ne olacaktır? Allah'a iftira mı etmiş olacağız?

Farz edelim bir insan; Allah'ın paylaştırmasına rağmen bizim yaptığımız paylaşımı reddetti, karşı çıktı. Ona Nisâ Suresi'nin 14. ayetini okuyup, kendimizi Allah ve Resûl'ü yerine, adamı da cehenneme mi koyacağız?

Kanaatimce aklı başında bir insan, bu soruların hiçbirine "evet" demez. Bu sorulara -ve daha fazlasına- evet demeye cesareti olmayan insan, hangi cesaretle Allah'ın paylaştırmasını değiştirmeyi teklif eder?

Yüce Allah paylarla ilgili akıl yürütecek olanların önünü kapatmıştır:

" … Babalarınız ve evlatlarınız! Hangisinin fayda olarak size daha yakın olduğunu bilemezsiniz … "[364]

İnsana kalsa belki ebeveyni evlattan, kız çocuğu erkekten daha yakın kabul edecek, oranları ters yüz edecektir. Ancak Allah, bunu insanın bilemeyeceğini açıkça ortaya koymuştur.

Oranların değiştirilmesi ayetin indiği gün de talep edilmiştir. İslam bu taleplere olumlu cevap vermemiş, insanları teslimiyete davet etmiştir:

362. Tarihselcilikle ilgili açıklama için bk. s. 916, Tarihselcilik
363. 4/Nisâ, 13-14
364. 4/Nisâ, 11

Mücâhid'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ümmü Seleme, 'Erkekler savaşıyor, kadınlar savaşmıyor. Bununla beraber biz kadınlar mirastan da yarım hisse alıyoruz.' dedi (ve erkeklerin kadınlara üstün olduğuna vurgu yaptı). Bu söz üzerine Yüce Allah şu ayeti indirdi: 'Allah'ın bir kısmınızı diğer bir kısmınıza üstün kıldığı şeyleri temenni etmeyin.' Mücâhid dedi ki: 'Allah, Ümmü Seleme hakkında, 'Şüphesiz ki teslim olan erkekler ve teslim olan kadınlar… ' şeklinde başlayan Ahzâb Suresi'nin 35. ayetini indirdi. Ümmü Seleme, Mekke'den Medine'ye tek başına hicret eden ilk kadındır.' "[365]

Katâde'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Cahiliye ehli ne kadına ne de çocuğa bir şey miras bırakmazdı. Mirası yalnızca çalışan, (kavmine) fayda veren ve (onları) savunabilen kimselere pay ediyorlardı. Ne zaman ki (Allah) kadına ve çocuğa paylarını verip erkeğe iki kadının payını kıldı, kadınlar, 'Keşke bizim mirastaki payımız erkeklerin payı gibi yapılsa.' dediler. Erkekler ise 'Biz, miras konusunda kadınlara üstün kılındığımız gibi ahirette de iyiliklerin (karşılığı) konusunda kadınlara üstün kılınacağımızı umuyoruz.' dediler. Bunun üzerine Allah, 'Erkeklere kazandıklarından bir pay, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır.' ayetini indirdi. (Yani) 'Kadına da erkeğinki gibi iyiliğinin on misli karşılığı verilir.' dedi."[366]

İşte bu talepler üzerine aynı sureden şu ayetler indi:

"Allah'ın bir kısmınızı diğer bir kısmınıza üstün kıldığı şeyleri temenni etmeyin. Erkeklere kazandıklarından bir pay, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'tan fazlını isteyin. Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilendir. Anne, baba ve yakın akrabanın geride bıraktıklarından her biri için mirasçılar kıldık. Yemininiz (ya da anlaşmalarınızın) bağladığı kimselere paylarını verin. Şüphesiz ki Allah, her şeye şahit olandır."[367]

Demek ki İslam toplumu rivayetlerde okuduğumuz değişime hazırdı. Ancak Allah ve Resûl'ü bu talebe icabet etmedi. Toplumu Yüce Allah'ın

---

365. Tirmizi, 3022
366. Mevsûâtu't Tefsîri'l Me'sûr, 6/313, 17721 No.lu rivayet
367. 4/Nisâ, 32-33

fazlı ve ihsanından rızaya davet etti. Acaba bugünün insanı miras oranlarını değiştirdiğinde, okuduğumuz ayetlerin muhatabı olmayacak mı? Ümmü Seleme'yi Allah'ın bahşettiğine razı olmaya davet eden ayet, bugünün insanına hitap etmiyor mu?

Sonuç olarak; İslam şeriatı bir bütündür. Onu ancak kendi bütünlüğü içinde anlayabiliriz. Parçacı yaklaşım, onu yanlış anlamaya, dolayısıyla ya onu tahrife ya da ondan yüz çevirmeye neden olur. Bugünün insanına "şeriatı anlatamayız" gerekçesiyle, şer'i hükümleri izafileştirmek, çağın anlayışına uydurmaya çabalamak, insanların İslam'ı benimsemesine sebep olmaz. Yüce Allah'ın nihai hükmü olarak çoğunluk, şeriata değil, hevaya ve zanna tabi olur:

"Şayet yeryüzündeki çoğunluğa uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar, sadece zanna uyarlar ve yalnızca tahminle iş yaparlar."[368]

" … Onlar, yalnızca zanna ve nefislerinin arzusuna uyarlar. Oysa andolsun ki onlara, Rabblerinden hidayet gelmiştir."[369]

İnsanlara İslam'ı şirin göstermek için girişilen çaba, yalnızca kişinin kendi dinine zarar verir. İnsanları kazanmak için şeriatla oynamanın neye mal olduğunu görmek isteyen, Pavlus'un Hristiyanlığa yaptığına baksın… Evet, Pavlus şeriatı budayarak birçok insanı kazandı ama Hristiyanlığı zayi etti.[370]

• Şeriatı Hadlere İndirgemek

Şeriattan yüz çevirmenin nedenlerinden biri; İslam şeriatının hadlere indirgenmesidir. İslam düşmanları özel bir çabayla İslam ile hadleri ilişkilendirmekte, neredeyse şeriat deyince hadler hatırlansın diye uğraşmaktadır. Maalesef, şeriatın hakikatini bilmeyen cahiller de şeriatı hadlerden ibaret zannetmektedir. Sürekli asan, kesen, öldüren, taşlayan, kırbaçlayan… bir şeriat insanlara ürkütücü/itici gelmektedir.

Evet, hadler şeriatın ayrılmaz parçasıdır. Ancak İslam, hadler uygulansın diye değil, hadlerin uygulanmadığı selamet/esenlik toplumları inşa etmek

368. 6/En'âm, 116
369. 53/Necm, 23
370. bk. Elçilerin İşleri 15/19-20

için gelmiştir. Şimdi, örnek bir had üzerinden, hadlerin şeriattaki yerini inceleyeceğiz. Örneğimiz hırsızlık haddi. İslam şeriatı hırsızlıkla ilgili şöyle der:

“Hırsız erkek ve kadının, işledikleri (kötülüğün) karşılığı ve Allah’tan bir ceza olarak ellerini kesin. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm’dir. Kim de zulmünden sonra tevbe eder ve (hatasını) düzeltirse şüphesiz ki Allah, onun tevbesini kabul eder. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm’dir.”[371]

Okuduğumuz ayet, hırsızlığa dair şeriattaki son noktadır. Bu noktaya gelinceye dek İslam şeriatının aldığı onlarca tedbir vardır. Hırsızlık cezasına gelinceye dek şeriatın aldığı tedbirler, onun mükemmelliğini, kuşatıcılığını, İlahi iradenin yansıması olduğunu gösterir. Beraberce bakalım.

– İslam şeriatı Allah’a ve ahirete imanı kalplere yerleştirerek, insanı yasaların korkusundan çok daha yüksek bir ufka taşımıştır. Her gün tekrar eden ibadetler ve sürekli tilavet edilen vahiyle insana takvayı, nefsin izzetini korumayı, iyi bir insan olmayı, kalbi arındırmayı, öz nefsine saygılı olmayı öğretmiştir. Böylece kanundan ziyade Allah’a duyulan sevgi ve saygı, ahiret nimetleri ve iyi bir insan olma hedefiyle onu kötülüklerden korumuştur.

Bu terbiye metoduyla İslam şeriatı, başarılı olmuştur. İnsanlar Allah korkusuyla haramlardan uzak durmuş, nefsine yenik düşenler kendi elleriyle kendilerini kanuna teslim etmişlerdir. Çoğu zaman suçluyu, şeriat polisleri yakalamamış; suçlular bizzat gelip teslim olmuşlardır. Çalışmamızın geçen sayfalarında aktardığımız üç örneği tekrar hatırlayalım:

Abdullah ibni Amr ibni Âs’tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Mekke’den Medine’ye esir kaçıran Mersed ibni Ebi Mersed isminde bir sahabi ve Mekke cahiliyesinde bu sahabinin dostu olan, Anak isminde fahişe bir kadın vardı. Mersed, Mekke’de bir esire, kendisini kaçıracağına dair söz vermişti. Mersed devamını şöyle anlatmaktadır: ‘Mehtaplı bir

371. 5/Mâide, 38-39

gecede Mekke duvarlarından bir duvarın dibine geldim. Anak da gelip duvarın dibindeki gölgemi görünce beni gölgemden tanıdı.

Dedi ki: 'Ey Mersed, sen misin?'

Ben, 'Evet.' dedim.

Dedi ki: 'Hoş geldin, buyur bu gece bizde kal.'

Ben de dedim ki: 'Ey Anak, Allah zinayı haram kıldı.'

Bunun üzerine Anak, 'Ey oba halkı, bu adam esirlerinizi kaçırıyor!' diye bağırdı.

Ardından sekiz kişi peşime düştü. Handeme yoluna doğru kaçmaya başladım. Sonunda bir kaya yarığına (veya mağaraya) girdim, onlar da gelerek benim başımın ucunda dikildiler. Hatta orada ihtiyaç giderdiler, idrarları başımın üstüne aktı. Fakat Allah (cc), onların beni görmelerini engelledi. Dönüp gittiler. Ben de adamıma döndüm ve onu yüklendim, kendisi biraz ağırdı. İzhir denilen yere kadar onu götürdüm ve orada zincirlerini çözdüm. Onu taşıyordum ve beni çok yormuştu. Sonunda Medine'ye vardım.

Resûlullah'a (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Anak ile evlenebilir miyim?' dedim.

Allah Resûlü (sav), sustu ve şu ayet inene kadar bana hiç cevap vermedi: 'Zinakâr erkek, yalnızca zinakâr bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenir. Zinakâr kadını da yalnızca zinakâr veya müşrik erkek nikâhına alır.'[372]

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'O kadınla evlenme.' **dedi."**[373] [374]

Sahabi Mersed, insan kaçakçısıdır. O (ra) Mekke'de esir olan Müslimleri Medine'ye kaçıran tarihin gördüğü en şerefli kaçakçıdır. Mekke'ye gizlice girdiği bir seferinde eski dostu Anak ile karşılaşır. Aralarındaki tutkunun derecesini Anak'ın onu gölgesinden tanımasından anlayabiliriz. Anak, Mersed'i zinaya davet eder. Cevap bellidir: "Ey Anak, Allah zinayı haram kıldı!" Bunun üzerine Anak, Mersed'i ihbar eder, ne ki Allah (cc) onu korur.

372. 24/Nûr, 3
373. Tirmizi, 3177
374. Ayrıca bk. Ebu Davud, 2051; Nesai, 3228

Mersed'in (ra) Anak'ı reddedişinin tek sebebi imandır. Zira o (ra) Anak'a öyle vurgundur ki; kendisini ihbar etmesine rağmen, onunla evlenmek için Allah Resûlü'nden (sav) izin istemiştir. Buna rağmen o (ra) gecenin karanlığında, gözlerden uzakta ve hiçbir kanuni yaptırım olmamasına rağmen, korunabilmiş ve şeriata bağlılığını sürdürmüştür.

Yüce Allah'a iman bağıyla bağlı olan insanlar; gözlerden ırak bir suç işleseler dahi, kendi ayaklarıyla şeriata gelmiş, teslim olmuşlardır. Zira onlar için yakalanmak veya yakalanmamak değildir mesele… Allah indinde kirlenmiş olmak, O'nun yanında değerini kaybetmek, gözden düşmüş olmaktır tüm mesele…

Bureyde ibni Eslem'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Eslem kabilesine mensup Mâiz ibni Mâlik, Nebi'ye (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben nefsime zulmedip zina ettim. Senin, beni bu günahtan temizlemeni istiyorum' dedi.

Allah Resûlü (sav) onu geri çevirdi.

Ertesi gün olunca yine geldi ve tekrar, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben zina ettim.' dedi.

Allah Resûlü (sav) onu ikinci kez geri çevirdi ve onun kavmine bir adam yollayıp, 'Onun aklında yadırgadığınız bir bozukluk biliyor musunuz?' diye sordurdu.

Onlar, 'Biz onu ancak aklı başında, kendi görüşümüze göre iyilerimizden biri olarak tanırız.' dediler.

Mâiz, Allah Resûlü'ne (sav) üçüncü kez geldiğinde yine onun kabilesine bir haberci yollayıp kendisini sordurdu.

Onlar da, 'Ne kendinde bir kusur vardır, ne de aklında.' diye haber gönderdiler.

Nihayet dördüncü kez geldiğinde onun için bir çukur kazdırdı. Sonra da emredince recmedildi.

Daha sonraları Câmidli bir kadın gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben zina ettim, beni temizle.' dedi.

Allah Resûlü (sav) onu geri çevirdi.

Ertesi gün gelince, 'Ey Allah'ın Resûlü! Beni niçin geri çeviriyorsun? Galiba beni, Mâiz'i çevirdiğin gibi geri çevireceksin! Vallahi ben hamileyim!' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Eğer sen kendi aleyhine suçu kabullenip (bu sözünden dönmek) istemiyorsan haydi doğuruncaya kadar git (buradan)!' dedi.

Nihayet kadın doğurunca bir bez parçası içinde çocuğu getirip, 'İşte çocuğu doğurdum.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Git, sütten kesinceye kadar onu emzir.' buyurdu.

Çocuğu sütten kesince onu elinde bir ekmek parçasıyla getirip, 'Ey Allah'ın Nebisi! Ben bu çocuğu memeden kestim, (ekmeği göstererek) ve yemek yemeye de başladı.' dedi.

Bunun üzerine, Allah Resûlü (sav), çocuğu Müslimlerden birine verdi ve emretti, kadın için göğsüne kadar bir çukur kazıldı. Cemaate de emir verince kadını taşladılar. Hâlid ibni Velid bir taşla gelerek başına taş atınca kan Hâlid'in yüzüne sıçradı.

Hâlid de ona küfür edince Allah Resûlü (sav), 'Yavaş ol, ey Hâlid! Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki, bu kadın öyle bir tevbe etti ki onu bir vergi toplayıcısı yapsaydı mutlaka mağfiret olunurdu.' buyurdu.

Sonra kadının (defin için hazırlanmasını) emrederek cenaze namazını kıldırdı ve nihayet kadın defnedildi."[375]

Kimsenin bilmediği bir suçu işleyen bir insanı, iman dışında hangi güç şeriat karşısına çıkarabilir? İman dışında hangi güç işlediği suçla kaybettiği değeri canını vererek kazanmaya sevk edebilir?

Yüce Allah'ın varlığı, birliği isimleri ve sıfatlarına inanan insan, seküler hukukçuların anlayamayacağı bir ahlak geliştirir.

375. Müslim, 1695

"Ömer (ra) süt satan insanların süte su karıştırdığını ve insanları aldattıklarını öğrenince, 'Bundan sonra hiç kimse sütlere su karıştırmayacak!' diye emir vermişti.

O, şehri teftiş ettiği bir gece, ilginç bir diyaloğa şahit olmuştu. Süt satan evlerin birinde evin annesi genç kızına, 'Kızım, şu süt kovalarını getir de sütlerin içine su karıştıralım.' der.

Genç kız, 'Anneciğim, sen Ömer'in bugün, 'Hiç kimse bundan sonra sütlere su karıştırmasın!' talimatını duymadın mı?' der.

Annesi, 'Duydum… Fakat şu ân biz, Ömer'in bizi görmediği bir yerdeyiz. (Ömer nereden bilecek ki süte su karıştırdığımızı?)' der.

Bunun üzerine genç kız, annesine şöyle cevap verir: 'Hayır! Vallahi anneciğim, ben insanların içinde Ömer'e itaat edip insanların görmediği yerlerde Ömer'e isyan edecek değilim.' "[376]

İslam şeriatı, insanı birkaç yıl eğitip kendi hâline terk etmez. İslami eğitim hayat boyu devam eder. İbadetlerle, sürekli tilavet edilen vahiyle, iletişim araçlarıyla, mescidde (cuma, bayram, vakit namazları gibi) toplantılarla… sürekli kendisine tabi olanları eğitir. Bu eğitimin ana hedefi Allah'a kulluk etmektir. Yani emredilenleri yapıp (hadlere sebep olan) yasaklardan sakınmak.

– Sonra İslam insanı çalışmaya teşvik eder. Emeğiyle geçinen insanları her fırsatta över.

Mikdâm'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hiç kimse kendi el emeği ile kazanıp yediğinden daha hayırlı bir şey yememiştir. Allah'ın Nebisi Davud da (as) kendi el emeğinden yerdi."[377]

– Emeksiz geçinme yollarını kapatır, en sıradan işi dahi emeksiz geçinmeye üstün tutar.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki, bir kimsenin, urganını alıp

376. Sıfatu's Safve, 1/409-410
377. Buhari, 2072

bununla sırtında odun taşıması, bir kimseye gidip bir şeyler dilenmesinden -o kimse ister versin ister vermesin- daha hayırlıdır."[378]

– Bilindiği gibi hırsızlığın altında emeksiz kazanç ahlakı vardır. İslam emeksiz kazanç anlayışını olumsuzlayarak, hırsızlığa giden yollardan birini kapatmıştır.

Enes ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ensar'dan bir adam Nebi'ye (sav) geldi bir şeyler dilendi.

Bunun üzerine Nebi (sav) ona, 'Evinde hiçbir şeyin yok mu?' dedi.

Adam, 'Hayır hiçbir şeyim yok, bir çulum var sadece. Bir kısmını sergi bir kısmını da üzerimize örtü yapıyoruz. Bir de su içtiğimiz bir bardak var, onunla da su içiyoruz.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Onları bana getir.' deyince adam onları getirdi.

Allah Resûlü (sav) onları eline aldı ve 'Bunları kim satın alır?' dedi.

Bir adam, 'Ben onları bir dirheme alırım.' dedi.

Allah Resûlü (sav) iki üç sefer, 'Kim bir dirhemden fazla verir?' buyurdu. Bir başka kimse, 'Onları ben iki dirheme alırım.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) eşyaları o adama verdi.

İki dirhemi de alıp Ensari'ye vererek şöyle dedi: 'Bu dirhemlerden birine yiyecek al ve ailene bırak, diğer dirhemle de bir balta al ve bana getir.'

Ensari baltayı alıp getirince Allah Resûlü (sav) ona eliyle bir sap taktı ve Ensari'ye şöyle dedi: 'Git, odun topla ve sat, seni on beş gün görmeyeceğim.'

Adam gidip odun toplayıp sattı. On beş gün sonra on dirhem kazanmış olarak geldi. O paranın bir kısmına elbise, bir kısmına da yiyecek aldı.

Allah Resûlü (sav), 'Bu iş senin için, Kıyamet Günü'nde yüzünde dilencilik lekesiyle gelmenden hayırlıdır. Dilenmek ancak şu üç kişi için caiz olabilir: şiddetli fakirlik çeken, çok ağır bir borç yükü altında bulunan, diyet borcunu ödemek üzere kan parası yüklenen kimse.' dedi."[379]

378. Buhari, 1470; Müslim, 1042
379. Ebu Davud, 1641; Tirmizi, 1218; Nesai, 4520

– İşsizliği ortadan kaldırmış, tüm insanlara çalışma imkânı sunmuştur. Hırsızlığın nedenlerinden biri işsizliktir. İslam, işsizliği ortadan kaldırmak için, hazine arazilerini topluma açmıştır. Hiçbir şey yapmayanın boş toprakları ekerek tarım yapmasının önünü açmıştır.

Aişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Kim sahipsiz bir araziyi imar ederse o kimse söz konusu arazide, diğerlerinden daha çok hak sahibi olur.'

Urve (ra), 'Ömer, hilafeti sırasında bu şekilde hüküm vermiştir.' demiştir."[380]

– Kazanç/Alışveriş ilişkilerinde doğruluğa teşvik etmiş, aldatmayı yasaklamıştır.

Hakîm ibni Hizâm'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkça -veya ayrılıncaya dek- muhayyerdir. Satım akdinde doğru söylerlerse, (açıklamaları gereken şeyleri) açıklarlarsa yaptıkları satım bereketli olur. Şayet (açıklamaları gereken şeyleri) gizlerler ve yalan söylerlerse yaptıkları satımın bereketi gider."[381]

Ebû Saîd'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dürüst ve güvenilir tüccar; nebiler, sıddıklar ve şehitlerle beraberdir."[382]

– Malın belli ellerde toplanmasını, sermaye birikimini yasaklamış, mali sömürünün önünü kapatmıştır.

"Allah'ın (fethedilen) beldelerden Resûl'üne (ihsan ettiği) fey; Allah'a, Resûl'üne, yakın akrabaya, yetimlere, miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. Tâ ki (ganimet malları) sizden zengin olanların elinde dolanıp duran (ve kendisiyle fakirlere sürekli üstünlük sağladıkları bir sermaye üstünlüğüne) dönüşmesin ... "[383]

380. Buhari, 2335
381. Buhari, 2079; Müslim, 1532
382. Tirmizi, 1209
383. 59/Haşr, 7

"Faiz yiyenler, şeytanın dokunduğu (cin çarpmış) kimse gibi (kabirlerinden) kalkarlar. (Bu ceza:) 'Alışveriş de faiz gibidir.' demeleri nedeniyledir. Oysa Allah alışverişi helal, faizi ise haram kılmıştır. Kendisine Rabbinin (faize dair) öğüdü gelip de bu işe son verenin, (faizi bıraktıktan sonra) geriye kalan malı/önceki kazançları onundur. Ve onun durumu (hakkında verilecek hüküm) Allah'adır. Kim de faizli işleme geri dönerse bunlar ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[384]

Ma'mer ibni Abdullah'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim, karaborsacılık yaparsa o kimse günahkârdır."[385]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim ihtikâr (ilerde pahalı olması için bir malı depolamak) yaparak onunla Müslimlere fiyat arttırmak isterse, o kimse günahkârdır."[386]

Faiz, karaborsa, piyasanın manipüle edilmesi gibi sebeplerle sermaye belli ellerde biriktiğinde, sınıflar arasında sosyal uçurum oluşur. Sermayeyi biriktirenler birden bin kazanırken, bu sınıfın dışında kalanlar çok zor kazanır. Üst sınıfların yaşam tarzları onları öfkelendirir. Onlar gibi yaşayabilmek için çalmaya başlarlar. İslam, bu hükümleriyle hırsızlığın sebeplerinden birini daha ortadan kaldırmıştır.

– Suça/Hırsızlığa giden tüm yolları kapatır.

Örneğin yapılan çalışmalarda madde/alkol kullanımıyla başta hırsızlık olmak üzere birçok suç arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.[387]

İslam, aklı örten alkol ve bu kapsamda olan maddeleri haram kılmıştır. Böylece suça giden yollardan birini kapamıştır.

"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytanın pis işlerindendir.

384. 2/Bakara, 275
385. Müslim, 1605
386. Ahmed, 8617
387. bk. Madde kullanımı ve suç ilişkisi: Kesitsel bir Araştırma, Tıp Araştırmaları Dergisi 2009, 7 (2), 87-94; İHH İnsani Yardım vakfının "Madde Bağımlılığı ve Bağımlılıklarla Mücadelede Sivil Toplumun Rolü" raporunda cinayetlerin %60'ının, saldırıların %40'ının, tecavüzlerin %33'ünün alkol ve uyuşturucu kullananlar tarafından işlendiği belirtilmiştir.

Ondan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan, içki ve kumarla ancak aranıza düşmanlık ve kin düşürmek, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?"[388]

İslami bir toplumda suça teşvik eden hiçbir şey alenileştirilemez. Örneğin bir İslam toplumunda Robin Hood tarzı kahramanlar olmaz, böyle bir tipleme suçu ve suçluyu övdüğünden cezalandırılır. İslam toplumunda suçlu mücrimleri (mafya) kahramanlaştıran tv dizileri, romanlar olmaz.

" ... Günah ve haddi aşma üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, cezası çetin olandır."[389]

"Kim güzel bir aracılıkta bulunursa (aracılık ettiği hayırdan) onun da nasibi olur. Kim de kötü bir aracılık ederse (aracılık ettiği kötülükten) onun da payı olur. Allah her şeyin üzerinde (güç sahibi, koruyucu, gözetleyici, rızık veren) Mukît'tir."[390]

Abdullah ibni Bureyde'den (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"Münafık kimseye efendi demeyiniz. Eğer münafık başınıza efendi olursa, Allah'ı öfkelendirmiş olursunuz."[391]

Günümüz toplumunda mafya dizilerinin gençleri suça teşvik ettiği aşikârdır. Ancak cahiliye toplumu suçtan beslendiğinden suça giden tüm yolları açar. Zira tağuta kulluk için onursuzlaştırma ve fasıklık şarttır.

"Kavmini hafife aldı/onursuzlaştırdı/aptallaştırdı, onlar da ona itaat ettiler. Şüphesiz ki onlar, fasık bir topluluktu."[392]

– Bir işi olsun veya olmasın, vatandaşlarına sosyal yardımdan maaş bağlar. Aşağıda, Ömer (ra) **döneminde verilen yıllık maaşlar ve bunların gümüş kuru**[393] **üzerinden güncel karşılığı vardır.**

388. 5/Mâide, 90-91
389. 5/Mâide, 2
390. 4/Nisâ, 85
391. Ebu Davud, 4977
392. 43/Zuhruf, 54
393. 1.000 dirhem, 70 dinar yapar. 70 dinar ise yaklaşık 297,5 gr altın yapar. 01.01.2022 itibarıyla 232050 TL yapar. Yani altın üzerinden hesaplandığında o gün verilen maaşlar ciddi meblağlara ulaşır. O gün gümüş altın gibi değerliydi. Bugün ciddi anlamda değer kaybetmiştir.

1. Haşimoğulları'ndan Bedir Savaşı'na katılanlar	5.000'er dirhem.
2. Ümeyyeoğulları'ndan Bedir Savaşı'na katılanlar	5.000'er dirhem.
3. Genel olarak Muhacirun	5.000'er dirhem.
4. Genel olarak Ensar	4.000'er dirhem.
5. Habeşistan muhacirleri	4.000'er dirhem.
6. Bedir'den sonraki savaşlara (Hudeybiye'ye kadar) katılanlar	4.000'er dirhem.
7. Mekke'nin fethinden önce İslam'a girenler	4.000'er dirhem.
8. Hudeybiye'den sonra Ridde olaylarına kadarki savaşlara katılanlar	3.000'er dirhem.
9. Ridde olaylarından itibaren Kadisiye'ye kadarki savaşlara katılanlar	2.000'er dirhem.
10. Muhacirin ve Ensarın çocukları	2.000'er dirhem.
11. Mekke'nin fethinde İslam'a girenler	2.000'er dirhem.

Abbas ibni Abdilmuttalib	12.000 dirhem.
Aişe (r.anha)	12.000 dirhem.
Diğer Ümmehat-ı Mü'minîn	10.000'er dirhem.
Hasan ve Hüseyin (r.anhum)	5.000'er dirhem.
Ebu Zerr ve Selman-ı Fârisî	5.000'er dirhem.
Ömer ibni Ebi Seleme	4.000 dirhem.
Usame ibni Zeyd	4.000 dirhem.
Muhacir'in ve Ensar'ın hanımları (durumlarına göre)	6.000'er dirhem, 4.000'er dirhem, 3.000'er dirhem ve 2.000'er dirhem.

Divandaki Maaş (Yıllık) Miktarları ve TL Olarak Karşılığı

Miktar (Dirhem)	Gram	TL
12000 Dirhem	35700 gr.	268.464
10000 Dirhem	29750 gr.	223.720
6000 Dirhem	17850 gr.	134.232
5000 Dirhem	14875 gr.	111.860
4000 Dirhem	11900 gr.	89.488
3000 Dirhem	8925 gr.	67.116
2000 Dirhem	5950 gr.	44.744

Daha önce okumuştuk, Ömer ibni Abdulaziz, zimmi vatandaşlar yaşlandıktan sonra onlara maaş bağlamıştır.

"Cisr Ebî Ca'fer'den şöyle rivayet edilmiştir:

'Ömer ibni Abdülaziz'in, Adî ibni Ertât'a yazdığı mektubu gördüm. Bu mektup Basra'da bize okundu:'

'Daha sonra, Allah Teâlâ, cizyenin ancak İslam'ı kabul etmeyen ve haddi aşarak küfrü tercih eden, böylelikle de açık bir ziyanda olan kimseden alınmasını emir buyurmuştur. **Sen de cizyeyi ödeme gücü olana koy.** Onların varlıklı olmasına imkân ver ki yerin imar edilmesinde katkıları olsun. Çünkü Müslümanların hayat seviyesinin iyileşmesine vesile olacak ve düşmanlarına karşı kendilerine güç verecektir. Etrafını gözet. **Ehli zimmetten olup da yaşı geçmiş, gücü zayıflamış ve geçim yolları tıkanmış kimselere, beytu'l maldan -kendisine yetecek kadar- maaş bağla.** Nitekim Müslümanlardan bir adamın bir kölesi olup da bu köle ihtiyarlar, gücü zayıflar ve geçim imkânları ortadan kalkarsa efendisi onu -ölünceye veya azat edilinceye kadar- geçindirmek borcundadır. **Zira bana nakledildi ki Ömer** (ra)**, kapı kapı dolaşarak insanlardan dilenen ehli zimmetten bir ihtiyara rastladı.**

Ömer (ra) ona şöyle dedi: 'Gençliğinde senden cizye almışken şimdi seni zaruretle başbaşa bırakmak insafa sığmaz.'

Ömer ibni Abdülazîz şöyle dedi: 'Ömer (ra), daha sonra zimmiye beytu'l maldan maaş bağlamıştır.' "[394]

Alınan tüm bu tedbirlere rağmen bir insan yine hırsızlık yaparsa, hemen had uygulanmaz. Suç sabit olduktan sonra, kişinin hırsızlık yaptığı kendi itirafı veya şahitlerin şehadetiyle sabit olursa, yeni bir süreç başlar. Şimdi o süreci okuyacağız:

– Elini kesmek için hırsızda bazı şartlar arar

"Hırsızda bulunması gereken geçerli vasıflar şunlardır:

1- Buluğ: Çocuk, çaldığında eli kesilmez. Çünkü o, şeriat nazarında mükellef değildir.

2- Akıl: Delinin eli kesilmez. Çünkü o ayılmadıkça, işlediği suçları İlahi kalem günah olarak kaydetmez.

3- Kendisinden çalınan mala mâlik olmamalıdır[395]: Baba oğlunun malını çalarsa, eli kesilmez. Oğul da babanın malını çalarsa, eli kesilmez.

4- Kendisinden çalınan kimsenin üzerinde velâyeti bulunmamalıdır: Köle efendisinin malını çalarsa eli kesilmez. Aynı şekilde efendi de kölesinin malını çalarsa, eli kesilmez. Çünkü köle ve malı, efendiye aittir. Bir kimse kölesinin malını çalma nedeniyle eli kesilmez. Çünkü o kendi malını almıştır.

5- Çalan kişi, dar-ı harpteki bir savaşçı olmamalı ve zorlanmayan, serbest iradeli bir kimse olmalıdır: Örneğin ganimet malından çalan bir mücahidin eli kesilmez. Rivâyet olunduğuna göre beytu'l mala, ganimetin beşte biri olarak tahsis edilen bir köle, yine beytu'l mala tahsis olunan beşte birlik maldan hırsızlık yapmıştı da, Peygamber (sav) onun elini kesmemiş ve 'Allah'ın bir malı, başka bir malını çaldı.'[396] demişti. Cihad meydanında hadler tatbik edilmez."[397]

394. Kitâbü'l-Emvâl, 119
395. Baba, oğlunun ve oğluna ait malın mâlikidir. Zira Peygamber (sav), bu hususu kendisine soran bir sahabiye şöyle karşılık vermişti: "Sen ve malın, babana aitsiniz."
396. bk. İbni Mace, 2590
397. Dört Mezhebe Göre İslam Fıkhı, 7/3085-3086

– Çalınan malda bazı şartlar arar

"Çalınan malda bulunması gereken geçerli vasıflar ise dört tanedir:

1- Nisab: Nisabın miktarını belirleme hususunda âlimler ihtilâf etmişlerdir. Değeri nisaptan az bir malı çalan kimsenin eli kesilmez.

2- Çalınan şey; mal edinilebilir, mülk edinilebilir ve satışı helal olan bir şey olmalıdır. İçki, domuz, oyun ve çalgı aleti çalan kimsenin eli kesilmez.

3- Çalınan mal, çalanın mülkü olmamalıdır: Örneğin rehin bıraktığı veya kiraladığı malı çalan kimsenin eli kesilmez. Çalınan mal, çalanın mülküne benzer bir mal olmamalıdır. Örneğin ganimet malından veya beytu'l maldan çalan kimsenin eli kesilmez. Çünkü onun da bu malda payı vardır. Rivâyet olunduğuna göre; ganimetin beşte biri olarak beytu'l mala tahsis edilen mallar arasından bir miğfer çalan birisini Ali'nin (ra) huzuruna getirmişler. O, bu adamın elinin kesilmesini uygun görmemiş ve 'Onun bu malda payı vardır.' demişti.

4- Çalınan mal, çalınabilir bir şey olmalıdır"[398]

– Malın çalındığı yerle ilgili şartlar

"Malın çalındığı yere gelince; bunda tek bir vasfın bulunması gerekir. O da çalınan mal için, emsal olan malların korunma tedbirinin alınmış olmasıdır. Bunu kısaca şöyle ifade edebiliriz: Belli bir yeri bulunan her şeyin bulunduğu yeri onun mahfazasıdır, korunağıdır. Beraberinde muhafızı bulunan her şeyin mahfazası, onun muhafızıdır. Evler, meskenler ve dükkânlar; içlerinde bulunan şeylerin mahfazasıdırlar. Bu yerlerin sahipleri hazırda da olsalar gaipte de olsalar hüküm aynıdır."[399]

– Çalınan mala had uygulamak için gerekli olan kıymet (nisab)

Aişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hırsızın eli çeyrek dinar ve daha fazlasını çaldığı zaman kesilir."[400]

398. age. 7/3086
399. age. 7/3086
400. Buhari, 6789; Müslim, 1684

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü (sav) döneminde hırsızın eli hacefeden veya türsten daha aşağı bir mal için kesilmezdi. Bunların her biri kıymetli şeylerdi.”[401]

Aişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“ ‘Hırsızın eli bir kalkan bedelinden az miktarlarda kesilmez.’

Aişe’ye denildi ki, ‘Kalkanın bedeli ne kadardır?’

O da, ‘Bir dinarın dörtte biridir.’ dedi.”[402]

1 dinar, 4,25 gram altına; çeyrek dinar yaklaşık 1,06 gram altına tekabül eder. 01.01.2022 tarihi itibarıyla bu meblağ 780 TL’dir. Yani bir insan 780 TL ve üzeri değerinde bir mal çalarsa -diğer tüm şartlar yerine gelmek kaydıyla- ona had uygulanır.

Çeyrek dinar Allah Resûlü Dönemi’nde bir insanın ve bakımıyla yükümlü olduğu orta halli ailesinin bir günlük nafakalarıdır.

“Elin kesilmesinin bu miktarla tashih edilmesine gelince, elbette ki el kesilmesi için belirli bir miktarın ölçü olarak belirlenmesi kaçınılmazdır. Zira ‘Bir kuruş, bir buğday veya hurma tanesi çaldı diye hırsızın eli kesilir.’ denilemez, İslam fıkhı böyle bir şeyi zaten söyleyemez. Allah Teâlâ’nın hikmet, rahmet ve ihsanı da bundan münezzehtir. O zaman belirli bir ölçü zorunludur. Üç dirhem çoğul (cem’) kalıbının ilk derecesidir. Bu da çeyrek dinar eder. İbrâhim en-Nehaî ve onun tâbileri şöyle demişlerdir: ‘Onlar basit şeyler için el kesmezlerdi. Zira insanlar değersiz malları konusunda müsamahayla davranırlar. Böyle bir malı kaybetmekle de bir zarara uğramazlar. Dolayısıyla üç dirhem takdirinde açık bir hikmet vardır. Zira bu bir kişinin kendisi ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin günlük geçim parası için yeterli bir miktardır. Bir kişinin kendisi ve ailesinin günlük azıkları insanlar nezdinde genelde önemsenir. Meşhur bir sözde ‘Hayatından emin

401. Buhari, 6793; Müslim, 1685
402. Nesai, 4935

olarak, bedeninde afiyet bularak, günlük azığı yanındayken sabahlayan kişiye dünyanın bütün nimetleri verilmiş gibidir.' denilmiştir.' "[403] [404]

403. İ'lâmu'l Muvakki'în, 1-2/511

404. Gerek hadlerde gerek zekât nisap miktarlarında günümüz şartları gözetilerek nisap miktarlarının güncellenmesini savunan ilim adamları vardır. (bk. Hırsızlıkta Nisabın Güncellenmesi Konusunda Bir Deneme, Prof. Sabri Erturhan, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi S 28, s. 263-277) Biz zekât fıkhına dair hazırladığımız Fıkhu'l Hadis çalışmamızda bu vb. taleplere dair şu tespitlerde bulunmuştuk:

Günümüzde nisap miktarları değişmeli midir?

Allah Resûlü döneminde zekât oranları birbirine yakındı. Yapılan hesaplamalar; orta sınıf bir ailenin bir yıllık geçim miktarının nisap miktarı olduğunu göstermiştir.

Bugün ise şartlarda değişiklik olduğu muhakkaktır. Örneğin 2022 yılı başında yaptığımız bir araştırmaya göre şu sonuçları elde ettik:

Allah Resûlü döneminde 200 dirhem yani 595 gr. gümüş, bir ailenin bir yıllık geçimidir. Bugün (01.01.2022), gramı 9,93 TL olan gümüşün 595 gramı yaklaşık 5.908 TL yapmaktadır. Bu da bir ailenin ancak bir aylık geçimidir.

20 dirhem olan altın bugün 85 grama tekabül etmektedir. Altının gramı 01.01.2022 tarihinde 780 TL kadardır. 85 gram altının karşılığı 66.300 TL kadardır.

Buna mukabil yaptığımız araştırmada bir koyunun yaklaşık 1.100 TL, nisap miktarı olan kırk koyunun 44.000 TL olduğu; bir sığırın ortalama 9.000 TL, nisap miktarı olan otuz sığırın 270.000 TL olduğu; bir devenin ortalama 13.000 TL, nisap miktarı olan beş devenin 65.000 TL olduğu anlaşılmıştır.

Görüldüğü gibi Allah Resûlü'nün (sav) döneminde zekât kalemleri arasında bir denge vardır. Bu denge; bir ailenin bir yıllık ihtiyacının nisap miktarı olarak belirlenmesiydi. Ancak günümüz şartlarında bu denge değişmiş ve zekât kalemleri arasında neredeyse uçurum oluşmuştur.

Buna binaen dünyanın birçok yerinde nisap miktarlarında güncelleme yapılması, Allah Resûlü'nün (sav) yaptığı gibi bir yıllık geçim oranının zekât nisabı olarak belirlenmesi gerektiği dillendirilmeye başlamıştır.

Bizim yaklaşımımız şudur: Bu vb. konular ancak bir İslam devletinde gündeme getirilmeli ve ümmete rehberlik vazifesi olan Rabbani âlimler tarafından tartışılmalıdır. Aksi hâlde içtihad ve güncelleme adı altında İslam'ın sabiteleri tartışmaya açılmakta, zındıklar bu kapıdan insanların kalp ve zihinlerine şüphe tohumları saçmaktadır. Çoğu zaman bu tarz tartışmalar bir çözüm üretmemekte, insanları şer'i ibadetlerden uzaklaştırmaktadır. Türkiye'de konuya dair yapılan bir toplantıda güncelleme taraftarlarının ortaya koyduğu görüşler incelendiğinde, meselenin ehemmiyeti anlaşılacaktır. Tek bir toplantıda onlarca farklı görüş ortaya atılmıştır. Bu keşmekeş karşısında avamdan birinin durumunu düşünün! Muhtemelen bu farklı yaklaşımlar karşısında zekâttan şüpheye düşecek; en basit ifadeyle zekâtın önemine dair bakışı olumsuz anlamda değişecektir.

- Bir grup, bir yıllık asgari ücretin nisap olarak belirlenmesini önerir.

- Bir grup, fıtır sadakasının ölçü olmasını önerir. Yani; yaygın yiyecek türünün belirlenip, dört avuç yiyecek miktarının bir yılla çarpılmasını ve bunun nisap miktarı olmasını önerir.

- Bir grup, yoksulluk sınırı endeksinin nisap miktarı olmasını önerir. Sürekli güncellenen yoksulluk indeksine göre kazananlar zekât mükellefi olmalı, açlık sınırı endeksinde yaşayanlara zekât vermelidir.

- Bir grup, nisap miktarının iptal edilmesini, gelir ne olursa olsun, kazancın yüzde iki buçukluk oranın verilmesini önerir. (Tartışmalar için bk. Zekât Nisabı ve Fitre Miktarının Çağdaş Parasal Değeri, Kurav yayınları)

– Hususi veya umumi açlık yılında had uygulamaz.

Bir insan yukarıda zikredilen tüm sıfatları toplasa da açlık/kıtlık (vb. doğal afetlerde) hadler uygulanmaz. İbni Kayyım (rh) şöyle der:

"Ömer ibni Hattâb bir kıtlık yılında hırsızlık yapan kişiden el kesme cezasını düşürmüştür. Sa'dî'nin; Harun ibni İsmail El-Harraz, Ali ibni El-Mübarek, Yahya ibni Ebu Kesîr, Hassan ibni Zahir ve Hudeyr senediyle naklettiğine göre Ömer (ra) şöyle demiştir: 'Bir hurma (azk) sebebiyle ve de kıtlık (el-meca'a) yılında (âm) el kesilmez.'

Sa'dî şöyle demiştir: Ahmed ibni Hanbel'e bu hadisi sordum 'El azk' hurma; âm, sene; el-mecâ'a de kıtlık demektir.' cevabını verdi. 'Siz de aynı görüşte misiniz?' deyince, 'Yemin olsun ki, evet.' dedi. 'Kıtlık yılında birisi hırsızlık yapsa, elini kesmez misin?' dedim. 'İnsanların açlık ve kıtlık hâlinde olduğu bir zamanda, ihtiyacından dolayı çalan kişinin elini kesmem.' diye cevapladı."[405]

– Savaş ortamında hadleri uygulamaz.

Cunâde ibni Ebî Umeyye'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Busr ibni Erta ile birlikte bir deniz yolculuğunda idik, kendisine Misdar denilen bir hırsız getirildi. Bir deve çalmıştı.

Busr şöyle dedi: 'Allah Resûlü'nün (sav), 'Yolculukta/Gazvede yapılan hırsız-

- Muasır ilim adamlarından Yusuf Karadavi, altının aşırı değer kazanması ve değer kaybetmesi durumunda iki buçuk deve veya yirmi koyunun nisap olarak belirlenmesini önerir. Zira Allah Resûlü iki koyunun karşılığı olarak 20 dirhem tayin etmiştir. Bu da 400 dirhemle nisap miktarı olan kırk koyun alındığını gösterir. O dönem 200 dirhem nisap olduğuna göre, ölçü yirmi koyundur. (Fıkhu'l Zekât, 1/276-277)

Görüldüğü gibi; Bir İslami otorite olmadığında bu tarz tartışmaların hiçbir faydası yoktur. Zira her şeyden önce bazı soruların cevabı verilmelidir: Bu konu tartışmaya açılabilir mi? Şayet açılabilirse değişmez sabiteler ve değişime açık muteğayyirat hangi kısımlardır? İslam'ı bir bütün olarak uygulayan bir yönetim, bu sorulara cevap vermeli ve yalnızca Rabbani âlimlerin; dininde, inancında ve ahlâkında emin olunanların konuşmasına müsaade etmelidir. Aksi hâlde din; zındıkların elinde oyuncağa dönüşecektir. 28 Şubat sürecinde olduğu gibi; sistem uşağı soytarılar, televizyon ekranlarında dini tartışmaya açacak; toplum, horozdan kurban olur mu olmaz mı tartışmasına maruz kalacaktır. Nasıl ki bu tartışmalar toplumda kurban hassasiyetini arttırmadı; bilakis kurban ibadeti kalplerdeki değerini yitirdi; zekâtla ilgili bu kontrolsüz tartışmalar da aynı olumsuz etkiyi yapacaktır.

405. İ'lâmu'l Muvakki'în, 3-4/44

lıktan dolayı eller kesilmez.' buyurduğunu işittim. Eğer bu hadisi duymamış olsaydım mutlaka bunun elini keserdim.' "[406] [407]

İbni Kayyım şöyle der:

"İkinci örnek: Resûlüllah (sav) savaş ortamında el kesilmesini yasaklamıştır. Bu hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir. Hâlbuki bu, Allah'ın hadlerinden birisidir. Buna rağmen Resûl-i Ekrem bunun savaş ortamında uygulanmasını engellemiştir. Gerekçesi ise böyle bir uygulama sonucunda Allah'ın had cezasının uygulanmaması ya da te'hir edilmesinden daha fazla buğzettiği bir sonucun ortaya çıkması tehlikesidir ki, o da kişinin anlık öfke ve tepkisinden ötürü müşrikler tarafına katılmasıdır. Nitekim Ömer, Ebu'd-Derda, Huzeyfe ve diğerleri de aynı yorumu yapmışlardır. İmam Ahmed, İshâk ibni Râhûye, Evzâi gibi İslam âlimleri düşman diyârında hadlerin uygulanamayacağını ifade etmişlerdir. Bu yorumu Ebu'l-Kâsım el-Hiraki, Muhtasar'ında nakletmiş ve şöyle demiştir: 'Düşman diyârında Müslimlere had cezaları uygulanmaz.' Nitekim Büsr ibni Ertât'a, kalkan çalan bir gazi getirilmiş, bunun üzerine o 'Eğer Resûl-i Ekrem'in 'Savaşlarda eller kesilmez.' sözünü duymuş olmasaydım, senin elini mutlaka keserdim.' demiştir. Bu hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir."[408] [409]

---

406. Ebu Davud, 4408; Tirmizi, 1450

407. Hadisle amel hususunda âlimler ihtilaf etmiştir. Tirmizi (rh) ihtilafa dair şunları aktarır:

Bazı ilim adamlarının uygulaması bu hadise göre olup İmam Evzai bunlardandır. Cezaya çarptırılan kimsenin düşman saflarına katılabileceği endişesinden dolayı savaşta el kesilmez görüşündedirler. Komutan harp bölgesinden çıkıp İslam diyarına ulaşınca cezayı gerektiren iş yapana ceza uygulanır. Evzai de aynı görüştedir. (Tirmizi, 1450 No.lu hadis açıklaması)

Hadis, İmam Evzai'yi desteklemektedir

408. İ'lâmu'l Muvakki'în, 2-3/38-39

409. İbni Kayyım (rh) ve hocası İbni Teymiyye (rh); savaşta ve kıtlıkta hadlerin ertelenmesini emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker ilkesine bağlamıştır. İbni Kayyım (rh) hocasının ve kendisinin yaklaşımını şöyle özetler:

"Kötülüklere Karşı Çıkmanın Dört Sonucu Vardır:

1- Kötülüğün ortadan kalkması ve yerine bir iyiliğin gelmesi.

2- Bütünüyle ortadan kalkmasa da kötülüğün azalması.

3- Ortadan kalkan kötülükle eşdeğer başka bir şeyin meydana gelmesi.

4- Ortadan kalkan kötülükten daha büyük bir kötülüğün meydana gelmesi. Bunlardan ilk iki durumda kötülüğü engellemeye çalışmak meşrûdur. Üçüncü durumu iyi yorumlamak gerekirken, dördüncü durumda müdahele ise haramdır.

Örneğin günahkâr kimselerin satranç oynadığını gördüğün zaman, onlara müdahale etmen senin fıkıh ve basiretinin kıtlığını gösterir. Ancak onları bundan, ok atmak ve ata binmek gibi Allah

– Günümüz açısından, kişinin hırsızlık hastası olup olmadığına bakılır.

Günümüzde tanımlanmış psikolojik/ruhsal bir hastalık vardır: Kleptomania! Hastalık şöyle tanımlanmış:

"Çalma hastalığı (kleptomania), hiçbir nesnel gereksinimi olmamasına karşın, kişinin çalma zorunluluğu duyması ve kendini çalmaktan alıkoyamaması; kleptomani, hırsızlık deliliği, dürtüsel denetim bozukluğu. Bu kişinin çaldığı şey parasal değer taşımıyor; kişinin, çaldığı şeye gereksinimi olmuyor. Kişi, çaldığı şeyi genellikle atıyor, gizlice yerine koyuyor, başkalarına veriyor ya da saklıyor. Ufak tefek nesneleri gizlice almaktan kendini alamama biçiminde ortaya çıkan bu dürtüsel denetim bozukluğu, kişiye çalma eylemi öncesinde artan gerilim duyguları yaşatıyor. Bu tür çalmalar, tutum bozukluğu ya da antisosyal kişilik bozukluğundan değil; bilinçdışı savunma mekanizmalarından kaynaklanıyor. Bu eylemler, uzun uzun tasarlanarak ya da başkalarından yardım alınarak da yapılmıyor."[410]

Herhangi bir şüpheyle hadleri düşüren İslam şeriatı, hiç şüphesiz bu yeni durumu dikkate alacaktır. Müslim psikolog ve psikiyatrlar, kleptomani hastalarının cezai ehliyetinin olup olmadığına dair araştırma yapacak, şeriat mahkemesine rapor sunacaktır. Zira akıl hastalıkları hadlerin uygulanmasına engeldir. Ancak bu hastalığın aklı ve iradeyi ortadan kaldırıp kaldırmadığı araştırılmaya muhtaçtır. Günümüzde yapılan bazı çalışmalar vardır. Ancak çalışmayı yapanların şeriata boyun eğmiş olup olmadıkları meçhuldür.[411]

---

ve Resûl'üne daha sevimli olan başka bir işe yönlendirebilirsen o başka. Fasıkların oyun, eğlence ya da el çırpma, ıslık çalma eğlenceleri için toplandıklarını gördüğün zaman; eğer onları Allah'a itaate yönlendirebileceksen müdahale etmen yerinde olacaktır. Yoksa onların daha büyük kötülüklere düşmelerine sebep olacaksa, o zaman halleri üzerine bırakmak daha hayırlı bir davranış olur. Zira bu halleri, onları daha büyük günahlara düşmekten engellemiş olacaktır. Aynı şekilde güldürü tarzı kitapları okuyan bir kişiyi gördüğünde, engellenmesi halinde bid'at, dalâlet, sihir, büyü gibi kitaplara yönelecekse, onun güldürü kitapları ile baş başa kalması daha hayırlı olacaktır. Bu oldukça geniş bir konudur.

Şeyhülİslam ibni Teymiyye'yi şöyle derken işitmiştim: Tatarların zamanında arkadaşlarla birlikte bir yere gittik. Bir grup tatarın içki içtiğini gördük. Yanımdakiler engel olmak istediler. Ben izin vermedim ve 'Allah içkiyi insanları Allah'ı anmak ve namaz kılmaktan alıkoyduğu için yasaklamıştır. Burada ise içki, bunların insanları öldürmelerini, çoluk çocuğu esir etmelerini ve malları yağmalamalarını engelliyor.' dedim." (İ'lâmu'l Muvakki'în, 1-2/38)

410. Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü, s. 454

411. bk. Kleptomania (Çalma Deliliği)'ye Yol Açan Faktörler ve Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2014; 4(2); 21-24, Kandemir ve Ark.

– Şayet özel bir durum var ve had uygulanması kişiye şeriatın gözettiğinden daha fazla zarar verecekse had uygulanmaz.

Örneğin hırsızın eli kesilecektir; şayet tıp el kesmenin şahsa daha büyük zarar vereceğini, ölümüne ya da başka organa zarar vereceğini tespit ederse eli kesilmez. Zira Allah Resûlü had cezası beklenenden daha büyük zarar verecekse veya bir başka canlıya zarar verecekse hadleri uygulamazdı.

Ebû Umame ibni Sehl ibni Huneyf'ten (ra) şöyle rivâyet edilmiştir:

"Ensâr'dan bir kimse hastalanmıştı, bir deri bir kemik haline gelmişti. Onun yanına ashâbdan bir kimsenin cariyesi girdi. Ondan etkilenip onunla cinsel ilişki kurdu. Kendi kavminden bazı kimseler onu ziyarete gelmişlerdi.

Onlara durumu anlattı ve 'Ben, yanıma giren bir cariyeyle ilişki kurdum. Benim için Allah Resûlü'ne (sav) bunun hükmünü sorun.' dedi.

Onlar bunu Allah Resûlü'ne (sav) haber verdiler ve 'Biz bugüne kadar bu kimse gibi rahatsız olan kimse görmedik. Onu yükleyip sana getirseydik kemikleri dökülürdü. O, bir deri bir kemik hâlindedir.' dediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) yüz tane ince ağaç dalı almalarını ve bir defa ona vurmalarını emretti."[412]

Allah Resûlü (sav) hamile ve emzikli kadının bebeği zarar göreceği için had uygulamayı erteledi.

Bureyde ibni Husayb El-Eslemî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"...Câmidli bir kadın gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben zina ettim, beni temizle.' dedi.

Allah Resûlü (sav) onu geri çevirdi.

Ertesi gün gelince, 'Ey Allah'ın Resûlü! Beni niçin geri çeviriyorsun? Galiba beni, Mâiz'i çevirdiğin gibi geri çevireceksin! Vallahi ben hamileyim!' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Eğer sen kendi aleyhine suçu kabullenip (bu sözünden dönmek) istemiyorsan haydi doğuruncaya kadar git (buradan)!' dedi.

Nihayet kadın doğurunca bir bez parçası içinde çocuğu getirip, 'İşte çocuğu doğurdum.' dedi.

412. Ebu Davud, 4472; İbni Mace, 2574

Allah Resûlü (sav), 'Git, sütten kesinceye kadar onu emzir.' buyurdu.

Çocuğu sütten kesince onu elinde bir ekmek parçasıyla getirip, 'Ey Allah'ın Nebisi! Ben bu çocuğu memeden kestim, (ekmeği göstererek) ve yemek yemeye de başladı.' dedi.

Bunun üzerine, Allah Resûlü (sav), çocuğu Müslimlerden birine verdi ve emretti, kadın için göğsüne kadar bir çukur kazıldı. Cemaate de emir verince kadını taşladılar. Hâlid ibni Velid bir taşla gelerek başına taş atınca kan Hâlid'in yüzüne sıçradı.

Hâlid de ona küfür edince Allah Resûlü (sav), 'Yavaş ol, ey Hâlid! Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki, bu kadın öyle bir tevbe etti ki onu bir vergi toplayıcısı yapsaydı mutlaka mağfiret olunurdu.' buyurdu.

Sonra kadının (defin için hazırlanmasını) emrederek cenazesini kıldırdı ve nihayet kadın defnedildi."[413]

– Şayet hırsız, devlete şikâyet edilmezse had uygulanmaz.

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Cezaları kendi aranızda bağışlayın. Herhangi had gerektirecek bir şey bana ulaşırsa, o cezayı uygulamam vacip olmuştur."[414]

Safvân ibni Umeyye'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün mescidde uyuyordum. Üzerime örttüğüm otuz dirhem değerindeki cübbemi bir kimse kapıp götürdü. O kimse yakalanıp Allah Resûlü'ne (sav) getirildi. Allah Resûlü (sav) o kimsenin elinin kesilmesini emretti.

Ben Allah Resûlü'ne (sav) gelip, 'Otuz dirhem değerindeki bir şeyden dolayı bu kimsenin elini mi keseceksin? Ben o cübbemi parasını ileride almak üzere ona satmış olsam bu cezadan kurtulur mu?' dedim.

Allah Resûlü (sav), 'Bu dediğini bu kimse bana getirilmeden önce yapsaydın olmaz mıydı?' dedi."[415]

413. Müslim, 1695
414. Ebu Davud, 4376; Nesai, 4900
415. Ebu Davud, 4394

– Kendi itirafıyla mahkemeye gelene (ikrar) tekrar tekrar sorulur. Şayet ikrarından dönerse, had düşer.

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) mesciddeyken bir adam geldi ve şöyle seslendi: 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben zina ettim!'

Allah Resûlü (sav) ondan yüz çevirdi. Adam bu şekilde kendi aleyhindeki itirafını dört kere tekrar etti. Kendi aleyhine dört kere şahitlik edince Nebi (sav) onu çağırdı ve 'Sende akıl hastalığı var mı?' diye sordu.

O kişi, 'Hayır, (yoktur).' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Muhsan mısın?' diye sordu.

O kişi, 'Evet, (evliyim).' dedi.

Bunun üzerine Nebi (sav) orada bulunanlara, 'Bunu götürünüz ve recmediniz.' dedi."[416]

– Had uygulanırken pişman olup kaçanın peşine düşülmez.

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mâiz El-Eslemî, Allah Resûlü'ne (sav) gelerek zina ettiğini söylemişti. Allah Resûlü (sav), kendisinden yüz çevirdi. Mâiz diğer yanından gelerek yine zina ettiğini söyledi. Allah Resûlü (sav) yine ondan yüz çevirdi. Mâiz diğer taraftan gelerek kesinlikle zina ettiğini itiraf etti. Dördüncü itirafında Allah Resûlü'nün (sav) emri üzerine Medine dışındaki Harre Mevkii'ne çıkarılarak taşlanmaya başlandı. Taşların acısını duyunca tüm gücüyle kaçtı. Elinde deve kemiği bulunan bir adamın yanından geçerken o adam kemikle ona vurdu, arkasından yetişen insanlar da ölünceye kadar ona vurdular. Bu durumu Allah Resûlü'ne anlattılar; taşların verdiği ıstırap ve ölüm korkusundan dolayı kaçmaya teşebbüs ettiğini söylediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Neden (gitmesi için) onu bırakmadınız?' dedi."[417] [418]

416. Buhari, 6815; Müslim, 1691
417. Tirmizi, 1428; İbni Mace, 2554
418. Buraya kadar zikrettiğimiz maddelerde ulema arasında ihtilaflar olmuştur. Biz iki sebepten

İşte İslam şeriatının hadleri uygulamadaki usulü, yolu, sünneti budur! Acaba tüm yeryüzünde böyle mükemmel, suç ve cezaya dair tüm detayları düşünmüş, amacı insanı cezalandırmak değil de ıslah etmek olan başka bir nizam var mıdır? Kesinlikle yoktur! Zira şeriatın tüm bu güzellikleri İlahi olmasındandır. Bunca güzellik ancak El-Âlim, El-Hakim olan Allah'tan olabilir. Bu aşamaları görmezden gelip şeriatı hadlere indirgemek adalet midir? Âdeta şeriat eli kırbaçlı/palalı bir cellatmış da asacak/kesecek adam arıyormuş gibi resmetmek akıl işi midir? Bir daha yineleyelim: Hadler, şeriatın ayrılmaz parçasıdır. Her had cezası Allah'tandır ve adaletin ta kendisidir. Ancak şeriat hadleri uygulamak için değil, hadlerin uygulanmadığı, esenlik içinde toplumlar inşa etmek için gelmiştir. Şeriatın hedefi suçun normalleşmesi değil, suçun anormal, istisnai ve ender olmasını sağlamaktır. Aldığı tüm bu tedbirlerden sonra had gerektiren suçları işleyen olursa, tereddüt etmeden hadleri uygulamaktır.

- **Korku ve Heva**

Şeriattan yüz çevirmenin nedenlerinden bir diğeri, korkudur. Tarih boyunca insanlar şeriatın bir hidayet olduğunu anlamışlardır. Nasıl anlamasınlar ki! Tüm insanlığı Allah'a kul olmaya davet eden ve onları hukuk karşısında eşitleyen bir sistemdir şeriat. Hep birlikte, kimseyi ötekileştirmeden, insanca yaşamaya davet eder. Bu gerçeği bilmelerine ve şeriatı "hidayet" diye isimlendirmelerine rağmen korktukları için ona tabi olmazlar:

"Dediler ki: 'Şayet seninle beraber hidayete uyacak olursak, yerimizden yurdumuzdan ediliriz.' Biz, onları tarafımızdan bir rızık olarak, her yerin meyvelerinin kendisinde toplandığı güvenli Harem'e yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmezler."[419]

Mukâtil ibni Süleyman'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

" 'Dediler ki: 'Şayet seninle beraber hidayete uyacak olursak, yerimizden yurdu-

ötürü bu ihtilafları zikretmeyi uygun görmedik:

Bizi ilgilendiren nastır, ulemanın tartışmaları bağlayıcı değildir.

Hadlerle ilgili her tartışma, haddin ikame edilmesine engeldir. Zira şüpheler, haddin ikamesine engeldir. Bu konuya dair zayıf hadisler vardır. (bk. Tirmizi, 1424; İbni Mace, 2545) Ancak yukarıda okuduğumuz nasların bütünü, ortak bir noktaya işaret eder: Şüpheler, hadlerin ikamesine engeldir.

419. 28/Kasas, 57

muzdan ediliriz.'' ayeti Hâris ibni Nevfel ibni Abdi Menâf El-Kureşî hakkında indi. Şöyle ki o, Nebi'ye (sav), 'Biz senin söylediğinin hak olduğunu elbette biliyoruz. Lakin Arapların bizi yurdumuzdan -yani Mekke'den- çıkarma korkusu seninle beraber hidayete tabi olmamızı engelliyor. Biz Arapların yalnızca bir öğünlük yiyeceğiyiz. Onlara karşı bir gücümüz yoktur.' dedi."[420]

Kureyş, Nebi'nin (sav) davetine uydukları takdirde birileri tarafından yerinden yurdundan edilmekten söz ediyor. Onların kimden korktuğunu anlamak için ayetin indiği ortama göz atmak gerekiyor. Ayetin indiği ortamda Kureyş'in sahip olduğu iki önemli gücü vardı:[421]

Öncelikle onlar Kâbe'nin muhafızlarıydı. Bu vesileyle hem Arapların dinî liderliğini üstleniyorlar hem de hac mevsiminde kurulan ticaret panayırlarının (bügünkü fuar) sahipliğini ellerinde bulunduruyorlardı. Bu durum hem onlara dinî bir prestij kazandırıyor hem de tüccar Mekke halkının zenginleşmesini sağlıyordu.

"Doğu Roma İmparatorluğu ile İran arasındaki siyasi çatışma, uluslararası ticarette önemli bir yer kazanmalarına yardım ettiğinde, talihleri iyiden iyiye düzeldi. O dönemde İran; Yunanistan, Mısır, Kuzey Suriye ile Çin, Hindistan, Endonezya, Doğu Afrika arasındaki bütün ticaret yollarını merkezi şekilde bloke etmişti. Bunun tek istisnası Kızıl Deniz yoluydu. Bu yolda Yemen, İran'ın eline düştüğünde, İran'ın bloke ettiği yol ağına eklenmişti. Artık Roma için geriye tek yol kalıyordu: Arap tüccarlar, Doğu Roma mallarını Arap denizi ve İran körfezi limanlarına taşımalıydı. Sonra bu limanlardan alınan doğu ülkelerine özgü mallar, Roma topraklarına onlar tarafından taşınacaktı. İşte bu düzenleme Mekke'yi uluslararası ticaretin önemli bir merkezi haline getirdi ve tabii Kureyşliler de bu ticareti tekellerinde tutuyorlardı."[422]

Öyleyse onlar diğer Arap kabilelerin Kureyş'e saldırmasından veya büyük devletlerin ticaret yolları endişesiyle Mekke'ye saldırmasından korkuyorlardı. Kureyş'in korkusu ne kadar tanıdık değil mi? Âdeta Kureyş

420. Mevsûâtu't Tefsîri'l Me'sûr, 17/171, 59007 No.lu rivayet
421. bk. Tefhîmu'l Kur'ân, 4/199-201, Kasas Suresi, 57. ayetin tefsiri
422. age. 4/200, Kasas Suresi 57. ayetin tefsiri

müşriklerinin ruhu bugünün müşriklerinin içine girmiş de "ABD bırakır mı, büyük devletler izin verir mi?" dedirtiyor. Bugün İslam'a mensup yöneticiler şeriata davet edildiğinde aynı gerekçeyle karşı çıkıyorlar. "Biz de" diyorlar, "Şeriatın hak olduğunu biliyoruz. Ama ülkeyi yerle bir ederler diye korkuyoruz." diye de ekliyorlar…

Seyyid Kutup (rh) şöyle der:

"Birçokları Allah'ın şeriatına ve nizamına uymaktan kaçınırlar. Buna sebep olarak da Allah düşmanlarının hile ve adavetinden kaçtıklarını, hasımlarının üzerlerine hücum etmesinden çekindiklerini, ekonomik veya başka sıkıntılardan dolayı kaçındıklarını söylerler. Ancak bilmezler ki, bunlar Peygamber'e, 'Seninle beraber doğru yolda gidersek yerimizden oluruz.' diyen Kureyşlilerin söyledikleri gibi birer evhamdan başka bir şey değildir. Hâlbuki onlar Allah'ın hidayetine uyar uymaz bir çeyrek asırlık dönemde hatta daha az sürede yeryüzünün doğusunu ve batısını hâkimiyetleri altına almışlardır. Zaten Allah bu mevhum mazereti vaktinde reddetmiş ve yalan olduğunu belirten hükümlerini göndermiştir. Gerçek olacak olsaydı şunu düşünmeleri gerekirdi: Kendilerine Beytü'l Haram'ı emniyet diyarı olarak lütfeden kimdi? Arabistan'ın her yanından yeryüzünün mahsullerini oraya taşıyacak bir çekiciliği insanların kalbine kim vermişti? Çeşitli mevsimlerde çeşitli yerlerden farklı farklı insanların orada toplanmasını sağlayan güç hangi güçtü?

'Katımızdan bir rızık olarak onları her şeyin mahsulünün toplandığı korkusuz bir haremde yerleştirmedik mi?'

Öyleyse ne oluyor onlara da Allah'ın hidayetine uyacak olurlarsa yerlerinden olacaklarını söylüyorlar. Onları ataları İbrahim'in (as) gününden beri bu güven ve emniyet yurdu Harem'e yerleştiren Allah değil miydi? Allah'a karşı geldikleri hâlde kendilerini bu emin yerlere yerleştiren Hak Teâlâ, Allah'tan sakındıkları zaman mı kendilerini yerlerinden edecekti?"[423]

Evet, Yüce Allah hem sorunu ortaya koymuş hem de çözümünü… Şirk halindeyken dahi insanı rızıklandıran Allah, şeriata boyun eğdikten sonra

423. Fî Zılâl-il Kur'ân, 11/283-284, Kasas Suresi, 57. ayetin tefsiri

mı onları aç, yersiz ve yurtsuz bırakacaktır? Cevabı içinde olan, gayet açık bir soru!

Burada bir soru daha sormamız gerekiyor: Kureyş şeriata boyun eğdiğinde neden diğer toplumlar onlara saldıracaktır? Çünkü şeriat bütün insanları Allah'a kulluk ve şer'i yasalar karşısında eşitler. Şeriat toplumunda herkes kuldur, kimse bir diğerini dinî ve iktisadi yönden sömüremez. Kimsenin suç işleme, arzusunca yaşama, dilediği yerden servet kazanıp dilediği yere harcama özgürlüğü yoktur. Seçkinler (!) tüm ayrıcalıklarını, arzularınca yaşama özgürlüğünü kaybettiklerinden şeriatı istemezler:

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Atalarımızın ibadet ettiği (putları) ve mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmeyi bırakmayı, namazın mı sana emrediyor? Şüphesiz ki sen, yumuşak huylu ve olgun/aklı başında bir adamsın.' "[424]

İşte Medyen Kavmi'nin Şuayb'ın (as) davetine karşı çıkma nedenleri: Neden dilediğimize tapamıyor ve mallarımızı dilediğimiz gibi harcamıyoruz? Bu nasıl bir din ki taşla ve ekonomiyle ilgileniyor? Din dediğin camide, mevlitte, taziyede… olur.

• Şeriat Adı Altında İşlenen Cürümler

Şeriattan yüz çevirmenin nedenlerinden bir diğeri; İslam tarihinde şeriat adı altında işlenen cinayetlerdir. İnsanlar tarihteki çirkin örnekleri hatırlatıp "Şeriat bu mu?" diye soruyor. Her şer'i yönetimin aynı şeyleri yapacağını varsayıyor. Açıkça söylemek gerekirse, tarihte şeriat adı altında işlenen cinayetler, şeriata ait değildir. Şeriat ismini cinayetlerine örtü kılmış zındıklar, despot tağutlar ve fasıkların eylemleridir. Birine nispet edilecekse zındık, tağut ve fasıklara nispet edilmelidir.[425]

Saltanat cürümleri

Maalesef Ali'den (ra) sonra Osmanlı'nın yıkılışına kadar İslam tarihi bir saltanat tarihidir. Bu dönemlerde Ömer ibni Abdulaziz (rh) ve benzeri

424. 11/Hûd, 87

425. Bu üçlü ayrımı yapmamızın nedeni tarihte işlenen dinî ve ahlaki cinayetleri işleyenler sınıf sınıftır. Bir grup Müslim olmadığı hâlde Müslim gibi görünen zındıklar, bir grup despot tağutlar, bir grup da fasık Müslimlerdir.

istisnai örnekler yaşamışsa da, büyük çoğunluk ısırıcı sultanlar ve zorba/despot yönetimlerdir.

Nu'man ibni Beşîr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

" … Ebu Sa'lebe el-Huşeni geldi ve 'Ey Beşir ibni Sa'd, Allah Resûlü'nün emirler hakkındaki hadisini ezbere biliyor musun?' dedi. Huzeyfe 'Ben onun (bu konudaki) hutbesini ezbere biliyorum.' dedi. Bunun üzerine Ebu Sa'lebe oturdu. Huzeyfe, 'Allah Resûlü, 'Nübüvvet sizin içinizde Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra nübüvvet menheci üzere bir hilafet olup o da Allah'ın dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra ısıran (zalim) bir yönetim olup Allah'ın dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra ise baskıcı/zorba bir yönetim olup Allah'ın dilediği kadar kalacak sonra onu kaldırmak istediği vakit kaldıracak. Sonra ise (tekrar) nübüvvet menheci üzere bir hilafet olacak' dedi' diye söyledi ve sonra sustu … ' ' "[426]

Saltanat tarihi bir cürüm/cinayet tarihidir. Dinî ve ahlaki cinayetler şeriat adı altında işlenmiştir. Zira zalim sultanlar işledikleri cinayetleri şer'i nasları tevil ederek yapmış, böylece İslami kamuoyu nezdinde meşruiyet kazanmak istemişlerdir. Minberlerden Allah Resûlü'nün en seçkin ashabına hakaret edilmiş, lanet okutulmuştur.[427]

426. Ahmed, 18406
427. Sa'd ibni Ebi Vakkâs'ın oğlu Âmir'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:
"Muaviye ibni Ebî Süfyan, Sa'd'a emir verdi ve: 'Ebû Turab'a (Ali ibni Ebi Talib'e) dil uzatmaktan seni alıkoyan nedir?' dedi. O da şöyle dedi, 'Allah Resûlü'nün (sav) onun için söylediği üç şey vardır ki, ben bunlardan dolayı Ali'ye asla dil uzatamam. Bu söylenilen şeylerin birinin benim olması bence kızıl develere sahip olmaktan daha iyidir. Seferlerinin birisinde Medine'de onu yerine vekil bıraktığında Ali, Allah Resûlü'ne, 'Ey Allah'ın Resûlü, çocuklar ve kadınların içerisinde geriye beni mi bırakıyorsun?' dediğinde Allah Resûlü'nün onun için söylediği sözü duydum. Allah Resûlü (sav) onun için, 'Harun'un, Musa'nın yanındaki mevkisi gibi senin de benim yanımda mevkin olmasından razı değil misin? Ancak bir fark var, o da benden sonra bir peygamberin olamayacağı.' demişti.
Yine kendisini Hayber Savaşı'nın olduğu gün, 'Sancağı, Allah ve Resûlü'nü seven, Allah ve Resûlü'nün de onu sevdiği birisine vereceğim.' derken işittim. Sancağı almak için hepimiz uzandık, ama Allah Resûlü (sav), 'Bana Ali'yi çağırın.' buyurdu. Ali'yi getirdiler, gözlerinde rahatsızlık vardı. Allah Resûlü, onun gözüne tükürdü ve sancağı ona verdi. Sonunda Allah ona fetih nasip eyledi.
Yine, 'Sana ilim geldikten sonra, her kim onun hakkında seninle tartışacak olursa de ki: 'Gelin çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, nefislerimizi ve nefislerinizi çağıralım. Sonra mülâane yapalım ve 'Allah'ın laneti yalancıların üzerine olsun.' diyelim.' (3/Âl-i İmran, 61)' ayeti indiğinde Allah Resûlü (sav), Ali'yi, Fatıma'yı, Hasan ve Hüseyin'i çağırdı ve: 'Allah'ım, işte

Allah Resûlü'nün ailesi hunharca katledilmiş, cesetlerine Arap cahiliye ahlakının gereği olarak müsle yapılmış, aşağılanmıştır.[428]

Abdullah ibni Zubeyr gibi sahabiler zulme başkaldırdıkları için katledilmiş, Firavun'un yaptığı gibi hurma kütüğüne asılıp teşhir edilmiş sonra da Yahudi mezarlığına atılmıştır.[429]

---

bunlar benim ailem (ehlim)' dedi." (Müslim, 2404)

Saltanat öyle bir virüstür ki, yeryüzünün en hayırlılarına sövmeyi devlet politikası haline getirmiştir.

İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"(Kız kardeşim) Hafsa'nın yanına girdim. Zülüflerinden su damlıyordu. Ben, insanların hali gördüğün gibi cereyan etti. Bu işten bana hiçbir şey verilmedi, dedim. O, 'Hadi yetiş… Çünkü onlar seni beklemektedirler. Senin onların yanına gitmekte gecikmenin bir tefrikaya sebep olacağından korkuyorum.' dedi. (Hafsa öyle diyerek) gidinceye kadar onun peşini bırakmadı. İnsanlar dağılınca Muaviye bir hutbe vererek dedi ki: 'Bu iş hakkında konuşmak isteyen bize karn'ını (boynuzunu yani kendisini) göstersin. Şüphesiz biz, bu işe ondan da onun babasından da daha bir hak sahibiyiz.'

Habib ibni Mesleme, 'Peki niçin ona cevap vermedin?' dedi. Abdullah, 'Ben boynuma bağladığım elbiseyi çözdüm ve şunları söylemek istedim: 'Bu işe senden daha layık olan kimse İslam için seninle ve babanla savaşan kimselerdir. Fakat topluluğu tefrikaya düşürecek, kanların dökülmesine sebep olacak bir şey söylemekten ve maksadın dışında sözlerin benim adıma nakledileceğinden korktum. Allah'ın cennetlerde neler hazırladıklarını hatırladım.' dedi." (Buhari, 4108)

Saltanat virüsü Muaviye'nin, kendisini ibni Ömer ve babasından yani Ömer'den (ra) yönetime daha layık görmesini sağlamıştır.

428. Enes ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Huseyin ibni Ali'nin başı Ubeydullah ibni Ziyâd'a getirilince bir leğene konuldu. O da (elindeki sopayla) dokunmaya koyuldu ve 'Güzelliği hakkında bir şeyler söyledi. Enes dedi ki: Aralarında Allah Resûlü'ne en çok benzeyenleri o idi. Hüseyin'in saçları El-Vesme denilen bitki ile boyalı idi." (Buhari, 3748)

429. Ebu Nevfel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mekke'deki Medine geçidinde Abdullah ibni Zubeyr'i (cesedi direkte asılmış olarak) gördüm. Kureyşliler ve diğer halk önünden geçmeye başladılar. Abdullah ibni Ömer de önünden geçti ve 'Es-Selamu Aleyke Ey Ebu Hubeyb Es-Selamu Aleyke Ey Ebu Hubeyb! Es-Selamu Aleyke Ey Ebu Hubeyb! Bak, Allah'a yemin olsun ki, ben sana bu işten geri durmanı söylüyordum. Bak, Allah'a yemin olsun ki, ben sana bu işten geri durmanı söylüyordum. Bak, Allah'a yemin olsun ki, ben sana bu işten geri durmanı söylüyordum. Bak, Allah'a yemin olsun ki, ben senin çok oruç tuttuğunu çok namaz kıldığını akraba ile ilişki sürdürmeye çok önem verdiğini biliyordum. Bak, Allah'a yemin olsun ki, en kötüsü sen olan bir ümmet aslında en iyi/hayırlı ümmettir.' dedi. Bundan sonra Abdullah ibni Ömer oradan ayrıldı. Abdullah ibni Ömer'in bu tavrı ve söyledikleri Zalim Haccâc'a ulaştı. O da haber gönderdi ve cesedini darağacından indirdi. Arkasından Yahudi kabristanına atıldı. Sonra annesi Esma binti Ebu Bekir'e haber gönderdi. O da gelmeyi kabul etmedi. Bunun üzerine tekrar, 'Ya benim yanıma gelirsin yahut saç örgünden sürüyüp getirecek birisini sana gönderirim.' diyerek görevli gönderdi. Esma yine gitmeyi kabul etmedi ve 'Allah'a yemin olsun ki, beni saç örgülerimden sürüyüp getirecek birisini göndermedikçe asla gelmem.' dedi. Bunun üzerine Haccâc, 'Ayakkabılarımı bana gösterin' dedi, ayakkabılarını aldı ve mağrur bir şekilde yürüyüp gitti. Esma'nın yanına girdi ve 'Allah'ın düşmanına yaptıklarım konusunda beni nasıl gördün?' dedi. Esma da 'Senin onun dünyasını bozduğunu, onun da senin ahiretini bozdu-

Allah'ın evi Kâbe, iktidarın bekası için mancınıklarla dövülmüş yerle bir edilmiştir. Abdullah ibni Zubeyr (ra) Kâbe'yi onarmış, İbrahim temelleri üzere yükseltmiştir. Ancak Emevi saltanatı, Kâbe'yi eski haline çevirmiştir.[430]

Şer'i emirler halk içindir. Saltanat sahiplerinin sarayında şer'i yasalar geçerli değildir.[431]

İslam'a giren Ehl-i Kitap'tan cizye almaya devam etmiş, saltanatın verdiği yetkiyle kalplerde olan gaybı okumuş (!) "Bunlar cizyeden kaçmak için

---

ğunu gördüm. Senin onun için, 'Ey iki kuşaklının oğlu' dediğin bana ulaştı. Allah'a yemin olsun ki, evet ben iki kuşaklıyım. O iki kuşağımın birisiyle (hicret ettiklerinde) binekleri üzerinde iken Allah Resûlü'nün (sav) yiyeceği ile Ebu Bekir'in yiyeceğini kendilerine kaldırırdım, diğer kuşağım ise her kadının mutlaka kullanacağı bir kuşaktır. (Bunlar, sizin alay almanızı gerektirecek bir husus değildir.) Bak! Allah Resûlü (sav), Sakîf kabilesinden bir yalancı sahtekâr ile bir kan dökücü zalimin çıkacağını haber vermişti. Yalancının kim olduğunu gördük. Kan dökücü zalimin ise senden başkasının olacağı kanaatinde değilim.' dedi. Bu cevap üzerine Zalim Haccâc hiçbir cevap vermeden kalkıp gitti." (Müslim, 2545)

430. El-Bidâye ve'n Nihâye, 11/691-693

431. Hâlid'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mikdam ibni Ma'di Kerîb ile Amr ibni Esved ve Kinnesrin halkından olan Esed oğullarından bir adam Muaviye ibni Ebî Süfyan'a elçi olarak gelmişlerdi. Muaviye, Mikdam'a, 'Hasan ibni Ali'nin vefat ettiğini biliyor musunuz?' dedi. Mikdam bu haberi işitince: 'Şüphesiz ki biz Allah'a aitiz/Allah'tan geldik ve hiç şüphesiz yine O'na döneceğiz.' dedi. Orada bulunanlardan bir kimse de 'Sen bunu büyük bir musibet olarak mı görüyorsun?' dedi. O da ona, 'Allah Resûlü (sav) onu kucağına alıp, 'Bu bendendir. Hüseyin de Ali'dendir' buyurduğu hâlde ben bu olayı niçin bir musibet olarak görmeyeyim' dedi. Esedoğullarından olan kişi de 'Bu olay gerçekten kıvılcımları her tarafa saçılıp tehlike arz edecek bir kıvılcımdır. Allah onu söndürdü.' dedi. Bu sözleri işiten Mikdam, Muaviye'ye hitaben, 'Ben seni kızdırıp hoşlanmayacağın sözleri sana duyurmadıkça buradan ayrılmayacağım.' dedi ve şöyle devam etti: 'Ey Muaviye, eğer ben şu söyleyeceklerimle doğru isem beni tasdik et, yalan söylemişsem beni yalanla.' dedi. Muaviye de 'Peki öyle yapayım' dedi. Mikdam, 'Ey Muaviye! Allah aşkına söyle, sen Allah Resûlü'nün (sav) erkeklere altın yüzük kullanmayı yasakladığını bilmiyor musun?' dedi. Muaviye, 'Evet biliyorum' cevabını verdi. Mikdam, 'Ey Muaviye, Allah aşkına söyle, Allah'ın Resûlü ipek elbise giymeyi yasaklamadı mı?' Muaviye, 'Evet yasakladı' dedi. Mikdam, 'Allah aşkına söyle! Allah Resûlü'nün (sav) yırtıcı hayvanların derilerinden elbise yapmayı ve o derilerin üzerine binmeyi yasakladığını bilmiyor musun?' Muaviye, 'Evet biliyorum' dedi. Mikdam, 'Allah aşkına söyle, ben bunların hepsini senin evinde gördüm' diye konuştu. Muaviye de şöyle dedi, 'Ey Mikdam, ben iyice anladım ki senden asla kurtulamayacağım.'

Ravi Hâlid sözüne devam ederek şöyle dedi: 'Bunun üzerine Muaviye, Mikdam'ın iki arkadaşına verilmesini emrettiğinden daha fazlasını Mikdam'a verilmesini emretti. Oğluna da Beytu'l Mal'dan iki yüz lira maaş takdir etti. Mikdam kendisine verilen bu bahşişleri yol arkadaşlarına dağıttı. Esedoğullarından olan kişi ise Muaviye'den aldıklarından kimseye bir şey vermedi. Bu haber Muaviye'ye ulaştı ve şöyle dedi: 'Mikdam cömert bir insandır, bu yüzden elini açtı ve dağıttı. Esedoğullarından olan kişi ise elindekini iyi muhafaza eden tutumlu bir insandır.' dedi.' " (Ebu Davud, 4131)

Müslim oluyor." demişlerdir. Ömer ibni Abdulaziz gelince bu tuğyan uygulamasını bir genelgeyle sonlandırmıştır.[432]

Hadis kitaplarından derlediğimiz bu örnekler, Emevi dönemine aittir. Saltanat dönemi dinî ve ahlaki cinayetlerinin binde biri dahi değildir. Kılı kırk yaran hadis kitaplarında dahi böyle sayısız örnek bulmak mümkündür. Tarih kitaplarına müracaat edildiğinde akıllara durgunluk veren örnekler bulunmaktadır. Başlıklar değiştirilecek olsa Kayser veya Kisra'nın yaptığı düşünülecek zulüm ve ahlaksızlık; maalesef saltanat döneminde ve şeriat adı altında yapılmıştır. Sonradan gelen saltanatlardan örnek vermedik. Bunun nedeni onların daha temiz ve ahlaklı olması değildir. Bilakis Emevi zulmünün fazlasını sırtlarına yüklenmiş; dahası, zulüm sicillerine Müslimlere karşı kâfirlerle işbirliği ve bebek katli gibi cürümleri eklemişlerdir.[433]

Biz şeriatı savunanlar, açık ve kesin bir dille saltanat cürümlerini reddetmeli, İslam şeriatına iftira eden zalim sultanlardan teberrî etmeliyiz. Zalim sultanlar, şanlı tarihimizin değil kanlı tarihimizin bir parçasıdır. Allah Resûlü (sav) babadan oğula devreden saltanatı nübüvvet ve hilafetin dışında tutmuş, bunun ısırıcı ve despot bir düzen olduğuna dikkat çekmiştir. Müslim, gerek kendi zamanında gerek geçmişte yaşanan masiyetlerden teberrî eden kimsedir.

Urs ibni Amîra El-Kindî'den (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"Yeryüzünde bir günah işlendiği ve kötülük yapıldığı zaman bir kimse ona şahit olur da o olayı hoş karşılamazsa -başka bir rivayette onu kötü kabul ederse- o kötülükten uzakta olan ve orada bulunmayan kimse gibidir. Orada bulunmadığı hâlde ondan razı olan kimse aynen o günahı işleyen kimse gibidir."[434]

---

432. İmam Malik'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:
"Ömer ibni Abdulaziz cizye memurlarına şöyle yazmıştı, 'Cizye vermekle yükümlü olanlardan her kim Müslim olursa ondan cizye mükellefiyetini düşürün.' " (Muvatta, 760)

433. Saltanat uğruna işlenen evlat/kardeş katli uygulamaları ve uygulamanın gayri İslami/insani savunusu için bk. Osmanlı Devletinde Kardeş Katli, Dr. Mehmet Akman; Osmanlı Hukukunda Kardeş Katli Meselesi, Prof. Ekrem Buğra Ekinci…

434. Ebu Davud, 4345

Yüce Allah geçmişin günahlarından teberrî etmeyen Yahudileri, o suçu işlemiş gibi kınamıştır:

"Andolsun, içinizden Cumartesi Yasağı konusunda haddi aşanları biliyordunuz. Biz onlara: 'Alçak/Aşağılık maymunlar olun.' dedik."[435]

"Cumartesi Yasağını çiğneyen ve ceza olarak maymuna çevrilenler, Allah Resûlü'nden (sav) asırlar önce yaşamış bir Yahudi topluluğuydu. Ayetin üslubuna bakılacak olursa, bizzat Medine Yahudileri bu işi yapmış gibi anlaşılır. Evet, atalarının yaptığı yanlışlardan teberrî etmeyenler, İslam nezdinde o cürmün ortaklarıdır."[436] [437]

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor. Hani onlar Cumartesi Günü'nde (Avlanma Yasağı'nı çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi Yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk."[438]

Öyleyse bizler saltanat ile şeriatın arasını ayıran bir söyleme sahip olmalı; Kitap, sünnet, Muhacir ve Ensar'ın öncülerinde ifadesini bulan şeriatı insanlara anlatmalıyız. Yalnızca dünün değil, bugünün despot yönetimlerinin de İslam adına yaptıklarını reddetmeli, bunun İslam değil tağutluk olduğunu açıklamalıyız. Bugün kendini İslam'a nispet eden cahilî yönetimlerin bir dinlerinin olmadığını, onların tek dininin iktidar olduğunu, İslam'ı ve İslam şeriatı söylemini toplumu uyuşturmak için kullandıklarını haykırmalıyız. Nübüvvet menheci üzere hilafet ile Kisra/Kayser özentisi saltanatın farkı anlaşılsın diye baş veren, yenileceği baştan belli bir savaşa giren Hüseyin (ra) gibi bu Yezid hükümdarların karşısına dikilmeliyiz. Biz bugün hilafet ile saltanat farkını biliyorsak bu, iki düzen arasına kanıyla kırmızı bir çizgi çizen Hüseyin (ra), Abdullah ibni Zübeyr (ra), Said ibni Cubeyr (ra) gibi öncülerimiz sayesindedir. Eğer biz gerçeği söylemek için ölümü, zindanı, sürgünü… göze almazsak, bu zalimlerin işledikleri cinayetler İslam'a mal edilir ve insanları şeriattan soğutmak için kullanılır. Buyurun, okuyalım:

435. 2/Bakara, 65
436. bk. 7/A'râf, 163-166
437. Tevhid Meali, s. 9, Bakara Suresi, 65. ayetin açıklaması
438. 7/A'râf, 163

“Yukarıda İslam hukukunun gerek teorik olarak, gerekse değerler olarak Batı hukukundan geri olmadığını ve hatta Batı hukukundan pek çok konuda daha ileri olduğunu söyledik. Ancak eğer öyleyse, neden nüfusunun tamamı veya çoğunluğu Müslüman olan ülkelerde adalet yok? Neden bu ülkelerde insan hak ve hürriyetlerine değer verilmiyor? Neden bu ülkelerin pek çoğunda can ve mal güvenliği bulunmuyor? Asıl önemlisi, neden bu ülkelerde barış yok? Neden bu ülkelerin çoğu kan gölü? Neden?

İslam hukukunun en yüksek norm kaynağı olan Kur'ân'da adaletin ve barışın değeri üzerine onlarca ayet vardır. İslam hukukunda kişilerin hürriyetini, can ve mal güvenliğini tanıyan onlarca ve belki yüzlerce hadis vardır. Ne var ki İslam hukukunun doğduğu, geliştiği, yayıldığı, az ya da çok uygulandığı ülkelerde, adaletin, can ve mal güvenliğinin, kişi hürriyetinin bulunduğunu söyleyebilecek biri var mı? İslam hukukunda siyasi iktidarı eleştirmek veya siyasi iktidara muhalif olmak suç değildir. Buna rağmen neden bu hukukun az ya da çok geçerli olduğu ülkelerin önemli bir kısmında siyasi iktidarı eleştirenler hapse atılır; diğer bazılarında bu kimselerin malları müsadere edilir; diğer bazılarında bunlarla yetinilmez, bu kişiler ölüm cezasına çarptırılırlar; diğer bazılarında ise muhalifler yargılanmaksızın öldürülürler, ortadan kaldırılırlar?

İşte İslam hukukundaki asıl sorun bu: Bir yanda değerlere çok önem veren ileri bir hukuk teorisi, diğer yanda ise kan gölünde bir hukuk pratiği.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, bu vahşetin sorumlusu, İslam hukuku olamaz. Barışa, adalete, insan hak ve hürriyetlerine bunca değer veren İslam hukuku bu vahşetten sorumlu tutulamaz.

Ancak bu vahşetin neden Batı hukukunun yürürlükte olduğu ülkelerde değil de İslam hukukunun az ya da çok yürürlükte olduğu ülkelerde olduğu da açıklanmalıdır.

İslam hukuku, bu vahşetin kaynağı değildir; ancak İslam hukukunun bu vahşeti önleyemediği, ona engel olamadığı da bir gerçektir. Batı hukukuyla kıyaslandığında İslam hukukunda eksik olan bir şey vardır. Bu şey nedir? Şimdi bunu görelim.

Burada belki kestirmeden 'İslam ülkeleri' demek dilde pratiklik bakımından daha doğru olurdu. Ancak bu durumda, 'İslam ülkesi nedir?', 'İslam ülkesi, İslam dininin benimsendiği ülke mi demektir?', 'Yoksa İslam hukukunun uygulandığı ülke mi demektir?', 'Suudi Arabistan İslam ülkesi midir?' gibi sorularla karşılaşacaktım. Bu nedenle bu makalede 'İslam ülkeleri' terimi yerine yer yer 'nüfusunun tamamı veya çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkeler' gibi yuvarlak ibareler kullanmayı tercih ettim.

Burada belki dilde pratiklik bakımından doğrudan doğruya 'İslam hukukunun uygulandığı ülkeler' demek daha doğru olurdu. Ancak bu terimi kullanmak istemedim. Çünkü böyle dersem; derhal, bana 'Dünyada İslam hukukunun uygulandığı bir ülke yoktur; zaten uygulanmış olsaydı, vahşet olmazdı.' gibi cevaplar verilecektir. İslam hukuku, hep bir 'olması gereken hukuk', bir 'ideal hukuk' olarak algılanıyor ve böylece İslam hukuku bütün eleştirilerden muaf hâle getiriliyor. Neticede İslam hukuku üzerinde rasyonel bir tartışma yapma imkânı da kalmıyor.

İslam hukukunun yüzde yüz uygulandığı bir ülkenin olup olmadığını bilemem; ama İslam hukuku bu yeryüzünde hiç uygulanmayan bir hukuk değil. Bu yeryüzünde olup bitenlerin bir kısmından da bu hukuk sorumludur. İslam hukukçularında bir nevi sorumluluktan kaçma olgusu görülmektedir. 'Şu İslam ülkesinde şöyle bir sorun var.' dediğinizde, size, 'İyi, güzel de o ülke İslam hukuku ülkesi değil ki.' diye cevap veriyorlar. Onlara göre Suudi Arabistan da, İran da bir İslam ülkesi değil. İslam hukukçularına 'İslam hukukunda şöyle bir sorun var.' dediğinizde, size, 'İyi güzel de İslam hukuku gerçekten uygulansaydı öyle bir sorun olmayacaktı.' cevabını veriyorlar. Kanımca bu tavır, entelektüel sorumluluktan kaçma tavrıdır. Kavramların veya uygulama sorunlarının arkasına sığınmadan sorunları cesurca görmek ve tartışmak gerekir. Aksi hâlde her şey tartışılmaz hâle gelmektedir."[439]

Neden bu zalim yönetimlerin ifşasında bu denli ısrarcıyız? İşte tam da bunun için: Bunların İslam olmadığı, İslam'a en büyük zararı bunların verdiği anlaşılsın diye… Aksi hâlde onların cürmü İslam'a, İslam şeriatına mâl ediliyor.

439. İslam Hukunun Değeri: İslam Hukuku Batı Hukukuna Alternatif Olabilir mi?, Kemal Gözler https://www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku.htm (E.T: 01.02.2022)

- **Hile-i Şer'iyye: Bir Yahudileşme Örneği**

Hile-i şer'iyye; zahiren meşru bir yolla gayrimeşru bir sonuca ulaşmaktır. Kavramın Türkçesi şer'i hilelerdir. Aslında iyi düşünüldüğünde bu isimlendirme şeriata iftiradır. Zira şeriat ve hile lafızları yan yana gelmez. Şeriat samimiyet, dürüstlük, sorumluluktur. Onun tuzakla, hileyle, aldatmayla işi olmaz. Kaldı ki kime karşı hile? Meşru olan bir yolla gayrimeşru bir sonuca ulaşan, kimi kandıracaktır, Allah'ı mı, kulları mı? Özü, insanları Allah'a kul kılmak olan bir şeriatın, "kulluktan kaçış" yöntemleri vazetmesi mümkün müdür?

Kur'ân'ın bize öğrettiği kadarıyla Yahudiler bir hile-i şer'iyye ümmetidir.

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor. Hani onlar Cumartesi Günü'nde (Avlanma Yasağı"nı çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi Yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk."[440]

Abdullah ibni Abbas (ra) "Onlara o kasabanın durumunu da sor." ayeti hakkında şöyle dedi:

"Muhakkak ki Allah (cc), İsrailoğulları'na yalnızca size de farz kılmış olduğu cuma gününü farz kıldı. Ancak onlar cumartesi gününü tazim ederek muhalefet ettiler ve kendilerine emredileni terk ettiler. Cumartesi gününü ihdas edince bu konuda imtihan edildiler. Kendilerine (cumartesi günü) balıklar haram kılındı. Onlar Medyen, Eyle ve Tûr denilen bir köyde bulunuyorlardı. Cumartesi günü olduğunda balıklar akın akın geliyor onlar ise denizdeki balıklara öylece bakıyorlardı. Cumartesi günü son bulduğu vakit ise gelecek cumartesiye kadar bir daha o kadar balık göremiyorlardı. Gelecek cumartesi balıklar yeniden akın akın oluyordu. Sonra onlardan bir adam bir balık alıp ip ile onu sardı. Daha sonra sahilde onun için bir kazık çaktı. Balığı kazığa bağlayıp suyun içinde bıraktı. Ertesi gün olunca gelip onu aldı ve gizlice yedi. Onlar böyle yaparken diğerleri bakıyor ve az bir topluluk hariç birbirlerini alıkoymuyorlardı. Tâ ki bu (bir zaman sonra) çarşılarda açıkça ortaya çıkmaya başladı. Onlardan bir grup alıkoy-

440. 7/A'râf, 163

maya çalışanlara 'Allah'ın helak edeceği ya da çetin bir azaba çarptıracağı kimselere ne diye öğüt veriyorsunuz?' dedi. Onlar da cevaben, onların amellerinden dolayı bize öfkelenmesi konusunda 'Rabbinize sunacağımız bir mazeretimiz olsun.' ve 'Umulur ki korkup sakınırlar.' dediler. O kavim üç eşit topluluktu: Üçte biri alıkoymaya çalıştı, üçte biri, 'Ne diye öğüt veriyorsunuz?' dedi, üçte biri de günahkâr olan topluluktu. Alıkoymaya çalışanlardan başka kimse kurtulmadı, geri kalanların hepsi helak oldu. Alıkoymaya çalışanlar bir sabah kendi meclislerinde sabahladılar. İnsanları arıyor lakin onları göremiyorlardı. İnsanlar o gece evlerinde gecelemiş (kapıları) üzerlerine kapatılmıştı. Alıkoymaya çalışanlar, 'Muhakkak ki bu insanlarda bir hâl var, bakın da nedir?' dediler. Onların evlerine girince o topluluğun mesh edildiğini (suretlerinin değiştirildiğini) gördüler. (Herhangi) Bir adamın ve kadının bizzat kendisinin maymun halinde iken (kim olduğunu) biliyorlardı."[441]

Yahudiler cuma günü ağ atıp, pazar günü ağları toplayarak avlanırlar. Zahiren cumartesi avlanmamış olsalar da gerçekte cumartesi gelen balıklar ağlarına takılır ve avlanmış olurlar. İşte Yüce Allah, şeriata karşı hilekâr tavır içindeki Yahudileri domuzlar ve maymunlara çevirmiştir. Onların bir başka hileciliğini, Câbir ibni Abdullah'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle anlatır:

" 'Yüce Allah, şarabın, murdar hayvanın, domuzun ve putların satılmasını haram kılmıştır.'

Bu sırada bir kimse Allah Resûlü'ne (sav), 'Ey Allah'ın Resûlü! Murdar hayvanın yağı gemi cilalanmasında, deri yağlanmasında ve aydınlanmada kullanılıyor, buna ne dersiniz?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'Hayır, bu haramdır. Allah Yahudilere lanet etsin. Allah iç yağını haram kıldığı zaman erittiler, sattılar ve bedelini yediler.' dedi."[442]

Haram kılınan katı yağı eriterek sattılar. Zahiren katı iç yağı satmıyorlardı, ancak sıvı hâle getirip aynı yağı satmış oluyorlardı.

441. Mevsûâtu't Tefsîri'l Me'sûr, 9/438, 29256 No.lu rivayet
442. Buhari, 2236; Müslim, 1581

Ebu Said El-Hudri'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyumuştur:

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.'

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudiler ile Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de (sav), 'Başka kim olacak?' dedi."[443]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yahudiler gibi basit hileler yapıp da Allah'ın helallerini haram yapmaya kalkışmayın."[444]

İslam ümmeti içinde Yahudi ahlakına sahip insanlar, şeriattan kaçmak için hile yoluna başvurmuşlardır. Faiz yasağının etrafından dolanmak için, "iyne" alışverişine başvurmuşlardır. İyneci; birine on liraya veresiye kalem satıp, aynı malı ondan sekiz liraya peşin satın alır. Böylece karşı tarafa sekiz lira verir, kalem borcu olarak on lira alır. Böylece faiz akdi yapmadan faizle borç vermiş olur. Muhtemelen bu alışverişle Allah'ı aldattığını düşünmesi itikadi, yaptığı eylem de amelî bir sorun olarak defterine yazılır.

Oruç tutmamak, namaz kılmamak, zekât vermemek… için tevessül edilen; üç talakla boşanmış eşleri bir araya getirmek, yasaklanmış bir alışverişi yapmak veya bir haramı işlemek için başvurulan her vesile hiledir, İslam şeriatıyla bağdaşmaz.[445]

443. Buhari, 7320; Müslim, 2669

444. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 3/444, A'râf Suresi 163. ayetin tefsiri

445. Şatibi (rh) hileciliğe şu örnekleri verir:

"Mukim hâldeyken namaz vakti giren bir kimse üzerine dört rekât namaz kılması vacip olur. Kişi bu namazın tamamını kendisinden düşürmek için şarap ya da uyku ilacı içer; böylece baygın gibi, aklı başında olmadığından namaz vakti çıkmış olur. Ya da dört rekâtlı namazı kısaltmak ister ve bunun için yolculuğa çıkar. Aynı şekilde Ramazan ayına yetişen bir kimse, orucu tutmamak için yolculuğa çıkar. Hacca gitmeye gücü yetecek kadar malı olan bir kimse, üzerindeki hac görevini düşürmek amacıyla elinde bulunan malını bir başkasına hibe ederek ya da herhangi bir yolla elinden çıkarır. Başka birisine ait cariyeyle cinsi ilişkide bulunmayı arzu eder ve onu gasp eder. Adam da cariye öldü zannederek ona cariyenin bedelini öder ve böylece cariyeyle cinsi ilişkiye girer. Yahut bir kimse, bakire bir kızı kendi rızasıyla nikâhladığına dair yalancı şahitler dinletir ve hâkim de şahitlere dayanarak o doğrultuda hükmeder ve böylece o kızla cinsi ilişkide bulunur.

"İbni Kayyım (rh) şöyle der: 'Hilelere cevaz vermek, sedd-i zerâ'i ile açıkça çelişir. Zira Şâri, mümkün olan her yöntem ile kötülüklere giden yolları kapamaktadır. Hileci ise kötülüklere giden her türlü yolu açar. Buna göre harama düşme korkusuyla caiz olan şeylerden bile kaçınan ile haramlara ulaşabilmek için her türlü hileye tevessül eden hiç bir olur mu?

Buraya kadar zikrettiğimiz gerekçeler ve bunların kat kat fazlası, hilenin, hileyle amel etmenin ve Allah'ın dini konusunda hileyle fetva vermenin haram olduğunu göstermektedir. Lanetten söz eden hadisleri inceleyenler, bu hadislerin genelinin, hilelere başvurarak Allah'ın haramlarını helal kılmaya ve farzlarını ortadan kaldırmaya çalışanlarla ilgili olduğunu görecektir. Nitekim, 'Allah hülle yaptırana ve yapana lanet etmiştir.', 'Allah Yahudilere lanet etmiştir, iç yağı onlara haram kılındığı hâlde, onu erittiler, sattılar, parasını da yediler.', 'Allah rüşvet alana da verene de lanet etsin.', 'Allah faiz yiyene, yazana ve şahitlik edene lanet etsin.' hadisleri bunlardan birkaçıdır.

Bilindiği gibi, yazan ve şahitlik eden kişi, hile yoluyla elde edilen faize şahitlik edip yazışmasını yapmıştır. Bununla da açık ve görünür bir faizcilikten farklı bir işleme şahitlik edip yazışmasını yapmış olmaktadır. İçki konusunda on kişi lanetlenmiştir. Bunlardan ikisi de sıkan ve sıktırandır. Bilindiği gibi, şıra yapan kişi yalnızca üzüm sıkmaktadır. Yüce Allah saçına saç ekleyen ve ekleten kadına, dövme yapan ve yaptıran kadına lanet etmiştir. İbni Mesud hadisinde bunlar faiz yiyen ve yediren, hülle yapan ve yaptıranlarla birlikte zikredilmiştir. Bunun sebebi de bu grupların, aldatma ve karmaşık işlem yaparak olmayan bir şeyi varmış gibi göstermekte, hülleci evlenme niyeti olmadığı hâlde evlenecekmiş gibi davranmakta, faiz yiyen ise

---

Peşin vereceği on dirhem karşılığında belli bir süre sonra yirmi dirhem almak ister ve buna şöyle bir kılıf bulur: Örneğin bir elbiseyi peşin olarak on dirheme satın alır. Sonra aynı elbiseyi aldığı satıcıya yirmi dirhem karşılığında veresiye olarak satar. Falanı öldürmek ister ve onun gideceği yola onun ölümüne neden olacak örneğin mızrak dikmek ya da kuyu kazmak gibi bir sebep hazırlar. Zekat yükümlülüğünden kaçmak ister ve bunun için elindeki malı bir başkasına hibe eder veya malı itlaf eder ya da nisap miktarına ulaşmaması için ayrı olan malları toplar ya da birleşik olanları ayırır. Haramların helal kılınması ve vacibin düşürülmesi konusundaki diğer örnekler de bu şekildedir. Aynı şey helalin haram kılınması konusunda da geçerlidir. Örneğin kadın, kocasına ait bulunan cariyenin ya da kumasının ona haram olmasını ister ve bunu temin için onları emzirir. Şer'an sabit olmayan bir hak ispatı için yapılan hileler de aynıdır: Örneğin, vârise vasiyet yasağını delmek için, ona karşı borç ikrarında bulunur ve böylece maksadına ulaşmak ister." (El-Muvâfakât, 3/107-108)

hile ve aldatma yoluyla onu helal hâle getirerek alışveriş akdinde gerçekte bulunmayan bir unsuru varmış gibi göstermektedir. Birisi satım akdi ile faizi, öteki nikâh adı altında zinayı helalleştirmekte, bir diğeri insanların mallarını ifsat etmekte, bir başkası da nesepleri bozmaktadır. İbni Mesud, bu hadisin ravisi olduğu gibi, 'Bir toplumda zina ve faiz ortaya çıktı mı o toplum kendisine azap edilmesini hak etmiş olur.' hadisinin de ravisidir."[446]

"İman, insanın İlâhî emir ve yasakları yüzeysel bir şekilcilikle değil; fikrî, rûhî ve amelî boyutlarıyla derin bir teslimiyet ve itaat bilinci içinde karşılamasını gerektirir. Düşünceyi şekilcilikle tasmalamaya çalışmak, itaate dayalı hedefleri açısından düşünceyi düşünce adıyla oyuncak haline sokmaktır. Allah, cumartesi eylemini, verilen söze aykırı bir hareket saymıştır. Hâlbuki onlar emrin, şeklî ve harfî mânâsına karşı gelmemişlerdi. Çünkü onlardan istenen, cumartesi günü avlanmamalarıydı ve onlar, bu emre güya karşı çıkmamışlardı. Onu şeklen uygulamışlardı. Fakat onlar, cumartesi günündeki bu avlanmanın neticesini dolaylı bir yolla elde etmenin hilesini bulmuşlardı. İşte bundan dolayı dünyevî ve uhrevî cezaya çarptırılmışlardı.

Çünkü emir ve yasaklara, zâhiren şekilsel olarak uyuyor görüntüsü verip İlâhî emirlere hileyle yaklaşmak, aslında itaatin içeriğini ters yüz edip isyan etmek olduğu gibi, alay anlamı da taşır. Emir ve yasakla ve hatta o hükmü koyan ile dalga geçmek ve onu hafife almak demektir. Sanki Allah'ın, kalplerden geçeni, niyetleri, emredilen hükümdeki hedeflerin saptırıldığını dâhil her şeyi bildiğine inanmamak, onun kandırılabileceğini vehmetmektir."[447]

Hilecilik ne zaman ortaya çıkar?

Hileli bir alışveriş olan "iyne" uygulamasını yasaklayan Allah Resûlü (sav), **dolaylı** olarak hileli uygulamaların nasıl bir ortamda yaygınlaştığına dikkat çeker.

İbni Ömer'in (ra) Allah Resûlü'nden (sav) şöyle işittiği rivayet edilmiştir:

"Sizler, veresiye olarak pahalı satıp sonra o malı peşin fiyatına ucuzca aldığınızda, cihadı bırakıp zillet içerisinde öküzlerin kuyruğuna yapıştığınız zaman, ziraatle uğ-

---

446. İ'lâmu'l Muvakki'în, 3/198-199
447. Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, s. 494

raşmaya razı olduğunuz zaman, Allah (cc) size öyle bir zillet musallat eder ki tekrar gerçek dininize dönünceye kadar o zilleti üzerinizden atamazsınız."[448]

İnsanlar ziraat ve hayvancılığa dalıp Allah yolunda cihadı terk ettiğinde, yani **dünyevileştiğinde** hilecilik yaygınlaşmaya başlar.

Şeriat adı altında üretilen hilelere bakan insanlar, şeriattan ürker. Zira selim fıtratlı bir insan hileden tiksinir. Hileyle işleyen bir sistemin hukuk sistemi olamayacağını, olsa olsa bir kurnazlık müessesi olacağını, bu sistemde kurnaz insanların bir yolunu bulup şeriatın etrafından dolanacağını bilir.

Bugün biz, şeriata karşı sorumlu insanlar, tarihimizin ürettiği bu Yahudileşmeye karşı net bir dille karşı çıkmalıyız. Şeriatın "gemisini yürütenin kaptan olduğu" bir düzen olmadığını, şeriatın kulluk ve sorumluluk olduğunu anlatmalıyız. İsminin başına imam sonuna türlü övgüler eklendi diye, kimsenin şeriatın üstüne çıkamayacağını, şeriatın Yahudi ahlakı olarak tanıttığı bir uygulamanın sonuna "şer'iyye" yazarak üçkağıtçılığı meşrulaştıramayacağını ilan etmeliyiz. Bu, şeriatın bizlere yüklediği bir sorumluluktur.

- **Tarihselcilik**

Şeriattan yüz çevirme nedenlerinden biri; tarihselci metodla İslam şeriatını anlamaya çalışmaktır.

Tarihselcilik/Hermenötik; bir metni indiği tarihi şartlar içinde ele almak, tarihi koşulların gölgesinde anlamaktır. Bunu şer'i nassa uyarladığımızda tarihselcilik şu anlama gelir: Kur'ân tarihsel şartları gözeterek indi. Onun verdiği mesajlar/ilkeler evrensel, o ilkelere dair verdiği hükümler tarihseldir. Hâliyle biz Kur'âni ilkeleri almalı, hükümleri ise günümüz şartlarına uygun olarak güncellemeliyiz.

Tarihselci, şeriatı iptal eder. Çünkü onun anlayışında sınırları belirlenmiş bir şeriat/yasa yoktur; mesaj ve ilke vardır. Her toplum o mesaj ve ilkeyi alır, içinde yaşadığı şartlara uyarlar. Yani her toplum kendi şeriatını kendi belirler:

448. Ebu Davud, 3462

"Hırsızlık ayetini örnek verelim:

'Hırsız erkek ve kadının, kazandıkları (kötülüğün) karşılığı ve Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir.'[449]

Tarihselci, bu ayetin verdiği mesaj için şöyle der: Hırsızlık kötü bir şeydir ve cezalandırılmalıdır… El kesmek ise bu mesajın o tarihe uygun ceza biçimidir. Biz, hırsızlığın yasak olduğunu ve cezalandırılması gerektiğini kabul ederiz. El kesme cezasını bugün uygulayamayız. Çünkü bugün, hırsızlığın cezası hapis olarak tespit edilmiştir.

Daha iyi anlaşılması için miras ahkâmını örnek verebiliriz. Tarihselci der ki: Kur'ân, kadına ve erkeğe mirastan pay verir. Anlarız ki kadın da mirasta hak sahibidir. Erkeğe iki, kadına bir pay ise tarihseldir. Kur'ân'ın indiği döneme/tarihe uygundur. Bugün kadının toplumsal konumu değişmiştir. Paylar bugünün şartlarına göre belirlenmelidir.

Bu açıklamadan sonra diyebilirim ki tarihselcilik, vahiy ve akıl tarafından mahkûm edilmiş sapkın bir anlayıştır.

Tarihselciliğin şer'i eleştirisi

– Kur'ân tamamlanmıştır.

'… Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslam'a razı oldum …'[450]

'Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir.'[451]

Kur'ân doğruluk ve adalet yönünden tamamlanmış, kemale ermiştir. Doğruluk ve adaleti ikame etmek isteyen herkes için ihtiyaç duyulan tüm hükümleri ihtiva eder. Onun ahkâmını bugünün şartlarına göre yeniden yorumlamak; onun bugün için eksik olduğunu, bugünün ihtiyaçlarını karşılamadığını iddia etmek anlamı taşır. Şöyle düşünün:

---

449. 5/Mâide, 38
450. 5/Mâide, 3
451. 6/En'âm, 115

Biri size, 'Bu yazı, lafız ve mana (adalet/doğruluk) cihetiyle tamamlanmıştır.' diyor. Siz de 'Doğru, ama şu noktaları değiştirelim.' diyorsunuz. Bu, yazının eksikleri olduğuna inandığınızı gösterir. Zira insan eksik gördüğünü tamamlamak ister.

Allah (cc), 'Kur'ân lafız ve mana (doğruluk/adalet)cihetiyle tamamlanmıştır.' dediği hâlde, onu bugün mana cihetiyle yeniden yorumlamak isteyen, itikadi olarak büyük bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Kabul etse de etmese de ona eksiklik izafe etmiş olur.

– Kur'ân ulaştığı herkes için uyarıdır.

'… Sizi ve kime ulaşırsa onu uyarmam için bu Kur'ân bana vahyedildi …'[452]

Kur'ân yalnızca indiği gün için değil, sonradan kime ulaşırsa onun için de bir uyarıdır. Oysa tarihselci için Kur'ân, indiği dönem için bir uyarıdır. Bugünün insanına uyarı olabilmesi için tarihselcinin onayından geçmelidir. Nassın bugüne uyarlanmasında iki tarihselci anlaşmazlığa düşerse -ki düşüyorlar da- acaba hangisinin yorumu bugünün insanı için uyarı olacaktır?

– Kur'âni hükümlerin uhrevi cezası vardır.

Örneğin, miras hukuku belirlendikten sonra Allah (cc) şöyle buyuruyor: 'Bu (miras hükümleri) Allah'ın sınırlarıdır. Kim de Allah'a ve Resûl'**ü**ne itaat ederse onu altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. Bu büyük bir kazançtır/başarıdır. Kim de Allah'a ve Resûl'**ü**ne isyan eder ve O'nun sınırlarını çiğnerse onu içinde ebedî kalacağı ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azap vardır.'[453]

Bir tarihselcinin, bugünün şartlarını esas alıp (!) yeni oranlar belirlediğini düşünelim. Kadın ile erkeği mirasta eşitledi veya pozitif ayrımcılık yapıp kadına daha fazla pay verdi. Acaba tarihselcinin belirlediği oran için 'Bu Allah'ın sınırlarıdır…' diyebilecek miyiz? Şayet bu sorunun cevabı 'evet' ise burada tarihselci (hâşâ) Allah mı olmaktadır? Sorunun cevabı 'hayır' ise tarihselcinin oranına muhalefetin uhrevi cezası ne olacaktır? Yoksa şöyle mi diyeceğiz: O gün bu sınırlara muhalefetin cezası vardı. Bugün muhalefet edenler ise bu cezadan muaftır!

452. 6/En'âm, 19
453. 4/Nisâ, 13-14

– Neresinden tutsanız elinizde kalan fikrî bir sefalet!

Allah'ın (cc) Ehl-i Kitab'a çağrısı:

'De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Tevrat, İncil ve Rabbinizden size indirileni (içindekilerle amel edip) ayakta tutmadıkça hiçbir şey üzere değilsiniz.' Andolsun ki Rabbinden sana indirilen (bu Kur'ân), onların birçoğunun azgınlık ve küfürlerini arttıracaktır. Kâfirler topluluğu için üzülme!'[454]

Bu çağrının muhatapları, Tevrat'ı ve İncil'i ikame etmeye davet ediliyorlar. Bu çağrıya muhatap oldukları gün İncil altı asırlık, Tevrat ise -neredeyse- on asırlık bir kitaptı. Aradan yüzlerce yıl geçmesine rağmen Allah (cc), Tevrat ve İncil'i ikame etmelerini istiyordu. Demek ki yeni bir vahiy gelip bir önceki hükmü geçersiz kılmadıkça, Allah'ın hükümleri geçerlidir.

Tarihselci ise bu anlayışı ters yüz etmektedir. Dahası, kendi anlayışını ve içinde yaşadığı vakıayı vahiy mertebesine çıkarmaktadır. Ayrıca yaşadığı döneme dair tespitleriyle Allah'ın indirdiği hükümleri geçersiz kılmaktadır.

İlginçtir, bazı tarihselciler şöyle denklem kuruyor: İncil Tevrat'ın hükümlerini, Kur'ân da İncil'in hükümlerini geçersiz kıldı. Hâliyle bunca zaman sonra -yani bugün- bazı şeyler değişmelidir.

İnsan ne diyeceğini bilemiyor. İncil, Tevrat'ın hükümlerini, Kur'ân da İncil'in hükümlerini geçersiz kıldı, doğrudur. Ancak İncil Allah'ın kelamı, tebliğ edeni de bir peygamberdi. Acaba denklemde tarihselcinin yeri nedir? Tespitine Allah kelamı mı diyeceğiz, yoksa kendisine peygamber mi?

Tarihselciliğin akli eleştirisi

Dikkat ederseniz tarihselci, önce vahyin ana mesajını (illet/hikmet) tespit ediyor. Sonra o mesajı bugüne uyarlıyor. Bu tespit ve uyarlama Allah'ın (cc) bu vakıadaki hükmü oluyor!

Sorulması gereken soru şu: Bu tespit ve uyarlamada kimi ölçü alacağız? Çünkü bugün kendini 'tarihselci' olarak konumlandıran nice ilahiyatçının tespit ve uyarlamaları farklılık arz ediyor. Bugünün avamı hangisinin tespit ve uyarlamasına uyacaktır? Hangisi Allah'ın muradını anlamış kabul edilecektir?

454. 5/Mâide, 68

Diyelim ki tarihselciliğin mantığıyla hareket ettik ve hadlerde değişiklik yaptık. Geçmişte hırsızın eli kesiliyordu, biz bugün hırsızın elini kesmeyelim, hapis cezası verelim dedik. Bu durumda ümmet olarak biz bir gruba ağır bir diğer gruba hafif ceza uygulamış olmayacak mıyız? Allah'tan bir izin/şeriat olmaksızın cezaları değiştiren Yahudilerden ve onlar hakkında inen ayetin muhatabı olmaktan kim bizi koruyacak?

Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Yüzü siyaha boyanmış ve celde (değnek) cezası uygulanmış bir Yahudi, Nebi'nin (sav) yanından geçirildi.

Nebi (sav) onları çağırdı ve 'Zina eden kimsenin cezasını Kitab'ınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi.

'Evet.' dediler.

Bunun üzerine onların âlimlerinden bir kimseyi çağırdı ve 'Musa'ya Tevrat'ı indiren adına cevap ver, zina eden kimsenin cezasını Kitab'ınızda bu şekilde mi buluyorsunuz?' dedi.

O da, 'Hayır! Eğer benden bu şekilde söz almasaydın sana bildirmezdim. Zina cezasının recm olduğunu bulmaktayız. Ancak ileri gelenlerimiz arasında zina çoğaldı. Sonunda ileri gelenlerimizi yakalarsak onu bırakır, zayıfı yakalarsak ona zina cezasını uygular hâle geldik. Bunun üzerine, 'Gelin, hem ileri gelene hem de zayıfa uygulayacağımız bir şey üzerine birleşelim.' dedik ve neticede recm cezasını, yüzünü siyaha boyama ve celde (değnek) cezası uygulama olarak çevirdik.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Allah'ım, senin emrini öldürdüklerinde onu ilk dirilten benim.' dedi, arkasından emir verdi ve recm yapıldı.

Bunun arkasından Yüce Allah, 'Ey Resûl! Küfürde yarışan kimseler seni üzmesin! Onlar ki ağızlarıyla: 'İman ettik.' derler. (Oysa) kalpleri iman etmemiştir. O Yahudi olanlardan bazısı yalana kulak verirler. Sana gelmeyen (Yahudi olanlara laf taşımak için) sana kulak verirler. Allah yerli yerine koyduktan sonra, kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ederler. Derler ki: 'Bu (tahrif edip değiştirdiğiniz) size verilirse onu alın, verilmezse sakının!' … '[455] ayetini indirdi.

455. 5/Mâide, 41

Yahudiler, 'Muhammed'e gidin. Eğer (zina edenler hakkında) siyaha boyama ve celde (değnek) cezası verirse alınız. Eğer recm cezasına hükmederse kaçınınız.' diyorlardı.

Bunun üzerine Yüce Allah, '… Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir.'[456], '… Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse (onlar) zalimlerin ta kendileridir.'[457] ve '… Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse (onlar) fasıkların ta kendileridir.'[458] ayetlerini indirdi.

İşte bu ayetlerin hepsi kâfirler hakkındadır.'[459]

Sonra tarihselcilik, tarihin belli bir döneminde ihtiyaca binaen ortaya çıkmış bir metoddur. Şartlar değişmesine rağmen neden hala kullanılıyor? Yani, vahiy dahi tarihsel kabul edilip ahkâmı değiştiriliyor da tarihselcilik vahiyden daha muhkem ve daha üstün müdür ki asırlar geçse de geçerliliğini koruyor?

Şunu söylemeliyim ki; tarihselcilik, çoğunlukla toplumu modern anayasalara kulluğa davet eder. Büyük sözler söyler, ancak geldiği nokta modern bir putperestliktir. Ne iddia ettiği gibi Kur'ân'ın ana mesajını tespit eder ne de o mesajı bugüne uyarlar. Gelip durduğu nokta şudur: Hırsızlığın cezası yasayla hükme bağlanmıştır. Miras oranları yasayla belirlenmiştir. Ticaret, nikah vb. hükümler yasayla belirlenmiştir. Sonuç şöyle oluyor: Allah'a (cc) isyan/tuğyan üzere kurulu yasalar, Allah'ın muradı ve bugüne uygun hükmüdür(!).

Onca laf kalabalığından sonra varılan nokta, tağuti yasaların İlahi hükümler yerine ikame edilmesidir. Zaten tarihselciliği üreten bataklık (ilahiyat) bunun için vardır. Tarihselcisi, modernisti, hadis inkârcısı, gelenekçisi… farklı şeyler söylüyor gibi görünüyorlar. Ancak bunca zıtlık içinde ortak bir noktaya davet ediyorlar: Allah ve Resûlü'yle sınırlaşan tağuti sisteme uyumlu olmamızı, itaat etmemizi istiyorlar."[460]

---

456. 5/Mâide, 44
457. 5/Mâide, 45
458. 5/Mâide, 47
459. Müslim, 1700
460. Tevhid Dergisi, S 81, s. 5-7

- **Şeriata Modern Dünyanın Gözüyle Bakmak**

Şeriattan yüz çevirme nedenlerinden biri; modern dünyanın kabulleriyle İslam şeriatına bakmak ve onun bugünün dünyasına uymadığına hükmetmektir. Örneğin bugün ekonomide faiz, tüm yer kürenin ortak kabulüdür. Müslüman(!) devletler dahi faizli işlemler yapmaktadır. Faizi katiyetle haram kılan İslami bir yönetim, diğer devletlerle nasıl ticari ilişki kuracaktır? Ticari ilişki kurmadığı takdirde nasıl varlığını sürdürecektir? Sıkça dile getirilen bu itiraz; bir yanıyla vakıayı mutlak kabullenişi diğer yanıyla İslam'ın dışından bir bakışla İslam şeriatını değerlendirmeyi ifade eder.

Hatırlayacağımız üzere şeriat sisteminin bir bütün olduğunu söylemiş, ona parçacı yaklaşımın sorunlu olduğuna değinmiştik.[461] Okuduğumuz cümle işte bu parçacı yaklaşımın kötü bir örneğidir. Şöyle ki;

İslam şeriatına boyun eğen bir devlet, ekonomik kaygılar taşımaz. Ticaretin ve uluslararası ilişkilerin yalnızca bir sebep olduğunu, Allah'ı (cc) razı etmek adına sebeplerden yüz çevirenin Yüce Allah tarafından rızıklandırılacağına inanır.

"Şayet o beldenin halkı iman etmiş ve (Allah'tan) korkup sakınmış olsaydı, göğün ve yerin bereket (kapılarını) onlara açardık. Fakat yalanladılar. Biz de onları işledikleri (günahlara) karşılık (azapla) yakalayıverdik."[462]

" 'Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin. Sonra da O'na tevbe edin ki; yağmur dolu semayı üzerinize göndersin, kuvvetinize kuvvet katsın. (Sakın) suçlu günahkârlar olarak yüz çevirmeyin.' "[463]

" 'Dedim ki: 'Rabbinizden bağışlanma dileyin. Çünkü o (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğaffâr'dır. (İstiğfarınıza karşılık) üzerinize gökten bolca yağmur yağdırır. Size mallar ve çocuklarla yardımda bulunur, sizin için bahçeler ve nehirler var eder. Size ne oluyor da Allah'a gerektiği şekilde saygı göstermiyorsunuz/Allah'tan hakkıyla korkmuyorsunuz!' "[464]

Sonra İslam toplumu mücahid bir toplumdur; her türlü zorbalıkla sava-

461. bk. s. 868, Şeriata Bir Bütün Olarak Yaklaşmamak
462. 7/A'râf, 96
463. 11/Hûd, 52
464. 71/Nûh, 10-13

şır. Batıl ekonomik düzenini dayatan her sistem, onun doğal düşmanıdır. Zorbalığa son verilmesini ister, kabul etmezlerse onlarla savaşır.

"Fitne/şirk sonlanıncaya ve din/otorite Allah'a ait oluncaya dek onlarla savaşın. Yaptıklarına son verirlerse zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur."[465]

"… Zulmedenler çok yakında nasıl bir inkılapla devrileceklerini bilecekler."[466]

Sonra İslam toplumu, insanlık için alternatif bir model ortaya koyar. Ve tüm insanları bu modele davet eder. Onun var olan batıl düzenlerle uzlaşmak, içinde yaşadığı düzene eklemlenmek gibi bir gayesi yoktur.

"Ribi'ye 'Sizi buraya ne getirdi?' dediler. Ribi, 'Allah bizi, dilediği kimseleri kullara kulluktan Allah'a kulluğa, dünyanın darlığından genişliğine ve dinlerin zulmünden İslam'ın adaletine çıkaralım diye gönderdi. Bizi, yarattıklarına dini ile gönderdi ki onları kendisine davet edelim. Kim bunu kabul ederse biz de onu kabul eder ve geri döneriz. Kim de kabul etmezse onunla Allah'ın vaadine ulaşıncaya kadar ebediyen savaşırız.' dedi."[467]

İslami emirlere uymanın dış saldırıya neden olacağı gibi korkuların şirk ve nifak dolu kalplerden sudur edeceğini öğütler.

"(Allah'ın kesin yasağına rağmen) kalplerinde hastalık bulunanların (onları dost edinmek için) koşuşturduğunu ve: 'Başımıza bir musibet gelmesinden korkuyoruz.' dediklerini görürsün. Umulur ki Allah, bir zafer ya da kendi katından bir (hüküm) getirir de içlerinde gizlediklerinden ötürü pişman olurlar."[468]

"Dediler ki: 'Şayet seninle beraber hidayete uyacak olursak, yerimizden yurdumuzdan ediliriz.' Biz, onları tarafımızdan bir rızık olarak, her yerin meyvelerinin kendisinde toplandığı güvenli Harem'e yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmezler."[469]

Ve en nihayetinde yukarıda sorulan faiz sorusuna cevap verir: Benim ekonomi sistemimde satıcı da müşteri de zarara uğramaz. Borçlu alışveriş yapan, borç tutarınca teminat ister. Borç zamanında ödenmezse dilerse

465. 2/Bakara, 193
466. 26/Şuarâ, 227
467. El-Bidâye ve'n Nihâye, 9/622
468. 5/Mâide, 52
469. 28/Kasas, 57

süreyi erteler, dilerse teminatı satıp borcunu alır. Zira Müslimler uluslararası sistemin değil, Allah'ın kuludur. Onların kulluğuna saygı duyan, zorba olmayan her toplumla sulh içinde yaşarlar. Ancak gerek Müslimlere gerek kendi kavimlerine karşı zorba olan her devlet, İslami yönetimin hedefidir.[470]

Modern dünyanın kabulleriyle İslam şeriatına yöneltilen bir diğer eleştiri; İslam'da iktidarı sınırlayacak kuvvetler ayrılığı, anayasacılık ve normlar hiyerarşisi teorisi olmadığıdır.[471] Buna göre İslam her ne kadar adaleti emretmiş, iktidarı kötüye kullanmayı yasaklamış, aşırılıktan sakındırmış ve devletin şeriata bağlı olduğunu söylemişse de; bu ilkeleri kurumsallaştırmamış nasıl gerçekleştirileceğine dair açık cevap vermemiştir.

Dikkat edilirse iddianın iki dayanağı vardır. İslam şeriatına parçacı yaklaşım ve onu Batı hukukuyla karşılaştırma! Bıkmadan, usanmadan söylemeyi tekrar edeceğiz: İslam şeriatı bir bütündür ve kendine özgü bir yapısı vardır. Ne İslam başka bir sisteme ne de başka sistemler İslam'a kıyas edilerek anlaşılabilir. Evet, İslam'da kuvvetler ayrılığı, anayasacılık ve normlar hiyerarşisi gibi kavramlar yoktur! Zira İslam, başka dinlerin ve sistemlerin kavramlarıyla konuşmaz. İslam'ın kendi kavramları vardır; İslam'ı anlamak isteyen, onu, kendi kavramlarıyla anlamalıdır. Bu kısa açıklamadan sonra asıl soruya geçelim. Gerçekten İslam iktidar sahiplerini sınırlandırmamış mıdır? Şayet bu sorunun cevabını gayrimeşru saltanatlarda ve günümüz despot küfür rejimlerinde ararsanız, yanılırsınız. Ne saltanat ne de günümüz tağuti rejimleri İslami değildir ki, onların ürettiği sorunların çözümünü İslam'da arayalım. İslami yönetim Nebi (sav) ve Raşid Halifeler'in kurduğu yönetimdir. O yönetime, anayasası olan Kur'ân'a ve tafsilatlı yasası olan sünnete baktığınızda şer'i siyasetin tüm detaylarını bulursunuz ve orada İslam'ın yöneticileri birden fazla kayıtla kontrol altına aldığını görürsünüz. İktidarı kontrol altına alan müesseseleri ve pratik uygulamalarına şunları örnek verebiliriz:[472]

470. Faizsiz bir ekonomi olmayacağı insanlık tarihinin değil Kapitalist cahiliyenin kabulü, hatta dogmasıdır. Faizsiz ekonomi kurulabileceği bu çağda dahi tecrübe edilmiştir. bk. İslam Etrafındaki Şüpheler, M. Kutub 204-206

471. bk. İslam Hukukunun Değeri: İslam Hukuku Batı Hukukuna Alternatif Olabilir mi? Kemal Gözler. https://www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku.htm (E.T: 01.02.2022)

472. bk. El-Hurriyye Evi't Tûfân, s. 23-94

– İslami yönetim ister seçimle ister atamayla gelsin, biat almak, yani ümmetin rızasını almak zorundadır.

İmamet bir akittir/sözleşmedir. Aslolan ümmet, vekil olan imamdır, yöneticidir. Yönetici/İmam, tüm ümmetin rızasını alarak göreve gelmelidir.[473] Yüce Allah basit alışveriş akitlerinde dahi rıza şartını koşmuştur.

“Ey iman edenler! Karşılıklı **rızaya** dayalı bir ticaret olması dışında, aranızda mallarınızı batıl yolla yemeyin…”[474]

Ayrıca dinde zorlama yoktur. İçinde iradeyi yok sayan zorlamanın olduğu şey de din değildir.

“Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır…”[475]

Ebu Bekir (ra) Ömer’i halife atamak istediğinde şöyle demişti:

“Size halife atayacağım kişiden **razı mısınız?** Vallahi ben iyi düşünmeyi ihmal etmedim, akrabayı da atamadım Ömer ibni Hattâb’ı atadım. Onu dinleyin ve itaat edin. **Dediler ki: ‘İşittik ve itaat ettik…’** ”[476]

H 145 yılında Abbasilere karşı Muhammed ibni Abdullah ibni Hasan ayaklanma başlattı. Malik’e (rh) ‘Abbasilere biatleri olduğu hâlde bu kıyama katılıp katılmayacaklarını’ sordular; Malik (rh) ‘Zorla yapılan biat geçersizdir.’ diyerek onları zulme karşı isyana teşvik etti. Zira Abbasiler ümmete rağmen kılıç zoruyla yönetimi ele geçirmiş gasıp insanlardı. Zorla aldıkları beyatin geçerliliği yoktu.

Ömer ibni Hattâb da (ra) bölge halkı bir emiri şikâyet ederse onu azlederdi. Bunlardan biri Sa’d’ ibni Ebî Vakkas’tı (ra).Kufe halkı ondan şikâyet edince onu azletti ve şunu söyledi: “Ben onu (sorumluluklarını yapmaktan) aciz olduğundan veya hiyanetten dolaylı azletmedim…”[477]

Çünkü Sa’d (ra) onun en güvendiği arkadaşlarındandı. Kadisiye ordusunu

---

473. Tüm ümmetten kasıt toplumsal uzlaşıdır. Birkaç ismin muhalefeti toplumsal uzlaşmaya zarar vermez.
474. 4/Nisâ, 29
475. 2/Bakara, 256
476. El-Hurriyye Evi’t Tûfân, s. 23, Mâverdî’den naklen
477. Buhari, 3700

onun komutasına vermişti. Ancak toplum Sa'd'dan şikâyet edince "**rıza şartı kalktığı için**" onu görevden aldı.

Sonuç: **Tüm toplumun rızası yönetim üzerinde kontrol sağlar. Bütün bir toplum yönetimi denetler.**

– Şura/istişare zorunluluktur.

İmamın seçiminde ve işleri idare etmesinde şura bir zorunluluktur.

"Onlar Rabblerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. **İşleri, aralarında istişare iledir.** Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler."[478]

"Allah'ın rahmeti sayesinde onlara karşı yumuşak oldun. Şayet kaba, katı kalpli biri olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlar için bağışlanma dile, **işlerinde onlarla istişare et.** (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever."[479]

Ayet istişareyi emretmiştir. Allah Resûlü ve Raşid Hilafet'in uygulamaları istişareyi vacip, istişareden çıkan sonucu da bağlayıcı gördüklerini gösterir. Şuranın bağlayıcı olup olmadığı, saltanat döneminde ortaya çıkmış, biraz da sultanların zulmünü ve keyfi yönetimini meşrulaştırma vazifesi görmüştür.

Allah Resûlü (sav), Uhud günü, savunma savaşı mı meydan savaşı mı yapacakları konusunda istişare etmiştir. Çoğunluk meydan savaşı yapılmasını istemiştir. Oysa Allah Resûlü (sav) savunmadan yanadır. Ancak çoğunluğun kararına uyarak yola çıkmıştır. Sahabe istişareden sonra Allah Resûlü'nü dinlemedikleri için pişman olmuştur. Ancak Nebi (sav) istişarede alınan karardan geri dönmemiştir.

Cabir'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Rüyamda gördüm ki ben çok sağlam bir zırhın içindeyim, bir de boğazlanan bir sığır gördüm. Ben gördüğüm bu zırhı 'Medine' olarak yorumladım. Bu sığır ise şehit edilecek bir topluluktur. Vallahi bu onlar için daha hayırlıdır. Şayet biz Medine'de kalırsak onlar üzerimize geldiklerinde onlarla savaşırız.'

478. 42/Şûrâ, 38
479. 3/Âl-i İmran, 159

Bunun üzerine Medineli Müslimler olan Ensar şöyle dedi: 'Onlar üzerimize Cahiliye Dönemi'nde gelememişlerdi. Müslim dönemimizde mi gelecekler?'

O zaman Allah Resûlü (sav), 'İstediğiniz gibi yapın.' dedi.

Sonra Ensar'ın bazısı bazısına Nebi'nin (sav) görüşünü geri çevirdik deyip geldiler ve 'Ey Allah'ın Resûlü! Sen istediğin gibi yap.' dediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle dedi: 'Hiçbir peygambere zırhını giydikten sonra savaşmadıkça onu çıkarması yakışmaz.' "[480]

O (sav) Huneyn esirleri için ashabıyla istişare etmiş, onların gönül rızasını almadan esirleri serbest bırakmamıştır.

Urve ibni Zubeyr (rh), Mervan ile Misver ibni Mahreme'nin (r.anhuma) kendisine şöyle haber verdiklerini nakletmiştir:

"Allah Resûlü (sav), Hevâzin heyeti kendisine Müslim olarak geldiklerinde ayağa kalkmış, kendisinden mallarını ve esirlerini geri istemelerine karşılık şöyle demiştir: 'Benimle beraber gördüğünüz kimseler de vardır. Benim en sevdiğim söz de doğru olandır. Şu iki şeyden birisini seçiniz: Ya esirlerinizi ya da mallarınızı. Çünkü ben size süre tanımış bulunuyorum.'

Allah Resûlü (sav) Taif'ten döndükten sonra onlara on küsur gece mühlet vermişti.

Allah Resûlü'nün (sav) kendilerine ancak iki şeyden birisini geri vereceğini açıkça anlayınca, 'Bizler esirlerimizi tercih ediyoruz.' dediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) Müslimlere hitap etmek üzere ayağa kalktı. Yüce Allah'a layık olduğu şekilde övgülerde bulundu, sonra şöyle dedi: 'Şüphesiz kardeşleriniz bize tevbe edenler olarak geldiler. Ben de onlara esirlerini geri vermeyi uygun gördüm. Aranızdan bunu gönül hoşluğuyla yapmak isteyen yapıversin. Fakat aranızdan hakkını elinde tutmak isteyenler de Yüce Allah'ın bize ihsan edeceği ilk fey'den (ganimetten) ona vermemizi beklemek şartıyla yapıversin.'

Herkes, 'Ey Allah'ın Resûlü, biz bunu gönül hoşluğuyla verdik.' dedi.

480. Darimi, 2205

Fakat Allah Resûlü (sav) şöyle dedi: 'Bizler bu hususta aranızda kimlerin izin verdiğini, kimin vermediğini bilemiyoruz. Bunun için geri dönün de arifleriniz sizin kanaatlerinizi bize bildirsinler.'

İnsanlar geri döndü, arifleri de onlarla konuştu. Daha sonra Allah Resûlü'ne (sav) dönerek gönül hoşluğuyla kabul ettiklerini ve izin verdiklerini söylediler. İşte Hevâzinlilerden alınan esirlerle ilgili olarak bana ulaşan budur."[481]

İstişaresiz, yani ümmetin rızası olmadan yönetici olmayacağı, Ömer'in (ra) şu sözünde açığa çıkar:

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"…Bugün Müminlerin Emiri'nin yanına gelen adamı keşke görseydin! Adam şöyle dedi: 'Ey Müminlerin Emiri! Şöyle diyen adam hakkında ne düşünüyorsun: 'Eğer Ömer ölürse ben muhakkak filan kimseye biat ederim. Vallahi Ebu Bekir'e yapılan biat, ansızın birdenbire yapılıp tamam oldu!' Ömer bu söze çok öfkelendi, sonra şöyle dedi: 'İnşallah, akşamüstü cemaate bir konuşma yapacağım ve milletin mukadderatını gasp etmek isteyenlere karşı onları sakındıracağım.'

Abdurrahman şöyle devam etti: 'Ben, 'Ey Müminlerin Emiri! Böyle yapma! Çünkü hac mevsimi, şerde hızlı ve ayak takımı kimseleri bir araya toplar. Cemaate konuşma yapmak üzere ayağa kalktığında bu kimseler sana yakın bir yerde çoğunluğu ele geçirirler. Ben senin kalkıp bu konuda bir konuşma yapmandan ve bunu laf taşıyanların senden alıp, etrafa uçurmasından, duyanların da onu belleyememeleri ve manasını anlamamalarından ve o konuşmayı yakışmayacak birtakım manalara çekmelerinden endişe ederim. Onun için acele etme, Medine'ye dönünceye kadar sabret. Çünkü Medine hicret ve sünnet yurdudur. Orada fakihlerle ve insanların ileri gelenleriyle bir araya gelip söylemek istediğin şeyleri o topluluğa sağlam olarak söylersin, ilim ehli olanlar senin konuşmanı iyi belleyip kavrarlar ve onu gerektiği şekilde anlarlar.' dedim.

Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'Vallahi inşallah Medine'ye varıp, yapacağım ilk konuşmada bu meseleyi mutlaka ele alacağım!'

481. Buhari, 4318-4319

Ömer, minber üzerine oturup, müezzinler de ezanları okuyup sükût ettikleri zaman ayağa kalktı. Allah'a hamdedip onu layık olduğu yüce sıfatlarla övdükten sonra 'Sadede gelince…' deyip şunları söyledi:

'Sizlere Allah'ın takdir etmiş olduğu bir konuşma yapacağım. Bilmiyorum, belki de bu konuşmam benim ecelimden hemen öncedir! Bu konuşmamı kavrayıp, anlayan ve iyi belleyen kimse binitinin ulaştığı her yerde bunu söyleyip yaysın. Akledip, kavrayamayacağından endişe eden kimseye gelince, hiçbir kimseye benim üzerime yalan söylemesini helal etmiyorum. Sonra içinizden birisi çıkıp, 'Vallahi Ömer ölürse ben muhakkak filan kimseye biat ederim.' demiştir. Sakın hiçbir kimse onun 'Ebu Bekir'e yapılan biat ancak istişaresiz birdenbire yapılıp tamam oldu.' demesine aldanmasın. Dikkat ediniz! Gerçekten o iş böyle çabuk olmuştur. Fakat Allah o işin kötülüğünden ümmeti korumuştur. İçinizden hiçbir kimse, kendisine hızla gidilmek amacıyla develerin telef edilmesine Ebu Bekir'den daha layık değildir. Bundan sonra kim Müslimlere danışmadan Müslimlerden bir adama biat ederse onun biati kabul edilmez. O biat eden de biat edilen de kendilerini öldürülme tehlikesine atmış olurlar!' "[482]

Bu hutbede Ömer (ra), inananların istişaresi olmadan yönetici olanların öldürüleceğini sahabe huzurunda söyler. Onlar da sükûtla ikrar ederler. Maalesef saltanat dönemi âlimleri İslam'ın yönetim anlayışını ters yüz etmiş, kılıç zoruyla yönetimi gasbedenin yönetimine cevaz vermişlerdir. Ümmeti iç savaşların fitnesinden korumak istemişlerdir. Ne ki ne iç savaş bitmiştir ne de fitne… Aksine iç savaş fitnesine bir de despot yönetim fitnesi eklenmiştir. Zulmü kaldırmak için gelen İslam'ın şehirleri, zulmün merkezine dönüşmüştür. Daha kötüsü, birçoğumuzun istişareye dair kabulleri, saltanat dönemi âlimlerinin fetvalarıyla kirlenmiştir.

Osman (ra) ve Ali'nin (ra) hilafete seçilmesi de aynı anlayışla olmuş, tüm Medine'nin düşüncesi öğrenilmiştir:

Misver ibni Mahreme'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer ibni Hattâb'ın (kendisinden sonra halifeliği) kendilerine havale ettiği kimseler toplanıp, aralarında istişare ettiler.

482. Buhari, 6830; Müslim, 1691

Abdurrahman ibni Avf onlara şöyle dedi: 'Ben bu hilafet işi üzerine çekişecek değilim. Fakat şayet dilerseniz içinizden size birini seçeyim!'

(Bu teklif üzerine) o topluluk bu tercihi Abdurrahman ibni Avf'a bıraktı. Onlar kendilerinden birini tercih etme işlerini Abdurrahman'a havale edince insanlar Abdurrahman'a meylettiler, hatta ben insanlardan hiçbir kimseyi o topluluğa tabi olur ve onların izlerine basar diye düşünmüyordum. **İnsanlar Abdurrahman'a meylettiler. Çünkü bu gecelerde halifelik işi üzerine istişare ediyorlardı.** Nihayet sabahlayıp da Osman ibni Affan'a biat ettiğimiz gece, gecenin bir kısmı geçtikten sonra Abdurrahman ibni Avf gelip, benim kapımı çaldı. Bunun üzerine uykudan uyandım.

Bana, 'Seni uyumuş görüyorum. Allah'a yemin ederim ki benim gözüme bu üç geceden beri bir damla uyku girmedi. Haydi git, Zübeyr ibni Avvam ve Sa'd ibni Ebi Vakkas'ı çağır!' dedi.

Bunun üzerine ben de onun için bu iki sahabiyi çağırdım. Abdurrahman o ikisiyle istişare etti.

Sonra beni tekrar çağırdı ve 'Bana Ali ibni Ebi Talib'i çağır!' dedi.

Ben de Ali'yi çağırdım. Ali geldi. Abdurrahman ibni Avf da gece yarısına kadar Ali ile gizli olarak konuştu. Sonra Ali ibni Ebi Talib onun yanından, kendisine (görev) verilmesi arzusuyla kalkıp gitti. Abdurrahman ibni Avf da Ali tarafından fitneye yönelik bir muhalefet gelmesinden endişe ediyordu.

Sonra Abdurrahman, 'Bana Osman'ı çağır!' dedi.

Ben de Osman'ı çağırdım. Abdurrahman onunla da müezzin sabah ezanı ile aralarını ayırıncaya kadar gizli gizli konuştu. Nihayet insanlara sabah namazını kıldırdığı zaman bu şura minberin yanında toplandı. Abdurrahman Muhacirlerden ve Ensar'dan hazır bulunan kimselere haber gönderip çağırttı. Ordu kumandanlarına da haber gönderip çağırttı. Bunların hepsi o yıl Ömer ile beraber Mekke'ye gelip buluşmuş ve birlikte hac yapmışlardı (ve Medine'ye de birlikte dönmüşlerdi).

Bunlar toplandıkları zaman Abdurrahman (minber üzerinde oturup) şehadet kelimelerini söyledi. 'Bundan sonra asıl konuya gelirsek,' diyerek

şu konuşmayı yaptı ve 'Ya Ali! Ben insanların bu işteki tercihlerine iyice bakıp araştırdım. İnsanların Osman'a meylettiklerini gördüm. Onun için sen (benim Osman'ı tercih etmemden dolayı) sakın kendin aleyhine bir davranışa sebep olma!' dedi.

Abdurrahman, Osman'a hitaben de 'Ya Osman! Ben sana Allah'ın sünneti, Resûl'ünün sünneti ve Resûl'ünden sonra geçen iki halifesinin sünneti üzere biat ediyorum!' dedi ve bu konuşmanın ardından Abdurrahman, Osman'a biat etti. Bundan sonra bütün insanlar, Muhacirler, Ensar, ordu kumandanları ve bütün Müslimler de Osman'a biat ettiler.' "[483]

Osman (ra) şehit olunca Ali'ye (ra) geldiler o şöyle dedi: "Bana beyat ancak (tüm) Müslimlerin rızasıyla olur."[484]

Raşid Halifelerin siyreti şahittir ki neredeyse onlar her konuda toplumun görüşüne başvurmuş, onların genel meyline göre hareket etmişlerdir. Günümüz toplumlarının idealize ettiği "her meselede mini referendum", Raşid Halifeler döneminde hayata geçirilmiştir. Mescid bir halk meclisidir. Dileyen; kadın erkek veya genç, o mecliste hazır bulunup yapılan tartışmaya katılmış ve görüşünü paylaşmıştır.

Onlar istişare yoluyla toplumun rızasını almaya o denli önem vermişlerdir ki; düşmanlarının dahi istişareyle karar vermesini istemişlerdir.

Ebu'l Yemân, Safvan ibni Amr'ın şöyle dediğini rivayet etti:

"Ömer ibni Abdülaziz Devri'nden önceki devirlerde ordu kumandanları, kuşattıkları kale halkının reisleri ve kumandanlarıyla, onların razı olacakları şekilde sulh antlaşması yaparlar, ancak kale içindeki Rum halkın bundan haberi olmazdı.

Ravi dedi ki: Ömer ibni Abdülaziz bunu yasakladı ve ordu kumandanlarına bu şekilde hareket etmemelerini emretti. Ömer kumandanlarından, kendilerine sulh teklifi yapanlar, bir mektup yazıp bu mektubu bir elçi ve kale ahalisinin tasvibine şahitlik edecek iki şahitle göndermedikçe onların sulh tekliflerini kabul etmemelerini istedi."[485]

483. Buhari, 7207
484. El-Hurriyye evi't Tûfân, s. 33, Taberî'den naklen
485. Kitâbü'l-Emvâl, 482

Sonuç: Kitap ve sünnette hükme bağlanmamış her meselede istişare, bir denetim mekanizmasıdır. Sadece belli kurumlara değil tüm ümmete, yönetimi denetleme hakkı verir.

– Herkese istediği gibi düşüncesini dile getirme hakkı vermiştir.

Düşünce ve fikirleri beyan hürriyeti, önceki iki maddenin tamamlayıcısıdır. Allah Resûlü ve Raşid Halifeler Dönemi'nde en aykırı ve tahammülü zor fikirler dahi dile getirilmiş, insanlar hiçbir baskı altında olmadan konuşmuşlardır.

Maalesef saltanat dönemlerinde ümmetin elinden bu hak alınmıştır. Taht için ümmeti paramparça eden, gerektiğinde taht için Müslim kardeşine karşı kâfirlerden destek alan Kayser/Kisra özentisi tağutlar; ümmetin birliğini koruma iddiasıyla eleştiri hakkını ümmetten almış, her türlü eleştiriyi fitne saymışlardır.

"O, yaptıklarından sorulmaz; onlarsa sorulurlar."[486]

Yaptıklarından sorguya çekilmeyecek olan sadece Allah'tır. O'nun (cc) dışında herkes ama herkes, yaptıklarının hesabını vermelidir.

Cabir ibni Abdullah'ın (ra) şöyle söylediği rivayet edilmiştir:

"Bir gazvede idik. -Süfyan bir defasında 'Ordudaydık.' demiştir- Muhacirlerden biri Ensar'dan birine bir tekme attı.

Ensar'dan olan sahabi, 'Yetiş, ey Ensar!', Muhacir olan sahabi de 'Yetişin, ey Muhacirler!' diye bağırdı.

Allah Resûlü (sav) işitti ve 'Bu cahiliye davası nereden çıktı? Bu dava elbette kokuşmuş bir davadır.' dedi.

Bu olayı Abdullah ibni Ubey işitti ve 'Bunu da mı yaptılar? Andolsun Medine'ye döndüğümüz zaman, güçlü ve aziz olan, zayıf ve zelil olanı oradan çıkartacaktır.' dedi.

Bu sözler Nebi'ye (sav) ulaşır ulaşmaz Ömer, 'Ey Allah'ın elçisi! Müsaade et, şu münafıkın boynunu vurayım!' dedi.

486. 21/Enbiyâ, 23

Allah Resûlü (sav), 'Ona ilişme! İnsanlar Muhammed kendi ashabını öldürüyor, demesinler.' dedi.

Müslimler Medine'ye geldiklerinde Ensar'ın nüfusu Muhacirlerin nüfusundan daha fazla idi. Daha sonra Muhacirlerin sayısı artmıştı."[487]

Allah Resûlü'ne yönelik düşüncelerini hiç çekinmeden dile getiren münafık, sahabenin -haklı- taleplerine rağmen cezalandırılmamıştır. Dahası, öz oğlu babasını öldürmek isteyince, "Hayır, ona yumuşak davran ve beraberliğini güzel tut." cevabını almıştır.[488]

Abdullah ibni Mesud'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Huneyn Savaşı'ndan sonra Allah Resûlü (sav) ganimet mallarını paylaştırırken insanların bir kısmını diğerlerine tercih etmişti. Mesela, Akra' ibni Hâbis ile Uyeyne'ye yüzer deve vermişti. Ayrıca bu paylaştırma sırasında Arapların eşrafından bir kısmını da diğer insanlara tercih etmişti.

Ben birisinin bu paylaştırmadan hoşlanmayarak şöyle dediğini duydum: 'Vallahi bu paylaştırma adil yapılmamıştır ve bu paylaştırma sırasında kesinlikle Allah'ın rızası gözetilmemiştir.'

Ben de kendi kendime, 'Allah'a yemin ederim ki bu adamın söylediklerini Nebi'ye (sav) anlatacağım.' dedim ve Allah Resûlü'nün (sav) yanına gidip olan biteni anlattım.

Allah Resûlü (sav) bunun üzerine şöyle dedi: 'Allah ve Resûl'ü adil olmayacaksa başka kim adil olabilir? Allah Musa'ya rahmet eylesin, o bundan daha fazla eziyet gördüğü hâlde yine de sabretmişti.' "[489]

Câbir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Huneyn'den dönüş yolunda Ci'râne'deyken kendisine bir adam geldi. Bu sırada Bilal'in elbisesinin içerisinde gümüş vardı. Allah Resûlü (sav) bu gümüşten alıp halka dağıtıyordu.

İşte bu gelen adam, 'Ey Muhammed! Adaletli ol.' dedi.

---

487. Buhari, 4905; Müslim, 2584
488. bk. Fethu'l Bârî, 4905 No.lu hadis şerhi
489. Buhari, 3150; Müslim, 1062

Allah Resûlü de (sav), ‘Sana yazıklar olsun! Eğer ben adaletli olmazsam kim adaletli olabilir! Eğer ben adaletli olmazsam sen çok zarar görürsün!’ **dedi.**

Ömer ibni Hattâb da (ra), **‘Ey Allah’ın Resûlü, bırak beni şu münafıkı öldüreyim.’ dedi.**

Allah Resûlü (sav) **ise,** ‘İnsanların, benim ashabımı öldürdüğümü konuşmalarından Allah’a sığınırım. Şüphesiz bu ve bunun arkadaşları, Kur’ân okurlar, ama okudukları boğazlarının altına geçmez. Okun avı delip çıktığı gibi İslam’dan çıkarlar.’ **dedi.”**[490]

Allah Resûlü’nün mal dağıtımını adaletsiz bulan bir başka itiraz. İthamın küfür olması ayrı, Allah Resûlü’nü üzmesi ayrı, devlet başkanına saygısızlığı ayrı ele alınmalıdır. Ancak en önemlisi bu Haricinin hiçbir baskı hissetmeden düşüncesini dile getirebiliyor olmasıdır.[491]

Borcunu ödemediği için bir Yahudi’nin Allah Resûlü’ne (sav) ağır eleştiriler yönelttiği rivayet edilmiştir.

Zeyd ibni Sa’ne’den şöyle rivayet edilmiştir:

“(Sözleştiğimiz) sürenin bitmesine iki ya da üç gün kala Allah Resûlü’ne (sav) geldim.

Gömlek ve ridasının birleştiği yerden tutup kızgın bir yüzle ona baktım ve ‘Hakkımı ödemeyecek misin, ey Muhammed? Vallahi ey Abdulmuttaliboğulları, siz kötü borçla, borcu ertelemekle tanınmıyordunuz. Andolsun ki sizinle olan dostluğumdan ötürü hakkınızda (böyle) bir bilgim vardı.’ dedim.

O sırada Ömer’e baktım. Gözleri yüzünde bir çember gibi dönüyordu.

Sonra bakışlarını bana çevirip, ‘Ey Allah’ın düşmanı! Sen Allah Resûlü’ne

490. Müslim, 1063
491. Çoğu âlim bu vb. nasları Allah Resûlü’ne özel kabul eder. Onun böyle bir hakkı olduğunu, sonradan gelenlerin ona yönelik bir eleştiride bu hakka sahip olmadığını söyler. Açıkçası bu bir içtihaddır. Rivayetlerin tümünde Allah Resûlü bu eleştirileri neden cezalandırmadığının illetini açıklamıştır. “Muhammed ashabını öldürüyor” demesinler diye, bu insanlara karışmadığını belirtmiştir. Zira o gün tüm dünyanın gözleri Medine İslam Devleti’nin üzerindedir. Dışarıdan bakan bir göz münafık ve Haricilerle Allah Resûlü’nü birbirinden ayırt edememektedir. Beraber namaz kılan, beraber cihada çıkan, beraber oruç tutan… insanları dışarıdan bir göz nasıl ayırt edebilir ki? Allah Resûlü, İslam yanlış tanınmasın diye onlara müsamaha göstermiştir… Bir tarafta Allah Resûlü’nün talili, diğer tarafta ulemanın talili… Biz elbette Allah Resûlü’nün talilini tercih ediyoruz.

(sav) bu işittiklerimi söyleyip bu gördüklerimi mi yapıyorsun?! O'nu hak ile gönderene yemin ederim ki kuvvetinden (seni öldürmesinden) endişelenmeseydim kılıcımı tam kafana vururdum.' dedi.

Allah Resûlü (sav) ise sükûnet ve ağırbaşlılık ile Ömer'e bakıp tebessüm etti.

Sonra, 'Ey Ömer! Ben ve o, bu (muamele) yerine bana borcumu güzelce ödememi, ona da borcunu güzelce istemesini emretmene daha fazla ihtiyaç duyardık. Ey Ömer! Onu götür ve hakkını ver, üstüne de yirmi sa' hurma daha ekle.' **dedi."**[492] [493]

Ebu Berze'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebu Bekir'in yanında idim. Bir adama öfkelendi ve sert davrandı.

Ben kendisine, 'Ey Allah Resûlü'nün (sav) Halifesi, izin ver de boynunu vurayım.' dedim.

Benim bu sözüm Ebu Bekir'in gazabını giderdi. Kalkıp odasına girdi.

Sonra bana birisini gönderip, 'Az önce ne söylemiştin?' dedi.

Ben de 'İzin ver de boynunu vurayım.' dediğimi bildirdim.

O da, 'Eğer emretseydim yapar mıydın?' dedi.

Ben de 'Evet.' dedim.

Bu sefer o, 'Hayır, vallahi Muhammed'den (sav) sonra buna kimsenin hakkı yoktur.' dedi."[494] [495]

Ebu Bekir'in kızma nedeni, o adamın ona, yani devlet başkanına aleni küfretmesidir. Ebu Bekir (ra) haklı öfkesinin sahabeyi yanlış yönlendirebileceğini ve adama zarar verebileceklerini görünce, öfkesinden dahi vazgeçmiştir.[496]

492. El-Mustedrek, 6547
493. Rivayetin sıhhatinde muhaddisler ihtilaf etmiştir. Âlimlerin görüşleri için bk. Enîsu's Sârî Fî Tahrîc ve Tahkîku Ehâdîsi'l Leti Zekerehâ Hâfız ibni Hacer Fî Fethi'l Bârî, 9/6014-6016; Mecmeu'z Zevâid, 8/240; Silsiletu Ehâdîs Daîfe Ve'l Mevdûa, 3/516-18
494. Ebu Davud, 4363
495. Ebu Davud dedi ki: 'Bu hadis Yezid'in lafzıdır. Ahmed ibni Hanbel şöyle dedi: 'Ebu Bekir'in bu sözünden maksadı; Ebu Bekir için üç durumdan biri olmadan birini öldürmek olmaz. Allah Resûlü'nün (sav) dediği hadisteki gibi: 'İmandan sonra küfre dönmek. Evli olan kimsenin zinası. Bir kimseyi haksız yere öldürmek.' Allah Resûlü'nün bunlar dışında da öldürme yetkisi vardır. (Ebu Davud, 4363)
496. Yalnızca Türkiye'de, şu anki Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla açılan soruşturma sayısı, Bakanlık tarafından yayımlanan 2020 yılı raporlarına göre 160169. Söz konusu dosyaların

Ömer Dönemi'nde de durum aynıdır. Onun Irak arazilerini kamulaştırması, orayı fetheden sahabeyle arasını açmış, onu, yaptığı kıyastan ötürü eleştirmişlerdir… Ömer'i (ra) ısrarlarıyla o kadar bunalttılar ki onları Allah'a (cc) şikâyet etti. Ancak halifelik yetkilerini kullanarak onları cezalandırmadı.

İsmail ibni Ca'fer'den Ömer (ra) hakkında şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer, Sevâd arazisini Müslimler arasında taksim etmek istedi. Bu maksatla sayılarının tespit edilmesini emretti. (Sayımın neticesinde) her Müslim'e üç çiftçi düştüğünü gördü. Bunun üzerine durum hakkında istişarelerde bulundu.

Ali ona şöyle dedi: 'Onları (araziyi ve sahipleri olan çiftçileri) olduğu gibi bırak, taksim etme ki Müslimler için bir gelir kaynağı durumunda olsunlar. Ömer, (bu görüşe uyarak) onları kendi hâllerinde bıraktı ve kendilerine amil olarak Osman ibni Huneyf'i tayin etti. Osman ibni Huneyf, kendilerine (mali durumlarına göre) kırk sekiz, yirmi dört ve on iki dirhem vergi koydu."[497]

Saîd ibni Ebî Süleymân'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Bilâl, fethedilen beldeler hakkında, 'Onları aramızda taksim et ve beşte birini al.' dedi.

Ömer şöyle cevap verdi: 'Hayır. Bu, malın kaynağıdır. Bu araziyi sadece Müslimler ile bölge halkının aleyhine olacak hâllere karşı alıkoyacağım.'

Bilâl ve arkadaşları ısrarla, 'Bu arazileri aramızda taksim etmelisin.' deyince Ömer şöyle dedi: 'Allah'ım beni, Bilâl ve arkadaşlarının husumetinden koru.'

Ravi dedi ki: 'Bir sene geçmeden Bilâl ve arkadaşlarından hayata gözünü yummamış tek bir fert kalmadı.'

Abdülazîz ibni Ebî Seleme dedi ki: Zeyd ibni Eslem bana şöyle haber

---

35507'sine kamu davası açıldığı ve 12925'ine ceza verildiği de aynı rapora yansıyan bilgiler arasında. (bk. Adalet İstatistikleri 2020 https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adalet-istatistikleri-yayin-arsivi E.T: 01.02.2022)

Ki bu konuda en iyi(!) İslam'a müntesip (!) ülkenin T.C olduğu unutulmamalıdır. Zira Arap ülkelerinde yöneticilere sövmek, eleştirmek veya bu cürmü (!) işleyenlere yakın olmak dahi ölüm nedenidir.

497. Kitâbü'l-Emvâl, 151

verdi: 'Ömer; Bilâl ve arkadaşlarına şöyle dedi: 'Bundan sonra gelecek Müslimlerin bir şeysiz kalmasını mı istiyorsunuz?' ' "[498]

Osman Dönemi'nde de durum farklı değildir. Fitneciler dahi rahatlıkla halifeyle konuşabilmekte, rahatsızlıklarını dillendirmekte ve halife, eleştirenler fitneci dahi olsalar yönetim hatalarını kabul edip tevbe etmektedir.

Ebu Useyd El-Ensari'nin azatlı kölesi Ebu Said (rh) dedi ki:

"Osman, Mısır ehli heyetinin yola çıktığını duydu. Bunun üzerine onları karşılamak için Medine'nin dışında bir köye geçti. (Heyet) bunu duyunca onun bulunduğu yere doğru yöneldi. Öyle düşünüyorum ki onların kendisine Medine'de gelmesini hoş görmediği için ya da buna benzer bir şeyden ötürü böyle yaptı.

Heyet ona gelince, 'Mushaf iste.' dediler.

Osman Mushaf istedi. Heyet, 'Yedinciyi aç.' dedi. Yûnus Suresi'ni yedinci diye isimlendiriyorlardı. Osman, sureyi şu ayete gelinceye kadar okudu:

'De ki: 'Allah'ın size indirdiği ve sizin bir kısmına haram bir kısmına helal dediğiniz rızık (hakkında) görüşünüz nedir? (Söylesenize!)' De ki: 'Allah mı size izin verdi yoksa Allah'a iftirada mı bulunuyorsunuz?' '[499]

Heyet, 'Hıma olarak tahsis ettiğin yerler hakkında ne düşünüyorsun? Allah mı sana onlar için izin verdi yoksa Allah'a iftirada mı bulunuyorsun?' dedi.

Osman, 'Bunu geçin, bu ayet falan falan hakkında inmedi mi? Hıma'ya gelince; Ömer benden önce sadaka develeri için hıma tahsis etmişti. Ben yöneticiliğe geçirilince sadaka develeri arttı, ben de sadaka develeri arttığı için hımayı arttırdım. Bunu geçin.' dedi.

Heyet onu ayet ile etkilemeye çalışıyor Osman ise, 'Bunu geçin, ayet falan falan hakkında indi.' diyordu.

Sonra Osman'ı (başka) şeylerle etkilemeye başladılar, artık onun için bir çıkış yolu kalmamıştı.

---

498. Kitâbü'l-Emvâl, 147
499. 10/Yûnus, 59

Söylediklerine kanaat getirip, 'Estağfirullah, Allah'a tevbe ediyorum. Ne istiyorsunuz (söyleyin)?' dedi.

Osman'ın sözünü aldılar.

(Ravi dedi ki:) Öyle sanıyorum ki ona bir şart koydular. Osman da onlardan isyan etmemeleri ve şartını bozmadığı müddetçe cemaatten ayrılmamaları sözünü aldı.

(Ravi dedi ki:) Veyahut onların söz aldığı gibi o da söz aldı.

Osman onlara, 'Ne istiyorsunuz ?' dedi.

Onlar, 'Medine ehlinin bir hediye almamasını istiyoruz. Çünkü bu mal yalnızca onun için savaşan ve Allah Resûlü'nün (sav) ashabından olan şu yaşlı kimseler içindir.' dediler. Bu şekilde (bu anlaşmadan) razı oldular. Osman ile birlikte Medine'ye razı olmuş şekilde döndüler.

Osman kalkıp bir hutbe verdi ve 'Vallahi ben kusurlarıma karşı bana gelmiş olan bu heyetten daha hayırlı bir heyet görmedim.' dedi.

(Ravi başka bir sefer dedi ki:) Onun şöyle dediğini sanıyorum: 'Mısır'dan olan bu heyetten (daha hayırlısını görmedim). Dikkat edin! Kimin ekini varsa ekiniyle onlara katılsın. Kimin hayvanı varsa sütünü sağsın. Ancak (bilin ki) bizim yanımızda size vereceğimiz bir mal yoktur. Bu mal yalnızca onun için savaşan ve Muhammed'in (sav) ashabından olan şu yaşlı kimseler içindir.' "[500] [501]

Sonuç: **Görüldüğü gibi ümmet bir bütün olarak yönetimi eleştirebilmekte, eleştirisini örgütlemekte ve yönetime geri adım attırabilmektedir... Yönetim de ümmeti razı etmek için çabalamakta, toplumsal rızayla işler yürütülmektedir... Ümmet bir bütün olarak denetim mekanizması görevi görmektedir ve hiç kimse düşüncesini açıklamaktan korkmamaktadır.**[502]

500. Musannef, İbni Ebi Şeybe, 38704
501. Rivayetin devamında Mısır heyetinin yolda bir elçi yakaladığı, üzerinde Osman'ın (ra) ahdi bozduğuna dair mektup çıktığı, Medine'ye döndüklerinde mektubu Osman'ın (ra) yazmadığının anlaşıldığı vardır. İslam tarihi ve şii-sünni mezhebi tartışmalarında önemli bir yer tutan, "Mektubu kim yazdı?" meselesinin isnad ve metin açısından tahkiki için bk. Buhûs Havle'l Hilâfe ve'l Fitneti'l Kubrâ, 91-107
502. Yukarıda okuduğumuz rivayetlerle ilgili bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Amacımız yukarıda aktardığımız kötü/olumsuz örneklikleri "İslami örneklik" olarak göstermek değildir. Zira

– Yönetimin meşruiyetini koruması için üç temel şart vardır:

a. Namazı ikame etmek:

Avf ibni Malik'den (ra) Allah Resûlü'nün şöyle dediği rivayet edilmiştir:

" 'Yöneticilerinizin/devlet başkanlarınızın en hayırlısı, sizin onları sevdiğiniz onların da sizi sevdiği; sizin onlara dua ettiğiniz, onların da size dua edenleridir. Yöneticilerinizin/devlet başkanlarınızın en kötüleri ise sizin onları sevmediğiniz onların da sizi sevmediği; sizin onlara beddua ettiğiniz, onların da size beddua edenleridir.'

Kendisine, 'Ey Allah'ın Resûlü, onlara kılıç çekmeyelim mi?' denildi.

O da, 'Hayır, aranızda namaz kıldıkları sürece kılıç çekmeyin. İdarecilerinizden hoşlanmayacağınız bir şey gördüğünüzde onun yaptığı işi kötü bilin, ama itaatten geri durmayın.' **dedi."**[503]

b. Allah'ın Kitabıyla hükmetmek

Ummu Husayn binti İshak (r.anha) Veda Haccı'nda Nebi'yi (sav), hutbe verirken şöyle işittiğini rivayet etmiştir:

"Başınıza, sizi Allah'ın Kitabı ile yöneten bir köle atanmış bile olsa onun sözünü dinleyip itaat ediniz."[504]

c. Küfür itikadı/ameli işlememek

Ubâde ibni Sâmit'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bizler bir mecliste otururken Allah Resûlü (sav) bize şöyle dedi: 'Allah'a (ibadette) hiçbir şeyi ortak etmemek, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarınızı öldürmemek, kendiliğinizden uyduracağınız hiçbir yalanla kimseye iftira etmemek, hiçbir ma'ruf işte isyan etmemek üzere bana bey'at ediniz. İçinizden her

---

İslam; güzel söz söylemeyi, sükûnetle hareket etmeyi, emr-i bi'l ma'rufu hikmetle yapmayı, fitne ve suizanna neden olacak davranışlardan sakınmayı emretmiştir. Yukarıda verilen örnekler şer'i yönetimde en bedevi insanların dahi, rahatlıkla konuştuğunu, kimsenin hayatının bir başkasının iki dudağı arasında olmadığını, yöneticilerin hesap verdiklerini göstermek içindir. Bizim için örnek; Allah Resûlü ile Ensar ve Muhacirlerin öncüleridir. Elbette hariciler, münafıklar ve bedeviler bize örnek değildir. Bu kıssalarda örnek gösterilen, onların ölçüsüz davranışlarından ziyade, İslami yönetimin tavrıdır.

503. Müslim, 1855

504. Müslim, 1838

kim sözünde durursa, onun mükâfatı Allah'ın üzerindedir. Bu dediklerimden birini yapıp da ondan dolayı dünyada cezaya uğrarsa bu onun için kefarettir. Bunlardan birini yapıp da yaptığı o fiili Yüce Allah örtüp gizlerse onun işi Allah'a kalır. İsterse ona ceza verir, dilerse onu affeder.' Biz de bu şart üzere Allah Resûlü'ne (sav) beyat ettik."[505]

Sonuç: İslam'da yönetici keyfî davranamaz. Onu hem itikadi hem ahlaki olarak sınırlayan kayıtlar vardır. Bu sınırları denetleyen de ümmettir. Hadislerde görüldüğü gibi Allah Resûlü (sav) işitme ve itaat etme vazifesini ümmete verdiği gibi; namazı ikame etmeyen, Kitap'la yönetmeyen ve küfre sapan yöneticiyi azletme vazifesini de ümmete vermiştir.

– Bir yönetici meşru olsa dahi Allah'a isyan olan konuda ona itaat edilmez.

Abdullah ibni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Müslim bir kişinin, kendisine masiyet emredilmediği sürece sevdiği ya da sevmediği husus fark etmeksizin her durumda dinlemesi ve itaat etmesi, üzerine bir yükümlülüktür. Masiyet emredildiğinde ise dinlemek ve itaat etmek yoktur."[506]

Ali ibni Ebî Talib'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) bir seriyye gönderdi, başlarına Ensar'dan birisini kumandan tayin etti ve askerlere, kumandanlarına itaat etmelerini emretti.

(Yolda) kumandan öfkelendi de 'Nebi (sav) bana itaat etmenizi emretmedi mi?' diye sordu.

Askerler, 'Evet, emretti!' dediler.

Kumandan, 'Size kesin emrim şudur ki odun toplayacaksınız, bir ateş yakacaksınız, sonra da ona gireceksiniz!' dedi.

Askerler odun topladılar ve bir ateş yaktılar. Ateşin içine girmeye yöneldiklerinde durup birbirlerine baktılar.

İçlerinden bazısı, 'Bizler Nebi'ye (sav) ancak ateşten kaçmak için tabi olduk, (şimdi biz böyleyken) onun içine mi gireceğiz?' dedi.

505. Buhari, 7213; Müslim, 1079
506. Buhari, 7144; Müslim, 1839

Onlar böyleyken ateşin alevi söndü ve kumandanın öfkesi geçti.

Sonra bu olayı Nebi'ye zikrettiklerinde, 'Eğer ateşe girselerdi, ondan dışarı çıkamazlardı. Çünkü itaat ancak meşru olan emirler hakkındadır.' dedi."[507]

Meşru bir yönetici dahi olsa, cüzi bir konuda Kitab'a ve sünnete aykırı bir şey emrederse birey ona itaat etmez. Allah'a isyanda, yaratılmışa itaat yoktur…

Sonuç: Bu anlamda her birey hem kendi hayatını hem yöneticilerin emirlerini denetleme hakkına sahiptir. Allah ve Resûlü (sav) ümmete bir bütün olarak denetleme, uyarma ve değiştirme yetkisi vermiştir:

"Sizin içinizden (insanları) hayra çağıran, iyiliği emreden, kötülükten alıkoyan bir topluluk olsun. Bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[508]

"Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyar ve Allah'a iman edersiniz. Şayet Ehl-i Kitap iman etmiş olsaydı, onlar için daha hayırlı olurdu. Onlardan müminler olmakla birlikte, çoğunluğu fasıklardır."[509]

Târık ibni Şihâb'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bayram namazında hutbeyi namazdan önce okuma işini ilk başlatan Mervân olmuştur.

Onun bu uygulaması karşısında bir kimse ayağa kalkarak, 'Namaz, hutbeden öncedir.' dedi.

O da, 'O zamankiler artık bırakıldı.' dedi.

Bunun üzerine Ebu Said El-Hudrî (ra), 'Bakın bu kimse üzerine düşeni (uyarma yapmayı) yerine getirdi. Ben, Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken işittim: 'Sizden kim, bir kötülük görürse onu eli ile değiştirsin, eğer gücü yetmez ise dili ile değiştirsin, eğer buna da gücü yetmez ise kalbi ile buğzetsin. Ama bu, imanın en zayıfıdır.' ' dedi."[510]

507. Buhari, 7145; Müslim, 1840
508. 3/Âl-i İmran, 104
509. 3/Âl-i İmran, 110
510. Müslim, 49

Hem Kitap hem de sünnet bu vazifeyi terkeden ümmetlerin çürüdüğünü, maddi ve manevi olarak helak olduğunu haber vermiştir.

"Onlardan bir topluluk: 'Allah'ın helak edeceği ya da çetin bir azaba çarptıracağı kimselere ne diye öğüt veriyorsunuz?' dediği zaman: 'Rabbinize sunacağımız bir mazeretimiz olsun ve umulur ki korkup sakınırlar.' demişlerdi. Kendilerine hatırlatılanı unuttukları vakit, kötülükten alıkoyanları kurtarmış, zalimleri ise fasıklıkları sebebiyle zorlu bir azapla yakalayıvermiştik."[511]

"Sizden önceki nesiller arasında -kurtardığımız azınlık dışında- yeryüzünde fesadı engelleyecek birileri olmalı değil miydi? Zalimler ise (yeryüzündeki fesadı ortadan kaldırmak yerine) şımartıldıkları rahat hayatın peşine düştüler. Ve onlar suçlu günahkârlardı."[512]

"İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir. Yaptıkları kötülükten birbirlerini alıkoymazlardı. Yaptıkları şey ne kötüdür."[513]

Nu'man ibni Beşir'den (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Allah'ın sınırlarını gözetenler ile çiğneyenler; (yüzmekte olan) bir geminin parçalarını kurayla aralarında pay eden ve kurada bir bölümüne geminin üst kısmı, diğer bölümüne de geminin alt kısmı düşen kişilere benzerler. Geminin altındakiler su alacakları zaman yukarıdakilere giderlerdi. Aşağıdakiler, 'Biz kendi payımıza düşen kısmı delsek ve yukarıdakilere hiçbir sıkıntı vermesek olmaz mı?' derler ve üsttekiler, alttakilerin böyle yapmasına ses çıkarmazlarsa gemidekilerin hepsi ölür. Onların ellerini tutar (ve böyle yapmalarına engel olurlarsa) kendileri de onlar da kurtulur"[514]

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Benden önce Allah'ın bir millete gönderdiği her peygamber için; milletinden, onun sünnetine uyan, emrini tutan arkadaşları (ashabı) ve sadık dostları (havarileri)

511. 7/A'râf, 164-165
512. 11/Hûd, 116
513. 5/Mâide, 78-79
514. Buhari, 2493

olurdu. Sonra onların arkasından bir nesil gelir, yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarını yaparlar. Kim onlarla eliyle mücadele ederse o mümindir, kim diliyle mücadele ederse o da mümindir, kim kalbi ile mücadele ederse o da mümindir. Bunun dışında ise hardal tanesi kadar iman yoktur."[515]

Modern dünyanın kabulleri, kendini İslam'a nispet eden saltanat ve günümüz tağuti rejimlerinin uygulamalarını baz alarak İslam şeriatını ve yönetim anlayışını eleştirenler; hem usul hem de üslup olarak yanılgı içindedir. Zira İslam, İslam'dır. Modern dünyayı da onun kabullerini de reddeder ve cahiliye diye mahkûm eder. Saltanat ve sonrasında kurulan tağuti despot rejimleri İslami kabul etmez. Toplumu onlarla mücadeleye, itikadi ve amelî olarak, bu sistemlerden teberrîye davet eder. İslam şeriatı ve şer'i siyaset anlayışını değerlendirmek isteyen; Kitab'a, sünnete, Muhacir ve Ensar öncülerinin sîretine bakıp değerlendirme yapmalıdır. Aksi hâlde İslam'ı, İslami olmayan pratiklerle değerlendirmiş olacaktır. Ki bu hem İslam'a hem de değerlendirmeyi yapanın öz nefsine zulüm anlamına gelir.

• Batı Dünyasının Şeriat/İslam Düşmanlığı

İnsanların şeriattan yüz çevirme nedenlerinden bir diğeri; Batı eliyle icra edilen İslam/şeriat karşıtlığıdır. Batı, elindeki bilim ve teknoloji imkânlarını kullanarak, İslam ve onun pak şeriatı aleyhine kirli bir kampanya yürütüyor. Kültür işgaliyle evlere, okullara, ekranlara... sızan Batı, milyarlarca insanın İslam şeriatı hakkında olumsuz düşünmesini sağlıyor. Dahası, kendini İslam'a nispet edenler bile, kendi şeriatlarını Batı'dan dinliyor...[516]

515. Müslim, 50

516. Batının İslam şeriatına düşmanlığının ve şeriat aleyhine giriştiği kirli propagandanın bazı nedenleri var:

Batı dünyasının din ve şeriatla başı hoş değil. Zira modern Batı dünyasının temellerini oluşturan aydınlanma; varlığını kilise ve kilisenin temsil ettiği muharref değerler karşıtlığı üzerine kurmuştur. Modern Batı dünyasını var eden şey de kilise uygulamalarına karşı duyulan tabii/fıtri/haklı nefret ve bu nefretin örgütlenmesidir. (Batı'nın kilise, dolayısıyla din ve şeriat dendiğinde ne anladığını görmek için bk. Çağdaş Fikir Akımları, M. Kutub, 1/15-85) Batı için din ve kilise; cinsi sapıklığın, bilim karşıtlığının, feodaliteyle işbirliği yapıp halkı sömürmenin, insanı aşağılamanın ve din adamlarının cennetten arsa satma gibi üç kağıtçılıklarının diğer adıdır. Bu nedenle Batılı'nın kafasında din/şeriat; gericilik ve yozlaşmadır. Hâliyle umumen din/şeriat mefhumuna, özel olarak da İslam'a karşı düşmandırlar.

İslam şeriatına düşmanlıklarının özel nedenlerinden biri; Allah Resûlü'dür. Zira Batılıların toplumsal hafızasında Allah Resûlü (sav), yalancı bir peygamberdir. İsa'nın (as) mesajını ortadan kaldırmak için ortaya çıkmıştır. Yüzyıllardır batılı insan, bu düşünceyi nesilden nesile aktarmış, genetik

Batı ne yapıyor? Medyayı bir silah olarak kullanıyor. Örneğin; askeri ve ekonomik olarak işgal edip açlığa mahkûm ettiği İslam dünyasının içler acısı durumunu İslam şeriatıyla ilişkilendiriyor… Âdeta coğrafyada var olan sefaletin ve geri kalmışlığın nedeni İslammış gibi bir tablo çiziyor. Önce insanı insanlığından utandıran görüntüleri, bu görüntülerle beraber de cami, ezan, tesettür… gibi İslam şiarlarını veriyor. Böylece hem kendi suçunu perdelemiş hem de İslam'ı kötülemiş oluyor. Oysa gerek İslam dünyasında gerek farklı coğrafyalarda var olan sefalet ve geri kalmışlığın nedeni işgal ve sömürüdür. Bir Batılıya düşen kişi başı milli gelir Afrikalının otuz kırk katıysa; bu, Batı'nın ilericiliğinden değil, hırsızlıktaki profesyonel-

---

bir bilgi olarak toplumsal hafızaya kaydetmiştir. (Detaylı bilgi için bk. Tevhid Dergisi, "Batı Neden Allah Resûlü'ne Saldırıyor?", S 98, s. 4)

Batılıların İslam ve şeriat karşıtlığının bir diğer nedeni dinî hukuk deyince anladıkları yanlış, yani kilise hukukudur. Zira kilisenin dine dayalı bir hukuku yoktur. Kilise yönetimi altında olduğu imparatorlukların (Roma gibi) veya mutlak iktidar olduğu zamanlarda kilise sömürüsünü sürdürecek yasalar yapmıştır. Her ne kadar bu yasaları vazeden ve uygulayan din adamları görünse de yasaların muharref İsevilikle dahi bir ilgisi yoktur. Kilise hukukunun kaynağı siyasi otoriteye meşruiyet ve sömürü düzenin devamıdır. Bu nedenle kilise hukukunun herhangi bir beşeri hukuk sisteminden farkı yoktur. (Kilise hukukunun kaynakları için bk. Hristiyan Hukuku, Dr. Tuncay Başoğlu, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, s. 9, 2007, 25-66; Kilise Hukuku İlminin Doğuşu, Prof. Dr. Nedim Bahçe Kapılı, Journal Of İslamic Research 39-47; Neşetu Şer' Rumânî ve Alâkatuhu Bi'ş Şer'i'l Kinisî, Henry R. Bursifal)

Bir diğer neden; maddeyi yüceltip manayı öteleyen Batı insanın içine düştüğü derin bunalımdır. Bu öyle bir ağır bunalımdır ki insanlığa yeni bir ilim dalını, psikolojiyi armağan etmiştir. Batı insanı, ruhsal bir bunalım içindedir. Zira niçin yaratıldığını bilmemektedir ve öldükten sonra ne olacağına dair cevapsız soruları vardır. Batının din yerine ikame ettiği bilim Ay'a nasıl çıkılacağına, uçağın nasıl imal edileceğine cevap verebilir. Ancak insanın fıtri sorularına cevap veremez. Verdiği cevaplar da insanı tatmin etmez. Bu nedenle Batı insanı fıtri sorulardan kaçmak için bilime sığındı, olmadı. Uyuşturucu/Eğlenceye sığındı, olmadı. Psikolojiye sığındı, olmadı. İşte bugün o, dine yöneliyor. Zira insanın varoluşundan kaynaklanan sorulara din cevap veriyor. Batı, bu yönelişin farkında… Bulduğu çözüm de İslam'ı ve şeriatı kötülemek, mistik din ve akımları parlatmak.

Batının iki asırdır başlattığı iktisadi sömürü, tüm dünyayı etkisi altına aldı. Kapitalist sömürüye direnen iki odak var: Biri İslam diğeri sol… Batı, elindeki tüm imkânlarla bu iki odağa saldırdı. 19. yüzyılda Batı için tehdit Osmanlı'ydı. Hâliyle İslam düşmanlığı Batı'nın önceliğiydi. 20. yüzyılda Osmanlı yıkıldı. Sosyalizm devletleşti. Çin, Rusya, Vietnam, Küba, Doğu Avrupa ülkeleri; Batı karşısında rakip blok oluşturdu. Batının önceliği değişti. Sosyalizm düşmanlığını ilk sıraya, İslam düşmanlığını ikinci sıraya aldı. 20. yüzyıl sonlarında sosyalist blok çökünce öncelik sırası değişti, yeniden İslam'ı ilk sıraya koydu… Batı İslam'a düşman; zira İslam şeriatında cihad var. İşgale karşı direniş, İslam şeriatına göre bir farz ve ibadet… En güçsüz olduğu dönemde (devletsizlik hali) Batı'nın ekonomik ve askeri işgaline direnmeyi salık veren bir din, elbette Batı'nın düşmanı olacak. Ayrıca şeriatın vazettiği aile kurumuna önem verme, paylaşma kültürü, helal-haram anlayışı; kapitalist tüketim kültürünün yaygınlaşmasına engel oluyor. Yani ekonomik sömürünün temeli (tüketim) çöküyor. İslam'ın cihad anlayışı ve tüketime getirdiği sınırlama, şeriat düşmanlığının nedenlerinden…

liğindendir. Afrika madenleri Batı'ya taşınmasa, Afrikalı, Batılı için ucuz iş gücü olmasa, bilimin imkânları Afrikalının sömürüsü için kullanılmasa… kişi başına düşen milli gelir tam tersi bir tablo arzedebilir.

Batı ne yapıyor? Coğrafyayı askeri olarak işgal ediyor. İşgale karşı direnen grupların verdiği mücadeleyi terörizm olarak gösteriyor. Âdeta onlar, topraklarımıza turistik gezi için gelmiş de bu toprakların insanı onlara saldırmış gibi… Örneğin Filistin ve Afganistan; yarım yüzyıldır süren fiili bir işgal var. Bölge halkı işgale direniyor ve direniş kendini İslami kavramlarla ifade ediyor. Ola ki direniş grupları bir hata yaptı. İslam'ın ve kendini İslam'a nispet edenlerin, hatta direnenlerin çoğunluğunun reddettiği bu davranış; bağlamından koparılarak ve âdeta İslam'ın emriymiş gibi aylarca medyada sunuluyor. İslam, çocukları, kadınları, mabedleri hedef alan bir din; şeriat da bunun yasalarını vazeden hukuk oluyor… Oysa işgal olmasa direniş de olmayacak. Şayet ortada bir hata dahi varsa bu, işgalden kaynaklanıyor. Ancak Batı, Müslimlerin dahi karşı çıktığı bazı görüntülerle İslam'ı, bazı ayetleri, İslami görüntüleri yanyana getiriyor. İşgali ve işgalin sebep olduğu sorunu konuşmak yerine İslam'ı ve şeriatı konuşuyor.[517]

Özellikle sinema bu işin merkezindedir. İslam eşittir kötülük, İslam eşittir uyuşturucu tacirliği, İslam eşittir adam öldürme, İslam eşittir acımasız insan… sinema filmlerinin ortak mesajıdır.[518] İslam düşmanlığı dijital oyunlara kadar inmiştir. Bu oyunlarda İslam şiarları kötülükle ilişkilendirilmekte, oyuncular da İslam'a mensup kişileri öldürerek yeryüzünden kötülüğü silmektedir![519]

Evet, Batı, İslam şeriatı aleyhine algı operasyonu yaparak birçok amaç güdüyor. Bir yandan İslam'a yönelen günümüz insanını İslam'dan alıkoymak istiyor. Diğer yandan kapitalizmin tüketim kültürüne karşı bir ahlakı vazeden İslam'ı devre dışı bırakıyor. Asıl önemli olan; Batı'nın kültürel ve askerî işgaline karşı bilinçlendiren ve işgale karşı çıkmayı farz kabul eden

---

517. Geniş bilgi için bk. 11 Eylül 2001 Sonrası İslam'la İlgili Medya Değerlendirmeleri (Doktora Tezi), Yunus Kurtuluş, s. 76-80

518. Örnekler için bk. 1896'dan Günümüze Hollywood'un Kötü Adamları: Müslümanlar, Bilal Yorulmaz, MEDİAD 1(1)33-47

519. Dijital oyunlarda çizilen İslam profili için bk. Dijital Oyunlarda Müslüman Temsili, Bilal Yorulmaz, MEDİAD 1(2), 275-286

cihad hukukuyla İslam'ı hedef alıyor. Bu bilinçli, programlı bir saldırı… İnsanları Allah'ın dininden alıkoymak için kurulmuş bir tuzak.

"Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı) … (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' Azabı gördüklerinde (için için yanarak) pişmanlıklarını gizleyecekler. Biz, kâfirlerin boynuna zincirli halkalar geçirdik. (Ne yani) yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"[520]

Batı medyasından İslam'ı tanıyan birinin, zahiren dine karşı ilgi duyması mümkün değil. Ancak biz, Yüce Allah'ın lütfuyla bu tuzağın onları kuşatmasını ve korktukları şeyin başlarına gelmesini umuyoruz.

"Yeryüzünde büyüklenerek ve kötü tuzaklar kurarak (uyarıcıya karşı geldiler). Oysa kötü düzen, sahibinden başkasını kuşatmaz. Öncekilerin sünnetinden başkasını mı bekliyorlar? Sen, Allah'ın sünnetinde bir değişiklik bulamazsın. Sen, Allah'ın sünnetinde bir sapma da bulamazsın."[521]

Batı eliyle icra edilen şeriat karşıtı kampanya düşünüldüğünde; kendi halkından ziyade İslam ehlini şeriattan soğutmak istediği görülür. Bu, Yüce Allah'ın Müslimleri uyardığı bir husustur. Ehl-i Kitap umumen Müslimleri kâfirleştirmek hususen şeriatta fitneye düşürmek isterler.

"Hak kendilerine açığa çıktıktan sonra Ehl-i Kitap'tan birçoğu, benliklerinde yer etmiş kıskançlık nedeniyle sizi imanınızdan sonra küfre döndürmek istediler. Allah bu konuda hükmünü verinceye dek onları affedin, onları hoş görüp (yaptıklarını) görmezden gelin. Şüphesiz Allah her şeye kadîrdir."[522]

"Sana, kendinden önceki Kitab'ı doğrulayan ve onun üzerinde denetleyici olan (bu) Kitab'ı hak olarak indirdik. Onların arasında Allah'ın indirdiğiyle hükmet. Sana gelen haktan (seni saptıracak olan) hevalarına/arzularına uyma. Sizden her bir (ümmet) için bir şeriat ve yol kıldık. Şayet Allah dileseydi sizi (şeriatı ve yolu aynı olan) tek bir ümmet yapardı. Lakin size verdiklerinde sizleri denemek için (şeriat ve yollarınızı farklı kıldı. Öyleyse) hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. İhtilaf ettiğiniz şeylerde (kimin haklı olduğunu) size haber verecektir.

520. 34/Sebe', 33
521. 35/Fâtır, 43
522. 2/Bakara, 109

Aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve onların heva/arzularına uyma! Allah'ın sana indirdiği bazı (hükümlerde) seni fitneye düşürmelerinden sakın. Şayet yüz çevirirlerse bil ki Allah, onları bazı günahları nedeniyle cezalandırmak istiyor. Şüphesiz ki insanlardan birçoğu fasıktır."[523]

Hristiyanlar, ahlaki ilkeleri olan şeriatsız bir toplumdur. Yahudiler şeriatı olan ahlaksız bir toplumdur. Şu ân İslam'a karşı ittifak hâlinde olan siyonist Hristiyanlık, İslam toplumlarını da şeriatsız ve ahlaksız bir toplum hâline getirmek istemektedir. İki asırdır yaptıkları çalışmalar acı meyvesini vermiştir. Bugün sahih İslam inancına ve arındıran İslam ahlakına sahip insan sayısı çok azdır. İslam şeriatına boyun eğmiş şer'i bir devlet ise yoktur.[524]

523. 5/Mâide, 48-49

524. Akla şu soru gelebilir: İslam dininin yanlış tanınmasında Müslimlerin sorumluluğu yok mudur? Evet, vardır. Ancak bizim amacımız sorunların kendine değil kaynağına odaklanmaktır. Şöyle ki; Bölge insanı dinî, ahlaki, psikolojik… dengesini yitirmiştir. Bir asırdır hem harici işgale hem de iç savaşa maruz kalmıştır. Bölge insanı, siyasi ve ekonomik istikrarı unutmuştur. Batılılar tarafından desteklenen diktatörler, insanlık onurunu ayaklar altına almıştır. Kendini İslam'a nispet eden hiçbir ülkede şeriat hakim değildir. Toplumun öğrendiği dinle, yaşadığı hayat taban tabana zıttır. Yaşanılan hayat tüm kurumlarıyla travmatik bir toplum oluşturmaktadır. Dini, onuru, kaynakları… talan edilen bir toplumdan ölçülü/mustakim davranışlar beklemek ne kadar gerçekçidir? Evet, yanlışları eleştireceğiz. İtikadi, amelî ve metodsal yanlışlıklara karşı çıkacağız. Çocukları, kadınları ve mabedleri hedef alan, ölüme programlı insanlara karşı ses yükselteceğiz. Zira bu yanlışlar yalnızca yanlışı yapan yapıya mâl olmuyor; İslam'a ve cihad kavramına leke getiriyor. Ancak bu uyarımızı vahyin rehberliğinde yapacağız. Nedir vahyin öğretisi?

"Sana haram aylarda savaşmayı soruyorlar. De ki: 'O ayda savaşmak büyük bir günahtır. (Ancak) Allah yolundan insanları alıkoymak, O'nu (Allah'ı) inkâr, Mescid-i Haram'ın (hürmetini tanımama) ve o beldenin halkını oradan sürmek, Allah katında (haram ayda savaşmaktan) daha büyük bir günahtır. Fitne/şirk, öldürmekten daha beterdir.' Şayet güç yetirirlerse, sizi dininizden döndürünceye dek sizinle savaşırlar. Sizden her kim dininden döner ve kâfir olarak can verirse, onların amelleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. Bunlar, ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır." (2/Bakara, 217)

"Allah Resûlü'nün (sav) görevlendirdiği bir grup sahabi, sefer sırasında müşriklerle karşılaştı. Sahabiler, haram ayların başlayıp başlamadığında tereddüt yaşadılar. Aralarında bir çarpışma yaşandı. Bu çatışma nedeniyle İbnu'l Hadremi'yi öldürdüler. Müşrikler, bu durumu propagandaya çevirip, 'Muhammed haram ayların hürmetini çiğniyor ve insanları öldürüyor.' dediler. (bk. Taberi, 4087) Allah Resûlü (sav) ve sahabesi bu hata nedeniyle üzüldü. Allah (cc) olay hakkında ayet indirerek şu mesajı verdi: Müminler hata yapmış olabilirler. Ancak şirk koşmaları, insanları Allah'ın yolundan alıkoymaları ve müminleri yurtlarından çıkarmaları sebebiyle müşriklerin hatası çok daha büyüktür. Ve asıl eleştirilmesi gerekenler müşriklerdir." (Tevhid Meali, s. 33, Bakara Suresi, 217. ayetin açıklaması)

İşte vahyin öğretisi budur! Hatayı eleştirecek evet, "bu büyük günahtır" diyeceğiz. Ancak sonra dönüp bu hataya neden olan sebepleri ele alacak, onları eleştireceğiz! Şayet Mekkeliler müminleri öldürmese, mallarına el koymasa, Mekke'den sürmese… ayete konu olan hata yaşanmayacaktı. Bugün için soralım: İşgalci Batılı bu topraklara girmese; Begram, Ebu Gureyb ve Guantanamolar olmasa; kaynaklarımız işbirlikçi marabalar eliyle Batı'ya taşınmasa; bölgemizde Batı eliyle çıkarılmış mezhep, aşiret ve örgüt çatışmaları olmasa… bugün konuştuğumuz hatalar yaşanacak mıydı?

- **İçtihad Kapısı Kapanmıştır İddiası**[525]

Şeriattan yüz çevirme nedenlerinden biri; içtihad kapısının kapandığı iddiasıdır. Şöyle ki; daha önce açıkladığımız gibi[526] İslam şeriatı canlı, dinamik, sorun çözen bir şeriattır. Ona bu özelliği kazandıran şeylerin başında içtihad müessesesi gelmektedir. İslam Şeriatı, içtihad sayesinde elindeki sayılı nasla, karşılaştığı sayısız vakıaya çözümler üretmiş, her bir nassı hayatın her alanında tatbik edilen bir yasaya dönüştürmüştür.

Allah ve Resûl'ü, ümmetin âlimlerine içtihad kapısını açmış[527], içtihada teşvik etmiştir. Sahabe (r.anhum) Allah Resûlü'nden sonra yeni sorunlarla karşılaşmış; konu hakkında açık nas varsa nasla, açık nas bulunmayan yerde içtihad ederek sorunları çözmüşlerdir. Tabiin, tebe-i tabiin ve onlardan sonraki nesillerde de içtihad müessesesi aktif olarak işlemiştir. Hicri 4. asırda başlayan mezhepçilik zamanla mezhep taassubuna evrilmiş, mezhep imamlarının açık ikazlarına rağmen "delilini bilmeden bir söze bağlanma, taklit" dönemi başlamıştır.[528] Taklitçilik, içtihadın düşmanıdır. Zamanla

525. İçtihadın tanımı ve önemi için bk. s. 809, İslam Şeriatı Çözüm Odaklı ve Dinamiktir
526. bk. s. 809, İslam Şeriatı Çözüm Odaklı ve Dinamiktir
527. Naslar için bk. s. 809, İçtihad
528. Zamanın yöneticisi Harun Reşid, insanları tek bir mezhep etrafında toplamayı düşünmüş ve bu iş için de İmam Malik'in (rh) Muvatta kitabını gözüne kestirmiştir. Düşüncesini İmam Malik'e açınca, şu cevabı almıştır:

"Allah Resûlü'nün ashabı fer'i meselelerde ihtilaf etmiş ve uzak diyarlara yayılmışlardır. Her biri kendi yanında (hakka) isabet etmiştir…" (Hilyetu'l Evliyâ, 6/332)

Bir başka rivayette şöyle der:

"…Bunu yapma! Çünkü insanlara birçok görüş ulaşmıştır. Hadisler işitmiş, hadisler rivayet etmişlerdir. Her toplum, kendine ulaşan görüşleri almış, onu bilmiş ve onu din edinmiş (ve amel etmiş) tir. Şüphe yok ki; inandıkları şeyden onları alıkoymak zordur. Onları bulundukları hâl üzere terk et…" (Et-Tabakâtu'l Kubrâ, 5/468)

Görüldüğü gibi İmam Malik (rh) iki gerekçeyle yöneticinin talebini reddetmiştir:

• Ashab kendi arasında ihtilaf etmiş ve bu ihtilafı farklı beldelere taşımıştır. Ne Resûl ne de sonrasında Raşid Halifeler bu duruma müdahale etmiştir.

• İslam toplumu bu uygulamaya alışmış ve yaklaşık iki asır boyunca bu uygulamaya göre amel etmiştir. Bu durumu değiştirmeye kalkmak dini zorlaştırmak olacaktır. Ki Allah Resûlü (sav) zorlaştırmayı yasaklamış, kolaylaştırmayı emretmiştir.

Şayet İmam Malik (rh), bugün var olan ve uygulaması mahza/yalnız taklide dayanan Maliki Mezhebi gibi bir mezhep kurmak isteseydi, mezkur teklifi düşünmeden kabul ederdi. Ancak tam tersi yönde bir tavır takındığını görüyoruz. Demek ki bugün var olan Maliki Mezhebi uygulaması İmam Malik'ten bağımsız olarak veya İmam Malik'e rağmen oluşmuştur. Ondan (rh) meşhur olan bir diğer söz şudur:

"Allah Resûlü'nden sonra her insanın sözü alınır ve terk edilir." (Câmiu Beyâni'l İlmi ve Fadlih, 2/91)

taklit ehli, içtihad kapısının kapandığını, müçtehid imamlardan sonra[529] kimsenin içtihad edemeyeceğini iddia etmiştir. Böylece İslam fıkhı ile ona kaynaklık eden nas arasındaki bağ koparılmış, İslam fıkhının kaynağı âlimlerin/mezheplerin sözü olmuştur.

Nas ile âlim sözü arasında nasıl büyük bir fark olduğu izahtan varestedir. Nas, Rabbani bir kaynaktır. İçinde Yüce Allah'ın ilmini ve Nebi'sine bahşettiği hikmeti barındırır. Bu öyle bir kaynaktır ki kıyamete kadar gelecek tüm insanlığın ihtiyacını içinde taşır. Şartlar değişir, toplumlar yenilenir, ihtiyaçlar farklılaşır; ancak nas canlılığını korur. Yeryüzüne indiği gün gibi arı duru akmaya ve aklamaya devam eder. Çünkü nas, yalnızca bir nesle değil tüm insanlığa ve dahi tüm âlemlere uyarıcıdır. Allah Resûlü'nün dilinden dinleyenlere ve orada bulunmayan, iki kapak arasından okuyacaklara mesajdır:

"De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ki ben, Allah'ın tümünüze (yolladığı) Resûl'üyüm…' "[530]

"Tüm âlemlere bir uyarıcı olması için, kulunun üzerine Furkan'ı (hakla batılı ayıran Kitab'ı) indiren (Allah) ne yüce, ne mübarektir."[531]

"Biz seni yalnızca âlemlere rahmet olarak yolladık."[532]

Bir başka mezhebin imamı olan Ebu Hanife (rh) şöyle der:

"Bizim bir sözümüzü nereden aldığımızı bilmeden almak, kimseye helal değildir."

"Benim sözümün delilini bilmeden onunla fetva vermek haramdır." (El-İntikâ Fî Fadâili's Selâseti'l Eimmeti'l Fukahâ, 145)

İmam Şafii (rh) şöyle der:

"Hadis sahih olursa benim mezhebimdir. (Hadise muhalif) sözümü duvara çalın." (Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, 10/35)

İmam Ahmed (rh) şöyle der:

"Ne beni, ne Malik'i, ne Şafii'yi, ne Evzai'yi, ne de Sevri'yi taklit et! Onların aldığı yerden (naslardan dinini) al!" (İ'lâmu'l Muvakki'în, 1-2/631)

Başka bir yerde şöyle der:

"(Gerçekten) bazı topluluklara şaşıyorum. (Bir hadisin) isnadını ve sahih olduğunu biliyorlar; (buna rağmen) Sufyan'ın görüşünü alıyor (onunla amel ediyorlar)." (El-Câmiu li Ulûmi'l İmâm Ahmed, 5/159)

529. Genelde 4 mezhep imamı ve mezhepleri zamanla kaybolan Evzâi, Abdullah ibni Mubarek, Sufyân Sevrî, Leys ibni Sa'd gibi imamlar kastedilmektedir.

530. 7/A'râf, 158

531. 25/Furkân, 1

532. 21/Enbiyâ, 107

“Ümmiler arasında onlardan olan, kendilerine (Allah’ın) ayetlerini okuyan, onları arındıran, Kitab’ı ve hikmeti öğreten bir Resûl gönderen O’dur. Onlar, bundan önce apaçık bir sapıklık içindeydiler. Ve onlardan olup da henüz onlara erişmemiş olanlara da … O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm’dir.[533]

Zeyd ibni Sabit’ten rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) nassın bereketine vurgu yapmak için şöyle der:

“Benden bir hadis işitip de onu güzelce ezberleyip başkasına eksik olmaksızın aktaran kimsenin yüzünü Allah ak etsin. Nice fakih kimseler vardır ki hafızalarındaki o bilgileri kendilerinden daha anlayışlı kimselere aktarırlar. Yine nice fıkıh taşıyıcı kimseler vardır ki onlar aslında fakih değillerdir.”[534]

Aktarılması gereken âlim sözü değil nastır… Zira nas; akan bir ırmak, uçsuz bucaksız bir derya gibidir. Kimin ondan nasıl istifade edeceği, kimin hangi derinlikten ne tür bir inciyle çıkacağı belirsizdir. Âlim sözü ise konuşan âlimin aklı, yaşadığı şartlar ve nastan anladığıyla sınırlıdır. Söylendiği şartlar içinde yol gösterici olsa da değişen şartlar ve yenilenen hayat karşısında çoğu zaman hükümsüzdür. İslam ümmetini nastan mahrum edip âlim sözüne mahkûm etmek yalnızca, bu ümmete yapılan bir kötülüktür. Bu, gürül gürül akan bir tatlı su kaynağını kapatıp insanları acı ve tuzlu bir çöl kuyusuna mahkûm etmek gibidir.

İçtihad kapısını kapatmanın bir diğer mahzuru; Allah’ın (cc) ve Nebi’sinin açtığı bir kapıyı kapatmaktır. Kim, hangi yetkiyle ve hangi cüretle şeriatın açtığı bir kapıyı kapatabilir. Yüce Allah tüm kullarını Kur’ân ve sünnete ittibayla sorumlu tutmuşken, nasıl olur da içtihad, geçmiş dönem âlimlerinden bir kısmına hasredilebilir.[535] Bu söz/iddia; Kitap ve sünnete uyma sorumluluğunun kalktığı, herkesin öncekileri taklit etmesinin zorunlu olduğu iddiasıdır… Kim böyle bir şey söylemeye cüret edebilir? Hem, Yüce Allah’ın fazlıyla tüm ilim dalları derlenip toplanmış, ilme ulaşmak bu kadar kolaylaşmışken, niye içtihad kapısı kapansın?[536]

533. 62/Cuma, 2-3
534. Ebu Davud, 3660; Tirmizi, 2656
535. bk. İrşâdul Fuhûl, 2/1041
536. bk. İrşâdu’n Nukkâd İlâ Teysîri’l İctihâd, 103-104

İçtihad kapısı âlimlere kapatıldığında Kur'ân ve sünnet, teberrüken okunan, ölüler için hatim indirilen kaynaklara dönüşür. 21. yüzyılda ortaya çıkan bir sorunu, Hicri ikinci asırda, yani 1200 yıl önce yaşayan âlimlerin sözlerinde ararız. Hem o büyük imamlara hem de bugünün insanına zulmetmiş oluruz. Yüce Allah onları yaşadıkları dönemin şahidi olarak yarattı. Onlar da okudu, ilimde derinleşti ve yaşadıkları çağa karşı sorumluluklarını yerine getirdi. Allah (cc) hepsinden razı olsun, rahmetiyle kuşatsın… Onlardan, bugünün sorunlarını çözmelerini beklemek, "insanı, takatini aşan şeyle mükellef kılmak"tır. Bugünün insanına ise dolaylı olarak şu mesajı veririz: Şeriat bu asrın sorunlarına çözüm değildir! Bugünün insanı da hile-i şer'iyye denilen üç kağıtçılığa, tağuti yasalara, ihtiyaca uygun kredi dağıtır gibi fetva dağıtan ekran şaklabanlarına, "Bırakınız yapsınlar, bırakınız etsinler." diyen liberal dinî (!) kurumlara başvurur. Sonuç olarak da şeriattan yüz çevirir![537]

İslam Ümmetinde Şeriattan Kopuş!

Kur'ân-ı Kerim, nebilerden sonra ümmetlerinin saptığını haber vermiştir. Bizleri de onları izlememe ve onlara benzememe hususunda uyarmıştır:

"Sonra onların yerine Kitab'a da mirasçı olan bir topluluk geçti. Dünya malının değersiz olanını alıyor ve (ne de olsa): 'Günahlarımız bağışlanacak.' diyorlardı. (Güya tevbe etmelerine rağmen) değersiz bir dünya malı geldiğinde yine onu alıyorlar. Oysa Allah'a karşı yalnızca hak olanı söyleyeceklerine dair onlardan Kitap sözü alınmamış mıydı? Kitab'ın içindekileri de sürekli okuyanlardı hâlbuki. Ahiret yurdu korkup sakınanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz? Kitab'a (dört elle) yapışanlar ve namazı dosdoğru kılanlar var ya! Şüphesiz biz, ıslah edenlerin ecirlerini zayi etmeyiz."[538]

"Bunlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği Âdem'in zürriyetinden peygamberler,

---

537. Bazı ilim adamı ve düşünürler; modernist tahrifin "içtihad ediyoruz" adı altında şer'i nasları tahrif ettiğini görmüş ve içtihad kapısının bu şartlar altında kapatılması gerektiğini savunmuşlardır. (bk. Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi, s. 533) Bu düşünce yukarıda zikrettiğimiz içtihad kapısını mutlak kapama fikrinden farklıdır. İçtihadı denetleyen bir İslami güç, devlet yapısı olmadığında zındıklar içtihad adı altında İslami esasları tahrif edebilir. Mezkur yaklaşım sorun tespitinde isabetli, çözüm önerisinde eksiktir. Zira içtihad kapısını kapatmak, en az birincisi kadar büyük bir soruna, şeriattan kopmaya neden olmaktadır. Farklı çözüm önerileri üzerinde düşünülmelidir.
538. 7/A'râf, 169-170

Nuh'la beraber (gemide) taşıdıklarımız, İbrahim ve İsrail'in soyundan olanlar ve seçip hidayet ettiklerimizdir. Onlara, Er-Rahmân'ın ayetleri okunduğunda, ağlayarak secdeye kapanırlardı. Onlardan sonra bir topluluk geldi, namazı zayi/ihmal edip şehvetlere uydular. Onlar 'ğayy' (özel bir azap çeşidi) ile karşılaşacaklardır."[539]

"İman edenlerin, Allah'ın zikrine ve (Kur'ân ayetlerinden) inen hakka karşı kalplerinin yumuşamasının zamanı gelmedi mi? Bundan önce kendilerine Kitap verilen, uzun bir zamanın geçmesiyle de kalpleri katılaşan ve birçoğu da fasık olan kimseler gibi olmasınlar."[540]

Allah Resûlü (sav) farklı vesilelerle ümmetinin sapacağını; kendilerinden önceki Ehl-i Kitabı adım adım izleyerek yoldan çıkacağını haber vermiştir.

Ebu Said El-Hudri'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.'

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudiler ile Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de (sav), 'Başka kim olacak?' **dedi."**[541]

Kur'ân'ın haber verdiği kadarıyla onlar itikadi, ahlaki, amelî, siyasi… olarak sapmış; İslam'la aralarındaki bağı koparmışlardır:

"Yahudiler: 'Uzeyir, Allah'ın oğludur.' dediler. Hristiyanlar: 'Mesih, Allah'ın oğludur.' dediler. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri ve daha önceki kâfirlere benzettikleri sözleridir. Allah onları kahretsin, nasıl da çevriliyorlar? Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."[542]

"Andolsun ki Allah, 'Allah fakir, biz ise zenginiz.' diyen kimselerin sözünü işitti. Onların söylediklerini ve haksız yere nebileri öldürmelerini yazacağız ve: 'Yakıcı ateşin azabını tadın.' diyeceğiz."[543]

539. 19/Meryem, 58-59
540. 57/Hadîd, 16
541. Buhari, 7320; Müslim, 2669
542. 9/Tevbe, 30-31
543. 3/Âl-i İmran, 181

"Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki ona bir kantar (altın) emanet etsen, onu sana geri verir. Öylesi de vardır ki ona bir dinar versen üstüne durmadığın müddetçe sana geri vermez. (Bunun nedeni) onların şöyle demeleridir: 'Ümmilere karşı (yaptıklarımızda) bir sorumluluğumuz yoktur. (Malları bize helaldir.)' Bilerek Allah'a karşı yalan söylüyorlar."[544]

"Elleriyle (yapıp) takdim ettikleri (bu günah sebebiyle) başlarına bir musibet geldiğinde hâlleri nice olur? Sonra da sana gelip: 'Sadece iyilik ve başarı istedik.' diye yemin ederler. Bunlar, Allah'ın kalplerinde (gizledikleri asıl gayelerini) bildiği kimselerdir. Onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver ve onlara (onları derinden sarsacak) etkili bir söz söyle. Resûl yollamamızın tek gayesi, Allah'ın izniyle ona itaat edilsin diyedir. Şayet onlar (günah işleyip) kendilerine zulmettiklerinde sana gelseler ve Allah'tan bağışlanma dileselerdi, Resûl de onlar için (Allah'tan) bağışlanmalarını dileseydi, şüphesiz ki Allah'ı (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Tevvâb, (kullarına karşı merhametli) Rahîm olarak bulacaklardı."[545]

Onların saptığı bir alan da şeriattan yüz çevirmeleriydi:

"Kendilerine Kitap'tan pay verilenlerin (hâlini) görmedin mi? Aralarında hükmetsin diye Allah'ın Kitabı'na çağrılıyorlar da sonra onlardan bir grup yüz çevirir hâlde (bu çağrıya) sırt dönüyor."[546]

"Şüphesiz ki Tevrat'ı biz indirdik. Onun içinde hidayet ve nur vardır. (Allah'a hakkıyla) teslim olmuş olan nebiler o Kitap'la Yahudi olan kimselere hükmeder. Rabbaniler ve din bilginleri Kitab'ı korumakla görevli olduklarından ve Kitab'ın şahitleri olduklarından (insanlar arasında Kitap'la) hükmederler. (Öyleyse) insanlardan korkmayın. (Yalnızca) benden korkun! Ayetlerimi az bir paha karşılığında satmayın. Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerin ta kendileridir."[547] [548]

Allah Resûlü (sav) ümmetinin adım adım Ehl-i Kitabı izleyeceğini haber verdiği gibi; ümmetin itikadi, ahlaki, amelî olarak onlar gibi sapacağını da haber vermiştir.

---

544. 3/Âl-i İmran, 75
545. 4/Nisâ, 62-64
546. 3/Âl-i İmran, 23
547. 5/Mâide, 44
548. Ayetlerin inmesine neden olan şey, onların şeriattan yüz çevirmiş olmasıdır. bk. Müslim, 1700

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Devs Kabilesi'nin kadınlarının kalçaları Zu'l Halasa'nın etrafında çalkalanmadıkça kıyamet kopmaz"[549]

Sevbân'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimden bazı gruplar müşriklere katılıp putlara tapmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Aynı zamanda ümmetimden otuz yalancı ortaya çıkacak ve her biri peygamber olduğunu iddia edecektir. Hâlbuki ben peygamberlerin sonuncusuyum benden sonra peygamber olmayacaktır."[550]

Allah Resûlü (sav), bozulmanın bir kerede olmayacağını, peyder pey, adım adım gerçekleşeceğini haber vermiştir.

Feyrûz Ed-Deylemî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İslam bağ bağ çözülecektir, tıpkı ipin düğüm düğüm çözülmesi gibi."[551]

Ebu Umâme El-Bâhilî'den (ra) Allah Resûlünün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"İslam'ın halkaları teker teker çözülecek (emirleri tek tek terk edilecek)tir. Her bir halka çözüldüğünde insanlar bir sonraki halkaya sarılacak/yapışacaklardır. İlk çözülecek olan halka hüküm/yönetim halkası, son halka ise namaz halkasıdır."[552]

İslam silsilesinde ilk kopan halka hüküm, yani şeriatla kurulan bağdır. Ümmetin şeriatla ilişkisini tarihi veriler ışığında üç evrede inceleyebiliriz:[553]

549. Buhari, 7116; Müslim, 2906
550. Tirmizi, 2219
551. Ahmed, 18039
552. Ahmed, 22160
553. İbni Teymiyye (rh) şeriatı üç kısma ayırmıştır:

Şer'i münezzel: İndirilmiş şeriat. Bu, kitap ve sünnette saf hâliyle yer alan şer'i kurallardır. Herkesin buna uyması farzdır.

Şer'i müevvel: Tevil edilmiş şeriattır. Kasıt, âlimlerin içtihadları, tevilleri, meşru ihtilaflarıdır. Buna uymak caizdir, ancak zorunlu değildir.

Şer'i mübeddel: Değiştirilmiş şeriat. Allah ve Resûlü adına uydurulmuş yalanlar, dine sokulmuş bidatler, tahrif kabilinden yorumlar, Allah'ın indirdiğiyle hükmetmemektir. Buna uymak hiç kimse için caiz değildir. (Bu ayrım için bk. Mecmûu'l Fetâvâ, 3/268; 11/507; 35/395-396)

Şer'i siyaset üzerine araştırmalar yapan ilim adamlarından Hâkim Mutayrî, İslam ümmetinin şeri-

- **İndirilmiş Şeriat Dönemi**

İslam ümmetinin şeriatla en sağlıklı ilişki kurduğu dönemdir. Dönem; Allah Resûlü ve Raşid Halifeler Dönemi'ni kapsamaktadır. Emevi Dönemi ile beraber, bu dönem sonlanmış ve tevil edilen şeriat dönemi başlamıştır. Bu dönemin en belirgin özelliği; şeriatın bir bütün olarak ve en duru, berrak hâliyle uygulanmasıdır. İnançta tevhid, amelde sünnet, yönetimde şer'i siyaset hâkimdir. Geçen sayfalarda zikrettiğimiz, şeriatın tüm özellikleri, bu dönemde görülmüştür.

- **Tevil Edilmiş Şeriat Dönemi**

Emevilerle başlayan dönemde şeriat saflığını yitirmiş, başta siyaset olmak üzere ümmetin şeriatla kurduğu bağ değişime uğramıştır. Bu dönemin adı saltanattır. Artık şeriat hayatın her alanına hâkim değildir. İmtiyazlı bir zümre ortaya çıkmış, babadan devraldıkları saltanat ayrıcalığıyla şeriata uymama hakkı elde etmişlerdir. Artık yöneticiler ümmetin rızası, yani istişareyle değil, babadan oğula ve kılıç zoruyla yönetici olmaktadır. İnsanların malları ve canları üzerinde mutlak bir otoriteleri vardır. Yöneticileri denetleyen bir ümmet yoktur. Ehlu'l halli ve'l akd adı altında oluşturulan danışma meclisleri, zulmü din adına meşrulaştırmakla memurdur. Bu dönemde yaşayan mezhep imamlarının resmi görev almama nedeni, zulmü meşrulaştırmamak içindir. Zira âlimin sultan üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Onun yanında görev alması, yalnızca ona meşruiyet sağlamaktadır. Canı ve malı iki dudağı arasında olduğu bir diktatör üzerinde âlimin ne etkisi olabilir ki? Zulmü onaylayan bir noter olmak veya susarak zulmü meşrulaştıran dilsiz şeytan olmak dışında!

Bu dönemde itikadi sapkın fırkalar zuhur etmiştir: Aklı şeriatın önüne geçiren mutezile; imamet teorisiyle paralel ilah/nebi anlayışına sahip rafızilik, imanla ameli ayıran irca, insanın sorumluluk ve iradesini yok sayan -dolayısıyla yönetimin zulmünü meşrulaştıran- cebriye, vahyin zahirinden farklı anlamları olduğunu savunan batınilik, tüm bunlardan bunalıp ferdi/

---

atla ilişkisini İbni Teymiyye'nin (rh) bu ayrımı üzerinden okumuş ve bir dönemlendirme çalışması yapmıştır. Biz de dönemlendirmenin ana başlıklarını hocadan aldık ve bazı eklemeler yaptık. (bk. El-Hurriyye Evi't Tûfân, Dr. Hâkim Mutayrî)

bireysel yaşam süren ve daha sonra oluşacak tasavvufun temellerini atan zühd ehli bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Tevil edilmiş şeriat dönemi Emevilerle başlayan Osmanlı'nın yıkılışına kadar süren dönemdir. Bu dönemin şeriat anlayışına dair şunu söyleyebiliriz:

– Bu dönemde devletin hukuku şeriattır. Kur'ân, sünnet ve bu iki kaynağa dayalı şeriat, yönetimin temel dayanağıdır. **Sorun, uygulamadadır.** Bazı hükümler uygulanmamakta, insanlara zulmedilmekte, rüşvet alınarak bazı insanlar kayırılmaktadır. Ancak o makama adil bir insan geldiğinde şeriatla hükmetmekte, bozulan siyaseti ıslah edebilmektedir. Bunun en hayırlı şahidi Ömer ibni Abdulaziz'dir. O (rh), iki yıllık kısa bir sürede adil bir düzen oluşturmuş kendinden önceki yöneticilerin zulmünü ıslah etmiştir. Ömer ibni Abdulaziz'in yaptığı tek şey, şeriatta var olan adil hükümleri uygulamaktır.

– Dönem içinde İslam şeriatını bir bütün olarak kaldırmak, yerine alternatif bir hukuk düzeni ikame etmek yalnızca Tatarlar döneminde söz konusu olmuştur. Tatarlar İslam ümmetine müdahale etmemiş, şeriatın yürürlükte kalmasına müsaade etmiştir. Ancak Tatar asker ve bürokratları, kendi aralarında Yesak isimli yasalarla hükmetmiştir. Buna rağmen, kendi aralarında Yesak'la hükmetmeleri büyük tepki çekmiştir. Israrla İslam olduklarını söylemeleri fayda etmemiş, İslam âlimleri tarafından tekfir edilmişlerdir.[554]

– Tevil edilmiş şeriat döneminde İslam şeriatına aykırı yasalar yapılmıştır. Bunlardan biri kardeş katline cevaz veren Fatih Kanunnamesidir.

Ancak tüm bu sapmalar bir sistem değişikliği değildir. Şer'i sistem içindeki sapmalardır. Yönetici değişimiyle ıslah edilmesi mümkündür.

• Değiştirilmiş Şeriat Dönemi

Değiştirilmiş şeriat dönemi, bir bütün olarak şer'i sistemin yürürlükten kaldırılması, gayri İslami sistemlerin kabulüdür. Artık yasaların dayanağı İslam şeriatı değildir. Kimi ülkeler (Türkiye gibi), Batılı devletlerden aldığı yasaları tercüme ederek yürürlüğe koymuş, kimi ülkeler Batı hukukunu esas alarak yeni yasalar yapmış, kimi de karma bir hukuk sistemi oluşturmuştur.[555]

554. Tatarlara dair ulema fetvaları için bk. s. 627-628
555. Mısır gibi

Bir bütün olarak Yüce Allah'a başkaldırı ve haddi aşma (tağutluk) olan bu dönemde İslam şeriatıyla, hâliyle İslam'la tüm bağlar kopmuştur. Dönemin üç temel söylemi vardır:

– Hilafetin geçersizliği:[556]

Hilafetin geçersizliğinden kasıt, din ile devletin ayrılması, İslami yönetim anlayışının ilgasıdır. Bayraktarlığını Türkiye'nin yaptığı bu çağrı, dalga dalga İslam âlemine yayılmıştır. Batılılaşma taraftarı askerî diktatörler eliyle de İslam âleminde kökleşmiştir.

– Gayri İslami kanunlara muhakemenin meşruiyeti:

Söylemin amacı günlük hayatın İslam'la bağını koparmaktır. Hamdolsun bunda başarılı olamamışlardır. İslam'la sahih bir bağ kurmayanlar dahi, günlük sorunlarını İslam ahkâmına göre çözmektedir.

– Cihadın meşru olmaması

İşgalci Batı'nın dayatmasıyla bu dönemde İslam'da cihad kavramı tartışmaya açılmış ve günümüz dünyasında cihadın imkânsızlığı işlenmiştir.[557]

Yönetimde laiklik, günlük yaşamda gayri İslami yasalara muhakeme ve cihad düşmanlığı bugün de devam etmekte, yüzyıl önce başlayan "değiştirilmiş şeriat dönemi" varlığını sürdürmektedir. Bugünün Müslimleri, bu fitnenin çıktığı güne göre çok daha dikkatli olmalıdır. Zira bugün gayri İslami sistem kökleşmiş ve nesiller bu sistem üzere yetişmiştir. Çıktığı gün İslam'a savaş açan sistem, zamanla taktik değiştirmiş, İslam'ı da (!) yanına almıştır. Böylece kitleler nezdinde kendine İslami meşruiyet kazandırmıştır. Siz bu sisteme karşı ses yükselttiğinizde, sistemden önce, İslam'a mensup yığınlar size karşı çıkmaktadır. Sizi vatan hainliği ve bayrak düşmanlığıyla suçlamakta, dış güçlerin piyonu görmektedir. Bir ömür cami minberlerinden şeriatı rafa kaldıran sisteme dua edildiğini, sistemi koruyan kurumlara

---

556. Hemen belirtelim ki önemli olan; yönetimin İslamiliği, yasaları belirleyen kaynağın İslam olması ve sistemin bir bütün olarak İslam'a teslimiyetidir. İsimlerin hiçbir önemi yoktur. Halife, Han, Emir, Sultan veya başka mahalli bir isim yönetim için kullanılabilir. Önemli olan içeriktir.

557. İslam dünyasında bu düşüncelere karşı birçok eser kaleme alınmıştır. Bunlardan en önemlisi Osmanlı'nın son Şeyhulislamlarından Mustafa Sabri'nin, Mevkıfu'l Akl - Akıl, İlim ve Âlemin Âlemlerin Rabbi ve Rasulleri Karşısındaki Konumu isimli kitabıdır.

peygamber ocağı dendiğini, bu uğurda ölenlere İslam'da üçüncü mertebe olan şehit unvanı verildiğini gören/duyan insanlardan başka ne beklenir ki? Elbette gayri İslami sistem İslami kavramları kullandı diye meşrulaşmaz, ona gönül verenler de mazur olmaz. Olmaz; çünkü bu, vahiyden yüz çevirmenin cezasıdır. Hakikat; vahyin ayetlerinde Güneş gibi parlarken, gözünü kapatan kişi Güneş'e zarar veremez, yalnızca kendini karanlığa mahkûm eder. Toplumun yaptığı tam da budur: Vahye/Güneş'e göz yumarak kendini karanlığa mahkûm etmek.

Şeriata Karşı Sorumluluklarımız

İslam Şeriatı, biz inananlara şeriat karşısında üç sorumluluk yüklemiştir: Şeriata uymak, insanlar arasında onunla hükmetmek, ona uymayan ve onunla hükmetmeyenlerle mücadele etmek!

• Şeriata Uymak!

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[558]

Bu, bireysel bir emirdir. Her Müslim, günlük hayatını şeriata göre düzenlemek zorundadır. Ticaretini, evliliğini, insanlarla olan ilişkilerini, dostluk ve düşmanlıklarını... şeriatı esas alarak şekillendirmelidir. Bu sorumluluğu yerine getirmek için şer'i ilme ve şeriata uymaya engel olan hevayı arındırmaya ihtiyaç vardır. Zira şeriata uymamanın iki temel nedeni vardır: Cehalet ve heva! Bazen kişi bilmiyordur; cehaleti onu şeriata uymaktan alıkoyuyordur. Bazen de kişi biliyordur; ancak hevanın/arzuların baskısıyla şeriattan yüz çeviriyordur. Şer'i bilgi edinmek de arınmak da İslami sorumluluklarımızdandır.

Kişi şeriatı öğrenmediğinde; örf, gelenek, hurafe, alışkanlıklar, günümüzde iyice yaygınlaşan asılsız internet bilgileri o boşluğu doldurur. Kişi ahlaki olarak arınmadığında hevanın/arzuların esiri olur. Her iki durumda da şeriata uyamaz.

• İnsanlar Arasında Şeriatla Hükmetmek

"Sana, kendinden önceki Kitab'ı doğrulayan ve onun üzerinde denetleyici olan (bu) Kitab'ı hak olarak indirdik. Onların arasında Allah'ın indirdiğiyle hükmet.

558. 45/Câsiye, 18

Sana gelen haktan (seni saptıracak olan) hevalarına/arzularına uyma. Sizden her bir (ümmet) için bir şeriat ve yol kıldık. Şayet Allah dileseydi sizi (şeriatı ve yolu aynı olan) tek bir ümmet yapardı. Lakin size verdiklerinde sizleri denemek için (şeriat ve yollarınızı farklı kıldı. Öyleyse) hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. İhtilaf ettiğiniz şeylerde (kimin haklı olduğunu) size haber verecektir. Aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve onların heva/arzularına uyma! Allah'ın sana indirdiği bazı (hükümlerde) seni fitneye düşürmelerinden sakın. Şayet yüz çevirirlerse bil ki Allah, onları bazı günahları nedeniyle cezalandırmak istiyor. Şüphesiz ki insanlardan birçoğu fasıktır."[559]

Bu, Allah Resûlü'ne hitap eden bir ayet olsa da muhatabı tüm inananlardır. Zira insanlar arasında şeriatla hükmetmek güçle/otoriteyle mümkündür. Aklın zorunlu kabullerinden biri şudur: Kim otoriteyi elinde bulunduruyorsa insanlar arasında onun hükmü geçerli olur.

"(O Allah'ın yardım ettiği kimseler) kendilerine yeryüzünde iktidar verildiğinde namazı dosdoğru kılar, zekâtı verir, iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. İşlerin akıbeti (onlar hakkında nihai karar) Allah'a aittir."[560]

İşbu nedenle Yüce Allah müminlerin her alanda güçlü olmasını istemektedir. Zira onların gücü yapıcı, onarıcı, ıslah edici bir güçtür. Onların gücü imanla ve takvayla birleşmiş bir güçtür. Bu güç şeriatı ikame edecek, insanlar arasında adaletle hükmedecek, gelir dağılımı eşitsizliğine son verecek, insana insanca yaşam koşulları sunacak, etnik/sömürü/gurur savaşlarını sonlandırarak, insanları esenliğe çıkaracak güçtür. Evet, Yüce Allah müminlerin her alanda güçlü olmasını ve insanlığa öncülük etmesini istemektedir. Zira insanlığın kurtuluşu şeriatta, şeriatın ikamesi iman ve takvadan beslenen güçte gizlidir.

"De ki: 'Rabbim! Gireceğim yere doğrulukla girmemi, çıkacağım yerden doğrulukla çıkmamı sağla. Kendi katından bana (İslam'ı zafere taşıyacak) yardımcı bir kuvvet ihsan eyle.' "[561]

Ayet Mekke'de, Allah Resûlü'nün (sav) mustazaf olduğu bir zaman diliminde

559. 5/Mâide, 48-49
560. 22/Hac, 41
561. 17/İsrâ, 80

inmiştir. Ona (sav) gece namazında yapacağı duayı öğreten ayet; doğruluk ve güç istemesini öğretmiştir. Doğruluk ahlaki güce işaret eder.[562] Yardımcı güç ise siyasi, askerî ve ekonomik güce işaret etmektedir. Müslim, ister bir devlete sahip olsun ister gayri İslami bir nizamda azınlık olsun (bugün olduğu gibi); onun insanlar arasında adaletle hükmetme ve insanlığa öncü/imam olma hedefi vardır. Mekke'de inen şu ayetler inananlara hedef belirlemektedir.

"Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz."[563]

"Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: 'Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. **Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum.** Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır.' "[564]

Vahyin emrettiği güç yapıcıdır; gayesi savaş değil yeryüzünde barışı sağlamaktır.

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve (cihad için tahsis edilmiş) besili atlar hazırlayın. Onunla Allah düşmanlarını, kendi düşmanlarınızı ve sizin bilmediğiniz Allah'ın bildiği (gizli düşmanlarınızı) korkutursunuz. Allah yolunda infak ettiğiniz her ne varsa, size eksiksiz ödenir ve siz zulme de uğramazsınız. Şayet barışa yanaşırlarsa, sen de yanaş ve Allah'a tevekkül et. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[565]

Allah'ın emrettiği güç "barışa yanaşanlar" için değildir. Yeryüzünde şirki, bozgunculuğu ve zulmü dayatan "düşman tabiatlı" bireyler ve toplumlara yöneliktir. Günümüz diliyle söyleyecek olursak batıl yaşam tarzını başkalarına dayatan, sermayeyi tekelleştiren, yer altı ve yer üstü kaynaklarını sömüren, insan onurunu yok sayan… şirk ve zulüm sistemleri içindir.

562. Zaten doğruluk kelimesinin kökünün (s-d-k), bir anlamı da güç ve kuvvettir.
563. 28/Kasas, 5
564. 42/Şûrâ, 15
565. 8/Enfâl, 60-61

Günlük hayatı fahşa ve münker üzere ikame eden, toplumu türlü yollarla Allah'ın sınırlarını çiğnemeye davet eden ve tuzaklar kurarak insanları fasıklaştıran zorba/ceberut düzenler içindir.

- **Şeriattan Yüz Çevirenlerle Mücadele Etmek**

İnsanlık tarihi boyunca, kendisini şeriata nispet ettiği hâlde, şeriattan yüz çeviren insanlar/toplumlar olagelmiştir. Bunlar dilleriyle şeriatı yücelten, eylemleriyle ondan yüz çeviren insanlar/toplumlardır. Yaptıkları bir tahriftir... Şeriatı bilmeyen insanlar, bu topluluklara bakarak tahrif edilmiş bir şeriatı tanırlar. Yüce Allah bu insanları uyarmayı, onların batılını beyan etmeyi ve onlarla mücadeleyi farz kılmıştır.

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden önce, Allah'ın bir millete gönderdiği her peygamber için; milletinden, onun sünnetine uyan, emrini tutan arkadaşları (ashabı) ve sadık dostları (havarileri) olurdu. Sonra onların arkasından bir nesil gelir, yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarını yaparlar. Kim onlarla eliyle mücadele ederse o mümindir, kim diliyle mücadele ederse o da mümindir, kim kalbi ile mücadele ederse o da mümindir. Bunun dışında ise hardal tanesi kadar iman yoktur."[566]

İbrahim ibni Abdurrahman El-Uzrî'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bu ilmi sonraki nesillerden dürüst ve kabiliyetli olanlar alıp aktaracak ve onu cahillerin yorumlarından, batıl ehlinin istismarından ve haddi aşanların saptırmalarından koruyacaktır."[567]

Bu sorumluluğu yerine getirmeyen insanlar/toplumlar itikadi, ahlaki ve amelî olarak çürür, saparlar. Zamanla uyarmadıkları toplumlara benzemeye, adım adım onlarla aynılaşmaya başlarlar:

"İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir. Yaptıkları kötülükten birbirlerini alıkoymazlardı. Yaptıkları şey ne kötüdür."[568]

566. Müslim, 50
567. Es-Sunenu'l Kubrâ, Beyhakî, 20911
568. 5/Mâide, 78-79

Ayete konu olan toplum bir zamanlar, seçilmiş, yeryüzünün en faziletli toplumudur.

"Ey İsrailoğulları! Size bahşettiğim nimetlerimi ve sizi âlemlere üstün/faziletli kıldığımı hatırlayın."[569]

Âlemlere üstün kılınan bir topluluk, bir gün kâfirlik ve lanetli olmakla suçlanmıştır. Bu dönüşümün nedenlerinden biri; yaptıkları kötülükten birbirlerini alıkoymamalarıydı. Hiç şüphesiz eşreften esfele yaşanan dönüşüm, bir günde olmamıştı. Zaman içinde, adım adım ve ağır ağır işleyen bir süreç yaşamışlardı.

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) **rivayet edildiğine göre Allah Resûlü** (sav) **şöyle buyurmuştur:**

"İsrailoğullarında ilk meydana gelen nakıslık şuydu: Bir kimse günah işleyen biriyle karşılaşır ve ona, 'Ey adam! Allah'tan kork ve yaptığını terk et! Çünkü bu yaptığın sana helâl olmaz.' derdi.

Sonra ertesi günü onunla tekrar karşılaşır, fakat bugün onu engellemezdi ve birlikte yiyip içip otururlardı. Onlar böyle yapınca Allah onların kalplerini birbirine benzetiverdi.'

Allah Resûlü (sav) **bunları söyledikten sonra Mâide Suresi'nin 78-81. ayetlerini okudu ve sonra şöyle dedi:** 'Allah'a yemin ederim ki ya iyilikle emreder, kötülükten sakındırır ve zalimin elinden tutup onu hakka döndürürsünüz veya onu hakkı uygulamaya zorlarsınız.' "[570] [571]

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor. Hani onlar Cumartesi Günü'nde (Avlanma Yasağı'nı çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi Yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk. Onlardan bir topluluk: 'Allah'ın helak edeceği ya da çetin bir azaba çarptıracağı kimselere ne diye öğüt veriyorsunuz?' dediği zaman: 'Rabbinize sunacağımız bir

---

569. 2/Bakara, 47
570. Ebu Davud, 4336; Tirmizi, 3047
571. Hadisi İbni Mesud'dan nakleden oğlu Ebu Ubeyde'dir (rh). Ancak onun babasından hadis işitmediği (dolayısıyla rivayetin mürsel olduğu), muhaddislerin genel kabulüdür. bk. Tehzîbu't Tehzîb, 3/347-348, 3605 No.lu ravi

mazeretimiz olsun ve umulur ki korkup sakınırlar.' demişlerdi. Kendilerine hatırlatılanı unuttukları vakit, kötülükten alıkoyanları kurtarmış, zalimleri ise fasıklıkları sebebiyle zorlu bir azapla yakalayıvermiştik. Yasaklandıkları şeyi yapmakta diretince: 'Alçak/Aşağılık maymunlar olun!' demiştik. O zaman Rabbin, kıyamete kadar onlara, işkencenin en kötüsünü reva görecek birilerini yollayacağını/musallat edeceğini bildirdi. Şüphesiz ki Rabbinin cezalandırması pek çabuktur. Şüphesiz ki O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[572]

Ayetler, cumartesi yasağını çiğneyen Ehl-i Kitap hakkındadır. Onlar cuma günü denize ağ atmış pazar günü ağları toplamışlardır. Böylece cumartesi avlanmamışlardır. Oysa netice itibarıyla, bir imtihan olarak cumartesi kıyıya vuran balıkları toplamışlardır. İşte Allah (cc) bu çirkin eylem karşısında insanları üç gruba ayırmıştır: Eylemi yapanlar, uyarıda bulunanlar ve suskun kalanlar… Eylemi yapanlar helak edilmiş, uyaranlar kurtarılmıştır. Susanların akıbetine dair ayette mesaj yoktur. Ancak şeriatın genel nasları onların da zalimlerle birlikte helak olduğunu gösterir. Allah en doğrusunu bilir.[573]

Abdullah ibni Abbas (ra) şeriatı değiştirenlere karşı suskun kalanların nasıl önce bidate, ardından şirke sürüklendiğini şöyle anlatır:

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İsa'dan (as) sonra birtakım krallar çıktı. Tevrat ve İncil'i değiştirenler olduğu gibi, gerçek mümin olanlar ve Tevrat'ı değiştirmeden okuyanlar da vardı.

Tevrat'ı tahrif edenler doğru okuyanlar hakkında krallarına dediler ki: 'Bunların bizi kötülemelerinden daha şiddetli hiç kınanmamıştık. Baksana bunlar şöyle okuyorlar: 'Kim Allah'ın hükmüyle hükmetmezse onlar kâfirlerdir.' Zaten okuduklarıyla yaptığımız amelleri de kötülüyorlar. Onları çağır, bizim okuduğumuz gibi okusunlar, bizim inandığımız gibi inansınlar.'

Bunun üzerine hükümdar onları toplayarak ya değiştirilmiş şekliyle Tevrat ve İncil'i okumalarını ya da öldürülmeyi hak edeceklerini söyledi.

---

572. 7/A'râf, 163-167
573. Sahabeden başlamak üzere üçüncü sınıfın durumu müfessirler arasında tartışılmıştır.

Onlardan bir kısmı, 'Bizden ne istiyorsunuz? Bizi kendi hâlimize bırakın.' dediler.

Yine onlardan bir diğer grup, 'Yüksek sütunlar yapın. Sonra bizi onların tepesine çıkarın. Yiyecek ve içeceğimizi orada yapabilecek imkân hazırlayın, sizin yanınıza hiç inmeyiz.' dediler.

Yine onlardan üçüncü bir grup, 'Bırakın bizi yeryüzünde dolaşıp hayvanlar gibi bulduğumuzu yer ve içeriz. Bizi topraklarınızda bulursanız öldürün.' dediler.

Diğer bir grup ise, 'Vadilerde bize evler yapın. Biz orada kuyular kazar, sebzeler yetiştirir, ne şehrinize iner ne de yanınıza uğrarız.' dediler.

Bunların arasında her kabilenin yakın bir dostu vardı. Onlar için bu denilenleri yaptılar ve öldürmekten vazgeçtiler.

Bunun üzerine Allah (cc) şu ayeti indirdi:

'Bidat olarak ortaya koydukları ruhbanlığı (hayattan el etek çekip yalnızca ibadetle meşgul olmayı), biz onlara farz kılmadık. Allah'ın rızasını elde etmek için (dinde bir yenilik olarak) yaptılar, onun da hakkını vermediler.'[574]

Hükümdarın yanında kalanlar ise şöyle dediler: 'Filanların ibadeti gibi ibadet ederiz, falanlar gibi gezer, dolaşır, seyahat ederiz. Falanların yaptığı gibi kendimize evler yaparız.'

Hâlbuki bunlar şirk üzereydiler. Uymak istedikleri müminlerin imanına ait hiç bilgileri yoktu. Allah (cc) Nebi'yi (sav) gönderdiği sırada onlardan pek azı vardı. Manastırlarda yaşayanlar manastırlarından indi. Seyahatte olanlar seyahatinden döndü, kilisede yaşayanlar kiliselerinden geldi. Muhammed'e (sav) iman ettiler ve onu doğruladılar.

Bunun üzerine Allah (cc) onlar hakkında şu ayet-i kerimeyi indirdi:

'Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve Resûl'üne iman edin ki; size rahmetinden iki kat versin.'[575]

İsa'ya, Tevrat ve İncil'e iman etmeleriyle ve Muhammed'e inanıp onu tas-

574. 57/Hadîd, 27
575. 57/Hadîd, 28

dik etmeleriyle iki kat sevap verilir. Allah ayet-i kerimeyi şöyle tamamladı: 'Size kendisiyle yürüyeceğiniz bir nur kılsın.' Yani onlara Kur'ân'a ve Nebi'ye uymayı ihsan eder. Daha sonra Allah (cc) şöyle buyurdu: 'Tâ ki Ehl-i Kitap Allah'ın lütuf ve ihsanından hiçbir şeyi (kuru temenniyle) elde edemeyeceklerini ve lütfun Allah'ın elinde olduğunu, onu dilediğine vereceğini bilsin. Allah, büyük lütuf ve ihsan sahibidir.'[576] "[577]

İbni Abbas'ın (ra) aktardığı tarihi kıssa dikkatle okunmalıdır. Bu kıssada şunları görüyoruz:

– Şeriattan yüz çeviren krallar/yöneticiler, Allah'ın Kitabı'nın "olduğu gibi" okunmasından rahatsız oluyorlar. Neden? Çünkü Kitab'ın her ayeti onları kınıyor; inanç ve amellerini sapıklıkla vasfediyor.

– Tahrifçiler, Rabbani âlimleri krala şikayet ediyorlar. Zira onlar da âlimlerin ve tahrif edilmeden okunan Kitab'ın "uyarıcı ve uyandırıcı" etkisini biliyorlar. Belli ki Kral'la araları gayet iyi; Kral'ın yanına rahatlıkla giriyorlar. Kral da onların tavsiyesine kulak veriyor.

– Kralın tehditleri karşısında insanlar iki gruba ayrılıyor:

Kralın yanında kalanlar. Bunlar zamanla müşrikleşiyorlar.

Toplumdan el etek çekip vadilerde, manastırlarda, dağlarda yaşayanlar. Bunlar da ruhbanlık icat edip bidate düşüyorlar.

Bidatçi rahipler Allah Resûlü (sav) zühur ettiğinde kimisi iman ediyor, kimisi inkâr. Ne mutlu iman edip iki ayrı ecir alanlara…

– Muharref din sahiplerinin tamamı, "Allah'ın indikleriyle hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendisidir." ayetinden rahatsız oluyor. Bu dün de böyleydi bu gün de böyle. Yaraları var ki gocunuyorlar!

Hiç şüphesiz bugün şeriat her yönden kuşatma altındadır. Bu durum, biz şeriat taraftarlarına birçok sorumluluk yükler. Öncelikle İlahi şeriatın ne olduğunu vahyin açık ve muhkem ayetleriyle ortaya koymak, sonra Allah Resûlü (sav) ve Raşid Halifelerin uygulamalarıyla bunu desteklemek

576. 57/Hadîd, 29
577. Nesai, 5400

gerekir. Tarih içinde şeriat adına işlenen cinayetleri; saltanat, gelenek ve çıkar gruplarının yanlışlarını açık ve kesin bir dille ortaya koymak, şeriatın mezkur cürümleri reddettiğini ilan etmek şarttır.

Şeriat; Yüce Allah'ın insanlar için indirdiği saf, duru ve berrak hayat kaynağıdır. Adalete, barışa ve izzete susamış günümüz insanının susuzluğunu giderecek yegâne bengisu, abıhayattır. Şeriat, insan fıtratına uyumlu tek düzendir. Zira onun sahibi Allah'tır. Yarattığını en iyi tanıyan, neyin ona iyi ve neyin ona kötü geleceğini bilen Allah… O (cc) yarattığı insanı, indirdiği şeriatla terbiye etmiştir. O Allah ki (cc) O'nun arzusu, çıkarı, bilgisizliği söz konusu değildir. O (cc) tüm güzel isimlerin ve yüce sıfatların sahibidir. O mükemmeldir; O'ndan olan da mükemmeldir. Bizim insanları davet ettiğimiz şeriat; Güneş'in, Ay'ın, yıldızların Rabbinin şeriatıdır. O (cc) yıldızları gökyüzünün, şeriatı yeryüzünün süsü, kandili ve yol göstericisi kılmıştır. O (cc) yıldızlarla cinnî şeytanların, şeriatla insî şeytanların oyunlarını bozmuştur.

Bugün hakkın dili olacak insanların en gür sesleriyle haykırmaları gerekir. Biz şeriat taraftarı muvahhidleriz. İnsanlığın kurtuluşu, hayat veren İlahi çağrıya icabet etmek, İlahi emre dayalı şeriata uymaktır.

"Ey iman edenler! Sizleri, size hayat verecek şeylere davet ettiğinde Allah'a ve Resûl'e icabet edin…"[578]

"Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma."[579]

Davamızın, duamızın, sözümüzün sonu; hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

578. 8/Enfâl, 24
579. 45/Câsiye, 18

İBRAHİM'İN MİLLETİ
(Millet-i İbrahim)

İBRAHİM'İN MİLLETİ
(Millet-i İbrahim)

Vahyin, tevhid inancını inşa ettiği kavramlardan biri de; Millet-i İbrahim'dir. Bu kavram iki kelimeden oluşmaktadır. İlki "millet" kavramıdır. Millet, Yüce Allah'ın, azabından korunsunlar diye nebiler diliyle insanlara vazettiği şeriattır/yoldur.[1] Aralarında bazı farklar olmakla beraber millet kavramı, din anlamında da kullanılmaktadır. İkinci kelime "İbrahim"dir. İbrahim (as), yani müminlerin atası ve örneği olan, Allah'ın halili/dostu. İki kelime yan yana geldiğinde İbrahim'in milleti, onun yolu, onun örnekliğinde müminler için seçilen inanç ve amel bütünü anlamına gelmektedir.[2]

İbrahim'in Milleti Kavramının Açıklaması

İbrahim'in milleti/yolu; Allah'ın (cc) müminler için razı olduğu, uyulmasını emrederek farz kıldığı, yüz çevirenin sefih/kıt akıllı olduğunu belirterek kınadığı tevhid yoludur.

"İbrahim, Yahudi değildi. Hristiyan da değildi. Hanif bir Müslimdi. O müşriklerden de değildi. Şüphesiz ki insanlar arasından İbrahim'e en yakın olanlar (tevhid konusunda) İbrahim'in (yoluna) uyanlar; bu Nebi ve iman edenlerdir. Allah, müminlerin velisi/dostudur."[3]

---

1. bk. El-Mufredât, s. 773, m-l-l maddesi,
2. Türkçede **bugünkü kullanımıyla** millet kelimesi ile bir Kur'ân kavramı olan millet birbirinden farklıdır. Arapçadan Türkçeye geçen kelime daha çok topluluk, ulus, kavim anlamlarında kullanılmaktadır.
3. 3/Âl-i İmran, 67-68

"Sonra da sana: 'Hanif olarak İbrahim'in milletine uy!' diye vahyettik. O, müşriklerden değildi."[4]

"İbrahim'in milletinden sefihten başkası yüz çevirir mi? Andolsun ki biz onu dünyada seçtik ve o, ahirette de salihlerdendir."[5]

Hiç şüphesiz, İbrahim'e (as) bahşedilen bu şeref, onun zorlu imtihanları sabır ve kararlılıkla tamamlaması, Yüce Allah'ın (cc) tüm emirlerine tam bir teslimiyetle teslim olmasındandır:

"(Hatırlayın!) Hani Rabbi, İbrahim'i bazı kelimelerle/olaylarla imtihan etmişti de İbrahim imtihanı (başarıyla) tamamlamıştı. (Allah) demişti ki: 'Seni insanlara imam yapacağım.' (İbrahim) demişti ki: 'Soyumdan gelenleri de (imam yap).' (Allah) demişti ki: 'Benim bu sözüm zalimler için geçerli değildir.' "[6]

"Rabbi ona 'Teslim ol!' dediğinde: 'Âlemlerin Rabbi olan (Allah'a) teslim oldum.' dedi."[7]

İbrahim'in milletine bu denli ısrarla vurgu yapılmasının iki nedeni vardır:

– İlki, hem müşriklerin hem de Ehl-i Kitab'ın kendilerini ona (as) nispet etmesi, onun yoluna uyduklarını iddia etmeleriydi. Girişte de belirttiğimiz gibi; onlar bazı İslami kavramları biliyor, günlük hayatta kullanıyor, çoğu zaman inanç esası kabul ediyorlardı. Ancak kavramın içini vahye göre doldurmadıklarından; kavrama Allah'ın (cc) istediği gibi inanmıyor, O'nun rızasına eriştirecek şekilde gerekleriyle amel etmiyorlardı. Yüce Allah yanlış bilinen bir kavramı tashih etmek için sıklıkla İbrahim'in milletine vurgu yaptı. Onun Yahudi, Hristiyan veya müşrik olmadığının altını çizdi:

"İbrahim, Yahudi değildi. Hristiyan da değildi. Hanif bir Müslimdi. O, müşriklerden de değildi. Şüphesiz ki insanlar arasından İbrahim'e en yakın olanlar, (tevhid konusunda) onun (yoluna) uyanlar; bu Nebi ve iman edenlerdir. Allah, müminlerin velisidir/dostudur."[8]

4. 16/Nahl, 123
5. 2/Bakara, 130
6. 2/Bakara, 124
7. 2/Bakara, 131
8. 3/Âl-i İmran, 67-68

– İkincisi; mümin teorik olarak tevhidi öğrenir, kabul eder. Ancak bu kabullerin hayata yansıması konusunda bir örneğe, bazı inanç esaslarını doğru anlayıp anlamadığını ayırt etmek için sağlama yapacağı bir ölçüye ihtiyacı vardır. Yüce Allah bunun için İbrahim'i (as) örnek seçmiş; onun tevhid davasını ve mücadelesini "İbrahim'in milleti" olarak İslam toplumunun gündemine sokmuştur.

Kur'ân'da İbrahim'in milleti/yolu birçok yerde işlenir. Toplayıcı olması ve Yüce Allah'ın örnek göstermesi hasebiyle; bu Kur'ân kavramını Mümtehine Suresi'nin 4 ila 6. ayetleri üzerinden anlamaya çalışacağız:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فٓى اِبْرٰهٖيمَ وَالَّذٖينَ مَعَهُۚ اِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ اِنَّا بُرَءٰٓؤُا مِنْكُمْ
وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِۘ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَٓاءُ اَبَدًا حَتّٰى
تُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَحْدَهُٓ اِلَّا قَوْلَ اِبْرٰهٖيمَ لِاَبٖيهِ لَاَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَٓا اَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ
شَيْءٍۜ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَاِلَيْكَ اَنَبْنَا وَاِلَيْكَ الْمَصٖيرُ

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذٖينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَاۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فٖيهِمْ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَۜ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَاِنَّ اللّٰهَ
هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمٖيدُ

"Sizin için İbrahim'de ve onunla birlikte olan (müminlerde/resûllerde) güzel bir örneklik vardır. Hani onlar, kavimlerine demişlerdi ki: 'Biz, sizden ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/uzağız. Sizi tekfir ettik (üzerinde bulunduğunuz yolu ve sizi reddettik). Bizimle sizin aranızda, tek olan Allah'a iman edinceye kadar, ebedî bir düşmanlık ve ebedî bir kin baş göstermiştir.' İbrahim'in babasına söylediği: 'Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. (Ama) Allah'a karşı sana hiçbir faydam olmaz.' sözü müstesna. Rabbimiz! Yalnızca sana tevekkül ettik, yalnızca sana yöneldik ve dönüşümüz de yalnızca sanadır. Rabbimiz! Bizi kâfirler için fitne kılma, (günahlarımızı) bağışla ey Rabbimiz. Şüphesiz ki sen, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi) El-Hakîm olanın ta kendisisin. Andolsun ki onlarda, sizden Allah'ı ve Ahiret Günü'nü umanlar için güzel bir örneklik vardır. Kim de yüz çevirecek olursa, şüphesiz ki Allah (kimseye

muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) El-Hamid'in ta kendisidir."[9]

Genel Değerlendirme

İbrahim'in milleti kavramını üzerinden okuyacağımız bu ayetler, Mümtehine Suresi içinde yer almaktadır. Mümtehine Suresi ise Medine'de baş gösteren itikadi ve siyasi bir sorunu çözmeye çalışmaktadır. Sorun şudur:

Bedir Ashabı'ndan Hatib ibni Ebi Beltea, müşriklere bir mektup yazarak Allah Resûlü'nün, önüne geçilemez bir orduyla Mekke'yi hedef alan bir hazırlık yaptığını haber vermiştir. Hatib (ra), Mekke'de bıraktığı ailesini garanti altına almak ve müşriklerin olası taşkınlıklarından onları korumak istemiştir. Çünkü o, Mekke'ye dışarıdan gelmiş bir yabancıdır. Ailesini koruyacak bir aşireti veya onları himayesine alacak nüfuz sahibi dostları yoktur. Allah Resûlü (sav) durumdan vahiy aracılığıyla haberdar olmuş ve mektubun müşriklere ulaşmasına engel olmuştur.[10]

İbrahim'in (as) bu surede örnek gösterilmesi önemli bir hakikate işaret etmektedir:

Kim olursa olsun, her muvahhid İbrahim'in milletini gündem edinmek ve kalbinde canlı tutmak zorundadır. Bu yolu unutan veya gerekli ehemmiyeti göstermeyen müminin istikamet ibresi şaşmakta, itikadi hatalar yapmakta, kendini ve mümin kardeşlerini tehlikeye atabilmektedir. Bu sebeple, sevgiler Allah (cc) için ve Allah dostlarına olmalı, aynı şekilde buğz ve düşmanlık da Allah için ve Allah düşmanlarına olmalıdır. Muvahhidler ile müşrikler arasındaki ayrılığın hakikati ve özü iyi anlaşılmalıdır. Allah Resûlü'nün (sav) yanında olsa dahi İslami kavramlara gerekli ehemmiyeti vermeyen insan, İslam itikadına aykırı davranışlar içine girebilmektedir. Bu sebeple zaman zaman inancımızı inşa eden kavramların ele alınması, gündem edilmesi bir zorunluluktur.

Ayetlerin Tahlil Edilmesi

– "Sizin için İbrahim'de ve onunla birlikte olan (müminlerde/Resûllerde) güzel bir örneklik vardır…"[11]

9. 60/Mümtehine, 4-6
10. bk. Buhari, 3007; Müslim, 2494
11. 60/Mümtehine, 4

Rabbimiz, İbrahim'in milletini örnek gösterirken, onunla beraber olanları da zikretmiştir. Seleften bazısı "onunla birlikte olanların" onunla (as) aynı misyonu üstlenmiş peygamberler olduğunu söylemiştir. Bazısı da ona iman eden ve onun yanında yer alanlar olduğunu söylemiştir.

Ayette geçen "birlikte/beraber" ifadesi, zahiri üzere alındığında ikinci görüş tercihe şayan olmaktadır. Çünkü herhangi bir nassı zahirî anlamının dışında yorumlamak için bunu gerektiren bir delil olmalıdır. Söz konusu ayet için böyle bir delil olmadığından "maiyyet/birliktelik" lafzının bedenî birliktelik olarak anlaşılması daha uygun görülmektedir.

Bu tercih, İslam daveti açısından hayati öneme haiz ince bir noktayı açığa çıkarmaktadır. Bir davetin, **örneklik sıfatı** taşıyabilmesi için muvahhidlerin desteğine sahip olması gerekmektedir. Müminler, nebilerin veya onların vârisi İslam davetçilerinin sesine ses verdikçe davet gelişir ve kök salar. Samimi, fedakâr ve inanmış insanların İslam davasına katkısı için Rabbimiz buyurur ki:

"Şayet seni aldatmak isterlerse, şüphesiz ki Allah sana yeter. Seni, yardımı ve **müminlerle destekleyen** O'dur."[12]

İslam davasına destek olup, davetçilerin yanında yer alan bahtiyarlar iki önemli sıfata sahip olmalıdır:

– "(Allah,) onların **kalplerini birbirine ısındırdı.** Sen yeryüzündekilerin tamamını harcasaydın yine de onların kalplerini birbirine ısındıramazdın. Ama Allah onların arasını ısındırdı. (Çünkü) O, Aziz (izzet sahibi, her şeyi mağlub eden), (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[13]

– "Ey Nebi! Sana ve sana tabi olan müminlere **Allah yeter**."[14]

Onlar, birbirine yürekten bağlı, kalpleri aynı yönde atan ve âlemlerin Rabbi olan Allah'ın kendilerine yettiğinin bilincinde olan tevekkül ehli insanlardır.

En başta peygamberler, İbrahim'in milletine uyarlar. Bunun için de mü-

12. 8/Enfâl, 62
13. 8/Enfâl, 63
14. 8/Enfâl, 64

minlerin tevhid davasına destek olmalarını isterler. Tâ ki davetlerinde ataları İbrahim'e tabi olsunlar:

"Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun. Meryem oğlu İsa'nın, Havarilere: 'Allah'a (giden yolda) benim yardımcılarım kimlerdir?' demesi gibi. Havariler dediler ki: 'Bizler, Allah'ın (dininin) yardımcılarıyız'. İsrailoğullarından bir grup iman etti, bir grup da kâfir oldu. Biz, iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik, onlar da üstün geldiler."[15]

Buna binaen; her bir muvahhid kökleri yerde sabit, dalları semaya uzanan ve Yüce Allah'ın himaye ve gözetiminde dallanıp budaklanan bu kutlu davaya canıyla, malıyla, vaktiyle, evlatlarıyla, duasıyla… destek olmalı, destek olmanın yollarını aramalıdır.

İbrahim'in Milletine Uyanların Daveti

– "… Hani onlar kavimlerine demişti ki…"[16]

Ayette ifade edilen "**güzel örneklik**" yalnızca davetin içeriğine değil; aynı zamanda davetin kitlelere nasıl ulaştırılacağına da yöneliktir: Birbirleriyle kenetlenmiş ve **âdeta hep bir ağız**dan "hani onlar kavimlerine demişlerdi ki" ruhuyla Allah'a ve İbrahim'in milleti olan "şirkten ve müşriklerden beraate" davet etmişlerdi.

Allah (cc), bu örneklik sahnesini âdeta bir koronun ahenk ve uyum içindeki sesi gibi nakletmektedir. İslam daveti böyle olmak zorundadır. Birden fazla davetçi konuşsa da daveti işitenler aynı sesi, aynı muhtevayı, aynı heyecan ve inanmışlığı duymalıdır. Aksi hâlde içeriği hak olsa bile uyum ve beraberlik hissettirmeyen davetler, kalıcı ve örnek olamazlar.

Bu gerçekliğin sağlanması iki amile bağlıdır:

a. Davetin; içeriğinde, önceliklerinde, kısa ve uzun vadeli hedeflerinde bir programa sahip olması.

b. Davetçilerin; adab, üslub, yaşantı, inanmışlık ve davaya adanmışlık gibi hususlarda tek bir ruh hâlinde, birbirlerine yakın bir çizgide olması.

15. 61/Saff, 14
16. 60/Mümtehine, 4

– **"Biz sizden ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/uzağız."**[17]

İbrahimî milletin ilk adımı bu mübarek cümledir.

Kelime-i Tevhid'in başlangıcı olan "لا/Hayır"ın neye itiraz ve neyi ret olduğunu İbrahim'in (as) dilinden öğrenmiş oluyoruz.

لا/Hayır; şirke ve Allah'ın dışında ibadet edilen sahte ilahlara, tağutlara ve cümle putlara bir başkaldırı, itiraz ve beraat ilanıdır. İbrahim'in (as) taraftarları neden berîdir?

– **"…sizden…"**[18]

Şirkten ve şirk koşulan canlı cansız putlardan berî olmadan evvel, şirki var eden müşriklerden beraat… Zira, şirk bir neticedir. Onu var eden, yaşatan, savunan, uğruna mücadeleye kalkışan; müşriklerdir.

Aynı ruh ve uyumu Allah Resûlü'nde de görüyoruz. O (sav), "şirkten beraat" olarak isimlendirdiği Kâfirûn Suresi'ne "Ey Kâfirler!" diye başlamış, ibadetlerinden, din ve putlarından berî olmadan önce şirki var eden müşriklerden berî olmuştu.

İbrahim (as) bir put/tağut/sahte ilah tanımı da vermiştir: "Allah'ın dışında ibadet edilen" her şey ret ve inkâr edilmesi gereken bir put/tağut/sahte ilahtır. Bu bazen fayda ve zarar umulan bir heykel/put, bazen ruhaniyeti ve himmetiyle Allah'a (cc) yakınlaştırdığına inanılan salihlerin ruhları, bazen insanlara kanun ve yasalar yaparak uluhiyetini/otoritesini ilan eden bir insan, bazen uğrunda yaşanılan ve ölünen batıl bir ideoloji olabilir…

Muvahhid, tevhidin ve şirkin hakikatini bilen ve ilim üzere "Lailaheillallah" diyen kimsedir. Şirkin sureti, araçları ve görünürlük hâli değişebilir. İnsanlar ineğe, ceplerinde taşıdıkları paraya, kurumsal olarak Allah'a (cc) kafa tutan ve O'nun kanunlarına rağmen kanun yapanlara, dikine (heykel) veya enine (türbe) putlara tapınabilir… Tevhid'in yalnızca Allah'a, şirkin ise Allah'ın (cc) dışındaki -sahte- ilahlara ibadet etmek olduğunu bilen

17. 60/Mümtehine, 4
18. 60/Mümtehine, 4

muvahhid, şirkin ve müşrikin her çeşidine "لا/Hayır" diyen ve onlardan berî olan kimsedir.

– "Sizi inkâr/tekfir ettik…"

Bu cümle, ayet boyunca oluşması muhtemel bir sorunun cevabıdır: Neden bizden ve Allah'ın dışında taptıklarımızdan berî oldunuz? Bizimle sizin aranızda var olduğunu iddia ettiğiniz bu buğz ve düşmanlığın nedeni nedir?.. Bu ve benzeri akla gelebilecek sorulara bu cümleyle cevap verilmiştir. Ayette geçen "Sizi inkâr/tekfir ettik" cümlesi çok derin ve kapsamlı manalar içermektedir. "Küfr" Arap lugatında bir şeyi örtmek, kapatmak ve görünmemesini sağlamak anlamındadır. Araplar gündüzü örttüğü için geceye, tohumu toprakla örttüğü için çiftçiye, "örten" anlamında kâfir demişlerdir. Nimete teşekkür etmeyerek onu yok sayan nankörlere de kâfir demişlerdir.

Şer'an yok saymak ise; reddetmek, inkâr etmek, meşruiyet tanımamak ve şirk sahibinin kâfir olduğuna inanmak, küfrüne hükmetmek anlamlarına gelir.

Ayet-i celilenin ilerleyen kısmında "tek olan Allah'a iman edinceye kadar" ifadesi gelecektir. Bu da İbrahim'in (as) yaratılmışlara ibadet edenleri "imansız kâfirler" olarak kabul ettiğini ve hitap ettiği topluluğu tekfir ettiğini açıkça gösteren karinelerden biridir.[19]

– "Bizimle sizin aranızda tek olan Allah'a iman edinceye kadar ebedî bir düşmanlık ve ebedî bir kin baş göstermiştir…"

Şirk var oldukça tevhidle arasında husumet olacak ve müşrik olan kimse, bir olan Allah'a şirk koşmaksızın, dini O'na (cc) halis kılarak iman edinceye dek bu itikadi düşmanlık devam edecektir.

Çünkü müşrik, Allah'a şirk koşarak Rabbine verdiği tevhid sözünü

19. Esasen, kalbinde iman, akıl ve düşüncelerinde ise izan taşıyan kimseye bunca izahat lüzumsuzdur. Ancak bu sıfatlardan yoksun kimseler, yaratılmışlara ibadet edenlerin ve ibadet edilen tağutların mümin olabileceğini, inkârın tekfir anlamına gelmediğini savunmaktalardır. Dalaletten kurtarıp hidayet eden Allah'a hamdolsun.

bozmakta,[20] Allah'a eksiklik izafe etmekte,[21] Allah'a büyük bir iftirada bulunmakta[22] ve Allah'ı (cc) öfkelendirmektedir.[23] Gökler, yer ve dağlar dahi müşrike öfkelenmekte[24], en büyük zulüm olan şirk sözü ve fiillerine tahammül edememektedir. Cemadat dahi şirke ve ehline düşmanlık edip öfkelenirken, kalbi Allah sevgisi, saygısı ve azametiyle dolup taşan muvahhid nasıl öfkelenip düşmanlık etmesin?

Şirk ve tevhid arasındaki bu husumet, hak ve batılın doğası gereği vardır. Şirk ehlinin sert tutumları, tevhid davetini engelleme çabaları, daveti saptırıcı teklifler ve caydırıcı tehditlerle sabote etme girişimleriyle bir ilgisi yoktur. Bu saydıklarımız olsun veya olmasın şirk varsa, Rabbimizin ve buna bağlı olarak muvahhidlerin şirke ve ehline öfkesi vardır.

Aslolan bu düşmanlığın açıktan olması ve ilan edilmesidir. Çünkü müşrik, Allah'a şirk koşarak düşmanlığını ilan etmiş ve şeytanın taraftarları arasında yerini almıştır. Ancak İbrahim'in milletine itikad etmek bir zorunluluk ve Müslim olabilmenin olmazsa olmazıyken, bunu ilan etmek güç ve imkânla ilişkili bir durumdur.

Şirk toplumunu karşısına alarak, onların sözlü ve fiilî eziyetlerine göğüs gereceğine inanan kişi bunu açıktan ve meydan okuyarak yapar. Ki bu, peygamberlerin yoludur:

---

20. "(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) Kıyamet Günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir. Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir." (7/A'râf, 172-173)
21. "Allah, hiçbir çocuk edinmemiştir. O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. (Şayet Allah dışında ilahlar olmuş olsaydı) her bir ilah kendi yarattıklarını (yanına alıp) gider, bir kısmı diğer bir kısmına üstünlük kurardı. Allah onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir. Gayb ve şehadet (âleminin) âlimidir. Onların şirk koştuklarından yücedir." (23/Mü'minûn 91-92)
22. "Şüphesiz ki Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz, bunun (şirk) dışında kalanları dilediği için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur." (4/Nisâ, 48)
23. "Onlar ki; kendilerine gelmiş hiçbir delil olmamasına rağmen Allah'ın ayetleri hakkında tartışanlardır. Allah katında ve iman edenlerin katında (bu yaptıklarına yönelik) öfke büyüktür. İşte Allah kibirli zorba olanın kalbini böyle mühürler." (40/Mü'min (Ğafir), 35)
24. "Neredeyse o (sözün dehşetinden) gökler yarılacak, yer parçalanacak ve dağlar yerle bir olacaktı. Rahman'a çocuk yakıştırdılar diye." (19/Meryem, 90-91)

“Kavmi onunla tartışmıştı. (İbrahim) demişti ki: ‘(Allah) beni hidayet etmesine rağmen, Allah hakkında benimle tartışacak mısınız? Rabbimin benim hakkımda bir şey dilemesi hariç, sizin şirk koştuklarınızdan korkmuyorum. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Öğüt almaz mısınız? Siz, (Allah’ın meşruluğuna dair) hiçbir delil indirmediği varlıkları Allah’a ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl sizin şirk koştuğunuz (sahte ilahlardan) korkarım. Şayet biliyorsanız (söyleyin bakalım, hak olan ilaha ortak koşanlar ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar) bu iki gruptan hangisi (Allah’ın azabından) emin olarak (yaşamaya) daha fazla hak sahibidir?’ ”[25]

“Allah’ı bırakıp da kendilerine dua ettiğiniz varlıklar, sizin gibi (Allah’a) kuldurlar. Şayet doğruysanız, çağırın da çağrınıza karşılık versinler. Onların kendisiyle yürüdükleri ayakları, tutacak elleri, görecek gözleri, işitecek kulakları mı var ki (çağrınıza icabet etsinler)? De ki: ‘Bütün ortaklarınızı çağırın. Sonra elinizden gelen tuzağı kurun ve bana göz açtırmayın. Şüphesiz ki benim velim, Kitab’ı indiren Allah’tır. O, salihleri veli edinir.”[26]

“Onlara Nuh’un haberini oku. Hani kavmine demişti ki: ‘Ey Kavmim! Şayet benim konumum ve Allah’ın ayetleriyle öğüt verişim size ağır geliyorsa, ben Allah’a tevekkül etmişim. Siz ve ortaklarınız bir araya gelin ve (benim hakkımdaki) kararınızı verin. (Benimle ilgili yapacaklarınız) size dert olmasın. Sonra da hiç bekletmeden hakkımdaki kararınızı uygulayın/bana göz açtırmayın.”[27]

“Sana sadece şunu deriz: ‘İlahlarımızdan bazısı seni fena çarpmış.’ Demişti ki: ‘Ben Allah’ı şahit tutuyorum siz de şahit olun ki: Ben ortak koştuklarınızdan berîyim. (Allah’a ibadet ettiğinizi de iddia ediyorsunuz ya!) Allah dışındaki (tüm ibadet ettiklerinizden de uzağım). Hep beraber bana tuzak kurun (ve tuzağın gereğini yapmayı da) ertelemeyin/bana göz açtırmayın. Hiç şüphesiz ben, benim de sizin de Rabbiniz olan Allah’a tevekkül ettim. Hareket eden her canlıyı perçeminden tutan (kontrol edip, yönlendiren) O’dur. Şüphesiz ki Rabbim, dosdoğru yol üzeredir.’ ”[28]

Kendisinde bu gücü görmeyen, malına ya da canına gelecek herhangi bir zarardan korkan kimse, onlara ve dinlerine buğzedip, onlardan ve Allah’ın

25. 6/En’âm, 80-81
26. 7/A’râf, 194-196
27. 10/Yûnus, 71
28. 11/Hûd, 54-56

dışında ibadet ettiklerinden berî olmak ve böyle inanmak kaydıyla susabilir, düşmanlığını ilan etmeyebilir:

"Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler. Kim de böyle yaparsa onunla Allah arasında (İslam ve iman adına) hiçbir bağ kalmamıştır. (Canınıza, malınıza, namusunuza vb. zarar verecekleri endişesiyle) onlardan korkup sakınmanız hâlinde (sözlerinizle onlara dost olmuş gibi görünmeniz) müstesna."[29]

– "Tek olan Allah'a iman edinceye kadar"

Bu husumet ve ayrılık; ırk, toprak, mal, vatan ya da bayrak düşmanlığı olmayıp insani kaygılar ve toplumsal problemler nedeniyle başlamamıştır. Öyleyse değişen ilişkiler, gözetilen maslahatlar ve konjonktürel şartlar bu husumeti başlatmadığı gibi sonlandıramaz da! Husumetin tek sebebi şirk, tek sonlandırıcısı da bir olan Allah'a (cc) iman etmek ve şirki terk etmektir.

Dikkat edilirse "Allah'a" değil de "tek olan Allah'a" ifadesi kullanıldı. Zira müşrik, Allah'ı (cc) inkâr etmez, O'na inanır. Yarattığını, rızık verdiğini, kâinat işlerini idare edenin O olduğunu diliyle ikrar eder. Fakat dini Allah'a halis kılmaz ve şirk koşmaksızın Allah'a kulluk etmez. Allah'ın, kendisiyle tanındığı ve kulluk edildiği sıfatlarını O'ndan başkalarına verir. Allah'a (cc) yakınlaştırsınlar ve O'nun katında şefaat etsinler diye taşa, beze, çaputa, kabre, türbeye veya canlı putlara tapar. Göklerin Rabbi olan Allah'ın yeryüzünde hükmetmesini istemez, "Egemenlik kayıtsız şartsız Allah'ındır." demek yerine kâh millete tapınır kâh meclise; kâh töreye tapınır kâh geleneğe…

– "İbrahim'in, babasına söylediği 'Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. (Ama) Allah'a karşı sana hiçbir faydam olmaz' sözü müstesna…"

İbrahim'in (as) bu sözleri güzel örneklik kapsamında değildir ve müminler Kur'ân'da okuyacakları bu vaade karşı uyarılmaktadır:

"(Babası) demişti ki: İlahlarımdan yüz mü çeviriyorsun ey İbrahim! Şayet (bu haline) son vermezsen seni taşlarım. Uzun süre benden uzaklaş. Demişti ki: 'Selam

29. 3/Âl-i İmran, 28

olsun sana! Senin için Rabbimden bağışlanma dileyeceğim. Şüphesiz ki O, bana karşı (merhametli, lütufkâr ve benimle yakından ilgilenen) Hafiy'dir."[30]

Babası İbrahim'i (as) yanından kovduğunda İbrahim Peygamber ona olan şefkatini göstermek için bu sözleri söyledi. İlerleyen zamanlarda babasının Allah düşmanı olduğunu anlayınca ondan teberrî etti ve sözünü yerine getirmedi:

"İbrahim'in babası için bağışlanma istemesi, sadece ona verdiği sözü yerine getirmek içindi. Babasının Allah düşmanı olduğu açığa çıkınca, ondan teberrî etti/uzaklaştı. Şüphesiz ki İbrahim, (çokça 'ah' çeken, dertli, duygulu) ince kalpli ve yumuşak huylu biriydi."[31]

Ve Allah (cc) müşrik olarak ölenler için bağışlanma dilemeyi müminlere yasakladı:

"Alevli ateşin ehli oldukları netleştikten sonra akraba dahi olsalar Nebi'nin ve müminlerin müşrikler için (Allah'tan) bağışlanma talep etmeleri söz konusu olamaz."[32]

Çünkü Allah (cc) müşriki affetmeyeceğini ve cenneti ona haram kıldığını bildirmiştir. Buna rağmen müşrik için istiğfarda bulunmak Allah'ın iradesine karşı gelmek ve duada haddi aşmaktır:

"Rabbinize gönülden (yalvara yakara) ve gizlice (için için) dua edin. Şüphesiz ki O, (duada) haddi aşanları sevmez."[33]

– "Rabbimiz yalnızca sana tevekkül ettik, yalnızca sana yöneldik ve dönüşümüz de yalnızca sanadır."

İbrahim'in yolundan yüz çevirmiş kalabalıklar arasından sıyrılıp tevhidi bulmak, bütün bir toplumu hatta bütün bir insanlığı karşına alıp onlardan teberrî etmek, tüm tazyik ve eziyetlere rağmen istikamet üzere bu yolda sebat etmek elbette zor ve yorucudur.

Bu yolun zorluğunu ancak onunla şereflenmiş muvahhidler bilirler. En doğru söze davet ederken yalanlanmak, akıl ve fıtrat çağrısını haykırır-

30. 19/Meryem, 46-47
31. 9/Tevbe, 114
32. 9/Tevbe, 113
33. 7/A'râf, 55

ken delilikle suçlanmak, alaya alınmak, hapsedilmek, sürgün hayatına zorlanmak… yolun olmazsa olmazlarıdır. Bunca zorluğa beden gücüyle dayanılmayacağı; değil insanı, dağları dahi bu çilelerin yıpratacağı herkesin kabul edeceği bir hakikat olsa gerektir.

İşte bu zorluklara karşı, Rabbimiz (cc), yolun manevi azığını İbrahim (as) ve onunla beraber olanların dilinden biz muvahhidlere öğütlüyor:

Yalnızca Allah'a tevekkül… Yalnızca Allah'a yönelmek… Dönüşün Allah'a (cc) olduğunu bilmek.

İnsan, tabiatı gereği aciz ve zayıf bir varlıktır. Zorluk ânında sırtını dayayıp kendini emniyette hissedeceği bir liman arar. İşte bu, Allah'a (cc) tevekküldür. Tevhid davetini ilan ettikten ve müşriklerden teberrîyi gerçekleştirdikten sonra sonucu Allah'a (cc) bırakmak, rıza ve teslimiyetle O'nun kaderine teslim olmak… O'nun kullarına karşı öz annelerinden daha merhametli olduğunu ve asla onlara zulmetmeyeceğini bilmek.

Sonra insan sırdaş arar. Konuşup paylaşmak, böylece yalnız olmadığını bilmek ister. İşte bu, Allah'a çokça yönelmek, yani "inabe"dir. Allah'ı (cc) sırdaş edinmek… Derdini ve şekvasını Rabbine açmak. Bir dosta anlatır gibi en yakın olana (El-Karîb) ve en güzel dost olana (El-Veliy) anlatmak.

Sonra insan akıllı bir varlıktır. Yaptığının neticesini görmek ister. Emeğinin boşa gitmesinden hoşnut olmaz. İşte bu, ahirete imandır. Millet-i İbrahim yolunda çekilen hiçbir çile karşılıksız kalmayacak, dönüşün yalnızca O'na (cc) olduğu gün, karşılığını bulacaktır. Kalpler, Millet-i İbrahim uğruna verdiği çabadan dolayı razı, yüzler El-Cemîl olan Allah'a baktığından parıl parıl ve nefis de aldığı mükâfat nedeniyle korku ve hüzünden uzak bir şekilde cennetlerde hamdediyor olacaktır…

İslam tarihi ve yaşadığımız vakıa sayısız örnekle göstermiştir ki kuru sloganlar, hamasi yaklaşımlar ve felsefi tartışmalar bu yolda sebat etmek için yeterli değildir. Tevekkül, inabe, ahiret merkezli bir yaşam, Allah'ı (cc) çokça anmak ve takva gibi kalpleri güçlendiren, sabrı arttıran, ayakları sabit kılan manevi azıklar yolda sebat etmek; itikadi ve amelî savrulmalar yaşamamak için birer zorunluluktur.

– “Rabbimiz! Bizi kâfirler için fitne kılma!”

Bu duaya Kur’ân’da iki defa rastlarız. İlki, Musa (as) ve ona iman eden bir avuç gencin Firavun ve avanesine karşı; ikincisi, İbrahim ve onunla beraber olanların müşriklere karşı ettiği dua.

“Mücahid ve Dahhak, ‘Onların eliyle ya da katından bir azapla bizi cezalandırma. Hak üzere olmuş olsalardı Allah onları cezalandırmazdı, der ve batılda inat ederler.’ demişlerdir.

Katâde, ‘Bize üstünlük sağlamalarına izin verme. Hak yolda oldukları için bize üstün kılındıklarını düşünüp fitneye düşerler.’ demiştir.

Abdullah ibni Abbas, ‘Onları bize musallat etme ki bizleri dinimizde fitneye düşüremesinler.’[34] demiştir.”[35]

Bu duada, iman edenlerin hassasiyetini ve İslam daveti konusunda endişelerini görmekteyiz. Ne olursa olsun, birilerinin onların durumunu bahane ederek davete karşı inatçı bir tutum takınmasını istememektelerdir. Bu, İslam davasına adanmış ve Allah’ın (cc) verdiği, yeryüzünde Allah’ın şahitleri olma[36], insanlık için çıkarılmış hayırlı ümmet olma[37] ve âlemlere rahmet olma[38] misyonunu idrak etmiş kalplerin sancısı ve duasıdır.

Bu, davasını kendi nefsine önceleyen insanların eziyet göreceği, sürüleceği ve hapsedileceği kaygısından ziyade kâfirler üstün olursa hak yolda olduklarını sanıp batılda diretirler kaygısıdır.

Adanmış ruhlar böyledir işte… Taifliler kovar; o (sav), bir sözüyle onları yeryüzünden sildirebilecekken bunu tercih etmez. “Umulur ki bunların sülbünden Allah’a ibadet edip, O’na şirk koşmayan bir kavim gelir.”[39] der. Uhud’da onu kuşatır, dişini kırar, yüzünü kanatır, en sevdiklerini şehit ederler; o (sav), “Allah’ım! Kavmimi bağışla. Çünkü onlar bilmiyorlar.”[40] der. Yalanlandığı,

---

34. Ayet-i Celile’nin lafzı birinci ve ikinci görüşü desteklemektedir. Çünkü ayet, “onları bize fitne kılma” formunda değil, ‘bizi onlara fitne kılma’ şeklinde ifade edilmiştir.
35. Tefsîru’l Kur’âni’l Azîm, 8/116-117, Mümtehine Suresi 5. ayetin tefsiri
36. 22/Hac, 78
37. 3/Âl-i İmran, 110
38. 21/Enbiyâ, 107
39. bk. Buhari, 3231; Müslim, 1795
40. bk. Buhari, 3477; Müslim, 1792

kovulduğu, eziyete uğradığı Mekke'ye döner; tüm bunları yapanlardan intikam almaz. Af yolunu tutarak İslam'ı sevmelerine sebep olur. Çünkü İbrahim'in milletine uyanların kimseyle şahsi bir kavgası, husumeti, güttüğü kini yoktur. Onların bir rabbi, adandıkları davaları ve verdikleri mücadeleleri vardır. Zulme uğrasalar da çile çekseler de insanları bu davaya kazandırmak öç/intikam almaktan daha sevimlidir. Zira öç alındığında nefisler kazanacak; insanlar kazanıldığında ise İslam davası kazanacaktır.

– **"Günahlarımızı bağışla, ey Rabbimiz"**

Kur'ân'da övülmüş toplulukların dualarına bakarsanız, her duada bu ifadeye rastlarsınız. Davet sahasında, cihad meydanında, zalim sultan karşısında, seher vakitlerinde, balığın karnında… hep istiğfar.

Çünkü günahlar insan içindir ve insanın günahtan kaçınması mümkün değildir. Yol ise tertemizdir. Bununla birlikte beyazın leke kaldırmadığı gibi, arı duru tevhid yolu da leke kaldırmamaktadır. Günahlar, yolu uzatan, yolculuğu ağırlaştıran, yolun tehlikelerini derinleştiren, beklenen yardım ve hayırlardan mahrum bırakan birer kir ve yüktür. Selamet ve afiyet içinde yolun tamamlanması için, günahlardan arınmak gerekir. Bu sebeple İbrahimî yolun yolcuları, yolun hangi merhalesinde olursa olsun dilleri istiğfarla ıslaktır.

– "Şüphesiz ki sen izzet sahibi, üstün (El-Azîz), hüküm ve hikmet sahibi (El-Hakîm) olanın ta kendisisin."

El-Azîz ve El-Hakîm… İbrahimî yolun tabileri bu iki ismi anlayıp onlarla Allah'a (cc) kulluk etmeye mecburdur. Yolun uzunluğu, dostların azlığı ve düşmanın çokluğu karşısında ümitsizliğe kapılmamak için El-Azîz'e güvenmek ve dayanmak gerekir. El-Azîz; izzet sahibi, üstün, mağlup edilemeyen, emrinde galip, her şeyin idaresine boyun eğdiği Allah demektir. Yolun tabii meşakkati muvahhidi yorduğunda ve gücünün tükendiğini hissettiğinde El-Azîz'e sığınır, güç ve kuvvet bulur, düştüğü yerden ayağa kalkıp kutlu yürüyüşüne devam eder.

El-Hakîm ismi, Allah'ın kaza ve kaderini anlamaya, teslim olup rıza göstermeye yardımcı olur. Allah'ın (cc) yarattığı ve takdir ettiklerinde abes

hiçbir şey yoktur. Hepsi bir hikmete tabidir ve hak olarak var edilmiştir. Bunu bilen mümin nimet gördüğünde şaşırmaz, sahibine şükreder. Musibet gördüğünde isyan etmez, sabredip sahibinden yardım ister. Çünkü iki durumun da hikmetle takdir edildiğini bilir.

– "Andolsun ki onlarda, sizden Allah'ı ve Ahiret Günü'nü umanlar için güzel bir örneklik vardır…"

İbrahim'in milletine uyanların Allah'ın rızasını ve ahiretin sevabını umuyor olmaları gerekir. Zira yolun zorluğuna başka türlü katlanmak mümkün değildir. Çünkü bu yol makam, mevki, maddi imkânlar ve rahat bir yaşam yolu değildir. Bilakis bunların tamamını kaybetmeye ve ziyade olarak yalanlanma, alaya alınma, sözlü ve fiilî eziyet, sürgün, hapis ve şehadet vardır. Ayrılık vardır, hasret vardır, çile vardır, sabır vardır… Dünyevi ve maddi beklentisi olanların bunca çileye katlanması mümkün değildir. Tüm bu kayıpların kalpte oluşturduğu kırıklık ve mahrumiyeti telafi edecek tek şey, Allah'ın (cc) rızası ve müminlere mükâfat olarak hazırladığı cennettir.

– "Kim de yüz çevirecek olursa, şüphesiz ki Allah (hiçbir şeye muhtaç olmayan) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden) El-Hamîd'dir."

Allah'ın (cc), Millet-i İbrahim'e olan daveti, kullarına olan merhameti ve şefkatindendir. Çünkü insanlık için bu yol dışında başka bir kurtuluş yolu yoktur. Ve bunun dışındaki tüm yollar dünyada zillet ahirette ise azaptır.

Yoksa Rabbimizin kimsenin kulluğuna ve taatine ihtiyacı yoktur. Yerde ve gökte, canlı ve cansız, görünen ve görünmeyen tüm âlemler O'nu hamdiyle tesbih etmekte ve O'na boyun eğip secde etmektedir.[41]

Bütün insanlık fücur ve isyan üzere bir araya toplansa Allah'a (cc) zarar veremez, O'nun mülkünden hiçbir şey eksiltemezler.[42]

İbrahim'in milletinden yüz çeviren, yalnızca kendine zarar vermiş ve ahiretini heba etmiştir.

Selam olsun İbrahim'in milletine tabi olanlara!

Hamdolsun âlemlerin Rabbi olan Allah'a.

41. bk. 3/Âl-i İmran, 83; 13/Ra'd, 15; 17/İsrâ, 44; 22/Hac, 18
42. bk. Müslim, 2577

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

• 11 Eylül 2001 Sonrası İslamla İlgili Medya Değerlendirmeleri (Doktora tezi), Yunus Kurtuluş, MÜ Açık Erişim Sistemi, M 2009

• 1896'dan Günümüze Hollywood'un Kötü Adamları: Müslümanlar, Bilal Yorulmaz, MEDİAD, Haziran 2018

• Adalet Hiç Var Olmadı, Prof. Dr. Çetin Yetkin, Kilit Yayınları, M 2015

• A'lâmu'n Nubuvve, Ebu'l Hasen El-Mâverdî, Dâru Mektebeti Hilâl, H 1409

• Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü, Rasim Bakırcıoğlu, Anı Yayıncılık, M 2012

• Ansiklopedik Kur'ân Kavramları ve Güncel Yansımaları, Ahmed Kalkan, Davud Emre Yayınevi, 10 Cilt, M 2014

• Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, Ahmet Hamdi Başar, Tan Matbaası, M 1945

• Âyet ve Hadisler Işığında Şirk ve Müşrikin Psikolojisi Yüksek Lisans Tezi, Feride Gürkan, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, M 2017

• Babil Hukukunda Awilum, Muskenum ve Wardum, Uğur Can Tutkaloğlu, OANNES Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi, Eylül 2020

• Bağımlılık Asla Sadece Bağımlılık Değildir, Kültegin Ögel, İletişim Yayınları, 1. Baskı, M 2020

• Bahru'l Muhît fi't Tefsîr, Ebu Hayyân El-Endulusî, Dâru'l Fikr, 10 Cilt, H 1420

• Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, Ekrem Saraçoğlu, Otağ Yayınları, M 1993

• Bedâiu't Tefsîri'l Câmi' Limâ Fesserehu'l İmâm İbni Kayyim El-Cevziyye, İbnu'l Kayyim El-Cevziyye, Dâru İbni'l Cevzî, 3 Cilt, M 2007

Türkçesi için bk. Bedâiu't Tefsîr, İbni Kayyim El-Cevziyye, Polen Yayınları, 4 Cilt, M 2011

• Bidatler Batıl İnançlar Ansiklopedisi, Abdulcelil Candan, Düşün Yayıncılık, 1. Baskı, M 2010

• Bir Bilgi Olarak Tasavvufta Keşfin Değeri, Reşat Öngören, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S 5, M 2012

- Buhûs Havle'l Hilâfe ve'l Fitneti'l Kubrâ, Dr. Hâlid Kebîr Allâl, Dâru Kunûzi'l Hikme, H 1430
- Câhiliyyetu'l Karni'l İşrîn, Muhammed Kutub, Dâru'ş Şurûk, M 2008

  Türkçesi için bk. 20. Asrın Cahiliyesi, Prof. Dr. Muhammed Kutub, Beka Yayıncılık, M 2013
- Câmiu'l Beyân fî Te'vîli'l Kur'ân Tefsîru't Taberî, İbnu Cerîr Et-Taberî, Muessesetur'r Risâle, 24 cilt, 1. Baskı, M 2000
- Câmiu Beyâni'l İlmi ve Fadlih, Ebû Ömer İbnu Abdilberr, Dâru İbni'l Cevzî, 2 cilt, 1. Baskı, M 1994

  Türkçesi için bk. Câmiu Beyâni'l İlmi ve Fadlih, İbni Abdi'l-Berr, Karınca Kitap, 1. Baskı, M 2015
- Câmiu'l Usûli't Tis'a mine's Sunneti'l Mutahhara, Ahmed Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslami, 14 cilt, 1. Baskı, M 2021

  Türkçesi için bk. Hadis Hazinesi, Salih Ahmed eş-Şami, Ocak Yayıncılık, 15 cilt, 1. baskı, M 2019
- Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin Uygulamadaki Değeri, Bir Buçuk Yıllık Bir Bilanço, Kemal Gözler, anayasa.gen.tr, M 2019
- Delâilu'n Nubuvve, El-Beyhakî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 7 cilt, 1. Baskı, H 1405

  Türkçesi için bk. Delailu'n-Nübüvve, Beyhaki, Ocak Yayıncılık, 5 cilt, 1. Baskı, M 2019
- Dijital Oyunlarda Müslüman Temsili, Bilal Yorulmaz, MEDİAD, Aralık 2018
- Din Nedir, Salih Gürdal, Beyan Yayınları, M 2013
- Dinler Tarihi, Abdurrahman Küçük & Günay Tömer & M. Alparslan Küçük, Berikan Yayınevi, 11. Baskı, M 2020
- Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi, Mircea Eliade, Kabalcı Yayınevi, M 2003
- Dîvânu Ebî Firâs El-Hemedânî (357), Ebû Firâs El-Hemedânî, Câmiu'l Kutubi'l İslamiyye
- Ed-Tadlîl ve't Tahrîf fî Kitâbi İhyâi Ulûmi'd Dîn, Hâlid Kebîr Allâl, Muessesetu'l Verrâk, 1. Baskı, H 1435

- Edvâu'l Beyân fî Îdâhi'l Kur'âni bi'l Kur'ân, Eş-Şinkîtî, Dâru'l Fikr, 9 cilt, M 2011
- El-Bidâye ve'n Nihâye, İbnu Kesîr, Dâru Hecr, 21 cilt, 1. Baskı, M 2003

  Türkçesi için bk. Büyük İslam Tarihi; el-Bidâye ve'n-Nihâye, İbn Kesir, Çağrı Yayınları, 15 cilt, 2. Baskı M 2017

- El-Câmiu fî Kutubi'l Îmân ve'r Reddu Alâ'l Murcie, Ebu Abdillah Âdil İbni Abdillah Âlu Hamdân, Dâru'l Evrâki's Sekâfiyye, 2 Cilt, H 1438

  Türkçesi için bk. Selef Katında İman ve Mürcie'ye Reddiye, Ebu Abdillah Âdil b. Abdillah, Neda Yayınları, 2 Cilt, M 2020

- El-Câmiu li Ahkâmi'l Kur'ân, El-Kurtubî, Dâru Âlemi'l Kutub, 20 cilt, M 2003

  Türkçesi için bk. el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'ân, İmam Kurtubî, Buruc Yayınları, 2. Baskı, 20 cilt, M 2004

- El-Câmiu li Kelâmi İbni Teymiyye fî't Tefsîr, İbnu Teymiyye, Dâru İbni'l Cevzî, 7 Cilt, H 1432

  Türkçesi için bk. İbn Teymiyye Tefsîri, İbn Teymiyye, Polen Yayınları, 10 cilt, M 2017

- El-Câmiu li Ulûmi'l İmâm Ahmed, Ahmed ibni Hanbel, Dâru'l Felâh li'l Bahsi'l İlmi ve Tahkîki't Tûras, 22 cilt, 1. Baskı, M 2009
- El-Ehâdîsu'l Mevdûatu'l letî Tunâfî Tevhide'l İbâde, Usâme ibni Atâyâ ibni Osmân, Mektebetu'r Ruşd, 3 Cilt, 1. Baskı, H 1428
- El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2 cilt, 2. Baskı, M 2021
- El-Eşbâh ve'n Nezâir, Es-Subkî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 2 cilt, 1. Baskı, M 1991
- El-Fasl fi'l Mileli ve'l Ehvâi ve'n Nihal, İbnu Hazm, Mektebetu'l Hâncî, 5 Cilt

  Türkçesi için bk. El-Fasl Dinler ve Mezhepler Tarihi, İbni Hazm, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, M 2017

- El-Fevâid, İbnu Kayyim El-Cevziyye, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, H 1393

  Türkçesi için bk. El-Fevâid, İbn Kayyim El-Cevziyye, Polen Yayınları, M 2017

• El-Fıkhu ala'l Mezâhibi'l Erba'a, Abdurrahman El-Cezîrî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 5 cilt, 2. Baskı, M 2003

Türkçesi için bk. Dört Mezhebe Göre İslam Fıkhı, Abdurrahman Cezîrî, Çağrı Yayınları, 8 cilt, 5. Baskı, M 1993

• El-Fikru's Sûfî fî Dev'i'l Kitâbi ve's Sunne, Abdurrahmân ibni Abdulhâlık, Mektebetu ibni Teymiyye, 2. Baskı, H 1404

• El-Furkan beyne Evliyâi'r Rahmâni ve Evliyâi'ş Şeytân, Takîyuddîn Ebu'l Abbâs İbni Teymiyye, Mektebetu Dâri'l Beyân, M 2009

Türkçesi için bk. Furkan; Rahman'ın Dostları ile Şeytan'ın Dostları Arasındaki Fark, Şeyhulİslam ibn Teymiyye, Guraba Yayınları, M 2009

• El-Hidâye ilâ Bulûği'n Nihâye, Ebû Muhammed Mekkî ibni Ebî Tâlib, Mecmûatu Buhûsi'l Kitâbi ve's Sunne, 1. Baskı, 13 Cilt, H 1429

• El-Hurriyye evi't Tûfân, Hâkim El-Mutayrî, El-Muessesetu'l Arabiyye li'd Dirâseti ve'n Neşr, M 2004

• El-İntikâ fî Fedâili's Selâseti'l Eimmeti'l Fukahâ, Ebû Ömer İbni Abdilberr, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye

Türkçesi için bk. Üç Fakih İmamın Faziletlerinden Seçmeler, İbn Abdilberr, İ'tisam Yayınları, M 2020

• El-İ'tisâm, İbrâhîm ibni Mûsâ Eş-Şâtıbî, Dâru'l Ticâriyyeti'l Kubrâ, 2 Cilt

Türkçesi için bk. El-İ'tisâm, İmâm Şâtıbî, İ'tisam Yayınları, M 2021

• El-Kâmûsu'l Mubîn fî Istılâhâti'l Usûluyyîn, Mahmûd Hâmid Osmân, Dâru'z Zâhim li'n Neşri ve't Tevzî', M 2002

• El-Kitâbu'l Musannefu fi'l Ehâdîsi ve'l Âsâr, Ebû Bekr İbni Ebî Şeybe, Mektebetu'r Ruşd, 7 cilt, 1. Baskı, H 1409

Türkçesi için bk. Musannef, İbn Ebî Şeybe, Ocak Yayıncılık, 16 cilt, M 2011

• El-Meârif, İbnu Kuteybe, Dâru'l Meârif, 4. Baskı

• El-Medhel li Dirâseti'ş Şerîati'l İslamiyye, Abdulkerîm Zeydân, Muessesetu'r Risâle, H 1425

- El-Milel ve'n Nihal, Şehristânî, Muessesetu'l Halebî, 3 Cilt
- El-Minhâc fî Şerhi Sahîhi Muslim, En-Nevevî, Dâru İhyâi't Turâsi'l Arabî, 18 cilt, 2. Baskı, H 1392
- El-Mu'cemu'l Kebîr, Et-Taberânî, Mektebetu İbni Teymiyye, 25 cilt, 2. Baskı
- El-Mufredâtu fî Ğarîbi'l Kur'ân, Râğıp El-İsfahânî, Dâru'l Kalem, 1. Baskı, H 1412

  Türkçesi icin bk. Mufredat Kur'ân Kavramları Sözlüğü, Rağıb El-İsfahani, Pınar Yayıncılık, M 2018
- El-Mufassal fî Târîhi'l Arabi Kable'l İslam Dr. Cevvâd Alî, Dâru's Sâkî, 20 Cilt, H 1422
- El-Muharreru'l Vecîz fî Tefsîri'l Kitâbi'l Azîz, İbnu Atiyye, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 6 Cilt, H 1422
- El-Muhezzebu fî Fıkhi'l İmâmi'ş Şafiî, Ebu İshâk İbrâhîm ibni Alî Yûsuf El-Fîrûzebâzî Eş-Şîrâzî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 3 Cilt, 1. Baskı, H 1416
- El-Mustedrek ale's Sahîhayn, Ebû Abdullah El-Hâkim, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 4 cilt, 1. Baskı, M 1990

  Türkçe tercümesi; El-Müstedrek Ale's-Sahihayn, Hâkim en-Nisâbûrî, Konevi yayınları, 11 cilt, Basım tarihi; M 2013
- El-Muvâfakât, Eş-Şâtıbî, Dâru İbni Affân, 7 cilt, 1. Baskı, M 1997

  Türkçesi için bk. El-Muvâfakât, Şâtıbî, İz Yayıncılık, 4 cilt, 4. Baskı, M 2015
- El-Muvatta', Mâlik ibni Enes, Dâru'l Ğarbi'l İslamî, 2 cilt, 2. Baskı, M 1997

  Türkçesi için bk. Muvatta' Tercümesi, Kahraman Yayınları, 2 cilt, 1. Baskı, M 2013
- El-Ubudiyye, Takîyuddîn Ebu'l Abbâs İbni Teymiyye, El-Mektebetu'l İslamî, H 1426

  Türkçesi için bk. Kulluk, Şeyhu'l İslam İbn Teymiyye, Guraba Yayınları, M 2014
- Enîsu's Sârî fî Tahrîc ve Tahkîku Ehâdîsi'l letî Zekerehâ Hâfız ibni Hacer fî Fethi'l Bârî, Nebîl ibni Mansûr, Muessesetu's Semâhe, 11 cilt, 1. Baskı, M 2005

- Er-Risâletu'l Kuşeyriyye, Zeynuddîn Ebî'l Kâsım El-Kuşeyrî, Dâru Cevâmiu'l Kelim

  Türkçesi için bk. Kuşeyrî Risâlesi Sûfilerin İnanç ve Ahlakı, Abdulkerim El-Kuşeyrî, Semerkand Yayınları, 14. Baskı, M 2019

- Eski Mısır Dinlerinde Tanrı ve Öte Dünya İnancı Yüksek Lisans Tezi, Meryem K. Çiftçi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, M 2010

- Es-Sunenu'l Kubrâ, El-Beyhakî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 10 cilt, 3. Baskı, M 2003

  Türkçesi için bk. es-Sünenü'l-Kebîr, Beyhakî, Ocak Yayınları, M 2016

- Eş-Şirku fi'l Kadîmi ve'l Hadîs, Ebû Bekr Muhammed Zekeriyyâ, Mektebetu'r Ruşd, 1. Baskı, H 1422

- Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 8 cilt, 1. Baskı, M 1995

  Türkçesi için bk. Kitâbü't Tabakâti'l Kebîr, İbn Sa'd, Siyer Yayınları, 11 Cilt, M 2021

- Et-Tenvîr Şerhu'l Câmi'i's Sağîr, Es-San'ânî, Mektebetu Dâri's Selâm, 11 Cilt, 1. Baskı, H 1436

- Felsefe Arkivi 8. Toplumsal Sözleşme, Cecile FABRE, DERGİPARK 45659, Haziran 2018

- Felsefe-Din-Vahiy-Akıl İlişkisi Bağlamında Din Kavramı ve Günümüz Din-Toplum İlişkileri, Cevdet Kılıç, FHİF Dergisi, M 1999

- Fethu'l Bârî, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Ma'rife, 13 cilt, H 1379

- Fıkhu'z Zekât, Yusul El-Karadâvî, Muessesetu'r Risâle, M 2014

  Türkçesi için bk. İslam Hukunda Zekât, Dr. Yusuf El-Kardâvî, Kayıhan Yayınları, 2 Cilt, M 1984

- Fi Zilal-il Kur'ân'da Davet Yolu, Ahmet Faiz, Şehadet Yayınları, 3. Baskı, M 2016

- Fî Zilâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, Dâru'ş Şurûk, 6 cilt, 17. Baskı, H 1412

  Türkçesi için bk. Fî Zılâl-il Kur'ân, Prof. Dr. Seyyid Kutub, Birleşik Yayıncılık, 16 cilt, M 2012

- Hayat Kitabı Kur'ân, M. İslamoğlu, Düşün Yayıncılık, M 2018

- Hekâiku't Tefsîr, Es-Sullemî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, M 2001

- Hesâisu'ş Şerîati'l İslamiyye, Dr. Ömer Süleymân Aşkar, Mektebetu'l Fellâh, M 1982
- Hırsızlıkta Nisabın Güncellenmesi Konusunda Bir Deneme, Prof. Dr. Sabri Erturhan, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi S 28, M 2016
- Hilyetu'l Evliyâ ve Tabakâtu'l Esfiyâ, Ebû Nuaym El-Esbahânî, Dâru's Saâde, 10 cilt, M 1974

  Türkçesi için bk. Hilyetu'l-Evliyâ, Ebu Nuaym El-İsfehânî, Ocak Yayıncılık, 12 Cilt, M 2015
- Hukuk ve Etik, Necati Kırış, Boğaziçi Yayınları, M 2016
- Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 1. Baskı, M 2021
- İhtilaf Fıkhı, Halis Bayancuk, Furkan Basım Yayın, M 2014
- İ'lâmu'l Muvakki'în, İbnu Kayyım El-Cevziyye, Dâru İbni'l Cevzî, 7 cilt, 1. Baskı, M 1423

  Türkçesi için bk. İ'lâmü'l Muvakkı'in, İbn Kayyım el-Cevziyye, Pınar yayıncılık, 2 cilt, Baskı yılı M 2017
- İmtâu'l Esmâ, Ahmed ibni Alî El-Makrîzî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 10 Cilt, H 1420
- İnsan Hakları ve İslam, Recep Şentürk, İz Yayıncılık, 2. Baskı, M 2017
- İrşâdu'l Fuhûl, Eş-Şevkânî, Dâru'l Kitâbi'l Arabî, 2 cilt, M 1999
- İrşâdu'n Nukkâd İlâ Teysîri'l İctihâd, San'ânî, Dâru's Selefiyye, M 2008
- Îsâru'l Hak ala'l Halk fî Reddi'l Hilâfât, İbnu'l Vezîr, Dâru'l Kutubî'l İlmiyye, 2. Baskı, H 1407
- İslam Hukunun Değeri, Kemal Gözler, Türk Anayasa Hukuku Sitesi, Aralık 2019
- İslam Peygamberi, Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, İrfan Yayımcılık ve Ticaret, 5. Baskı, M 1990
- İslam'ın Anlaşılmasında Apokrif/Mevzû Hadislerin Olumsuz Etkileri, Saffet Sancaklı, Tabula Rasa-Felsefe/Teoloji, M 2006

• Kenzu'l Ummâl, Ali El-Muttaki El-Hindî, Muessesetu'r Risâle, 16 cilt, 5. Baskı, M 1981

Türkçesi için bk. Kenzu'l-Ummâl, Ali el-Muttaki el-Hindi, Ocak Yayıncılık, 5 cilt, 1. Baskı, M 2019

• Kitâbu'l Emvâl, Ebû Ubeyd El-Kâsım ibni Sellâm, Dâru'l Hedyi'n Nebevî, 2 Cilt, H 1428

Türkçesi için bk. Kitâbü'l Emvâl, Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm, Ankara Okulu Yayınları, M 2016

• Kitâbu'l Esnâm, Muhammed Sâib El-Kelbî, Dâru'l Kutubi'l Mısriyye, M 2000

Türkçesi için bk. Putlar Kitabı, İbnü'l-Kelbî, Ankara Okulu Yayınları, M 2016

• Kitâbu'l Kulliyât, Ebu'l Bekâ El-Hanefî, Muessesetu'r Risâle

• Kleptomania (Çalma Deliliği)'ye Yol Açan Faktörler ve Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi, Ferhan Kandemir & Bora Büken & Erhan Büken & Zerrin Erkol, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, M 2014

• Kur'ân ve Aşırı Yorum, Mustafa Öztürk, Ankara Okulu Yayınları, 4. Baskı, M 2016

• Kur'ân ve Hadîse Göre Şirk ve Müşrik Toplum, Doç. Dr. Nadim Macit, Ribat Basım Yayın, M 1992

• Kur'ân ve Sünnete Göre Temel İnsan Hakları, Tartışmalı İlmî Toplantı, Ensar Neşriyat, M 2014

• Kur'ân'a Göre Şirkin Sebepleri ve Çeşitleri Yüksek Lisans Tezi, İsmail Yılmaz, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Kelam Bilim Dalı, M 2009

• Kur'ân'da İnkâr Psikolojisi, Doç. Dr. Mehmet Yolcu, Çıra Yayınları, M 2004

• Kur'ân'da İnsan Psikolojisi, Prof. Dr. Hayati Aydın, Fecr Yayınları, M 2016

• Kur'ân'da Siyasi Kavramlar, Vecdi Akyüz, Kitabevi Yayınları, M 1998

• Kur'ân'da Yahudilerin 80 Özelliği ve Bunlar Üzerine Güncel Muhasebe, Ahmed Kalkan, Kalemder, M 2018

• Kur'ân-ı Kerim'de Din Kavramı, Ö. Faruk Harman, Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları, Ensar Neşriyat, M 2000

- Kur'ân'ın Dört Temel Terimi, Seyyid Ebu'l-Alâ El-Mevdûdî, Özgün Yayıncılık, 8. Baskı, M 2001
- Kur'ân'ın Geliş Ortamında Ahlak ve İnsan İlişkileri, Mustafa Çağrıcı, Kuramer Yayınları, M 2017
- Kutsal Kitap (Tevrat, Zebur, İncil), Kitab-ı Mukaddes Şirketi
- Lailaheillallah, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 14. Baskı, M 2021
- Lisânu'l Arab, İbnu'l Menzûr, Dâru Sâdr, 5 cilt, 3. Baskı, H 1414
- Madde Kullanımı ve Suç İlişkisi: Kesitsel bir Araştırma, Durdu Altuner & Nalan Engin & Cüneyt Gürer & İlkay Akyay & Arif Akgül, Tıp Araştırmaları Dergisi, S 2, M 2009
- Mâturîdî Âlimlere Göre İman ve Tevhid Yüksek Lisans Tezi, Ahmet Altıntaş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, M 2019
- Meâni'l Kur'ân ve İ'râbuhu, Ebû İshâk Ez-Zeccâc, Alemu'l Kutub, 5 Cilt, 1. Baskı, H 1408
- Mecmeu'z Zevâid, Ebû'l Hasen El-Heysemî, Dâru'l Fikr, 10 cilt, H 1412

  Türkçesi için bk. Mecmau'z-Zevâid ve-Menbau'l Fevâid, Nûreddîn El-Heysemî, Ocak Yayıncılık, 17 Cilt, M 2011
- Mecmûu'l Fetâvâ, İbnu Teymiyye, Mecmeu'l Meliki'l Fahd li't Tıbâati'l Mushâfi'ş Şerîf, 35 cilt, 1. Baskı, M 1995
- Medâricu's Sâlikîn beyne Menâzili İyyâke Ne'budu ve İyyâke Nesteîn, İbnu Kayyim El-Cevziyye, Dâru'l Kutubi'l Arabî, 2 Cilt, H 1416

  Türkçesi için bk. Medâricu's Sâlikîn, İbn Kayyim El-Cevziyye, İnsan Yayınları, 3 Cilt, M 2019
- Mefâhîmu Yenbeğî en Tusahheh, Muhammed Kutb, Dâru'l Şurûk, 8. Baskı, H 1410

  Türkçesi için bk. Düzeltilmesi Gereken Kavramlar, Muhammed Kutub, Risale Yayınları, 10. Baskı, M 2018
- Mefâtîhu'l Ğayb (Tefsîru'l Kebîr), Fahruddîn Er-Râzî, Dâru'l Fikr, 33 Cilt, H 1401

  Türkçesi için bk. Tefsîr-i Kebîr, Fahruddîn Er-Râzî, Huzur Yayınevi, 23 Cilt, M 2013

- Mekâsidu'ş Şerîati'l İslamiyye, Allâl El-Fâsî, Dâru'l Ğarbi'l İslamî, M 1993

  Türkçesi için bk. İslam Hukuk Felsefesi, Allâl El-Fâsi, Mana Yayınları, M 2014
- Meseleler ve Çözümleri, Ebu'l A'lâ Mevdûdî, Risale Yayınları, 3 Cilt, M 2019
- Mevsûatu'l Beyâni'l İslam, Nuhbetu min Kibâri'l Ulemâ', Dâru Nehdeti Mısr li'n Neşr, 24 Cilt, M 2012
- Mevsûatu'l Keşşâfi Istılâhâti'l Funûn, Muhammed Alî Et-Tehânevî, Mektebetu Lubnân, 2 Cilt
- Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, Merkezu'd Dirâsât ve'l Ma'lumâti'l Kur'âniyye, Dâru İbni Hazm, 24 cilt, 1. Baskı, M 2017
- Mevsûatu'l Kelime ve Ahâvatuhâ Fi'l Kur'âni'l Kerîm, Ahmed Ubeyd El-Kubeysî, Dâru'l Ma'rife, 12 Cilt, H 1438
- Mezâhibu Fikriyetin Muâsira, Muhammed Kutub, Dâru'ş Şurûk, M 2017

  Türkçesi için bk. Çağdaş Fikir Akımları, Muhammed Kutub, Beka Yayınları, M 2016
- Mîrâsu'l Mer'e ve Kadiyyetu'l Musâvât, Dr. Salahuddîn Sultân, Dâru Nehdati Mısr, M 1999
- Mîzânu'l İ'tidâl, Ez-Zehebî, Dâru'l Ma'rife Li't Tibâati ve'n Neşr, 4 cilt, 1. baskı, M 1963
- Mu'cemu Mekâyîsu'l Luğa, İbnu'l Fâris, Dâru'l-Fikr, 6 cilt, M 1979
- Mu'cemu Ta'rîfâti İlmiyye inde Şeyhilİslam İbni Teymiyye, Medyen Cemâl Es-Sâlih, Dâru'l Mubâdere, M 2019
- Muhtâru's Sıhâh, Muhammed ibni Ebî Bekr İbni Abdilkâdir Er-Râzi, Mektebetu Lubnân, M 2008
- Mukayeseli İslam Ceza Hukuku, Abdulkadir Udeh, Kayıhan Yayınları, 2 Cilt, M 2012
- Musannefu Abdirrezzâk Es-San'ânî, Abdurrezzâk Es-San'âni, El-Meclisu'l İlmî, 11 cilt, 2. Baskı, M 1403

  Türkçesi için bk. Musannef, Abdürrezzâk es-San'ânî, Ocak Yayıncılık, 12 cilt, 2013

- Musnedu'l İmâm Ahmed bin Hanbel, Ahmed bin Hanbel, Muessesetu'r Risâle, 45 cilt, 1. Baskı, M 2001

  Türkçesi için bk. Müsned, İmam Ahmed b. Hanbel, Bir Ocak Yayınları, 21 cilt, M 2013

- Nazmu'd Durer fî Tenâsibi'l Âyâti ve's Suver, Burhâneddîn El-Bukâî, Dâru'l Kitâbi'l İslamî, 22 Cilt, H 1404
- Platon Felsefesinde Adalet, Düzen, Yasa, Asst. Prof. Sebile Başok Diş, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Aralık 2020
- Politika, Aristoteles, Remzi Kitabevi, M 2014
- Roma Hukukunda Humanıtas İle Maiestas, Hâlide Gökçe Türkoğlu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S 96, M 2011
- Sahîhu'l Buhârî, Muhammed ibni İsmail El-Buhârî, Muessesetu'r Risâle, 3. Baskı, H 1441

  Türkçesi için bk. Sahîh-i Buhârî, İmam Buhâri, Karınca & Polen Yayınları, 6 cilt, 1. Baskı, M 2017

- Sahîhu Muslim, Muslim ibni Haccâc, Muessesetu'r Risâle, 2. Baskı, H 1441

  Türkçesi için bk. Sahîh-i Müslim Muhtasarı, Ocak Yayıncılık, 5 cilt, M 2020

- Sıfatu's Safve, İbnu'l Cevzî, Dâru'l Hadîs, 2 Cilt, H 1421

  Türkçesi için bk. Sıfatü's Safve, İbnu'l Cevzi, Kahraman Yayınları, M 2016

- Silsiletu'l Ehâdîsi'd Daîfe ve'l Mevdûa, El-Elbânî, Dâru'l Meârif, 14 cilt, 1. Baskı, M 1992
- Sîretu ibni Hişâm, Abdulmelik ibni Hişâm, Şirketu Mektebeti ve Matbaati Mustafâ El-Bâbî El-Halebî ve Evlâdihi Bimısr, 2 Cilt, H 1375

  Türkçesi için bk. Siret-i İbn Hişam, Abdulmelik ibni Hişâm, Kahraman Yayınları, 4 Cilt, M 2014

- Sîretu ibni İshâk (Kitâbu's Siyeri ve'l Meğâzî), Muhammed ibni İshâk, Dâru'l Fikr, H 1398

  Türkçesi için bk. Siyer-i İbn-i İshak, Muhammed İbni İshak, Düşün Yayıncılık, M 2012

- Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, Ez-Zehebî, Muessesetu'r Risâle, 25 cilt, 3. Baskı, M 1985

- Sosyoloji Acısından Din, Prof. Dr. Yümni Sezen, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, M 2020
- Subulu's Selâm, Muhammed bin İsmâîl Es-San'ânî, Mektebetu Mustafâ El-Bâbî El-Halebî, 4 cilt, 4. Baskı, M 1960
- Sunenu'd Dârimî, Ebu Muhammed Ed-Dârimî, Dâru'l Muğnî li'n Neşri ve't Tevzî', 4 cilt, 1. Baskı, M 2000

  Türkçesi için bk. Sünen-i Dârimî Tercemesi, Darimî, Konya Kitapçılık, M 2011
- Sunenu Ebî Dâvud, Ebû Dâvud Es-Sicistânî, Muessesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1440

  Türkçesi için bk. Sünen-i Ebû Dâvud Tercemesi, Konya Kitapçılık, 3 cilt, M 2015
- Sunenu İbni Mâce, İbni Mâce, Muessesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1438

  Türkçesi için bk. Sünen-i İbni Mâce Tercemesi, Konya Kitapçılık, 2 cilt, M 2008
- Sunenu'n Nesâî, En-Nesâî, Muessesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1438

  Türkçesi için bk. Sünen-i Nesâî Tercemesi, Konya Kitapçılık, 3 cilt, M 2005
- Sunenu't Tirmizî, Muhammed ibni Îsa Et-Tirmizî, Muessesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1438

  Türkçesi için bk. Sünen-i Tirmizi Tercemesi, Konya Kitapçılık, 3 cilt, M 2007
- Şerhu Akîdeti't Tahâvîyye, İbnu Ebî'l Îzz, Muessesetur'r Risâle, 2 cilt, 10. Baskı, M 1997

  Türkçesi için bk. El-Akidetü't Tahâvîyye ve Şerhi, İbn Ebi'l-İzz el-Hanefi, Guraba Yayınları, 3. Baskı, M 2014
- Şerhu'l Akâidi'n Nesefîyye, Sa'du'ddîn Mes'ûd ibni Ömer El-Taftâzânî, Dâru İhyâi't Turâsi'l Arabî, H 1432

  Türkçesi için bk. Şerh'ül Akaid Tercümesi, Sa'düddin et-Taftâzâni, Muallim Neşriyat, M 2018
- Şerhu's Sunne li'l Beğavî, Ebu Muhammed El-Beğavî, El-Mektebetu'l İslamî, 15 Cilt, H 1403
- Şubuhâtu Havle'l İslam, Muhammed Kutub, Dâru'ş Şurûk, H 1413

  Türkçesi için bk. İslam Etrafındaki Şüpheler, Muhammed Kutup, Tuğra Neşriyat, M 1982

- Tâcu'l Ârûs, Ez-Zebîdî, Dâru'l Hidâye, 40 Cilt, M 2006
- Tahrîcu Ehâdisi ve Âsâri Kitâbi fî Zilâli'l Kur'ân, Alevî İbni Abdilkâdir Es-Sekkâf, Dâru'l Hicre, H 1426
- Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Peygamberin Hayatı, Mevdudî, Pınar Yayınları, M 2010
- Târîhu'l İslam, Şemsuddîn Ez-Zehebî, Dâru'l Kitâbi'l Arabî, 52 Cilt, H 1413
- Târîhu't Taberî, İbnu Cerîr Et-Taberî, Dâru't Turâs, 11 cilt, 2. Baskı, H 1387
- Tasarımın İhtişamı ve Evrimin Tutarsızlığı, Prof. Dr. Sefa Saygılı, Çıra Yayınları, M 2020
- Tasavvuf, Tanımı, Menşei, İslamla İlişkisi, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 1. Baskı, M 2019
- Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Prof. Dr. Süleyman Uludağ, Kabalcı Yayınları, M 2016
- Tasavvuf ve İslam, İbrahim Sarmış, Ekin Yayınları, 8. Baskı, M 2017
- Tasnîfu'l Edyân İnde'ş Şehristânî, İbrahim Alısmaeil, Dergipark, 1168844
- Tefhîmu'l Kur'ân, Ebu'l A'lâ Mevdûdî, İnsan Yayınları, 7 Cilt, M 2005
- Tefnîdu'ş Şubuhât Havle Mîrâsi'l Mer'e, Ebu Âsım Berkâtî, Dâru's Safâ ve'l Merve, M 2007
- Tefsîru Ğarîbi'l Kur'ân, Zeyd ibni Alî, Dâru'l Va'yi'l İslamî
- Tefsîru'l Beğâvî, El-Beğavî, Dâru Taybe, 8 Cilt, H 1417

  Türkçesi için bk. Beğavî Tefsîri, Ebu Muhammed Muhyissunne Hüseyin b. Mesud El-Beğavî, Polen Yayıncılık, 8 Cilt, M 2018
- Tefsîru İbni Ebî Hâtim, İbnu Ebî Hâtim, Mektebetu Nizâr, 13 cilt, 3. Baskı, H 1419
- Tefsîru'l Kummî, Alî ibni İbrâhîm Cezâirî/Kummî, Mektebetu'l Hudâ, H 1386
- Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, İbnu Kesîr, Dârul Kutubil İlmiyye, 9 cilt, H 1419

  Türkçesi için bk. İbn-i Kesîr Tefsiri, İmam Hafız İbn-i Kesîr, Polen Yayınları, 12 Cilt, M 2020
- Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm (El-Mensûb) li'l İmâm Et-Taberânî, Ebu'l Kâsım Et-Taberânî, Eş-Şâmiletu'z Zehebiyye

- Tefsîru'l Kur'âni'l Azîz, İbnu Ebî Zemenîn El-Mâlikî, El-Fârûku'l Hadîsîyye, 5 Cilt, 1. Baskı, H 1423
- Tefsîru'l Kuşeyri (Letâifu'l İşârât), Zeynuddîn Ebî'l Kâsım El-Kuşeyrî, , El-Hey'e-tu'l Mısriyyeti'l Âmme li'l Kitâb, 3. Baskı, 3 Cilt

  Türkçesi için bk. Letâifu'l-İşârât, Abdulkerim Kuşeyri, Fikriyat Yayınları, 3 Cilt, M 2020
- Tefsîru'l Menâr, Muhammed Reşîd, El-Hey'etu'l Mısriyye, 12 Cilt, M 1990

  Türkçesi için bk. Menâr Tefsiri, Muhammed Abduh Muhammed Reşid Rızâ, Ekin Yayınları, 14 Cilt, M 2014
- Tefsîru Mukâtil ibni Suleymân, Mukâtil ibni Suleymân, Dâru İhyâi't Turâs, 5 cilt, 1. baskı, H 1423

  Türkçesi için bk. Tefsîr-i Kebîr, Mukâtil bin Süleymân, İşaret Yayınları, 4 cilt, 1. baskı, M 2017
- Tefsîru's-Sa'dî Teysîru'l Kerîmi'r Rahmân fî Tefsîri Kelâmi'l Mennân, Abdur-rahman İbni Nâsr İbni Abdillah Es-Sa'dî, Muessesetu'r Risâle, H 1420

  Türkçesi için bk. Tefsîru's-Sa'dî Özlü Kur'ân Tefsîri, Abdurrahman b. Nâsr Es-Sa'dî, 5 Cilt, M 2018
- Tefsîru's Semerkandî (Bahru'l Ulûm), Ebu'l Leys Nasr ibni Muhammed ibni Ahmed ibni İbrâhîm Es-Semerkandî, 3 Cilt

  Türkçesi için bk. Tefsîru'l Kur'ân, Ebu'l Leys Semerkandî, Ravza Yayınları, 6 Cilt, M 2020
- Tehzîbu'l Luğa, Muhammed İbni Ahmed İbni El-Ezherî El-Herevî, Dâru İhyâi't Turâs, 8 Cilt, 1. Baskı,M 2001
- Tehzîbu't Tehzîb, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 7 Cilt, 1. Baskı, H 1425
- Telbîsu'l İblîs, İbnu'l Cevzî, Dâru'l Fikr, 1. Baskı, M 2001

  Türkçesi için bk. Şeytanın Hileleri, İbnu'l Cevzî, Polen & Karınca Yayınları, M 2015
- Tevhid Dergisi, Tevhid Basım Yayın, Hâkimiyet Sayısı, S 22, 49, 76, 80, 81, 83, 91, 94, 98,

- Tevhid Meali, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2. Baskı, M 2020
- Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında Dört Asıl, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2. Baskı, M 2020
- Tevhidin Düşmanı Tefrika, Ramazan Yılmaz, Mücahede Yayınları, M 1997
- Te'vîlâtu Ehli's Sunne, Ebû Mansûr El-Mâturîdî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 10 Cilt, 1. Baskı, H 1426

  Türkçesi için bk. Te'vilâtü'l Kur'ân, Ebu Mansûr El-Mâturîdî, Ensar Neşriyat, 16 Cilt, M 2019
- Tuhfetu'l Ehvezî, Abdurrahman Mubârekfûrî, El-Mektebu's Selefiyye, 10 cilt, 2. baskı, M 1963
- Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2. Baskı, M 2020
- Türbeler/Popüler Dindarlığın Durakları, Prof. Dr. Ali Köse, Ali Ayten, Timaş Yayınları, M 2010
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 44 cilt, M 1988
- Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Asgari Ücretin Vergilendirilmesi Yüksek Lisans Tezi, Çağdaş Meytioğulları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler Bölümü, M 2019
- Ugarit Metinleri Çerçevesinde Baal Tapıcılığı ve İsrailoğulları'na Etkisi, Hakan Olgun, Milel ve Nihal, M 2016
- Uydurma Hadisleri Tanıma Yolları, İbnu Kayyim El-Cevziyye, Polen Yayınları, 4. Baskı, M 2013
- Uydurma Hadislerin Doğuşu ve Sosyo-politik Olaylarla İlgisi, Prof. Dr. Sadık Cihan, 2. Baskı, M 1997
- Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 1. Baskı, M 2020
- Yeryüzü Tanrıları Şirk Psikolojisi, Dr. Hamdi Kalyoncu, Marifet Yayınları, 3. Baskı, M 2008

• Zâdu'l Meâd, İbnu Kayyım El-Cevziyye, Muessessetu'r Risâle, 5 cilt, 27. Baskı, M 1994

Türkçesi için bk. Zâdu'l-Meâd, İbn Kayyim El-Cevziyye, İklim Yayınları, 6 cilt, M 2008

• Zâdu'l Mesîr Fî İlmi't Tefsîr, İbnu'l Cevzî, Dâru'l Kitâbi'l Arabî, 4 cilt, 1. Baskı, H 1422

Türkçesi için bk. Zadü'l-Mesir Fi İlmi't-Tefsir, İmam Ebu'l-Ferec İbn'ul Cevzî, Kahraman Yayınları, 6 cilt, M 2011

• Zemahşeri'nin El-Minhac Fi Usuli'd Din Bağlamında Kelâmi Görüşleri Yüksek Lisans Tezi, M. Ragıp Kaplan, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Kelâm Bilim Dalı, M 2012

• Zemahşerî'de Mutezile'nin Beş Temel Esası Yüksek Lisans Tezi, Mahsum Taş, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Kelâm Bilim Dalı, M 2016

• Zevâid ibni Huzeyme ve ibni Hibbân ve'l Mustedrek Alâ Kutubi't Tis'a, Sâlih bin Ahmed Şâmî, El-Mektebu'l İslami, 3 cilt, 1. Baskı, M 2012

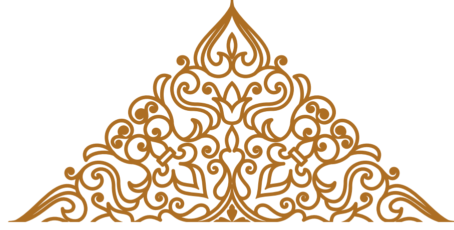
• Zevâidu's Sunen'il Kubrâ li'l Beyhakî, Ahmed Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslami, 3 cilt, 1. Baskı, M 2010

Tüm hadis numaralandırmaları aşağıdaki kitaplardan yapılmıştır:

• Câmiu'l Usûli't Tis'a Mine's Sunneti'l Mutahhara, Ahmed Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslami, 14 cilt, 1. Baskı, M 2021

• Zevâid ibni Huzeyme ve İbni Hibbân ve'l Mustedrek Alâ Kutubi't Tis'a, Ahmed Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslami, 3 cilt, 1. Baskı, M 2012

• Zevâidu's Sunen'il Kubrâ li'l Beyhakî Ahmed Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslami, 3 cilt, 1. Baskı, M 2010

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

TEVHİD İNANCINI İNŞA EDEN KAVRAMLAR

“Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar” isimli eserimiz, adından da anlaşılacağı üzere inançla ilgili temel kavramları açıklayan bir çalışmadır. Bu çalışma El-Esmau’l Husna isimli çalışmanın devamı niteliğindedir. Tevhid inancının temelinde Allah’a (cc) iman vardır ve Allah’a imanın yapı taşları, Yüce Allah’ın güzel isimleri ve yüce sıfatlarıdır. O’nun her bir ismi; tevhid inancının bir tuğlası, harcı, kilometre taşıdır. Sahih bir İslam inancı için O’nu tanımak, O’nu tanımak için de isimlerini ve sıfatlarını bilmek/anlamak gerekmektedir. Zira O (cc), kendi zatını kullarına bu yolla, güzel isimleri ve yüce sıfatlarıyla tanıtmıştır.

Kavram Nedir?

Kavram, meseleleri kavramamıza ve doğru tasavvur etmemize yarayan özel nitelikli kelimedir. Bir konuya dair birden fazla bilgi toplanmış ve bir kelimeye yüklenmişse, o kelime artık bir kavram hâlini almıştır. Kişi o kavramı duyduğu ânda zihninde soyut anlamlar belirir; o kavram sayesinde benzer bilgileri birbirinden ayırt eder.

Vahyin inanca, ahlaka, siyasete... dair birçok kavramı vardır. Peki, İslami kavramlar arasında öncelenmesi gereken hangisidir? Yaşadığımız çağda İslam’a mensup kitlelerin sorunu nedir? Islaha nereden ve hangi kavramlardan başlanmalıdır? Hiç şüphesiz bu sorunun cevabı bellidir: İlk adım, tevhid inancını inşa eden kavramlarla atılmalıdır. Zira bu ümmetin ahlak, siyaset ve iktisat alanında yaşadığı sapma; bir neden değil, sonuçtur. Evet, itikadi kavramlarda yaşanan sapma, hayatın tüm alanlarına sirayet etmiştir. Nasıl etmesin ki? İtikadi kavramlar İslam’ın temeli değil midir? Temelde yaşanan sorun/sapma, üzerine yükselen binaya da yansıyacaktır elbet. Islah etmek isteyenler yıpranmış binayı değil, sarsılan temeli düzelterek işe başlamalıdır.

